

2 Lit-

Toronto University Library

Presented by

Right Reverend The Lord Bishop of Southwell

through the Committee formed in

The Old Country

to aid in replacing the loss caused by
the disastrous Fire of February the 14th 1890

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
University of Toronto

HERODOTI MUSAE.

TEXTUM AD GAISFORDII EDITIONEM RECOGNOVIT,
PERPETUA TUM

FR. CREUZERI

TUM SUA ANNOTATIONE INSTRUXIT, COMMENTATIONEM DE
VITA ET SCRIPTIS HERODOTI, TABULAS GEOGRAPHICAS
INDICESQUE

A D I E C I T

IO. CHRIST. FEL. BAEHR.

VOLUMEN PRIMUM.

L I P S I A E

IN BIBLIOPOLIO HAHNIANO.

clbccccxxx.

L O N D I N I

APUD BLACK, YOUNG & YOUNG.

18344

27/11/91

6

ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΘΕΙΣΙ
ΤΗΝ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΑΝ
ΑΝΕΘΗΚΑΝ

ΟΙ ΕΚΔΙΔΟΝΤΕΣ.

LECTORI BENEVOLO P. S.

Iam dudum est, ex quo Hahnus a *Fr. Creuzero* petiit, ut, quas scribere inceperat *commentationes Herodoteas*, eas ad finem perduceret multorumque desideriiis hoc modo satisfaceret. Qui cum aliis negotiis obrutus, eam provinciam in se recipere non potuisset, novae editionis mihi demandandae consilium bibliopolae honestissimo ea quidem lege persuasit, ut, quae ipse olim in *commentationibus Herodoteis* disputaverat, ea suo quaeque loco in *editione nova* adhiberentur, alia vero, quae ad *Herodotum illustrandum* in *schedis suis* collegerat, mecum in *usum huius editionis* communicarentur. Diu cunctatus equidem recepi provinciam sane gravissimam; in qua quo pacto sim versatus, aliis malim diiudicandum relinquere. Cum enim hoc huius *editionis* esset consilium, ut *textus qui dicitur exhiberetur*, quan-

tum fieri posset, emendatissimus simulque ipsa scriptoris verba explicarentur atque illustrarentur: in textu adornando maxime *Gaisfordium*, virum doctissimum ac diligentissimum, secutus sum; a quo sicubi discessi, hoc una cum insigniorum lectionum delectu ubivis accurate indicavi in notis, quas textui subiicere aptius et lectorum commodis magis congruum videbatur, quam ad libri calcem reiicere. In his autem notis eam nobis legem scripsimus, ut difficiliorum locorum sensum indicarem, verborum singulorum aut locutionum significationem atque usum exponeremus, ne grammaticis quidem rebus neglectis (ubi brevitatis causa ad *Matthiae* grammaticam maiorem sec. edit. aliosque libros satis vulgatos passim amandavimus) ac denique ipsum argumentum rite ut illustrarem, tum locorum similium comparatione tum summâ eorum, quae recentiori aetate a peregrinatoribus aeque ac viris literatis ad res ab *Herodoto* narratas clariore in luce collocandas allata essent, et indicatâ et diiudicatâ. Quum enim nemo nesciat, quam multa his potissimum temporibus virorum doctissimorum industria et peregrinatorum eruditorum studiis ad meliorem *Herodoteae* narrationis intelligentiam sint in medium prolata, ea omnia consulenda et pro editionis nostrae consilio in usum nostrum convertenda censuimus; quippe unde non ad scriptorem solum, verum ad omnem antiquitatem late patentem plurimum lucis redundaret. In quo negotio et brevitatis et perspicuitatis maximam

nobis curam fuisse, monitu vix opus. Quare quae priores Herodoti interpretes attulerant, ea non integris eorum verbis repetenda duxi, ne nimis augetur libri moles; sed summam tantum eorum, quae ab illis prolata vidimus, indicasse satius visum est. Id enim primarium fuit consilium, ut Herodotum perlecturis aut in schola interpretaturis iusta afferrentur subsidia ad singula scriptoris verba rite intelligenda ipsasque res narratas melius cognoscendas ac diiudicandas; praesertim cum haud pauci reperiantur, quibus a bibliotheca locupletissima remotis non ea suppetant librorum praesidia, quae ad Herodoti intelligentiam multum conferant. Versionem Latinam haud addidimus, cum, quae intellectu feruntur difficiliora, ea in notis explicata et illustrata inveniantur.

Quaecunque in notis *Creuzero* debentur aut ex eiusdem commentationibus Herodoteis integra sunt assumpta, literis initialibus (*Cr.*) accurate indicavimus. Eodem viro auctore additae quoque sunt tabulae quaedam geographicae, unde ipsa scriptoris narratio haud raro plurimum accipiat lucis. Quas multi requirent disputationes de Herodoti vita, consilio, itineribus, scribendi genere, aliis, eae ad calcem operis una cum indicibus adiiicientur. Est vero ea huius editionis externa conditio, ut honesta specie sese commendet aliasque editiones, quae vulgo in lucem prodeunt, facile

superet. Nec quidquam impensarum non fecit Hahnus, vir honestissimus, quo iustis lectorum desideriis omni modo satisfaceret, foliorumque singulorum specimina ei viro tradidit corrigenda, qui et oculatissimus et peritissimus eximiam operi impenderet curam. Itaque publice hoc loco summas agamus gratias *Amilio Pinzgero*, qui tanta cum diligentia singulas plagulas a prelo madentes perlustrare voluerit. Scribebam Heidelbergae Idibus Maiis MDCCCXXX.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ.

ΚΛΕΙΩ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἀλικαρνησῆος ἱστορίας ἀπόδεξις

Ἡροδότου Ἀλικαρνησῆος] De scriptura nominis plura notare non attinet post ea, quae et Schweighaeuserus et Gaisfordius monuerunt. Quae addit Creuzerus, ad Herodoti imagines pertinent: „quarum plures antiquitus exstitisse vix dubium est, cum adhuc carmen supersit Christodori Coptitae in Herodoti imaginem, quae Constantinopolin translata erat. Vid. Analectt. II p. 470. Ac lapis hodieque exstat in Museo regis Neapolitani, ex collectione Farnesiana illatus, qui Herodoti et Thucydidis simulacra iuncta simul exhibet. Vid. Imag. ex Bibl. F. Ursini. 1570. Rom. et Visconti Iconogr. grecq. I planch. 27 (p. 315 sqq. ed. Milan.). [Unde Herodoti imago quoque delineata conspicitur in fronte Italiae nostri scriptoris versionis.] Aliam adhuc incognitam imaginem e numo Halicarnassensi temporis Antonini Pii publicavit idem Viscontius l. l.

HERODOT. I.

Monstrat illa altera in parte Antonini imperatoris imaginem addita inscriptione, altera parte imaginem capitis, quod Herodoti esse et comparatio cum illo lapide et ipsae literae adiectae confirmant. Cf. Millin. Annal. encycloped. 1817. Aout p. 218 — 220.“ De Herodoti patria, Halicarnasso, certum exstat Strabonis testimonium XIV p. 656 (970, a.). Plura dabit Heuse Quaestt. Herodott. pag. 7. 8.

ἱστορίας ἀπόδεξις ἥδε] ἀπόδεξις recte redditur a Wyttenbachio: *demonstratio*. Ut enim *δεικνύναι* est artificis, qui opus exponit spectandum, ut aliorum cognoscat iudicia, quo ipso sensu Herodotus opus suum Olympiis olim monstrasse (δειξαι) dicitur in Lexico Biblioth. Coislin. pag. 619 nr. 3, ita ἀποδεικνύναι absolutum declarat opus et quasi perfectum. Qui enim opus suum in Olympiaca praelectione spectandum

ἦδε· ὡς μῆτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ

proposuerat, nunc ut absolutum edit vulgatque. Hinc ἀπόδειξις, ut Wyttenbachii utar verbis Selectt. Historicc. p. 339, est *absolutio, publica propositio, ostensioque absoluti operis*. Conferantur alii scriptoris nostri loci I, 207 fin. II, 101. 148. Hinc philosophis, eodem monente Wyttenbachio, *demonstratio*, recae scientiae effectrix argumentatio, est ἀπόδειξις. Sed Sophistarum est ἐπίδειξις *ostensio*, oratio ficta publice proposita et ad ostentationem composita. — *ἱστορίη indagatio et cognitio rerum*, quae fiunt factaeque sunt, sive, ut Schweighaeuserus vult, *notitia, doctrina contemplando, percunctando, inquirendo comparata*, quae referatur tum ad ea, quae quis ipse viderit noritque, tum ad ea, quae ab aliis inquirendo et indagando acceperit. Arctiori quidem sensu Herodotus *ἱστορίην* distinguit ab ὄψει, quo quae ipse suis oculis usurpaverit, indicet, cum *ἱστορία* ad ea pertineat, quae ex aliorum, quos consuluit, narratione fluxerint. Vid. II, 99 ibiq. nott. II, 118. Sed h. l. latiori sensu adhibuit vocem, cuius qui post fuerit usus ac significatio, hic exponere non attinet. Fluxit inde, opinor, quod, ut monuit Creuzerus (conf. etiam Hist. Kunst der Gr. p. 174 sq.), Polybius opus suum appellaverat *ἱστορίαν ἀποδεικτικὴν* (I, 1. 14. III, 31. V. 75.) i. e. *historiam demonstrativam*, quae nimirum ex iis, quae gesta sunt,

rationis ope, quid fiat fierive debeat, concludendo commonstrat. Tu add. Dahlmann. Herodot. pag. 108.

ὡς μῆτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται] Iungendum: τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων, ut *hominum facta* s. *res gestae* declarentur. Haud raro enim Herodotus praepositionem ἐξ pro ὑπὸ usurpat. Tu vid. II, 148, alia, quae dudum protulit Wesselingius. Aliis iungere placuit: ἐξ ἀνθρώπων ἐξίτηλα, hoc fere sensu: „*ne res gestae evanescant ex hominum memoria per temporis diuturnitatem*.“ Quo rectius cum Wyttenbachio veritas: „*ut neque ea, quae ab hominibus facta sunt, evanida fiant, i. e. ut neque hominum facta diuturnitate temporis in oblivionem abeant*.“ Atque ἐξίτηλος, quod ductum est a verbo ἐξιέναι, ut proprie de colore aut tinctura evanescente accipiendum, ita deinceps de iis, quaecunque facile abeant intereantve, quae vel tempore delectantur vel memoria excidant. Ipse Herodotus V, 39: γένος Εὐρισθένεος γενέσθαι ἐξίτηλον. Quibus haec addit Cr.: „Philo Iudaeus de Mundi Opific. p. 100 ed. Pfeif. ἤδη τοῦ γένους διὰ μακρὰς χρόνον περιόδους ἐξίτηλον ὄντος. Alia Zonaras Lex. Graec. p. 163 ibiq. Tittmann. Photius Lex. p. 90 et Schleusneri Cur. nov. in Photii Lex. pag. 87. Not. ad Plotin. de pulcrit.

ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θων-5
μαστὰ, τὰ μὲν Ἑλλησι, τὰ δὲ βαρβάρουσι ἀποδεχθέν-
τα, ἀκλεᾶ γένηται· τὰ τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην
ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.

p. 201. 551. — Iam quod at-
tinet ad illam abundantiam,
quam quidam in eo sibi ani-
madvertisse visi sunt, quod
qui modo dixerat: τὰ γενόμε-
να, continuo addit τὰ ἔργα;
ut adeo, ne idem dixisse
Noster censeatur, γενόμενα
mutandum sit in λεγόμενα; sa-
tis haec refutavit Dorvill. ad
Chariton. pag. 202 ed. Lips.
cuius notae Cr. addi vult Ari-
stotel. Poet. IX, 2 pag. 24. Et
firmatur vulgata lectio Dionysii
Halic. testimonio in Epist. ad
Cn. Pompei. T. II pag. 206.
Namque τὰ γενόμενα in uni-
versum indicant ea, quae facta
fuerint (cum frequens huius
participii in historia omnino sit
usus), τὰ ἔργα sigillatim de-
clarant, quae praecipue hoc
opere sibi tractanda sumit pa-
ter historiae, i. e. narrationem
eorum, quae inter barbaros
atque Graecos fuerint acta.
Unde suspiceris licet, bene
hisce verbis indicari duplex scri-
ptoris munus, ut et in univer-
sum res ab hominibus gestas
enarret et sigillatim de bellis
inter Graecos ac Persas gestis
exponat. Qui igitur Gallice
hunc locum sic reddiderunt, ut
τὰ γενόμενα verterent *evene-*
ments, τὰ ἔργα *actions*, vix illi
verum loci sensum assecuti vi-
dentur.

θωνμαστὰ] Retinuumus scri-

pturam a Schweigh. (v. Var.
Lectt. ad cap. V p. 13) atque
Gaisford. receptam, omissis
diaereseos punctis. Quod idem
in aliis similibus verbis nos fe-
cisse, hic semel notasse suffi-
ciat. „Ac probaverat iam du-
dum F. A. Wolfius in Analectt.
litter. II p. 420.“ Cr.

τὰ τε ἄλλα καὶ δι' ἣν αἰ-
τίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι]
Quibus verbis in prooemii fine
positis, id potissimum auctor
declarare voluisse videtur, quod
sigillatim hoc in opere spectet,
quid praeter alia praecipue eo
contineatur. Neque enim ea
tantum, quae et Graeci et bar-
bari omnino gesserint, sed cau-
sas praeterea, quibus tantum
bellum sit exortum, exponere
sibi in animo esse declarat.
Quapropter recte Wyttensba-
chius: „*cum reliqua* [opera],
tum ea, quae mutui belli cau-
sam praebuerunt.“ Inde enim,
opinor, apparet, haecce verba
cum proxime antecedentibus
sensu ipso arctius coniuncta
esse, quam ut ad remotiora:
Ἡροδ. Ἀλικ. ἱστορίας ἀπόδεξις
ἥδε (quae Schweighauseri alio-
rumque est sententia) probe
referri possint.

In clausula denique notamus
cum Wyttensb. aliisque simpli-
cem illam et vere antiquam di-
cendi rationem in exordio, quo
scriptor usus operis sui consi-

I Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας αἰτίους 2

Inimicitiarum
causae inter
Graecos et A-
siae populos,
mutui raptus
mulierum.
Phoenices ma-
ris mediterranei
aecolae facti
anno ante Chri-
stum natum
1722. Io rapta
1687.

lium paucis declarat. Documento sunt alii illius aetatis scriptores, quos simili modo operibus suis praefatos esse accepimus. Mittam nunc Thucydidis exordium; propius huc pertinet, monente Creuzero, „Hecataeus ille Milesius, qui teste Demetrio de Elocut. 12 ita historiae suae initio posuerat: *Ἐκαταῖος Μιλήσιος ὧδε μινθέεται. Ocellus Lucanus: τάδε συνέγραψε Ὁκελλος ὁ Λουκανὸς περὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσεως. Timaeus Locrus: Τίμαιος ὁ Λοκρὸς τάδε ἔφα. Vid. Valck. ad Theocrit. I, 65. Th. Gale Opusc. Mythol. p. 7.* Quae cum ita sint, mittimus eum, qui totum exordium, ab antiquitate (ut alia taceam) satis commendatum, ab Herodoto profectum esse negat, eiusdemque amasio et honorum haeredi Plesirrhoo adscribit. Conf. Ptolemaeus Hephaestio III p. 314 ed. Gal. Cuius sententiae lubrica admodum argumenta iam satis excussit Schweigh., cui adde Dahlmann. Herod. p. 231. Qui autem Herodotus libri initium ponere potuisset verbis: *Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι κ. τ. λ.?* Tu vid. omnino Creuzer. Die histor. Kunst p. 199. 200, ex quo huc adscribam verba, quibus vetus Germaniae scriptor, Iacobus Unrestius in Chronico Carinthiaco et Austriaco opus suum incipit: „So die Zeit verfließt als das Wasser, und des Menschen Gedächtniss vergeen

mit der Glocken Donn, hab ich Jacob Unrest in meiner Einfallt gedacht: Was in Schrift kumt, bleibt laenger“ etc. (Hahn. Collect. Monument. Vett. T. I Praef. p. 12). Atque similia equidem me legere memini initio chronicorum Rhaeticorum, quae auctore Gulero de Wineck prodierunt Turici Helvet. 1616.

Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι] *λόγιοι* hic sunt, antiqua vocabuli significatione, *rerum gestarum bene gnari, periti, docti* (die Geschichtskundigen s. Sagenkundigen). Refertur hoc ad primitivam vocis *λόγος* notionem, de qua Creuz. (Histor. Kunst. p. 173 sq. 176 sq.), unde posthac ea fluxit significatio, quia *λόγος* plerumque *disertum* indicat et *eloquentem hominem*. Ad nostrum locum facit Hesych. II p. 493: *λόγιος ὁ τῆς ἱστορίας ἔμπειρος*. Inde infra II, 3 *Ἠλιουπολίται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιώτατοι*, i. e. *rerum peritissimi*, ubi plura lac. Gronovius et Wessel. ad Diodor. II, 4. Dahlmann. Herod. p. 108, qui iure ad id attendi iubet, quod hic primum fontes auctor indicat, unde sua hauserit. Ac scimus utique et alias terras et ipsam Persarum terram ab Herodoto visitatam fuisse, qui inde ex doctorum illius gentis narratione et colloquio haec retulerit. Cf. Dahlmann. I. I. p. 76. 77. et Heyse I. I. p. 98 sqq. — In seqq. cum Schweigh. et Gaisf. edidimus:

ῥασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς. τούτους γὰρ, ἀπὸ τῆς

Φοίνικας αἰτίους φασὶ γενέ-
σθαι τῆς διαφορῆς.

τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυ-
θρῆς καλεομένης θαλάσσης] Satis inter omnes constat, *rubri maris* appellatione indicari latiori sensu omnem Oceanum Australem, solis orientis radiis, opinor, primum collustratum indeque rubescentem, aut saxis rubicundis in litore rubro colore resplendentem. Quare quod mediterraneum est mare, illi quasi oppositum, a Turcis ac Persis *album* dici movent. Illius vero cum crebra apud Nostrum fiat mentio cum latiori tum arctiori sensu, singulis locis accuratius inquirendum. Namque arctiori sensu partes quaedam illius maris eadem designantur appellatione, tum quod nunc dicitur *mare rubrum*, sive *sinus Arabicus*, *κολπὸς Ἀραβικὸς*, quae eadem appellatione apud Nostrum invenitur (I, 102. II, 8. 158. 159. IV, 41. Th. Ch. Breiger. Commentat. de difficilior. quibusd. Asiae Herod. Gotting. 1795 p. 13 sqq.) tum, qui *sinus* dicitur *Persicus*. Vid. Breiger. l. I. p. 11 sqq. Heyse Quaestt. p. 104. Hoc loco qui *Arabicum* intelligunt sinum, Phoenicum sedes primitivas ad illius sinus litora, ad Aelanitem sinum, referunt, ipsamque gentem Arabicam esse Homeritarum, contendunt. Qui *Persicum* sinum hic intelligere malint, Strabone potissimum utuntur teste

(I p. 42 s. 73, A. XVI p. 784 s. 1131, A. B. add. Iustin. XVIII, 3. Hesych. sub v. Σιδόνιοι etc.), qui Phoenices e sinu Persico ad mare mediterraneum commigrasse scribit. Unde vulgaris orta sententia de Phoenicum sedibus principibus ad sinum Persicum, unde vel recta via ad mare mediterraneum migrarint, vel prius ad sinum Arabicum profecti inde demum ad illius maris oras pervenerint. Quae nunc pluribus exponere non vacat. Plura Beck. Weltgesch. I p. 258 sq. et Ritter. Erdkunde II p. 163. Ad Herodotum revertamur, qui, si *sinum Persicum* rubri maris appellatione intellexit, egregie firmabit illam sententiam, qua Phoenices primitus ad istum sinum habitaverint, a Strabone, aliis prolata, ipsoque Herodoto indicatam VII, 89. Nam de *Arabico sinu* haud cogitandum esse monet Dahmann. p. 82. 83. qui quod latiori sensu hic *rubrum mare* intelligi vult, haud prorsus tamen sententiae vulgo receptae adversatur. Creuzerus hisce adscripsit: „Conf. Itinerar. Alexandr. ed. Mai. (Mediolan. 1017) §. 110: „„, ἡψα (India) vero extrinsecus ubique Oceano munitur, interfluo mari *Hippalo* (Cod. Hippallo), cuius sinus Persas includit.““ Nimirum *mare Erythraeum* appellatum etiam est *mare Hippalum*. Vid. Letronne in Journal d. Savans 1818.

Ἐρυθροῦς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκῆσαντας τοῦτον τὸν χώρον τὸν καὶ νῦν οἰκεῦσιν, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακροῖσι ἐπιθέσθαι· ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτια τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἑσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ 15 εἰς Ἄργος. Τὸ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχε ἅπασιν τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένη χώρῃ. Ἀπι-

Juillet p. 405 seq. ibiq. laud. Plin. H. N. VI, 23 p. 327 ibiq. Harduin. Videlicet in illo Alexandri itinerario illud nomen primum diserte inditum mari Erythraeo.“

ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν] Hocce mare Nostro dicitur mare mediterraneum. Exposuerunt Schweighaeuser. ad Appian. Prooem. I. Vol. III p. 110, et alii, quos laudat Wytttenbach. Selectt. Histor. p. 345.

αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακροῖσιν ἐπιθέσθαι] i. e. „continuo navigationibus longinquis operam dedisse,“ ut recte interpretatur Schweigh. Quae sequuntur verba ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτια τε καὶ Ἀσσύρια, satis declarant, quam mature iam Phoenices et Assyriam et Aegyptum cognoverint atque commercium cum his terris instituerint. Quibus etiam Babylonem adnumerandam esse, testatur tum ipsius vocis usus vel potius confusio (de qua cf. not. ad I, 192) tum sacra scriptura, ita ut praecipuum Phoenicum commercium cum Babylone fuisse iure ponat Heeren. Ideen I, 2 p. 125 sqq. coll. 118.

τὸ δὲ Ἄργος — προεῖχε ἅπασιν τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένη χώρῃ] i. e. „Argos vero — omnibus rebus eminent inter urbes eius terrae, quae nunc Graecia appellatur.“ Ubi ad τῶν ex sententiae nexu splendendum πόλεων, quod ipsum addidit Eustath. ad Dionys. Perieg. p. 76, 1 et ἅπασιν pro dativo rei accipiendum, quā scilicet haecce urbs excelluerit. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 400, 7. p. 732 et, quem Cr. laudat, Wunderlich. Observatt. Aeschyll. p. 75. Qui idem Cr. ad verba ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένη χώρῃ comparat Thucyd. I, 2 φαίνεται γὰρ ἡ νῦν Ἑλλάς καλεομένη.

τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἑσαπικνέεσθαι] Hoc in loco vocula χώρῃ auctoritate cod. Par. delenda videtur Schaefero ad Demosth. T. II p. 165 ob locum similem III, 61. Addit Matth. II, 116, qui idem in Grammat. §. 402, c. p. 736 hunc locum laudat ob dativi usum post verba cum εἰς composita. Nos libris invictis nihil mutavimus.

ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοί-

ἀκουμένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτη δὲ ἢ ἕκτη ἡμέρη ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἔλθειν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναικας, ἄλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέως θυγατέρα· τὸ δὲ οἱ οὔνομα εἶναι, κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσι, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. Ταύτας στάσας κατὰ πρῶ-

νικας — διατίθεσθαι τὸν φόρτον] διατίθεσθαι est hic venum exponere et vendere. Laudat Cr. hanc in rem: „Dorv. ad Charit. p. 362 ed. Lips. coll. Toup. Emendatt. in Suidam T. III p. 531. Wyttenbach. ad Plut. Quaestt. Graec. p. 68.“ Add. Vömel. ad Demosthen. Phill. pag. 87.

καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέως θυγατέρα] Constantet et hic et alibi (I, 94. II, 102 etc.) cum Gaisf. scripsimus βασιλέος προ βασιλιῆος. Tu cf. Fischer. ad Weller. I p. 408. Ante θυγατέρα articulum τὴν a quibusdam contra librorum auctoritatem intrusum abiecimur.

τὸ δὲ οἱ οὔνομα εἶναι — Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου] Ad Ἰοῦν, quae accusativi est forma, cf. Fischer. ad Weller. I p. 411. 412. Addit Cr. Schaeff. Melet. crit. I p. 93 coll. ad Gregor. Corinth. p. 427. Verba τὴν Ἰνάχου primus Valcken. male addita insiticiaque habuit, accedente posthac Larchero (Chronol. Herod. p. 313 [X, 2]), Reizio (Praef. p. XXI sq.), aliis. Etenim Pausaniae locus potissimum illos ad hanc sententiam perduxit, II, 16 §. 1

Ἰω μὲν οὖν Ἰάσου θυγάτηρ, εἴτε ὡς Ἡρόδοτος ἔγραψεν, εἴτε καθ' ὃ λέγουσιν Ἕλληνες, ἐς Αἴγυπτον ἀφικνεῖται. Sed Valckenario Schweigh. recte opposuit librorum auctoritatem, qui ad unum omnes haec verba retinent, quibusque accedit Plutarchi et Libanii testimonium itidem haec verba citantium. Accuratus, monente Cr., locum excussit F. A. Wolfius in Analectt. litt. IV p. 540 sqq., qui variis VV. DD. de h. l. sententiis relatis, ipse quid senserit, haud diserte indicavit quidem, minime tamen, si quid video, haec Herodoti verba continuo eiicienda esse docuit. Quae eadem merito retineri vult Raoul-Rochette Hist. de l'Établissem. d. Colon. Grecq. I p. 147 sq., qui vel hanc ob causam necessaria habet verba τὴν Ἰνάχου, ut Io, cuius nomen pluribus regiae stirpis mulieribus commune, ab aliis accuratus dignoscatur. Nec quidquam viri docti, qui his in verbis offendunt, respexisse videntur, quemadmodum in talibus omnino variare soleat fabula. De qua conferri iubet Creuz. Apollod. II, 1, 3 ibiq.

μνην τῆς νηὸς, ὠνέεσθαι τῶν φορτίων, τῶν σφι ἦν
 θυμὸς μάλιστα· καὶ τοὺς Φοίνικας διακελευσαμένους²⁵
 δόρυμῆσαι ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὲ πλεῦνας τῶν γυναικῶν
 ἀποφυγείν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλησι ἀρπασθῆναι.
 ἐσβαλομένους δὲ ἐς τὴν νέα, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας
2 ἐπ' Αἰγύπτου. Οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπι-
 κέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Φοίνικες· καὶ τῶν³⁰
 2ἀδικοημάτων τοῦτο ἄρξαι πρῶτον. Μετὰ δὲ ταῦτα,
 Ἑλλήνων τινας (οὐ γὰρ ἔχουσι τοῦνομα ἀπηγήσασθαι)
 φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον προσχόντας, ἀρπά-

Europa 1582.
 Medea 1349.

Heyn. Itaque vulgatae recte patrocinated esse nobis videtur Buttman. Mus. Antiq. Studior. II p. 312 — 383. qui glossam, quam suspicatur Valckenar., certe antiquissimam vixque explicandam, quo scilicet modo in textum irrepserit, iudicat. Quod alius vetus grammaticus profert Ἰναχοῦν (cf. Creuz. ad Plotin. de pulcrit. p. LXXXII), id inauditum censemus vocabulum cum Wolfio l. l.

τῶν σφι ἦν θυμὸς μάλιστα] Scripsimus σφι pro σφιν cum Schweigh. et Gaisf. ut mox quoque ἐσβαλομένους pro ἐσβαλλομένους. Ad argumentum insignis locus, ex quo vitae genus antiquum Phoenicumque mores atque commercium cum Graecis institutum cognoscantur. Quibuscum egregie conveniunt, quae Eumacus apud Homerum Odys. XV, 402 sq. sibi puero accidisse enarrat. Vid. Heeren. Ideen etc. I, 2 p. 62 sq.

Cap. II.

οὐκ ὡς Φοίνικες] Sic retinimus potissimum propter ea, quae c. 5 leguntur. Schweigh. atque Gaisf. haud invitus quibusdam libris rescripserunt Ἑλληγες, quod Pausaniae testimonio utique probari posset, modo illud tanti faciendum. Matthiae bene retinuit Φοίνικες idemque quam maxime retineri vult Censor in Ephem. Jenens. 1817 nr. 163 pag. 368.

ἐς Τύρον προσχόντας] προσχόντας omnes libri Herodotei. Rescripsit Schweigh. προσσχόντας, duplicata litera, cum descendat a verbo προσέχειν. Sed librorum omnium auctoritatem tuctur Grammat. Graecus (Gregor. Corinth. p. 680 ed. Schaeff.), vulgatam formam propter euphonia in usu fuisse docens. Hinc cum Gaisf. retinimus προσχόντας, ut infra I, 86. II, 136 fin. 182. Cum eodem dedi βασιλέος pro βασιλῆος. Ad ipsam narrationem Cr. citat C. O. Müller. in Orchom. p. 114, qui, cum

σαι τοῦ βασιλέως τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. (εἶησαν
3δ' ἂν οὗτοι Κρηῖτες.) ταῦτα μὲν δὴ ἴσα σφι πρὸς ἴσα
γενέσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα, "Ἑλληνας αἰτίους τῆς

vetustissimi poëtae Europam simpliciter Phoenicis filiam appellent, Herodotum vult pro historiae ratione (historisirend) primum patri regis nomen indidisse. Est utique fabula de Europa, quam Iuppiter sub tauri specie rapuisse fertur, celebratissima nec minus ad religionem quam ad historiam antiquissimam pertinens. De qua idem Cr. nos anandat ad Böttigerum (Ideen zur Kunstmythologie p. 307 sqq.), qui hacce fabula nihil aliud nisi colonias in Cretam insulam a Phoenicibus deductas significari contendit. Pluribus postea in fabulam de Europae raptu inquisivisse video Hoeck. in Creta I p. 83 sqq., ad commercium Phoenicum religionisque ab illis Graeciae illatas potissimum respicientem. Inter veteres, qui fabulam explicare studuerunt, primo loco ille ponit Herodotum, quem tamen internam fabulae rationem minus perspexisse contendit („er fasste den Mythos höchst äusserlich“) non alio fere modo, quam quo posteriores scriptores vel a parasemo tauri vel a raptore, cui nomen Taurus, fabulae origines repetierint. Equidem tamen malim iis accenseri, qui cum Herodoto minus perspicaces sunt, quam qui de huiusmodi rebus historiae patre

verius se statuere posse opinentur.

εἶησαν δ' ἂν οὗτοι Κρηῖτες] Haud sine consilio haec addidisse videtur pater historiae, cum prisco admodum aevo Cretenses, calliditate ac versutia postmodo infames, re nautica inter reliquas Graeciae gentes excelluisse constet. Quam in rem Cr. citat Thucyd. I, 4 atque proverbium ὁ Κρηῖς δὲ τὸν πόντον, cuius rationes exposuit Schol. Aristidis nuper vulgatus a Frommelio p. 185 sq., coll. Erasm. Adagg. p. 653. Alia de Cretensium θαλασσοκρατία ad Ephorum citavit Marxius in fragm. p. 162. — De optativi usu addita particula ἂν (sie möchten vielleicht) cf. Matth. §. 514, 2 p. 977.

ταῦτα μὲν δὴ ἴσα σφι πρὸς ἴσα γενέσθαι] In ordine verborum iure secuti sumus Schw. et Gaisf. Vir doctus quidam in Ephem. Ienenss. 1817 nr. 163 p. 362 mavult pristinum verborum ordinem retineri: ἴσα πρὸς ἴσα σφι, ne scilicet proverbialis locutionis quae sit forma (der sprüchwörtliche Schein) intereat. Confert Wessel. infra IX, 48: ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν μαχεσόμεθα, aliosque Sophoclis locos, Antig. 146. Philoct. 695. Ut enim in sententiis haud raro inter utrumque scriptorem convenit, de quo nuper

δευτέρῃς ἀδικίῃς γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακροῦ νηὶ ἐς Αἴαν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν, ἐνθευτεν, διαπορηξαμένους καὶ τᾶλλα τῶν εἰνεκεν ἀπίκατο, ἀρπάσαι τοῦ βασιλέος τὴν θυγα-

monuit Heyse Quaestt. Herodd. p. 67, ita in ipsis adeo verbis singulis atque locutionibus idem quodammodo valere videtur. cf. Herod. I, 8, 32.

καταπλώσαντας γὰρ μακροῦ νηὶ κ. τ. λ.] Longae naves Graecis plerumque bellicae erant, rotundae commercio inserviebant. Longa nave primus usus fuisse fertur Iason (Plin. Hist. Nat. VII, 56) in Argonautarum expeditione. Qua tamen heroica aetate ac vel postea longis navibus etiam in re mercatoria Graecos usos esse videmus. Vid. infra I, 163 et quae ad Olymp. Comment. in Plat. Alcib. p. 71 notavit Cr.

ἐς Αἴαν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν] Vix sufficient, quae, laudante Cr., Heyne in Observv. ad Apollod. I, 9, 24 sine pag. 85 notavit de voce αἴα, i. e. γαῖα, unde fictum videatur et urbis nomen in Colchide et Αλαῖος pro Colchicus et Circe Αεαεα eiusdemque insula Αλαῖα. Plinius Hist. Nat. VI, 4 urbem nominat Αεαμ iuxta Phasin fluvium, quam urbem regionem describit Apollon. Rhod. III, 213 sqq. atque Diod. IV, 48 ibiq. Wessel. Antiquam Colchorum urbem, ubi regis sedes fuerat, Sybarim hic appellat, quocum Cr. confert

Marsham. Chronic. p. 382. Sed propius huc eodem monente spectant, quae in schol. ad Apollon. Rhod. II, 417 leguntur: ἡ Αἴα, πόλις τῆς Κολχίδος· αὕτη ἐπ' ἐσχάτοις κεῖται τῆς οἰκουμένης. "Ἄλλοι δὲ τὴν γῆν τῆς Κολχίδος ἰδίας αἴαν καλεῖσθαι λέγουσιν, aut secundum scholia Paris.: ἡ δὲ Αἴα ἐνταῦθα ἢ τὴν γῆν ἀπλῶς σημαίνει ἢ ἰδίως τὴν Κολχίδα γῆν οὕτως ἐκάλουν. οἱ δὲ καὶ πόλιν ἔφασαν Κολχίδα τὴν Αἴαν. Et ad IV, 1074 in scholiis prius editis legimus Αλαίαν insulam in Phaside, ubi vellus aureum reconditum fuerit, eandemque Colchorum metropolin. Addit denique Cr. C. O. Müller., qui in Orchom. p. 274 apte monuit, Αἴα cum sit vocula latissimae notionis, quae remotissimam quamque terram minusque cognitam designet et ad prisca fabulosamque aetatem maxime pertineat, a patre historiae additum esse Κολχίδα, quod vocabulum, cum Homerus, Hesiodus, alii, ignorent, post demum invaluerit, consulto hic adiectum, quo latioris vocis vim accuratius definiat.

ἀπίκατο] De hac plusquamperfecti forma alibi quoque obvia (IV, 140 VII, 153 etc.) praeter Schweigh. ad h. l. vid. Matth. §. 204, 6 p. 377.

τέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχον εἰς τὴν⁴⁰
 5 Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἀρπαγῆς, καὶ
 ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα. τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι,
 ὡς οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἴους τῆς Ἀργείης ἔδοσαν σφι δίκας
 3 τῆς ἀρπαγῆς, οὐδὲ ὧν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. Δευ- Helena 1290.
 τέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν
 Πριάμου, ἀκηκοῦτα ταῦτα, ἐθελήσαι οἱ ἐκ τῆς Ἑλλά-⁴⁵
 3 δος δι' ἀρπαγῆς γενέσθαι γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάν-
 2 τως ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὔτε γὰρ ἐκείνους διδόναι.
 οὔτω δὲ ἀρπάσαντος αὐτοῦ Ἑλένην, τοῖσι Ἑλλησι δό-
 ξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλέ-
 3 νην, καὶ δίκας τῆς ἀρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δὲ, προῖ-⁵⁰
 5 σχομένων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἀρ-

πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχον] i. e. Colchorum regem, noto dicendi genere Nostroque admodum familiari, ut I, 80. III, 7 etc. [Quam brevilloquentiam adoptavit etiam Xenophon Cyrop. I. 1. 4 ὁ Σκυθῆς et ὁ Θραῖξ. Cr.] Inde priorem lectionem τὸν Κόλχων βασιλῆα, quae glossam sapit, merito rejecerunt nuperrimi editores.

Cap. III.

δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου κ. τ. λ.] Valet hic locus egregie ad tempus definiendum, quod Argonautarum inter expeditionem bellumque Troianum intercesserit. Quod quadraginta fere annorum esse ponit, laudante Cr., C. O. Müller. in Orchom. p. 306, Larcherum (T. VII p. 351) reprehendens, qui cum sexaginta sta-

tuerit annos, duas plenas hic sumserit generationes. Collocat scilicet Argonautarum expeditionem 1350 a. Ch. n., bellum Troicum 1290 a. Chr. De tempore γενεῶν cf. I, 7. II, 142.

δι' ἀρπαγῆς γενέσθαι κ. τ. λ.] i. e. „voluisse sibi e Graecia per rapinam comparare feminam.“ Dictionem satis illustrant a Viger. p. 585 prolata.

οὔτε γὰρ ἐκείνους διδόναι] Sunt qui malint οὐδὲ; ut Werfer. in Actis phill. Monacc. I. 2. p. 261: „nam ne illos quidem dedisse“ quemadmodum supra cap. 2 fin. Nos cum aliis interpretamur οὔτε eo sensu, quo καὶ γὰρ οὐ: „nec enim illos dedisse.“ — In seqq. πέμψαντας dixit, structura mutata pro πέμψασι, de quo vid. nott. ad I, 19.

τοὺς δὲ, προῖσχομένων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης

παγήν· ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλοίατό σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνε-

4 σθαι. Μέχρι μὲν ὧν τούτου ἀρπαγὰς μούνας εἶναι
 παρ' ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἑλληνας δὴ με 55
 γάλως αἰτίους γενέσθαι. προτέρους γὰρ ἄρξαι στρα-
 τεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην.
 τὸ μὲν νυν ἀρπάξειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων νο-

Utriusque in-
 iuriarum, Graeci
 an Asiae po-
 puli.

τὴν ἀρπαγήν] i. e. illos vero (Troianos), cum hi (Graeci) ea proferrent, iisdem exprobrasse Medae raptum. Haud infrequens dicendi genus, ubi dativi loco genitivum participii absolutum, quem dicunt, invenimus, (illos vero his, postulata proferentibus, raptum Medae exprobrasse). Non aliter mox ἀπαιτεόντων. Vid. quae dixi in Creuz. Melett. III p. 80 not. et ad Plut. Flamin. VIII p. 97. Alia laudavit Schweigh. ad h. l. Citat denique h. l. Matth. §. 563 p. 1110 ob genitivum absolutum participii, omisso substantivo. De verbi significatione (προῖσχομένων) omnia, monente Cr., congesta sunt in nova edit. Stephan. thesaur. I p. 1363. Ad alterum verbum προσφέρειν sc. τί τι (obiacere alicui aliquid, exprobrare) Idem citat Lennep. ad Phalarid. Epist. 107 p. 311.

ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας
 κ. τ. λ.] Haec verba proxime connectenda cum antecedentibus, hoc fere sensu: „cum, qui
 „ipsi (Graeci) non pro iure sa-
 „tisfecissent neque exposcentibus
 „illam (Medean) reddidissent,

„nunc ab aliis sibi satisfieri
 „vellent.“

Cap. IV.

μέχρι μὲν ὧν τούτου] Quidam libri τούτων, alii rectius τούτου, quos cum Schw. et Gaisf. secuti sumus, commate deleto post τούτου. Similem quandam confusionem ad Plut. Flam. p. 100 notavimus.

τὸ μὲν νυν ἀρπάξειν γυναῖ-
 κας κ. τ. λ.] i. e. „Et mulieres
 quidem rapere, sibi videri (aiunt
 sc. Persae) iniustorum virorum
 esse facinus; raptarum vero ul-
 tionem studiōse persequi, amen-
 tium; nullam tamen raptarum
 curam habere, prudentium.“ In
 his verbis retinimus ὄρην,
 cum vulgo esset ὄρην, quod
 etiam Excerptum habet in Cod.
 Palat., cuius varias lectiones
 vid. ad calcem Comment.
 Herodott. Creuzeri. Idem voca-
 bulum infra III, 155. IX, 8.
 Adde Etymol. mag. p. 448,
 45. Est enim ὄρη Ionibus ut
 ὄρα veteribus Atticis cura,
 explicaturque φροντίς (v. c. apud
 Hesiod. Ἔργ. 30), neque apud
 posterae aetatis scriptores
 usquam invenitur. Vid. Val-
 cken. ad Herod. III, 155.

μίξειν ἔργον εἶναι· τὸ δὲ ἀρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων· τὸ δὲ μηδεμίαν ὥρην ἔχειν ἀρπασθεισέων, ὠφρούνων. δῆλα γὰρ δὴ, 60 ὅτι, εἰ μὴ αὐταὶ ἐβουλέατο, οὐκ ἂν ἠρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ, τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης, λέγουσι Πέρσαι, ἀρπασομενέων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι· Ἐλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, 65 τὴν Προιάμου δύναμιν κατελεῖν. ἀπὸ τούτου αἰεὶ ἡγή-

Hinc quoque μηδεμίαν ὥρην ἔχειν s. ποιῆσθαι vertere licet: rem parvi s. nihili pendere, unde haud multum significatione distat, quod infra legimus: λόγον οὐδένα ποιήσασθαι. Cf. Gloss. Herod. et quae addit Creuz.: „Klotz. ad Tyrtaei Carmm. p. 14. Hesych. II p. 1593 ed. Alberti.“ Hinc, eodem Cr. monente, ὠρεύειν i. e. φυλάσσειν, verbum rarius, eruit Ruhken. in Epist. critic. p. 100. Add. F. A. Wolf. ad Hesiod. Theog. vs. 903 p. 133.

τὸ δὲ ἀρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν] Pendet infinitivus τιμωρέειν a σπουδὴν ποιήσασθαι, cuius generis exempla tum ex Herodoto (I, 35. 59) tum ex aliis scriptoribus adponit Schaeef. ad Sophocl. Electr. 343, ex omissa particula ὥστε hunc usum explicans. Rectius, opinor, ad ea referes, quae monuit Matth. Gr. Gr. §. 531. ἀρπασθεισέων erit genitivus absol. eius generis, qualem ad I, 3. notavimus.

δῆλα γὰρ δὴ, ὅτι εἰ μὴ αὐ-

ταὶ ἐβουλέατο κ. τ. λ.] i. e. „manifestum enim esse (dicunt) sc. Persae), nisi ipsae (sc. feminae illae rapi) voluissent, eas non raptas fuisse.“ Quod quidem ex Persarum narratione retulit Scriptor, qui tamen haud scio an suam ipsius sententiam simul declarare voluerit. In seqq. ad vocem στόλον Cr. adscribit Lex. Xenoph. IV, 95 et Schol. Apoll. Rhod. I, 704 στόλος δὲ ἐστὶν ἐπὶ προᾶξιν τινὰ πορευόμενον πλήθος εἴτε ἐπὶ νεῶν, εἴτε καὶ πεζῶν· καὶ σχεδὸν ἐπὶ πάσης ὁρμῆς καὶ μείζονος παρασκευῆς.

τὴν Προιάμου δύναμιν κατελεῖν] Nescio quo iure Siebelis ad Paus. I, 4 §. 1 hunc locum citans, afferat κατελεῖν [ex Schaeferi editione maiori. Cr.]. Nullo enim in libro, quantum scio, haecce forma invenitur. Verbum hac notione (evertendi) Pausaniae inde quam maxime frequentatum idem notat Siebelis.

ἀπὸ τούτου αἰεὶ ἡγήσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν κ. τ. λ.] ἀπὸ

5σασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσι εἶναι πολέμιον. Τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειεῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἤγηται κερωρίσθαι.

5 Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ διατὸ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν εὐρίσκουσι σφίσι εὐῶσαν τὴν ἀρχὴν

Hium eversum
a. 1270. De loalia
narratio Phoc-
nicum.

τούτου i. e. ab eo inde tempore, ubi vulgo supplent χρόνου. Vid. modo Lambert. Bos. De Ellipsis. L. Gr. p. 546 sq. Literulam τ' ante αἰεὶ invitis libris a quibusdam insertam cum Schweigh. et Gaisf. eieci, quos eosdem secutus dedi σφίσι pro σφισιν s. σφι.

τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειεῦνται οἱ Πέρσαι] De forma οἰκειεῦνται cf. ad I, 94. Expressit Schw. haec ita: „ad se pertinere autumant Persae.“ Wessel.: „Persae suum esse ferebant, sibi que omnem Asiam, armorum iure a maioribus occupatam, vindicabant.“ Idem haec Nostri verba disertius declarant IX, 116: „τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑαυτῶν Πέρσαι εἶναι καὶ τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος.“ Et faciunt huc ea quoque verba, quae supra leguntur addita: σφέας μὲν δὴ, τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης, λέγουσι. Est vero haec primaria quasi sententia ad orientaliū istiusmodi regnorum rationes intelligendas adeoque Persici regni conditionem perspicendam; quippe ad quam omnia referri debeant regni instituta ac principum consilia,

notante Heerenio, Ideen etc. I, 1 p. 476, atque etiam Creuzero, qui admonet anni 1281 quo Troia obsessa fertur, et 559, quo anno Cyrus Persarum rex. Cuius similia consilia eandemque regni indolem cum reperiamus, haud scio an eius regnum haud prorsus novum existimari, quam potius continuatum e priori dici queat, mutato tantum rege sive principe summo. De quo tamen ipso disputare longum est; vid. quae disserui ad Ctesiae fragg. p. 86 sqq. Faciunt fortasse huc ea, quae de Nini regno enarrat Diodor. II init. quod simul Asiae minoris regiones, Troadem, Phrygiam, alia, complexum fuerit. Quibuscum Cr. coniungit Plat. de Legg. p. 685, C. s. p. 296 Bekk.

ἤγηται κερωρίσθαι] Perfecto ut praesente fere Noster utitur; quod non fugit Matth. Gr. Gr. §. 505. III p. 959. De plusquamperfecti usu pro imperfecto cf. I, 79.

Cap. V.

οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι καὶ διὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν κ. τ. λ.] Quod insigne

2τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. Περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς
 3οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσι οὕτω Φοίνικες. οὐ γὰρ
 ἀρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν
 ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυ-75
 κλήρῳ τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἐοῦσα, αἰ-
 δεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἐθειλοντὴν αὐτὴν τοῖσι
 4Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται.
 5ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι. Ἐγὼ
 δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὡς οὕτως80
 ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶ-
 τον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας,

de Ilio revera a Graecis capto
 testimonium confirmant alii quo-
 que Nostri loci: II, 116 sqq.
 VII, 43, 161. IX, 27. Mox in
 verbis οὐ γὰρ ἀρπαγῇ σφέας
 χρησαμένους λέγουσι κ. τ. λ.
 Accusativi cum infinitivo stru-
 cturam praetulit Noster, loco
 nominativi cum infinitivo, ut I,
 34. 171, alibi.

ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγε-
 το τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηός]
 Ἄργεϊ (pro Ἄργεϊ) scripsimus
 cum Schw. et Gaisf. — Μίσγε-
 σθαι hic de femina usurpat-
 tur aliter atque Grammatici do-
 cent, qui de viro dici contem-
 dunt. Laudat Cr.: Homer.
 Hymn. in Mercur. 4 ibiq. Er-
 nest. et Matth. Animadv. ad
 Hym. Hom. p. 209.

ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἐοῦ-
 σα] i. e. cum se gravidam esse
 sensisset. Vid. Matth. Gr. Gr.
 §. 548 p. 1074.

ἐθειλοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοί-
 νιξι συνεκπλῶσαι] Laudat Cr.
 locum Eustath. ad Odys. I,

431 pag. 71 supra ed. Basil.,
 ubi est συνεκπλεῦσαι, formā
 Nostro utique non inusitata;
 sed alteram formam magis fre-
 quentatam iure praetulerunt
 Schw., alii. De sermonis qua-
 dan abundantia (si modo ea
 est) in verbis ἐθειλοντὴν αὐ-
 τὴν, idem Cr. laudat Schaeff.
 ad Sophocl. Trach. v. 1127,
 p. 342 Lips.

ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων
 οὐκ ἔρχομαι ἐρέων] ἔρχομαι
 ἐρέων antiquo dicendi genere
 dixit, quo significatur, nunc,
 hoc ipso temporis momento ali-
 quid indicatum, expositum iri.
 Imitatus est Pausan. X, 19 §. 2,
 ubi vid. Siebelis, itemque Lucia-
 nus, alii, quos laudat C. Fr. Her-
 mann. ad Lucian. Quomodo
 Hist. conscrib. cap. 18 p. 125.

τὸν δὲ οἶδα — τοῦ-
 τον σημήνας] τὸν i. e. ὃν,
 cui respondet τοῦτον. Plurima
 exempla ex Herodoto collegit
 Struve Specim. Quaestt. de dia-
 lect. Herodot. pag. 28 seq.

τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἕς τὸ πρόσω τοῦ λόγου,⁴ ὁμοίως μικρὰ καὶ μεγάλα ἄστυα ἀνθρώπων ἐπεξιών. τὰ γὰρ τὸ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ ἀνθρώπων σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἔμοῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπητὴν ὧν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν ταύτῃ μένουσαν, ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

6

Κροῖσος ἦν Ἀνδὸς μὲν γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττειω,

Primus e barbaris Croesus, Lydiae rex ab a. 560, Graecos Asiaticos tributarios fecit.

τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἕς τὸ πρόσω τοῦ λόγου] προβήσομαι reduximus, cum παραβήσομαι, quod Reizio debemus, codicum auctoritate careat. Similis confusio, laudante Cr., in Nicolao Methonensi nuper vulgato p. 168 ed. Vömel. Mox omnes libri praebent μικρὰ, cum reliquis locis exstet σμικρά. Illud retinuit Gaisf., quem secuti sumus, Matthiae cum reliquis editt.: σμικρά; illud adnotans, videri sibi Herodotum semper scripsisse μικρός post verba in σ exeuntia. Mox dedimus τὸ πάλαι. Vulgo male τοπάλαι. Ad argumentum ipsum si spectamus, candidum inde apparet ac simplex Nostri studium veri, quo ductus nullam rem, vel eam, quae levissima videretur, praetermitteret accuratissimeque referret, quaecunque ad propositum facere viderentur. Quod merito laudat Dahlmann. in Herod. p. 177. Nam haec verba adumbrationem quasi totius operis continent, paucisque universum Nostri consilium in historia nunc exponenda declarant. Ubi Cr. conferri iubet Plat. de Legg.

III p. 676. (s. p. 278 Bekk.) Add. läger. Disputt. Herod. (Gotting. 1828) pag. 49.

τὰ δὲ ἐπ' ἔμοῦ ἦν μεγάλα] i. e. quae mea aetate magna fuerant, antea parva fuerunt. Dictionem ἐπ' ἔμοῦ mea aetate, mea memoria satis illustrat Fischer. ad Well. III, 6 p. 228. Tu cf. Herod. VIII, 44.

τὴν ἀνθρωπητὴν ὧν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην κ. τ. λ.] i. e. „persuasum igitur habens, humanam felicitatem neutiquam eodem loco manere, utrarumque perinde faciam mentionem.“

Cap. VI.

Κροῖσος ἦν Ἀνδὸς μὲν γένος κ. τ. λ.] Male quidam τὸ γένος; nos secuti sumus Schweigh. et Gaisf. In seqq. (quae laudat Ammonius voce τύραν. pag. 138) vocem τύραννος accipe eo sensu, quo omnino regem indicat, nec apud poetas unice sic usurpatur. Conf. quae Creuz. disputavit in fragm. hist. p. 151. 234, qui nunc addit Eustath. ad Odys. XVIII p. 658 lin. 30 ed. Bas. et Sestini in libro, qui inscribitur Descrizion. degli Stateri

τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἄλως ποταμοῦ· ὅς 90
 ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίας μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων,
 ἐξίει πρὸς βορῆν ἄνεμον εἰς τὸν Εὐξείνου κα-

antichi pag. 18. Idem denique monet, antiquum Lydorum τυράννον nomen fuisse *Ααίλας*, teste Hesychio s. v. et Suida s. v. coll. Jablonski Diss. de lingua Lycaon. in Opuscul. III p. 88. Equidem nunc lectorem ablego ad copiosam de *tyranni* voce eiusque notione disputationem Eberti in Diss. Sicull. p. 55 sq.

— τῶν ἐντὸς Ἄλως ποταμοῦ· ὅς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίας μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων] Apud Arrian. (Peripl. Pont. Euxin. p. 17) cum legamus, Halyn non a meridie (ut Herodotus tradit), sed a solis ortu labi, duos fuisse cognomines fluvios, alterum influentem in alterum, alterum ab oriente decurrentem, alterum a meridie, post Danvillium statuit Larcher. Quae tamen iustis rationibus carere, cum unus modo sit Halys fluvius a meridie, ut Herod. enarrat, delabens, posuit Rennelius System. d. Geogr. Herod. p. 467 ed. vernac. Facit huc imprimis Nostri locus I, 72, ubi fluvii, qui nunc vocatur *Hiril-Irmak*, cursus indicatur. Iam quae illic sunt τὰ κάτω τῆς Ἀσίας, eadem h. l. dicuntur τὰ ἐντὸς Ἄλως i. e. ea Asiae minoris pars, quae ab Halye occidentem versus sita est, Herodoto, Graeco homini eique Halicarnassensi utique *intra*

Halyn visa, extra quem Asia incipit superior. *Syros* quos appellat Noster, alias vulgo dicuntur *Cappadoeces*, teste ipso Herod. I, 72, ubi tamen legitur Σύριοι. Vide ad h. l. notat. C r. conferri iubet Wessel. Probab. c. 9.

ἐξίει πρὸς βορῆν ἄνεμ.] Variant libri, quorum alii ἐξίησι (ad vulgarem dicendi normam), alii ἐξήει unde apud Schaeferum ἐξίει. Quod recipimus ἐξίει, ex ἐξίει per synopen formatum vult Schweigh. in not. ad I, 180. Var. Lectt. p. 127. Buttmann. (Gramm. mai. I p. 557 not. coll. 543) ἐξίει tertiam dicit praesentis personam a verbo ἐξίημι (pro ἐξίησι). Nec aliter Krebs. in Programm. Weilburg. ann. 1826 quo continentur quaedam ex familiari interpretatione Herod. p. 16. Splendendum vero: τὸ ὕδωρ vel simile quid, quod additum videmus in Nostri VII, 109: — εἰς τὴν ποταμοὶ δύο εἰσι εἰσι τὸ ὕδωρ. Cf. Lambert. Bos. de ellips. p. 504. Addit C r. Apollonii Rhod. Scholiast. Paris. ad IV, 248: Ἐκαταῖος δὲ ἱστορεῖ μὴ ἐκ διόναι εἰς τὴν θάλασσαν τὸν Φᾶσιν. et Fragm. Soph. p. 650 ed. Brunck. Sed in proximis verbis πρὸς βορῆν ἄνεμον abundantiam quandam orationis vidisse mihi videor, de qua idem Lambertus Bosius

2λεόμενον πόντον. Οὗτος ὁ Κροΐσος, βαρβάρων πρῶ-
τος, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλ-
λήνων ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τοὺς δὲ, φίλους προσε-⁹⁵
3ποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἴωνάς τε καὶ Αἰολέας,
καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσε-
4ποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροΐσου ἀρχῆς
πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι· τὸ γὰρ Κιμμερίων
στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροΐσου

l. l. p. 31. Add. Weiske de
pleonasm. p. 42.

οὗτος ὁ Κροΐσος] „Haec
verba laudare videtur Apollon.
Dyscolus de pronom. pag. 333
ed. Bekk.“ Cr.

τὸ γὰρ Κιμμερίων στρα-
τευμα κ. τ. λ.] i. e. *Namque*
Cimmeriorum expeditio contra
Ioniam suscepta, quae Croeso
prior erat, non oppidorum fuit
redactio in potestatem, sed ta-
ripina ex incursione. Dicendi
genus paulo durius videtur pro:
οὐ κατεστρέψατο τὰς πόλεις,
ἀλλὰ ἐξ ἐπιδρομῆς ἠρπάξαν-
το, ut Krebs. interpretatur l. l.
p. 19. Ad locutionem ἐξ ἐπι-
δρομῆς Cr. laudat Paus. VII,
25 §. 21. Tu adde sis Plat.
de Re publ. X p. 619, D.
Plutarch. Anton. 80. —

Hanc Cimmeriorum incur-
sionem Ardye Lydis imperante
post Gygem accidisse, ipse
Noster refert infra c. 15. Add.
I, 16. 103. IV, 11. 12. Qua-
re Herodoti antiquioris auctori-
tatem Straboni iure praeferen-
dam ducit Wessel. Ille enim
(I p. 6 s. p. 12. III p. 149 s.
p. 222) Homeri fere tem-
poribus Cimmeriorum invasio-

nem adscribit. Id quod Lar-
chero ita conciliandum videba-
tur, ut duae fuerint Cimmerico-
rum expeditiones, altera poste-
rior, de qua Herodotus scripse-
rit, altera prior, Homericæ
aut remotioris adeo ætatis, cu-
ius quoque Euripides mentio-
nem fecerit in Iphig. in Taur.
1106 sqq. (1113 al.) rem
poetarum more magis exornans,
cum de urbibus enarret dirup-
tis, quæ tunc temporis ne
existere quidem potuerint. Ali-
ter visum est Volneyo (in
Suppl. à l'Herod. de Larch.
p. 75 ss. coll. p. 71 ss.) qui,
quæ apud Strabonem et Eurip-
idem leguntur, hactenus non
incredibilia putat, quod gens
vaga, Nomades vocant, uti-
que trium quatuorve seculorum
decursu facile plures adeo in-
cursiones in Asiam minorem
facere potuerit. Ex Herodoti
autem locis de Cimmeriorum
expeditionibus omnino dupli-
cem invasionem bene distingui
posse Idem censet, priorem
Ardyis (699 a. Chr.) tempore,
de qua Herod. I, 15. 6, poste-
riorem Alyattis et Cyaxaris tem-
pore, de qua Herod. I, 103.

ἔὸν πρεσβύτερον, οὐ καταστροφῇ ἐγένετο τῶν πο-
 7 λίων, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἀρπαγῆ. Ἡ δὲ ἡγεμονίη

Lydorum primi reges ab Atye oriundi. Secundi, Heraclidae, ab a. 1221 ad 716. Primus ex Heraclidis Agron; ultimus, Cau- daules.

Quae ipsa haud scio an melius ad unam eandemque invasionem continuatam, Ardyis (qui 677 a. Chr. regnare coepit) tempore inceptam et multo post demum sub Alyatte rege (616 a. Chr.) finitam expulsâ istâ gente (613 a. Chr.) referri queant. Exstitit postea Francke, qui (locum indicante Cr.) subtili disputatione, quae Callino inserta legitur p. 109. sqq. itidem duplicem probare studet Cimmericorum invasionem, Sardinumque expugnationem. Alteram ponit priorem, ad Homeri aetatem recedentem et Callino poetae, qui et ipse Homero proximus fuerit, memoratam, cui praefuerit Lygdamus, in Cilicia post acerbo fato oppressus; alteram multo post accidisse vult, quam Cimmericis Herodotus, Callisthenes Treribus ac Lyciis tribuat. Atque nituntur ista eo argumento, quo Callinum non Archilochi et Gygis aetate (quae vulgo recepta est sententia) sed multo antea Homeri fere aetate vixisse censeamus. De quo nunc dicere longum. Cf. I, 14. Utut est, Herodotum, quem in Lydorum historia satis versatum haud pauca commonstrant, de una posterioris aetatis incursionem verba fecisse, equidem haud sine magna veri specie mihi contendere posse videor. Atqui haud sum nescius, de Cimmericorum gente permulta

tradi, quae ad poetarum fabulas atque commenta potius reicienda videantur, quam ad historiae fidem excutienda, ut prorsus incerta sit gentis origo ac sedes primitiva in regionibus Europae borealibus fere quaerenda. Vide, ne plura, Ukert. in Geogr. Gr. et Rom. I p. 26 not. Nec enim veterum narrationes fabulosas, nec recentiorum disquisitiones referre vacat. Qui ipsum gentis nomen vario modo et scribentes et interpretantes ex Hebraeorum denique repetunt lingua, ubi *Kamar* denotet *tenebrosus*, *obscurum* (cf. Ukert. l. l.) aut e celtico, si diis placet, idiomate, ubi *Kimr* nomen Gallorum gens sibi vindicet, unde quoque *Cimbri*. Ita certe Volney. l. l. p. 75 cui addo Plut. narrat. in Vita Mar. 11, ubi praeter alia haec leguntur: ἄλλοι δὲ φασί, Κιμμερίων τὸ μὲν πρῶτον ὕφ' Ἑλλήνων τῶν πάλαι γνωσθέντων οὐ μέγα γενέσθαι τὸν παντὸς μόριον, ἀλλὰ φυγῆν ἢ στάσιν τινὰ βιασθεῖσαν ὑπὸ Σκυθῶν εἰς Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Μαιώτιδος διαπεράσαι, *Λυγδάμιος ἡγουμένου κ. τ. λ.* ad quae doctum consulas interpretem Leopoldum p. 39 — 41. Sed haec nunc sufficiant, alia ad IV, 11. 12 coll. I, 103.

Cap. VII.

ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιῆλθε κ. τ. λ.] Ante verba

οὕτω περιῆλθε, ζούσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος
 τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. Ἦν Καν-
 δαύλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον ὀνομάζουσι, τύ-
 ραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρα-
 κλέος. Ἄγρων μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ
 Ἀλκαίου, πρῶτος Ἡρακλειδέων βασιλεὺς ἐγένετο
 4 Σαρδίων· Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσου, ὕστατος. οἱ
 δὲ πρότερον Ἄγρωνος βασιλεύσαντες ταύτης τῆς

καλεομένους δὲ Μερμνάδας, quae ad antecedentia ἐς τὸ γέ-
 νος pertinent, mente repetendum ἐς. Ac praeterea particu-
 lae δὲ vis demonstrandi et ex-
 plicandi notanda est. De πε-
 ριελθεῖν aliisque cum περιὶ
 compositis verbis hac in re usi-
 tatis cf. infra I, 120. 96.

τὸν οἱ Ἕλλ. Μυρσίλον ὀνομ.] Μυρσίλον pro Μυρ-
 σίλον, ut vulgo, scripsi cum
 Schweigh., Gaisf. et Matth. Cf.
 Athen. X p. 430. Dion. Halic.
 de compos. verb. III p. 36
 Schaeff. coll. Plehn. Lesbiac.
 p. 205 sq. et de re Plin. H. N.
 XXXV, 8. Ac Graecorum quo-
 que fabulis valde celebratus
 Μυρτίλος (male Μυρτίλος aut
 Μύρτιλος), qui Pelopi in cer-
 tamine cum Oenomaο opem tu-
 lisse fertur, de quo Cr. laudat
 Nitsch. Lex. mythol. s. v. II p.
 293 sq. ed. Klopff. et Schol.
 Apoll. Rhod. ad I, 752. Μυρ-
 τίλος Ἐρμου υἱὸς ἐκ Μυρ-
 τοῦς, μιᾶς τῶν Ἀμαζόνων.
 Nam Amazonum quoque vesti-
 gia quaedam in Lydorum re-
 bus inveniri, inque numis adeo
 apparere Idem monuit Fragm.
 Histt. p. 202. Myrsilum rerum

Lesbiacarum scriptorem pro-
 fert Plehn. l. l.

Ἄγρων μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρῶτος κ. τ. λ.] In lectione Ἄγρων subsistendum duximus, ut dudum placuerat Wesselingio de hac genealogia quaedam notanti. Niebuhr. autem in scriptione super Euseb. Chronic. Armen. Commentatt. societ. reg. Berol. ann. 1820 et 1821 inserta pag. 48 sq. ex hisce genealogiis hoc colligi vult, hanc stirpem Lydorum regiam sive dynastiam ex Assyria cum maxime repetendam esse, (cf. nott. ad I, 4 fin.) cum alii eo, quod Herculem abavum habeat haec stirps, Graecam fuisse ipsosque Lydos inde pro Graecis habendos esse statuant. Tu vid. omnino de Lydorum regibusque Beck. in Allgem. Weltgesch. I p. 309 ss. Cr. addit: Lanzi in Sagg. di ling. Etrusc. II p. 51 (p. 42 coll. 82 ed. sec.).

οἱ δὲ πρότερον Ἄγρωνος βασιλεύσαντες — ἦσαν ἀπόγονοι Λύδου κ. τ. λ.] Cum Herodoto consentit antiquissimus Lydicarum rerum scriptor Xan-

χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος· ἀπ' ὅτεν
ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον

thus, cuius locum servavit Dion. Halic. Antiqq. I, 28 p. 73 Reisk. in Xanthi fragmenta receptum atque illustratum a Creuz. (Fragmm. Historicc. p. 147 sq. 149 sqq. 152 sqq.) qui *idem* nunc addit Schol. Platon. p. 207 Ruhnk. *Τυρρηνία* δὲ ἀπὸ *Τυρρηνου*, τοῦ Ἄγρωνος, τοῦ Ἄτυος, τοῦ Λυδοῦ; modo sana sint haec. Ac binis quidem locis Atyos mentionem facit Herodotus I, 94. IV, 45, non prorsus tamen sibi constans, cum Manis filium modo appellet *Atyn*, modo *Cotyn*. In *Atyos* regis nomine Etruscum latere etymon vult, monente Cr., Lanzi l. l. II p. 281 [p. 223 ed. sec.]. Reliquos istius dynastiae reges persequi vix licebit, quippe quos ad fabulam magis, quam ad historiam pertinere credam. Vid. tamen Creuz. l. l. p. 149. In tempore definiendo Larcherum sequamur (T. VIII p. 204 sqq. 213 sq. 575 coll. I p. 189) ponentem ann. 1220 a. Chr. quo Agronis incipiat regnum et 1368 a. Chr. quo Atys ad regnum evectus sit.

ἀπ' ὅτεν ὁ δῆμος — *Μήων* καλούμενος] ἀπ' ὅτεν iure a prioribus editoribus repositum loco vulgatae mendosae: ἀπό τευ. Sed dubitat Matth. ad h. l., an ὅστις de certo homine usurpetur; unde ipse scribi vult: ἀπὸ τοῦ i. e. ἀφ' οὔ.

Cf. quoque Gramm. Gr. §. 483. p. 906. Censori docto in Ephemm. Ieuenss. 1817 nr. 164 p. 370 placuerat ἀπὸ τεῦ. Quae cum scripsissem, allatum est Struvii Quaest. de dialect. Herodot. specim., qui optime commonstravit, multis locis allatis, pronomen ὅστις pro simplice ὅς poni posse. Aliena autem ab Herodoti dialecto esse ἀπὸ (s. ἐπὶ, παρὰ) τοῦ *idem* contendit vir doctus. Vid. p. 1 — 6. (Regiomont. 1828.) Mox rectius nunc *Μήων*, addito iota subscripto, quod vulgo et hic aberat et aliis quoque locis abesse dicitur. Sed ad verum ducere poterant numi, qui exhibent *Μαίονες*, alia, quae Cr. indicavit ad fragmm. histt. p. 146 sq. Atque Herodotus ipse VII, 74. 77 dicit *Μηϊόνας*. In re vidimus Xantho convenire cum Herodoto, Atyos filium vocanti Lydum, unde genti nomen sit inditum. De *Maeone* minus constat, quem ad fabulas cum maxime spectare crediderim, ubi Cybele dea *Maeonis* filia perhibeatur Attinque quendam, qui ab aliis Atys vocatur, adamasse dicatur. Qua de re cf. quae Cr. laudavit l. l. p. 147. Ad do, quod auctore Hoeck. (Cret. I p. 130) ille modo Lydorum modo Phrygum modo utriusque gentis rex dicitur. Graecorum *Μαίων*, qui in Thebanorum rebus occurrit, Tydeo Thebis

5 Μήων καλεόμενος. παρὰ τούτων Ἡρακλεῖδαι ἐπι-10
 τραφθέντες, ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ
 δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γεγυότες καὶ Ἡρακλέος.

revertenti insidias struens, huc minus pertinet. Cf. IV, 393. Apollod. III, 6, 6 alia. Neque vero hoc praetereundem, quo etiam Cr. l. I. p. 169 attendi iubet, Herodotum non magis Lydos distinxisse a Maeonibus, quam Xanthum, eamque sententiam quoque ut veriore praedicari a Strab. XIII p. 928, B., qui Lydos ab Homero nuspiam nominari doceat (II. II, 865). Unde apparet, eorum sententiam vix probari posse, qui superiorem eius terrae, quae postea Lydia est appellata, partem *Maeoniam*, inferiorem, quam *Caystrus* alluit, *Lydiam* antiquitus esse vocatam dicerent. Vid. Cr. l. I.

παρὰ τούτων Ἡρακλεῖδαι ἐπιτραφθέντες] Particulam δὲ post τούτων eiecimus, probantibus Schweigh. et Gaisf., quamvis retineat Matth. Abest enim illa a libris manu scriptis et bene abesse potest ex Herodoti loquendi usu. Sensum loci bene reddidit Schweigh.: „*ab his priscis regibus commissum sibi regnum ex oraculi edicto obtinuerunt Heraclidae*;" quod hanc ob causam moneo, ne quis Corai adstipuletur legendi: ἐπιτραφθέντες (pro ἐπιτραφθέντες) quod idem sit atque ἐπιγεγυόμενοι i. e. „*ab his succedentes Heraclidae*“ etc. quodque sane reperiat Cr. II, 121 §. 1, ubi vid. Sed ἐπι-

τραφθέντες pertinet ad verbum ἐπιτρέπειν, quo Noster usus est III, 157. Est enim *committere, permittere regnum*. Nec insolita haec structura, ubi istiusmodi verbis in passivo additur idem obiecti accusativus. Vid. Fisch. ad Well. III, 1 p. 437 sq. Et res ipsa nos admonet regnorum Orientalium conditionis atque status, ubi hoc modo regnorum eversiones effici videmus, quando nimirum reges, inertia ac luxurie diffuentes, regni curam aliis permittunt, a quibus ipsi deinceps regno deiiciuntur.

ἐκ δούλης — Ἡρακλέος] Sunt qui Heraclidas non ab Iardani serva, sed ab Omphale sive uxore Iardani sive filia oriundos esse statuunt. Sed scriptorum veterum testimonia Herodoti sententiam confirmantia laudat Cr. (fragm. histor. p. 186 sq.), Hellenic. ap. Steph. Byz. voc. Ἀκέλη (fragm. Hell. p. 134) coll. Diod. Sic. IV, 31 et Dion. Chrysost. Orat. IV p. 236, B. Et cf. quoque Wessel. ad h. l. Nec prorsus refragari videtur temporum ratio. Quippe regnare incepit Agron, primus Heraclidarum rex, anno 1220; unde usque ad Herculem progenitorem stirpis quinque cum sint generationes sive 166 anni, Herculis ipsius annus natalis incidet in ann. 1386 a. Chr.,

ἄρξαντες μὲν ἐπὶ δύο τε καὶ εἴκοσι γενεάς ἀνδρῶν,
 ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς
 ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχὴν, μέγχι Κανδαύλεω τοῦ

8 Μύρσου. Οὗτος δὴ ὦν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς
 ἑαυτοῦ γυναικός· ἔρασθεῖς δὲ, ἐνόμιζέ οἱ εἶναι γυ-

Candaules uxoris amore deprensus, impellit Gygem ut eam clam spectet nudam.

id. quod tantum duorum annorum spatio differt ab eo ipso numero, quem ipse Herodotus prodidit II, 145. Ita certe Larcher. l. l. ubi Herodoti fidem confirmare et a pravis aliorum coniecturis vindicare studuit.

ἄρξαντες μὲν ἐπὶ — πεντακόσια] Haec minus congruere existimat Larcher. l. l. p. 213 et 14; quoniam ipse Herod. II, 142 γενεὰν triginta trium annorum et quatuor mensium spatio definit, ut centum fere annos tres efficiant γενεαί. Quare h. l. legendum suspicatur: ἄρξαντες μὲν ἐπὶ πεντεκαίδεκα γενεάς; quum ultimus annorum numerus utique sanus sit. Sed bene iam Volneyus notavit, quam negligenter in istiusmodi rebus omnino egerint veteres quamque varie pro temporum ac locorum ratione generationum annos definierint. Cf. eius Suppl. à l'Herod. de Larcher. p. 76 sqq. 79. Add. Dahmann. Herod. p. 99, qui hoc ad eorum errorum genus revocare vult, quales in numeris omnino apud Herodotum saepius deprehendantur. — ἐπὶ in hisce Krebs. l. l. p. 23 reddi voluit: ad, circiter. Sed rectius Schweigh. per, cum ἐπὶ hoc

loco de temporis quodam spatio sit accipiendum. Cf. II, 119. 133. Plura Fischer. ad Well. III, 6 p. 243 et 44. C. G. Krüger. in indic. ad Xenoph. Anab. p. 487.

παῖς παρὰ — ἀρχὴν] Structura loci uti non impedita, ita tamen nonnihil a vulgari orationis structura recedens. Sunt enim nominativi absoluti eorum ex genere, quos explicuit Matth. Gramm. Graec. §. 562 not. Caeterum facile est in Herodotea locutione, quam imitando expressisse voluit Athenagoram in Legat. ad Marc. Anton. et Lucium Commod. p. fin., agnoscere indicationem regni hereditarii legitime suscepti. Quo sensu Thucyd. I, 13 dicit de Graecorum regnis, πατρικῶς βασιλείας. Add. Xen. Cyrop. I, 1, 4 et cf. Herod. II, 166 fin.

Cap. VIII.

οὗτος δὴ ὦν ὁ Κανδ. — γυναικός] De nomine Candaulis Cr. adscripterat haecce Hesychii verba: Κανδαύλης· Ἐρμῆς ἢ Ἡρακλῆς. Quod de Lydis accipiendum esse persuasit Jablonskiius Dissert. de ling. Lycaon. III p. 85 Opuscc. Nam divini-

2ναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥς τε δὲ ταῦτα νομίζων· ἦν γάρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ σπουδαιότερα τῶν πρηγμαίων ὑπερετίθετο ὁ20 Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερ-

tatis esse nomen, quod rex sibi assumserit, alia huiuscemodi apud alias nationes exempla declarant. Quod vero apud Tzetzem Chil. VI Hist. 54 legimus τὸ δὲ Κανδαύλης τὸν σκυλοπνίκτην (quod vulgo vertunt *pelle praefocatum*), id scite emendat idem vir doctus: σκυλοκλέπτῃν i. e. *spolia auferentem* (quod utrique et Herculi et Mercurio satis conveniat, cum alter virtute, alter dolo spolia auferat) aut σκυλοπύκτην i. e. *pugnantem, pelle leonina indutum*. Κάνδανλος praeterea ap. Athen. XII p. 516. p. 418 ed. Schweigh. occurrit condimenti sive edulii genus Lydicum. De quo tamen plura non constant. Vid. Jablonsk. l. l. p. 86.

ὥς τε δὲ ταῦτα νομίζων] Valde notandum et hic et in sequentibus simplex et antiquum dicendi genus, quod sibi placet saepius idem repetens, nec severam orationis normam curans. Hinc explicanda quoque in sqq. particula γάρ, qua rationem antecedentium quodammodo reddit auctor, minus illa quidem necessaria, sed quae non sine vi quadam ad loci argumentum declarandum apposita est. Tu cf. Matth.

Gr. Gr. §. 613, VII p. 906. Plura ad Herod. I, 24. 124 coll. III, 121. Egregie vero, ut tot alia, hunc locum vernaculo sermone expressit Lange; cuius versionem adscriberem, nisi brevitati consulendum esset.

Γύγης ὁ Δασκύλου] De historia eius Gygis variisque vett. de eo traditionibus vid. infra ad c. 12. De ipso nomine Cr. adscripsit: „Dracon. de metris p. 33. 117 ed. Herm. et Bentlei. ad Hor. Carmm. II, 17, 14.“

τούτῳ τῷ Γύγῃ — ὁ Κανδ.] i. e. huic Gygi res etiam gravissimas permittebat Candaules s. cum hocce Gyge res etiam gravissimas communicabat. Ὑπερτίθεσθαι τινί τι cum aliquo aliqua de re communicare, conferre ad aliquem, consulere aliquem, invenitur quoque I, 107. 108 aliis locis, quos indicabit Lex. Herod. Schweigh. — Quae sequuntur verba, ea malim propter participium sic explicare: et vero etiam in eo (sc. multum illi tribuebat), quod uxoris suae formam supra modum extulit. De his sc. rebus cum eo verba faciens, de quibus vix cum alio quopiam, nisi cum intimo atque familiarissimo amico regem colloqui par erat.

ζεπαινέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, (χοῖν γὰρ Κανδαύλη γενέσθαι κακῶς,) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε· „Γύγη, οὐ γὰρ σε δοκέω πείθεσθαι

Nam ut iis assentiar, qui participium ὑπερεπαινέων pro verbo finito poni existiment (citatur Cr. Poppo Obs. critt. in Thuc. p. 154) vix a me impetrare possum. Refert. Matth. §. 631, 4 p. 1300 hunc locum ad ea, quae monstrant transitum participiorum in verbum finitum et vice versa quoque. Alia prorsus ratione nostrum locum interpungi vult censor quidam in Ephemer. Iennens. 1817 nr. 164 p. 370. Comma vult poni post γυναικός et ex antecedenti ὑπερεπαιθετο repeti communicandi vim, sine notione secundaria interrogandi. Quod mihi certe durius esse videtur.

χοῖν γὰρ Κανδαύλη γενέσθαι κακῶς] i. e. in fatis enim erat Candaulem infortunatum fieri. De dictione, quam praeter alios imitatus est Lucianus quom. scrib. hist. 18, cf. Herod. II, 161. IV, 79. V, 92, 4. IX, 109. Plura Wyttenbach. ad h. l. et C. F. Hermann. ad Luciani locum p. 125. Atque etiam apud Pausaniam inde frequens invenitur χοῖναι de necessario eorum eventu, quae ab oraculo praedicta seu a fato constituta sint vel de faciendis iis, quae oraculum iusserit. Vid. Siebelis ad I, 19 §. 5. Ac monuit nuperrime läger. (Disputt. Herodott. Gotting. 1828) de He-

rodoti fato s. rerum necessitate, a numine divino imposita, quod exprimitur verbis δεῖ et χοῖν huiusque substantivo χοῖν. Tu vid. p. 37 seq. — Verbum γίγνεσθαι cum adverbis iunctum optimorum scriptorum probatur usu; nec multum abest Latinorum: male, bene esse etc. Quae Cr. citat: Ast. ad Platonis Rem publ. p. 371. Goetting. ad Aristot. Polit. I, 3 p. 293. Musgrav. ad Euripid. Orest. vs. 74 iis nunc adde Stallbaum. ad Platon. Euthyphr. p. 10. 11.

ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην] Infra I, 10. 11 Γύγεα, cum Iones multa primae declinationis nomina secundum tertiam flectant. Cuius generis haud pauca ex Herodoto collegit Matth. §. 91 p. 195. Potissimum hoc in genitivis et accusativis obtinet.

Γύγη, οὐ γὰρ σε δοκέω ζ. τ. λ.] Haec et sequentia ob elocutionis suavitatem, qua ipsa res fando iucundius fiat auribus, quam si oculis id subiiciatur, laudat Dionysius Halic. de compos. verbb. sect. III § 24 sqq. Atticâ dialecto expressa. Ad quem locum videatur copiosa Sylburgii et Schaeferi annotatio, de singulis, in quibus discrepat uterque scriptor, monentium p. 39 sqq. ed. Schaefer. De sententia Cr. conferri iubet Suetonium de Cali-

„μοι λέγοντι περὶ τοῦ εἴδους τῆς γυναικός· (ᾧτα²⁵
 „γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἔοντα ἀπιστότερα ὄφθαλ-
 4, μᾶν·) ποιεε ὅκως ἐκείνην θεήσσαι γυμνήν.“ Ὁ δὲ
 μέγα ἀμβώσας, εἶπε· „Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον
 „οὐκ ὕγιέα, κελεύων με δέσποιναν τὴν ἐμὴν θεή-
 „σασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένῳ συν-

gula simile quid narrantem in eius Vita c. 25. Particula γὰρ, quae orationem exorditur, ut infra I, 121 et 124: ᾧ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ etc. coll. VI, 11, minime explicanda certe, ut voluit Wytenbachius, sed ita, ut ratione habita primitivae huius particulae notio- nis, aut ommissa esse quaedam verba sumas facile e contextu supplenda, quibus subiungatur γὰρ causam reddens; aut, quod malim, particula γὰρ referatur ad enuntiationem postpositam quae proprie eam, in qua particula γὰρ exstat, antecedere debebat, causali sententia ut primaria praemissa. Cf. ad I, 24. Ita hoc loco singas Herodotum ita scribere in animo habuisse: ποιεε, ὅκως-θεή-σαι γυμνήν· οὐ γὰρ σε δό-κέω.

ᾧτα γὰρ — ὄφθαλμῶν] Plurimi hocce Herodoti dictum repetierunt posterae aetatis scriptores, indicante Wesselingio ad h. l. et Upton. ad Dionys. Halic. p. 42 ed. Schaefer. Quibus alia nuper addidit C. F. Hermann. ad Lucian. Quomod. hist. conscr. p. 183. 184. Apte Sophoclem huc refert Cr. in fragm. No. 77 ed. Brunck. et Senec. Epist. VI p. 17 ed.

Matth.: — „homines amplius oculis, quam auribus credunt.“ In seqq. de usu ac structura particulae ὅκως cf. Matth. Gr. Gr. §. 531 not. 2 pag. 1037.

ὁ δὲ μέγα ἀμβώσας] De forma, quam Aeolicam dicit Schol. Hermog. p. 407 a Cr. laudatus, vid. I, 10.

τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὕγιέα] i. e. quem sermonem tu profers minime sanum. Sic ὕγιης saepe ad orationem sententiasque refertur, non solum apud poetas (v. c. apud Pindarum; de quo Cr. citat Ast. in Commentt. societ. phil. Lips. II, 1 p. 21) verum apud philosophos quoque. Vid. Wytenbach. ad Phaedon. p. 238 et quae habet Cr. ad Proclum (ad calc. Plotin. de pulcrit.) p. 83., in fragmm. histt. p. 25.

ἅμα δὲ κιθῶνι — γυμνή] Scripsimus αἰδῶ pro αἰδῶ cum recentt. editt. Conferri vult Cr. Schaeferi laudata ad Dionys. Halic. de comp. verb. p. 43. Sententiam ipsam haud pauci fuerunt, qui ex Herodoti ore repeterent aut certe similia proferrent. Cf. Wessel. ibiq. potiss. Plutarch. de audiend. rat. p. 37, D. ad quem locum nunc consul. Wytenbachii Animadv. p. 308 seq. Qui, ut

5,,εκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ τὰ καλὰ30
 ,,ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ· ἐν
 6,,τοῖσι ἐν τόδε ἔστι, σκοπέειν τινὰ τὰ ἔωντοῦ. ἐγὼ
 ,,δὲ πείθομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλ-
 ,,λίστην· καὶ σεο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων.“35

iam ante eum Upton. ad Dionys. Halic. l. I., sententiae originem e Theanus, feminae Pythagoricae, praecepto quodam repetendam esse suspicatur, cuius meminit Diogenes Laert. VIII, 43: τῇ δὲ πρὸς τὸν ἴδιον ἄνδρα μελλούσῃ πορεύεσθαι (de coitu hoc accipiendum; vid. Schaefer. ad Dionys. l. I.) παρήνει, ἅμα τοῖς ἐνδύμασι καὶ τὴν αἰσχύνην ἀποτίθεσθαι, ἀνισταμένην δὲ πάλιν ἅμα αὐτοῖσιν ἀναλαμβάνειν. Contra Platoni in iis, quae scribit Polit. V, 6 p. 457, A.: ἀποδυτέον δὴ ταῖς τῶν φυλάκων γυναιξίν, ἐπεὶ περ ἀρετὴν ἀντὶ ἱματίων ἀμφιέσονται Herodoti locum, orationis formam saltem si respiciamus, observatum fuisse contendit, monente Cr., Astius ad h. l. p. 512. — κινθῶν Ionum esse pro χιτῶν satis constat. Cf. modo Fischer. ad Weller. I p. 154. Gregor. Corinth. p. 414. Declaratur autem interius Ionum vestimentum lanà confectum s. tunica manicata. Citat Cr. Herodoti interpp. ad V, 87 et Böttiger. Vasengemälde I p. 92.

πάλαι δὲ τὰ καλὰ — δεῖ] Ex traiectione Herodotea, quā τὰ καλὰ proprie pertineat ad μανθάνειν δεῖ Wytttenbach. in

Selectt. hist. p. 345 haec verba sic accipienda docet: „iam antiquitus inter homines ea inventa constitutaque sunt, ex quibus quid factu honestum sit, discere debemus.“ Addit Cr. eodem sensu, quo hic τὰ καλὰ (honesta, proba) apud Homerum Odyss. XVIII, 229. XX, 310: ἐσθλά; atque Eustath. ad priorem locum p. 666, 34. Idem Cr. admonet Eustath. ad Odyss. XX, 293 p. 735, 36 ed. Basil. ubi de particula πάλαι disputat, abundanter quasi a veteribus usurpata, quemadmodum ποτέ. Sed praestat in Herodoteo loco, si quid video, πάλαι explicare: iam dudum, ut fere in consimili Plotini loco Enn. II, lib. 9 c. 15 p. 213, F: καὶ πάντας νόμους τοὺς ἐνταῦθα ἀτιμάσας καὶ τὴν ἀρετὴν τὴν ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου ἀνευρημένην.

σκοπέειν τινὰ τὰ ἔωντοῦ] i. e. sua quemque debere inspicere s. curare. Moneo, ne quis praeferendum censeat σκοπεύειν, quod olim textum occupat.

καὶ σεο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων] Idem verbum bis positum non sine quadam vi, quamquam significatione nonnihil diversa. Est enim priori

9 Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, ἀρῶδέων μὴ
 2τι οἱ ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. Ὁ δὲ ἀμείβετο
 τοῖσδε· „Θάρσει Γύγη· καὶ μὴ φοβεῦ μήτε ξιμὲ, ὡς
 „σεο πειρώμενος λέγω τόνδε· μήτε γυναῖκα τὴν
 3, ἐμὴν, μὴ τι τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος. ἀρχὴν⁴⁰
 „γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὔτω, ὥστε μηδὲ μαθεῖν
 4, μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἴκημα,
 „ἐν τῷ κοιμώμεθα, ὅπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης
 „στήσω· μετὰ δ' ἐμὲ ἐσελθόντα παρέσται καὶ ἡ

loco: *rogare*, ut alias frequen-
 tissime, adiuncto genitivo; al-
 tero loco est: *quaerere*, *arces-
 sere aliquid*, *studere alicui rei*.
 Monuit Wyttenbach. l. l. p. 345
 sq. laudans similes locos He-
 rodoti III, 44. Xenophontis Cy-
 ropaed. I, 4, 12. Hinc cum
 illo vertere praestat: „*Et ob-
 secreto te, ne quaeras inhonesta*.“
 Dionys. Halicarn. l. l. alterum
 δέεσθαι reddidit *χρηῖζειν* eius-
 que sensum bene assecutus est
 eius interpret Latinus: „teque
 oro, ne illicita a me *exigas*.“

Cap. IX.

ἀρῶδέων μὴ τι οἱ ἐξ αὐ-
 τέων γένηται κακόν] Confert
Cr. Eustath. ad *Odyss.* XIX
 p. 705, 16 sqq. atque Hein-
 dorf. ad *Platon. Protag.* p. 501
 sq., qui hoc loco utitur, quo
 contra Dawesii canonem, con-
 iunctivum (*γένηται*) in his stare
 posse commonstret. De reliquis
 cf. Schweigh. et Gaisford.

ὡς σεο πειρώμενος λέγω
 τόνδε] Non video, cur re-
 cedam ab hac lectione non-
 nullis libris probata. Nec enim

placet, quod Gronovius edi-
 dit *πειρώμενον λέγω λόγον*,
 nec quod Gaisf., probante
 Matthiae ac Stegero, e San-
 croftii codice (vulg. *Arch.*) edi-
 dit: ὡς σεο πειρώμενον λό-
 γον τόνδε. Nam vocem *λέγω*,
 quam ex glossa irrepsisse vo-
 lunt, satis tueri videtur copiosa
 Herodoti oratio adeoque con-
 cinnitas quaedam cum sequen-
 tibus. Et confirmat quoque
 Dionys. l. l. p. 44.

ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσο-
 μαι] ἀρχὴν ομπνιο, interpre-
 tatus est Hermann. ad *Vig.*
 p. 723 ubi vid. plura.

ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἴκημα—
 στήσω] Valckenarius ex Dio-
 nysii loco coniciebat: ἀγα-
 γῶν γάρ σε, ut fere I, 10.
 132. III, 61 ibiq. not. 85 et
 cf. quae *Cr.* ad Plotinum de
 pulcritud. adscripsit p. 518.
 Nec tamen opus hac emenda-
 tione. Mox idem Valckenarius
 rescripsit *στήσω* pro *θήσω*,
 quod invitis libris a Stephano
 illatum erat.

παρέσται καὶ ἡ γυνὴ ἡ
 ἐμὴ ἐς κοῖτον] In his ποῖ-

5, γυνή ἢ ἐμὴ ἐς κοῖτον. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσόδου
 „θρόνος· ἐπὶ τοῦτον τῶν ἱματίων κατὰ ἕναστον 6
 „ἐκδύνουσα θήσει· καὶ κατ’ ἡσυχίην πολλὴν παρ-46
 6, ἐξεῖ τοι θεήσασθαι. ἔπειτ’ ἀπὸ τοῦ θρόνου
 „στείχῃ ἐπὶ τὴν εὐνήν, κατὰ νότου τε αὐτῆς γένη,
 „σοὶ μελέτω τὸ ἐνθεῦτεν ὅπως μὴ σε ὄψεται ἰόντα
 10 „διὰ θυρέων.“ Ὁ μὲν δὴ, ὡς οὐκ ἠδύνατο διαφυ-50
 γείειν, ἦν ἐτοῖμος. ὁ δὲ Κανθαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεε

τον recte servatum ab editoribus. Dionysius habet κοίτην, magis Attice; idque ipsum hic in quibusdam libris comparere dicitur. Sed vid. Crenzer. not. ad Cicer. de Natur. Deor. I, 11 pag. 50 coll. Matth. Gr. Gr. §. 95 p. 207. Alia forma, eaque magis dialecti communis est κοιτῶν, de qua Wesseling. ad h. l., unde vel hic quidam libri κοιτῶνα. Apud Herodotum ipsum III, 134. II, 94 recurrit κοίτη lectus, indeque somnus, ut κοίτην ποιῆσθαι dormire, requiescere apud Herodotum, Vit. Hom. 31 et ibid. 22 ὥρη κοίτου cubandi tempus ut I, 10. — Locutionem παρεῖναι — ἐς κοῖτον illustrat Valckenar. ad I, 21.

ἐπὶ τοῦτον τῶν ἱματίων κατὰ ἕναστον ἐκδύνουσα θήσει] „in quâ (sellâ) illa singulas vestes suas, aliam post aliam, exuens deponet.“ Ubi nota usum distributivum praepositionis κατὰ, a Schaefero ad Dionys. locum p. 44 sq. egregie aliquot Herodoteis locis illustratum. — In fine capitis ad verba ὅπως — ὄψε-

ται cf. supra I, 8: ποίειε ὅπως — θεήσεται, ibique not.

κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσόδου θρόνος] De vocula θρόνος Cr. laudat praeter Matth. Anmadverss. ad Hym. Homerice. p. 382 primarium Athenaei locum V p. 192, E: „ὁ γὰρ θρόνος, αὐτὸ μόνον ἐλευθέριός ἐστι καθέδρα σὺν ὑποποδίῳ· ὅπερ θρηῖνον καλοῦντες, ἐντεῦθεν αὐτὸν ὠνόμασαν θρόνον, τοῦ θρηῖσασθαι χάριν, ὅπερ ἐπὶ τοῦ καθίζεσθαι τάσσουσιν κ. τ. λ. Distinguit deinde Athenaeus tum a κλισμῶς, tum a δίφρος, (qui est „τούτων εὐτελέστερος“). Hinc Larcherus voculam reddit siège, i. e. „un siège à bras avec un marche-pied.“

Cap. X.

ἦν ἐτοῖμος] Quod alias hanc dictionem infinitivus ποιέειν vel simile quid excipere solet (v. I, 42. III, 75) Dionysium h. l. ita legisse putabat Valckenarius: ἦν ἐτοῖμος ποιέειν ταῦτα, vel: ποιέειν ἦν ἐτοῖμος. Sed bene opposuit Schweighaeus. I, 70. V, 31. Scripsimus autem ἐτοῖμος, cum

ὄρη τῆς κοίτης εἶναι, ἤγαγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἶκη-
μα· καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή.
2 ἐσελθοῦσαν δὲ καὶ τιθεῖσαν τὰ εἴματα ἐθηεῖτο ὁ
Γύγης. ὡς δὲ κατὰ νώτου ἐγένετο, λούσης τῆς γυ-
3 νναϊκὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδύς ἐχώρει ἕξω. καὶ ἡ55
γυνὴ ἐπορᾷ μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ
τοῦ ἀνδρός, οὔτε ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα, οὔτε ἔδοξε
μαθῆειν, ἐν νόῳ ἔχουσα τίσεσθαι τὸν Κανδαύλεια.
4 παρὰ γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι
ἄλλοισι βαρβάροισι, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνὸν, ἐ560
αἰσχύνην μεγάλην φέρει. Τότε μὲν δὴ οὕτω, οὐδὲν

11

Reginae iussu
Gyges Candau-
lem interlicit, et
ea uxore du-
cta, imperium
ad Merinadas
transfert.

vulgo scribant ἔτοιμος, sed il-
lud Ionum atque Dorum. Lau-
dat Cr. Boeckh. ad Pindar.
Olymp. II, 83 sq. p. 389.
Gregor. Corinth. de dialect.
p. 21 ed. Schaefer. In sqq. ad
vocem κοίτην cf. nott. ad
cap. IX.

ἐθηεῖτο ὁ Γύγης] ἐθηεῖτο
praebent Mediceus liber aliique.
Ac tenuit Schweighaeuserus.
Vulgo quidem ἐθηῆτο; sed
illam formam, quae a verbo
θηέομαι est repetenda, aliis
quoque locis optimi libri sup-
peditant. I, 30. 68. IV, 85.
VII, 56. 146. Huc quoque
pertinet ἐθηῆσατο III, 42. I,
11 et ἐθηεῦντο, θηέυμενος,
alia. Cr. de his consuli iubet
Maittaire de dialect. p. 129 ed.
Sturz. Koen. ad Gregor. Co-
rinth. p. 223 ed. Schaefer.

μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν
ἐκ τοῦ ἀνδρός] i. e. „quae
ut intellexit quid a marito
actum esset.“ Quod moneo pro-
pter praepositionem ἐκ, a non-

nullis male intellectam. Eodem
modo ἐκ in prooemio, ubi vid.

οὔτε ἀνέβωσεν αἰσχυν-
θεῖσα] ἀνέβωσεν, ut I, 8 ἀμ-
βώσας coll. II, 121. I, 68.
146. VI, 131 (ibique Wessel.).
IX, 53. Quod repetunt a ver-
bo ἀναβόω, per syncopen or-
tum ex ἀναβοάω. Sed Butt-
mannum si audias (Gramm. I
p. 109. II p. 92) Ionum est
οἷ contrahere in ῶ, ita ut
ἔβωσα ortum sit per contra-
ctionem ex ἐβόησα. Lau-
dat Cr. Maittaire de Dialect.
p. 158 ed. Sturz. et Homer.
Odys. I, 378: ἐπιβώσομαι,
ubi cf. Eustath. p. 66 supra ed.
Basil. ex quo Phavorinus p. 701
lin. 38 sqq. — In seqq. ἔδοξε
est: „simulavit, se nesciisse.“
Laudat. Cr. Valckenar. ad Eu-
ripid. Hippolyt. 462 p. 217.

ἐς αἰσχύνην μεγάλην φέ-
ρει] ἐς meliores libri retinent,
quamvis vel sine sententiae
damno abesse possit atque re
vera absit. Cf. Wessel. ad h. l.

δηλώσασα, ἡσυχίην εἶχε· ὡς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγε-
 γόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μάλιστα ὥρα πιστοὺς ἕον-
 τας ἔωυτῆ, ἐτοιμοὺς ποιησαμένη, ἐκάλεε τὸν Γύγεα.⁶⁵
 Ὁ δὲ, οὐδὲν δοκέων αὐτὴν τῶν πρηχθέντων ἐπί-
 στασθαι, ἦλθε καλεόμενος· ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθε,
 ὅπως ἢ βασιλεία καλέοι, φοιτᾶν. ὡς δὲ ὁ Γύργης

infra III, 133. Cr. amandat
 Thucyd. II, 37 fin., ubi
 Gottleberus Platonici loci ad-
 monuit in Menexen. 19. Atque
 iis locis, ubi abest praepositio,
 φέρειν est adferre, gignere.
 Nec aliter fere hoc loco red-
 dere licet: „*Nam apud Lydos
 ac fere etiam apud caeteros bar-
 baros vel viro magnum in pro-
 brum vertitur, s. magnum af-
 fert dedecus, quod nudus con-
 spiciatur.*“ Ad sententiam hoc
 loco expressam cf. quae Gyges
 eloquitur cap. 8: ἅμα δὲ κι-
 θῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται
 καὶ τὴν αἰδῶ γυνή; cuius
 sententiae a Plutarcho Nupt.
 Praecept. p. 139, C. vituperatae
 rationem hic quasi reddit
 Herodotus. Nec minus huc fa-
 ciunt loci, quos Cr. adscripsit:
 Platonis in Re publ. V, 3 p. 452,
 C. p. 221 Bekk.: — οὐ πολὺς
 χρόνος, ἐξ οὗ τοῖς Ἕλλη-
 σιν ἐδόκει αἰσχρὰ εἶναι καὶ
 γέλοια, ἅπερ νῦν τοῖς πολ-
 λοῖς τῶν βαρβάρων,
 γυμνοὺς ἄνδρας ὀρᾶσθαι; at-
 que Thucyd. I, 6 cum scholiis,
 Hesiodi (qui natalia nudari vetat)
 Ἐργ. 730. Tyrtaei I, 21
 (ex Homer. Iliad. XXII, 66 ex-
 press.) ubi vid. Klotz. p. 22 et
 Xenophont. in Memorab. III,
 11. De Lydis Idem conferri

vult Philost. Iconn. I, 30
 (p. 808 Olear.) quo loco uti-
 tur Winckelmann. ad velatum
 Herculis caput explicandum
 Opp. IV p. 192. VII p. 134.
 Addam de Persis, quos quam-
 que humani corporis nudatio-
 nem, capite excepto, turpissi-
 mam habuisse notant. Vid. Mon-
 gez. in Mémoir. de l'Institut. na-
 tion. T. I p. 13.

Cap. XI.

τῶν οἰκετέων τοὺς μάλιστα
 ὥρα πιστοὺς ἕοντας ἔωυτῆ
 κ. τ. λ.] Comparat Cr. cum
 his ea, quae inveniuntur simi-
 lia in carmine epico, cui no-
 men Nibelungen, nr. 29 vs.
 701 p. 182. Idem de nomine
 reginae, quod Herodoto de in-
 dustria ut volunt praeternis-
 sum, Nyssiam fuisse Hephae-
 stio tradit, laudat Phot. Biblioth.
 p. 484 lin. 30 sq. p. 150 ed.
 Bekk. In seqq. formam Ioni-
 cam ὥρα (pro ἐώρα) retinui
 cum recentt.

ὅπως ἢ βασιλεία καλέοι]
 i. e. „*quoties regina vocaret.*“
 Eodem modo infra III, 125.
 ὅπως ὕοι. I, 16. 100. Tu vid.
 Hermann. ad Viger. p. 909
 et quem Cr. laudat Dissen.
 Disquisitt. phill. I p. 25. Mox
 de δυοῖν cf. ad I, 14.

ἀπίκετο, ἔλεγε ἡ γυνὴ τάδε· „Νῦν τοι δυοῖν πα-
 „ρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἴρεσιν, ὁκοτέραν βού-70
 „λαι τραπεύσαι· ἢ γὰρ Κανδαύλεια ἀποτεινῶς, ἐμέ
 „τε καὶ τὴν βασιλιγίην ἔχε τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτὸν σὲ
 „αὐτίκα οὕτω ἀποθνήσκειν δεῖ· ὡς ἂν μὴ, πάντα
 „πειθόμενος Κανδαύλῃ, τοῦ λοιποῦ ἴδῃς τὰ μὴ σε
 4, δεῖ. ἀλλ' ἦτοι κεινόν γε τὸν ταῦτα βουλευσάντα
 „δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ σὲ, τὸν ἐμὲ γυμνὴν θηησάμε-75
 5,νον, καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζόμενα.“ Ὁ δὲ Γύγης
 τέως μὲν ἀπεθάνουμαζε τὰ λεγόμενα· μετὰ δὲ, ἐκέ-
 τευε μὴ μιν ἀναγκαίῃ ἐνδεῖν διακρίναι τοιαύτην
 δαίρεσιν. οὐκῶν δὲ ἔπειθε, ἀλλ' ὥρα ἀναγκαίην 7

ἢ αὐτὸν σὲ αὐτίκα οὕτω
 ἀποθνήσκειν δεῖ] αὐτὸν σὲ
 (pro αὐτόν σε) cum Schw.,
 Gaisf. et Matth. dedimus. In
 vocula οὕτω insignis quaedam
 vis inest ad descriptionem apta,
 ut digito quasi monstrans haec
 edixisse regina videatur: *ita*,
 „ut scilicet illum (regem) nunc
 mori oportet.“ Neque enim
 haec *ita* dixisse videtur, ut sa-
 tellites simul digito monstrarit,
 ad obtundendum paratos. Si-
 mile Ciceronianum illud ex orat.
 pro Rosc. 26, 71 „non sic
 nudos in flumen proiicere,“ lau-
 davit Matth., aliaque eius ge-
 neris, ubi sit οὕτως nostrum:
 „ohne weiteres, ohne Umstän-
 de.“ — Caeterum non prorsus
 dissimilia in Longobardorum
 historia de Rosamunda nar-
 rantur, quae Helmichidis opera
 adhibita maritum regem Al-
 buinum sustulit. Cf. Fr. Chr.
 Schlosser. Weltgesch. II, 1
 p. 82 ibiq. laud.

ὡς ἂν μὴ — τοῦ λοιποῦ
 ἴδῃς] τοῦ λοιποῦ probe di-
 stinguendum a τὸ λοιπόν. Hoc
 indicat tempus continuum et
 perpetuum; illud repetitionem
 eiusdem facti reliquo tempore.
 Docuit Hermann. ad Viger. de
 idiotism. pag. 706, h. l. lau-
 dato.

ἐκέτευε μὴ μιν ἀναγκαίῃ
 ἐνδεῖν διακρίναι τοιαύτην αἴ-
 ρεσιν] i. e. „obsecrabat ne
 ipsum necessitati illigaret diu-
 dicandae talis optionis.“ Admo-
 nuit Cr. Pythagorici dicti apud
 Diogen. Laërt. VIII §. 14:
 πρῶτόν τε φάσι τοῦτον ἀπο-
 φῆναι τὴν ψυχὴν κύκλον
 ἀνάγκης ἀμείβουσιν, ἄλ-
 λοτε ἄλλοις ἐνδεῖσθαι
 ζώοις. Plura, nec hoc loco
 Herodoteo omisso, Idem in
 Dionys. p. 72. 74.

οὐκῶν δὲ ἔπειθε — αἰ-
 ρέεται αὐτὸς περιεῖναι] An-
 notat h. l. Matthiae, voculae
 οὐκῶν usum apud Herodotum

ἀληθείας προκειμένην, ἢ τὸν δεσπότεα ἀπολλύναι, 80
 7) αὐτὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι. αἰρέεται αὐτὸς πε-
 ριεῖναι. ἐπειρώτα δὴ λέγων τάδε· „Ἐπεὶ με ἀναγκά-
 „ξεις δεσπότεα τὸν ἐμὸν κτείνειν, οὐκ ἐθέλοντα,
 „φέρε ἀκούσω τέω καὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσομεν αὐτῷ.“

8) Ἡ δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη· „Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου
 „ἡ ὁρμὴ ἔσται, ὅθεν περ καὶ ἐκεῖνος ἐμὲ ἐπεδέξατο 85

12 „γυμνην· ὑπνωμένῳ δὲ ἡ ἐπιχειρήσις ἔσται.“ Ὡς
 δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλὴν, νυκτὸς γινομένης, (οὐ
 γὰρ μετίετο ὁ Γύγης, οὐδέ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδε-
 μία, ἀλλὰ ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύεα,)
 2εῖπετο ἐς τὸν θάλαμον τῆ γυναικί. καὶ μιν ἐκείνη, 90
 ἐγγειρίδιον δοῦσα, κατακρύπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν
 3θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀναπανομένου Κανδαύεω,
 ὑπεισδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν

esse in sententiis bimembribus,
 ita ut alterum membrum sine
 coniunctione subiiciatur, ad
 quod proprie spectet ὦν (ut h.
 l. αἰρέεται) quum negatio ad
 prius (h. l. ἀκούσω) sit refer-
 enda. Quam in rem laudat
 I, 59. 206. IV, 118. V, 92.
 Vid. eundem in Gr. Gr. §. 630,
 2, a not. pag. 1291.

φέρε ἀκούσω τέω καὶ τρό-
 πῳ ἐπιχειρήσομεν] ἐπι-
 χειρήσομεν futurum tempus
 laudat Werferus Actt. phill.
 Monacenss. I p. 233 sq. in iis,
 quae cum coniunctivum *delibe-*
rativum deposcant, futurum
 praebeant. Cf. etiam Creuzer.
 ad Plotin. de pulcrit. p. 237 et
 infra Herodot. I, 65. De
 ἀκούσω coniunctivo vix erit
 monendum. Cf. Matth. §. 516,
 1. p. 983. — Mox ὑπνω-
 μένῳ: est: „ei, si somno
 HERODOT. I.

penitus est oppressus.“ Citat
 Cr. Casauboniana p. 86 ed.
 Chr. Wolf.

Cap. XII.

οὐ γὰρ μετίετο ὁ Γύγης] *Mediceus liber: ἐμετίετο, quod*
Gronovius alio loco (I, 114,
ubi tamen pro ἐμετίεθη nunc
restitutum est μετείθη) tueri
studuit. Tu vid. Buttman.
ausführl. Gramm. I p. 543. II
p. 428. In sqq. cum Gaisf.
edidi οὐδεμία, libris scriptis
poscentibus. Vulgo οὐδεμίη.

ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ
 τὴν βασιληίδην Γύγης] *Discre-*
pant ea, quae Herodotus nar-
ravit quaeque excerpisit Aristi-
dis scholiasta p. 138 ed. From-
mel. nonnihil ab aliorum scri-
ptorum narratione. Plutarch.
Quaestt. Graecc. p. 301 Gy-
gem exercitus ope regnum oc-

γυναῖκα καὶ τὴν βασιληῆην Γύγης· τοῦ καὶ Ἀρχίλο-95

cupasse tradit, quod utrum ex Xantho, an alio aliquo Lydicarum rerum scriptore ille hauserit, ipsi Creuzero dubium videtur (Fragmm. Historr. p. 204). Fabulis magis exornata Platonis est narratio de Gyge eiusque annulo mirifico, de Re publ. II, 3 pag. 359 s. pag. 37 Ast., quam tot deinceps celebrarunt, laudante Astio ad h. l. p. 393 coll. Xenophont. Cyropaed. VII, 2, 24, quibus Cr. addit Nonni narrat. in Creuz. Melett. I p. 72 c. not. 28, et quae leguntur disputata in Menagianis II p. 299 de Gyge, qui primus artem feminas castrandi invenerit. Ad historiae fidem si haec revocare velis, mihi utique Herodoti narratio praeferenda videtur, tum quod Herodotum Lydicae regionis et historiae omnino valde gnarum fuisse putem, tum quod orientalium regnorum conditionem conversionesque, quales apud orientales in Gynaecis fiunt, respicienti haec quam maxime accommodata videbuntur. At vero ad mythologiam quoque antiquissimam fabularumque rationes ea pertinere, quae Plato, alii, de Gyge memoriae prodiderunt, nemo non videt. Nec tamen meum esse talia explicare et ad liquidum perducere bene sentio. Idem quodammodo valet de Candaule, qui Lydiorum sermone Hercules est, quoque inde ad solares rationes perducimur, cum Gy-

ges ille fabulosus, qui Candaulem opprimat annuli illius miri ope non minus ad huiusmodi rationes coelestes atque cosmogonias pertinere videatur, ubi non minor *solis*, quam *aquae* est locus. Sed haec et alia adumbravit Creuzer. in epistt. Homericc. ad Hermann. p. 103—106. Nec minus feminae nomen, quam silentio praetermisit Herodotus, ad fabulas quodammodo spectat, si quidem *Nysia* s. *Nyssa* ea in memoriam vocare possit, quae vulgo apud nos quoque traduntur de *Nyxis* (Wassernyxen) aut quod genii quidam, qui veterum Penatibus similes reperiuntur, Danis, Suecis, Normannisque dicuntur *Nisten*. Sed totum adscribam locum Hephaestionis a Cr. indicatum, qualis legitur in Photio ed. Imm. Bekker. p. 150: „ὡς ἡ Κανθαύλου γυνή, ἧς Ἡρόδοτος οὐ λέγει τοῦνομα, Νυσία (al. Μυσία h. l.) ἐκαλεῖτο· ἢ καὶ δίκορον καὶ ὄξυνωπεστάτην φασὶ γενέσθαι, τὸν δρακοντίτην κτησαμένην λίθον, διὸ καὶ αἰσθέσθαι τὸν Γύγην ἐξιόντα διὰ τῶν θυρῶν (al. ἐξιόντα εἰς ζήτησιν διὰ θυρῶν)· ἄλλοι Τοῦδοῦν αὐτὴν καλεῖσθαι, οἱ δὲ Κλυτίαν, Ἄβας δὲ Ἄβρῶ ταύτην καλεῖσθαι· σιγήσαι δὲ τοῦνομά φασι τῆς γυναικὸς τὸν Ἡρόδοτον, ἐπεὶ ὁ ἐρώμενος Ἡροδότου Πηλοσίφορος Νυσίας (al. Νυσσίας) ὀνόματι ἐρασθεῖς Ἀλικαρνασίας

χος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος,
 13 ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη. Ἔσχε δὲ τὴν βασι-
 λήην, καὶ ἐκρατύνθη, ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστη-

τὸ γένος, ἐπεὶ μὴ τύχοι τῆς
 ἑταίρας, οὐκ ἀνεχόμενος βρό-
 χῳ ἑαυτὸν ἀνήρτησε· διὸ φυ-
 λάξασθαι ὡς ἀπεχθὲς εἰπεῖν
 τὸ τῆς Νυσίας ὄνομα Ἡρόδο-
 του. " Nomen Νυσία s. Νυσ-
 σία utrum a νύσσω (i. e. exci-
 to) an a νύσσα (arbor) sit re-
 petendum, nolim discernere.
 Cf. Creuzer. Symbol. III p. 137.
 Τουδοῦν illud, a nominativo
 Τουδώ formatum, Etruscum
 quid aut Umbricum sonare vi-
 detur. Vid. Lanzi in Sagg. di
 Ling. Etrusc. II p. 146. 149.
 151 (ubi Tute i. e. Τυδεύς)
 III p. 808 (Tuticus, Tutere i.
 e. Tuder). Add. C. O. Müll-
 ler. Etrusc. T. I. pag. 334
 seq. Nam Tuscorum urbs me-
 moratur Tuder.

τοῦ καὶ Ἀρχιλοχῶς ὁ Πά-
 ριος κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον
 γενόμενος ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ
 ἐπεμνήσθη] Haec verba a li-
 brario quodam Herodoteis ad-
 iecta suspicabatur Wesseling.,
 adeoque persuasit Reizio in
 Praefat. p. XIX. Sed retinen-
 tur illa ab omnibus libris ma-
 nuscriptis, nec ratio mihi ap-
 paret iusta, cur Herodotum,
 qui aliorum ποῆtarum testi-
 monia passim adferat. (vid.
 Schweighauser. ad h. l. add.
 II, 156. III, 38. 121. V, 95),
 hic idem fecisse negem. Legit
 denique haec verba suo in
 codice Rufinus Grammaticus
 p. 2713 ed. Putsch. et confir-

mari videntur illa repetitis ver-
 bis initio capitis sq.: ἔσχε δὲ
 τὴν βασιλήην, quae alioquin
 abundare iure dixeris. Quod
 vero ad Archilochi aetatem at-
 tinet, veteres scriptores non
 satis inter se concordant; quo-
 rum e testimoniis vel circa
 Olympiad. XXIII vel XV ποῆ-
 ta vixerit. Haec si sumas, Ci-
 cerone potissimum teste in
 Tusculan. Quaest. I, 1, accu-
 rate convenit cum eo tempore,
 quo Gygem ad regnum eve-
 ctum ponit Larcherus Olympiad.
 XVI s. 715 a. Chr. vid. T.
 VII p. 212. 599. Illud si prae-
 feras, haud certe tanta est dif-
 ferentia, quin Gygis aequalis
 poeta dici possit, praesertim
 si verum est, quod, monente
 Cr., contendit Niebuhr. Röm.
 Gesch. I p. 44 not. 53 ed.
 prior., numerum annorum, per
 quos regnum tenuerint Lydo-
 rum reges, nimis auctum vi-
 deri. De Archilocho Idem citat
 Liebel. ad Archiloch. reliqq.
 pag. 60. 61. Fabric. Bibl.
 Graec. II p. 107 sqq. ed. Har-
 les. Senarius ipse, quo respi-
 cere videtur Herodotus, exstat
 apud Aristotel. Rhetorr. III,
 17 coll. Plutarch. Moral. II
 p. 470, B. Unde relatus est in
 Brunckii Anal. T. I p. 42, ubi
 vide Iacobsii Animadverss. An-
 thol. T. I p. 155:

Οὐ μοι τὰ Γύγεω τοῦ πο-
 λυχρόσου μέλει.

2ρίου. ὡς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Καν-
 δαύλεω πάθος, καὶ ἐν ὄπλοισι ἦσαν, συνέβησαν ἐς
 τὸντὸ οἷ τε τοῦ Γύγεω στασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ
 Λυδοὶ, ἦν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλη μιν βασιλεία
 εἶναι Λυδῶν, τόνδε βασιλεύειν· ἦν δὲ μὴ, ἀποδοῦ-
 ζναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνεῖλε τε δὴ
 4τὸ χρηστήριον, καὶ ἐβασίλευσεν οὕτω Γύγης. τοσόν-
 δε μέντοι εἶπε ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἦξει5
 5ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τούτου τοῦ ἔπεος
 Λυδοὶ τε καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποι-
 εῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθῃ.

14

Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτω ἔσχον οἱ Μερμνά-
 2δαι, τοὺς Ἡρακλείδας ἀπελούμενοι. Γύγης δὲ τυραν-
 νεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα.10

Quae ille, et
 ante cum quis
 barbarorum pri-
 mus donaria Del-
 phos miserit. In-
 fert Mileto et
 Smyrnae arma,
 et Colophonem
 capit. Regnat
 Gyges ab a. 716
 ad 678.

Cap. XIII.

καὶ ἐν ὄπλοισι ἦσαν] Male
 nonnulli ἔνοπλοι, confusione
 satis frequenti. Vid. Wesseling.
 ibique laudat.

συνέβησαν ἐς τὸντὸ οἷ τε
 τοῦ Γύγεω στασιῶται κ. τ. λ.]
 i. e. „convenit inter Gygis
 factionem et reliquos Lydos, ut,
 quando scilicet oraculum hunc
 regem Lydorum esse dixisset,
 hicce (Gyges) regnaret; sin
 minus, ut Heraclidis regnum
 restitueret.“ Particulam δὴ,
 quae male a quibusdam codd.
 abest, haud sine quadam vi
 orationi insertam esse, vix
 quemquam fugit. Nec alia fere
 eiusdem vis in sqq.: ἀνεῖλε τε
 δὴ τὸ χρηστήριον κ. τ. λ. et
 in fine capituli: — πρὶν δὴ
 ἐπετελέσθῃ. De loco ipso Cr.
 confert Eustath. ad Odys. III,
 225 p. 122 infr. ed. Basil.

De structura, quā verbum συν-
 ἔβησαν hic excipit infinitivus, vid.
 Schaefer. ad Lambert. Bos. de
 Ellipsis. p. 784., cui tamen ὥστε
 in his omisum esse statuenti,
 recte si quid video, oblocutus
 est Hermann. in Dissert. de
 Ellipsis. et Pleonasm. in Wolfii
 et Buttman. Museo stud. an-
 tiq. Vol. I p. 195.

τόνδε βασιλεύειν] Buttinan-
 num si audias (in Excurs. XII
 ad Demosthen. Midian. p. 158)
 hic scribendum erit τὸν δὲ,
 ut in simili loco II, 39.

— ἦξει ἐς τὸν πέμπτον
 ἀπόγονον Γύγεω] Qui Croesus
 erat, vid. infra I, 91.

Cap. XIV.

Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέ-
 πεμψε ἀναθήματα ἐς Δελ-
 φούς] τυραννεύσας hic
 verte: „cum regnum occupas-

ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματα ἔστι οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῖσι· πάρεξ δὲ τοῦ ἀργύρου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκεν ἄλλον τε καὶ, τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἔστι, κρητῆρες οἱ ἀριθμὸν ἕξ χρούσει ἀνακέα-
 4ται. (ἔστ᾿ασι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, 15
 σταθμὸν ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα· ἀληθεῖ δὲ λόγῳ

set, s. adeptus esset. " Est haec aoristi participiorum vis de rebus transeuntibus, quam illustravit Hermann. ad Viger. p. 774, ubi hunc quoque locum laudat, ita vertens: „*regnum occupavit et misit.*" Ad vocem *τυραννεύειν* cf. quae supra ad cap. 6 laudavimus.

ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματα ἔστι οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῖσι] i. e. „*sed argentea quidem eius donaria plurima Delphis exstant.*" Quae ad sensum certe negotium non faciunt, quamvis structura paulo sit impeditior. Quod enim ὅσα iungendum putant cum πλεῖστα, ut πλεῖστα ὅσα sint: *perquam multa, quam plurima*, noto dicendi genere, quod exemplis illustravit Schaefer. ad Dionys. Halic. de composit. verb. p. 184, quodque vel in Latinorum dictione *nimum quantum* ac similibus, agnosci potest, id minus aptum videtur propter verborum ordinem, qui hic inversus inveniatur, cum alias ὅσα suo vocabulo postponi soleat. Est unus modo locus Athenaci (T. IV p. 208) alterque Scholiastae Philostrate. (p. 160 ed. Boissonad.) ubi

ὅσα praepositum occurrit. Quae cum ita sint, malim cum Augusto Matthiae statuere, duo orationis membra hic in unum coaluisse: ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματα ἔστι (τούτων), ταῦτά οἱ πλεῖστα ἔστι ἐν Δελφοῖσι. Vid. eundem quoque in Gramm. Gr. §. 445, 4 pag. 832. Nec aliter fere iam dudum Larchero placuerat.

χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκεν ἄλλον τε καὶ, τοῦ κ. τ. λ.] i. e. „*aurei immensum pondus tum aliud (s. aliarum rerum) tum vero etiam, quod praecipue memoratu dignum est, crateres sex numero aurei ab eodem dedicati exstant.*" Reliqua interpretatione non egent. Ad pondus craterum, quod triginta talentorum aureorum fuisse dicitur, facit alter Nostri locus III, 95, ubi auri talentum unum tredecim argentea talenta aequare scribit. Inde summam Larcherus conficit 2,106,000 Livres. In verbis σταθμὸν ἔχοντες — τάλαντα notamus linguae usum, ex quo genitivi loco (ταλάντων) vox τάλαντα voci σταθμὸν adscribitur. Plura Matth. §. 428, 5 p. 794.

ἀληθεῖ δὲ λόγῳ χροωμένῳ]

χρεωμένῳ, οὐ Κορινθίων τοῦ δημοσίου ἐστὶν ὁ θη-
 5σαυρὸς, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἡελίωτος. Οὗτος δὲ 8
 ὁ Γύγης, πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελ-

Participii in dativo usum (ut II, 11, aliis locis) bene notavit Matthiae Gr. Gr. §. 388, b p. 711. Tu verte: „si quis verum dicere vult.“

οὐ Κορινθίων τοῦ δημο-
 σίου ἐστὶν ὁ θησαυρὸς, ἀλλὰ
 Κυψέλου τοῦ Ἡελίωτος] Pro
 δημοσίου libri quidam δή-
 μου, quod, ut a sententia ipsa
 non alienum, ita tamen hic ex
 scribendi compendio ortum esse
 vix dubium. Hinc recte quo-
 que tuitus est Schaefer. ad
 Lambert. Bos. de Ellipss.
 p. 462 ubi vid. — De *Cypselo*
 vid. infra V, 92. — *θησαυροὶ*
 saepenumero dicuntur aedicu-
 lae s. cellae in Delphico tem-
 plo a singulis regibus s. civita-
 tibus dedicatae, in quibus sua
 quaeque civitas donaria, aurum
 etiam et argentum, Apollini
 sacrandum deponeret. Minime
 igitur hic cogitandum de the-
 sauris quibusdam Apollinis ve-
 luti fidei commissis. Egregie
 hoc admonuit Valcken. ad He-
 rod. IV, 162, qui locus omni-
 no cum nostro comparandus.
 Add. Wyttenbach. Animad. ad
 Plutarch. Moral. I p. 990 et
 Kruse Hellas II, 2 p. 85, qui
 thesauros istiusmodi, quorum
 mentio fit apud veteres, re-
 censet.

οὗτος δὲ ὁ Γύγης, πρῶτος
 βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν
 κ. τ. λ.] Phaniac ac Theopom-

pus Gygem omnino primum
 fuisse memorant, qui Delphos
 donaria miserit. Vid. Athen.
 VI, 4 p. 231, E. T. II p. 390
 ed. Schweigh. Quos Xanthum
 imprimis secutos esse, cum Creu-
 zero suspiceris licet, qui de hisce
 Lydorum donariis laudat Heyne
 Opuscc. Acad. V p. 347. Pa-
 ciaudi Monumentt. Peloponn.
 II p. 51 sqq. et Ramshorn.
 Commentat. de statuarum mul-
 titud. et de donariis Delph.
 Altenburg. 1814 p. 22 sqq.
 Propter haec tam splendida
 donaria, non mirum est, Gy-
 gem ad tantam celebritatem
 pervenisse, ut eius divitiae
 apud Graecos in proverbium
 abierint. Hinc Archilochus ce-
 cinerat (vid. locum laud. ad
 cap. 12 fin.):

οὐ μοι τὰ Γύγω τοῦ πο-
 λυχρῦσου μέλει.

Quod expressit Anacreontici
 carminis auctor, nr. XV:

οὐ μοι μέλει Γύγω
 τοῦ Σαρδίων ἀνακτος.

Hinc celebratur vulgo *Γύγον*
πλοῦτος non minus at-
 que Croesi opulentia, quocum
 ipse Gyges passim iungitur.
 Vid. quae laudavit Cr. in
 Fragm. historr. p. 203 sq.
 et in Melett. I p. 72 not. 28
 ad Nonni narrat.; qui nunc
 addit Dracon. de metris p. 33
 (coll. 117) propter versiculos
 illic allatos, ubi syllabam prio-

φοὺς ἀνέθηκε ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Γορδίεω, 6Φρονγίης βασιλέα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βα-20
 σιλήϊον θρόνον, ἔς τὸν προκατίζων ἐδίκαζε, ἔοντα
 ἄξιοθέητον. καίται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἔνθα περ οἱ
 7τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄρ-
 γυρος, τὸν ὁ Γύγης ἀνέθηκε, ὑπὸ Δελφῶν καλέεται
 8Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην. Ἐσέβαλε μὲν25
 νυν στρατιὴν καὶ οὗτος, ἐπεὶ τε ἤρξε, ἔς τε Μίλη-

rem in voce Γύγης longam esse grammaticus contendit.

μετὰ Μίδην τὸν Γορδίεω] Occurrunt in Lydica historia plures reges, quibus vel *Midae* vel *Gordii* nomen tribuitur. Qui hic nominatur Midas, eundem esse suspicatur Wesselingius, quem Eusebius collocat Olymp. X, 4. Quod si verum, ille regnum accepisse putandus erit 737 a. Chr. i. e. viginti duobus ante annis quam Gyges ad regnum evectus est.

ἔς τὸν προκατίζων ἐδίκα-
 ζε] i. e. „in qua (sella regis) praesidens ius dicere solebat.“ Praepositionis ἔς usum in his ac similibus explicuit Matth. §. 578, 3, a p. 1142 sq. Cf. Herodot. I, 199. IV, 46. VIII, 71.

ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄρ-
 γυρος — ὑπὸ Δελφῶν κα-
 λέεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀνα-
 θέντος ἐπωνυμίην] i. e. „au-
 rum vero istud et argentum —
 a Delphis vocatur Gygaeum de
 illius, qui dedicaverat, nomi-
 ne.“ Respexit haec Himerius
 Sophista 19, 1 (ubi cf. Wernsdorf. pag. 267): ὁ δὲ ἡμέτερος
 πλοῦτος οὐ χρυσὸς τις Γυγά-

δας ἢ Λύδιος. In Herodoteis verbis notare licet usum praepositionis ἐπὶ (ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος) in hisce haud infrequentem: I, 94 ibiq. not. V, 65. IV, 45. 107. 148. 149 etc. Aliam formulam καλεῖν τι ἐπὶ τινι Heindorfius explicuit ad Platon. Cratyl. p. 163. In accusativo ἐπωνυμίην, ex abundantia quadam orationis haud infrequenti addito, minime haerendum. Est autem ἐπωνυμίη hic fere idem quod οὔνομα, appellatio, denominatio, ut I, 94 fin. 173. II, 4.

ἔσέβαλε — στρατιήν] Plerumque (v. I, 17. 18 etc.) accusativum hunc huic verbo addit Noster; Pausanias dativum. De quo monuit Siebelis ad Pausan. II, 36 §. 5.

ἔσέβαλε μὲν νυν στρατιήν
 καὶ οὗτος — ἔς τε Μίλητον
 καὶ ἔς Σμύρνην] Huc Larcherus refert, quae de bello quodam inter Sardianos et Smyrnaeos gesto leguntur ex Dosithei Lydicorum libro tertio excerpta apud Plutarch. Moral. p. 312 sq. ubi vid. Wyttensbach. Annotatt. p. 86. Sardiani Smyrnaeos obsidione presse-

τον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλε.
 ὁ ἀλλ' οὐδὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο
 βασιλεύσαντος δυῶν δέοντα τεσσαράκοντα ἔτεα, τοῦ-30

runt nec ante recessuros se denuntiarunt, quam Smyrnaei uxorum suarum copiam ipsis fecissent. Quod isti ita excusati sunt, ut ex ancillae cuiusdam consilio servas laute vestitatas ornatasque feminarum loco Sardinianis permitterent, qui cum ab his defatigati essent, mox a Smyrnaeis occupati, ipsi capti sunt. Tradit autem Pausanias IX, 29 §. 2 Mimnermum poëtam (qui ad Olymp. XXXVII vulgo refertur) versibus elegiacis Smyrnaeorum pugnam cum Gyge descripsisse; quae si ea fuit, de qua retulit Dositheus, haud miramur poëtam, rebus amatoriiis canendis deditum, tale argumentum sibi summissee canendum. Sed potuit Mimnermus, qui ipse Colophone, aut, ut alii volunt, Smyrna oriundus erat, alias quoque ob causas ad talia canenda permoveri. Equidem nil discerno. De Mimnermo consul. Fabric. Bibl. Graec. I p. 733 sq. ed. Harles. et qui nuper collegit fragmenta atque illustravit N. Bach. Lipsiae 1827.

Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλε] Colophonem *arce excepta* illum cepisse vulgo intelligunt. Sed monet censor in Ephemer. Ienenss. 1817 nr. 164 p. 372 ἄστυ opponi hic urbis finibus agrisque s. ditioni, quae ipsa in Mileto ac Smyrna sit intelligenda. Alioquin accuratius No-

strum fuisse locutum ille arbitratur.

ἀλλ' οὐδὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο] Schaeferus hunc locum laudans in Melett. criticc. p. 75 legi vult ὑπ' αὐτοῦ; in vitis omnibus libris, quorum auctoritatem satis tuetur usus linguae, cum haud raro id, quod omnino ex aliquo profectum est, praepositione ἀπὸ indicetur, ut II, 54 etc. Ac probatur etiam iste usus Pausaniae imitatione, de qua dixit Siebelis ad I, 7 § 3. Melius distinctione loco nostro prospexit Schaeferus, cum puncto maiori, quod ante τοῦτον μὲν παρήγομεν vulgo inveniebatur, sublato, minorem hic distinctionem poneret. Quare secuti eum sumus cum recentt. editt. — Quod ad rem attinet, bellum utique Gygis cum Magnesiis memoratur Nicolao Damasceno (p. 453) p. 51. 52 Orell., qui e Xantho probabiliter sua desumpsit, momente Creuzero in fragm. historr. p. 202. Nec quidquam apud Herodotum de fabulosa pugna Lydorum cum Amazonibus. Cf. ibid. et p. 183.

δυῶν δέοντα τεσσαράκοντα ἔτεα] δυῶν Ionum ex dialecto, ut I, 94. 130. III, 131. IV, 1. 89. 90. Matth. Gr. Gr. §. 138 p. 262. Hinc male Suidas h. l. citans et Sancrofti liber vulgarem hic substituunt

15 τον μὲν παρήσομεν, τοσαῦτα ἐπιμνησθέντες. Ἄρδυος δὲ τοῦ Γύγω μετὰ Γύγην βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὲ Πριηνίας τε εἶλε, ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλε. ἐπὶ τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων,

Ardys ab a. 678 ad 629. Hic Prienas expugnat, et Miletum invadit. Ultimis regni eius annis Cimmerici, a Seythis pulsati ex Europa, [1, 103. 4, 10 seq.] Sardes ceperunt.

formam duoῖν. De ipsa temporum ratione tenemus Gygem (cf. not. ad c. 12) ad regnum evectum videri Olymp. XVI, aut (monente Niebuhr. Röm. Gesch. I p. 59 ed. sec.) Olymp. XV, 3, regnumque inde tenuisse usque ad Ol. XXV, 1, si scilicet Sardes captae fuerint Ol. LVIII. Sed falso hoc statui docebimus ad 1, 86 in., rectiusque poni Ol. LV, $\frac{3}{4}$. Unde quoque illa erunt retractanda, quae de Gygis tempore vulgò ponuntur.

Cap. XV.

ἐπὶ τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέριοι ἐξ ἡθέων ὑπὸ Σκυθέων τῶν Νομάδων ἐξαναστάντες κ. τ. λ.] Meminit huius rei Eustathius ad Homeri Odys. XI, 14 p. 416, 14 ed. Basil., Herodoti non oblitus. Sed propius huc spectant Strabonis verba lib. XIII p. 930 s. 627 ed. Casaub. XIV p. 958 s. 647 sq. ed. Casaub. coll. Clement. Alexandr. Stromat. I p. 398. Illo Strabonis loco haec leguntur: φησὶ δὲ Καλλισθένης, ἀλῶναι τὰς Σάρδεις ὑπὸ Κιμμερίων πρώτον, εἶθ' ὑπὸ Τρήρων καὶ Λυκίων, ὅπερ καὶ Καλλῖνον δηλοῦν, τὸν τῆς ἐλεγείας ποιητήν; ubi, quae dicitur Trerum atque Lyciorum invasio,

haud alia atque Cimmericorum, de qua h. l. Herodotus, qui cum Trerres ad Cimmericos pertineant, latiori usus fuerit appellatione. Vid. not. ad 1, 6 et Franck. Callim. p. 109 sqq. coll. p. 95 ibiq. Dodwell. in Exercit. II de aetat. Pythag. p. 109 sq. Add. Wytttenb. ad Plutarch. Moral. (p. 330, D.) p. 116 Vol. II Animadverss. Quum vero temporum ratio adversetur, Franckius l. l. p. 111 Strabonis verba sic transposita vult: φησὶ δὲ Καλλισθένης ἀλῶναι τὰς Σάρδεις ὑπὸ Κιμμερίων πρώτον, ὅπερ καὶ Καλλῖνον δηλοῦν τὸν τῆς ἐλεγείας ποιητήν, εἶθ' ὑπὸ Τρήρων καὶ Λυκίων. Nam Callinus, quae est eius viri sententia, multum ante Archilochi indeque etiam Gygis et Ardyis tempora vixit, ut adeo altera Cimmericorum invasio in ipsius aetate minime cadere potuerit. Quod utrum verum sit, nec ne, nec supra ad cap. VI disquirendum censui, neque hic disquiram, cum pronum sit, in eiusmodi locis sine librorum veterum auctoritate quid mutare, nec omnino Callini aetas, ut qui Homero proximus vixerit, tam certa videatur, quin dubii nihil relinquatur. Quodammodo tamen assensus est Franckio G. E. Weber in libro de elegiis

Κιμμέριοι ἐξ ἡθίων ὑπὸ Σκυθίων τῶν Νομάδων ἐξ-
 αναστάντες, ἀπικίατο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρδις πλὴν 35
 τῆς ἀγοροπόλιος εἶλον.

16

Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήμου-
 τα ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβα-
 σίλευσεν ἔτεα δυώδεκα. Σαδυάττεω δὲ, Ἀλνάττης.

Sadyattes ab a.
 629 ad 617. Aly-
 attes, qui ei suc-
 cessit, bellum
 adversus Mile-
 sios ab eo mo-
 tum et sex an-

Graecorum poëtis (vernaculo sermone), ubi Callinum intra octavum et nonum saeculum a. Chr. n. vixisse contendit; conf. (T. II) p. 415. Utut est, equidem persistere malim in ea sententia, quam ad cap. VI posui, Herodotum de una modo Cimmericorum invasione loqui, neque aliorum scriptorum testimonia, si forte discordant, aut ne concordent a viris doctis sollicitantur, illius auctoritati praeferenda videri. Lygdamidis, qui dux Cimmericorum in hac expeditione, aut, ut Franckius vult, in priori, perhibetur, Herodotus nullam facit mentionem. Vid. tamen Callimach. Hymn. in Dian. 251. Strab. I p. 61 s. 106 et Hesych. s. v. II p. 502. Ad Lydiam usque et Ioniam ille progressus, deinde Sardibus captis, in Cilicia obiisse fertur. Idem Dianae Ephesiae templum combussit aut certe se facturum esse minatus est. Cf. virr. doctt. ad Hesych. l. I. et Franck. Callin. p. 111 sq.

Κιμμέριοι ἐξ ἡθίων ὑπὸ Σκυθίων τῶν Νομάδων ἐξαναστάντες] ἡθεα s. ἡθη iam Homero sunt *domicilia*, sedes *fixae*; unde ad Herodotum aliosque Ionicos scriptores

transiit hic vocis usus, a quo ne Attici quidem prorsus abstinent. Sed de his copiosius admonuit G. I. Bekkerus meus in Specimine Philostratego, quod prodiit Heidelbergae MDCCCXVIII p. 30 sq. Ad rem conf. Herod. I, 103. 104.

καὶ Σάρδις — εἶλον] Σάρδις accusativi pluralis est forma Ionica, ut πόλις, ὄψις, alia apud Nostrum, de quibus consul. Matth. §. 80 not. 6 p. 180.

Cap. XVI.

Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος] De hoc rege exstat narratio apud Nicolaum Damascen. (p. 453) p. 52 ed. Orell., ubi tamen Alyattae filius dicitur; quod ex Herodoto corrigendum mihi vix dubium est. Ibidem (p. 53) sequitur narratio de Alyatta, Sadyattis filio, iuvene libidinoso, viro posthac continentissimo, qui Smyrnam cepit. Eodem spectant, quae leguntur in Heerenii Biblioth. d. alt. Lit. u. Kunst I, VI p. 20, ubi laudatur Xenophilus, Lydicarum rerum scriptor. Sed illa, quae Nicolaus habet, e Xantho et ipso rerum Lydicarum auctore desumpta esse iudicat

2 Ουτος δὲ Κναξάρη τε τῷ Δηϊόκω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι· Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίας ἐξήλασε· Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἶλε, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλε. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὡς ἠθέλε ἀπήλλαξε, ἀλλὰ προσπταίσας 4μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ

nos gestum, continuat post eius mortem annos quinque. Idem cum Cyaxare Medo bellum gessit [1, 74]. Cimmericos ex Asia expulit: Smyrnam cepit, et Clazomenas invasit.

17 ἀξιαπηγητότατα τάδε. Ἐπολέμησε Μιλησίοισι, πα- 45
ραδεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρὸς. ἐπε-
λαύνων γὰρ ἐπολιόρχεε τὴν Μίλητον τρώπῳ τοιῶδε·
ὅπως μὲν εἴη ἐν τῇ γῆ καρπὸς ἀδρός, τηνικαῦτα
3 ἐσέβαλλε τὴν στρατιήν. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγ-

Cruzer. Fragm. historicc.
p. 202 sqq.

οὗτος δὲ Κναξάρη τε τῷ
Δηϊόκω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε
κ. τ. λ.] Plura infra I, 74.
Quo enim tempore Lydis prae-
erat Ardys, Alyattae avus,
Medis imperabat Phraortes,
Cyaxaris pater. Obiit Ardys
anno 628 a. Chr., Phraortes
634 a. Chr.

Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κο-
λοφῶνος κτισθεῖσαν εἶλε] Reiskium scribi iubentem: τὴν
ἄνω Κολοφῶνος, sane mit-
tamus. Videtur enim igno-
ratio usus praepositionis ἀπὸ,
quae ad locum refertur, unde
coloni profecti sive egressi
fuerint, talem coniecturam pe-
perisse. Quo autem sensu
Smyrna dici possit Colophonio-
rum colonia, id manifestum fit
ex I, 150, additis iis, quae
ad I, 149 notata sunt.

οὐκ ὡς ἠθέλε ἀπήλλαξε]
„non ita, ut voluerat, disces-
sit,“ i. e. male tractatus, clade
accepta; quod ipsum conti-

nua additur. Similis elocutionis
exemplum ex Euripidis An-
dromache afferunt vs. 1168:
δέχει γὰρ τὸν Ἀχιλλεῖον σκύ-
μνον ἐς οἴκους, οὐκ ὡς σὺ θέ-
λεις. Atque Herodotus ipse in-
fra I, 32: — πολλὰ μὲν ἔστιν
ἰδέειν, τὰ μὴ τις ἐθέλει.

ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο κ.
τ. λ.] „verum alia perfecit,
dum regnum tenebat, memoratu
dignissima, haecce.“ Ad ἀπο-
δείκνυσθαι conferantur, quae
ad prooemium disputavimus.

Cap. XVII.

ὅπως μὲν εἴη] Conf. ad I,
11 — καρπὸς indicat fructus
satorum, fruges, quae distin-
guuntur ab arborum fructibus.
Vid. quae dixi in Cruzeri Me-
lett. III p. 75. Spectatur autem
messis instantis tempus, quod
aliis dicitur περὶ τὴν ὄρσταν.
Nam καρπὸς ἀδρός significat
fruges adultas, notante Schae-
fer. ad Lambert. Bos. de Ellipsis.
p. 577.

ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγ-

γων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλοῦ γυναικῆτος τε καὶ 50
4 ἀνδρηῆτος. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκί- 9

γων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐ-
λοῦ γυναικῆτος τε καὶ ἀνδρη-
ῆτος] ὑπὸ συρίγγων est: *ad*
cantum, *ad sonum fistularum*;
quod satis notum dicendi genus
illustrat Matth. Gramm. Gr.
§. 592 p. 118 sq. Et quam-
quam plures gentes antiquitatis
accepimus ad tibiae sonum in
pugnam ingressas (vid. Siebel.
ad Pausan. X, 15 §. 2), hic
etiam locus eo valet, ut 'et lu-
xuriam mollitiemque Lydorum
declaret et musices primordia
atque incrementa Lydorum genti
vindictet, cuius omnino in hac
re frequens mentio. Vide, quae
Creuz. attulit ad Xanthum in
fragm. historic. p. 156 add.
Orelli Suppl. nott. ad Nicol.
Damasc. p. 57 sq. Non enim
tantum Lydorum musica ars in
universum praedicatur, verum
etiam instrumenta eorum musi-
ca; quorum hoc loco primum
memorantur fistulae, de quibus
monitu vix opus. *πηκτίδες* quae
deinceps laudantur, earum apud
Homerum quidem nulla mentio;
sed occurrit *πηκτίς* in Orphei
Argon. vs. 411 et in Anacreont.
VI, 10, ubi conf. Fischerum.
Gesnerus ad Orphei l. l. pro
eodem instrumento haberi vult
atque τὴν φόρμιγγα, alii cum
magade confundunt. Atque
omnino Lyrae genus idque an-
tiquissimum fere fuisse videtur,
quod Lydi vel ipsi invenerint
vel certe excoluerint valdeque
in usu habuerint. Cf. quos lau-

dat Ast. ad Plat. Polit. III, 10
p. 456 Comm. (p. 399 p. 132
Bekk.). Tertio loco appellatur
αὐλός sive *tibia*, cuius mentio
in rebus Lydicis aut Phrygicis
neminem advertet. Sed maius
negotium hoc loco exhibent ver-
ba addita ὑπ' (αὐλοῦ) γυναι-
κῆτος τε καὶ ἀνδρηῆτος, quae
ne Gellius quidem recte intel-
lexit, cum in Noctt. Attic. I,
11 haec scriberet: „Alyattes
„autem, rex terrae Lydiae, mo-
re atque luxu barbarico praedi-
tus quum bellum Milesiis face-
ret, ut Herodotus in historiis
tradit, concinentes fistulatores
et fidicines atque *feminas etiam*
tibicines in exercitu atque in
procinctu habuit, lascivientium
delicias conviviorum.“ Quae
si legeris, eam in opinionem
induci poteris, αὐλὸν γυναι-
κῆτος esse tibiam, quae a fe-
minis infletur, αὐλὸν ἀνδρηῆτος,
quae a maribus. Quo melius
iam vidit Larcherus, αὐλὸν γυ-
ναικῆτος eam esse, quae so-
num molliorem et acutiorem red-
deret; ἀνδρηῆτος, cuius sonus
gravior esset. Addit Böttiger.
(Über die Lydische Doppelflöte
in Wieland. Attisch. Mus. I, 2
p. 334 sq.) illam videri proba-
liter eam, quae Romanis sit
tibia sinistra, alteram (mascu-
lam) eam, quae Romanis *dextra*
appelletur. Quae enim dextrâ
manu canatur tibia, efficere eum
sonum, qui nobis *Bass* dicatur,
sinistram tibiam eum, qui nobis

ματα μὲν τα ἐπὶ τῶν ἀγρῶν οὔτε κατέβαλλε, οὔτε ἐνεπίμπρη, οὔτε θύρας ἀπέσπα, ἕα δὲ κατὰ χώραν ἐστάμεναι· ὁ δὲ τὰ τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῆ ὅπως διαφθείρειε ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς⁵⁵ γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκράτεον, ὥστε ἐπέδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ οἰκίας οὐ κατέβαλλε ὁ Λυδὸς τῶνδε εἵνεκα, ὅπως ἔχοιεν ἐνθεῦτεν

est *Discant*. Quod vero idem vir doctus l. l. p. 335 sq. hinc originem atque initia elegorum, qui ad tibiarum sonum cantati fuerint, repetit, Callini ut primi elegorum poëtae carmina respiciens, in eo acrem adversarium nactus est Franckium in Callino p. 118 sqq. 131 sqq., qui quo singula Boettigeri argumenta convelleret, ex Herodoti verbis omnino quidquam de Callini elegis concludi posse negat, idque etiam temporis spatio, quod multum inter Callinum, elegiaci carminis inventorem, et Alyattem, de cuius musica militari Herodotus loquatur, intercedat, comprobatum putat. Sed pertinet hoc magis ad Callini aetatem accuratius atque certius definiendam, quam ad Herodoti locum explicandum. Ad quem potius consulatur Athenaei locus, quem *Cr.* adscripsit XI p. 517 ibiq. Schweigh. VI p. 364.

ἕα—ἐστάμεναι] Vulgo ἐστάναι, quod minus bonum sermoni est conveniens. Conf. I, 76. — Ad ἀπέσπα in seqq. conf. III, 159.

ὥστε ἐπέδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ] i. e. ita ut ni-

hil attineret exercitu urbem obsidere, quae scil. commeatu maritimo abundabat nec terrestri obsidione ad deditionem redigi poterat.

τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκράτεον] Milesios illa aetate validissimos fortissimosque fuisse, alia aliorum scriptorum testimonia ostendunt. Conf. Rambach. de Mileto (Hal. Sax. 1790) pag. 19. Idem vel ea testantur, quae hoc ipso capite et sequentibus Noster refert, qui iam supra I, 14 fin. Miletum in iis urbibus nominaverat, quas Gyges Lydorum rex sit aggressus, commotus procul dubio urbis divitiis atque opibus, quae iam tum (i. e. 676 a. Chr.) tot coloniarum mater exstiterat. Conf. Rambach. l. l. pag. 6. Hodie urbis olim opulentissimae aliquot rudera aedificiorum superesse dicuntur in vicinia loci *Palat* vel *Palatscha*, ad ostium Maeandri, ubi nunc pastores degunt pauci. Conf. Rosenmüller. *Bibl. Archaeolog.* I, 2 pag. 226. De antiqua urbe praeter Rambachium consulendi e veteribus praecipue Strabo XIV, 1 p. 941 seq. et Pompon. Mel. I, 17 § 1 ibique Tzschuck.

δορμεώμενοι τὴν γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ
 Μιλήσιοι, αὐτὸς δὲ, ἐκείνων ἐργαζομένων, ἔχοι τι
 18 καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων. Ταῦτα ποιεῶν, ἐπολέμει ἔτεα 60
 ἔνδεκα· ἐν τοῖσι τρώματα μεγάλα διφάσια Μιλησίων
 ἐγένετο, ἐν τε Λιμενηῖῳ χώρῃ τῆς σφετέρῃς μαχε-
 ροαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἔξ
 ἔτεα τῶν ἔνδεκα Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος ἔτι Λυδῶν
 ἦρχε, ὁ καὶ ἐσβάλλων τηρικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην 65

Cap. XVIII.

ἐν τοῖσι τρώματα μεγάλα δι-
 φάσια κ. τ. λ.] τρώμα de clade
 s. plaga accipiendum. Ubi Eu-
 stathii admonet Cr. ad Odys.
 XXI, 293 pag. 761 lin. 25 ed.
 Basil. Tu add. quae dixi ad
 Plutarch. Alcibiad. ep. 27
 pag. 215.

ἐν τε Λιμενηῖῳ χώρῃ τῆς
 σφετέρῃς] In quibusdam libris
 exstat ἐν τε ἐν Λιμενηῖῳ, pa-
 trocinante Gronovio, qui ἐν τε
 absolute positum vult: *inter alia*,
in his. Sed eo sensu dicitur
 ἐν δὲ (pro ἐν τούτοις δὲ), ut
 monuit Wesseling. cui add.
 Ruhnken. Epist. critic. pag. 236.
 Alii, quo mendosam scripturam
 explicarent, ἐν λιμενηῖῳ ex
 prisco scribendi usu idem valere
 posse dicebant atque ἔλλιμε-
 νηῖῳ, ut loci nomen intellige-
 retur Ἐλλιμενήϊον, ubi pugna
 illa sit commissa. Larcherus
 (in tab. geograph. T. VIII
 p. 302) coniecerat ἐν τε Λι-
 μνηῖῳ, cum a paludibus sta-
 gnisque loco nomen inditum Λι-
 μνηῖον. Et coloniam ille me-
 morat Milesiorum in Chersoneso
 Thracica, cui nomen Λίμναι,

teste Strabone XIV p. 635 s.
 941, D. Herodoti Λιμενηῖον
 sanequam aliunde non notum
 est, si Suidam exceperis, qui
 hoc nomine regionem quandam
 indicari scribit. Herodoteum
 credo locum respiciens. Quo
 magis hic a codicum scriptura
 standum videtur. — *Maenandri*
 (qui nunc dicitur *Minder* s. *Mein-*
der) campos Herodotus memora-
 rat I, 161. II, 10, ipsumque
 fluvium II, 29. VII, 26 coll.
 III, 122. V, 118. Tzschuck.
 ad Pompon. Mel. I, 17 §. 3.

ὁ καὶ ἐσβάλλων τηρικαῦτα]
 Male olim ἐσβαλῶν; meliores
 libri, quos cum recentt. edd. se-
 cuti sumus ἐσβάλλων, quod tem-
 porum rationi magis congruit.
 — In seqq. cum recentt. edd.
 scripsimus: Σαδυάττης γὰρ οὗ-
 τος, quamquam arridet Schweig-
 haeuseri suspicio, qui, eo quod
 libri nonnulli distinctione posita
 post Σαδυάττης (quā illud ante-
 cedentibus annectatur) per-
 gunt οὗτος γὰρ, vocem Σαδυ-
 άττης temere in textum illatam
 arbitratur. Sed cautiores in
 delendo nos reddere debet He-
 rodotei sermonis copia atque
 abundantia. Ad συνάψας conf.

την στρατιήν· (Σαδυνάττης γὰρ οὗτος καὶ ὁ τὸν πόλεμον ἦν συνάψας·) τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπομένα τοῖσι ἔξ Ἀλυάττης ὁ Σαδυνάττεω ἐπολέμει, ὅς παραδεξάμενος (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) παρὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον, προσεῖχε ἐντεταμένως. 70
 3 τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦ-
 4 τον συνεπελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῖοι μοῦνοι. οὔτοι δὲ
 τὸ ὁμοῖον ἀνταποδιδόντες ἐτιμώρουν· καὶ γὰρ δὴ
 πρότερον οἱ Μιλησῖοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυ-
 19 θραίους πόλεμον συνδιήνεικαν. Τῷ δὲ δωδεκάτῳ ^{Eius morbus an-}
 ἔτει λήϊου ἐμπιπραμένου ὑπὸ τῆς στρατιῆς, συνη- ^{no belli Mile-}
 νεῖχθη τι τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὡς ἄφθνη τά- ^{siaci duodecimo,}
 χιστα τὸ λήϊον ἀνέμῳ βιώμενον, ἄψατο νηοῦ Ἀθη- ^{et Pythiac re-}
 2 ναίης, ἐπίκλησιν Ἀσσησίης. ἀφθεις δὲ ὁ νηὸς, κατε-
 3 καύθη. καὶ τὸ παραντίκα μὲν λόγος οὐδεὶς ἐγένετο·
 μετὰ δὲ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνό- 80
 4 σθησε ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δὲ οἱ γενομένης τῆς
 νούσου, πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴτε δὴ
 συμβουλευέσσαντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντα

quae excitavi ad Plutarch. Philo-
 poem. pag. 67.

ὅτι μὴ Χῖοι μοῦνοι] ὅτι
 μὴ nisi, praeter (Chios solos)
 haud infrequens apud Nostrum,
 ex quo formulae usus ad Pau-
 saniam transiit, monente Siebel.
 ad I, 18 § 6. Tu vid. Matth.
 Gr. Gr. §. 624, 3. 6. pag. 1271.

Cap. XIX.

ἐπίκλησιν Ἀσσησίης] In vo-
 ce Ἀσσησίης conveniunt scripti
 libri plurimi. In fine capitis
 legitur Ἀσσησός, vici s. oppi-
 duli nomen, unde dea cognomen
 Assesiae traxerit. Plura non

constant. Conf. Stephan. By-
 zant. s. v. Ἀσσησός et Polyæn.
 Strateg. VI, 47.

In seqq. cum recentt. reposui
 τὸ παραντίκα, disiunctim pro
 τοπαραντίκα; quod in haud
 paucis istius modi locutionibus
 nos semper fecisse, semel hic
 monuisse sufficiat.

εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμ-
 ψαντα] Structura participii,
 quam qui ignorabant, malue-
 runt πέμψαντι, nunc, opinor,
 neminem offendet. Supra I, 3:
 οὔτω δὴ — τοῖσι Ἑλλήσι
 δόξαι, πρῶτον πέμψαντας
 ἀγγέλους, ἀπαιτέειν. Add. I,

5τόν θεόν ἐπιρροεσθαι περὶ τῆς νούσου. τοῖσι δὲ ἡ
 Πυθίῃ ἀπιζομένοισι ἐς Δελφούς οὐκ ἔφη χρήσειν,⁸⁵
 πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι, τὸν
 20 ἐνέπρησαν χώρης τῆς Μιλησίου ἐν Ἀσσησῶ. Δελ-
 φῶν οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι. Μιλήσιοι 10
 δὲ τὰδε προστιθεῖσι τούτοισι· Περιανδρον τὸν Κυ-
 ψέλου, ἔοντα Θρασυβούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραν-90
 νέοντι ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρη-

Thrasylulus a
 Periandro moni-
 tus, caduceato-
 rem ab Alyatte
 missum quum
 decepsisset, ob-
 iecta ei specie
 rerum apud se
 affluentium, pa-
 cem impetravit.

37. IV, 81. V, 109 etc. coll.
 Matth. Gr. Gr. §. 536 not.
 p. 1054.

πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθη-
 ναίης ἀνορθώσωσι] Codicum
 quorundam lectionem ἀνορθώ-
 σουσι amplexus est Steger.
 Praefat. pag. X, cum alioqui
 Herodotus coniunctivo particu-
 lam ἂν (ut I, 82. 159. 197.
 198. III, 109. V, 106) addi-
 disset. Nec tamen mihi ille per-
 suasit. Vid. Matth. §. 522, d
 not. pag. 1012 coll. pag. 1011
 et quae monui ad Plutarch. Phi-
 lopoem. pag. 22.

Cap. XX.

οἶδα—ἀκούσας] Haud raro
 verbum οἶδα apud Herodotum
 atque Pausaniam ita iunctum re-
 peritur aoristi participiis, iisque
 in nominativo positis, ut reddi
 fere possit: *memini*. Notavit
 Siebel. ad Pausan. I, 23, 8.

ἔοντα Θρασυβούλῳ τῷ τότε
 Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον]
 Quae et qualis Milesiorum fue-
 rit res publica, non satis constat.
 Sed fluctuasse illam haud aliter
 atque reliquas Ionum civitates,
 credibile est. Hinc tyranni ex-
 stitere, qui in libera civitate

omnem potestatem adeoque re-
 gnum arripuerunt. Quorum unum
 Thrasylulum fuisse, Herodoti
 verba clare demonstrant. Quare
 Aesymnetam (qui fuit antiquo
 tempore in Ionum civitatibus,
 ac fortasse etiam apud Milesios
 summus magistratus) illum fuis-
 se, quae Rambachii suspicio
 est (de Mileto p. 16. 17), haud
 mihi persuadere possunt. De
 Aesymnetis consul. Eberti Dis-
 sertf. Sicull. p. 17 sqq.

ὅπως ἂν τι προειδῶς πρὸς
 τὸ παρεὸν βουλευῆται] eo con-
 silio, ut ille, te ante cognita,
 consilium aliquod ad rem perti-
 nens caperet. Particulam ὅπως
 ἂν sive ὡς ἂν sequente con-
 iunctivo saepius apud Nostrum
 ita usurpatam videmus, ubi
 optativum sine ἂν expectabas.
 Sed illo modo res magis ad
 praesens tempus refertur, ora-
 tioque ipsa hinc vividior fit at-
 que significantior. Cr. con-
 fert Heindorf. ad Platon. Pro-
 tag. p. 501. Atque exempla
 passim inveniuntur v. c. I, 5.
 22. 24 etc. Matth. Gr. Gr.
 p. 1003. Idem Heindorf. l. l.
 p. 497 ὅπως ἂν h. l. reddit eo
 ut, et p. 504 ad praesens tem-

στήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γενόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅπως ἂν τι προειδὼς πρὸς τὸ παρεὸν βουλευῆται. Μιλήσιοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέ-

21 σθαι. Ἀλυάττης δὲ, ὡς οἱ ταῦτα ἐξαγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκα ἐς Μίλητον, βουλόμενος σπονδὰς 95 ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον 2ῶσον ἂν τὸν νηὸν οἰκοδομῇ. ὁ μὲν δὲ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἦν· Θρασύβουλος δὲ σαφέως προπε-

pus (βουλεύηται) attendi iubet, quod praeterito tum imprimis subiici soleat, ubi alicuius oratio vel sententia proferatur.

Cap. XXI.

ὡς οἱ ταῦτα ἐξαγγέλθη] ἐξαγγέλθη cum Schw. et Gaisf. iure dedimus, atque mox κήρυκα (pro κήρυκας), quod praeter codicum auctoritatem satis firmant verba: ὁ μὲν δὲ ἀπόστολος κ. τ. λ.

ὁ μὲν δὲ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἦν] Valckenarius, quem offendebat verbum εἰμί in significando motu cum praepositione εἰς adhibitum, suspicabatur ἐς τὴν Μίλητον ἦν i. e. *Miletum abiit*, uti I, 113. 210. V, 50. 32; vel: ἐς τὴν Μίλητον παρῆν *Miletum venerat*; quod haud inusitatum est loquendi genus Nostro (I, 9. VI, 24 etc.) aliisque scriptoribus, e quibus exempla attulit Valcken. Add. notam nostram ad Plutarch. Pyrrh. 3 init. p. 148 sq. Cui coniecturae cum libri non suffragentur, vulgatum retinuerunt posteriori editores, cum omnino, ut bene docet Siebel. ad Pausan. VIII, 10 fin. p. 233 verba,

HERODOT. I.

quae esse, adesse significant, interdum cum praepositione εἰς copulentur ita, ut duo simul una formula indicentur: et venire in locum et esse in loco. Atque vid. Herodot. III, 80. IX, 6 et vero potissimum V, 38: δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγίνετο; quo loco Aristagoram navigando Lacedaemonem delatum esse docemur. Hinc nostro quoque loco omnia sana esse apparet. Ad ἀπόστολος possit quis cogitando addere κήρυξ, quemadmodum invenitur etiam τὸ ἀπόστολον sc. *πλοῖον* (quod ipsum adeo subinde additum) de *navi vectoria*, uti docuit Ruhnkenius ad Timaei Lexic. Platon. p. 43. Quare non mirum τὸν ἀπόστολον dein de classi ipsa s. exercitu dici apud Plutarch. Phocion. cap. 11 p. 746, E. Ut enim *στέλλεσθαι* potissimum de *maritimo itinere* usurpatur (de quo Cr. conferri vult nott. ad Plotin. de pulcrit. p. 356 et Stallbaum. ad Platon. Phileb. p. 159), haud aliter invenitur *ἀποστέλλεσθαι* et quae inde derivantur; quod ta-

πυσμένος πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλ-
 3λοι ποιήσειν, μηχανᾶται τοιάδε. ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστει
 σῖτος καὶ ἕωντοῦ καὶ ἰδιωτικὸς, τοῦτον πάντα συγκο-1
 μίσας ἐς τὴν ἀγορὴν, προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐ-
 τὸς σημήνη, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρέ-
 22 εσθαι ἐς ἀλλήλους. Ταῦτα δὲ ἐποίεε τε καὶ προ-
 αγόρευε Θρασύβουλος τῶνδε εἶνεκεν, ὅπως ἂν διὴ ὁ
 κήρυξ ὁ Σαρδιηνὸς, ἰδὼν τε σωρὸν μέγαν σίτου κει-5
 χυμένον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν εὐπαθείῃσιν ἕοντας,
 2ἀγγεῖλη Ἀλυάττη. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ δὴ ἰδὼν
 τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ, καὶ εἶπας πρὸς Θρασύβουλον τὰς
 ἐντολὰς τοῦ Λυδοῦ, ἀπῆλθε ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ
 πυνθάνομαι, δι' οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἢ διαλλαγῆ.10
 3ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδηίην τε εἶναι ἰσχυρὴν

men nunquam eo valere poterit,
 ut hoc quoque loco caduceato-
 rem istum Alyattae maritimo
 itinere Miletum venisse dica-
 mus, quae Gronovii est senten-
 tia. Nam de quovis itinere pe-
 destri aequae ac maritimo sae-
 pius haec verba usurpari con-
 stat.

καὶ κώμῳ χρέεσθαι ἐς ἀλ-
 λήλους] χρέεσθαι merito e
 libris nonnullis retinuerunt edi-
 tores, loco vulgatae χρεῖσθαι,
 quae olim textum occupave-
 rat. Sensum loci sic reddidit
 Schweigh.: „*commessiones mu-
 tuas cuncti (ut) instituerent.*“
 Recurrit aliquoties in Plutar-
 cho, teste Wyttenbach. ad Plu-
 tarch. Moral. p. 569 T. I. De
 voce κῶμος (*commessatio*) conf.
 ne plura, Spanhemii ac Fi-
 scheri nott. ad Aristophan. Plut.
 1040.

Cap. XXII.

προαγόρευε Θρασύβου-
 λος] Variant libri, quorum
 nonnulli, ut vulgo editur,
 προσηγόρευε. Nos aliorum
 lectionem cum Schweigh. et
 Gaisf. praetulimus: προαγό-
 ρευε. Mox cum plures codd.
 exhibeant Σαρδιηνὸς, ut
 infra I, 79. 83 et Rich. In-
 scriptt. p. 85, 5, nihil sollici-
 tandum. In seqq. cum recentt.
 retinui εἶπας, cuius loco libri
 quidam εἰπών, sed vid. I,
 49 ibique nott.

ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι κ.τ.λ.]
 Verba satis clara, immerito vi-
 ris doctis sollicitata, ut recte
 monet Schweigh. Namque Aly-
 attis, qui inducias modo in id
 tempus, quo templum esset ex-
 striendum pacisci voluerat (eo
 praeterlapso, bellum scilicet
 restauraturus), nunc, ubi nun-

ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεῶν τετρώσθαι ἐς τὸ ἑσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοστήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου τοὺς ἐναντίους λόγους ἢ ὡς αὐτὸς κατε-15 4δόκει. μετὰ δὲ, ἢ τε διαλλαγὴ σφι ἐγένετο, ἐπ' ᾧ τε 5ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ ξυμμάχους. καὶ δύο τε ἀντι ἐνὸς νηοὺς τῇ Ἀθηναίῃ ᾠκοδόμησε ὁ Ἀλυάττης

tius talia retulit, hanc ob causam, nec ullam ob aliam cum Thrasybulo in gratiam rediit, pacemque (nec solum inducias) iniit. Declarant autem verba ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι egregium Nostri studium in rebus enarrandis adeoque iis, quae maxime disputatae viderentur, earumque caussis indagandis; ut illum Milesiorum terram urbemque ipsam adiisse, quo de his vera audiret, credibile sit. Quo etiam facit alter locus I, 20, ubi Milesios scribit Delphorum narrationi, quam ipsis Delphis ille acceptam referebat alia quaedam adiecisse; id quod procul dubio in ipsa Mileti urbe audiverat. Add. I, 157 et quae in hanc rem disseruit Heyse Quaestt. Herodd. p. 87 coll. Dahlmann. Herodot. p. 57.

καὶ τὸν λεῶν τετρώσθαι ἐς τὸ ἑσχατον κακοῦ] λεῶν omnes dant libri, qui iidem in τετρώσθαι variant. Nos cum recentt. editt. secuti sumus meliores, a quibus unus Schweigh. discedit, scribens τετρωσθαι. Verbum ipsum (unde potissimum τετρωμένοι s. ἀποτετρωμένοι dicuntur attriti, confecti) illustravit Ruhnken. ad Timaei Lexic. Platon. p. 47 et ab eo

laudatus Wesseling. ad Herodot. VI, 12. Praeterea Cr. consuli vult Orelli ad Nicol. Damascen. p. 171, ac viros doctos ad Gregor. Corinth. de dialect. Ionic. §. 140 („τὸν καταπεπονημένον τετρωμένον λέγουσι“) p. 534. 535 ed. Schaefer. Eodem refert Cr. Homer. Odys. XVII, 387: πτωχὸν - τρώξοντά εἰ αὐτόν, ubi vid. Eustath. p. 638 ed. Basil.

ἐπ' ᾧ τε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ ξυμμάχους] i. e. ea conditione ut hospites etc. ἐφ' ᾧ τε sequente infinitivo pro: ἐπὶ τῷδε, ὥστε, ut volunt, satis notum; vid. Matth. Gramm. Gr. §. 479 p. 895. Accivit hunc locum, monente Cr., Paciaudi Monumentt. Peloponness. II p. 139 de hospitii iure ac natura disputans. Ut enim eo quod mutuo erant hospites (ξεῖνοι), amicitiae quodam foedere atque humanitatis inter se iuncti erant, invicem sese domibus excipiebant, ut omnes removerentur simultates atque offensae, ita hic privato quasi amicorum foederi accessit publicum foedus ac bellicum (ξύμμαχοι), quo maior in utrosque redundaret utilitas.

ἐν τῇ Ἀσσησῶν, αὐτός τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέστη. κατὰ μὲν τὸν πρὸς Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον²⁰ Ἀλυάττη ὥδε ἔσχε.

23

Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῶ

Arion diIthram-
bi auctor, del-
phino Gaenaron
vectus.

κατὰ μὲν τὸν πρὸς Μιλη-
σίους τε καὶ Θρασύβουλον
etc.] Ita e libris probatis edide-
runt Schweigh. et Gaisf. ut in-
fra I, 70. 92. Unus liber καὶ
τὰ pro κατὰ, unde vulgaris
lectio fluxit, quae adhuc in
Matth. editione comparet: καὶ
τὰ μὲν κατὰ τὸν πρὸς
Μιλ. Ad rem conf. Polyaei
Strateg. VI, 47.

Cap. XXIII.

Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου
παῖς κ. τ. λ.] Sequitur hic no-
bilissima de Arione atque Pe-
riandro fabula, per totam anti-
quitatem merito celebrata. Ad
quam Herodotum naturā quasi
ex operis sui indole atque consi-
lio delatum fuisse, haud mi-
rum videbitur ei, qui huius
ipsius rationem perspexerit.
Quum enim ad Lydiacas histo-
rias pertineret quodammodo
Thrasybuli historia, ad quem
ipsum olim multum valuit Pe-
riander, haud a se impetrare
potuit historiae pater, quin rem
memoratu dignissimam, quae
illi acciderat, quaeque mou-
mentis quoque publicis civitatum
Graecarum celebrata erat, hic,
datā scilicet opportunā narrandi
occasione, praetermitteret. In
quo Herodotea narratio ad Ho-
merici carminis rationem ascen-
dit ipseque Herodotus ὀμηρι-
κώτατος fuisse arguitur. Ut

enim huiuscemodi digressiones
passim ipsius operis consilio ad-
ducuntur, ita multum illae faci-
unt ad auditorum animos com-
movendos atque demulcendos.
Id quod nec veteres fugit gram-
maticos, qui, quo auditorum
animi suavi fabulosarum rerum
narratione caperentur et abripe-
rentur, digressiones eiusmodi
ab historico orationi fuisse in-
terspersas docent. Quam in
rem Cr. adscribit Dionys. Halic.
Iudic. de Thucyd. VI. p. 823
ed. Reisk. Marcell. Vit. Thucyd.
p. 729, II Beck. (p. 332 P. I
Vol. I ed. Poppo.) coll. Her-
mogen. in Biblioth. d. alten Lit.
u. Kunst VIII p. 8. Quod prae-
cipue tum fieri videmus, ubi
Graeciae quaedam civitas vel
ipsa universa Graecia laudis non-
nihil inde captura sit aut glo-
riae; quemadmodum hoc loco
celebratur Corinthus, Periander
(de quo plura infra III, 48 sq.
et V, 92) atque omnino Grae-
corum in poësi laus. Sed alia
quoque spectanda sunt, gram-
maticis illis vulgo neglecta. Per-
tinent haec ad pietatem et reli-
gionem auctoris, qui lubenter
eas narrationes interserit, quibus
mala facinora puniri, proba
laudari pateat, quibusque deo-
rum iustitia commonstretur. Sic
illa Arionis narratione hoc do-
cere vult historicus, nullum sce-
lus vel clandestine commissum,

Θρασυβούλω τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἔτυράννευε δὲ

deos latere iustamque vindictam effugere posse; probum virum ipsamque eius artem musicam (quam divinam ferebant Graeci) deorum in tutela esse et a quovis malo incolumem servari. Itaque tantum abest, ut Herodotum propter frequentes eiusmodi digressiones vituperandum, ut summam illum laude dignissimum censeamus. Conf. Dahlmann. in Herodot. pag. 224. — Fabulam ipsam tot scriptores narravere, ut scite poeta ille cecinerit:

Quod mare non novit, quae nescit Ariona tellus.

Fundus utique narrationis Herodotus est, cuius verba Latine retulit Fronto in Opp. II p. 373 seqq. ed. princ. Mediol. E reliquis scriptoribus, quos laudant post Harduinum ad Plin. H. N. IX, 8, 8 Wytttenbachius ad Plutarch. Morall. Animadverss. I pag. 981 (ad p. 161, B). Plehn. in Lesbiacc. libr. p. 166 not. 68. Car. Ern. Wagner. in descriptione de Periandro pag. 27 not. 86 (Darmstadt. 1828). R. Lorentz. de orig. Tarentinn. (Berolin. 1827) pag. 13 seqq., unum sufficiat excitasse Dionem Chrysostom. Orat. 37 pag. 455 et Gellii locum classicum, in Noctt. Att. XVI, 19. Ac recentiori aetate quis ignorat elegantissimum Guil. Aug. Schlegelii carmen Arionis res celebrans? Sed aliud est, fabulam narrare, aliud idque difficilius fabulam explicare aut indicare, quid sub fabulae

involucris veri contineat haecce de Arione narratiuncula. Qua in re, ut ingenue profitear, nihil certe ieiunius videtur, quam quaerere velle, fidem mereatur haec narratio nec ne, aut adeo expiscari, qui hoc, quod de Arione relatum accepimus, re vera ex naturali rerum cursu, accidere potuerit vel accidisse putandum sit. Relinquamus hoc negotium Larchero aliisque, qui, ut Wytttenbachii utar verbis, de omnibus rebus statuendi necessitatem sibi imposuerunt. Nobis cum eodem viro egregio in his rebus, ubi et credere et non credere tutum est, licet *ἐπέχειν*. Repetit enim Larcherus in copiosa ad h. l. annotatione fabulae originem e navis episemo, quod scilicet navis, qua Tarento Taenarum transvectus est Arion, delphini signo pro illius aetatis more ornata fuerit. Heynius in Diss. de fide hist. aetat. myth. (Commentatt. Societ. Gott. XIV p. 117) ex signo ipso, quod in Arionis delphino vecti memoriam erectum vulgo tradunt, originem cepisse fabulam statuerat. Et convenit quodammodo cum illo Creuzerus in Diss. de mythis ab artium operibus profectis, sect. poster. (Marburg. 1803 p. 29) statuens illud hominis delphino vecti signum esse antiquam navigationis significandae imaginem, quae deinde verso in historiam symbolo, ad Arionem celebriorem per ea tempora poetam tracta sit. Quem

26 Περίαςδρος Κορίνθου. τῷ δὲ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δὲ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶμα μέγιστον παραστῆναι· Ἄριονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ 25

sequitur fere Lorentz. l. l. p. 16 seqq. E coloniarum ratione ingeniose fabulam explicat C. O. Müller, in Doribb. II p. 369 assentiente Plehn. in Lesbiacc. libr. pag. 166. Quum enim a Taenaro olim Lacedaemoniorum colonia Phalantho duce Tarentum profecta esset una cum sacris ac religione Neptuni, hoc in fabulis ita repraesentatum esse vult, ut Tarantem, Neptuni filium Tarentique conditorem, delphino Tarentum Taenaro vectum exhiberent; id quod dein translatum ad Arionem poetam, eodem modo Tarento Taenarum revectum. Haec ille, quae utrum veteris fabulae simplicitati atque candori conveniant, ego non exputem, illud modo addam, numis quoque famam late sparsam celebratam fuisse. Sic in Methymnaeorum numis Arion delphino vectus conspicitur; de quo Cr. laudat Eckhel. D. N. V. I. Vol. II p. 502. Nam de delphino taceam, qui tot in numis repraesentatur; monente eodem Creuzero Diss. laud. pag. 28 not. coll. pag. 11.

ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίαςδρος Κορίνθου] Periander fuit tyrannus antiquo vocabuli sensu, regnum tenuit quasi haereditarium a Cypselo patre acceptum. Inde non mirum apud Latinos quosdam auctores regem dici eundem. Vid. Car. Ern. Wagner. in scriptione laud. de Pe-

riandro pag. 10 seq. De tyranni vocabulo supra ad I, 6 monuimus.

ὁμολογέουσι δὲ σφι Λέσβιοι] Methymna enim, unde natus Arion, Lesbi insulae fuit urbs. Hinc ipsa insula nunc vocatur *Mitilini*. — Caeterum laudat Herodoti locum Hermogenes περὶ μεθόδ. δεινότητος p. 157.

—θῶμα μέγιστον παραστῆναι] Locutionem eandem aliquoties adhibuit Pausanias; de quo monuit Siebelis ad I, 23 §. 4.

Ἄριονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφίνος ἔξενειχθέντα κ. τ. λ.] Punctum maius, quo haec a superioribus distincta fuerunt, iure tollendum, aut in minus punctum mutandum, quippe cum haec verba per appositionem quandam verbis θῶμα μέγιστον adiecta videantur. — Ad ipsum argumentum nolo repetere quae paulo ante disserui; paucis sufficiat monuisse de delphino, qui est *Delphinus Delphis* Linn. s. *der Tümmler*; cuius quae partes sint in hac fabula, indagavit Creuzerus in Diss. laudat. sectione priore inde a pag. 10 seq. et posthac in Symbolic. II p. 600 seqq. edit. sec., ubi in universum de huius animalis natura ac rationibus tesserariis disputavit. Add. Lorentz. l. l. pag. 20 seq. Multi enim sunt veteres in laudanda huius beluae mira celeritate, in-

δελφῖνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἔοντα κιθαρο-
δὸν τῶν τότε ἔοντων οὐδενὸς δεύτερον· καὶ διθύ-
ραμβον, πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιή- 11
σαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ.

genii mansuetudine, singulari in homines amore miraque aliarum virtutum copiâ. Atque etiam musicâ mulceri eam cantuque tibiarum gaudere dicebant, φιλόμουσον appellabant, omnibusque hominibus amicum ac benignum, præcipuo tamen poetarum quodam amore captum, indeque Apollini consecratum. In mari autem, ubi alias nonnisi horrendae ac timendae bestiae versantur, delphinus erat, a quo, utpote omnis humanitatis quasi symbolo, opem peterent afflicti, cuius tutelae se permitterent, quicumque ventis et undis incertis iactati sibi timerent, poetae imprimis sanctissimi ac vates, qui nunquam humanissimi animalis et amicissimi opem frustra implorant. Haec e sententia veterum disputata, tot locis confirmata sufficiant ad Herodoteae narrationis meliorem intelligentiam.

ἔοντα κιθαροδὸν τῶν τότε ἔοντων οὐδενὸς δεύτερον] i. e. „qui citharoedus erat, nulli suae aetatis secundus“. Locutionem οὐδενὸς δεύτερον εἶναι illustrent Matthiae verba in Gramm. Gr. §. 356 pag. 671. Forsitan huc spectat Grammat. in Bekker. Anecdd. I p. 89, 14: δεύτερον· ἀντὶ τοῦ μεθ' ἑτέρου· Ἡρόδοτος πρώτῳ. —

A *citharóedo*, qui citharâ utatur, quiq̄ue canat et psallat, Ammonius distinguit *citharistam*, qui lyram tractet et psallat modo; vid. pag. 82 de differ. vocabb. Sed de his ipse videat Graecus magister. Nos cum Cr. amandamus ad ea, quae Valckenarius monet in Koppiersii Obs. Philoll. p. 142 seq. in not.

πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν] De locutione Herodotea toties obvia, vix monendum. De forma ἴδμεν, discendi cupidi legant Matthiae Gramm. Gr. §. 198, 3 pag. 358. §. 231 pag. 450.

διθύραμβον—ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ] Locus classicus de dithyrambica Graecorum poesi, cuius inventionem disertis verbis Arioni Noster tribuit; quocum conf. Pindari Schol. ad Olymp. XIII, 25. Qui Lasum dicunt dithyrambi inventorem, temporis rationem pervertunt; nam multo post ille floruit, circa Olymp. LVIII, Dario regnante, cum Arionis aetas ad Olymp. XXXVIII ascendat, illaque poesis multum aetate superet Lasum. Alii quoque aliis inventi dithyrambi gloriam adscribunt; de quibus videre nunc longum est. Nostra aetate non iuvenisse Arionem, sed exco-

24 Τοῦτον τὸν Ἀρίωνα λέγουσι, τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλώσασαι³⁰ ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασόμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι.

luisse modo dithyrambum contendunt, quippe saltandi formâ mutata, carminum ratione melius exulta, aliis huius generis institutis, quae inventoris nomen illi conciliaverint. Conf. Plehn. in *Lesbiac.* libr. p. 168. Nec tamen haec cum disertis Herodoti verbis, in quibus ego acquiescendum censeo, convenire posse, nemo non intelligit, nec mihi Herodoti narrationem, ut qui optime inquisierit vereque et candide retulerit, minus probabilem quisquam reddiderit. Quod vero Arion, *Methymnaeus* s. *Lesbius* homo, dithyrambi inventor perhibetur, id referendum ad prisca Bacchi sacra apud Methymnaeos s. Lesbios; nam ad Bacchum ut inter omnes constat, dithyrambica poesis omnis referebatur; de quo Creuzer. in *Dionys.* p. 249. Excelluere quoque Lesbii in poesi ac musica iam inde ab antiquissimo aevo, ut bene monuit Plehn. l. l. cp. V pag. 132 seqq.

Quod restat, verbo monendum de voce *διδάσκειν*, quod hoc sensu de poetis plerumque dicitur tragicis aut comicis, qui fabulas suas s. dramata *docent* (cf. Herodot. VI, 21). Unde patet interpretamentum esse, quod pro *διδάξαντα* unus liber offert *δείξαντα*. Nam dithy-

rambici poetae non alia fere ratio, atque tragici aut comici; ut eum quoque *διδάσκαλον* vocari nil mirum sit. Laudat *Cr.* Harpocrat. s. h. v. pag. 51. Add. Blomfield. Praefat. ad Aeschyl. Pers. p. XVIII (pag. XVII ed. Lips.).

Cap. XXIV.

τοῦτον τὸν Ἀρίωνα λέγουσι] Quam hic desiderat Steger. particulam *δὴ*, ea nobis haud necessaria videtur. Ad linguae Graecae usum in verbis *τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου* (pro *τὸν πολλὸν* s. *πλείστον χρόνον*) conf. Matth. §. 442, 2 pag. 827.

ἐπιθυμῆσαι πλώσσαι] *πλώσσαι* Ionica forma, illustrata, ut *Cr.* monet, a Maittair. de dialect. p. 484. Iones enim *πλώω* dicebant aequae ac *πλέω*; de quo tu confer sis Matth. §. 248 p. 485.

ἐργασόμενον δὲ χρήματα] i. e. „postquam magnas opes s. pecunias sibi comparaverat.“ *Ἐργάζεσθαι* hoc sensu illustratum, notante *Cr.*, iam dudum a Graevio in *Lectt. Hesiodd.* cp. I p. 9 ad vers. 43. Hinc, eodem *Cr.* monente, *ἐργαζόμενοι* leguntur in marmore antiquo Musci Academ. Lugdun. Bat., ubi *Te Water.* vertit *negotiatōres, mercatores* sicut *ἐργασται* in *Marmor. Oxoniens.*

ὄρμασθαι μὲν νυν ἐκ Τάραντος, πιστεύοντα δὲ οὐ-
 δαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον
 3ἀνδρῶν Κορινθίων. τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιβου-35
 λεύειν, τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα.
 4τὸν δὲ, συνέντα τοῦτο, λίσσεσθαι, χρήματα μὲν σφι

p. 300. Vid. Te Wateri Ap-
 pend. ad Narrat. de rebb. Acadd.
 Lugd. Bat. p. 160. — De re
 ipsa vix est quod de hoc loco
 moneam, ex quo sors atque
 conditio antiquorum Graeciae
 vatum bene perspici potest. Qui
 in aula tyrannorum regumque
 ditissimorum commorantes, can-
 tu ipso quaestum adeoque lu-
 crum sibi quaerebant. Noti
 sunt, ut hoc utar, Syracusanor-
 um reges, artibus liberalibus
 dediti poëtasque iuvantes, noti
 sunt ipsi poëtae Graeci, Pin-
 darus, Simonides, alii, mercede
 conducta praemiisve suam ar-
 tem exercentes. Atque in ipsa
 Graecia cui ignotus Polycrates,
 Samiorum tyrannus, et qui apud
 illum commorantur poëtae cele-
 berrimi? Sed pluribus haec per-
 sequi, huius loci non est. Ad-
 monet Cr. eorum, quae legun-
 tur in Fr. Schlegel. Gesch. d.
 griech. Poes. p. 220.

ὄρμασθαι μὲν νυν ἐκ Τά-
 ραντος] ὄρμασθαι hic pro
 μέλλειν ὄρμασθαι dictum
 vult Steger., quia omnino sae-
 pius tempore praesenti *consilium*
 solum indicetur. Sed hanc si-
 gnificationem in ipso verbo iam
 inesse notum est. Recte Schwgh.:
 „cum Tarento profecturus esset.“

τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπι-
 βουλεύειν κ. τ. λ.] Sensum

bene expressit Schwgh.: „*nau-
 tas vero, cum (terra relicta, por-
 tu egressi) in alto iam essent,
 consilium agitasse de Arione pro-
 iiciendo, quo ipsius pecuniis po-
 tarentur.*“ Quod moneo pro-
 pter Larcherum et si qui forte
 hoc loco offendant, quocum
 verba: — ἢ αὐτὸν διαχρᾶσθαι
 μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῆ τύχη
 minus convenire putent; ut,
 quae Arioni acciderint, non in
 alto mari, sed in portu Taren-
 tino aliove loco terrae proximo
 acciderint. Quos merito non
 audivit Wesselingius. Namque
 nautae Arioni, si se ipse inter-
 ficeret, spem fecere, fore, ut
 pro more ab ipsis, ad terram
 si appulissent, sepeliretur. Qui
 enim mare permeantes vita de-
 functi erant, eos non in mari
 proiectos, sed in proxima qua-
 que terrâ sepultos esse satis
 constat.

τὸν δὲ, συνέντα τοῦτο, λίσ-
 σεσθαι, χρήματα μὲν σφι προῖ-
 έντα] Wesselingio, cui prae-
 sens συνέντα magis placet (I,
 205. VI, 2. V, 92. 80), iure
 non obsecutus est Schwgh. Nam
 ipsa temporum ratio praeteritum
 flagitat, ut mox praesens προῖ-
 έντα. De forma conf. Fischer.
 ad Weller. II p. 482. Vocu-
 lam σφι, quae vulgo post προ-
 ῖέντα legebatur, cum Schw. et

5προϊέντα, ψυχὴν δὲ παραιτούμενον. οὐκ ἂν διὰ πείθειν αὐτὸν τούτοισι· ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν διαχοῤῥᾶσθαι μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῆ τύχη, 40
6] ἔκκηθῶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειληθέντα δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, παραιτήσασθαι, ἔπειδὴ σφι οὕτω δοκέοι, περιιδέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ στάντα ἐν τοῖσι ἐδωλλίοις, ἀεῖσαι·

Gaisf. anteposuimus meliorum librorum auctoritate. — De διαχοῤῥᾶσθαι (*interficere*) conf. I, 110 ibiq. not.

ἀπειληθέντα δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην] i. e. „*Arionem ad has angustias s. ad hanc inopiam redactum.*“ ἀπειλέω uti ἀπείλλω eadem primitiva volvendi, vertendi, dein compellendi, coërcendi significatione, illustraverunt, monente Cr., Ruhnken. atque Hemsterhus. ad Timaei Lex. Platon. p. 69 sqq. Heindorf. ad Platon. Gorg. p. 259. Add. Matth. §. 233 not. p. 455.

περιιδέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ στάντα ἐν τοῖσι ἐδωλλίοις, ἀεῖσαι] Ad constructionem loci, ubi praeter morem infinitivus verbo περιχοῤῥᾶσθαι, quod idem valet atque ἔαν, additus est, conf. Matth. §. 550 not. 3. Vocibus ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ omnem solemnem poetarum et citharoedarum ornatum ab Herodoto exprimi monet Cr., qui laudat Wyttenb. ad Plutarch. Moral. Animadverss. I, 2 p. 982. Hemsterhus. ad Lucian. II p. 371 sq. ed. Bip. Inprimis vero hic stolam illam citharoedarum ad tales usque pertinentem, cuius nomen ὀρθοσταδίας,

ὀρθοσταδίας s. τὸ ὀρθοστάδιον, significari credo. De qua, eodem Cr. monente, conf. Pollux Onomast. VII, 48. Dio Cassius LXIII, 17 p. 999 ibiq. not. · Lorentz. l. l. pag. 12 de ornatu cantorum veterum laudat Gierig. ad Ovid. Metamorph. IX, 165. ad Fast. II, 105. Ad vocem σκευή, quae omnino de vestibus histronum praecipue usurpatur, idem Cr. confert Pierson. nott. ad Moer. p. 22; ad rem ipsam adscripsit poetae locum apud Mallium Theodor. de metris p. 30: „Celsus equo, Phoenicia veste nitens, ibat Arion,“ de quo Ruhnken. Opuscc. II p. 712 ed. Leid. ἐδωλλίοις merito plures retinent codd. et novissimae editiones: ἐδωλλίοις e Mediceo libro male tuetur Gronovius: sunt autem ἐδωλλία, *sedilia* s. τὰ τῆς νεῶς ζυγά, ἐφ’ ὧν οἱ ἐρέσσοντες καθέζονται, ut Glossae veteres; plura dabit Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. S. c. Theb. 451. Ex Etymolog. Gudian. p. 161, 13 Cr. haec adscripsit: ἐδωλλία ἐπὶ τῶν ναυτικῶν καθεδρῶν· παρά γὰρ τοῦ ἕξω ζυγὰ κυρίως, εἶτα τῆς νηὸς ζυγά.

τάεισας δὲ, ὑπεδέκετο ἕωυτὸν κατεργάσασθαι. καὶ τοῖσι⁴⁵

αίεισας δὲ, ὑπεδέκετο ἕωυ-
τὸν κατεργάσασθαι] Bi-
ni libri κατεργάσασθαι, iure
non admissum editoribus. Nam
aoristi infinitivus post verba pro-
mittendi, sperandi, alia id ge-
nus haud insolitus. Vid. ne
plura, quae dixi in Creuzeri
Melett. III p. 10. 11.

καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδο-
νήν] In his verbis particula
γὰρ multos et priores et recen-
tiores offendit interpretes.
Schweighaeuserus, distinctione
minori posita post καὶ, in co-
piosiori annotatione, quam huic
loco subiecit, hic quoque in
communi particulae istius usu
(nam, namque) subsisti vult
eamque ipsam duplici modo ex-
plicari posse contendit, altero
si cogitando enuntiationum sedes
permutet ut quae priori loco le-
gantur, ea nunc postponentur;
altero, si enuntiationem, cui
addita est particula γὰρ, inter-
calatam parenthesesque signis
inde seiungendam existimes.
Haec tamen ratio hic minus pro-
batur nobis; magis placet ea,
quam proposuit Matthiae. Duo
enim orationis membra hic in
unum confusa esse vult, hoc
fere modo: καὶ τοῦς — ἐσ-
ελθεῖν γὰρ αὐτοῖς ἡδονήν
— ἀναχωρῆσαι; ut v. c. I, 28.
IV, 200. 149. Vid. eundem
in Gr. Gr. §. 615 p. 1242
coll. nott. ad I, 8. Quibus ad-
dit Cr. quae Werferus in Act.
phill. Monacc. I, 1 p. 81 pro-
tulit exempla de sententia cau-

sali primariae praemissâ per
particulam γὰρ. Quodsi enim
post καὶ incidat, iam aliquid
deerit ad ἀναχωρῆσαι, quod
nude sic positum displicet. Ne-
que ratio cogitari potest, cur
legi non possit, immo debeat:
τοῖσι γὰρ ἐσελθεῖν; quod ta-
men consulto vitasse videtur
Herodotus, cuius in verbis da-
tivus τοῖσι (pro: καὶ τοῦς) ex
attractionis quodam usu nec
Graecis nec Latinis insolito
explicandus erit. Nam εἰσέρ-
χεσθαι dativo iunctum nemo fe-
re nescit, post notatt. Hemster-
hus. ad Lucian. I p. 206 ed.
Bip. Neque ipsam sententiam
verborumque ordinem si spe-
ctemus, erit quod nos offendat.
Nam causa utique effectum an-
tecedit, oratioque ipsa multo
est aptior ac vividior, si hunc
naturâ quasi praescriptum illa
persequatur verborum ordinem.
Unde satis apparet, nihil vitii
hoc in loco inesse, ut olim ar-
bitratus est summus Hemster-
hus. ad Lucian. II p. 526 ed.
Bip., ubi de particula γὰρ plu-
ribus verbis postpositâ agens,
nostrum locum in exemplis ad-
scribere veritus est. Sed Gel-
lii verba (XVI, 19: feros et
immanes navitas prolubium ta-
men audiendi subit) melius cum
Herodoteo loco comparari posse
censet Valcken., quae eadem
ad vulgatam lectionem firman-
dam haud iniuria quis referre
possit. Ad vocem προύμνης Cr.
confert Eustath. ad Odys. XIII,
75 p. 504 infra Basil.

ἔσελθεῖν γὰρ ἠδονήν, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς Σπυρῦνης ἐς μέσην νῆα. τὸν δὲ, ἐνδύντα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάραν, στάντα ἐν τοῖσι ἐδωλίοισι, διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον· τελευτῶντος δὲ τοῦ νόμου, ῥίψαι μιν ἐς τὴν θάλασσαν 50 9έωυτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν ἐς Κόρινθον· τὸν δὲ, δελφίνα λέγουσι

εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι] Refero huc, quae Matthiae notat de particula εἰ post affectuum verba ita posita, ubi particulam ὅτι cum verbo finito aut infinitivi structuram cum accusativo exspectabas, cum ipsa res indicetur, nec conditio adiiiciatur. Vid. §. 617 p. 1251. Cr. ad haec conferri iubet Heindorf. ad Plat. Parmenid. p. 291 similia quaedam proferentem.

διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον] Νόμος cur de rythmo s. harmonia musica dicatur, declarat Plutarchus de Musica p. 1133, B. C. (Tom. II) p. 633 Wyt.: οὐ γὰρ ἐξῆν τὸ παλαιὸν οὕτω ποιῆσθαι τὰς κιθαρωδίας ὡς νῦν οὐδὲ μεταφέρειν τὰς ἀρμονίας καὶ τοὺς ὕμνους· ἐν γὰρ τοῖς νόμοις ἐκάστῳ διετήρουν τὴν οἰκείαν τάσιν· διὸ καὶ ταύτην ἐπωνυμίαν εἶχον· νόμοι γὰρ προσηγορεύθησαν, ἐπειδὴ οὐκ ἐξῆν παραβῆναι καθ' ἕναστων νενομισμένον εἶδος τῆς τάσεως. Atque ὄρθιος cum de voce alta, elata, eademque clarissima dicatur (nostrum: hochstimmig, mit gestrengter, heller Stimme; vid. Ruhnken, et H.

Voss. ad Homeri Hymn. in Cerer. 20), satis inde concludi poterit, qualis harmonia fuerit νόμος ὄρθιος, cuius praeter Herodotum alii quoque auctores mentionem faciunt. Conf. praeter Larcher. nott. ad h. l. et Blomfield. ad Aeschyl. Pers. Glossar. vs. 395.

ὡς εἶχε] i. e. ut erat, ut sese habebat. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 337 pag. 643 seq.

τὸν δὲ, δελφίνα λέγουσι ὑπολαβόντα κ. τ. λ.] ὑπολαβεῖν s. ἀπολαβεῖν bene dici de delphino Arionem in dorsum suscipiente ac sustentante notat Hemsterhus. ad Lucian. II p. 371 ed. Bip. Cr. addit: Reimar. ad Dion. Cass. pag. 999 coll. Platon. Re publ. V, 4 p. 453 (p. 223 Bekk.) ibique Ast. pag. 510. — Taenarum satis notum est Laconiae promontorium, Neptuni templo insignitum, de quo Strab. VIII p. 558, A. s. p. 363. Quadraginta inde stadiis distat eiusdem nominis urbs, ab Herodoto memorata VII, 168. Nunc promontorio nomen Cap Mutapan s. Maina. Conf. Tzschuck. ad Pompon. Mel. II, 3 §. 8.

10 ὑπολαβόντα ἔξενεῖται ἐπὶ Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ
 αὐτὸν χωρέειν εἰς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ, καὶ ἀπι-55
 11 κόμενον ἀπηγέσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περιανδρον
 δὲ ὑπὸ ἀπιστίας Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν, οὐ-
 δαμῇ μετιέντα, ἀνακῶς δὲ ἔχειν τῶν πορθυμένων· ὡς
 δὲ ἄρα παρεῖναι αὐτούς, κληθέντας ἱστορέεσθαι εἶ
 12 τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. φασκόμενον δὲ ἐκείνων ὡς εἴη
 τε σῶς περὶ Ἰταλίην, καὶ μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν60
 ἐν Τάραντι, ἐπιφανῆναί σφι τὸν Ἀρίονα, ὥσπερ
 ἔχων ἔξεπήδησε· καὶ τοὺς, ἐκπλαγέντας, οὐκ ἔχειν
 13 ἔτι ἐλεγχομένους ἀρνέεσθαι. Ταῦτα μὲν νυν Κορίν-
 θιοὶ τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονός ἐστι ἀνά-

ἀνακῶς δὲ ἔχειν τῶν πορ-
 θυμένων] i. e. *cum curam inten-*
dississe in nautas. „Legitur in
 Lexic. Segnier. p. 391 ed. Bekk.:
φυλακτικῶς et ἀνακῶς ἔχειν·
φροντίζειν.“ Cr. Eodem fere
modo Schol. ad Thucyd. VIII,
102, ubi consul. interpretes. Nam
ex Herodoto vocem assumpsisse
Thucyd. voluit. Add. Her-
rod. VIII, 109, quem locum
citat Eustath. ad Odys. I vs.
397 pag. 67, 47 ed. Bas.

ὡς — παρεῖναι] Conf. Matth.
 §. 538 pag. 1057.

ἱστορέεσθαι εἶ τι λέγοιεν]
ἱστορέεσθαι mediam cum *scisci-*
tandi notione nuspiam in Hero-
 doto inveniatur, qui activo ver-
 bo *ἱστορέειν* uti solet, Val-
 ckenarius coniecit *εἰρωτέεσθαι*,
 Nostro frequentatum VI, 3. II,
 32. Scripti libri h. l. tuentur
ἱστορέεσθαι, quod si cum
 Schweigh. passiva notione ac-
 cipias, haud magis opus erit ea
 emendatione, atque alia *εἰρω-*
νέεσθαι, quam e Gellii verbis

XVI, 19 („navitas requisitos
 — *dissimulante* interrogasse ec-
 quid audissent — super Ario-
 ne“) quis probare studeat. Ma-
 lim equidem tueri auctoritatem
 librorum, sive activa sive pas-
 siva notione verbum acceperis.
 De ipso verbo conf. nott. ad
 Prooem.

ὡς εἴη τε σῶς περὶ Ἰταλίην]
περὶ Ἰταλίην in Italia, ut I,
 27: *εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ*
τὴν Ἑλλάδα. Conf. Fischer.
 ad Weller. III, b p. 217. Cr.
 consuli vult Schaefer. ad Schol.
 Parisin. Apollon. Rhod. p. 279
 et Hase ad Leon. Diacon.
 pag. 210.

ἀνάθημα γάλλεον οὐ μέ-
 γα ἐπὶ Ταίναρον] Plures libri
 scripti omittunt οὐ. Sed po-
 tuit meā quidem ex sententia
 librariorum negligentia potius
 omitti particula, quam ab aliis
 consulto inseri. Agnoscit quo-
 que particulam Dio Chryso-
 stom. Or. 37 p. 455. Ex
 Mediceo libro nihil enotatur;

θημα χάλκεον οὐ μέγα ἐπὶ Ταυνάρω, ἐπὶ δελφῖνος
ἐπεὼν ἀνδρωπος.

12

25

Ἀλυάτης δὲ ὁ Ἀυδὸς τὸν πρὸς Μιλησίους πό-66
λεμον διενείκας, μετέπειτα τελευτῆ, βασιλεύσας ἔτα
ξέπτα καὶ πευτήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκφυγῶν τὴν νοῦ-
σον δεύτερος οὔτος τῆς οἰκίης ταύτης, ἐς Δελφοὺς
κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σι-70

Alyattae mors
a. 560. Glaucus
inventor artis
ferruminandi.

unde credibile est, retineri vocu-
lam hoc in libro. Apud Gaisf.
operarum vitio, ut opinor *),
exstat οὐ pro οὔ. — ἐπὶ
Ταυνάρω de loco accipio:
in Taenaro, ad templum Ne-
ptuni hoc in promontorio ex-
structum. Conf. Fischer. ad
Weller. III, b pag. 236. Ipsius
donarii admonet Pausanias II,
25, itemque Aelian. Nat. Ani-
mall. XII, 45. Unde intelligen-
mus donarii basi haec verba
fuisse insculpta:

Ἀθανάτων πομπᾶσιν Ἀρίο-
να, Κύκλονος υἱὸν,
ἐκ Σικελοῦ πελάγους σῶσεν
ὄχημα τόδε.

Aliud carmen in Neptuni hono-
rem conscriptum Aelianus pro-
fert l. I., quod relatum est in
Brunck. Analectt. T. II p. 154
et III p. 327 nr. 2. (Jacobs.
Animadverss. I P. 1 pag. 179
seq.).

Cap. XXV.

ἀνέθηκε δὲ ἐκφυγῶν] Conf.
supra I, 19. Ad verba sequen-
tia δεύτερος οὔτος conf.
IV, 44 et Matth. Gr. Gr.
pag. 877 supra.

*) Exstat aperte apud Gaisf. (ed. Lips.) οὔ. In nonnullis tantummodo
exempl. litterae ὕ particula prelo absumpta est, ita ut obiter intuen-
tibus οὐ videri possit extare. Quod moneo, ne propagetur illa opinio.
Tyrpocheta.

καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρε-
ον κολλητὸν] ὑποκρητηρίδιον
est crateris basis s. fulcrum, cui
crater imponatur, Gestell, Un-
tergestell eines Krater; Galli:
soucoupe. Eodem sensu apud
Pausaniam legitur X, 16 §. 1:
ὑπόθημα τοῦ κρατήρος, ubi
Siebelis pag. 207 nec nostri
loci fuit oblitus nec Sigeae in-
scriptionis alterius, ubi est:
κρητῆρα δὲ καὶ ὑποκρη-
τήριον, cum in altera inve-
niatur: κρατῆρα κἀπίστατον,
ubi conf. Chishull. et Chandler.
Inscriptt. Attic. p. 37 coll.
Boeckh. Staatshaushalt. II p. 301
et in Corp. Inscriptt. Graec.
I, 1 pag. 20, ubi Atticis hoc
sensu usitatus esse monet ἐπί-
στατον, ὑπόστατον, ἐπιστά-
της, ὑποστάτης. Rarior utique
Ioniisque propria videtur vox
ὑποκρητήριον, aut, ut apud
Herodotum est, ὑποκρητηρί-
διον. Apud Atticos etiam ἐπι-
κρητηρίδιον; in Aeginetica in-
scriptione exstat βᾶθρον ὑπο-
κρατήριον. — Proxime huc fa-
ciunt, quae apud Athenaeum
leguntur ex Hegesandro V, 13
(T. II p. 309 Schweigh.), apud

δήρεον κολλητόν, θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν
Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα,
ὃς μοῦνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν
ἔξευρε.

Philostratum Vit. Apollon. VI, 11 p. 247, Pausaniam l. l. et Eusebium advers. Marcell. I, 3. Unde satis intelligitur, ὑποκορητήριδιον hocce haud exiguae fuisse magnitudinis, maximeque spectandum ob coelatas in eo varias animantium figuras plantarumve insectorumque.— Conf. denique Rose Inscriptt. (Cantabrig. 1825) pag. 9 et 338.— Sed κολλητόν quo vocatur hoc vas, multum disceptant viri docti. Reiskius id esse notat, quod Latini *coelatum* s. *stellatum* appellant, i. e. opus, quo diversi generis metallum in alio infixum est, et quod maculis quasi aut stellulis, ad coeli instar nitet. Nec aliter fere Larcherus, ad-scientibus Winckelmanni editoribus (Tom. V p. 429 ed. Dresd.) ad eam ferri tractandi artem refert, quae Gallis dicitur *Damasquinure*, *Damasquiner*, de qua Cr. confert Böttiger. Journal d. Luxus u. d. Mode. Januar 1803 sive Vol. XVIII p. 9 not. Beckmann. ad Aristot. mirabb. Auscultt. p. 124. Nititur Larcherus Athenaei praesertim loco, ubi de figuris coelatis sermo est, quibus crater insignitus fuerit, quippe quae non alio nisi hoc modo exhiberi potuerint. Alioquin enim Glauci artem non tantopere celebratam fuisse aut certe celebrandam videri, nisi tale quid ille invenie-

rit. Vix tamen Larcheri rationes cum Pausania conciliari poterunt, l. l. ita scribente: ἔλασμα δὲ ἕκαστον τοῦ ὑποθηματος ἐλάσματι ἄλλῳ προσεχὲς οὐ περὸναις ἐστὶν ἢ κέντροις, μόνη δὲ ἢ κόλλα συνέχει τε καὶ ἐστὶν αὕτη τῶ σιδήρῳ δεσμός. Quin ipsa vocabula κολλὰ, κολλᾶν, κολλητὸς alio ducere videntur. Quae cum ita sint, mihi certe praeferenda videtur sententia eorum, qui de *ferruminandi* s. *glutinandi* arte (nostrum: *Löthen*) cogitant, uti Schneiderus in nott. ad Eclogg. physicc. p. 97, et, qui a Cr. laudantur: C.O. Müller. in Böttigeri Amalth. III p. 25. Hausmann.: „De arte ferri conficiendi veterum“ in Commentt. soc. reg. Götting. 1815 coll. Gött. Anzeig. 1815 nr. 68 p. 678 sq.

θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων] Haec, monente Cr., laudat Eustath. ad Il. VI p. 626, 52 s. p. 481 Basil., ex Athenaeo opinor l. l., cuius aetate donarium istud adhuc Delphis exstitit. In locutione διὰ πάντων, διὰ notione Atticis incognitâ scriptoribus significat πρὸ, *prae*. De quo Valck. ad Herod. V, 67, quo iure usus est Matth. §. 580, f p. 1150. Cr. addit Dion. Cass. XXXVII, 20 p. 125.

Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα,
ὃς μοῦνος δὴ πάντων ἀνθρώ-

26

Crocus natus
a. 595, rex 560,
Graecos in Asia
bello subactos
vectigales fecit.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξατο τὴν βασιληΐην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην 75 πέντε καὶ τριήκοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπέδηματο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκούμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμίδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ σχοινίον ἐς τὸ τεῖχος.

πὼν σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε] Pausanias l. I. idem refert his verbis: — τοῦτο Γλαύκου μὲν ἔστιν ἔργον τοῦ Χίου, σιδήρου κόλλησιν ἀνδρὸς εὐρόντος. Nec aliter Herodoti verba reddit Hieronymus (Euseb. Chronic. Olymp. XXV, 4 s. 677 a Chr.): „Glaucus Chius primus ferri inter se glutinum excogitavit.“ Male Samium dicit Glaucum Stephanus Byzant. s. v. *Αἰθάλη*, quamquam ad Samiorum artificum disciplinam (Samische Erzgießerschule) ille haud iniuria referri potest, Böttigero quoque teste in *Amalthea* III p. 25 not., ut *Cr.* admonuit. Quo tempore Glaucus vixerit, ex Eusebii adparet loco supra laudato, ubi tamen alii Olymp. XXI, 3 ponunt sive ann. 694 a. Chr. Reliquos locos de artificis huius opere praebet Sillig. in *Catalog. Artific.* p. 219. Satis autem notum est, Glauci artem in proverbium quasi cessisse, ita ut *Γλαύκου τέχνη* de rebus diceretur multum ingenii artificisque requirentibus, quod non fugit Heindorf. ad *Plat. Phaedon.* p. 225. Nam imprimis hanc ob causam hocce opus Herodoto commemoratum ac per totam fere antiquitatem

celebratum. Locis supra hanc in rem laudatis *Cr.* addit Achill. Tatium II, 3 p. 110. Sunt vero praecipue spectanda in his tempora illa remotiora, quibus talia opera confecta esse dicuntur, praesertim cum ferrum, quamquam multo ante iam detectum (577 annis ante Alyattes, si quidem recte statuit Larcherus), hoc tamen tempore, quo Glaucus vixit Alyattesque regnavit, in metallis pretiosioribus magisque aestimatis habitum fuerit; quod iis etiam, quae apud Herod. I, 68 leguntur, satis probari censet Larcherus.

ὁ μοῦνος δὴ πάντων ἀνθρώπων κ. τ. λ.] Codex Palatinus in *Excerptis Herodoteis* pro μοῦνος hoc loco dat προῶτος, ut Pausanias quoque l. I. Et variari utique videtur inter μοῦνος et προῶτος, de quo *Cr.* laudat Havercamp. ad *Ioseph. Antiqq.* I, 7 pag. 28, cuius tamen iudicium non placet.

Cap. XXVI.

τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξατο τὴν βασιληΐην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω κ. τ. λ.] De chronologicis rationibus vide *disputt.* ad I, 45 fin. (al. 46).

ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ σχοινίον ἐς τὸ τεῖχος] Ad cau-

ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς τε παλαιῆς πόλιος, ἢ τότε ἐπολιορ-
 4κέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἑπτὰ στάδιοι. πρῶτοισι μὲν 30
 δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε ὁ Κροῖσος· μετὰ δὲ, ἐν μέρει
 ἐκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰ-

dem fere veterum superstitionem pertinet, quando deorum simulacra compedibus vincata esse legimus, periculo scilicet imminente aut inopia vehementer premente. Illud enim his et similibus veteres spectabant, ut urbs ipsa eiusque incolae maiori essent curae diis tutelariibus, qui vincati, ne scilicet evadere possent aliove se convertere, incolis pressis eo magis omne praestarent auxilium, quum ipsorum salus cum incolarum salute quasi arctius esset coniuncta. Conf. de his Creuz. Symbol. I p. 178 sq. Sic Ephesii, cum Dianae templum sanctissimum indeque tutissimum ab omni hominum irruptione putarent, illud fune urbi alligarunt, quippe cuius ipsius sors nunc cum templo coniuncta indeque suspensa esset. Quo simul facit ea superstitio, qua Deos urbe capta excedere perhibebant. Hinc apud Aeschyl. S. c. Theb. 203 (al. 219) Eteocles: ἀλλ' οὖν θεοὺς τοὺς τῆς ἀλούσης πόλεος ἐκλείπειν λόγος; ubi plura Blomfield. in Glossar.

ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς τε παλαιῆς πόλιος — καὶ τοῦ νηοῦ, ἑπτὰ στάδιοι] Varie tentarunt viri docti verba ἑπτὰ στάδιοι, quae minus convenire antecedentibus existimabant. Sed libri

HERODOT. I.

nihil mutant, nec adeo quidquam mutandum. Schweigh. subintelligi posse monet τὸ διάστημα, quod menti scriptoris observatum fuerit. Conf. Matth. §. 303, 1 p. 604, qui comparans quidem schema Pindari- cum, idem tamen de istiusmodi structuris bene monet, ubi maior sententiae ratio habetur, quam ipsorum verborum.

ἑπτὰ στάδιοι] Apprimè cum Herodoto convenit Xenophonti Ephes. I, 2, Dianae Ephesiae templum ab urbe distare scribenti septem stadia. Quod non minus ad vetus fanum, ab Herostrato post incensum quam ad recentius pertinere, eodem fere loco exstructum, perquam veri est simile. De ipso fano eiusque situ plura Strab. XIV p. 640 s. p. 949 sq.; alia Locella excitavit ad Xenophontis l. l. p. 133. Ac denique de bello, cuius hoc loco fit mentio, eiusque vicibus atque eventu retulerunt Aelian. V. H. III, 26. Polyæn. Strateg. V, 50.

ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων] i. e. aliis alia crimina dans s. exprobrans. Conf. infra I, 68. Plura H. Stephanus in Thes. IV p. 105, quem laudat Cr. — ἐν μέρει per vices pluribus exemplis illustrat C. Fr. Hermann. ad Lucian. Quomodo histor. conscr. p. 7 sq.

τίας ἐπιφέρων· τῶν μὲν ἰδύνατο μέζοντας παρευρί-
σκειν, μέζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτῶν καὶ φαῦλα
27 ἐπιφέρων. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κα-85
τεστράφατο ἕς φόρου ἀπαγωγῆν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπε-
νόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπιχειρῆειν τοῖσι νησιώτησι.
28 ὀντων δὲ οἱ πάντων ἐτοίμων ἕς τὴν ναυπηγίην, οἱ
μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἕς Σάρ-90
δος, οἱ δὲ Πιττακὸν τὸν Μυτιληναῖον, εἰρομένου

Insulanos ag-
gressurus, de-
terretur sive a
Biante sive a
Pittaco.

τοῖσι δὲ αὐτῶν καὶ φαῦλα
ἐπιφέρων] αὐτῶν hic e Me-
diceo rescripsit Gronovius, quod
cum Sancrofti liber aliique con-
firmarent, item recepit Gaisfor-
dius. Reliquae edd. recentt. vul-
garem formam αὐτέων Ionicam
refinent, nec ipsam codicum
quorundam auctoritate destitu-
tam. Conf. I, 66. 64 fin. 29.
Matth. Gramm. Gr. p. 513.

Cap. XXVII.

οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν
Πριηνέα κ. τ. λ.] Eandem nar-
rationem exhibet Diodor. in Ex-
cerpt. §. 25 T. II p. 22 nov.
scriptor. collect. ed. A. Mai.—
Iunguntur autem, monente Cr.,
uterque et Bias et Pittacus,
eodem modo a Platone de Re
publ. I, 9 p. 335 inf. Nam in
septem sapientum numero illi
habebantur, ut recte illic anno-
tat Astius p. 347, ad Diogen.
Laert. I, 76. 87 c. interprett. et
ad Perizon. ad Aelian. V. H. III,
17 amandans. Vixerunt Croesi
aetate, quod satis probatur iis
testimoniis, quae attulit ad h. l.
Larcherus.— Ad formam Πριην-
νέα conf. I, 170. 15. 161. VI,
8, ubi constanter ε reperimus,

cum prior Ionum dialectus haec
per ἦ proferret. Quam formam
in Herodoto ubivis restituere
cum pronum sit, invitis prae-
sertim libris scriptis, hunc scri-
ptorem iam magis ad mitioris
atticae dialecti formas inclinasse
dicendum erit. Tu vide Brön-
stedts Reisen etc. p. 128, quem
locum Cr. adscripserat.

οἱ δὲ Πιττακὸν τὸν Μυτι-
ληναῖον] Vulgo Μιτυλ. im-
primunt, libris omnibus ad senti-
bus. Quorum tamen auctori-
tatem et hic et I, 160 cum
Gaisford. et Matth. relinquen-
dam duximus, scribentes Μυ-
τιληναῖον. Namque ita con-
stanter exhibent numi; eamque
scripturam, ut alios taceam, in
omnibus a se editis scriptoribus
tenuit Immanuel. Bekker. haud
curans eos, si qui contra codi-
cum fidem scripturam hanc in-
ferendam negarent. Et variant
utique multum libri, plerumque
tamen exhibent eam scripturam,
quae numis contraria est, quae-
que etiam in editis vulgo exhi-
betur. Nec aliter apud Lati-
nos, ubi plerumque *Mitylene*,
sed passim quoque *Mytilene*.
Qua de re copiosius egit omnes-

Κροίσου εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰ-
 πόντα τάδε, καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην· „Ὡ βασι-
 „λεῦ, νησιῶται ἵππον συνωνέονται μυθίην, ἕς Σάρδις
 3, „τε καὶ ἐπὶ σὲ ἔχοντες ἐν νῶ στρατεύεσθαι.“ Κροῖ-
 σον δὲ, ἐλπίσαντα λέγειν ἐκεῖνον ἀληθῆα, εἰπεῖν· 95
 „Αἱ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν ἐπὶ νόον νησιώτησι.
 „ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι.“ Τὸν δὲ,
 ὑπολαβόντα φάναι· „Ὡ βασιλεῦ, προθύμως μοι
 „φαίνεαι εὐξασθαι νησιώτας ἵππευομένους λαβεῖν ἐν
 „ἡπίρω, οἰκότα ἐλπίζων· νησιώτας δὲ τί δοκέεις

que, qui antea hanc quaestio-
 nem tractarunt, citavit Plehn.
 in Lesbiacorum libro p. 10 sqq.
 (Berolini 1826). De numis
 potissimum consuli vult Cr.
 Pellerin. Recueil d. Medaill. d.
 Vill. T. III p. 84 pl. CIII nr.
 16. 19 et Visconti Iconograph.
 Grecq. pl. III, 2, cuius admo-
 nuit idem Plehn. l. l. p. 169
 not. 71, qui etiam recensum
 numerum, e Rasche, Mionnet.,
 aliis confectum exhibit. l. l. p. 99
 sqq., ubi semper scriptum le-
 gimus *MYTI* vel *MY*.

εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ
 τὴν Ἑλλάδα] i. e. „num quid
 novi acciderit in Graecia.“ Ob
 comparativi usum h. l. laudat
 Matth. Gramm. Gr. §. 457
 p. 854, c. cui add. Stallbaum.
 ad Platon. Euthyphr. p. 3. Cr.
 confert Eustath. ad Hom. Odys.
 VII, 159. — περὶ h. l. est in;
 vid. ad I, 24.

Αἱ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιή-
 σειαν ἐπὶ νόον νησιώτησι
 z. τ. λ.] De Homericō dicendi
 genere monet Cr., laudans O-
 dyss. III, 205: αἱ γὰρ ἐμοὶ —

θεοὶ παραθεῖεν. Aliis locis
 infinitivum subiectum invenimus,
 ut VII, 311. XXIV, 380 coll.
 Schaefer. ad Poëtt. Gnomicc.
 p. 360. De optativo idem Cr.
 citavit Payne Knight. in Pro-
 legg. Homericc. p. 135, et ad
 ipsam locutionem comparat Ho-
 merum, Odys. XIV, 273: αὐ-
 τὰρ ἐμοὶ Ζεὺς αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ
 τοῦτο νόημα ποίησ'. Qui
 idem Nostro observatus fuisse
 videtur in locutione ἐπὶ Λυδῶν
 παῖδας, de qua Matth. Gramm.
 Gr. §. 430 p. 799.

οἰκότα ἐλπίζων] Nonnulli
 libri vulgarem praebent formam
 εἰκότα, Mediceus: εἰοκότα,
 alii οἰκότα, quod placuit Wes-
 selingio, quodque, cum Hero-
 doto sit frequens, retinimus.
 Admonet Cr. Eustath. ad O-
 dyss. XII, 79 p. 477, 25: τὸ
 δὲ εἰκνῖα οὐ κατὰ τὴν ὕστερον
 ἰωνικὴν γλῶσσαν λέγεται· οἱ
 γὰρ μεθ' Ὀμηρον, ὡς δηλοῖ
 καὶ Ἡρόδοτος, οἶκος γρά-
 φουσι καὶ ἀκολούθως, καὶ
 οἰκνῖα, Ἀττικοὶ δὲ εἰοκός καὶ
 εἰοικνῖα. — ἐλπίζειν hic existi-

„εὐχεσθαι ἄλλο, ἢ, ἐπεὶ τε τάχιστα ἐπύθοντό σε μέλ-1
 „λοντα ἐπὶ σφίσι ναυπηγέεσθαι νέας, λαβεῖν ἀρώμε-

mandi potestatem habet, ut I, 30, alibi. Conf. Krüger. ad Dionys. Halicarnass. p. 116.

λαβεῖν ἀρώμενοι Ἀνδρῶν ἐν θαλάσῃ] ἀρώμενοι exhibent plurimi iique optimi libri; pauci numero nec melioris notae ἀρᾶσθαι, quod e glossemate sive interpretamento fluxisse vix cuiquam dubium esse poterit, quamquam defensor eius nuper existit censor in Ephem. Ienens. 1817 nr. 165 p. 379. Nam vulgata ἀρώμενοι quoniam minus cum loci structura convenire videbatur, vario modo locum sollicitaverunt viri docti. Glossam existimavit Cornelius de Paw, Reiskius male coniecit ἀρώμενοι peiusque adeo explicuit; feliciter Tourpius in Epist. critic. p. 64 ed. Lips. αἰωρομένους, quo nimirum sibi opposita essent: ἵππενομένους λαβεῖν ἐν ἠπείρῳ et λαβεῖν αἰωρομένους ἐν θαλάσῃ, coll. Herodot. VII, 116. Quod utique speciosius quam verius. Unde Werferus proposuit (Actt. phil. Monn. I, 1 p. 74) αἰωρεύμενοι, sed alio sensu. Nam insulanos intelligi vult *elatos*, *confidentes* navali scientia, quā Croesum se superaturos esse sperant. Schwgh. denique coniecit ἀειράμενοι („postquam vela ventis dederint“) idque in textum recipere haud veritus est. Sed merito eiecit Gaisfordius, veterum Gronovii et Wesselingii lectionem, li-

bris probatam, reducens, probante quoque Matthiae, qui explicatione, non emendatione locum egere optime momit. Pertinet enim hic locus ad illud ἀνακολουθίας genus, ubi Graeci principalis sententiae eam partem, quae post verba interiecta sequitur, ex his ipsis verbis neclunt, iisque adstruunt; conf. Matth. Gramm. Gr. §. 631 p. 1298. Sic, Matth. iudicante, Herodotus cum dicere instituisset: τί δοκέεις εὐχεσθαι ἄλλο ἢ — λαβεῖν ἀρᾶσθαι Ἀνδρῶν ἐν θαλάσῃ (in quo ipso ἀρᾶσθαι omitti potuerit), iam verbis interpositis abreptus ad ἐπύθοντο referens verbum ἀρώμενοι scripsit, eā sane structurā, quae ob priora verba sequi debebat, neglectā. Caeterum in ipsa casuum permutatione, cum nominativus participii sequatur loco accusativi (quo ipso cernitur ἀνακολουθία), iure non haesit Schwgh. Collegerat enim huius structurae exempla aliquot e nostro scriptore Werferus l. l. ut I, 56. IV, 15. 137. Vulgatam lectionem denique tuitus est Letronne in Journal d. Sav. 1817 p. 91, quoniam ἀρώμενοι in mentem quasi revocet sensum verbi εὐχεσθαι, quod paulo ante legatur, cuius synonymum fere sit ἀρᾶσθαι, hoc ipso in loco perperam a quibusdam repositum. Moris enim esse ait Herodotei, ponere participium eiusdem verbi, quod antea iam

„νοι *Λυδοὺς ἐν θαλάσῃ, ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ*
 „*οἰκημένων Ἑλλήνων τίσωνταί σε, τοὺς σὺ δουλώ-*
 5, *σας ἔχεις;“ Κάριτα τε ἡσθῆναι Κροῖσον τῷ ἐπιλόγῳ·* 13
καὶ οἱ (προσφυνέως γὰρ δόξαι λέγειν) πειθόμενον, 6
6παύσασθαι τῆς ναυπηγίης. καὶ οὕτω τοῖσι τὰς νήσους
οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίην συνεθήκατο.

28

Χρόνου δὲ ἐπιγινόμενου, κατεστραμμένων σχε-
 δὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἄλνυος ποταμοῦ οἰκημένων¹⁰
 πλὴν γὰρ Κιλικίων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας
 ὑπ' ἑωυτῷ εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος· εἰς δὲ
 οἶδε, *Λυδοί, Φρύγες, Μυσοί, Μαριανδυνοί, Χά-*

Asiam omnem
 ad Halyn usque
 domat.

finitum erat positum, aut certe cognati verbi participium. Ita *αρώμενοι* idem esse quod *εὐχόμενοι* (sc. *εὐχομένους*); illo tamen verbo usum esse Nostrum, quo evitaret repetitionem.

ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ οἰκημένων Ἑλλήνων τίσωνταί σε] *οἰκημένους* hic dici pro *οἰκῶν* notat Matth. Gramm. Gr. §. 496, 6 p. 935. Conf. I, 96. 127. 172. VIII, 115. II, 102. — De locutione *δουλώσας ἔχεις*, quae continuo I, 28 recurrit, vid. ibid. §. 559, b p. 1105.

Cap. XXVIII.

εἰς δὲ οἶδε, Λυδοί, Φρύγες n. τ. λ.] Voculam *Λυδοί* ab hoc loco alienam esse contendunt, praesertim cum proximo capite legatur: *καὶ προσεπιπυμένον Κροῖσου Λυδοῖσι*. Lydos enim non armorum vi sibi subegit Croesus, sed eorum regnum tenuit quasi hereditarium atque a maioribus traditum; ita ut inter gentes a

Croeso vi subactas Lydos commemorari minime sit consentaneum. Larcherus eo confugit, ut Lydos Lydiamque terram distingui vellet a Maeonia, quae superior fuerit pars eius terrae, quae universa posthac Lydiae acceperit nomen ab inferiori parte, quam Croesus armis occupaverit, cum antea superiorem modo partem (i. e. Maeoniam, conf. supra cap. 7) a maioribus traditam hereditario iure tenuisset. Nos malumus ab eorum partibus stare, qui hic omnes, quos Croesi regnum complectebatur populos, recenseri credunt, primoque loco hanc ipsam ob causam collocari Lydos, quippe quos primitus ille tenuit quibusque caeterae gentes quasi adiectae fuerunt. Libri ad unum omnes retinent vocem *Λυδοί*, quam uncis, quibus editorum nonnulli incluserant, liberandam censuimus. Cr. ad h. l. admonet Benedict. Nott. critt. in Herodot. in Beckii Actt. Semia. Philolog. Lips. Vol. II

λυβες, Παφλαγόνες, Θρήϊκες, οἱ Θυνοὶ τε καὶ Βιθυνοὶ, Κᾶρες, Ἰωνες, Λωριέες, Λιολέες, Πάμφυ-

p. 279. Sequuntur in hoc populorum recensu *Phryges* atque *Mysi*, quorum tamen sedes, quales Herodoti fuerint aetate, accuratius definire vixdum licet. Conf. etiam III, 90. Praeter ea, quae vulgo in universum de his gentibus traduntur, faciunt huc quodammodo Hoeckii disputata (in Cret. I, 109 seqq. 136) de Phrygibus eorumque cum Lydis commercio, cum quibus unâ plerumque nominantur adeoque confunduntur. Et advocat ille, praeter religionum similitudinem atque coniunctionem, de Maeone inprimis testimonium, qui modo Phrygum, modo Lydorum, modo utriusque gentis rex perhibeatur. De Maeone nos diximus ad I, 7. *Mariandyni* habitabant ad Ponti Euxini oram, Bithyniam inter atque Paphlagoniam, Thracisque et ipsi origine fuisse dicuntur. Conf. Strab. XII p. 542 s. 816, C. Alii eos a *Mariandyno* sive *Cimmerii* sive *Phinei* filio oriundos tradunt; vid. Schol. ad Apoll. Rhod. II, 725. 140. Apud Herodotum eorum mentio fit infra III, 90 et VII, 72. Postera autem aetate illos ab *Heracleotis* sub iugum missos legimus; de quo *Cr.* confert *Posidon.* ap. Athen. VI p. 263 (*Posidonii* reliq. ed. Bake p. 176) Strab. l. l. p. 817. Add. *Ruhnk.* ad *Timaei* Lex. p. 214. Ast. ad Plat. de Legg. p. 322.

Chalybes qui deinceps nominantur, probe ab his distinguendi, quos vulgo Chaldaeos nominant, magnam illam quidem antiquitatis gentem, cuius sedes ultra Halyn fuerunt. Plura de his Ritter. Erdkunde II p. 787 sqq. Hoeck. Creta I p. 294 sqq. Qui vero eis Halyn i. e. occidentem versus ab hoc flumine habitabant *Chalybes*, quales hic intelligi necesse est, eos colonos fuisse verisimile est illius *Chalybum* gentis, quae ultra Halyn magna et extensa in montibus circa *Araxem* sedes primitus habuerat et ulterius adeo suas sedes pertenderat. Quam eandem a *Scymno* *Chio* appellari putant gentem in fragm. vs. 181 seq. Ab hisce vero nonnihil diversi, quamquam eiusdem haud scio an stirpis, videntur ii, quorum *Xenophon* meminit in *Exped.* Cyri V, 5, 1 (ubi vid. doctiss. *Kruegerum*; coll. Hoeck. p. 299). Hi enim orientem versus a flumine *Halye* habitabant iuxta *Mosynaecos* et *Tibarenos* in montibus *Ponto Euxino* finitimis. Sed de Herodoti gente testimonia desunt accuratiora; conf. Ritter. l. l. p. 791. Hoeck. l. l. p. 301. 302. *Chalybum* affines sunt *Paphlagones*, qui satis sunt noti. Sequuntur *Thracēs*, bifariam divisi, tum *Thyni*, tum *Bithyni*. Intelliguntur enim Asiatici *Thracēs*, qui in Europa olim habitantes, inde

29 *λοι κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσεπικτω-15*
μένου Κροίσου Ανδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμα-
ζούσας πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος
σοφισταί, οἱ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγγανον ἔόντες,

*Sardes opibus
 florentes, aditae
 a Sapientibus
 Graeciae. Solonis
 post latas
 Atheniensibus
 leges peregrina-
 tio deceant.*

sedibus pulsi in Asiam minorem commigrabant, nomenque Strymoniorum, quo adhuc usi erant, commutabant cum Bithynorum appellatione. Hinc aliquoties occurrit *Thracia* Asiatica, ad quam et Bithyni et Thyni pertinent. Sunt bini Xenophontis loci classici in *Anabasi* VI, 2, 2 et VII, 2 §. 22 (ubi consul. Kruegerum), quibus iungendus Strabo XIII p. 541 seq. p. 816, B. C. et Herod. VII, 75. De reliquis populis, quos hic a Croeso subactos legimus, vix monendum.

Cap. XXIX.

κατεστραμμένων δὲ τούτων]
 Oratio, pluribus verbis interiectis ab auctore interrupta, hic prioribus verbis repetitis iam restauratur, ut legitime procedat.

ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί] Valckenarius aptius hic legi putat: *ἄλλου τε ἐπιφανέες κ. τ. λ.* Sed libri non addicunt emendationi, quā utique supersedere possumus. Videtur enim, ut bene monet Wesselingius, Herodotus illos, qui uno tempore et habiti et vocati *Sapientes* sunt, indicare. Sapientes autem Herodotus vocavit *σοφισταίς*, honorifico tunc temporis titulo, quo etiam Pythagoram (IV, 95)

aliosque sapientiae fama per Graeciam illustres (II, 49) ornavit. Nec aliter alii auctores, ut idem monet Wesselingius, cui post oblocutus est Wyttenbach, ad Plat. Moral. (II) p. 96, A. *Animadverss.* p. 654 sqq. Nam neque Plutarchum hoc *σοφιστοῦ* nomine usum vult sensu laudabili pro eo, quod postea inductum est, *σοφοῦ* s. *φιλοσόφου* nomine, neque alios antiquiores scriptores, qui, cum oratores fuerint aut historici, philosophos vel per contemptum vel tanquam mercede docentes vel nondum discreta utriusque vocabuli notione *σοφισταίς* appellarint. Quod ut de aliis scriptoribus nunc non disquiram, ita Herodotum certe honesto titulo *σοφιστοῦ* usum esse persuasum habeo, sive nondum vocabuli notione discreta, sive alia ex causa, quam hic indagare non attinet. Ac Diodorus in *Excerptt.* (T. II p. 23 nov. scriptt. collect. ed. Mai.) §. 26 eadem in re, vocat *τοὺς ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ σοφίᾳ πρωτεύοντας* et *τοὺς ἐπὶ φιλοσοφίᾳ μεγίστην δόξην ἔχοντας*. Quin mox eosdem sapientes eodem, quo Herodotus, ornat nomine *σοφιστῶν*, sensu honorifico. Nec alio atque Herodotus sensu *σοφισταίς* dixerat Androtion (ap. Aristid. II p. 311 Iebb.); vid. eius fragm. p. 118, nisi

ὡς ἕκαστος αὐτῶν ἀπικνέοιτο· καὶ δὴ καὶ Σόλων,
 ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι²⁰
 ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, κατὰ θεωρίας πρό-
 φασιν ἐκπλώσας, ἵνα δὴ μὴ τινα τῶν νόμων ἀναγκα-
 σθη ἄλλοι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἶοί τε ἦσαν
 αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι· ὀρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατ-
 εἶχοντο, δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοὺς ἄν σφι²⁵
 Σόλων θῆται. Αὐτῶν δὴ ὧν τούτων καὶ τῆς θεωρίας
 ἐκδημίσας ὁ Σόλων εἵνεκεν, ἐς Αἴγυπτον ἀπῆκετο

30

Eius apud Croe-
 sum commemoratio,
 et disputatio de
 fortuna humana.
 Tellum beatissi-
 mum fuisse.

pro Ἀνδροτίων illic legendum
 Ἀνδρων.

ὡς ἕκαστος αὐτῶν ἀπικνέ-
 οῖτο] αὐτῶν pro αὐτέων plu-
 rimi libri, quos cum Gaisf. se-
 cuti sumus. Conf. I, 26 fin.
 Locutionem ὡς ἕκαστος aliquot
 exemplis illustravit Wytenbach.
 in Selectt. historicc. p. 346,
 nostrum locum ita interpretans :
 „ut eorum quisque adveniret,“ id
 est, non eodem et communi, sed
 suo quisque et consilio et tempo-
 re, sive pro se quisque.

κατὰ θεωρίας πρόφασιν ἐκ-
 πλώσας] Conferri vult Cr. quae
 hanc in rem omnino praecipit-
 untur apud Platon. de Legg.
 XII p. 951, A. Idem admonet
 vocis φιλοθέωρος, quo perio-
 cum fere utitur Cicero Ep. ad
 Famil. VII, 16.

τῶν ἔθετο] Sic infra quo-
 que: — τοὺς ἄν σφι (σφι enim
 dedimus cum Gaisf.) Σόλων
 θῆται. Ac satis notum dis-
 crimen inter νόμον θεῖναι ac
 θέσθαι, de quo Cr. laudat F.
 A. Wolf. in Prolegg. ad De-
 mosth. Leptin. p. CXXVI seq.
 τοὺς ἄν σφι Σόλων θῆται]

Coniunctivum cum particula ἄν
 hic pro optativo poni, ubi transi-
 tus ex obliqua oratione fiat in
 rectam, monet Matth. §. 527
 not. 1, c p. 1025. Sed con-
 iunctivum legitimum, opinor, tu-
 etur futurum χρήσεσθαι, unde
 ille pendeat.

Cap. XXX.

Αὐτῶν δὴ ὧν τούτων καὶ
 τῆς θεωρίας ἐκδημίσας ὁ Σό-
 λων εἵνεκεν, ἐς Αἴγυπτον
 ἀπῆκετο κ. τ. λ.] Haec verba,
 quorum sensum nemo non asse-
 cutus est, maius negotium ex-
 hibent, temporum rationem ac-
 curatius si persequamur. Unde
 factum est, ut nonnullis totum
 hoc colloquium Solonis cum
 Croeso prorsus fictum videretur,
 quippe temporum ratione refragante,
 cum Solonem Olymp.
 XLVI, 3 Atheniensibus leges
 tulisse constet eundemque ty-
 rannidis Pisistratae anno se-
 cundo, sive Olymp. LIV obi-
 isse; quo ipso demum Croesus
 regnare inter Lydos coeperit.
 At Solonem, gemente sub Pi-
 sistrati dominatione civitate At-

παρὰ Ἀμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδεις παρὰ Κροῖσον.
 ῥάπικόμενος δὲ, ἐξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιληῖοισι ὑπὸ

tica, in Lydiam profectum esse contendit Meursius in Solon. 28, non reprobante Wesselingio ad h. l.; quamvis hoc colloquium ante Pisistrati tyrannidem habitum esse alii clament. Sed audiamus Plutarchum in vita Solonis c. 27 (I p. 93, B) ita scribentem: *τὴν δὲ πρὸς Κροῖσον ἔντευξιν αὐτοῦ δοκοῦσιν ἔνιοι τοῖς χρόνοις ὡς πεπλασμένην ἐλέγχειν. Ἐγὼ δὲ λόγον ἔνδοξον οὕτω καὶ τοσοῦτους μάρτυρας ἔχοντα καὶ, ὃ μείζον ἐστι, πρέποντα τῷ Σόλωνος ἦθει καὶ τῆς ἐκείνου μεγαλοφροσύνης καὶ σοφίας ἄξιον, οὗ μοι δοκεῖ προήσεσθαι χρονοικοῖς τισι λεγομένοις κανόσιν, οὓς μυρῖοι διορθοῦντες ἄχρι σήμερον εἰς οὐδὲν αὐτοῖς ὁμολογούμενον δύνανται καταστήσαι τὰς ἀντιλογίας.* Quo loco iure Larcherus nititur in iis, quae multa tum in nota ad Herodoti locum de temporum ratione disserit, tum in Chronologia Herodot. cap. VII p. 205 seqq. Ponit autem Solonis legislationem in anno 594 a. Chr. s. Olymp. XLVI, 3; Solonis profectionem ad Sardes 570 a. Chr. s. Olymp. LII, 3; mortem denique 559 a. Chr. s. Olymp. LV, 2, cum Pisistratus aliquot ante annis, 561 a. Chr. s. Olymp. LIV, 3 Athenas occupare coepisset. Ubi potissimum Plutarchi loco utitur, *ibid.* in fin. cap. 32 e Phania referentis, Solonem obiisse Hegestrato ar-

chonte. Quae quidem sic satis sibi conveniunt vulgoque recepta referuntur, quamquam maiores exoriantur difficultates chronologicae, si Croesi, quocum Solon est collocutus, tempora eorumque rationem perpendas. In quae post Larcherum eiusque adversarium Volneium (Chronolog. d'Herodot. p. 54 sqq. coll. p. 30 sqq.) nemo quod sciam diligentius inquisivit Ioan. Matth. Schultzio in Apparatu ad annal. critic. rerr. Graecc. Kiliae 1826 p. 16 seqq. Volneius, ut summam saltem disputationis ab illo institutae referamus, Solonis legislationem ponit anno 594 a. Chr., itinera 573, commorationem apud Croesum indeque reditum 563, mortem 559; Pisistratum vero primum Athenas occupantem collocat 560 a. Chr. Schultzius, qui Solonem vult leges Atheniensibus dedisse 594 a. Chr., post profectum ac reversum Athenas ante 561, cum Pisistratus nondum rerum potitus esset, inde concludit, Solonis iter non in tempus annis 575—565 serius posse detru-di, qui si Sardibus cum Croeso aliquamdiu versatus esset, factum id oportere circa 570 a. Chr. s. Ol. LII, 3 aut saltem non multo post. Conf. quoque, quae infra ad I, 45 fin. (al. 46) disserentur. Unde satis apparebit, quo iure Herodotum in Solonis legislatione indicanda

τοῦ Κροίσου· μετὰ δὲ, ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κε-30
 λεύσαντος Κροίσου, τὸν Σόλωνα θεράποντες περιῆ-
 γον κατὰ τοὺς θησανρούς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα
 ζέοντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θηησάμενον δὲ μιν τὰ
 πάντα καὶ σκεψάμενον ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἶρετο ὁ
 4Κροῖσος τάδε· „Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ35
 „σέο λόγος ἀπίκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς 14
 „σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφῶν γῆν πολλὴν θεωρίας
 5,,εἵνεκεν ἐπελήλυθας. νῦν ὦν ἕμερος ἐπείρεσθαί μοι

decem Olympiadum numero ab-
 errasse Niebuhrius statuat Röm.
 Gesch. I p. 579 ed. sec., quem
 locum Cr. debeo.

De Anasi, Aegyptiae rege,
 minor difficultas, quippe quem
 anno 570 a. Chr. ad regnum
 evectum esse, constans fere est
 nunc doctorum virorum senten-
 tia. Vide Tu, praeter Larche-
 rum ac Volneium, inprimis
 Schultz. l. l. p. 27 not. 48. —
 In clausula addam, hanc de
 Solonis cum Croeso congressu
 narrationem memorari quoque
 a Diodor. in Excerptt. nuper
 detectis; vid. Ang. Mai. nov.
 scriptt. collect. Tom. II p. 14
 §. 17 coll. §. 26. 27 p. 23 seq.

θηησάμενον δὲ μιν τὰ πάν-
 τα] θηησάμενον scripsi pro
 θεησάμενον cum Schwgh. et
 Gaisf. optimorum librorum ius-
 su. Vid. ad I, 10 notat. —
 De particula γὰρ in seqq.: παρ'
 ἡμᾶς γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπί-
 κται conf. supra ad I, 8. 24
 disputata. Post autem retinui-
 mus: φιλοσοφῶν γῆν πολλὴν
 loco τῆς πολλῆς, quod Gronov.

iure iam expunxit, edens τὴν
 πολλήν. At γῆν πολλὴν me-
 liores dant libri. Conf. Wes-
 seling. ad h. l. et Schwgh. in
 Var. Lect. De re ipsa ad vo-
 cem φιλοσοφῶν Cr. confert
 quae Plutarchus disputat Morall.
 p. 77, D. E. Est enim haec
 vox nostro in loco latiori sensu
 accipienda de omni animi men-
 tisque cura ac studio earum re-
 rum, quas hominem scire oportet.
 Addit Cr. locum Iamblich.
 de Vit. Pythagor. c. III §. 14
 p. 11 ed. Küster, ubi multa il-
 le templa scribit Pythagoram
 adlisse ἔρωτι καὶ ὀρέξει θεω-
 ρίας.

νῦν ὦν ἕμερος ἐπείρεσθαί
 μοι ἐπῆλθε] Plerumque: ἐπεί-
 ρεσθαί με ἐπῆλθέ σε. Quod
 nos dedimus, meliores offerunt
 libri, consentiente Valcken. ad
 VII, 46 ac recentioribus edito-
 ribus, quibus addo Wyttenb.
 in Selectt. historr. p. 346, qui
 simile Euripidis illud, Med. 56:
 ὡσθ' ἕμερος μ' ὑπῆλθε κ. τ. λ.
 laudat, recteque vertit: „nunc
 igitur me cupiditas incessit, ut
 te interrogem.“ De dativo prae-

„ἐπῆλθε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον;“ Ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος, ταῦτα⁴⁰ δὲπειρώτα. Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ γέοντι χρησάμενος, λέγει· „Ἔω βασιλεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον.“ Ἀποθωνμάσας δὲ Κροῖσος τὸ λεχθὲν, εἶρετο ἐπιστρεφῆως· „Κοίη δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι ὀλβιώτατον;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Τέλλω, τοῦτο μὲν, τῆς πόλιος⁴⁵

ter Valcken. l. l. consul. Matth. §. 402, 5, a p. 734 seq.

ταῦτα ἐπειρώτα] ἐπειρώτα, quod cum Schwgh. et Gaisf. dedimus, a dialecti ratione meliorumque librorum auctoritate commendatur. Conf. I, 31 in. In proxime seq. ὑποθωπεύειν est blande adulari, assentari; deductum a θῶψ (assentator) et satis illustratum, ut Cr. monuit, a Ruhnk. ad Timaei Lex. Platon. p. 145.

τῷ ἔοντι χρησάμενος] i. e. usus eo, quod reapse s. verum erat s. verum respondens; uti I, 14: ἀληθεῖ λόγῳ χρεώμενος. Conf. I, 116. V, 106. Pausan. I, 35 §. 6 ibiq. Siebel.

εἶρετο ἐπιστρεφῆως] ἐπιστρεφῆως est accurate, diligenter. Larcherus vertit „avec vivacité“ comparans similem Nostri locum VIII, 62: λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα. Inde Jacobs. verterat: „mit Emphase.“ Nec aliam in sententiam accipi vult Schwgh. in Lex. Herod.: „conccitate i. e. concitata et asperiore voce et concitato animi affectu, qui etiam corporis motu sese prodebat.“

οὐ κρίη δὴ κρίνεις] i. e. „quandem ratione (ductus) iudicas“

etc. Ad κοίη Jacobs. (in Attic. p. m. 315) supplet γνώμη. Equidem eodem modo, quo ἤ, ταύτη, alia id genus explicuerim. De narratione ipsa Cr. confert Lucianum in Contempl. §. 10 ibiq. Hemsterh. p. 386 Tom. III. ed. Bipont. ac Nonnum ad Gregor. Naz. p. 132 ed. Eton., qui et ipse historiolam de Tello servavit.

τοῦτο μὲν, τῆς πόλιος εἶ ἡκούσης, παῖδες καλοὶ τε κάγαθοὶ] Wytttenbach. in selectt. histt. p. 346 suspicatur, legendum esse ἡκοντι, ut paulo infra: τοῦ βίου εἶ ἡκοντι, cum solemnīs sit forma εἶ ἡκωτινός, non item εἶ ἡκει μοί τι, docente Valcken. ad Herod. VII, 157 et Matth. §. 337 fin. p. 664. Unde sic interpretatur: „Tello, florentem habenti patriam, s. quum frueretur florente patria, filii erant pulcri bonique.“ Sed praeter Suidam et Gregorium Corinthium §. 87 de dial. Ionic. p. 497. 498 ed. Schaef. ἡκούσης e nostro loco laudantes, omnes etiam libri scripti consentiunt in vulgata lectione, a Schwgh. aliisque iure non mutata. Neque enim, vulgata lectione mutata sententia

„εὖ ἠκούσης, παῖδες ἦσαν καλοί τε κἀγαθοί, καὶ σφι
 „εἶδε ἅπανσι τέκνα ἐκγεγόμενα, καὶ πάντα παραμει-
 „ναντα· τοῦτο δὲ, τοῦ βίου εὖ ἦκοντι, ὡς τὰ παρ’
 9, ἡμῖν, τελευτῇ τοῦ βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο. γενο-50
 „μένης γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἄστυγεί-
 „τονας ἐν Ἐλευσίῃ, βοηθήσας, καὶ τροπὴν ποιήσας
 10, τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλιστα. καὶ μιν Ἀθηναῖοι
 „δημοσίῃ τε ἔθαψαν αὐτοῦ τῆπερ ἔπεσε, καὶ ἐτίμη-
 „σαν μεγάλως.“

31

Ἦς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον προετρήσατο ὁ Σόλων55

Cleobim et Di-
 tonem secundo
 loco.

loci valde adiuvatur, neque causa satis iusta apparet, cur Herodoto minus scribere licuerit: τῆς πόλιος εὖ ἠκούσης i. e. civitate florente. De τοῦτο μὲν — τοῦτο δὲ conf. modo Hermann. ad Viger. p. 702. Ad sententiam Cr. ea refert, quae leguntur in Hippia maiori, qui Platonis prae se fert nomen p. 291, D. pag. 151 ed. Heind. Videtur enim aut Plato aut quisquis illius dialogi est auctor, Herodotum ante oculos habuisse. — Locutio καλοί τε κἀγαθοί hic non minus de specie aut de generis praestantia, quam de omnis virtutis indole accipienda. Nam de optimatibus eorumque filiis unice qui accipere hic velit, eum vix locutionis sensum assecutum crediderim. Plura post tot alios disseruit Welcker. in Prolegg. ad Theogn. p. XXIV.

τοῦτο δὲ, τοῦ βίου εὖ ἦκοντι, ὡς τὰ παρ’ ἡμῖν, τελευτῇ κ. τ. λ.] εὖ ἦκειν τοῦ βίου, florere quod ad vitam attinet s. in re (familiari) satis lauta con-

stitutum esse, de iis, quibus lauta ac larga suppetit vita, omnibus bonis abundans. Verba ὡς τὰ παρ’ ἡμῖν recte vertunt: „pro modulo nostratium facultatum.“ Stegerus explicat: ὡς δὴ παρ’ ἡμῖν γε ἔχει ταῦτα, ἅπερ εὐδαιμονίαν καλοῦμεν.

Cap. XXXI.

ὡς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον προετρήσατο ὁ Σόλων κ. τ. λ.] i. e. cum hac de Tello narratione Solon Croesum (ut sc. amplius quaereret) incitasset, quippe qui (Solon) multa de eo (Tello) dixisset felicitatemque eius exposuisset. Verba τὰ κατὰ τὸν Τέλλον absolute accipienda sunt: „quod attinet ad Telli res,“ ad quae, si placet, subaudiri poterit λέγων, in talibus omnino omissum, monente Matth. §. 421 not. 2, a p. 774. — προετρήσατο, breviter dictum, vulgo ita accipiunt, ut subaudia- tur πρὸς τὸ ἐρωτᾶν: impulit ad quaerendum. Schneiderus in Lexico reddidit: überzeugen; id quod ad sensum probat

τὸν Κροῖδον, εἶπας πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπειρώτα
 τίνα δεύτερον μετ' ἐκείνον ἴδοι, δοκέων πάγχυ δευ-
 ζτηρεῖα γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε· „Κλέοβίν τε καὶ Βί-
 „τωνα. τούτοισι γὰρ, ἐοῦσι γένος Ἀργείοισι, βίος
 „τε ἀρκέων ὑπῆν, καὶ πρὸς τούτῳ, ῥώμη σώματος60
 „τοιήδε· ἀεθλοφόροι τε ἀμφοτέροι ὁμοίως ἔσαν, καὶ
 3, δὴ καὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος. ἐούσης ὀρθῆς τῆ Ἡοῆ
 „τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύ-

Schaeferus (ad Gregor. Corinth. p. 497) ad verbum minus. Suspiciatur enim προτρέπεσθαι esse: *repellere, retundere, reūcere, refutare, amoliri quasi respondendo*. Quae tamen ratio, non video, cur illam vulgo receptam interpretationem loco moveat. Verba denique εἶπας πολλά τε καὶ ὄλβια explicandi causa addi, quibus antecedentia τὰ κατὰ τὸν Τέλλον quodammodo accuratius illustrentur, satis universa loci ratio docet.

Κλέοβίν τε καὶ Βίτωνα] Celeberrima narratio, multis post Herodotum quoque tradita; in quibus potissimum laudant Cicero. Tuscc. Quaest. I, 47 ibiq. Davis. Serv. ad Virgil. Georg. III, 532. Fabric. ad Sext. Empir. Pyrrh. Hyp. III, 24 p. 186. Cr. addit Fischer. ad Platon. Axioch. c. 16. Plutarch. Consolet. ad Apoll. pag. 108, F ibiq. Wytenbach. p. 730 coll. Vit. Solon. c. 27 p. 93. Lucian. Contempl. l. I. Et exstat apud Stobaeum (CXIX p. 603) elegans epigramma, quo factum fratrum celebratur; receptum inde in Brunck. Analect. III. Lectt. et Emend. p. 274. T. IV

p. 123 ed. Lips. Signum hanc ob rem erectum memorat Pausanias II, 19.

ἀεθλοφόροι τε ἀμφοτέροι ὁμοίως ἔσαν] ἔσαν praeter edd. hic pauci tantum libri; reliqui omnes ἦσαν; id quod c. 30 in omnibus comparet libris. Quod idem cum in seqq. saepius occurrat ἦσαν sine ulla varietate (I, 34. 57. 63. 65 etc.), ἔσαν vero ubi legatur, semper altera quoque scriptura ἦσαν e codd. notetur, hic quoque (ut omnibus credo locis) ἦσαν scriptum oportuisse annotat Matth. ad h. l. Conf. Eundem in Grammat. §. 217 p. 414. Equidem tamen in textu idem feci, quod ille; reliqui vulgatam lectionem ἔσαν, cum eam legem mihi scripserim, ut in hisce ab optimorum librorum lectione nunquam discederem.

ἔδεε πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι] Mater enim, cuius nomen *Cydyppen* plerique edunt, alii *Theano* (vid. Hemsterhus. ad Lucian. Contempl. III p. 386 ed. Bip.), Iunonis Argivae sacerdotio fungebatur nec sacris per legem abesse poterat. „Cum mos

„γεί κομισθῆναι ἐς τὸ ἱερόν· οἱ δὲ σφι βόες ἐκ τοῦ
 „ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ὄρῃ· ἐκκληϊόμενοι δὲ τῆσδ'

esset,“ verba sunt Servii ad Virg. Georg. l. l. „sacerdotem Argivam iunctis bobus ire ad templa Iunonis, et solempni die boves non invenirentur; — duo sacerdotis filii Cleobis et Bito matrem, subeuntes iugum, ad templa duxere“ etc. Nec aliter Athenienses mulieres ad celebranda Eleusinia curribus vehi solitas esse e Schol. ad Aristoph. Plut. 1015 annotat Schwgh. Quare ipsum Cadmum Harmoniamque huiusmodi curru bovis vecto usos esse haud mirum videtur Musgravio ad Euripid. Bacch. 1331, ut notat Cr., qui de Cydippe aliisque Iunonis Argivae sacerdotibus conferri iubet H. Vales. ad Polyb. Excerptt. p. 8. 9. Arguunt vero huius sacerdotis preces ad Iunonem, eam elatioris animi et cultioris ingenii fuisse. Hinc sponte in mentem venit Diotimae in Platonic. Sympos. p. 201 p. 425 Bekk. cui summa quaevis eo loco tribuit Socrates, quaeque et ipsa sacerdos fuisse dicitur (vid. Schol. in Aristid. p. 127 ed. Frommel); unde consequens est, praeter *ἑταίρας* nobilitatis (ut e. g. Aspasiam) et Pythagoreas feminas, tertium quoque genus eruditorum feminarum in Graecia fuisse, nimirum inter eas, quae sacerdotiis fungerentur. Exposuit haec Cr. in Censura Opp. Frid. Schlegelii in Annal. Heidelberg. 1825 p. 109 seqq.

οἱ δὲ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ὄρῃ] Aliter Servius l. l., quamvis Herodotum narrationis testem laudans: „pestilentia enim, quae per Atticam, ut diximus, transierat, universa consumperat.“
 ἐκκληϊόμενοι δὲ τῆσδ' ὄρῃ οἱ νεηνία] Valcken. coniciebat: ἐκδύομενοι δὲ i. e. veste posita, Ciceronis potissimum verbis commotus, apud quem haecce leguntur: „Iuvenes hi — veste posita corpora oleo perunxerunt, ad iugum accesserunt: ita sacerdos advecta in fanum.“ Sed ἐκκληϊόμενοι, quod optimi ac plurimi libri exhibent (nullus liber ἐκδύομενοι, pauci ἐκκληϊζόμενοι), est: *tempore exclusi*, i. e. urgente tempore prohibiti expectare iumentorum adventum, coactique ad templum properare, ut bene exponit Schwgh, laudans Polyb. XVII, 8, 2 alia. Bene quoque tuctur Matth. Gr. Gr. §. 535, c not. 3 p. 1052 sic vertens: „a facultate aliud quidquam faciendi exclusi et coacti.“ Eodem modo ἀποκλείεσθαι dicitur, monente Wesseling. ad Diodor. II, 26, quo ipse usus sum ad Plutarch. Alcib. p. 79. Et στυγλίσσεισθαι e Maccab. II, 8 vs. 25. 26 hic laudat Coraes, qui idem Latinam locutionem („tempore exclusus“) e Caesar. B. G. VII, 11 et Cicer. Orat. III, 15 comprobatur. Alia nunc consulto praetermitti-

„ᾠρη οἱ νεηνίαι, ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην, 15
 „εἶλκον τὴν ἄμαξαν, ἐπὶ τῆς ἀμάξης δέ σφι ὀχέετο
 4., ἡ μήτηρ. σταδίουσ δὲ πέντε καὶ τεσσεράκοντα δια-
 „κομίσαντες, ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν· ταῦτα δέ σφι 70
 „ποιήσασι, καὶ ὀφθειῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος, τε-
 5., λευτὴ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπερένετο. διέδεξέ τε ἐν τοῦ-
 „τοισὶ ὁ θεὸς, ὡς ἄμεινον εἶη ἀνθρώπῳ τεθνάναι
 6., μᾶλλον ἢ ζῶειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περιστάντες ἔμα-
 „κάριζον τῶν νεηνιέων τὴν δώμην· αἱ δὲ Ἀργεῖαι,
 7., τὴν μητέρα αὐτῶν, οἴων τέκνων ἐκύρησε. ἡ δὲ 75
 „μήτηρ περιχαρῆς ἐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ,
 „σταῖσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος, εὐχέτο, Κλέοβι τε

mus. De forma vocis, in qua
 Ionum more *ει* transit in *ηῖ*, Cr.
 confert Gregor. Corinth. de dia-
 lect. Ionic. §. 3 p. 377 Schaeef.
 ibiq. Koen.

ὡς ἄμεινον εἶη ἀνθρώπῳ
 τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῶειν]
 Ne quis haereat in adverbio
 μᾶλλον, quod hic *potius* signi-
 ficat, nec prorsus abundat, Cr.
 confert Heindorf. ad Charmid.
 p. 16. vid. Matth. §. 358 p. 855.

Ἀργεῖοι μὲν γὰρ — δώμην]
 Fluctuant hic libri, quorum
 nonnulli *γνώμην* (i. e. *senten-
 tiam, animum pium iuvenum*)
 exhibent. Sed Mediceus, Schel-
 lershem. et duo Parisini δώ-
 μην, quod a Gronov. receptum
 cum Schweigh. aliisque retinui,
 renitente quamvis censore in
 Ephemm. Ienenss. 1817 nr.
 165 p. 380. Ut enim illi libri
 sunt antiquissimi fere ac prae-
 stantissimi, quorum in Hero-
 doto ratio habenda sit, ita quae
 initio capitis leguntur (δῶμη

σώματος τοιήδε), confirmare
 videntur lectionem δώμην, cui
 etiam inde patrocinator Schwgh.,
 quod aliud Argivi, aliud Argi-
 vae laudaverint, illi *robur*, hae
 matrem, quae tam *pios filios*
 haberet s. *pium filiorum erga*
 matrem *animum*; quod ipsum
 foret τὴν γνώμην. Hinc δῶ-
 μην quoque tuetur, monente
 Cr., Benedict. in nott. critt. in
 Beckii Actt. Seminar. philol.
 Lips. II p. 279 sq. Idem Cr.
 ad ἐμακάριζον conferri vult
 Zonar. Lex. gr. p. 704, ubi
 est ἐμακάρισαν; tu cf. illic
 Tittmann. et quod ad signifi-
 cationem attinet, Wytttenbach.
 ad Plutarch. Mor. I p. 767
 seq.

οἴων τέκνων ἐκύρησε] Recte
 vertit Matth. §. 328 p. 636
 (coll. §. 580, c. not. 3 p. 899):
 „dass ihr solche Kinder zu
 Theil geworden wären.“ Est
 enim dictum pro: ὅτι τοιοῦτων
 τέκνων ἐκύρησε.

„καὶ Βίτωνι, τοῖσι ἑωυτῆς τέκνοισι, οἳ μιν ἐτίμησαν
 „μεγάλως, δοῦναι τὴν θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν
 8, ἄριστόν ἐστι. μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς ἐθν-80
 „σάν τε καὶ εὐωχῆθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ
 „τῷ ἰσῶ οἱ νεηρία, οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει
 9, τούτῳ ἔσχοντο. Ἀργεῖοι δὲ σφρων εἰκόνας ποιησά-
 „μενοι, ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων
 „γενομένων.“

32

Rerum quae homini accidunt in vita maximam esse varietatem: beatum neminem esse, nisi qui perpetua felicitate usus, vitam placide finierit.

Σόλων μὲν δὲ εὐδαιμονίης δευτερεῖα ἔνεμε τού-85
 τοῖσι. Κροῖσος δὲ σπερχθῆς, εἶπε· „ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε,
 „ἢ δὲ ἡμετέρη εὐδαιμονίη οὕτω τοι ἀπέρῳπιται ἐς
 „τὸ μηδὲν, ὥστε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίλους

ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχον-
 το] i. e. „hoc vitae exitu sunt
 persumpti.“ Laudat Cr. ad haec
 Philemon. Lex. Gr. p. 94 sqq.
 et ad universam sententiam ve-
 terumque de morte ac vita iu-
 dicium: Platon. Lachet. p. 195,
 D sqq. Gorg. p. 512, A coll.
 Criton. c. 16 seq. p. 54, B. C.

Ἀργεῖοι δὲ σφρων εἰκόνας
 κ. τ. λ.] De significatione me-
 dii verbi ποιεῖσθαι (*faciendum
 curare*) vix est quod moneamus.
 Cf. Matth. §. 492, c p. 925
 et nott. ad II, 127. Addit Cr.
 Ernesti ad Callim. hymn. in
 Cerer. 26, haec quoque adnotans,
 has imagines tebenno (*τηβέν-
 νω*, quod vestimenti genus esse
 constat) indutas fuisse, teste
 Polluc. VII, 61 coll. Heringae
 Obs. c. III p. 29. 30 et Pau-
 san. II, 20, qui narrat, Cleo-
 bim et Bitonem, Argis in tem-
 plo Apollinis Lycii in marmore
 exhibitos, matrem vehentes, de

quo consul. Böttiger. Kunstmy-
 thol. d. Iuno p. 132. Bitonis
 taurum humeris gestantis sta-
 tuam in eodem Apollinis tem-
 plo supra iam memoravimus
 una cum celeberrimo epigram-
 mate.

Cap. XXXII.

Σόλων μὲν δὲ — τούτοις] i. e. „*secundas felicitatis partes
 his tribuit.*“ Dictio redolet cer-
 tamina Graecorum gymnica lu-
 dosque, ubi haec verba plerun-
 que de iudicibus s. agonothetis
 occurrunt, qui primas, secun-
 das decernunt.

ἢ δὲ ἡμετέρη εὐδαιμονίη —
 μηδὲν] i. e. *nostra felicitas adeo
 abs te in nihilum proicitur* i. e.
*nihili aestimatur, nullo loco
 censetur.* Ubi particula δὲ initio
 sermonis non adversativam re-
 tinet vim, sed auget vim in-
 terrogationis, quam rex indi-
 gnabundus edit.

2, ἡμέας ἐποίησας;“ Ὁ δὲ εἶπε· „ὦ Κροῦσε, ἐπιστά-
 ,,μενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐὼν φθονερόν τε καὶ ταραχῶ-
 ,,δες, ἐπειρωτῆς ἀνθρωπῶν προηγημάτων πέρι; ἐνθῶ
 ,,γὰρ τῷ μακροῦ χρόνῳ πολλὰ μὲν ἐστὶ ἰδέειν τὰ μὴ
 3, τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν· ἐς γὰρ ἑβδομή-

ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον —
 ταραχῶδες] Eadem sententia
 infra III, 40. VII, 46 et VII,
 10 §. 5 expressa et impietatis
 nomine taxata in Plutarchi qui
 fertur libello de Herodoti Ma-
 lignit. Opp. II p. 857, F. Magis
 enim placuit Platonis sententia,
 et ipsa multis dein repetita: ὁ
 φθόνος ἕξω τοῦ θείου χοροῦ
 ἴσταται, in Phaedr. p. 247, A.
 p. 252 Heind., unde, monente
 Cr. Plotinus scribit p. 216, B:
 ὅτι μὴ θέμις φθόνον ἐν τοῖς
 θεοῖς εἶναι. Nos pauca adii-
 cimus, quae ad Herodoti sen-
 tentiam rite intelligendam per-
 tinent. Qui scriptor ipse VII,
 10 §. 5 eandem proferens sen-
 tentiam, addit: οὐ γὰρ ἐγὼ
 φθονεῖν μέγα ὁ θεὸς ἄλλον
 ἢ ἑαυτόν, et paulo ante: φι-
 λέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα
 πάντα κολούειν. Quos locos
 respiciens Valckenarius (ad III,
 40) monuerat, istiusmodi et
 Herodoti et aliorum dicta minus
 videri invidiosa cogitanti τὸ
 θεῖον Deum esse ultorem, φθό-
 νον vindictam divinam, vulgo
 dictam νέμεσιν. Hinc superbis
 hominibus, quos ultor sequitur
 deus, idem dicitur φθονερός
 talisque Croeso imprimis ille vi-
 deri poterat, quem post ἔλαβε
 ἐκ θεοῦ νέμεσις μεγάλη (I, 34).
 Qui enim homines ob nimiam,

qua fruuntur, felicitatem spiri-
 tus sumunt et magis quam fas
 est, sese supra reliquos morta-
 les tollunt, arrogantesque
 fiunt, eorum arrogantiam su-
 perbiamque calamitatibus gra-
 vioribus immixtis castigare solet
 deus eosque de fortunae statu
 deiicere, quo modestiam discant
 nec unquam mortales se esse
 atque infirmos obliviscantur.
 Hoc igitur sensu deus est φθο-
 νερός. Sententiae huius exem-
 pla qui quaerat, is consulat
 Valckenarii notam l. l. Alia
 quaedam olim ipse excitavi ad
 Plut. Alcibiad. c. 33 p. 235
 quibus nunc adde Plut. Philo-
 poem. cap. 17. 18 Pindarum-
 que Pyth. X, 31. Olymp. VIII,
 114 ibiq. Tafelii Dilucid.
 pag. 323 seq. Eandem senten-
 tiam declarat Pausanias II, 33
 §. 3 aliisque locis, ab editore
 nuperrimo indicatis. Disputa-
 runt quoque hanc in rem Dahl-
 mann. in libro de Herodoti vita
 ac rebus pag. 177 seq. atque
 Güntherus in pro grammate
 scholastico, quod Helmstad.
 1824 prodiit, continens „expla-
 nationem loci Herodotei de
 Θεῷ φθονερόν.“

πολλὰ μὲν ἐστὶ ἰδέειν τὰ μὴ
 τις ἐθέλει] i. e. „multas res ad-
 versas, mala, calamitates.“ Vid.
 nott. ad I, 16.

„κοντα ἔτεα οὔρον τῆς ζόης ἀνθρώπων προτίθημι.
 „οὔτοι ἕοντες ἐνιαυτοὶ ἐβδομήκοντα, παρέχονται

οὔτοι ἕοντες ἐνιαυτοὶ ἐβδομήκοντα, παρέχονται κ. τ. λ.] Locum vexatissimum, qui tot viros doctos exercuit, intactum reliqui, praesertim cum nihil habeam, quod ipse proferam novi, quo difficultates huius loci tollantur, vix meo certe iudicio tollendae, nisi aliunde nova praesidia comparantur. Cum enim ex Herodoti computatione septuaginta anni conficiant dierum summam 25200, omissis quippe mensibus intercalariis; quibus additis altero quoque anno, existant 26250; illo modo annus constabit diebus 360 (quae Herodoti quoque est sententia III, 90), hoc modo 375 diebus, quod utique nimis longum, nec tale, quo tempestatum rationes, uti h. l. vult Solon, melius conserventur. Quare vix vera de antiqua intercalandi lege Herodotum tradidisse videri, sententia est Wurmii (de pond. ration. p. 170). Nam infra II, 4 ipse Herodotus Graecos ait tertio quoque anno mensem intercalarem adiicere, id quod huicce loco prorsus refragatur, ubi altero quoque anno mensem addi vult Solon. Hinc vario modo et loco et sententiae mederi studuerunt viri docti, quos laudatos invenies in annotatione Wesselingii atque Schweigh. ad h. l. Sunt, qui erroris incusent scriptorem, in quibus unum hic nomino Ios. Scaligerum, qui talem annum *commentitium Herodoti* vocat

(De emend. temp. Lib. I exstr. p. 59 sq.); nec, praesertim in secunda ratione, erroris suspicionem scriptorem liberari posse, nostra aetate contendit Sturz. in defensione H. Stephani (Commentt. societ. philol. Lips. II, 2 p. 239), cum Atticis Solonis aetate non nisi 360 dierum annus in usu fuerit. Librariis errorem tribui posse idem negat. Aliis probabilior visa est haec ratio, quae Solonem hic minus Graecorum, quam Lydorum e calculis annum definire statuerent, qui cum probabiliter 350 fuerit dierum, alternis intercalationibus 15 dies adiectos esse, quibus solis cursui accommodaretur. Unde in Herodoto legendum: *ἡμέρας πεντηκοσίας καὶ τετρακισμυρίας καὶ δισμυρίας* (24500) et deinceps: *πεντήκοντα καὶ πεντακοσίων καὶ πεντακισμυρίων καὶ δισμυρίων* (25550). In alia omnia abit Wyttenbachius, Selectt. Histor. p. 348 sq. Priorem enim Herodoti numerum probabilem censet, cum Herodotus ipse 360 dierum annum constituerit II, 4. III, 90. Sed altero modo in numerum anni dierum 375 vitium irrepsisse arbitratur voculamque *τοῦ τερον* mutatam vult in *τοῦ κτον* (*τὸ ἕκτον*), *sextum*, quo annus inde existat dierum 365, quum sc. sextus quisque annus mensem habeat intercalarem dierum 30 et unusquisque annus dies intercalares quinque. Unde in

„ἡμέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυριάς, 95
 4, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γινομένου. εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει
 „τοὔτερον τῶν ἐτέων μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα
 „δὴ αἱ ᾠραι συμβαίνωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον,
 „μῆνες μὲν παρὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιμοι
 „γίνονται τριήκοντα πέντε· ἡμέραι δὲ ἕκ τῶν μηνῶν

sequentibus quoque verbis magna illi opus mutatione, qua scilicet iustum in numerum omnia redigantur. Scribi enim vult: — μῆνες μὲν παρὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα γίνονται δώδεκα δέοντος τριτημορίου· ἡμέραι δὲ ἕκ τῶν μηνῶν τούτων τριηκόσιοι καὶ πεντήκοντα· τουτέων τῶν ἀπασ. ἡμ. τῶν ἐς τὰ ἑβδ. ἔτεα, ἐουσέων πεντήκοντα καὶ πεντακισχιλίων καὶ δισμυριέων κ. τ. λ. Quae utique haud talia sunt, quae cuiquam probari possint. Ut enim viro doctissimo id largiar, Herodotum non ita scripsisse, quemadmodum nunc legatur; idem tamen contendo hanc corruptelam altiore esse, quam quae iis copiis manuscriptis, quas nos habemus, sanari possit. Neque id multum valet, quod Plutarchus in vita Solonis c. 27 colloquium hocce narrans, hanc annorum dierumque enumerationem prorsus omittat, aut in libro de Malignitate Herodoti, ubi alios Nostri errores castigat, hac de re taceat. Neutrum enim tale esse puto, ex quo certi quid ad Herodoti locum conici aut concludi queat; in quo si scriptorem ipsum aut

qui ab eo loquens inducitur, Solonem errasse temereque computasse dixeris, facilius utique res componetur. Sed id ipsum statuere, proclive videtur adeoque temerarium; quamvis aetate tam remota temporum rationem accuratamque anni ac mensium descriptionem institutam fuisse vix credibile sit. Tu vid. Ukert. (in Geogr. Romm. et Graecc. I, 2 p. 157); qui hoc ipsum satis valere existimat, quo minus in Herodoti verbis quidquam immutetur.

εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοὔτερον τῶν ἐτέων κ. τ. λ.] θέλειν atque ἐθέλειν non de personis tantum, verum de rebus etiam dici, quae ut fiant, constitutum est, satis notum. Unde nostrum haud raro aequat: *sollen* s. *können*. Cf. Herod. I, 74. 109. II, 14 etc. Plura Vigerus de Idiotism. p. 272.

ἵνα δὴ αἱ ᾠραι συμβαίνωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον] i. e. quo scilicet tempestatum vicissitudines iusto tempore redeant, nec certus earum ordo ac ratio ullo modo turbetur. Formula ἐς τὸ δέον iusto, opportuno tempore, commode satis frequens Nostro. Cf. infra II, 173 et Fischer. ad Weller. III, 6 p. 157.

5,, τούτων, χίλια πενήκοντα. τουτέων τῶν ἀπασίων 16
 ,, ἡμερέων, τῶν ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα ἑοσέων πενή-2
 ,, κοντα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλιέων καὶ διςμυ-
 ,, ριέων, ἢ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τὸ παράπαν
 6,, οὐδὲν ὁμοῖον προσάγει πρῆγμα. οὕτω ὦν, ὧ̄ Κροῖσε, 5
 7,, πᾶν ἔστι ἄνθρωπος συμφορῆ. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέειν
 ,, μὲν μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶναι πολλῶν ἀν-
 ,, θρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἶρεό με, οὕτω σε ἐγὼ λέγω,
 ,, πρὶν ἂν τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι.
 8,, οὐ γάρ τοι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρην 10
 ,, ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι. εἰ μὴ οἱ τύχη ἐπίσποιτο,
 ,, πάντα καλὰ ἔχοντα τελευτῆσαι εὖ τὸν βίον. πολ-

πᾶν ἔστι ἄνθρωπος συμ-
 φορῆ] i. e. „homo quantus est,
 fortunae casibus est obnoxius“
 ut recte vertit Schwgh. Nec
 aliter Matthiae: „nil nisi for-
 tunae expositus.“ In qua for-
 mula legitimum esse neutrum
 πᾶν (quoniam fuere, qui in
 πᾶς mutatum vellent), idem an-
 notat, Sophoclem laudans in
 Philoctet. 902: ἅπαντα δυσχέ-
 ρεια et Passow: über Zweck
 griech. Wörterbüch. p. 73. In
 Gramm. Gr. §. 437 not. 3 p. 818
 πᾶν mavult ita explicare, ut
 pro adverbio positum videatur.
 συμφορῆ hoc loco non tam
 de calamitate, ut homo omnino
 calamitas s. calamitosus dicatur,
 quae Wesselingii est sententia,
 quam de fortuna eiusque vicis-
 situdinibus intelligendum esse
 et ipsa voculae notio et universa
 huius loci ratio satis docere vi-
 detur. Hinc Plutarch. in vit.
 Solon. p. 94, B. C. c. 27 red-
 didit τύχην. Comparat Cr.

Platon. de Legg. IV p. 709, A,
 qui postquam dixerat τύχαι δὲ
 καὶ συμφοραὶ παντοῖαι πί-
 πτουσαι παντοίως νομοθε-
 τοῦσι τὰ πάντα ἡμῖν, haec
 paulo inferius addit, quae ad
 Herodoti verba illustranda ap-
 prime faciunt: τύχας εἶναι
 σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἀν-
 θρώπινα πράγματα; coll.
 Epinom. p. 973, C.

ἐκεῖνο δὲ τὸ εἶρεό με ε]]
 Duplicis accusativi post interro-
 gandi verba structura ex hoc lo-
 co tenenda, auctore Matth.
 §. 417, c p. 764, quem bene
 advertit, quod initio huius ipsi-
 us capituli legitur: ἐπειρωτῆς
 με ἀνθρωπητῶν πραγμάτων
 πέρι. Paulo post de locutio-
 ne μᾶλλον — ὀλβιώτερος
 cf. I, 31. Matth. §. 458 p. 855
 et de infinitivi usu post locutio-
 nes, quae accuratius explicari
 debeant (πάντα καλὰ ἔχοντα
 τελευτῆσαι) ibid. §. 532, d
 p. 1040.

„λοι μὲν γὰρ ξάπλουτοι ἀνθρώπων, ἀνόλβιοι εἰσι·
 9, πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου, εὐτυχέες. ὁ μὲν¹⁵
 „δὴ μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δὲ, δυοῖσι προέχει
 „τοῦ εὐτυχέος μούνοισι· οὗτος δὲ, τοῦ πλουσίου
 10, καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι. ὁ μὲν, ἐπιθυμίην ἐκτελέ-
 „σαι, καὶ ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἐνεῖκαι δυ-
 „νατώτερος· ὁ δὲ, τοισίδε προέχει ἐκείνου· ἄτην
 „μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνω ἐνεῖ-²⁰
 „και, ταῦτα δὲ ἢ εὐτυχίη οἱ ἀπερύκει· ἄηρος δὲ
 „ἐστὶ, ἀνουςος, ἀπαθῆς κακῶν, εὐπαις, εὐειδής.

δυοῖσι προέχει τοῦ εὐτυ-
 χέος μούνοισι] Eadem structura,
 de qua ad I, 1 monuimus. Recurrit paulo post: ὁ δὲ, τοισίδε προέχει ἐκείνου κ. τ. λ., ubi cum Schw. et Gaisf. reposuimus τοισίδε, librorum auctoritate satis illud quidem firmatum et probatum Matth. §. 630, e. p. 1292 itemque Schaefero ad Lambert. Bos. Ellips. L. Gr. p. 606 et Werfero in Actt. phill. Monacc. Ip. 98 seq., quem omnino de h. l. consul., in quo pronomēn (ταῦτα) ad seqq. spectare recte monet. — Quae vero hic disputantur, haud differunt, auctore Cr., ab iis, quae uberiora a Proclo disputata legimus in Commentariis nuper editis ad Platonis Alcibiad. I c. 33 p. 104. Redit autem eo fere Solonis sententia, ut is, qui dives sit, eo praeventat felicem eundemque pauperem, quod ipse et cupiditates facilius explere et damnum magnum incidens minore negotio perferre queat; felix vero idemque pauper eo antecellat divitem, quod damna cupiditatesque, quibus

ferendis ipse minus par est, omnino fortuna ab eo arceat, ipsunque securum ac tutum ab illis praestet. Quibuscum Cr. comparat, quae Aristoteles disputat in Ethic. Nicomach. VII, 13; ad ipsa verba citat Valcken. ad Theocr. Adoniaz. v. 24 p. 317. 318 haec statuentem: „Ὀλβιος dicebatur eximie, non ὁ εὐτυχήης, sed ὁ εὐδαίμων; hinc ipsi dii ὀλβιοι.“ Addit idem insignem Euripidis locum in Medea vs. 1228.

ἄηρος δὲ ἐστὶ] ἄηρος (i. e. membris omnibus integer) dedit cum recentt. pro vulgato ἄπειρος, quod omnes praebent libri, exceptis duobus Vaticanis, qui coniecturam Heinsii egregie firmant; cf. Iungermann. ad Polluc. II, 61. Unus liber dat ἄπορος.

εὐειδής] εὐειδής, quod quidam dixerunt ἀδόκιμον εἶναι ὄνομα, hinc bene tuetur Grammatic. Graec. in Bekker. Anecd. I p. 92. 26. Cr. addit Eustath. ad Iliad. III, 48 coll. ad Odys. VI, 187 p. 257. Paulo post de structura εἰτελευτήσει con-

- 11., εἰ δὲ πρὸς τούτοις ἔτι τελευτήσει τὸν βίον εὖ,
 „οὗτος ἐκεῖνος, τὸν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κεκλησθαι
 12., ἀξιός ἐστι. πρὶν δ' ἂν τελευτήσει, ἐπισχέειν, μηδὲ 17
 13., καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. τὰ πάντα μὲν νυν26
 „ταῦτα συλλαβεῖν ἄνθρωπον ἔόντα ἀδύνατον ἐστι,
 „ὥσπερ χῶρη οὐδεμία καταρκέει πάντα ἑωυτῇ παρῆ-
 „χουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται.
 14., ἢ δὲ ἂν τὰ πλεῖστα ἔχη, ἀρίστη αὕτη. ὡς δὲ καὶ 30
 „ἀνθρώπου σῶμα ἔν οὐδὲν αὐταρκές ἐστι· τὸ μὲν

sul. Matth. §. 523 not. p. 1014. Unde multum differt, quod ante legitur, εἰ μὴ οἱ τύχη ἐπίσποιτο (es sey denn, dass); de quo vid. ibid. §. 524 not. 3 p. 1017.

πρὶν δ' ἂν τελευτήσει, ἐπισχέειν, μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα] De Infinitivi in his usu consul. Matth. §. 546 p. 1073 recte qui vertit: „muss man sein Urtheil zurück halten.“ Caeterorum haec verba egregie iis respondent, quae in fine Oedipi regis apud Sophocl. leguntur:

ὥστε θνητὸν ὄντ', ἐκείνην
 τὴν τελευταίαν ἰδεῖν
 ἡμέραν ἐπισκοποῦντα, μη-
 δέν' ὀλβίζειν, πρὶν ἂν
 τέρμα τοῦ βίου περάσῃ,
 μηδὲν ἀλγεινὸν παθῶν.

Add. Trachin. init. ibique Interpretes. Sed de Sophocle monuimus ad I, 2. Ipsa vero sententia quoties a veteribus repetita sit, dicere longum est. Tu vid. modo, quos Cr. laudat, Aristotelem in Ethic. Nicomach. I, 10 ed. Zell., ubi cons. Murretum et Camerarium, coll.

Ethic. Eudem. II, 1; Euripid. Andromach. vs. 100 ibiq. I. Barnes. ac denique Platonem de Legg. VII p. 802, A.

ὥσπερ χῶρη οὐδεμία καταρκέει] Retinui cum Gaisf. οὐδεμία, quamvis vulgo οὐδεμίη. Cum eodem mox dedi αὐτῶν pro vulg. αὐτέων. Cf. I, 26. 29.

ὡς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἔν οὐδὲν αὐταρκές ἐστι] i. e. ita etiam hominis corpus unum minime sibi in omnibus sufficere, omniaque suppeditare potest. “Stegerus, qui vertit: „ἐν οὐδὲν nullum omnino corpus“ Thucydidemque allegat II, 51: ἔν τε οὐδὲ ἔν κατέστη ἴαμα, apud Herodotum inde scribendum censet: ἔν οὐδὲ ἔν, quo maior addatur vis verbis, et III, 108, ubi οὐδὲ ἔν (Praefat. p. X). Qua tamen emendatione locum nostrum haud egere vixerit monere, si quidem sensum eius probe perspexeris. Laudavit locum Weiskius in libro de pleonasmis L. Gr. pag. 54, eumque sic vertit: „ita vero etiam homo unus omnino non sibi sufficit q. c. nullus omnino h. s. s.“

15, γὰρ ἔχει, ἄλλον δὲ ἐνδεές ἐστι. ὅς δ' ἂν αὐτῶν
 „πλεῖστα ἔχων διατελέη, καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐ-
 „χαρίστως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὖνομα
 16, τοῦτο, ᾧ βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν³⁵
 „δὲ χρὴ παντὸς χρημάτων τὴν τελευτὴν κῆ ἀποβή-
 17, σεται. πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεός,

33 „προρῳήζους ἀνέτρεψε.“ Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, Solonis abitus
 a Croeso.

ubi si removeris istud ἐν, lan-
 guidior sanequam fit sententia.
 Qui praeterea ἀνθρώπου σω-
 μα simpliciter pro ἀνθρωπος
 dici existimant, ii loci vim ac
 tenorem minime percepisse vi-
 dentur. De quo Cr. conferri
 vult I. Chr. Wolf. ad Liban.
 Epist. 730 not. et de sententia
 ipsa Platon. Epinom. init. p. 973,
 C coll. Pind. Nem. VII, 79 —
 86.

οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὖνομα
 τοῦτο, ᾧ βασιλεῦ, δίκαιός
 ἐστι φέρεσθαι] ᾧ βασιλεῦ e
 coniectura Stephani retinui cum
 recentt. editt. Libri omnes ὡς
 βασιλεὺς nec aliter in Excerptis
 Palatinis exstat, quod ipsum
 satis documento est, inesse in
 Herodoto menda, quae eos li-
 bros manu scriptos, qui ad no-
 stra tempora pervenerunt, mul-
 tum excedunt. — De usu for-
 mulae δίκαιός ἐστι n. t. λ. satis
 monuit Wesseling. ad Herod.
 IX, 60 coll. Heindorf. ad Pla-
 tonis Cratyl. p. 147 et Matth.
 §. 297 p. 594. παρ' ἐμοὶ i.
 e. meo iudicio, mea sententia,
 uti III, 160 παρὰ Δαρείῳ κρι-
 τῆ. Cf. Matth. §. 388, a p. 710.
 §. 588, 4 p. 1172. — Ad vo-
 cem εὐχαρίστως consulatur
 Boeckhii observatio in Corpor.

Inscript. I, 1 pag. 52, b. Ad-
 iectivum enim εὐχάριστος, quod
 alias de eo dicitur, qui gratias
 refert, hic et in Xenophont.
 Cyrop. II, 2, 1 idem esse ob-
 servat atque εὐχάριστος, gra-
 tiosus, acceptus, iucundus.

Cap. XXXIII.

ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ,
 οὕτως οὔτε ἐχαρίζετο, οὔτε
 λόγος μιν ποιησάμενος οὔδε
 νὸς ἀποπέμπεται] Sic plerique
 iique meliores libri, quos cum
 Gaisfordio, aliis, secuti sumus
 in loco utique impedito et sale-
 broso. Schwgh., quo difficul-
 tatem loci tolleret, e duorum
 librorum vestigiis et Geinozii
 coniectura edidit ταῦτα λέγον-
 τι Κροῖσος, simulque com-
 ma post οὔθενός deletum vult,
 quo intelligeretur μιν antece-
 dens non minus ad ποιησάμε-
 νος quam ad ἀποπέμπεται re-
 ferri posse. In quo haud effu-
 git censoris castigationem in
 Ephemm. Ienenss. 1817 nr. 165
 p. 380 vulgatae lectioni iure
 patrocinantis. Ac vulgo quidem
 locum ita interpretantur, ut ad
 ἐχαρίζετο, ποιησάμενος, ἀπο-
 πέμπεται (quod passiva notio-
 ne accipiunt) subaudiunt nomi-
 nativum Σόλων. Quae tamen

οὕτως οὔτε ἐχαρίζετο, οὔτε λόγου μιν ποιησάμενος οὐδενὸς ἀποπέμπεται· κάρτα δόξας ἀμαθῆα εἶναι,⁴⁰ ὅς τὰ παρῶντα ἀγαθὰ μετεῖς, τὴν τελευτὴν παντὸς χρημάτων ὄρῶν ἐκέλευε.

34

Croesl omnium de lilio.

Μετὰ δὲ Σόλωνα ολγόμενον, ἔλαβε ἐκ θεοῦ νέμεσις μεγάλη Κροῖσον· ὡς εἰκάσαι, ὅτι ἐνόμισε ἕω-

interpretandi ratio iam Gesnero displicuit, verba ἐχαρίζετο, ποιησάμενος et ἀποπέμπεται (*dimittit a se*) ad Croesum referenti et μιν ad Solonem. Et videtur utique illa ad ipsam sententiam accommodatior eaque etiam emendatione adiuvatur, quam a Schwgh. loco illatam videmus, ceteroqui non necessariam. Nec mihi inde discedendum videtur, nisi quod praestat verba ταῦτα λέγων τῷ Κροῖσῳ (quae qui non intelligerent aut qui explicare vellent, mutasse videtur in ταῦτα λέγοντι Κροῖσος) ex eo genere dicendi explicare, quo in sermonis initio participii nominativum positum invenimus, loco dativi, quem sequens verbum sive personale sive impersonale sibi flagitabat. Conf. Xenophont. Anab. III, 2, 12: εὐξάμενοι — ἔδοξεν αὐτοῖς. Plura Viger. p. 345. Duker. ad Thucyd. VII, 42. 70. Quae cum ita sint, is fere loci sensus videtur: *Haec cum (Solon) diceret Croeso, iste (Croesus) nec quidquam ei (Soloni) est gratificatus nec ullo loco eum (Solonem) habens, dimisit (sc. Solonem a se).* Restat denique ea ratio, qua ad ἐχαρίζετο intelligamus ὁ Σόλων et ad sequen-

tia: οὔτε — ποιησάμενος — ἀποπέμπεται subaudiamus ὁ Κροῖσος; in quo tamen transitus, quem aiunt subiecti, omisso pronomine, non minus displicet, quam verbum ἐχαρίζετο de Solone accipiendum.

κάρτα δόξας ἀμαθῆα εἶναι] Vulgo ἀμαθῆς, probante Gaisf., qui Sanrofti cod. auctoritatem sequitur. Reliqui libri ἀμαθῆα, quod cum Schw. ac Matth. retinendum censui. Erit enim δόξας referendum ad *Croesum*, ad quem etiam spectat ἀποπέμπεται, hoc fere sensu: *ut qui (Croesus) putabat valde imperitum esse (eum), qui etc. sive, quae est Matthiae sententia Gr. Gr. §. 480, c not. 1 p. 898, valde imperitum esse, quod etc.*

Cap. XXXIV.

ἔλαβε ἐκ θεοῦ νέμεσις μεγάλη Κροῖσον] ἐκ θεοῦ optimi libri; ἐκ θεῶν alii minus bene. — λαμβάνειν de fato dici, quo quis abripitur, monet *Cr.* in Dionysio p. 76. Sententiam ipsam ea satis illustrabunt, quae supra ad I, 32 dicta sunt; *Cr.* cum hisce comparat Homeri verba in Odyss. XVIII, 130 — 157.

ὡς εἰκάσαι] i. e.: *ut conicere licet*; cf. Viger. p. 205. 744.

τόν εἶναι ἀνθρώπων ἀπάντων ὀλβιώτατον. αὐτίκα δέ οἱ εὕδοντι ἐπέστη ὄνειρος, ὅς οἱ τὴν ἀληθινήν⁴⁵ ἔφαινε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν θραῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τῶν οὗτερος μὲν διέφθαρχο· ἦν γὰρ δὴ κωφός· ὁ δὲ ἕτερος,

ὅτι ἐνόμισε ἐκείνῳ εἶναι ἀνθρώπων ἀπάντων ὀλβιώτατον] Accusativo in his utitur, quae nominativum ex lege flagitare videbantur. Verum non temere id fecisse Noster dicendus est. Conf. Matth. §. 536 not. p. 1054 et §. 565 not. 1 p. 1113, ob participii usum in verbis μετὰ Σόλωνα οἰχόμενον, coll. §. 587, c p. 1171.

αὐτίκα δέ οἱ εὕδοντι ἐπέστη ὄνειρος] i. e. „statim vero dormienti illi adestitit (s. oblatum est) somnium.“ Notavimus propter verbum ἐφιστάναι quod hic in aoristo secundo occurrit adparendi notatione, dandi casu adiuncto, teste Locella ad Xenophont. Ephes. p. 170 (p. 226 ed. Peerkamp.). Cf. infra I, 38 init. Mox ad verba τῶν μελλόντων γενέσθαι de aoristi infinitivo laudat Cr. Fischer. ad Weller. III, b p. 19. Quae sequitur narratio, eam haud pauci post attigerunt, ab interpret. ad h. l. laudati: Diodorus in Excerptt. de virtutt. et vitis II p. 553 ed. Wesseling., Nicolaus Damascenus in Excerptis Valesii p. 457 (eiusdem fragmm. p. 58 ed. Orell.), Dio Chrysostomus Orat. LXIV (p. 328 Tom. II ed. Reisk.) p. 592 Morell. ibique Schol. Morell. (p. 708 Tom. II ed. Reisk.),

Maximus Tyrius Dissert. XL p. 267, qui tamen cum mutum Croesi filium Atyn appellat, ἀμάρτημα μνημονικόν commisit, iudice Heinsio atque Davisio; Aristides denique Oratt. Platt. I Tom. II p. 125 Iebb. ibiq. Schol., Valer. Maxim. I, 7 ext. 4.

ἦν γὰρ δὴ κωφός] κωφός est mutus, qui loqui non potest, qui idem I, 85 ἄφωνος dicitur coll. I, 47, ubi κωφός et οὐ φωνέων iunguntur eodem sensu. Atque Eustathium si audias ad Odys. V p. 230, 8 sqq. ed. Basil. et Ammonium p. 86 (quos locos Cr. adscripsit), κωφός veterum Graecorum ratione dicitur mutus, recentiorum ex usu quoque surdus. Qua Grammaticorum observatione, teste Cr., usi sunt ad Homericum Hymn. in Mercurium Homero abiudicandum, quippe in quo vs. 92 occurrat κωφός ἀκούσας. Conf. Ernest. notulam ad h. l. Sed ipse Herodotus, qui Croesi filium h. l. κωφόν i. e. mutum appellat, eundem infra I, 38 vocat διεφθαρχέμενον τὴν ἀκοήν i. e. surdum; ubi cf. nott. Addit Cr. Heracliti fragm. apud Clement. Alexandr. p. 718 ed. Potter. Alia plura in Valckenarii Obs. ad Ammon. p. 134 — 138.

τῶν ἡλλικῶν μακροῦ τὰ πάντα πρῶτος· οὐνομα δὲ οἱ
 4ῆν Ἄτυς. τοῦτον δὲ ὦν τὸν Ἄτυν σημαίνει τῷ
 Κροίσῳ ὁ ὄνειρος, ὡς ἀπολέει μιν αὐτῇ σιδηρῆ⁵⁰
 5βληθέντα. ὁ δὲ ἐπεὶ τε ἐξεγέρθη, καὶ ἐσωτῷ λόγον
 ἔδωκε, καταρῶδῆσας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ
 παιδί γυναικα· ἐωθότα δὲ στρατηγέειν μιν τῶν Ἀυ-
 δῶν, οὐδαμῇ ἔτι ἐπὶ τοιοῦτο πρῆγμα ἐξέπεμπε·⁵⁵
 ἀκόντια δὲ καὶ δοράτια, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι
 χρέονται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεῶνων
 ἐκκομίσας, ἐς τοὺς θαλάμους συνένησε, μὴ τι οἱ

ὡς ἀπολέει μιν] Ad formam futuri ἀπολέει Cr. confert Maittaire de dialectt. p. 160 ed. Sturz. Sic infra I, 38 κερδανέεις. Futurum indicativi in oratione obliqua, praesertim in vaticinationibus satis notum, ut supra I, 13 etc. Notatur praeterea orationis quaedam abundantia in eo, quod μιν adiicitur pronomen, licet proxime antecesserit τοῦτον τὸν Ἄτυν. Vid. Matth. §. 472 p. 877. In seqq. editiones priores male καταρῶδῆσας, cum constans sit Herodoti scriptura καταρῶδῆσας, hoc quoque loco aliquot libris firmata. Ad verba: ἐσωτῷ λόγον ἔδωκε (rem diligentius reputabat) Cr. laudat Heindorf. ad Platonis Sophist. §. 34 p. 320. Conf. ad II, 162 notati.

ἄγεται μὲν τῷ παιδί γυναικα] ἄγεσθαι in medio de patre filio uxorem elocante in ipsius aedes quasi abducendam illustravimus ad Ctésiae Persicc. §. 2 p. 92 seq.

τοῖσι χρέονται ἐς πόλεμον οἱ ἄνθρωποι] χρέονται quod

plures libri ferebant, cum Schwg. et Gaisf. reposui. Vulgo, χρέονται, quod Matthiae reliquit, qui in Grammat. §. 11 p. 51 reperiri negat χρέονται et χρεόμενος, licet reperitur χρέεται. Sed vid. infra I, 71 διαχρέεται. Ac post vidi ab ipso Matthiae p. 512 retractari, quod olim statuerat.

ἐκ τῶν ἀνδρεῶνων ἐκκομίσας] Quod Homero simpliciter est θάλαμος, id Herodoto dicitur ἀνδρεῶν virorum scilicet conclave, in quo tela armaque reposita fuerunt. Laudat Cr. Homeri Odysse. XXI, 7. 11 ibiq. Eustathi. p. 744, 28 seqq.; et ad VII p. 275 infra de forma ἀνδρεῶν. Haud scio, an huc spectet Grammaticus in Bekkeri Anecd. I p. 81, 6: ἀνδρῶν· ἐπὶ τοῦ μεγάλου οἴκου· Ἡρόδοτος πρῶτος.

ἐς τοὺς θαλάμους συνένησε] συννέω vel potius συννήω ut νέω, νήω usitata sunt praecipue de rogo colligendo et extruendo; ut I, 86. 50 ibiq. Wessel. coll. Creuz. in fragm.

35 κρεμύμενον τῷ παιδί ἐμπέση. Ἔχοντος δὲ οἱ ἐν Adrasti adventus.
 ἑρσὶ τοῦ παιδὸς τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρ-
 δις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χειρᾶς60

hist. p. 211; qui nunc laudat Homeri Odys. XV, 322 (πῦρ τ' εὖ νηῆσαι) ibiq. Eustath. p. 577, 18 Bas. — In seqq.: μή τι οἱ κρεμύμενον—ἐμπέση, de usu pronominis οἱ pleonastico conf. Matth. §. 389, f p. 713.

Cap. XXXV.

ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος] i. e. „vir calamitate pressus, obstrictus.“ Ubi συμφορὰ aliter atque I, 32 est calamitas, malum. Eodem fere sensu συμφορᾷ χρᾶσθαι; de quo ipso, Herodotum quoque respicientes, diximus ad Plutarch. Flamin. cp. 19 p. 122; aut τύχη χρῆσθαι, de quo vid. ad Philopocm. 1 notatt. p. 3. 4. — Verbis, quae continuo subsequuntur: καὶ οὐ καθαρὸς χειρᾶς ἔων, indicatur, monente Cr., illum fuisse ἀνδροφόνον sive parricidam; coll. Bergler. ad Alciph. I p. 48 ed. Wagn. Hinc pro illius aetatis more a Croeso expiatur, ad quem supplex confugerat. Nec aliter, fratre quippe interfecto, Tydeus ad Adrastum, Talai filium Argivorumque regem confugit, et ab hocce expiatur, ut monet Cr., auctore Pherecyde (in Schol. Homer. ad Il. XIV, 120; Pherecyd. Fragm. ed. alt. Sturz. p. 156 seq.), Herodoti fere aequali rerum scriptore, apud quem verba: φεύγων δ' εἰς

Ἄργος πρὸς Ἄδραστον, βασιλέα τῆς χώρας — καθαρσίων τε τυγγάψει πρὸς αὐτοῦ bene cum Herodoteis conveniunt. Expiandi vero rationem (s. τὰ νομιζόμενα, ut infra ait), quam Lydis et Graecis eandem fere esse paulo post asserit Herodotus, copiosius describit Schol. Apollon. Rhod. IV, 693 seqq. coll. Eustath. ad Iliad. XXIV, 480. Euripid. Orest. 511. Iphigen. Taur. 950, quos locos laudat Wessel. Tu adde Creuzeri Symbol. II p. 520 seq. et ab Cr. laudatum Vales. ad Nicol. Damascen. p. 441, f. p. 182 seq. ed. Orell. Nos illud potissimum attendi volumus, peregrinum, qui supplex ad Croesi aedes confugerat, prius ab eo expiari, quam eius nomen patriaque requiratur; id quod procul dubio religione sic receptum erat, ut qui supplex esset, statim lustraretur ab eo, quem adiisset, hisque peractis demum alloquio benigno, tectoque et convivio, ut qui ad domum ipsam familiamque pertineret, exciperetur. Pertinuit vero hoc potissimum ad eos, qui caede patrata vel involuntaria, pro more heroicæ aetatis patriâ terra cedere, facinusque commissum exsilio, vel longiore vel annuo, ut apud Euripid. Hippolyt. vs. 35 legimus, luere coacti erant, quorum ut sceleratorum omnem

ἔων, Φρυξὲς μὲν γενεῆ, γένεος δὲ τοῦ βασιλῆϊου.
 παρελθῶν δὲ οὗτος εἰς τὰ Κροίσου οἰκία, κατὰ νό-
 μους τοὺς ἐπιχωρίους καθαροῖου ἰδέετο κρηῆσαι.

communione aut commercium aversabantur usque dum crimine illi expiati essent eo ritu, qui l. l. copiosius describitur. Atque huius moris, in quo sanguinis vindictae, quam dicunt, haud obscura vestigia cernuntur, (illam enim non minus apud antiquissimos Graecos, quam apud orientales gentes valuisse, vix erit, qui neget) huius, inquam moris alia quoque multo post occurrunt vestigia vel potius reliquiae in Atheniensium legislatione iudiciisque. Fuit enim constitutum religioneque sacratum antiquissimum iudicium Ephetarum ἐπὶ Παλλαδίῳ, quod praeter alia inquireret in caedes inconsulto commissas, auctore Pausania I, 28, 9. Quo in iudicio re disceptata, reum oportuit per annum Athenis abesse et intra hoc tempus de reditu pacisci cum cognatis eius, quem inconsulto interfecerat. Nec eius bona publicata sunt, nec in ipso exsilio propinquis interfecti licuit exsulem persequi, qui ubi anno praeterlapso cum illis pactus esset, patebat ei reditus in patriam, ubi tamen ipsi necesse erat expiari. Conf. Schol. ad Eurip. Hippolyt. 35. Demosth. pro Neaer. p. 1348, in Aristocr. p. 643. 631 aliosque et recentiorum locos, qui hac de re egerunt, apud Creuzerum in Symbol. II p. 694 not. 424 et p. 692 not. 423. Voemel. de Heliaca (Francof. 1822)

p. 4 not. 1. Est digna profecto res, quae hoc potissimum respectu altius indagetur a viris doctis. De aliis gentibus iisque nomadibus per orientem sparsis, apud quos inde ab antiquissimo aevo etiam nunc vindicta sanguinis valet caedesque commissa vel hoc vel illo modo luenda est, nunc non quaeram; quippe longum est et alienum a nostro instituto; maiorum nostrorum meminit Cr., de quibus ita Tacitus in German. c. 21: „suscipere tam inimicitias seu patris seu propinqui, quam amicitias necesse est. nec implacabiles durant. luitur homicidium certo armentorum ac pecudum numero recipitque satisfactionem universa domus.“ Haec satisfactio medio aevo dicitur *Weregeld*, *Weregeld*, *Wehrgeld*; ac comprobatur Romani scriptoris fides plurium Germaniae gentium institutis ac moribus, nec ad homines caesos solum verum ad animalia quoque caesa, alia pertinuit. Vid. doctissimum Hessium meum ad Taciti l. l. Singulari modo, monente Cr. hunc morem illustravit: I. Grimm: Über eine eigene altgermanische Weise der Mordsühne in Savigny's Zeitschrift für geschichtl. Rechtswissensch. I no. XIV p. 323 sqq. et III nr. III „Literatur der alt-nordischen Gesetze“ p. 119 seq. ἐδέετο κρηῆσαι] Hoc retinui suffragantibus melioribus

Κροῖσος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ παραπλησίη ἢ κά-
 3θαρσις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἑλλησι. ἐπεὶ τε δὲ 18
 τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυθάνετο ὀνό-66
 θεν τε καὶ τίς εἴη, λέγων τάδε· „Ὀνθρωπε, τίς τε
 „ἔων, καὶ κόθεν τῆς Φρυγίης ἦκων, ἐπίστιος ἐμοὶ
 „ἔγένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας;“
 4ῶ δὲ ἀμείβετο· „ὦ βασιλεῦ, Γορδίεω μὲν τοῦ Μί-70

libris et recentt. editt. Alii
 ἐπικυρῆσαι. Paulo post de
 particulae usu in verbis καὶ τοῖσι
 Ἑλλησι cf. ad I, 94 init.

ὀνόθεν τε καὶ τίς εἴη] τίς
 τε καὶ πόθεν solemnis ut vide-
 tur peregrinos interrogandi aut
 appellandi ratio; de qua Cr.
 admonet Schaefer. ad Sophocl.
 Trachin. 421 ibiq. Hom. Odys.
 XIX, 105. Sed plura ex He-
 rodotο allata vides a Struvio
 (Quaest. de Herodot. dialect.
 specim. p. 49 not.): II, 115.
 III, 156. IV, 145 etc. etc.;
 quibus probatum it vir doctus,
 Graecos, si plura membra in-
 terrogativa oblique ponantur,
 et interrogativis et relativis pro-
 nominibus promiscue usos esse.
 — Mox ἐπίστιος Ionum more
 pro ἐφέστιος, auctore Schol.
 Apollon. Rhod. IV, 747 dicitur
 ὁ ἐπὶ τῇ ἑστία ὦν i. e. *supplex*
ad focum pro more *adsidens*.
 Alia vocis exempla dat Wesse-
 ling. ad h. l., quibus addit Cr.
 Gregor. Corinth. p. 500 ed.
 Schaefer. Homericum locum Ulyxis
 facto consimili insignem in O-
 dyss. VII, 153 attulerat Lar-
 cherus.

Γορδίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰ-
 μι παῖς, οὐνομάζομαι δὲ "A-

δορηστος] Dedi οὐνομάζομαι
 cum Schwgh. et Gaisf. Vulgo
 ὀνομάζομαι minus Ionice. Lo-
 cum ipsum tu sic accipias: *Gor-*
diae sum filius, Midae nepos,
est mihi nomen Adrasto. Infra
 I, 45: "Αδορηστος δὲ ὁ Γορδίεω
 τοῦ Μίδεω; quod eodem mo-
 do accipiendum: *Adrastus, fi-*
lius Gordiae, qui est Midae fi-
lius (s. Midae nepos). Moneo
 propter Sturzium, qui in Pro-
 gramm. de nomin. Graecc.
 (Commentt. societ. philol. Lips.
 I, 2 p. 226) ad articulum sup-
 plens πατήρ, Adrastum perpe-
 ram intellexit „*nepotem Gor-*
diae, qui fuit Midiae pater;“
 sed altero loco I, 35 vocem
 παῖς de nepote accipiendam
 statuit. Quod quo iure statuat,
 equidem non assequor. Ac vi-
 detur Wesselingio hic Midas,
 Gordiae pater idem esse, qui
 supra c. 14 laudatur primus
 Phrygiae rex, qui Delphos do-
 na miserit, quique et ipse di-
 citur Gordiae filius. Sed tem-
 porum rationem opponit Lar-
 cherus, cum illum Midam ante
 Gygem, igitur longe ante Croesi
 aetatem vixisse necesse sit. Sunt
 utique *Gordiae* et *Midae* nomina
 solemnia in Phrygum historia

„δεώ εἰμι παῖς, οὐνομάζομαι δὲ Ἄδρηστος· φρονεύσας
 „δὲ ἀδελφεὸν ἔμεωντοῦ ἀέκων, πάρεμι ἐξεληλαμέ-
 „νος τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ ἑστερημένος πάντων.“
 5 Κροῖσος δὲ μιν ἀμείβετο τοῖσδε· „Ἄνδρῶν τε φίλων
 „τυγχάνεις ἔκγονος ἑὼν, καὶ ἐλήλυθας ἐς φίλους·
 „ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήματος οὐδενός, μένων ἐν ἡμε-75

pluresque huius nominis occurrunt reges, qui quin facile confundi potuerint, quis negaverit? Conf. Bouhier. Diss. Herod. c. 8 p. 85 et Beck. in Allgem. Weltgesch. I p. 304 seq. Ut ut est, regiae stirpis illum Adrastum fuisse, verisimillimum fit ex hac genealogia; ad Croesum ille confugit, quippe qui, Phrygiae regibus subactis, hanc terram ditioni suae addiderat tributariamque, credo, fecerat; cf. I, 6. 28. Illud vero magis tenendum, *Adrasti* nomen non amplius in Phrygum historia reperiri, sed multo crebrius in Graecorum rebus adeoque in Troianis; qua de re vid. Excurs. ad h. l.

φρονεύσας δὲ ἀδελφεὸν ἔμεωντοῦ ἀέκων] Fratris nomen prodit Ptolemaeus Hephaestio apud Photium p. 472 (p. 306 ed. Gal.) *Agathonem*, qui περὶ ὄρνυγος φιλονεικῶν a fratre interfectus fuerit.

ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήματος οὐδενός] i. e. *ibi nullius rei indigebis*, quae scilicet ad victum necessarium pertinet. Hinc apte hoc loco usus est, monente Cr., Seguar. ad explicandum illud Clementis Alexandrini: ἀμηχανεῖν βίον i. e. *victu ca-*

rere necessario; vid. ad Quis dives etc. p. 185.

μένων ἐν ἡμετέρου] Vulgo ἐν ἡμετέροις, quod e Mediceo aliisque nunc mutatum est in ἐν ἡμετέρου, uti VII, 8 §. 4: τὰ τιμιώτατα νομίζεται ἐν ἡμετέρου, ubi tamen itidem libri variant. Hinc Coraes ad Heliodori Aethiopp. VI, 2 p. 109 seq. scribi iubet ἐν ἡμετέρω, ne scilicet duplex ellipsis sit statuenda ἐν ἡμετέρου οἴκου οὐκῶ. Sed simile quoddam ex Homérico hymn. in Mercur. 370: ἦλθεν ἐς ἡμετέρου διζήμενος εἰλίποδας βοῦς iam priores interpretes attulerunt. Mutavit Barnesius ἐς ἡμέτερον, probante Ilgenio in Animadvn. p. 443. Quo cautius in textu reliquit ἐς ἡμετέρου Matthiae ad nostrum locum respiciens. Apud Homer. Odys. VII, 301 vulgo editum legimus, ἦγεν ἐς ἡμέτερον; quod idem praebet codex Harleianus; in margine tamen adscriptum est: οὐτως ἡμετέρου· ἀττικὸν δὲ τὸ σχῆμα ὡς ἐς διδασκάλου. Actuetur hoc, ut Herodoteum ἐς ἡμετέρου, Bekkerus in Ephemeridd. Ienenss. 1809 nr. 247 p. 159, causis altius repetitis, e cognatione genitivi personali-

δ., τέρου. συμφορὴν δὲ ταύτην ὡς κουφότατα φέρων,
 „κερδανέεις πλείστον.“ Ὁ μὲν δὴ δίαιταν εἶχε ἐν
 Κροίσου.

36

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ
 Οὐλύμπῳ σοὺς χοῆμα γίνεται μέγα ὄρμεώμενος δὲ⁸⁰
 οὗτος ἐκ τῶ ὄρεος τούτου, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα

Aper in Olympo
 Mysio. Mysi a
 Croeso petunt,
 ut ipsis auxi-
 lium duce filio
 mittat.

um pronominum et possessivo-
 rum, quae inde deducta sunt;
 ut ἐς ἡμετέρου eodem fere mo-
 do ac sensu dictum sit, quo ἐς
 ἡμῶν, alia id genus. Sed vide
 ipsum virum doctissimum, cu-
 ius rationes utique ad Herodoti
 lectionem tuendam multum va-
 lere debent. Vid. quoque
 Matth. §. 380 not. 5 p. 700.

συμφορὴν δὲ ταύτην ὡς
 κουφότατα φέρων] i. e. le-
 vissime, quam moderate ferendo
 hanc calamitatem. Adscripsit
 Cr. Valcken. Diatrib. Euripid.
 p. 113.

Cap. XXXVI.

ἐν τῷ Μυσίῳ Οὐλύμπῳ]
 Conf. Herod. VII, 74. Olympus
 Mysiae mons probe ab aliis
 montibus, quibus idem nomen,
 discernendus. Est vero ille
 mons, qui a meridie septentri-
 onem versus ad Bithyniam us-
 que pertendit, maximam tamen
 partem ad Mysiam, unde cog-
 nomen traxit, pertinens. Inde
 non mirum Bithyniae terrae
 hunc montem adscribi, praeser-
 tim cum antiquo aevo Mysia,
 quae Homeri est, Bithyniam
 versus latius pateret. Qui idem
 denique mons Olympus, *Lydi-*
us quoque nominatur, minus
 accurata scilicet finium unius-

cuiusque terrae descriptione fa-
 cta, saepeque pro temporum
 ratione commutata. Conf. Strabo
 XII p. 857. Monet Cr. in
 fragmm. Historic. p. 175 seq.
 177 nunc addens Sestini in
 „voyage dans la Grèce Asia-
 tique“ (Parisiis 1789) Lettr.
 XVIII p. 143 seqq. graphice
 hunc montem describentem. Ho-
 die ille vocatur *Keisce-dagli*.

σοὺς χοῆμα γίνεται μέγα]
 i. e. „aper ingentis magnitudi-
 nis,“ ut vertit Hoogeveen. ad
 Viger. de Idiotism. p. 157, ubi
 vid. Zeunium et quos laudat
 Hermannus p. 732 §. 118. Alia
 quoque excitavit Wesselingius
 ad h. l. coll. Matthiae pag. 799
 Gr. Gr.

τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα δια-
 φθείρεσκε] ἔργον hic de opere
 rustico intelligendum s. de la-
 bore, qui agris colendis impen-
 ditur; ut recte monet Graev.
 Lectt. Hesiodd. c. 10 ad vs. 409.
 Alios laudat Cr., Apollon. in
 Lexic. Homer. s. v. ἔργον p. 296
 Toll., Sturz. in Lex. Xenoph.
 II p. 353. 355. Dion. Chrysost.
 Orat. XLIV p. 197 ed. Reisk.,
 ubi legimus: τὸ ἔργον τὸ περὶ
 τὰ χωρία. Add. Reisk. ad
 Demosth. Olynth. II p. 23. p. 87
 ed. Voemel. — Ad formam im-
 perfecti διαφθείρεσκε, in qua

2διαφθείρεσκε. πολλάκι δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐξελ-
 θόντες, ποιέεσκον μὲν οὐδὲν καιὸν, ἔπασχον δὲ πρὸς
 αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἀπικόμενοι παρὰ τὸν Κροῖσον τῶν
 3Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε· „ὦ βασιλεῦ, υἱὸς χρῆ-
 „μα μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ ἔργα85
 „διαφθείρει. τοῦτον προθυμεόμενοι ἐλέειν, οὐ δυ-
 4,,νάμεθα. νῦν ὦν προσδεόμεθά σε, τὸν παῖδα καὶ
 „λογάδας νεηνίας καὶ κύνας συμπέμψαι ἡμῖν, ὡς
 5,,ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρας.“ Οἱ μὲν δὴ τού-
 των ἐδέοντο. Κροῖσος δὲ, μνημονεύων τοῦ ὀνείρου90
 τὰ ἔπεα, ἔλεγέ σφι τάδε· „Παιδὸς μὲν πέρι τοῦ
 „ἔμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμ-
 „ψαιμι· νεόγαμός τε γάρ ἐστι, καὶ ταῦτά οἱ νῦν
 6,,μέλει. Λυδῶν μέντοι λογάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον

augmentum vulgo omitti, F. A. Wolf. quoque notat (Praefat. ad Iliad. p. LXVIII) conf. I, 100. II, 174 ibique nott. Unus liber prave exhibet διε-
 φθείρεσκε.

ὡς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς
 χώρας] „ut illam bestiam e
 terra tollamus s. tollere possi-
 mus.“ De ὡς ἂν sequente con-
 iunctivo conf. supra I, 11. —
 ἐξαιρεῖν hic (ut antea αἰρεῖν)
 eximendi significatione accipien-
 dum. De qua Cr. amandat ad
 Schaefer. ad Sophocl. Oedip. R.
 907.

παιδὸς μὲν πέρι τοῦ ἔμοῦ
 μὴ μνησθῆτε ἔτι] Structuram
 verbi μνᾶσθαι cum praeposi-
 tione περὶ, loco simplicis geni-
 tivi, ex hoc loco aliisque adnotat
 Matth. §. 347 not. 1 p. 656.

καὶ ταῦτά οἱ νῦν μέλει]

ταῦτα i. e. τὰ τοῦ γάμου, quod
 ex antecedentibus: νεόγαμός τε
 γάρ ἐστι mente repetendum est.
 In seqq. e Schellershemiano li-
 bro cum Schwgh. et Gaisf. scrip-
 sissimus συνεξέλειν (pro συν-
 εξελεῖν) forma magis Ionica,
 qualis supra ἐλέειν. Matthiae
 in textu reliquit συνεξελεῖν. —
 τὸ κυνηγέσιον significat ven-
 naticum omne ministerium, ve-
 natores cum canibus. In verbo
 διακελεύομαι praepositionem
 significationis augendae et am-
 pliandae causa adiectam puta-
 mus. Conferri poterunt non-
 nulla ex iis, quae ad Viger.
 adiecit Zeun. p. 589 et Abresch.
 ad Cattieri Gazophylac. p. 75
 seqq. Neque enim hic διά va-
 let *in vicem*; de qua praeposi-
 tionis in compositione vi Cr.
 conferri iubet Valcken. ad He-
 rod. V, 18.

„πᾶν συμπέμψω· καὶ διακελεύσομαι τοῖσι ἰοῦσι, εἰ-95
 „ναὶ ὡς προθυμοτάτοισι συνεξέλειν ὑμῖν τὸ θηρίον
 37 „ἐκ τῆς χώρας.“ Ταῦτα ἀμείψατο· ἀποχρεωμένων
 δὲ τούτοισι τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχεται ὁ τοῦ Κροί-
 260ου παῖς, ἀκηκοὺς τῶν ἑδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ φα-
 μένου δὲ τοῦ Κροίσου τὸν γε παῖδά σφι συμπέμ-
 ψειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε· „ὦ πάτερ,1
 „τὰ κάλλιστα πρότερόν ποτε καὶ γενναιότατα ἡμῖν
 „ἦν, ἔς τε πολέμους καὶ ἔς ἄγρας φοιτέοντας εὐδο-
 „κιμέειν· νῦν δὲ ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκληῖσας 19
 „ἔχεις, οὔτε τινὰ δειλίην μοι παριδῶν, οὔτε ἀθυ-5
 3, μίην. νῦν τς τέοισί με χροῖ ὄμμασι ἔς τς ἀγορήν

Filius impetrat
veniam cundi.

Cap. XXXVII.

ἀποχρεωμένων δὲ τούτοισι
τῶν Μυσῶν] Ita libri, a qui-
bus discedendi nulla causa. Tu
verte: „cum vero Mysi his con-
tenti essent,“ et conf. I, 102
ibiq. not.

νῦν δὲ ἀμφοτέρων με τού-
των ἀποκληῖσας ἔχεις] i. e. tenes me exclusum s. minori
cum vi: exclusisti me. De lo-
cutione monuerunt Wesseling.
ac Schwgh. Tu conf. supra I,
27 fin. 120. In proxime an-
tecedd. ad φοιτέοντας, accu-
sativum, ubi propter praegres-
sum ἡμῖν dativum expectabas,
conf. nott. ad I, 3. Cum pro-
ximis verbis οὔτε τινὰ δειλίην
μοι παριδῶν comparat Wesse-
ling. Sophoclis verba in Oedip.
Tyr. 544: δειλίαν ἢ μωρίαν
ιδῶν τιν' ἐν ξμοί, ταῦτ' ἐβου-
λεύσω ποιεῖν, coll. ipso Hero-
dot. I, 108. Laudat hunc lo-
cum vel potius eum, qui est
initio capituli sequentis Thomas
HERODOT. I.

Mag. p. 691 s. v. παρεῖδεν,
quod explicat per: ἐνεῖδεν. —
ἀθυμίαν idem Thomas Magist.
p. 16 hoc loco allato explicat
λύπην. In Bekkeri Anecd.
I p. 352, 20 leguntur haec:
ἀθυμία· Ἡρόδοτος ἐν τῷ πρώ-
τῳ αὐτοῦ λόγῳ τὴν ἀτυχίαν
λέγει.

νῦν τς τέοισί με χροῖ κ. τ. λ.]
Male ante Wessel. τ ε ο ἴ σ ι,
cum τέοισι, quod liber Schel-
lershemianus quoque praebet,
sit Ionum more dictum pro τίσι.
Sic II, 81: τέοισι ἐγκυρή-
σει. I, 11 τέω pro τίνι et ali-
bi Conf. Wesseling. ad h. I.
Minus bene, Maittaire in libro
de dialecticis (cuius locum ad-
scripserat Cr.) pro articulo ac-
cipit peiusque adeo Sturzium
pag. 137 pro σοῖς. Rectius
Matthiae §. 152 not. 1 p. 285.
Valckenarius coniecerat: νῦν
τοι τέοισί με χροῖ κ. τ. λ. ubi
τοι sit pro σοι. Ad sententiam
ipsam denique laudant Demo-

„καὶ ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι; κοῖος μὲν τις
 „τοῖσι πολιῆτησι δόξω εἶναι; κοῖος δὲ τις τῇ νεο-
 „γάμῳ γυναικί; κοῖω δὲ ἐκείνῃ δόξει ἀνδρὶ συνοικίειν;
 „ἐμὲ ᾧν σὺ ἢ μέθες ἰέναι ἐπὶ τὴν θήρην, ἢ λόγῳ¹⁰
 „ἀνάπεισον ὅπως μοι ἀμείνω ἐστὶ ταῦτα οὕτω ποιέο-
 38 „μενα.“ Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε· „ὦ παῖ, οὔτε
 „δειλίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι παριδῶν τοι, ποιέω
 „ταῦτα· ἀλλὰ μοι ὄψις ὀνειρῶν ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπι-
 „σταῖσα ἔφη σε ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι, ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς¹⁵
 2, σιδηρῆς ἀπολέεσθαι. πρὸς ᾧν τὴν ὄψιν ταύτην,
 „τόν τε γάμον τοι τοῦτον ἔσπευσα, καὶ ἐπὶ τὰ πα-
 „ραλαμβανόμενα οὐκ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἔχων εἴ
 3, κως δυναίμην ἐπὶ τῆς ἐμῆς σε ζόης διακλέψαι. εἰς

sthenis locum ex orat. pro cor-
 ron. p. 174. In seqq. retinui
 μέθες, in quo omnes libri con-
 sentiunt. Schaeferus ediderat
 μέτες. Male. Nam alia quo-
 que apud Herodotum occurrunt,
 ubi minime aspiratio negligitur;
 conf. Matth. pag. 514, Addend.
 ad p. 94. De praepositionis
 usu in verbis ἐπὶ τὴν θήρην
 conf. infra ad I, 84.

ὅπως μοι ἀμείνω ἐστὶ ταῦτα
 οὕτω ποιέομενα] De parti-
 cipii usu loco infinitivi post
 ἀμεινον ac similia monet Matth.
 §. 555 not. pag. 1090.

Cap. XXXVIII.

πρὸς ᾧν τὴν ὄψιν ταύτην]
 i. e. „Propter hoc visum, quod
 attinet ad hocce visum.“ Sic
 Plutarch. Pericl. 36 fin. ἡττήθη
 τοῦ πάθους πρὸς τὴν ὄψιν.
 Plura Matth. §. 591, β p. 1181.

καὶ ἐπὶ τὰ παραλαμβανόμε-

μενα οὐκ ἀποπέμπω] τὰ πα-
 ραλαμβανόμενα sunt ea, quae
 suscipiuntur. In quo non vi-
 deo, quid doctos viros move-
 rit, ut mallet τὰ παραβαλλό-
 μενα ea, quae proponuntur, pro-
 iiciuntur, in quibus adeo peri-
 culum inest. Cuius lectionis
 speciosae patronus existit Co-
 rraes (apud Larcherum) eam-
 que firmare studuit locis He-
 rodoteis I, 108. VII, 10 fin.
 vers. Thucyd. I, 133. Sed
 παραλαμβάνειν suscipere lippis
 ac tonsoribus notum. Adfert
 Cr. locum Platon. in Criton.
 p. 109. p. 151 Bekk. τὰ δὲ
 ἔργα διὰ τὰς τῶν παραλαμβα-
 νόντων φθορὰς — ἠφάνισθη.
 — In seqq. dedimus ζόης pro
 vulg. ζωῆς cum optimis libris,
 quos et Schwgh. et Gaisf. se-
 cuti sunt. Illi ceterum magis
 placeret: ἐπὶ τῆς ἐμῆς γε
 ζόης.

εἰς γὰρ μοι μῦθος τυγ-

39

„γάρ μοι μούνος τυγχάνεις ἐὼν παῖς· τὸν γὰρ δὴ
 „ἕτερον, διεφθαρμένον τὴν ἀκοήν, οὐκ εἶναι μοι²⁰
 „λογίζομαι.“ Ἰμειβεται ὁ νεητῆς τοῖσδε· „Συγγνώ-
 „μη μὲν, ὦ πάτερ, τοῖ, ἰδόντί γε ὄψιν τοιαύτην,
 „περὶ ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν· τὸ δὲ οὐ μανθάνεις, ἀλλὰ
 „λέληθέ σε τὸ ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιόν ἐστι φράζειν.²⁵

γάνεις ἐὼν παῖς] εἶς μοῦ-
 nos singulari quadam vi di-
 ctum; de quo ad Olympiod.
 Commentt. in Platon. Alcib.
 p. 220 monuit Creuz.

τὸν γὰρ δὴ ἕτερον, διε-
 φθαρμένον τὴν ἀκοήν] Verba
 τὴν ἀκοήν a glossatore margi-
 ni adscripta ac deinceps textui
 illata censet Reizius in praefat.
 pag. XXII. Glossatorem enim
 vocem κωφός, quo supra I, 34
 Noster utitur, non antiquiore
 eoque Herodoteo sensu, sed
 recentiore accepisse, indeque
 huc adscripsisse ἀκοήν, quo
 dicendi rationem exponeret e
 loco illo superiori I, 34: τῶν
 (παίδων) οὔτερος μὲν διέ-
 φθαρτο· ἦν γὰρ δὴ κωφός.
 Et infra I, 85: ἦν οἱ παῖς,
 τοῦ καὶ πρότερον ἐμνήσθην,
 τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικῆς, ἄ-
 φωνος δέ. Assentientem Rei-
 zius nactus est Larcherum, nec
 Schweighaeusero tria ista verba:
 διεφθαρμένον τὴν ἀκοήν glos-
 sae suspitione vacare videntur.
 Qui tamen ipse vir cautissimus
 uncis includere aut textu eiicere
 verba tentata noluit. Et recte
 fecit, rationibus bene allatis.
 Namque e neutro Herodoti lo-
 co effici poterit, τὴν ἀκοήν hic
 glossema esse neque omnino
 quidquam impedit, quo minus

utroque vitio iuvenem laborasse
 credamus. Vid. quae ad I, 34
 notavimus de significatione
 voculae κωφός, unde iniuriā
 Reizius argumentum duxisse
 videtur, quo verba τὴν ἀκοήν
 damnaret.

Cap. XXXIX.

ἀλλὰ λέληθέ σε τὸ ὄνειρον]
 Offendit vocula τὸ ὄνειρον, o-
 mnibus tamen a libris retenta.
 Schwgh. explicat κατὰ τὸ ὄνει-
 ρον, aut, quod magis ipsi ar-
 ridet, καὶ κατὰ τὸ (i. e. καθ' ὃ)
 λέληθέ σε τὸ ὄνειρον. Il-
 lam tamen rationem in interpre-
 tatione latina secutus esse vi-
 detur, ubi sic legimus: „quodve
 oblitus es hoc in somnio.“ Sed
 praestat ea ratio, quā, docente
 Matthiae §. 476 p. 891, rela-
 tivo pronomini ipsum nomen
 adiecto articulo, appositionis
 quasi loco, postponi statuamus.
 Id quod perspectu facilius erit,
 si voces τὸ ὄνειρον distinctioni-
 bus a reliquis verbis secludes,
 ut eae explicandi causa apposi-
 tas esse magis appareat. Sen-
 sus est: „quod te latet, somni-
 um scilicet istud.“ Hinc nihil
 tribuendum quorundam conie-
 cturae: τοῦ ὄνειρον.

In seqq. reduximus cum
 Schwgh. et Gaisf. φοβέαι male

2., φῆς τοι τὸ ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς σιδηρῆς φάναι ἐμὲ
 „τελευτήσειν· ὕος δὲ κοῖται μὲν εἰσι χεῖρες, κοίη δὲ
 „αἰχμῆ σιδηρῆ, ἣν σὺ φοβέαι; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ ὀδόν-
 „τος τοι εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλου τευ ὃ τι τού-
 „τω ἔοικε, χρῆν δὴ σε ποιέειν τὰ ποιέεις· νῦν δὲ 30
 „ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεὶ τε ὦν οὐ πρὸς ἄνδρας ἡμῖν γίνε-
 40 „ται ἡ μάχη, μέθες με.“ Ἀμείβεται Κροῖσος· „Ὡ
 „παῖ, ἔστι τῆ με νικῆς, γνώμην ἀποφαίνων περὶ τοῦ
 „ἐνυπνίου. ὡς ὦν νενικημένος ὑπὸ σέο, μεταγινώ-
 „σκῶ, μετήμι τε σε ἰέναι ἐπὶ τὴν ἄγρην.“

41

Ei additur cus-
 tos Adrastus.

Εἶπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μεταπέμπεται τὸν 35
 Φρύγα Ἀδρηστον, ἀπικομένῳ δὲ οἱ λέγει τάδε· „Ἀδρη-
 „στε, ἐγὼ σε συμφορῇ πεπληγμένον ἀχάρι, τὴν τοι

ab aliis mutatum in φοβέαι. Voculam ἦν in τὴν mutatam vult Struve Specim. Quaest. etc. p. 23. Sed libris praesertim invitis recipere non licuit.

χρῆν δὴ σε ποιέειν] De ellipsi particulae ἄν, in hoc verbo haud rara, laudat Cr. Schaeferi Melett. criticc. p. 130 et Dissen. Disquiss. phill. p. 12. Tu conf. etiam Matth. §. 505, 2 not. p. 958.

Cap. XLI.

ἐγὼ σε συμφορῇ πεπληγμένον ἀχάρι, τὴν τοι οὐκ ὄνειδίζω, ἐκάθηρα] Sic edidimus cum Schwgh. et Gaisf. Vulgo: ἀχαρίτην τοι οὐκ κ. τ. λ. et in Aldina: ἀχαρί τί τοι οὐκ ὄνειδίζων, quod iam Wesseling. mutaverat in ἀχαρίτι, τὴν τοι οὐκ ὄνειδίζω, praecedente Geinozio, qui tamen scribi maluerat ἄχαρι; quod an dativo casu accipi queat, iure dubita-

verat Wesseling. Nam scribendum erat ἀχάρι, quod ipsum duo libri praebent; reliqui ἄχαρι. Est vero ἀχάρι datus Iomum ex more, ut II, 40 Ἴσι et VIII, 61 ἀπόλι, accentu in penultima posito ob ultimam syllabam productam, quippe e contractione ortam. vid. Buttmann. in d. ausführl. Grammat. I pag. 211. Matth. §. 114, 3 p. 231. ὄνειδίζω in seqq. meliores libri praebent, quibus invitis Valckenarius sic scriptum esse iudicaverat: ἐγὼ σε συμφορῇ πεπληγμένον ἀχαρίτω, τὴν τοι οὐκ ὄνειδίζω, ἐκάθηρα: „ego te tristi pressum calamitate, quam tibi non exprobro, lustratum expiavi.“ Cuius lectionis patrocinium inde petit, quod Herodotei codices praebent ἀχαρίτα παθήματα I, 207 et ἀχαριώτατον VII, 156; nec quidquam omnino differat, utrum ἀχαρίτω scribatur,

„οὐκ ὄνειδίζω, ἐκάθηρα, καὶ οἰκλοῖσι ὑποδεξάμενος
 2, ἔχω, παρέχων πᾶσαν δαπάνην· νῦν ὦν (ὀφείλεις γὰρ,
 „ἐμεῦ προποιήσαντος χρηστὰ ἔς σέ, χρηστοῖσί με 20
 „ἀμείβεσθαι) φύλακα παιδός σε τοῦ ἐμοῦ χρητίζω γε.⁴¹
 „νέσθαι, ἔς ἄγρην ὀρμεομένου· μὴ τινες κατ' ὁδὸν
 3, κλωῖδες κακοῦργοι ἐπὶ δηλήσει φανέωσι ὑμῖν. πρὸς

an ἀχαρίστῳ; prouti ἀθέμιστος
 et ἀθέμιτος. Quibus tamen
 vix quisquam persuadebitur, ut
 Herodoti textum immutare velit,
 quem e libris vetustis rectius
 constitutum esse videmus. Re-
 currit συμφορῇ ἄχαρις VII, 190,
 coll. VII, 37 redditurque *tristis*,
funesta calamitas. Ac supra I,
 38 in. οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι
 παριδῶν τοι. Nec minus bene
 Plutarchus de adul. pag. 64, A,
 quem laudat Wesseling.: πᾶσα
 ὄνειδιζομένη χάρις ἐπαχθῆς
 καὶ ἄχαρις, ubi nunc vide Wyt-
 tenbach. p. 494, qui Plutar-
 chum hoc e Theophrasti vel
 Chrysippi libris de amicitia sum-
 sisse putat aliasque similes ve-
 terum sententias collaudat; qui-
 buscum iungenda, quae de for-
 tunae exprobratione e veteribus
 affert Valcken. ad h. l. Est
 quoque in Herodoteo loco lito-
 tes quaedam nec alias omnino
 rara; de qua I. H. Voss. ad
 Virg. Georg. III, 5 p. 518.

χρητίζω γενέσθαι] Cum re-
 centt. editt. dedi χρητίζω et mox
 ὀρμεομένου pro vulg. ὀρμεω-
 μένου. Quod Adrastum filio
 Croesus addit custodem, eique
 omnem filii curam et securitatem
 permittit, hoc opinor explican-
 dum ex paedagogorum ratione
 apud veteres, antiquiori potis-

simum aevo adeoque heroico. —
 In verbis, quae antecedunt:
 προποιήσαντος χρηστὰ ἔς σέ,
 monuit Matthiae Gr. Gr. §. 415
 not. 2 pag. 761 de usu praepo-
 sitionis ἔς. Eundem consul.
 §. 561 pag. 1108 de participii
 usu in genitivo, quamvis alio
 in casu positum sit id, ad quod
 participium referri debeat.

μὴ τινες κατ' ὁδὸν κλωῖδες
 κακοῦργοι ἐπὶ δηλήσει φανέ-
 ωσι ὑμῖν] Simili modo, ut Cr.
 notat, Homer. Odyss. VIII,
 444: μήτις τοι καθ' ὁδὸν δη-
 λήσεται, ubi Eustathius pag.
 319, 44 ed. Basil.: τὸ δὲ δηλή-
 σεται εὐφώνως εἶπεν ἐπὶ κλο-
 πῆς. Ad locutionem ἐπὶ δηλή-
 σει conf. Matth. §. 585, β
 pag. 1165 et qui consimiles e
 Nostro attulit locos, Werfer.
 in Actt. phill. Monacc. I, 2
 pag. 267. — „Horatio sunt *malī*
fures in Satir. I, 1, 76, ubi
 cons. Heindorf. Ad verbi φαί-
 νειν usum in talibus conf. Pla-
 ton. Protagor. imit. πόθεν —
 φαίνεις; quod Cicero expres-
 sit: „„Unde tandem appares!““
 Add. Ruhnken. ad Xenophont.
 Memorabb. Socrat. II, 8, i. in
 Opuscc. I pag. 473 ed. Leid.
 alt.“ Cr.

πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ σέ τοι

„δὲ τούτῳ, καὶ σέ τοι χρεῶν ἔστι λέναι ἔνθα ἀπο-
 „λαμπρύνεται τοῖσι ἔργοισι· πατρῷόν τε γὰρ τοι 45
 42 „ἔστι, καὶ προσέτι ῥώμη ὑπάρχει.“ Ἀμείβεται ὁ
 „Ἀδρηστος· „ὦ βασιλεῦ, ἄλλως μὲν ἔργαγε ἂν οὐκ
 „ἦία ἐς ἄθλον τοιόνδε· οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῆδε
 „κεχρημένον οἰκός ἐστι ἐς ὀμήλικας εὖ πρήσσοντας
 „λέναι, οὔτε τὸ βούλεσθαι πάρα· πολλαχῇ τε ἀν50

χρεῶν ἔστι λέναι] Vulgo: πρὸς
 δὲ τοῦτο, cuius loco Valcke-
 nar. proposuit: πρὸς δὲ, ἐς
 τοῦτο καὶ σέ τοι χρ. ἔ. λέν.,
 ut ἐς τοῦτο iungatur cum λέναι
 simili fere modo, quo λέναι cum
 ἐς iunctum reperiatur I, 42. II,
 15, et πρὸς δὲ Herodoti ex
 usu explicetur praeterea. In
 quo Reizius Batavum doctum
 secutus est, coniecturam in tex-
 tum ipsum recipiens, a reli-
 quis edd. reiectam, cum alii
 libri ferrent πρὸς δὲ τούτῳ (i.
 e. praeterea, ad haec), quod
 idem olim Reiskio in mentem
 venerat. Particula τοι non si-
 ne vi quadam adiecta est, ut
 observat, monente Cr., Hein-
 dorf. ad Platon. Protagor.
 pag. 486 seq. — Mox melio-
 res libri, quos secuti sumus:
 ἀπολαμπρύνεται pro vulg. ἀπο-
 λαμπρύνεται. Invenitur infra
 VI, 70 ἀπολαμπρύνεσθαι ἔρ-
 γοις, quod Valckenario iudice,
 minimum distat ab eo, quod
 III, 134 legitur φαίνεσθαι τι
 ἀποδεικνύμενον. Ad argu-
 mentum Cr. confert Eustath. ad
 Odys. XIX, 429 p. 703 ed.
 Basil. et Carmen, quod Nie-
 belungen inscribitur, vs. 3605
 — 3616 nr. 15 pag. 94.

Cap. XLII.

οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῆδε
 κερημένον οἰκός ἐστι] Ad
 verba συμφορῇ γρησθαι conf.
 supra I, 35. οἰκός e Mediceo
 libro aliisque repositum pro εἰ-
 κός. Ad accusativum κερη-
 μένον vulgo supplent τινά. Mo-
 net Matth. Gr. Gr. §. 556 fin.
 pag. 110c de participio, quan-
 do absolute sine substantivo u-
 surpatur, nostrumque locum sic
 reddit: „einer, der in einem
 solchen Unglück ist.“ Alio modo
 locutionem expedire studuit
 Ast. ad Platon. Polit. pag. 430.

πολλαχῇ τε ἂν ἴσχον ἐμεω-
 τόν] ἂν ἴσχον (i. e. multis me
 modis continuissem) dedit Wesse-
 lingius, adstipulante Schweigh.,
 qui antea vulgatum ἀνίσχον,
 nec ipsum librorum quorundam
 auctoritate destitutum, erat am-
 plectus hoc fere sensu: „saepe
 me (sc. in huiusmodi occasionibus)
 continui.“ Nos cum Gaisf.
 dedimus ἂν ἴσχον, quod satis
 commendat universa loci sen-
 tentia. Et tuetur hanc lectio-
 nem, monente Cr., Schaefer.
 in Melett. critt. I pag. 133 coll.
 Matthiae Miscell. philoll. II, 1
 p. 47. Tu vide sis eiusdem

2., ἴσχον ξεμωυτόν. νῦν δὲ, ἐπεὶ τε σὺ σπεύδεις, καὶ
 „δεῖ τοι χαρίζεσθαι, (ὀφείλω γὰρ σε ἀμείβεσθαι χρη-
 „στοῖσι,) ποιέειν εἰμὶ ἐτοῖμος ταῦτα. παῖδά τε σὺν,
 „τὸν διακελεύεαι φυλάσσειν, ἀπήμονα τοῦ φυλάσ-
 „σοντος εἵνεκεν προσδόκα τοι ἀπονοστήσειν.“

43

Τοιούτοισι ἐπεὶ τε οὗτος ἀμείψατο Κροῖσον, ἦϊσαν⁵⁵ μετὰ ταῦτα ἐξηγνημένοι λογάσι τε νεηνίησι καὶ κυσί.
 ἄπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Οὐλύμπου τὸ ὄρος, ἐξήτεον τὸ
 θηρίον· εὐρόντες δὲ, καὶ περιστάντες αὐτὸ κύκλω,
 ἔσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος, οὗτος δὴ ὁ καθαρθεὶς⁶⁰
 τὸν φόνον, καλούμενος δὲ Ἴδρηστος, ἀκοντίζων τὸν
 σῦν, τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου
 παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ ἀλχηῇ ἐξέπλησε τοῦ

Adrastus iaculo
 aprum teriturus,
 ab eo aberrans
 Croesi filium oc-
 cidit.

Gramm. Graec. §. 599, a
 pag. 1198.

Cap. XLIII.

ἐς τὸν Οὐλύμπου τὸ ὄρος] Ὀλυμπου omnes fere libri scri-
 pti, quibus tamen merito non
 obtemperarunt editores. Tu
 vid. I, 36. Melius iidem libri
 ὁ καθαρθεὶς, quod Stephanus
 male mutaverat in καταρ-
 θεὶς, cum apud Herodotum
 passim reperiantur κατάρσιος,
 κάτάρσις, ἐκάτρηρα, alia
 id genus. In reliquis verbis
 quae sit vis, repetitâ particulâ
 additoque pronomine (ἔνθα
 δὴ ὁ ξεῖνος, οὗτος δὴ ὁ
 καθαρθεὶς τὸν φόνον), vix
 quemquam fugiet. — Ξεῖνον,
 ut h. l. Adrastum Noster appel-
 lat, Apion in Gloss. Homerr.
 (ut Cr. monet) p. 608, 49
 seqq. ad calc. Etymol. Gudian.
 exponit τὸν ἀλλοδαπῆ καὶ ἔτη-
 λυν καὶ τὸν φίλον s. τὸν ξενι-
 ζόμενον. Idem Cr. de voce

hac conferri iubet Praefat. ad
 Ephori fragmm. p. XXIX ed.
 Marx. et Pacciaudi Monumm.
 Peloponn. P. III p. 136 seqq.
 Huc quoque pertinet Ζεὺς Ξεί-
 νιος, qui dicitur in Homeri
 Odys. IX, 271.

καὶ περιστάντες αὐτὸ κύ-
 κλω] „Eadem fere locutio apud
 Platon. Re publ. I, 4 p. 432,
 ubi conf. Ast. pag. 491. Et
 confer sis similem Homeri nar-
 rationem in Odys. XIX, 428
 seqq.“ Cr. Ad accusativum
 (ἀκοντίζων) τὸν σῦν genitivi
 loco conf. Matth. Gr. Gr. §. 350
 not. p. 662.

ἐξέπλησε τοῦ ὀνείρου τὴν
 φήμην] Unus liber φῆμιν, ut
 infra III, 153. „Ac φῆμις di-
 ci apud Homerum Ionum ex mo-
 re tradit Eustath. ad Odys.
 XXIV, 200 pag. 828, 38 ed.
 Bas. coll. ad Iliad. p. 716, 38
 ed. Bas.“ Cr. Quum vero
 Herodotus aliis locis scribat

ονείρου τὴν φήμην. ἔθρε δὲ τις ἀγγελέων τῷ Κροΐσῳ
στὸ γεγονός· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις, τὴν τε μάλιστα,

44 Luctus Croesi. *44* χην καὶ τὸν τοῦ παιδὸς μόρον ἐσήμηνέ οἱ. Ὁ δὲ Κροῖ-65
σος, τῷ θανάτῳ τοῦ παιδὸς συντεταραγμένος, μάλ-
λόν τι ἔδεινολογέετο, ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς
ἄφροτου ἐκάθηρε. περιημεκτίων δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς,
ἐκάλεε μὲν Δία Καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ

φήμη, (V, 72 etc.), ubi nulla e libris notatur lectionis discrepantia, vulgatam hic lectionem intactam relinquere praestat. Est autem φήμη nihil aliud nisi *effatum*, id quod *indicatum*, *traditum* erat. Plura de huius vocis significationibus Wytttenbachius in Biblioth. critic. III, 1 p. 59 (ad Iulian. Or. I p. 10, A. p. 156 ed. Schaefer.) coll. Animadverss. ad Plutarch. Morall. I pag. 643.

Cap. XLIV.

περιημεκτίων δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς] περιημεκτεῖν rarius est vocabulum, quod Suidas laudat s. v. quodque invenitur III, 64. VIII, 109. IX, 41. Hoc loco Gloss. Herodot. exponit *δυσφορῶν*. Ubi *Cr.* confert Gregor. Corinth. p. 501 ed. Schaefer. et Zonar. pag. 993 ibiq. Tittmann. Latinis est *molestie ferre, indignare*. Cum vero apud Suidam inveniatur etiam ἀμεκτέω, Schneider. (in Lexic. Graec. s. v. περιημεκτέω) eo inducitur, ut illud verbum ab αἰμάσσῳ deductum velit, ac de vehementi dolore explicet, qui ex vulnere contrahatur. Idem iota subscriptum sub ῆ hinc ad-

di vult; quod tamen in Herodoto aequae atque in iis, quae Grammatici afferunt, abest, et revera in hisce omnino omitti solet. Amandat *Cr.* ad Pier-son. nott. in Moer. pag. 300. — Ad narrationem confer sis cum Herodoteis ea, quae in Excerptt. Diodor. pag. 553 ed. Wessel. leguntur, ubi Croesus ira captus hospitem, a quo filius caesus fuerat, vivum se flammis traditurum minatur.

ἐκάλεε μὲν Δία Καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ ξείνου πεπονθῶς εἶη] Quae sit *expiatio* s. *κάθαρσις*, vidimus ad I, 35. Iam qui deus lustrandi negotio praeest, is dicitur Ζεὺς καθάρσιος, cuius sacra propius accedunt ad ea, quae in Iovis *μειλιχίου* sacris spectabantur. Vide locos veterum a Creuzero excitatos in Melett. critt. I pag. 17. 18 not. 9. Hunc vero deum quasi testem advocat eorum, quae ipse in hospitem officii ac pietatis documenta, uti fas erat, praestiterit, quae ille neglecta religione, tam prave ipsi remuneratus esse videretur. Ἰστέον δὲ (sunt Eustathii verba ad Homer. Odys. XVI, 429 p. 612

ξείνου πεπονθῶς εἴη· ἐκάλεε δὲ Ἐπίστιόν τε καὶ ἡ
Ἐταιρήϊον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν· τὸν
μὲν Ἐπίστιον καλέων, διότι δὴ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος
τὸν ξεῖνον, φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν

ed. Basil.), ὅτι μάρτυς λέγεται τοῖς ἰκέταις ὁ Ζεὺς καθὰ καὶ τοῖς ξένοις καὶ τοῖς ἑταίροις, ἵνα ὡς εὖ εἰδῶς καὶ ἐπιτιμῆ-
τωρ ποιητικῶς εἰπεῖν ὕστερον τοῖς ἀμαρτάνουσι γίγνοιτο. Pertinent haec ad sacra privata Graecorum, quo eodem Ζεὺς Ἐπίστιος et Ἐταιρεῖος, item-
que Φίλιος, Ξένιος, Ἐρκεῖος et si qui similes tituli summi Graecorum dei inveniuntur. Cur vero Iovem Ἐπίστιον s. Ἐ-
φρίστιον Croesus advocaverit, haec proditur causa: διότι δὴ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον, φονέα τοῦ παιδὸς ἐ-
λάνθανε βόσκων: „quod scilicet, aedibus recepto hospite, filii interfectorem, se ipso inscio, sustentasset.“ Ac supra iam monitum (ad I, 35), quid proprie valeat ἐπίστιος; ut nil mirum sit, eum deum, qui supplices ad focum adsidentes auxilium-
que hospitis, ad cuius aedes confugerint, implorantes tutetur, haud minorem quoque eius, ad cuius forum illi adsideant, quique auxilium omne atque lustrationem praebere iisdem debeat, curam gerere indeque eodem fere sensu dici Δία Ἐπίστιον, quo alias Δία Ἰκέσιον. Vid. Creuzer. Melett. I p. 16 nr. 6 coll. Symbol. II p. 522 ibiq. not. 97. Nam focum veterum religionibus celebratum summo-
que in honore habitum, quis

est, qui ignoret? Sed omnia haec, quibus caedis eiusque inconsulto commissae reus excipitur, expiatur et a sanguinis vindicta hoc pacto servatur incolumis, quia ad amicitiam pertinent, quae uterque, et expians et expiatus, sibi invicem iunctus est, Croesus invocat Iovem Ἐταιρεῖον, cum quem sibi amicissimum ratus filio suo custodem addiderat, eum sibi inimicissimum esset expertus omnisque in amicum officii ignarum. Cui cum, quidquid fas erat, cumulate ipse praestitisset, illum ipsum erga se ingratum fuisse, neglectis amicitiae officis et spreto eo deo, qui amicitiae praeses habeatur, arbitratus est. Conferantur veterum testimonia de Iove Ἐταιρεῖω apud Creuzer. l. l. pag. 17 not 7 coll. pag. 16 not. 6, ubi etiam de Iove Φιλίω atque Ξενίω. Larcher. laudaverat Schol. ad Euripid. Hecub. 345 et ad Aristophan. Equitt. 498; Wesselingius Dion. Chrysost. Orat. I pag. 8, D et XII pag. 226, A. Taylor. ad Lys. Parental. pag. 35. Plura de his disputavit Creuzer. in Symbol. II p. 518 — 523. Ac ne quis Lydorum res apud Herodotum agi obiiciat, nec Graecorum, ipse Noster admonet I, 35, lustrationem similem esse Lydis et Graecis.

45

Adrastus culpa
vacans, et meri-
tus veniam, se
ipse in mortui
busto mactat.

δὲ Ἐταιρήϊον, ὡς φύλακα συμπέμφας αὐτὸν, εὐρή-
κοι πολεμιώτατον. Παρήσαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Λυδοὶ 75
φέρουτες τὸν νεκρὸν· ὅπισθε δὲ εἶπετό οἱ ὁ φρονεὺς. 21
στὰς δὲ οὗτος πρὸ τοῦ νεκροῦ, παρεδίδου ἑωυτὸν
Κροίσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάζαι μιν
κελεύων τῷ νεκρῷ· λέγων τήν τε προτέριην ἑωυτοῦ
συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνη τὸν καθήραντα ἀπολω-
2 λεκῶς εἶη, οὐδέ οἱ εἶη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τού-80
των ἀκούσας, τὸν τε Ἄδρηστον κατοικτερίζει, καίπερ
ζῶν ἐν κακῷ οἰκητῷ τοσοῦτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν·
„Ἐγω, ὦ ξεῖνε, παρὰ σεῦ πᾶσαν τὴν δίκην, ἐπειδὴ
3, „σεωυτοῦ καταδικάζεις θάνατον. εἷς δὲ οὐ σύ μοι

Cap. XLV.

καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνη τὸν καθή-
ραντα ἀπολωλεκῶς εἶη] Cum
supra I, 35 Croesus ipse Adra-
stum expiasset dicatur, hic lo-
cus male habet Larcherum, ubi
a filio post caeso illud factum
videatur. Sed fluxit hoc ex
Herodoti loco male intellecto:
„depuis qu'à son premier crime
il en a ajouté un second, en
tuant celui, qui l'avoit purifié.“
Cuius vestigia pressit alter Gal-
lus interpres, Miot. Sed melius
Latinus interpres: „qui post
superiorem calamitatem, expia-
torem etiam suum (i. e. Croe-
sum, non filium eius) perdidit-
set.“ Quem secutus Italus in-
terpres, recte haec verba ita
reddidit: „e come in aggiunta
avendo fatto perire il suo espia-
tore, non dovera piu oltre egli
vivere.“ In nota autem de
Larcheri scrupulis haec posuit:
„A dire il vero questo sono me-

re ciance. Non si accorge egli
che il dolore e la gratitudine et
il sangue fanno che Adrasto ri-
guardi come una sola persona
il padre ed il figliuolo?“ —
Ad locutionem ἀπολωλεκῶς εἶη
consul. Fischer. ad Weller. III,
b pag. 4. 5.

ἔγω — παρὰ σεῦ πᾶσαν τὴν
δίκην] Aliam Diodori narratio-
nem, qua vivum comburi Adra-
stum prius Croesus voluerat,
supra iam indicavimus.

εἷς δὲ οὐ σύ μοι τοῦδε τοῦ
κακοῦ αἴτιος] Simili modo a-
pud Homerum (Iliad. III, 164)
Helenam alloquitur Priamus:
οὔτι μοι αἰτή ἐσσί, θεοὶ νύ
μοι αἰτιοὶ εἰσιν. Quem locum
cum Herodoteo iam contende-
rat Hermogenes de method. 32
p. 158 in universum de Hero-
doti loco disputans, quo male
factorum confessione iram ple-
rumque extinguere optinamque
defensionem parari evinceret.

„τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργά-85
 „σαο· ἀλλὰ θεῶν κού τις, ὅς μοι καὶ πάλαι προεσή-
 „μαινε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι.“ Κροῖσος μὲν νυν ἔθαψε
 4ὡς οἰκὸς ἦν τὸν ἑωυτοῦ παῖδα. Ἐδρηστος δὲ ὁ Γορ-
 δίω τοῦ Μίδεω, οὗτος δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ
 ἀδελφεοῦ γενόμενος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος,90
 ἐπεὶ τε ἡσύχῃ τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ σῆμα,
 συγγνωσκόμενος ἀνθρώπων εἶναι τῶν αὐτὸς ἤειδε
 βαρυσυμφορώτατος, ἑωυτὸν ἐπικατασφάζει τῷ τύμ-

Κροῖσος μὲν νυν ἔθαψε ὡς οἰκὸς ἦν τὸν ἑωυτοῦ παῖδα] οἰκὸς retinui, cum libri nonnulli εἰκὸς, bini alii ἑοικὸς exhibeant. In Sancrofti libro hunc in modum constitutus hic locus legitur: Κροῖσος μὲν νιν ἔθαψε, ὡς εἰκὸς ἦν θάψαι τὸν ἑωυτοῦ παῖδα; quod non spernendum videbatur Wesselingio, cum scriptoris mori haec repetitio utique conveniret, ut VI, 109. IX, 11.

ἐπεὶ τε ἡσύχῃ τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο] „infra IX, 44: καὶ ἡ σ υ χ ῖ ῃ ἐδόξε εἶναι — ἐν ὕπνῳ. Nec aliter Plato Re p. VIII, 16 p. 566 infr. et Plutarch. de oracull. defect. p. 412, D: ἦν δὲ τῶν ἄλλων ἡ σ υ χ ῖ α δια τὴν ὥραν.“ Cr.

ἐγένετο περὶ τὸ σῆμα] περὶ meliores libri, quos secutus sum; alii π α ρ ἄ τὸ σῆμα; male, cum hoc valeat: „circa sepulcrum.“ — Mox ἤειδε optimi libri; unus alterve εἶδε, Schaeferus ἤειδε, Homericos forsan locos respiciens, quos ad lectionem ἤειδε tuendam attulerat Wesseling. Iliad. XXII, 280 (ubi ἠείδεις)

et Odys. IX, 205 (ubi ἠείδει). Tu vide Matth. Gr. Gr. §. 231 pag. 451. 452. Buttman. in Ausführl. Grammat. §. 109 pag. 569. Struve in Specim. Quaest. Her. pag. 21 de voce ἤειδε dubitare videtur.

βαρυσυμφορώτατος] i. e. omnium longe calamitosissimus. Inest in voce ipsa βαρυσύμφορος maioris alicuius calamitatis notio ac vis, quae superlativo adeo augetur. Nam βαρῦν haud paucis verbis adiectum augendae significationis causa, ut valeat: valde, copiosum, multum. Plura dixi in Creuzeri Melett. III pag. 44.

ἑωυτὸν ἐπικατασφάζει τῷ τύμβῳ] In verbo ἐπικατασφάζειν notare iuvat vim praepositionis ἐπὶ, quā est: super aliquid iugulare, mactare (aliquem), ut sanguis superne quasi delabatur ad terram. Idem verbum, notante Wesselingio, in Plutarch. Moral. (II) pag. 772, C: ὁ δὲ Στράτων φανερώς ἐπικατέσφαξεν ἑαυτὸν τῇ παρθένῳ. — Apud Diodorum in Excerptis exstat κατέσφαξεν.

βω. Κροΐσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτεα ἐν πένθει μεγάλῳ καθῆστο, τοῦ παιδὸς ἐστερημένος.

46

Μετὰ δὲ, ἢ Ἀστυάγεος τοῦ Κναξάρεω ἡγεμονίῃ 95

¶ Dnobus annis post, Medis a Cyro devictis [1, 128] Croesus de Persarum potentia sollicitus, oracula explorat.

ἐν πένθει μεγάλῳ καθῆστο] Omnes libri καθῆστο, quod in κατῆσθω mutandum esse propter κατήμενος, alia id genus, iam ad I, 43 censuit Wesselingius, comparans III, 83; quo eodem in loco scripti libri conspirant in lectione καθῆστο, male a Reizio mutata in κατῆστο. Schaeferus utroque loco scripsit κατῆσθο, assentiente Schweighaeusero, quem tamen post facti poenituit. Quare nos cum Gaisf. et Matth. in librorum lectione adquiescendum putavimus.

Κροΐσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτεα ἐν πένθει μεγάλῳ καθῆστο] Vallet hic locus ad temporum rationes accuratius definiendas, in quibus omnino haud parvas difficultates crebro a quod Nostrum reperiri, iam supra ad I, 30 indicavimus. Larcherum (Tab. chronol. s. Tom. VII pag. 205 seqq.) si sequamur, Croesus filium amisit anno 560 a Chr. et proximo demum anno post patrem mortuum ad regnum ipse evectus est, 559 a Chr. cum antea, inde ab anno 574, patri adiunctus fuisset collega in regno administrando et una cum illo expeditiones suscepisset. Quod quomodo ex Herodoti loco I, 26 (τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξατο τὴν βασιληΐην Κροΐσος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τριήκοντα) effici queat, equi-

dem non perspicio. Meliorem Volneius mihi instituisse videtur computationem in Chronolog. Herodot. pag. 33 seqq. 41 seqq. Cum enim Astyagis imperium a Cyro eversum esse constet anno 561 a. Chr., inde ille concludit, Herodoteo confisus testimonio, duobus ante annis, id est 563 a. Chr. n. Croesi filium fuisse interfectum. Ante huius obitum cum Herodotus ponat et bellicas Croesi expeditiones, et colloquium cum Solone habitum (quod circa 570 a. Chr. n. probabiliter posuimus), iam multo ante necesse est regnum Croesus suscepit. Accedit Pittaci, quem anno 570 a. Chr. mortuum esse scimus, cum Croeso commercium, accedunt alia, ad Pisistrati dominationem quae pertinent, a Volneio utiliter prolata, quibus efficitur Croesi regnum iam anno 571 a. Chr. initium habuisse. Atque hanc sententiam aliis quoque rationibus confirmavit Schultz. in Appar. ad Annal. critt. rerr. Graec. (Kil. 1826) pag. 19—21. Praesertim de Alyattis hic monet regno; qui cum vitam ultra annum 565 a. Chr. producere non potuerit, Croesus ex Herodoti mente patri successisse statuendus est ante 561 a. Chr. n. Conf. Herodot. I, 92 fin.

Cap. XLVI.

μετὰ δὲ, ἢ Ἀστυάγεος τοῦ

καταιρεθεισα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα ἀξιοζόμενα, πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέκασε· ἐνέβησε δὲ ἐς φροντίδα, εἴ πως δύναιτο, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρσας, καταλαβεῖν αὐτῶν ἀξιοζομένην τὴν δύναμιν. Μετὰ ὧν¹ τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρῶτο τῶν μαντηῶν τῶν τε ἐν Ἑλλήσι, καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ· διαπέμψας ἄλλους ἄλλη, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Λωδῶννην· οἱ δὲ τινες ἐπέμποντο παρὰ τε Ἀμφιάρεων καὶ παρὰ

Κναξάρεω ἡγεμονίῃ κ. τ. λ.] Unus Sancrofti liber Ἀστνάγεω, quod propter Ionum consuetudinem in Καμβύσεω, Κναξάρεω, aliis, haud displicet Wesselingio. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 91 pag. 195. Ad argumentum conf. I, 95 sqq. 128 seqq.

καταλαβεῖν αὐτῶν ἀξιοζομένην τὴν δύναμιν] καταλαβεῖν male a nonnullis mutatum in καταβαλεῖν, melioribus codd. invitis; καταλαβεῖν iure tuetur Wesselingius *coercendi* et *compescendi* notione (quia nondum rex animo versabat gliscentem Persarum potentiam *opprimere* ac prorsus *evertere*, sed eam potius accisam et coercitam repressamque ab aliis expeditionibus volebat), teste Suidā, ubi est: κατέλαβεν· ἐπέλαβεν, ἐπέσχε τῆς ὀρχῆς. Add. Herod. V, 21. coll. III, 36. 52. VII, 9 etc.

τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων] Urbem memorat hance Noster VIII, 27. 33. 134, ubi vid. Clara fuit Apollinis oraculo, cuius etiam Romanorum ae-

tate summus honor, teste Pausania X, 35. Templum a Persis spoliatum ac vastatum paulo post restauratum fuisse videtur, cum Mardonii aetate denuo oracula inde ederentur. Situm urbis templique primus accurate definiit Gell., inventis quippe ruinis prope Chaeroneam, ubi nunc exiguo spatio distans vicus invenitur *Exarcho*, qui ad Libadiae ditionem pertinet. Vid. Kruse Hellas II, 2 p. 74 seq. coll. C. O. Müller. in Orchomen. p. 496 seq. — De *Dodonaeo* oraculo conf. Herod. II, 52. 54 seq.

παρὰ τε Ἀμφιάρεων καὶ παρὰ Τροφώνιον] Uterque vates nobilissimus ac post humana fata in deorum coetum receptus, uterque oraculis insignis nec praetermissus Ciceroni de nat. deorr. III, 19. *Amphiarus*, Oiclis filius, expeditioni contra Thebas susceptae interfuit; mox vero iuxta Oropum, Boeotiae urbem una cum plaustris, quibus vehebatur, terrā est obrutus. Ex quo tempore

Τροφώνιον· οἱ δὲ τῆς Μιλησίου ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμ-
 3ψε μαντευσόμενος Κροῖσος. Λιβύης δὲ παρὰ Ἄμ-
 μωνα ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους. διέπεμπε δὲ
 πειρεώμενος τῶν μαντήϊων ὅτι φρονόειεν· ὡς, εἰ
 φρονόοντα τὴν ἀληθινήν εὐρεθείη, ἐπιείρηται σφρα
 δεύτερα πέμπων, εἰ ἐπιχειροῖ ἐπὶ Πέρσας στρατεύε-

sacris colitur in templo, quod urbis incolae erexerunt quodque vetustum praedicat Livius XLV, 27 (filium illi additum appellans Amphiloichum) oraculaque edit per somnia sciscitantibus. Exstant classici hanc in rem Pausaniae loci I, 34. II, 13. VI, 17. Aeschylus S. c. Theb. 585 seq. Plura Davis. ad Ciceron. de divin. I, 40. Simili fato perfunctus *Trophonius*, et ipse sub terram delatus, post Lebadeae in Boeotia oracula edit; de quo Pausan. IX, 34 seqq. et Herodot. VIII, 134. Plura Hemsterhus. ad Lucian. II p. 411 ed. Bip.

οἱ δὲ τῆς Μιλησίου ἐς Βραγχίδας] Infra V, 36 τὸ ἱερόν ἐν Βραγχίδῃσι et VI, 19. *Branchidarum* templum, quod Didymaei Apollinis nomen postea tulit, prope Miletum fuit, quam ipsam urbem Orphicus poeta designat Βράγχου πολύπυρος ἄρουραν, Argonaut. vs. 153 coll. Plin. Hist. Nat. V, 29. Nam a *Brancho* quodam conditum ferebatur, de quo in schol. ad Statii Theb. VIII, 198 plura leguntur. Qui cum Apollinis sacra et oraculum constitueret, haud prorsus vana est Larcheri

suspicio, Branchum Delphis huc missum fuisse, quo Apollinis cultum institueret. Ad eam enim sacerdotum gentem pertinuisse vult, quae Delphicum oraculum tenuerit; nomenque illius *gurgitem* significare (conf. Etymol. magn. p. 211, 18). Ut ut est, *Branchidae* sacerdotes ab eo originem repetebant Apollinisque sacra, ab illo ut fama ferebat instituta, multa per saecula tenebant. Quamquam enim Xerxis aetate crematum est templum, post de novo splendidius exstructum est asylique iure usque ad Romanorum imperatorum tempora insignis fuit. Vid. Tacit. Annal. III, 63. Sueton. Tiber. 37 ibiq. Excursus Ernest. Alia de templi fati Larcherus ad Nostri V, 36. VI, 19. Nunc nihil nisi lapidum cumulos superesse testantur recentiores peregrinatores.

Λιβύης δὲ παρὰ Ἄμμωνα ἀπέστειλε] De *Ammonis oraculo* vid. II, 32. 55. IV, 181 seq.

δεύτερα πέμπων] δεύτερα pro δεύτερον ex Nostri imitatione Pausanias I, 7 §. 1, ubi conf. Siebelis.

εἰ ἐπιχειροῖ ἐπὶ Πέρσας

47 σθαι. Ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε, ἀπέπεμπε ἔς τὴν διάπειραν τῶν χρηστηρίων· ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὀρμηθῆωσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον, ἑκατοστῇ ἡμέρῃ 16 χρῆσθαι τοῖσι χρηστηρίοις, ἐπειρωτέοντας ὅτι ποιέων τυγχάνοι ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω. 22
 2ᾶσσα δ' ἂν ἕκαστα τῶν χρηστηρίων θεσπίσῃ, συζγραψαμένους ἀναφέρειν παρ' ἑωυτόν. Ὅτι μὲν νυν

Modus, quo tentavit Croesus oracula. Delphicum responsum.

στρατεύεσθαι] Werferum (in Actt. phill. Monacc. I p. 230, ubi nostrum locum, probante Schweigh., sic vertit: *an expeditionem suscipere deberet*) offendit optativus ἐπιχειρέοι, in coniunctivum, utpote modum deliberativum, mutandas ἐπιχειρέη. De quo coniunctivo vid. ad I, 53 et conf. V, 67. 82. VIII, 67, ubi coniunctivum Werferus repositum vult, pro uti etiam placuerat Schaefero ad Lambert. Bos. de Ellipss. pag. 754. Nostro loco quo minus recipiamus ἐπιχειρέη, obstant libri scripti, quorum consensui in huiusmodi rebus non nihil tribuendum esse censemus; obstat ipsa loci ratio, quem si acceperis: *an expeditionem suscipere posset*, nulla opinor emendatione erit opus. Tu consul. optime monentem Hermann. ad Viger. pag. 947.

Cap. XLVII.

ἡμερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον, ἑκατοστῇ ἡμέρῃ χρῆσθαι] Libri scripti omnes: ἕκαστος τῇ vel ἕκαστον τῇ; quod cum ferri non potuisset, vario modo locum sanare studuerunt viri docti, quorum con-

iecturas retulit Wesseling. Nos cum eodem Wesselingio aliisque editoribus secuti sumus palmariam Bergleri emendationem (in Actt. Lipss. 1716 pag. 421): ἑκατοστῇ ἡμέρῃ i. e. *centesima die* illos oraculum consulere iussit, ut scilicet una eademque omnibus esset sciscitandi dies, vel iis, quibus longius iter esset faciendum. — Pro χρῆσθαι Matthiae mavult χρᾶσθαι vel χρέεσθαι, uti alias Iones dicere solent, ipseque Pausanias, apud quem frequens ex Herodoti imitatione χρᾶσθαι, ut bene notavit Siebelis. ad II, 28 §. 3. Cum vero h. l. nullus liber hanc formam praebeat, vulgatam mutare non sumus ausi.

ἐπειρωτέοντας] Valde hic codices variant, quorum alii ἐπειρωτῶντας (sive ἐπειρωτῶντες), alii ἐπηρωτέοντας. De his formis Cr. consuli vult Gregor. Corinth. de dialect. Ion. §. 73 pag. 482 ibiq. Schaefer. — Paulo post pro τυγχάνοι male libri quidam τυγχάνει, cum optativum ipsa sententia flagitet. Est enim loci sensus: „quid forte ageret Croesus Lydorum rex.“

τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων ἐθέσπισε, οὐ λέγεται πρὸς 20 οὐδαμῶν· ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσηλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Ἄνδοι χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπειρώ-
τεον τὸ ἐντεταλμένον, ἢ Πυθίῃ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε·

4 Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμον τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
καὶ κωφοῦ συνήμι, καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.

25

ὡς ἐσηλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον] μέγαρον vulgo quodvis indicat domicilium aut conclave; in rebus sacris Graecorum mysteriisve sacellum designat plerumque subterraneum et ad mysteriorum ritus pertinens. Unde frequens in heroum cultu occurrunt μέγαρον, ut Creuz. monuit in Symbol. III pag. 49, ubi vid. Valcken. ad Herod. VI, 134. Ac sanctissima templi cuiusque pars in intimo illius recessu μέγαρον appellabatur, ut Eleusiniis in templo; de quo St. Croix sur les mystères d. paganism. I p. 137 seqq. ed. secund. Hinc nostro loco Delphici templi intimum illud sacrarium intelligere licet, quod intrabant, qui oraculum sciscitaturi erant. Conf. I, 65 et Pausan. VIII, 6, 2 (ubi μέγαρον Διονύσου). Nec aliter Herod. II, 141. 143. 169.

ἢ Πυθίῃ—λέγει τάδε] Citant hoc oraculum Aristides II p. 377. Euseb. Praepar. Evang. V, 34. Suidas s. v. Κροῖσος. Inventum quoque est oraculum hoc in lapide marmoreo; unde in Inscriptt. corpus retulit Boeckh. I, 3 pag. 847 coll. Rose Inscriptt. Gr. pag. 416. Quod ad versum primum et se-

cundum attinet, Cr. addit oracula Sibyllina VIII p. 749 seq. ed. Gal. et Σιβύλλης λόγος IΔ. ed. Mai. ad calc. p. 53 vs. 125. 135. Alios, qui secundum versum afferunt, laudat Valcken. ad Ammon. de differ. vocabb. pag. 170.

οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμον τ' ἀριθμὸν κ. τ. λ.] „In proverbium fere cesserunt haec, cuius similia veterum dicta haud pauca reperiuntur. Vid. Jacobs. in Lectt. Stobb. pag. 6 seq. not.“ Cr.

καὶ κωφοῦ συνήμι, καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω] Gregorius Corinth. (de dialect. Ion. §. 14 pag. 396 Schaef.) aliique grammatici a Valcken. l. l. citati exhibent: καὶ οὐ λαλέοντος ἀκούω; quod quamvis Valckenario placeat, minime tamen Herodoteorum librorum lectioni substituendum censemus. Fluxit enim illud ex grammaticorum interpretamento, ut dudum monuit Wesselingius. Ad vocem κωφός (cuius explicandae causa haec addita sunt) vid. nott. ad I, 34. De genitivo (κωφοῦ), qui verbis sensuum adicitur, consul. Matth. Gr. Gr. §. 349 not. 3 pag. 659.

Ὀδμή μ' ἐς φρένας ἤλθε κραταιρίνοιο χελώνης
ἐφομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσι,
ἢ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.

48 Ταῦτα οἱ Ἄνδοι θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγρα-30 Probatum a
Cruceo.
ψάμενοι, οἴχοντο ἀπίοντες ἐς τὰς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ
ἄλλοι οἱ περιπεμφθέντες παρῆσαν φέροντες τοὺς
χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἕκαστα ἀναπτύσσων
ζέπώρα τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ οὐδὲν προσί-

Ὀδμή μ' ἐς φρένας ἤλθε κρα-
ταιρίνοιο χελώνης] Uno in li-
bro exstat ὀδμή δ' ἐς φρ.; quod
Valckenario profectum videba-
tur ab eiusmodi librario, cui
vetus atque Homericā dicendi
ratio fuerit ignota. Aeschyl.
Suppl. 384: φόβος μ' ἔχει φρέ-
νας. Pers. 161: καὶ με κρο-
δίαν ἀμύσσει φροντίς. Pro
κραταιρίνοιο, quod e meliori-
bus libris dedimus, alii κρα-
ταιρήνοιο, alii κρατειρή οἶα,
unus κραταιρόνοιο, quod val-
de nobis arridet, quoniam in
aliis huiusmodi vocabulis literu-
lam ρ duplicatam plerumque
invenimus. Vid. notatt. ad Cte-
siae Persicc. §. 53 pag. 198.
199. Herodoti interpretes lau-
dant λιθόροῖνος, quod de te-
studine dixit Empedocles apud
Plutarch. Sympos. I, 2. 5.
pag. 618, de orb. in fac. lun.
14 pag. 927, F (Empedocl.
fragm. ed. Sturz. pag. 608).
Cr. addit Homer. H. in Mer-
cur. 48 ibiq. Ilgen. pag. 370.
In significatione utraque vox
minus differt; ad duram testu-
dinis pellem s. corium refertur.
— De forma κρέεσσι (a κρέας)
vid. Matth. Gr. Gr. §. 84, 3
pag. 187.

HERODOT. I.

χαλκὸν δ' ἐπίεσται] Vulgo
ἐπίεσται, retracto accentu; ut
in Stegeri ac Matth. editt. ad-
huc comparet et in Gramm. Gr.
Matth. pag. 456 §. 233. Nam
ἐννυμι in perfecto format ἔσμαι,
ἔσται. De structura relativi
pronominis monuit Hermann.
ad Viger. pag. 708. Wesseling.
locum sic expressit: „cui testu-
dini substratum quidem aes, ve-
rum aes quoque induta est.“

Cap. XLVIII.

ὡς δὲ καὶ ἄλλοι] ἄλλοι
in Wesselingii editione exstat;
scripti libri offerunt ὄλλοι et
ᾠλλοι, quod cum Schweigh. et
Gaisf. recepi. Matthiae et
Schaefer. ὄλλοι. Conf. II, 14
coll. II, 51. 36. Ad II, 14
nonnulla monuit Wesseling. lau-
dans Schol. Apollon. Rhod. ad
I, 1081, qui recentiori Ionum
dialecto hanc formam adscribit
Homero ignotam.

ἕκαστα ἀναπτύσσων
ἐπώρα] „Conf. Homer. Il. VI,
169: — γράψας ἐν πίνακι
πυκτῷ ibique Heynii Observv.
pag. 219 seq. et Herodot. VII,
239“ Cr.

τῶν μὲν δὴ οὐδὲν προσί-
ετο] i. e. quorum quidem nul-

ετό μιν· ὁ δὲ, ὡς τὸ ἐκ Δελφῶν ἤκουσε, ἀντίκα³⁵
 προσεύχεται τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μῦνον εἶ- 23
 ναι μαντήϊον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκει τὰ
 4 αὐτὸς ἐποίησε, ἐπεὶ τε γὰρ δὴ διέπεμψε παρὰ τὰ
 χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην
 τῶν ἡμερέων, ξηχανήσατο τοιάδε· ἐπινοήσας τὰ ἦν
 ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ἐπιφράσασθαι· χελώνη⁴⁰
 καὶ ἄρνα κατακόψας, ὁμοῦ ἔψεε αὐτὸς ἐν λέβητι
 49 χαλκίῳ, χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελ-
 φῶν οὕτω τῷ Κροίσῳ ἐχορήσθη· κατὰ δὲ τὴν Ἀμ-
 φιάρεω τοῦ μαντήϊου ἀπόκρισιν, οὐκ ἔχω εἶπαι ὅτι
 τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νο-⁴⁵
 μιζόμενα. οὐ γὰρ ὦν οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο

49 Amphiarai re-
 sponsum igno-
 rari, sed verum
 fuisse.

lum probavit. Laudat Wesse-
 ling. Aristoph. Equitt. 358: ἐν
 δ' οὐ προσίεται με τῶν
 πραγμάτων. Add. Matth. §. 411
 not. 2 pag. 752 infr., cui προσ-
 ἔτετο hic idem valet atque ἤρε-
 σκε. — In seqq. προσεύχεται
 est adoravit. Ita Plutarch. de
 defect. oracc. pag. 434, E, ubi
 simili nuntio accepto, ὁ ἡγε-
 μὼν ἐκεῖνο ἐξεπλάγη καὶ
 προσεκύνησε. Add. Ari-
 stoph. Eqq. 638, alia ab Lar-
 chero excitata.

φυλάξας τὴν κυρίην] i.
 e. observans statutum diem; vid.
 II, 62. — Sequentia: χελώ-
 νην καὶ ἄρνα κατακόψας ali-
 quot locis tangit Lucianus, in
 Iov. Confut. 14. Iov. Trag. 30
 etc. Tu vid. Wesseling.

Cap. XLIX.

οὐκ ἔχω εἶπαι] Vulgo εἶ-
 πειν, libris addicentibus, quo-
 rum unus tantum εἶπας vitiose

ut apparet pro εἶπαι, quam
 formam ionicam recent. editt.
 merito restituerunt. Conf. I,
 22. 57. III, 116. Hinc recte
 κατεῖται II, 89. „Consul. de
 his formis Schaefer. ad Dionys.
 Halic. de Composit. verb. p. 436
 ad Gregor. Corinth. pag. 481
 seq.“ Cr.

κατὰ — τὴν — ἀπόκρισιν]
 i. e. quod attinet ad responsum,
 notante Matthiae Gr. Gr. §. 581,
 b pag. 1152.

ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ
 νομιζόμενα] τὰ νομιζόμε-
 να intelliguntur ea, quae pro
 more ab oraculum sciscitantibus
 fieri solent. Hi enim, sacris
 peractis, (praestat ipsa Pausa-
 niae verba I, 34 fin. adponere)
 κριὸν θύσαντες αὐτῷ (deo scil.)
 καὶ τὸ δέσμα ὑποστρωσάμενοι,
 καθεύδουσιν ἀναμένοντες δῆ-
 λωσιν ὄνειρατος.

οὐ γὰρ ὦν οὐδὲ τοῦτο λέ-
 γεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι] Maluit

γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήιον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι.

50

Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίησι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κτήνέα τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα

Quibus rebus Deum Delphicum Croesus placarit, et quae munera Delphos miserit.

vir doctus quidam: τοῦτου s. περὶ τούτου. Schweigh. suspicatur: λέγεται οὐδ' ἄλλο γε. Equidem voculam τοῦτο, quippe e sequentibus huc intrusam, eicerem, nisi scriptoris oratio copiosior subinde ac verbosior satis eam tueri videretur. — In seqq. pro τοῦτο libri quidam τοῦτον, ut ad Amphiarum referatur; pro ἐκτῆσθαι itidem plures κεκτῆσθαι. Sed Iones aequae atque Atticos duplicatam literam abiicere tradit Eustathius ad Homer. II. pag. 662, 39 ed. Basil. Tu consul. Bekkerum meum in Specim. Philostrat. pag. 29 seq. „Add. Ast. ad Platon. Rem publ. V, 15 pag. 524 Commentt.“ Cr.

Cap. L.

κτήνέα τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσσε] Vertit locum sic Hermannus ad Vigernum p. 727: „mactavit ter millenas hostias e quoque genere animantium, quibus sacra fieri solent.“ Est autem πάντα hic idem quod ἐκάστων γένους. Quod post Casaubonum ad Strab. III p. 232 et ad Athen. IV, 10 (al. 25) Animadvss. Vol. II p. 476 ed. Schwgh. hoc loco docuit Gronovius. Plura interpretes Herodoti ad IV, 88. Nec discedit Larcherus, qui praeter alia hunc attulit Nostri locum, IX, 80 Πανσανίη δὲ

πάντα δέκα ἑξαίρεθη i. e. „une dixaine de tout.“ Quae cum ita sint (nam exempla hic cumulare non attinet), non video, quid moverit Stegerum, ut hac interpretatione reiecta πάντα h. l. absolute accipiendum esse statuat: in Allem. Ubi ex Hermanni praecepto l. l. scribendum foret τὰ πάντα, quod ille v. c. in Herodoti loco I, 163 restitutum vult. Neque vero id urgeam, cum Hermanni praeceptum probe sciam a Schaefero ad Dionys. Halicarnass. de compos. verb. p. 335 esse impugnatum. Conf. denique Matth. Gr. Gr. §. 266 not. pag. 550. — κτήνη, quae etiam de quavis re familiari subinde sunt intelligenda, hic de pecoribus quibusvis ad mactandum destinatis dicuntur; κτήνη κυρίως μὲν τὰ θυόμενα, ὅσα νόμος σφάζει καὶ κτείνει κ. τ. λ. ut ex Etymol. Gudian. p. 350, 25 seq. adscripsit Cr. Plura Sturz. in Lexic. Xenoph. II p. 798. Ne vero quis magnam demiretur hostiarum numerum a Croeso mactatarum, laudatur Salomonis exemplum, in consecrando templo Hierosolymitano viginti millia boum et centum viginti millia ovium mactantis (de Regibb. III cp. 8, 63); laudantur Graecorum hecatombae, alia, de quibus iam Theodoret. Orat. VII ad Graec.

τρισχίλια ἔθυσσε, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἑπαρ-50
γύρους, καὶ φιάλας χρυσείας, καὶ εἴματα πορφύρεα,
καὶ κιδῶνας, νηήσας πυρὴν μεγάλην, κατέβαιε· ἐλ-
πίζων τὸν θεὸν μᾶλλον τι τούτοισι ἀνακτήσεσθαι·
Ἐλυδοῖσιν τε πᾶσι προεῖπε, θύειν πάντα τινὰ αὐτῶν

p. 104. Add. Creuzeri Sym-
bol. I p. 173 seq. Quae qui
reputet, ei sacrificium hocce
forsitan minus mirum videbitur
quam ea, quae post de ingenti
auri argentique vi, deque di-
vitiis Lydorum narrantur. Sed
hac de re iam supra I, 14 non-
nulla monuimus.

νηήσας πυρὴν μεγάλην] νη-
ήσας Schellershemianus aliusque
liber praebebat. Vulgo νηήσας;
sed conf. I, 86. 34. II, 107.
Matth. §. 243 pag. 475. He-
rodotum imitans Philostratus
usus est hoc verbo ex veterum
consuetudine pro *σωρεύειν*. Vid.
quae idem Creuzerus laudat ad
Bekkeri Specim. Philostrat.
pag. 83 not. 19. Atque hoc
verbum νέω s. νηέω peculiare
esse de rogo exstruendo, post
alios monuit idem Creuzerus in
fragm. historic. pag. 211. —
In seqq. plerique libri ἀνακτή-
σεσθαι, ut nunc editum legi-
mus. Vulgo ἀνακτήσεσθαι,
nec ipsum librorum auctoritate
destitutum, nec prorsus reiici-
endum; conf. quae dixi in Creu-
zeri Melett. III p. 11. Sed
hoc loco librorum meliorum au-
ctoritatem sequi praestat.

θύειν πάντα τινὰ αὐτῶν
τούτῳ ὅτι ἔχοι ἕκαστος] τού-
τῳ retinuimus, pluribus libris

ita iubentibus. Unus Schel-
lershemianus: τούτο, quod a
Gaisfordio in textum est rece-
ptum, mihi tamen glossatoris
manum sapere videtur, qui da-
tivum τούτῳ non satis explicare
valuerit. Refero autem τούτῳ
ad deum Delphicum, cui Croe-
sus ab omni Lydo id offerri vo-
luit, quidquid unusquisque ha-
beret aptum ad offerendum,
quod offerri posset tanquam
sacrum deo, sive illud animal
esset quod mactaretur, sive al-
lia quae etiam res digna quae in
dei templo deponeretur, me-
talla potissimum pretiosiora, al-
lia. Nam de hostiis solis in-
telligere haud sinunt quae post
referuntur a scriptore Nostro,
quoniam ex auro argentoque sic
a singulis collato Croesum do-
naria ista confecisse, quae
Delphos mitterentur, utique con-
sentaneum esse videtur. Ut
vero ad lectionem τούτῳ rever-
tar, aliter dativum explicari vo-
luisse videtur Matthiae, ut sit
θύειν τινί; „sacra facere ali-
qua re adhibita.“ Quod si hoc
loco valeat, equidem puto He-
rodotum pro τούτῳ scripsisse:
ἐκ τούτων sive alio quo mo-
do. Schweigh. locum ita reddi-
dit: „ut de suo quidquid quis-
que haberet, eidem deo sacrifi-
caret.“

τούτω ὁ τι ἔχοι ἕκαστος. ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης
 ἔγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια⁵⁵
 ἕξ αὐτοῦ ἔξήλαυνε· ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα, ποιέων

ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἔγένε-
 το] i. e. *peractis sacrificiis*. Di-
 ctionem γίνεσθαι ἀπό sive ἕκ-
 τινος satis illustrant, quae col-
 legit Fischerus ad Weller. III,
 6 pag. 108. In seqq. ad ἄ-
 πλετον (*ingens, magnum*) Cr.
 confert Graevii Lectt. Hesiodd.
 cap. XX init. ad vs. 147.

ἡμιπλίνθια ἕξ αὐτοῦ ἔξή-
 λαυνε] ἔξελαύνειν hic de me-
 tallis, quae ducuntur malleo,
 non igne liquefiunt. Nos vulgo:
treiben, schlagen. Tu vid. in-
 fra Herod. I, 68 et quae alia,
 monente Cr., excitat Graevius
 in Lectt. Hesiodd. cap. 19 ad
 vs. 143. Hinc σφυρήλατος
 εἰκὼν apud Herodot. VII, 69;
 hinc ἐλάσματα σιδήρου (i. e.
Eisenblech) apud Pausaniam
 X, 16; qui idem (VIII, 17.
 14) antiquissimum opus ex aere
 hunc in modum elaboratum com-
 memorat, Iovem Hypatis Spar-
 tanorum. Cr. addit Heyne An-
 tiqq. Aufsätz. I p. 73 et Apion.
 in Gloss. Homerice. nr. 55 p. 8
 (ubi legimus: ἤλασε — ἐχάλ-
 ζευσε), alia in Commentt. He-
 rodott. pag. 302. — ἡμιπλίν-
 θια, *dimidiati lateres*, vulgo
 iidem habentur atque πλίνθοι,
lateres, qui scilicet formam
 exacte quadratam et quatuor
 latera aequalia praebant. Plura
 Hensterhus. ad Lucian. Con-
 templ. 12 Tom. III pag. 390
 ed. Bip. Sed Herodotei lateres
 eiusmodi minime fuerunt, ut

verba post addita satis common-
 strant; fuere enim illi formâ non
 usquequaque quadratâ, sed ob-
 longâ, cum sex palmarum lon-
 gitudinem, trium vero tantum
 latitudinem referrent (neque
 sex, quibus forma exacte qua-
 drata efficeretur); sive, ut
 Schweighaeuseri utar verbis,
 „in longiorem partem ἐπὶ τὰ
 μακρότερα (sc. μέρη) sex pal-
 mas metiebantur, in breviorē
 tres palmas; ita ut duo talia
 ἡμιπλίνθια, alterum iuxta al-
 terum posita, unius integrae
 πλίνθου figuram referrent.“

ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα, ποιέ-
 ων ἕξαπάλαιστα κ. τ. λ.] Ver-
 ba ἐπὶ τὰ μακρότερα, βραχύ-
 τερα, ὕψος ad triplicem dimen-
 sionem in longum, latum et
 profundum pertinere ex Bar-
 thelemyi observatione monet
 Larcherus, quem secutus est
 Schaefer. Sed vulgo aliter has
 voces accipiunt, eo quod He-
 rodotus paulo inferius non omni-
 bus lateribus par constituerit
 pondus, adeoque auri puri
 quatuor illos minoris dixerit pon-
 deris quam reliquos, qui auro
 alia admixta haberent. Itaque
 quatuor illos breviores, longio-
 res reliquos fuisse statuunt, id-
 que verbis Herodoteis ἐπὶ μὲν
 τὰ μακρότερα et ἐπὶ δὲ τὰ βρα-
 χύτερα declarari contendunt,
 praeunte Aemilio Porto in Le-
 xic. Ionic. Ac dictu est diffi-
 cile, cur Herodotus, qui scri-

ἐξαπάλαιστα· ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα, τριπάλαιστα·
 ἄψος δὲ, παλαιστιαῖα· ἀριθμὸν δὲ, ἑπτακαίδεκα καὶ
 ἑκατόν· καὶ τουτέων, ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσαρα, τρι-

psit ἄψος, in antecedentibus non sit usus similibus substantivorum accusativis (v. c. μέγαθος, εὐρος) alias in hoc dicendi genere frequentissimis. Neque illud, vulgarem si interpretationem sequaris, explicandum, cur Herodotus non dixerit pro more suo: τὰ μὲν μακρότερα, sed ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα *κ. τ. λ.*, ubi Schweigh. μέρη subaudiendum esse censet. De qua ellipsi plura Lambert. Bos. de ellipss. L. Gr. pag. 288 seqq.

ποιέων ἐξαπάλαιστα *κ. τ. λ.*] Bini libri probati exhibent: ἐξαπάλαστα, τριπάλαστα, παλαιστιαῖα; quam scripturam commendat Phrynichus in Eclogg. s. v. παλαστή. Sed huius formae vestigia paene omnia oblitterata esse, docet Lobeck. pag. 295. Cui praeter h. l. atque Odys. I, 252 (ubi quibusdam placuit παλαιστήσασα) monumentumque Atticum Chandleri (p. 38 ubi exstat πεντεπάλαστον), nullum aliud illius formae vestigium oblatum est, vulgatae autem formae plurima exempla; ut eam h. l. deserere equidem non audeam. De plurali numero in hisce vocabulis idem monuit Lobeck. p. 540, de forma (in *ιαῖος*) pag. 544 seq. Tu add. Fischer. ad Weller. II pag. 166. 167.

ἀριθμὸν δὲ, ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν] Minus accurate Diodo-

rus XVI, 56 *centum viginti* ponit lateres, numerum rotundum opinor praefereus.

ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσαρα] Quid sit ἀπεφθός χρυσοῦς, valde disceptatur inter viros doctos. Salmasius (in Exercit. Plin. pag. 762. 791) ac postmodo Larcherus idem aurum intelligi volunt, quod alias dicitur ἄπυρον, purum quod reperiatur sine coctione, quale v. c. ex Pactolo, Lydiae fluvio aurifero, acquiri possit. At usum sermonis ipsamque analogiam opponit Schweighaeuserus, qui ipse ad eam interpretationem inclinatur, quam dudum, teste Cr., protulerat Graevius in Lectt. Hesiod. cap. 20 ad vers. 208. Purissimum ille intelligit aurum i. e. bene excoctum, igne optime purgatum, aurum ad obrussam, ut Suetonius loquitur in Neron. 44, cum ἀπεφθον id ipsum dicatur Graecis aurum, quod saepe excoctum sit, ut inde fiat obryzum (vid. Schol. Thucyd. II, 13 coll. Suid. s. v. Etymol. magn. p. 650, 35 et Plin. H. N. XXXIII §. 19). Nam composita est vox ex ἐφθός et ἀπό. In quam sententiam optime disputavit, monente Cr., Locella ad Eckhel. Doctrin. numm. vett. I Prolegg. pag. XXIII. Quae cum ita sint, ab antiqua Laurentii Vallae et Aemilii Porti interpretatione, quam eandem se-

τον ἡμιτάλαντον ἕκαστον ἔλκοντα· τὰ δὲ ἄλλα ἡμι-60

cutus Schweigh. est, haud recedendum.

Auro huicce purissimo opponitur in seqq. λευκὸς χρυσὸς i. e. *albidum* s. *candidum aurum*, quod scilicet minus purum est, quod minus purgatum est multaque alia habet admixta, argentum imprimis ex illa veterum opinione, qua omni auro argentum inesse vario pondere scripsit Plinius Hist. Nat. XXXIII sect. 23. Tale aurum vocabant *Electrum* (ἤλεκτρον) illudque h. l. intelligendum esse post alios monuit Schneider. in Lex. Gr. s. v. De *Electro* primarius est Plinii locus in Hist. Nat. XXXVII, 7 sect. 11 p. 769 ed. Hard., quocum *Cr.* conferri vult ea, quae exposuerunt Eckhel. l. l. Prolegg. pag. XXIV seq. et Raoul-Rochette in Journal d. Savans 1819 Apr. p. 208.

τρίτον ἡμιτάλαντον ἕκαστον ἔλκοντα] Omnes codices: τρία ἡμιτάλαντα i. e. *unum talentum cum dimidio alterius*. Quod certe mirari subeat, cum pondus eorum laterum, qui ex auro albedo s. minus puro confecti erant, duorum talentorum fuisse dicatur, neque Herodotum credibile sit ignorasse, purum aurum gravius esse eo, cui argentum sit admixtum, quodque minus inde sit purum. Quam difficultatem ita tolli posse vulgo arbitrabantur, ut quatuor lateres auri puri multo breviores, reliquos longiores dicerent. Schweighaeus. et ante eum Fr. Chr. Matthiae

in programmate, quod prodiit Francofurt. ad Moen. 1810 („Bemerkungen zu drei Stellen im Herodot, Cicero und Livius“), in Herodoto rescribi voverunt τρίτον ἡμιτάλαντον, quod ipsum a Laurentio Valladudum expressum erat hisce verbis: *duo talenta cum dimidio*. Recepit Gaisfordius, quem ipse secutus sum. Vix enim aliter Herodotum scripsisse persuasum habeo. Cum enim ἔβδομον ἡμιτάλαντον efficiat *sex talenta cum dimidio*, τέταρτον ἡμιτάλαντον *tria talenta cum dimidio*, hic quoque τρίτον ἡμιτάλαντον erit: *duo talenta cum dimidio*. Probat Grammaticus in Bekkeri Anecdd. I p. 306, 20, atque Aug. Matthiae in Gramm. Gr. §. 143, ubi de discrimine inter τρία ἡμιτάλαντα et τρίτον ἡμιτάλαντον monuit. Plura Casaubon. ad Theophrast. Character. VI pag. 93 seq. ed. Fisch. coll. Rose Inscriptt. pag. 203. Addit *Cr.* Pollucis testimonium in Onomast. IX, 54. Etymol. magn. pag. 744 et Didym. apud Priscian. p. 1347. 1350 (de figur. numer. cap. 2 pag. 208 ed. Lindemann.), The classic. Journ. Vol. V pag. 334 seq. Idem de argumento consuli iubet peculiarem Wagneri descriptionem de Croesi hemiplinthiis, insertam Mercurio Novo Germanico 1802 Decemb. p. 295, quâ probatur ea, quam dedimus, loci interpretatio. Quam eandem unice veram pronun-

4 πλινθια, λευκοῦ χρυσοῦ, σταθμὸν διτάλαντα. ἐποιέ-
ετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου,

tat Völcker. (in iis, quae scripta olim communicavit cum Crenzero), si quidem solido ex auro fuissent lateres, quippe omnes pares et magnitudine et pondere. Sed hoc ipsum ex Herodoti verbis effici posse negat, apud quem lateres non ex auro fusi, sed malleo ducti ex auro confuso intelligi debeant; unde non solidos lateres, sed intus cavos auro purissimo tantum obductos fuisse contendit. At, dicat quis, lateres illi malleo ducti si cavi erant, auro puro tantum obducti, nec solidi auri; quidni idem de reliquis lateribus existimandum et ipsis malleo ductis? nam eodem modo hos quoque elaboratos fuisse, Herodoti verba dubitare non sinunt.

Sed iam alia haud scio an gravior exoritur difficultas in ipso pondere definiendo; cui solvendae me quidem haud parem esse confiteor. Monuit enim Wurm. (de ponn. numin. rationn. etc. pag. 49 not.) tum ex Attici pedis talentique magnitudine, tum ex ea lectione, quae $2\frac{1}{2}$ talentorum pondus tribuit quatuor prioribus quadratis, redire nobis talentum, ex istis auri purioris quadratis computatum = 130 librae Parisinae, qualis ponderis nullum apud scriptores antiquos reperitur talentum! Quare vel in numeris peccatum esse a librariis, vel de talenti palaestaeve gene-

re quodam nobis ignoto loqui Herodotum existimat. Equidem malim hoc sumere, talenti genus ab Herodoto intellectum nos latere, indeque etiam summam ponderis aurei, quod e variis his donariis efficitur, vix certo definiri posse. Prodit nonnulla Diodorus XVI, 56, cum Herodoteis vix concilianda. Alia tentavit Larcherus, vel potius, quem laudat, Barthelemyus. Mihi tamen istiusmodi computationes videntur parum certae et firmæ; hoc unum compertum habeo: summam auri argenti-que fuisse vim, magnasque Croesi ac Lydorum divitias, ut in proverbium illas abire potuisse minime sit mirum.

ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα κ. τ. λ.] Haec et sequentia apud Priscianum leguntur, loco laudato. Ubi cum inveniat *κατεκάετο*, hoc nostro loco existitisse putat Lindemann. pag. 376. Cui recte, si quid video, oblocutus est Hermann. (pag. 397 *ibid.*), quoniam *κατεκάετο* Attica potius sit forma ac vulgaris dialecti. Ad argumentum loci hoc teneri volumus: leonem a Croeso dedicatum esse e religione Lydorum, ubi sol ac reliqua sidera potissimum sunt spectanda. Pertinet eo narratio de Hercule, qui vel regiae stirpis conditor olim ferebatur, pertinet eo illud, quo supra in Gygis fabula (I, 12) attendimus, pertinent eo alia, quae

51 ἔλκουσαν σταθμὸν τάλαντα δέκα. οὗτος ὁ λέων, ἐπεὶ
 τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηὸς, κατέπεσε ἀπὸ τῶν
 ἡμιπλινθίων· ἐπὶ γὰρ τούτοισι ἴδρυτο· καὶ νῦν κεί-65
 ται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἔλκων σταθμὸν ἑβδο-
 μον ἡμιτάλαντον. ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμι-
 24 τάλαντον. Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα ἀπέπεμπε
 ἔς Δελφούς· καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι κρητῆρας δύο70
 μεγάθει μεγάλους, χρύσειον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν
 24 χρύσειος ἐκίετο ἐπὶ δεξιὰ ἑστίοντι ἔς τὸν νηὸν, ὁ δὲ
 2 ἀργύρεος ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι

infra I, 84 relata legimus. Nam ad solarem cultum siderumque venerationem leonem facere, quo solem signum Leonis in coelo intrantem designarint veteres, nunc satis constat. Haec sufficient pauca in re, quae altioris est indaginis, quam ut hic copiose exponi queat, ubi ratio erat afferenda, cum leonem potissimum a Croeso Delphos missum, nec aliud quidpiam credibile sit. Tu consul. Creuzer. in Symbol. II pag. 230 seqq.

ἔλκουσαν σταθμὸν τάλαντα δέκα] In Bekkeri Anecd. I p. 94, 26 haec leguntur: ἔλκει σταθμὸν ἀντὶ τοῦ ἄγει ἐκβάλλουσιν ὡς ἀδόκιμον· Ἡρόδοτος πρῶτον.

ἐπεὶ τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηὸς] A Phocensibus in bello sacro haec donaria ablata esse auctor est Diodor. XVI, 56. De templo Delphico flammis consumto Noster II, 180, ubi vid. not. Nam incidit hoc in Olymp. LVIII, 1 archonte Erxilide. Vetus templum a Trophonio atque

Agamede exstructum ferebatur. Recens quod Amphictyonum iussu ab Alcmaeonidis exstructum est templum, priore splendidius ac magnificentius, supra urbem fuit situm amplisque vestibulis atrisve ornatum. Vid. Kruse Hellas II, 2 pag. 36. 37.

ἐπὶ γὰρ τούτοισι ἴδρυτο] Quod lateribus, nec alii basi solidae v. c. lapidi metallo solidi leo iste superimpositus fuit, in eo respici volunt morem aedificandi, qui Sardibus omnino obtinuit, ubi singulae aedes non lapidibus, sed calamis vel lateribus coctis exstructae erant. Vid. Herodot. V, 101. Antholog. Br. II, 157. Hunc morem secutus Croesus leonis basin simili modo e lateribus effecit, verum non coctis, sed aureis. Quatuor lateres puri auri superiorem in basi locum, cui ipsi leo superstructus erat, tenuisse videntur, reliqui lateres inferiorem. — De Corinthiorum thesauro vid. nott. ad I, 14 coll. Plutarch. de Pyth. Oracc. p. 400, D. E.

ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα· καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίῳ θησαυρῷ, ἔλκων σταθμὸν ἔννατον ἡμιτάλαντον καὶ ἔτι δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπὶ 75 τοῦ προνηίου τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. 3ἐπικίρναται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν Θεοφανίοισι. φασὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι· καὶ

Cap. LI.

ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα] Haud male Matthiae §. 565 not. 1 pag. 1113: „gegen die Zeit, da der Tempel verbrannte.“ Conf. II, 36. Pausan. I, 23 §. 3 ibiq. Siebelis.

ἐπὶ τοῦ προνηίου τῆς γωνίης] Infra VIII, 122 de Aeginetarum donariis, quae — ἐσταῖσι ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσεω κρητῆρος. — In antecedentibus attend. orationis abundantiam in verbis μεγάθει μέγλους, coll. II, 74. IV, 52 et similes quosdam Pausaniae locos, quos Siebelis. citat ad Pausan. II, 34 §. 11. Pro μεγάθει aliquot libri μέθει et μέθει, quod Ionum sermoni minus est accommodatum; conf. Greg. Corinth. de dialect. Ionic. §. 59 p. 468. Herodot. I, 202. 203, alia, quae in medium protulit Wesseling. — Ad locutionem ἐπὶ δεξιά (zur Rechten) conf. Matthiae Gr. Gr. §. 586, c p. 1169.

ἐπικίρναται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν Θεοφανίοισι] Cum alias mentio fiat Θεοξενίων, quae Delphis fuerint peracta, idem hoc loco olim exstitisse suspicabatur Valckenaer., mutatum

dein a librariis christianis, quibus notiora fuerint τὰ Θεοφάνεια sive festum Christi natale. Atque τὰ Θεοξένια non Delphis solum celebrata (vid. Athen. IX, 13 ibiq. Schweigh. et Casaub. coll. Creuzer. Symbol. II p. 296 not. 16), verum aliis etiam Graeciae locis, ut Athenis, Agrigenti etc.; qua de re videatur Pindarus Olymp. III init. cum interpret. Neque vero haec eo valere crediderim, ut loco moveant lectionem Herodoti libris omnibus confirmatam. Nam apud Graecos quoque Θεοφανίων festum fuisse, intelligitur e Polluc. Onomast. I, 1 §. 34 coll. Philostrat. Vit. Apollon. IV, 31. Alia testimonia huius festi Delphici equidem ignoro.

φασὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι] Plura de Theodoro Samio artifice produnt veteres, quae tamen vix in unum eundemque virum cadere posse videantur. Hinc viri docti binos statuunt huius nominis artifices, quorum alter maior natu idem, qui Rhoeci appellatur filius et cum Daedalo Epeoque coniungitur, quemque plasticen invenisse multo ante Bacchiadas Corintho

ἐγὼ δοκέω, οὐ γὰρ τὸ συντυχὸν φαίνεται μοι ἔργον⁸⁰
εἶναι. καὶ πίδαους τε ἀργυρέους τέσσαρας ἀπέπεμψε,
40ὶ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἐστᾶσι· καὶ περιζῶαν-
τήρια δύο ἀνέθηκε, χρυσεόν τε καὶ ἀργύρεον· τῶν
τῷ χρυσεῷ ἐπιγέγραπται, ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ, φα-

pulsos Plinius refert Hist. Nat. XXXV, 12 sect. 45. Architectum eundem fuisse alia declarent veterum testimonia. Alter Theodorus minor natus et ipse Samius, Teleclis filius, idem est, cuius et hoc loco fit mentio et infra III, 41 aliisque apud Pausaniam locis. Polycratis anulum ille fecerat; nam vixit huius ipsius tyranni indeque etiam Croesi aetate. Obiit Polycrates Olymp. LXIV, 3 s. 522 a. Chr.; calicem vero Delphos missum esse Ol. LVIII, 1 s. 548 a. Chr., ipsius Herodoti verba ostendunt. Consul. Sillig. in Artific. Catalog. s. v. p. 439 seqq. coll. 435 seqq., qui nostrum locum imprimis aptum habet, ex quo binos Theodoros artifices fuisse demonstrari possit, cum eam virtutem, quam prioris Theodori operibus abiudicet Pausanias X, 38, 3, Herodotus agnoscere videatur. De Theodoro disputavit etiam Boeckh. in Corp. Inscriptt. I, 3 pag. 872 seq.

τὸ συντυχὸν ἔργον] i. e. opus vulgaris fabricae, in quo nihil est, quod supra vulgaria artificum opera emineat.

καὶ περιζῶαντήρια δύο] Pertinent haec ad sacras veterum lustrationes; sunt enim aquaria s. labra, non solum in

templorum limine constituta purificationis causa (ut, qui accederent, aqua consecrata se aspergerent), sed etiam in compitis ipsoque in foro Atheniensium; quod e lege intelligitur quadam apud Aeschin. adv. Timarch. §. 10, ubi quod Bremi de cancellis intelligit, intra quos nemini impuro intrare liceat, verior, ut viro doctissimo assentiri possim. Rectius intellexit Io. Lomeier. in syntagm. de vet. lustratt. (Zutphan. 1700) cp. XXXV pag. 437 seq., ubi de variis huius vocis significationibus exposuit. Cr. confert Pol-luc. Onomast. I §. 8 cum interpret. §. 32 coll. van Dale de oracc. pag. 100 seqq. et Ioseph. Antiqq. Iudd. III, 6 §. 2. T. I p. 132 de Iudaeorum labris, in quibus sacerdotes manus ac pedes purgarent. — Nobis sunt Wehwassergefässe.

τῶν — ἐπιγέγραπται] Notetur relativi pronominis usus, cuius loco pronomem demonstrativum addita particula substituere possis. Monuit Struve Specim. Quaest. Her. pag. 27.

Λακεδαιμονίων] Istiusmodi genitivus absolute positus haud raro in artis operibus invenitur, ubi plerumque subaudiunt ἀνάθημα s. δῶρον; qua tamen ellipsi non opus esse mihi per-

ἑμίνων εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Κροῖσου. ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν,⁸⁵ Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίζεσθαι· τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὖνομα, οὐκ ἐπιμνήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς, δι' οὗ τῆς χειρὸς ἴκει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστὶ· βού μέντοι τῶν γε περιῶσαντηρίων οὐδέτερον. ἄλλα τε ἀναθήματα οὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τού-⁹⁰ τοισι ὁ Κροῖσος, καὶ χεύματα ἀργύρεα κυκλωτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἶδωλον χρύσειον τρίπηχυν, τὸ Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς Κροῖσου εἰκόνα λέγουσι

suasit Hermannus, cuius locum Cr. adscripserat (Über d. Behandl. d. Inschrift. pag. 191 seq.). — In seqq. verbis sensum magis quam grammaticam structuram Noster respexit; cum enim dixisset: *φαιμένων εἶναι ἀνάθημα*· pergīt: *οὐκ ὀρθῶς λέγοντες* κ. τ. λ., ubi exspectabas *λεγόντων* vel aliud quid.

Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίζεσθαι] Una Aldina et quotquot inde fluxerunt: *χαρίζασθαι*. Mediceus ac reliqui libri *χαρίζεσθαι*, quod reduxit Wesselingius, a quo cur recesserint Schweigh. et Gaisf. libris invitis, nullam equidem idoneam perspicio causam. Rescripti cum Matthiae *χαρίζεσθαι*. — Nomen hominis, quod celat Herodotus, *Aethum* fuisse auctor est Ptolemaeus in Photii Biblioth. Cod. 190 pag. 481.

ἄλλα τε ἀναθήματα οὐκ ἐπίσημα] i. e. *donaria minoris pretii*. Schweigh. qui vertit: „*nullo signata titulo* (donaria),“ h. l. haeret, cum simulacrum

istud aureum tricubitale, quod mox memoratur, non tam vilis fuerit pretii. Sed hocce opus ad ea, quae *οὐκ ἐπίσημα* dicuntur, ex Herodoti sententia non referendum. — *χεύματα* quae ad sacram suppellectilem pertinent, vasa videntur esse s. urnae ad libamina effundenda in templis adhibitae, *gutti*. Inter lances ac patinas Pollux Onomast. VI, 84. X, 82 refert *χεύματα*.

τὸ Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς Κροῖσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι] Causam, cur tale simulacrum dedicaverit Croesus, aperit Plutarchus de Pyth. oracc. Opp. T. II pag. 401, E. Servatus enim fuit per illius mulieris fidem, cum noverca venenato pane eum interficere voluisset. Quod ad imaginem ipsam attinet, iure hoc exemplo, ut Cr. adnotat, usus est, Hermannus in libro laudat. pag. 205, quo scilicet monstraret, „antiquissima iam aetate statuas extitisse, quae ipsos homines repraesentaverint; quod

εἶναι. πρὸς δὲ, καὶ τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς95
52 δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ τὰς ζώνας. Ταῦτα Quae item Amphiarao
 μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρῳ, πυθο-
 μενος αὐτοῦ τὴν τε ἀρετὴν καὶ τὴν πάθην, ἀνέθηκε
 σάκος τε χρύσειον πᾶν, ὁμοίως καὶ αἰχμὴν στερεὴν
 πᾶσαν χρυσεῖην, τὸ ξυστόν τῆσι λόγχῃσι ἐὼν ὁμοίως
 χρύσειον· τὰ ἔτι καὶ ἀμφοτέρω ἐς ἐμὲ ἦν κείμενα

ipsum fuerant qui in disceptationem vocarent. Alii denique vocabulum ἀρτοκόπος damnarunt, ut Phrynich. in Eclogg. p. 222 Lob. ἀρτοκόπος, ἀδόκιμον. χρῆ δὲ ἀρτοκόπος ἢ ἀρτοποιὸς λέγειν; ubi tamen Lobeckio pag. 223 persuasum est, vocem ἀρτοκόπος postremo loco reponi debere, et ἀρτοποιός primo loco; in quo ille utitur Herodoteis locis I, 51 et IX, 82, nisi omnino Grammaticum, ut alibi, ita hic quoque rariora vocabula locutionesve iniuria vituperasse credideris. Et occurrunt ἀρτοκόποι s. pistores in Persarum quoque aula regia; vid. Xenophont. Hellen. VII, 1, 26 coll. Cyropaed. V, 5, 39. Unde apud Iuvenalem Sat. V, 72 *Artocopi* retineri malim, lubensque ad Weberi nuperrimi editoris sententiam accedo, hoc de loco copiosius scribentis. Ad significationem ἀρτοποιὸς non distare ab ἀρτοκόπος, eo minus dubitari poterit, cum Athenaeus IV, 15. 41 alterum Herodoti locum respiciens scripsit ἀρτοποιὸς pro ἀρτοκόπος.

τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ τὰς ζώνας] τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς sunt *monilia*,

collo uxoris detracta, ne quid scilicet Apollini negasse videretur, ut existimat Wesselingius, apte admonens Athenaei VI p. 232 de simili quodam dono, et Eustathii ad Homer. Odys. p. 453, 23 Basil.

Cap. LII.

πυθόμενος αὐτοῦ τὴν τε ἀρετὴν καὶ τὴν πάθην] Spectant haec ad ea, quae de Amphiarai fati Graeci ferebant. Vid. supra ad I, 46.

τὸ ξυστόν τῆσι λόγχῃσι ἐὼν ὁμοίως χρύσειον] τὸ ξυστόν est *hasta*, s. *hastile*; ἢ *λόγχη hastae spiculum s. cuspis*, ut VII, 69. 77. Add. Ammon. de differentt. vocabb. pag. 100 ibiq. Valcken. Animadvss. p. 170 et quae alia laudat Wesseling.

κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ νηῶ] Barthius maluerat κείμενα ἐν θήκησι Θηβαίων; perperam, ut bene vidit Wesseling. Nam *θήκη* est *bustum*, *loculus* (vid. II, 67 ibiq. nott.), minime vero, ut Barthius arbitratus est, *thesaurus* rerumque sacrarum *favissa*. Nec magis necessarium, quod Reiskius proposuit: καὶ Θηβέων, cum huiusmodi transitus

ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ νηῷ τοῦ Ἴσμηνίου
Ἀπόλλωνος.

53

Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ
δῶρα ἔς τὰ ἱρὰ ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτῶν τὰ
χρηστήρια, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ

Utriusque ora-
culi de bello Per-
sis inferendo re-
sponsa.

ab urbium nominibus ad earum incolas haud raro occurrant. — Particulam καὶ (ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων) non copulativam h. l. esse sed explicativam (*idque, eaque*) monet vir doctus in *Mém. de l'Acad. d. Inscript. T. VII* (Paris. 1824) pag. 39. Nam Thebis et quidem in Apollinis templo reposita esse donaria. De Θήβῃσι (pro Θήβαις) ubi modo additur vocula ἐν, modo omittitur, consul. Schaefer. ad Lambert. Bos. de Ellips. pag. 699. Cr. addit Bast. *Lettre critiq.* pag. 152.

ἐν τῷ νηῷ τοῦ Ἴσμηνίου Ἀπόλλωνος] Qui peculiare Amphiarai sacellum Apollinis in templo Thebano fuisse existimant, iis videtur adversari Nostri locus VIII, 134. Qua propter malim statuere, haec donaria antiquitus in Amphiarai templo, ubi oraculum erat (vid. I, 46) collocata fuisse, et temporum decursu Thebas ablata ibique Apollinis Ismenii in templo, ubi et ipsum fuit oraculum, reposita et Herodoti ad aetatem usque servata. De Apolline Ismenio alibi dicemus.

Cap. LIII.

εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο φίλον]

Unus liber στρατεύοιτο, quod aequè reiecit atque προσθέεται, ut olim impressum legebatur, probatum Schaefero ad Lambert. Bos. de Ellips. L. Gr. pag. 754 et Werfer. in *Actt. phil. Monacc.* I pag. 231 iisdem de causis, propter quas supra I, 46 optativum ἐπιχειροῦσι in coniunctivum ἐπιχειροῦν mutatum voluerant. Equidem optativum, a melioribus libris commendatum, praefero propter vim potentialem, cum in coniunctivo qui antecedit, deliberandi notio insit. Itaque cum Hermanno (ad Viger. pag. 947) sic verto: „an deberet bellum inferre Persis et an posset sibi aliquos socios adiungere.“ Nec aliter Matthiae, tum in *Grammat. Gr.* §. 516, 3 pag. 985, tum in nota ad h. l.: „εἰ στρατεύηται, ob er ziehen sollte, an ipsum expeditionem facere iuberet sc. deus; εἰ προσθέοιτο, an fieri posset, ut sibi adiungeret socios; quippe quā de re adhuc dubitari poterat, an ipsi succederet. Satis opinor ex his apparet, optativo in coniunctivum mutato aliam prorsus loci fore sententiam eamque vix aptiorem. Aliam interpretandi rationem proposuit Matthiae, quā orationem obliquam cum recta mixtam et confusam esse

εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθείοιτο φίλον; Ὡς δὲ⁵
 ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ ἀνέθεσαν
 τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγον-
 τες· „Κροῖσος, ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασι- 25
 „λεὺς, νομίσας τάδε μαντήϊα εἶναι μοῦνα ἐν ἀνθρώ-10
 „ποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων,
 „καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας,
 „καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθείοιτο σύμμαχον;“
 30 οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον. τῶν δὲ μαντηῶν ἀμφο-
 τέρων ἐς τὸ αὐτὸ αἰ γινῶμαι συνέδραμον, προλέγουσαι
 Κροῖσῳ, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχήν¹⁵
 μιν καταλύσαι. τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνε-
 54 βούλευόν οἱ ἐξευρόντα φίλους προσθέσθαι. Ἐπεὶ τε
 δὲ ἀνευχεθέντα τὰ θεοπροπία ἐπύθετο ὁ Κροῖσος,
 ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι· πάγχυ τε ἐλπίσας
 καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληῆν, πέμψας αὐτῖς ἐς²⁰

Croesi gaudium,
 et in singulos
 Delphos libera-
 litas, remune-
 rantes rursus
 Croesum et Ly-
 dos.

statuendum sit. — De optativi
 forma προσθείοιτο consul. Matth.
 Gr. Gr. §. 213 not. 3 pag. 407.

μεγάλην ἀρχήν μιν κατα-
 λύσαι] Exstat oraculi versus in
 Diodori Excerptt. VII §. 28
 (Tom. II p. 25 nov. script.
 coll. ed. Mai.):

Κροῖσος Ἄλυν διαβάς, με-
 γάλην ἀρχήν καταλύσει.
 Quae Cicero de divinat. II, 56
 ita reddidit:

„Croesus Halym penetrans,
 magnam pervertet opum
 vim.“

Ubi plura alia veterum testimo-
 nia citavit Davisius. Namque
 ob ambiguum sensum oraculi
 versus valde celebratus per o-
 mnem antiquitatem. — καταλύ-
 σαι reliquί, quamvis quidam

libri καταλύσειν, quod idem
 sequenti capite omnes praebent,
 uno Sancrofti libro excepto, in
 quo καταλύσαι.

Cap. LIV.

πέμψας αὐτῖς ἐς Πυθῶν
 Δελφοῦς δωρέεται] Wesseling.
 laudat Schol. ad Homer. Iliad.
 IX, 405, ubi haec: Πυθῶν,
 πόλις Φωκίδος, ἧς οἰοκλήτο-
 ρες Δελφοί. Πυθῶν nomen
 est tum de loco sive sede ora-
 culi, tum de serpente, quem
 illic Apollo interfecisse fertur,
 usitatum; quod dudum obser-
 vavit Spanhem. ad Callimach.
 H. in Apollin. vs. 100. Hoc
 loco, ubi Herodotus distinguit
 inter Πυθῶν et Δελφοῦς, illud
 de templi atque oraculi sede in-
 telligendum, hoc de incolis il-

Πυθῶ, Δελφοὺς δωρεῖται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆ-
 2θος, κατ' ἄνδρα δύο στατήρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελ-
 φοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προ-
 μαντήην καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην, καὶ ἑξείναι25

lius regionis adeoque urbis, quam illic exstitisse tradunt. De urbe ipsà Δελφοὺς posteriori tantum aevo dici contendit Gail., priori aevo de vicis viginti duobus circa oraculi sedem sparsis eorumque incolis (coll. Schol. Thucyd. I, 112) intelligi debere; Πυθῶ, quo oraculi sedes ac locus antiquitus indicatur, eodem antiquo aevo de urbe accipi posse idem negat, qualis nimirum illa Strabonis aetate demum (cf. ibid. IX p. 640) aut Iustini exstiterit. Conf. eius Atlas, contenant les cartes relatives à la Géograph. d'Herodot. etc. (Paris. 1825) Observv. Prelimin. p. XII. Nunc illa loca occupat vicus, cui nomen *Castri*. De quo C. O. Müller. in Orchomen. p. 494 coll. 146 seq. et Kruse Hellas II, 2 p. 44 seq. Inprimis vero consulendi sunt Dodwell. in itiner. Graec. (I, 1 p. 225 version. vernac.) et Pouqueville in itiner. Graec. (II pag. 14 sqq. version. vernac.).

προμαντήην καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην] Ἀτελείην meliores codices, quos recentt. editt. secuti sunt. Alii ἀγγελίην. Reizius vero: ἀτελήην Ionum ex more nec refragante Valckenario, qui uno eodemque modo haec et alia istiusmodi

scribi vult. Conf. III, 67. IX, 72. Quod in Herodoto fieri non posse, persuasit mihi Schweighaeuserus, prioris editoris hanc repetens sententiam, quam vel hoc loco repeti non gravabuntur lectores: „Plane cognovi Herodotum perinde ac ceteros scriptores Graecos, dialectum ad grammaticam ἀκριβείαν non ea exegisse, qua vulgo creditur constantia atque perpetuitate.“ Quare nos etiam in hisce meliores codices semper secuti sumus, a quorum auctoritate in hisce unice standum, nisi temere criticam factitare velis. Atque Matthiae in annotat. ad Nostri II, 87 hanc sibi ponit regulam, ut substantiva ab adiectivis in —ης desinentibus, quae genitivum in εος declinant, derivata, formam habeant εην. Unde sequitur, probum esse, quod hoc loco legitur ἀτελείην, ut I, 73 ἀεικέην, etc.

προμαντεία, quae Croeso est tributa, eo valuit, ut primae in consulendo oraculo partes illi deferrentur. Ac plura exstant testimonia, quibus intelligitur, plerumque non nisi ab Amphictyonibus hoc ius cuiquam tribui potuisse, quippe penes quos omnis fuerit templi atque oraculi cura. Sed ipsos Delphos

55 τῷ βουλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφὸν ἔς τὸν ἀελ
 χρόνον. Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφούς ὁ Κροῖσος,
 ἐχρησθηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπεὶ τε γὰρ δὴ παρέλαβε
 τοῦ μαντήτου ἀληθινήν, ἐνεφορέετο αὐτοῦ. ἐπειρω-

Pythia quid re-
 sponderit Croeso
 tertium consu-
 lenti de imperii
 sui diuturnitate.

quoque idem exercuisse ius, alia evincunt testimonia; quod quomodo secum conciliari possit in tanta huius rei obscuritate vix quisquam dixerit. Plura Saint-Croix: Des anciens gouvernem. fédératifs p. 277. 278 et Tittmann.: Über den Bund der Amphictyon. pag. 179 seq.

Sequitur ἀτέλεια, quae cum προμαντεία coniuncta reperitur III, 67 et cum προεδρία IX, 72. Alia exempla ex inscriptionibus protulerunt Gronovius et Wesselingius. De immunitate eorum, qui cum peregrini Delphis consedisent, tributo liberati sunt, dicitur ἀτέλεια apud Demosthen. Orat. advers. Leptin., ubi Cr. amandat ad Fr. A. Wolfii Prolegg. pag. LXXI. Sed ad nostrum locum magis facere videntur, quae Strabo IX p. 418 s. p. 641, A retulit: quotquot peregrini Delphicum oraculum consulerent, eos vectigal quoddam, ab Amphictyonibus constitutum, Crissaeis et Amphissaeis pendere coactos fuisse. A quo vectigali Lydos exemptos fuisse perquam fit probabile.

προεδρία hic intelligitur ius in solemnibus ludis, in Apollinis honorem institutis, primo ordine sedendi indeque ludos spectandi. Quod genus honoris alibi quoque frequens reperitur. Ac praeterea Lydis hoc tribuerunt Delphi, ut, quicum-

HERODOT. I.

que vellet, in omne tempus Delphorum unus fieret, i. e. in urbem reciperetur, agros possidere posset, alia iura acciperet, excepto tamen opinor ipso civitatis (τῆς πολιτείας) iure. Similia quaedam in Graecarum civitatum foederibus Larcherus laudat ex Xenophont. Hellen. I, 2, 7 et Demosthen. pro Coron. p. 487, E. Cr. de his privilegiis consuli vult Van Dal. in Dissertat. Antiqq. VI p. 442 — 445.

Cap. LV.

ἐνεφορέετο αὐτοῦ] i. e. implebat se eo (oraculo) s. largiter in eo consulendo sibi indulisit. Similem locum e Plutarch. Cicer. cap. 19 (al. 20) affert Schweigh. in Lexic. Herodot. s. v. Sed plura de verbi notione, tum propria de iis, qui cibo aut potu avidius fruuntur, tum translata de iis, qui in aliis quoque rebus cum simili aviditate agunt, ubi secundus casus adponitur, disputavit Lennep. ad Phalarid. Epist. p. 26. Ubi dativum adsciscit, implicandi notione redditur; vid. Lobeck. ad Phrynich. p. 587. — In antecedentt. haud mutavi ἀληθινήν, quamvis libri nonnulli ἀληθείην. Articulus τῆν, quem adiecerat Schaeferus, a libris quidem abest, sed opportune addi posse videtur Schweigh-

τα δὲ τὰδε χρηστηριαζόμενος, εἴ οἱ πολυχρόνιος 30
 2 ἔσται ἢ μοναρχία. ἢ δὲ Πυθίη οἱ χρῆ τὰδε·

Ἄλλ' ὅτ' ἂν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
 καὶ τότε, Ἀυδὲ ποδαβρῆ, πολυψήφιδα παρ' Ἐρμον

hausero, qui in Schellershemiano libro aliquid ante τοῦ erasmus invenerat, quod τὴν fuisse suspiceris licet.

εἴ οἱ πολυχρόνιος ἔσται] Ubi deliberativo coniunctivo (conf. I, 46. 53 ibiq. nott.) non opus sit, indicativum reperiri docet Werfer. in Actt. phill. Monacc. I p. 232, hoc loco apposito. De quo Cr. conferri iubet Hermann. ad Viger. de idiotism. p. 947.

ἢ δὲ Πυθίη οἱ χρῆ τὰδε] „Oraculum hocce retulerunt Dio Chrysostom. XIII p. 220 et Schol. Platon. pag. 188 ed. Ruhnk.“ Cr. Invenitur etiam in Diodori Excerptt. §. 29 Tom. II p. 25 (nov. scriptorr. collect.) ed. Mai. —

In primo versiculo cum Gaisfordio dedimus ὅτ' ἂν — γένηται (quando — progenitus fuerit), ubi male unus liber γίνηται. Ad ὅτ' ἂν vid. Thiersch. Griech. Grammat. §. 322 nr. 10 pag. 616. In altero versu valde nobis arridet Porsoni (Advers. p. 311) emendatio δὴ τότε pro καὶ τότε reponentis; quam tamen invitis libris scriptis ac reprobantibus Rufino (cuius locum attulit Cr. de Metr. Comic. f. CXLV, b ed. Paris. coll. Bast. Commentat. palaeograph. ad Gregor. Corinth. p. 826) et Scholiastâ Platónico reponere non sumus

ausi. Sed scripsimus πολυψήφιδα cum recentt. editt., ubi vulgo πολυψηφίδα aut πολυψηφίδα, quod idem praebet Diodorus l. I. „Invenitur haec clausula in Athen. XIV p. 630. Euseb. Praepar. Evang. V, 24 in Platon. Re publ. VIII, 16 p. 566. Aliam e Prisciano lectionis varietatem exhibet Lindemann. in Epist. praemissâ Prisciani Opp. minorr. (Leid. 1818) pag. XXI. — Pro μηδὲ in tertio versu exstat etiam μηδὲ, de quo Bast. l. I.“ Cr.

ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται] Quo sensu Cyrus dicitur ἡμίονος s. mulus, declaratur infra I, 91, ubi vid. Alia ad h. l. Platonis disputat Scholiasta, quae malim apud ipsum legi. „Simile quoddam in Arabum fabulis, quibus nomen Tausend und eine Nacht, narratur de Hind., quae Naamani est filia, Hedschacho, Mesopotamiae praefecto nupta. Nam misellum ex se mulum procreatum iri conqueritur; quo dicto ipsa maritum suum cum asino comparaverat. Unde is cum eo protinus divortium facit. Vid. Tausend u. e. Nacht von Jos. v. Hammer II p. 167.“ Cr.

Ἀυδὲ ποδαβρῆ] ποδαβρῆς dicitur, qui pedibus est tener, mollis; mox vero de quavis molitie et luxuria dicitur; quâ ipsâ Lydos male notos fuisse con-

φεύγειν, μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

56 Τούτοισι ἔλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλὸν τι 35
 μάλιστα πάντων ἦσθι, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμὰ ἀντ'
 ἀνδρὸς βασιλεύσειν Μήδων· οὐδ' ἂν αὐτὸς, οὐδὲ
 2οὶ ἔξ αὐτοῦ, παύσεσθαι κοτε τῆς ἀρχῆς. Μετὰ δὲ
 ταῦτα ἐφρόντιζε ἱστορέων, τοὺς ἂν Ἑλλήνων δυνα- 40
 τωτάτους ἐόντας προσκλήσαιο φίλους. ἱστορέων
 δὲ, εὔρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχον-

Croesi gaudium auctum, et consilium de adiungenda sibi Graecorum amicitia. Lacedaemonii, oriundi ab Hellenibus, principes generis Dorici; Athenienses, a Pelasgis, Ionici. Hellenicae gentis variae sedes.

stat. Apud Hesychium ἀβραὰ βαίνων est τροφερόβιος; quae citans Wesseling. addit Themist. Or. XIX p. 226, D: ἀλλὰ τρυφῆς ἦν καὶ οὐκ ἀρετῆς ὁ ποδαβρὸς ἐπωνυμία, et Euripid. Troad. 506. „Apud Dionys. Halicarnass. de compos. verb. p. 390 ed. Schaef. exstat ἐλαφρὰ ποδῶν. Conf. Bast. l. 1.“ Cr.

πολυψήφιδα παρ' Ἐρμον] Hermus fluvius in Phrygiae montibus ortus, per Sardiniam campos inde labitur, auctusque Pactolo in maris Aegaei sinum Smyrnaeum sese effundit. Nunc ei nomen Sarabat s. Kedous, ut Larcher. monet. Tu conf. I, 80. V, 101 Pausan. V, 13 §. 4. Tzschuck. ad Pompon. Mel. I, 17 §. 2. — In seqq. imperativi loco infinitivum poeta adhibuit; de quo usu conf. Matth. Gr. Gr. §. 546, ne plura.

Cap. LVI.

ἐλπίζων — οὐδαμὰ] Vulgo οὐδαμᾶ. Nos Gaisf. et Matth. secuti sumus. Ac bini libri οὐδαμὰ, unus οὐδαμῆ.

τοὺς ἂν Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας προσκλήσαιο

φίλους] Particulam ἂν, in uno libro omissam, eiici vult Werfer. in Actt. phill. Monacc. I p. 257 cum neque ad ἐόντας neque ad προσκλήσαιο particulam potentiali sit opus. Sed iure particulam retinent reliqui libri et scripti et editi.

ἱστορέων δὲ, εὔρισκε Λακεδαιμονίους κ. τ. λ.] Sequitur hic longior digressio, non illa quidem aliena ab universi operis consilio, sed alius fere generis atque ea, quam supra I, 23 seqq. narrationi Noster inseruerat. Cum enim hoc sibi omnino propositum habeat, ut Persarum res eversas Graecosque ipsos summa cum laude in libertatem vindicatos ostendat, quaecunque alia hoc in opere narrantur, ea hanc unam ob causam narrari videntur, quod scriptoris consilium adiuvant meliusque declarant. Hinc vel ea, quae ad antiquissimum Graeciae statum, Lacedaemoniorum atque Atheniensium, quae principes fere tunc temporis in Graecia civitates, cognoscendum valent, ita narrantur, ut non de industria, sed oblata occasione, ubi tale quid omittere nefas vi-

τας, τοὺς μὲν τοῦ Δωρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ τοῦ
3 Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα ἔόντα τὸ 26
ἀρχαῖον· τὸ μὲν, Πελασγικόν· τὸ δὲ, Ἑλληνικόν

deri queat, referantur. Neque etiam, quae utriusque huius civitatis fuerit conditio usque ad Persica bella, continuo hic adicitur, nimirum post I, 69, ubi ad primarium narrationis argumentum a digressionem redit auctor, sed multo infra, alia opportuna narrandi occasione oblata V, 39—55. De quibus digressionibus Creuzer. dixit in libro: Die histor. Kunst der Griech. pag. 142 seq. coll. p. 273 seq.

Caeterum praetermitti non debet, verba Nostri ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα ἔόντα usque ad cap. 69 init. omnia desiderari in Sancrofti libro et in aliis quibusdam; unde haec omnia non ab Herodoti manu profecta, sed a librariis adscripta esse perperam nonnulli arbitrati sunt. Sed, alia ut taceam ab aliis dudum prolata, videtur hunc locum in suo Herodoteo libro legisse Aristid. scholiasta a Frommelio nuper evulgatus, pag. 33. — „In seqq. pro ἔόντα Dobraeus coniecit ἔθνεα, non improbante Porsono; vid. Tracts pag. 260.“ Cr. Sed refragantur codices.

ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα ἔόντα τὸ ἀρχαῖον κ. τ. λ.] i. e. „haec enim gentes antiquitatis praecipuae habebantur, altera Pelasgica, altera Hellenica.“ Ubi e seqq. intelligitur, τὸ μὲν pertinere ad Athenienses, quos

Pelasgicae stirpis esse auctoris fert sententia, τὸ δὲ ad Lacedaemonios, qui, cum Doricae sint stirpis, ad Hellenicum genus pertinent. Illam gentem (Pelasgicam) nuspiam commigrasse refert, alteram vero (Dores) multum vagatam esse. Est haec Herodoti sententia, nisi prava interpretatione sententiam detorquere aut ipsum scriptorem erroris incusare velis. Tractavit huius capituli argumentum post alios C. O. Müllerus (in Dorr. I p. 17 seqq.), illud statuens: quae hic prodita legantur, minime ex antiquis fontibus ac traditionibus fluxisse, verum ex ipsius Herodoti studio cogitandique ratione hunc in modum prodi; quippe qui scriptor sic fere varias antiquitatis traditiones ac notiones in ordinem quasi redigere atque conciliare inter se studuerit. Quae aliis diiudicanda relinquo; Herodoto enim melius me has res perspicere minime equidem mihi sumam; neque intima eius sensa, reconditas cogitationes mihi huic in modum patere confiteor. At dicendum est de Larcheri disputatione (Tab. chronol. Tom. VIII §. XI p. 262 seq.), quā Athenienses falso ab Herodoto Pelasgos dici statuit, quamvis aliis locis (II, 51. VII, 94. VIII, 44) eandem ille professus esse videatur sententiam. Quippe coniunctum hoc

ἔθνος. καὶ τὸ μὲν, οὐδαμῇ καὶ ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, 45

est cum eo, quod Pelasgos nunquam solum mutasse, Hellenes vero multum pervagatos esse tradunt; quod ipsum iam ad universam illam de Pelasgorum atque Hellenum originibus quaestionem pertinet, de qua referre longum est, certi quid definire difficillimum. Quare quae ad scriptoris nostri intelligentiam nonnihil facere possint, ea pauca hic adnotabimus. Qui primum diserte monet, diversi generis esse Pelasgos atque Hellenes; in quo postea adversatus est illi Dionysius Halicarnass. Antiqq. Romm. I, 17 p. 45 ed. Reisk. haec scribens: ἦν γὰρ δὴ καὶ τὸ τῶν Πελασγῶν γένος Ἑλληνικόν, ἐκ Πελοποννήσου τὸ ἀρχαῖον. Ac plures viri docti hoc Dionysii testimonium secuti sunt, in quibus praecipue Vater. ad Adelong. Mithridat. II p. 382 seqq. 392 seq. consuli vult *Cr.*, atque Herbert. Marh. in Horr. Pelasgg. (Cantabrig. 1815), qui itidem Pelasgos et Hellenes pro una eademque stirpe haberi contendit. Quibus quodammodo accenseri poterit Raoul-Rochette (Histoïr. de l'Établiss. d. colon. Grecq. I p. 11), ubi discrimen inter utramque gentem non tale esse monet, quale plerisque videatur. Et alio loco (ibid. I p. 141 seq.) Pelasgos statuit indigenam Graeciae gentem esse vel certe eam, cuius primae in Graecia, antiquissimo certe aevo, fiat mentio. Quo cautius de his disputat Beck. in

Allgemein. Weltgesch. I p. 348. 807 ed. secund. Qui primitus quidem diversi generis utramque fuisse gentem concedit Tittmann. (de Amphictyoun. p. 113 seqq.), postea tamen mutuae cognationis haud pauca vestigia reperiri contendit. Quum enim prius Pelasgorum gens prae reliquis excelluerit eiusdemque nomen plerisque fere Graeciae gentibus fuerit commune, postea Hellenum nomen invaluisse censeret non minus vi atque armis quam consuetudine mutuoque commercio; in quo ipso vestigium apparere linguae Pelasgicae atque Hellenicae non valde diversae. Utut est, mihi certe potior videtur Herodoti auctoritas prae Dionysii, qui multo post vixit, testimonio Hellenesque inde et Pelasgos probe distinguendos esse censeo. Tu vid. Thucyd. I, 3. Kruse. Hellas I pag. 403. 414 seqq. 416. 453. 461 sqq. ac de Pelasgorum nomine ibid. p. 437.

καὶ τὸ μὲν, οὐδαμῇ καὶ ἐξεχώρησε] Haec verba de Pelasgis intelligenda, admodum exercuerunt viros doctos, cum multa apud veteres tradita reperiamus de Pelasgorum commigrationibus, quae omnia proferre putidum est. Unum excitabo Strabonem, qui Pelasgos vocat πολύπλανον ἔθνος καὶ τὰ πρὸς ἀναστάσεις (XIII p. 621 s. 922, C); cui addit *Cr.* Eustathii locum insignem ad Homeri Odys. XIX p. 690, 30 ed. Basil. περιώνυμον δὲ

4 πουλυπλάνητον κάρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευκαλίωνος

τὸ τῶν ἀπλῶς Πελασγῶν φῦλον καὶ πολυσπερὲς διὰ τὸ πλανητικόν; coll. fragmm. Historr. p. 41. Quae igitur Pelasgis tribuunt Strabo, alii, ea ab Herodoto Hellenibus tributa videmus; nam Herodoti verba, ut quibusdam olim visum est, ad Pelasgos referre, quo Strabo atque Herodotus secum concilientur, non sinunt linguae leges, neque ipse Stephanus Byzantin. s. v. Δώριον p. 746, recte hunc locum accipiens. Quare Wesselingius Herodotum non de universa Pelasgorum natione hic loqui censet, sed de Atheniensibus tantum, qui a Pelasgis genus duxerint. Cum enim latissime pateat Pelasgorum gens, eos solos ab Herodoto commemorari credibile est, qui ad Atticam pertineant eamque terram ab antiquissimo aevo tenuerint, unde indigenae sive autochthones sint appellati; qua quidem appellatione Athenienses prae reliquis Graecis insignes voluisse neminem fugit. Unde non multum differt, si Pelasgos Atticae terrae fines ingressos prisco aevo et cum indigenis in unam fere gentem coaluisse dixeris; quo ducit Herod. II, 51 coll. (ut Cr. monet) C. O. Müller. in Orchomen. pag. 439 seq. 129 seq. Nam terra Attica commigrationes incolarum minus est perpessa, teste Thucydide I, 2 fin.; ex quo haud scio an Nostro patrocinari possis, apud quem eundem VII, 161 Athenienses

dicuntur ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι, μῦνοι δὲ εἶοντες οὐ μετανάσαι Ἕλληνες. Haec sufficient ad Herodoti testimonium probandum. Add. Raoul-Rochette l. l. I pag. 140 seq. Undenam vero hi Pelasgi in Graeciam ipsam devenerint, quibus maioribus orti, quae ipsius nominis ratio, nolim nunc disquirere; nam ad liquidum haec unquam perduci posse despero. Quam in rem Cr. laudat Niebuhr. in Historr. Rom. I p. 35. 67 seq. Sturz. de dialect. Alexandr. pag. 9 not. (de Pelasgorum originibus), et Platner. Beyträg. z. Kenntniss des Attisch. Rechts pag. 12 not., qui duplicem Pelasgorum in Atticam distingui vult migrationem; priorem, quae h. l. et II, 51. VIII, 44 commemoretur, posteriorem, de qua VI, 137, tempore migrationum Aeolensium, ut Strabo testetur IX p. 391 ed. Tzsch. Ab his Pelasgis serius immigratis moenia, quae vulgo Pelasgica dicuntur, esse constructa (coll. Meurs. Cecrop. 5. Attic. Lectt. 6, 1) idem statuit Platner.

τὸ δὲ πουλυπλάνητον κάρτα] πουλυπλάνητον recurrit III, 38, ut ex Koen. ad Gregor. Corinth. de dial. Ion. §. 12 laudat Cr. Hoc loco Ionicam formam in οὐ una exhibet Aldina editio, unus offert liber πουλυπλάνητον itemque III, 38 πολύ; unus πολλυπλάνητον. Dores vero quod πουλυπλάνητοι dicuntur, testis est tota fere

βασιλῆος οἴκει γῆν τὴν Φθιωτίν· ἐπὶ δὲ Δώρου
τοῦ Ἑλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὀσσαν τε καὶ τὸν Οὐ-
λυμπον χώραν, καλεομένην δὲ Ἰστιαιωτίν· ἐκ δὲ

antiquitas, ubi maxime celebra-
tae Dorum commigrationes. De
quibus tamen copiose exponere,
huius loci non est. Magis huc
illud facit, quod Hellenes an-
tiquissimi, quorum apud Ho-
merum mentio, incolae sunt
τῆς Ἑλλάδος, quae Thessaliae
est urbs ad Achillis ditionem
pertinens, haud aliter atque
Phthia, quae et ipsa Thessaliae
est urbs sive tractus. Tu vid.
a Cr. laudatos Homer. II, II,
683 seq. ibiq. Heyn. IX, 363.
Strab. IX p. 431 s. p. 659, C
seq. Nec alias regiones ab He-
rodoto, qui Phthiotidem anti-
quissimo tempore hanc gentem
fenuisse asserat, indicari cre-
dam. Helladis inde nomen in-
tra Thessaliae fines apud Ho-
merum contineri, observavit
Apollodor. in Fragmm. apud
Strabon. VIII p. 370 s. p. 568,
C (p. 423 ed. Apollod. Heyn.).
Qui vero factum sit, ut hocce
nomen postea ad omnem fere
Graeciam pertinuerit, non ma-
gis quaerere attinet, quam quae
primae huius ipsius gentis fue-
rint sedes, quae origines. Mul-
ta collegit Beck. Anleit. z. Welt-
gesch. I pag. 808 coll. Kruse
(Hellas) I p. 461 seqq. De
Deucalione rege idem Beck. l. l.
pag. 809 varias collegit vete-
rum sententias, vix illas quidem
inter se conciliandas. Ad He-
rodotum facit Strabonis locus
IX p. 432 s. 660, B: ἴστο-

ρεῖται γὰρ ὁ Δευκαλίων τῆς
Φθιωτίδος ἄρξαι καὶ ἀπλῶς
τῆς Θετταλίας. Quo eodem
auctore Deucalionis filius ex
Pyrrha prognatus Hellen erat,
qui cum patri ipse successisset
in regno, dein filiiis suis reg-
num divisisse fertur. Sed plu-
ra Beck. l. l.

οἴκει γῆν τὴν Φθιωτίν]
Phthiotis, quae etiam *Phthia*
dicitur, ad Thessaliam perti-
net, in cuius tractu meridionali
ad montem Othryn inde a fon-
tibus Sperchii extenditur usque
ad Pagasaeum sinum; quam-
quam pro temporum ratione
fines quoque variasse probabile
fit. Augusto Romanis impe-
rante ad Thessaliam haec regio
idem pertinuit, teste Pausan.
X, 8 §. 2. Plura Beck. l. l.
I p. 831 coll. Mannert. Geo-
graph. d. Gr. u. Röm. VII p. 598.
Et iure primitivam Doricae gen-
tis sedem Phthiotidem statuit
Kruse Hellas I p. 522.

ἐπὶ δὲ Δώρου τοῦ Ἑλληνος,
τὴν ὑπὸ τὴν Ὀσσαν τε καὶ τὸν
Οὐλύμπον χώραν, καλεομέ-
νην δὲ Ἰστιαιωτίν] De *Hellene*
regnum inter filios (in quibus
Dorum fuisse dubitari nequit)
dividente conf. Apollod. I, 7,
2. 3 coll. Pausan. VII, 1 et
Beck. l. l. pag. 812. Quo au-
tem tempore et a quibusnam
patria terra Dorus sit pulsus,
haud compertum habemus. *He-
stiaeotis*, quo ille sedes trans-

τῆς Ἰσθμιαίωτιδος ὡς ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἷκεε 50
 5 ἐν Πίνδῳ, Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖ-

tulisse dicitur, in septentrionali Thessaliae parte est sita ad Ossam montem atque Olympum. Nomen ipsum utrum ex illo Euboeae insulae tractu, cui idem nomen, an aliunde inditum fuerit, vix dixeris. Neque magis de finibus huius regionis constat. Vid. Strabon. IX p. 437 s. 668, A. B. coll. Beck. l. l. p. 839 seq. et Mannert. l. l. VII p. 567. Euboeicum huius nominis tractum Noster commemorat VIII, 23. Thessalica regio postea demum hoc nomen accepisse videtur, cum antea *Doris* esset nuncupata, teste Androne apud Strabon. X p. 475 s. 729, A. Cr. addit Charac. apud Stephan. Byzant. s. v. *Δώριον*, et C. O. Müller. (Dorr. II p. 27 seqq.), qui Tempe quoque Thessalica huic regioni adnumeranda esse, ex ipsius Herodoti verbis concludi posse putat.

ἐκ δὲ τῆς Ἰσθμιαίωτιδος ὡς ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων] Hac de re mihi non satis liquet; proferam tamen, quae, monente Cr., ad h. l. disputavit C. O. Müller. in Orchomen. I p. 233 seq. Dor. I p. 32 seqq. De Epigonis hic cogitandum esse censet, quorum operâ Thebas captas fuisse novimus; unde eictos Cadmeos confugisse ad Illyricos Encheleos, eoque ipso in itinere attingisse Homolen Magnesia montem, ad quem Dores habitaverint, qui ipsi tum sedibus moti fuerint. Ubi ta-

men iure mireris, quod perfuga gens in transcurso Dores firmis sedibus pepulerit. Ac tot tenebris obscurata de Epigonis fama, ut, quid certi inde ad historiae fidem trahi queat, haud facile dixeris. Conf. Diodor. Sicul. IV, 67.

οἷκεε ἐν Πίνδῳ, Μακεδνὸν καλεόμενον] Non in *Pindum* montem haud procul remotum ab Histiaeotide Dores confugisse vult Larcherus (alioqui enim Herodotum scripsisse ἐν τῷ Πίνδῳ), sed *Pindi* urbem hic intelligendam esse, quae Dryopidi terrae, in quam post secesserint Dores, proxima, ad tetrapolin Doricam pertinuerit. Sed, ut illud taceam, multo magis consentaneum esse pro illius aevi iodole, in montibus confugium quaesivisse Dores, ex articuli omissione tale quid effici posse nego. — Μακεδνὸν vulgo ad Macedonicam gentem referunt, quae inde et ipsa Doribus accensenda sit propter Macednum s. Macedonem, qui Deucalionis nepos fuisse perhibetur. Plura Beck. l. l. I pag. 826. Cr. conferri iubet Sturz. de dialect. Macedon. p. 11 seq. not. et Weiske de Hyperbol. errorr. in hist. Philipp. pag. 19 not. 40. Ac nuper quidem C. O. Müller. (Dorr. I p. 2 seqq. 33 seqq.) Macedones Doricae stirpis esse negavit, cum ad Illyriam illi pertineant. Namque patrem historiae non veram de his sententiam edi-

τις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὼν, Δωρικὸν ἐκλήθη.

57

Ἦν τινα δὲ γλωσσαν ἴεσαν οἱ Πελασγοὶ, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι. εἰ δὲ χρεῶν ἐστὶ τεκμαιρόμε-
νον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἑοῦσι Πελασγῶν, τῶν ὑπὲρ
Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκούντων, οἱ ὄμουροί

Pelasgi barbara
lingua usi. Gens
Attica, Pelasgi-
carum una, trans-
iit ad Hellenas.

disse vult, sed Macedonum narrationem, quorum sane multum interfuerit Graecis gentibus adnumerari. Quae quatenus cum Herodoti verbis conciliari queant, equidem non exputem.

ἐνθεῦτεν δὲ αὐτίς ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη] Dores, ubi frustrata expeditione quam in Peloponnesum, Hylo duce susceperant, regressi erant, terram suam tradunt ab Hestiaeis Euboensibus sive a Perrhaebis occupatam invenisse; quare hinc profectos ad Dryopidem, quae ab Oeta meridiem versus sita erat, se convertisse sedesque novas condidisse adeoque ipsi regioni *Doridis* nomen imposuisse. Plura de his Beck. Anleit. z. Weltgesch. I p. 826. De ipsa hac terrâ, quae prius *Dryopis*, postea *Doris* est vocata, primarius Nostri legitur locus VIII, 31 coll. 43. Atque etiam C. O. Müller. (Dorr. I p. 35 — 41) multa disputat, quibus commonstrare studeat, Dores sensim sensimque ex Hestiaeotide Oetam versus migrasse, in cuius extremis convallibus primum sedes ceperint, dein magis maritimam oram versus progressi vel supra Dryopidem; ita ut omnis gens sensim ad eas regiones pervenerit, quarum

partes singulas vel antea tenuerint. Utut statuis, hoc certum videtur, Dryopidem terram Dores aliquamdiu tenuisse, et ex ea in Peloponnesum irruisse. Vid. Beck. l. l. pag. 828.

Cap. LVII.

οὐκ ἔχω — εἶπαι] Plurimi libri scripti εἶπεῖν. Sed vid. I, 49 et II, 89 coll. Creuzeri Commentt. Herod. pag. 81. — De dativo, qui verbo τεκμαιρόμεσθαι adiicitur, monuit Matth. Gr. Gr. §. 396, 2 pag. 724.

τοῖσι νῦν ἔτι ἑοῦσι Πελασγῶν, τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκούντων κ. τ. λ.] Valde disceptatur inter viros doctos de Tyrrenis atque *Crestone*. Nam Dionysii Halicarnass. (Antiqq. Romm. I, 26 p. 69 Reisk.) testimonio permoti, *Tyrrenos* in Etruria urbemque *Cortonam* hic intelligi quidam statuunt. Vid. inprimis Niebuhr. V. Cl. in Hist. Rom. I pag. 70 ed. pr. (p. 37 ed. sec.). Qui, si in Herodoto ita legeretur, quemadmodum apud Dionysium exstat, a nemine dubitari posse existimat, quin uterque rerum scriptor, et Herodotus et Hellanicus (quo teste utitur Dionysius), de una eademque urbe dixerint. Quae

κοτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι, οἴκεον
 δὲ τηνικαῦτα γῆν τῆν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην
 2 καὶ τῆν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην Πελασγῶν οἰκι-

alia addit, tum convicia in libros Herodoti manu scriptos prave corruptos, tum argumenta subtiliter excogitata, quibus Crestonem Herodoteam eandem atque *Cortonam* Dionysii, Etruriae urbem, esse comprobet, ea talia sunt, ut vix ei, qui sine praeoccupato iudicio ad hunc locum accesserit, placere possint. Ac mirum videri queat, qui factum, ut hoc loco, ubi de Graeciae gentibus Noster disserit, subito Etruscorum iniiciatur mentio. Itaque alii aliam interpretandi viam ingressi sunt duce Wesselingio. Namque ex Thucydide IV, 109 novimus, Thraciae oram maritimam insedissee Pelasgos sive Tyrrenos, qui olim Lemnum et Athenas tenuerant, eademque in regione fuisse gentem *Crestonicam*, cuius ipsius Noster meminit VII, 124. VIII, 116. Nunc loco nomen *Christania*, ad Echidori fontes intra Strymonem et Axium, septentrionem versus ab ea urbe, cui hodie nomen *Salonichi*. Illic igitur Herodoti *Crestonem* collocandam esse bene vidit Wesselingius. A quo ita discedit C. O. Müller. (Etrusc. I p. 94—98 coll. 345), ut duplicem gentem ac regionem *Crestonicam* distingui velit, alteram eam, de qua modo diximus, alteram in Chalcidice paeninsula sitam *Crestonem*, quae supra Tyrrenos in Atho

monte habitantes fuerit sita et hoc loco Herodoti sit intelligenda. Utram sequaris sententiam, de Etruria minime hic cogitandum, indeque nulla opus emendatione in ipsis Herodoti verbis, ut idem C. O. Müller. iam antea monuerat in *Orchomen*. p. 444. Tu add. potissimum Dahlmann. Herodot. p. 59 not. 60. Kruse. *Hellas* I p. 435 coll. 464 et quae *Cr.* laudat: Schlegel. in *Annal. Heidelbergg.* 1816 nr. 53 p. 855 seqq. Raoul-Rochette *Histoir. de l'Établiss. d. colon. Grecq.* I p. 431 seqq. Schol. *Aristid.* pag. 33 ed. Frommel., ubi haec exstant: *λήσταί τινες ἦσαν οἱ Πελασγοὶ οἰκοῦντες περὶ τὰ μέρη τῆς Τυρρηνίας, ὡς Ἡρόδοτος ἐν τῷ α', οἱ ἐλθόντες κατόκησαν ἐν Θεσσαλίᾳ· ἐκδιδαχθέντες δὲ ὑπὸ τῶν προσοίκων ἦλθον εἰς Ἀθήνας κ. τ. λ.*
 οἱ ὄμουροι κοτε ἦσαν κ. τ. λ.] Herodoti haec est sententia: Pelasgos istos, qui nunc in Thracia habitant, (e quibus argumentum de lingua ducit Noster) olim in Thessalia fuisse iisque in locis, quae nunc ad Thessalotidem terram quae vocatur pertinent, proxima illi terrae, quae nunc Doris appellatur.

καὶ τῆν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην Πελασγῶν οἰκισάντων κ. τ. λ.] Ad verborum structuram bene ex antecedentibus

σάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἱ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθη-60
ναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ζόντα πολίσματα
τὸ οὔνομα μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ
λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλωσσαν ἰέν-
3τες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτο τὸ Πελασγικόν,
τὸ Ἀττικὸν ἔθνος, ζὸν Πελασγικόν, ἅμα τῇ μετα-65
βολῇ τῇ ἐς Ἑλληνας καὶ τὴν γλωσσαν μετέμαθε.

Wesseling. huc revocat articulum τῶν; unde haec enascitur loci sententia: „et si porro coniecturam facere licet ex iis Pelasgis, qui Placiam et Scylacem in Peloponneso condiderunt, quique cum Atheniensibus unâ habitaverant, si denique ex iis coniecturam ducere licet, quotquot aliae urbes (olim) Pelasgicae (post) nomina immutarunt, etc.“ Nulla igitur hic opus emendatione. — In seqq. cum eodem Wesselingio aliisque retinimus οἰκισάντων pro vulg. οἰκησάντων. Herodoto caeterum suffragatur Pomponius Mela I, 19, ubi Placiam et Scylacem parvas Pelasgorum colonias appellat, quibus a tergo imminet mons Olympius [Mysius]. Add. Plin. H. N. V, 32. 39. Sita est urbs *Placia* in Mysia, orientem versus a Cyzico, occidentem versus a *Scylace*, quod oppidum fuit proximum. Vid. Siebelis. ad Pausan. V, 13 §. 4. Nec inanis est viri docti suspicio, Herodotum ipsum haec loca adisse; tu cf. Heyse. Quaestt. Herodd. I pag. 90. Qui idem, quod Herodotus haec oppida in Hellesponto, nec in Propontide

(ut accuratius tradit Mela), sita dicit, id non ex scriptoris imperitia factum esse monet, sed dicendi ex usu, quo saepe Hellesponti nomine etiam Propontis una cum freto illo intelligatur.

οἱ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι] Cum hoc loco conf. Herodot. VI, 137 et Thucydid. IV, 109. Ac Larcherus, qui antiquissimo aevo Atticam Pelasgos tenuisse negat, hoc refert ad posteriorem quandam Tyrrenorum s. Pelasgorum coloniam, qui cum nonnihil temporis in Attica remanserint, eiectione inde Lemnum confugerint, unde in Propontide Placiam et Scylacem condiderint. Nec alio fere spectat Platneri sententia, quam ad I, 56 indicavimus. Cr. addit: C. O. Müller. Orchomen. p. 439 seq. coll. 307 seq. Hic enim antiquo aevo Pelasgos docet Atticam insedissee nec postea demum immigrasse. — In seqq. ad ἦσαν — ἰέντες Cr. confert Fischer. ad Weller. III, b pag. 4 seq. et nott. ad Plotin. de pulcritud. pag. 210.

εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτο] Conf. IV, 195: εἴη δ' ἂν πᾶν κ. τ. λ.

4καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν
 νῦν σφραγ περαιοικούντων εἰσὶ ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ 27
 Πλακιηνοί· σφίσι δὲ, ὁμόγλωσσοι· δηλοῦσί τε, ὅτι,
 τὸν ἠνείκαντο γλώσσης χαρακτηῖρα μεταβαίνοντες ἔς 70
 58 ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσι ἐν φυλακῇ. Τὸ δὲ
 Ἑλληνικὸν γλώσση μὲν, ἐπεὶ τε ἐγένετο, αἰεὶ κοτε
 τῇ αὐτῇ διαχρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι.
 2ἀποσχισθὲν μέντοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὼν ἀσθε-
 νὲς, ἀπὸ μικροῦ τεο τὴν ἀρχὴν ὀρμεώμενον, αὐ- 75
 ξηται ἔς πλῆθος τῶν ἐθνέων πολλῶν, μάλιστα

Quare plurimum
 creverint Helle-
 nes; Pelasgi,
 minus.

καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ Κρη-
 στωνιῆται κ. τ. λ.] Apud Dio-
 nysium Halicarnass. Antiqq.
 Romm. I, 29 pag. 77 Reisk.
 haec citantem, legitur Κροτω-
 νιάται, quod tamen in Hero-
 doti textu reponere nolim. —
 Quam Bouherius (Diss. Herod.
 cp. X) olim vulgarat inscriptio-
 nem, ad Placiam pertinentem,
 cum Placianae matris fiat men-
 tio, ea ad Cyzicum pertinet,
 non valde remotum a Placia,
 sacrisque Cybeles, quae ipsa
 est mater Placiana, insigne.
 „Hinc apud Pausaniam V, 13, 4
 Siebelis. in Amalthea II p. 265
 restitutum vult τῆς Πλακιηνῆς
 (pro Πλαστήνης) μητρός τὸ
 ἔροδον in monte Sipylo.“ Cr. —
 Paulo ante cum Gaisf. dedimus
 τοιοῦτο pro τοιοῦτον item-
 que ἠνείκαντο pro ἐνείκαντο
 et εἰνείκαντο.

σφίσι δὲ, ὁμόγλωσσοι] Ex-
 stat ad h. l. scita Augusti Mat-
 thiae annotatio de discrimine
 inter σφίσι et σφί apud Hero-
 dotum; σφί plerumque tertiae
 personae pronomen esse docet

pro αὐτοῖς (iis, illis), σφίσι
 reciprocum esse sibi, sibi ipsis,
 ἑωυτοῖσι. — Ad locutionem
 ἐν φυλακῇ ἔχειν (servare, re-
 tinere), Nostro frequentem, conf.
 I, 160. V, 77. VII, 207. VIII,
 23. 40.

Cap. LVIII.

αἰεὶ κοτε τῇ αὐτῇ διαχρέε-
 ται] Vulgo διαχρέεται. Nos
 praetulimus διαχρέεται, quod
 Aldina aliaque edd. exhibent.

αὔξηται ἔς πλῆθος τῶν
 ἐθνέων πολλῶν] Verba τῶν
 ἐθνέων πολλῶν bene sic inter-
 pretatur Matthiae: „populorum
 e quibus constare Hellenes notum
 est, quique multi sunt.“ Si vero
 e sequentibus (ἐθνέων συγνῶν)
 huc translata illa suspicatur, mi-
 nus me habebit assentientem.
 Neque in hisce verbis: ἄλλων
 ἐθνέων βαρβάρων συγνῶν vo-
 culam ἐθνέων extinctam velim,
 cum iterata voce equidem nihil
 offendar. Sed coniunctum hoc
 est cum loci interpunctione, quae
 olim alia fuit atque nunc est;
 comma enim post πλῆθος erat

προσκεχωρηκότων αὐτῶ καὶ ἄλλων ἔθνέων βαρβάρων συχνῶν. πρὸς δὴ ᾧν ἐμοί τε δοκέει οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος, ἐὼν βάρβαρον, οὐδαμὰ μεγάλως ἀνέξηθῆναι.

insertum itemque post αὐτῶ; quae distinctio ipsi Schweighaeusero haud displicet, ut talis sit Nostri loci sententia: „Hellenicam gentem, quamdiu a Pelasgis discreta fuerit, infirmam fuisse, post vero, quum maior Pelasgicorum populorum pars multique alii populi barbari cum illa coaluissent, in magnitudinem crevisse.“ Quam si sequamur rationem, voces τῶν ἔθνέων πολλῶν de Pelasgis accipiendae erunt; quod ipsum quo iure fieri possit, equidem ignoro. Itaque nunc vulgatam loci interpunctionem et lectionem immutatam reliqui. — Ad ἀνέξηται Cr. conf. Fischer. ad Weller. III, a pag. 42.

πρὸς δὴ ᾧν ἐμοί τε δοκέει οὐδὲ τὸ κ. τ. λ.] Aldina et unus liber scriptus: ὡς δὴ ᾧν; reliqui codices πρὸς δὴ ᾧν. Schweighaeusero, ut antea Reiskio, Aldinae placuit lectio, quam ut explicatu difficiliorē librariis molestam fuisse censet, quamvis scriptoris usus eam satis tueatur. Erit enim illud dicendi genus, ubi ad infinitivum suppleatur id verbum, quod in minori enuntiatione inveniat, ut h. l. ad ἀνέξηθῆναι, verbum δοκέει. Conf. I, 65. 191. II, 8. IV, 5. 76 etc. Hermann. ad Viger. pag. 742. Matth. Gr. Gr. §. 539, 2

pag. 1059; quibus iure usus est Stallbaum. ad Platon. Phileb. p. 46. 47, a Cr. laudatus, qui idem consuli vult Schaefer. ad Sophocl. Trachin. 1240. Mihi tamen secus videtur. Facio cum Matthiae, qui codicum lectionem plurimum bene tuetur. „Mihī ὡς, ait, non adeo difficile videtur ei, qui vel pauca Herodoti legerit, πρὸς ita difficile, ut ipse commode me illud explicare posse diffidam. Quo minus hoc a librario proficisci potuisse credo. Dicere voluit πρὸς δὴ ᾧν οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος οὐδαμὰ μεγάλως ἠνέξηθῆ. Praeterquam quod multae barbarae gentes cum Hellenibus coaluerunt, Pelasgica gens, una e barbaris, per se etiam sine illa causa, non multum aucta est.“ Iam, eodem viro docto monente, haec est Herodoti sententia: *accedit — et sic mihi videtur — quod Pelasgica gens etc.* Censori in Ephemerr. Ienenss. 1817 nr. 165 pag. 381 scribere placet ὡς eodem sensu quo ὡσαύτως, cum sic demum et οὐδὲ et δὴ ᾧν intelligi possit. — Pro ἐμοί τε quibusdam placuit ἐμοιγε; quo vix opus, si locum eo modo, quo voluit Matthiae, explicaveris. Idem vir doctus in Gr. Gr. §. 626 p. 1279 bene tuetur particulam τε, cui

59

Pisistratus Croesi tempore Atheniensium tyrannus, ab a. 561 ad 528, tribus intervallis annos duodeviginti regnavit. [5, 65.] Tyrannus laudabilis. Eius patri quod portentum obtigerit, et quid consilii dederit Chilon Atheniensium civitas in tres factiones scissa, Megacle, Lycurgo, Pisistrato, alio alias partes foventibus. Quo astu sibi dominationem Pisistratus comparavit.

Τούτων δὴ ὧν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν κατεχόμενον τε καὶ διεσπασμένον ἐπυνθάνετο ὁ 80
Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἰπποκράτους, τοῦ-
2 του τὸν χρόνον τυραννέοντος Ἀθηναίων. Ἰππο-
κράτει γὰρ, ἔοντι ἰδιώτῃ, καὶ θεωροῦντι τὰ Ὀλύμ-
πια, τέρας ἐγένετο μέγα. θύσαντος γὰρ αὐτοῦ τὰ
ἱρὰ, οἱ λέβητες ἐπεστεῶτες, καὶ κρεῶν τε ἔοντες
ἐμπλεοὶ καὶ ὕδατος, ἄνευ πυρὸς ἕζεσαν, καὶ ὑπερέ- 85
3 βάλον. Χίλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρατυχῶν, καὶ
θηρσάμενος τὸ τέρας, συνεβούλευε Ἰπποκράτει,
πρῶτα μὲν γυναιῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ

facile cogitando addi possit καὶ ἄλλος. — οὐδαμὰ scripsi e tribus libris, ut I, 56.

Cap. LIX.

τὸ μὲν Ἀττικὸν κατεχόμενον τε καὶ διεσπασμένον] Optime Wesselingius: „Namque et Pisistrati dominatione continebantur premebanturque Athenienses, et *divulsi* in partes erant, Alcmaeonidis et quotquot erant eiusdem factionis, domo profugis; vid. I, 64. V, 62.“ Unde nihil mutandum esse patet.

τοῦτον τὸν χρόνον τυραννέοντος Ἀθηναίων] Volucium ac Schultziium (Appar. ad annal. p. 20. 39 seq.) si sequamur, hoc intelligendum erit de prima Pisistrati dominatione, quam minus recte vulgo ponunt ann. 561 a. Chr., cum, momente Schultzio p. 40, anno 560 a. Chr. primum Pisistratus tyrannidem acquisierit. Qui idem Athenis postea eiectus (ut I, 60 legimus) rediit anno 558

aut, ut rectius statuit Schultz. pag. 7 anno 555 sive, ut Larchero placet (Tab. chronol. cp. 20 p. 542 seq.) anno 554. Mortuum Pisistratum esse idem statuit 528 a. Chr. — „Quamdiu tyrannidem tenuerit Pisistratus, ex Aristotele intelligitur Polit. V, 9 §. 23 Schneid.“ Cr.

Χίλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος] „Teneatur hic locus ad explicandam doctrinam septem sapientum. Exercet enim Chilon h. l. *ἱερομαντείαν*.“ Cr. Scripsimus Χίλων cum recentt. pro Χείλων, et in seqq. retinimus *συνεβούλευε*, ubi Gronovio arridet Medicei libri lectio *συνεβούλεε*.

πρῶτα μὲν γυναιῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία] τεκνοποιός hic de muliere infantes pariente dictum, ut aliis locis eodem sensu *παῖδοποιός*; vid. V, 40 aliosque poetarum locos a Wesselingio laudatos. Unde nemo mirabi-

οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνει ἔχων, δεύτερα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνει ἔων παῖς, τοῦτον⁹⁰ 4 ἀπέλασθαι· οὐκων, ταῦτα παραινέσαντος Χίλωνος, πείθεσθαι θέλειν τὸν Ἰπποκράτεα· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον τοῦτον, ὃς, στασιαζόντων τῶν παράλων καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων,

tur, apud Plutarchum inveniri παῖδας ποιεῖν cum de viro tum de muliere, ut notavimus ad Plut. Pyrrh. pag. 233. Locutionem de viro, qui mulierem ducit in matrimonium, usitatam ἀγεσθαι ἐς τὰ οἰκία (sc. in suam ipsius domum), explicuimus ad Ctesiae Perss. fragm. ep. 2 pag. 92 seq. Conf. supra I, 34. II, 47.

δεύτερα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν] δεύτερα dictum pro δεύτερα δὲ; quam particulam in hac dictione plerumque omitti monet Werferus in Act. phill. Monacc. I pag. 253 seq. per multis exemplis congestis. — ἐκπέμπειν inprimis de viro dici, qui discidium matrimonii ineat, uxore aedibus eiectà, ἀπολείπειν de uxore, a viro discedente, pluribus exposuimus in nott. ad Plutarch. Alcibiad. pag. 103—105.

τοῦτον ἀπέλασθαι] i. e. hunc filium abdicare, s. hunc filium non agnoscere legitimum vereque suum. In seqq. facile cogitando addi aut e contextu suppleri poterit λέγουσι, φασί, vel simile quid. Nec magis remorari debet abruptum si cui videbitur dicendi genus.

στασιαζόντων τῶν παράλων

καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων κ. τ. λ.] Memorantur tres factiones, quibus Pisistrati aetate Attica fuerit divisa, Parali, Pediaei, Diacrii. Vid. veterum scriptorum testimonia apud Meursium in Pisistrat. cap. III, ac potissimum Plut. Solon. cp. 13. 19 pag. 85. 94. Schol. Aristoph. Vesp. 1218. Qui enim Diacrii ab aliis vocantur, Herodoto sunt Hyperacrii; hi favebant liberae rei publicae generi s. democratiae, Pediaei optimatum regimini, Parali mixtum quoddam rei publicae genus sequebantur. Et mirum est, quantopere hae factiones conveniant cum antiqua tribuum divisione terrae Atticae. Namque auctore Polluce (VIII, 9 §. 109. 110) sub Cecrope rege quatuor fuere φύλαι s. tribus: Κερροπίς, αὐτόχθων, ἀκταία, παραλία, sub Cranao itidem quatuor nominibus mutatis: Κραναῖς, ἀτθίς, μεσογαία, διακρίς. Iam tribum παραλίαν et διακρίδα easdem regiones tenuisse, quas postmodo Parali atque Diacrii, vix dubium; itemque μεσογαίαν eam fuisse, ubi postea habitarent Pediaei; quippe quorum terras arvis ac pascuis conspicuas fuisse narrant Suidas atque Harpocra-

καὶ τῶν μὲν προεστεῶτος Μεγακλῆος τοῦ Ἀλκμαί-
ωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου Λυκούργου Ἀριστο-95
λαΐδεω, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα, ἤγειρε τρί-

tio. Unde admodum credibile fit, eos ipsos fuisse locupletes indeque nobiles inter Atticae incolae, optimatesque Atticae iure dici posse. Quibus oppositi dicuntur *Diacrii* s., ut Herodotus eosdem appellat, ὑπερακρίους, quos montium incolae fuisse ipsum nomen satis indicat. Accedit Dionysius Halic. Antiqq. Romm. I, 13: „ἀρχαῖκόν τὸ φιλοχωρεῖν ὄρεσιν· ὡς ὑπερακρίους τινὰς Ἀθήνησι.“ Quare Palmerii rationes probare nequeo, ὑπερακρίους nomen accepisse stantentis, non a montibus, in quibus habitaverint, quam ab eo, quod ὑπὲρ ἄκραν i. e. supra Sunium promontorium, sedes habuerint. Vid. Exercitt. in vett. auctt. pag. 3 seqq. Sedes vero Diacriorum a Braurone usque ad Parnesum montem pertinuisse monet Hesychius s. v.; quae ipsa est terrae Atticae pars utique montibus magis obsita, quam Strabo dicit ὄρεινήν. Utut est, hi Diacrii erant pauperes, iisque fere conveniunt, qui θῆτες vocantur, inferioris illi quidem ordinis, divitibusque aere alieno obnoxii plerumque ac servi propemodum. Unde non mirum democratiae illos favisse; quos inde eum, qui tyrannidem affectaret, potissimum sectari par erat. Nam e huiusce-modi liberi populi statu tyran-

nidem existere solere, nota res. Vide tamen, quod ad Pisistratum attinet, Fittmann. Darstell. d. Griech. Staatsverf. pag. 530 seq. coll. p. 349. Iam tertio loco restant *Parali*, mixtam rei publicae formam praefidentes, neutris addicti; id quod ex vitae genere (nam navigationi et commercio illos deditos fuisse vel inde patet, quod oram maritimam regionesque mari proximas tenebant) optime explicari posse nemo non videt. Hinc quoque iidem coniuncti in Pisistrati rebus reperiuntur eiusdem adversarii cum Pediaeis; quippe rebus suis opibusque adeo atque divitiis timentes a Diacriis s. plebe paupere atque inope. Quam in rem Cr. consuli vult Schömann. de Comit. Atheniens. p. 343 seq. et Platner.: Beiträge z. Kenntniss d. attisch. Rechts. p. 3 sq. 53 sqq.

καταφρόνησας τὴν τυραννίδα] καταφρονεῖν, quod vulgo est *contemnere*, quodque binis aliis Nostri scriptoris locis (I, 66. VIII, 10) *putandi*, *existimandi* notionem habet, quamvis non sine addita quadam arrogantiae vel contemptus significatione, hoc loco *affectandi* ac *meditandi* notione accipi posse contendunt. Quod cum male haberet Valckenarium, coniecit (pro καταφρονήσας): καὶ φρονήσας i. e.

5την στάσιν. συλλέξας δὲ στασιώτας, καὶ τῷ λόγῳ
 τῶν ὑπερακρίων προστάς, μηχανᾶται τοιαύδε. τρω-
 ματίσας ἐσωτόν τε καὶ ἡμιόλους, ἤλασε ἐς τὴν ἀγο- 28
 ρὴν τὸ ζεῦγος, ὡς ἐκπεφευγὸς τοὺς ἐχθρούς, οἳ
 μιν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι δῆθεν.
 ἐδέετό τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινοσ πρὸς αὐτοῦ 1

etiam tyrannidis occupandae studiosus; quo sensu φρονεῖν τυραννίδα in Aristophan. Vesp. 505. Neque vero recepit Schweigh., cui καταφρονεῖν h. l. pro verbo simplici φρονεῖν positum videtur, ut καρδοκεῖν pro δοκεῖν, alia id genus. Nec aliter apud Hippocratem καταφρονεῖν, ubi valet sana mente esse, animo quid agitare. Quae mihi ita probantur, ut aliquam certe contemptus notionem hic quoque adiectam existimem, quam ita expressit Matthiae (Gr. Gr. §. 378 not. 2 pag. 696, ubi vid.): „mit Verachtung seiner Gegner auf die Alleinherrschaft sinnend.“

καὶ τῷ λόγῳ τῶν ὑπερακρίων προστάς] i. e. cum oratione persuasisset montanis, cum eos verbis adduxisset, ut primas ipsi deferrent. Suave dicendi genus moresque humanos in Pisistrato collaudat Plutarch. in Vit. Solon. cp. 29, ubi vid. plura.

οἳ μιν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι δῆθεν] ἐλαύνειν hic absolute, cui paulo ante addiderat τὸ ζεῦγος. Conf. Schaefer. ad Lambert.

HERODOT. I.

Bos. Ellipss. L. Gr. pag. 868 coll. pag. 41. — ἐς ἀγρὸν refero ad loca Atticae terrae plana, ubi *Pediaeorum* factio, duce Lycurgo, plurimum valuit. Cum hisce autem proxime contendisse Pisistratum auctor est Aristoteles in Polit. V, 5. Sed *Paralos* fuisse ex Polyaeo (I, 21 §. 3) quis colligat, ubi Megacles, huius factionis dux, adversarius nominatur Pisistrati, qui ipse pauperum res tuitus sit. Tu vid. supra disputt. — In voce δῆθεν elegans inest ironiae quaedam significatio, hoc fere sensu: „*qui scilicet*, (s. ut simulabat) *ipsum in campos proficiscentem interficere voluissent.*“ Sic I, 73. VI, 1. Alia Zeune ad Viger. pag. 499 not. et Matth. Gr. Gr. §. 603 pag. 1210. De ὡς δῆθεν monuit Blomfield. ad Aeschyl. Prometh. 210. Ad argumentum *Cr.* confert similis fraudis ab Ulyxe commissae exemplum apud Homer. Odys. IV, 244. Atque huius ipsius Pisistratum olim admonuit Solon, apud Plutarch. Vit. Solon. cp. 30 p. 95, D. Nec dispar est Zopyri fraus apud Herodot. III, 154 seqq. ac Dionysii apud Diodor. Sicul. XXI, 95.

10

κυρῆσαι, πρότερον εὐδοκιμήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγα-
 ρέας γενομένη στρατηγίῃ, Νίσαιάν τε ἐλὼν, καὶ
 6 ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. Ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν
 Ἀθηναίων ἐξαπατηθεὶς, ἔδωκέ οἱ τῶν ἀστῶν κατα-5
 λέξας ἄνδρας τούτους, οἱ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγέ-
 νοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ. ξύλων γὰρ
 7 κορούνας ἔχοντες εἶποντό οἱ ὀπίσθε. συνεπαναστάν-
 τες δὲ οὗτοι ἅμα Πεισιστράτῳ, ἔσχον τὴν ἀκρόπο-
 λιν. ἔνθα δὴ ὁ Πεισιστράτος ἤρχε Ἀθηναίων, οὔτε
 τιμὰς τὰς εὐσας συνταράξας, οὔτε θέσμια μεταλ-10
 λάξας· ἐπὶ τε τοῖσι κατεστεῶσι ἔνεμε τὴν πόλιν,

εὐδοκιμήσας ἐν τῇ πρὸς
 Μεγαρέας γενομένη στρατη-
 γίῃ] Pertinet hoc imprimis ad
 expeditionem de recuperanda
 Salamine, quam Megarenses
 tenebant, susceptam, in qua
 praeter Solonem, Pisistrati
 etiam fit mentio apud Plutarch.
 Vit. Solon. cp. 8 pag. 82.

Nisaea Megarae est portus,
 qui longis moenibus cum ipsa
 urbe est coniunctus. Vid. Thu-
 cydid. I, 103. Plura Kruse
 Hellas II, 1 p. 385 seqq. coll.
 362 et Reinganum: Das alte
 Megaris. Berolin. 1825.

ἔδωκέ οἱ τῶν ἀστῶν κα-
 ταλέξας ἄνδρας τούτους] Quos
 quinquaginta numero primum
 fuisse narrat Plutarch. Vit. So-
 lon. 30, dein auctos esse a Pi-
 sistrato, permittente aut commi-
 vente populo. Trecentos fuisse
 auctor est Polyaeus in Stra-
 teg. I, 21 §. 3. Κορυνηφόροι
 diserte hic distinguuntur ab
 iis, qui appellantur δορυφόροι
 (hasta armati, hastam gestan-
 tes) nomine de regni satelliti-

bus usitato indeque apud libe-
 ras civitates invidioso; vid. I,
 8. Κορυνηφόροι vocantur a
 clava, quia armati sunt tan-
 quam milites. Alias sunt servi
 pedum pastorale s. baculum
 rusticum gestantes. De qui-
 bus praeter Athen. XII p. 410.
 504 Schweigh. Cr. consuli
 vult Ruhnken. ad Timaei Le-
 xic. Platon. pag. 214. et nott.
 ad Cicero. de Divinat. I, 17.
 pag. 85.

ἐπὶ τε τοῖσι κατεστεῶσι
 ἔνεμε τὴν πόλιν κ. τ. λ.] Haec
 verba ex antecedentibus facile
 explicari poterunt. Nam Pisi-
 stratus magistratus atque hono-
 res lege constitutos nullos per-
 turbavit aut sustulit (οὔτε τι-
 μὰς τὰς εὐσας συνταράξας)
 neque ulla mutavit leges (eas
 scil., quae a Solone latae erant:
 οὔτε θέσμια μεταλλάξας), sed
 iis, quae in re publica consti-
 tuta erant, optime servatis,
 civitatem moderatus est impe-
 riumque administravit. Atque
 declarant verba: ἐπὶ τοῖσι

60 κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. Μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον τῷτὸ φρονήσαντες οἱ τε τοῦ Μεγακλέους στασιῶται καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου, ἔξελαύνουσί μιν.

Eiectus, imperium rursus consequitur.

κατεστεῶσι (ubi ἐπὶ eo sensu, quo cap. seq. ἐπὶ τῇ τυραννίδι), Pisistratum urbi prae-fuisse, servata ea, quae fuit constituta, re publica nec turbatis legibus aut magistratibus. Idem testatur Plutarch. Vit. Solon. cp. 31, ubi Pisistratum ipsum caedis reum scribit in Areopago causam dixisse. Add. Aristotel. Polit. V, 12. Quae cum ita sint, Pisistratus Soloni utique scribere potuit (vid. Diogen. Laert. I, 53), se, quamvis tyrannus habeatur, nihil tamen praeter dignitatem et honorem, a reliquis civibus differre, iis solis contentum, quae priorum etiam regum fuerint munia (τὰ ζητὰ γέρα). Nam apud priscos Graecos, teste Thucydide I, 13 hereditaria fuerunt regna ἐπὶ ζητοῖς γέρασι i. e. certis conditionibus honoribusque regi constitutis; quibus ipsis legitimi principes distinguerentur ab iis, qui per vim civibus illatam bellique iure regnum acquisierint, quos tyrannos vulgo dicunt. In quorum numero ne haberetur Pisistratus, in imperio administrando nil ille sibi sumpsit nisi quae regibus legitimis, re publica integra, olim concessa et tributa fuerunt. „Verba ἐπὶ τοῖσι κατεστεῶσι hinc vert. mit Erhaltung und Schonung der bestehenden Verfassung. Plura Lambert. Bos. Observv.

critt. cp. 3. Herald. in Salmas. Obs. ad Ius Att. et Rom. V, 14 §. 9. Fundus locutionis quodammodo Homericum illud (Odys. VII, 150 ibiq. Eustath. pag. 278 Bas.):

— γέρας δ' ὅτι δῆμος ἔδωκεν.“

Cr. In quibus verbis Ulysses de Phaeacum proceribus γέρας fundis regi a populo concessis intelligit Tittmann. (Darstell. d. Griech. Staatsverf. pag. 73), qui idem Thucydidis verba supra prolata ἐπὶ ζητοῖσι γέρασι ad regum reditus, minime vero, ut vulgo fit, ad iura munerisque eorum refert (p. 68 not. 69 l. l.). Quae mihi certe non persuasit.

ἔνεμε τὴν πόλιν] In Aldina ξμενε, quod Reiskius praefert, de legibus intelligens, quibus Pisistratus steterit, haud mutatis. Plutarch. l. l. de Pisistrato: ἐφύλαττε γὰρ τοὺς πλείστους νόμους τοῦ Σόλωνος, ἐμμένων προῶτος αὐτὸς καὶ τοὺς φίλους ἀναγκάζων. Plura de hoc verbo collegi ad Philopoemen. pag. 10. 11. Quae tamen minime eo valent, ut Herodoteam lectionem vulgatam loco moveant, in qua νέμειν de regimine urbis dictum, ut V, 71. 29. 92. etc.

Cap. LX.

ἔξελαύνουσί μιν] Quod quo tempore probabiliter sit factum,

20ῦτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας, 15
καὶ τὴν τυραννίδα οὐκ ἔωκράτα ἐξήρξωμένην ἔχων,
3 ἀπέβαλε. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον, αὐτὶς ἐκ
νέης ἐπ' ἀλλήλοισι ἐστασίασαν. περιελαυνόμενος δὲ
τῇ στάσει ὁ Μεγακλῆς, ἐπεκηρυκεύετο Πεισίστρα-
τω, εἰ βούλοιτό οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναικᾶ ἐπὶ 20
4 τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένου δὲ τὸν λόγον καὶ ὁμο-

supra indicavimus. Eiecti Pisi-
strati bona publicata, verum
a nemine praeter Calliam emta
esse narrat Herodotus VI, 121.
Alia veterum testimonia colle-
git Meursius in Pisistrat. cp. 4.

αὐτὶς ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισι
ἐστασίασαν] ἐκ νέης de
νοσο, ubi supplent ἀρχῆς a
Plutarcho de Sollert. Animal.
p. 959 additum; vid. Lambert.
Bos. de Ellipsis. p. 42.

ἐπ' ἀλλήλοισι: *adver-*
sus se invicem; ubi praeposi-
tionem non quartus sed tertius
casus sequitur, poetarum fere
ex more, de quo Blomfield. ad
Aeschyl. S. c. 'Th. vs. 1. He-
rodot. I, 61: μαθὼν δὲ ὁ
Πεισίστρατος τὰ ποιούμενα
ἐπ' ἑωυτῷ.

περιελαυνόμενος δὲ τῇ στά-
σει ὁ Μεγακλῆς] περιελαυν-
όμενος est: *agitatus, vexa-*
tus, circumactus. Unde nec
Stephanus aberravit a sensu,
vertens: *fatigatus*, nec Grono-
vius vertens: *obsessus*.

εἰ βούλοιτό οἱ τὴν θυγα-
τέρα ἔχειν γυναικᾶ ἐπὶ τῇ τυ-
ραννίδι] Verba οἱ τὴν θυ-
γατέρα verte: *suam ipsius*
(Megaclis) *filiam*, quemadmo-
dum apud Pindarum Ol. I, 91

τάν οἱ πατήρ ὑπερκρέμασε
καρτερόν αὐτῷ λίθον, quam-
quam hic aliam quoque inter-
pretandi rationem propositam
esse haud sum nescius. Dif-
fert a nostro loco, quod supra
I, 34 exstat: μή τι οἱ κρεμά-
μενον τῷ παιδί ἐμπέση, ubi
vid. — Nomen filiae tacet Hero-
dotus. Sed ex Suida (s. v.
Ἐγχεκοισυρωμένην) et Schol.
ad Aristoph. Nub. 49 colligunt,
eam dictam fuisse Κοισύραν.
De quo equidem non litem mo-
vebo. Verba ἐπὶ τῇ τυραννίδι
iam contendimus cum iis, quae
I, 59 fin. leguntur: ἐπὶ τοῖσι
κατεστεῶσι. Est enim ἐπὶ in
his conditionale, ut paulo post
in verbis ἐπὶ τούτοις et I, 141.
160, alibi. Unde ἐπὶ τῇ τυ-
ραννίδι erit: „*sub conditione*
tyrannidis, s. ea conditione inita,
ut pro Megaclis filia in matri-
monium ducta Pisistratus tyrannidem acciperet.“ Vid. Matth.
§. 585, β p. 1165. Quod se-
quitur ἐπὶ τῇ κατόδῳ est: *re-*
ditus causa s. quo ille reducere-
tur; uti supra I, 41: ἐπὶ δη-
λήσει. — Mox πρᾶγμα εὐη-
θέστατον est *res stultissima,*
ineptissima. Vocem εὐήθης hac
significatione Plato potissimum

λογήσαντος ἐπὶ τούτοισι Πεισιστράτου, μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ κατόδῳ πρῆγμα εὐηθέστατον, ὡς ἐγὼ εὐρίσκω, μακροῦ· ἐπεὶ γε ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τοῦ βαρβάρου ἔθνεος τὸ Ἑλληνικόν, ἐὼν καὶ δεξιότε-

frequentavit. Conf. Ruhnken. ad Tim. Lex. Plat. p. 132.

ἐπεὶ γε ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τοῦ βαρβαρικοῦ ἔθνεος τὸ Ἑλληνικόν] Multum hic libri variant; plures exhibent: τὸ βάρβαρον ἔθνος τοῦ Ἑλληνικοῦ, unus τὸ βαρβαρικόν ἔθνος τοῦ Ἑλληνικοῦ, unus ἔθνεος τοῦ βαρβάρου τὸ Ἑλληνικόν, alii denique τοῦ βαρβάρου ἔθνεος τὸ Ἑλληνικόν, quod ipsum Schweigh. et Gaisf. placuit. Nos cum Matth. olim retinendam censebamus priorum editt. lectionem: τοῦ βαρβαρικοῦ ἔθνεος τὸ Ἑλληνικόν, his potissimum permoti rationibus, quod de iis, quae nec Graeca sunt nec ad Graeciam pertinent adeoque Graecis opponuntur (ut hoc fere loco) subinde invenitur βαρβαρικὸς, cum βάρβαρος locum habeat, ubi de moribus sermo atque institutis. De quo, monente Cr., consulatur Schaefer. in Melett. critt. pag. 40, cui add. Hemsterhus. ad Xenophont. Ephes. pag. 180 ed. Locell. Nunc tamen Gaisfordium sequi malui, tum propter librorum scriptorum atque editionum auctoritatem, tum quod illud discrimen inter βαρβαρικὸς et βάρβαρος vix ubique servatur. Ita in Platonis loco, quem Cr. adscripsit, Politic. p. 262 s. p. 257 Bekk.

sibi opponitur τὰ Ἑλληνικόν (sc. γένος) atque τὸ βάρβαρον. Est vero haec nostri loci sententia: „illos tale consilium de reducendo Pisistrato cepisse, longe omnium, ut Herodoto videtur, ineptissimum, si quidem ex antiquo iam aevo Hellenes prae barbaris nationibus excellerent, tum dexteritate ingenii, tum eo quod a ridicula (barbarorum) stultitia magis remoti essent, atque nunc ipsi Athenienses, qui sapientia vel reliquis Hellenibus praestare dicerentur, tale quid comminiscerentur, quo utique rudes gentes ac barbarae fere decipi poterint, minime vero culti Graeci Graecorumque vel cultissimi Athenienses decipi debebant.“ Ut enim Graeci barbaris, ita Graecis cunctis Athenienses praestare sibi videbantur sapientiâ omni que ingenii cultu, reliquae Graeciae se magistros esse iactantes. Unde Athenarum urbem Pericles dixit τῆς Ἑλλάδος παιδευσιν, Thucydid. II, 41. De quo dicto plura Cr. ad oration. decivitat. Athen. pag. 56 ed. sec. Equidem me continebo in uno Dicacarchi loco, qui ex Herodoteo expressus videatur, p. 10 (in Creuz. Melett. III pag. 183): τὸ κατόλον δ' ὅσον αἱ λοιπαὶ πόλεις πρὸς τε ἠθονὴν καὶ βίου διόρθωσιν τῶν ἀγῶν διαφέ-

ρον, καὶ εὐηθίης ἡλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· 25
 εἰ καὶ τότε γε οὗτοι ἐν Ἀθηναίοισι, τοῖσι πρώτοισι
 λεγομένοισι εἶναι Ἑλλήνων σοφίην, μηχανῶνται
 5 τοιαῦδε. Ἐν τῷ δῆμῳ τῷ Παιανιεῖ ἦν γυνή, τῇ
 οὖνομα ἦν Φύη, μέγαθος ἀπὸ τεσσέρων πηχέων
 ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εὐειδής. 30
 6 ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἕς ἄρμα
 ἔσβιβάσαντες, καὶ προδέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἔμελλε

ροσιν, τοσοῦτον τῶν λοιπῶν
 πόλεων ἢ τῶν Ἀθηναίων πα-
 ραλάττει. „Add. Olympiod.
 „ad Platon. Alcib.: πάτριον
 „γὰρ Ἀθηναίους σοφιᾶν νικᾶν
 „(p. 12. 144. 168) et quae ad
 „Homer. Odys. XXI, 107
 „(ubi Telemachus Penelopen
 „matrem Graecis mulieribus
 „omnino praestare dicit) tum
 „alia adscripsit Eustath. pag.
 „752, 16 Bas., tum vero etiam
 „haec: εἰ τοίνυν πρὸς μὲν
 „τὰς βαρβάρους ἀσύγκριτος
 „ὡς Ἑλληνὶς αὐτῇ, τῶν δὲ
 „Ἑλληνίδων οὐδεμία ἔστι κατ'
 „αὐτὴν, πασῶν λοιπῶν ὑπερ-
 „κεῖσθαι λέγοι ἂν ὁ παῖς.“ Cr.

καὶ εὐηθίης ἡλιθίου ἀπηλ-
 λαγμένον μᾶλλον] Ad locutio-
 nem conf. Plutarch. Cimon. 4
 p. 110: ἰδενότητός τε καὶ
 στρωμυλίας Ἀττικῆς ὄλως ἀπηλ-
 λάχθαι. Ad structuram gram-
 maticam Cr. laudat Schaeferi
 observationem ad Apollon.
 Rhod. schol. p. 165 de con-
 iunctione participii ὄν cum alio
 participio. Nostro tamen in
 loco hanc structuram minus ha-
 bere offensionis, quam in aliis
 illic laudatis, minime fugit ipsum
 virum doctum.

ἦν γυνή, τῇ οὖνομα ἦν Φύη]
 Sunt bini alii loci, qui huc fa-
 ciunt, alter Athenaei XIII, 9
 pag. 609, alter Hermogen. de
 invent. I, 42, ubi Phylarchus
 et Clidemus citantur auctores
 (cf. Clidemi frgmm. p. 46 ed.
 Lenz. et Siebel.). Alios locos
 cum hisce una conguessit Meur-
 sius in Pisistrat. cp. 4. Hinc
 enim discimus hanc mulierem et
 perpulcram fuisse, et filiam So-
 cratis cuiusdam, coronam ven-
 dentem, posteaque nuptam
 Hipparcho Pisistrati filio. —
 Mox scripsimus cum aliis μέγα-
 θος pro μέγεθος quod omnes
 libri uno excepto offerunt.

προδέξαντες σχῆμα οἷόν τι
 z. τ. λ.] Vix opus emendationi-
 bus, quales sunt προσάψαντες
 s. προσδήσαντες (IV, 195. VI,
 119); recteque verbum προ-
 δέξαντες (pro vulgari forma
 προδέλιξαντες) tuitus est Wes-
 selingius explicans: „ostenta-
 runt ergo magnificam illam spe-
 ciem, ut incautos fallerent.“
 Schwgh. qui et ipse vulgatam
 tenet, aliter eam in interpreta-
 tione expressit: „in currum su-
 stulissent edoctam prius eum
 adsumere vultus corporisque ha-

εὐπρεπέστατον φανέσθαι ἔχουσα, ἤλαυνον ἔς τὸ ἄστυ, προδρομούς κήρυκας προπέμφαντες, οἳ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἔς τὸ ἄστυ ἀπικόμενοι, λέγον- 35
τες τοιαύδε· „Ὡ Ἀθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόφ Πει-
„σίστρατον, τὸν αὐτὴ ἢ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνθρώ-
„πων μάλιστα, κατάργει ἔς τὴν ἑωυτῆς ἀκρόπολιν.“

8 Οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοριέοντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ
ἔς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο, ὡς Ἀθηναίη Πει- 29
σίστρατον κατάργει· καὶ οἱ ἐν τῷ ἄστει πειθόμενοι 41
τὴν γυναικα εἶναι αὐτὴν τὴν θεόν, προσεύχοντό τε
τὴν ἀνθρώπων, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πεισίστρατον.

61 Ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημέ-
νω ὁ Πεισίστρατος, κατὰ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς 45
Μεγακλῆα γενομένην γαμέει τοῦ Μεγακλέους τὴν

Uxorē abutens,
quam alteram
duxerat, Mega-
clis filiam, co-
actus rursus dece-
dere, iuit Ero-
triam, et ibi se
opibus munit.

*bitum, quo maxime decora esse
adparitura.*“ Ad sensum non
male; namque προδέξαντες vix
aliud esse videtur, quam: „ei
(mulieri) iam indicantes habi-
tum ac speciem, qua assumpta
formosissima videbatur. Scripse-
ram haec, cum a viro docto
quodam in Ephemerid. Halenss.
1828 nro. 64 p. 519 locum sic
explicatum invenirem: „προ-
δέξαντες σῆμα οἷόν τι (ὡς)
εὐπρεπέστατον ἔχουσα ἔμελλε
φανέσθαι, prius monstraverant
habitum qualem (tanquam) ma-
xime decorum habens apparitura
esset; sie hatten ihr eine Hal-
tung gezeigt, in der sie, wie
man erwartete, als in der schön-
sten erscheinen würde.“ — Pau-
lo ante ἔς ἄρμα ἐσβιβάσαντες
est: „cum in currum imposuis-
sent illam.“ Confert Cr. Hem-
sterh. ad Lucian. II p. 238.

αὐτίκα δὲ ἔς τε τοὺς δή-
μους φάτις ἀπίκετο] φάτις
hic est: rumor, fama, coll. in-
fra II, 102. Aliis locis dicitur
λόγος μῦθος, alia id genus,
de quibus Creuzerus in: His-
tor. Kunst der Griech. p. 178
seq.

καὶ οἱ ἐν τῷ ἄστει πειθό-
μενοι] οἱ, quod plerumque de-
est, adscitum e quibusdam li-
bris, in quibus lineae supra-
scriptum legitur. πειθόμενοι
perperam a librariis in pluribus
codd. mutatum in πυνθόμενοι;
„namque,“ ut Wesselingii utar
verbis, „ut mulierem pro dea
adorarent, incessere animos
persuasio debuit divinitatis.“

Cap. LXI.

γαμέει τοῦ Μεγακλέους τὴν
θυγατέρα] γαμέει in activo,
ut de viro, cum in medio ple-

2 θυματέρα. οἷα δὲ παίδων τὲ οἱ ὑπαρχόντων νενη-
 ξίων, καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμαιωνι-
 δέων, οὐ βουλόμενός οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου
 3 γυναικὸς τέκνα, ἐμίσητό οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ
 μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἢ γυνή· μετὰ δὲ, 50
 εἴτε ἱστορεύσῃ, εἴτε καὶ οὐ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μη-
 4 τρὶ· ἢ δὲ, τῷ ἀνδρὶ. τὸν δὲ δεινόν τι ἔσχε, ἀτι-
 μάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὄργῃ δὲ, ὡς εἶχε,
 5 καταλλάσσετο τὴν ἔχθρην τοῖσι στασιώτησι. μαθὼν
 δὲ ὁ Πεισιστράτος τὰ ποιούμενα ἐπ' ἑωυτῷ, ἀπαλ- 55
 λάσσετο ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν. ἀπικόμενος δὲ

rumque de foemina dicatur,
 quae se (in matrimonium) duci
 patitur, seu viro nubit. Citat
 Cr. Odys. XI, 273 ibiq. Eus-
 tath. p. 434, 46 Basil. et
 Thom. Magistr. pag. 191 s. v.
 γῆμαι.

λεγομένων ἐναγέων εἶναι
 τῶν Ἀλκμαιωνιδέων] Appella-
 tionem ἐναγέων ipse Noster
 explicat V, 70, ubi vid.

ἐμίσητό οἱ οὐ κατὰ νό-
 μον] Apud Ulpianum in De-
 mosth. Midian. hac de re re-
 ferentem legimus: χρώμενος
 αὐτῇ παρὰ φύσιν, ubi
 uterque scriptor rem turpem
 indicare quam explicare maluit.
 Pertinet enim hoc ad vitium
 istud, quo viri sequioris sexus
 vices subeunt, pathici inde di-
 cti. Nec alio modo hic feminā,
 quam pathico usus videtur Pi-
 sistratus. Conf. C. G. Stark. in
 Prolus. de νόσῳ θηλείᾳ apud
 Herodot. Ien. 1827 pag. 5.

τὸν δὲ δεινόν τι ἔσχε,
 ἀτιμάζεσθαι] De huius infini-

tivi ratione, qui subiecti ut
 aiunt loco ad δεινόν τι ἔσχε
 pertinere videtur, consul. Matth.
 §. 534, a pag. 1044. Ad lo-
 cutionem conf. Pausan. IV, 25,
 §. 1, ubi nostri loci haud immem-
 or fuit Siebelis.

ὄργῃ δὲ, ὡς εἶχε] recurrit
 locutio I, 114, cuius loci si
 memor fuisset Schaeferus, non
 scripsisset ὄργῆς δὲ ὡς εἶχε,
 sed distinctionem posuisset post
 δὲ, qualem nunc additam vide-
 mus. Ut enim dicitur ὡς ὄργῆς
 ἔχειν (cf. Matth. §. 337 p. 643
 seq.) ita nec datus, quo hic
 ratio s. modus exprimitur,
 quidquam habet, quo offenda-
 ris. — Mox στασιώτησι in ali-
 quot libris mutatum in στρα-
 τιώτησι, haud rara confusione,
 de qua Wesseling. ad h. l.

ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν]
 Intelligenda est Euboeica Ere-
 tria, cum ex Euboea profectus
 Pisistratus denuo invaderet At-
 ticam, auctore Polyaeo Stra-
 teg. 1, 21 §. 1.

6 εἰς Ἐρέτριαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισὶ. Ἰππίεω δὲ γνώμην νικήσαντος, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἡγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολιῶν, αἵ τινὲς σφι προηδέατό κού τι. πολλῶν δὲ μεγάλα παρασχόντων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο τῇ 60
7 δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, οὐ πολλῶ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφθυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς 8 τὴν κάτωδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνήρ ἀπιγμένος ἐθελουτήσ, τῷ οὖνομα ἦν Λύγδαμης, προθυμίην 65
πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄν-

Ἰππίεω δὲ γνώμην νικήσαντος] Aliquot libri γνώμην, quod alter locus III, 82 forsā firmare possit. Nec minus tamen γνώμην νικᾶν, alia id genus dici vere monuit Wesselingius tum ad h. l. tum ad Diodor. Sic. XI, 26.

αἵ τινὲς σφι προηδέατό κού τι] Tres libri προηδέατο sine iota subscripto, alii προειδέατο. Nos recentt. editt. secuti sumus; cum προηδέατο descendat a verbo προαιδέομαι i. e. „reverentiam, ob acceptum ante beneficium et gratum animum testor,“ ut III, 140. Intelliguntur enim Pisistratidae dona sibi collegisse ab iis urbibus, quae beneficiis ante acceptis devinctae illis, nunc eosdem hic muneribus quodammodo remunerantur. Eodem fere sensu προτιμᾶν notavit Seguar. ad Clement. Alex. Quis Div. etc. pag. 368, quem locum adscripserat Cr. προηδέατο, quod in quibusdam legitur, Grono-

vius ducit a verbo προήδομαι, hoc sensu: „quae ipsis nonnihil ante placuerant.“ Sed iure hoc displicuit Wesselingio. — Ad. ἀγείρειν (stipem colligere, mendicare) Cr. confert. Ruhken. ad Timaei Lex. Platon. pag. 10 et Eustath. ad Odys. XIX, 284 (p. 697 supra ed. Bas.) ubi de ἀγυρτάξιεν, συναγείρεσθαι et πτωχεύειν.

οὐ πολλῶ λόγῳ εἰπεῖν] i. e. ut paucis absolvam, tempus praeterlapsum est (s. tempore interiecto) et omnia ipsis ad reditum parata sunt. De locutione conf. Matth. §. 545 p. 1069. Viger. p. 206. 744. Verba ὁ χρόνος διέφθυ poetici quid sonare videntur, cum nihil aliud indicent, nisi: tempus est interiectum, ubi plerumque Noster utitur verbo διέρχεσθαι ac similibus. — De Λύγδαμο, quem Naxi tyrannum vocat Polyaeus Strateg. I, 23 §. 2, vid. infra I, 64.

Anno undecimo
exilii Maratho-
nem occupat.
Amphilyti vati-
cinium.

62 δρας. Ἐξ Ἐρετρίας δὲ ὀρμηθέντες, διὰ ἑνδεκάτου
ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω, καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς
2 Ἰσχουσί Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι
στρατοπεδευομένοισι, οἳ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶ-
ται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέβηον, 70
οἷσι ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίας ἦν ἀσπαστότερον.
3 οὔτοι μὲν δὴ συνηλίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἳ ἐκ τοῦ
ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε,
καὶ μεταῦτις ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶ-
χον. ἐπεὶ τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν 75
πορεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπὶ
4 αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πανστρατιῇ ἦσαν ἐπὶ τοὺς κα-
τιόντας· καὶ οἳ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὀρμηθέντες
ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ, ἐς τῶντὸ συνι- 30

Cap. LXII.

διὰ ἑνδεκάτου ἔτεος] i. e. *undecimo anno* vel potius *intra undecimum annum*, ex eo scilicet tempore, quo Athenis erant pulsi. Inde Matthiae Gr. Gr. §. 580, e pag. 1150 reddidit: *elf Jahre nachher*, praepositionem διὰ ad temporis intervallum indicandum referens. Nam διὰ (ut Fischer. ait, ad Weller. III, 6 p. 168) numeralibus et genitivis nominum temporis iunctum explicari debet ita, ut id, quod fieri factumque esse dicatur, fieri factumque existimetur eo tempore, intra id tempus, quod nominatur. — De argumento conf. nott. ad I, 59.

οἷσι ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίας ἦν ἀσπαστότερον] De usu praepositionis

πρὸ consul. Matth. §. 450 not. 1 pag. 844. Pro οἷσι Struve Specim. Quaest. p. 23 scribendum censet τοῖσι. Sed libri refragantur, quorum auctoritati in his nonnihil tribuendum censemus.

καὶ οὗτοί τε πανστρατιῇ ἦσαν] Vulgo ἦσαν, cuius loco alii ἦσαν, quod nuperrimi editores mutarunt in ἦσαν, quod legitur I, 43 (ubi unus Saccroffi liber ἦσαν). Reliqui tamen cum Matthiae Gr. Gr. §. 219 pag. 417 vulgatam ἦσαν (pro ἦσαν) et hoc loco et II, 163, ubi libri omnes vel ἦσαν vel ἦσαν. — κατιόντας in seqq. Noster eos dicit, qui ab exilio redeant vel reditus viam sibi parent.

ἐς τῶντὸ συνιόντες] i. e. congressi eundem in locum cum

όντες ἀπικνέονται ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱερὸν,
 5καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ ὄπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ 80
 χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ

uis, qui ex urbe obviam ierant, s. occurrentes eodem in loco etc. Distinctionem, quae olim post συνιόντες inveniebatur, cum Gaisf. posuimus post ἔστυ. Cum quo eodem in seqq. dedimus ἀπικνέονται et ἔθεντο pro eo, quod Aldina exhibet ἀπικνέεται et ἔθετο, quodque nuper defendit Hermann. ad Viger. pag. 700, qui distinctione post συνιόντες revocata, ad verba ἀπικνέεται et ἔθετο supplet ὁ Πεισιστράτος. Id quod speciosius quam verius videtur. — οἱ ἀμφὶ Πεισιστράτον intelligo de Pisistrato ipso una cum ipsius asseclis. Conf. Matth. Gr. Gr. §. 583, c. 1 pag. 1159.

ἀπικνέονται ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱερὸν] Est templum Minervae quae Pallenensis vocatur e loco ipso, ubi templum est exstructum et ubi dea colitur. Nam Pallene pagi Attici est nomen, qui prope Acharnas fuisse videtur, observante Kruse (Hellas II, 1 pag. 290). Ad Antiochidem pertinebat ille tribum, cuius aequae ac deae inde cognominatae aliquoties apud veteres fit mentio. Conf. Boeckh. Inscr. Corp. I, 3 p. 907. Splendidum fuisse templum donariisque multis ornatum inde colligo, quod peculiaris Themisonis exstabat de his liber, qui inscribatur Παλληνίς, teste Athe-

naeo VI, 26 pag. 234, F seq., ubi vid. Schweigh. Tom. III pag. 358 Annot.

ἀντία ἔθεντο τὰ ὄπλα] Vulgo vertunt: „castra ex adverso posuerunt.“ Accuratius opinor: „ibique in aciem constiterunt. Nam τίθεσθαι τὰ ὄπλα est: in aciem se consistere, sich aufstellen.“ Vide, quae dixi ad Plutarch. Alcibiad. 30 (ubi: ἐναντία ὄπλα τίθεσθαι) pag. 226 et add. Krüger. in Indic. ad Xenophont. Anabas. pag. 510.

θείῃ πομπῇ χρεώμενος] i. e. divinitus missus, divino instinctu usus. Est enim πομπή tum missio, tum impulsus instinctus. Cr. laudat Aristid. Panathen. I.

Ἀμφίλυτος ὁ Ἀχαρνᾶν] Ita omnes libri. Cum vero Acharnensis mentio hic mira videatur, Valckenarius reponi mavult ὁ Ἀχαρνεὺς s. Ἀχαρνεὺς, ut Acharnensis intelligatur vates, oriundus Acharnensium pago in ipsa terra Attica; quem eundem hinc Socrates (in Platonis qui fertur Theag. pag. 124, D) vocat χορημῶδὸν τὸν ἡμεδαπὸν, et diserte Atheniensem dicit Clemens Alexandr. Stromatt. I pag. 398, 21. Quae utrum sufficiant ad Herodoteorum librorum lectionem mutandam, alii diiudicent. Equidem a codd. scriptura recedere nolui, quam ita tueri studuit

Ἀχαρνάν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὅς οἱ προσίων χρᾶ
ἐν ἔξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων·

Ἐξήπιται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίπτνον ἐκπεπέταται·
θύννοι δ' οἰμήσουσι σεληναίης διὰ νυκτός.

Gronovius, ut Ἀχαρνάν s. Ἀχαρνάν idem valere diceret atque Ἀχαρνεύς, quo Acharnensis pagi cives ille perhibeatur. Alia de hoc vate suppeditabit Meursius in Pisistrat. cap. 5.

χρησμολόγος] Ita vocatur is, qui oracula edit, Apollinis numine afflatus. Alibi oraculorum est interpretes, ut VII, 6. 142 et apud Pausaniam I, 34 §. 3, ubi vid. Siebel.

Ἐξήπιται δ' ὁ βόλος] βόλος ut Latinorum iaculum, hic brevius retis genus (ein kleines Zugnetz) indicat indeque distinguitur ab eo, quod δίπτνον dicitur. Praeter ea, quae Lexica offerunt, Cr. confert Böttiger. in Amalthea II pag. 307 not. Alias ὁ βόλος de piscibus ipsis uno retis iactu captis dicitur; ut in Aeschyl. Pers. 430, ubi vid. Blomfield. in Glossar.; cui Cr. addit Wyttenbach. ad Plutarch. Morall. Vol. II p. 633. Hinc in Theocrit. I, 40 a scholiis explicatur ἄγρα, et Latinus scriptor Varro vocabulo Graeco lucri sensu utitur in his: „sed ut hunc *bolum* pervenias.“ (De Re rustic. III, 2, 16 p. 278 Schneid.) Respicitur autem in oraculo, quod h. l. legitur, ea piscatio, quae quia nocte fiebat, νυκτερευτική dicebatur, de qua Cr. citat Plat. in Sophist. pag. 220, D, ubi vid.

Heindorf. pag. 287. Alias thynnorum piscationis crebra mentio; quae plerumque ita fiebat, ut quis in altum locum adscenderet, unde thynnorum gregem specularetur, quo viso, signum piscatoribus daret, qui retibus totum gregem includerent. Quod post Philostratum in Icon. I, 13 copiose rem describentem apte monuit Blomfield. l. l., multa alia colligens, unde certe hoc probatur id piscandi genus frequentissimum fuisse valdeque ei indulsisse veteres, inprimis Atticos homines. Unde imaginem, qua oraculum utitur, non longe repetitam et quaesitam, sed ex solemnium hominum Atticorum occupatione desumptam esse quivis perspiciet. Simile tamen effatum Helveti comitis ad Turicenses ex I. Mülleri Hist. Helvet. I p. 492 affert Cr., ubi potissimum attende haec verba: „Zürich ist von meinen Herrschaften wie ein Fisch vom Garn umgeben.“

θύννοι δ' οἰμήσουσι] θύννοι ex Schellershemiano libro cum Gaisfordio praetulimus; vulgo θύννοι, alii θύννοι. Et Blomfieldius quoque, ubi nostrum locum attingit in annotatione laudata, iure scribit θύννοι; quippe quae est legitima vocis scriptura. Indicatur vero *thynnus scomber* Linnaei, qui

63 Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάξων χορῆ τάδε· Πεισίστρατος δὲ, συλλαβῶν τὸ χρηστήριον, καὶ φᾶς δέκεσθαι τὸ 2χορησθὲν, ἐπῆγε τὴν στρατιήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηρικαῦ-90 τα· καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον ἐσπεσόντες, τοὺς Ἀθηναίους τρέπουσι. 3φενγόντων δὲ τούτων, βουλὴν ἐνθαῦτα σοφωτάτην

Inde adortus Athenicenses, urbem tertio recipit.

per Gaditanas angustias in mare mediterraneum intrans, tum litora Europaea radens per Aegaeum mare in Pontum usque permeat indeque regreditur in mare Aegaeum ac mediterraneum. Multum ad eius piscationem incubuerunt veteres, in quibus Phoenices, Byzantini, alii praecipuum obtinent locum, nec minus nostra aetate in Galliae atque Italiae ora huic rei incolae student, quae hic exponere longum est, cum quae diximus, ad Herodotum illustrandum sufficere queant. Primarios tamen veterum scriptorum locos indicasse haud abs re esse videtur. Qui sunt Athenaei VII, 63 seqq. p. 301, E seqq. Aeliani Hist. Animal. IX, 42. XV, 5. Aristotelis Hist. Animal. VIII, 15, ubi confertur Schneideri annotatio et supra laudata Böttigeri disputatio in Amalthea II p. 303.

οἰμήσουσι a verbo οἰμᾶν impetu ferri. „De accipitre in columbam celeri volatu irruente usurpat Homerus II. XXII, 140. 308 coll. 311. Odyss. XXIV, 537. Conf. Apollon. Lex. Ho-

meric. pag. 494, ubi explicatur per ὄμᾶν.“ Cr.

Cap. LXIII.

ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάξων χορῆ τάδε] Verbum ἐνθεάξειν eorum esse, qui deo, ut videri volebant, pleni, futura canant, monet hoc loco laudato Wesseling. ad Diodor. Sicul. IV, 66 T. I p. 311.

συλλαβῶν τὸ χρηστήριον] i. e. percepto, intellectu carmine. Recurrit III, 64. Hinc minime emendandum συμβαλόν, ut quidam voluit. Plura de significatione verbi atque confusione Creuzerus in Commentt. Herodott. p. 303 not. Tu conf. I, 91. — Quod ad sequentia attinet, ubi victoria narratur Pisistrati, mirum est Andocidem loqui de victoria ab Atheniensibus reportata contra Periclem; vid. orat. de myster. p. 14 lin. 21 seqq.

ἐπῆγε τὴν στρατιήν] Imitatus est Pausanias aliquot locis, indicante Siebel. ad IV, 20 §. 3 pag. 135. Ἐπάγειν enim plerumque de malis immixtis s. illatis. Conf. tamen ibid. III, 6 §. 2. pag. 15 Commentt.

Πεισιστρατος ἐπιτεχνᾶται, ὅπως μῆτε ἀλισθεῖεν ἔτι
 4 οἱ Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀναβιβάσας⁹⁵
 τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους, προέπεμπε· οἱ δὲ κατα-
 λαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμέ-
 να ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες, καὶ
 64 ἀπιέναι ἕκαστος ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ. Πειδομένων δὲ
 τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισιστρατος τὸ τρίτον
 σχὼν Ἀθήνας, ἐβόλιζωσε τὴν τυραννίδα ἐπικούροισί
 τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συνόδοισι, τῶν μὲν, αὐ-
 τόθεν, τῶν δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόν-
 2 των· ὀμήρους τε τῶν παραμεινάντων Ἀθηναίων

Obsides capti, et
 missi Naxum bel-
 lo domitam: De-
 lus expiata: Me-
 gacles et alii pro-
 fugi.

ὅπως μῆτε ἀλισθεῖεν ἔτι
 κ. τ. λ.] μῆτε — τε hoc loco
 est: nec (non solum non) — et
 (sed etiam). Particulam ὅπως
 Optativus excipit propter prae-
 sens historicum opinor, quod
 antecedit. Conf. Matth. §. 518,
 1—3.

ἀναβιβάσας τοὺς παῖ-
 δας ἐπὶ ἵππους] i. e. „filios
 (suos) impositos equis praemi-
 sit.“ De locutione conf. I, 60,
 ubi de Phya: ἐς ἄρμα ἐσπι-
 βάσαντες ibiq. not. τοὺς παῖ-
 δας hic de filiis ipsis Pisistrati,
 nec de aliis, v. c. servis, in-
 telligendum vel inde sequi vi-
 detur quod I, 61 legimus de
 Pisistrato: ἐβουλεύετο ἅμα
 τοῖσι παισίν etc. Nec ratio ipsa
 abhorret.

καὶ ἀπιέναι ἕκαστος ἐπὶ
 τὰ ἑωυτοῦ] Qui ἀπιέναι infi-
 nitivum pro imperativo hic ac-
 cipi volunt, non minus mihi a
 sensu loci aberrasse videntur,
 quam ii, qui cum Stephano
 scribere malint ἕκαστον. Est
 enim nominativus ex anacolu-

thiae quodam genere explican-
 dus, apud Herodotum haud
 insolito, de quo conf. ad I, 27
 nott.

Cap. LXIV.

καὶ χρημάτων συνόδοισι,
 τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δὲ
 ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συν-
 ιόντων] In pecuniarum redi-
 tibus, qui ex ipsa Attica re-
 gione (αὐτόθεν) cogebantur,
 respexisse puto Herodotum me-
 talla Lauria, unde argentum
 proveniebat. Quae quidem illo
 tempore plus protulisse viden-
 tur, quam posthac; ita ut fo-
 dinae Strabonis tempore ne-
 glectae fere iacerent. De his
 copiose disseruit, monente Cr.,
 Boeckh. tum in Oeconom. Athe-
 nienss. I p. 331 tum in pecu-
 liari scriptione inserta commen-
 tatt. Academ. reg. Berolinensis
 ann. 1815. Deinde ubi redi-
 tus Noster dicit a Strymone
 fluvio provenientes, intelligit
 metalla Thracia, eaque aurea,
 de quibus postmodo Athenien-

καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβῶν, καὶ καταστήσας ἐς Νάξον· καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος⁵ κατεστρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρψε *Αυγδάμι*· πρὸς γε ἔτι τούτοισι, τὴν νῆσον *Δῆλον* καθήρας $\zeta\epsilon\kappa$ τῶν λογίων. καθήρας δὲ ὦδε. ἐπ' ὅσον ἔποψις

ses disceptabant, auctore Thucydide I, 100. Plura idem Boeckhius l. l. pag. 334 seq. — Ad universam sententiam conf. Polyaei Strateg. I, 21 §. 2 de dolo narrantem, quo Athenienses Pisistratus cepit. Laudat praeterea hanc in rem Larcherus Maxim. Tyr. Diss. XXIX (XIII) §. 3 p. 349 et alia quaedam.

καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο κ. τ. λ.] Sustuli parentheseos signa, quibus verba καὶ γὰρ — *Αυγδάμι* vulgo inclusa tenentur, praecipue motus iis, quae sequuntur: πρὸς γε ἔτι τούτοισι τὴν νῆσον *Δῆλον* καθήρας, ita ut participium καθήρας non annectendum sit sententiae nimis remotae, ἐξήκίζωσε τὴν τυραννίδα, sed magis coniungendum vel potius addendum ad ea, quae de Naxo proxime ante enarrantur, quae nimirum cum referret auctor, in mentem quoque venit Deli insulae a Pisistrato itidem captae et lustratae. Quam rem scitu memorabilem ne praetermitteret, statim addit: πρὸς γε ἔτι τούτοισι τὴν νῆσον *Δῆλον* hoc fere sensu: „iamque ille (non solum Naxum cepit, verum etiam) praeterea Delum insulam cepit eamque lustravit secundum

oracula, hoc modo istud faciens.“ In quo quum lustrandi negotium primum videretur, omisit occupatae insulae mentionem facere, praesertim cum hoc ipsum ex antecedentibus facile intelligi possit ac debeat. Quae si bene disputavi, distinctio post τούτοισι vulga posita, tollenda est, ut accusativus *Δῆλον* non minus ad καθήρας pertineat, quam mente quoque referatur ad id, quod quamvis omissum, subaudiri tamen debeat κατεστρέψατο. — πρὸς γε ut mutemus cum Schaefero in πρὸς δὲ, invitis libris minime opus. — *Αυγδάμι* bene retinent boni libri. De quo dativo conf. ad I, 41. Mox in verbis καθήρας δὲ ὦδε similem agnosco orationis abundantiam atque supra I, 8 init. in verbis ὥστε δὲ ταῦτα νομίζων.

καθήρας δὲ ὦδε] Memorat huius rei praeter Ammian. Marcellin. XXII, 12 fin. Thucydides III, 104. Cum enim Pisistratus haud totam insulam purgasset, sed quantum duntaxat a templo quaqua versus prospici poterat, rursus eam Athenienses Olymp. 88, 3 lustrarunt iussu oraculi, et iis quidem ipsis ritibus, qui etiam h. l. memorantur. Vid. Thucy-

τοῦ ἱεροῦ εἶχε, ἐκ τούτου τοῦ χώρου παντός ἐξορύ-
 ξας τοὺς νεκροὺς, μετεφόρεε εἰς ἄλλον χώρον τῆς
 4 Διήλου. καὶ Πεισιστρατος μὲν ἐτυράνευε Ἀθηναίων 10
 Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ 31
 δὲ αὐτῶν μετὰ Ἀλκμαιωνίδεω ἔφενγον ἐκ τῆς οἰ-
 κῆς.

65

Τοὺς μὲν νυν Ἀθηναίους τοιαῦτα τὸν χρόνον
 τοῦτον ἐπνυθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντα· τοὺς δὲ
 Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφευγότας, 15
 καὶ ἔοντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεη-
 2 τῶν. ἐπὶ γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησι-
 κλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχεόν-
 τες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς Τεγεήτας μόνους προσ-
 3 ἐπταίον. τὸ δὲ ἔτι πρότερον τούτων, καὶ κακονο-
 μώτατοι ἦσαν σχεδὸν πάντων Ἑλλήνων, κατὰ τε 20

Lacedaemoniis
 post pessimas le-
 ges, quibus usi
 erant, optimae
 a Lycurgo datae
 a. 684.

did. l. l. ibique Dukeri not. In
 quibus mortuorum cadaverum
 efossio non ultimum obtinet lo-
 cum, cum mortuorum sepulturā
 terram sacram pollui vetus es-
 set superstitio, cuius testimonia
 offert Diodorus Sic. XII, 58.
 Aeschin. Epist. 1.

Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ
 κ. τ. λ.] Intelligit, credo, non
 omnes Athenienses generatim,
 verum τοὺς ἐκ τοῦ ἄστεος, ut
 locutus erat I, 62. 63, i. e. ad-
 versarios, alius factionis Athe-
 nienses, oppidanos potissimum.
 — Mox: μετὰ Ἀλκμαιωνίδεω
 intelligo de Megacle Alcmaeonida
 i. e. Alcmaeonis filio, huius
 factionis duce; cf. I, 59. Unde
 minime necessaria videtur lectio
 Ἀλκμαιωνιδέων, ad quam a
 vetere interprete inductus erat
 Wesselingius quamque etiam

probatam habebat Plutarchi ver-
 bis in Solon. fin. ὁ μὲν Μεγα-
 κλῆς εὐθύς ἔφυγε μετὰ τῶν
 ἄλλων Ἀλκμαιωνιδῶν.

Cap. LXV.

καὶ Ἡγησικλέος] Apud Pau-
 saniam III, 7 dicitur Ἀγασι-
 κλῆς, Aristonis pater, de quo
 I, 67 init. Add. Pausan. III, 3.

πρὸς Τεγεήτας μόνους
 προσέπταίον] i. e. adversus
 Tegeatas solos infelices in pugna
 erant. προσπταίειν et περι-
 πταίειν frequens hoc sensu
 (offendere i. e. cladem accipere)
 tum apud Herodotum (I, 16.
 II, 161. VI, 45 etc.), tum
 apud alios. Vid. notatt. ad
 Plutarch. Pyrrh. pag. 166.

κατὰ τε σφέας αὐτοὺς κ.
 τ. λ.] Vult Herodotus: Lacedaemonios omnium fere Graeco-

σφάεας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισι ἀπρόσμικτοι. μετέβαλον
 4 δὲ ᾧδε ἐς εὐνομίην. Ἀνκούργου, τῶν Σπαρτηγέ-
 των δοκίμου ἀνδρὸς, ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ
 χρηστήριον, ὡς ἐσίγη ἐς τὸ μέγαρον, εὐθὺς ἢ Πυ-
 θίῃ λέγει τάδε·

rum pessimis legibus fuisse usos; tum, quod ad se ipsos ipsorumque mutuum inter se commercium attinet, tum vero etiam, in eorum cum exteris commercio, quod scilicet omnem cum his recusabant consociationem omneque commercium.“ Unde apparet vis particularum *τε — καί.*

ξείνοισι ἀπρόσμικτοι] Sic dicuntur, qui nullam cum exteris ineunt aut permittunt consuetudinem, qui omne cum peregrinis excludunt commercium. Vid. quae laudantur in nott. Wesselingii et Schweigh. De ipsa re longior ad h. l. exstat Bellangeri disputatio in Larcheri notis. Quaerit enim ille, quo fine Spartanis omne fuerit interdictum cum peregrinis gentibus commercium, quo illud omnino spectarit, quid inde secutum fuerit. Sed Herodoti hoc ex loco minime colligi poterit, ut nonnullis visum est, ξενηλασίας quod vocatur institutum iam ante Lycurgum invaluisse, quem vulgo istius instituti auctorem perhibent. Neque vero omne hospitium omneque cum exteris gentibus commercium Spartanis interdictum fuisse credam, cum haud pauca reperiantur vestigia hospitii Spartanorum cum exteris initi, quos ipsos festis Spartaе celebratis

HERODOT. I.

haud raro interfuisse legimus. Peregrinae stirpis incolas potius Sparta remotos voluisse videntur, qui cum alius essent generis, ipsumque vitae genus sectarentur mollius, periculum erat ne civium Spartanorum mores frequenti cum illis commercio depravarentur. Ac prisca instituta, priscos mores quantopere conservare studuerint Dores, nemo nescit. Ad Herodotum ut revertar, nihil ex hoc scriptore colligi poterit, quod communem de Lycurgo ξενηλασίας institutore sententiam evertat, immo ante Lycurgum vel magis alienos ab ullo cum alienigenis commercio Lacedaemonios dixeris. De ipsa ξενηλασία Cr. confert C. O. Müller. Dorr. II pag. 8 not. pag. 411 coll. 157. 229. — Quod vero ante Lycurgum Spartanos Noster fuisse scribit κανονομωτάτους i. e. *pessimis legibus utentes*, id idem Müller. (l. l. II p. 15. 16) refert ad priora Dorum instituta, temporis decursu labefactata, turbata et in deterius lapsa. Quae eadem Lycurgus ex illius viri docti sententia, integra restituisse ac revocasse erit censendus, minime vero recens induxisse.

ἐς τὸ μέγαρον] μέγαρον est interius templi sacellum, ubi

- 5 ἤκεις, ὦ Ἀνκόοργε, ἐμὸν ποτὶ πτόνα νηὸν, 25
 Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
 διζῶ ἢ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἢ ἄνθρωπον.
 ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι, ὦ Ἀνκόοργε.
- 6 Οἱ μὲν δὴ τινες πρὸς τούτοισι λέγουσι καὶ φράσαι 30

Pythiasciscitantibus oracula edit.
 Conf. nott. ad I, 47.

ὦ Ἀνκόοργε] Vulgo Ἀνκόοργε, quod e Schellersh. et Mediceo libro nunc mutatum est in Ἀνκόοργε, et probatur, monente Cr., Apollon. Rhod. I, 162. Homer. Il. VI, 130, ubi vid. Heyne. Est autem utraque forma usitata, ut scribit Boeckh. in Corp. Inscript. I, 1 p. 78. — Ἀνκόοργε praebet Aristidis Schol. pag. 108 Frommel., ubi oraculi versus leguntur, itemque paulo post ποτὶ ναὸν ἀνιῶν. Exhibentur iidem versus in Diodori Excerptt. a Maio detectis (Nov. script. coll. II p. 1) additque leguntur hi duo:

ἤκεις δ' εὐνομίαν αἰτεύμενος·
 αὐτὰρ ἔγωγε
 δώσω τὴν οὐκ ἄλλην ἐπιχθονίῃ πόλιν ἔξει.

Ipsum oraculum celeberrimum Spartanis fuisse videtur, insertumque ταῖς παλαιωτάταις ἀναγραφαῖς, ut refert Plutarch. advs. Colot. p. 1156, F. De quibus ἀναγραφαῖς Cr. confert C. O. Müller. l. I. II pag. 131. Nec improbable videbitur, ex his ipsis oraculi verba Herodotum sumpsisse.

διζῶ] Vulgo διζῶ. Sed praestat alterum, ut magis Ionicum. Conf. I, 94 et Buttmann. ausführl. Gramm. II

p. 111. Ipsum verbum *ambigendi* notione invenitur in Homer. Il. XVI, 713. In Diodori Excerptis itidem exstat διζῶ. — μαντεύσομαι eo sensu accipiendum, quo futurum poni vult Werfer. in Actt. phil. Monacc. I pag. 232 — 234, ubi coniunctivo deliberativo non opus, ut I, 55. 97 etc. coll. nott. ad I, 11. Hinc vertas: *dicturus sim, ob ich — soll.* Censor in Ephemerid. Ienens. 1817 nro. 162 pag. 359 scribi posse suspicatur:

δίζομαι εἴ σε θεὸν μαντεύσομαι ἢ ἄνθρωπον.

ἢ ἄνθρωπον] Ita meliores libri. Alii ἢ καὶ ἄνδρα. Apud Aristidem l. I. exstat ἢ ἢ βροτόν τε; quod Werferus olim defendit eo quod apud poetas subinde ἢ — τε in altero orationis membro ponatur, ubi simplex antecedit ἢ. Nec tamen ideo meliorem librorum lectionem deserere visum est.

ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον] In Diodori Excerptt. legitur: ἀλλὰ θεὸν καὶ μᾶλλον ἔτ' οἶομαι —. De usu particulae καὶ (καὶ μᾶλλον) non copulativa sed intensiva Cr. laudat Schaefer. ad Dionys. Halic. de compos. verb. p. 333.

οἱ μὲν δὴ τινες πρὸς τούτοισι λέγουσι] Refert Strabo

αὐτῷ τὴν Πυθίην τὸν νῦν κατεστειῶτα κόσμον
 Σπαρτιήτησι. ὡς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι,
 Λυκοῦργον ἐπιτροπέυσαντα Λεωβώτῳ, ἀδελφιδέου
 μὲν ἔωτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ

XVI pag. 762 s. pag. 1105, C. D. cam famam, qua Lycurgus a Pythia acceperit, quae dein Lacedaemoniis edixerit, Minois Cretensium regis ille quidem aemulus. Unde alii dicebant, ex ipsa Creta insula leges Lacedaemoniis attulisse Lycurgum; in quam sententiam idem disputat Strabo et qui ab eo citatur Ephorus X p. 735 (Ephori fragmm. p. 165 seqq. 173 seq. ed. Marx. coll. C. O. Müller. Dorr. II pag. 16 seqq.). Namque Ephorus hoc sibi proposuerat, ut plurima Lacedaemoniorum instituta a Cretensibus repetenda esse evinceret. Ut ut est, multum videntur in eo sibi indulisse Lacedaemonii, quod ipsorum leges ex Pythico oraculo profectae essent, in hunc adeo modum descriptae, ut oraculorum formam retinuerint. Quin commemoratur magistratus *Pythiorum quatuor*, qui a rege designati oracula Pythica Spartam integra referrent. Unde probare conatur C. O. Müller. (p. 17 seq. l. l.) hoc oraculum universae Spartanorum rei publicae tuendae legibusque servandis quasi praefuisse. — „De Lycurgo tanquam viro prudente et cui Scipio Africanus maior similis fuerit in callide usurpandis oraculis, somniis, id genus aliis, iudicium facit Po-

lybius X, 2 pag. 189 ed. Schwg. coll. X, 5 pag. 196.“ Cr.

τὸν νῦν κατεστειῶτα κόσμον] Eodem sensu πολιτείας κόσμον dicit Plato Legg. VI init., nec aliter Pythagorei homines κόσμον de rei publicae forma praesertim ea quae bene constituta est aut constitui debet, usurpant. Cicero Latine reddidit *ornatum* in libro de Re publ. I, 28, ubi vid. Creuzeri et Moseri annotat. p. 115.

ὡς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι κ. τ. λ.] De constructione monitum ad I, 58.

Λυκοῦργον ἐπιτροπέυσαντα Λεωβώτῳ, ἀδελφιδέου μὲν ἔωτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα] In his nihil libri variant, nisi quod pro Λεωβώτῳ plures exhibent Λεωβάτῳ. Eo maior in re ipsa difficultas. Plerique enim alii scriptores, de quibus vid. Meursium in Regn. Lacon. 9. Miscell. Lacon. II, 5, Charillum nominant, cuius tutelam, ut fratris Polydectae filii, Lycurgus administraverit. Accedit quod Leobotes e regia Eurystenidarum stirpe, Lycurgus vero, Eunomi filius (cuius stemma vid. apud Marx. ad Ephori fragm. p. 174), Proclida fuit. Nec convenit denique temporum ratio, quum centum fere anni inter Leobotae obitum

Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπιτροπέυσε τά-

et Lycurgi legislationem intercedere dicantur; ita ut, Leobotà adeoque eius filio Dorysso regnante ne natus quidem esse potuerit Lycurgus. Marshamus, quo Herodotum quodammodo conciliaret cum reliquorum scriptorum testimoniis, mutata vocum Herodotearum sede legi vult: ἐπιτροπέυσαντα ἀδελφιδέου μὲν ἔωντοῦ, βασιλευόντος δὲ Σπαρτητέων Λεωβώτεω, ut Lycurgus fuerit tutor filii fratris sui, Leobota Spartanis rege imperante. Quae ratio si placeat, novae difficultates exorientur e temporum ratione vix conciliandae, quae Lycurgum tempore Leobotae vixisse tutelamque exercuisse minime patiuntur. Nam Larcherum si sequamur, Labotas ex Eurysthenidarum progenie regnavit inde ab anno 1035 a. Chr. per quadraginta annos eumque secutus Dorysso quadraginta duo usque ad 953, quo ipso anno Agesilaus I ad regnum evectus est. Lycurgus vero natus est 924 a. Chr., et frater Polydectes 954, qui patre Eunomo interfecto, regnum 912 susceptum per viginti quatuor annos tenuit. Successit filius Charillus anno 888, ac regnum tenuit Lycurgo tutore per sexaginta quatuor annos. Ipsa vero Lycurgi legislatio incidit in annum 866; tribus post annis, 863, Charillus tutela dimittitur. Haec Larcherus, qui nihil cunctatus in Herodoteo textu pro Λεωβώτεω mutatum vult Χα-

ρίλλου (prout iam dudum placuerat Buherio) idque ipsum in altera versionis editione expressit, quum in priori Marshami sententiam, quae etiam Wesselingio non prorsus displicuerat, secutus esset. Vid. not. Larcher. ad h. l. et plura in Tabul. Chronolog. T. VII p. 489 seqq. Sed testis vulgatae apud Herodotum lectionis existit Pausanias III, 2 §. 3: ἔτεσι δὲ ὕστερον οὐ πολλοῖς Λαβώτας δ' Ἐγχεστράτου τὴν ἀρχὴν ἔσχεν ἐν Σπάρτῃ· τοῦτον τὸν Λαβώταν Ἡρόδοτος ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς Κροῖσον ὑπὸ Ἀνζούργου τοῦ Θεμένου τοὺς νόμους φησὶν ἐπιτροπευθῆναι παῖδα ὄντα, Λεωβώτην δὲ οἱ τίθεται τὸ ὄνομα καὶ οὐ Λαβώταν κ. τ. λ. Cuius scriptoris tempore nisi Herodoti exemplaria iam depravata esse dixeris, vix inde expedies. Et narrat Philemon ap. Porphy. Quaestt. Homerr. sect. VIII init. πολλὰ φέρεσθαι μέγροι νῦν ἀμαρτήματα κατὰ τὴν Ἡροδότου συγγραφὴν. Quod si hoc loco valeat, idem aliis quoque locis, quorum iam aliquot attigimus, ubi corruptela nostros libros manu scriptos antecedere videtur, erit statuendum. Equidem tamen ἐπέχω, nec in tanto librorum consensu quidquam mutare audeam, praesertim cum etiam de ipsa Lycurgi stirpe diversas in partes abire videam veteres scriptores, quorum sunt, qui Prytanem eius patrem narrent, ali-

χίστα, μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε 35
 7 ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔ-
 χοντα, ἐνωμοτίας καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια, πρὸς

ter atque vulgo, ubi Eunomum patrem statuunt. Nec minor in aetate Lycurgi definienda dissensus, quem Eratosthenes centum octo annos ante Olympiadem primam posuerat, non prorsus refragante Apollodoro. Cr. hanc in rem laudat C. O. Müller. Dorer I p. 132 seqq. 137 seqq.

μετέστησε τὰ νόμιμα] Duo libri νόμια, quod si in νόμια mutaretur, haud displicet Wesselingio. Ad argumentum facit Dionysii narratio (Antiqq. Romm. II, 49), eos Spartanos, qui nimis duras et severas Lycurgi leges ferre non potuissent, in Italiam ad Sabinos commigrasse; unde ad Romanos instituta quaedam Laconica pervenerint. Quam in rem Cr. conferri iubet Ciceron. de legg. III, 7 §. 16 ibiq. nott. et Heinemann. Syntagm. Antiqq. Romann. pag. 4 seq. ed. Haubold.

ἐνωμοτίας καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια] Proxime huc spectat Polyaei locus in Strategg. II, 3, 11. Λακεδαιμόνιοι μὲν δὴ κατὰ λόγους καὶ μοίρας, ἐνωμοτίας καὶ συσσίτια στρατοπεδεύοντες, ἔμαθον κ. τ. λ. De Enomotia varia traduntur a veteribus. Timaeus, a Cr. laudatus, in Lexico Platon. p. 106 τάγμα πεζὸν dicit nomenque ducit ἀπὸ τοῦ ὀμνύναι αὐτοὺς μὴ λείπειν τὴν τάξιν, ubi conf. Ruhnken. Apud Hesych. s. v. explicatur

τάξις τις διὰ σφαγίων ἐνώμοτος; quocum conf. Zonarae Lexic. pag. 720. 722. Thucydidem V, 68 si audies, enomotiae quatuor ad pentecostyn pertinebant, quae ipsa quinquaginta erat hominum, et quae quater aucta conficiebat lochum sive ducentorum hominum cohortem. Alia Xenophon de Re p. Lacedaem. XI §. 4; qui moram constitisse dicit quatuor lochis, octo pentecostibus et sedecim enomotiis; unde enomotiam ipsam quinquaginta hominum fuisse credibile est, cum mora octingentorum esset. Cum vero morae numerus haud satis sibi semper constitisse videatur, nec enomotiae numerus certo definiri poterit. Nam Xenophonis aetate, ubi sexcentis hominibus constabat mora, ter duodecim sive triginta sex hominum fuisse enomotiam idem Xenophon testis est Hellen. VI, 4, 12 coll. IV, 5, 11. 12. Ut est, hoc certum videtur, enomotiam primam eamque simplicissimam Laconici exercitus atque aciei fuisse divisionem ordinemque. Plura Müllerus: Dorer II pag. 234 seqq.

Triacaduae quales fuerint, vix certo dixeris. Nec proficitur quidquam iis, quae apud Gregor. Cor. de dialect. Ion. §. 93 pag. 502 Schaefer leguntur. Videntur illae pertinuisse ad triginta Spartanorum obas sive phratrias, ipsas denuo divisas

τε τούτοισι τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυ-
κοῦργος. Οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν.

66

τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἰσάμενοι, 66-40

Lycurgus a Lacedaemoniis re-
latus inter He-
roas. Illorum
prima clades in
bello Tegeatico
primo.

in triacadas, sive hae reapse triginta fuerint civium sive minus (ut in Romanorum centuriis idem accidisse videmus), quippe quum in bello non seiunctim, sed iunctis inter se singulis gentibus ac tribubus, stipendia facerent. Vid. Müller. Dorer II p. 82 seq. Nec alia *Syssitiorum*, quae tertio loco dicuntur, ratio. Quae cum proprie communium epularum instituta per singulas gentes familiasque fuerint omnibusque fere Doricae stirpis gentibus communia, inde ad rem militarem ita traducta videntur, ut qui unius gentis familiaeque essent, iisdemque epulis victusque genere uterentur, ii in bello etiam peculiarem cohortem sive ordinem conficerent, ipseque exercitus per *sysitia* aequè divisus esset atque universa Spartanorum civitas. Conf. C. O. Müller. I. I. II p. 82. 201 seqq. 237. 273 seq. Nec ab his quodammodo abhorrent Romanorum centuriae tum ad rem militarem, tum ad civitatem eiusque formam pertinentes.

τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκούργος] De Ephoris uberius exponere, huius certe loci non est. De quibus, alios ut taceam, nostra aetate disputarunt Manso Sparta I, 1 p. 243 et C. O. Müller. Dor. II p. 111 seqq. Hic unum illud monuisse satis erit, hos magistratus, qui quotannis quinque numero elige-

bantur, institutos videri, ut regum potestatem continerent eorumque vim nimiam coercerent, indeque ad ea instituta referri debere, quae in iis civitatibus inveniuntur, ubi optimatium potestas praecipue viget ac floret. Nec magis hic attinet de dissensu veterum disquirere, quorum nonnulli a Lycurgo ephoros institutos volunt, alii Theopompo regi hoc tribuunt. Ab Herodoto stant Xenophon et, quem *Cr.* laudat, auctor Platonicae epist. VIII, alii. Contrariam sententiam tuetur Aristoteles Polit. V, 11; quocum compara Cicero locos de Legg. III, 7. De Re publ. II, 33 ibiq. notat. — De *γερονσίᾳ* sive viginti octo senum consilio, quod regibus adesset in omnibus rebus gravioribus, infra VI, 57. Plutarch. Lycurg. 5 ne plura. Alios laudat Neumann. ad Aristot. fragm. Politicæ. p. 134 coll. C. O. Müller. Dorer II p. 91 seqq.

Cap. LXVI.

τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἰσάμενοι, σέβονται μεγάλως] Varia traduntur de Lycurgi morte, qui, cum antea Spartanos iureiurando obstrinxisset, ne ipso absente leges ab ipso latas abrogarent, noluit regredi in patriam, sed inedia, ut tradunt, vitam finit. Auctor est Plutarchus Vit. Lycurg. 31 alias quoque alio-

βονται μεγάλως. οἷα δὲ ἐν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ 32
 πλήθει οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα,
 2 καὶ εὐθηνήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι ἀπέχρα ἤσυ-
 χίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσ-

rum sententias commemorans. Qui idem de honoribus Lycurgo tributis haec: *ἰερόν τι ἔστιν αὐτοῦ καὶ θύουσι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὡς θεῶ;* quod affirmant Pausan. III, 16 §. 5, alii scriptores a Leopoldo ad h. l. laudati. De forma *εἰσάμενοι* (ab ἔω, εἶσα etc.) conf. Matth. §. 235 p. 462.

οἷα δὲ ἐν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθει οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα, καὶ εὐθηνήθησαν] „*quum vero terra esset bona nec paucorum incolarum frequentia laboraret, statim evecti sunt opibusque aucti.*“ Herodoti oratio si cui abrupta et impedita videatur, is suppleat: οἷα δὲ ὄντες (s. οἰκονῦντες) ἐν τε χώρῃ καὶ ἐν πλήθει οὐκ ὀλίγων κ. τ. λ. Nam praepositio ἐν quo minus etiam ad πλήθει referatur, nihil obstat. Vide quae diximus ad Plutarch. Pyrrh. p. 178 seq. et quae nuperrime monuit C. Beier. in censura inserta annalibus philologicis Iahnii 1827, II, 1 p. 22. De οἷα δὲ subsequentibus genitivis consequentiae notavimus ad Pyrrh. p. 176. Orationis abundantia in verbis πλήθει οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν nemo apud Herodotum offendetur, nec opus est statuere transpositionem, qualem a Stegero propositam video: καὶ οὐκ ὀλίγον πλήθος ἀνδρῶν

ἔχοντες. Immo πλήθος explicatur genitivis adiectis. — Verbum ἀναδραμεῖν de plantis herbisque proprie locum habet, ut infra VIII, 55 ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηγναῖον ἀναδεδραμηκότα. Hinc transfertur ad gentes, quae plantarum ad instar, opibus crescunt et augentur. Infra VII, 156 de Syracusanis: αἱ δὲ παραντίκα ἀνά τ' ἔδραμον καὶ ἔβλαστον. Diodor. Sicul. V, 12 ibiq. Wessel. Cr. addit Eustath. ad Odys. VI, 167 p. 256, 35 Basil. Ad verbum εὐθηνεῖν, in quo maxime florendi ac vigendi inest vis, conf. II, 91, ubi itidem de terrae Aegyptiacae foecunditate et fertilitate dicitur. Cr. adscripsit locum Dion. Chrysost. Orat. XLIV p. 197.

καὶ δὴ σφι οὐκέτι ἀπέχρα] Huc, credo, faciunt, quae in Bekkeri Anecd. I p. 439, 20 leguntur: ἀποχοῶν ἔξαρκεῖν Ἡρόδοτος; et: ἀπόχοῃ ἔξαρκεῖ. coll. p. 81, 31: ἀποχοῶν οὐκ ἀποχοῆναι Ἡρόδοτος πρώτω. Tu conf. etiam Nostrum VI, 137. IX, 79 et Pausan. IV, 25 §. 1.

ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι] Conf. nott. ad I, 59, ubi iam hoc exemplo verbi καταφρονεῖν usi sumus, ut in quo existimandi

σονες εἶναι, ἐχρησθηριάζοντο ἐν Δελφοῖσι ἐπὶ πάσῃ
τῇ Ἀρκαδίων χώρῃ. ἣ δὲ Πυθίῃ σφι χοῦ τάδε· 45

- 3 Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω.
πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασι,
οἳ σ' ἀποκαλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ τι μεγαίρω·
δώσω τοι Τεγέην ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι,
καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρῆσασθαι. 50

4 Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι,
Ἀρκαδίων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ, πέδας

notio non prorsus vacare videatur *contemptus* significatione. Proxima verba ἐπὶ πάσῃ Ἀρκαδίων χώρῃ bene exponit Matth. §. 585 fin. p. 1166. Est enim ἐπὶ propter, ob, de, accuratius tamen locum inspicienti est: „in der Absicht, ganz Arkadien zu erobern.“ Oraculum, quod sequitur, citant Pausanias VIII, 1 aliique a Wesselingio ad h. l. laudati; quibus add. Diod. in Excerptt. §. 32 (T. II p. 27 nov. scriptt. coll. ed. Mai.), ubi exstat Ἀρκαδίᾳ et δώσω σοι Τεγέαν (pro τοι Τεγέην).

πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες] βαλανηφάγοι sunt, qui glandibus vescuntur. Nam ante inventam frugem prisco aevo homines glandibus panis loco vitam sustentasse antiqua fert fama; unde quoque ipsa quercus, quae victum necessarium suppeditat, in sacris arboribus est habita, quippe altrix ac nutrix quasi hominum infirmorum rudiumque, omnis generis inopiā laborantium. Hinc vocabulum βαλανηφάγοι ad antiquum aevum debet referri priscosque homines rudes, qui primi omnium Graeciae Arca-

diam tenuerint ibique permanserint. Cr. confert Boettiger. in foliis illis, quibus Iovis Mythologiam persecutus est, pag. 62 ibiq. laudatum Gesner. ad Claudian. p. 578.

ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι] „Rarius vocabulum ποσσίκροτον Curetis tribuitur in Orphic. hymn. XXXI (30) vs. 2.“ Cr. οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι κ. τ. λ.] Ad grammaticam loci structuram id tenendum, poni hic οἱ δὲ, quod non aliam ad personam, ut vulgo, sit referendum, sed ad ipsos Lacedaemonios. Vid. Matth. §. 289 not. 9 p. 582. Ubi enim ἀλλὰ expectabas, ponitur pronomen cum particula δέ. Quod frequens Herodoto esse multi ostendunt loci a Kruegero congesti in Commentt. critt. de Thucyd. p. 264 (ad calc. edit. Dionys.), v. c. I, 107. 123. 163 etc. — Suscepta fuit haec expeditio rege Charillo nec vero prospero successu. Rex enim ipse clade accepta captus, plerique Spartanorum vel capti vel fusi. Interfuerant certamini vel feminae Tegeatarum; cuius rei in memoriam Martis statua in

φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῶ κιβδήλω πίσυνοι, ὡς δὴ ἐξανδραποδιούμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἐσσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτῶν 55 ἐξωργήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ, καὶ σχοίνῳ διαμετροησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεγετῶν, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὐταί. ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. 60

Tegeatarum foro erecta. Plura Pausan. Lacon. III, 7. Arcad. VIII, 5. 48, quocum conf. Polyæn. Strateg. I, 8.

χρησμῶ κιβδήλω] κίβδηλος eodem sensu de oraculo ancipiti ac fallaci V, 91. Vulgo ac proprie de numis dicitur ad-ulterinis; conf. Aristoph. Av. 158 ibiq. Schol.

ὅσοι αὐτῶν ἐξωργήθησαν] Vulgo αὐτέων, cuius loco cum Gaisfordio reposuimus αὐτῶν, plerisque libris adstipulantibus. Conf. I, 26. — Mox ἐργάζεσθαι intelligo potissimum de opere rustico, quod captis Spartanis, ut servis, impositum erat. Eodem sensu ἔργον, de quo supra ad I, 36. Hinc Libanius Prosphon. ad Iulian. p. 179, A Herodoti narrationem respiciens: ὥσπερ γὰρ ἦν ἔτεμον Σπαρτιάται γῆν Τεγεατῶν, ταύτην εἰργάζοντο τοῖς νενικηκόσι, χοίνικας ἔχοντες. — In verbis ἐν τῇσι ἐδεδέατο nota usum praepositionis ἐν de instrumento; de qua, ut Cr. monet, Heindorf. ad Cratyl. p. 71. Porson. ad Aristoph. Eqq. 1018 p. 100. Infra I, 86.

ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ] Non solum ad Herodoti usque aetatem servatae fuerunt compedes, sed Pausaniae i. e. Antoninorum aetate, altero post Chr. n. saeculo, compedum istarum pars in Minervae Aleae templo conspiciebatur. Vid. Pausan. VIII, 47. — De σῶαι conf. Matth. §. 124 pag. 246 seq. et infra II, 181.

περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης κρεμάμεναι] Invenitur Minerva Alea pluribus Peloponnesi locis, Mantinea, Tegea, Manthyreà, Alea vico; in quibus tamen ea Minerva Alea, quae Tegeae templum habebat, primum locum obtinuisse videtur. Nam antiquum illic fuit Minervae signum, Endii opus, ex ebore confectum, Romam postmodo advectum ab Augusto, cum Antonium vicisset. Cuius loco aliud Minervae signum ex Manthyreà Tegeam allatum est, quod Pausanias vidit. Qui idem templum ipsum describit luculentissimum et splendidissimum a Scopā exornatum staturis opereque caelato. Deam ipsam olim Hippiam vocatam refert; postmodo Aleae

67

Id totum infelix.
Pythiae respon-
sa. Qui sint
Agathoergi
Spartiac.

Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχῶς αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας. κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον, καὶ τὴν Ἀναξανδριδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιληῖην ἐν Λακεδαίμονι, ἤδη 65 οἱ Σπαρτιῆται κατυπέτεροι τῷ πολέμῳ ἐγερόνεσαν, 2 τρόπῳ τοιῶδε γενόμενοι. ἔπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἔσβοῦντο ὑπὸ Τεγεγέτων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφούς, ἐπειρώτεον, τίνα ἂν θεῶν ἰλασάμενοι

cognominationem magis magisque invaluisse; cuius in honorem ludos Tegeae institutos, *Ἀλαῖα* et *Ἀλώτια*, haec in memoriam Spartanorum a Tegeatis olim captorum. Ipsum nomen *Aleae* cur deae inditum, varie disputant. Ut enim taceam *Alei* regis nomen, qui Tegeae istud templum condidisse fertur, sunt qui ab *ἀλέη* (i. e. *ἐκκλησις*, *ὑπάλυξις* cf. II. XXII, 301) deducant, ut dea intelligatur quae fugientibus salutem praebet, quae pugnantes servet incolumes. Sed haud scio an altius quid magisque reconditum in hoc deae cognomine spectarint veteres. Pertinet enim Minerva ad ea numina, quibus naturae vires eaeque interiores significantur, solares imprimis rationes, cum omnino luci favere dicatur haec dea rerumque ordini, qui e luce ipsa quasi oriatur aut certe efficitur in rebus terrestribus ac mundanis. Qui ordo ne intreat, neve ullo modo turbetur, huius deae est munus. Sunt classici Pausaniae loci VIII, 46. 47 coll. 45 et Herodot. IX, 70; quibuscum conf. quae pluribus ex-

posuit Creuzer. in Symbol. II pag. 778 seq.

Cap. LXVII.

καὶ τὴν Ἀναξανδριδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιληῖην ἐν Λακεδαίμονι] De *Anaxandride* conf. V, 39 seqq. Regium imperium accepisse videtur 570 a. Chr., ut Larchero placet atque Schultzio (in Appar. etc. pag. 22); ita ut Croesi ad Lacedaemonios legatio incidat in ann. 561 a Chr. *Aristo*, de quo plura Noster VI, 61 seqq., regnum anno 574 accepit tenuitque per quinquaginta quatuor annos. Conf. Schultz. l. l. pag. 15. — In seqq. ad verba: κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον consul. Matth. §. 581 pag. 1154. Ad reliqua conf. Creuzer. Commentt. Herodd. pag. 298 seqq., unde nonnulla huc transtuli.

πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφούς] θεοπρόπους Noster eos vocat, qui oraculum sciscitatum mittuntur, ut I, 48. V, 79. VI, 57 etc. Aliis dicuntur *θεωροί*.

τίνα ἂν θεῶν ἰλασάμενοι — γενοίαιτο] Werferus in Actt.

3κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γενοίατο. ἡ δὲ
 Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὁρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος
 ὄστέα ἐπαγαγομένους. ὡς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἶοί τε 70
 ἐγινέατο τὴν θήκην τοῦ Ὁρέστεω, ἔπεμπον αὐτὶς
 τὴν ἐς θεὸν ἐπειρησομένους τὸν χῶρον ἐν τῷ κείοι-
 4το ὁ Ὁρέστης. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρό-
 ποιῖσι λέγει ἡ Πυθίη τάδε·

"Ἔστι τις Ἀρκαδῆς Τεγέη λευρῶ ἐνὶ χώρῳ,
 ἐνθ' ἄνεμοι πνέουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης, 75
 καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πῆματι κεῖται.

phill. Monacc. I pag. 255 scribi
 vult γενοίαι' ἄν. Qua tamen
 particula iterata neque hic, ne-
 que infra V, 92, 6 (ubi pro
 κάλλιστα proponit κάλλιστ'
 ἄν) nobis opus esse videtur.

— Ad formam ἰλασάμενοι
 conf. Matth. §. 238 pag. 465.

ὄστέα ἐπαγαγομένους] scil.
 κατυπερτέρους γενέσθαι. Ubi
 accusativus non offendit, quam-
 vis praecedat dativus σφι.
 Conf. not. ad I, 3. — θήκη
 loculum indicat. Vid. nott. ad
 II, 67.

ἔπεμπον αὐτὶς τὴν ἐς θεὸν]
 τὴν ἐς θεὸν merito revocarunt
 Gronov. et Schweighaeuser.
 Nam deleverat articulum τὴν
 Wesselingius. Aldina ἐς τὸν
 θεόν; perperam. Tu vid. I,
 109 ibiq. not. Lambert. Bos.
 de Ellipss. L. Gr. p. 331 seq.
 335 et imprimis quae ad re-
 ceptam lectionem firmandam
 contulit Werfer. l. l. pag. 75.
 Supplent autem vulgo ὁδόν. —
 Ante Ὁρέστης quidam libri
 omittunt articulum ὁ. Male.

λευρῶ ἐνὶ χώρῳ] Eadem
 locutio in Homeri Odys. VII,

121, ubi λευρῶ interpretantur
 λείῳ, ὀμαλῶ ἢ πλατεῖ i. e.
 in patente, aequo campo. Ipsum
 oraculum asserunt Aristid. Schol.
 pag. 213 seq. ed. Frommel. et
 Diodor. in Excerptt. §. 32
 (Γ. II p. 28 nov. coll. Mai.),
 ubi tamen in primo versu scri-
 ptum legitur Τεγέης, in altero
 δ' ὄω. Et conf. praeterea Pau-
 san. III, 3 §. 5 Stephan. Byz.
 zant. s. v. Τεγέα.

καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ
 πῆμ' ἐπὶ πῆματι κεῖται] Ex-
 ponit Noster ipse (itemque Pau-
 sanias l. l.) 1, 68 obscurum ora-
 culi dictum; τὸν ἄζμονα καὶ
 τὴν σφύραν (incudem et mal-
 leum) esse ait τὸν τύπον καὶ
 τὸν ἀντίτυπον, quod malleus
 incudem feriat et incus vicissim
 malleum (s. mallei ictum) re-
 pellat; itaque πῆμ' ἐπὶ πῆματι
 κεῖται de ferro, quod malleo
 super incude tunditur. Ad
 ἀντίτυπος plura Creuzerus l. l.
 excitavit; tu vide potissimum
 Ruhnken. ad Timaei Lex. Platon.
 pag. 157. Apud Sophocl.
 Philoctet. 690. 1438 inveni-
 mus στόνον ἀντίτυπον;

ἐνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἶα·
τὸν σὺ νομισσάμενος, Τεγέης ἐπιτάροθος ἔσση.

5Ως δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖ- 33
χον τῆς ἔξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμε- 80
νοι· ἔς οὗ δὴ Λίγης, τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων
6 Σπαρτιητέων, ἀνεῦρε. οἱ δὲ ἀγαθοεργοὶ εἰσὶ τῶν

coll. Antigon. 134 et 590 (ubi
πῆματα ἐπὶ πῆμασι plane ut
h. l.) et Aelian. V. H. III, 43.

Τεγέης ἐπιτάροθος ἔσση] ἐπιτάροθος, ut ἐπίροθος, poetarum potissimum est ubi explicatur: *aliutor*. Quod tamen huic loco non convenire nemo non videt, in quo *victorem* vulgo reddunt. Est enim mediae significationis vocula, ut verbum ipsum, unde deductum est ἐπιρόθειν, quod quum omnino sit: *cum strepitu accedere*, non minus de amico quam de hoste adstrepente dici poterit. Hoc loco de hoste accipias, ad Tegeam accedente camque impetu suo obruente i. e. superante. Est locus Aeschyli in S. c. Th. 364, ubi Chorus sperat mortem adventuram, *παγκλαύτων ἀλγέων ἐπιρόθειον*, quae scilicet malis liberet; ubi Blomfieldius, cui merito displicuit vulgaris *aditricis* significatio, quam huic voci tribuunt, mavult explicare: „*obruens*, velut aqua.“ Conf. eundem ad vs. 7 *ibid.* Neque vero ista interpretatione opus erit, si vocis notionem bene perceperis. Nec etiam in Herodoteo loco quidquam mutandum, ubi Schwgh. magis placet *Τεγέης* in dativo, praesertim cum apud

Stephanum Byz. l. l. exstet *Τεγέαις*. Diodorus nihil mutat.

ἀπεύχον τῆς ἔξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι] i. e. „*nihilo magis reperire potuerunt omnia quamvis disquirentes*“ s. ad verbum magis: „*ab inventione nihilo magis aberant, omnia quamvis disquirentes*.“ Videntur priores interpretes non satis recte locum intellexisse.

ἔς οὗ δὴ Λίγης — ἀνεῦρε] ἔς οὗ donec, dum (pro ἕως οὗ) probatur constanti Nostri scriptoris usu; conf. III, 31. IV, 12. 160. 166. V, 51. 86 etc. Unde nihil sollicitandum, quamquam aliter crebro reperitur ἔς ὃ idque ipsum pro ἕως οὗ poni ab Ionibus monet Gregor. Cor. de dial. Ion. §. 63, ubi vid. Koen. p. 472 Schaeff. Matth. §. 578, e pag. 1146. Sed quaesiverunt nonnulli, num omnino apud Herodotum ferendum sit ἔς οὗ, ut qui alias semper scripserit ἔς ὃ, quod idem aliquot locis libri scripti nonnulli substituunt. Conf. Struve Quaest. Herod. Specim. p. 43. — De *Agathoergis* loco classico, qui subsequitur, adde veterum grammaticorum glossas apud Timaeum (Lex. Plat. p. 4: ἀγαθοεργοί· αἰρετοὶ καὶ

ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἰππέων αἰεὶ οἱ προεσβύτα-
τοι, πέντε ἔτεος ἐκάστου· τοὺς δεῖ τοῦτον τὸν
ἐνιαυτὸν, τὸν ἂν ἐξίωσι ἐκ τῶν ἰππέων, Σπαρτιη-
τέων τῷ κοινῷ διαπεμπομένους μὴ ἑλινύειν ἄλλους 85

- 68 ἄλλη. Τούτων ὧν τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν
Τεγέῃ, καὶ συντυχήῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. εὐ-
σης γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπιμιξίης πρὸς τοὺς Τε-
γείτας, ἐλθὼν ἐς χαλκήϊον, ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξέλαυ-

Orestis ossa Te-
geae sepulta cu-
bitorum septem,
inventā per Li-
cham. Bello su-
periores facti La-
cedaemonii, et
Peloponnesus ex
magna parte ab
iis devicta.

ἀνδραγαθίαν), Hesychium (s.
v.) et in Lexico Sangermanensi
(Ἀγαθοεργοὶ — ἔστι δὲ καὶ
ἀρχὴ τις ἐν Λακεδαίμονι οἱ
Ἀγαθοεργοὶ ἀρχοῦσι δὲ τῶν
ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἔξω τῆς
πόλεως παρανομησάντων; vid.
Ruhnken. ad Timaei l. l. et
Bekkeri Anecd. Graec. I.
p. 209, ubi pleniora haec le-
guntur). Eligebantur illi magi-
stratus e trecentis equitibus,
in quibus flos iuventutis ac ro-
bur civitatis constabat. Conf.
Manso Spart. I, 1 p. 153 et
quae addit C. O. Müller. Dorer
II p. 241. — Pro Λίχης, alibi
occurrit Λίχας, Laconicum seu
Doricum nomen, indeque etiam
Λείχας. Vid. Siebelis. ad Pausan.
III, 3 §. 5.

— τῷ κοινῷ διαπεμπομέ-
νους μὴ ἑλινύειν ἄλλους ἄλλη] i. e. „uis non licet otium agere,
quippe qui rei publicae causa
alius alio dimittuntur.“ ἑλινύειν
recte praebet Schellershemia-
nus. Alii ἐλινύειν, quae ea-
dem aliis quoque locis cum fre-
quens occurrat scriptura (conf.
VII, 56. VIII, 71 et Apollon.
Rhod. I, 589 etc.) varias in
partes abeunt viri docti, ita ut

quid praefendum sit, vix cer-
to indicari queat. Nos cum
plerisque, meliorum codicum
auctoritatem secuti, simplici cum
litera ν̄ verbum scripsimus,
quod Glossae vulgo interpre-
tantur ὑσυχάζειν. Collegerunt
omnia, quae huc spectant, viri
docti ad Gregor. Corinth. de
dial. Ion. §. 92 pag. 502 Schaeff.

Cap. LXVIII.

τούτων ὧν τῶν ἀνδρῶν Λί-
χης ἀνεῦρε] τούτων Mediceus,
Schellershem. alii; quare cum
Gaisf. recipiendum putavimus.
Vulgo τουτέων; conf. I, 66.

εὐούσης γὰρ τοῦτον τὸν χρό-
νον ἐπιμιξίης κ. τ. λ.] ἐπι-
μιξίη (commercium) quid sit,
manifestum erit ex iis, quae ad
I, 65 notata sunt. Conf. modo
Thucyd. V, 78. Atque Pau-
sanias III, 3, loco gemino, in-
ducias inter Lacedaemonios at-
que Tegeatas tunc temporis
fuisse narrat. Quas inducias
Larcherus refert ad an. 568 a.
Chr. calculo quamquam non
prorsus certo, vix tamen im-
probabili, ut monet Schultz. in
apparat. etc. pag. 29.

ἐλθὼν ἐς χαλκήϊον,
ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξέλαυνόμε-

νόμενον· καὶ ἐν θῶνυματι ἦν, ὁρέων τὸ ποιούμενον. 90
 2 μαθὼν δὲ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωνμάζοντα, εἶπε παυ-
 σάμενος τοῦ ἔργου· „Ἢ κου ἂν, ὦ ξεῖνε Λάκων,
 „εἴ περ εἶδες τό περ ἐγὼ, κάρτα ἂν ἐθῶνμαζες.
 „ὄκου νῦν οὕτω τυγχάνεις θῶνυμα ποιούμενος τῆν
 3 „ἐργασίην τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλων 95
 „τῇ ἀνλῆ φρέαρ ποιήσασθαι, ὀρύσσων ἐπέτυχον
 „σοροῖ ἑπταπήχει· ὑπὸ δὲ ἀπιστίης μὴ μὲν γενέσθαι

νον] Eodem modo paulo post ὁ χαλκεὺς, quamquam ferrarium fuisse ipsamque officinam ferrariam, satis tum ex hoc ipso loco tum ex Pausaniae l. l. intelligitur. Sed apte iam inter alia Pollucis locum attulit Wesselingius, in Onomastic. VII, 106 χαλκεύειν δὲ καὶ τὸ σιδηρεύειν ἔλεγον, καὶ χαλκίας τοὺς τὸν σίδηρον ἐργαζομένους. Namque aes cognitum Graecis ante ferrum; indeque communis remansit appellatio, ut is, qui ferrum elaboraret, eodem nomine diceretur, quam qui in aere elaboraverat. Probat Hesiodi locus in Opp. et D. vs. 151 ed. Br. et Lucretii (V, 1292) ita canentis:

Prior aeris erat quam ferri cognitus usus.

Pariter, ut monet Cr., τὰ χαλκεία et τὰ σιδήρεια iunguntur in Platonis Euthydem. p. 300 pag. 449 Bekk. — De ἐθηεῖτο formā monuimus ad I, 10; item ad I, 50 de eo, quod in metallis tractandis sit ἐξελάνειν. Unde vero Larcherus in annotatione ad I, 25 colligat, hunc loculum, quo Orestis ossa continebantur, et ipsum ferreum

fuisse, quippe hoc metalli genere tunc temporis pretiosissimo, quo carissima quaeque inclusa fuerint, id equidem ignoro, recteque alios ei oblocutos esse censeo.

ὄκου νῦν οὕτω τυγχάνεις] ὄκου causalis hic est particula, quum, da. Plura Werfer. in Actt. philoll. Monacc. I, 1 p. 118. — De structura verbi ποιεῖσθαι in seqq. cum duplici accusativo conf. Matth. Gr. Gr. §. 421 not. 4 pag. 775.

ὑπὸ δὲ ἀπιστίης μὴ μὲν γενέσθαι μηδαμὰ κ. τ. λ.] i. e. „quoniam diffidebam (s. persuadere mihi non poteram) fuisse unquam maiores homines, quam qui nunc sunt.“ Ubi Valckenarii emendatione: μηδαμοὺς γενέσθαι μηδαμὰ μέζοντας ἀνθρώπους τῶν νῦν (i. e. nullos usquam fuisse), minime opus. Nam μὴ μὲν positum pro μὴ μὴν, quae formula est in iurando omnino usitata, prouti ἦ μὴν. Conf. Koen. ad Gregor. Corinth. p. 471 seq. ed. Schaef. et Herodot. II, 118 ibiq. not. De negatione post vocabulum negativum (ἀπι-

„μηδαμὰ μέζοντας ἀνθρώπους τῶν νῦν, ἀνῶξα ἀν-
 „τήν, καὶ εἶδον τὸν νεκρὸν μήκει ἴσον ἔόντα τῇ
 4, σοροῦ. μετρήσας δὲ, συνέχωσα ὀπίσω.“ Ὁ μὲν

στίης) monet Matth. §. 534,
 4, 6 p. 1048.

μηδαμὰ scripsi cum Gaisf.
 pro vulgato μηδημαῖ. Conf. I,
 56. Mox ἀνῶξα Ionicum est,
 cum in communi dialecto sonet
 ἀνέωξα, observante Matth.
 §. 168 not. 1 p. 305.

καὶ εἶδον τὸν νεκρὸν μήκει
 ἴσον ἔόντα τῇ σοροῦ] Idem de
 Orestis cadavere septem cubi-
 torum referunt Solinus Polyhi-
 stor. I, 7 p. 31 (qui quo probet,
 duo exempla profert hominum
 duodecim pedum) et Philostrat.
 in Heroicc. I, 2 p. 668 Ol. p. 28
 Boiss. hic etiam addens Ai-
 acis cadaver undecim cubitorum.
 Nec alia desunt exempla, quibus
 veteres heroes maiores perhiberi
 statuerat ac vastiore corpore
 praeditos manifestum sit. Vid. modo
 Arnob. advs. gent. II, 75 p. 105
 ibiq. adnot. Vol. II p. 113 et
 quae ad Philostrati locum pro-
 tulerunt viri docti, laudante Cr.
 in Commentt. Herod. p. 301.
 Atque communem veterum
 Graecorum fuisse superstitionem,
 qua prioris aevi homines maiori
 et robustiori corpore fuisse
 crederent, ex hac Herodotea
 narratione potissimum collegit
 Bredow.: Untersuchung über
 einzelne Gegenstände der
 alten Geschicht. u. Geograph.
 p. 64. Herodotum tamen vix
 erit, quod cum Gellio Noct.
 Att. III, 10 idcirco hominem

dicas confabulatorem, praesertim
 qui retulerit ea, quae ipse
 sic tradita invenerat aut ab aliis
 acceperat. Ac vel recentiori
 aetate reperiri, quae fidem con-
 ciliari queant Herodoteis dictis,
 merito admonet Larcherus. Plu-
 ribus quoque ad hunc locum
 disputat Italus Herodoti inter-
 pres, tum communem antiqui-
 tatis opinionem commonstraturus,
 quâ veteres heroes veneretur,
 maiorem quam humanam illis
 tribuendo staturam, tum Herodo-
 tum ab omni accusatione liberaturus,
 quippe qui scriptor fabulam multum
 abest ut ipse invenerit, ut Lacedae-
 moniorum narrationem retulerit,
 ipsum ferrarium in scenam quasi
 loquentem inducens, omnemque
 narrationis partem mirifice
 quasi mitigans verbis hisce
 ferrario tributis: ὑπὸ δὲ ἀπι-
 στίης μὴ μὲν γενέσθαι μη-
 δαμὰ μέζοντας ἀνθρώπους τῶν
 νῦν. His equidem nihil addere
 habeo, nisi illud, in narratione,
 quae apud Schol. Aristid. I. I.
 legitur, novem cubita Orestis
 tribui cadaveri. Infra II, 91
 simile quoddam de Persei vestigio
 pedis nimio prae humana
 statura legimus. „Similia de
 „Sigurdo, Siegefride aliisque
 „in Germanorum aliorumque
 „carminibus priscis prodita
 „comparat cum hisce Herodo-
 „teis Editor novae editionis
 „operis: The history of the

δή οἱ ἔλεγα τὰ περ ὀπώπεε· ὁ δὲ, ἐννώσας τὰ λε-1
γόμενα, συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα κατὰ τὸ θεοπρό-
πιον τοῦτον εἶναι, τῆδε συμβαλλεόμενος· τοῦ χαλ-
κίος δύο ὀρέων φύσας, τοὺς ἀνέμους εὗρισκε ἰόν-

„English poetry by Thom.
„Warton, London 1814, Pre-
„fac. p. 32.“ Cr.

τὰ περ ὀπώπεε] ὄπωπα per-
fecti forma Ionibus ac poetis
solum frequentata. Vid. Matth.
§. 245 p. 478.

ὁ δὲ, ἐννώσας τὰ λεγόμενα] ἐννώσας suo more dixit Hero-
dotus pro ἐννοήσας, quod
ipsum hic unus liber perperam
offert. Infra I, 68: ἐνένωτο.
I, 86. VII, 206. IX, 53, ubi
plura interpretes Batavi, coll.
Gregor. Cor. de dial. Ionic.
§. 94 p. 503 Schaeef. Pertinet
huc quoque ἀνέβωσεν, de quo
diximus ad I, 10. — Ὀρέστεα
accusativum tertiae formavit
declinationis, cum supra I, 67
scripsisset Ὀρέστω in geni-
tivo primae declinationis. De
quo more Ionum multa vocabu-
la secundum primam et tertiam
declinationem flectendi pluri-
ma notavit Matth. §. 91, 1
p. 195.

συνεβάλλετο τὸν Ὀρέ-
στεα — τοῦτον εἶναι, τῆδε
συμβαλλεόμενος] Simi-
lis orationis abundantia, quae
I, 64: τὴν νῆσον Ἀῆλον κα-
θήρας ἐκ τῶν λογίων· κα-
θήρας δὲ ᾧδε et I, 7: ἐνό-
μιζέ οἱ γυναῖκα πολλὸν πα-
σέων καλλίστην· ὥστε δὲ ταῦ-
τα νομίζων. συμβάλλεσθαι
in medio potissimum adhibetur

coniectandi notione, indeque
discernendum ab eo, quocum
saepe confunditur (cf. I, 63)
συλλαμβάνειν, in quo intelli-
gendi potius ac percipiendi vis
inest. Quamquam subinde quo-
que συμβάλλειν videtur esse:
assequi sensum alicuius rei, in-
telligere aliquid, si nimirum hoc
ex diligenti rerum inter se com-
paratione et consideratione or-
tum fuerit. De his accuratius
disputavit Creuz. in Commentt.
Herodd. p. 303. 304 not. Ad
eamdem coniectandi notionem
pertinet verbum εἰκάζειν, quo
et ipso in seqq. usus est Hero-
dotus. Forma συμβαλλεόμε-
νος Nostro familiaris, ut vel
exempla probant a Schaefero
ad Dionys. Halic. de compos.
verbb. p. 199 significationis
potius, quam ipsius formae
causa allata. Flectuntur enim
ab Ionibus quaedam verba in
εω, quae vulgo apud Atticos
simplici ω formantur. Vid. Butt-
mann. Gramm. maior. II p. 31.
32. Matth. §. 181 not. 3 p. 325.
Quum tamen hoc in loco com-
plures manu scripti, Mediceus,
Schellershemianus, alii, for-
mam vulgarem συμβαλλόμενος
exhibeant, dubitatio orta est
Matth., an altera forma forsau
debeatur Grammatico ὑπεριωνί-
ζοντι. Quae tamen nobis vix
iusta videtur suspicio.

τας· τὸν δὲ ἄκμονα καὶ τὴν σφύραν, τὸν τε τύπον
καὶ τὸν ἀντίτυπον· τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον,⁵
τὸ πῆμα ἐπὶ πῆματι κείμενον· κατὰ τοιόνδε τι εἰ-
κάζων, ὡς ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται.
5 Συμβαλλεόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρ-
την, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ προῆγμα. οἱ
δὲ, ἐκ λόγου πλαστοῦ ἐπενείκαντές οἱ αἰτίην, ἐδί-¹⁰
6 ωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φράζων
τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκία, ἐμισθοῦτο
παρ' οὐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλήν. χρόνω δὲ ὡς ἀνέ-³⁴
7 γνωσε, ἐνοικίσθη. ἀνορούξας δὲ τὸν τάφον, καὶ τὰ
ὁστία συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ¹⁵

καὶ τὴν σφύραν] Malim scribere σφῦραν. Vid. Siebelis. ad Pausan. III, 3 §. 6.

ἐκ λόγου πλαστοῦ ἐπενεί-
καντές οἱ αἰτίην] ἐπιφέρειν
αἰτίαν τινί valet: *crimen in-*
ferre alicui, exprobrare, accu-
sare aliquem. Conf. I, 26. Cr.
addit Jacobs. in Lectt. Stobb.
p. 69. λόγος πλαστός est
causa ficta. Quod sequitur:
ἐδίωξαν, vulgo reddunt „*exsi-*
lio eundem mulctarunt,“ minus
opinor accurate, cum potius
reddendum sit: *iudicio eum per-*
secuti sunt; quod quidem iu-
diciū exsilium secutum esse
credibile fit, quia Liches sta-
tim Lacedaemone cecidisse in-
deque exulans Tegeam venisse
videtur. Sed nil impedit, quo
minus aliam quis statuat Lichae
muletam indictam esse.

ἐμισθοῦτο παρ' οὐκ ἐκδι-
δόντος τὴν αὐλήν] ἐμισθοῦ-
το: *conducere cupiebat et cona-*
batur. Nam imperfecto non

HERODOT. I.

ipsa actio, verum conatus, vo-
luntas, studiumve indicatur,
cerniturque eius usus potissi-
mum in re nondum absoluta
ac perfecta. Exemplum suppe-
ditat Wesseling., cui alios adde
viros doctos a me excitatos ad
Plutarch. Pyrrh. p. 203 coll.
Matth. §. 497, c p. 938.

χρόνω δὲ ὡς ἀνέγνωσε]
„*Post vero cum ei persuasisset.*“
χρόνω reddunt postea; accura-
tius forsā: *temporis spatium lon-*
giori interiecto, sero, tandem ei
(diutius reluctanti) cum persua-
sisset. Sic Fischer. ad Weller.
III, a p. 222, ne plura. Ipsum
ἀναγνώσαι Herodoto idem vale-
re atque vulgo ἀναπεῖσαι,
iam veteres Grammatici annota-
runt. Conf., ne plura, Bekkeri
Anecd. II p. 743, 16. De
forma aoristi primi ἀνέγνωσα
Herodoto perquam usitata conf.
Matth. §. 228 p. 443.

ἀνορούξας δὲ τὸν τάφον —
οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην]

τούτου τοῦ χρόνου, ὅπως πειρώατο ἀλλήλων, πολλῶ κατυπέριτεροι τῶ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δέ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἦν κατεστραμμένη.

69

Ταῦτα δὴ ὧν πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε εἰς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φέροντας, 20

Foedus inter Croesum et Lacedaemonios initum.

Quod Orestis ossibus recuperandis tantam operam impenderint Spartani, declarat Pausaniae locus III, 16 §. 6, ubi legimus, Orestem olim Spartaе regem fuisse. Quem eundem in Arcadia mortuum esse, cum coloniam in Aeolidem duceret, et quidem prope Tegeam, eo loco, cui nomen Ὀρεστεῖον (Herod. IX, 11), alii quoque testantur scriptores. Unde Tegeam ossa translata esse eo magis consentaneum est, quo Aerope, Orestis avia, Agamemnonisque mater, genus ducebat a Tegeata avo, qui ipse Tegeam condidisse ferebatur. cf. Strab. XIII p. 372, C. Stephan. Byz. s. v. Ὀρέσται. Pausan. VIII, 3 coll. VIII, 54, 3. De Orestis coloniis vid. Hellenici fragm. p. 46 ed. Sturz. coll. Pherecyd. fragm. p. 210 Sturz. Ac denique omnino si quaeras, quo tota ista de Orestis cadavere narratio spectet deque illius vi mirifica, unde Spartanorum salus suspensa, iam a Cr. monitum est (Comm. Herod. I p. 306), spectare haec ad Manium Larumque religiones, quibus Lacones non minus, quam aliae Doricae gentes, dediti fuerint. Namque mortuos, praeclaros inpri-

mis viros, eam ipsam, sub qua iaceant, terram conservare, custodesque hominum ac depulsores malorum fieri, vetus erat superstitio.

ὅπως πειρώατο] Vulgo ἐπειρώατο, quod Schwgh. mutavit in ἐπιπειρώατο, Gaisf. in πειρώατο; quod quum magis ex usu Herodoteo esse videretur, adscivimus. Vulgatam ἐπειρώατο propter Ionicam formam (pro ἐπειρώωντο) laudat Matth. §. 204, 7, b p. 378.

ἤδη δέ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἦν κατεστραμμένη] Quod verissime dici a Nostro observat Schlosserus (Universalgesch. I, 1 p. 333). Nam reliquae Peloponnesi civitates ea aetate parum validae, nec ullo modo pares, quae Lacedaemoniis resisterent.

Cap. LXIX.

ἔπεμπε εἰς Σπάρτην κ. τ. λ.] Laudant Pausaniam IV, 5, ubi Messenii Lacedaemoniis exprobrant, quod omnium primi cum barbaris foedus inierint Croesidis illecti. Addunt quoque, Eurybatum a Croeso missum post cum pecunia ad Cyrum transiisse omniaque Croesi consilia perfide ei detexisse. Cr. citat locos a Marxio congestos

καὶ δεησομένους συμμαχίης, ἐντειλάμενός τε τὰ λέ-
 2 γειν χρῆν. οἱ δὲ, ἐλθόντες ἔλεγον· „Ἐπεμψε ἡ-
 „μέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἔθνέων βα-
 „σιλεὺς, λέγων τάδε· ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρῆσαντος
 „τοῦ θεοῦ τὸν Ἑλληνα φίλον προσθέσθαι, ὑμέας
 „γὰρ πυνθάνομαι προεστάναι τῆς Ἑλλάδος, ὑμέας 25
 „ᾧν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος τε
 „θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δόλου καὶ
 3 „ἀπάτης.“ Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπε-
 κηρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐ-
 τοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γινόμενον, ἦσθη- 30
 σάν τε τῇ ἀφίξει τῶν Λυδῶν, καὶ ἐποίησαντο ὄρκια
 ξεινίης πέρι καὶ ξυμμαχίης· καὶ γὰρ τινες αὐτοὺς
 εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον ἔτι γεγυυῖαι.
 4 πέμψαντες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυ-
 σὸν ᾠνέοντο, ἐς ἀγαλμα βουλόμενοι χρῆσασθαι τού- 35

ad Euphori fragmm. p. 207.
 et Eustath. ad Homer. Odys.
 XIX, 247 p. 694, 43 Basil.

χρήσαντος τοῦ θεοῦ τὸν
 Ἑλληνα φίλον προσθέσθαι]
 Insignis numeri singularis usus
 loco pluralis (τοὺς Ἑλληνας);
 quod tamen subinde fieri notat
 Matth. §. 293 p. 587.

δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο]
 Locutionem tuentur aliquot
 exempla a Wessel. allata. Nam
 aliquot libri coniunctim scri-
 ptum praebent: διαγγέλων.
 Est autem διὰ h. l. per, ope,
 durch, vermittelt, mit Hülfe,
 monente Matth. §. 580, d
 p. 1150. Sic δι' ἀγγέλων
 I, 99. 141. VII, 203. Sed
 videtur in Herodotea locutione
 inesse quaedam abundantia,
 Nostro scriptori tamen non in-

usitata. Nam ἐπικηρυκεύεσθαι
 Thucydidis scholiasta ad VII,
 48 exponit: διὰ κηρύκων μη-
 νύειν, ubi aliorum grammatico-
 rum locos attulit Duker. coll.
 VIII, 44. 80. Dicitur potissi-
 mum de regibus aut civitati-
 bus legatos induciarum aut foe-
 derum causa publice mittenti-
 bus.

καὶ γὰρ τινες αὐτοὺς
 εὐεργεσίαι εἶχον] Steger. Prae-
 fat. ad Herod. p. X legendum
 putat ἐς αὐτούς, cum ἔχειν
 intransitivo sensu sit accipien-
 dum (exstare) ut I, 180. 181:
 III, 48 cet. Nec tamen mihi ille
 persuasit.

χρυσὸν ᾠνέοντο] ᾠνέοντο
 emere volebant, in animo habe-
 bant; de quo imperfecti usu di-
 ximus ad I, 68. — In seqq.

τω, τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἴδονται Ἀπόλλωνος· Κροῖσος δὲ σφι ἄνεομένοισι ἔδωκε δωτήνην. Τούτων τε ὧν εἶνεκεν οἱ Λακεδαιμόνιοι

70

Crater a Lacedaemoniis Croeso missus, interceptus.

pro: τούτω, τὸ Schwgh. e libris nonnullis edidit τοῦτο τὸ, distinctionis signo ante τοῦτο posito. Nos Gaisf. secuti sumus.

τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἴδονται Ἀπόλλωνος] Herodotus nihil dicit, num aurum a Croeso acceptum reapse ad hanc Apollinis statuam collatum fuerit; sed Pausan. III, 10 §. 10 adhibitum esse vult a Lacedaemoniis ἐς κόσμον τοῦ ἐν Ἀμύκλαις ἀγάλματος s. ad ornandam Apollinis Amyclaei statuam. Unde nihil utrumque scriptorem dissentire contendit Siebelis. in adnotat. ad Pausaniae locum p. 28. Quocum coniungi poterit Athenaei locus (VI, 4 p. 232, A) unde patet auro usos esse Lacedaemonios ad vultum Apollinis eo inducendum (χρυσῶσαι βουλόμενοι τὸ πρόσωπον). Quod ipsum minus probabile videtur viro Gallo docto, Quatremère de Quincy, qui ad talem usum vix tanto auro opus fuisse censet, ut extrinsecus id petendum fuerit. Inde ad Pausaniam magis sese applicat, aurumque contendit, non ad imaginem ipsam, verum ad thronum qui ornamenti causa multo post a Bathycle statuæ sanequam multo antiquiori fuerit additus (i. e. ἐς κόσμον τοῦ ἀγάλματος), adhibitum fuisse. Unde simul tempus definiri posse putat, quo

Bathycles floruerit thronumque illum elaboraverit, nimirum inde ab Olymp. L usque ad Olymp. LX, ita ut thronus Apollinis Amyclaei non ante bellum Croesi cum Cyro inceptus fuerit. Vide: Le Jupiter Olympien p. 137. 200 seq. Aliter tamen sensisse videtur C. O. Müller. (Dorer I p. 358), qui Pausaniam secutus, ubi Apollinis imaginem in Thornace eodem modo, quo Apollinis Amyclaei elaboratam esse refert, Apollinis huius faciem a Lacedaemoniis inauratam fuisse scribit. Utut est, Apollinis statua in Thornace condita, simillima Amyclaeo Apollini, ad antiquissimam aetatem aequè pertinere videtur, cultumque referre antiquissimum Apollinis apud Spartanos, stirpis Doriæ gentem. Conf. C. O. Müller. I p. 249, atque Heyne in Opusc. Acad. V p. 350 seq., qui etiam Herodoteo loco usus est ad metalli pretiosioris in Graecia penuriam illis certe temporibus commonstrandam.

Cap. LXX.

τούτων τε ὧν εἶνεκεν] τούτων cum Gaisford. ex optimis libris dedimus. Vulgo τουτέων. Sed conf. I, 66. 68. Cum eodem Gaisf. revocavimus ἦσαν et retinuimus ἦγον pro vulg. ἄγον. Cum enim in augmento adiciendo vel abiiciendo non

τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφῆας
 2 προκορίνας Ἑλλήνων, αἰρέετο φίλους. καὶ τοῦτο
 μὲν, αὐτοὶ ἦσαν ἐτοιμοὶ ἐπαγγείλαντι· τοῦτο δὲ, 40
 ποιησάμενοι κρητῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἕξωθεν
 πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάθει τριηκοσίους
 ἀμφορέας χωρέοντα ἦγον, δῶρον βουλόμενοι ἀντι-
 3 δοῦναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρητῆρ οὐκ ἀπίκετο ἐς
 Σάρδις, δι' αἰτίας διαφασίας λεγομένης τάσδε· οἱ μὲν 45
 Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ὡς ἐπεὶ τε ἀρόμενος ἐς τὰς
 Σάρδις ὁ κρητῆρ ἐγίνετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυθό-
 μενοι Σάμιοι ἀπελοίατο αὐτὸν, νηυσὶ μακροῦσι ἐπι-
 4 πλώσαντες. αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι, ὡς ἐπεὶ τε
 ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαιμονίων τὸν κρη-
 τῆρα, ἐπυθάνοντο δὲ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἢ-50
 λωκένας, ἀπέδοντο τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ, ἰδιώτας
 δὲ ἄνδρας πριαμένους ἀναθεῖναι μιν ἐς τὸ Ἡραῖον·
 τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν, ἀπικόμενοι
 ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. κατὰ
 μὲν νυν τὸν κρητῆρα οὕτως ἔσχε. 55

satis sibi constet Herodotus
 (qualis certe ad nos pervenit),
 optimos quosque libros scriptos
 secuti sumus. Conf. caeterum
 Matth. Gr. Gr. pag. 292.

ζωδίων τε ἕξωθεν πλήσαν-
 τες] ζωδία, ut bene monet
 Schweigh., non animalia dicun-
 tur, verum cuiuslibet generis
 figurae, animalium, frugum,
 florum, etc. Hoc sensu ζωᾶ
 inveniuntur I, 203. II, 4, ubi
 vid. nott. Ad meliorem loci in-
 telligentiam, sic tibi fingas No-
 strum scripsisse: ζωδίων τε —
 πλήσαντες καὶ — χωρέοντα

(κρητῆρα ποιησάμενοι) ἦγον
 (τῷ Κροίσῳ).

ἀναθεῖναι μιν ἐς τὸ Ἡραῖον]
 De hoc templo laudant Herod.
 IV, 19. VI, 81. IX, 52, ubi
 vid. et Apulei. Florid. pag. 350.

— Qui in his verbis reperitur
 subitus orationis transitus in
 infinitivi structuram, cum ante-
 cesserit ὡς cum verbo finito,
 ab optimorum scriptorum usu
 haud abhorret. Conf. quae dixi
 in Creuzeri Melett. III p. 12 seq.

τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀποδό-
 μενοι κ. τ. λ.] Sunt ipsius He-
 rodoti verba, iudicium suum ad-
 iucientis, quo diversas eadem

71

Sandañs Lydijs
Croeso dissuadet
bellum cum Per-
sis, ab eorum
victus pauper-
tato.

Κροῖσος δὲ ἀμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐποιεῖτο
στρατηγίην ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρήσειν
2 Κῦρὸν τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. παρασκευα- 35
ζομένου δὲ Κροῖσου στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τῶν
τις Λυδῶν, νομιζόμενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφός,
ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα οὔνομα 60
ἐν Λυδοῖσι ἔχων, συνεβούλευσε Κροῖσῳ τάδε· (οὐ-
3 νομά οἱ ἦν Σάνδανις·) „Ὡ βασιλεῦ, ἐπ’ ἀνδρας
„τοιούτους στρατεύεσθαι παρασκευάζει, οἱ σκντί-
„νας μὲν ἀναξυρίδας, σκντίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα
„φορέουσι· σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ’ 65
„ὅσα ἔχουσι, χῶρην ἔχοντες τρηχέην· πρὸς δὲ, οὐκ

de re narrationes explicet aut
secum conciliet. De optativo
(τάχα δὲ ἂν — λέγοιεν)
conf. nott. ad I, 2.

Cap. LXXI.

Κροῖσος δὲ ἀμαρτῶν τοῦ
χρησμοῦ] i. e. cum a vero ora-
culi sensu aberrasset aliumque
eum ratus, quam re vera erat,
ita deceptus esset.

ὦ βασιλεῦ, ἐπ’ ἀνδρας
τοιούτους στρατεύεσθαι παρα-
σκευάζει] Ex Athen. III p. 78
Valckenarius restitui vult: ὦ
βασιλεῦ, σὺ δὲ ἐπ’ ἀνδρας
κ. τ. λ. Quae cum valde nobis
arrideant, libris scriptis haud
probari dolemus.

οἱ σκντίνας μὲν ἀναξυρίδας,
σκντίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα
φορέουσι] ἀναξυρίδες sunt
braccae caeque arctiores angu-
stioresve ex corio confectae,
quale omnino deprehenditur ve-
stimenti genus apud gentes
Asiae in regionibus montanis

indeque frigidioribus habitan-
tes. Itaque non mirum Persis
hocce placuisse vestimentum,
cum Medi uterentur vestimen-
tis laxioribus ac remissioribus.
Adhuc in ruderibus Persepo-
litanis conspiciuntur viri utroque
vestium genere induti eoque ipso
bene inter se distinguendi. Monuit
Heeren. Ideen etc. I, 1 pag. 215, cui
add. Ritter. Erdkunde II p. 784.
Nec recentiores Persae huiusce-
modi braccis caeruleis vel rubris
abstinent; illae dicuntur apud
Turcos *Schalwar* (σαρβαρίδες),
hae *Tschachschir* (ἀναξυρίδες).
Conf. Hammer. in: Wiener Jahrbüch. VIII
p. 385.

χῶρην ἔχοντες τρηχέην] Idem
praedicant Persae IX, 121 idemque
alii testantur scriptores, Persarum
terram fuisse asperam cultuque
difficillimam ob montes, saxa, alia
id genus, indeque gentem ipsam
duram,

„οἴνω διαχρόονται, ἀλλὰ ὑδροποτεύουσι· οὐ σῦκα
 4,, δὲ ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο
 ,, μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, τί σφραγς ἀπαιρήσεις, τοῖσι
 ,, γε μὴ ἔστι μηδέν; τοῦτο δὲ, ἦν νικηθῆς, μάθε 70
 ,, ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσάμενοι γὰρ τῶν ἡμε-
 ,, τέρων ἀγαθῶν, περιέξονται, οὐδὲ ἀπωστοὶ ἔσον-
 5,, ται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ
 ,, νόον ποιέουσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδοῦς.“
 Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι
 γὰρ, πρὶν Λυδοῦς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἀβρὸν,
 72 οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπὸ Ἑλλά-75

Cappadoces, a
 Graecis dicti Sy-
 rii. Halys flu-
 vius imperii Me-
 dici ac Lydii
 fines terminans,
 quo cursu fera-

paucis contentam et tenui vi-
 ctus generi adstrictam. Conf.
 modo Xenoph. Cyrop. I, 3, 2.
 VII, 5, 67. V, 2, 16. Posthac
 in omne deliciarum et luxuriei
 genus Persas prolapsos esse,
 satis notum, ut adeo vino, quo
 hic et apud Xenophontem (Cy-
 rop. I, 2, 8.) carere dicun-
 tur, valde indulserint. Vid. In-
 fra I, 133. — διαχρόονται cum
 recentt. edd. retinui pro δια-
 χρέωνται. Conf. I, 34.

οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν,
 οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν] Disputat de
 hoc loco ac sententia Herodotea
 Iulianus Imperat. Ep. XXIV
 p. 390 seq. Namque ficus in
 frugibus suavissimis, arborque
 ipsa in praestantissimis habetur
 apud veteres, quippe qua quid-
 quid natura suave ac dulce pro-
 ferre queat, omnino indicatum
 existimemus. Quocirca Cr. con-
 fert Homeri Odys. VII, 116
 seqq.

τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις
 κ. τ. λ.] Quibus continuo oppo-

nuntur: τοῦτο δὲ ἦν νικηθῆς-
 Nec tamen raro sic opponi εἰ
 et ἦν, exemplis commonstravit
 Werfer. in Actt. phill. Monacc.
 I, 1 pag. 101.

ἦν οὔτε ἀβρὸν, οὔτε ἀγα-
 θὸν οὐδέν] i. e. nihil Persae
 deliciis (ut postea) indulgebant
 nec quidquam eorum erat illis
 bonorum, quae ad mollem vi-
 tam delicatamque perducant.

Cap. LXXII.

οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπὸ Ἑλ-
 λήνων Σύριοι ὀνομάζονται]
 Hisce iungenda, quae I, 71
 init. exstant: Κροῖσος δὲ —
 ἐποιέετο στρατηγὴν ἐς Καπ-
 παδοκίαν, ita ut quae hoc
 cap. 71 narrantur, interposita
 reliquae narrationi quodammo-
 do videantur. Est vero illud
 tenendum Syriae nomen anti-
 quitus multo latius patuisse a
 Babylonia usque ad Aegyptum,
 Ciliciam oramque illam maris
 mediterranei indeque rursus ad
 Pontum Euxinum usque. Testis

ων Σύριοι ὀνομάζονται· ἦσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι, τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατή-
 2κοοι, τότε δὲ Κύρου. ὁ γὰρ οὗρος ἦν τῆς τε Μη-
 δικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Αὐδικῆς ὁ Ἄλυσ ποταμός· ὅς
 ῥέει ἐξ Ἀρμενίου οὗρος διὰ Κιλικῶν· μετὰ δὲ, Μα- 80

est Strabo XIV p. 737 s. 1071, A: δοκεῖ δὲ τὸ τῶν Σύρων ὄνομα διατεῖναι ἀπὸ μὲν τῆς Βαβυλωνίας μέχρι τοῦ Ἰσσι-
 κοῦ κόλπου· ἀπὸ δὲ τούτου
 μέχρι τοῦ Εὐξείνου τὸ πα-
 λαιόν. Quare Cappadoces idem
 addit Leucosyros, i. e. albos
 Syros vocari, aliaque monet
 de Syris, qui Babylone ac Nini
 regnum constituerint. Namque
 omnes, quotquot Aramaicae stir-
 pis habentur gentes, hoc nomi-
 ne designatae esse videntur.
 Cappadoces, qui ad Armeni-
 cam, quae non alia est atque
 Aramaica, stirpem pertinent,
 haud aliter inde Syrii appellan-
 tur atque ii Syrii, qui ad Ther-
 modontem habitabant, aut ii,
 qui Palaestinam habitabant, alii
 populi intra fines modo indi-
 catos. Conf. Billerbeck. De
 Asiae Herodot. difficilioribb.
 Gotting. 1794, pag. 4. Szabo
 Descript. Persic. imper. (Hei-
 delberg. 1816) pag. 104. He-
 rodotum autem de Armenia hic
 loqui atque incolis huius terrae
 antiquissimis, qui Graeco no-
 mine dicantur Syrii, satis patet.
 Plura Rennel. Geogr. d. Herod.
 p. 484. Ritter. Erdkunde II
 pag. 783.

Σύριοι] Ita constanter hic
 omnes libri, qui alibi (ut I, 6.
 VII, 72) in lectione Σύριοι

conspirant. Quare nihil mutare
 ausus sum.

ἦσαν δὲ οἱ Σύριοι] ἦσαν
 ob librorum scriptorum conseu-
 sum praetulimus vulgatae le-
 ctioni ἔσαν, quae Aldina pro-
 pagata erat.

ῥέει ἐξ Ἀρμενίου οὗρος
 διὰ Κιλικῶν] Montis Armenii
 nulla alibi mentio, nisi apud
 unum Dinonys. Perieget. 694,
 ubi Phasis inde profluere dicitur.
 Quare suspicatur Lar-
 cherus, indicari Tauri aliquem
 montem in Cilicia, intelligen-
 dosque esse omnino Armeniae
 quae nunc vocatur terrae mon-
 tes (cf. Tom. VIII pag 50).
 Multo accuratius in haec inqui-
 sivit Ritter. Erdkunde T. II
 pag. 716. Qui οὗρος h. l. non
 de uno monte, sed de montium
 tractu intelligendum esse monet,
 neque alium hic indicari mon-
 tem, nisi *Paryadrem*, (unde
 alter profluat Halyos fons se-
 ptentrionalis praeter Sebasten
 s. Siwas) vel *Argaeum* montem,
 qui altissimus omnium illic di-
 catur montium, ex quo in
 utrumque mare pateat prospec-
 tus, et ex quo alter Halyos
 fons meridionalis proveniens
 Caesaream Mazacam praeter-
 labatur. Utrumque montem ad
 eum pertinere tractum, quem
 posteriores geographi appella-

τιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων, ἐκ δὲ τοῦ ἐτέρου
 Φρύγας· παραμειβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων ἄνω
 πρὸς βορρην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππα-
 3 δόκας ἀπέργει, ἐξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνας. οὕτω
 ὁ Ἄλυς ποταμὸς ἀποτάμνει σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίης
 τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίου Κύπρου ἐς τὸν 85

tione minus accurata ac defini-
 ta designarint *Antitaurum*;
 utrumque in occidentalibus eius
 terrae esse finibus, quae serius
Armeniae minoris nomen acce-
 perit, aut potius in ipsa Cap-
 padocia, ad quam usque He-
 rodoti Armenia pertineat.— In
 proxime antecedentibus ad ver-
 ba ὁ Ἄλυς ποταμὸς conf., ar-
 ticuli causa, Matth. Gr. Gr.
 p. 559 coll. 543.

Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ
 ἔχει ῥέων] *Matieni* commemo-
 rantur IV, 94. V, 49, partem-
 que Mediae tenuisse dicuntur,
 Strabone teste II p. 73 s. 124.
 XI p. 509 s. 776. Qui iidem
 quod in Asia minori inveniun-
 tur, ubi Larchero auctore
 (Γ. VIII p. 324) eam Cappa-
 dociae partem tenent, quae
Morimene a Strabone (XII
 p. 808, B. 811, B. 814, A)
 et Plinio (Hist. Nat. VI, 3
 Tom. I p. 303 ed. Hard.) ap-
 pellatur, id in gente opinor pa-
 storitia multumque palante nec
 certas sedes tenente eo minus
 offendere debet, quo magis qui
 nunc Matienorum in loca suc-
 cesserunt *Kurdi*, eodem modo
 vagantur nec ulla habent certa
 domicilia. Unde Herodoto,
 errorum atque incitiae propter
 haec incusato patrocinandum

putat Ritter. Erdkunde II
 p. 781.

ἀποτάμνει σχεδὸν πάντα τῆς
 Ἀσίης τὰ κάτω κ. τ. λ.] τῆς
 Ἀσίης τὰ κάτω est ea fere Asiae
 pars, quam nos *Asiam minorem*
 dicere solemus, cuius finis ex
 Herodoti mente, orientem ver-
 sus est Halys fluvius, qui, cum
 e Ciliciae montibus non procul
 ab ipso mediterraneo mari pro-
 fluens septentrionem versus inde
 in Pontum Euxinum exeat,
 omnem fere Asiam minorem
 hancee a reliqua Asia, inprimis
 ab Armenia (a Syriis Cap-
 padocibus) separare iure dici
 potest. Mare, quod e regione
 Cypri est, mediterraneum est,
 quod Ciliciam alluit, in cuius
 montibus Halyn originem ca-
 pere antea dixerat Noster. Hanc
 vero terram inter utrumque ma-
 re, mediterraneum dico atque
 Pontum Euxinum, vocat *ἀνχέ-
 να cervicem*, id est angustum
 meatum, angustiozem terrae
 tractum, cervicis instar porre-
 ctum, ut iam non de termino
 Asiaticae istius regionis agatur,
 sed quo illa situ fuerit, ubi ab
 Halye amne radatur, quamque
 anguste a Ciliciae finibus in
 Pontum sit extensa. Monuit
 Wesselingius; laudans IV, 85.
 89. VI, 36. VII, 223 alia. Cum

Εὐξεινον πόντον. ἔστι δὲ ἀρχὴν οὗτος τῆς χώρης ταύτης ἀπάσης· μῆκος ὁδοῦ, εὐζώνῳ ἀνδρὶ πέντε ἡμέραι ἀνασιμῶνται.

vero tractus ille a Ciliciae finibus usque ad Pontum angustior Nostro videatur, non mirum, quod *quinque diebus* illum a pedite expedito permeari posse prodit et hoc loco et infra II, 34; nec latuit hoc Scymnum Chium, qui tamen ipse *septem* ponit dies (vid. eius fragm. p. 380. 382). Quodsi autem diurno itineri vel centum quinquaginta vel ducenta stadia (V, 53. IV, 101) contribuantur, longitudo huius tractus erit mille stadiorum. A quo abhorrent et Eratosthenes (Strab. II p. 68), qui tria millia numerat stadia, et Plinius (H. N. VI, 2) ducenta M. P. indicans; consentit cum Herodoto Scylax in Peripl. p. 97 ed. Gronov. Sed recentiorum investigationibus exploratum habemus, tractum illum rectâ viâ sexaginta milliaria geographica longum esse, ita ut in unum diem duodecim milliaria pediti forent conficienda, vel omissis omnibus ambagibus ac deviis locis. Unde non defuere, qui Herodotum erroris incusarent, quod dimidium tantum longitudinis huius tractus indicaverit. Conf. Rennel. l. l. pag. 457. Defendit Herodotum ab erroris crimine Dahlmann. (Herodot. p. 96. 97). Neque enim hic cogitandum de ducentis stadiis, quae plerumque pedes expeditus ex Herodoti mente perficere queat, sed

videri sermonem esse de eo, quod semel forsitan expertum fuerit a quopiam pedite insigni. Testimonium petit ex iis, quae VI, 106 (coll. VI, 120) legimus, Philippidem Athenis Spartam advenisse altero die, cum iter certe viginti sex fuerit miliarium geographicorum. Quare haud prorsus fidem excedere putat, si tractus ille Asiae a pedite probato quinque dierum itinere permeari dicatur. At nihil hoc loco de insigni peditis alicuius conamine proditur, qui tantum iter tam brevi aliquando confecerit, sed sententiam suam omnino aperit auctor de tractus illius longitudine, in qua si ea non vidit, quae nos multorum saeculorum investigationibus, mathematicorumque ac geographorum dimensionibus edocti sumus, profecto ille erit excusatione dignus.

μῆκος ὁδοῦ] i. e. *quod ad itineris longitudinem attinet.* Absentia particulae δὲ, quam quis forsitan hic requirat, itemque omissione voculae ὡς, quam antecedentia (*ἀρχὴν οὗτος*) postulare videantur, maiore quaedam efficitur orationis vis, uti movuit Werfer. in Actt. phill. Monacc. I p. 579, ubi h. l. sic vertit: „*Est autem omnis huius terrae quasi cervix ea itineris longitudine, ut ab expedito quinque dies insumantur.*“

εὐζώνῳ ἀνδρὶ] *εὐζωνος ἀ-*

73 Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὴν Καππαδοκίην τῶνδε εἵνεκα· καὶ γῆς ἰμέρω, προσκτήσασθαι πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μοῖραν βουλόμενος· καὶ μάλιστα, τῷ χρηστηρίῳ πίθυνος ἕων, καὶ τίσασθαι θέλων 2 ὑπὲρ Ἀστυάγεος Κῦρον. Ἀστυάγεα γὰρ, τὸν Κυ- 36 αζάρω, ἕοντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλέα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω καταστρεψάμενος εἶχε, γενόμενον γαμβρὸν Κροίσῳ ᾧδε. Σκυθέων τῶν νομάδων εἶλη ἀνδρῶν στασιάσασα, ὑπεξῆλθε 95 3 ἕξ γῆν τὴν Μηδικήν. ἐτυράννευε δὲ τὸν χροῖνον τοῦτον Μήδων Κυαζάρης, ὁ Φραόρτεω, τοῦ Δηϊόκω· ὃς τοὺς Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον περιεῖπε εὔ, ὡς ἕοντας ἰκέτας· ὥστε δὲ περὶ πολλοῦ ποιούμενος αὐτούς, παῖδάς σφι παρέδωκε τὴν γλῶσ-

Croesus vult Cappadociam subigere, ac poenas de Cyro sumere. Illius cum Astyaga affinitas.

νήρ est pedes expeditus, bene cinctus, nec ulla re s. onere impeditus. Conf. I, 104 et Hesych. s. v.

Cap. LXXIII.

πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μοῖραν βουλόμενος] Vulgo μοίρην. Sed plerique et optimi libri μοῖραν, quod iure recepit Gaisf. In antecedentibus verba τῶνδε εἵνεκα refer ad ternas, quae deinceps proferuntur, causas. In seqq. βασιλέα iterum cum Gaisf. ex iisdem libris rescripsimus. Vulgo βασιληῆα.

Σκυθέων τῶν νομάδων εἶλη ἀνδρῶν στασιάσασα] εἶλη a melioribus libris allatum praetulimus lectioni ἴλη. Ac frequens haec confusio, de qua Wesseling. ad Diodor. Sicul. XVII, 33. — ἀνδρῶν cum Wesselingio placet adiungere genitivum

τῶν νομάδων, ut eadem locutio sit, quae apud Arrian. Ind. 29: ἀνθρωποι νομάδες, aliaeque huius generis haud raro occurrunt locutiones, ubi ἀνήρ, ἀνθρωπος hoc modo additum videmus. Magis quaesita videtur Schweigh. ratio „εἶλη ἀνδρῶν, quae εἶλη ἀνδρῶν fuit (ἐκ) Σκυθέων τῶν νομάδων.“ Ad argumentum conf. I, 103 seqq. Statuit Volneius (Suppl. à l'Herodot. p. 8 seqq. 15 seqq.) accidisse hoc, quod de Scythiis advenientibus legimus, exeunte anno 632 a. Chr. n. Atque Cyaxares, ex eiusdem Volneii calculis, quibuscum Larcheri computus congruit, ad regnum est evectus anno 634 a. Chr. n. — In seqq. ad εὔ περιέπειν, bene tractare, vid. laudd. ad Plutarch. Flamin. p. 79 et ad Pyrrh. p. 200. Verba ὡς ἕον-

46άν τε ἐκμαθέειν, καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων. χρό-1
 νου δὲ γενομένου, καὶ αλεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυ-
 θῶν ἐπ' ἄγρην, καὶ αλεὶ τι φερόντων, καὶ κοτε
 συνήνεικε ἐλεῖν σφεας μηδέν· νοστήσαντας δὲ αὐ-
 τοὺς κεινῆσι χερσὶ, ὁ Κναξάροϋς (ἦν γὰρ, ὡς διέ-5
 δεξε, ὄργην ἄκρος) τρηχέως κάρτα περιέσπε ἀεικείη.
 5οὶ δὲ, ταῦτα πρὸς Κναξάρω παθόντες, ὥστε ἀνά-
 ξια σφέων αὐτῶν πεπονθότες, ἐβούλευσαν τῶν πα-
 ρὰ σφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα κατακόψαι·

τας ἐκέτας illustrantur iis, quae ad I, 35 seqq. notata sunt.

καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων] Et Scythae et Persae (quam utramque nomadum primitus fuisse Asiae gentem constat) per totam antiquitatem celebres arte arcuum tractandorum. Quae de re sufficiat indicasse primarios Nostri locos, unde huius artis vis ac notio apud utramque gentem eluceat: III, 21. 22 coll. IV, 131. 132. Ctesiae Excerpt. Pers. 17. De tesserraria arcus notione alibi dicemus.

ἦν γὰρ — ὄργην ἄκρος] i. e. erat enim animo iracundo sive ad iram pronior. Ita Wesselingius, qui dicendi formulam aliis exemplis Appiani, aemuli Herodotei, illustrat. Et pugnant tres libri Parisini pro hac lectione ipsaque denique ratio. Vulgo ὄργην οὐκ ἄκρος, quod tuetur Coraes, vocem ὄργην explicans ψυχῆν, hominemque intelligens pusilli ingenii; cui suffragatur Werferus in Actt. phil. Monacc. I p. 77 seq. exponens: non bona

et generosa indole, cum ὄργη inprimis apud Ionicos et poetas frequens sit: ingenium, indoles, et ἄκρος apud Nostrum semper bono, non malo occurrat sensu. Sed confiteor, huiusmodi interpretationes, vel si docte defendantur, magis quaesitas mihi videri quam veras simplicesque. Alium virum doctum, qui ὄργην οὐκ ἄκρος explicabat: iram non vincens, irae non temperans, satis e linguaerationibus refutavit Schwgh. Hoc enim foret Graece: ὄργης οὐκ ἐγκρατής. Unde cum recentt. editit., probante quoque Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pers. vs. 140, retinui- mus lectionem Wesselingianam. — Ad ἀεικείη conf. I, 54.

ἐβούλευσαν τῶν παρὰ σφίσι κ. τ. λ.] Vulgo ἐβουλεύσαντο. Sed Medic., Schellershem., alii plerique: ἐβούλευσαν, quod ut praeferrant Schweigh. et Gaisf., suasit quoque usus Herodoteus. Nam uti frequenter dicitur βουλεύεσθαι deliberandi notione, ita promiscue hunc scriptorem et medio et activo verbo uten-

σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία 10
σκευάζειν, Κναξάρει δοῦναι φέροντες, ὡς ἄγρην
δῆθεν· δόντες δὲ, τὴν ταχίστην κομίζεσθαι παρὰ
Ἀλυάττεα τὸν Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ δὴ
ἔγένετο. καὶ γὰρ Κναξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαι-
τυμόνες τῶν κρεῶν τούτων ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύ-
θαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἰκέται ἐγένοντο. 15

74 Μετὰ δὲ ταῦτα (οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐξεδίδου
τοὺς Σκύθας ἐξαιτέοντι Κναξάρει) πόλεμος τοῖσι
Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Μήδοισι ἐγεγόνεε ἐπ' ἔτεα πέντε·

Bellum propter
Scythas inter
Cyxarem et Aly-
attem ab a. 590
ad 585, quo ul-
timo anno die 28

tem videmus (I, 120), hoc potissimum, ubi indicat: *re deliberata decernere*, ut III, 84, alibi. Hinc non erat, quod lectioni ἐβουλεύσαντο patrocineretur Wesselingius.

σκευάσαντες δὲ αὐτὸν κ. τ. λ.] Pertinent haec participia σκευάσαντες et δόντες cum sequentibus infinitivis ad verbum ἐβούλευσαν, ita ut nominativus neminem offendere debeat. — Ad verba ὡς ἄγρην δῆθεν (*,ut feram scilicet ab ipsis captam'*) conf. supra I, 59: οἳ μιν ἐλαύνοντα ἐς ἄγρὸν ἠθέλεσαν ἀπολέσαι δῆθεν. VI, 1. — Mox dedi cum Gaisf. τούτων pro τουτέων, ut vulgo.

Cap. LXXIV.

πόλεμος — ἐγεγόνεε ἐπ' ἔτεα πέντε] Ex Volneii rationibus bellum ortum est 630 a. Chr., finitum anno 625 a. Chr.; ex Larcheri sententiâ inceptum 602 a. Chr., finitum 597 a. Chr.; ita ut illum si sequamur, solis defectio, de qua Herodo-

tus scribit, acciderit anno 625 a. Chr. n. et quidem tertio die Februarii, hunc si audiamus, eadem incidat in annum 597 diemque undetricesimum Iulii mensis. Quam sententiam eandem amplexi erant Petavius, Bouterius; a quibus ita discedunt Des Vignoles (Chronolog. de l'hist. saint. II p. 247) et Des Brosses (Mém. de l'Acad. des Inscript. XXI, 33); ut annum 585 a. Chr. n. diemque duodecimesimum Maii ponant. Alii ad Plinium sese applicant, qui hanc defectionem Olymp. XLVIII, 4 s. 585 a. Chr. accidisse scribat Hist. Nat. II, 12 sect. 9. Astronomicis denique rationibus potissimum commoti, nostrae aetatis docti viri, in quibus unum nomino Oltmannum, defectionem tricesimo Septembris die anni 609 vel potius 610 contigisse volunt. Tu vid. Schultz. in Appar. crit. etc. pag. 20 seq. Adstipulatur quoque Halma, vir harum rerum peritissimus, in nott. ad chronolog. de Ptolemée troisième

Maii facta est so-
lis defectio, a
Thaleta Ionibus
praedicta. Pax
quibus auctori-
bus, qua lege,
quo ritu facta.

ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐν-
κησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ, 20
καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποιήσαντο. διαφέρουσι δὲ
σφι ἐπὶ ἴσης τὸν πόλεμον, τῷ ἕκτῳ ἔτει συμβολῆς
γενομένης, συνήνεικε ὥστε τῆς μάχης συνεστρώσης

part. (T. I.) pag. 62. Equidem quidquam pronunciare nolum; sat habui varias indicasse virorum doctorum sententias; ob astronomicas tamen rationes maxime arridet illa, quam postremo loco posuimus.

ἐν δὲ, καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποιήσαντο] ἐν δὲ scil. τοῖς πέντε ἔτεσι τούτοις, ut monet Wyttenbach. in selectt. hist. p. 350. Schweigh. supplet ταύταις ταῖς μάχαις. Sed mihi non dubium, quin Herodotus quinque anni istius antea memorati spatium indicare voluerit, cum νυκτομαχίη ea sit pugna, quae post accidisse narratur, sexto belli anno, ubi sol defecit. De usu locutionis ἐν δὲ conf. Hermann. ad Viger. pag. 854. — Ad verba ἐπὶ ἴσης (quae de aequa fortuna intelligenda sunt, ubi aequo Marte utrinque certatur) conf. Lambert. Bos. de Ellipss. L. Gr. pag. 499. Vulgo supplent τύχης s. μοίρας.

συνήνεικε ὥστε — τὴν ἡμέρην ἑξαπίνης νύκτα γενέσθαι] Attende dicendi rationem Herodoteam, popularem magis, ut ita dicam, vulgique opinionibus accommodatam (ut I, 103. IX, 10 coll. VIII, 37); unde nec inscitiae nec erroris litem scriptori intendam, quod ita nimirum sit locutus speciem

magis secutus, quam id, quod re vera est; cum quae vera esset causa aequae ignoraret atque plerique omnes illius aetatis. Sed Thaletis defectionem ipsam praedictantis coque maiorem harum rerum cognitionem declarantis mentio haud erat praetermittenda, quo magis ille hac re supra vulgus eminuit. Quem ipsum eximia astronomiae scientia valuisse quod inde colligunt, id quodammodo restringendum videtur, cum vix credibile sit, hanc defectionem solis ita fuisse praedictam, ut dies atque hora accurate indicata fuerit, sed in ipso anno indicando astronomum se continuisse probabile fiat ex ipsis Nostri scriptoris verbis: οὐρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον, ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. Inde quoque vel seriore aetate sedulo adnotatum fuisse videmus, quando quae praedicta fuit defectio, ipsa acciderit; id quod vix factum fuisset, si de his tam certo persuasum fuisset veteribus. Tu vid. Bredowii Uranolog. Herodot. p. XXXIX seqq. et Uckert. Geograph. I, 1 pag. 52. Quorum ille Thaleti veram defectionis causam cognitam fuisse negat; nec quisquam sane dixerit, unde istiusmodi notitiam omnino acceperit

3 τὴν ἡμέρην ἑξαπίνης νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ με-
 ταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος 25
 τοῖσι Ἰωσὶ προηγόρευσε ἔσεσθαι, οὖρον προθέμενος
 ἐπικατὸν τοῦτον, ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή.
 4 οἱ δὲ Λυδοὶ τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεὶ τε εἶδον νύκτα 37
 ἀντὶ ἡμέρης γινομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, 30
 καὶ μᾶλλον τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφοτέροισι εἰρήνην ἔω-
 5 τοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἦσαν
 οἷδε, Σπέννεσις τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ Βα-
 βυλώνιος· οὗτοί σφι καὶ τὸ ὄρκιον οἱ σπεύσαντες
 γενέσθαι ἦσαν, καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν·

Thales. Iam de ea superstitione veterum, qua mali quid defectionibus portendi opinabantur, monere non opus.

συνήνεικε ὥστε — τὴν ἡμέρην — γενέσθαι] In his notant viri docti abundantiam particulae ὥστε, cum simplex infinitivus plerumque hac in locutione inveniatur. Sed additae particulae exempla dabit Schaefer. ad Lamb. Bos. de Ellipss. p. 784 coll. Hermann. in Diss. de Pleonasm. et Ellipsis. in Wolfii Mus. stud. Antiqq. I pag. 195. — De forma συνεστεώσης, cum alias in huius perfecti participio foeminino semper occurrat forma contracta in ὤσα cons. Matth. §. 198, 3, f pag. 359.

ἦσαν οἷδε, Σπέννεσις τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος] ἦσαν scripsimus propter libros, quorum unus tantum vulgatam lectionem ab Aldo propagatam tenet ἔσαν. — Syennesis nomen dignitatis

titulumque antiquissimum Ciliciae regum videri, quo etiam posteriores huius terrae reges, Persis tributarii facti, usi sunt, nunc fere nemo dubitat. Conf. Aeschyl. Pers. 324. Xenoph. Anab. I, 2, 12 et ad utrumque locum interpretes. *Labynti* nomen itidem frequens in Babylonis regibus; cf. I, 77. 118. Qui hoc loco memoratur, eum Nabuchodonosorum, qui et Nebucadnezar est, fuisse notat Wesselingius, quippe congruentibus temporum rationibus.

καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν] i. e. *mutua instituerunt connubia*. Cr. confert de voce consimili ἐπάλλαξις Wytttenbach. ad Plut. Moral. I, 2 pag. 885, ubi explicatur „*quasi mutatio per vices vinculorum (connubii) et mutuo facta*.“ ἀναγκαίη exponitur a Matthiae ad Euripid. Hecub. 830 pag. 97 *necessitas, vis graviter cogens*. — Ad formam Ionicam συμβάσεις vid. eundem in Gr. Gr. §. 80 not. 6 pag. 179.

Ἀλνάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρύ-
ηνιν Ἀστυάγει τῷ Κναξάρω παιδί. ἄνευ γὰρ ἀ-35
ναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιος ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι
6 συμμένειν. Ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνηα τὰ
περὶ τε Ἑλληνας· καὶ πρὸς τοῦτοις, ἐπεὶ τοὺς
βραχίονας ἐπιτάμονται ἐς τὴν ὁμοχροῖην, τὸ αἷμα
ἀναλείχουσι ἀλλήλων.

75

Croesus Halym
penetrat.

Τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἀστυάγεα Κῦρος, ζόντα
ἔωτοῦ μητροπάτορα, καταστρεφάμενος ἔσχε δι' αἰ-40
2 τὴν τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. τὰ
Κροῖσος ἐπιμεμφόμενος τῷ Κῦρω, ἔς τε τὰ χρηστή-
ρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ δὴ καὶ
ἀπικομένου χρησμοῦ κιβδήλων, ἐλίσις πρὸς ἔω-
τοῦ τὸν χρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέ-
3 ων μοῖραν. Ὡς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἄλυν ποταμὸν 45

οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν] i.
e. non solent firma manere
(pacta). Nam ἐθέλειν non de
personis solum, verum de rebus
quoque usurpatur, ubi est posse,
solere. De quo Cr. confert Ast.
ad Platon. Rem publ. pag. 423.
548. Wyttenbach. ad Platon.
Phaedon. pag. 272. — In seqq.
ad verba τὰπερ τε Ἑλληνας
consul. Matth. Gr. Gr. §. 626
pag. 1279 ob usum particulae
τε post relativa, ex Homero qui
ad Herodotum transiit.

ἐς τὴν ὁμοχροῖην] ὁμοχροῖ-
τη, explicante Wesselingio, est
cutis superficies, cutis summa.
Idem Tacitum confert simili in
ritu scribentem (Anall. XII, 47):
„levi ictu cruorem eliciunt.“
Add. Herodot. IV, 70.

Cap. LXXV.

τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λό-
γοισι σημανέω] τοὺς ὀπίσω
λόγους solemnī apud Herodo-
tum citandi ratione, intellige de
iis, quae infra narrantur, hoc
ipso libro cap. 107 seqq.

εἰ στρατεύηται] Conf. nott.
ad I, 53. Ex quo patet, male
post Πέρσας a quibusdam addi
εἰρωτέων. — De voce κιβδηλος
conf. nott. ad I, 66.

ἐλίσις πρὸς ἔωτοῦ
τὸν χρησμὸν εἶναι] i. e. ra-
tus sibi favere oraculum. Nam
εἶναι πρὸς τινος est ab alicuius
partibus stare, alicui favere eius-
que commodis consulere. Conf.
ne plura Matth. Gr. Gr. p. 1178.
— In seqq. cum Gaisf. e meli-
oribus libris reposui μοῖραν pro
μοῖρην.

ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὡς μὲν ἐγὼ λέγω, κατὰ τὰς ἐούσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν· ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς οἱ ὁ Μιλήσιος 4 διεβίβασε. ἀπορέουτος γὰρ Κροίσου ὅπως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατός, (οὐ γὰρ διή εἶναί 50 κω τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας,) λέγεται παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ τὸν ποταμὸν, ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ 5 στρατοῦ, καὶ ἐκ δεξιῆς ῥέειν· ποιῆσαι δὲ ᾧδε. ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξάμενον, διώρουχα βαθῆν ὀρύσσειν, ἄγοντα μνηοειδέα, ὅπως ἂν τὸ στρατόπε. 55

κατὰ τὰς ἐούσας γεφύρας]
i. e. ad eos, qui nunc ibi
sunt, pontes.

Θαλῆς οἱ ὁ Μιλήσιος διεβίβασε] scil. τὸν στρατόν. Pronomen οἱ ad Croesum refero, cui exercitum (s. cuius exercitum) Thales trans Halyn duxerat. Caeterum de Thalete Cr. conferri vult Gesner. ad Lucian. Hipp. Tom. VII pag. 557 ed. Bip. Quem enim Milesium Noster dicit, eum Phoenicem alii vocant ea forsitan ex causa, quod Thaletem Phoenicibus maioribus oriundum ipse Herodotus dicit I, 170.

οὐ γὰρ διή εἶναί κ. τ. λ.] Pendent haec ab omisso λέγεται vel referenda sunt ad antecedentia ὡς ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων.

τὸν ποταμὸν, ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα κ. τ. λ.] Croesi exercitus in laeva fluvii ripa collocatus erat ex Herodoti mente, qui ita scribit, fluvii cursum a fontibus inde persequens. Ut igitur exercitus dextrâ esset in
HERODOT. I.

ripâ fluviumque pone se haberet, fluvii cursum, fossa supra exercitus castra ducta circum ipsa castra a parte laevâ, ita mutavit Thales, ut qui ante a dextra castra praeterflueret amnis, nunc a laeva i. e. pone castra praeterlaberetur.

ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου κ. τ. λ.] Nihil in his, ne distinctionem quidem singularum vocum, mutavimus, quia sententia plane opinor sic procedit: A superiore parte castrorum (i. e. ab ea parte, unde fluvius venit) incepit fossam fodere eamque ducere in speciem lunae dimidiatae, ut fluvius a tergo sumeret castra eodem loco manentia, huc scilicet (ut in exercitus tergo esset) in canalem se convertens ex vetere alveo, et dein rursus praeterlapsus castra in veterem alveum influeret. Quae, ipsis Wyttenbachii verbis ex parte prolata, tam clara videntur, ut nulla opus nec distinctionis nec verborum mutatione.

ὅπως ἂν λάβοι] Unus
13

δον ἰδρυνόμενον κατὰ νότου λάβοι, ταύτη κατὰ τὴν
 διώρυχα ἐκτραπόμενος ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥέεθρων,
 καὶ αὐτὶς παραμειβόμενος τὸ στρατόπεδον, ἔς τὰ
 6 ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. ὥστε, ἐπεὶ τε καὶ ἐσχίσθη τάχιστα
 ὁ ποταμὸς, ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ καὶ 60
 τὸ παράπαν λέγουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀπο-
 ξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσίεμαι· κῶς 38
 76 γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος
 δὲ, ἐπεὶ τε διαβάς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο τῆς
 Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην· ἣ δὲ
 Πτερίη ἐστὶ τῆς χώρας ταύτης τὸ ἰσχυρότατον, κα- 65
 τὰ Σινώπην πόλιν τὴν ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστα

Pteriorum ur-
 bem, et alias
 quae circa erant,
 expugnatas diripit.
 Praelium in
 agro Pterio com-
 missum aequo
 Marte inter
 Croesum et Cy-
 rum a. 546.

liber hic λάβη. Male. Cum enim in hac structura legitimus sit optativus post particulam ὅπως, ommissa particula ἂν, haud raro tamen apud Nostrum hanc particulam in hac structura additam videmus, eo opinor consilio, ut res ipsa magis incerta, ut quae fieri tantum *posset*, significaretur. Inde ὅπως ἂν — λάβοι mihi h. l. est: „ut — sumere posset.“ Conf. Matth. §. 520 Not. 2 p. 1002 h. l. bene laudantem, et infra I, 91. 99.

κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν] Vulgo vertunt: „quo enim modo, quum reversi sunt, flumen transierunt?“ cum vertendum esset: „quo enim modo revertentes flumen transire potuissent.“ Qua tamen in sententia cum aegre mihi deesse videretur particula ἂν verbo διέβησαν adicienda, bene monentem inveni Matthiae §. 508 not. p. 968. Nam de

consilio particulam omisisse videtur Noster, quo vel magis indicaret fortiusque in eo insisteret, hoc utique fieri non potuisse. Et alia quoque a viro docto allata exempla monstrant ἂν hac in structurâ omitti, ubi certum quid, nulla ab alia re sive cogitatione pendens declarandum est.

C a p. LXXVI.

ἣ δὲ Πτερίη — κατὰ Σινώπην — κειμένη] κειμένη e Wesselingii emendatione cum editt. recentt. dedimus pro vulg. κειμένη. Dicitur autem Pteria e regione Sinopes, quae ipsa ad Pontum Euxinum est urbs, sita. Notat enim hic κατὰ ex adverso, ex opposito s. e regione. Conf. II, 148. Fischer. ad Weller. III, b pag. 177. Pausan. X, 34 §. 1 ibique Siebelis. Ad ipsum argumentum notamus, quod in Diodori Excerptt. ab Ang. Maio nuper detectis §. 29,

κη κειμένη· ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τῶν
 2 Συρίων τοὺς κλήρους. καὶ εἶλε μὲν τῶν Πτερίων
 τὴν πόλιν, καὶ ἠνδραποδίσατο· εἶλε δὲ τὰς περιου-
 κίδας αὐτῆς πάσας. Συρίους τε, οὐδὲν ἔοντας αἰ-70
 3 τίους, ἀναστάτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν
 ἑωυτοῦ στρατὸν, καὶ παραλαβὼν τοὺς μεταξὺ οἰκέ-
 οντας πάντας, ἠντιοῦτο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύ-
 νειν ὀρμηῆσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τοὺς
 Ἰωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀπιστάμεναι.75
 4 Ἰωνες μὲν νυν οὐκ ἐπέιδοντο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπί-
 κετο, καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα

T. II p. 25 relatum invenimus: Cyrum cum exercitu suo ad angusta Cappadociae loca delatum legatos misisse, qui Croesum certiozem facerent, velle se illi (Croeso) priorum culparum remissionem facere, Lydiaeque satrapen illum constituere, si ipsius ad aulam (ἐπὶ θύρας) venire subditumque se ipsi praebere vellet. Quod vero Croesum recusasse, Persae ut sibi servirent, potius respondentem ac poscentem.

φθείρων τῶν Συρίων τοὺς κλήρους] i. e. „populans Syriorum praedia.“ Syrios dicit Herodotus incolas Ponti Euxini a Parthenio usque ad Thermodontem, docente Rennel. Geograph. Syst. d. Her. p. 484; quos tamen colonos ex interiori Syria (i. e. Armenia) huc profectos crediderim; quo forsitan ducit vocula κλήρος Herodoto hic usurpata. Tu vid. notat. ad I, 72.

ἀναστάτους ἐποίησε] i. e. „funditus evertit.“ Locutio sa-

tis frequens in Herodoteis libris. Conf. I, 97. 155. 178 etc. Wesseling. ad IV, 204 et ad Diodor. Sicul. XI, 1. Vömel. ad Demosth. Philipp. pag. 220 seq.

Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν— ἠντιοῦτο Κροίσῳ] Mira fabula hac de re apud Suidam legitur. Cyrum enim ille refert, perterritum Croesi minis, ad Indiam confugere voluisse; verum ab uxore animo confirmatum, sciscitatum esse Danielem vatem. A quo cum accepisset se victorem fore, ad bellum sese parasse!

πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὀρμηῆσαι τὸν στρατὸν] i. e. „priusquam exercitum educere instituisset.“ ubi ἐξελαύνειν minime glossatoris esse, bene iam monuit Wesselingius, amandans ad VII, 105 coll. VIII, 106. Cum eodem Wesselingio aliisque mox scripsimus κήρυκας pro κήρυκα, sensu postulante, et paulo post ἀπιστάμεναι (pro ἀπιστάναι), libris iubentibus.

ἐν τῇ Περσίῃ χώρῃ ἐπειρώατο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν
5 ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, καὶ πε-
σόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νική-
σαντες διέστησαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. καὶ τὰ μὲν 80
στρατόπεδα ἀμφοτέρα οὕτως ἡγωνίσατο.

77

Quo consilio re-
dierit Sardes
Croesu. Miles
conductitius di-
missus.

Κροῖσος δὲ, μεμφθεὶς κατὰ τὸ πλῆθος τὸ ἑω-
τοῦ στρατεύμα· ἦν γάρ οἱ ὁ συμβαλῶν στρατὸς
πολλὸν ἐλάσσων ἢ ὁ Κύρου· τοῦτο μεμφθεὶς, ὡς
τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ἐπιῶν ὁ Κῦρος, ἀπή-85
λαννε ἐς τὰς Σάρδεις, ἐν νόῳ ἔχων, παρακαλέσας
2 μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ὄριον, (ἐποίησατο γὰρ
καὶ πρὸς Ἀμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην
πρότερον ἢ περὶ πρὸς Λακεδαιμονίους,) μεταπεμψά-
μενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους, (καὶ γὰρ πρὸς τούτους
αὐτῷ ἐπεποιήτο συμμαχίη· ἐτυράννευε δὲ τῶν Βα-90
βυλωνίων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβύνητος) ἐπαγγέλι-

ἐπειρώατο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν
ἀλλήλων] i. e. pro viribus pu-
gnam periclitabantur, s. ut vul-
go vertunt: „valido impetu vi-
res invicem tentarunt.“ ἐπει-
ρώατο cum recentt. editt. dedi-
mus potiores libros secuti. Vulgo
ἐπειρῶντο. Conf. supra I, 68.
— In seqq. vocem ἀμφοτέρων
male in quibusdam omitti monet
Wessel. laudans quoque I, 82.
III, 11.

Cap. LXXVII.

Κροῖσος δὲ, μεμφθεὶς κατὰ
τὸ πλῆθος τὸ ἑαυτοῦ στρατεύ-
μα] i. e. Croesus caussatus ex-
ercitus sui paucitatem s. damnans
exercitum suum propter paucita-
tem; id est (ut Schwgh. utar
verbis), conquestus est de suo
exercitu, non quod minus forti-

ter pugnasset, sed quod nume-
ro longe inferior fuisset hosti-
bus. Federus in comment. in
Aeschyl. Agamemn. (Heidelb.
1819) pag. 17 not. participium
μεμφθεὶς passive aut saltem re-
flexive accipiendum existimat.
— In seqq. notat Wesselingius
verbum ἐπειρᾶτο cum partici-
pio (ἐπιῶν, κατιῶν, id genus
alii) iunctum, orationis qua-
dam abundantia, ex qua nihil
fere amplius sit quam ipsum ἐ-
πιέναι. Conf. VII, 5. 50. 172.
IX, 52. I, 84. Plura exempla
huius usus suppeditabit Mat-
thiae §. 555 not. 2 pag. 1091.

ἐτυράννευε δὲ τῶν Βα-
βυλωνίων τὸν χρόνον τοῦτον
Λαβύνητος] De τυραννεύειν
conf. ad I, 6. — Labynetius
alius atque ille, de quo I, 74.

λας δὲ καὶ Λακεδαιμονίους παρεῖναι ἐς χρόνον ῥή-
τόν· ἄλλσας τε δὴ τούτους, καὶ τὴν ἑαυτοῦ συλ-
λέξας στρατιήν, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρείς, ἅμα
3 τῷ ἦρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν,⁹⁵
ταῦτα φρονέων, ὡς ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδεις, ἔπεμπε
κῆρυκας κατὰ τὰς συμμαχίας, προερέοντας ἐς πέμ-
4 πτον μῆνα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδεις. τὸν δὲ παρῶν-
τα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Πέρσῃσι, ὃς ἦν αὐ-

Hic ultimus Babyloniae rex fuit, ab aliis *Nabonadius*, *Nabonidus* et quaecunque alia sunt huius generis, non valde tamen distantia ab ea nominis scriptura, quam apud Herodotum invenimus. Conf. Larcher. Videtur autem hic Babyloniae rex cum Croeso iunctus eam ipsam ob causam, ut adaugescens Cyri potentia ipsisque imminens suis finibus coerceretur; nec alia causa Amasin, Aegyptiae regem, compulsisse videtur, ut ad Croesum se applicaret. Vid. Wesseling.

ἐνένωτο] Conf. ad I, 68. Caeterum observa orationis quandam anacoluthiam, cum id, quod supra iam indicatum erat verbis: ἐν νόῳ ἔχων hic propter multa participia interiecta repetatur verbo ἐνένωτο, constructione non integra servata. Nec tamen raras apud Nostrum huiusmodi structuras, nec tales, quae offendere nos debeant. — Mox κατὰ τὰς συμμαχίας vertunt: „ad socios,“ quod alius hunc in modum interpretatur: „qui socios ad auxilium ferendum adhortarentur, nach den Bundesgenossen.“ Equi-

dem verto: *secundum foedera s. pacta*, quae cum illis regibus inierat Croesus. Sed infra I, 81: ἔπεμπε — ἄλλους ἀγγέλους ἐς τὰς συμμαχίας. Add. I, 82 init., ubi συμμαχίη pro σύμμαχοι positum quoque monet Matth. §. 429 p. 795.

ὃς ἦν αὐτοῦ ξεινικός] „essendo mercenario“ Italus interpres; nec male, cum satis constet, ξεινικὸν στρατὸν dici de mercenariis militibus, de copiis mercede conductis. Est vero hic cogitanda orientalium exercituum ratio, quorum magna pars est militum, ex gentibus subditis mercede quidem coactorum, sed statim signa relinquuntium, quando expeditio est finita. Quale hodieque apud Turcas obtinere videmus. Quis enim, ut iis potissimum utar, nescit Albaniae incolas in Turcarum exercitu stipendia hoc modo merentes? Haec igitur si cogites, iure a Schlossero (*Universalgesch.* I, 1 p. 250 not.) hoc positum intelliges, quod vernaculo sermone adscribere praestat: „man findet, dass des Croesus Heer aus den ver-

τοῦ ξεινικός, πάντα ἀφελς, διεσκέδασε· οὐδαμὰ ἐλπίσας μὴ κοτε ἄρα ἀγωνισάμενος οὕτω παραπλησίως Κῦρος ἐλάσει ἐπὶ Σάρδεις. Ταῦτα ἐπιλεγομένην Κροίσῳ τὸ προάστειον πᾶν ὄφρων ἐνεπλήσθη. φανέντων δὲ αὐτῶν, οἱ ἵπποι μειέντες τὰς νομάς νέμεσθαι, φοιτέοντες κατήσθιον. ἰδόντι δὲ τοῦτο

78

Portentum Sardibus factum: divini Telmesenses consulti.

einigten Heeren der Vasallen bestand.“

πάντα ἀφελς] Reliquimus Gaisfordium scribentem ἀπεις cum Schaefero, addicente uno libro vetere. Scio equidem Iones in compositis verbis aspirationem negligere; nec tamen constantem in his fuisse Herodotum, alia evincunt exempla, quae notavit Matth. p. 514. Add. ad pag. 94 lin. 2. Inde librorum meliorum auctoritati nobis obtemperandum fuit. In seqq. cum Gaisf. dedimus οὐδαμὰ pro οὐδαμᾶ; conf. I, 56.

οὐδαμὰ ἐλπίσας μὴ κοτε ἄρα ἀγωνισάμενος οὕτω παραπλησίως Κῦρος ἐλάσει ἐπὶ Σάρδεις] In verbo ἐλπίζειν sperandi, existimandi, putandi significatio hic transit in significationem *timendi*. De qua Viger. p. 244 consul. Add. Demosth. Olynth. I p. 13 Reisk. Eo quoque referri debet structura particulae μὴ sequente futuro, quod hic editores nuperrimi (excepto Matthiae, qui retinuit ἐλάσει) loco conjunctivi ἐλάσει, quem libri plerique tenent, restituerunt. Monuit de futuri indicativi usu in huiusmodi formulis Matth. §. 519, 7 pag. 998. Verba οὕτω παραπλησίως verte: tam aequo Marte, cum numero co-

piarum quamvis superior Cyrus, tamen haud vicerit sed aequo Marte pugnans e proelio discesserit.

Cap. LXXVIII.

φανέντων δὲ αὐτῶν] αὐτῶν rursus cum Gaisf. dedimus, librorum plurimorum ex auctoritate. — In proxime antecess. ἐπιλέγεσθαι est *secum reputare, cogitare*. Conf. I, 86. II, 120, alia quae dabit Schweigh. in Lex. Herod. s. v. Significatione *legendi* inventur I, 125 et frequentatur etiam Pausaniae, ut monuit Siebelis. ad I, 12 §. 3.

οἱ ἵπποι μειέντες τὰς νομάς νέμεσθαι, φοιτέοντες κατήσθιον] φοιτέοντες iure in magna librorum discrepantia reliquimus intactum, ut Ionicae atque Herodoteae dialecto maxime consentaneum. Nec opus erat cum Valckenario scribere ἐσφοιτέοντες sc. τὸ προάστειον; magis placet distinctio ab illo posita ante μειέντες. Quod denique vertunt: „quos equi, ut adparuerunt, omissa consueto pabulo, frequentes deglutiebant,“ minus accurate Herodoteam sententiam illi reddunt, quae talis fere est: „equi, negligentes pasci pabulo consueto (s. in locis consuetis) adgredientes (sc.

2 Κροίσω, ὡσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε τέρας εἶναι. αὐτίκα 39
 δὲ ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τῶν ἐξηγητέων Τελμησ-6
 σέων. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, καὶ μα-
 θοῦσι πρὸς Τελμησέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέ-
 3 ρας, οὐκ ἐξεγένετο Κροίσω ἀπαγγεῖλαι. πρὶν γὰρ
 ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδις, ἦλω ὁ
 Κροῖσος. Τελμησέες μὲν τοι τάδε ἔγνωσαν, στρα-10
 τὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον εἶναι Κροίσω ἐπὶ τὴν
 χώραν, ἀπικόμενον δὲ τοῦτον καταστρέφεσθαι τοὺς

suburbana), *illos* (serpentes) *deglutiebant.*“ Genitivi φανέντων δὲ αὐτῶν iis similes sunt, de quibus supra ad I, 3 diximus.

ἐς τῶν ἐξηγητέων Τελμησέων] Aldus dederat ἐς τοὺς ἐξηγητέας, quem multi dein secuti sunt. Cum vero libri nunc collati offerant ἐς τῶν ἐξηγητέων, cum Gaisfordio reponere non dubitavi. Erit autem genitivus eodem modo explicandus, quo supra I, 35 ἐν Κροίσου. Vid. Matth. §. 380 not. 5 pag. 701, qui idem §. 91, 1 laudat ex hoc loco ἐξηγητέας, quamquam in Herodoti editione ipse edidit ἐξηγητέων. — Ἐξηγηταὶ hoc loco sunt (interprete Ruhnkēnio ad Timaei Lex. Plat. pag. 110) qui monstra et prodigia procurant, ritus in sacris observari solitos doceant, piaculo obnoxios expient aliaque agant, quae ad sacrorum administrationem religionesque servandas pertineant. Unde Cicero (de Legg. II, 26) *religionum interpretes* vocat. Plura Ruhnkēn. l. I. *Telmessus* urbs, sive *Telmissus*, de qua Strabo

XIV pag. 981. Pompon. Mela I, 15 §. 3 ibiq. Tzschuck. et Arrian. *Exped. Alex.* I, 24. II, 3, Lyciae est urbs celeberrima, probe distinguenda ab ea, quae in Pisidia sita erat urbs *Telmissus* s. *Termissus*, quam memorat idem Arrianus I, 27. Illius *Telmissi* in ruderibus nunc oppidum *Macri* exstructum est, ubi immensi theatri ruina adhuc conspicitur, itemque sepulcra in rupibus excisa et Persepolitianis similia. De quibus multa narrant nostrae aetatis peregrinatores. Tu vid. Van der Chys in *Commentar. Geograph. ad Arrian.* (Lugdun. Bat. 1828) pag. 31. Apud veteres urbs excellens *Haruspicum* disciplina. De qua consulatur Cicero de *divin.* I, 41 ibiq. Davis. et Creuzer.

πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδις] Ex his verbis cum Larchero colligere mihi posse videor, Croesi legatos non pedestri itinere, (quale tunc temporis forsitan institui non potuit) sed mari non sine ambagibus Sardibus transvectos esse *Telmessus*.

ἐπιχωρίους· λέγοντες ὄφιν εἶναι γῆς παῖδα, ἔπουν
4 δὲ, πολέμιόν τε καὶ ἐπήλυδα. Τελμησσίεες μὲν νυν
ταῦτα ὑπεκρίναντο Κροίσῳ ἤδη ἠλωκότι, οὐδέν κω 15
εἰδότες τῶν ἦν περὶ Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον.

79

Cyri Croesum
persequentis
celeritas.

Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροῖσου μετὰ
τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς
ἀπελάσας μέλλοι Κροῖσος διασκεδᾶν τὸν στρατὸν,
βουλευόμενος εὔρισκε προῆγά οἱ εἶναι ἐλαύνειν ὡς 20
δύναιτο τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδις, πρὶν ἢ τὸ δευτε-
2ρον ἀλίσθηται τῶν Λυδῶν τὴν δύναμιν. ὡς δὲ οἱ
ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίηε κατὰ τάχος. ἐλάσας γάρ
τὸν στρατὸν ἐς τὴν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ
3 ἐληλύθει. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀ-
πιγμένος, ὡς οἱ παρὰ δόξαν ἔσχε τὰ προήγματα ἢ 25
ὡς αὐτὸς κατεδόκει, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξῆγε ἐς
4 μάχην. ἦν δὲ τοῦτου τὸν χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν

ταῦτα ὑπεκρίναντο Κροίσῳ]
Citat haec Thomas Magist.
pag. 874, quo usum verbi ὑπο-
κρίνεσθαι pro ἀποκρίνεσθαι
respondendi notione demonstret.
In proxime sequentibus Mat-
thiae deletum vult verbum ἦν,
cum, quae hoc loco sit attractio
(ἐκείνων, ἂ ἦν), ea ferri neu-
tiquam possit. Sed vix idonea
haec causa, ut sine librorum
auctoritate voculam expungas.
Et repugnant, quae idem Mat-
thiae collegit huius attractionis
exempla, Gramm. Graec. §. 473
not. 1 pag. 884, quibus iure
nostrum locum adiecit. Assen-
titur mihi Struvius in Specim.
Quaest. Herod. pag. 16 not.,
qui similes Nostri locos citat I,
92. II, 8. V, 92.

Cap. LXXIX.

αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροῖ-
σου] i. e. statim, simulac Croe-
sus discederet. Consul. Matth.
Gr. Gr. §. 565 not. 2 p. 1114
ob usum voculae αὐτίκα parti-
cipiis adiectae.

εὔρισκε προῆγά οἱ εἶναι]
i. e. e re sua, ex usu suo esse.
Sic IV, 10. VII, 12. — Inseqq.
ad ἐληλύθει conf. Matth. Gr.
Gr. §. 505, IV p. 959. Plus-
quamperfectum enim pro aoristo
positum. Ad reliqua conf. Pau-
san. VII, 16 §. 4.

ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκει] Haec
verba, cum antecesserit παρὰ
δόξαν, abundare videntur. Nec
tamen ideo eiicienda. Tu conf.
VIII, 4 et alia apud Matth. Gr.
Gr. §. 636 pag. 1311.

τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρειότερον, οὔτε ἀλκιμώτερον τοῦ
 Λυδίου. ἡ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀπ' ἵππων, δούρατά
 τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἱππεύεσθαι ἀ- 30
 80 γασθοί. Ἐς τὸ πεδίον δὲ συνελθόντων τοῦτο τὸ πρὸ
 τοῦ ἄστεός ἐστι τοῦ Σαρδιηνοῦ, ἐὼν μέγα τε καὶ
 ψιλὸν, (διὰ δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι

Praelium ad Sar-
 des, eodem a.
 546. Cyri callidi-
 tas, hostium e-
 quitatui camelos
 opponentis. Ly-
 dorum virtus, et
 ad extremum fu-
 ga.

ἡ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀπ'
 ἵππων] ἀπ' ἵππων plures iique
 meliores. Alii ἀφ' ἵππων. Lo-
 cutione ipsa pugnam equestrem
 indicari iam bene monuit Wes-
 selingius, qui de Lydorum arte
 equitandi comparat Philostrati
 Iconn. I, 17 pag. 788 et Ho-
 mer. II. X, 431. Quin in ipsis
 anaglyphis Persicis videntur Ly-
 di repraesentati cum equis quos
 tributis loco regi offerunt. Vid.
 Grotefend. in Böttiger. Amalth.
 II p. 98. Hinc non improbo
 quod Matthiae vertit: zu Pferde
 (proprie von den Pferden aus
 oder herab) streiten. Vid. §. 572
 pag. 1128. — In seqq. ἦσαν
 e libris plurimis dedimus. Vulgo
 ἔσαν. Spectat huc forsā glos-
 sa in Bekkeri Anecd. Gr. I
 pag. 100, 15: ἱππεύε-
 σθαι· παθητικῶς· Ἡρόδοτος
 πρώτῳ.

Cap. LXXX.

ἐὼν μέγα τε καὶ ψιλὸν] ψιλὸν
 i. e. arboribus, plantis non te-
 ctum, obsitum. — De Hyllō
 fluvio consul. Strabon. XIII
 p. 626 s. pag. 928, C, qui
 Herodoti testimonium profert.
 Livio idem fluvius dicitur Phryx,
 quem tamen ab Hyllō distin-
 guit Plinius Hist. Nat. V, 29.
 Hylli fluvii piscibus pleni men-

tio fit apud Homerum, Iliad.
 XX, 392, ubi consul. Heynii
 Observatt. Tom. VIII pag. 92.
 Quod huic versui adpositum est
 scholium, in eo memorantur ex
 Herodoto res, quas in eo ipso
 scriptore, qualem nunc habemus,
 frustra quaesieris. Re-
 fertur enim de Iphitionis ara,
 lapideaque statuā antiquo more
 elaborata aliisque de rebus,
 quarum hic nulla mentio. — De
 Hermo, in quem Hyllus prope
 Magnesiam sese infundit, vid.
 I, 55 et Strabon. I. I., qui idem
 montis sacri Dindymenes memi-
 nit, unde Hermus proveniat.
 De quo monte longum est quae-
 rere. Larcherus Dindymum
 fuisse suspicatur prope Cyzicum.
 Mater Dindymene, quae etiam
 simpliciter vocatur Dindymene
 (v. c. apud Horat. Od. I, 16,
 5), est Cybele, mater Deum,
 quae Phrygiae in montibus co-
 litur. Catullo (LXX, 91) est
 Dea Dindymi, ut ab hoc Phry-
 giae monte cognomen repeten-
 dum videatur, cuius tamen aliae
 quoque rationes ab aliis profe-
 runtur. Sed hoc a nostro loco
 alienum. Videat, qui quaerat,
 locos ab interpretibus Horatii al-
 latos, et quae dudum iam conges-
 serat Gyraldus in quarto syn-
 tagm. de diis gentt. p. m. 135 sq.

καὶ Ἰλλος συβόρηγνῦσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμε-
 νον δὲ Ἐρμον, ὃς ἐξ οὔρεος ἱεροῦ Μητροῦς Λινδυ-
 μήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν κατὰ Φωκαίην³⁵
 2 πόλιν,) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς
 μάχην τασσομένους, καταρῶωδήσας τὴν ἵππον, ἐπο-
 ησε, Ἀρπάγου ὑποδεμένου ἀνδρὸς Μήδου, τοιόν-
 3 δε. ὄσαι τῷ στρατῷ τῷ ἑωυτοῦ ἔποντο σιτοφόροι
 τε καὶ σκευοφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας ἀλίσας,⁴⁰
 καὶ ἀπελών τὰ ἄχθεια, ἄνδρας ἐπ' αὐτάς ἀνέβησε
 ἱππάδα στολὴν ἐνεσταλμένους. σκευάσας δὲ αὐτούς, 40
 προσέταξε τῆς ἄλλης στρατιῆς προίεναι πρὸς τὴν
 Κροΐσου ἵππον, τῇ δὲ καμήλῳ ἔπεσθαι τὸν πεζὸν
 στρατὸν ἐκέλευε· ὅπισθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὴν
 4 πᾶσαν ἵππον. ὡς δὲ οἱ πάντες διετετάχατο, πα-⁴⁵
 ραίνεσε τῶν μὲν ἄλλων Λυδῶν μὴ φειδομένους,
 κτείνειν πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, Κροΐσον
 δὲ αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδὲ ἦν συλλαμβανόμενος
 5 ἀμύνηται. ταῦτα μὲν παραινέσει. τὰς δὲ καμήλους⁵⁰

καὶ Ἰλλος συβόρηγνῦσι] Vulgo συβόρηγνῦσι in singulari. Sed pluralem libris addicentibus praetulimus. Itidem mox dedimus Μητροῦς pro vulg. μητροῦς, littera initiali minori. — De ἐκδιδόναι supra iam monuimus. κατὰ Φωκαίην πόλιν est: bei, in der Gegend von Phocaea. Monuit Matth. §. 581 pag. 1154.

ὄσαι τῷ στρατῷ τῷ ἑωυτοῦ ἔποντο] ἔποντο cum recentt. edd. addicente Schellershemiano libro dedimus pro vulg. εἴποντο. — In antecedd. et seqq. ἢ ἵππος est: equitalus, equites. Sed hoc, credo, lippis ac tonsoribus notum. Verba ἱππάδα

στολὴν ἐνεσταλμένους (equestri habitu s. equestri vestimento armisque indutos) explicuit Hesych. s. v. Respexit hunc eundem locum Grammat. in Bekkeri Anecd. I pag. 395, 16: ἀνέβησεν· ἀνεβίβασεν· οὕτως Ἡρόδοτος. Conf. Fischer. ad Weller. III, a pag. 44. 46.

κτείνειν πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον] Vulg. γενόμενον. Sed γινόμενον dabant plerique libri una cum Suidā ac Thoma Magistro hunc locum citantibus s. v. ἐμποδῶν. Vid. Thom. Magist. p. 305 monentem ἐμποδῶν esse idem quod ἐν ποσίν.

ἔταξε ἀντιὰ τῆς ἵππου, τῶνδε εἴνεκεν· κάμηλον ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὀρέων, οὔτε τὴν ὀδμὴν ὀσφραϊνόμενος. αὐτοῦ δὴ ὦν τούτου εἴνεκεν ἐσεσόφιστο, ἵνα τῷ Κροίσῳ ἄχρηστον ἢ τὸ ἵππικόν, τῷ δὴ τι καὶ ἐπέιχε ἐλλάμψεσθαι ὁ Ἀυδός. ὡς δὲ καὶ συνήεσαν ἐς τὴν μά-55 χην, ἐνθαῦτα ὡς ὀσφραντο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι, καὶ εἶδον αὐτάς, ὀπίσω ἀνέστρεφον, δι-

κάμηλον ἵππος φοβέεται κ. τ. λ.] Camelorum speciem atque odorem equos reformidare nec ferre potuisse, in huius ipsius proelii narratione tradunt Xenophon. Cyropaed. VII, 1, 27. Polyænus Strateg. VII, 6, 6. Quod ne mirum videatur et a natura rerum abhorrens, monuit teste Cr. Blumenbach. (in Commentt. societ. reg. Gotting. 1804 pag. 186), cogitandos esse equos, qui primo ipsisque plane insucto camelorum occursu expavescant, quia non prius camelis assueti fuerint eosque ferre didicerint. Atque primi Arabes camelis in bello vecti esse dicuntur, eoque modo militantes in Persarum exercitu inveniuntur. Unde similis equitatus apud Bactrios, Parthos, alias Asiae gentes. De quibus Cr. amandat ad Gesen. in Commentt. ad Iesai. XXI, 7 pag. 660 seq. Tu vid. Herodot. VII, 86.

καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὀρέων] Structuram verbi ἀνέχεσθαι cum participio illustrent quae Matthiae collegit exempla plurima §. 550, b pag. 1080. ἰδέα est species;

vid. quae ad Plutarch. Flamin. monuimus pag. 77. 256, b.

τῷ δὴ τι καὶ ἐπέιχε ἐλλάμψεσθαι ὁ Ἀυδός] i. e. quo scilicet multum etiam se illustriorem fore Lydus existimabat. τῷ δὴ τι, plerisque libris probatum, loco non movimus; aptius enim sensui videtur, quam quod Aldus edidit: τῷ δὴ τοι. Verbum ἐπέειχεν hoc sensu (in animo habere, cogitare, ubi accusativum τὸν νοῦν licet supplere) illustrent loci a Wesselingio laudati, ubi etiam infinitivum videmus hoc verbum hoc sensu excipientem: I, 153. VI, 96. VI, 49. Addit Cr. Eustath. ad Homeri Odys. XIX, 71 p. 683 med. Basil. Polyb. XVIII, 28, 11. — Pro ὁ Ἀυδός nonnulli libri ὁ αὐτός, quod ex interpretamento ortum crediderim. Namque ὁ Ἀυδός intelligitur Croesus, igitur idem, cuius modo mentionem intulerat.

ἐνθαῦτα ὡς ὀσφραντο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι] Structura verbi ὀσφραίνεσθαι cum genitivo illustratur a Matthiae §. 349 not. 3 pag. 659, qui idem de aoristi forma consulendus §. 245 pag. 478. In

7 ἐφθαρτό τε τῷ Κροϊσῷ ἢ ἐλπίς. οὐ μέντοι οἱ γε
 Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δειλοὶ ἦσαν· ἀλλ', ὡς ἕκαστον τὸ
 γινόμενον, ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεξοὶ 60
 8 τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον. χρόνῳ δὲ, πεσόντων ἀμ-
 φοτέρων πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Λυδοί. κατελιθέν-
 τες δὲ ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περ-
 σέων.

81

Croesus obsessus
 mittit, qui so-
 ciorum auxilia
 properare arces-
 sant.

Τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκειε πολιορκίη. Κροῖσος
 δὲ δοκέων οἱ χρόνον ἐπὶ μακρὸν ἔσεσθαι τὴν πολι- 65
 ορκίην, ἔπεμπε ἐκ τοῦ τεύχεος ἄλλους ἀγγέλους ἐς
 2 τὰς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο,
 ἐς πέμπτον μῆνα προερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρ-
 δις· τούτους δὲ ἐξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βο-
 70

82

Contentio Spar-
 tanorum et Argi-
 vorum de Thy-
 rea. Othryades
 Laco victor. Ar-
 givi a Spartanis
 iterum victi. Ea
 de causa utrique
 apud se legem
 tulerunt, et suae
 ipsorum consue-
 tudini, et alte-
 rorum legi con-
 trariam illam:
 Argivi, ut comas
 tonderent; Spar-
 tani, ut essent
 comati.

ἠθέειν, ὡς πολιορκεομένου Κροῖσου. Ἐς τε δὴ 70
 ὦν τὰς ἄλλας ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ ἐς Λα-
 κedaίμονα. τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι τοῖσι Σπαρτιήτῃσι
 κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπτώκει ἕρις
 ἐοῦσα πρὸς Ἀργεῖους, περὶ χώρου καλεομένου Θυ-
 2 ρέης. τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας, ἐοῦσας τῆς Ἀργολί-

seqq. χρόνῳ δὲ est tandem, po-
 stremo, aliquo temporis spatio
 interposito; vid. supra ad I,
 68.

κατελιθηθέντες δὲ ἐς τὸ
 τεῖχος] i. e. intra moenia com-
 pulsī, coacti. Conf. ἀπειλη-
 θέντα I, 24 ibiq. nott.

Cap. LXXXI.

τὴν ταχίστην δέεσθαι βο-
 70 ηθέειν] Quidam βοηθητήν.
 Sed vulgatum tuetur Wesseling.
 ex I, 83. — De συμμαχίῃ et
 hoc et seq. capite pro συμμα-
 χοι conf. supra ad I, 77.

Cap. LXXXII.

συνεπεπτώκει ἕρις ἐοῦσα
 πρὸς Ἀργεῖους] i. e. „et ipsis
 his Spartanis praeterea acciderat
 contentio cum Argivis.“ Parti-
 cipii (ἐοῦσα) usum eo refero,
 quod etiam post συμβαίνει par-
 ticipium reperitur loco infinitivi;
 de quo conf. Matth. §. 555 not.
 pag. 1091.

περὶ χώρου καλεομένου Θυ-
 ρέης] Erat antiqua iam Argi-
 vorum cum Lacedaemoniis con-
 tentio eaque fere continua de
 terrae utriusque finibus. Pau-
 saniam si sequimur, Cynuria

δος μοιρης, ἀποταμόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. 75
ἦν δὲ καὶ ἡ μέγρι Μαλεῶν ἢ πρὸς ἑσπέρην Ἀργεί-

inprimis terra fuit, de qua inde ab antiquissima aetate utraque gens disceptabat, varioque successu certabat. Sic post Phidonem, tyrannum Argivorum, denuo pugnatum legimus Olympiade XV, Argivosque victores discessisse e pugna ad Hysias commissâ Olymp. XXVII, 4. Sequitur deia pugna illa, de qua h. l. Herodotus, commissâ circa Olympiad. LVIII, cuius memoriam carmina celebrabant in Laconum Gymnopaediis recitari solita; ut vel inde hoc ipsum festum Spartaë institutum fuisse velint. Nam huius tractus, quamvis exigui, possessio multum tamen valuit ad res Laconum firmandas eorumque imperium in Peloponneso stabiliendum, quum facile nunc aditus pateret ad Argolidem terram eiusque urbes. Tu vid. praeter ea, quae Wesselingius laudat, Wytttenbach. ad Plat. Phaed. p. 236, ad Plutarch. Moral. I, 2 pag. 1176. C. O. Müller. Dor. Ip. 154 seqq. 158. De Gymnopaediis consulatur Ruhnken. ad Timaei Lex. Plat. p. 74 et quae ad Herod. VI, 67 dicuntur. Thyream ipsam, quae in Cynuria regione sita est, nunc volunt esse *Araethyrea*, nisi error in vocabulo, monente C. O. Müller. l. l. II p. 438. Qui idem in Aeginett. pag. 46 de ipsa Cynuria disputavit terrâ, exigua quidem, in confinio Argolidis, Laconiae,

Arcadiae, ad Parnonem et Parthenium sita circa Panum fluvium.

ἦν δὲ καὶ ἡ μέγρι Μαλεῶν ἢ πρὸς ἑσπέρην Ἀργείων] Suppl. γῶρη, ut haec sit Herodoti sententia: Argivorum fuisse oram Peloponnesi omnem inde a Thyrea usque ad Maleam promontorium (quae Ioni ac vel ipsi Argivo ad occasum sita videri potest, cum ab Argolide usque ad illud promontorium occasus versus inde tendat) et terram continentem et Cytheram insulam reliquasque insulas. Unde patet sermonem hic esse de ea Peloponnesi orâ, quam orientalem nos vocamus usque ad Maleam, unde ad occidentem vergit ora; ad quam eandem pertinent urbes Prasiae Cyphanta, Epidaurus, Epidelion. Quo iure igitur de orâ occidentali (, die ganze Westküste des Peloponnes bis Malea) C. O. Müllerus (Dor. I p. 154) accipiat, ipse videat. Idem antea (Aeginett. pag. 54) quaesierat, quo tempore hocce Laconiae litus in Argivorum ditionem venerit, idque inter Echestrati regis tempus et Olympiadem undesexagesimam factum sub rege Argivorum Phidone asseruerat, cum ante Phidonem summa Peloponnesi penes Spartanos fuerit et ad eosdem post Phidonem eversum quoque redierit. Quae tamen post ipsi (Dor. I pag. 154)

ων, ἢ τε ἐν τῇ ἡπείρῳ χώρῃ, καὶ ἡ Κυθηρῆ νῆ-
 3 σος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ
 Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένη, ἐνθαῦτα συνέ-
 βησαν ἐς λόγους συνελθόντες, ὥς τε τριηκοσίους
 ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δ' ἂν περιγένηνται, 80
 τούτων εἶναι τὸν χῶρον· τὸ δὲ πλῆθος τοῦ στρα-
 τοῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὴν ἑαυτοῦ, μηδὲ
 παραμένειν ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκεν, ἵνα μὴ
 παρεόντων τῶν στρατοπέδων, ὄρῶντες οἱ ἕτεροι ἐσ-
 4 σουμένους τοὺς σφετέρους, ἐπαμύνοιεν. Συνθέμε- 85
 νοι ὧν ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο· λογάδες δὲ ἑκατέρων 41
 ὑπολειφθέντες συνέβαλλον. μαχομένων δὲ σφρων,
 καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελείποντο ἐξ ἀνδρῶν

magis dubia videbantur, ut Argivorum imperium litoris Laconici ante Olymp. 4 fere poneret. Nos in his rebus disquirendis, quae propter testimoniorum inopiam ac tempora nimis remota incertaque nunquam ad liquidum perducere poterunt, nolimus otium perdere. Illud solum addimus, Mansoni, viro docto, hoc Argivorum imperium in Laconia e coniunctione Argorum et Sparta, Oreste rege, repetendum videri (Spart. I p. 72).

καὶ ἡ Κυθηρῆ νῆσος καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων] ἡ Κυθηρῆ νῆσος cum alias invenitur Κύθηρα nomen insulae. Vid. VII, 235 coll. I, 105. — αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων erunt proxime sitae maris Aegaei insulae; ad quas etiam Aeginam pertinere a Phidone Argivorum ditioni olim adiectam, et omnino arcte cum Argivis coniun-

ctam suspicatur C. O. Müllerus Aeginn. pag. 53.

τούτων εἶναι τὸν χῶρον] Dedimus cum Gaisf. τούτων pro vulg. τουτέων. Qua de re prius iam aliquoties monitum est.

παραμένειν ἀγωνιζομένων] i. e., nec permanerent, dum illi relictis dimicarent. Quod immerito Larchero displicuit, cui vertendum videbatur: „nec adsiderent dimicantibus.“ Ad sensum recte, ad verba minus accurate. Vertit tamen eodem modo Toupius (Emendd. ad Suid. III pag. 328): *adsidere dimicantibus, eventum proelii expectare, ita ut praesto sint suis laborantibus succurrere.* Nam παραμένειν alias in athletarum rebus idem esse vult atque παρακαθίζειν et ἐφεδρίζειν de eo athleta, qui non ipse pugnans, postmodo laboranti succurrat, ipseque ἐφεδρος dica-

ἑξακοσίων τρεῖς· Ἀργείων μὲν, Ἀλκίνωρ τε καὶ
 Χρόμιος· Λακεδαιμονίων δὲ, Ὀθρυάδης. ὑπελεί-90
 5 φθῆσαν δὲ οὗτοι νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ μὲν δὴ
 δύο τῶν Ἀργείων, ὡς νευικηότες, ἔθρον ἐς τὸ Ἄρ-
 γος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύ-
 σας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς, καὶ προσφορήσας τὰ
 ὄπλα πρὸς τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξει
 6 εἶχε ἑωυτόν. ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρήσαν πνυθανόμε-95
 νοι ἀμφοτέροι. τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφα-
 σαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἑωυτῶν πλεῦνες
 περιγερόνασι· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφευ-
 γότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα, καὶ σκυλεύ-
 σαντα τοὺς ἐκείνων νεκροὺς. τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἔρι-

tur. — In seqq. librorum plu-
 rium auctoritatem secuti cum
 Gaisf. scripsimus ὑπελείποντο
 pro vulg. ὑπελίποντο.

Ἀλκίνωρ τε καὶ Χρόμιος—
 Ὀθρυάδης] Ad argumentum
 conf. Pausan. II, 20 §. 4. —
 Ἀλκίνωρ plerique libri prae-
 bent, idemque nunc restitutum
 Stobaeo VII, 67.— Othryadae
 victoris facinus multi deinceps
 celebrarunt, quem Laconum
 tropaeum suo sanguine scripsisse
 perhibent. Quorum locos col-
 legit Tib. Hemsterhus, ad Lu-
 cian. Contemplant. fin. Tom. III
 p. 412 seq. ed. Bip. Ex He-
 rodoteis verbis vix hoc colligi
 potest, Othryadem tropaeum
 erexisse adeoque illud inscrip-
 sisse; quod forsitan posterioris
 aetatis ferebat mos, sed illud
 unum, Othryadem collectis
 hostium armis, quae cadaveri-
 bus detraxerat, ad suos rever-
 tisse, hostium spolia ut docu-

mentum victoriae reportatae se-
 cum ferentem. In qua Hero-
 dotea narratione simplici utique
 nec improbabili nolumus illud
 premere, verisimile non esse,
 quod unus homo tot caesorum
 hostium cadavera spoliarit omni-
 umque arma exuta ad suos con-
 tulerit. Tale enim quid Hero-
 dotus vix cogitasse putandus
 est. Et quid opus omnibus
 hostium caesorum armis? Non-
 ne nonnullorum spolia satis iam
 victorem monstrare pote-
 rant? Nec alio ducit Thesei
 apud Stobaeum l. l. oratio, nar-
 rationem credo ampliantis adeo
 et exornantis, ubi dicit, Othry-
 adem multis spoliatis hostium
 tropaeum erexisse.

ὡς ἑωυτῶν πλεῦνες περιγε-
 ρόνασι] πλεῦνες Ionum more
 pro Atticorum πλέονες atque
 etiam πλείους, notat Matth.
 §. 135 pag. 259.

τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἔριδος συμ-

δος συμπεσόντες ἐμάχοντο· πεσόντων δὲ καὶ ἀμφο-
7 τέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι
μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακειράμενοι
τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποιή-
σαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν
κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι5
8 χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λα-
κεδαιμόνιοι δὲ τὰ ἐναντία τούτων ἔθεντο νόμον,
οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομῶν.

πεσόντες ἐμάχοντο] Alia Plu-
tarchi Chrysermum Peloponne-
siacorum libro tertio citantis nar-
ratio (Morall. II p. 306, A. B),
Amphictyones de Othryadae
victoriâ persuasos, ut arbitror,
victoriam Spartanis detulisse.
Nec quidquam de altero proelio
posthac orto. Apud Pausaniam
(X, 9) Argivos legimus victori-
am sibi adscripsisse adeoque
Delphos equi aenei donarium
misisse. Quorum illud non sat-
is convenit, Lacedaemonios in
Gymnopaediorum festo coronas
gestasse, quas Thyreaticas ap-
pellarent. Auctor est Athenae-
us XV, 6 p. 678, B.

μη πρότερον θρέψειν κόμην
Ἀργείων μηδένα κ. τ. λ.] Me-
minit rei Plat. in Phaedon. p. 89,
C, ubi vid. Wytttenbach. p. 236.
— In seqq. πρὶν ἂν Θυρέας
ἀνασώσωνται male particulam
ἂν a quibusdam libris abesse
video. Iure illa exstat in Pla-
tonis l. l. gemino. Tu conf.
disputata Matth. §. 522, 2
pag. 1011 seq. In verbo ἀνα-
σώζειν similem notamus vim
praepositionis ἀνά, quam in

verbo ἀναμάχεσθαι animadver-
terunt Platonici interpretes l. l.
Est autem Latinorum *re insepa-
rabile vel etiam denuo, de in-
tegro*. Conf. Fischer. ad Well.
III, b p. 164.

οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τού-
του, ἀπὸ τούτου κομῶν] Ex-
peditior erit structura, si ex
antecedentibus suppleveris ἔ-
θεντο νόμον. Vid. Matth.
§. 535 not. 4 p. 1052 et
§. 556 not. 1 pag. 1093. Iam
hic erit sensus: „*nec enim an-
tehac cum comam alerent, inde
ab hoc tempore ut alerent lege
sanxerunt.*“ Quod ad ipsam
rem attinet, alii morem Laco-
num, ex quo comas alerent
antiquioribus temporibus ab ipso
Lycurgo iam institutum esse vo-
lunt. Conf. Xenoph. Laced.
Polit. XI §. 3 coll. Plutarch.
Lysand. p. 433, F et Philo-
strat. Vit. Apollon. III, 15
p. 106. VIII, 6 p. 335, ubi
Leonidam comam alere inveni-
mus fortitudinis causa, quo a-
micis magis venerandus et hosti-
bus terribilior videretur. Add.
Philostrat. Heroic. p. 132. 511

τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυρόμενον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλλογιτέων διεφθαρμένων, αὐτοῦ μιν ἐν τῆσι Θυρήσι καταχρησασθαι ἑωυτόν.

83 Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐνεστεώτων προηγημάτων, ἦκε ὁ Σαρδιηνὸς κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκημένῳ. οἱ δὲ ὁμῶς, ἐπεὶ τε ἐπέζηθοντο τοῦ κήρυκος, ὀρμέατο βοηθέειν. καὶ σφι ἦδη

Spartanis abituris opem latum Croeso, nuntius venit, eum iam captum esse: anno eodem quo extremo.

Boissonad. Contra de Laconica lege, quae mystacem alere vetabat, Plutarch. de Ser. N. Vind. p. 550, B, ubi consul. Wyttenbach. pag. 25.

τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων] De Othryadae exitu diversa narrantur. Suidas s. v. Othryadem sub mortuis latentem, cum Argivi se recepissent, scribit provenisse ac dein erecto tropaeo, obiisse eo ipso in loco. Eum sequi videtur Theseus apud Stobaeum l. l. in reliquis cum Herodoto quamvis consentiens. Quocum etiam convenit Epigramma Nicandri in Brunckii Analectt. T. II p. 2 coll. alio Epigrammate Simonidis, ut ferunt, ibid. I p. 130. In omnia alia abit Pausanias II, 20. Argis conspici narrat statuam huius ipsius Othryadae, a Perilao Alcenoris (istius Argivi, qui e pugna salvus evaserat) filio interfecti. Müllerus (Dor. t. I p. 158 not. 5) in hac Pausaniae narratione fabulae continuatae vestigia deprehendit.

τῶν οἱ συλλογιτέων διεφθαρμένων] συλλογिताὶ sunt qui ad eundem λόγον pertinent.

HERODOT. I.

Quorum interitus eo gravior videri debebat Othryadae, quum λόγοι Spartanorum non unice ad bellum pertinuisse videantur, verum etiam ad vitam privatam, ut qui in eadem acie simul pugnarent, etiam domi arctiori vinculo coniuncti simul ederent ac viverent. Conf. eundem Müllerum Dor. II p. 237 seq. et supra ad Herodot. I, 65.

αὐτοῦ μιν ἐν τῆσι Θυρήσι καταχρησασθαι ἑωυτόν] De αὐτοῦ adverbio, quod ponitur, quamvis ipse locus post indicatur, ad orationem augendam opinor et firmendam, dixi ad Pyrrh. pag. 144 seq. Caeterum Thyream dici et Thyreas satis constat, quamquam frequens in hac voce lectionis varietas adeoque confusio. Conf. Duker. ad Thucydid. IV, 56 aliosque viros doctos laudatos a Müllerero in Aeginett. p. 46 not. 9. — καταχρωμαι Herodoto esse, quod φονεύω aliis, aut etiam διαχρωμαι, notat hoc ex loco Thomas Mag. pag. 224.

Cap. LXXXIII.

ὀρμέατο βοηθέειν] ὀρμέατο plusquamperfectum, ut paulo

παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ξουσέων ἐτοιμῶν, 15
ἤλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἠλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Λυ-
δῶν, καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζωρηθεῖς. οὕτω δὴ οὗτοι
μὲν, συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην, ἐπέπαινοντο.

84

Quis murum Sar-
dianum primus
conscenderit, et
eius muri quae
antiqua fata.
Meles, veterum
Lydiae regum
unus.

Σάρδιες δὲ ἠλώσαν ᾧδε. ἐπειδὴ τεσσερεσκαίδε-
κάτη ἐγένετο ἡμέρη πολιορκεομένῳ Κροίσῳ, Κῦρος
τῆ στρατιῆ τῆ ἑνωτοῦ, διαπέμψας ἱππέας, προεῖπε, 20
2 τῷ πρώτῳ ἐπιβάντι τοῦ τεῖχους δῶρα δώσειν. μετὰ
δὲ τοῦτο, πειρησαμένης τῆς στρατιῆς, ὡς οὐ προ-
εχώρηε, ἐνθαῦτα τῶν ἄλλων πεπανμένων, ἀνήρ
Μάρδος ἐπειράτο προσβαίνων, τῷ οὖνομα ἦν Ἰτροί-
άδης, κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος τῆ οὐδεὶς ἐτέ- 25 42
τακτο φύλακος· οὐ γὰρ ἦν δεινὸν, κατὰ τοῦτο μὴ
3 ἀλῶ κοτέ. ἀπότομός τε γὰρ ἐστὶ ταύτῃ ἢ ἀκρόπο-
λις, καὶ ἄμαχος· τῆ οὐδὲ Μήλης, ὁ πρότερον βα-

post ἐπέπαινοντο pro imperfecto
poni ex Herodoti usu, quem
iam supra ad I, 79 attigimus,
observat Matth. §. 505. IV
pag. 959.

Cap. LXXXIV.

τῷ πρώτῳ ἐπιβάντι τοῦ τεί-
χους] i. e. ei qui primus moenia
adscenderit. Genitivi usum post
verbum ἐπιβαίνειν in hisce
exemplis illustravimus ad Pyrrh.
p. 214. In proxime praegressis
nota usum participii (πολιορκε-
ομένῳ) ad tempus indicandum,
de quo Matthiae §. 388, c
pag. 711 seq. — Paulo post:
ὡς οὐ προεχώρηε („ubi res non
successit“) bene editum, et
probatum V, 62. VIII, 102.
Minus recte libri quidam προσε-
χώρηε.

ἀνήρ Μάρδος — τῷ οὖνο-

μα ἦν Ἰτροιάδης] De Mardis
infra ad I, 125. III, 94. Hoc
loco ex Heerenii Ideen etc. I, 1
pag. 510 annotamus, Mardos,
gentem Nomadum, olim Per-
sarum et ipsius Cyri exercitus
eodem modo secutos esse, quo
nunc Russorum exercitum sequi
videmus eas gentes, quae vel
Basckirorum vel Kalmückorum
vel alio quovis simili nomine
occurrant.

οὐ γὰρ ἦν δεινὸν, κατὰ τοῦ-
το μὴ ἀλῶ κοτέ] i. e. „non
enim timebatur, ne hac parte arx
caperetur.“ Attulit locum, notante
Cr., Wytttenbachius in annotat.
ad Phaedon. p. 223 ad illustran-
dam formulam οὐδὲν δεινὸν μὴ,
nullum est periculum, ne. Ubi
alia quoque exstant exempla.

τῆ οὐδὲ Μήλης, ὁ πρότερον
βασιλεὺς Σαρδίων κ. τ. λ.] Male

βιλεὺς Σαρδίων, μούνη οὐ περιήνεικε τὸν λέοντα, τὸν οἱ ἢ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμησέων δικασάντων, 30 ὡς περιενειχθέντος τοῦ λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσονται 4 Σάρδιες ἀνάλωτοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος περιενείκας, τῇ ἦν ἐπίμαχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατηλόγησε τοῦτον, ὡς ἐὼν ἄμαχόν τε καὶ ἀπότομον· ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τιμόλου τετραμ-

πρότερος in quibusdam, quo ipso sensus ita mutaretur, ut intelligendus esset rex Croeso prior s. Croesum proxime antecedens. Pertinet vero iste Melles ad multo antiquiora tempora; penultimus enim Lydiae rex Heraclidarum ex stirpe (conf. I, 7) fuit, si fides Eusebio in Chronic. pag. 50. Multo tamen antiquior est Nicolao Damascen. in fragmm. pag. 36. 186 ed. Orell. ibique Valesii not.

τὸν λέοντα, τὸν οἱ ἢ παλλακὴ ἔτεκε] Leonem sacrum esse Lydis eorumque religione celebrari, quippe solis signum et palladium quasi Lydorum regum, supra iam indicavimus ad I, 50. Plura Creuzerus in Symbol. II p. 231 seq. Unde Herodotea narratio minus habebit quod offendant. Venit quoque in mentem Graecae narrationis de Periclis matre, quae gravida, antequam illum edidisset, *leonem* parere sibi in somnis videbatur. Vid. Plut. Pericl. 3 et quae ad Plutarch. Alcibiad. p. 151 notavimus.

Τελμησέων δικασάντων] Cum Telmessenses non fuerint δικασταὶ (iudices), verum con-

iectores et interpretes portentorum, Valckenarius suspicatur scriptum fuisse *εἰκασάντων* loco *δικασάντων*, Reiskius praeter alia: *διδασξάντων*. Quorum neutrum mihi ita probatur, ut verbum *δικασάντων*, quod in omnibus libris exstat, loco moveam. Admonet Schwgh. verbi *ἔγνωσαν* quo in re simillima usus est Noster I, 78, nec video equidem cur minus valeat sententia: „*cum Telmessenses statuissent de re sibi ad respondendum adeoque dirimendum et explicandum proposita.*“ Euripid. Orest. 164: ὄτ' ἐπὶ τριποδι Θεμίδος ἀρ' ἐδίκασεν φόνον ὁ Λοξίας ἐμᾶς ματέρος. Locum affert Schweigh. in Lex. Herodoteo.

κατηλόγησε τοῦτον, ὡς ἐὼν ἄμαχόν τε καὶ ἀπότομον] Reiskius in genitivo *τοῦτον* offendens, maluit scribi *τοῦτο*, coll. III, 121. I, 144. Nec tamen in genitivo isto offendit Matth. §. 568, 3 pag. 1123, licet sequantur accusativi. Nam alii quoque inveniuntur loci, in quibus ita genitivum et accusativum variantem videmus.

ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τιμόλου τετραμμένον τῆς πόλιος] Ver-

5 μένον τῆς πόλιος. Ὁ ὦν δὴ Ἱτροιάδης οὗτος ὁ 35
 Μάρδος, ἰδῶν τῇ προτεροαίῃ τῶν τινα Λυδῶν κατὰ
 τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος καταβάντα ἐπὶ κυνέην ἄνω-
 θεν κατακυλισθεῖσαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφράσθη καὶ

tunt vulgo: „est autem ea, quae
 Tmololo oppido opposita est.“ Nec
 aliter fere Cellarius in Notit.
 Orb. Antiq. II p. 112 pluribus
 locis comprobans, exstitisse
 Tmololum urbem prope montem
 eiusdem nominis. Quae tamen
 urbs an hoc quoque loco intelli-
 genda sit, ubi iungatur πρὸς
 τοῦ Τμώλου τῆς πόλιος, ve-
 hementer equidem dubito, dis-
 suadente vel ordine verborum,
 ne alia attingam. Namque τῆς
 πόλιος intelligendum de Sardi-
 bus sive ipsa urbe sive arce tan-
 tum, et genitivus referri debet
 ad τοῦτο τὸ γώριον, ut haec
 sit Nostri sententia: „eam par-
 tem, quā arx adscendi nequeat,
 neglectam a Melete, esse illam,
 quae Tmololum versus spectat mon-
 tem.“ Hoc et rei magis con-
 sentaneum et grammaticis rati-
 onibus. In genitivo τῆς πό-
 λιος noli haerere; tuentur eum
 satis alii loci a Larchero iam al-
 lati, VI, 22. VII, 176. Et
 probat Letronne in Journ. d.
 Savans 1817 pag. 96. De
 praepositione πρὸς denique, cui
 hac notione genitivum Graeci
 adstruunt, consul. Matth. §. 590,
 γ pag. 1179 seq. Unde mini-
 me necessarium, cum Reiskio
 hic legere πρὸς τὸν Τμῶλον.
 — De ipso monte Tmololo conf.
 not. ad I, 93.

ὁ ὦν δὴ Ἱτροιάδης οὗτος

ὁ Μάρδος] Vulgatam αὐτὸς,
 quamquam hic e libris nulla ci-
 tatur lectionis varietas, cum
 aliis mutandam censuimus in
 οὗτος, sensu ipso flagitante.
 Ac probant exempla a Schweig-
 haeusero prolata: I, 33. 53.
 85. Nec aliter exhibet editio
 Matthiae, qui tamen in notis
 monet defendi posse codicum
 lectionem αὐτός, si Hyroea-
 dem Lydo illi oppositum dicas:
 „quum Lydum aliquem et de-
 fendere et ascendere vidisset,
 ipse etiam Hyroeades etc.“ Et
 sequi post: τότε δὲ δὴ αὐτός
 τε ἀναβ. Sed ea ipsa opinor
 monstrant, priori loco a libra-
 riis peccatum in αὐτός. In
 proxime sequentibus observa
 ordinem verborum Nostro haud
 inusitatum: τῶν τινα Λυδῶν.
 Conf. I, 85. 109. 124 alia, quae
 suppedabit Matth. §. 279 not. 4
 pag. 567.

ἐπὶ κυνέην] In praepo-
 sitione ἐπὶ, adiuncto accusati-
 vo, notamus significationem
 motus, coniuncta simul consilii
 notione: „ad recuperandam ga-
 leam superne devolutam.“ Conf.
 si tanti est, Fischer. ad Wel-
 ler. III, b pag. 243 et Krüger.
 in Indic. ad Xenoph. Anabas.
 p. 487. Matth. §. 586, c p. 1169.
 Supra I, 37.

ἐφράσθη καὶ ἐς θυμὸν ἐβά-
 λητο] i. e. „animum advertit,

ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον. προσ- 40
 βάντων δὲ συγχῶν, οὕτω δὴ Σάρδιές τε ἠλώκεσαν,
 καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθήετο.

*secum agitavit animo s. delibe-
 ravit.*“ Utrumque verbum ex
 Homero ductum, qui quoties
 verbo medio φράζεσθαι hac ad-
 vertendi, cogitandi, deliberandi
 notione utatur, vel lexica unum-
 quemque docere possunt. Nec
 minus frequens apud illum βάλ-
 λεσθαι, additis vocalis ἐν θυ-
 μῳ s. φρενί, similibus.

καὶ κατ' αὐτὸν ἄλλοι
 Περσέων ἀνέβαινον] Valla
 cum verterit: „*post eum alii*“
 in suo exemplari legisse videri
 potest: μετ' αὐτὸν pro κατ'
 αὐτόν. Gronovius tamen ver-
 tit: *ad eius exemplum*, et
 Schweighaeuserus sensum mag-
 nis quam verba singula respi-
 cians: „*et eius vestigia legentes
 plures ascendebant.*“ In notis
 comparat Herodot. III, 4: με-
 ταδιώκει δὲ, — — ἀποστει-
 λας τριήρεϊ κατ' αὐτόν.
 Equidem non habeo, quod a
 Gronovii interpretatione rece-
 dam, cum κατὰ sequente ac-
 cusativo haud raro sit *secundum*;
 nisi quis malit praepositioni
 tribuere *similitudinis* signifi-
 cationem, coniunctam quodammo-
 do cum priori; ita ut κατ' αὐ-
 τόν sit: *eodem modo atque ille*.
 Exempla suppeditabit Fische-
 rus ad Weller. III, 6 pag. 181,
 quibus melius profecto nostrum
 locum adscripsisset, quem p. 179

laudavit unicum, ubi κατὰ va-
 leat *post*.

οὕτω δὴ Σάρδιές τε ἠλώκε-
 σαν] Iam, Herodoti narratione
 de Sardibus captis finita, in
 universum hoc notatum velimus,
 dissentientes hac in re reperiri
 veteres scriptores. Paulo aliter
 atque Herodotus retulit Xe-
 nophon. in Cyropaed. VIII, 2
 §. 1 — 13, prorsus diversimode
 Ctesias, Oebaris consilio urbem
 narrans captam esse, quippe
 qui contis longis vestimenta in-
 dutis muroque adductis tantum
 oppidanis terrorem iniecerit, ut
 idcirco capta fuerit urbs. Vid.
 Persicæ. Excerptt. §. 4, quae
 in re tantà breviora esse merito
 dolemus. Ctesiae narrationem
 retulit Polyænus Strategg. VII,
 6 §. 10, sibi ipse tamen haud
 constans, dum alio loco (ibid.
 §. 2) Cyrum ait induciis factis,
 regressum, nocte vero ingruente
 denuo Sardes aggressum sca-
 lis adpositis, cum moenia de-
 fensoribus vacarent, urbe poti-
 tum esse. Quam quidem nar-
 rationem aliò ex fonte ductam
 videri, iam alio loco monui.
 Neque nunc aliter mihi statuen-
 dum videtur, si quaeras, utra
 verior sit narratio, Herodoti an
 Ctesiae, an aliorum. Relinqua-
 mus suam cuique fidem, cum
 neutrum sine testibus aut aucto-
 ribus ita retulisse mihi persua-

85

Croesi filius mutus, idemque surdus [I, 34 et 38], irruciente in patrem Persa, loqui coepit.

Κατ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον τάδε ἐγένετο. ἦν οἱ παῖς, τοῦ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην, τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικῆς, ἄφρονος δέ. ἐν τῇ ᾧν παρελθούσῃ εὖεστοῖ ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς αὐτὸν ἐπεποιήκει, ἄλλα τε 45

sum sit. Conf. notatt. ad Ctesiae l. l. pag. 100. Quid, quod Nanidis, quae Croesi fuerit filia, operâ, pactis Cyri nuptiis legitimis, Persis arcem proditam fuisse, poetae Graeci cecinerant, uti auctor est Parthenius Erotic. 22? Arcis vero ipsius historiolum quasi contexit Hemsterhusius ad Lucian. Contempl. T. III p. 385, iis, quae diximus, non praetermissis, aliisque, quae ad seriora pertinent tempora, adiectis.

Cap. LXXXV.

τοῦ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην] Vid. I, 34. 38 et quae ad utrumque locum adnotavimus.— τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικῆς: ad caetera quidem aptus s. ut vulgo reddunt: caetera quidem non ineptus.

ἐν τῇ ᾧν παρελθούσῃ εὖεστοῖ] εὖεστόν rarius quidem vocabulum, sed grammaticis aliquoties explicatum. Occurrit apud Diogen. Laert. IX, 45. Aeschyl. Agamemn. 649. 938. Sept. c. Th. 171, ubi Scholia exponunt εὐδαιμονία, εὐθηνία; quam ipsam voculam Herodoteae quoque voci explicandae olim in margine adscriptam maleque dein in ipsum librorum textum irrepsisse invenimus. Nam in Aldi editione legitur hic εὐθηνία idemque in Parisi-

nis nonnullis codicibus et in margine Schellershemiani, qui tamen in ipso textu offert veram lectionem εὖεστοῖ, quod descendit ab εὖεστό prosperitas. Tu vid. Blomfield. in Glossar. ad Aesch. S. c. Th. 171, qui nec nostrum praeteriit locum, nec alios Herodoteos VI, 128 et X, 85, ubi invenimus eiusdem stirpis nomina συνεστό (epulae) et ἀπεστό (exilium). Cr. addit Kuster. ad Iamblich. pag. 138. Restat, ut Valckenarianae emendationis mentionem faciamus. Cum enim in Mediceo hic inveniat εὖεστοῖ, Herodoteum esse suspicabatur vir doctissimus εὖεστύϊ a nomine εὖετύς, formâ, ut ipse confitetur, multum utique rariore quam εὖεστό. Et alia in medium protulit exempla nominum in ὕς exeuntium, rariorum utique ac poetis magis frequentatorum. Herodotea exempla attulit IX, 96. V, 6. IV, 75. Est quidem haec annotatio bonae frugis plenissima iis, qui singulas nominum Graecorum formas pernoscere velint, ad Herodoteam vero lectionem vulgatam sollicitandam aut loco movendam nihil valere poterit.

τὸ πᾶν ἐς αὐτὸν ἐπεποιήκει] Locutio πᾶν s. πάντα ποιεῖν, omisso plerumque articulo, e frequentissimis ipsique

ἐπιφραζόμενος, καὶ διῆ καὶ ἐς Δελφούς περὶ αὐτοῦ 43
ἐπεπόμφε χρησομένους. ἢ δὲ Πυθίῃ οἱ εἶπε τάδε·

3 Ἀνδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
μὴ βούλευ πολύευκτον ἰὴν ἀνὰ δῶματ' ἀκούειν
παιδὸς φθειγγομένου. τόδε σοι πολὺ λώϊον ἀμφὶς 50
ἔμμεναι. αὐδήσει γὰρ ἐν ἡματι πρῶτον ἀνόλβω.

4 Ἀλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος, ἥϊε γὰρ τῶν τις Περ-

Platoni perquam usitatis. Valet autem: *omnia facere* (quae-
cunque facere licet, pro viribus) *omnem lapidem movere*, ut in
proverbio dicitur. Vid. Viger. Idiotism. p. 287. Heindorf. ad
Phaedon. p. 249 seq. Monk. ad Euripid. Hippol. 284. —
ἐς αὐτὸν plerique libri, quos ipsos citat Gaisfordius, in textu
quamvis scribens ἐς αὐτὸν, nisi, quod suspicor, operarum
vitio hoc tribuendum. Bini libri perperam ἐς ἑαυτόν, unde vul-
go ἐς ἑωυτόν. Caeterum ἐς αὐτὸν est: *quod attinet ad illum s. illius causa*.
Exempla dabit Matth. §. 578, c p. 1144. — Mox ἐπιφραζεσθαι simili
fere sensu accipiendum, quo I, 84 fin. simplex φράζεσθαι.
Quare non male reddunt: *inire rationes, animo agitare consilia, deliberare*.

μὴ βούλευ πολύευκτον ἰὴν] Plerique libri βούλου, forma
rariori in communem conversa. Vid. Matth. §. 205 pag. 379.
— ἰὴν cum recentt. scripsimus pro ἰην. Vocem rariorem in-
veniri notat Larcherus in Aeschyl. Pers. 940. Eurip. Rhes.
940 (al. 922). Valet autem vox, sonus. Hinc, quod obiter
moneo, vocula non videba-

tur inserenda indici vocum inu-
sitatarum, quibus Rhesum Eu-
ripideum posterioris aevi foe-
tum esse post alios nuper ad-
modum contendit Morstadius
meus in scripto peculiari super
Rhes., quod prodiit Heidelber-
gae 1827. Conf. pag. 61. In
Diodori Excerptt. §. 30 (Γ. II
p. 26 nov. scriptt. coll. ed. Mai.),
ubi quatuor hi versus exhiben-
tur, scriptum video ἴαν (ἰάν),
haud scio an rectius. Ibidem
quoque βούλου et κατὰ
δῶμ'.

άλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος,
ἥϊε γὰρ τῶν τις Περσέων κ. τ.
λ.] In interpunctione secutus
sum recentt. editt., cum olim
male post ἀποκτενέων maior
poneretur distinctio, quam in
minorem nunc mutatam vides.
Nam interposita particula γὰρ,
uti crebro fit, orationis structu-
ra ita mutatur, ut aliter atque
erat incepta progrediatur, cum
a verbis per parenthesin quasi
unà cum particula γὰρ interca-
latis pendeat iisdemque annectatur.
Conf. supra nott. ad I, 28 coll. I, 8. Unde factum,
quod genitivi consequentiae ἀ-
λισκομένου δὲ τοῦ τείχεος mi-
nus bene cohaereant cum iis,
quibuscum cohaerere debebant:

σέων ἀλλογνώσας Κροΐσου ὡς ἀποκτενέων, Κροΐ-
 σος μὲν νυν ὄρέων ἐπιόντα, ὑπὸ τῆς παρεούσης
 συμφορῆς παρημελίκεε, οὐδέ τι οἱ διέφερε πλιγνέντι 55
 ἀποθανέειν· ὁ δὲ παῖς οὗτος ὁ ἄφρωνος, ὡς εἶδε
 ἐπιόντα τὸν Πέροσην, ὑπὸ δέους τε καὶ κακοῦ ἔθ-
 ῶξε φωνήν, εἶπε δέ· „Ἐνθρωπε, μὴ κτεῖνε Κροΐ-
 5,,σον.“ Οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον ἐφθέγγατο·
 μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα χροῦνον τῆς 60

Κροΐσος μὲν νυν ὄρέων κ. τ.
 λ.; quae ipsa dum scribebat
 auctor, eorum modo memine-
 rat, quae proxime antecede-
 bant, inducta per particulam
 γάρ. Solet enim causalis sen-
 tentia ei, cuius causam com-
 plectitur, anteponi, observante
 Werfero in Actt. phill. Monacc.
 I, 1 pag. 79, ubi veram h. l.
 restituit distinctionem. Conf.
 Matth. Gr. Gr. §. 631, 4 p. 1300
 coll. §. 615 pag. 1242 seq.
 Quare displicet, quod Schweigh.
 coniciebat: Κροΐσος μὲν μιν
 (pro νυν) ὄρέων ἐπιόντα. Ne-
 que huc quidquam facit Sancerft.
 libri lectio μὲν νιν, quippe ex
 μὲν νυν orta. Conf. II, 42.

ἀλλογνώσας] Hesych. I p. 242
 exponit ἀγνοήσας, ubi vid. in-
 terprett. — ἦτε — ὡς ἀποκτε-
 νέων haud confundendum cum
 eiusmodi locutionibus, quales
 v. c. I, 122: ἦτε ταύτην αἰνέ-
 ων. Nam hoc loco verbum
 ἔναι suam retinet vim. — Ad
 ὑπὸ — συμφορῆς (prae cala-
 mitate) conf. Matth. Gr. Gr.
 §. 592, a pag. 1186.

οὐδέ τι οἱ διέφερε] i. e. nec
 quidquam ipsius intererat. Lau-

dat Larcherus similem locum
 Demosthen. pro Coron. p. 520,
 A. — Quae sequuntur, partim
 in quaestionem vocata sunt ab
 iis, qui haec cum illis, quae
 supra I, 34. 38 narrata sunt,
 minus bene convenire crederent.
 De quibus tacere eo magis prae-
 stat, quo id, quod Herodotus
 tradit, a rerum natura minime
 abhorret. Nec fugit etiam Ci-
 ceronem de Divin. I, 53. Nam
 Plinii locum in H. N. XI, 50
 huc non pertinere, iam dudum
 monuerunt viri docti. Ad locu-
 tionem ἐθῶξε φωνήν, aptissi-
 mam illam quidem, compara-
 mus infra II, 2: ἦντινα φωνήν
 ῶξουσι de infantibus recens
 natis haud sine industria ut vi-
 detur, dictum. Conf. illic no-
 tat.

ἔνθρωπε, μὴ κτεῖνε Κροΐ-
 σον] ἔνθρωπε plerique libri
 cum Gregor. Cor. de dial. Ion.
 §. 29. Male alii ἄνθρωπε.
 Conf. si tanti est, Buttmann.
 in Gramm. maior. I p. 115. De
 praesentis imperativo in vetandi
 formulis subtiliter disseruit Her-
 mann. ad Gregor. Corinth. p. 865
 ed. Schaeff.

86 ζόης. Οἱ δὲ Πέρσαι τὰς τε δὴ Σάρδεις ἔσχον, καὶ αὐτὸν Κροῦσον ἐξώρρησαν, ἄρξαντα ἕτεα τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, κατὰ τὸ χρηστήριόν τε καταπαύσαντα τὴν ἔωυτοῦ μεγάλην ἀρχήν· λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἔγγαρον παρὰ Κύρον. ὁ δὲ, συννήσας πυρὴν με-

Croesus compedibus vinctus, et rogo impositus ut combureretur, Solonis recordatus, eum ingemiscens ter nominavit. Cuius rei Cyrus causam edoctus, rogam ardentem extinguere iubet.

Cap. LXXXVI.

ἄρξαντα ἕτεα τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα] Vulgo Sardes a Cyro expugnatas ponunt Olym. 58, 2 — 4 s. 546 — 545 a. Chr. n. Conf. Larcher. Unde efficitur, Croesum, qui quatuordecim annos regnaverit, Ol. 55, 1. 2 s. 560. 559 a. Chr. regnum accepisse. Sed multa occurrunt, quae cum hac vulgo recepta opinione pugnare videntur, accurate notata ac disquisita a Schultzio in Appar. etc. p. 16 seqq., quo prior iam Volneius in Chronolog. d'Herodot. p. 30 seqq. 39 seqq. illam chronographorum rationem vehementer oppugnaverit, ipse probare studens Sardes ex Herodoti mente captas esse a Cyro Ol. 55 $\frac{3}{4}$ s. 557 a. Chr. indeque Croesum Ol. 52 $\frac{1}{2}$ ad regnum evectum. Cuius viri sagacissimi sententiam Schultzius quoque l. l. pag. 19 vulgatae computationi anteferendam censet, quoniam, ea recepta, difficultates et repugnantiae, quas in vulgata computatione offendimus, tollantur. Conferantur de Croesi temporibus definiendis, quae ad I, 45 et I, 30 disputata

sunt, cum his quodammodo coniuncta.

ὁ δὲ, συννήσας πυρὴν μεγάλην ἀνεβίβασεν κ. τ. λ.] Multum ab his differre Ctesiae narrationem Persicc. Excerptt. §. 4 multoque magis Nicolai Damasceni ampliantis et ad tragoediae rationem exornantis (vid. eius fragm. p. 195 ed. Orell. et Supplem. p. 38 et in Creuzer. fragm. historr. pag. 207 seqq.), iam in notis ad Ctesiae l. l. indicavi. De rogo cum nihil legatur apud Ctesiam (qui Croesum narrat in Apollinis templum per fugientem, ter vinctum ibi a Persis, ter liberatum esse divina scilicet ope, et iterum vinctum in regnis aedibus, denuo liberatum, immissis fulminibus et tonitruibus) nec apud Xenophontem, iam Wesselingio suspicio erat suborta, ex vulgi mira captantis fabellis haec profluxisse. Et eius suspicionem augent adeoque iustam comprobant, quae ad Ctesiae l. l. pag. 103 in universum disputavi. Parum enim mihi videtur probabile, igne, qui sanctissimus fuit Persis, ut ne spiritu quidem eum contaminari vellet, eosdem abusos esse ad supplicium sumendum de homi-

γάλην, ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτὴν τὸν Κροῖσόν τε ἐν πέδῃσι δεδεμένον, καὶ δις ἐπὶ Ἀνδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας· ἐν νόῳ ἔχων εἶτε δὴ ἀκροθίγια ταῦτα καταγαεῖν θεῶν ὅτεω δὴ, εἶτε καὶ εὐχὴν ἐπιτελέσαι θέλων· εἶτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσβεβέα, τοῦδε εἵνεκεν ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρῆν, βουλόμενος εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζῶντα κατακαυθῆναι. τὸν μὲν δὴ ποιεῖν ταῦτα· τῷ δὲ Κροῖσῳ, ἔστεῳτι ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐσελθεῖν, καὶ περ ἐν κακῷ ἔοντι τοσοῦτω, τὸ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἶη σὺν θεῷ εἰρημένον, τὸ „Μηδένα 75

ne pravo atque damnato. Haec ipsa, quae pluribus l. l. explicui, in eam me perducunt sententiam, ut Herodoti narrationem magis Graecam dixerim, id est, Graecorum ad mores magis conformatam atque accommodatam, veriorem Ctesiae narrationem, ut rei ipsi magis convenientem nec a Persarum moribus abhorrentem. — De forma *συννήσας* conf. I, 50.

ἐν πέδῃσι δεδεμένον] De constanti fere in his usu praepositionis ἐν conf. supra laudata ad I, 66 fin. — In seqq. prolixitatem quandam aut perspicuitatem observamus orationis Herodoteae in verbis τοῦδε εἵνεκεν — βουλόμενος. A qua tamen nec alios scriptores alienos esse, monstrant, citante Cr., Heindorfii disputata ad Platon. Protagor. p. 605 coll. ad Phaedon. p. 199. — Μοχ καταγίξιν frequens in sacris faciendis de iis, quae in dei alicuius honorem incenduntur et cremantur, ut I, 183.

198. II, 47. 130 etc. — θεῶν ὅτεω δὴ i. e. *deo nescio cui*. Idem frequens Pausaniae, ubi notavit Siebelis. ad I, 13 §. 3.

τῷ δὲ Κροῖσῳ, ἔστεῳτι ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐσελθεῖν, καὶ περ ἐν κακῷ ἔοντι τοσοῦτω, τὸ τοῦ Σόλωνος] ἐσελθεῖν eadem structura supra I, 24, ubi vid. In particulā καὶ περ (*quamquam, etsi*) offendit Schweigh., qui potius exspectaverat καὶ γὰρ, *quippe, quum, quippe qui*, nisi καὶ περ sit reddendum: *cum maxime*. Nos quidem in vulgata non ita offendimus, ut eam vel mutandam vel aliter certe ac vulgo fit, explicandam putemus.

ὡς οἱ εἶη σὺν θεῷ εἰρημένον] σὺν θεῷ *divino instinctu nutuque*. De quo usu praepositionis σὺν monuit Fischer. ad Weller. III, b pag. 147 alia laudans Herodotea.

μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον] Vulgo ζώντων idque magis e communi dialecto. ζώντων, ut magis Ionicum, iure

„εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον.“ ὡς δὲ ἄρα μιν προσ-
 τῆναι τοῦτο, ἀνενεικάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα
 ἐκ πολλῆς ἡσυχίης, ἐς τρεῖς ὀνομάσαι Σόλωνα. καὶ 44

nunc e libris restitutum. Idem ζώντα infra hoc ipso in capite dedimus, ubi vulgo ζῶντα. Conf. de forma ζώω Buttman. in Grammat. maior. II p. 145. — Ad sententiam commode laudant ipsum Nostri locum I, 32 et Plinii testimonium H. N. VII, 40: „si verum iudicium facere volumus ac repudiata omni fortunae ambitione decernere, mortalium nemo est felix.“

ὡς δὲ ἄρα μιν προστῆναι τοῦτο] παραστῆναι e Stephani coniectura olim in textum irreperat, cum libri omnes in lectione προστῆναι conspirent, cuius ipsius interpretamentum erit παραστῆναι. Pertinet enim προστῆναι hic (et I, 119. 129 coll. V, 51) ad verbum προσιστάναι, in cuius aoristo scribitur προστῆναι (pro προσστήναι, geminata literula) eodem iure, quo supra I, 2 προσχόντας, pro: προσσχόντας. Sensus ipsum recte expressit Schwgh. „quod dictum ubi subit Croeso (Croesum).“ Nunc video de hac interpretatione dubitare Matthiae, cui προστῆναι (a verbo προῖσθάναι) non incommode dici posse videtur res, quae tanquam species oblata, animo obversatur. Accusativum esse additum idem putat, quia προστῆναι valeat idem, quod εἰσελθεῖν; cuius constructionis simile exemplum

laudat ex Sophocl. Electr. 1378.

ἀνενεικάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς ἡσυχίης] Retinimus hanc lectionem, in qua plerique libri conspirant, praesertim cum illa optimum, uti videtur, praebeat sensum. Pro ἡσυχίης enim sunt, qui exhibeant λειποψυχίης, idemque in ora legitur Schellershemiani libri, cum in textu sit ἡσυχίης. Vix tamen dubium, quin λειποψυχίης e glossemate in textum irreperit, sive ex interpretatione lectionis ἀψυχίης, quam non absurdam dicit Valkenarius, ut Croesus ante animi deliquium passus censeatur, quam Solonis dicti meminerit illudque elocutus fuerit; sive ex interpretatione verbi ἀναφέρεισθαι, quod valet sese recipere, e perturbatione scilicet animi vel consternatione, quae totum corpus animumque tenuerat (nostrum: wieder zu sich kommen, sich erholen). Vid. quae laudavimus ad Plutarch. Alcibiad. p. 115 not. p. 257 seq. Quo sensu Graeci etiam dicunt ἀναφέρειν in activo, intransitive. Sed hanc huius verbi significationem sequiori demum aetati tribuendam censet Schweigh., cum apud veteres et Ionicos potissimum scriptores nihil fere aliud sit, nisi vocem vel gemitum (ex imo pectore) proferre; ut I, 116. Nec tamen equidem

τὸν Κῦρον ἀκούσαντα, κελεῦσαι τοὺς ἐρμηνέας ἐπει-
ρεσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον ἐπικαλείτο· καὶ 80
5 τοὺς προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως
μὲν σιγὴν ἔχειν ἐρωτεώμενον· μετὰ δὲ, ὡς ἠναγκά-
ζετο, εἰπεῖν· „Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προ-
„ετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἔλθεῖν.“
Ὡς δὲ σφι ἄσσημα ἔφραζε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λε-
γόμενα. λιπαρούτων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρε-85
χόντων, ἔλεγε δὴ, ὡς ἦλθε ἀρχὴν ὁ Σόλων, ἐὼν

video, cur a vulgari huius verbi interpretatione, ad quam ipsam vel glossa adscripta (si *λειποταξίας* lectionem nimirum inde dicas ortam) nos ducere poterat, recedam, nec Herodotum credam hoc verbo eâ significatione usum, quâ post ab optimis quibusque scriptoribus adhibitum videmus. Itaque haec nobis loci sententia: „*Croesum mente recepta et edito gemitu post multum silentium* (s. quietem) *ter nominasse Solonem.*“ Scripsimus vero cum Schwgh. et Gaisf. Σόλωνα pro vulgat. Σόλων. — In seqq. pro τέως bini libri exhibent ἕως, quod apud poetas pro τέως poni ex Eustathii commentariis monet Schwgh. probatque ipsius Herodoti loco VIII, 74 coll. II, 169. Sed τέως idem monet, inveniri I, 82. 94. Unde librorum complurium lectio non sollicitanda. — Ad argumentum confer sis narrationem Aeliani Var. Hist. IX, 41, ubi ad Pausaniam traducta sunt, quae hic de Croeso ac Solone legimus. Sic certe existimat Wytttenbach.

ad Plut. Moral. I, 2 pag. 715. Neque hoc praeterire iuvat, ad hocce Croesi fatum traxisse nonnullos τὰ Ἐφέσια γράμματα, monente Eustath. ad Odys. XIX, 247 pag. 694, 36 ed. Basil., cuius locum *Cr.* adscripsit.

τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων κ. τ. λ.] i. e. „quem omnibus cum regibus in colloquium venire, equidem multis antetulisset pecuniis s.: is est, qui ut cum omn. reg. in coll. veniret, equidem magnae pecuniarum copiae praetulisset.“ Pendet genitivus μεγάλων χρημάτων vel a praepositione *προ* in verbo *προτιμᾶν*, vel explicari debet secundum ea, quae leguntur apud Matth. §. 364 pag. 678.

ὄχλον παρεχόντων] Laudat Thomas Mag. p. 668, ubi ὄχλος sit i. q. ὄχλησις.

ὡς ἦλθε ἀρχὴν ὁ Σόλων κ. τ. λ.] ἀρχὴν pro adverbio positum significat *olim*, monstrante Wesselingio. Conf. II, 27. Alias est *omnino*, *prorsus*, ut I, 9 et aliis locis apud Reiz. ad

Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ἑωυτοῦ ὄλ-
 βον ἀποβιβάζει· οἷα δὲ εἶπας, ὥστε αὐτῷ πάν-
 τα ἀποβεβήκοι τῆπερ ἐκεῖνος εἶπε, οὐδέν τι μᾶλλον
 ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ 90
 μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι δοκούντας ὀλβί-
 ούς εἶναι. Τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέσθαι·
 τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἀμμένης, καίεσθαι τὰ περιέσχατα.
 7 καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἐρμηνέων τὰ εἶπε
 Κροῖσος, μεταγρόντα τε, καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ
 αὐτὸς ἀνθρώπος ἔων, ἄλλον ἀνθρώπον, γενόμενον 95
 ἑωυτοῦ εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζῶντα πυρὶ δι-
 δοίῃ· πρὸς τε τούτοισι, δείσαντα τὴν τίσιν, καὶ

Viger. p. 723. — Notamus vero in his indicativum et optativum uno fere eodemque tenore post ὅτι positum, eo tamen discrimine, ut id quod re vera accidit, per indicativum (ἦλθε) sit prolatum, quod vero ex alius referatur cogitatione (ἀποβιβάζει) per optativum. De quo vid. Matth. monentem §. 529 pag. 1031.

οἷα δὲ εἶπας, ὥστε αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκοι τῆπερ ἐκεῖνος εἶπε] Secuti sumus in loco multum vexato eam lectionem, quam Schwgh. et Gaisfordius constituerunt, hoc fere sensu: „quippe ita locutus, ut ipsi omnia eum in modum evenerint, prout ille edixisset.“ In οἷα δὲ, quod Herodoteo more excipit ὥστε, nemo ita haerebit, ut emendare velit, id quod aliis in mentem venit, scribentibus: οἷα δὲ εἶπας, τὰ αὐτὰ κ. τ. λ. invitis certe libris, nec loci sententia prorsus flagitante.

Denique optativus ἀποβεβήκοι, quem restituit Schweigh. pro vulgata librorum lectione: ἀποβεβήκέε οἱ vel ἀποβέβηκέε οἱ, eo magis se commendat, quo Gronovii ratio αὐτῷ οἱ coniungentis et pro ἑωυτῷ accipientis minime stare potest, nec iis, quae e Nostro scriptore protulit, exemplis probatur, docente Schweighaeusero, qui bene monet, se nec spernere ἀποβεβήκεε propter plusquamperfecti usum in nostro scriptore haud infrequentem, de quo vid. I, 79. 84 ibiq. nott.

οὐδέν τι μᾶλλον] In Schwgh. editione impressum video τε pro τι, nulla in Var. Lectt. facta mentione, ut operis hoc dandum esse credam. — In seqq. τὰ περιέσχατα sunt extremae rogi partes, quae circuncirca sunt, ut V, 101. — De ἐννώσαντα vid. supra ad I, 68; de ἐπιλεξάμενον I, 78.

ἐπιλεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσφα-
λέως ἔχον, κελεύει σβεννύναι τὴν ταχίστην τὸ και
όμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροϊσὸν τε καὶ τοὺς
μετὰ Κροϊσίου· καὶ τοὺς, πειρωμένους, οὐ δύνα-

87 σθαι ἔτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. Ἐνθαῦτα λέγεται
ὑπὸ Λυδῶν, Κροϊσίου μαθόντα τὴν Κύρου μετά-
γνωσιν, ὡς ᾧρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ
πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν, ἐπιβώσα-
σθαι, τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλούμενον, εἴ τι οἱ κεχα-
5 ρισμένον ἔξ αὐτοῦ ἔδωρήθη, παραστῆναι, καὶ ῥύ-
2 σασθαί μιν ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ. τὸν μὲν, δα-
κρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν θεόν· ἐκ δὲ αἰθρίας τε
καὶ νηνεμίης συνδραμέειν ἕξαπίνης νέφεα, καὶ χει-

Exsuperante
igne, quum Apo-
linem Croesus
invocasset, ma-
xima pluvia or-
ta, rogas exstinctus.
Quid Cyrus
Croesum interro-
garit, et quid ab
eo responsi ac-
ceperit.

κελεύει σβεννύναι] Quod
correxit H. Stephanus κελεύ-
ειν, id quidem omnibus ad-
versatur libris, quotquot adhuc
collatos habemus, verum ora-
tionis structuram vix ferendam
egregie adiuvat. Miramur enim
utique subitum istum transitum
ab oratione indirecta in rec-
tam, cum qui modo in accu-
sativo dixerat δέισαντα καὶ ἐπι-
λεξάμενον, continuo scribat,
οὐκέτι σβεννύναι, κελεύει pro
κελεύειν. Quod certe tantum
est, ut vix anacoluthiae quam-
vis Nostro perquam familiaris
ratione explicari possit. Sed
libris erat obtemperandum, quos
in talibus relinquere nefas vide-
batur.

Cap. LXXXVII.

καταλαβεῖν] i. e. coercere,
inhibere, ut I, 46, ubi vid.
Male unus liber καταβαλεῖν.—
Ad ἐπιβώσασθαι conf. I, 10
ibiq. nott.

εἴ τι οἱ κεχαρισμένον ἔξ αὐ-
τοῦ ἔδωρήθη] i. e. si quid
illi gratum ab ipso oblatum sit
(donum), nunc ut ipsi adesset.
Ubi laudant similes locos Ari-
stophanis in Pac. 385 et Ho-
meri in Iliad. I, 39, ex quo
ipso Herodoteam locutionem
ductam censent.

ἐκ δὲ αἰθρίας τε καὶ νηνε-
μίας] De praepositionis ἐκ s.
ἕξ usu sufficiat laudasse Matth.
Gr. Gr. §. 574 pag. 1133. —
ἕδωρ λαβρότατον de vehemēti
accipio imbre; nam λαβρὸς tum
de aqua, tum de igne (conf.
Pindar. Pyth. III, 70 ibiq. Tafel.
Dilucid. pag. 593) aliisve
rebus ita usurpatur, ut vehe-
mens, turbulentum denotet. Conf.
Hesych. s. v. Tom. II p. 406.
Homericæ lexica et Tafel. ad
Pindar. Olymp. II, 156 p. 124
Dilucid. — Ad structuram verbi
ἕειν cum dativo atque accusa-
tivo faciunt quae Siebelis. col-

μῶνά τε καταῤῥαγῆναι, καὶ ὕσαι ὕδατι λαβροτάτω, 10
κατασβεσθῆναι τε τὴν πυρῆν. οὕτω δὴ μαθόντα
τὸν Κῦρον, ὡς εἶη ὁ Κροῖσος καὶ θεοφιλῆς καὶ
ἀνὴρ ἀγαθός, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυ-
3 ρῆς, εἶρεσθαι τάδε. „Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων
„ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευόμενον, πο-
„λέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ καταστῆναι;“ Ὁ δὲ εἶπε 15
„ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔπραξα τῇ σῇ μὲν εὐδαι-
„μονίῃ, τῇ ἔμεωτοῦ δὲ κακοδαιμονίῃ, αἴτιος δὲ 45
„τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων θεός, ἐπάρας ἐμὲ στρα-
4 „τεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνόητός ἐστι, ὅς τις
„πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρέεται. ἐν μὲν γὰρ τῇ, οἱ 20
„παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι· ἐν δὲ τῷ, οἱ πα-
„τέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαίμοσί κού φι-
„λον ἦν οὕτω γενέσθαι.“

legit ex Pausania ad II, 29
§. 6.

ἀνέγνωσε] i. e. persuasit.
Vid. Gregor. Corinth. pag. 505
ibiq. Schaefer. coll. Matth. Gr.
Gr. §. 228 pag. 443.

ἔπραξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμο-
νίῃ, τῇ ἔμεωτοῦ δὲ κακοδαι-
μονίῃ] Haud male Matthiae
§. 398, a pag. 728 (ubi de
dativi usu in causa quamvis re-
motiori indicanda): „durch dei-
nen Glückstern und meinen Un-
stern getrieben.“

ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι]
ἐπαείρας recentt. editt., ut I,
204, ubi sine ulla varietate ἐπαεί-
ροντα scriptum invenimus. Sed
hoc loco nullus sic praebet liber;
unus modo: ἐπαήρας, reliqui

ἐπάρας, quod idem cum I, 90
sine ulla lectionis varietate oc-
currat, hic quoque retinendum
censui. Ad significationem verbi
Cr. adscripsit Timaei locum in
Lex. Platon. p. 119 (ἐπάρας
i. q. ἀναπείσας), ubi plura
Ruhnken.

οὕτω ἀνόητός ἐστι, ὅς τις
κ. τ. λ.] Pro ὅς τις expecta-
bas ὡστε. Sed vid. Matth. Gr.
Gr. §. 479 not. 1 pag. 895.

φίλον ἦν οὕτω γενέσθαι]
In quibus Homericæ locutionis
imitationem, aliis quoque scri-
ptoribus frequentatae invenimus.
Monui ad Plutarch. Pyrrh.
pag. 190. Inde Seneca Med.
553: „gratum est.“

88

Colitur Croesus a Cyro, idemque bonum ei consilium dat.

Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας
 κάτισέ τε ἔγγυς ἑωυτοῦ, καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προ-
 μηθίῃ εἶχε, ἀπεθώμαζέ τε ὀρέων καὶ αὐτὸς, καὶ 25
 οἱ περὶ ἐκεῖνον ζόντες πάντες. ὁ δὲ συννοίῃ ἐχό-
 2 μενος, ἦσυχος ἦν. μετὰ δὲ, ἐπιστραφεῖς τε καὶ
 ἰδόμενος τοὺς Πέρσας τὸ τῶν Ἀυδῶν ἄστῃ κεραι-
 ζοντας, εἶπε· „ὦ βασιλεῦ, κότερον λέγειν πρὸς σέ
 „τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾶν ἐν τῷ παρούντι χρόνῃ;“
 3 Κῦρος δὲ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν ὅ τι βού- 30
 λοιτο. ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα, λέγων· „Οὔτος ὁ πολ-
 „λὸς ὅμιλος τί ταῦτα σπουδῇ πολλῇ ἐργάζεται;“
 Ὁ δὲ εἶπε· „Πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάξει, καὶ χρόν-
 4 „ματα τὰ σὰ διαφορέει.“ Κροῖσος δὲ ἀμείβετο·
 „Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε χρόματα τὰ ἐμὰ διαφ- 35

Cap. LXXXVIII.

κάτισέ τε ἔγγυς ἑωυτοῦ] i. e. prope se eum adsidere iussit. Medicus liber κατεῖσε.

ἀπεθώμαζέ τε ὀρέων] Homeri ex usu haec fluxisse monet Wesseling. comparans II. XXIV, 629.

συννοίῃ ἐχόμενος] i. e. cogitabundus, obstrictus quasi cogitatione ac pressus. Supra I, 35 συμφορῇ ἐχόμενος. I, 141 ὄργῃ ἐχόμενος. III, 50 θυμῷ ἐχόμενος. Alibi adiunxit dativo praepositionem ἐν, ut IV, 131 ἐν ἀπορίῃσι ἐλθετο; IX, 98. Alia nunc omitto.

ἰδόμενος τοὺς Πέρσας κ. τ. λ.] Excerpsit haec Diodorus Siculus in Excerptt. §. 30 T. II p. 26 scriptt. nov. coll. ed. Mai. — ἰδόμενος ex hoc loco et I, 207 laudat Matthiae Gr. Gr. §. 231 pag. 450. Sed utroque

loco quidam libri scripti εἰδόμενος. Hoc loco Diodorus praebet ἰδῶν.

ὦ βασιλεῦ, κότερον] Recentt. edd. ob I, 91 aliosque locos κότερον. Sed omnes libri scripti κότερον, quod restitui.

τὰ νοέων τυγχάνω] i. e. quae nunc forte animum subit cogitatio, ut docet Matth. Gr. Gr. §. 553, 3, δ pag. 1035. — In seqq. cum Gaisfordio scripsimus ἐν τῷ παρούντι χρόνῃ, ubi Schwgh. secundum libros quosdam omisit χρόνῃ.

ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα] εἰρώτα est Ionica imperfecti forma, neglecto augmento. Neque enim descendit a verbo ἐρωτάω, sed ab εἰρωτάω, quod Ionum est, notante Matth. l. l. pag. 304. — In seqq. ob librorum praestantiorum consensum retinui διαφορέει pro διαφθόρέει.

89 „πάξει· οὐδὲν γὰρ ἔμοι ἔτι τούτων μέτα. ἀλλὰ
 „φέρουσί τε καὶ ἄγουσι τὰ σά.“ Κύρω δὲ ἐπιμε-
 λές ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε· μεταστησάμενος δὲ
 τοὺς ἄλλους, εἶρετο Κροῖσον ὅ τι οἱ ἐνορῶν ἐν 40
 2 τοῖσι ποιουμένοισι. ὁ δὲ εἶπε· „Ἐπεὶ τε με θεοὶ δῶ-
 „καν δοῦλόν σοι, δικαίῳ, εἴ τι ἐνορέω πλέον, ση-
 „μαίνειν σοι. Πέρσαι, φύσιν ἐόντες ὑβρίζται, εἰδὶ
 3 „ἀρχήματα. ἦν ὧν σὺ τούτους περιῖθης διαρπάσαν-
 „τας καὶ κατασχόντας χρήματα μεγάλα, τάδε τοι ἐξ
 „αὐτῶν ἐπίδοξα γενέσθαι· ὅς ἂν αὐτῶν πλεῖστα

ἀλλὰ φέρουσί τε καὶ ἄγουσι
 τὰ σά] ἄγειν καὶ φέρειν for-
 mula Xenophonti aliisque Grae-
 cis scriptoribus tritissima, quam
 vulgo interpretantes *diripere*,
praedari (τὸ ληστεύειν καὶ ἀρ-
 πάζειν), alterum verbum ad
 τὰ ἔμψυχα, alterum ad τὰ ἄ-
 ψυχα relatum volunt. Neque
 vero hoc discrimen ubivis con-
 stanter servari, et ἄγειν, etiam
 de rebus inanimatis dici, ab
 aliis iam est monitum. Vid.
 quae laudavi ad Plut. Flaminin.
 pag. 116. 253 et add. Krüger.
 in Indic. ad Xenophont. Ana-
 bas. p. 454.

Caeterum quod ad universam
 de Croeso capto beneque tracta-
 to narrationem attinet, consen-
 tit hactenus Ctesias (Persicc.
 Excerpt. §. 4), quod post mi-
 raculum in Croeso liberando
 editum, eundem et bene a Cyro
 cultum refert et praeterea Baren-
 nen accepisse, urbem magnam
 prope Ecbatana. Quae eadem
Barce appellatur a Iustino I,
 7, qui sua forsitan ex ipso Ctesia,
 ut tot alia, desumsit. Quin Sym-
 HERODOT. I.

machus Chronograph. p. 188,
 A Croesum a Cyro tradit fi-
 lio suo Cambysi ut paedagogum
 praefectum esse. De colloquio,
 quale hic inter Croesum atque
 Cyrum instituitur, nil apud hos-
 ce scriptores legimus; quam-
 quam Ctesiam uberius de his
 in deperdita proh dolor historia
 retulisse, dubium non est.

C ap. LXXXIX.

Κύρω δὲ ἐπιμελὲς ἐγένετο
 τὰ Κροῖσος εἶπε] Nota nu-
 meri usum, ubi post singula-
 rem (ἐπιμελές) subito inveni-
 mus pluralem τὰ; de quo Matth.
 §. 437 not. 3 pag. 818.

δικαιῶ] i. e. *aequum*, *iu-
 stum censeo*. Laudat Larcher.
 Eurip. Supplic. 526. Sed haec
 notio vocabuli vel e Lexicis no-
 ta. — Dedimus cum recentt.
 ἐνορέω, quod Schellershem.
 praebet pro vulg. ἐνορῶ. De
 ἐνορῶν, quae forma est opta-
 tivi Attica, nec infrequens ta-
 men Ionicis scriptoribus, con-
 sul. Matth. §. 198, 2 pag. 357.

τάδε τοι ἐξ αὐτῶν ἐπίδοξα

„κατάσχη, τοῦτον προσδέκεσθαι τοι ἐπαναστησόμε-45
 4 „νον. νῦν ὧν ποιήσον ὧδε, εἴ τοι ἀρέσκει τὰ ἔργα
 „λέγω. ἀτίσον τῶν δορυφόρων ἐπὶ πάσῃσι τῆσι
 „πύλῃσι φυλάκους, οἱ λεγόντων πρὸς τοὺς ἐκφέ-
 „ροντας τὰ χρήματα ἀπαιρούμενοι, ὡς σφεα ἀναγ-
 5 „καίως ἔχει δεκατευθῆναι τῷ Διῖ. καὶ σύ τε σφι 50
 „οὐκ ἀπεχθήσεται βίῃ ἀπαιρούμενος τὰ χρήματα·
 „καὶ ἐκῆνοι, συγγνόντες ποιέειν σε δίκαια, ἐκόντες
 90 „ποιήσουσι.“ Ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος, ὑπερήδετο,
 ὡς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτίθεσθαι. αἰνέσας δὲ πολλὰ,
 καὶ ἐντειλάμενος τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κροῖσος ὑπε-
 2 θήκατο ἐπιτελέειν, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε· „Κροῖ- 55
 „σε, ἀναρτημένου σεῦ ἀνδρὸς βασιλέος χρηστά ἔρ-
 „γα καὶ ἔπεα ποιέειν, αἰτέο δόσιν τῆν τινα βούλευαί

90
 Infensus Graeco-
 rum Deo Croe-
 sus, Cyri venia
 missis legatis,
 mala sua illi ex-
 probrat.

γενέσθαι] ἐπίδοξα dicuntur τὰ
 προσδόκιμα s. προσδοκώμενα,
 ἐλπίζόμενα, quae tanquam fu-
 tura probabiliter possunt exspe-
 ctari. Hinc additur infinitivus
 vel futuri vel aoristi. Vid. Val-
 ckenar. ad Herod. IV, 11. Lo-
 beck. ad Phrynich. p. 132 seq.,
 quorum neuter huius loci erat
 oblitus. — αὐτῶν hic dedi-
 mus, ut aliquoties iam supra,
 pro αὐτέων. Itidem libris iuben-
 tibus scripsi ἀρέσκει pro vulg.
 ἀρέσκοι. De forma imperativi
 (λεγόντων) consul. Matth.
 §. 198, 1 pag. 396. Qui
 idem alio loco (§. 511, 5, b
 pag. 973) bene notat transitum
 ex oratione obliqua in rectam,
 imperativo posito post relativum
 pronomen.

Cap. XC.

ὡς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτίθεσθαι]
 „cum haec ei bene monita vide-

rentur.“ De ὑποτίθεσθαι conf.
 I, 8.

ἀναρτημένου σεῦ ἀνδρὸς
 βασιλέος κ. τ. λ.] ἀναρτημένου
 neglecto augmento meliores li-
 bri, quippe magis Ionum e con-
 suetudine. Alii ἀνηρτημένου.
 Verbum ipsum ἀναρτᾶσθαι ex-
 ponunt: *animum inducere, in-*
stituere. Conf. VI, 88. VII, 8;
 de structura (nam expectan-
 dum certe erat: ἀναρτημένος
 σὺ ἀνὴρ βασιλεὺς — αἰτέο)
 provocant ad similem locum I,
 3, ubi etiam genitivus conse-
 quentiae hoc modo occurrit:
 τοὺς δὲ προῖσχομένων ταῦτα,
 προσφέρειν σφι κ. τ. λ.; nam
 propter hoc ipsum σφι exspecta-
 bas προῖσχομένοις. Sed vid.
 ibi nott. — In seqq. vocem ἀ-
 νῆρ non sine consilio adiectum
 quivis sentiet.

αἰτέο δόσιν] αἰτέο est im-

3, „τοι γενέσθαι παραντίκα.“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ὡ δέσπο-
 „τα, ἰάσασ με χαριεῖ μάλιστα τὸν θεὸν τῶν Ἑλλή-
 „νων, τὸν εἰμίησα ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπέιρεσθαι, 60
 „πέμφαντα τάσδε τὰς πέδας, εἰ ἔξαπατᾶν τοὺς εὐ
 4, „ποιεῦντας νόμος ἔστι οἱ.“ Κῦρος δὲ εἶρετο ὅ τι
 οἱ τοῦτο ἐπηγορεύων παραιτέοιτο. Κροῖσος δὲ οἱ

perativi forma pro αἰτέο, cum Herodotus Ionum more in verbis puris alterum ē eicere soleat. Vid. Matth. §. 205 pag. 379. Male autem antea scribebant αἴτεο, accentu retracto. τήν τινα haud carere videtur suspicionem, cum nusquam ita dixerit πρό ἤντινα, nec unquam pronomen hoc (ὅστις) a consonante τ exordietur. Quapropter Struve Quaest. Herodot. Spec. p. 48 coll. 46 scribi iubet ἤν τινα, quod haud cunctatus reposuissem, modo in uno invenissem libro scripto. Conf. I, 98. Bini modo libri hic omittunt τήν. — In proxime seqq. χαριεῖ cum recentt. edd. reposuimus, addicentibus Mediceo et Schellershemiano. Minus bene alii vulgō χαριῆ.

ἐπηγορεύων παραιτέοιτο] Schellershemianus ὑπηγορεύων. Utrumque, quod ad scripturam attinet, improbat Lobeck. ad Phrynich. p. 702, in longae vocalis (η) locum substituendum brevem praecipiens, cum illa in iis tantum necessario servanda sit, quae thematicis perfectis affinitate innexa sint. Hinc ἐπαγορεύων rectius ex illius viri sententia hoc loco scribetur.

Κροῖσος δὲ οἱ ἐπανηλό-

γησε πᾶσαν τὴν ἐξουτοῦ διάνοιαν] Pro ἐπανηλόγησε, quod omnes libri praebent, viri docti Leopardus, Valckenarius, Wesselingius scribi iubent ἐπαλλιλόγησε (i. e. repetiit, eademque ipsa exposuit, quae scilicet I, 37 supra exposita leguntur) e Pol-luc. Onomastic. II, 120, ubi tamen libri manuscripti nonnihil variant. Atque apud ipsum Herodotum I, 118 exstat ἐπαλλιλόγητο. Longius utique a librorum lectione recedit ἐπαντιλόγησε, ut Heringa restitutum volebat. Schaeferus recepit ἐπαλλιλόγησε, quod etiam Philonis loco de fortitud. pag. 738, D probare studuerat Wesselingius. Postvulgatae lectionis acerrimus defensor exstitit Schweighaeuserus, reprehensus tamen a censore in Ephem. Ienae. 1817 nr. 165 p. 381 seq. et a Lobeckio ad Phrynich. p. 703, ut qui varia commiscuerit erroresque cumulaverit, cum ad vulgatam tuendam modo ἐπηγορεύειν componat cum κατηγορεῖν, modo κατηγορεῖν pro καταγορεῖν usurpari contendat. Nec mihi Schweighaeuserum satis fecisse ingenue confiteor; cum Gaisfordio tamen in lectione vulgata adquiescendum censeo, dum meliora edocear. Sen-

ἐπανηλόγησε πᾶσαν τὴν ἔωυτοῦ διάνοιαν, καὶ τῶν 46
 χρηστηρίων τὰς ὑποκρίσιαις, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθή-65
 ματα· καὶ ὡς ἐπαρθεῖς τῷ μαντηῖῳ, ἐστρατεύσατο
 5 ἐπὶ Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα, κατέβαινε αὐτὶς πα-
 ραιτεόμενος, ἐπεῖναι οἱ τῷ θεῷ τούτων ὄνειδίσαι.
 Κῦρος δὲ γελᾶσας εἶπε· „Καὶ τούτου τεύξεαι παρ’
 „ἐμεῦ, Κροῖσε, καὶ ἄλλον παντὸς τοῦ ἄν ἐκάστοτε 70
 6 „δέη.“ Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε ὁ Κροῖσος, πέμπων
 τῶν Λυδῶν ἐς Δελφούς, ἐνετέλλετο, τιθέντας τὰς
 πέδας ἐπὶ τοῦ νηοῦ τὸν οὐδὸν, εἰρωτᾶν εἰ οὐ τι
 ἐπαισχύνεται τοῖσι μαντηῖοισι ἐπάρας Κροῖσον στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου
 δύναμιν, ἀπ’ ἧς οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γενέσθαι· 75
 δεικνύντας τὰς πέδας. ταῦτά τε ἐπειρωτᾶν, καὶ εἰ

sum ita reddidit Schweighaens.:
 „altius repetens Croesus, con-
 silia sua omnia exposuit.“

καὶ τῶν χρηστηρίων τὰς ὑ-
 ποκρίσιαις] ὑποκρίσιαις in ac-
 cusativo pluralis ut supra I, 74
 in nominativo pluralis αἱ συμ-
 βάσεις, ubi vid. Perperam
 Schaeferus: ὑποκρίσις. — In
 seqq. locutionem κατέβαινε —
 παραιτεόμενος refero ad eam,
 quae infra invenitur I, 122
 (ἦϊέ τε — αἰνέων, ubi vid. not.)
 eiusque similes. Propius huc
 spectat I, 118: κατέβαινε λέ-
 γων, et I, 116: κατέβαινε ἐς
 λιτὰς καὶ συγγνώμην ἔωυτῷ
 κελεύων ἔχειν. Hinc Schwgh.
 nostro in loco vertit: rursus ad
 preces se convertit, cum κατα-
 βαίνειν in oratione sit: progredi
 (descendere), pergere, conver-
 tere se ad aliud quiddam profe-
 rendum.

ἐπεῖναι οἱ τῷ θεῷ τούτων
 ὄνειδίσαι] i. e. ut sibi liceret
 ista deo exprobrare. De stru-
 ctura verbi ὄνειδίζειν cum geni-
 tivo rei s. causae conf. Matth.
 §. 368 pag. 683. — In seqq.
 de ἐπάρας conf. I, 87 ibiq. not.
 — Ad verba εἰ ἀχαριστοῖσι
 νόμος εἶναι τοῖσι Ἑλληνικοῖσι
 θεοῖσι consule propter dupli-
 cem dativum praeter ea, quae
 Wesselingius monet, Matth.
 §. 536 pag. 1053. Infinitivi
 usus in oratione indirecta (ut
 paulo ante: ἀπ’ ἧς οἱ ἀκροθί-
 νια τοιαῦτα γενέσθαι) satis no-
 tus, quam de quo moneatur.
 Hinc sponte cadet lectio ἀχα-
 ριστεῖν in binis obvia libris, nec
 minus ii peccant, qui pro εἶναι
 exhibent εἶη vel ἔστι. Omnia haec
 orta ex ignorantia aut negligen-
 tia librariorum elegantem loci
 structuram minus percipientium.

- ἀχαρίστοισι νόμος εἶναι τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι.
- 91 Ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι, καὶ λέγουσι τὰ ἐν-
 τεταλμένα, τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν τάδε. „Τὴν
 „πεπρωμένην μοῖραν ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγέειν καὶ 80
 2, θεῶ. Κροῖσος δὲ πέμπτον γονέος ἀμαρτάδα ἐξέ-
 „πλησε, ὃς ἐὼν δορυφόρος Ἡρακλειδέων, δόλω γυ-
 „ναικηῖω ἐπισπόμενος, ἐφόνευσε τὸν δεσπότεα, καὶ

Apollinis respon-
 sum, Deos culpa
 liberantis, et o-
 racula iinterpre-
 tantis. Cyrus,
 80mulus.

Cap. XCI.

τὴν πεπρωμένην μοῖραν ἀ-
 δύνατά ἐστι ἀποφυγέειν καὶ
 θεῶ] μοῖραν cum Gaisfordio
 hic quoque restituimus e melio-
 ribus libris. In ἀδύνατα plu-
 ralem pro singulari notat Matth.
 §. 443 pag. 829. Sententia
 ipsa veteribus frequens memo-
 ratur, ut nemo, nec homo nec
 ipse deus fatum effugere possit.
 Vide tu quae conguessi similia
 ad Plutarch. Pyrrh. 30 p. 236
 seq. Cr. addit Cudworth. Systema
 intellect. §. III p. 5 ed.
 Moshem. Unde non mirum,
 hunc Herodoti locum a nonnul-
 lis citari posterioris aetatis scri-
 ptoribus, quos indicat Wesse-
 lingius.

Κροῖσος δὲ πέμπτον γονέος
 ἀμαρτάδα ἐξέπλησε] γόνεος
 nunc restitutum e quibusdam li-
 bris, cum alii ferant γενέος,
 quod sensui refragatur. Nam
 γονέα progenitorem dici docuit
 Gronovius, et post eum Bellan-
 ger., hoc quinque progenitorum
 numero simul et primum com-
 prehendi, qui gentem duxerit,
 et extremum, in quo illa desie-
 rit. Iam igitur quinque reges
 e Meranadarum domo sunt:

Gyges, Ardys, Sadyattes, Aly-
 attes, Croesus. Unde Pythiae
 intelligimus (I, 13) oraculum,
 vindictam Heraclidis venturam
 esse ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγο-
 νον Γύγεω. Nam Gyges erat
 quintus huius dynastiae proge-
 nitor, si a Croeso ultimo retro
 numeraveris.

De ista vero veterum senten-
 tia, qua maiorum poenas saepe
 a posteris expeti credebant, Ci-
 ceronis locum de Nat. Deor. III,
 38 apte iam laudavit Larcherus
 aliumque addidit Bionis philo-
 sopheri hanc doctrinam irridentis
 apud Plutarch. de S. N. V. p. 72
 ed. Wytenb. Eandem damnant
 sacri Iudaeorum codicis libri,
 Deuteron. 24, 16. Ezech. 18,
 20. Haec in praesentia suffi-
 ciant; longum enim est, omnes
 veterum hac de re sententias re-
 ferre et ab huius editionis con-
 silio alienum.

δόλω γυναικηῖω ἐπισπό-
 μενος] i. e. „mulieris dolo
 obsecutus.“ Male quidam ἐπι-
 σπόμενος. Sed veram lectio-
 nem tuetur quoque Homeri usus
 Odyss. III, 215 et Sophocl.
 Electr. 973. Herodotus ipse I,
 103. III, 14. 31. 54. Haec a
 Wesselingio iam prolata suffi-

„ἔσχε τὴν ἐκείνου τιμὴν οὐδέν οἱ προσήκουσαν.
 „προθυμομένου δὲ Λοξίῳ, ὅπως ἂν κατὰ τοὺς 85
 „παῖδας τοὺς Κροῖσου γένοιτο τὸ Σαρδίων πάθος,
 „καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οἶόν τε ἐγένετο
 3 „παραγαγεῖν μοίρας. ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὐται, ἡ-
 „νύσατο, καὶ ἐχαρίσατό οἱ. τρία γὰρ ἔτεα ἐπανε-
 „βάλετο τὴν Σαρδίων ἄλωσιν· καὶ τοῦτο ἐπιστά-
 „σθω Κροῖσος, ὡς ὕστερον τοῖσι ἔτεσι τούτοισι 90
 „άλους τῆς πεπρωμένης. δεύτερα δὲ τούτων, καιο-
 4 „μένῳ αὐτῷ ἐπῆρκεσε. Κατὰ δὲ τὸ μαντήϊον τὸ
 „γενόμενον, οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται. προη-
 „γόρευε γὰρ οἱ Λοξίης, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρ-
 „σας, μεγάλην ἀρχὴν αὐτὸν καταλύσειν, τὸν δὲ
 „πρὸς ταῦτα χρῆν, εὖ μέλλοντα βουλευέσθαι, ἐπεὶ-95

ciant ad lectionem tuendam et illustrandam.

ὅπως ἂν — γένοιτο] Valet hic particula ὅπως proprie quo modo, ut (wie), eamque excipit optativus addita particula ἂν, quum scriptor id declarare velit, Loxiam secum reputasse (s. studuisse), quo modo efficere posset, ut haec calamitas in filios Croesi potius quam in ipsum Croesum incidere, s. brevius: quo modo haec calamitas — incidere posset. Conf. Matth. §. 531 not. 2 pag. 1037 et supra I, 75.

οὐκ οἶόν τε ἐγένετο παραγαγεῖν μοίρας] i. e. non illi licuit fata mutare, verum quantum illa remiserunt, id effecit illique gratificatus est. παράγειν proprie notat a recta via abducere, alio quo seducere, indeque mutare. Conf. I, 142. Ubi in praepositione παρά, quae

verbo addita est, cognoscimus discessionis sive translationis significationem, de qua exempla nonnulla protulit Fischer. ad Weller. III, 6 p. 274 coll. 273.

ὡς ὕστερον τοῖσι ἔτεσι τούτοισι ἄλους τῆς πεπρωμένης] i. e. sciat Croesus, se tribus post annis, quam fata destinaverant, captum esse. Unde patet genitivum τῆς πεπρωμένης pertinere ad comparativum ὕστερον. Structuram participii cum particula ὡς, loco verbi finiti et particulae ὅτι, post verba declarandi et sentiendi expediit Matth. §. 569 pag. 1123 seq. — Λοξίας Apollinis cognomen, quod ad oraculorum responsa contorta atque ambigua relatum volunt, alii ad obliquum solis cursum. Conf. Macrob. Saturn. I, 17. Eurip. Iphig. Taur. 1013.

τὸν δὲ πρὸς ταῦτα χρῆν, εὖ μέλλοντα βουλευέσθαι κ. τ. λ.]

„ρεσθαι πέψαντα, κότερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύ-
 5 „ρου λέγει ἀρχὴν. οὐ συλλαβῶν δὲ τὸ δηθὲν, οὐδ’
 „ἐπανειρόμενος, ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω. ᾧ καὶ
 „τὸ τελευταῖον χρηστηριαζομένῳ εἶπε τὰ εἶπε Λο-
 6 „ξίης περὶ ἡμίονου· οὐδὲ τοῦτο συνέλαβε. ἦν γὰρ 1
 „δὴ ὁ Κῦρος οὗτος ἡμίονος· ἐκ γὰρ δυοῖν οὐκ ὁ- 47
 „μοεθνέων ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς δὲ
 7 „ὑποδεστέρου. ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδῆς, καὶ Ἀστυά-
 „γεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασιλέως· ὁ δὲ, Πέρ-
 „σης τε ἦν, καὶ ἀρχόμενος ὑπ’ ἐκείνοισι· καὶ ἔνεργ-5
 „θε ἐὼν τοῖσι ἅπασι, δεσποίνῃ τῇ ἑωυτοῦ συνοί-

i. e. eum vero ad (propter) haec, si bene consulere sibi voluisset, oportebat denuo mittere sciscitantum. De χοῖν conf. I, 39 et Matth. §. 505, 2 not. p. 958, ne plura.

εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμίονου] Sic II, 49 ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες, quae ipsa citans Valckenarius scribi tamen h. l. mavult, altero εἶπε omisso: τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμίονου οὐδὲ τοῦτο συνέλαβε, ita ut verba sequentia arcte cum his connectantur, eademque existat orationis structura (οὐδὲ τοῦτο — τὰ εἶπε), quam ad I, 89 in. observavimus. Nec tamen quisquam editorum viro sagacissimo obsecutus est. Unus Matthiae monet, comma rectius poni post ἡμίονου, quandoquidem τὸ τελευταῖον scriptum esse videatur pro ὁ τελευταῖον. In quo obloquitur Struve Spec. Quaest. Herod. p. 27 ad Valckenarii partes magis inclinans et dativum ᾧ in τῷ saltem refigendum monens. Ex Aldina

editores restituerunt συνέλαβε, uti iam scripsit idem Valckenarius, cum in omnibus libris sit συνέβαλε. Nos συνέλαβε itidem dedimus, quod est: percepit, intellexit; qua quidem significatione verbum συμβάλλειν, συμβάλλεσθαι (i. e. coniectare) minime adhiberi notant viri docti. Conf. supra I, 63 ibiq. laudd. Et quod continuo hic antecedit συλλαβῶν, idem credo hic ad veram, quam nobis dedisse videmur, lectionem ducere poterat. — Ad ipsum loci argumentum conf. I, 55 et quae ibi adscripsimus. Wesselingius h. l. addit Euseb. Praep. Evang. IX, 41 et V, 21. Apulei. Apolog. p. 289.

ὁ Κῦρος οὗτος ἡμίονος] „Doctus vir in the classical Journal Vol. II p. 588 suspicatur οὗτος ὁ ἡμίονος, ut sit mulus iste, quem oraculum significavit“ Cr. Mihi tamen articulo haud opus esse videtur.

καὶ ἔνεργθε ἐὼν τοῖσι ἅπασι] i. e. cum inferior esset rebus

8., κεε. “ Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη ὑπεκρίνατο τοῖσι Λυδοῖσι· οἱ δὲ ἀνήνεικαν ἐς Σάρδεις, καὶ ἀπήγγειλαν τῷ Κροίσῳ. ὁ δὲ ἀκούσας, συνέγνω ἑαυτοῦ εἶναι τὴν ἀμαρτάδα, καὶ οὐ τοῦ θεοῦ. Κατὰ μὲν δὴ 10 τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν, καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν, ἔσχε οὕτω.

92

Κροίσῳ δὲ ἔστι καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἐλλάδι πολλὰ, καὶ οὐ τὰ εἰρημμένα μούνα. ἐν μὲν γὰρ Θήβησι τῆσι Βοιωτῶν τρίπους χρύσεος, τὸν ἀνέ-

Donaria Croesi multa in variis Graeciae templis. Pantaleon, Croesi frater ex patre. Quam foede Croesus interemerit fratris fautorem.

omnibus. De loco invenitur ἐνεργε, adiuncto genitivo, II, 13. IV, 65. De dativo τοῖσι ἅπασιν consul. Matth. §. 400, 7 pag. 732 et conf. Herod. I, 1. — Ad ὑπ’ ἐκείνοισι conf. I, 94 fin.

Cap. XCII.

ἐν μὲν γὰρ Θήβησι τῆσι Βοιωτῶν τρίπους χρύσεος] Locum classicum Athenaci de tripodibus veterum II, 2 p. 37, F seq. iam adscripsit Larcher. Duo tripodum genera antiquitus fuisse ille refert, alterum eorum, in quibus vinum miscuerint, quique ἄπυροι dicantur, alterum eorum, in quibus aquam calefecerint, praesertim eam, quā ad lavandum uterentur. Ac tripodum omnino pertinent ad suppellectilia veterum, variosque ad usus domesticos adhibebantur. Primitus procul dubio simplicissimi fuerunt specie ac forma, nec aere fusi, sed malleo ducti atque clavis compacti. Tale tripodum genus describitur poetae in Iliad. XVIII, 374 coll. Odys. IV, 131. Hinc

frequentissimi occurrunt in aedibus privatis Graecorum aequae templorum in vestibulis atque atriis, illi ex viliori opinor metallo confecti; hi, qui templa ornabant, saepius ex auro conflati dicuntur, ubi tamen non solido auro elaboratos verum auro inductos sive inauratos tripodes intelligi malunt. Delphicum templum tripodibus varii generis maxime fuisse insigne, nemo ignorat; ut inde potissimum tripodum, quotquot per alias Graeciae partes occurrunt, vestigia repetenda esse videantur, cum primitus certe ad Apollinis sacra illi inprimis pertinuerint. Unde non mirum, antiquissimum Apollinis Ismenii templum tripodum donariis ita ornatum fuisse, ut a Pindaro Pyth. XI, 7 thesaurus aureorum tripodum diceretur. Quo etiam, qui hoc loco commemorantur tripodes, referre posse mihi videor. Ac sane tripodibus in donariorum commemoratione nihil frequentius. De quibus copiose exposuit C. O. Müller. in Boettigeri Amalth. I

θηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ: ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ 15
 τε βόες αἱ χρύσειαι, καὶ τῶν κίωνων αἱ πολλαί: ἐν
 δὲ Προνηΐης τῆς ἐν Δελφοῦσι, ἀσπίς χρυσῆ μεγάλη

p. 123 seqq. III pag. 23 seqq.
 — De *Apolline Ismenio* conf. I,
 52. V, 59. VIII, 134.

ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ
 χρύσειαι, καὶ τῶν κίωνων αἱ
 πολλαί] τῶν κίωνων αἱ πολλαί
 noto Graecorum ex usu dicendi,
 de quo consul. Matth. §. 442
 pag. 825. 826. Caeterum ex
 hoc loco, aliisque adiectis (I,
 26. II, 10. 148) haud male id
 collegit Icyse Quaest. Herod. I
 p. 88 Herodotum ipsum Ephesi
 urbem adisse ipsumque haec
 Croesi donaria conspexisse.

ἐν δὲ Προνηΐης τῆς ἐν Δελ-
 φοῦσι, ἀσπίς χρυσῆ μεγάλη] ἐν
 Προνηΐης simili modo dic-
 tum, quo supra I, 35 ἐν Κροί-
 σον: „in aedicula *Minervae*
Pronaeae Delphicae.“ *Minerva*
Προναία (s. Ionice *Προνηΐη*)
 Delphis culta a pluribus scripto-
 ribus memoratur eumque titu-
 lum inde sortita dicitur quod
 ipsius aedicula ante Apollinis
 collocata fuerit templum, *vesti-*
bularis igitur s. *protemplaris* *Min-*
nerva. Vid. potissimum Wes-
 seling. ad Diodor. Sic. XI, 14.
 Meurs. Lectt. Att. II, 17. Un-
 de duplicem vulgo statuunt *Min-*
nervam, alteram *Προναίαν*
 Delphis cultam, alteram *Πρό-*
νοϊαν Athenis cultam, utram-
 que inter se valde diversam,
 quippe alterius appellatione e
 loco ducta (διὰ τὸ πρὸ τοῦ
 ναοῦ ἰδρῶσθαι), alterius titulo
 a prudentia s. consilio desumpto,

quamvis vel veteres Grammatici
 utriusque cognominis rationem
 confudisse nec satis perspectam
 habuisse videantur. Hinc co-
 piosa et accurata disquisitione
 Lennepius (ad Phalarid. Epist.
 pag. 143 seqq. hoc totum per-
 tractavit argumentum, quo do-
 ceret, quotquot e veteribus hu-
 ius aedis *Minervae* Delphis con-
 secratae meminerint, non *Προ-*
ναίαν, sed *Πρόνοϊαν* vo-
 luisse, omneque istud discrimen
 de duplici ista *Minerva* falsum
 esse. Fuisse utique *Προνοίας*
Ἀθηναῶς aras fanaeque cum
 in aliis civitatibus Graeciae,
 tum etiam iuxta *Apollinem*
 Delphis pulcherrimam et maxi-
 mam aedem ad ingressum tem-
 pli, et huius ipsius *Minervae*
 meminisse et Herodotum et alios,
 quotquot excitat Wesselingius
 l. l. Delphos vero, dum
Minervam consecrarent *Πρόνοϊ-*
αν, non aliud spectasse quam
prudentiam, consiliorum facto-
 rumque moderatricem, cuius
 illa tanquam dea esset colenda.
 Haec pauca ex uberrima viri
 docti disputatione adscripti, quae
 propius ad ipsum Nostrum scri-
 ptorem illustrandum faciunt, in
 quo tamen, si omnino vera ac
 proba sunt, quae Lennepius
 disputavit, vix vulgata lectio
 stare poterit, nisi ipsum Herodotum
 in Deae nomine lapsum dixeris.
 Quorum neutrum cum a me
 impetrare possem, nihil

2 λη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν περιέοντα· τὰ δ' ἔξαπόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδησι τῆσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσω, ὡς ἐγὼ

aliud faciendum putavi, nisi vulgatam lectionem propter librorum auctoritatem (qui enim offerunt: *προνητοῖς τοῖσι*, vulgatam magis fulcire putandi erunt, quam *Προνοίης*, quod ab omnibus abest libris) ut relinquerem intactam. Conf. VIII, 37 ibiq. not. et Pausan. X, 8 §. 4, qui eandem rem commemorat.

τὰ δ' ἔξαπόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων] Articulum τὰ (ante τῶν) cum Schaefero deletit Schweighaeuserus (quem sequitur Gaisford.), addens, tria forsitan verba: τὰ τῶν ἀναθημάτων e glossa in contextum irrepisse. Quorum neutrum probo, praesertim cum in repetitione articuli vis quaedam inesse videatur atque insigne quoddam perspicuitatis in oratione studium declaretur, quod haud paucis in locutionibus expressum videmus, quae interpretibus haud raro fuerunt offensionis. Atque articulum alterum τὰ, quem omnes libri agnoscunt, his de rationibus bene tuetur Matthiae §. 279 not. 3 pag. 567, vertens: *das andere aber, nämlich die Weihgeschenke.* „Alius generis exempla collegit Boissonad. in *Notic. et Extraits* 1827 Tom. XI part. extrem. p. 22 seq. coll. Creuzeri not. ad Plotin. pag. 516, C.“ Cr.

τὰ δ' ἐν Βραγχίδησι τῆσι

Μιλησίων ἀναθήματα] Articulus τῆσι foeminino genere et hic et infra II, 159 iam veteribus grammaticis disputandi ansam praebuit, voculam τῆσι vel corruptam censentibus, vel foemininum genus pro masculino Ionum ex more usurpari stantibus. Vid. Philemonem Grammaticum, qui secundo post Christum natum saeculo vixisse perhibetur, apud Porphyrium *Quaest. Homeric. cp. 8.* Atque negari nequit facile propter I, 46 (ubi est τῆς *Μιλησίης ἐς Βραγχίδας*) et I, 158 (ubi est τὸς *Βραγχίδας*), et hic et II, 159 corrigi posse τῆς *Μιλησίης* pro τῆσι, ut *Βραγχίδησι* servetur masculino genere, ut I, 158. Sed, ut taceam codices firmiter omnes refragantes, Schweigh. alio modo hanc generis diversitatem in locis Herodoteis explicare studuit. Masculino enim genere uti scriptorem putat, quatenus Branchidae familia fuerint sacerdotum, qui templum et oraculum curaverint (de quibus vid. ad I, 46 dicta). Nec minus recte dici *Βραγχίδαι* foeminino genere, si de loco, qui ex ipsa hac sacerdotum familia nomen duxerit, potissimum fiat sermo. Eam vero loci significationem in hoc eodem verbo inesse, monstrari V, 36 coll. VI, 19. Strabon. IX p. 421, C. coll. XIV p. 634, C. XVII, 814, A. Ex his vero

πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν 20
 3 Δελφοῖσι. τὰ μὲν νυν ἔς τε Δελφοὺς καὶ ἔς τοῦ
 Ἀμφιάρεω ἀνέθηκε, οἰκῆιά τε ἔοντα, καὶ τῶν πα-
 τρώων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα
 ἔξ ἀνδρὸς ἐγένετο οὐσίης ἐχθροῦ, ὅς οἱ, πρὶν ἢ 25
 βασιλεῦσαι, ἀντιστασιώτης κατεστήκειε, συσπεύδων
 4 Πανταλέοντι γενέσθαι τὴν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ
 Πανταλέων ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροῖσου δὲ ἀ-
 δελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Κα-
 εῖρης ἦν γυναικὸς Ἀλυάττη· Πανταλέων δὲ, ἔξ Ἰά-
 5 δος. ἐπεὶ τε δὲ, δόντος τοῦ πατρὸς, ἐκράτησε τῆς 30
 ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἀνθρώπου τὸν ἀντιπρόσβου-
 τα ἐπὶ κνάφου ἔλκων διέφθειρε· τὴν δὲ οὐσίην αὐ-

nihil certius ad ipsum genus de-
 finiendum effici quivis intelliget,
 qui ipsos hosce scriptores adie-
 rit. In articulo postposito per-
 spicuitatis studium facile agno-
 scas, quod ipsum post imitatus
 est Pausanias, de quo monuit
 Siebelis. ad II, 10 §. 4.

συσπεύδων Πανταλέοντι γε-
 νέσθαι τὴν Λυδῶν ἀρχήν] i.
 e.: „Pantaleonti conciliare stu-
 dens Lydorum regnum“ συσπεύ-
 δων mihi videtur esse: „una
 cum aliis studens, s. alios adiu-
 vans factiosus in Croeso deici-
 endo eiusque in locum substi-
 tuendo Pantaleonte.“ Hunc
 vero Pantaleontem eum esse
 autumant, quem Serinus me-
 morat (apud Stobaeum Serm.
 XLV p. 313) Croesi fratrem,
 ad regnum participandum ab
 ipso illo adscitum; quod impro-
 bantem Lydium inducit loquen-
 tem Serinus. — Verba quae se-
 quuntur: ἐπεὶ τε δὲ, δόντος

τοῦ πατρὸς, ἐκράτησε τῆς
 ἀρχῆς ὁ Κροῖσος in definienda
 Croesi aetate eo magis atten-
 denda, quo minus dubium faci-
 unt, quin Alyattes pater cum
 filio Croeso regnum communi-
 carit, hic igitur, patre adhuc
 vivo, ad regnum pervenerit.
 Tu vid. Schultz. in Appar. etc.
 pag. 18 et ea, quae supra ad
 I, 45 notavimus.

ἐπὶ κνάφου ἔλκων] In libris
 olim editis et scriptis omnibus
 exstat κναφηῖον a κναφηῖον,
 quae fullonis est officina, cuius
 hic nullus certe locus. Unde e
 lexic. Herodot. et Hesych. cor-
 rexerunt viri docti κνάφου a
 κνάφος, quo, docentibus
 ipsis veterum grammaticis, de-
 signatur carduus s. spina, qua
 fullones vestimenta radere so-
 lent; praeterea tormenti s. car-
 nificinae genus clavis aculeisque
 oppletum ad miseros crudelissi-
 me enecandos. Haec Wesse-

τοῦ ἔτι πρότερον κατιρώσας, τότε τρόπο τῷ εἰρη-
μένῳ ἀνέθηκε ἐς τὰ εἶρηται. καὶ περὶ μὲν ἀναθη-
μάτων τσαῦτα εἰρήσθω.

93

Θώυματα δὲ γῆ Λυδία ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα 35
ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη χώρα, πάρεξ τοῦ ἐκ τοῦ Τιμό-
λου καταφερομένου ψήγματος. Ἐν δὲ ἔργον πολ-
λὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων

Ingens Alyattae
sepulcrum. Ly-
diae puellae, me-
retrices. Palus
Gygaea.

lingius, ducta potissimum ex
iis, quae Hesychius s. v. et Ti-
maeus in Lexic. Platon. p. 160
ed. Ruhnk. tradiderunt.

Cap. XCIII.

Θώυματα δὲ γῆ Λυδία ἐς
συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει κ. τ. λ.]
Mavult Schaeferus in Melett.
critt. I p. 73 γῆ ἢ Λυδία. —
Suspiciatur Creuzerus (Fragmm.
hist. p. 170), his ipsis verbis
Herodotum „notare voluisse
ἀκρισίαν Xanthi similiumque
scriptorum, qui in rebus patriis
narrandis fabularum ludibria
aucupantes popularium mentes
advertere studerent et miranda
quaevis ad suam ipsi patriam
traherent.“ Quod secus videtur
Dahlmanno (Herodot. p. 122),
qui haec documento esse ait,
Herodoto, prorsus incognitos
fuisse quatuor Xanthi libros re-
rum Lydiarum, indeque etiam
mirabilia quaeque in Lydiae na-
turâ, a Xantho enarrata illum
fugere debuisse. Quocum tamen
illud non congruit, quod
Herodotum suis ipsius oculis
Lydorum regionem vidisse eam-
que perlustrasse nonnulla evin-
cunt testimonia, collecta ab
Heyse Quaest. Herodot. I p. 89

seq. Qui si ipse terram adie-
rit, melius profecto huius ter-
rae miracula aut alia visu et
narratu digna ipse cognoscere
poterat, quam ut e Xanthi de-
mum libris ea intelligeret. Sed
eam ipsam ob causam certo pro-
nuntiari poterat de huius ter-
rae rebus memorabilibus, de
quibus alii forsitan tam mira
praedixerant in libris historia-
rum evulgatis. — De Timolo
monte, cuius in seqq. mentio
fit, vix monendum. In eo erant
Pactoli auriferi fontes. Conf.
infra V, 101 ibiq. not. Nunc
nomen eius Turcis esse ferunt
Bous-Dag sive *Tomolitsi*.

Ἐν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον
παρέχεται κ. τ. λ.] Monet Lar-
cherus de Clearchi narratione
apud Athenaeum XIII, 4 p. 573,
A, Gygem in pellicis cuiusdam
valde amatae memoriam extru-
xisse monumentum tam altum,
ut e quavis fere Lydiae parte
incolae adspicere potuerint.
Hocce monumentum nostro loco
Herodoteo. quin memoretur,
nullum est dubium, praesertim
cum prope Gygaeum lacum rui-
nas quasdam huius monumenti
a Chandlero detectas esse lega-
mus; vid. eius Itiner. Asiae

2 ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔστι αὐτόθι Ἄλνὰτ-40
 τῶν τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἢ κρηπὶς μὲν
 ἔστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, ἡῶμα γῆς.
 ἔχειράσαντο δὲ μιν οἱ ἀγοραῖοι ἄνθρωποι, καὶ οἱ 48
 3 χειρῶνακτες, καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. οὔροι

c. 78. Ad formam huius monu-
 menti sepulcralis conicam ut
 aiunt, nuper attendi iussit Mi-
 nutoli, Nachträge zu s. Reise
 pag. 193 not., quippe quae ead-
 em in monumentis septentrio-
 nalis Europae reperiatum simi-
 lisque certe sit pyramidum for-
 mae, quarum ipsarum usus fuit
 ad sepulcra regum. Sed de his
 sepulcrorum formis tumulisque
 plura, hoc quoque loco accito,
 Zoega de Obelisc. pag. 338.
 339.

οἱ ἀγοραῖοι ἄνθρωποι, καὶ
 οἱ χειρῶνακτες] οἱ ἀγοραῖοι
 ἄνθρωποι circumforanei sunt
 homines, forenses, quorum sunt
 τέχνηαι ἀγοραῖοι, teste Polluce
 Onomast. VII §. 6. Inde turba
 forensis ita dicitur ac vile homi-
 num genus; vid. Herodot. II,
 35, 141, ubi κάπηλοι et χει-
 ρῶνακτες occurrunt prorsus ut
 hoc loco, itemque substantivum
 χειρῶναξίη II, 167. Pertinent
 haec vocabula ad opifices eos-
 que inferioris conditionis, qui
 illiberales exercent artes sellu-
 lariasque, qui suis ipsorum ma-
 nibus opus faciunt vitamque sibi
 sustentant. Tu conf. Polluc.
 Onom. I, 50. II, 151 coll. VII,
 7. Apud Aeschylum Prometh.
 vinct. 45 eodem fere sensu χει-
 ρῶναξία, ubi plura congescit

Blomfield. in Glossar. pag. 82
 ed. Lips.

καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι
 παιδίσκαι] Sunt puellae, quae
 corpore quaestum faciunt, com-
 mode (ut utar Valckenarii ver-
 bis) ἐνεργαζόμεναι dictae,
 id est, corpore vel ἐν ἑαυταῖς
 ἐργαζόμεναι, praesertim cum
 vocabula ἐργάζεσθαι, ἐργάτις,
 ἐργασία, ἐργαστήριον vulgo de
 opificinis usurpata, inde quoque
 ad prostibula ac meretrices eo-
 rumque quaestum, opificum ad
 instar, transferantur, egregie
 docente eodem Valckenario ad
 h. l. Nec aliter Herodotum
 adhibuisse hoc vocabulum ma-
 nifestum fit ex iis, quae hac oc-
 casione dicendi oblata, post-
 modo de Lydorum filiabus ea-
 rumque vitae genere dotisque
 colligendae ratione, idem Noster
 addit. Atque Heynius (Com-
 mentt. societ. Gott. XVI p. 35)
 hic unice de hominibus ex plebe
 egenis agi putat, si quidem hoc
 quaestu puellae dotem sibi quae-
 sierint, ne innuptae vitam age-
 rent. Quare etiam Ἀνδῶν δῆ-
 μον iam per se plebem egenam
 declarare censet. Similem quen-
 dam Cypriorum morem laudant
 apud Iustin. XVIII, 5. Magis
 tamen huc faciunt, quae ex
 Clearcho narrantur apud Athe-
 naeum XII, 11 p. 515, F seq.

δὲ, πέντε ἔοντες, ἔτι καὶ ἐς ἡμὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σή-
ματος ἄνω· καὶ σφίσι γράμματα ἐνεκεκόλαπτο, τὰ 45
ἕκαστοι ἐξεργάζαντο. καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ
4 τῶν παιδισκέων ἔργον ἔὸν μέγιστον. Τοῦ γὰρ δὴ
Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι,
συλλέγουσαι σφίσι φερνάς. ἐς ὃ ἂν συνοικῆσωσι
5 τοῦτο ποιέουσαι. ἐκδιδώσι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. ἡ μὲν 50
δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰςὶ στάδιοι ἕξ, καὶ δύο
6 πλέθρα· τὸ δὲ εὐρὸς ἐστὶ πλέθρα τριακαίδεκα. λί-
μνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι
Λυδοὶ ἀίναον εἶναι· καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη. τοῦ-
το μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι.

καὶ σφίσι γράμματα ἐνεκεκό-
λαπτο] Notari debet hic locus,
qui characterum s. literarum
usum sexto ante Christum sae-
culo (nam Alyattes regnare coe-
pit 616 a. Chr. n.; conf. not.
ad I, 45) apud Lydos invaluisse
docere videatur. Conf. Heyne
ad Iliad. Observv. Tom. VIII
pag. 812. De alio Phrygio
monumento, quod intra annos
740 — 570 a. Chr. collocant,
dicemus in Excursu ad I, 94.
Quod si revera literis Graeco-
rum antiquissimis fuit inscri-
ptum, consequens sane est, He-
rodotum literas in Alyattae se-
pulcro insculptas intelligere et
inscriptionis sensum referre po-
tuisse.

ἐς ὃ ἂν συνοικῆσωσι] Pro
συνοικῆσουσι dedimus cum
Gaisf. librorum quorundam au-
ctoritate συνοικῆσωσι, cum lin-
guae leges coniunctivum po-
scant. Tu vid. Werfer. in Actt.
phill. Monacc. I pag. 105. —

Ad verba ἐφαίνετο — ἔὸν Cr.
confert Barker. in the classical
Iourn. V pag. 380 ob participii
usum.

ἐκδιδώσι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς]
ἐκδιδόναι patris est, qui filiam
elocat, alii in matrimonium (ex
sua ipsius domo) dat, adiecta
dote. Conf. Herodot. I, 196.
II, 47. 146. Quam dotem cum
sibi ipsae colligant filiae, se
ipsas quasi elocare dicuntur.

εἰςὶ στάδιοι ἕξ] Propter
περίοδος ne quis malit ἐστὶ;
nam saepe verbum adstruitur
ei substantivo, quod proximum
est. Vid. Matth. §. 305 p. 606.
— In seqq. de verbi ἐχεσθαι
structura cum genitivo idem
Matthiae consulendus §. 330
pag. 639. Est nostrum: ein
See stösst an . . .

καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη] Stagnum Gygaeum haud procul
a Sardibus aberat, appellatum-
que est serius Coloe, unde Ve-
nus Coloena, cuius templum ad

94

Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται 55 καὶ Ἑλληνες· χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι. πρῶτοι δὲ ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρήσαντο·

Lydi primi aurum et argentum signarunt: primi cauponas instituerunt: primi ludos omnis generis invenerunt. Lydorum colonia sub Tyrreno Atyia regis filio ducta in Umbriam.

eum fuit lacum. Vidit Chanderus lacum et ruinas haud procul sitas. Cr. laudat Homer. II. II, 863 ibique Heyn. coll. ad XX, 391. Strab. XIII p. 626, B. 627, B, quo in loco citantur quae apud Herodotum hic leguntur. Conf. eundem XI extr. — *ἀείνας*, qualis locus iste a Lydis praedicatur, Latinarum est *perennis*, ac vulgo de fluviis dicitur, ut infra I, 145 ποταμὸς ἀέννας (nam sic libri offerunt), aliisque locis similia. Hinc Ciceroni de re publ. II, 5 Tiberis est *perennis* amnis; ad quem locum plura etiam de Graeco vocabula adscripsit Creuzerus pag. 214. Vocula ipsa, composita ex *ἀεί* et *νάω*, Atticis formatur *ἀείνας*; not. Buttman. Grammat. maior. p. 250 et Matth. §. 124 p. 247.

C a p. XCIV.

— *χρέωνται καὶ Ἑλληνες*] Non scripsimus *χρέονται*, quo tamen inclinabat animus (cf. I, 34), quoniam nullo modo hic a vulgata recedunt libri. Conf. Matth. §. 11 pag. 51. — Proximum καὶ *atque*, quam post vocabula similitudinis satis notum e Viger. p. 522 et Matth. §. 620 pag. 1258. Conf. I, 35. Plura Struve Specim. Quaest. Herod. p. 25 seq.

χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα

καταπορνεύουσι] καταπορνεύουσι (quod perperam verterant: *vitam meretriciam agunt*), nunc rectius reddunt: *vitae meretriciae tradunt*. Sic infra I, 196 atque Thomas Magister p. 376 explicans: *εἰς πορνείαν ἐκιδδόναι*.

πρῶτοι δὲ ἀνθρώπων — νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρήσαντο] Sunt, qui Phidone[m] Argivorum tyrannum primum monetam Aeginae cudendam curasse statuant, anno 869 a. Chr. n. De quo Phidone ipse Herodotus nonnulla prodit VI, 177, quem tamen veriora hic tradere putant de moneta cudenda a Lydis inventa. Quae enim Plutarchus de numis a Theseo cussis et bovis effigie signatis prodiderit (Vit. Thes. cp. [24] 25 pag. 11) ea ab omni historiarum fide et rei antiquariae ratione prorsus abhorreere censet (notante Cr.) Payne-Knight in Prolegg. Homerice. §. LVIII pag. 55 ed. Lips., cum Homericis etiam temporibus, diu post Thesei aetatem, omne numismatis genus Graecis plane incognitum fuerit. Hoc additum velim, cum Herodoto Lydis inventionem monetae cudendae tribuere Xenophanem Colophonium apud Polluc. IX, 6 §. 83 et Eustathium ad Dionys. Pe-

2 πρῶτοι δὲ καὶ κάρηλοι ἐγένοντο. Φασὶ δὲ αὐτοὶ
 Λυδοὶ, καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἐλ-60
 3 λησι κατεστρώσας, ἑσπυτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι. ἅμα
 δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι παρὰ σφίσι λέγουσι, καὶ
 Τυρσηνὴν ἀποικίσαι· ὧδε περὶ αὐτῶν λέγοντες.

rieket. vs. 840. Nec abhorret a re ipsa; quatenus Lydorum gentem et mercaturae et omnibus iis, quae ad vitam cultiorem adeoque molliorem pertinent, valde deditam fuisse pluram evincunt testimonia, collata ab Heerenio in libro cui titulus: Ideen etc. I, 1 pag. 155. Hinc etiam, ut adscripsit Cr., Herodotum iure sequitur Boeckh. in libro de Oeconomia Atheniensis. I pag. 22, illud quoque monens, quam egens auri fuerit Graecia eo tempore, quo Croesus iam stateres aureos cudi iussit, per Graeciam ipsam dein sparsos.

πρῶτοι δὲ καὶ κάρηλοι ἐγένοντο] Ad significationem verborum κάρηλεύειν et κάρηλος insignis Nostri locus est III, 89, ubi conf. Wesseling. Namque κάρηλοι apud Graecos plerumque minus honestâ appellatione et officio dicuntur non caupones tantum, sed omnis generis propolae, qui in foro et tabernis res ab aliis plerumque prius emtas vendunt et quaestum hinc faciunt. Et eo potissimum differunt ab aliis mercatorum generibus, v. c. ἐμπόροις, quod merces vendendas ipsi ab aliis mercatoribus emtas habent, iustiores itaque dicendi et cociones. Tu vid.

potissimum binos Platonis locos maxime insignes hanc in rem: Sophist. p. 223, D. De re publ. II, 12 pag. 371, D, ad quem locum nunc video plurima congesta esse ab Astio p. 419, in quibus potissimum consuli velim Perizonium ad Aelian. V. H. XI, 9. „Add. Toup. E-mendd. in Suid. II p. 204 coll. Cur. noviss. in Suid. p. 295.“ Cr.

φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ, καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἐλλησι κ. τ. λ.] παιγνία i. e. *lusus*; „vox rarior, qua inde usus est ad Plutarchi locum tuendum Wytenbach. in Animadverss. ad Morall. p. 30, E pag. 265.“ Cr.

καὶ Τυρσηνὴν ἀποικίσαι] ἀποικίζειν est: *coloniam ducere in aliquam terram*; de quo satis egit Sturz. in Lexic. Xenophont. I p. 336. Schweighaeus. in Polyb. Lexic. p. 75. Multum differt ἐποικίζειν, quod est *venire aliunde habitatum apud veteres cives ac possessores alicuius regionis vel urbis*. Plura de horum vocabulorum discrimine admonuerunt Wytenbach. ad Plutarch. Morall. p. 244, E (T. III p. 6) et Tafelius in Dilucid. Pindaric. I p. 20 seqq. ad Pind. Olymp. I, 38.

ἐπὶ Ἄτυος τοῦ Μάνεω βασιλέος σιτοδητὴν ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Λυδοὺς τέως μὲν διάγειν λιπαρέοντας· μετὰ δὲ, ὡς οὐ⁶⁵ παύεσθαι, ἄκκα δίξῃσθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανῶσθαι αὐτῶν. ἔξευρεθῆναι δὴ ὦν τότε καὶ τῶν κῦβων καὶ τῶν ἀστραγάλων, καὶ τῆς σφαίρης, καὶ

ἐπὶ Ἄτυος τοῦ Μάνεω βασιλέος σιτοδητὴν ἰσχυρὴν — γενέσθαι] De *Atye* rege iam supra ad I, 7 nonnulla dicta sunt. Hoc loco dissensum notamus Nostri scriptoris, qui IV, 45 Manis filium vocat *Cotyn*, non *Atyn* ut hoc loco. Qua de re dicere longum est. Quod enim in altero Herodoti loco lectionem mutandam censent, refragatur librorum manu scriptorum consensus, refragantur alia testimonia a Valckenario prolata, quibus idem ille a mutatione se avocari passus est. Vid. infra quoque VII, 74 et Dionys. Halicarnass. Antiqq. Romm. I, 27. Nec quidquam mutare placuit Wesselingio (in not. ad IV, 45), qui utrumque Herodoti locum ita conciliari posse statuit, ut praeter *Atyn* etiam *Cotyn*, Manis filium, ab Herodoto intelligi dicamus. Quae utrum rem dirimant nec ne, equidem non valeo asserere. Nec Creuzerum fecisse video in fragm. histor. pag. 152—154. Nomen *Manis* infra recurrit IV, 45 et frequens servorum Phrygiorum apud Graecos cognomen est, de quo Menag. ad Diogen. Laert. V, 55, a *Cr.* citatus. — βασιλέος e duobus libris scripsi-
HERODOT. I.

mus cum Schweigh. et Gaisfordio, ut paulo infra eodem capite βασιλέα pro vulgg. βασιλῆος et βασιλῆα. Ita enim Herodotum scripsisse iure quodam negare videtur Schweigh. Conf. supra I, 1 et 120. — σιτοδητὴν, quod statim sequitur, itemdem cum recentt. retinui (pro σιτοδείην, in quo libri consentiunt). Idem supra I, 22, libris aequae variantibus. Atque ex Matthiae canone, quem edixit ad II, 87, idem erit retinendum, cum non ab adiectivo in ἦς desinente et genitivi formam εος exhibente derivetur, cuius generis omnia scilicet per εἰη forent proferenda substantiva. Ad vocis significationem apte monet Valckenarius, a Dionysio l. l. exponi ἀφορίαν καρπῶν. Latine vertunt: *annonae caritatem, difficultatem.*

ἄκκα δίξῃσθαι] Vulgo δίξῃσθαι; bini tantum libri δίξῃσθαι, quod ut verum iam Wesselingius restituerat, magis Ionum hoc esse affirmans. Conf. quoque Matth. §. 230 pag. 447. Nec valde differt διξῶ, quod pro δίξω dedimus supra I, 65.

ἔξευρεθῆναι δὴ ὦν τότε καὶ τῶν κῦβων καὶ τῶν ἀστραγάλων] Indicantur cubi et tali,

τῶν ἀλλέων πασέων παιγνιέων τὰ εἶδεα, πλὴν πεσ-
σῶν. τούτων γὰρ ὧν τὴν ἐξεύρεσιν οὐκ οἰκηιοῦν- 49
5ται Λυδοί. ποίειν δὲ ὧδε, πρὸς τὸν λιμὸν ἕξεν-71
ρόντας· τὴν μὲν ἑτέραν τῶν ἡμερέων παίξεν πᾶ-
σαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία· τὴν δὲ ἑτέραν σι-
τέεσθαι, παυομένους τῶν παιγνιέων. τοιοῦτω τρό-
πῳ διάγειν ἐπ' ἕτεα δυῶν δέοντα εἴκοσι. ἐπεὶ τε δὲ

quibus ad ludendum utebantur veteres. Quorum inventionem Lydis cum tribuat Herodotus, Athenaei in vituperationem incurrit, I, 15 pag. 19, A, quia isti ludi multo fuerint antiquiores, quippe belli Troiani tempore iam usitati. Neque negandum, inveniri iam apud Homerum pilae et talorum lusum (conf. Odyss. VI, 100. VIII, 372. Il. XXIII, 88), sed κύβων mentionem frustra quaeras apud eundem, ut nihil certe impediatur, posteriori tempore eorum inventionem adscribere. Vid. Hemsterhus. ad Polluc. IX, 97. Quod ad pilarum ludum attinet, eius inventionem Nausicaae tribuerat Arogallis, grammaticus Coreyraeus. Vid. Suid. s. v.

πλὴν πεσσῶν] πεσσοὶ sunt calculi, ψηφοί, qui non iaciuntur, ut tali, sed digeruntur in lineis ac disponuntur, deinde moventur. Neque igitur vernacule reddendum Würfelspiel (id quod talis fit), sed Brettspiel. Eius autem ludi inventionem vulgo Palamedi adscribunt; quae de re omnia fere collegit Hemsterhusius l. l. „De voce πεττοί eiusque significatione potissimum conferendus

Timaeus in Lexic. Platon. s. v. et eiusdem doctissimus interpres pag. 217.“ Cr.

οὐκ οἰκηιοῦνται Λυδοί] Supra I, 4: οἰκίει εὔνται, cum apud Iones in verbis, quae in ὦν exeunt, saepius inveniantur, ubi vulgo οὐ ex οε s. oo contractum invenimus. Conf. Matth. §. 51 pag. 119, qui quod hoc loco legitur coll. IV, 148, ad formas verbi in eo referri posse suspicatur, quamvis nulla rerum ipsarum vestigia occurrant.

ποιέειν δὲ ὧδε — ἕξενρόντας] ὧδε loco pronomini demonstrativi positum videtur; quod idem in Pausania (I, 21 §. 6) notavit Siebelis., huius loci non immemor.

διάγειν ἐπ' ἕτεα δυῶν δέοντα εἴκοσι] δυῶν (in quo tamen libros secuti omisimus iota subscriptum vulgo additum) Ionum est pro δυοῖν, ut supra I, 14 aliisque locis, quos indicat Matthiae §. 138 pag. 262, qui idem §. 141 pag. 265 de numerandi ratione, qua et hoc et aliis locis Noster utitur, disseruit. Nam duodeviginti annorum numerum Herodoto indicari liquet. Ac denique eun-

οὐκ ἀνίεναι τὸ κακὸν, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλλον ἔτι βιάζε-75
σθαι, οὕτω δὴ τὸν βασιλέα αὐτῶν, δύο μοίρας διε-
λόντα Λυδῶν πάντων, κληρωῶσαι, τὴν μὲν ἐπὶ μο-
7 νῆ, τὴν δὲ ἐπὶ ἐξόδῳ ἐκ τῆς χώρας. καὶ ἐπὶ μὲν
τῇ μένειν αὐτοῦ λαγχανούσῃ τῶν μοιρέων ἑωυτὸν
τὸν βασιλέα προστάσσειν· ἐπὶ δὲ τῇ ἀπαλλασσομέ-80
νῆ, τὸν ἑωυτοῦ παῖδα, τῷ ὄνομα εἶναι Τυρσηνόν.
8 λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώ-
ρης, καταβῆναι ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι
πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθμεμένους τὰ πάντα ὅσα σφι ἦν χρη-
στὰ ἐπίπλοια, ἀποπλέειν κατὰ βίου τε καὶ γῆς ζή-85
τησιν· ἐς ὃ, ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους, ἀπι-
κέσθαι ἐς Ὀμβρικούς· ἔνθα σφέας ἐνιδρῶσασθαι
9 πόλιας, καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι τοῦδε. ἀντὶ δὲ Λυδῶν

dem Matthiae §. 419 pag. 767
consuli volumus ad verba se-
quentia: δύο μοίρας διε-
λόντα Λυδῶν, ubi accusativi
rationem post dividendi verba
explicuit. Eodem iure dixisses:
εἰς δύο μοίρας διελόντα Λυ-
δοὺς πάντας. Quae sequuntur
apud Herodotum, citantur a
Dionys. Halicarn. I p. 21.

ἀλλ' ἐπὶ μᾶλλον ἔτι βιά-
ζεσθαι] Monet Werferus in
Actt. phill. Monacc. I, 2 p. 238,
ne quis ἐπὶ ad verbum βιάζε-
σθαι referat, tmesi ab isto se-
iunctum. Pertinere enim docet
ἐπὶ ad μᾶλλον, ut plura alia
monstrant exempla, ac similis
dicendi formula ἐπὶ πλέον.

καταβῆναι ἐς Σμύρνην] Mo-
lestum καὶ ante καταβῆναι cum
recentt. e Schellershem. libro
omissum.

ὅσα σφι ἦν χρηστὰ ἐπίπλοια]

Citat haec Pollux Onomast. X,
10. — Ἐπίπλοια s. ἔπιπλα,
suppellectilia, mobilia, aliquo-
ties apud Herodotum I, 150.
164 etc. Vid. Lexica et conf.
inprimis Gregor. Corinth. de
dialect. p. 516 seq. ed. Schaeff.
ibiq. annot. Dicuntur χρηστὰ
i. e. χρήσιμα (quod etiam
ex interpretamento unus liber
dat III; 78) utilia, ad vitae
usum commoda; quae, notante
Schweighaeusero ad Athen. III
p. 114, D, sequiore Graecita-
tis aevo χρηστήρια appellata
sunt.

ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρικούς]
Umbros dicit, quippe quos ante
Etruscorum potentiam magnam
Etruriae partem tenuisse con-
stat. Hinc Lydi profecti, ad
Umbrosum terram i. e. ad Etru-
riam appellere dicuntur. Vid.
C. O. Müller (Etrusc.) I p. 102.

μετονομασθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ βασιλέως τοῦ παι-
δὸς, ὅς σφεας ἀνήγαγε· ἐπὶ τούτου τὴν ἐπωνυμίην
ποιευμένους, ὀνομασθῆναι Τυρσηνοὺς. Ἄνδοι μὲν 90
δὴ ὑπὸ Πέρσῃσι δεδούλωντο.

95

De Cyro Persas
varie tradere.
Imperium Asiae
pene Assyrios
inde ab a. 1231
ad 711, quo tem-
pore ab his Medi
et gentes aliae
defecerunt.

Ἐπιδίξῃται δὲ δὴ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος τόν
τε Κῦρον, ὅστις ἔων τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατεῖλε·
2 καὶ τοὺς Πέρσας, ὅτε τρὸπῳ ἠγῆσαντο τῆς Ἀσί-
ης. Ὡς ὦν Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι, οἱ μὴ 95
βουλόμενοι σεμνοῦν τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἔον-

ἐπὶ τούτου τὴν ἐπωνυμίην
ποιευμένους] ἐπὶ cum genitivo
verbis appellandi adiectum, ubi
est: *ex, ab*; observat Matth.
§. 584 pag. 1162. De ἐπω-
νυμίῃ conf. I, 14. — Paulo
post cum plurimis libris scripsi-
mus δεδούλωντο abiecta aug-
menti reduplicatione, cum vulgo
ederetur ἐδεδούλωντο. Plura
omissi in plusquamperfecto aug-
menti exempla e Nostro suppe-
ditat Werfer. in Actt. philoll.
Monacc. I, 2 pag. 240; alia
aliorum scriptorum ipse indica-
vi ad Plutarch. Flamin. p. 129.
In verbis adiectis ὑπὸ Πέρσῃσι
ne offendas, neve ὑπὸ Περσέ-
ων corrigendum censeas, quem-
admodum apud poetas genitivi
loco dativum post ὑπὸ substitui-
tum videmus, notante Matth.
§. 395 not. pag. 723; malim
hic dativi usum explicare sec-
undum locutiones: ὑπὸ τινὶ
εἶναι (in alicuius potestate esse,
obsequi), ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι
(sibi subigere, in suam ditionem
redigere) etc., ubi ὑπὸ suam
quasi ac propriam vim retinet.
Conf. Matth. l. l. et pag. 1186

§. 593. Refero huc quoque
quod I, 91 in fine legitur: ἀρ-
χόμενος ὑπ' ἐκείνοισι.
Add. Siebelis. ad Pausan. IX,
18 §. 1.

— ὀνομασθῆναι Τυρσηνοὺς]
Haud nostrum est varia recen-
sere et veterum et recentiorum
commenta de vi ac notione pri-
mitiva huius vocis; unum ta-
men praeterire nolumus, nuper
admodum prolatum a C. O.
Müllero (Etruscc. I p. 79. 80)
nec sine magna veri specie. Ut
enim vix tantum dissentiant He-
rodotus atque Xanthus (quo-
rum ille Tyrseum vocat regis
filium gentisque auctorem, hic
Torrhebum), qui bene conci-
liari possint, ita vocem primi-
tivam C. O. Müllerus existimat
esse Τύρραν, qua urbs Ly-
diae ad Caystrum sita desigue-
tur, unde omnem Lydiae tractum
meridionalem Torrhebiam
dixerint. Nam Tyrrham et
Torrham eodem redire vix du-
bium.

Cap. XCV.

ἀλλὰ τὸν ἔοντα λέγειν λό-

τα λέγειν λόγον, κατὰ ταῦτα γράψω· ἐπιστάμενος
περὶ Κύρου καὶ τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆ-

ρον] i. e. *dicere, id quod res est, quod verum est.* Conf. I, 30. 116 coll. I, 97. VII, 209. — Paulo ante servavi Ionicum ἐπιδίξεται loco vulgatae ἐπιδίξεται.

ἐπιστάμενος περὶ Κύρου καὶ τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆναι] Ad locutionem conf. II, 20: ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τοῦτου τριφασίας ὁδοὺς. De argumento monni ad Ctesiae Excerptt. Persicc. §. 2 pag. 84 seqq. Ac neminem fugit, quantopere haec Nostri scriptoris narratio discrepet a Xenophontea, qualis traditur in Cyropaeidia; quo in libro etsi nonnulla insunt, quae vera esse vix negari poterit, alia tamen multa addita invenimus, quae ad historiam minus pertinere manifestum est, sed ad finem, quem auctor hoc libro sibi proposuerat, bene accommodata. Alia leguntur apud Aeschylum poëtam in Perss. 767 seqq. Quorum quae vera sint, quae ficta a poeta, vixdum discernere licet. Ex orientalibus scriptoribus quae eruta sunt, talia sunt, quae ad veram historiam parum conferre queant. In Graecis igitur scriptoribus nos continebimus, inter quos praecipue nos advertet Ctesias, qui aliam prorsus viam ingressus, nullam plane Cyro cum Astyage scribit fuisse affinitatem; cuius scriptoris testimonium eo gravius videri debet, quo regis Persa-

rum e membranis illum historiam suam contexuisse accepimus, nec minus constat, singulos Herodoti errores illum sibi refutandos sumsisse. Neque omnino Herodoti narratio de Cyri originibus, educatione, iuventute, reliquis, nobis satisfacere poterat, quippe in qua nonnulla Graeciam redolere et ad Graecorum fabulas efficta viderentur, ut eatenus illius narrationis fides valde sit dubia. Conf. Dahlmann. Herodot. pag. 142 seq. At qui apud orientales nationes eum, qui regnum quoddam regiamve dignitatem sibi acquirat, haud raro videmus nomen quasi ac titulum eius regis eiusve stirpis, quae ab ipso regia sit privatus dignitate, assumere, ipsamque affinitatem cum illa contrahere, matrimonio inito. Hoc enim modo imperium ipsi fit magis firmatum et ab omni subditarum gentium seditione tutum, quae quando regem eiusdem fere stirpis adeoque familiae ad solium evectum audiant, seditiones haud movent iugumque impositum haud aegre ferunt. Itaque Medis in Persarum ditionem reductis solatio esse poterat, quod Cyrum, novum regem, priori cum stirpe regia mirum in modum coniunctum ipsiusque Astyagis nepotem esse audirent. Quae cum ita sint, eam viris doctis olim proposui coniecturam, ut Cyrum re vera minime

3να. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίας ἐπ' ἔτεα
εἴκοσι καὶ πεντακόσια, πρῶτοι ἀπ' αὐτῶν Μήδοι

cum Astyage coniunctum stirpeve regia ortum statuerem, sed pro satrapa aut regulo illum haberem, qui, Persarum (quae gens Medis tum erat subiecta) dux, seditione mota in summi regis Medorum locum evectus fuerit, Medique regis omnem potestatem, insignia, alia, assumserit, et, quo melius ipse iure quodam legitimo aut hereditario regiam potestatem exercere videretur, Medorum regis filiam in matrimonium duxerit. Nec repugno, si quis Cyrum dixerit satellitibus regiis praefectum, qui rege sublato ipse in eius locum successerit; quale multis post annis in Arabum regno a Turcis factum esse accepimus. Persae igitur multo antea idem fecisse putandi erunt, quod post fecerunt Turcae. Atque iam ante seditionem adversus Astyagem motam Cyrum Persis (qui Medorum imperio paruerint) imperasse statuit Graff. in Programmate scholast. quod prodit Wetzlar. 1828. Quae omnia eo fere redeunt, ut regnum Medorum atque Persarum revera unum ideique esse commonstrent, in qua mutata dynastiâ aliam modo gentem principatum obtinuisse videmus. Quod cum egregie docuisset Schlosserus in Universalgesch. I, 1 pag. 243 seq. minime illi contradicere debebat vir quidam doctus in Hermes XXXI, 1 pag. 99 seq. Neque enim

quidquam iis efficitur locis, quos in suam sententiam attulit.

Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίας ἐπ' ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια] Dici vix potest, quantas turbas hic locus iis excitaverit, qui regnorum Asiae antiquissimorum tempora accuratius definire conati sunt. Multum enim ab eo numero, quem Assyriorum regno Noster adscribit, ille differt, quem a Ctesia proditum plures deinceps repetierunt, Assyrios scilicet Asiae imperasse per mille trecentos sexaginta annos. Conf. Diodor. Sicul. II, 28 fin. Variis modo haec cum Herodoteis aliquo modo conciliare temporumque ordinem stabilire studuerunt viri docti, quorum sententias, hoc loco non repetendas, recensui in nott. ad Ctesiae fragm. pag. 419—424. Quorum plerique, si eos exceperis, qui a Ctesia annorum numerum consulto auctum esse velint, Herodotum de eo tempore tantum, per quod Assyrium regnum praecipue floruerit, loqui existimant vel potius de eo tempore, per quod superior Asia (ἡ ἄνω) in Assyriorum ditione fuerit (quam sententiam etiam tuetur Graff. l. l. pag. 6), vel de eo tempore, quod ad recens modo Assyriorum regnum pertineat, cum Ctesiae anni ad vetus Assyriorum regnum sint referendi. Sed haec et alia eiusmodi, quae silentio praeter-

ἤρξαντο ἀπίστασθαι· καὶ κως οὗτοι περὶ τῆς ἔλευ-
 θερίας μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐγένοντο ἄν-1
 δρες ἀγαθοί· καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δουλοσύνην, ἡ-
 4 λενθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους, καὶ τὰ ἄλλα
 ἔθνεα ἐποίηε τῶντὸ τοῖσι Μήδοισι. Ἐόντων δὲ αὐ-
 τονόμων πάντων ἀνὰ τὴν ἡπειρον, ὧδε αὐτὶς ἐς
 96 τυραννίδας περιῆλθον. Ἀνὴρ ἐν τοῖσι Μήδοισι ἐγέ-5
 νετο σοφὸς, τῷ ὄνομα ἦν Δηϊόκης, παῖς δὲ ἦν
 Φραόρτεω. οὗτος ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος,

Deloces imperi-
 um apud Medos
 affectans, iusti-
 tiae laudi stu-
 duit.

mittere praestat, talia sunt, quibus quo minus assentiaris, alia obstant haud minora, ut pluribus illic exposui. Quare haud scio an operam perdant, qui talia secum in concordiam redigere velint, de quibus certi quid erui posse despero. Binae enim iam antiquitus exstitisse videntur diversae narrandi et computandi rationes, quarum alteram, ab ipsis Assyriis ac Persis relatam Ctesias fuerit secutus et quotquot alii scriptores se ad hunc applicuerint; alteram a Babyloniis traditam et cum Graecis communicatam Herodotus exceperit et qui post, Alexandri magni aetate, de his scripserint. Inde explico Berosi annos 526 enumerantis cum Herodoto consensum proboque Niebuhrii rationes, quibus Herodotum narrationem suam de his Babylone accepisse statuat (vid. Annall. societ. reg. Berolinens. an. 1820. 1821 pag. 48). Sed eum ipsum dissensum qui componere possit, vix unquam repertum iri persuasum habeo. Neque quid-

quam ad ea illustranda ex orientalibus scriptoribus lucrabimur, qui quam negligenter in temporum rationibus indicandis annisque singulis accurate constituendis ac numerandis versentur, nemo fere nescit.

ἐς τυραννίδας περιῆλθον] περιέρχεσθαι de regno, quod in alium transit aliamve devolvitur in stirpem; conf. I, 7. 120 ibiq. nott. Ad κατοικημένων in seqq. conf. I, 27 fin.

Cap. XCVI.

οὗτος ὁ Δηϊόκης] Mirum profecto est, quod verba quae sequuntur usque ad cap. C fin. in Sancrofti libro aliisque non nisi paucis contracta leguntur. — *Deiocem* alii Arphaxadrum, cuius in Iudith cap. 1 mentio fit, esse dicunt, alii *Phraortem*; vid. Wesseling. ad h. l. et imprimis Beck. Allgem. Weltgesch. I p. 636 seq., qui varias virr. doct. collegit sententias. Nuperadmodum Hammerus eum esse dixit Deiocem, qui in Persarum carminibus celebretur

2 ἐποίησε τοιαῦτα. Κατοικημένων τῶν Μήδων κατὰ
 κόμας, ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἑὼν καὶ πρότερον δόκιμος,
 καὶ μᾶλλον τι καὶ προθυμότερον δικαιοσύνην ἐπι-
 θέμενος ἤσκει· καὶ ταῦτα μέντοι, εὐσύης ἀνομίης 10
 πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικὴν, ἐποίησε, ἐπιστά-
 μενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. οἱ δ'
 ἐκ τῆς αὐτῆς κόμας Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτοῦ τοὺς
 τρόπους, δικαστὴν μιν ἑαυτῶν αἰρέοντο. ὁ δὲ δὴ, 50
 3 οἷα μνεώμενος ἀρχὴν, ἰδύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποι- 16
 ἑὼν τε ταῦτα, ἐπαινον εἶχε οὐκ ὀλίγον πρὸς τῶν
 πολιτέων, οὕτω ὥστε πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῆσι ἄλ-
 λησι κόμησι ὡς Δηϊόκης εἶη ἀνὴρ μοῦνος κατὰ τὸ
 ὀρθὸν δικάζων, πρότερον περιπίπτοντες ἀδίκουσι
 γνώμησι, τότε ἐπεὶ τε ἤκουσαν, ἄσμενοι ἐφοίτεον 20
 παρὰ τὸν Δηϊόκεα καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ,

Dschemschid (Annal. Vienn. IX p. 10 seqq. 13 nott.). De quo equidem nihil decernam.

δικαιοσύνην ἐπιθέμενος ἤσκει] Ad ἐπιθέμενος mente supplendum δικαιοσύνην, cum, quod adest δικαιοσύνην, ad ἤσκει pertinere. Est enim ἐπιτίθεσθαι τινι operam dare alicui, aggredi aliquid, ubi accusativum vel reflexivi pronominis vel nominis νοῦς vel alius cuiuslibet nominis cogitando addere possis. Sic, ut alia taceam, supra I, 1. III, 76. Hinc accuratius vertenti erit: „iustitiam, cui valde operam dedit, exercebat.“

ἐπιστάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι] Sententiam trivalem ac nimis vulgarem habent. Inde Fonteinus, probante Larchero, legi

vult ὅτι τῇ ἀδικίῃ τὸ ἀδικεόμενον πολέμιόν ἐστι, simili laudata Euripidis sententia in Phoeniss. 541. Nec vero libri suffragantur, nec ipsa ratio suadet, ut ea mutemur, quae quin minus bene de Deiocis consilio dici queant, nullam iustam equidem perspicio causam. Nec longius disputem, utrum Herodotus, quae Fonteinii est sententia, reapse in mente haberit Solonis illud τὸ ἴσον πόλεμον οὐ ποιεῖ; apud Plut. Vit. Sol. 85, D. — In seqq. μνεώμενος (α μνεῶσθαι) eodem modo effictum, quo χρεώμενος, alia huius generis. Male libri quidem μνώμενος, formā vulgari. Leguntur, quae proxime antecedunt, ap. Plutarch. de nobil. T. IV p. 190 Analectt. Wolf. καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι]

97 οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπειράποντο. Πλεῦνος δὲ αἰεὶ γινο-
 μένου τοῦ ἐπιφοιτέοντος, οἷα πυνθανομένων τὰς
 δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἐόν, γνούς ὁ Διγύοης ἐς
 ἑαυτὸν πᾶν ἀνακείμενον, οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε 25
 ἔνθα περ πρότερον προκατίζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη
 2 δικᾶν ἔτι. οὐ γάρ οἱ λυσιτελεῖν, τῶν ἑαυτοῦ ἐξη-
 3 μεληκότα, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. ἐούσης
 ᾧν ἀρπαγῆς καὶ ἀνομίας ἔτι πολλῶ μᾶλλον ἀνὰ τὰς
 κόμας ἢ πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς 30
 τῶντο, καὶ ἐδίδοσαν σφίσι λόγον, λέγοντες περὶ
 τῶν κατηκόντων. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, μάλιστα ἔλε-

Medi consultant
 de statu rerum
 communium.

Vix necesse erit monere de di-
 versa significatione verbi activi
 δικάζειν (*eius dicere, iudicem
 agere*) et mediū δικάζεσθαι,
 quod *eius est, qui facit sibi ius
 dici, qui iuri dicundo se prae-
 bet, s. iudicio cum aliquo disce-
 ptat.* Conf. si tanti est, Kü-
 sterum de verb. medd. sect. II
 §. 7 p. m. 122.

Cap. XCVII.

Πλεῦνος δὲ αἰεὶ — τοῦ ἐπι-
 φοιτέοντος] Participiorum et ad-
 iectivorum usum in neutro sin-
 gularis pro plurali, ubi totum
 quiddam indicatur, ex hoc loco
 multisque aliis commonstrat
 Matth. §. 445, 5 p. 832. Hinc,
 sensum si respicias, idem valet
 atque: πλεῦνων γιγνομένων
 τῶν ἐπιφοιτούντων, genere
 masculino.

ἔνθα περ πρότερον προκατί-
 ζων ἐδίκαζε] Admonet Wesse-
 lingius verbi προκατίζων; quip-
 pe de iudicibus sive illi reges
 sive privati fuerint, hoc sole-

mne. Sic I, 14. V, 26. — In
 seqq. δικᾶν est futuri infiniti-
 tivus (pro δικάσειν), forma uti-
 que rariori in verbis, quae desinunt in αζω. Vid. Buttmann.
 Gramm. mai. p. 402 coll. 404.
 Matth. §. 181, 2, a pag. 323
 Bekkeri Anecd. Gr. I pag. 90,
 15. δι' ἡμέρης est: *per to-
 tum diem.* Conf. II, 174 ibiq.
 Wesseling. qui h. l. citat ver-
 tens: „*totum diem dirimendis
 litibus impendere.*“ Alia qui
 quaerat, conf. Matth. p. 1149
 (§. 580) not. n.

καὶ ἐδίδοσαν σφίσι λόγον]
 i. e. *deliberarunt inter se verba
 facientes de praesenti rerum sta-
 tu s. de iis, quae ipsis nunc fa-
 cienda essent.* Formulam διδό-
 ναι λόγον ἑαυτῶ (rationem sibi
 reddere, secum reputare, delibe-
 rare) maxime frequentem Nostro
 esse monstrant exempla a
 Schwgh. collecta in Lexic. He-
 rod. II p. 77. Confer. potissi-
 mum I, 33. 209. III, 45. 68.
 76. 138.

4γον οἱ τοῦ Δηϊόκεω φίλοι· „Οὐ γὰρ δὴ, τρόπων
 „τῶ παρεόντι χρεώμενοι, δυνατοὶ εἶμεν οἰκείειν τῆν
 „χώρην· φέρε, στήσωμεν ἡμέων αὐτῶν βασιλέα· 35
 „καὶ οὕτω ἢ τε χώρα εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ πρὸς
 „ἔργα τρεψόμεθα, οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης ἀνάστατοι ἐσό-
 „μεθα.“ Ταῦτά κη λέγοντες, πείθουσι ἑωυτοὺς
 βασιλεύεσθαι. Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὅν τινα
 στήσονται βασιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν πολλὸς ὑπὸ παν- 40
 τὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος· ἔς

98

Deioeces a. 700
 rex creatus, con-
 didit Ecabataa.

οὐ γὰρ δη, τρόπων τῶ πα-
 ρεόντι κ. τ. λ.] Pertinet h. l.
 ad eos, ubi sententia causalis,
 quae postroni debebat, senten-
 tiae primariae (φέρε στήσωμεν
 κ. τ. λ.) praeponitur. Conf.
 supra ad I, 24. Quod monen-
 dum videbatur, ne quis offen-
 deret in particula γὰρ initio hu-
 ius sententiae posita.

φέρε, στήσωμεν ἡμέων αὐ-
 τῶν βασιλέα] Valckenariaua
 emendatione: στήσωμεν ἕνα
 ἡμέων αὐτῶν βασιλέα (ut III,
 25. 80. 85) minime opus. Nec
 libri iuvant.

καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρεψό-
 μεθα] Vulgo ἔργα ad quaevis
 Medorum negotia et opera s. oc-
 cupationes solitas referunt. Nam
 πρὸς s. ἐπὶ τὰ ἔργα τρέπεσθαι
 frequens occurrit, ubi est: ad
 negotia reverti. Vid. Wyttен-
 bach. Epist. critic. pag. 12, ubi
 nostri loci non oblitus fuit. Add.
 Beck. ad Aristoph. Avv. 1450,
 ne plura. Larcherus vero stri-
 ctiori sensu ἔργα de opere rusti-
 co intelligi vult („ut quiete no-
 bis liceat agros colere“), ut su-
 pra I, 36. Sed ab hoc loco

alienum putamus, cum in solis
 agris colendis Medos occupatos
 fuisse minime sit probabile.

Cap. XCVIII.

Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων
 ὅν τινα στήσονται βασιλέα]
 Nimum hic Schellershemiano
 libro indulsisse videntur Schwgh.
 et Gaisf. scribentes τὸν τινα
 pro ὅν τινα, quod in reliquis
 libris manuscriptis et editis vul-
 go comparet. Retinuit quoque
 Matth., probante Struve, quem
 vide laudatum ad I, 90. στή-
 σονται futurum eo sensu, de
 quo supra dictum ad I, 65. 11.
 Tu verte: quemnam regem —
 sibi creaturi sint.

ἦν πολλὸς — προβαλλόμενος
 καὶ αἰνεόμενος] Participii usum
 in his dictionibus aliquot exem-
 plis docuit Matth. §. 554, h
 p. 1087, ubi itidem post πο-
 λὺς εἶναι participium inveni-
 mus, quo ipso sententia prima-
 ria accuratius definiatur et in
 singulis explicetur. Latini: fre-
 quens ab unoquoque viro propo-
 nebatur et laudabatur Deioeces.
 Tu conf. VII, 158. IX, 91.

2 ὃ τοῦτον καταινέουσι βασιλέα σφίσι εἶναι. Ὁ δ'
 ἐκέλευε αὐτοὺς οἰκία τε ἐωντῶ ἄξια τῆς βασιληΐης
 οἰκοδομῆσαι, καὶ κρατῦναι αὐτὸν δορυφόροισι.
 3 ποιεῦσι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι. οἰκοδομέουσι τε γὰρ
 αὐτῶ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρὰ, ἵνα αὐτὸς ἔφρα-
 45 σε τῆς χώρας· καὶ δορυφόρους αὐτῶ ἐπιτρέπουσι
 4 ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. Ὁ δὲ, ὡς ἔσχε
 τὴν ἀρχὴν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἐν πόλισμα ποι-
 ἦσασθαι, καὶ τοῦτο περιστέλλοντας, τῶν ἄλλων ἤσ-
 55 σον ἐπιμέλεσθαι. πειδομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν
 Μήδων, οἰκοδομεῖ τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερὰ,
 6 ταῦτα τὰ νῦν Ἀγβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ
 6 κύκλῳ ἐνεστεῶτα. μεμηχάνηται δὲ οὕτω τοῦτο τὸ 51

καὶ τοῦτο περιστέλλοντας] i. e. hoc praecipue curantes ac tuentes, in una urbe condendā praecipuam suam curam ponentes. Conf. II, 147. III, 31.

ταῦτα τὰ νῦν Ἀγβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεστεῶτα] Ἀγβάτανα e binis libris, Mediceo alioque restitutum, ut I, 110. 153. III, 62. 64. 92. Reliqui Ἐκβάτανα, quod recte opinor reiecit Wesselingius, auctoritate confisus Stephani Byzantini p. 12, qui alteram scripturam probat. Vid. not. nostram ad Ctesiae Excerptt. Perss. §. 2 pag. 88. — In structura vocum ἕτερον ἑτέρῳ κ. ἐνεστ. noli haerere. Pertinere videntur ad illud genus structurae participiorum, de quo Matth. §. 562, 1 not. 1 pag. 1109.

De ipsa urbe ut paucis dicamus, videntur *Ecbatana* arcis munitae potius quam urbis spe-

ciem initio praebuisse. Quae ubi ex Deioce Medorum regum sedes fuit, Persis quoque, qui in eorum locum successerunt, remansit regia sedes per menses aestivos nec minus crevit divitiis atque opulentia, quam Susa ac Babylon. Testis est locupletissimus Polybius X, 27, mira enarrans de auri argentique copia in aedibus huius urbis conspicua et de omnis generis opulentia, qua illa fuit referta. Alexandri autem aetate eversa esse dicitur. Locus, ubi exstructa erat, nunc satis cognitus; quippe perquam vicina nunc *Hamadan* urbs, et *Orontes* mons nunc Almend appellatus. Quin regiae illius sedis s. arcis, quam hoc loco a Deioce exstructam describit Herodotus, ruderata adhuc pauca quaedam exstant, accuratius perquisita ab Anglis hominibus, Moriero ac potissimum Portero. Qui lo-

τειχος, ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἐτέρου κύκλος τοῖσι προ-
 7 μαχεῶσι μούνοισι ἐστὶ ὑψηλότερος. τὸ μὲν ζου τι⁵⁵
 καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἐόν, ὥστε τοι-
 οὔτο εἶναι· τὸ δὲ καὶ μᾶλλον τι ἐπετηδεύθη, κύ-
 κλων ἐόντων τῶν συναπάντων ἑπτά, ἐν δὲ τῷ τε-
 8 λευταίῳ τὰ βασιλῆϊα ἔνεστι καὶ οἱ θησαυροί. τὸ
 δὲ αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τειχος κατὰ τὸν Ἀθηνέων⁶⁰
 κύκλον μάλιστα κη τὸ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρῶ-

cum altiore, ubi arx regia e-
 ducta erat, sibi invenisse viden-
 tur simulque alia quaedam ve-
 stigia aedium, quae nunc pror-
 sus dirutae sunt. Quae cum
 persimilia iis videantur, quae
 in monumentis Persepolitans
 sunt conspicua, ipsos Persas a
 Medis aedium extruendarum
 artem s. architecturam accepisse
 consentaneum sit. Inde a colle
 isto, cui superstructa erat arx
 regia, urbs extendebatur in cam-
 pos, quos bene irrigatos, fer-
 tilissimos omnibusque rebus a-
 bundantes coeloque ipso salu-
 berrimos esse ferunt, ut bene
 Deioeces hunc locum sedi regiae
 condendae elegisse videatur.
 Plura de his qui cupiant, ade-
 ant itineraria doctorum Anglo-
 rum, indeque enotata ab Hec-
 renio in Ideen etc. I pag. 289
 seqq. 307 seqq. Alia ipsi exci-
 tavimus ad Ctesiae locum lauda-
 tum, quibus nunc addo Van der
 Chys ad Arrian. Exp. Alexandr.
 (III, 19) Commentar. Geograph.
 pag. 73.

ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βα-
 σιλῆϊα ἔνεστι] Schweighaeu-
 serus requirebat δη] pro δὲ, ni-
 bil tamen mutans, cum libri

vulgatam teneant. Nos ne re-
 quirimus quidem particulam δη,
 sed valde retinendum dicimus
 δὲ, vel si libri aliud quid offer-
 rent. Idem quoque structurae
 genus in his notamus, ubi prae-
 gressis genitivis absolutis ita
 pergit scriptor, ac si loco geni-
 tivorum particulam causalem se-
 quente verbo finito posuisset,
 sensum unice respiciens, nec
 singula verba eorumque structuram
 atque ordinem. — In sep-
 tem istis orbibus vario colore
 distinctis recondita quaedam
 ratio latere videtur, quae ab
 orientalium indole cogitandique
 ratione haud abhorret. Nam-
 que poterunt referri septem or-
 bes ad septem coeli sphaeras,
 quibus solis arx quasi inclusa
 tenetur. Conf. Creuzer. Sym-
 bol. I p. 469, ubi similia quae-
 dam apud alios populos affe-
 runtur.

— ἐστὶ τειχος κατὰ τὸν Ἀ-
 θηνέων κύκλον μάλιστα κη τὸ
 μέγαθος] i. e. murus eorum,
 qui maximus est (s. maximum
 orbem conficit), aequat fere am-
 bitum moenium Athenarum (lon-
 gitudine). Ubi κατὰ similitu-
 dinis notionem adsciscit, de

του κύκλου οἱ προμαχεῶνές εἰσι λευκοί· τοῦ δὲ δευτέρου, μέλανες· τρίτου δὲ κύκλου, φοινίκεοι· τετάρτου δὲ, κνάνεοι· πέμπτου δὲ, σανδαράκινοι. θούτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἡνθισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι. δύο δὲ οἱ τελευταῖοι εἰσὶ 65 ὁ μὲν καταργησώμενους, ὁ δὲ κατακεχρυσώμενους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας.

qua infra ad I, 121. Caeterum in declarando urbis Athenarum ambitu non prorsus consentiunt veteres scriptores, quorum locos dudum collegit Meursius Lectt. Att. I, 1 coll. III, 4. Accuratiore nunc edocuit Kruse (Hellas II, 2 pag. 158) Thucydidis praecipue insistens testimonio II, 13, atque Dionysii Halicarnass. (Antiqq. Romm. IV, 13. IX, 68), quo verum ambitum fuisse *centum sexaginta* stadiorum evinceret. Nam ex Thucydide *centum quadraginta octo* fuisse colligitur, ex Dionysio *centum sexaginta octo*; a quibus numeris reliqui magis minusve recedunt. Ut ut est, confirmat Herodoti testimonium Diodorus Siculus, XVII, 110, qui ambitum Ecbatanorum stadiis *centum quinquaginta* absolvit.

τρίτου δὲ κύκλου] In his et seqq. omissum vides articulum, quem in antecedentibus (τοῦ — πρώτου, τοῦ — δευτέρου) additum invenimus. Sed alii quoque ita variare solent, ut numeralibus modo addant articulum, modo omitant. Vid. Matth. §. 264, 3 pag. 541. — In seqq. scripsimus cum recentt.

σανδαράκινοι, accentu retracto, quem in extrema syllabā editores priores inde ab H. Stephano posuerant. Intelligitur autem subrufus ille color, qualis est sandaracae, *sandarachroth*. Nam sandaraca idem est, quod vulgo appellant: *rother Schwefel-Arsenik* s. *Arsenikrubin*, et quae alia exstant cognomina, de quibus vid. Leonhard. in *Oryctognosiae* compendio Sect. 15 s. v. *Realgar*. pag. 166 seq.

ἡνθισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι] φάρμακα de coloribus dici, ex hoc ipso loco admonet Thomas Magist. s. v. pag. 885. „Add. Suidam s. v. *Philemon*. Grammat. pag. 180.“ Cr.

δύο δὲ οἱ τελευταῖοι εἰσὶ ὁ μὲν κ. τ. λ.] Ita scripsimus, reiecta prorsus distinctione, quam alii post εἰσὶ, alii ante εἰσὶ ponebant, accentu addito huic verbo. — Ad argumentum verbb. ὁ μὲν καταργησώμενους, ὁ δὲ κατακεχρυσώμενους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας conf. Polybii locum supra laudatum. „Ac splendorem opulentiamque huius sedis regiae collaudat quoque Auctor libri de mundo cp. 6 p. 216 ed. Kapp.; simile vero

99

Quibus institutis
regnum firmavit.

Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηϊόκης ἐωυτῷ τε εἰείχεε, καὶ
περὶ τὰ ἐωυτοῦ οἰκία· τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ
ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάν-
των, κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτός ἐστι ὁ κατα-
στητάμενος· μήτε ἐσιέναι παρὰ βασιλέα μηδένα, δι'
ἀγγέλων δὲ πάντα χρέεσθαι, ὀραῖσθαι τε βασιλέα
ὑπὸ μηδενός· πρὸς τε τούτοισι ἔτι, γελᾶν τε καὶ
πτύειν ἀντίον καὶ ἅπανσι εἶναι τοῦτό γε αἰσχρόν.

structurae genus hodieque in
multis apud Sinenses et Indos
oppidis reperiri monet Caylus in
Hist. de l'Acad. des Inscriptt.
XXXI p. 42.^c Cr.

Cap. XCIX.

— πρῶτός ἐστι ὁ καταστη-
τάμενος· μήτε ἐσιέναι κ. τ. λ.]
Quod dixit κόσμον, i. e. ratio-
nem atque ordinem imperii ad-
ministrandi regemque adeundi,
id seq. cap. dixit διακοσμεῖν.
— De locutione δι' ἀγγέλων
conf. I, 69. Verbo χρέεσθαι
ne quis miretur accusativum rei
adiunctum. Nam χρέεσθαι hic
significat: *consulere, petere sibi
responsum, rogare*, plerumque
in rebus sacris, oraculis etc.,
ut IV, 155. III, 57. I, 85 ali-
isque in locis, quos Schweigh.
in Lexico Herodoteo excitat s.
v. Iam quid impedit, quo mi-
nus quod de diis vulgo dicitur,
quos sciscitaturi et responsum
petituri precibus adire solemus,
hoc loco eodem iure dicatur de
iis, qui regem summum, qui
ipse deum quasi aut certe dei
similem se haberi voluerit, ade-
ant petituri ac rogaturi? Quare
sensum quidem reddit sed mi-

nus accurate vulgaris interpre-
tatio: *ut per internuncios omnia
transigerentur.*“ Ad argumen-
tum ipsum quod attinet, idem
illud Deiocis institutum, quo
reges nemini se ipsos adeundi
facultatem permittant, sed per
internuncios omnia transigant,
quin adeo populis rarissime sui
ipsius aspectum praebeant, non
solum ad Persas transiisse stric-
teque observatum esse multis
e testimoniis, quae Brissonii
collegit industria (de reg. Perss.
princip. I, 27 seq. p. 34 seqq.
coll. I, 292 pag. 287), com-
pertum habemus, verum etiam
ceteris Orientalibus principibus
commune fere fuisse indicant
ea, quae similia de Assyriorum
regibus accepimus, uti monui
ad Ctesiae fragm. pag. 126
seq.

μήτε ἐσιέναι παρὰ βασιλέα
κ. τ. λ.] Eodem modo hic sibi
opponuntur μήτε et δέ, quo
infra I, 108 οὔτε — δέ ubi
vid.

— ἔτι, γελᾶν τε καὶ πτύειν
ἀντίον, καὶ ἅπανσι εἶναι τοῦ-
τό γε αἰσχρόν] καὶ ἅπανσι
recte explicuit Schweigh.: *etiam
(vel) omnibus, prorsus omnibus.*

3 Ταῦτα δὲ περὶ ἑαυτὸν ἐσέμνυνε τῶνδε εἵνεκεν, ὅ-
 κως ἂν μὴ ὀρῶντες οἱ ὀμήλικες, ἔοντες σύντροφοί 75
 τε ἐκείνω, καὶ οἰκίης οὐ φλαυροτέρης, οὐδὲ ἐξ ἀν-
 δραγαθὴν λειπόμενοι, λυπεοῖατο καὶ ἐπιβουλεύοιεν,
 100 ἀλλ' ἑτεροῖός σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὀρῶσι. Ἐπεὶ τε Ius dixit severo.
 δὲ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἑαυτὸν τῇ τυ-80
 ραννίδι, ἣν τὸ δίκαιον φυλάσσων χαλεπός. καὶ τὰς
 τε δίκας γράφοντες, εἶσω παρ' ἐκείνων ἐσεπέμπε-
 σκον· καὶ ἐκείνος διακρίνων τὰς ἐσφερομένας, ἐκ-
 2πέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας ἐποίηε· τὰ δὲ
 δὴ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ. εἴ τινα πυνθάνοιτο ὑβρί-85
 ζοντα, τοῦτον ὅκως μεταπέμψαιτο, κατ' ἀξίην ἐ-
 κάστου ἀδικήματος ἐδικαίεν· καὶ οἱ κατάσκοποι τε
 καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν τῆς ἡρχε.

Mox verborum ordinem cum recentt. mutavimus. Vulgo: τοῦτό γε εἶναι. De ipso argumento consulatur Barnabas Brissonius l. l. II, 121 coll. II, 89, qui de hac veterum Medorum ac Persarum disciplina scriptorum locos collegit. Potiores loci sunt ipsius Herodoti I, 133 et Xenophontis in Cyri institut. I, 2, 16 coll. Suid. s. v. Κάροδμα. Addit Cr. quod de Arabibus scribit Niebuhrius in itinerar. I pag. 57, et quae alia his addit Gesenius in Commentar. ad Iesaiam cp. L, 6 p. 143, monens quoque de libris sacris, e quibus et ipsis turpe indignumque haberi intelligimus, et adspuere aliquem et alio praesente spuere. Quam in rem praecipue confer. Job. XXX, 10.

ὅκως ἂν μὴ ὀρῶντες οἱ ὀμήλικες κ. τ. λ.] ὀρῶντες cum

Gaisfordio scripsimus. Praebant enim Mediceus liber alii- que. In binis exstat ὀρέοντες, in Schellersheniano aliisque ὀρέωντες. Quo eodem pertinet ὀρῶσι in fine capitis, a nobis editum cum Gaisfordio, ubi alii libri ὀρέωσι. Verte tu μὴ ὀρῶσι: si eum non conspicerent, si in eorum conspectum non veniret. — De ὅκως ἂν cum optativo monuimus ad I, 75.

Cap. C.

εἴ τινα πυνθάνοιτο ὑβρίζοντα κ. τ. λ.] εἴ quoties; inde optativum habet adiectum; conf. Matth. §. 525, 5 p. 1019. Nec alio modo explicarim ὅκως — μεταπέμψαιτο; de quo structurae genere conf. I, 11 ibique nott.

καὶ οἱ κατάσκοποι τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ

101

Medorum populi.

Δηϊόκης μὲν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μούνον, καὶ τούτου ἦρξε. ἔστι δὲ Μήδων τοσάδε γένεα, Βουσαι, Παρητακηνοὶ, Στρούχατες,⁹⁰

παῖσαν τὴν χώραν] Laudatur Dio Cassius XLII, 17 p. 315, qui Herodotum imitando expressit. Indicantur autem ministri regii, qui alias dicuntur ὀφθαλμοὶ (oculi) et ὠτακουσταὶ (aures), per quos omnia, quae ubivis gererentur, rex accepit. De quibus plurima Brissonius de reg. Perss. princ. I, 190 pag. 264 seq. Alia infra dabimus ad I, 114.

Cap. CI.

τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μούνον, καὶ τούτου ἦρξε] συνέστρεψε, cuius loco unus liber συνεστρέψατο, male antea redditum: *subegit*, nunc rectius, monente Valckenario: „in unam gentem contraxit Medos eique imperavit.“ Nec vero opus, ut cum eodem Valckenario mutemus ipsum textum, resingentes: — συνέστρεψε, μούνου δὲ τούτου ἦρξε. Nam manet in vulgata scriptura idem sensus. Spectant vero huc ea, quae in antecedentibus enarrantur, de Medis per vicis sparsis multaque iniustitiâ laborantibus, coactis dein a Deioce, ut unam conderent urbem, aliis rebus atque occupationibus posthabitis.

ἔστι δὲ Μήδων τοσάδε γένεα] γένεα Persarum occurrunt infra I, 125, ubi gentem pro tribu poni monet Niebuhrus a Cr. allatus, in Hist. Ro-

man. I pag. 308. Ac primi nominantur e Medis iam in unum populum contractis *Busae*, quos eodem appellat ex hoc loco Herodoteo Stephanus Byzantinus, quosque Caspici maris oras meridionales versus in Media habitasse vult Larcherus. *Paretaceni* habitabant in regionibus, quae ab ipsa Perside septentrionem versus tendunt, montibusque illis, qui Mediam et Casaeam a Perside seiungunt. Vid. Strab. XVI p. 1079, C et Arrian. Exped. Alex. III §. 19. Heeren. Ideen I, 1 pag. 303. Eisdem atque Paricanios existimat Rennel. Geogr. Her. p. 501. Hodiernum regionis nomen dicitur esse *Bouroudjert*, ut ex Hammero laudat Van der Chys ad Arrian. l. I. p. 73.

Struchates collocat Larcherus ita, ut occidentem versus vicinos habuerint Matienos ac Darnacos, septentrionem versus Sapires, orientem versus Paretacenos.

Arizantes prope Choaspis fontes sedes tenuisse, inde a Budis septentrionem versus sitas idem monet Larcherus. *Budios*, quorum sedes non satis certae sint, incoluisse ille suspicatur regiones septentrionem versus a Magis sitas, et occidentem versus a Choaspis fontibus. Ritterus (Erdkund. II pag. 896 coll. 799. 902) vult sacerdotalem gentem esse non minus at-

Ἄριξαντοί, Βούδιοι, Μάγοι. γένεα μὲν δὴ Μήδων
 102 ἔστι τοσάδε. Δηϊόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης,
 ὃς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τρία καὶ
 2 πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. παραδε-
 ξάμενος δὲ, οὐκ ἀπεχρᾶτο μούνων ἄρχειν τῶν Μή-

Phraortes rex ab
 a. 647 Persis et
 aliis Asiæ gen-
 tibus imperio ad-
 iunctis, Assyrios
 aggressus, per-
 iit.

que Magos, simulque refert hoc ad Buddhæ cultum pro more suo, quo incunabula rerum divinarum et humanarum ex Indis derivat.

Magos vix dubium primariam fuisse gentem Medorum, cui prae ceteris honor, cura sacrorum et legum divinarum permissa. Hoc enim miuime alienum, quod quae tantopere post inclaruit gens, tribuum illarum una primitus fuit. Conf. Heeren. Ideen I. I. p. 409. 451. Orientalibus scriptoribus qui dicuntur *Mogh*, a Magis non differre valde est probabile. Quod orientalium literarum periti exponunt: *magnum, eximium* (pro *Mah*) vel etiam *caput*. Conf. Virum doctum in *Hermes* XXXI, 1 (1828) p. 90 not. Hammerus, quem supra (I, 96) vidimus Deiocem et Dschemschid unum eundemque habere, in hisce tribubus Medorum, quas Herodotus recenset, non alias agnoscit, quam quae sub rege Dschemschid fuisse narrantur tum in libris Persarum sacris (Zendavesta), tum in carmine illo, cui nomen Schahnameh. Sacerdotes, primo loco ponendos esse *Magos*, qui iidem etiam *Budii* (i. e. cultores) appellati fuerint; quibus utrisque respondere eos, qui *Athorne*

et *Katurian* in illis libris vocitentur; Arizantes dici *Vispic Erene* et *Pisarian* (i. e. artifices), *Struchates* esse *Osterusch*, tertiam tribum, *Busas*, quartam tribum, appellari *Ohnowuschi*. Paretacenos omitti quidem in carmine Schahnameh, sed in Zendavesta dici *Periodekeschan* i. e. viros legis primitivæ. Vid. Wiener Jahrb. IX p. 11. 12.

Cap. CII.

τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τρία καὶ πεντήκοντα ἔτεα κ. τ. λ.] Ex rationibus Larcheri atque Volneii hoc Deiocis regnum cadit intra annos 709 — 656 a. Chr., quo ipso anno Phraortes patri successit in regno. Qui postquam viginti duos annos regnum tenuit, ipse in expeditione contra Assyrios suscepta obiit, ut paulo infra Herodotus narrat, anno, ut ex illis consequitur, 634 a. Chr. n. Ipsa expeditio opinor cadet in annum 635 a. Chr. Hammero si credis, Herodoti hicce Phraortes idem est, qui in Zendavesta dicitur *Truteno*, in carmine Schahnameh *Feridun*, filius Deiocis s. τοῦ Dschemschid. Vid. Wien. Jahrb. IX p. 13 seqq.

ἀπεχρᾶτο] Sic certe iu-
 bent plures iique meliores libri.

δων· ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας, πρῶ-95
τοισί τε τούτοισι ἐπεθήκατο, καὶ πρῶτους Μήδων
3 ὑπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ, ἔχων δύο ταῦτα ἔθνεα,
καὶ ἀμφοτέρω ἰσχυρὰ, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀπ'
4 ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος. ἐς ὃ στρατευσάμενος
ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τούτους οἱ Νί-
νον εἶχον, καὶ ἤρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ 1
ἦσαν μεμουνωμένοι μὲν συμμάχων, ἅτε ἀπεστεώτων,

Vulgo ἀπερχῶτο. Sensus est:
„non contentus erat solis Medis
imperare.“ Conf. supra I, 37
et VIII, 14, ubi medio hoc ver-
bo Noster usus est, cum alias
impersonale occurrat; coll.
Matth. in Gramm. Gr. §. 255
pag. 497. Facit huc Gramma-
tic. in Bekkeri Anecd. I p. 423,
26: ἀπερχῶτο· Ἡρόδοτος
μὲν ἀντὶ τοῦ ἀρκεῖν ἠγεῖτο·
Θουκυδίδης δὲ ἀπερχῶνται
ἀντὶ τοῦ ἀνήροον. Herodo-
teum usum postmodo imitatus
est Pausanias, de quo vid. Sie-
bel. ad II, 7 §. 1.

καὶ Ἀσσυρίων τούτους, οἱ
Νῖνον εἶχον] Vulgo edunt ἔχον
quod etiam propter omissum
augmentum laudat Matth. §. 160
pag. 292. Sed optimi libri plu-
res dant εἶχον, quod cum Gaisf.
recepimus, unus liber ἔσχον,
quod tamen haud necessarium,
iam ipse Wesselingius sensisse
videtur.

Ad argumentum loci bene ad-
monemur a Wesselingio, Hero-
dotum Assyriorum nomine usum
esse sensu latiori, ita ut Baby-
lonii quoque, alii, comprehen-
dantur; cf. I, 178. 185. Idem
monet Rennel. in Geograph. He-

rod. p. 458. Ac pluribus hanc
in rem disputat Jablonsky Diss.
de ling. Lycaon. T. III p. 129
Opusc., Assyriacae nomine anti-
quissimis temporibus non solum
Assyriam fuisse significatam, ve-
rum et complura alia regna,
quorum potiti fuerint Assyrii,
non raro comprehensa fuisse.
Indeque etiam Babylonios sive
Chaldaeos, debellatos ab Assy-
riis, horum nomine aliquando
appellatos esse monet. De ipsa
Nini urbe non satis liquet. Me-
morat Noster eam aliquoties in
capp. proxime sequentibus, tum
etiam I, 193. 185. 178. II,
150. Ad quos locos plura ad-
notabimus de dissensu Herodoti
atque Diodori vel potius Ctesiae,
quorum alter ad Tigrim, alter
ad Euphratem Ninum urbem si-
tam fuisse refert.

ἅτε ἀπεστεώτων, ἄλλως
μέντοι ἑαυτῶν εὖ ἤκουτες]
Formam Ionicam participii ἀπε-
στεώς hinc laudat Matth. §. 198,
f pag. 359. Sequentia tu verte:
„caeterum profecto ipsorum re-
bus florentibus,“ s. rebus sat lau-
tis ac florentibus constituti. De
locutione ipsa conf. I, 30 ibiq.
not.

ἄλλως μέντοι ἑωυτῶν εὖ ἤκοντες· ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτὸς τε διεφθάρη, ἄρξας δύο καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ 5 πολλός.

103 Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Κναξά-
2 ρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω παῖς. οὗτος λέγεται
πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλκιμώτερος τῶν προγόνων·
καὶ πρῶτός τε ἐλόγησε κατὰ τέλεα τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ,
καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους εἶναι, τοὺς τε 10
αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς τοξοφόρους, καὶ τοὺς ἰπ-
πέας· πρὸ τοῦ δὲ ἀναμιξῆ ἦν πάντα ὁμοίως ἀναπε-
3 φρυμμένα. Οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι ἔστι μαχεσάμε-
νος, ὅτε νύξ ἢ ἡμέρη ἐγένετό σφι μαχομένοισι·
καὶ ὁ τὴν Ἄλνος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συ-
4 στήσας ἑωυτῷ. Συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἑωυτῷ ἀρ-15

Cyaxares a. 625 secutus, militum genera distinxit, et in ordines partitus est. Hic ille, qui Lydis bellum fecit [1, 74]. Obsidenti ei Ninum urbem a 624 supervenit Seytharum ex Europa in Asiam eruptio [4, 10 sq.].

Cap. CIII.

πρῶτός τε ἐλόγησε κατὰ τέ-
λεα τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ] λογίξειν
est: distribuere, dividere secundum λόγους (sive cohortes dixeris sive manipulos). Conf. etiam Suidas s. v. et Zonaras in Lex. p. 695, ubi tamen male exhibetur ἐλόγησε. Hinc additum κατὰ τέλεα, cum τέλος hic certam quandam militum manum, cohortem etc. indicet saepiusque hoc sensu, praesertim adiecta praepositione κατὰ notionis distributivae, apud Nostrum inveniatur. Sic VII, 87. 211. IX, 20. 33. — In seqq. πρὸ τοῦ iure scripsimus cum recentt. pro vulgato προ-
τοῦ.

ὅτε νύξ ἢ ἡμέρη ἐγένετό
σφι κ. τ. λ.] De locutione atque

ipsa re dictum ad I, 74. Hoc loco illud addimus, hanc de solis defectione narrationem memorari quoque in Persarum carmine Schahnameh, sub rege Keikawus, qui ipse Graecorum Cyaxares esse perhibetur. Vid. Hammer. in Wiener Jahrbüch. IX p. 13. In seqq. quae sit ἢ Ἄλμος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσα, satis apparet inde quod supra I, 73 Halyn fluvium dixerat separare τῆς Ἀσίης τὰ κάτω i. e. eam Asiam quam minorem nos dicere solemus, a reliqua Asia, i. e. Armeniae et superioris Asiae a regionibus, quas iure inde h. l. dicit τὴν Ἄλμος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν. Conf. quoque ad I, 73 notat.

ὁ — συστήσας ἑωυτῷ]
i. e.: qui — sibi subiecit, regno

χομένους πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νῆνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θείλων 5 ἐξελεῖν. καὶ οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, περικατημένῳ τὴν Νῆνον, ἐπῆλθε Σκυθῆων στρατὸς μέγας· ἄγε δὲ αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Σκυθῆων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οἱ ἐσέβαλον μὲν ἐς 20 τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, τοῦτοισι δὲ ἐπισπόμενοι φεύγουσι, οὕτω ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἀπίκοντο. Ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαυήτιδος ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς 2 Κόλχους τριήκοντα ἡμερέων εὐζώνῳ ὁδός. ἐκ δὲ 25

104

Scythae victores
de Medis, omni
Asia potiti.

suo adiecit. — De τιμωρεῖν τινι (ulcisci aliquem) pauca quaedam Matthiae §. 394 pag. 721. — In seqq. cum Schwgh. et Gaisf. librorum ex auctoritate restituimus ἄγε; cuius loco vulgatae edit. a Stephano inde ἦγε.

ἄγε δὲ αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Σκυθῆων Μαδύης] Scytharum incursiones atque expeditiones, de quibus nonnulla Iustinus II, 4. 5, satis obscurae sunt. Sic Strabo I p. 106. p. 61 ed. Casaub. *Madyis* regis expeditiones ac peregrinationes tangit, nec tamen plura addit, quibus illae accuratius cognoscantur. Meliori cum fructu haud scio an comparentur Nostri loci potiores: I, 6. 15 et I, 104. IV, 11. 12 coll. I, 16, e quibus etiam proficiscitur Volneii de his disquisitio in Chronolog. Herodot. p. 69 seqq. nobis supra ad I, 6 iam memorata, ubi non de pluribus Cimmericorum incursionibus, sed de una tantum apud Herodotum

dici contendit. Conf. quoque ad I, 15. Scytharum vero hanc incursionem, qua Cimmericos insecuti, Medos vicerunt omnemque ferme Asiam occuparunt, eandem atque Chaldaeorum fuisse existimant viri docti, quibus assentitur Heerenius Ideen I, 2 pag. 269.

Cap. CIV.

τριήκοντα ἡμερέων εὐζώνῳ ὁδός] εὐζωνος eodem sensu I, 72. Ipsam mensuram ab Herodoto indicatam vix accuratam videri, nec eo valere, ut, quid aliis locis simili mensurae modo indicatur, inde demetiamur ac definiamus, nemo negabit. Nam ipse Herodotus in hasce regiones pervenire non potuit. Conf. Dahlmann. Herod. pag. 97 not. Monet Schweigh. infra IV, 101, ubi de iisdem sermo est regionibus, diurnum iter ducentis stadiis aequiparari. Hinc quoniam ille numerus triginta dierum iusto maior videri possit, praesertim cum I, 72 quinque

τῆς Κολχίδος οὐ πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικήν, ἀλλὰ ἐν τῷ διὰ μέσου ἔθνος αὐτῶν ἐστὶ, Σάσπειρες· τοῦτο δὲ παραμειβομένοισι, εἶναι ἐν τῇ Μη-

tantum dierum iter dicat expedito viro eum tractum permeanti, qui a mari mediterraneo usque ad Pontum Euxinum per Asiam minorem tendit, Schwgh. Herodotum hic loqui negat de ea Maeotidis paludis parte, quae Colchidi est proxima, verum de ostio Maeotidis, et quidem de ulteriore ora illius ostii, ubi Cimmericorum olim fuere sedes; coll. IV, 11 seq.

οὐ πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικήν] Ad structuram loci grammaticam supple *ἐστὶ*; non multum (sc. itineris est), *transcendere in Mediam*. Nam ὑπερβαίνειν *transgredi*, frequens de montibus, fluviiis. De ipsa viâ, quâ non valde longâ in Mediam e Colchide perveniri posse hic narrat Herodotus, monuit Ritter. Erdkunde II p. 911, Plinii quoque testimonio accito (Hist. Nat. VI, 19), qui Indicas merces in Cyrum fluvium ex mari Caspio subvectas, *quinque non amplius dierum terreno itinere* ad Phasin in Pontum deveniri posse scribit. Quo in itinere a Phasi usque ad Cyrum curribus ac plaustris ad merces vehendas veteres usos esse idem monet Ritterus indeque insignem repetit Bactrorum et Colchorum mercaturam, quae ipsa ad illius regionis ac fluminis famam, tot fabulis celebratam magno opere valuerit.

ἀλλὰ ἐν τῷ διὰ μέσου ἔθνος

αὐτῶν ἐστὶ, Σάσπειρες] In lectione Σάσπειρες libri consentiunt, ita ut nihil sit mutandum. Paulo inferius I, 110 huius gentis terram dicit valde montosam, altam sylvisque opaeam. Et conf. praeterea de situ huius nationis Nostrum III, 94. IV, 37. VII, 79 ac plura disserentem Larcherum in tab. Geographica VIII pag. 482 seq. Renel. Geograph. Herodot. p. 503. Quorum e disputationibus, praesertim si adieceris, quae Ritterus notavit in Erdkunde II pag. 922, illud efficitur, Saspieres habitasse circa superiorem Cyrum fluvium iis fere in regionibus Georgiae, in quibus nunc *Tiflis* sita est, quaeque etiam nunc vocantur *Tschin-Kartuel*, et plura continent loca, quorum nomina incipiunt a syllaba *Tschin*; unde verisimile videtur Rittero, Saspieres esse eosdem atque Iberos orientales, nomine ipso inde conformato, de quibus post Graeci tot fabulas finxerint. Conf. Billerbeck. Diss. de Asiae Herodot. difficill. pag. 21 not.

τοῦτο δὲ παραμειβομένοισι, εἶναι ἐν τῇ Μηδικῇ] Ad infinitivum εἶναι suppleunt *ἔξεστι*, quod aptius videtur, quam si λέγουσι omissum statuas. Namque infinitivum quo minus ex omissa particula ὥστε explicemus, impedit opinor particula δέ.

3δικῆ. οὐ μέντοι οἳ γε Σκύθαι ταύτη ἐσέβαλον, ἀ-
 λὰ τὴν κατύπερθε ὁδὸν πολλῶ μακροτέραν ἐτρα-
 4πόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐν. 30
 θαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθησι,
 καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν.
 οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. Ἐνθεῦτεν
 δὲ ἦϊσαν ἐπ' Αἴγυπτον· καὶ ἐπεὶ τε ἐγένοντο ἐν τῇ 53
 Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμίτιχός σφεας Αἰγύπτου 35
 βασιλεὺς ἀντιάσας δώροισί τε καὶ λιτῆσι ἀποτρέπει

105

Pergentibus iis
 in Aegyptum, oc-
 currit Psammiti-
 chus rex, iisque
 persuadet ut re-
 deant. Scytharum
 parva manus
 eadem Veneris
 Caelestis Asca-
 lone despoliat.
 His et eorum po-
 steris morbum
 inflictum esse
 muliebrem.

ἀλλὰ τὴν κατύπερθε ὁδὸν
 πολλῶ μακροτέραν ἐτραπόμε-
 νοι κ. τ. λ.] ἐτραπόμενοι bre-
 vius dictum hoc sensu: „desce-
 dentes ab illa breviori via, ali-
 amque superiorem eamque mul-
 to longiorem ingressi.“ Indi-
 catur autem ea via, quā Scythae
 inde a Maeotide palude recta
 orientem versus profecti, Cau-
 caso monte ad dextram relicto,
 dein occidentale Caspii maris
 litus legentes ad Cyrum usque
 in mare istud influentem, per
 Caspiae portas in Mediam ir-
 ruperunt. Quam eandem viam
 post Hunni et aliae quoque gen-
 tes ingressi dicuntur, cum in
 Mediam Persiamque incursa-
 rent, ac recentiori aetate Petrus
 magnus ille Russorum impera-
 tor hac viā tetendit, litusque
 illud angustum, per quod iter
 ducit ab una parte mari ab al-
 terā montibus altis inclusum,
 ditioni suae adiecit. Nunc il-
 lic nobilitatae fauces, quibus
 nomen *Derbend*. Sed de his
 omnibus plurima accurate dis-
 putans consulatur Ritter. Erd-
 kunde II p. 861 seqq.

Cap. CV.

Ἐνθεῦτεν δὲ ἦϊσαν] Vulgo
 ἦσαν, aut ἦσαν. Nos secuti
 sumus Schweigh. et Gaisford.
 ut I, 43. 62. Conf. tamen
 Matth. pag. 417.

ἐπεὶ τε ἐγένοντο ἐν τῇ Πα-
 λαιστίνῃ Συρίῃ] De Palaesti-
 na Syria imprimis compar. III,
 5 aliosque locos laudatos a
 Billerbeck. in Diss. de quibusdd.
 Asiae Herodott. difficill. pag. 4.
 Qui idem nominis eam affert
 rationem, quod Palaestina Sy-
 riae fuit pars eique accenseri
 solita, sive quod Syrii Palaes-
 tinam inhabitaverunt. Nam Sy-
 riorum vocabulum latiore sensu
 a Nostro usurpari, iam supra
 ad I, 6. 72 notavimus. Pa-
 laestina autem haecce terra ex
 Herodoti sententia inde a Phoe-
 nice usque ad Aegyptum pro-
 cessit (conf. IV, 39), et com-
 plectitur potissimum tractum
 maritimum, inclusa Ascalonis
 urbe et Iudaica, quae vocatur,
 terrā. Tu vid. Ritter. Erdkun-
 de II p. 302. 304 seqq.

Ψαμμίτιχός σφεας — ἀντι-
 άσας δώροισί τε καὶ λιτῆσι κ.

2 τὸ προσωτέρω μὴ πορεύεσθαι. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε ἀνα-
 χωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο τῆς Συρίας ἐν Ἀσκά-
 λωνι πόλι, τῶν πλεόνων Σκυθῶν παρεξελθόντων
 ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσύλη-
 3 σαν τῆς Οὐρανίης Ἀφροδίτης τὸ ἱρὸν. ἔστι δὲ τοῦ- 40
 το τὸ ἱρὸν, ὡς ἐγὼ πυνθανόμενος εὐρίσκω, πάν-
 4 των ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς θεοῦ. καὶ

τ. λ.] *Ψαμμίτιχος* aliis *Nostri*
locis exhiberi monet Wesselin-
gius; nunc vero est restitutum
Ψαμμίτιχον, quae verior vide-
 tur scriptura. Mox τὸ προσω-
 τέρω seiunctim scripsimus, cum
 prius male: *τοπροσωτέρω*. —
 Meminit huius Scytharum expedi-
 tionis Hieronymus (Epitaph.
 Fabiol. T. IV p. 661 Opp.)
 male tamen eam Dario Medis
 imperante accidisse referens.
 Psammitichus vero ex Larcheri
 rationibus regnum cepit 671 a.
 Chr. mortuusque est 617 a. Chr.
 ut adeo XVII annis ante ipsius
 mortem Scytharum invasio ac-
 cidisse sit putanda.

ἐγένοντο τῆς Συρίας ἐν Ἀ-
 σκάλωνι πόλι] Ad formam πό-
 λι conf. Matth. p. 179. — In
 seqq. ἀσινῆς activa notione ac-
 cipiendum: *non laedens, nihil*
(mali) committens; cum vulgo
passiva plerumque notione oc-
currat: incolumis, illaesus, ut
 II, 114. 181 etc. Cf. Schwgh.
 Lexic. Herodot. *Ascalon* urbs sa-
 tis nota, quippe cuius frequens
 mentio fit in sacris Hebraeorum
 libris. Sita fuit prope mare in-
 ter Azotum atque Gazam, una
 de quinque Philistaeorum civi-
 tatibus. Plura Rosenmüller.

Bibl. Archaeolog. II, 2 p. 378
 seqq.

ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν — πάν-
 των ἀρχαιότατον ἱρῶν κ. τ. λ.]
 Pausanias I, 14 Assyrios pri-
 mos omnium Venerem Uraniam
 coluisse refert, inde illius cul-
 tum Paphios in Cypro et Phoe-
 nices in Palaestina accepisse,
 unde devenerit ad Cytherios.
 Quod cum minus credibile vide-
 atur Wesselingio, miranti quo
 pacto ab Assyriis a mari remo-
 tissimis haec superstitio ad Cy-
 prios penetrare potuerit, Pau-
 saniam *Nostri* scriptoris loco I,
 131 et 199 a vero abductum
 esse putat. Sed meliora de his
 nostra aetas edocta. Nam Ve-
 nus Urania, de cuius antiquis-
 simo templo Ascalone narrat
 Herodotus, vix alia videtur esse
 atque Derceto, quam Syri vo-
 cabant, culta sub forma e piscis
 et hominis femineae partibus
 composita. Conf. Diodor. II,
 4 coll. Strab. XVI p. 1132.
 Nec quidquam abhorret, quo
 minus Ascalone primitus hanc
 deam hac sub specie cultam exi-
 stinemus. Veneris autem Ura-
 niae cultum ex Asiae superioris
 regionibus ductum, ipse Hero-
 dotus I, 131 indicare videtur;

γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἰδὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθίροισι Φοίνικές εἰ- 45
σι οἱ ἰδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίας ἔοντες.
5 τοῖσι δὲ τῶν Σκυθίων συλήσασι τὸ ἰδὸν τὸ ἐν Ἀ-
σκάλωνι, καὶ τοῖσι τούτων αἰεὶ ἐκγόνοισι, ἐνέσκη-

ad quem locum plura adscribe-
mus. Vid. Creuzer. Symbol.
II p. 23 seqq. 75 seqq.

καὶ τοῖσι τούτων αἰεὶ ἐκγό-
νοισι] τούτων rescripsi cum
Gaisf. pro vulg. *τουτέων*. —
In seqq. pro *θήλειαν* Koenius
ad Gregor. Corinth. de dialect.
Ion. §. 41 scribi vult *θηλέην*,
quod ipsum receptum est a
Schaefero, praeter necessita-
tem, si quid video, et libris
omnibus refragantibus. Occur-
rit vox aliquoties apud Nostrum
cum brevi vocali *ē* in medio scri-
pta (III, 20), sed occurrit quo-
que *θήλεια* et *θήλειαν* III, 86.
102, nec aliter hoc quoque lo-
co scribendum esse monet Butt-
mann. in Gramm. Gr. maior. I
pag. 253 not. „Tiberius Rhetor
de figg. cp. 35, ubi h. l. citat,
exhibet *θήλειαν*.“ Cr.

ἐνέσκηψε ἢ θεός] ἐνσκή-
πτειν et κατασκήπτειν proprie
de fulminibus immissis, dein de
quibusvis malis gravioribus divi-
natus fulminis ad instar immissis
vel in aliquem cum impetu irru-
entibus. Notavit Siebelis. ad
Pausan. III, 12 §. 6.

ἐνέσκηψε ἢ θεός *θήλειαν*
νοῦσον] Citans haec verba Ti-
berius l. l. addit: *ἀντὶ τοῦ, ἐ-*
ποίησεν ἀνδρογύνους ἢ κατε-
αγότας. Pluribus rem illustrat
Hippocrates de Aer. Aq. et Loc.

p. 293 (§. 106. 109 ed. Corais),
ubi de iisdem Scythiis loquens:
εὐνοηγία γίνονται, inquit,
καὶ γυναικεία ἐργάζονται καὶ
ὡς αἱ γυναῖκες διαλέγονται τε
ὁμοίως καλεῦνται τε οἱ τοιοῦ-
τοι ἀνανδροεῖς. Incolas, per-
git, causam morbi ad deum re-
ferre et istiusmodi homines val-
de revereri. Quae alia de his
addit scriptor luculentissimus,
malim apud ipsum legi. Ad
quae non satis attendentes viri
docti varias de muliebri Scytharum
morbo opiniones protulerunt,
citatas tum a Wesselingio ac
Larchero in nott. ad h. l. tum
a Starkio in descriptione, quae
prodiit hoc sub titulo:
„De *νοῦσῳ* *θηλείᾳ* apud He-
rodotum prolusio, lenae 1827.“
Nolim hinc repetere, quae va-
ria hanc in rem commentati sint
viri docti, quaeque opinati sint,
nam pudet talibus plagulas re-
plere; continebo me in iis, quae
olim ab Hieronymo Mercuriali
(Varr. Lectt. III, 7) prolata ac
Wesselingio, Schweighauesero
probata, amplius disquisita a
Starkio ad veram Herodotei lo-
ci intelligentiam perducant.
Commonstravit nimirum hicce
vir doctissimus, *νοῦσον* *θήλει-*
αν primaria ac propria sua vi
designare virilitatis iacturam et
virilis naturae commutationem

ψε ἢ θεὸς θήλειαν νοῦσον ὥστε ἅμα λέγουσί τε οἱ Σκίθαι διὰ τοῦτο σφρας νοσέειν, καὶ ὄραν παρ

in muliebrem formam, certo corporis morbo effectam (p. 21. 22 seq.). Atque huiusmodi morbosa conversione Scythas illo tempore laborasse, ex Hippocratis, quem Herodoti aequalem fuisse scimus et Aristotelis testimonio (in Ethic. Nicom. VII, 8 (al. 7 §. 6) accurata disquisitione idem collegit. Nec his contentus probavit porro, similem evirationem aliis quoque terrae regionibus, apud alias nationes etiam nostra aetate reperiri; quin adeo apud eosdem Scythas etiamnum eundem inveniri morbum iisdemque signis, quibus veteres illum descripserint. Testantur hoc recentiores harum regionum peregrinatores, alii, quorum testimonia accita*) suppeditat largà manu V. D. qui re copiosissime et accuratissime tractata, ita statuit: „Nostrum auctorem verbis νόσῳ θηλεία verum indicare voluisse morbum, qui viris omnes virilitatis notas ita adimat, ut eos ad generandum non modo invalidos reddat, sed etiam ad muliebris naturae similitudinem plane traducat, non amplius in dubium vocari posse, sed ad liquidum perductum esse, spero atque confido“ (p. 49). Quae disputationis suae parte altera Starkius haud minus docte dis-

serit de natura causisque huius morbi muliebris, ea cum ad medicorum potius rationes pertineant, quam ad ipsum Herodotum illustrandum (qua in re nimis longum me fuisse forsitan erunt qui dicant), malim apud ipsum legi; nam optime confirmantur illa, quae de signis morbi ab Hippocrate, aliis enarrantur ac de ipsa morbi natura statuuntur.

ὥστε ἅμα λέγουσί τε οἱ Σκίθαι διὰ τοῦτο κ. τ. λ.] i. e. „ita quidem ut etiam Scythae dicant, ob hanc causam morbo hoc laborare illos, et apud se ab adeuntibus Scythicam terram conspici quomodo (illi) affecti sint, quos Enareas Scythae appellant.“ In voce Ἐναρέας, quod recurrit IV, 67 (ubi Ἐναρέας), haerent interpretes. Lectio ipsa ut in qua conspirant libri, nihil mutanda, nec illi audiendi, qui ἐναρέας i. e. piaculo obnoxios s. contaminatos corrigant. Altero loco Herodotus addit οἱ ἀνδρογῦνοι; ab Hippocrate l. l. iidem dicuntur ἀνανδρεῖς. Unde interpretes eo confugerunt, ut Ἐναρέας Scythicum dicerent esse vocabulum, quod Graeco sermone reddiderit Hippocrates. Sed ipsam Graecam esse vocem coniecit Stark. l. l. pag. 25, quae ori-

*) Inprimis consul. I. Reineggs in Allgem. topogr. Beschreib. d. Caucas., herausgegeben von Fr. En. Schröder (1796) I p. 269. Potock, Histor. primitive des peuples de la Russ. Petersb. 1801 p. 175.

ἔωντοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν γῶ-50
 ρην ὡς διακέεται, τοὺς καλέουσι Ἐναρέας οἱ Σκύ-
 θαι. Ἐπὶ μὲν νυν ὀκτῶ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἤρχον τῆς
 Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ὑπὸ τε ὕβριος
 καὶ ὀλιγορίας ἀνάστατα ἦν. χωρὶς μὲν γὰρ φόρων,
 ἔπρησσον παρ' ἐκάστων τὸ ἐκάστοισι ἐπέβαλλον· χω-55

106

Scythae Asia e-
 lecti a 596. Ni-
 nus capta [et e-
 versa, dominan-
 tibus adhuc Sey-
 this,] a. 606.

ginem fortasse trahat ab ἐναίρω
 spoliōr, ἔναρα spolia, indeque
 virilitate spoliatos significare
 possit.

Cap. CVI.

ἐπὶ μὲν νυν ὀκτῶ καὶ εἴκοσι
 ἔτεα ἤρχον τῆς Ἀσίης οἱ Σκύ-
 θαι] ἐπὶ est per, temporisque
 continuationem indicat. Vid.
 Fischer. ad Weller. III, b p. 244.
 — De ipso argumento conf.
 Herodot. I, 130 et quae ibi an-
 notantur. Sufficit hoc loco mo-
 nere de illorum errore, qui in
 Herodoti verbis menda latere
 suspicentur numerumque anno-
 rum inde mutare velint. Ex
 Larcheri calculis hi viginti octo
 anni incidunt in annum 633 a.
 Chr. n. usque ad 605, quo
 ipso Scythae eiiciantur. Vol-
 neius autem constituit ann. 625
 — 598. Verba seqq. καὶ τὰ
 πάντα—ἀνάστατα ἦν cum
 Schweigh. vertere licet: omnia
 — susque deque habuerunt. Cf.
 I, 76. 79. 97. 155 etc.

χωρὶς μὲν γὰρ φόρων, ἔπρησ-
 σον παρ' ἐκάστων τὸ ἐκάστοισι
 ἐπέβαλλον κ. τ. λ.] Libri nec in
 his nec in sequentibus valde va-
 riant, nisi quod Schellershemi-
 anus ἐπέβαλον, quod iure non
 displicet Schweighaeusero. Tunc
 enim sensus: „exigebant a sin-

gulis tributum, quod singulis
 imposuerant.“ At ἐπέβαλλον
 si retineas, erit: „exigebant a
 singulis quod singulis imponere
 solebant;“ ita ut non de certo
 quodam tributo imposito sit ser-
 mo, sed de eo, quod hac vel
 illa occasione oblata, subditis
 imponere indeque exigere sole-
 bant praeter tributum solemnī
 ex lege quasi impositum; cuius
 ratio habeatur verbis χωρὶς μὲν
 γὰρ φόρων. Sed negotium fa-
 cessunt verba continuo subiecta:
 χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, quae
 equidem satis intelligere recte-
 que explicare nequeo. Vix enim
 aliter, nisi ex glossemate illa
 in textum irrepsisse crediderim.
 Quae alii ad loci intelligentiam
 attulere aut excogitare, eo
 magis displicent, quo a libro-
 rum vestigiis omnino absunt
 nec ipsa commodam explicatio-
 nem suppeditant. Pertinet huc
 Reiskii commentum, quo scri-
 batur: χωρὶς μὲν γὰρ, φόρον
 ἔπρησσον τὸν ἐκάστ., aut eti-
 am φόρου. Schweighaeuserus
 iure in loci structura offendit,
 quam non aliter se percipere
 posse ait, nisi ita, ut per ad-
 positionem iuncta intelligantur
 haec duo φόρον, et τὸ ἐκά-
 στοισι ἐπέβαλον et ad horum
 utrumque referatur verbum ἔ-

ρις δὲ τοῦ φόρου, ἤρπαζον περιελαύνοντες τοῦτο
 2 ὅ τι ἔχοιεν ἕκαστοι. καὶ τούτων μὲν τοὺς πλεῦνας
 Κναξάρης τε καὶ Μῆδοι ξεινίσαντες καὶ καταμεθύ-
 σαντες κατεφόνευσαν. καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν ἀρ-
 χὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶν περὶ καὶ πρότερον.
 3 καὶ τὴν τε Νῖνον εἶλον, (ὡς δὲ εἶλον, ἐν ἑτέροισι 54

πρῆσσον. Quae tamen mihi non satisfaciunt. Restat illud unum, quod proposuit Stegerus; ut triplex vexationum genus hoc loco ab historico indicari existimetur; primum, quod in certo tributo, sive annuo, sive menstruo, consistat, quodque verbis indicetur: χωρὶς μὲν γὰρ φόρων; alterum, quod declaretur verbis τὸ ἕκαστοισι ἐπέβαλλον, i. e. tributum non statutum, sed diversis temporibus sive hac sive illa causa imperatum, prout Scythis libuerit; extraordinarium dixerim; tertium denique, quodcunque rapiabant singulis singuli incurstantes ac palantes. Atque ita iam dudum antea hunc locum explicatum voluerat censor in Ephem. Ien. 1817 nr. 165 pag. 382. Quae si recte erunt disputata, verba χωρὶς δὲ τοῦ φόρου erunt intelligenda de secundo vexationum quod modo posuimus, genere; in quo tamen ipso singularis offendit numerus, cuius loco aequae atque in antecedentibus iure pluralem exspectare poterat. Nec minus displicet eiusdem nominis repetitio ad diversam indicandam rem. Itaque in ea opinione persistere malim, ut verba χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, aut certe vocu-

lam φόρου a glossatore aliquo modo textui intrusam esse putem, mendumque ipsum nostros Herodoteos libros antecedere. Nam ad tautologias, in Herodoto illas quidem frequentes haecce ut referam, quemadmodum placuit V. D. Letronne (Journ. d. Sav. 1817 p. 49) comparanti VII, 16. 39, a me impetrare haud potui.

Κναξάρης τε καὶ Μῆδοι ξεινίσαντες] ξεινίσαντες ut magis Ionicum nunc iure e Schellershemiano libro alioque Parisino editum. Vulgo ξεινίσαντες.

καὶ τὴν τε Νῖνον εἶλον] Conf. cum his Herodot. I, 178. 183. Hieronymus in Chronico a Cyaxare Medo Ninum *subversam* esse cum scribit, Graecum vocabulum εἶλεν (i. e. cepit) forsitan hoc modo reddidit. Tempus vero, quo Ninus capta fuisse perhibetur, Larcherus statuit ann. 603 a. Chr. Volneius 597 a. Chr. n. Nuper admodum pluribus in haec inquisivit Graff. in programme, quod prodiit Wetzlar. 1828 pag. 11 seqq. Ninum a Cyaxare *eversam* esse contendit, anno 606 a. Chr. n.

ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω] Iterum I, 184 dicit se Babylo-

λόγοισι δηλώσω,) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑποχειροῦς 61
4 ἐποίησαντο, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ
ταῦτα, Κναξάρης μὲν βασιλεύσας τεσσεράκοντα
ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθαι ἤρξαν, τελευτᾷ.

niorum regum mentionem factu-
rum ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοι-
σι. Atque Aristoteles Hist. Ani-
mal. VIII, 20 (18 ed. Schneid.)
eiusdem Assyriae historiae ab
Herodoto conscriptae meminit
et quidem eo loco, ubi de Nini
obsidione ille locutus fuerit.
Sed in ipso Aristoteleo loco nunc
e codd. ac versionibus antiquis
repositum videmus Ἡρόδοτος pro
Ἡρόδοτος. De quo videatur
Schneideri adnotatio. De ipsa
Assyriæ historiâ, quam Noster
binis hisce locis pollicetur, ac-
curatius inquisivit Wesselingius
Dissertatt. Herodott. ep. I p. 9.
Sunt enim qui peculiare Nostri
opusculum de Assyriorum histo-
ria exstitisse inde concludant;
quamquam mirum profecto est
a nemine alio scriptore posteri-
oris ætatis (si ab uno Aristo-
telis loco incertae lectionis dis-
cesseris), hanc Herodoti histo-
riam Assyriam laudari. Unde
mihi certe valde dubium vide-
tur, Herodotum unquam tale
opus præter Musas, quas ha-
bemus, conscripsisse; qui cum
saepius hoc citandi modo uta-
tur, ut ad λόγους vel prægres-
sos vel sequentes amandet le-
ctores, binis illis locis eam ope-
ris sui partem s. caput intelle-
xisse videtur, quo peculiariter,
per episodiam opinor, tracta-
verat de Assyriorum historia.
At talem episodiam nunc frustra

quaeras in iis, quae de Hero-
doteo opere Misis inscripto ad-
huc supersunt. Neque hoc mi-
rum. Scimus enim Herodotum
multos per annos elaborasse in
opere conscribendo per singulas
partes, saepius retractatas illas
quidem, aliis additis, aliis re-
sectis, usque dum Thuriis ver-
santem senem in absolvendo
opere mors occuparet. Qui
igitur de Assyriorum historiâ
peculiariter in episodiam quadam
(ut v. c. de Lydis, de Persis,
aliis eodem modo loquitur, histo-
riam persecutus) tractandâ sibi
ita proposuerat, ut initio libri
iam lectores eo ablegaret, is
eam ipsam credo postmodo suo
loco inserere vel oblitus vel im-
peditus fuit. Sed, quae fuerit
causa omissae episodicae, vix
definire nunc liceat. Haec sunt,
quae de Assyria Herodoti histo-
ria mihi placent. Cautius in his
statuit Dahlmann., quem Tu vi-
de, in Herodot. pag. 229 seq.
laeger. Disputt. Herodott. (Got-
ting. 1828) pag. 15 in eandem
sententiam disputans, hanc di-
gressionem narrationi inseren-
dam utique in scriptoris propo-
sito fuisse censet et quidem ul-
tima libri tertiæ parte, ubi Ba-
byloniae per Zopyrum recupera-
tio optimam praebuerit occa-
sionem.

Κναξάρης μὲν — τελευτᾷ]
Quod Larcheri e rationibus ac-

107 Ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης, ὁ Κναζάρεω παῖς, 65 Astyages a. 585
 τὴν βασιληΐην. καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ οὔνομα
 2 ἔθετο Μανδάνην. τὴν ἐδόκεε Ἀστυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ
 οὐρῆσαι τοσοῦτον, ὥστε πληῖσαι μὲν τὴν ἑωυτοῦ
 πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν.
 3 Ὑπερθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὄνειροπόλοισι τὸ
 ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτῶν αὐτὰ ἕκαστα μα-70
 4 θῶν. μετὰ δὲ, τὴν Μανδάνην ταύτην, ἐοῦσαν ἡΐδη
 ἀνδρὸς ὠραίην, Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων οὐ-
 δενὶ διδοῖ γυναικίκα, δεδοικῶς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρση
 διδοῖ, τῷ οὔνομα ἦν Καμβύσης· τὸν εὔρισκε οἰκίης
 μὲν ἰόντα ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡσυχίου· πολλῶ ἔνερ-75

factus rex, et
 idem pater Mau-
 daues [ex Aryeni
 uxore anno ante
 ducta, 1, 74], ob
 somnium de filia
 sibi oblatum, con-
 ditione quaesita
 extranea, dat eam
 uxorem Cambysi
 Persae a. 572.

cidit anno 594 a. Chr. n.; se-
 cundum Volneium 595 a. Chr.

Cap. CVII.

ὑπερθέμενος δὲ τῶν μάγων
 τοῖσι ὄνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνι-
 ον] Omnes libri ὑποθέμενος,
 quod a Stephano iam mutatum
 fuit in ὑπερθέμενος, quod rec-
 edd. in textum receperunt. Et
 cap. sequenti sine ulla lectionis
 varietate ὑπερθέμενος inveni-
 tur; ipsaque ratio suadet, ut
 idem illud hoc quoque loco re-
 cipiatur. Nam, ut bene monet
 Wyttenbachius in selectt. histo-
 ricc. pag. 351, ὑποθέσθαι τινί
 τι est: *alicui consilium dare*;
 at ὑπερθέσθαι τινί τι: *cum*
aliquo consilium communicare.
 Conf. I, 8. VII, 24. VII, 8.
 — Ad argumentum quod atti-
 net, tenendum est, omnino mor-
 ris fuisse in hisce orientalium

regnis, ut res publicae gravis-
 simae per somniorum interpre-
 tationes discernerentur, ubi Ma-
 gorum ut interpretum istorum
 somniorum summa fuit auctori-
 tas. Id quod pariter sacrae do-
 cent literae quam profanae. Nec
 fugit Rennelium in Geogr. He-
 rod. pag. 500.

παρ' αὐτῶν αὐτὰ ἕκαστα
 μαθῶν] αὐτῶν plerique libri.
 Vulgo αὐτέων, quod abieci-
 mus cum Gaisford. — De locutione
 ἀνδρὸς ὠραίην (*viro maturam*)
 conf. Matth. §. 339 pag. 647,
 qui idem consulendus §. 316, e
 pag. 622 de genitivis οἰκίης
 μὲν — ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡ-
 συχίου. Ad οἰκίη (*familia*)
 et ad ipsam locutionem compa-
 rat Valcken. I, 90. II, 172.
 IV, 76. VI, 35. Wesselingius
 laudat Iustinum I, 4.

108

Ob aliud somni-
um Astyages, si-
lia gravida pri-
mo nuptiarum
anno ex Persia
arcessita, quom-
ea puerum pepe-
rit, Harpago dat
necandum.

θε ἄγων αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδου. Συνοικεού-
σης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀστνάγης
2 τῷ πρώτῳ ἔτει εἶδε ἄλλην ὄψιν. ἐδόκεε δὲ οἱ ἐκ
τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῦναι ἄμπελον.
3 τὴν δὲ ἄμπελον ἐπισχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ
τοῦτο, καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι ὄνειροπόλοισι, μετε- 80
πέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτεκα
4 ἔοῦσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε, βουλόμενος τὸ
γεννώμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γάρ οἱ τῆς
ὄψιος οἱ τῶν μάγων ὄνειροπόλοι ἐδήμαινον, ὅτι
μέλλοι ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν 85
5 ἀντὶ ἐκείνου. Ταῦτα δὴ ὧν φυλασσόμενος ὁ Ἀστν-
άγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἄρπαγον, ἄν-
δρα οἰκῆϊον, καὶ πιστότατόν τε Μήδων, καὶ πάν-
6 των ἐπίτροπον τῶν ἑαυτοῦ, ἔλεγέ οἱ τοιαύδε· „Ἄρ-
„παγε, πρῆγμα τὸ ἄν τοι προσθέω, μηδαμῶς πα-

Cap. CVIII.

ἐδόκεε δὲ οἱ — φῦναι ἄμ-
πελον] Sequitur hoc loco im-
personale δοκεῖ accusativi cum
infinitivo structura, de quo vid.
Matth. §. 537 pag. 1057.

ἐπίτεκα ἔρῶσαν] ἐπίτοκα
Mediceus et alii quidam libri,
qui infra I, 111 omnes conspi-
rant in lectione ἐπίτεξ, quae
etiam proba dicitur Grammati-
cis damnantibus alteram formam
ἐπίτοκος. Vid. Thomam Ma-
gistr. p. 357 ibiq. Hemsterhusii
not. Phrynich. p. 333 ibiq. Lo-
beck. In significatione nulla dis-
crepantia. Indicatur enim mul-
lier, quae partui est proxima.

ταῦτα δὴ ὧν φυλασσό-
μενος ὁ Ἀστνάγης] i. e. haec
sibi cavens. Quod noli commu-

tare cum I, 49 φυλάξας τὴν
κυρίην τῶν ἡμερέων; nam ibi
φυλάσσειν (in activo) est ob-
servare. — In seqq. ἀνδρα οἰ-
κῆϊον non familiarem, sed co-
gnatum indicare propter verba
cap. seq. μοι συγγενῆς ἔστι ὁ
παῖς monet Larcher.

πρῆγμα τὸ ἄν τοι προσθέω,
μηδαμῶς παραχρήσῃ] μηδα-
μῶς offerunt Mediceus, Schel-
lershem. aliusque liber. Hinc
cum Gaisf. illud recipere non
dubitavimus. Alii μηδαμῆ, alii
μηδαμᾶ neutrum, opiner bene.
— παραχρᾶσθαι obiter, negle-
ctim tractare, negligere, occur-
rit II, 141 aliisque locis, quos
Lexica Herodotea indicabunt. —
De forma coniunctivi Ionica in
προσθέω vid. Matth. §. 212, 9
pag. 402, et de accusativo

„ραρχήση· μηδὲ ἐμέ τε παραβάλη, καὶ ἄλλους ἐλό-90
7, μενος, ἐξ ὑστερησ σοι ἐωντῶ περιπέσης. λάβε τὸν
„Μανδάνη ἔτεκε παῖδα· φέρων δὲ ἐς σεωντοῦ, ἀπό-
„κτεινον· μετὰ δὲ, θάψον τρόπῳ ὅτεω αὐτὸς βού-
8, λειαι.“ Ὁ δὲ ἀμείβεται· „Ὡ βασιλεῦ, οὔτε ἄλλοτῆ
„κω παρείδες ἀνδρὶ τῶδε ἄχαρι οὐδὲν, φυλασσό-95
„μεθα δὲ ἐς σὲ καὶ ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον μηδὲν
„ἐξαμαρτεῖν. ἀλλ’ εἴ τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι,
„χρηθὲ δὴ, τό γε ἐμὸν, ὑψηρετέεσθαι ἐπιτηδέως.“

109 Τούτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἄρπαγος, ὡς οἱ παρεδόθη
τὸ παιδίον κεκοσμημένον τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἦϊε κλαί-

55

In medio consilio
usus, Mitradatai
regis bubulco ex-
ponendum in
montibus tradit.

πρῆγμα per attractionem quan-
dam pronomini relativo adstructo
ibid. §. 474 p. 886.

μηδὲ ἐμέ τε παραβάλη, καὶ
ἄλλους ἐλόμενος, ἐξ ὑστερησ
σοι ἐωντῶ περιπέσης] παρα-
βάλη cum Wytenbachio in Se-
lectt. hist. p. 351 vertere licet:
„nec me deceptum obiciis peri-
culo.“ Namque παραβάλλεσθαι
alibi: *periculo sese exponere, pe-
riculitari*; de quo diximus ad
Plutarchi Philopoem. pag. 52.
— Verba ἄλλους ἐλόμενος (*alios
eligens*) idem Wytenbachius ex-
plicat: *aliorum αἴρεσιν, facti-
onem, suscipiens, aliis dominis
studens*, comparatque Xenophont.
Hellenic. III, 1, 2. — ἐξ
ὑστερησ valet: *postmodo*, ut V,
106. VI, 85. Conf. supra ad
I, 60 laudd. — In proximis
verbis vulgo desideratur σοι,
quod praebet Mediceus liber et
alius Parisinus, quodque Gron-
ovio et Wesselingio probatum
nunc in textu legitur. Alii libri
offerunt σὺ, quod nec ipsum
displicet Wesselingio, qui in

utramque structuram laudat Ae-
schin. de Fals. Legat. p. 311
ed. Reisk. Io. Chrysostom. V
p. 24, B. F. VII p. 831, C.
Matthiae denuo omisit σοι, quip-
pe quum σοὶ ἐωντῶ soloecum
videatur. Quod mihi nondum
prorsus est persuasum, qui li-
brorum meliorum auctoritatem
in his quoque sequi malui.

παρείδες ἀνδρὶ τῶδε ἄ-
χαρι οὐδὲν] De παρείδες (i. q.
ἐνεῖδες) conf. ad I, 37. Est
quoque in his notanda particu-
larum οὕτε — δὲ oppositio,
de qua praecepit Werferus in
Actt. phil. Monacc. I, 2 p. 260.
— τό γε ἐμὸν („quod ad
me certe attinet“) i. e. ἐμέ γε.
Conf. Matth. §. 269. 285.

Cap. CIX.

ὡς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον
κεκοσμημένον τὴν ἐπὶ θανάτῳ]
Locutio τὴν ἐπὶ θανάτῳ cur
non eodem fere modo explicari
possit, quo supra I, 67 ἐπεμ-
πον τὴν ἐς θεὸν, aliisque
locis a Werfero congestis in

ων ἐς τὰ οἴκλια. παρελθὼν δὲ ἔφραξε τῇ ἑωυτοῦ 1
 γυναικὶ τὸν πάντα Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ
 2 πρὸς αὐτὸν λέγει. „Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόφῳ ἐστὶ
 „ποιέειν;“ Ὁ δὲ ἀμείβεται. „Οὐκ ἦ ἐνετέλλετο
 „Ἀστυάγης· οὐδ’ εἰ παραφρονήσει τε καὶ μανείται 3
 „κάκιον ἢ νῦν μάλινεται, οὗ οἱ ἔγωγε προσθήσομαι
 „τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον ὑπηρετίσω.
 3 „πολλῶν δὲ εἴνεκα οὐ φρονεύσω μιν· καὶ ὅτι αὐ-
 „τῷ μοι συγγενὴς ἐστὶν ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἀστυάγης
 4 „μὲν ἐστὶ γέρον, καὶ ἄπαις ἔρσενος γόνου. εἰ δὲ
 „θελήσει, τούτου τελευτήσαντος, ἐς τὴν θυγατέρα 10
 „ταύτην ἀναβῆναι ἢ τυραννὶς, ἧς νῦν τὸν υἱὸν

Actt. philoll. Monacc. I, 1 p. 75, equidem non perspicio. Longus est hoc loco Schweighaeuserus, quo demonstrat, ad articulum τὴν intelligendum esse στολήν ut Aemilio Porto olim visum erat, aut potius κόσμησιν, aliaque affert idem, ubi ad articulum nomen ex cognato verbo, quod in proximo sit, repetendum sit. Quae cum partim aliena sint a nostro loco, ea nunc lubens praetereo; quod vero III, 119 (ἔδησεν τὴν ἐπὶ θανάτῳ) et V, 72 (τοὺς ἄλλους κατέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ) ille suppletum vult τὴν δέσιν, vereor, ut ferri possit. Neque nostro loco huiusmodi ellipsis effingenda erit. Namque in his omnibus aequae subaudiendam esse voculam ὁδὸν, mihi persuasum est, nec ii multum a vero aberrare videntur, qui (uti Iacobs. in Atticis pag. 341 ad Herod. V, 72) praegnans omnino dicendi genus in his sta-

tuant, verbumque aliquod, in quo mittendi, ducendi, eundi notio inest, mente adiciendum doceant. Haec respicienti talis fere nostri loci sensus erit: „quum ipsi traderetur puerulus ornatus (eo consilio,) ut ad mortem duceretur s. ut (ornatus pro more, dein) viam ad mortem abduceretur.“ — In seqq. dedimus ἧς cum recentt. Vulgo ἧει.

τὸν πάντα Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον] Ubi nihil necesse est ad Ἀστυάγεος vel addere vel subintelligere ὑπὸ, cum ad λόγον aequae bene referri possit. Vid. Pausan. VI, 8 §. 2 aliosque locos a Schaefero laudat. ad Lamb. Bos. Ellipss. p. 750.

καὶ ἄπαις ἔρσενος γόνου] Explicandum hoc eodem pacto, quo supra I, 107 ἀνδρὸς ὠραίων. Conf. Matth. §. 339. — Ad significationem verbi θελήσει vid. quae supra ad I, 32 sunt dicta.

„κτείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τί ἢ λείπεται τὸ ἐνθεῦτεν
 „ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀσφαλέ-
 „ος εἶνεκα ἐμοὶ, δεῖ τοῦτον τελευτᾶν τὸν παῖδα·
 „δεῖ μὲν τοι τῶν τινὰ Ἀστύαργος αὐτοῦ φονέα γε-15
 110 „νέσθαι, καὶ μὴ τῶν ἐμῶν.“ Ταῦτα εἶπε, καὶ αὐ-
 τῆς ἀγγελῆς ἐπεμπε ἐπὶ τῶν βουκόλων τῶν Ἀστυ-
 ἀργος τὸν ἡπίστατο νομάς τε ἐπιτηδεωτάτας νέμον-
 τα, καὶ οὔρεα θηριωδέστατα· τῶ οὐνομα ἦν Μι-
 τραδάτης, συνοίκεε δὲ τῇ ἐσωτοῦ συνδούλῳ· οὐνο-
 μα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε, Κυνῶ, κατὰ τὴν 20
 Ἑλλήνων γλαῶσαν· κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν, Σπάκω·
 2 τὴν γὰρ κῦνα καλέουσι σπάκω Μῆδοι. αἱ δὲ ὑπό-

ἄλλο τί ἢ λείπεται] i. e. *nonne superest*. De quo interrogandi genere monuit, h. l. laudato, Matth. §. 487, 9 p. 914. Paulo ante quod pro ἧς Struve Specim. Quaest. Herod. p. 23 repositum vult τῆς, libris in- vitis, equidem viro doctissimo ex iis legibus quas mihi scripsi, obtemperare haud potui. Qui idem p. 30. 32 initio huius capituli pro οὐκ ἢ ἐνετέλλετο scribi iubet οὐ τῆ vel οὐκ ὄκη ἐνετ. Nec tamen mihi persuasit.

Cap. CX.

— ἔπεμπε ἐπὶ τῶν βουκό-
 λων — τὸν ἡπίστατο νομάς τε
 ἐπιτηδεωτάτας νέμοντα] Pro
 ἔπεμπε ἐπὶ τοῦτον τῶν
 βουκόλων, ὃν ἡπίστατο. Cf.
 Matth. §. 321, 5 pag. 628 seq.
 Vocem ἐπιτηδεωτάτας Reiskius
 mutare voluit in ἀνεπιτηδειοτά-
 τας, ut pascua intelligantur
maxime horrida. Sed verba

HERODOT. I.

seqq. οὔρεα θηριωδέστατα Reiskium in errorem induxisse nemo non videt. Wesselingius intelligit *pascua bobus pascendis maxime apta*, egregia ob soli virtutem, agrosque herbidos atque irriguos. Schweigh. intelligit pascua *ad id, de quo nunc agebatur, maxime idonea*. Gallus interpres Wesselingium est secutus; Italus reddit: „*per pascuoli opportunitissimi*.“

συνοίκεε δὲ τῇ ἐσωτοῦ συν-
 δούλῳ] Ita scripsimus cum re-
 centt. editt. e Sancroft. libro.
 Vulgo συνδούλῳ, omisso ar-
 ticulo τῆ. Conf. II, 134.

τὴν γὰρ κῦνα καλέουσι σπά-
 κω Μῆδοι] Ex Herodoti nar-
 ratione profectus Iustinus I, 4
 alia addit, quibus fabula magis
 exornetur et ampliatur. Ipsum
 Medicum nomen Σπάκω frustra
 hodieque viri docti quaesierunt,
 cum ne illud quidem constet,
 utrum eadem fuerit Medorum et
 Persarum lingua nec ne. Unus

ρεαί εἰσι τῶν οὐρέων ἔνθα καὶ νόμας τῶν βοῶν
 εἶχε οὗτος δὴ ὁ βουκόλος, πρὸς βορέω τε ἀνέμου
 τῶν Ἀρβατάνων, καὶ πρὸς τοῦ πόντου τοῦ Εὐξει-
 3νου. ταύτη μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρα πρὸς Σασπει-
 25 ρων οὐρεὶν ἔστι κάρτα, καὶ ὑψηλὴ τε καὶ ἴδῃσι
 συνηρεφής. ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρα ἔστι πᾶσα ἄ-
 4πεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος σπουδῇ πολλῇ καλεό-
 μενος ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἄρπαγος τάδε· „Κελεύει
 „σε Ἀστυάγης τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς³⁰
 „τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων, ὅπως ἂν τάχιστα δι-
 5„αφθαρείη. καὶ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, ἦν μὴ
 „ἀποκτείνῃς αὐτὸ, ἀλλὰ τεῶ τρόπῳ περιποιήσῃ,
 „ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ τε διαχρήσεσθαι· ἐπορεύῃ δὲ

Tannegui Lefèvre ad Iustini lo-
 cum affirmat, apud Hyrcanios
 quae gens Persis fuerit subdita,
 adhuc canem vocari *Spac*. Quod
 unde ille sciverit, equidem ne-
 scio, nec ipsa viri docti nota
 ad manus est, quam solum e
 Larcheri adnotatione ad h. l.
 cognovi. Praeterea Italus inter-
 pres comparat Russorum *Sabac*.
 A Grammaticis Graecis citatur
 σπάξ ut canis nomen apud Per-
 sas. Cf. Struve Specim. Quaest.
 pag. 14 not. Vocem *Κυνὸ* de-
 rivari a *κύων* (canis), vix mo-
 nitu erit opus. — *ὑπώρεα* s. *ὑπ-
 ώρεια* *radices* significat *mon-
 tium*, ut IV, 23. VII, 129.
 IX, 19. 56.

πρὸς Σασπειρῶν] i. e.
Saspire versus, eam, quam
Saspire incolunt, terram ver-
 sus; in der Richtung nach dem
 Land der *Saspiren*. Alia ex-
 empla usus Herodotei dabit
 Matthiae §. 590, γ p. 1179.

Conf. I, 84. Quod moneo,
 cum hic minus accurata videatur
 Schweighaeuseri Latina inter-
 pretatio. — De *Saspitum* gente
 monuimus ad I, 104. Variant
 hic in ipsa nominis scriptura
 nonnihil libri; qua de re quae-
 dam monuit Wesselingius.

καὶ ἴδῃσι συνηρεφής] ἴδῃ
 Herodoto est *sylva*. Monent
 Lexica, ubi laud. IV, 109. 175.
 V, 23. VIII, 111. In seqq.
ἄπεδος est *planus*, ut *ἄπεδος
 χώρος* IX, 102 coll. IX, 25.
 IV, 62. — De ὅπως ἂν —
διαφθαρείη vid. ad I, 75. 99.

ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε δια-
 χρήσεσθαι] Vertunt: „*peissimo
 exitu te periturum*. Sed quae-
 ritur sē utrum sit subiecti ac-
 cusativus an obiecti. Illud si
 sumas, *διαχρήσεσθαι ὀλέθρῳ*
 eodem pacto coniungi posse
 monet Schweigh. quam I, 167:
τοιούτῳ μόρῳ διαχρήσθαι.
 Qui tamen locus meā sententiā

111 „ἐκκείμενον διατέταγμαί ἐγώ.“ Ταῦτα ἀκούσας ὁ ^{Bubulcus rem uxori narrat.} 35
 βουκόλος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον ἦτε τὴν αὐτὴν
 2 ὀπίσω ὁδὸν, καὶ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἔπαυλιν. τῷ δ'
 ἄρα καὶ αὐτῷ ἢ γυνῇ, ἐπίτεξ ἑοῦσα πᾶσαν ἡμέρην,
 τότε κως κατὰ δαίμονα τίκει, οἰχομένου τοῦ βου-
 κόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν φροντίδι ἀμφοτέροι
 ἀλλήλων πέρι· ὁ μὲν, τοῦ τόκου τῆς γυναικὸς ἀφ-
 ῥωδέων· ἢ δὲ γυνῇ, ὅ τι οὐκ ἐωθῶς ὁ Ἄρπαγος 56

minus apte cum nostro componitur, quocum magis convenit alter locus I, 24: *κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν διαχρᾶσθαι μιν* („*se ipsum interficere*“). Nam solet Noster verbis *διαχρᾶσθαι* s. *καταχρᾶσθαι* (vid. ad I, 82) *interficiendi* notione adiungere accusativum personae; quem h. l. pronomine σὲ indicari vix mihi dubium. Hinc subiecti accusativus ad infinitivum mente adiciendus, qui nullus alius esse potest nisi Astyages, qui Harpagum haec dicere iussit bubulco, *se* (i. e. regem) de bubulco supplicium sumturum, *se* pessimo mortis genere eum interfectorum (s. *interfici iussurum*). Iam ita si locum interpreteris, nihil video, quod nos offendat. De usu verbi *διαχρᾶσθαι* videatur Thomas Magister p. 222 seq. ibique adnotata. — In seqq. pro *διατέταγμαί* (*iussus sum*) Mediceus aliique *τέταγμαί*; quod tamen ut praeferam vulgatae lectioni, nullam habeo causam.

Cap. CXI.

ἢ γυνῇ, ἐπίτεξ ἑοῦσα πᾶ-
 σαν ἡμέρην] i. e. uxor, cuius

partus in dies (s. de die in diem) *expectabatur*. Monuerunt Abresch. in Dilucid. Thucydidd. p. 583 et Schweigh. ad h. l., de locutione *πᾶσαν ἡμέρην* laudans VII, 203 et 198, ubi *ἀνὰ* additum invenitur. — De *ἐπίτεξ* vid. ad I, 108. — In seqq. *κατὰ δαίμονα* i. e. *forte fortunā*, in quo, ut in tot aliis eiusmodi, *κατὰ* adverbii vim exprimere videtur, cum proprie significet: *secundum*, *ex*. Conf. Fischer. ad Weller. III, 6 p. 180.

τοῦ τόκου τῆς γυναικὸς ἀφ-
 ῥωδέων] i. e. *timens ob mulieris partum*. Genitivi ratio vix diversa ab iis, quae collegit Matthiae §. 368. — In seqq. iure optimi libri *μεταπέμψαιτο* loco olim vulgatae *μεταπέμψατο*. Nam hic maxime accommodatus est optativus. Ut autem altero loco editur ὅ τι — *μεταπέμψαιτο*, ita etiam priori loco edendum curavimus ὅ τι οὐκ ἐωθῶς ὁ Ἄρπαγος *μεταπέμψαιτο*, ubi male apud Gaisfordium, alios ὅτι coniunctim invenitur. Monuit Struve Quaest. de Herodot. dialect. specim. pag. 47.

3 μεταπέμψαιτο αὐτῆς τὸν ἄνδρα. ἐπεὶ τε δὲ ἀπονο-41
 στήσας ἐπέστη, οἷα ἐξ ἀέλιπτου ἰδοῦσα ἢ γυνή, εἴ-
 ρετο προτέρη, ὅ τι μιν οὕτω προθύμως Ἄρπαγος
 4 μεταπέμψαιτο. ὁ δὲ εἶπε· „ὦ γύναι, εἰδὼν τε ἐς 45
 „πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὸ μῆτε ἰδεῖν ὄφελον,
 „μῆτε κοτὲ γενέσθαι ἐς δεσπότης τοὺς ἡμετέρους.
 „οἶκος μὲν πᾶς Ἀρπάγου κλαυθμῷ κατείχετο· ἐγὼ
 5 „δὲ ἐκπλαγείς, ἦϊα ἔσω. ὡς δὲ τάχιστα ἐσηλθον,
 „ὄρέω παιδίον προκείμενον, ἀσπαῖρόν τε καὶ κραυ-50
 „γανόμενον, κεκοσμημένον χρυσοῦ τε καὶ ἐσθῆτι
 6 „ποικίλῃ. Ἄρπαγος δὲ ὡς εἶδὲ με, ἐκέλευε τὴν τα-

οἷα ἐξ ἀέλιπτου ἰδοῦσα ἢ
 γυνή] De οἷα ante participia
 monuit Matthiae §. 569, 7
 pag. 1125, idemque §. 574
 pag. 1134 de dictione ἐξ ἀέλ-
 πτου (ex insperato); ad quam
 illustrandam etiam Wesselingus
 aliquot Graecorum scriptorum
 locos attulit. — In seqq. ὅ τι
 accipere licet: propter quid, cur;
 ubi διὰ omissum vulgo docent.
 Conf. si tanti est, Matth. §. 477,
 e pag. 893.

ὦ γύναι, εἰδὼν τε κ. τ. λ.]
 γύναι, compellamentum ho-
 nestissimum apud veteres dicit
 Fischer. ad Anacreont. XX, 11.
 In seqq. ad verbi ὄφελον cum
 infinitivo usum iis in rebus, quas
 fieri utique oportuisse volumus,
 quae vero reapse nondum fa-
 ctae sunt, conf. Matth. §. 513
 not. 3 pag. 976. Blomfield. not.
 ad Aeschyl. Pers. 912 pag. 84
 ed. Cantabrig.

ἐς δεσπότης τοὺς ἡμετέρους]
 ἐς h. l. est: quod attinet ad.
 Scripsimus cum Gaisf. ac poti-
 oribus libris δεσπότης, ut item

legitur I, 129 fin. Vulgo δε-
 σπότηας, quae forma pertinet
 ad formam ἐξηγητέας ac simi-
 les. Conf. I, 78. Recurrit I,
 112.

κεκοσμημένον χρυσοῦ τε καὶ
 ἐσθῆτι ποικίλῃ] Eodem pacto
 paulo infra: ὄρέων χρυσοῦ τε
 καὶ εἵμασι κεκοσμημένον; quod
 explicat eo dicendi genere,
 quod vulgo appellant ἐν διὰ δυ-
 οῖν; ut fuerit puerulus ornatus
 aurata ac variegata veste. Ea-
 dem locutio exstat III, 1, qua-
 cum conf. Plutarch. Artaxerx.
 15. — Pro κραυγανόμε-
 νον, quod proxime antecedit,
 Schellersheim. liber aliusque Pa-
 risinus praebent κραυγανόμε-
 νον, alius liber κραυγανόμε-
 νον. Unde Lobeckio ad Phry-
 nich. pag. 337 legendum vide-
 tur κραγγανόμενον (α κραγγά-
 νω, ut κλαγγάνω); qui idem
 cum laudat Blomfieldium ad
 Aesch. Pers. p. 189 praeferen-
 tem κραυγαίνόμενον, equi-
 dem in mea editione (Lipsiensi)
 nihil tale reperire potui. Citat

„χρίστην ἀναλαμβάνοντα τὸ παιδίον, ὄλχεσθαι φέροντα,
 „καὶ θεῖναι ἔνθα θηριαδέστατον εἴη τῶν οὐρέων·
 „φᾶς Ἀστυάγεα εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενόν μοι,
 7 „πολλὰ ἀπειλήσας εἰ μὴ σφρα ποιήσαιμι. καὶ ἐγὼ 55
 „ἀναλαβὼν ἔφερον, δοκέων τῶν τινος οἰκετέων εἰ-
 „ναι· οὐ γὰρ ἂν κοτε κατέδοξα ἔνθεν γε ἦν. ἐθάμ-
 „βειον δὲ ὀρέων χρυσῶ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον·
 „πρὸς δὲ, καὶ κλαυθμὸν κατεστεῶτα ἐμφανέα ἐν
 8 „Ἀρπάγου. καὶ πρόκα τε δὴ κατ' ὄδον πυνθάνομαι 60
 „τὸν πάντα λόγον θεράποντος, ὃς ἐμὲ προπέμπων
 „ἕξω πόλιος, ἐνεχείρισε τὸ βρέφος· ὡς ἄρα Μαν-
 „δάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυάγεω θυγατρὸς, καὶ
 „Καμβύσειω τοῦ Κύρου, καὶ μιν Ἀστυάγης ἐντέλ-
 112 „λεται ἀποκτεῖναι. νῦν τε ὅδε ἐστί.“ Ἄμα δὲ ταῦ- 65
 τα ἔλεγε ὁ βουκόλος, καὶ ἐγκαλύψας ἀπεδείκνυε.

Eius consilio pu-
 erum quem ipsa
 mortuum pepe-
 rerat, pro altero
 exponit: hunc au-
 tem, qui postea
 Cyrus dictus est,
 pro suo educat.

utique nostrum locum Blomfield.
 in Glossar. ad Aeschyl. Pers.
 ad vs. 970, ubi de voce ἀσπαί-
 ρω (*reluctor, palpito*, de in-
 fantibus potissimum) agit, sed
 nil mutatum est in lectione κραυ-
 γανόμενον.

καὶ πρόκα τε δὴ κατ' ὄδον
 πυνθάνομαι] πρόκα τε abest
 a nonnullis libris. Sed alii re-
 tinent, ubi πρόκατε coniunctim
 unā voce scribitur; quae scri-
 ptura placet Schweighausero,
 cum πρόκα simplex (sine τε)
 non occurrat apud Nostrum ac
 praeterea constanter praepona-
 tur καὶ particula, v. c. VI, 134.
 VIII, 65. 135; ut apud Hesy-
 chium sub litera Κ legatur: Καὶ
 προκατέδη, ἀντὶ τοῦ ἄφνω.
 Nec aliter alii lexicographi ex-
 ponunt εὐθύς, παραρρήμα,
 ἐξαίφνης, statim, protinus,

subito. — In seqq. Ἀστυάγεω,
 quod e Sancrofti libro aliisque
 dedit Gaisfordius, retinuimus.
 Vulgo Ἀστυάγεος, quod firma-
 tur auctoritate libri Medicei,
 Schellershemiani, aliorum. Sed
 conf. supra I, 13 seq. Γύγεω,
 I, 67 Ὀρέστεω. Matthiae reti-
 nuit Ἀστυάγεος.

νῦν τε ὅδε ἐστί] ὅδε merito
 recentt. editt. receperunt e li-
 bris. Vulgo ὁδε, ut in San-
 crofti libro exstat. Bene Lar-
 cher.: „*Le voici cet enfant.*“

Cap. CXII.

Ἄμα δὲ ταῦτα ἔλεγε ὁ βου-
 κόλος, καὶ — ἀπεδείκνυε] Ex-
 spectabas: ἄμα δὲ τ. λέγων,
 cuius participii loco crebrius
 Noster ponit verbum finitum,
 quod per particulam καὶ sequen-
 tibus annectit. Vid. Matthiae

ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εὐειδὲς ἔον,
 δακρύσασα, καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων τοῦ ἀν-
 2 δρὸς, ἔχρηξε μηδεμιῇ τέχνῃ ἐκθεῖναι μιν. ὁ δὲ οὐκ
 ἔφη οἷός τε εἶναι ἄλλως αὐτὰ ποιεῖν· ἐπιφοιτήσειν
 γὰρ κατασκόπους ἐξ Ἀρπάγου ἐποψομένους· ἀπο-70
 λέεσθαι τε κάκιστα, ἣν μὴ σφρα ποιήσῃ. ὡς δὲ
 οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δεύτερα λέγει ἡ γυνὴ
 3 τάδε· „Ἐπεὶ τοίνυν οὐ δύναμαι σε πείθειν μὴ ἐκ-
 „θεῖναι, σὺ δὲ ὦδε ποιήσον, εἰ δὴ πᾶσά γε ἀνάγκη
 „ὀφθῆναι ἐκκείμενον· τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ, τέτοκα75
 4 „δὲ τεθνεὸς· τοῦτο μὲν φέρων πρόθεσ, τὸν δὲ τῆς
 „Ἀστυάγεος θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἕοντα
 „τρέφωμεν· καὶ οὕτω οὔτε σὺ ἀλώσειαι ἀδικέων
 „τούς δεσπότης, οὔτε ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα
 5 „ἔσται. ὁ τε γὰρ τεθνεὸς βασιλητῆς ταφῆς κυρῆ-80
 „σει, καὶ ὁ περιεὼν οὐκ ἀπολέει τὴν ψυχὴν.“

113 Κάριτα τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ πρὸς τὰ παρῆντα εὐ
 2 λέγειν ἡ γυνὴ, καὶ αὐτίκα ἐποίησε ταῦτα. τὸν μὲν

§. 565 not. 3 pag. 1114 coll.
 §. 620 pag. 1257, qui quod
 in Herodoteo loco laudando post
 δὲ adscripsit τε uncis inclusum
 et appposito interrogandi signo,
 hoc quo tendat, non satis per-
 spicio. An voluit τε, quod
 pro δὲ in textum recipiatur?

ἔχρηξε μηδεμιῇ τέχνῃ] i. e.
 vehementer, etiam atque etiam
 (maritum) rogabat, ne pueru-
 lum exponeret. Admonuit de
 locutione πάσῃ τέχνῃ ac simi-
 libus Wesseling. ad Sophocl.
 Aiac. 743 ed. Erf.

εἰ δὴ πᾶσά γε ἀνάγκη] Sic
 plerique libri. A Mediceo alio-
 que libro abest particula γε,
 eiecta inde a Gronovio, quod

probavit Wesseling., alios locos
 et Nostri (II, 22. 35. IV, 179.
 V, 32) et aliorum scriptorum col-
 laudans, ubi in hac locutione
 desideratur particula γε. Quam
 tamen nostro loco aptissimam,
 bonisque libris firmatam cum re-
 centt. edit. restituere non du-
 bitavimus. In seqq. miror Gais-
 fordium e Sancrofti libro non
 rescribentem Ἀστυάγεω pro
 vulgata reliquorum codd. lectio-
 ne Ἀστυάγεος. Idem post re-
 scripsit δεσπότης (pro δεσπό-
 τεας), quod adscivimus. Conf.
 I, 111.

Cap. CXIII.

τὸν μὲν ἔφερε θανατώσων

ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦτον μὲν παραδιδοῖ τῇ
 ἑωυτοῦ γυναικί· τὸν δὲ ἑωυτοῦ, ἐόντα νεκρὸν, λα- 85
 βῶν ἔθηκε ἐς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον·
 κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ παντὶ τοῦ ἑτέρου παιδὸς,
 3 φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων τιθεῖ. ὡς δὲ 57
 τρίτη ἡμέρη τῷ παιδίῳ ἐκκειμένῳ ἐγένετο, ἦτε ἐς
 πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν τινα προβόσκων φύλακον
 4 αὐτοῦ καταλιπών. ἔλθων δὲ ἐς τοῦ Ἀρπάγου, ἀπο-90
 δεικνύναι ἔφη ἐτοιμὸς εἶναι τοῦ παιδίου τὸν νέκυν.
 πέμψας δὲ ὁ Ἀρπαγὸς τῶν ἑωυτοῦ δορυφόρων τοὺς
 πιστοτάτους, εἶδὲ τε διὰ τούτων, καὶ ἔθαψε τοῦ
 5 βουκόλου τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲν ἐτέθαπτο· τὸν δὲ
 ὕστερον τούτων Κῦρον ὀνομασθέντα παραλαβοῦσα 95
 ἔτρεφε ἡ γυνὴ τοῦ βουκόλου, ὄνομα ἄλλο κοῦ τι
 καὶ οὐ Κῦρον θεμένη.

114 Καὶ ὅτε δὴ ἦν δεκαέτης ὁ παῖς, προῆγμα ἐς αὐ-
 2 τὸν τοιόνδε γενόμενον ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιξε ἐν τῇ
 κόμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦσαν καὶ αἱ βουκολίαι αὗται,
 ἔπαιξε δὲ μετ' ἄλλων ἡλικίων ἐν ὁδοῖ· καὶ οἱ παῖδες
 παίζοντες εἶλοντο ἑωυτῶν βασιλέα εἶναι τοῦτον δὴ

Cyrus decennis
 a. 561 rex in lu-
 su a congeroni-
 bus factus, puero
 nobili verberato,
 accusatur ab eius
 patre Artembare
 apud Astyagen.

παῖδα, τοῦτον μὲν παραδιδοῖ
 κ. τ. λ.] Monuit de particula
 μὲν in his iterata Matth. §. 622,
 5 pag. 1263.

τῶν τινα προβόσκων
 φύλακον αὐτοῦ καταλιπών] πρόβοςκος de pastore cum ra-
 rius occurrat (e Philone Iud.
 Legat. p. 993, D. Wesseling.
 laudat προβόσκημα, modo sa-
 num sit) suspicio orta Valcke-
 nario, substituendam vocem
 magis usitatam αἰγοβόσκων;
 quae tamen ut ταῖς βουκολίαις
 bene conveniat, iure metuit Wes-
 selingius. Πρόβοςκος a Τουπίο

(Epist. critic. p. 66 ed. Lips.)
 explicatur *subbulcus*, s. *locum*
tenens bubulci; nisi potius ita
 accipiendum ut inferioris ordi-
 nis pastorem indicet, qui sub
 imperio quasi alius praefecti
 superioris (qualis est Harpagus)
 armenta pascat ac regat.

Cap. CXIV.

— — εἶλοντο ἑωυτῶν βα-
 σιλέα εἶναι τοῦτον δὴ κ. τ. λ.]
 Notarunt hoc dicendi genus,
 quo infinitivus εἶναι abundanter
 fere quibusdam verbis adponi
 videtur, viri docti ad Vigerum

τὸν τοῦ βουκόλου ἐπίκλησιν παῖδα. ὁ δὲ αὐτῶν διέ-
 ταξε τοὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομέειν· τοὺς δὲ, δορυ-
 φόρους εἶναι· τὸν δὲ κου τινὰ αὐτῶν, ὀφθαλμὸν
 βασιλέος εἶναι· τῇ δὲ τινι, τὰς ἀγγελίας εἰσφέρειν
 3 ἐδίδου γέρας· ὡς ἐκάστω ἔργον προστάσων. εἰς
 δὴ τούτων τῶν παιδίων συμπαιζων, ἐὼν Ἀρτεμβά-5
 ρεος παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μήδοισι· οὐ γὰρ δὴ
 ἐποίησε τὸ προσταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου· ἐκέλευε αὐ-
 4 τὸν τοὺς ἄλλους παῖδας διαλαβεῖν. πειθομένων δὲ

de idiotismm. pag. 750 seqq. Weiske de pleonasm. pag. 98 seq. Paulo post ἐπίκλησιν est: istum babulci puerum secundum cognomen suum s. prout nimirum reliqui pueri eum cognominare solebant. — In seqq. cum melioribus libris et Gaisfordio dedimus αὐτῶν pro vulg. αὐτέων. Idem statim recurrit.

οἰκίας οἰκοδομέειν] Panwium emendantem οἰκονομέειν, ut intelligantur regis οἰκονόμοι, quibus universa et aedium et rerum domesticarum fuerit cura, bene refutavit Wesselingius, cum hic de puerorum lusu sit sermo, cui certe optime convenit casas, aedes, aedificare. In sequentibus itidem Gaisfordium sumus secuti, scribentes: τὸν δὲ κου τινὲ αὐτῶν, quamquam libri, uno excepto, ferunt τῶν δὲ κου. Atque iam Wytttenbachius in Select. hist. pag. 351 maluerat τὸν; qui idem verba ὡς ἐκάστω ἔργον προστάσων sic verti iubet: opus unicuique pro suo ipse iudicio mandans, s. opus cuique, ut conveniret, mandans (ad Platon. Phaedon. p. 215).

Scrisimus quoque βασιλέος pro βασιλῆος, ut supra, et εἰσφέρειν pro φέρειν, quod vulgatas editiones olim occupabat. Vid. III, 77. 84, ubi eodem in negotio εἰσαγγελεύς. Fuit hic Medorum regum mos, ut nemo ad ipsos accederet, nisi per ministros regios antea indicatus, cui ipsi aditum concesserant. Quod dein ut tot alia, ad Persarum reges transiisse neminem fere fugit. Praeter Brissonium, cuius locum iam supra ad I, 100 citavimus, conf. Heeren. in Ideen I, 1 pag. 473. De ὀφθαλμοῖς s. oculis, quorum erat ad regem deferre, quidquid in toto regno ageretur, plurima collegit Stanleius ad Aeschyl. Pers. 973. Intermittiorum, qui Graece quoque dicuntur ἀγγελιαφόροι s. οἱ τὰς ἀγγελίας εἰσφέροντες, munus intelligitur ex ipsis Herodoti l. I. Per hos enim responsa dabant reges iis, qui ipsos adibant aut quid ab ipsis petebant. Conf. Brissonium de reg. Pers. princ. I, 212 seq.

ἐκέλευε — διαλαβεῖν] διαλαβεῖν (pro διαλαβέειν) e

τῶν παιδῶν, ὁ Κύρῳ τὸν παῖδα τρηχέως κάρτα 10
 περιέσπε μαστιγιέων· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε μετείθη τάχιστα,
 ὡς γε δι' ἀνάξια ἑωυτοῦ παθὼν, μᾶλλον τι περιη-
 μέκτεε· κατελθὼν δὲ ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα
 ἀποικιζέτο τῶν ὑπὸ Κύρου ἤντησε, λέγων δὲ οὐ
 Κύρου, (οὐ γὰρ κω ἦν τοῦτο τοῦνομα,) ἀλλὰ πρὸς 15
 5 τοῦ βουκόλου τοῦ Ἀστυάρεος παιδός. Ὁ δὲ Ἀρ-
 τεμβάρης ὀργῆ, ὡς εἶχε, ἐλθὼν παρὰ τὸν Ἀστυά-
 γεα, καὶ ἅμα ἀρόμενος τὸν παῖδα, ἀνάρσια πρή-
 γματα ἔφη πεπονθέναι, λέγων· „ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ
 „τοῦ σοῦ δούλου, βουκόλου δὲ παιδός, ὧδε πε-
 „ριβριζόμεθα.“ (δεικνὺς τοῦ παιδός τοὺς ὤμους.) 20

115 Ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀστυάρης, θέλων τιμωρῆ-
 σαι τῷ παιδί τιμῆς τῆς Ἀρτεμβάρεος εἵνεκα, μετε-

Cyri a rege in-
 terrogati con-
 stantia.

melioribus libris cum Gaisfordio adscivimus. Est vero hic: *medium aliquem comprehendere*, ut IV, 94. 68, ubi conf. Wesseling. Grammaticus Graec. in Bekkeri Anecd. I p. 36 bina verbo διαλαβεῖν significari adnotat, alterum τὸ ἐκατέρωθέν τινος λαβέσθαι (sequitur hic locus); alterum est illud, de quo vid. ad I, 190.

τρηχέως κάρτα περιέσπε μα-
 στιγιέων] περιέσπε scripsimus, non περιέσπε, ut olim impressum erat et adhuc impressum exstat apud Matth. Gramm. Graec. §. 234 pag. 457, ubi de formis huius verbi agit. De formā μετείθη, in qua libri hic variant, idem vid. §. 214, 1 pag. 408. In seqq. ἀποικιζέτο τῶν ὑπὸ Κύρου ἤντησε Genitivus quoque referri poterit ad ἤντησε, quod verbum acci-

piendi, fruendi notione huic casui iungitur. Herod. II, 119: — — ξεινίων ἤντησε μεγάλων. Alia laudat Matthiae Gr. Gr. pag. 636.

Cap. CXV.

τιμῆς τῆς Ἀρτεμβάρεος εἵνεκα] εἵνεκα in Schellershemiano et in Sancrofti libro alioque Parisino cum esset, adscivimus post Gaisfordium. Vulgo ἔνεκα. Eadem fere lectionis varietas haud infrequens apud Pausaniam, de quo Siebelis. ad I, 5 §. 4. Mox in voce ἀεικείη variant libri. Supra I, 73 sine ulla lectione legitur ἀεικείη coll. III, 160; nec hoc loco plerique et ii meliores libri scripti ab hac lectione recedunt, quam a Gaisfordio mutatam miror in ἀεικίη, contra Matthiae canonem, ex quo nomina substan-

2πέμπετο τὸν τε βουκόλον καὶ τὸν παῖδα. ἐπεὶ τε
 δὲ παρῆσαν ἀμφοτέρω, βλέψας πρὸς τὸν Κῦρον ὁ
 Ἀστυάγης, ἔφη· „Σὺ δὴ, ἐὼν τοῦδε τοιοῦτου ἐόν-25
 „τος παῖς, ἐτόλμησας τὸν τοῦδε παῖδα, ἐόντος πρῶ-
 3„του παρ' ἐμοί, ἀεικέιη τοιῆδε περισπεῖν;“ Ὁ δὲ
 ἀμείβετο ὧδε· „Ὡ δέσποτα, ἐγὼ δὲ ταῦτα τοῦτον
 „ἐποίησα σὺν δίκῃ. οἱ γὰρ με ἐκ τῆς κώμης παῖ-
 „δες, τῶν καὶ ὄδε ἦν, παίζοντες, σφῆραν αὐτῶν 58
 4„ἐστήσαντο βασιλέα. ἐδόκεον γὰρ σφι εἶναι ἐς
 „τοῦτο ἐπιτηδεώτατος. οἱ μὲν νυν ἄλλοι παῖδες 30
 „τὰ ἐπιτασδόμενα ἐπετέλεον· οὗτος δὲ ἀνηκούστεέ
 „τε, καὶ λόγον εἶχε οὐδένα· ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην.
 „εἰ ὧν δὴ τοῦδε εἵνεκα ἄξιός τευ κακοῦ εἰμι, ὧδέ
 „τοι πάρεμι.“ Ταῦτα λέγοντος τοῦ παιδὸς, τὸν
 Ἀστυάγεια ἐσήει ἀνάγνωσις αὐτοῦ· καὶ οἱ ὅ τε χα-35
 ρακτιῆρ τοῦ προσώπου προσφῆρεσθαι ἐδόκεε ἐς ἑω-
 τὸν, καὶ ἡ ὑπόκρισις ἐλευθερωτίρη εἶναι· ὃ τε

116

Rex cum agno-
 scit, et bubulcus
 verum fatetur.

tiva ab adiectivis in ἡς desinen-
 tibus, quae genitivum in εὐς
 declinant, derivata, radici lite-
 ras ἰῆ adiungant itaque formam
 — εἶη habeant. Vid. eius not.
 ad II, 87. Itaque retinuiimus
 ἀεικέιη. Rectius e libris re-
 duxit Gaisfordius ἀμείβετο pro
 vulg. ἀμείβεται.

ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην] i. e.
 donec tandem poenas dedit, recte
 explicante Struve in Quaest.
 Herod. specim. p. 42, ubi quot-
 quot apud Herodotum inveni-
 untur loci formulae ἐς ὃ (donec),
 singulari industria collegit. Sic
 I, 93. 94. 98 etc.

ὧ δέ εἰ τοι πάρεμι] Bene
 Schweigh. pro ὧδε mavult ὄδε,

quod tres libri ostendunt, quod-
 que in melioribus libris supra
 invenitur I, 111. Dubitat tam-
 en Buttman. in Gr. Graec.
 maior. II pag. 286.

Cap. CXVI.

τὸν Ἀστυάγεια ἐσήει ἀνά-
 γνωσις] i. e. subit Astyagem
 ut agnosceret puerum. De ac-
 cusativi usu post εἰσιέναι, si-
 milia, iam monuit, idoneis tes-
 tibus allatis, Matth. §. 402, D
 p. 736. Conf. Herod. VII, 46.

προσφῆρεσθαι ἐδόκεε ἐς ἑω-
 τὸν] Nonnulli libri ἐς αὐτοῦς,
 quod placet Gronovio, ad Cam-
 bysem et Mandanen haec refe-
 renti, quae ad Astyagem per-
 tinere patet. In seqq. quod

χρόνος τῆς ἐκθέσιος τῆ ἡλικίῃ τοῦ παιδὸς ἐδόκεε
 2 συμβαίνειν. ἐκπλαγεῖς δὲ τούτοισι, ἐπὶ χρόνον ἄ-
 φθογγος ἦν. μόγις δὲ δὴ κοτε ἀνενειχθεῖς, εἶπε,
 θέλων ἐκπέμψαι τὸν Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον 40
 3 μοῦνον λαβὼν βασανίσῃ· „Ἀρτεμβαρῆς, ἐγὼ ταῦτα
 „ποιήσω, ὥστε σὲ καὶ τὸν παῖδα τὸν σὸν μηδὲν
 4 „ἐπιμέμφεσθαι.“ Τὸν μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμπει·
 τὸν δὲ Κῦρον ἦγον ἔσω οἱ θεράποντες, κελεύσαν-
 5 τος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δὲ ὑπελέλειπτο ὁ βουκό- 45
 λος μοῦνος, μουνωθέντα τάδε αὐτὸν εἶρετο ὁ Ἀστυά-
 γης, κόθην λάβοι τὸν παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ παρα-
 δούς; ὁ δὲ ἐξ ἑωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν
 6 τεκουῖσαν αὐτὸν ἔτι εἶναι παρ' ἑωυτοῦ. Ἀστυάγης
 δὲ μιν οὐκ εὖ βουλευέσθαι ἔφη, ἐπιθυμέοντα ἐς
 ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι· ἅμα τε λέγων ταῦτα, 50

vulgo nunc legitur ἐλευθερω-
 τέρη, id ex coniectura fluxit;
 quare secundum vestigia codi-
 cum reduximus ἐλευθερωτέρη;
 quippe eius responsio magis li-
 bero homini atque ingenuo con-
 venire videbatur, quam servulo
 et subdito infimae conditionis.

μόγις δὲ δὴ κοτε ἀνενει-
 χθεῖς] μόγις δὴ — κοτὲ i. e.
 tandem aliquando s. aegre tan-
 dem. Formulam aliquot exem-
 plis, monente Cr., illustravit
 Heindorfius ad Platon. Prota-
 gor. pag. 480. ἀνενειχθεῖς est
 se recipiens, se colligens. Qua
 de significatione diximus in Creu-
 zeri Melett. III pag. 54. Eusta-
 thius, ut idem Cr. notat, de
 usu verbi ἀνενεγκεῖν disputat
 ad Homeri Odys. VIII, 428
 pag. 319, 21, nec huius loci
 oblitus est. Explicat illud per

ἀναπνεύειν. — Infra ἔσω
 cum rec. dedimus p. vulg. εἶσω.

μουνωθέντα τάδε αὐτὸν
 εἶρετο ὁ Ἀστυάγης] Haec cer-
 te plurimorum librorum et scri-
 ptorum et impressorum lectio,
 quam ex uno Sancrofti libro
 Schweigh. et Gaisford. muta-
 runt in μουνωθέντα δὲ (pro
 τάδε). Alii libri: μουνωθέντα
 δὲ, τάδε, alii μουνόθεν τάδε,
 quod Gronovius amplexus est.
 Wesselingius ac Valcken. pro
 τάδε malunt δ' ἢ, Schweigh. τε.
 Quorum neuter nobis placet,
 qui cum Matthiae in vulgata
 adquiescendum duximus. Nam,
 ut de reliquis taceam, istud δὲ
 minus convenit structurae nec
 nisi per anacoluthiae quoddam
 genus rite explicari poterit.

ἐπιθυμέοντα ἐς ἀνάγκας
 μεγάλας ἀπικνέεσθαι] ἀνάγκαι

7 ἐσήμεαινε τοῖσι δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ, ἀρόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας, οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν 8 ζόντα λόγον. ἀρχόμενος δὴ ἀπ' ἀρχῆς διεξίει, τῇ ἀληθινήν χρεώμενος· καὶ κατέβαινε ἐς λιτὰς τε, καὶ 117 συγγνώμην ἑωυτῷ κελεύων ἔχειν αὐτόν. Ἀστυάγης 55 δὲ, τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀληθινήν ἐκφήναντος, λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιεέτο. Ἀρπάγῳ δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος, καλέειν αὐτὸν τοὺς δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἄρπαγος, εἴρετό μιν ὁ Ἀστυάγης· „Ἄρπαγε, τέφῳ δὴ μόρφῳ τὸν παῖ- 60 „δα κατεχρήσαο, τὸν τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς 2 „γεγονότα τῆς ἐμῆς;“ Ὁ δὲ Ἄρπαγος, ὡς εἶδε τὸν βουκόλον ἔνδον ἔοντα, οὐ τρέπεται ἐπὶ ψευδέα ὁδὸν, ἵνα μὴ ἐλεγχόμενος ἀλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε· „ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸ παιδίον,

117
Harpagi execu-
satio.

et hic et paulo post sunt *tortura*, quibus bubulcum verum dicere cogebant. Monuit Wesseling. tum ad h. l. tum ad Diodor. III, 14. — τὸν ζόντα λόγον i. e. rem, ut erat; s. verum. Conf. supra I, 95, ubi vid. Infra I, 117: — τὸν ἰθὺν ἔφαινε λόγον, quod ad sententiam certe non differt.

καὶ συγγνώμην ἑωυτῷ κελεύων ἔχειν αὐτόν] Immerito haerent viri docti in participio κελεύων, quod propter antecedens κατέβαινε, quocum per particulas τε καὶ coniunctum est, mutatum voluerunt in κελεύει s. ἐκέλευεν. Quibus iure non obsecutus est Schweighaeuserus, locutionem ita explicans, ut ad κελεύων, quod in omnibus libris comparet, mente repeti velit κατέβαινε; quod

ipsum verbum constanter ista notione cum participio construat, ut I, 90. 118. IX, 94. Rectius tamen Matthiae in Gr. Graec. §. 631, 4 pag. 1300 h. l. ad eos retulisse videtur, in quibus subitum orationis transitum e verbo finito in participium et vice versa notamus, praesertim cum hoc structurae genus Nostro haud sit infrequens.

Cap. CXVII.

λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιεέτο] scil. τοῦ βουκόλου; „minorem eius rationem habuit, minorem ei culpam tribuit.“ — In seqq. ad vocem κατεχρήσαο cf. quae ad I, 82 fin. de huius verbi significatione monita sunt. — Pro μόρφῳ Aldina male τρόφῳ.

„ἐβούλενον σκοπῶν ὅπως σοί τε ποιήσω κατὰ νόον, 65
 „καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ γενόμενος ἀναμάρτητος, μήτε θυ-
 3 „γατρί τῆ σῆ μήτε αὐτῷ σοι εἶην ἀθύντης. ποιέω
 „δὴ ᾧδε. καλέσας τὸν βουκόλον τόνδε, παραδίδωμι
 „τὸ παιδίον, φᾶς σέ τε εἶναι τὸν κελεύοντα ἀπο-
 „κτεῖναι αὐτό. καὶ λέγων τοῦτό γε, οὐκ ἐψευδό- 59
 4 „μην· σὺ γὰρ ἐνετέλλεο οὕτω. παραδίδωμι μέντοι 71
 „τῷδε κατὰ τάδε, ἐντειλάμενος θεῖναι μιν ἐς ἐρη-
 „μον οὖρος, καὶ παραμένοντα φυλάσσειν ἄχρι οὗ
 „τελευτήσει· ἀπειλήσας παντοῖα τῷδε, ἣν μὴ τάδε
 5 „ἐπιτελέα ποιήσῃ. ἐπεὶ τε δὲ, ποιήσαντος τούτου
 „τὰ κελεύόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας 75
 „τῶν εὐνούχων τοὺς πιστοτάτους, καὶ εἶδον δι’
 „ἐκείνων, καὶ ἔθαψά μιν. οὕτως ἔσχε, ᾧ βασιλεῦ,
 „περὶ τοῦ πράγματος τούτου· καὶ τοιούτῳ μὶόν
 „ἐχρήσατο ὁ παῖς.“

ὅπως σοί τε ποιήσω] ποι-
 ἦσω cum recentt. edidimus, li-
 bris consentientibus. Vulgo
 ποιῶ. Quod sequitur alterum
 ποιῶ (δὴ ᾧδε), cum Gaisfor-
 dio e ternis libris mutavimus in
 ποιέω. Pro γενόμενος Schwgh.
 recepit γινόμενος, probante
 Gaisfordio, apud quem tamen,
 operarum credo incuriā, in textu
 ipso exstat γενόμενος; quod
 idem nos cum Matthiae reliqui-
 mus.

Θεῖναι μιν ἐς ἐρημον οὖρος]
 Vulgo ἔρημον retracto accentu.
 Sed Schweigh. dedit ἐρημον (ut
 ὁμοῖος, ἐτοῖμος) tum codicum
 ob auctoritatem, tum Reizii ius-
 su in Praefat. ad Herod. p. 9.

ἣν μὴ τάδε ἐπιτελέα ποιή-
 ση] i. e. nisi haec effecta de-
 disset, s. nisi haec perfecisset,
 exegisset. Locutionem illustrant
 exempla a Wesselingio allata,
 ex Melissae epist. p. 749 (Py-
 thagg. fragmm. ed. Gal.). Stob.
 Serm. LXXVII p. 460. Conf.
 infra I, 124. — Mox unus li-
 ber: καὶ εἶδον, sine neces-
 sitate. — Pro ἔθαψα Thomas
 Mag. p. 415 ex hoc loco lau-
 dat ἔθαψάμην, quod forte ferri
 possit, si intelligatur: sepeliend-
 dum curavi. Sed omnes libri
 retinent ἔθαψα, probante ac-
 tuente Gronovio ad I, 111, qui
 activo verbo in his Nostrum
 fuisse usum docet, III, 62. VI,
 30. VII, 117.

118

Astyages iram
diesimulat.

Ἄρπαγος μὲν δὴ τὸν ἰθὺν ἔφαινε λόγον. Ἀστυά-80
 ρης δὲ, κρύπτων τὸν οἱ ἐνείχεε χόλον διὰ τὸ γερονός,
 πρῶτα μὲν κατάπερ ἤκουσε αὐτὸς πρὸς τοῦ βουκόλου
 τὸ πρῆγμα, πάλιν ἀπηγγέτο τῷ Ἀρπάγῳ· μετὰ δὲ, ὡς
 οἱ ἐπαλιλλόγητο, κατέβαινε λέγων, ὡς „περίεστί τε ὁ
 2, „παῖς, καὶ τὸ γεγονός ἔχει καλῶς. Τῷ τε γὰρ πεποιη-
 „μένῳ, ἔφη λέγων, ἔς τὸν παῖδα τοῦτον ἔκαμνον με-85
 „γάλως, καὶ θυγατρὶ τῇ ἑμῇ διαβεβλημένος οὐκ ἐν ἐ-
 3, „λαφρῷ ἐποιεύμην. ὡς ὦν τῆς τύχης εὖ μετεστεώσῃς,
 „τοῦτο μὲν, τὸν σεωντοῦ παῖδα ἀπόπεμψον παρὰ
 „τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα· τοῦτο δὲ, (σῶστρα γὰρ τοῦ
 „παιδὸς μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμῇ αὐτῇ προσ-90

Cap. CXVIII.

κρύπτων τὸν οἱ ἐνείχεε χό-
 λον] Stephanus de suo muta-
 verat ἐνείχεε libris omnibus in-
 vitis. Est vero ἐνείχεε utique
 dictum pro ἐνείχε, ut ἔψεε I,
 48 et ὄφλεε VIII, 26 ab ἔψω
 et ὄφλον, monente Buttmano
 de mira hac solutione tertiae
 personae in εε pro ε Gramm.
 Graec. mai. II p. 31. Schweig-
 haeuserus ad explicandam for-
 mam cogitaverat de verbo ἐνε-
 χέω (pro ἐνέχω), ut συμβαλλέω
 pro συμβάλλω, alia huius
 generis Ionibus sane haud in-
 frequentia, de quibus supra
 iam monuimus. — De κατέβαι-
 νε conf. ad I, 116 fin. In for-
 ma ἐπαλιλλόγητο mirum quan-
 tum codices variant, nec tamen
 ita, ut quidquam melius sive
 quod ad accuratiorē formae
 intelligentiam conducere queat,
 inde elicias. Buttmannus in
 Gramm. mai. I p. 325 malit eam

ad illas referre, in quibus re-
 duplicatum augmentum negle-
 ctum est.

ἔφη λέγων] mira locutionis
 abundantia, Nostro haud inu-
 sitata. Sic V, 36. 50 etc. coll.
 I, 122. 125. Conf. Matth.
 §. 636 pag. 1310. — In seq.
 κάμνειν est aegre ferre, dolere,
 indeque dativum rei habet ad-
 iunctum.

οὐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιεύ-
 μην] i. e. haud leviter tuli.
 Quod unus habet liber ἐλαφρῶς,
 id merito glossam censuerunt
 viri docti. Laudat Wesselin-
 gius Dion. Cass. 39 p. 114 et
 58 p. 714. Eiusdem fere ge-
 neris est, quod infra legimus
 II, 121 §. 4. VI, 13: ἐν κέρ-
 δεῖ ἐποιεῦντο.

σῶστρα γὰρ τοῦ παιδὸς
 μέλλω θύειν] Hanc meliorem
 verborum ordinem e libris ad-
 scivimus cum Schwgh. et Gaisf.
 Vulgo γὰρ positum erat post
 παιδός. Σῶστρα (s. σωτήρια)

119 „κέεται,) πάρισθι μοι ἐπὶ δεῖπνον.“ Ἄρπαγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἀμαρτίας οἱ ἐς δέον ἐγεγόνεε, καὶ ὅτι ἐπὶ τύχησι χρηστῆσι ἐπὶ δεῖπνον κέκλητο, ἦϊε 2 ἐς τὰ οἰκία. ἐσελθὼν δὲ τὴν ταχίστην, ἦν γὰρ οἱ 95 παῖς εἷς μῶνος, ἔτεα τρία καὶ δέκα κου μάλιστα γεγωνῶς, τοῦτον ἐκπέμπει, λέγειν τε κελεύων ἐς Ἄστύαγρος, καὶ ποιέειν ὅ τι ἂν ἐκεῖνος κελεύῃ. αὐτὸς δὲ περιχαρῆς ἔων, φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκνησάντα. Ἄστύαγρος δὲ, ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἄρπαγος παῖς, σφάξας αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελὼν, τὰ μὲν ὤπτησε, τὰ δὲ ἔψησε τῶν κρεῶν. εὔτυκτα 1 4 δὲ ποιησάμενος, εἶχε ἐτοῖμα. ἐπεὶ τε δὲ, τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δεῖπνου, παρησαν οἱ τε ἄλλοι δαιτυμόνες καὶ ὁ Ἄρπαγος, τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ

Harpagus in convivio apud regem pastus filii sui carnibus, potuit calamitate sua intellecta regem adulari.

sunt sacra, quae pro re aliqua servata diis fiunt ab hominibus, gratiam huius rei et agentibus et quasi referentibus. — Paulo post meliores πάρισθι, quod non repudiavimus.

Cap. CXIX.

ὅτι τε ἡ ἀμαρτίας οἱ ἐς δέον ἐγεγόνεε] i. e. quod peccatum ei bene recte (i. e. in id, quod debuit) cesserat. Locutio ἐς δέον supra occurrit I, 32, ubi conf. Add. I, 186. In seqq. ἐπὶ τύχησι χρηστῆσι est: bonis avibus, felicibus auspiciis; quod dicendi genus vel ex Vigeri Idiotism. p. 620 notum.

ὅ τι ἂν ἐκεῖνος κελεύῃ] κελύῃ, quod cum recent. dedimus, satis tuentur linguae le-

ges, quae non optativum (ut vulgo, κελεύοι), sed coniunctivum in his enuntiationibus flagitant.

εὔτυκτα δὲ ποιησάμενος, εἶχε ἐτοῖμα] ἐτοῖμα, quod in Sanctofiti libro non legitur, abesse vult Wesselingius, quum idem notet atque εὔτυκτα, quod ipsum a Grammaticis exponitur vocabulo ἐτοῖμα. Nec tamen talis copia sermonis in Herodoto nos offendere debere, bene monuit Schweigh. laudans Nostri I, 123: κατειργασμένου δὲ τούτου καὶ ἐόντος ἐτοίμου. Inde recte verteris: „Quae ubi bene praeparata essent, in promptu ille habuit.“ De ἐπεὶ τε in seqq., quod Iones ponere solent loco simplicis particulae ἐπεὶ, laudant Gregor. Corinth. Dial. Ion. §. 26 ibique Koen.

Ἄστυάγει παρεπιθέατο τράπεζαι ἐπιπλέαι μηλείων⁵
 κρεῶν· Ἀρπάγῳ δὲ, τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ, πλὴν
 κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τὰ 60
 ἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ἐπὶ κανέῳ κα-
 5 τακεκαλυμμένα. ὡς δὲ τῷ Ἀρπάγῳ ἐδόκεε ἄλις ἔχειν
 τῆς βορῆς, Ἄστυάγῃς εἶρετό μιν, εἰ ἠσθεῖν τι τῆ¹⁰
 θοίνῃ· φαιμένου δὲ Ἀρπάγου καὶ κάρτα ἠσθηῖναι,
 παρέφερον, τοῖσι προσέκειτο, τὴν κεφαλὴν τοῦ
 παιδὸς κατακεκαλυμμένην, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς
 πόδας· Ἄρπαγον δὲ ἐκέλευον προστάντες ἀποκαλύ-
 6 πτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται αὐτῶν. πειθόμενος¹⁵
 δὲ ὁ Ἄρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτων, ὄρᾳ τοῦ παιδὸς
 τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, οὔτε ἐξεπλάγῃ, ἐντός τε ἑωυ-
 τοῦ γίνεται. εἶρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἄστυάγῃς, εἰ γι-
 7 νώσκουσι ὅτεν θηρίου κρέα βεβρώκοι. ὁ δὲ καὶ γι-
 νώσκειν ἔφη, καὶ ἀρεστὸν εἶναι πᾶν τὸ ἀν βασι-
 λεὺς ἔρδη. τούτοισι δὲ ἀμειψάμενος, καὶ ἀνα-²⁰
 λαβῶν τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν, ἦϊε ἐς τὰ οἰκία. ἐν-

παρεπιθέατο τράπεζαι
 ἐπιπλέαι] De tertiae personae
 pluralis forma in imperfecto
 παρεπιθέατο cf. Matth. §. 204,
 7, b pag. 378 coll. §. 214
 p. 409. Ad seqq. conf. Theo-
 phil. ad Autolic. III p. 282 ed.
 Wolf.

παρέφερον, τοῖσι προσέκει-
 το] Laudat haec Thomas Mag.
 p. 752, quo πρόσκειμαι idem
 esse commonstret atque ἀνά-
 κειμαι. Est enim τοῖσι προσέ-
 κειτο: quibus hoc munus, hoc
 officium erat, s. quibus hoc
 mandatum erat. Nec multum
 differt, quod modo legimus I,
 118: τοῖσι θεῶν τιμῇ αὐτῇ
 προσκείται i. e. „quibus hicce

honor convenit, s. ad quos hicce
 honor pertinet.“

ἐκέλευον προστάντες] Noli
 scribere προσστάντες, prouti
 fecit Schweigh. Tu vide ad I,
 86. — In seqq. pro vulg. αὐ-
 τῶν cum Gaisf. scripsimus
 αὐτῶν, libris iubentibus.

καὶ ἀρεστὸν εἶναι πᾶν κ. τ.
 λ.] In qua responsione orien-
 talium indolem regisque sum-
 mum cultum adeoque vene-
 rationem cognoscimus. Retulit
 haec quoque Seneca de ira III,
 15 ac similem quandam respon-
 sionem, quam Edgar Anglorum
 rex a filio unius de principum
 ab ipso interfecti accepit,
 enarrat Larcherus.

θεῦτεν δὲ ἔμελλε, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἀλίσας θάψειν τὰ πάντα.

120 Ἀρχάγῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην ταύτην ἐπέδηκε. Κύρου δὲ περὶ βουλευῶν ἐκάλεε τοὺς αὐτοὺς τῶν μάγων οἳ τὸ ἐνύπνιον οἱ ταύτῃ ἔκριναν. ἀπικομήνους δὲ εἶρετο ὁ Ἀστυάγης, τῇ ἔκρινάν οἱ τὴν ὄψιν· 25 οἱ δὲ κατὰ ταῦτα εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεῦσαι χρῆν τὸν παῖδα, εἰ ἐπέξωσε καὶ μὴ ἀπέθανε πρό- 2 τερον. Ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτοὺς τοῖσδε· „Ἔστι τε „ὁ παῖς, καὶ περίεστι· καὶ μιν, ἐπ’ ἀγροῦ διαιτώ- „μενον, οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐστήσαντο βασι- 3 „λέα. ὁ δὲ πάντα, ὅσα περ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασι- 30 „λέες, ἐτελέωσε ποιήσας. καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ „θυρωρούς, καὶ ἀγγελιηφόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάν- „τα διατάξας εἶχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαί- 4 „νεται φέρειν;“ Εἶπαν οἱ μάγοι· „Εἰ μὲν περι- „εστί τε, καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίης 35 „τινὸς, θάρσει τε τούτου εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἔχε „ἀγαθόν· οὐ γὰρ ἔτι τὸ δεύτερον ἄρξει. παρὰ σμι- „κρὰ γὰρ καὶ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια κεχώρηκε· καὶ

Rex de Cyro de-
liberatus, Magis
affirmantibus
credit, somnii
fatum impletum
esse.

Cap. CXX.

εἰ ἐπέξωσε] ἐπέξωσε ra-
gil forma verbi ἐπιζῶω, quod
alias in praesenti tantum atque
imperfecto occurrit. Cf. Matth.
§. 236 p. 462. Buttmann. Gr.
Gr. maior. II pag. 145. Unde
apparet, male ex Aldo propa-
gari ἐπέξωσε, quod meliores
libri reiiciunt. Quos eosdem
secuti, in seqq. cum Gaisfordio
dedimus βασιλέες pro vulg. βα-
σιλῆες. — De iis, qui h. l. di-
cuntur ἀγγελιηφόροι, cf. supra
ad I, 114.

καὶ τὰ λοιπὰ πάντα διατά-
HERODOT. I.

ξας εἶχε] εἶχε praebuit San-
crofti liber loco vulgatae ἤρχε,
quae glossam sapit. Hinc pro-
bante iam dudum Toupio in
Emendd. ad Suid. P. III p. 454
ed. Lips. cum Schwg. et Gaisf.
haud cunctanter recepimus. Lo-
cutionem ipsam attigimus supra
I, 37 init. — In proxime seqq.
pro φέρειν unus habet ἔχειν;
quod utrumque dici posse mo-
net Wesseling. e Nostri loco
VI, 19 coll. V, 81. VIII, 144.
Nec hoc rarum aut infrequens.

παρὰ σμικρὰ γὰρ — ἔνια
κεχώρηκε] Hoc ad sensum non

„τά γε τῶν ὄνειράτων ἐχόμενα, τελέως ἐς ἀσθενὲς
 5 „ἔρχεται.“ Ἀμείβεται Ἀστυάγης τοῖσδε· „Καὶ αὐ- 40
 „τὸς, ᾧ μάγοι, ταύτη πλείστος γνώμην εἰμί, βασι-
 „λέος ὀνομασθέντος τοῦ παιδὸς, ἐξήκειν τε τὸν
 „ὄνειρον, καὶ μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶναι δεινὸν
 6 „οὐδὲν ἔτι. ὅμως μὲν γε τοι συμβουλεύσατέ μοι,
 „εὖ περισκεψάμενοι, τὰ μέλλει ἀσφαλέστατα εἶναι 45
 7 „οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν.“ Εἶπαν πρὸς ταῦτα
 οἱ μάγοι· „ὦ βασιλεῦ, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν περὶ
 „πολλοῦ ἐστὶ κατορθοῦσθαι ἀρχὴν τὴν σὴν. κείνωσ
 „μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦται, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον περι-
 „ιοῦσα, ἐόντα Πέρσῃν· καὶ ἡμεῖς, ἐόντες Μῆδοι, 50

valde differt ab eo, quod con-
 tinuo legitur: ἐς ἀσθενὲς ἔρ-
 χεται. Namque παρὰ hic ea-
 dem fere notione, quā πρὸς s.
 εἰς, sequente accusativo poni
 videtur, recte monente Matth.
 in Gramm. Graec. §. 588, c
 pag. 1173. Hinc verte: Nam-
 que in exiguum etiam oracula
 nonnulla nobis exierunt, s. ces-
 serunt, i. e. levem, pusillum
 exitum habuere. Quae sequuntur
 τὰ τῶν ὄνειράτων ἐχόμενα,
 sunt ea, quae ad somnia perti-
 nent huiusque sunt generis. E
 nostro scriptore huc faciunt loci
 a Wesselingio laudati I, 193.
 III, 25. V, 49. VIII, 142. Add.
 II, 77. Alia plurima laudat
 Stallbaum. ad Platon. Phileb.
 pag. 29. Eundem Pausaniae
 usum attigit Siebelis. ad II, 30
 §. 9.

ἐς ἀσθενὲς ἔρχεται] Infra
 non diversa significatione dixit:
 ἀποσκήψαντος τοῦ ἐνυπνίου
 ἐς φλαῦρον. Ac monet Schwgh.

ἔρχεται hic idem esse, quod in
 simili argumento alias frequens
 legitur ἐξέρχεται VI, 82. 107
 et hoc ipso capite mox ἐξήκειν.
 In quibus quae peculiaris sit
 vis praepositionis ἐς, vix quem-
 quam latebit.

ταύτη πλείστος γνώμην εἰ-
 μί] i. e. in hac maxime sum
 sententia. De πολὺς sufficient,
 quae iam Vigerus habet de Idi-
 otismm. pag. 138. Conf. quo-
 que supra I, 98 ibique not. —
 βασιλέος cum Gaisf. e Sanerofsti
 libro dedimus pro vulg. βασι-
 λῆος. Vid. supra ad I, 94.
 Paulo infra ubi recurrit, idem
 sic rescripsimus.

περὶ πολλοῦ ἐστὶ] i. e. plu-
 rimum nostrā interest, magni
 facimus. Conf. supra I, 73, ne
 plura in dictione haud difficili.

ἐς τὸν παῖδα τοῦτον περιού-
 σα] περιούσα, quod e melio-
 ribus libris nunc restitutum est,
 illustravit Valckenarius aliquot
 locis, ubi regnum s. imperium

- „δουλούμεθά τε, καὶ λόγου οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς
 8 „Περσέων, ἔοντες ξεῖνοι· σέο δ' ἐνεστεῶτος βασι-
 „λέος, ἔοντος πολιήτεω, καὶ ἄρχομεν τὸ μέρος, καὶ 61
 „τιμὰς πρὸς σέο μεγάλας ἔχομεν. οὕτω ὦν πάντως
 „ἡμῶν σέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς προοπτεόν ἐστί.
 9 „καὶ νῦν εἰ φοβερόν τι ἑωρῶμεν, πᾶν ἂν σοι προ-55
 „εφράζομεν· νῦν δὲ ἀποσκήψαντος τοῦ ἐνυπνίου
 „ἔς φλαῦρον, αὐτοὶ τε θαρσέομεν, καὶ σοὶ ἔτερα
 „τοιαῦτα παρακελευόμεθα· τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ
 „ὀφθαλμῶν ἀπόπεμψαι ἔς Πέρσας τε καὶ τοὺς γει-
 121 „ναμένους·“ Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάργης, ἐχάρη 60 Cyrus in Persi-
 τε, καὶ καλέσας τὸν Κῦρον, ἔλεγέ οἱ τάδε· „ὦ 61 an ad parentes
 „παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου οὐ τελέην ἠδί-
 dimissus.

sic dicitur in aliquem περιῖέναι, περιελθεῖν et quae eius sunt generis. Conf. Herod. II, 120. III, 65. 140. VI, 111. I, 7. 96. 187. 210. Alios aliorum locos vid. in Valckenarii nota ad h. l. — λόγου οὐδενὸς γίνεσθαι πρὸς τινοσ ἐστὶν: nihil aestimari ab aliquo, nullo loco, nullo in numero haberi. Comparantur similia apud Nostrum quaedam: I, 143. III, 146. IV, 135. IX, 80, alia.

σέο δ' ἐνεστεῶτος βασιλέος] ἐνεστεῶτος de rege, quasi τῷ θρόνῳ ἐνεστεῶτος dici, ex hoc loco annotavit Valcken. ad III, 66. Sed possis quoque cum Schweigh. ἐνεστῶτος accipere eo sensu, quo κατεστηκῶτος vel ὦν; quamquam Valckenarianam rationem et accuratorem et exquisitiorem videri non nego. In seqq. ἀποσκήπτειν idem fere quod ἐξέροχθεσθαι, ἐξήκειν de insomnio, quod exitum in-

venit s. expletur; ita ut ἀποσκήπτειν ἔς φλαῦρον (cuius loco male quidam libri φαῦλον, haud rara certe confusione) sit: in rem nullius momenti s. exiguam exire, cedere. Conf. ad initium capitis monita.

καὶ σοὶ ἔτερα τοιαῦτα παρακελευόμεθα] ἔτερα τοιαῦτα sunt alia talia i. e. similia, et adverbii potestate, similiter. Hinc cum Wytttenbachio in Selectt. historicc. pag. 352 vertimus h. l.: „et ipsi confidimus et te item confidere hortamur.“ Qui idem vir alia excitat huius dictionis exempla; ex Herodoto laudat I, 191. 207. II, 150. III, 47. 79. — In fine capitis οἱ γεινόμενοι poni pro οἱ γονεῖς, participium pro substantivo, monet Matthiae §. 570 p. 1126.

Cap. CXXI.

δι' ὄψιν ὀνείρου οὐ τελέην] i. e. propter somnii visum

„κεον, τῇ σεωτουῦ δὲ μοίρῃ περιείς· νῦν ὦν ἴθι
 „χαίρων ἐς Πέρσας, πομπὸς δ' ἐγὼ ἅμα πέμψω.
 „ἐλθῶν δὲ ἐκεῖ, πατέρα τε καὶ μητέρα εὐρήσεις,
 „οὐ κατὰ Μιτραδάτην τε τὸν βουκόλον καὶ τὴν 65
 „γυναῖκα αὐτοῦ.“

122

Exceptus a suis
 cum ingenti lac-
 titia. Fama de
 nutrice illius ca-
 ne [1, 110].

Ταῦτα εἶπας ὁ Ἄστυάγης, ἀποπέμπει τὸν Κῦ-
 ρον. νοστήσαντα δὲ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία,
 ἐδέξαντο οἱ γεινόμενοι· καὶ δεξάμενοι, ὡς ἐπύθον-
 το, μεγάλως ἀσπάζοντο, οἷα δὴ ἐπιστάμενοι αὐτίκα
 2 τότε τελευτήσαν· ἰστόρεόν τε ὅτεω τρόπῳ περιγένοι· 70
 το. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς πρὸ τοῦ μὲν οὐκ εἰδέναι,
 ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖστον, κατ' ὁδὸν δὲ πυθέσθαι
 πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην. ἐπίστασθαι μὲν γάρ, ὡς
 βουκόλου τοῦ Ἄστυάγεος εἴη παῖς· ἀπὸ δὲ τῆς κει-
 θεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν πομπῶν πυθέσθαι.

vanum, s. magis ad verba:
 non perfectum, quod non expleri
 debuit; eo quod non perfectum,
 vanum erat. Confero equidem
 Aeschyl. S. c. Th. 832 ed.
 Blomf. ὦ μέλαινα καὶ τελεῖα
 — Ἄρᾶ. Mox scripsimus cum
 Schweigh. et Gaisf. περιείς (pro
 περιεῖς), ut infra I, 124. —
 De γὰρ, quod orationem inci-
 pit, conf. supra ad I, 8. 24.
 Refertur enim ad id, quod se-
 quitur; sic h. l. ad verba νῦν
 ὦν ἴθι χαίρων.

νῦν ὦν ἴθι χαίρων] i. e.
 nunc igitur abi, contentus tua
 sorte, immunis omni damni ma-
 lique. Conf. de χαίρων Her-
 mann. ad Viger. p. 766 seq.
 — In fine capitis verba: οὐ κα-
 τὰ Μιτραδάτην τε τὸν βουκό-
 λον καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ so-

nant: non eius conditionis ac lo-
 ci, cuius sunt Mitradates bu-
 bulcus illiusque uxor. Ubi κατὰ
 similitudinis significationem ex-
 primit, de qua Matth. Gr. Gr.
 §. 581, b pag. 1153. Add.
 Ast. ad Platon. Rem publicam
 pag. 599.

Cap. CXXII.

ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς πρὸ
 τοῦ] Quod pro φὰς quidam
 exhibent σφέα, aut σφέας, quod
 Vallae etiam versio Latina ex-
 pressit, id librariorum incuriae
 tribuimus, qui Herodoteum di-
 cendi genus abundans hoc mo-
 do deleverunt. Conf. supra I,
 118. — πάθην in seqq. est
 idem fere quod πάθος, casus,
 calamitas. Conf. I, 52. 123.

3 τραφήναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικός. 75
 ἥϊέ τε ταύτην αἰνέων διὰ παντός· ἦν τέ οἱ ἐν τῷ
 λόγῳ τὰ πάντα ἢ Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες, παραλαβόν-
 τες τὸ οὔνομα τοῦτο, ἵνα θειοτέρως δοκῆ τοῖσι
 Πέρσησι περιεῖναι σφι ὁ παῖς, κατέβαλλον φάτιν
 ὡς ἐκκείμενον Κῦρον κύων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν 80

123 ἢ φάτις αὕτη κεχώρηκε. Κύρω δὲ ἀνδρουμένω,
 καὶ ἔοντι τῶν ἡλικίων ἀνδρευοτάτῳ καὶ προσφιλεστά-
 τῳ, προσέκειτο ὁ Ἄρπαγος, δῶρα πέμπων, τίσασθαι

Harpagus odio
 regis in vindictae
 occasionem dilato,
 Cyrum adultum
 exstimulat regni spe in a-
 vum, litteris mis-
 sis intra exentem
 ratum leporem
 insutiv.

ἥϊέ τε ταύτην αἰνέων διὰ
 παντός] Nos in his nihil mutavimus, ad Matthiae Gramm. §. 559, c pag. 1106 lectores ablegantes, unde discant, verba ἥϊω, ἔρχεσθαι, εἶμι saepe iungi participiis, ita ut fere abundare videantur. Sed offendit in hac structura Schweigh. et in Varr. Lectt. scribi mavult ἥϊέ τε ταύτην ἐπαινέων, quod periphrastice dictum sit pro ἐπῆνει ταύτην; ἥϊε vero pro ἦν inveniri I, 181. 195. Nec raro ita verbum εἶμι iungi participiis, ut I, 57 ἦσαν ἰέντες, I, 146 ἦν γινόμενα, III, 108 etc. Sed libri omnes h. l. offerunt ἥϊε, uno excepto Sancrofti libro, in quo est εἶη; nec quidquam mutandum, monente quoque censore in Ephemer. Ienens. 1817 nr. 165 pag. 382, et Gallo censore, Letronne (Iourn. d. Savans 1817 pag. 44 seq.), qui de locutione ipsa et participii usu monens, suo sermone ita reddidit: „il alloit la louant toujours.“

ἦν τέ οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα] Explicuit Hermannus ad

Viger. pag. 727: „omne sermonum argumentum erat ei Cyno,“ beneque monstravit discrimen inter τὰ πάντα et πάντα omisso articulo. Unde profecit Matth. §. 438 pag. 819.

κατέβαλλον φάτιν κ. τ. λ.] κατέβαλλον cum Schwgh. et Gaisf. pro vulg. κατέβαλον. Paulo post cum eodem Gaisf. e quibusdam libris reposuimus κεχώρηκε, cum vulgo esset κχωρήκεε.

Cap. CXXIII.

Κύρω δὲ ἀνδρουμένω] Insolitam contractionem in εν pro ου, quae in hac voce aliisque similibus invenitur, non prae-termisit Matthiae Gr. Gr. §. 51 not. 2 pag. 119, qui idem propter dativum, verbo προσκεῖσθαι additum, consulendus §. 402, b p. 735. Significat illud h. l. instare (alicui) sollicitando, incitando. In ἐνεώρω Herodotus vulgarem atque communem Graecis formam ὀρώω secutus est, cum alias Ionum more scriberet ὀρώω. Cf. Matth. l. l. §. 10 pag. 44.

2' Ἀστυάγεα ἐπιθυμίων. ἀπ' ἑαυτοῦ γὰρ, ἕοντος Ἰδι-85
 ὄτεω, οὐκ ἐνεώρα τιμωρίην ἔσομένην ἐς Ἀστυάγεα
 Κῦρον δὲ ὀρέων ἐπιτρεφόμενον, ἐποιέετο σύμμα-
 χον, τὰς πάθας τὰς Κύρου τῆσι ἑαυτοῦ ὁμοιούμε-
 3νος. πρὸ δ' ἔτι τούτου τάδε οἱ κατέγραστο· ἕον-
 τος τοῦ Ἀστυάγεος πικροῦ ἐς τοὺς Μήδους, συμ-
 μίσγων ἐνὶ ἐκάστῳ ὁ Ἄρπαγος τῶν πρώτων Μή-90
 δων, ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κῦρον προσθησαμένους, τὸν
 4' Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιληΐης. κατειργασμένου
 δὲ οἱ τούτου, καὶ ἕοντος ἑτοίμου, οὕτω δὴ τῷ Κῦ-
 ρῳ διαιτωμένῳ ἐν Πέρσῃσι βουλούμενος ὁ Ἄρπαγος
 δηλῶσαι τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς 62
 εἶχε, ἅτε τῶν ὀδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ ἐπιτεχνᾶ-96
 ται τοιούδε. λαγὸν μηχανησάμενος, καὶ ἀνασχίσας
 τούτου τὴν γαστέρα, καὶ οὐδὲν ἀποτίλας, ὡς δὲ

Κῦρον δὲ ὀρέων ἐπιτρε-
 φόμενον] Abresch. in Dilu-
 cidd. Thucydid. p. 209 reposuit
 ἐπιτρεφόμενον (sc. τὴν ἀρχὴν
 s. βασιλείαν, ut I, 7. II, 121)
 ut sit: „cernens Persarum illi
 traditum imperium.“ Cui tamen
 iure non obsecutus est Wesse-
 lingius, ipse accuratius vulga-
 tam interpretans: „Cyrum cer-
 nens *increscentem, adaugescen-*
tem.“ Atque Wytttenbachius in
 Selectt. hist. pag. 353 hoc ver-
 bum referendum docuit ad an-
 tecedens nomen *τιμωρίην*, ex
 quo subaudiendum *τιμωρόν*, ut
 talis inde enascatur loci senten-
 tia: „*Nam ipse, ut privatus,*
non sibi videbatur is esse, qui
vindictam ab Astyage exigere
posset: at Cyrum videns crescere
in spem vindictae (sibi crescere

et alii vindicem); hunc socium
sibi adiunxit.“

πρὸ δ' ἔτι τούτου *κ. τ. λ.*] Male quidam *πρός*. Est enim haec Herodoti sententia, iam antea (i. e. iam ante hoc pactum cum Cyro haec (defectionem sc. ab Astyage et vindictam de isto sumendam) ab Harpago esse praeparata eo nimirum tempore, quo, cum Astyages acerbus esset in Medos, cum uno istorum principe consilia agitaverat de Astyage deliciendo. — In seqq. scripsimus *κατειργασμένου* cum Gaisf. Vulgo *κατεργασμένου*.

καὶ οὐδὲν ἀποτίλας] Locum a virorum doctorum conaminibus proba interpretatione vindicavit Wesselingius, „Harpagus leporis artificiose tractati

εἶχε, οὕτω ἐσέθηκε βιβλίον, γράψας τὰ οἱ ἐδόκειε.
 5 ἀποθήσας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα
 δοῦς, ἅτε θηρευτηῖ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ,
 ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας· ἐντειλάμενός οἱ ἀπὸ 1
 γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὸν Κύρῳ ἐπειπεῖν, αὐτο-
 χειρὶ μιν διελεῖν, καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιεῦντι
 124 παρῆναι. Ταῦτα δὲ δὴ ὧν ἐπιτελέα ἐγίνετο· καὶ
 2 ὁ Κύρος παραλαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέσχισε. εὐρῶν δὲ 5
 ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνεὸν, λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ
 γράμματα ἔλεγε τάδε· „Ὡ παῖ Καμβύσειω, σὲ γὰρ
 „θεοὶ ἐπορέωσι· οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τοσοῦτον τύ-
 3 „χης ἀπίκευ. σὺ νῦν Ἀστυάγεα τὸν σεωντοῦ φο-
 „νέα τίσαι. κατὰ μὲν γὰρ τὴν τούτου προθυμίην 10
 „τέθνηκας· τὸ δὲ κατὰ θεοῦς τε καὶ ἐμὲ περιεῖς.
 4 „τά σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι, σέο

ventrem scidit, nihilque pilorum
 vellens, prout erat, ita indidit
 libellum.“ Ita non opus legere
 ἀ π ο τ ε ἰ λ α ς. μηχανᾶσθαι
 Schweigh. reddidit: *callide in-*
struere. — ὁ λαγὸς Ionum for-
 mam esse ex Athenaeo IX p. 400
 monet Wesselingius. Vulgarem
 formam λαγῶν hic plerique libri
 ostendunt. — De vi vocis ἅτε
 (*utpote*), quae bis hoc capite le-
 gitur, vide sis Matth. §. 486, 4
 pag. 908. — In fine capitis,
 quid sit ἀπὸ γλώσσης (*ore tenus*,
 mündlich), satis Lexica docent.
 Extrema verba cum Schweigh.
 sic vertere licet: „*necesse esse,*
ut illa suâ manu eum (leporem)
exenteret, neque quisquam hoc
facienti adsit.“

Cap. CXXIV.

ἐπιτελέα ἐγίνετο] Conf. su-
 pra ad I, 117.

ὦ παῖ Καμβύσειω, σὲ γὰρ
 θεοὶ ἐπορέωσι] De usu parti-
 culae γὰρ vere causali vidimus
 ad I, 8. Sententiam sic sup-
 plet Hermann. ad Viger. p. 829:
 „*te enim alloquor, quem respi-*
ciunt dii.“ Rectius Ast. ad Pla-
 ton. Phaedr. pag. 224: „*nunc*
ulciscere; te enim dii respiciunt
(i. e. quia tibi dii favent);“
 quam rationem quoque secutus
 est Matthiae Gramm. Gr. §. 615
 p. 1242, ubi vid. Conf. paulo
 antea I, 121.

κατὰ μὲν γὰρ τὴν τούτου
 προθυμίην] κατὰ hic valet:
 quod attinet ad, secundum. Vid.
 Matthiae l. I. §. 581 pag. 1153,
 ita vertentem: *soviel auf seinen*
Willen ankam. — Mox scri-
 psimus περιεῖς, ut supra I,
 121.

„τε αὐτοῦ περὶ ὡς ἐπρήχθη, καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἄστυ-
 „άγεος πέπονθα, ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδω-
 5 „κα τῷ βουκόλῳ. σὺ νῦν ἦν βούλη ἐμοὶ πεῖθε-
 „σθαι, τῆσπερ Ἄστυάγης ἄρχει χώρης, ταύτης 15
 6 „ἀπάσης ἄρξεις. Πέρσας γὰρ ἀναπέισας ἀπίστα-
 „σθαι, στρατηλάτες ἐπὶ Μήδους· καὶ ἦν τε ἐγὼ
 „ὑπὸ Ἄστυάγεος ἀποδεχθῶ στρατηγὸς ἀντὶα σεῦ,
 „ἔστι τοι τὰ σὺ βούλει, ἦν τε τῶν τις δοκίμων 20
 7 „ἄλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἀποστάντες ἀπ’
 „ἐκείνου, καὶ γενόμενοι πρὸς σέο, Ἄστυάγεα κα-
 „ταιρέειν πειρήσονται· ὡς ὦν ἐτοίμου τοῦ γε ἐν-
 „θάδε ἰόντος, ποίει ταῦτα, καὶ ποίει κατὰ τάχος.“

125

Persarum populi,
 et Cyri artes im-
 pellentis eos ab
 Astyage deficere.

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κύρος, ἐφρόντιζε ὅτεω τρό-
 πῳ σοφωτάτῳ Πέρσας ἀναπέισει ἀπίστασθαι. φρον- 25
 τίξων δὲ, εὐρίσκειται ταῦτα καιριώτατα εἶναι· ἐποίησε

στρατηγὸς ἀντὶα σεῦ] Valde in his variant libri. Quidam exhibent ἀντῆσαι; cui Wesselingius adponit Homeri locum ex Iliad. 16, 423, ubi occurrit hoc verbum, adiuncto genitivo; quam structuram rariorem esse Eustathii commentatoris verba declarant. Nos nihil mutamus. — In seqq. γίνεσθαι s. εἶναι πρὸς τινος est stare ab aliquo, praecipiente Matthiae Gr. Gr. §. 590, a pag. 1178.

Cap. CXXV.

ἐποίησε δὲ τὰ δε] τὰδε cum Schweigh. et Gaisf. reduximus. Male contra meliorum librorum fidem vulgo ταῦτα. Pertinet vero hoc τὰδε, ut ταῦτα, quod proxime antecedit, ad sequentia. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 470

pag. 870. Quod ad argumen- tum attinet, inquisivit Heeren. in libro cui titulus Ideen etc., I, 1 pag. 400 seq. Dolo enim Cyrus effecisse notat, ut princeps dux omnium gentium Persarum eligeretur, simili fere modo, quo posthac Dschingischian inter Mongolos, antequam expeditiones suas inciperet, ad summum imperium evectum esse narrant. Persas vero tunc temporis valde rudes atque inultos fuisse, ex ipsa Herodoti narratione de iis, quae Cyrus peregerit, satis apparere merito idem nos admonet. — βιβλίον in seqq. intellige de libello ficto, s. chartà regià, quam regis mandata ad ipsum transmissa continere simulabat Cyrus.

2 δὲ τὰδε. γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἄλλην
 τῶν Περσέων ἐποιήσατο· μετὰ δὲ, ἀναπτύξας τὸ
 βιβλίον καὶ ἐπιλεγόμενος, ἔφη Ἀστνάγέα μιν στρα-
 3 τηγὸν Περσέων ἀποδεικνύναι. „Νῦν, ἔφη τε λέ- 30
 „γων, ᾧ Πέρσαι, προαγορεύω ὑμῖν, παρεῖναι ἔκα-
 „στον ἔχοντα δρέπανον.“ Κῦρος μὲν ταῦτα προη-
 4 γόρευσε. Ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· καὶ τὰ

ἄλλην — ἐποιήσατο] ἄλλην
 i. e. ἐκκλησίαν (*concionem*), ut
 Hesychius exponit. Alia ex
 inscriptionibus profert Rose In-
 scriptt. pag. 280.

ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γέ-
 νεα] Niebuhrus in Hist. Ro-
 man. I p. 308 ed. secund. hic
gentem poni vult pro *tribu*; quā
 quidem voce alias reddunt Grae-
 corum *φρήτρον*; quod paulo
 post invenimus tanquam partem
gentis. Ex iis vero, quae hoc loco
 ab Herodoto disseruntur, in-
 telligimus, Persas primitus fuis-
 se nomadum gentem et quidem
 magnam partem montes inco-
 lentem; fuisse illos pro more
 istiusmodi nationum divisos per
 plures gentes, quas nobis di-
 cere licet: *Stämme*, *Horden*,
 diversas inter se tum honore et
 gradu tum vitae ipsius genere
 victusque ratione. Atque re-
 centiores huius terrae peregrina-
 tores hodieque eadem fere re-
 pererunt, quae tam multo ante
 retulerat Herodotus. Maxima
 enim incolarum pars, per gen-
 tes dispertita, quarum singulis
 singuli praesunt duces, tum se-
 des fixas tenet, tum taberna-
 culis usa, loca habitandi crebro
 commutat; ita ut agricolarum

numerus inferior sit nomadum
 numero; quorum vitae generi
 ipsa terrae indoles ac natura
 multum favet. Tu conf. eun-
 dem Heerenium l. I. I pag. 396
 seq., qui idem bina inde con-
 cludit, nec nobis ad universam
 Herodoti de Persis narratio-
 nem, quae hoc primo libro con-
 tinetur, intelligendam praeter-
 mittenda. Negat enim Persa-
 rum nationem sibi aequalem pa-
 rique modo exultam fuisse;
 cum eius pars tantum ad domi-
 nationem reliquorum Asiae po-
 pulorum pervenerit et ab iis
 ipsis, quos vicerat subiectosque
 tenuit, cultior reddita fuerit,
 reliquis in eodem statu, quo
 ante fuerant, permanentibus,
 vitamque barbaram fere agenti-
 bus. Alterum illud ponit vir
 doctus, apud Persas primitus
 omnia pertinuisse ad gentes ea-
 rumque instituta (*Stamm und
 Stammverfassung*), ex quibus
 rei publicae ordo atque imperii
 ratio sensim sensimque prove-
 nerit. Nostra aetate similes
 apud Persas inveniuntur tribus
 s. gentes, ut recentiores harum
 rerum testantur scriptores. Cf.
 Hammer. in Wien. Jahrb. VIII
 p. 319 seqq. 395 seqq., qui ab

μὲν αὐτῶν ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέπεισε ἀπί-
 στασθαι ἀπὸ Μήδων. ἔστι δὲ τὰδε, ἐξ ὧν ὦν ὦλλοι 35
 πάντες ἀρτέαται Πέρσαι· Πασαργάδαι, Μαράφιοι,
 5 Μάσπιοι. τούτων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι· ἐν τοῖσι 63
 καὶ Ἀχαιμενίδαί εἰσὶ φρήτορ, ἔνθεν οἱ βασιλεῖες οἱ
 6 Περσεῖδαι γερόνασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἷδε·

Herodoto decem tantum gentes enumeratas esse miratur, cum duodecim memoret Xenophon ipseque Herodotus alias duodenarium numero valde amet. Pleasque autem istas gentes etiamnum in Persarum lingua agnoscimus nominibus, cum Achaemenidae sint *Adschem*, *Dai Dahistan*, *Mardi Merd* (i. e. *vir*), *Germani Garma*, *Sagartii Salghar*, *Moraphii Merw* etc.

ἀρτέαται] i. e. *pendent*. Ionum more dictum pro ἡρτηνται; conf. III, 19. VI, 109. V, 31. IX, 68. Falsâ lectione inductus Stephanus Byzantinus ex hoc loco recenset *Arteutas*, gentem. — Paulo ante cum Gaisf. dedi αὐτῶν pro αὐτέων et mox τούτων pro τουτέων. Quod pro (ἐξ) ὧν Struve (Quaest. Herod. Spec. p. 44. 45) scribendum censet — τῶν, id libris repugnantibus reponere non sum ausus.

Πασαργάδαι] Primi atque nobilissimi e Persis, quosque mox Noster ἀρίστους hanc ob causam appellat. Quas vero haec gens tenuit regiones, in iis Cyrus post condidisse fertur urbem illam eiusdem nominis, sedem regiam, bene tamen discernendam a Persepolis urbe. Atque etiam huc *Fusa* s. *Pasû*

unamquamque urbem dici voluit, quae frequens sit et satis ampla. Haec prima Persarum gens tantum prae reliquis excelluisse videtur, ut haud iniuriâ dixerit Heeren. l. l. p. 398 nostram Persarum historiam nequaquam ad universum Persarum populum pertinere, sed primarum tantum esse gentium atque inprimis Pasargadarum gentis. Neque hoc ab orientaliu rebus alienum, ut periti sciunt. Inter familias autem singulas, quibus haec gens (ut reliquae gentes) constabat, primo loco Achaemenidas fuisse ex eodem Herodoto discimus; quippe e quibus reges exiere Persarum. Quae ipsa quantopere cum orientalium populorum ac regnorum indole conveniant, idem commonstrat V. D. l. l. p. 399, ubi alia aliarum gentium instituta similia profert. „*Ἀβραχαιμενίδαί* (pro *Ἀχαιμενίδαί*), ut sint *Abrahami* posterî, scribi vult vir doctus in *Monthly Review*, Mai p. 38-47.“ Cr.

Μαράφιοι, Μάσπιοι] *Moraphii* referuntur ad Ptolemaei *Marrasium*, quae urbs sita septentrionem et orientem versus a Persepolide. Conf. *Rennel Geog. Her.* pag. 509. De *Maspis* nihil aliunde constat.

Πανθιαλαῖοι, Ἀηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι· οὗτοι μὲν πάν- 40
τες ἀροτῆρες εἰσὶ. οἱ δὲ ἄλλοι, νομάδες· Δάοι, Μάρ-

Πανθιαλαῖοι, Ἀηρουσιαῖοι]
De his gentibus nihil memoriae
proditum reperio.

Γερμάνιοι] Vulgo iidem cen-
sentur atque *Carmani*, qui ter-
ram *Kerman* incolunt atque ad-
huc agris colendis operari di-
cuntur. Conf. Larcher. Tab.
Geogr. s. v. p. 223 seq. Ham-
merus, ut modo notavimus, ad
tribum *Karma*, quae nunc vo-
catur, eos refert. Alio tamen
loco (Wien. Jahrb. II p. 319
seq. coll. IX p. 39) ex orienta-
libus potissimum scriptoribus
probatum it, nomen *Germano-
rum* s. *Sermanorum* ad eos pro-
prie pertinere, qui Buddhae
cultum sequantur, ut intelliga-
mus eam gentem omnium anti-
quissimam ac primitivam, quae
ex montibus Asiae superioris,
ubi omnium rerum humanarum
feruntur incunabula, in cam-
pos dein locaque inferiora de-
scenderit, ubi Persis aliisque
gentibus originem dederit. Un-
de quoque *Dschermaniae* nomen,
quo omnis terrae tractus ultra
Oxum olim nuncupatus sit. Hinc
terram Erman, quae nunc dici-
tur Transoxana s. Chowaresem,
pro antiquissima Germanorum
patria haberi vult, Germanos-
que ipsos sub nomine primitivo
Dschermanorum apud orientales
scriptores commemorari monet
usque ad saeculum decimum
quartum. Vid. in Krusii Archiv
etc. I, 2 pag. 124 seqq. Sed
plura de Germanorum origini-

bus discendi cupidos *Cr.* aman-
dat ad Norberg. De origg. Ger-
mann. apud Tacitum in Opusc.
Acadd. III nr. XXXVII p. 591
(ed. Lond. Suec. 1819). Ham-
mer. Geschicht. d. Redekunst.
Pers. p. 8. 137. Adelong. in
Mithrid. et Vater. ibid. I p. 278.
II p. 167 seq. De ipsa *Germa-
niae* ac *Germanorum* voce com-
parentur, quae Hess. excitavit
ad Tacit. German. 2 §. 6 p. 14.

Δάοι] *Dai* tenuisse dicuntur
loca arenosa ac deserta in ori-
entali Caspii maris litore. Cum
nomades fuerint, haud mirum
in sedibus huius gentis accura-
tius constituendis et in ipso eius-
dem nomine multum antiquos
variare. Conf. Creuz. laudd. ad
Olympiod. Commentt. in Plat.
Alcib. p. 148 et Ritter. Erd-
kunde II p. 520. Ad terram,
quae nunc dicitur *Dahistan*, quae
eadem Alexandri magni tempore
a Derbicibus magnam partem
erat occupata, *Davos* refert Van
der Chys in Comment. Geogr.
ad Arrian. (Exped. Alex. III,
11) pag. 62.

Μάρδοι] In montibus in-
ter Mediam et Persidem collo-
catis habitasse videntur (cf. Ar-
rian. Ind. 40. Curt. V, 6 §. 17),
ab iis *Mardis* inde distinguendi,
qui ad australem Caspii maris
ripam sedes habuerunt. De his
post Danquetil, S. Croix, alios
monuit Van der Chys l. l. ad
III, 11. IV, 18 coll. III, 24.
IV, 6, sive pag. 62. 76. 87. 90.

126 **δοι, Δροπικοί, Σαγάρτιοι.** Ὡς δὲ παρήσαν ἄπαντες ἔχοντες τὸ προειρημένον, ἐνθαῦτα ὁ Κύρος (ἦν γὰρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης ὅσον τε ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα σταδίους ἢ εἴκοσι πάντη) τοῦτόν σφι τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέ-
 2 ρῃ. ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμε-
 45 νον ἄεθλον, δευτέρᾳ σφι προεῖπε, ἐς τὴν ὑστεραί-
 3 ῃν παρεῖναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τὰ τε αἰ-
 πόλια καὶ τὰς ποιμένας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κύρος πάντα τοῦ πατρὸς συναλίσσας ἐς τὰντὸ, ἔθνε, καὶ
 παρεσκεύαζε ὡς δεξόμενος τῶν Περσέων τὸν στρα-
 50 τόν· πρὸς δὲ, οἶνω τε καὶ σιτίοισι ὡς ἐπιτηδεωτά-
 4 τοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κα-
 τακλίνας ἐς λειμῶνα, ἐνώχεε. ἐπεὶ τε δὲ ἀπὸ δει-
 πνου ἦσαν, εἴρετό σφεας ὁ Κύρος κότερα τὰ τῇ

Videtur etiam haec gens pro nomadum ratione nullas firmas tenuisse sedes. Conf. Larcher. Tab. Geogr. s. v. coll. Rennel. l. supra l. et supra Her. I, 84.

Δροπικοί, Σαγάρτιοι] De Dropicis nihil relatun reperio. Sagartii memorantur infra VII, 85; quippe quorum octo mille equites Xerxis exercitum sequebantur. Incolas esse regionis Zagatai, qui a Scythis s. Tartaris originem ducant et in Persicis partibus septentrionalibus atque orientalibus nunc habitent, Rennelius suspicatur l. l. p. 510.

Cap. CXXVI.

εἴκοσι πάντη] Recte nobis sic cum Schweigh. scripsisse videmur e libris probatis pro vulgata πάντα, quam vocem

sequentibus verbis τοῦτόν σφι n. τ. λ. adstruunt. Ita πάντη (quaquaversum) I, 181. II, 168.

ἔθνε, καὶ παρεσκεύαζε ὡς δεξόμενος τῶν Περσέων τὸν στρατόν] θύειν hic simpliciter est mactare, παρασκευάζειν est parare, instruere epulas, quibus Persarum exercitum excepturus erat Cyrus. Hoc enim sibi vult l. l. δέχεσθαι, eodem modo de hospitibus coenâ laute instructâ excipiendis adhibitum V, 18. VII, 119. Dativi qui sequuntur οἶνω et σιτίοισι pertinent ad δεξόμενος. Nam tum pecudum mactatarum carne, tum vino ac pane Persas in epulis excepturus erat Cyrus. — In seqq. ἀπὸ δειπνου εἶναι a coena discedere, coenâ sumtá abire, satis notum. Cf. Matth. §. 572 pag. 1128 seq.

προτεραίη εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἰρετώτε-
 5 ρα. οἱ δὲ ἔφασαν, πολλὸν εἶναι αὐτῶν τὸ μέσον. 55
 τὴν μὲν γὰρ προτέρον ἡμέρον πάντα σφι κακὰ ἔχειν
 6 τὴν δὲ τότε παρεούσαν, πάντα ἀγαθὰ. Παραλα-
 βῶν δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος παρεγύμνου τὸν
 πάντα λόγον, λέγων· „Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν
 „ἔχει. βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι, ἔστι τάδε 60
 „τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθὰ, οὐδένα πόνον δουλο-
 „πρεπέα ἔχουσι· μὴ βουλομένοισι δὲ ἐμέο πείθεσθαι,
 „εἰσὶ ὑμῖν πόνοι τῷ χθιζῷ παραπλήσιοι ἀναρίθμη-
 7 „τοι. νῦν ὧν ἐμέο πειθόμενοι, γίνεσθε ἐλεύθεροι.
 „αὐτός τε γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγονώς τάδε ἐς
 „χεῖρας ἄγεσθαι· καὶ ὑμέας ἡγήμαι ἄνδρας Μῆ-65

πολλὸν εἶναι αὐτῶν τὸ μέ-
 5 σον] αὐτῶν cum Gaisf. dedi-
 mus pro αὐτέων. In seqq. πα-
 ραγυμνοῦν (τὸν λόγον) i. e.
 nudare, patefacere, aperire; ut
 apud Plotinum pag. 162, B ed.
 Basil., ad quem locum plura
 nobis dabit Creuzerus.

βουλομένοισι μὲν ἐμέο πεί-
 5 θεσθαι] Rarior verbi πείθε-
 σθαι structura cum genitivo lo-
 co dativi ne quem offendant.
 Laudant enim similia e nostro
 scriptore V, 33. VI, 12. V,
 29. Tu vide sis Matth. §. 362,
 4 pag. 677.

δοκέω θείῃ τύχῃ γεγο-
 5 νώς] θείῃ τύχῃ est formula
 non valde dispar ab ea, quae
 I, 111 legitur κατὰ δαίμονα,
 et ab aliis huius generis, quae
 excitat Valckenar. ad Herod.
 III, 153, κατὰ θεὸν, κατὰ
 τύχην κ. τ. λ. Namque ex ve-
 terum sententia, ut ait Valcke-

narius l. l. providae dei curae
 suberat etiam, quae Fors dice-
 batur, sive *Fortuna*, τύχῃ.
 Conf. Herod. IV, 8. V, 3. 92.
 et Livium I, 4 (forte *quadam*
divinitus), ubi vid. I. F. Gro-
 novium. — Verba sequentia:
 τάδε ἐς χεῖρας ἄγεσθαι verte:
 ut haec adgrediar atque susci-
 5 piam, s. magis ad verbum: ut
 haec in manus meas abducam,
 i. e. in potestatem meam redigere
 coner. Recurrit dictio IV, 79.
 VII, 8.

καὶ ὑμέας ἡγήμαι ἄνδρας
 κ. τ. λ.] ἡγήμαι perfectum
 hic pro praesenti tempore acci-
 piendum monet Matth. Gr. Gr.
 §. 505. III pag. 959. — For-
 mulam ὡς ὧν ἔχόντων ᾧδε
 (quae cum ita sint, s. vos, per-
 suasos, hunc esse rerum statum)
 illustrat Wesselingius aliis locis,
 VIII, 144. Sophocl. Ai. 915.

„δων εἶναι οὐ φραυλοτέρους, οὔτε τὰ ἄλλα, οὔτε
 „τὰ πολέμια. ὡς ὦν ἐχόντων ἦδε, ἀπίστασθε ἀπ’
 „Ἀστυάγεος τὴν ταχίστην.“

127

Medi praelio
fusi.

Πέρσαι μὲν νυν προστάτεω ἐπιλαβόμενοι, ἄσμε-
 νοι ἔλευθεροῦντο, καὶ πάλα δεινὸν ποιούμενοι ὑπὸ
 2 Μήδων ἄρχεσθαι. Ἀστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον 70
 πρήσσοντα ταῦτα, πέμψας ἄγγελον, ἐκάλεε αὐτόν. 64
 ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν, ὅτι
 πρότερον ἤξει παρ’ ἐκείνου ἢ αὐτὸς Ἀστυάγης βου-
 3 λήσεται. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης Μήδους
 τε ὠπλισε πάντας, καὶ στρατηγὸν αὐτῶν, ὥστε
 θεοβλαβῆς ἔων, ἀπέδεξε Ἐσπαρον, λήθην ποιεύ- 75
 4 μενος τὰ μιν ἐόργεε. ὡς δ’ οἱ Μῆδοι στρατευσά-
 μενοι τοῖσι Πέρσησι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες αὐ-
 τῶν ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τοῦ λόγου μετέσχον· οἱ δὲ
 αὐτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας· οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθε-
 5 λοκάκεόν τε καὶ ἔφευγον. Διалуθέντος δὲ τοῦ Μη- 80
 δικοῦ στρατεύματος αἰσχροῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα
 ὁ Ἀστυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κῦρῳ· „Ἄλλ’ οὐδ’
 2 „ὡς ὁ Κῦρός γε χαιρήσει.“ Τοσαῦτα εἶπας, πρῶ-
 του μὲν τῶν μάγων τοὺς ὄνειροπόλους, οἱ μιν ἀνέ-
 3 γνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀνεσκολόπισε. 85

128

Altero praelio
Astyages ipse vi-
ctus et vivus ca-
ptus a. 550.

Cap. CXXVII.

καὶ στρατηγὸν αὐτῶν, ὥστε
 θεοβλαβῆς ἔων κ. τ. λ.] Et hic
 et paulo infra αὐτῶν e pluribus
 codd. adscivimus. Vulgo ex
 Aldo propagatum erat αὐτέων.
 — θεοβλαβῆς dicitur is, qui
 a diis mente quasi captus red-
 ditur (βλαβεῖς ὑπὸ τοῦ θεοῦ
 τὴν φρένα), ut amens stolidus
 capiat consilia perverseque agat.
 Conf. VIII, 137.

λήθην ποιούμενος τὰ μιν
 ἐόργεε] De verbo ποιείσθαι,

ubi duplicem accusativum ad-
 scivit, monuimus ad I, 68. For-
 man ἐόργεε propter rarum aug-
 menti genus laudat Matthiae
 §. 161 pag. 297 coll. pag. 458,
 ubi de radice ἔργω, unde per-
 fectum secundum ἔοργα apud
 Epicos. In seqq. pro συνέμισγον
 unus cod. ἔμισγον, alii συνέμι-
 γον, prava literarum transposi-
 tione, qualem itidem advertunt
 I, 185. VI, 14. VII, 40.

Cap. CXXVIII.

τούτους ἀνεσκολόπισε] i. e.

μετὰ δὲ, ὥπλισε τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν Μήδων
 3 ἐν τῷ ἄστει. νέους τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας. ἔξα-
 γαγῶν δὲ τούτους, καὶ συμβαλῶν τοῖσι Πέρσῃσι,
 ἐσώθη· καὶ αὐτὸς τε Ἀστυάγης ἐξωγήθη, καὶ
 129 τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε. Ἔοντι δὲ αλ-
 χυαλώτῳ τῷ Ἀστυάγει προστάς ὁ Ἄρπαγος, κατέ-
 χαιρέ τε καὶ κατεκερτόμεε, καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐ-90
 τὸν θυμαλγέα ἔπεα, καὶ δὴ καὶ εἶρετό μιν, πρὸς τὸ
 ἔωυτοῦ δεῖπνον, τό μιν ἐκείνος σαροῖ τοῦ παιδὸς
 ἐθοίνισε, „ὅ τι εἶη ἢ ἐκείνου δουλοσύνη ἀντι τῆς

Harpago insultanti quid Astyages captivus responderit.

eos e palo suspendit. Quod hic Medorum occurrit supplicium, inde ad ipsos transiit Persas, ubi patibuli vel crucis poena haud raro memoratur. Lege sis Brissonium de reg. Pers. princ. II, 215 pag. 574 et quae nos ad Ctesiae Persicæ. §. 36 pag. 176 diximus. Ad argumentum comparentur Diodori Siculi Excerptt. de Virtutt. et Vit. II pag. 553 ed. Wessel. De pugnis illis, quas memorat Herodotus, nihil aliud relatum apud veteres reperimus, nisi quae obiter narrantur haud magni momenti a Plutarcho de virtutt. mulier. pag. 246, A.

Cap. CXXIX.

καὶ ἄλλα λέγων — καὶ δὴ καὶ εἶρετό μιν] Structuram loci si quaeras, non dispar illa erit ei, quam ad I, 116 fin. attingimus. Paulo ante reliquimus προστάς, cuius loco Schweigh. προστάς. Sed vid. supra I, 86. 119.

πρὸς τὸ ἔωυτοῦ δεῖπνον] i. e. quod attinet ad illam ipsius

coenam, de illa ipsius coenâ. Non valde dispar, quod legimus supra I, 38. πρὸς ὧν τὴν ὄψιν ταύτην τὸν γάμον τοι τοῦτον ἔσπευσα, ubi vid. annotat. Hinc male nostro in loco quis maluit πρὸς τοῦ δεῖπνου.

τό μιν ἐκείνος σαροῖ — ἐθοίνισε] In accusativo rei (τὸ), quem praeter personae accusativum (μιν) hic adiunctum habet verbum ἐθοίνισε, equidem non offendor, cum longum eorum verborum indicem perlustrarem, quae simili fere modo construuntur; vid. Matth. Gr. Gr. §. 421 not. 1 p. 772 seq., ubi nostri loci non oblitus est, cum similem structuram verbi εὐωχεῖν Platonico loco illustraret. Hinc nulla emendandi causa, neque huius voculae, neque reliquorum verborum, quae sequuntur sanissima illa quidem, sed pravis virorum doctorum coniecturis agitata, quas silentio premere praestat. Iungenda autem sunt haec verba ὅ, τι εἶη ἢ ἐκείνου κ. τ. λ. superio-

2 „βασιλῆτης.“ ὁ δέ μιν προσιδῶν ἀντείρετο, εἰ ἔω-
 3 τοῦ ποιέεται τὸ Κύρου ἔργον. Ἄρπαγος δὲ ἔφη, 95
 αὐτὸς γὰρ γράψαι, τὸ προῆγμα ἔωτοῦ δὴ δικαίως
 4 εἶναι. Ἀστυάγης δὲ μιν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ „σκαι-
 „ότατόν τε καὶ ἀδικώτατον ἔοντα πάντων ἀνθρώ-
 „πων· σκαιώτατον μὲν γε, εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα
 „γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἔωτοῦ γε ἐπρήχθη τὰ παρε-
 „όντα, ἄλλῳ περιέσθηκε τὸ κράτος· ἀδικώτατον δὲ,
 „ὅτι τοῦ δείπνου εἵνεκεν Μήδους κατεδούλωσε. 1
 5 „εἰ γὰρ δὴ δέον πάντως περιθεῖναι ἄλλῳ τέῳ τὴν
 „βασιλῆτην, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶναι
 „Μήδων τέῳ περιβαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περ-
 6 „σέων. νῦν δὲ Μήδους μὲν, ἀναιτίους τούτου ἔόν-5
 „τας, δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγυμέναι· Πέρσας

ribus: εἶρετό μιν. Caeterum pro ἐθοίονισε bini codd. ἐθοί-
 νησε, probante Valckenario at-
 que Schaefero.

αὐτὸς γὰρ γράψαι] De hu-
 iuscemodi enuntiationis per parti-
 culam γὰρ orationis interpositis
 conf. ad I, 24 dicta.

τὸ προῆγμα ἔωτοῦ δὴ δι-
 καίως εἶναι] Hanc meliorem
 verborum ordinem cum Gais-
 fordio reduximus. Vulgo δὴ
 ponebatur ante ἔωτοῦ, qui
 genitivus stricte iungi debeat
 verbo εἶναι. Nam factum istud
 iure suum dici haberique ille
 contendit.

εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα γε-
 νέσθαι, εἰ δὴ κ. τ. λ.] Primum
 εἰ causam hic reddit, explican-
 dumque fere ut ὅτι (quod ipsum
 paulo post legitur), auctore
 Matthiae in Gramm. Gr. §. 617
 pag. 1252. Alterum εἰ δὴ —

γε est si quidem s. quandoqui-
 dem. — περιτιθέναι hic sim-
 pliciter est: tribuere, permittere,
 ut infra III, 81. 142 et apud
 alios auctores.

εἰ γὰρ δὴ δέον πάντως πε-
 ριθεῖναι κ. τ. λ.] Orationis an-
 nacoluthiam, cum desideretur
 verbum finitum, quo referatur
 particula εἰ, bene expedit
 Matth. l. l. §. 556 not. 2 p. 1094.
 Namque docet, post εἰ mente
 supplendum esse: ἄλλῳ περιέ-
 σθηκε τὸ κράτος, et δέον inde
 interpretatur: quia oportuisset;
 ita ut plane eadem sit structura
 orationis atque priori in parte,
 ubi est: εἰ παρεὸν αὐτῷ βασι-
 λέα κ. τ. λ. Add. Werfer. in
 Actt. phil. Monacc. I pag. 112.
 — De usu participiorum παρε-
 ὄν et δέον monere haud opus.
 In fin. capit. δεσπότης iam ex-
 citavimus supra ad I, 111.

„δὲ, δούλους ἔοντας τὸ πρὶν Μήδων, νῦν γερονέ-
„ναι δεσπότης.“

130 Ἀστυάγης μὲν νυν, βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε
καὶ τριήκοντα, οὕτω τῆς βασιληΐης κατεπαύθη.
Μῆδοι δὲ ὑπέκνυψαν Πέρσῃσι διὰ τὴν τούτου πι-
κρότητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἄλως ποταμοῦ Ἀσίης
ἐπ' ἔτεα τριήκοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα, πάρεξ
2 ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἤρχον. Ὅστ' ἔρω μέντοι χρόνον
μετεμέλησέ τέ σφι ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν

Quam diu Medi
Asiae impera-
rint. Parsit A-
styagi Cyrus.

Cap. CXXX.

ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἄλως
ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τριή-
κοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέον-
τα κ. τ. λ.] De argumento hu-
ius loci copiosius tractavimus ad
Ctesiae fragmenta p. 439 seqq.,
quae nonnihil emendata, re-
tractata, aucta, in Excursu ad-
iicienda curavimus. De formu-
la δυῶν (rectius quam δυῶν)
δέοντα conf. I, 14 fin. ἢ ἄνω
Ἄλως ποταμοῦ Ἀσίη quae
sit Asiae pars, satis puto intel-
ligi ex iis, quae disputavimus
ad I, 72. Paulo ante cum re-
centt. dedimus κατεπαύθη,
quod et libri manu scripti me-
liores iubebant et geminus No-
stri locus VI, 71. Vulgo κατε-
παύθη, quod ut Ionicum ex
hoc certe loco non probare de-
bebat Buttmannus in Gramm.
maior. I pag. 448.

πάρεξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι
ἤρχον] Ad has Scytharum ex-
peditiones Asiaeque dominatio-
nem per duodetriginta annos
similia, quae in Persico carmi-
ne Schahnameh narrantur, re-

HERODOT. I.

fert Hammer. in Wiener Jahr-
büch. IX p. 13. Illic enim Kei-
kawus rex (quem Cyaxarem esse
vult) per totidem annos inclu-
sus tenetur a Turaniis in saxo-
rum arce.

καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Λαρεί-
ου] Memorabilis locus, quippe
ex quo nonnulla ex parte colligi
poterit, quo usque Herodotus
vixerit, quot annos habuerit
haec ipsa conscribens. Defectio
enim Medorum, de qua hic
scribit auctor, accidit Dario No-
tho regnante, a quo iterum
subacti sunt anno belli Pelopon-
nesiaci vigesimo quarto i. e.
Olympiad. XCIII, 1 sive 408
a. Ch. n. Ita certe Xenophon
Hellen. I, 2 fin. Unde colligunt,
Herodotum ad octogesimū
ferme annum vitam suam
duxisse, cum hoc ipsum postre-
mum sit factum, cuius in He-
rodoti Mysis fiat mentio, for-
sitan multo post opus iam ab-
solutum insertum a scriptore se-
ne. Vid. Dahlmann. Herod.
p. 47. Heyse Quaestt. Herodd.
I p. 42. 70. Quibus Cr. addit
Mazochi Commentt. in Tabb.

ἀπὸ Λαρείου· ἀποστάντες δὲ, ὀπίσω κατεστράφησαν, μάχη νικηθέντες. τότε δὲ ἐπὶ Ἀστυάγεος οἱ 15 Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἤρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίας. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑω- 4 τῶ ἕς ὃ ἐτελεύτησε. Οὕτω δὴ Κῦρος γενόμενός τε καὶ τραφεῖς ἐβασιλευσε· καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης κατεστρέψατο, ὡς εἴρηται μοι

Heracl. p. 102. Sed dubitationem movisse video C. G. Krüger. in Seebode Archiv. f. Philolog. und Paedagog. I (1824) p. 223 seq. not. Cui vix probabile videtur, Medorum defectionem, quae centum quinquaginta post annis sub *Dario Notho* accidit, ab Herodoto indicari simplici formula: ὑστέρῳ χρόνῳ, qui pro more suo dicere debebat χρόνῳ πολλῶ s. πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον aut alio quo modo accuratorem temporis notationem subiungere. Quae cum ita sint, eo inclinat V. D., ut de *Dario Hystaspis* hunc locum intelligere malit, nisi omnino haec Nostri verba seriore aetate ab alio adiecta fuerint.

ἀποστάντες δὲ, ὀπίσω κατεστράφησαν] κατεστράφησαν, cuius loco codices nonnulli κατεστρέψαν, ad rariores atque asperiores Nostri formas Ionicas pertinet, ac probabiliter deducitur a forma στράφω, aliis dialectis haud inusitata, cum στρέφω communis sit dialecti. Conf. Matth. §. 191, 2 pag. 337. Herodot. II, 81. II, 2. VII, 228 et Porson. ad Euripid. Phoeniss.

vs. 986; quos laudat Schweighaeuserus.

Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωτῶ ἕς ὃ ἐτελεύτησε] lungimus hisce Ctesiae testimonium in Excerptt. Persicc. §. 2, qui Astyagem, mira deorum vi compedibus solutum, post ut patrem a Cyro cultum esse refert, qui eius filiam Amytium pro matre ac deinde pro uxore habuerit. De extremis fatibus Astyagis nil relatum invenimus ab Herodoto; sed auctor est idem Ctesias l. I. §. 5 turpiter illum in desertis relictum ac proditum, misere obiisse fame ac siti, splendide tamen post sepultum esse, ne scilicet turpe facinus palam fieret Cyroque ipsi adscriberetur. Quae quidem a regnorum orientalium indole principumque moribus non abhorrent. Conf. ad Ctesiam notat. pag. 107. — In seqq. τούτων iunge cum ὕστερον post illa i. e. post illa, quae de Astyage acta erant, Croesum, qui prior ipsum adgredi coeperat, subegit. Vid. supra I, 75 seqq.

τὸ πρότερον. τοῦτον δὲ καταστρεψάμενος, οὕτω πάσης τῆς Ἀσίας ἤρξε.

131 Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοῖσδε χρωμένους· ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ

Persarum dii et sacrificia.

Cap. CXXXI.

Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοῖσδε χρωμένους] τοῖσδε cum Gaisf. dedimus, prout meliores libri iubebant. Vulgo τοιοῦσδε. — Sequitur hic ubi Cyri ac Persarum, nunc ad summum imperium evectorum mentio facta erat, digressio de huius gentis institutis, religione, totoque vivendi genere. Conf. quae de huiusmodi digressionibus a nobis disputata sunt ad I, 23. I, 56.

ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους ἰδρῦεσθαι] Pendent haec, opinor, ab antecedenti verbo οἶδα, quod hic mente supplendum videtur. Mox tamen huius structurae oblitus, in orationem rectam transit, scribendo ἐπιφέρουσι loco participii ἐπιφέροντας. In quo nolim insistere, cum huiuscemodi transitus haud raro apud Nostrum scriptorem inveniantur. Locutionem ἐν νόμῳ ποιεῖσθαι interpreto equidem: *in more habere*, s. passive: *in more positum esse*. Inde non necesse vertere: *nefas habere*. Eodem modo νομίζειν IV, 59.

In ipso argumento plurimi veterum cum Herodoto consentiunt, quorum locos congesse- runt Brisson. de reg. Pers. prin-

cip. II, 28 et sqq. (coll. Heyde de vet. Pers. relig. III pag. 93) et Davisius ad Cicer. de Legg. II, 10 pag. 234 ed. Creuz. Et consul. ipsum Herodotum VIII, 109. Ac recte quidem in nostro loco insistunt viri docti nostrae aetatis, ex quo simplicitas atque integritas religionis Persarum optime cognoscatur, qua purior et ab humanis superstitionibus magis immunis vix ulla per omnem fuerit antiquitatem. Namque summum numen non imaginibus arte humana factis tanquam symbolis exprimebant colebantque, sed in ipsis aquae et ignis elementis vim divinam venerabantur. Inde nec templis opus, nec statuis nec altaribus affabre factis. Neque obstant, si quae templorum ac statuarum vestigia reperiantur, monente Creuzero in Symbol. I pag. 651. 719 ed. secund. Nam loquitur Herodotus de primitiva magisque pura Persarum religione, cui alia postmodo ex aliarum gentium cultu addita esse, ea ipsa documento sunt, quae continuo apud Nostrum leguntur. Et omnino imagines quasdam deorum in artis operibus haud raro reperiri, testantur quae egregia hanc in rem disputavit Grotefend. in Böttigeri Amalth. II pag. 69 seqq., ipsisque ex ope-

ποιευνμένους ἰδρύνεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιευῶσι μω- 66
 ρίην ἐπιφέρουσι· ὡς μὲν ἔμοι δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀν-26
 θρωποφυίας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς, κατὰπερ οἱ Ἑλ-
 2 ληνες, εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ἐπὶ τὰ ὑψη-
 λότατα τῶν οὐρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν,

ribus in medium protulit. Neque enim eo, quod idololatria quae vocatur a Persarum religione aliena est, omnes imagines divinae earumque usus in gemmis, aliis, excluduntur.

μωρίην ἐπιφέρουσι] i. e. stultitiam illis imputant, stultitiae illos arguunt. Conf. supra I, 26. 68 et Pausaniam haec imitantem I, 23, 10, ubi plura Siebelis. — In proxime seqq. dedimus δοκέειν pro vulg. δοκέει, libris melioribus sic iuventibus. De locutione conf. Reizium ad Viger. de idiotism. p. 744.

ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυίας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς κ. τ. λ.] ἀνθρωποφυίας Valla reddiderat: (deos) ex hominibus ortos. Quem secutus est Kleuker. in Append. ad Zendavest. Vol. II P. 3 p. 5. 13. Malim equidem intelligere deos formae humanae, qui iidem II, 142 dicuntur ἀνθρωποειδέες θεοί. Quo eodem sensu Diodorus IV, 69 Centauros dicit ἀνθρωποφυεῖς i. e. humana formá, figurá, praeditos. Voluit autem Herodotus Graecorum anthropomorphismo, qui dicitur, opponere orientalium doctrinam magis puram exemptamque ab eo, quod materialitatis vocabulo barbaro vulgo designant. Tu vide accuratam dis-

putationem V. D. Ouwaroff. Essais sur les mystèr. pag. 73 — 76 ed. sec., probatam quoque Gallo docto Letronne in Journal d. Sav. 1817 pag. 100 seq. coll. 1816 Octob. pag. 111.

οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν κ. τ. λ.] Persas Iovem veneratos esse, multa veterum testimonia ostendunt a me prolata in nott. ad Ctesiae fragmm. pag. 146. Est enim tenendum, Graecos scriptores, qui Graecis hominibus scriberent, in aliarum nationum diis, cultu, ritibus, aliis describendis ita se accommodasse et applicuisse ad Graecorum mores et instituta, ut quodcumque apud alias gentes numen coli viderent, id nomine appellarent ipsis magis solito eius dei Graeci, ad quem potissimum peregrini numinis significatio atque cultus accedere videretur. Itaque Iovem apud Persas et invenisse Graecos et nuncupasse quid mirum?

νομίζουσι Διὶ μὲν, ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρέων ἀναβαίνοντες] νομίζειν hoc loco est idem atque ἐν νόμῳ ποιεῖσθαι, in more habere, more uti, solere. Conf. I, 133. II, 64. III, 100. IV, 191 etc. Alia laudavit Ástius, a Cr. laudatus, ad Platon. Polit. pag. 557. — Quod vero Persas in montium

τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία καλέοντας·
 θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῆ καὶ πυρὶ καὶ 30
 3 ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύ-
 οῦσι ἀρχῆθεν. ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ
 θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων.
 καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην, Μύλιττα·

caeminibus sacra facere Noster scribit, in eo haud paucos assentientes nactus est scriptores, quorum testimonia protulit Brisson. de reg. Pers. princip. II §. 38. Est potissimum Strabo conferendus, qui Herodoti verba exscripsit XV p. 732 s. 1064, C. Nolo nunc aliarum gentium instituta paria commemorare, quae quoniam in montium cacuminibus deos sibi quasi propiores arbitrabantur, illic inprimis sacra facere solebant. Plura Gesenius, cuius locum *Cr.* adscripsit, in Comment. ad Iesai. LXV, 7 pag. 282. Quae reliqua Noster prodit de religione Persarum, insigniter faciunt ad illius ipsius declarandam simplicitatem. Omnium enim rerum quae habentur principia atque elementa, venerati sunt eaque simplici ratione. Accessit coelum astris repletum et nomine Iovis significatum, duoque praecipua illius lumina, Sol ac Luna, quae omnia simplicem simplicis gentis et quidem montanae cultum declarant. Confer Creuzer. Symbol. I pag. 651. 692 seq. 712 seq.

θύουσι ἀρχῆθεν] Voculam ἀρχῆθεν Herodoto atque Ionibus adscribit Grammaticus in Bekkeri Anecd. I pag. 450,

4. Apud Atticos enim, excepto Aeschylō, inveniri eam negat.

καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην — Μίτραν] Locus memorabilis multumque vexatus. Nos proficiscamur ex iis, quae, ut summam loci, posuit Creuz. in Symbol. I p. 729. Complures enim monet Asiae gentes unum idemque naturae principium femineum (naturam naturatam alii dicunt) variis coluisse cognominibus, ita ut quae aliis esset Venus Urania, eadem aliis diceretur Mylitta, aliis Alitta, Persis *Mitra*. Quamvis enim nomina, formae, attributa huius numinis varia varias apud gentes sint, primariam tamen numinis notionem ac significationem subesse eandem intelligimus. Quae ipsa cum ad coelestes et sidereas rationes multum pertineat, recte pronuntiat Palmblad. (de reb. Babylonn. pag. 44) coniunctam foecundatae et tum foecundantis Lunae, nec non humidae, concipientis, fructus edentis Telluris ideam exprimi. De singulis si quaeramus, videndum ante omnia de *Mitra*, quam deam diserte Noster h. l. nominat, cum vulgo *Mithram* norint deum eundemque *Solem*. Quare, ut fit, lectionem ipsam vario

132 Ἀράβιοι δὲ, Ἀλίττα Πέρσαι δὲ, Μίτραν. Θυσίη 35
 δὲ τοῖσι Πέρσησι περὶ τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἦδε
 κατέστηκε. οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνα-

Ritus in sacri-
 ficando.

modo tentarunt, quam sanam et probam esse nobis persuasit Wesselingius, usus praecipue Ambrosii testimonio contra Symmach. II p. 840, ubi haec leguntur: „Coelestem Afri, *Mithram* Persae, plerique Venerem colunt, pro diversitate nominis, non pro numinis varietate.“ Nolumus immorari in scriptura *Mithram*, sive Ambrosii ipsius incuriae sive librorum socordiae illa sit tribuenda; rem ipsam egregie confirmant Ambrosii verba, qui haud scio an ex ipso Herodoto haec descripserit. Facit eodem nominis ratio, si quidem etymon illius proferunt *mīhr* s. *mīhir* i. e. *amorem*, sive, ut aliis placet, solem. Conf. Hyde de relig. Pers. pag. 129. Sylvestre de Sacy ad St. Croix Recherch. sur les mystères de paganism II pag. 121. Nec aliam crediderim *Mitram* atque eam deam, quae *Anaitis* dicitur aliis scriptoribus, apud Persas culta. De qua plura Zoega in: Abhandlungg. (ed. Welcker.) pag. 101 — 105, alia ut taceam. De *Mitra* dea copiosam instituit disputationem Creuzer. in Symbol. I p. 728 seqq., quae si bene perceperis, intelliges quam prave ii agant, qui ab Herodoto perperam *Mithram* deum in *Mitram* deam transformatum statuunt aut Venerem intelligant planetam, cuius cultus apud Per-

sas, Assyrios, Arabes floruerit. Unum nomino Rhode, über Alter und Werth einig. morgenländ. Urkund. pag. 101 seqq. Hoc igitur firmum certumque teneamus, *Mitram* deam fuisse Persis eam, quam aliis aliae gentes nominibus per omnem fere Asiam coluerint, sive naturam dixeris naturatam, sive principium in rerum natura feminineum, sive Lunam sive Terram. Quae optime inde cum *Venere Urania* apud Syros (I, 105) comparari potuit aut cum *Mylitta* Babyloniorum atque Assyriorum (I, 199), aut cum Arabum *Alitta*. Conf. Creuzer. l. l. et II p. 5. 24 seqq. 123.

Alittam infra III, 8. Noster appellat *Alilat*; quod ipsum hoc quoque loco restitutum volebat Selden. de diis Syr. p. 179. Quam in rem observat A. G. Schlegel. (Ind. Biblioth. II, 3 pag. 316) Herodotum, ubi peregrinas voces expressim proferat, non addere Graecam terminationem, indeque h. l. scribere *Μύλιττα* et *Ἀλίττα*, cum Assyriorum et Arabum lingua declinatione careat, sed *Μίτραν*, quoniam in Persarum lingua inveniatur nominum declinatio.

Cap. CXXXII.

Θυσίη δὲ — ἦδε κατέστηκε] κατέστηκε e tribus codd. cum Gaisfordio adscivimus pro vulg. κατεστήκεε.

καλουσι, μέλλοντες θύειν· οὐ σπονδῆν χρέωνται, 2 οὐκὶ ἀύλῳ, οὐ στέμμασι, οὐκὶ οὐλῆσι. τῶν δὲ ὡς ἐκάστῳ θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ 40 κτήνος, καλέει τὸν θεόν, ἐστεφανωμένος τὸν τιά- 3 ραν μυρσίην μάλιστα. ἐωντῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μούνῳ οὗ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθὰ· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσησι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι, καὶ τῷ

οὐ σπονδῆν χρέωνται, οὐκὶ ἀύλῳ, οὐ στέμμασι, οὐκὶ οὐλῆσι] Pro στέμμασι (*infulis, vittis*) Valckenarius maluit πέμμασι (*libis*), ut infra legitur I, 160 Xenophontis quoque ac Strabonis locis comprobantibus, qui Persas coronatos sacrificasse testantur. Vid. Brisson. de reg. Pers. princip. II §. 40 seq. Sed Herodotus Graecis suis scribebat, non Graeco more sacra fieri a Persis, nec libatione, nec tibia, nec infulis, nec mola ad Graecorum morem utentibus, sed tiarâ, singulari pilei quodam genere, tectis. Quod minus accurate interpretantes reliqui auctores, coronatos et ipsos sacra facere Persas scripserunt. Nec ullus liber addidit coniecturae Valckenarianae.

τῶν δὲ ὡς ἐκάστῳ θύειν θέλει] i. e. *prout eorum* (deorum) cuique sacra facere quis vult. In quibus observamus subiectum quod aiunt neglectum, ex verbo ipso repetendum, ὁ θύων s. ὁ θυτήρ, ut infra II, 47 aliisque in locis, quos explicat Matthiae Gramm. Gr. §. 295 p. 589 seq.

ἐστεφανωμένος τὸν τιάραν μυρσίην μάλιστα] τιάραν, libris melioribus invitis male mutatum in τιήρην, ut Ionica ma-

gis esset forma, reduxi, Hesychio quoque auctore, qui s. v. de masculino huius vocis genere admonet, Herodoti non oblitus. Nam alias foeminino genere dicitur ἡ τιάρρα. Qui igitur hoc loco afferunt τὴν pro τὸν, minime illi erunt audiendi. Conf. Herodot. III, 12. VII, 61. VIII, 120. Est vero tiara capitis tegumentum Persis proprium ac familiare, diversum pro singulorum gradu et dignitate. Rectam enim tiaram sursumque elatam, apice in sublime erecto, soli reges gestabant, reliqui homines deorsum vergentem et in frontem deductam; nec differt illa fere ab *cidari* et promiscue cum ea usurpatur. Vid. Brisson. de reg. Pers. princ. I §. 46. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pers. 667 et quae olim ipse excitavi in Creuzeri Melett. III pag. 81. Nunc addo Hammer. in Wiener Jahrbuch. IX pag. 61.— In clausula Strabonis admonemus, qui XV p. 1065 victimas myrtho coronatas fuisse scribit, non homines ipsos qui sacrificarint. Sed potest in ipsis Strabonis verbis mendum subesse.

κατεύχεται] i. e. *ardenter, magno cum studio precatur*, no-

βασιλεῖ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς 45
 4 γίνεται. ἐπεὰν δὲ διαμιστύλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήϊον
 ἐψήσῃ τὰ κρέα, ὑποπάσας ποίην ὡς ἀπαλωτάτην, 67
 μάλιστα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὦν πάν-
 τα τὰ κρέα· διαθέντος δὲ αὐτοῦ, μάγος ἀνὴρ παρε-

tante Thom. Magistr. pag. 512, ubi vid. Oudendorp.

ἐπεὰν δὲ διαμιστύλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήϊον ἐψήσῃ τὰ κρέα] διαμιστύλας pro vulg. διαμιστύλας nunc recte editum. Conf. Hemsterhus. ad Aristophan. Plut. vs. 626 p. 210 seq. Est autem διαμιστύλλειν in frustra concidere. In eo verum ipso haeserunt viri docti, quod Herodotus, qui cap. antecedenti Persas nec altaria facere nec ignem in sacris accendere tradiderat, hic de victimis loquitur in partes concisis earumque carne elixata; id quod sine foco igneque fieri utique non potuit. Quare iam Valckenarius locum Herodoteum plane alio modo constituit; alii pro ἐψήσῃ τὰ κρέα maluerunt: ἐψῆ τὰ κρέα (a verbo ἔπω — ubi carnes curaverit), alii: ψήσῃ τὰ κρέα (ubi carnes ossibus detraxerit). Sed minus haec absunt tum a librorum vetustorum vestigiis, tum ab ipsa Herodoti sententia, qui in altari ignem fuisse minime declarat; nec quidquam impedit, quo minus alio loco caesam victimam et in partes minutatim sectam, elixatam fuisse credamus. Haec est Wesselingii sententia, confirmata iis, quae de Scythiis legimus IV, 59 quaeque Persarum mo-

ribus plane conveniunt. Nec aliter locum intellexit Brissonius l. l. II, 43. — Trifolium, quo in hisce sunt usi, frequentissimum illis in regionibus. Vid. Brisson. II §. 137 et cf. Suid. Μηδικὴ πόα, ἢ τρίφυλλος λεγομένη. Cf. addit Barkeri not. in The classic Journ. V p. 243. 244, ubi de hac planta sacra trinitatisque symbolo. Sed magis huc faciunt Böttigeri nott. in Amalthea I p. 107 not.

ἔθηκε — τὰ κρέα] Articulum τὰ a Reiskio illatum retinimus, quippe ad sententiam necessarium.

διαθέντος δὲ αὐτοῦ] i. e. quae ubi ipse (sacrificaturus) disposuit, magus (sacerdos) adstans theogoniam accinit, qualem illi incantationem esse dicunt. Carpit haec Hyde de relig. Perss. cp. 3 pag. 99, quum Herodotus contraria scribat iis, quae supra narraverat, Persas deos ex hominibus genitos negare (ἀνθρωποφυέας); unde Graeco potius more, non Persico θεογονίην admisceri. Quae cum prava vocis ἀνθρωποφυής interpretatione nitantur, refellere non attinet. Nec Graecorum Theogonia hic in censum venire potest, ut bene vidit Wesselingius haec adiiciens: „Persae ut plura varii que ge-

στεὰς ἐπαίδει θεογονίην, οἴην δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι 50
εἶναι τὴν ἐπαοιδήν· ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι νό-
μος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. ἐπισχῶν δὲ ὀλίγον χρό-
νον, ἀποφέρεται ὁ θυσίας τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ὁ

133 τι μιν λόγος αἰρέει. Ἡμέρην δὲ ἀπασέων μάλιστα
ῥεκέλην τιμᾶν νομίζουσι, τῇ ἕκαστος ἐγένετο. ἐν

Mores: diem na-
talem festum a-
gunt: quo victi
vivunt: vino in-
dulgent: eorum
verecundia: com-
potantes delibe-
rant.

neris numina profitebantur, vi-
dentur eadem alia atque alia
origine, etsi minime humana
statuisse. Cogita de Gnosti-
corum Aeonibus et Emanationi-
bus ex Zoroastri et Chaldaeorum
Theologia arcessitis. "Erit
igitur θεογονίη non ea, quae
II, 53 dicitur, sed in universum
de diis narratio deque eorum
origine, incantatio in sacris ad-
hiberi solita. Refert huc Lar-
cherus Strabonis locum XV
p. 1065, B, ubi plura de Ma-
gorum partibus in sacrificiis.

ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι
νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι]
Constat omnia sacra tum publi-
ca tum privata obiisse magos
ut sacerdotum tribum, omnem-
que rerum divinarum cognitio-
nem, sacrorum atque cultus cu-
ram penes eosdem fuisse. Id
quod post Herodotum plurimi
testantur scriptores, de quibus
conf. Brissonium l. I. II §. 52
seqq.

ἀποφέρεται ὁ θυσίας τὰ κρέα]
Conf. cum hisce Strabonis locum
supra laudatum, ex quo cau-
sam huius moris discimus. Ma-
gum, qui sacrum peragat, ho-
stiae mactatae singulas partes
scribit distribuere iis, qui sa-
cris interfuerint; qui iam abeun-
tes, suam quisque partem se-

cum auferant, nulla diis parte
relicta. Deum enim (hanc ni-
mirum illis esse persuasionem)
nihil velle praeter hostiae ani-
mam. Quod si verum est, mul-
tum valet ad nostrum de Persa-
rum religione iudicium.

χρᾶται ὁ τι μιν λόγος αἰρέει]
λόγος sine articulo ὁ dedimus
cum Gaisfordio, quoniam a li-
bris ille abest. Eodem modo
VI, 124. III, 45. IV, 127.
Sed additum invenimus II, 33.
VII, 41. Sensus formulae est:
prout ei commodum videtur, pro-
ut ratio suadet.

Cap. CXXXIII.

ἡμέρην δὲ ἀπασέων μάλι-
στα κ. τ. λ.] Locus classicus,
ab Athenaeo IV p. 143, F. p. 62
Schwgh. exscriptus, de Persis
diem natalem celebrantibus. Ad-
dimus IX, 110, ubi Herodotus
plura de festo, quod regis die
natali celebratur. Alia suppe-
ditabit Brisson. de reg. Pers.
princ. I, 42. II, 70 coll. 135.
Cr. addit: Olympiodor. in Com-
ment. ad Platon. Alcib. p. 157.
Gibbon. Geschicht. d. Verf. d.
Röm. R. cp. XIX (Tom. IV
pag. 302). Chardin. Voyage en
Pers. T. III pag. 90. Nam nec
postera aetate ab eo more Per-
sae desciverunt.

ταύτη δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δικαιοῦσι προτί-55
 θεσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν βοῦν καὶ ἵππων
 καὶ κάμηλον καὶ ὄνον προτιθέεται, ὄλους ὀπτούς
 ἐν καμίνοισι· οἱ δὲ πένητες αὐτῶν τὰ λεπτὰ τῶν
 3προβάτων προτιθέεται. σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται,
 ἐπιφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐκ ἄλέσι· καὶ διὰ 60
 τοῦτο φασὶ Πέρσαι „τοὺς Ἑλληνας σιτεομένους,

ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν
 κ. τ. λ.] οἱ εὐδαίμονες sunt di-
 vites, opulentiores, ut infra V,
 8. Latini *beatos* appellant. Vid.
 Larcher. ad h. l. In seqq. ad
 formam προτιθέεται conf. su-
 pra I, 119 παρετιθέατο ibiq.
 not. — αὐτέων, quod ex h.
 l. laudat Matth. §. 11 not. 2
 pag. 52 mutavimus cum Gaisf.
 in αὐτῶν e Schellershemiano.

τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων] i.
 e. oves, caprae, omneque pecus
 minus, du menu bétail, ut Galli
 reddunt. Eodem fere modo
 Pausanias IX, 3 τὰ λεπτότερα
 τῶν προβάτων. Namque ve-
 teribus quaevis pecora, inter
 edendum quatuor pedibus προ-
 βαίνοντα, πρόβατα diebantur.
 Sunt Valckenarii verba ad
 Herod. IV, 61, ubi testes Grae-
 cos huius significationis adicere
 haud neglexit. Conf. infra I,
 188 init. 203, quibus locis be-
 ne usus est Ilgen. ad Hymn.
 Homer. pag. 479 quo probaret,
 πρόβατα esse omnis generis ani-
 malia quadrupedia.

σίτοισι δὲ ὀλίγοισι — καὶ
 οὐκ ἄλέσι] ἐπιφορήματα sunt
 bellaria, opsonia, quaecunque
 in mensis secundis, primario

cibo sumto, apponuntur, Grae-
 cis alias vocata ἐπιδορπίσματα
 et τραγήματα, auctore Hesy-
 chio. His quam plurimis uti
 Persas Noster dicit haud aliter
 fere atque multo post, Ammian.
 Marcell. XXIII, 6 §. 77 (ubi cf.
 Vales., monente Cr.), sed *mini-
 me confertis* q. e. καὶ οὐκ ἄλέσι;
 quatenus cupidias et bellaria
 multa utique in mensam infere-
 bant, sed non *confertim omnia*.
 Sic bene locum expedit Wesse-
 lingius, prave olim scriptum
 (καὶ οὐ καλοῖσι) et infelicit-
 tentatum a viris doctis. Ἄλλῃς
 hac significatione invenies I,
 196. IV, 184 etc. Quod sequit-
 ur dictum Persarum de Grae-
 cis coenantibus, ita accipien-
 dum est, Graecos, dum cibum
 sumerent, esurire desinere (s.
 Graecos finem edendi facere,
 dum adhuc esurirent), propte-
 rea quod statim post coenam
 sumtam nihil praeterea (opsonii)
 ipsis apponeretur, quod alicui-
 us esset momenti aut pretii; si
 vero quid apponeretur huiusmo-
 di, eos non cessaturos fore quin
 ederent (s. non finem edendi
 facturos, donec satiati essent).
 — Ἀπὸ δείπνου eodem fere
 pacto, quo I, 126.

„πεινῶντας παύεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παρα-
 „φορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέρου-
 4 „το, ἐσθίουντας ἂν οὐ παύεσθαι.“ οἴνω δὲ κάρτα
 προσκίεαται· καὶ σφι οὐκ ἐμέσαι ἕξεστι, οὐκὶ οὐρῆ- 65
 σαι ἀντίον ἄλλου. ταῦτα μὲν νυν οὕτω φυλάσσειται.
 5 μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλευέσθαι τὰ σπουδαιέ-
 στατα τῶν πρηγμάτων· τὸ δ' ἂν ἄδη σφι βουλευο-
 μένοισι, τοῦτο τῆ ὑστεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ
 6 στέραρχος, ἐν τοῦ ἂν ἐόντες βουλεύονται. καὶ ἦν

οἴνω δὲ κάρτα προσκίεα-
 ται] προσκίεαται perfecti for-
 ma Ionica, de qua Matthiae
 §. 240 pag. 468. προσκειῖσθαι
 eodem sensu (*addictum esse ali-*
cui rei, sequi eam, etc.) III,
 34 et apud Pausan. I, 34 §. 3,
 ubi notavit Siebelis. De argu-
 mento conf. supra I, 71, ubi
 Sandanem facit loquentem Per-
 sas aquam solam bibere nec vi-
 no uti. Sed probe distinguen-
 dum inter Persas priscos, valde
 simplices in omni victus genere
 et inter Persas serioris aetatis,
 ubi summum totius fere Asiae
 imperium adepti, in omnem
 fere luxuriam prolapsi erant.
 Hos vino valde deditos Plato
 quoque commemorat de Legg.
 I p. 637, F aliaque evincunt
 testimonia veterum apud Bris-
 son. de reg. Pers. princip. II,
 126. Nec recentiores Persas
 maximam partem ab hoc vitio
 immunes esse testantur pere-
 grinatores. Conf. Hammer. in
 Wiener Jahrbüch. VIII p. 384.

καὶ σφι οὐκ ἐμέσαι ἕξεστι,
 οὐκὶ οὐρῆσαι ἀντίον ἄλλου]
 Conf. quae similia apud Medos

Deioces instituerat, supra I, 99.
 Nam e Medis utique haec ad
 Persas transire potuerunt, de
 quibus idem testantur Xenophon
 atque Ammianus Marcellinus.
 Tu vid. Brisson. l. I. II, 89 et
 121.

μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι
 βουλευέσθαι τὰ σπουδαιέστα-
 τα τῶν πρηγμάτων κ. τ. λ.] ἐ-
 ώθασι Ionum ex more atque
 Dorum dici monet Matth. Gr.
 Gr. §. 194 not. 3 pag. 345.
 Pro σπουδαιέστατα quidam
 σπουδαιότατα, quod etiam in
 Athenaei l. I. invenitur. Sed
 vide Nostrum supra I, 8 et cf.
 Matth. l. I. §. 128 pag. 251.
 De re ipsa conferri poterunt a-
 lia aliorum testimonia, Herodoti
 narrationem comprobantia, apud
 Brisson. l. I. II §. 131 seqq.
 „Pertinet huc imprimis Ammiani
 Marcellini testimonium XVIII,
 5 §. 8 ibiq. Lindenbrog. p. 312
 ed. Wagn.“ Cr.

τοῦτο τῆ ὑστεραίῃ νήφουσι
 προτιθεῖ ὁ στέραρχος κ. τ. λ.]
 προτιθεῖ Ionum more a verbo
 προτιθέω formatum. Multa
 huius generis collegit Matthiae

μὲν ἄδη καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτέω· ἦν δὲ μὴ 70
 ἄδη, μετιεῖσι. τὰ δ' ἂν νήφοντες προβουλεύσονται,
 μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώσκουσι. Ἐντυγχάνοντες δ'
 ἀλλήλοισι ἐν τῆσι ὁδοῖσι, τῶδε ἂν τις διαγνοίη εἰ
 ὁμοῖοι εἰσὶ οἱ συντυγχάνοντες· ἀντὶ γὰρ τοῦ προσα-
 2 γορεύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἦν δὲ 75
 ἦ οὔτερος ὑποδέεστερος ὀλίγω, τὰς παρειὰς φιλέον-
 ται· ἦν δὲ πολλῶ ἦ οὔτερος ἀγεννέστερος, προσπι-
 3 πτων προσκυνεῖ τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων
 τοὺς ἄγχιστα ἐσωτῶν οἰκόντας, μετὰ γε ἐσωτούς·
 δεύτερα δὲ, τοὺς δευτέρους· μετὰ δὲ, κατὰ λόγον
 προβαίνοντες τιμῶσι· ἤμιστα δὲ τοὺς ἐσωτῶν ἑκα- 80
 4 στάτω οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγονται· νομίζοντες ἐσω-

131
 Oculatio et ad-
 oratio salutanti-
 um: observan-
 tiae cultus inter
 vicinos: quam de
 se ipsi habeant
 opinionem.

l. l. §. 210, 1 pag. 394. Pro
 στεγάρχος (aedium dominus)
 Athenaeus l. l. habet στεγέαρ-
 χος, quod etiam Herodoto
 forsitan restituendum censet
 Schweighaeus. in Animadverss.
 ad Athen. Tom. II pag. 475.
 — In seqq. neminem offendet
 genitivus post ἐν (ἐν τοῦ ἂν
 ἔόντες κ. τ. λ.) elliptico usu sa-
 tis noto.

Cap. CXXXIV.

Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλ-
 λήλοισι — ὁμοῖοι εἰσὶ οἱ συν-
 τυγχάνοντες] Restituimus
 cum Gaisfordio veterem lectio-
 nem, quam libris invitis Gro-
 novius atque Wesselingius ita
 mutarant, ut primo loco pone-
 rent οἱ συντυγχάνοντες, altero
 loco οἱ ἐντυγχάνοντες. Est
 quidem in nostra lectione no-
 minativus ἐντυγχάνοντες (i. e.
 si qui sibi obviam fiunt), qui of-
 fendere possit, et offendit re-

apse ille Benedictum (in Act.
 semin. Lips. Vol. II P. 2 p. 283),
 qui corrigit ἐντυγχάνοντας; ut
 cohaereat cum διαγνοίη. Sed
 si tale quid in libris legeretur,
 aegre equidem desiderarem ar-
 ticulum ante hunc accusativum.
 Malim igitur nominativum par-
 ticipii, quem retinent omnes li-
 bri, absolutum dicere; quae
 structura a nostro scriptore a-
 liena minime dici poterit; nec
 enim quae Schweigh. est senten-
 tia, commode ille referri pote-
 rit ad ὁμοῖοι εἰσὶ, quippe cui
 adpositum sit οἱ συντυγχάνον-
 τες. — In ipsa re nolim insiste-
 re. Satis monuit Brissonius de
 reg. Pers. princip. II, 178. 179,
 cui alios quosdam huius moris
 testes addit Wesselingius. De
 verbo προσκυνεῖν vid. ad II,
 80 nott.

τοὺς ἐσωτῶν ἑκαστάτω οἰ-
 κημένους ἐν τιμῇ ἄγονται] Lo-
 cutio ἐν τιμῇ ἄγεσθαι (in ho-

τοὺς εἶναι ἀνθρώπων μακροῦ τὰ πάντα ἀρίστους, τοὺς δὲ ἄλλους κατὰ λόγον τὸν λεγόμενον τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι, τοὺς δὲ ἐκαστάτω οἰκέοντας ἀπὸ 68 5 ἔξωυτῶν κακίστους εἶναι. Ἐπὶ δὲ Μήδων ἀρχόντων, καὶ ἦρχε τὰ ἔθνη αἰλλήλων. συναπάντων μὲν Μῆδοι, καὶ τῶν ἄγχιστα οἰκούντων σφίσι· οὗτοι δὲ, καὶ τῶν ὁμούρων· οἱ δὲ, μάλιστα τῶν ἐχομέβων. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι· προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ἐπι- 135 τροπεῦον. Ξεινικὰ δὲ νόμια Πέρσαι προσίενται 90

Externos mores
facillime adsci-
sunt.

nore habere aliquem) recurrit II, 83. Nec aliter fere activum ἄγειν II, 172. IX, 7. Id quod imitatus est Pausanias, cuius locos aliquot indicat Siebelis. ad Pausan. I, 5 §. 3. De participio οἰκημένος eiusque usu cf. supra I, 28. — τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι proprie est: virtutem studiose sequi, virtuti incumbere i. e. colere virtutem. Contra in seqq.

οἱ ἐγόμενοι sunt proximi quique, usu Herodoto perquam familiari nec aliis scriptoribus insolito; conf. IV, 169. V, 49. VI, 8 etc. Quod additum erat μάλα, id e Schellershem. libro cum recentt. mutavimus in μάλιστα, quod multo aptius esse quivis perspicit.

προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ἐπιτροπεῦον] Bene notat Schwgh. haec ad Persas referri. Est enim haec nostri scriptoris sententia: „eodem fere modo, quo Medos, hanc quoque (Persarum) gentem progressam esse imperando et potestatem sibi commissam

exercendo.“ Quae eo redeunt, ut Persici imperii similis prope modum commonstretur fuisse forma, similis fere ambitus et regnandi s. administrandi provincias ratio, quae antea Medorum fuerat. Unde apte hoc loco usus est Heerenius (Ideen I, 1 pag. 142) de imperii Medici formâ ac regimine in Persicum dein translato scribens.

Cap. CXXXV.

Ξεινικὰ δὲ νόμια Πέρσαι προσίενται ἀνδρῶν μάλιστα] Haec in disceptationem vocavit Heeren. (Ideen etc. I, 1 p. 408) in universum admonens, gentes nomades, quae non sedibus fixis teueantur ac voluptatibus tantum vitaeque deliciis capiendis ad expeditiones bellicas impellantur, prae ceteris ad morum mutationem proclives esse victorumque populorum instituta, leges, vivendi genus adeoque luxuriam lubentissime adsciscere. Id quod inprimis de Persis valere, quorum omnis imperii forma vitaeque ratio tum

ἀνδρῶν μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα, νομίσαντες τῆς ἑωυτῶν εἶναι καλλίω, φορέουσι· καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας. 2 καὶ εὐπαθείας τε παντοδαπὰς πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύουσι· καὶ δὴ καὶ, ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ 95 3 μίσγονται. γαμέουσι δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίας γυναῖκας, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνας παλλα-

regum tum privatorum ad Medorum victorum rationem conformata fuerit, in singulis accurate commonstrare studuit vir doctus l. l.

καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα—φορέουσι] Pertinet hoc potissimum ad stolam illam Medicam, quam auctore Cyro Persas a Medis adscivisse ferunt, pertinent huc aliae vestitus partes, quas singulas persequi longum est. Testimonia praebebit Brisson. de reg. Pers. princip. I, 56. II, 186 seqq. Wesseling. ad Diodor. Sicul. II, 6: „Atque Medico vestimento non solum induti reperiuntur figurae in monumentis Persepolitans, id quod satis constat, verum etiam in hypogeis Thebaicis in sepulcris regum, ubi tamen captivi sic exhibentur. Vid. Costaz. in Descript. de l'Egypte Vol. II p. 405 seq.“ Cr.

τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας] Persarum loricas, quas ab Aegyptiis sumtas esse hic legimus, describit ex veterum testimoniis Brissonius l. l. III, 12. Fuit illa quidem squamea sive squamis conserta; quo Strabonis et

Herodoti ducunt loci. Conf. potissimum Her. IX, 22.

παισὶ μίσγονται] Hoc Herodoti testimonio usus est Athenaeus XIII, 79. Alium huius flagitii apud Persas testem excitat Wesselingius Sextum philosophum Hypotypos. I, 14 p. 38, atque illud reprehendentem Plutarchum in libro de Herodoti malign. T. II p. 857, B. Sed Ammianus Marcellinus (XXIII, 6) eos puerilium stuprorum expertes fuisse scribit; quod si de huius scriptoris aetate intelliges, constabit Herodoto fides sua. Et loquitur ita quoque Orsines Persa apud Curtium X, 1, 12: „nec moris esse Persis, mares ducere, qui stupro effeminarentur.“ Attulit haec testimonia Brissonius l. l. II, 162. Nostra tamen aetate denuo huic sceleri valde deditos esse Persas recentiores peregrinatores affirmant. Cf. Haumer. in Wiener Jahrbüch. VIII p. 378.

γαμέουσι δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίας γυναῖκας] αὐτῶν scripsi cum recentt. pro αὐτέων. κουριδίη γυνή Herodoto et hic et V, 18. VI, 138 est uxor legitima, cui

136 κὰς κτῶνται. Ἀνδραγαθίη δ' αὐτῆ ἀποδέδεκται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθὸν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀποδέξῃ παῖδας· τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ 2 πολλὸν δ' ἠγέεται ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ 1 τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι μέχρι εἰκο-

Soboles numero-
sa, patribus lau-
di et honori: li-
berorum educa-
tio.

opponitur pellex s. παλλαγή. Vocula ipsa Homericā; ut vix quemquam fugit. Ac praeter Herodotum testantur alii quoque scriptores, a Brissonio l. l. II §. 154 laudati, Persis licuisse complures ducere uxores ob numerosae sobolis procreationem, ac praeterea quotquot vellent, pellices. Discrimen tamen inter utrumque mulierum genus ubivis observatum invenimus cum privatorum in aedibus tum regum in aula. Conf. Heerenii Ideen etc. I, 1 pag. 468.

Cap. CXXXVI.

ἀνδραγαθίη δ' αὐτῆ ἀποδέδεκται κ. τ. λ.] i. e. post bellicam fortitudinem hoc habetur ac declaratur boni viri officium s. in eo cernitur bonus vir, si quis multos procreaverit filios. In quo observamus usum pronominis ὃς ἂν sequente coniunctivo, ubi particulam εἰ expectabas. Excitavit, monente Cr., hanc in rem quosdam locos Heindorfius ad Platonis Phaedon. p. 54. Sophist. p. 388, nostri loci haud immemor; quocum conf. quae Matthiae habet in Gramm. Graec. §. 481 not. 1 pag. 900.

De argumento loci consulatur Brissonius l. l. Nec apud alias

nationes huiusmodi praemia πολυπαιδίας non exstitisse scimus; Romanorum tantum mentionem facit Cr. legisque Iuliae ac Papiae Poppaeae hac de re latae. De quibus vid. Heinecc. Syntagm. Antiqq. Jurisprudēt. illustrant. I, 25 §. 4 seqq. eundemque ad L. Iuliam et Pap. Lib. I cp. 2.

τὸ πολλὸν δ' ἠγέεται ἰσχυρὸν εἶναι] Haec prioribus explicandi causa adiecta. Namque in multitudine (haec est Herodoti sententia) robor inesse existimant, illudque ad civitatis amplitudinem plurimum facere, si magna incolarum copiā gaudeat. Inde non mirum eos valde honorari praemiisque ornari, qui plurimos genuerint filios.

παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας κ. τ. λ.] De structura verbi παιδεύειν cum duplici accusativo et personae et rei vix opus admonere. Conf. tamen Matth. §. 418 sq. p. 766. Ad πενταέτεος facile supplendum παιδός. De re consentiunt cum Nostro Strabo XV pag. 733, D ed. Casaub. atque Valerius Maximus VI, 2 §. 1, nisi quod leviter in anno educationis definiendo dissentiunt, ille quartum, hic septimum ponens. De filiorum regionum institutione

σαέτεος, τρία μούνα, ἰππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταετῆς γένηται, οὐκ ἂν ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρὶ, ἀλλὰ παρὰ τῆσι γυναιξὶ 3 δίαιταν ἔχει τοῦ δὲ εἴνεκα τοῦτο οὕτω ποιεῖται, ἵνα ἦν ἀποθάνη τρεφόμενος, μηδεμίαν ἄσῃν τῷ πατρὶ προσβάλλῃ.

137

Αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν νόμον· αἰνέω δὲ καὶ

Immunitas a poena capitali ob

paulo aliter tradit Plato in Alcibiad. I pag. 121, D seq. (cp. 17 Ast.) Neque etiam cum Herodoteis prorsus conspirant, quae de puerorum atque adolescentulorum institutione apud Persas usitata scribit Xenophon in Cyropaed. I, 2 §. 4 seqq. coll. I, 3 §. 3. IV, 3 §. 5. In summa tamen vix ille et reliqui scriptores ab Herodoto admodum discordant. Nam tria illa, quae pueros doceri scribit Noster, ab hisce pariter indicantur, praecipue tertium illud praeceptum, quo veritatem summe eolerent ipsique quam maxime essent veridici. Nolim repetere testimonia a Brissonio collecta l. l. II, 83. 101—104 inclus. Nostrae aetatis Persas, quamquam in his valde similes maioribus suis, quod venando, equitando, sagittando delectantur, in reliquis dissimillimos reperiri, minime veridicos, sed omnium maxime perfidiae atque mendacii deditos, fidem fallentes nec ullo modo promissis stantes, uno fere ore clamant nostri homines, qui illas regiones perlustrarunt. Vid. Hammer. in Wiener Jahrb. VIII pag. 375—383, qui veterum

testimonia de veritatis studio et cultu apud Persas nonnihil ampliata censet, cum in iis potius insistendum sit, quae de Persarum moribus in nobilissima Cyropaediae clausula legantur.

μηδεμίαν ἄσῃν τῷ πατρὶ προσβάλλῃ] μηδεμίαν ἄσῃν haud dubie vera est librorum lectio, cuius loco unus *μηδεμίαν βλάβην*, locutione Herodotea ad vulgarem conformata, alii *μηδεμίαν βλάβην ἀηδῆν* vel *μηδεμίαν ἄσῃν ἀηδῆν*; in quibus omnibus glossatorum manus facile agnoscas. Namque Grammatici Atticam vocem *ἄσῃν* explicant *ἀηδίαν*, Latino sermone *luctum, dolorem* ac proprie quidem *sordes, fastidium*. Tu legas mihi copiosam Pierisoni disputationem ad Moerid. pag. 60 seq., in qua Herodoteum locum non neglexit. — *προσβάλλῃ* cum Gaisfordo ex meliorum librorum auctoritate rescripsimus pro vulg. *προσβάλλῃ*. — Quod praecedit *τρεφόμενος* recte exponitur a Schwgh.: „*dum apud mulieres educatur puer.*“

Cap. CXXXVII.

Αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν

τόνδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίης εἶνεκα μήτε αὐτὸν τὸν 10
 βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέ-
 ων μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιῇ αἰτίῃ ἀνή-
 κεστον πάθος ἔρδειν· ἀλλὰ λογισάμενος ἦν εὐρίσκη
 πλέω τε καὶ μέξω τὰ ἀδικήματα ἕοντα τῶν ὑπουρ-
 2 γημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. Ἀποκτεῖναι δὲ
 οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα, οὐδὲ μητέ-15
 ρα. ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκη
 φασὶ ἀναζητούμενα ταῦτα ἀνευρεθῆναι ἥτοι
 ὑποβολιμαῖα ἕοντα, ἢ μοιχίδια· οὐ γὰρ δὴ φασὶ
 οἰκὸς εἶναι τὸν γε ἀληθείως τοκέα ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ

138 παιδὸς ἀποθνήσκειν. Ἄσσα δὲ σφι ποιέειν οὐκ ἔξε-20
 200 *Quid non liceat dicere: quas du-*

νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τόνδε] Intelligimus ex hoc loco, pronomen ὅδε tum ad antecedentia, tum ad sequentia pariter referri, cum vulgo ita doceant, οὗτος ad proxime praegressa, ὅδε ad sequentia spectare. Quod non semper servari, praeter nostrum locum alii satis comprobant, quos collegit Matthiae §. 470, 1 p. 870. Qui idem §. 415, β pag. 760 consuli poterit (si quidem tanti est) de structura verbi ἔρδειν cum duplici accusativo. Ad rem comparetur Brissonius l. l. II p. 129 Herodoti narrationem Aristidis sophistae loco confirmans.

ἀνήκεστον πάθος] De nece vel etiam mutilatione non reparanda ex euphemismo quodam intelligendum, ut monet Buttmann. ad Demosthen. Midian. p. 165. Sunt poetae potissimum, quibus hoc vocabulum in deliciis est, teste Blom-
 HERODOT. I.

field. in Glossar. ad Aeschyl. Choeph. 509, ubi vid.

οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται] i. c. irae indulget, quidquid animo lubeat, facit de illo. Conf. I, 155: σὺ μέντοι μὴ πάντα θυμῷ χρέω.

ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα κω λέγουσι κ. τ. λ.] Herodoti aliorumque, istius rei fidem qui nobis faciunt, testimonia citavit Brisson. l. l. II §. 99 coll. 98, ubi alia quaedam profert, ex quibus cognoscatur quam singulari pietate atque amore parentes suos Persae coluerint. — In seqq. ὑποβολιμαῖα et μοιχίδια Schwgh. bene exponit ὑποβολιμαίων ἢ μοιχιδίων ἔργα, ut Herodoti sit sententia, talia tantum ab iis perpetrari posse, qui aut suppositicii sint filii, aut ad ulterino sanguine nati.

C a p. CXXXVIII.

Ἄσσα δὲ σφι ποιέειν οὐκ ἔξεστι κ. τ. λ.] Ἄσσα pro ἀτι-

as res turpissimas ducant: lepra infectis aut vitiligine quid faciant: Illuminum cultus.

στι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἰσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δὲ, τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἴνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασὶ εἶναι, τὸν ὀφείλοντα καὶ τι ψεύδους λέγειν. Ὅς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχη, ἐς πόλιν οὗτος οὐ κατέρχεται, οὐδὲ συμμίσγε-

69

να, ἅττα notat Matth. Gr. Gr. §. 153 not. 2 pag. 286. — Quae in seqq. de mendacio et aere alieno referuntur, eadem tradunt Plutarch. Morr. (II) p. 829, C et Appianus, quorum locis illustratur Herodotus a Brisson. l. l. II, 94. Pro ἀναγκαίην minime opus scribere ἀναγκαῖον, ut bene monstravit Wesseling. Cf. Herod. II, 182. IV, 180.

ὅς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχη κ. τ. λ.] Et lepra et leuca ad unum idemque morbi genus pertinere videtur, quod vulgo communi leprae appellatione indicatur. Huius enim species quaedam esse videtur *leuca* s. ἢ *λεύκη*, quam cutis ἐξάνθημα (i. e. pustulas in cute, vertiliginem) declarat Aristoteles, appellatione inde ducta, quod, qui hoc morbo laborant, iis capilli albescant; Hist. Anim. III, 11 p. 805, C. Ubi orientalium hominum ratio habenda est, quorum capilli plerumque sunt nigri. Atque omnino ἢ *λεύκη* Graecis ille dicitur morbus, in quo cutis quaedam fit mutatio ad albidius, quae ex viscosa glutinosaque pituita contrahitur et plerumque in anteriorem corporis partem non penetrat. Leprae habetur ge-

nus et cum ea ipsa haud raro confunditur nec satis accurate ab ea discernitur. Cf. consuli iubet Hensler. Gesch. des abendländ. Aussatzes (1790) p. 191 et Sprengel. in Apolog. Hippocrat. I p. 259 seqq. Alia ipse olim attuli ad Ctesiae fragm. pag. 181 (Persicc. §. 41). Ac satis notum est, non solum Hebraeos, verum omnes etiam reliquos orientis populos lepram valde aversatos esse. Persas legimus maxima cura evitasse leprosos, ipsumque morbum ab Ahrimano, qui malus est genius, infligi putasse; ut illo laborantes ab omni hominum consortio arcerentur, ad quos contagio pervenire posset. Quin preces reperiuntur in sacris Persarum libris in conspectu leprosi faciundae. Nostris temporibus haud aliter separatos adeoque inclusos per orientem inveniri homines hoc morbo correptos, praeter alios observat Niebuhr. in Arab. Descript. pag. 120. Quod Soli aut peccatis in Solem commissis morbum adscripsit veterum quorundam superstitio, Graecorum hoc nos admonet, qui ab Apolline (i. e. Solis numine) irato istiusmodi morbos immittere existimabant. Insigne praebet exemplum Aeschinis, quae

ται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι· φασὶ δὲ μιν ἐς τὸν ἥλι-
 3ον ἀμαρτόντα τι, ταῦτα ἔχειν. ξεῖνον δὲ πάντα,
 τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τούτων, πολλοὶ καὶ ἐλαύ-
 νουσι ἐκ τῆς χώρης· καὶ τὰς λευκὰς περιστερὰς, 30
 4τὴν αὐτὴν αἰτίην ἐπιφέροντες. Ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε
 ἐνουρέουσι, οὔτε ἐμπτύουσι, οὐ χεῖρας ἐνεκονίζον-
 ται, οὐδὲ ἄλλον οὐδένα περιορέωσι, ἀλλὰ σέβονται
 139 ποταμούςς μάλιστα. Καὶ τόδε ἄλλο σφι ᾧδε συμ- Nomina omnia
desinere in litte-
ram S.
 πέλτωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν αὐτούς λέληθε, 35

perhibetur epistola prima. De-
 lios scribit ille propter Apollin-
 is iram affecto esse morbo pe-
 stilenti, in quo „τὰ μὲν πρό-
 σωπα ἐπίμπλαντο λεύκης καὶ
 τὰς τρίχας λευκοὶ ἐγίνοντο.“

καὶ τὰς λευκὰς περιστερὰς]
 Haec vulgo de *albis* intelligunt
columbis, quas propter albi co-
 loris similitudinem cum vitiligine
 laborantibus, quorum pallida
 facies atque albescens, eiecerint.
 Album enim colorem Persis in-
 visum dictitant. — Sed omnium
 sanctissimum Persis haberi hunc
 colorem, qui innocentiae, in-
 tegrîtatis adeoque pietatis indi-
 cium sit, optime commonstra-
 vit Hammer. in Wiener Jahrb.
 IX pag. 17. 18. Unde conse-
 quens est, hic non de *albis* co-
 lumbis sermonem institui, sed
 de *columbis et ipsis leprosis*,
 quas pariter atque homines le-
 prosos a se remotas voluerint
 Persae. Plura Hammer. l. l.

τὴν αὐτὴν αἰτίην ἐπιφέρου-
 τες] Conf. I, 26 de locutione.
 — In proxime antecedentibus
 retinui πολλοὶ καὶ ἐλαύ-
 νουσι pro vulgata πολλοὶ ἐξ-
 ἐλαύνουσι, cuius loco alia pro-

posuit Reiskius, vix commemo-
 randa. Nec aliorum commenta
 referre placet, ubi librorum ve-
 tustorum lectionem me secutum
 esse, indicasse satis erit. Conf.
 Creuzer. ad historr. fragmm.
 pag. 106. Nuper admodum
 Stegerus (Praefat. ad Herodot.
 pag. X) coniecit: πολλῆ ἡ κραυ-
 γῆ (i. e. *multo clamore*, quo
 scil. occurrentes admoniti sibi
 caveant a pestifero illorum ta-
 ctu) ἐλαύνουσι ἐκ τῆς χώρης.

ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέ-
 ουσι, οὔτε ἐμπτύουσι κ. τ. λ.]
 Admodum negantes hic variant
 particulae: οὔτε — οὔτε — οὐ
 — οὐδὲ, quod ipsum fortius
 negat. Tu consul. Matth. §. 609
 pag. 1225. — Cum recentt.
 edd. scripsi περιορέωσι, tum
 libris scriptis hoc loco proba-
 tum, tum similitium formarum
 exemplis, ut I, 99 ὄρέωσι; I,
 124 ἐπορέωσι; I, 96 μνεώ-
 μενος. — Ad argumentum loci
 faciunt aliorum testimonia de
 fluminum cultu aliisque eo spe-
 ctantibus, apud Brisson. l. l.
 II §. 22 seqq.

Cap. CXXXIX.

τὸ Πέρσας μὲν αὐτούς λέ-

2ῆμίας μὲν τοι οὖν. τὰ οὐνόματά σφι, ἔόντα ὁμοῖα τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τῶντὸ γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν Σὺν καλέουσι, 3ῖωνες δὲ Σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὐρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μὲν, 140 τὰ δὲ οὖν, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως. Ταῦτα μὲν ἀτρε-40 κέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφημῶς, περὶ τοῦ

Sepultura: Magi Persarum et sacerdotes Aegyptii qua in *ro* differant.

ληθε] i. e. quod ipsos fugit Persas, quo ipsi Persae animum non adverterunt, equidem vero (qui Graecus Graecis scribo hominibus) bene adverti.

τὰ οὐνόματά σφι, ἔόντα ὁμοῖα τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ κ. τ. λ.] Nomina Persica, quae pariter (i. e. pari apud omnes modo) tum de corporis habitu, tum de dignitate atque gradu singulorum desumpta fuerint, s. pariter tum corpori, tum dignitati (singulorum) respondeant, omnia in eandem literam exire, quae Doribus *San*, Ionibus *Sigma* sit, Herodoti est sententia. Extrema verba praecipue adverterunt viros doctos, Scaligerum Hyde, Gatakerum (Advers. XXI pag. 661), alios, qui Herodotum in his lapsum esse contenderent, quippe deceptum Graeca nomenclum Persicorum terminatione, quae, ut omnia fere peregrina vocabula masculini generis, plerumque Graeco sermone in hanc literam exeant. Addunt, quae nunc in Persarum lingua inveniuntur nomina, Herodoteae sententiae minime congruere. At de Persa-

rum lingua non recentiori sed antiquiori, cuius vix ulla accuratior ad nos devenit notitia, Herodotus loquitur. Bene hoc vidit A. G. Schlegel. (cuius me admonuit *Cr.*, in *Indic. Biblioth.* II, 3 pag. 308 seqq.), Herodoti dictum ad masculina nomina veteris Persarum linguae unice referri posse statuens, quorum scil. nominativus in illam litteram exierit. Quae cum ad Herodoti sententiam comprobendam multum valeant, miror eundem virum doctum de Herodoti ingenio et in rebus traditis fide neque minus de eius indole ac facultate iudicandi ita pronuntiasse, ut parum considerate examinasse videatur totius operis Herodotei rationem.

Cap. CXL.

ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω] Hoc loco ταῦτα non ad ea tantum pertinet, quae proxime relata sunt de Persarum nominibus, sed ad ea omnia, quae de Persarum institutis, moribus, religione inde a cap. 131 narrantur. — Verba περὶ αὐτῶν de Persis sunt accipienda.

ἀποθανόντος· ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρ-
σεω ὁ νέκυσ, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἐλκυ-45
2 σθῆται. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ποιέοντας
ταῦτα· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. κατακηρώσαντες

πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυ-
νὸς ἐλκυσθῆται] ἐλκυσθῆται
dedimus cum recentt. pro vulg.
ἐλκυσθῆ. — In ipsa re cum He-
rodoto plane consentiunt alii
scriptores, Agathias, Strabo,
Cicero; quorum testimonia sup-
peditabit Brisson. de reg. Pers.
princip. II §. 152 coll. Hyde
de relig. Persar. cp. 34. Nec
nostra aetate hunc morem peni-
tus interisse testantur ea, quae
ex Chardin. itiner. (T. II p. 186)
profert Larcherus de cineterio
quodam prope Ispahan, ubi ho-
minum cadavera secundum or-
dinem ac seriem disposita con-
spiciantur, ut ab avibus dein
dilanientur. Qua de re plura
deinceps ex Zoegae libro affe-
remus. Quod ad veterem mo-
rem attinet, non Magis tantum
attribuit, verum cunctis Persis,
idque e sacris Persarum libris
probatum it Rhode: Über Al-
ter u. Werth einig. Morgenländ.
Ürkund. pag. 132. Cadavera
hic statuit ab avibus dilacerata
esse, ossa reliqua humata. Sed
quoniam de Persarum more non
omnino conspirant veteres scri-
ptores, ipseque Herodotus du-
bitanter modo pronuntiavit, dis-
sonas narrationes hoc modo
conciliari posse iudicat Zoëga
de obelisc. pag. 249, ut Per-
sis utique patrium fuisse pute-
mus corpora humare, post re-

ceptos Magorum ritus, initio
ὀσίας χάριν laceranda curavisse
statimque sepelivisse; deinde
vero aucta superstitione ac ve-
tere more spreto, feris in praedam concessisse. Adicit idem
vir doctissimus, eos, qui de
Persica gente residui sint in In-
diae provincia Gaurate (vulgo
Parsi dicuntur), etiamnum suo-
rum cadavera avibus exponere,
inde nuda ossa terrā tegere.
Itemque apud Tibetanos et Sia-
menses nobilissimum sepulturae
genus esse cremationem; se-
cundum, vulturibus proiici; in-
fimum, aquā mergi aut humari.
Ac denique Calmuccos ad Vol-
gam habitantes propinquorum
cadavera canibus tradere et si-
bi honori ducere, ubi a multis
una lanientur. Haec ille. Iam
quod ad Persas attinet, viden-
tur illi haud omnia quidem Ma-
gorum instituta ac mores rece-
pisse, sed retinuisse quaedam
de moribus suis pristinis, qui-
bus ante Medos victos Mago-
rumque doctrinam receptam de-
diti fuerant. Monuit Heeren.
Ideen I, 1 pag. 456.

ποιέοντας ταῦτα] Vulgo haec
leguntur inverso ordine. Nos
Gaisfordium secuti sumus.

κατακηρώσαντες δὴ ὧν τὸν
νέκυν Πέρσαι, γῆ κρύπτουσι]
Idem testantur Strabo XV p. 735
pag. 1068, Cicero Tuscul.

3 δὴ ὧν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῆ κρύπτουσι. Μάγοι
 δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων,
 καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰσίων. οἱ μὲν γὰρ ἀγνεύουσι
 4 ξυψυχὸν μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὕδα θύουσι. οἱ δὲ 50
 δὴ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀν-

Quaest. I, 45 („Persae etiam
 cera circumlitos condunt, ut
 quam maxime permaneant diu-
 turna corpora“), Sextus Empir-
 icus Pyrrhon. Hypotyp. III
 op. 24 pag. 185, qui narrare
 quosdam scribit, a Persis sus-
 pendi mortuos et nitro condiri
 atque ita fasciis obvolvi. He-
 rodotum hic mos eo magis ad-
 vertere poterat, quo aliae gen-
 tes plurimae mortuos comburere
 solebant. Sed hoc nefas vide-
 batur Persis, qui cadaverum
 combustionem ignem contaminari
 putabant. Vid nott. ad I, 86.
 Heeren. Ideen I, 1 pag. 254.
 Atque existit nuper Rhode, qui
 (l. l. pag. 132. 133) tota cor-
 pora, cerâ obducta, fuisse hu-
 mata negaret aliaque disputa-
 ret, quibus sententiam suam
 probaret viris doctis. Quae ta-
 men cum nec Herodoti nec aliorum
 testimoniis sint consentanea,
 mittamus sane nec longius iis
 immoremur. Magis forsitan ad
 Herodotum illud facit, quod
 Larcher profert, Angli regis
 cadaver cerâ obductum anno
 1307 p. Chr. n. et integrum
 servatum ad nostram usque aet-
 tatem. Conf. denique nott. ad
 I, 198.

γῆ κρύπτουσι] i. e. in terra
 reponunt, condunt. Eodem mo-
 do I, 216 et apud Sophoclem

τάφῳ κρύψαι in Antigon. 182.
 957.

οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρίῃ
 πάντα — κτείνουσι] Expli-
 canda haec sunt ex doctrina Ma-
 gorum ac Persarum de duobus
 geniis, bono uno (Ormuzd),
 altero pravo (Ahriman), quo-
 rum ille omnium bonorum, hic
 omnium malorum fons atque
 principium. Ille bonis adest
 hominibus, hic pravos regit et
 ad suum arbitrium ducit. Ille
 bona sibi habet animalia, ad
 utilitatem hominum procreata,
 hic malis praecedit, bestiis, feris
 humano generi nocivis damnum-
 que plurimum inferentibus. Cum
 vero unumquemque hominem
 oporteat bonum genium (Or-
 muzd) sequi, ipsumque inde
 probum fieri, omnia iste agat
 necesse est, omnibusque ope-
 rari debet, quibus pravi daemo-
 nis regnum minuatur, eiusdem-
 que vis in res mundanas ac ter-
 restres coerceatur. Semper, qui
 probus ac fere beatus fieri velit,
 vigilare debet semperque esse
 intentus, nec unquam socordiae
 aut ignaviae deditus; semper
 persequatur mala, quae mali
 genii vis procreavit atque aluit,
 semper insidietur pravis bestiis,
 ne illi de bonis detrahant, re-
 gnumve pravi sui genii adauge-
 ant. Sed Magis, qui proximi

θρόπου, κτείνουσι· καὶ ἀγώνισμα μέγα τοῦτο ποι-
εῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκας τε καὶ ὄφεις,
5 καὶ τᾶλλα ἐρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ 55
νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς καὶ ἀρχὴν ἐνομιόσθη. ἄνεμι
δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

141 Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολεῖς, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα Iones, metu belli
a Cyro, qui solis
70
κατεστράφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς
Σάρδις παρὰ Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι
2 εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἧσαν κατήκοι. ὁ δὲ, ἀκού- Milesiis amicitiam
dedisset ur-
bes muniant, et
Spartam legatos
mittunt. 60

sunt dei interpretes atque cul-
tores, prae ceteris par est, ex-
stirpatis omnibus pravis anima-
libus, quae ad Ahrimanii perti-
neant regnum, istud ipsum pro
viribus minuere aut ad melius
transponere. Confer Creuzeri
symbolic. I p. 714 seqq. 720
seq. ibiq. laudat. et potissimum
Plutarch. Moral. (II) pag. 369,
F. 537, A. Sic, uti hoc utar,
serpentes, scorpiones, alia id
genus insecta nociva ad Ahri-
manii regnum pertinent, quae
ideo expressim hic nominari mi-
nime mirum. Vid. Creuzer. I.
I. pag. 722 not. 72. Contra
canis ad bona animalia pertinet,
referturque ad mortem atque
immortalitatem, ne alia dicam,
quibus hocce animal insigne es-
se voluerunt veteres Persae Ma-
give; vid. Creuzer. I. I. p. 752
not. 102.

καὶ ἀγώνισμα μέγα τοῦτο
ποιεῦνται] Sic iterum e Schel-
lershemiano dedimus cum Gaisf.
Vulgo τοῦτο μέγα. Idem
fecimus supra, scribentes ποιέ-
οντας ταῦτα pro ταῦτα ποιέον-
τας. In seqq. ἀμφὶ τῷ νόμῳ

τούτῳ est: quod attinet ad hanc
legem, de hac lege. Plura prae-
positionis dativo iunctae exem-
pla leguntur apud Matth. §. 583,
β pag. 1158.

ὡς καὶ ἀρχὴν ἐνομιόσθη] i.
e. ut apud istos omnino (inde a
principio) more receptum fuit.
Videtur Herodotus his verbis
indicare velle, se rationem hu-
ius moris, quò insigniter ab
Aegyptiis sacerdotibus differant
Magi, utique nescire, nec ul-
lam ipse proferre posse talem,
quae merito et ipsi et reliquis,
ad quos scribit, satisficiat.

C a p. C X L I.

ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατε-
στράφατο] Vulgo κατε-
στράφατο, minus ad Ionum lo-
quendi morem. Conf. I, 27.
166. — In seqq. ἐπὶ τοῖσι αὐ-
τοῖσι est: sub iisdem conditioni-
bus. Sic ἐπὶ supra I, 22. 60
et in fine huius ipsius capitulis:
ἐπ' οἷσι.

τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἧσαν κατή-
κοι] Nominī κατήκοος hic da-
tīvum adstruxit, mox (I, 143)
genitīvum. De quo usu confer

σας αὐτῶν τὰ προῖσχοιτο, ἔλεξέ σφι λόγον· „Λυ-
 „δρα, φάς, ἀνλητήν, ἰδόντα ἰχθύς ἐν τῇ θαλάσῃ,
 „αὐλέειν, δοκούντ᾽ αἰφαις ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν. ὡς
 „δὲ ψευδοῖναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστον,
 „καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ
 3 „ἐξιούσαι. ἰδόντα δὲ παλλομένους, εἶπειν ἄρα αὐ-65
 „τὸν πρὸς τοὺς ἰχθύς· Παύεσθέ μοι ὄρχεόμενοι,
 „ἐπεὶ οὐδ' ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὄρχεό-
 4 „μενοι.“ Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι
 καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ
 Ἴωνες πρότερον, αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέ-70

Matth. §. 362 not. 1. 2 p. 677.
 In seqq. pro αὐτέων in vulgatis
 dedimus cum Gaisf. αὐτῶν.

τὰ προῖσχοιτο] i. e. quae
 postulabant, proponebant. Sic
 I, 3, ubi vid., I, 164. III, 137.
 Male hic vulgo προέσχοιτο.

ἔλεξέ σφι λόγον] λόγος
 hic apologum, fabulam notat,
 ut in Xenoph. Memorab. II, 7,
 13; unde Aesopus Nostro dici-
 tur λογοποιὸς (II, 134) fabu-
 larum scriptor. Conf. Creuzer.
 in: historisch. Kunst d. Gr.
 pag. 177. — De genitivo τῆς
 ἐλπίδος post ψεύδεσθαι monuit
 Matth. §. 338 pag. 646.

ἐπεὶ οὐδ' ἐμέο αὐλέοντος
 ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὄρχεόμενοι]
 οὐδ' pro vulg. οὐκ e pluribus
 libris reduximus cum Schweigh.
 et Gaisf. Est enim οὐδ' hic no-
 strum: auch nicht. Ad argu-
 mentum verborum apte compa-
 rat Schweigh. sacrae scripturae
 verba in Evangel. Matth. XI
 v. 17: ὑπλήσκαμεν ὑμῖν καὶ
 οὐκ ὠρμήσασθε. Nam ὄρχεῖ-
 σθαι saltandi vocabulum de pi-

sibus dici, ex Oppiani Cyneget.
 I, 59. 61 monet Larcherus.
 De piscibus, qui cantu illiciu-
 tur, Aelianus nonnulla scribit
 Hist. Animal. I, 39.

Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον
 — τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε] Hoc
 loco οὗτος ad antecedentia,
 ὅδε ad sequentia spectat. Conf.
 ad I, 137 init. Pro δι' ἀγγέ-
 λων prave in quibusdam δι' ἀγ-
 γέλων. Sed vid. supra I, 76.
 99 et potissimum I, 69 ibiq.
 not. — κατεργασμένων miror
 intactum relictum esse a Gais-
 fordio, qui supra I, 123 recte
 dederat κατεργασμένου pro
 vulg. κατεργασμένου. Rescri-
 psi igitur κατεργασμένων τῶν
 προηγημάτων i. e. rebus confectis.
 Nam perfectum et plusquamper-
 fectum huius verbi passivo ple-
 rumque sensu usurpatur, aori-
 stus activo, ut praecipit Tay-
 lor. ad Lys. pag. 874 Reisk.
 — Ad ὄργῃ ἐχόμενος conf. I,
 35 συμφορῇ ἐχόμενος. III, 50
 θυμῷ ἐχόμενος etc. — De Pae-
 onio vid. infra I, 148.

λων ἀπίστασθαί σφρας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ ἐπέιδον-
 το· τότε δὲ κατειργασμένων τῶν προηγημάτων, ἦσαν
 ἐτοῖμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος,
 5 ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων ἀνε-
 νειχθέντων ἐς τὰς πόλεις, τείχεά τε περιεβάλλοντο
 ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι 75
 πλὴν Μιλησίων· πρὸς μούρους γὰρ τούτους ὄρκιον
 6 Κύρος ἐποίησατο, ἐπ' οἷσί περ ὁ Ἀνδός. τοῖσι δὲ
 λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κοινῶ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους
 142 ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι τιμωρέειν. Οἱ δὲ
 Ἴωνες οὗτοι, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιον ἔστι, τοῦ μὲν 80
 οὐρανοῦ καὶ τῶν ὠρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγγανον
 ἰδρυσάμενοι πόλεις πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς
 2 ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τούτῳ ποιεῖ
 τῇ Ἰωνίῃ, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἠῶ,
 οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἐσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψυ-
 χροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα· τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θεοῦ 85

*Ioniae urbes
 duodecim: earum
 situs praeclarus,
 et linguae varie-
 tas quadruplex.*

Cap. CXLII.

τοῦ μὲν οὐρανοῦ καὶ τῶν
 ὠρέων ἐν τῷ καλλίστῳ *κ. τ. λ.*] ὠρέων nunc praebet Schellers-
 hemianus liber, quemadmodum
 iam dudum voluerat Valckenari-
 us aliique viri docti probave-
 rant. Vulgo ὄρέων, sive οὐ-
 ρέων; quod pravum esse, ubi
 non de montibus sed de coeli
 temperie sit sermo, nemo non
 videt. Atque omnem dubita-
 tionem eximit ipse Noster I, 149
 fin. et Pausanias VII, 5 Ἴωσι
 δὲ ἔχει μὲν ἐπιτηδειότατα ὠ-
 ρῶν κρᾶσεως ἢ χώρα. Nam
 ὠραι, unde ὠρέων Ionice pro
 ὠρῶν, dicuntur anni tempesta-
 tes et quae inde exoritur coeli

aërisque temperies. Confer I,
 32. II, 4. 77. III, 106. IV,
 199. Alios locos adiicit Val-
 ckenarius. *Cr.* addit insignem
 Hippocratis locum, de aër. aq.
 et loc. §. 83 et seqq., longio-
 rem tamen quam qui huc de-
 scribatur. Loquitur ille de ea
 Asiae regione, quam Ioniam
 esse nemo intelligens dubitare
 potest, summamque eius fer-
 tilitatem et laudat et iisdem de
 causis repetit, quibus Herodo-
 tus, adeo ut in singulis prope
 verbis conveniat. Tu vid. Co-
 raem interpret. p. 204 — 206.
 τὰ μὲν — πιεζόμενα] Alias
 (III, 146. VIII, 142 etc.) No-
 ster πιεζόμενος dixit, cum et
 hoc loco et IX, 60 vulgarem

3 μοῦ τε καὶ ἀρχαῖδες. Γλαῦσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὔτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσερας παραγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· 90 αὔται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, κατὰ ταῦτὰ 5 διαλεγόμενα σφι. αἶδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἔφεσος,

formam *πιεζόμενος* praeferret. Nam in usu erat et *πιέζω* et *πιεζέω*; quod ipsum vel ad Atticos scriptores transiit. Conf. quae dixi ad Plutarch. Alcibiad. pag. 82. 83 coll. 66.

γλαῦσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὔτοι νενομίκασι] i. e. in usu habent s. utuntur, uti solent. Conf. I, 131 ibiq. not.

ἀλλὰ τρόπους τέσσερας παραγωγέων] i. e. quatuor modos *deductionum* (usurpant) s. *linguá utuntur in quatuor modos et proprietates deducta*, ut locum interpretatus est H. Stephans, probante Schweighaeusero. Agitur enim hic de quatuor formis diversis, in quas Ionum lingua abierit, quasque in fine huius capituli vocat *χαρακτῆρας* (conf. Gregor. Corinth. pag. 9 seq.). Eisdem hic appellat *παραγωγὰς* i. e. *deflexiones, mutationum genera, varietates*; vocabulo deducto a verbo *παράγειν* (*seducere, in diversum ducere, flectere*), de quo vid. I, 91. Haec Schweighaeuserus monet, addens praeterea, eodem sensu eadem in re a Gregorio Corinthio et Ioanne Grammatico (vid. Gregor. Corinth. p. 490. 491) dici *παρατροπήν*, quod prave illic mutatum fuerit in *περιτροπήν*.

Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη *κ. τ. λ.*] αὐτῶν hic rescripsi pro αὐτέων, itemque mox αἶδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ, ubi male vulgo edunt αἶδε. Ita quoque Stephanus Byzantinus s. v. Ἔφεσος. Mileti autem Neleus, Ionum s. Atheniensium dux cōseditur fertur, expulsus iis gentibus barbaris, quae olim hanc regionem tenuerant (cf. I, 149). Qui Neleus cum tres urbes condidisset perhibeatur, praeter Miletum, vix dubium est, illas fuisse *Myntem* et *Prienen*. Unde etiam illis tribus communem linguam fuisse nemo mirabitur. Nec porro mirum Myuntis incolae, cum inundatione quadam urbs esset vastata, Miletum se recepisse et in unam eandemque civitatem cum Milesiis coaluisse. Pluribus probavit Raoul-Rochette l. l. III p. 85 seq. Prienen post venit Thebanorum colonia, duce Philota.

αἶδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφῶν *κ. τ. λ.*] Ephesus, quae primo loco hic nominatur et quae reapse longum per tempus omnium Graecarum per Asiam urbium fuit illustrissima, multum ante Ionum adventum iam exstitisse fertur; quam in rem multa disputat Raoul-Rochette l. l. III p. 87 seqq. Quae

Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια.

si vera sunt, evidens est Androclum, Codri filium, qui Ionum coloniam Ephesum duxisse dicitur, id potius fecisse, ut indigenis eiectis, eorum sedes colonis suis assignaret. Nec aliter fere de *Colophone* statuit vir doctissimus (l. l. p. 90), quippe quo Ionum coloni profecti Cretenses in his regionibus habitantes eiecerint. Et illi ipsi Iones Mileto egressi videntur indeque Colophon pro Mileti colonia habenda. *Lebedum* olim Cares tenuisse videntur; quos alius quidam Codri filius hinc eiecit Ionesque suos colonos eorum in loco collocavit. Viginti stadia distat tum a Teiorum urbe, tum a Colophone. *Teos*, quae prius ab Aeolibus condita perhibetur, post demum Ionum recepisse dicitur coloniam, ab alio quodam Codri filio huc deductam; et in eam cessisse dicuntur Minyae isti Orchomenii, quos Ionum expeditioni interfuisse ipse Noster indicat I, 146. Conf. Raoul-Rochette l. l. p. 91 et C. O. Müller. in Orchomenos pag. 399. 400. Nunc vicus ibi, cui nomen *Sigesè* vel *Bodrun*, ut alii dicunt. Conf. Poppo ad Thucyd. I, 2 pag. 459. — *Clazomenae* non eadem aetate, qua reliquae Ionum urbes, conditae sunt, sed postea, ducibus Colophoniiis nonnullis; ita ut Colophonis colonia existimari queat. Conf. Raoul-Rochette III pag. 93. *Phocaea* quoque posteriore tempore condita esse perhibetur, colonia Athenien-

sium illuc deducta; cui cum multo quoque interfuerint Phocidis terrae incolae, inde nomen urbis derivandum esse probabiliter statuunt. Conf., ne plura, Raoul-Rochette III pag. 94. Nunc eius nomen *Palaeo Foia* s. *Phoggia*. Atque infra I, 146 Phocenses (*Φωκέες*) itidem in iis dicuntur, qui cum Ionibus in Asiam simul immigrarint. De ternis reliquis civitatibus, quae ad Ionum foedus pertinerint, pauca nec ea satis disposita secumque concordantia apud scriptores antiquos reperiuntur; e quibus hoc efficere studuit Raoul-Rochette l. l. pag. 95 seqq. *Chium* atque *Erythras* ab una eademque colonia conditas videri, praesertim cum par quoque fuerit eorum lingua.

Φώκαια] Stephanus Byz. de hac civitate loquens et Herodotum libro primo testem citans, monet dici quoque *Φωκαίη*. Atque sic *Φωκαίην* reperies I, 80. 164; sed idem Noster *Φώκαιαν* II, 106. *Φώκαια* II, 178. Unde nostri loci lectio satis se tuebitur. De eo nunc nolim monere, quod eadem urbs Heraclidi Pontico §. 34, ut notat *Cr.*, dicitur *Φωκέα*, quod nomen de Graeca terrâ unice usurpari vulgo contendunt, ut *Φώκαια* de Asiae urbe Ionica. Scripturam istam apud Heraclidem satis tueri studet Koeler. ad h. l. pag. 86, cui addit Creuzer. Spanhemii disputat. in Begeri Thesaur. Brandenburg. I p. 495 et in notatis ad Callimachi

ἅπαντα δὲ αἱ πόλεις τῆσι πρότερον λεχθείησι ὁμο-
 λογέουσι κατὰ γλώσσαν οὐδὲν, σφὶ δὲ ὁμοφωνέου-
 σι. ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι Ἰάδες πόλεις, τῶν αἱ 95
 δύο μὲν νήσους οἰκέονται, Σάμον τε καὶ Χίον· ἡ
 7 δὲ μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἴδρυται, Ἐρυθραί. Χῖοι μὲν
 νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τῶντὸ διελέγονται, Σάμιοι
 δὲ ἐπ' ἑωυτῶν μούνοι. οὗτοι χαρακτηῆρες γλώσσης 71
 τέσσερες γίνονται.

143

Caeteros Ionas
 fuisse infirmos,
 et sui eos nomi-
 nis puduisse.

Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν 1
 ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ φόβου, ὄρκιον ποιησάμενοι.
 τοῖσι δὲ αὐτῶν νησιώτησι ἦν δεινὸν οὐδὲν· οὔτε
 γὰρ Φοίνικες ἦσαν κω Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὐ-
 2 τοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. Ἀπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν 5
 ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἀσθενέος

Hymn. in Pallad. vs. 24 p. 632
 seqq.

ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἴδρυ-
 ται, Ἐρυθραί] Grammatici
 scribi volunt Ἐρυθραί, si lo-
 num intelligatur civitas, sed
 Ἐρυθραί, si de Boeotica huius
 nominis urbe sermo sit. Conf.
 Schol. ad Iliad. II, 489 et Wes-
 seling. ad Diodor. Sicul. T. II
 pag. 365. Nunc, ut Cr. mo-
 nuit, accuratius de his statuit
 Göttlingius (in Syllog. Inscriptt.
 Graecc. ed. Osann. fascic. I
 pag. 5), reiectis Grammatico-
 rum nugis, ex analogia docens
 scribi posse Ἐρυθραί et in plu-
 rali Ἐρυθραί. Hinc rescripsi
 Ἐρυθραί, probante quoque
 Siebel. ad Pausan. VII, 3 §. 4
 pag. 113.

Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑωυτῶν μού-
 νοι] ἐφ' ἑαυτοῦ is dicitur, qui
 quid facit per se et apud se, so-

lus, aliis exclusis. Vid. quae
 dixi in Melett. Creuz. III p. 71.
 Ita cap. sequenti ἐπὶ σφέων
 αὐτῶν, quod citat Matthiae
 Gr. Gr. §. 584, a pag. 1163.

Cap. CXLIII.

ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ φόβου]
 i. e. in eo foedere, quod cum
 Cyro icerant, metus tutamen ha-
 bebant, ut Wesselingius inter-
 pretatur, s. tuti erant a metu
 propter illud foedus. Recurrit
 locutio VII, 172. 215, quam
 eandem imitatus est Aristides I
 p. 476 alii. Vid. Wesselingium
 ad h. l.

τοῖσι δὲ αὐτῶν] αὐτῶν bis
 hoc capite et I, 144 cum Gaisf.
 rescripsi pro αὐτέων. — De
 κατήκοος conf. ad I, 141.

ἀπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν
 ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κ. τ. λ.]
 οὗτοι, si vulgarem sermonis

3 δὲ ἔοντος τοῦ παντός τότε Ἑλληνικοῦ γένεος, πολλῶ δὲ ἦν ἀσθενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἴωνικόν, καὶ λόγου ἐλαχίστου· ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ἦν οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τὸ οὖνομα, οὐ βουλόμενοι 10
4 Ἴωνες κεκλησθαι· ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονται μοι οἱ πολλοὶ αὐτῶν ἐπαισχύνεσθαι τῷ οὖνόματι. αἱ δὲ δωδέκα πόλιες αὐταὶ τῷ τε οὖνόματι ἡγάλλοντο, καὶ ἱρὸν ἰδρύναντο ἐπὶ σφέων αὐτῶν, τῷ οὖνομα ἔθεντο Πανιώνιον· ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτοῦ μετα-15

usum spectes, referendum erit ad proxime antecedentia indeque de insulanicis accipiendum. Larcherus in versione Gallica ad Milesios retulit, qui induciis cum Cyro factis, se a reliquorum Ionum societate seiuixerant. Alter Gallus interpres de utrisque intellexit, de Milesiis et de insulanicis. Ut ut est, hos Iones vult Herodotus se a reliquis Ionibus seiuixisse non aliam ob causam quandam, verum ideo quod, cum omnis stirps Graeca tunc temporis infirma fuerit, multo tamen infirmissima exstiterit gens Ionica, nec magni momenti. Iam vides, quomodo sibi cohaereant κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν et ἀσθενέος δὲ ἔοντος κ. τ. λ. — Ad dictionem ὅτι — μὴ conf. I, 18. λόγιμον ex h. l. laudat Thomas Mag. p. 580 explicans ἐλλόγιμον, λόγου ἄξιον. Pollux in Onomast. II, 122 citat πόλις λογιμη.

οἱ μὲν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τὸ οὖνομα κ. τ. λ.] Male in vulgatis

olim omissum οἱ ante Ἀθηναῖοι. Nos cum recentt. editt. secuti sumus librorum probatorum auctoritatem. Pro τοῦνομα e Schellershem. libro alioque Parisino cum recentt. dedimus τὸ οὖνομα. Caeterum οἱ ἄλλοι Ἴωνες erunt omnes Iones, exceptis iis, qui duodecim illas urbes incolebant, cum Noster mox scribat αἱ δὲ δωδέκα πόλιες αὐταὶ κ. τ. λ. Spectare videtur potissimum Ionum colonos vel omnino eos, qui Ionica quamvis et ipsi oriundi stirpe non in Asiae Ionia verum aliis aliarum regionum locis sedes posuerant. — Ad loci argumentum conf. Plutarchum de Herod. Malign. p. 858, F coll. Apophthegm. p. 174, E. — In verbis: ἱρὸν ἰδρύναντο ἐπὶ σφέων αὐτῶν secuti sumus Schweighaeus. atque Gaisfordium, qui libris manu scriptis commoti sic ediderunt. De ἐπὶ dixi ad I, 142 fin. — Structura verbi μεταδοῦναι (in fin. cap.) satis nota ex Matth. Gr. Gr. §. 326, 3 pag. 634.

δοῦναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων· οὐδ' ἐδείθῃσαν δὲ οὐδαμοὶ μετασχεῖν, ὅτι μὴ Συμωναῖοι. Κατάπερ οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλιος νῦν χώρης Δωριέες, πρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμονὺς ἐσδέξασθαι τῶν προσοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱερόν· ἀλλὰ 20

144

Doriensium Hexapolis, Pentapolis facta, Halicarnasso exclusa. Triopius Apollo.

οὐδ' ἐδείθῃσαν δὲ οὐδαμοὶ μετασχεῖν] δὲ ut in diversis orationis partibus, sic in eodem membro hic repetitum observat Werferus in Actt. phill. Monacc. I, 1 pag. 98.

Cap. CXLIV.

Κατάπερ οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλιος νῦν χώρης κ. τ. λ.] Cave credas praeter has quinque s. sex Doriensium civitates, quae foedere inter se iunctae erant, nullas alias urbes insulasve in illis regionibus Doricae stirpis fuisse. Plures recensentur a C. O. Müllero (in Dor. I p. 105 seqq.) quae vel ab illis sex maioribus pendebant vel maximam partem erant solutae ab illis ac liberae, quippe discordiis atque controversiis, ut videtur, ab istis sex civitatibus foederatis mature iam seiunctae et alienatae. Neque etiam, si Müllero credas, multum ad res publicas omnino hocce foedus valuit. Apollinem Dores illi deum tutelarem foederi praeposuerant; quod nemo mirabitur, qui huius dei cultum Doricae stirpis gentibus quasi proprium esse cognoverit. Eum etiam deum primi illi in Asiaticas colonias secum duxisse (ut ἀρχαγῆτην) eiusdemque sacra instituisse videntur, minime ta-

men remotis iis numinibus, quae ante Doriensium adventum his in regionibus forte culta fuerint, sed adeo iunctis Apollini, ita ut Triopicis diis communia sacra facerent; in quibus praeter Apollinem summo loco cultum etiam Neptunus Nymphaeque feruntur. Vid. Müller. l. l. p. 262. Nec tamen dubium videtur Boeckhio (Corp. Inscript. I, 1 p. 45) illud sacrum Triopicum Cereale potissimum fuisse; ita ut Cereis sacra, de quibus nihil Noster memoriae prodidit, hic adicienda essent.

ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱερόν] Triopium urbis Caricae est nomen conditum a Triopa, Erysiichthonis patre. Unde eiusdem cognominis promontorium, in quo templum istud Apollini a Doribus in Cariam immigratis foedereque iunctis exstructum, ut communi deo principi sacra facerent festumque agerent. Vid. quae citat Wasse ad Thucyd. VIII, 35. Hodie dicitur *Cape Crio*. Utrum res publicas quoque in hoc festo, ubi omnes Dores sex civitatum conveniant, egerint, haud cognitum habemus; quamquam credibile videtur nonnullis, in rebus sacris peragendis illos se continuisse. Confer St. Croix des

καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς περὶ τὸ ἱερὸν ἀνομήσαντας
 2 ἐξεκλήρισαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τοῦ Τριο-
 πίου Ἀπόλλωνος ἐτίθεισαν τὸ πάλαι τρίποδας χαλ-
 κέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους χρῆν τοὺς λαμβά-
 νοντας ἐκ τοῦ ἱεροῦ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ ἀνα-25
 3 τιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὦν Ἀλικαρνησσεὺς, τῷ οὖ-
 νομα ἦν Ἀγασικλέης, νικήσας, τὸν νόμον κατηλό-
 γησε· φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑαυτοῦ οἰκία προσεπασ-
 4 σάλευσε τὸν τρίποδα. διὰ ταύτην τὴν αἰτίην αἱ πέντε
 πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰήλυσσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ

Gouvernements fédératifs p. 154
 et Müllerum l. l. Apollo autem
 inde *Τριοπίει* cognomen acce-
 pit. De *tripodibus* diximus ad
 I, 92. Solemnes illi in Dorum
 sacris Apollinisque festis. Cτ.
 confert C. O. Müllerum in
 Amalth. Böttigeri I pag. 125
 seq., plura de more eo monen-
 tein, quo in solemnibus certam-
 inibus victores tripodes acci-
 perent, in templa dedicandos
 propter perpetuam rei mem-
 oriam. Et valde amplos, mag-
 nosque istos fuisse notat, quos
 ad parietes aedium collocari,
 clavisque solo infigi necesse erat.
 Unde perspicitur, cur paulo post
 legamus: πρὸς τὰ ἑαυτοῦ οἰ-
 κία προσεπασσάλευσε (*clavis*
adfixit) τὸν τρίποδα.

ἀνὴρ ὦν Ἀλικαρνησσεὺς κ.
 τ. λ.] Scripsimus Ἀλικαρνησ-
 σεὺς cum duplici litera σ, ut
 mox Ἀλικαρνησσόν in fine ca-
 pitis eodem modo quo in prin-
 cipio operis Herodotei. Conf.
 Wasse ad Thucydid. VIII, 42.
 — In verbis τὸν νόμον κατη-
 λόγησε nihil variant libri, nisi

quod unus Parisinus exhibet τῶν
 νόμων, quemadmodum etiam
 ἀλογεῖν, καταφρονεῖν, alia
 eius generis verba reperiuntur,
 quibus secundum casum pierum-
 que adstruunt scriptores. Nec
 tamen quartus casus non repe-
 ritur. Vid. Matthiae Gr. Gr.
 §. 378 not. 2 pag. 696.

διὰ ταύτην τὴν αἰτίην αἱ
 πέντε πόλιες κ. τ. λ.] Tres ur-
 bes, quae hic primo loco no-
 minantur, in Rhodo insulâ fue-
 re, ut satis constat; quae ta-
 men vix a Doribus immigrantibus
 primitus exstructae esse vi-
 dentur, sed iam ante Troianam
 expeditionem exstitisse. Quare
 Althemenes, qui vulgo coloniam
 Dorum, oraculi iussu, Rhodum
 deduxisse fertur, illas urbes in-
 venisse quidem, sed multum
 excoluisse et ampliasset censen-
 dus erit, ita ut ad Dorum foe-
 dus, quod tunc initum fuisse
 videtur, accesserint, auctore
 Raoul-Rochette Hist. de l'Éta-
 bliss. d. colon. III pag. 71 seqq.
 Nam eodem ferme tempore Cos
 insula Dorum coloniam eiusdem

Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς τὴν 30
5 ἕκτην πόλιν Ἀλικαρνησσόν. τούτοισι μὲν νυν οὔτοι
145 ταύτην τὴν ζημίην ἐπέδηξαν. Δυώδεκα δέ μοι δο-
κέουσι πόλιας ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες, καὶ οὐκ ἐθε-
λῆσαι πλεῦνας ἐσδέξασθαι, τοῦδε εἴνεκα, ὅτι καὶ
ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκειον, δυώδεκα ἦν αὐτῶν μέ-35

145
Quot partes Io-
num fuerint, quum Pelopon-
nesum habita-
rent; quot item
sint Achaeorum,
qui eam terram,
exactis Ionibus,
tenuerunt.

stirpis recepissee videtur, adeo-
que *Cnidus* et *Halicarnassus*;
quam utramque urbem iam an-
tea exstitisse, vix dubium erit.
De *Cnido* conf. infra ad I, 174.

ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς τὴν
ἕκτην πόλιν] μετοχῆ secundum
St. Croix l. l. pag. 155 de sa-
crorum communionem tantum ac
de festo communiter peragendo
accipiendum. Ac sequitur hoc
iure ex iis, quae ille in univer-
sum de hoc festo atque Dorum
consensu statuit, supra nobis
indicata. — In seqq. cum Gaisf.
e binis libris ordinem verborum
nonnihil mutavimus scribentes
οὔτοι ταύτην τὴν ζημίην pro
ταύτην τὴν ζημίην οὔτοι et
mox δυώδεκα δέ μοι δοκέουσι
pro δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα.

Cap. CXLV.

τοῦδε εἴνεκα, ὅτι καὶ ὅτε
ἐν Πελοποννήσῳ κ. τ. λ.] Ad
meliorem loci intelligentiam haec
addimus: Ionem, Xuthi filium,
Athenarumque regem (unde A-
thenienses etiam Iones dicti
sunt), coloniam Aegialeam in
Peloponneso deduxisse, regi-
bus Sicyoniis tunc subditam;
dein Helice Selini regis filia in
matrimonium ducta, unâ cum
illâ Sicyonii huius regis terram
accepisse ita ut incolae etiam

Ionum nomen nunc recipere-
nt. Postea tamen hos Iones terrâ
pulsos ab Achaëis in Atticam
terram se recepissee indeque rur-
sus cum Codri filii in Asiam
immigrasse, ubi duodecim illas
civitates conderent. Cf. prae-
ter copiosam Larcheri ad h. l.
disputationem Beck. in: *Allgem.*
Weltgeschichte. I pag. 829. —
„Catalogum duodecim urbium
fecerunt etiam (praeter Pausan.
VII, 6) Herodotus I, 145, Po-
lybius II, 41 (eius aetate omnes
praeter Olenum et Helicen ad-
huc supererant), et Strabo VIII
p. 385 (299 seqq.). Quae de
singulis his urbibus narranda
erant, ea Pausanias inde a VII,
17 §. 3 persequitur.“ *Siebelis.*
ad Pausan. l. l., qui idem, quo
melius intelligatur, quomodo
tum in nominibus tum in ordine
harum XII urbium scriptores
de iis narrantes discrepent, com-
parationem instituit; unde ap-
paret, inter Herodotum et Stra-
bonem summam esse consen-
sionem, sed discedere ab iis
Polybium et rursus aequè ab il-
lis atque ab hoc Pausaniam.
Leontium enim solus habet Po-
lybius, *Ceryneam* omiserunt He-
rodotus et Strabo, *Rhyppes* et
Aegas Polybius et *Patras* Pau-
sanias.

ρεα· κατάπερ νῦν Ἀχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας, δυνάδεκά ἐστι μέρεα· Πελλήνη μὲν τε πρώτη

Πελλήνη μὲν τε πρώτη πρὸς Σικυῶνος] Male olim πρὸ Σικυῶνος. Quod nos cum prioribus editt. reposuimus, valet: *Sicyonem versus*. Conf. I, 84 atque Pausan. VII, 26 §. 5: πρὸς Σικυῶνος δὲ οὔτοι (i. e. Pellenenses) καὶ μοίρας τῆς Ἀργολίδος Ἀχαιῶν οἰκοῦσιν ἔσχατοι. — In seqq. dedi ἀπ' ὅτου cum recentt. pro ἀπὸ τοῦ, quod libris melioribus invitis reduxit Matthiae. Sed conf. not. ad I, 7. Quem illic laudavi Struve, is h. l. scribi vult ἀπ' ὅτευ, cum ex ὅτεο ortum sit (v. c. I, 7. 119 aliisque locis permultis), vid. pag. 48. Atque etiam Schaeferus sic ediderat.

De situ urbium, quae hoc loco commemorantur, duumviri prae ceteris monuerunt, C. O. Müller. in Dorr. II pag. 427 seqq. et Siebelis. ad singulos Pausaniae locos. Iam *Pellene*, quae primo loco ponitur, describitur a Pausania VII, 26 — 27. Urbs sita inter Sicyonem et Aegiram, cuius quaedam rudera inveniuntur in loco cui nunc nomen *Trikala*. Sequitur occidentem versus inde *Aegira*, in cuius locum nunc successisse volunt *Palaeokastro*, aliis tamen aliter statuentibus (conf. Siebel. ad Pausan. VII, 26 §. 1. C. O. Müller. l. l. pag. 428). Hinc occidentem versus Crathis fluvius; iuxta quem quae inveniuntur ruinae, ad *Aegas* refe-

runt. Eadem fere directione pergentem via ducit *Buram*, de qua Pausanias VII, 25 §. 5. Quae urbs mature eversa terrae motu, in vicino colle dein recens fuit condita, ubi quaedam adhuc exstant rudera. Unde septentrionem versus ad maris sinum, qui nunc dicitur *Bukaphiae*, *Helice* fuit sita, de qua Pausanias VII, 24 seqq. (ubi cf. Siebel. p. 181). Quadraginta stadia hinc remotum *Aegium* Selinusque fluvius. Nunc vocatur *Vostizza*. Triginta stadia inde occidentem versus progressis *Rypes* sunt, iam Pausaniae aetate eversae (VII, 23 §. 45). Unde longius remota *Patreensium* urbs, vel nostra aetate cognita; de qua multus est Pausanias VII, 18 seqq. Vetus urbs ad mare ipsum haud fuit exstructa, sed moenibus ac portu iuncta mari. A Corintho viginti horarum itinere distare nunc scribunt recentiores, alia quoque de hodierna urbis conditione proferentes (vid. Siebel. ad Pausan. l. l. Müller. l. l.). A Patris octoginta stadia fere distat *Rirus* fluvius, nunc nomine *Kaminítsa* notus, ad quem adiacent *Pharæ* (Φαρέες, alii Φαρεῖς atque Φαραιεῖς; vid. Siebelis. ad Pausan. VII, 22 §. 3). *Olenum* haud longe abfuisse a flumine *Riro* testantur veteres, recentiores urbis rudera prope *Palaeo-Achaia* ponunt, trium horarum et dimidii spatio

πρὸς Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἴγαιρα, καὶ Αἴγαι· (ἐν τῇ Κραῖθις ποταμὸς ἀένναός ἐστι, ἀπ' ὅτου ὁ ἐν 3᾽ Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὖνομα ἔσχε·) καὶ Βοῦρα, καὶ 40
 Ἐλίκη, (ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μά-
 χῃ ἐσσωθέντες,) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πα-
 τρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὀλενος, (ἐν τῷ Πείροσ πο- 72
 ταμὸς μέγας ἐστὶ·) καὶ Λύμη, καὶ Τριταίεες, οἱ
 μῦνοι τούτων μεσόγαιοι οἰκέουσι. Ταῦτα δυνάδε- 45
 κα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἐστὶ, καὶ τότε γε Ἴώνων ἦν.
 2 τούτων δὴ εἵνεκα καὶ οἱ Ἴωνες δυνάδεκα πόλιας
 ἐποιήσαντο· ἐπεὶ, ὥς γε τι μᾶλλον οὔτοι Ἴωνές εἰσι
 τῶν ἄλλων Ἴώνων, ἢ κάλλιόν τι γεγόνασι, μωρῆ

146

Iones Duodeca-
 politani quibus e
 nationibus com-
 mixti fuerint: qui
 eorum Athenis
 venissent, eos
 Caricas uxores
 duxisse: harum
 ira et lex in ma-
 ritos.

remota a Patris (conf. Siebelis. ad Pausan. VII, 18 §. 1). Ab Oleno quadraginta stadia abest *Dyme*, in cuius locum nunc successit vicus *Karabosta* (Iliad. VII, 17 §. 3). Restat *Tritaea*, a Pharis remota centum viginti stadiis, interior urbs, de qua Pausanias VII, 22 §. 4. Haec sola μεσόγαιος ideo dici videtur, quoniam reliquae urbes aut mari adiacebant, aut portubus certe mari iunctae fuere.

Crathis fluvius itidem commemoratur Pausan. VII, 25 §. 7, ubi plura Siebelis. Nunc vocatur *Sacrates* s. *Acrato*. De *Riro* fluvio vid. ibid. VII, 22 §. 1. Hodie ei nomen *Kame- nitza*.

ἐν τῇ Κραῖθις ποταμὸς] ἐν τῇ dixit sensum magis, quam grammaticam structuram secutus, cum antecedit *Αἴγαι* in plurali, ubi licet intelligas πόλις.

Cap. CXLVI.

καὶ τότε γε Ἴώνων ἦν] In numero duodecim urbium, quae ad Ionum foedus pertinuerint, utique scriptores antiqui consentiunt. Nec tamen uno eodemque fere tempore illas esse conditas, nec etiam Ionibus inde ab origine hocce fuisse consilium, quod Herodotus vult, contendit Raoul-Rochette l. I. III pag. 83 seqq. De singulis civitatibus conf. ad I, 142.

ἐπεὶ, ὥς γε τι μᾶλλον οὔτοι Ἴωνές εἰσι— μωρῆ πολλῇ λέγειν] Olim legebatur ὥς γε τοι, cuius loco Wesselingius ὥς γέ τι edidit, quod binis libris firmatum retinuimus, mutato tantum accentu. Est vero haec Herodoti sententia, absurdum esse dicere, hos Iones, quorum sint duodecim istae urbes, magis Iones esse quam reliquos aliarum terrarum Iones, nobiliorive genere oriundos ac

πολλῇ λέγειν· τῶν Ἄβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰδὶ
οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἴωνίης μετὰ οὐδὲ τοῦ 50
3 οὐνόματος οὐδέν· Μινύαι δὲ Ὀρχομένιοι ἀναμει-
χῆται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύορες, καὶ Φωκέες

honestiori loco natos. Hoc enim sibi volunt verba: κάλλιόν τι γέγονασι. Inde haud vana videtur Dahlmanni (in Herodot. pag. 115) suspicio, Herodotum haec pronuntiare contra Hecataeum Milesium, simulque Ionicae gentis arrogantiam quandam in iactando genere nobili reprimere voluisse, summâ inde curâ eos recensentem, si qui forsitan alius stirpis Ionum expeditioni in Asiam commigrantium interfuerint, quibus integritas Ionicae stirpis imminuta fuerit. Facit huc quoque a Cr. citatus C. O. Müller. in Orchomen. pag. 399 seq., ubi eos recenset Boeotios, Cadmaeos sive Thebanos aliosve, qui unâ cum Ionibus in Asiam profecti sint. Tu conf. potissimum Pausaniae locum classicum VII, 2 §. 2 coll. VII, 3 §. 5.

τῶν Ἄβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης κ. τ. λ.] Consentit Pausanias l. l. Primitus autem haec gens ex Thraciae regionibus profecta in Phocide sedes fixit, unde post in Euboeam insulam immigravit, auctore Strabone X p. 682, B. C, coll. Schol. ad Homer. II, II, 536, ubi nomen gentis ab Alante rege, Neptuni filio repetitur.

Μινύαι δὲ Ὀρχομένιοι ἀναμειχῆται] Libri omnes Ὀρχομένιοι; quod cum pravum

esse pateat, Palmerii emendatio nunc in textum recepta est: Ὀρχομένιοι. Egregie hoc probat Pausaniae locus laudatus, ubi in gentibus, quae Ionibus tunc accesserint, recensentur Ὀρχομένιοι Μινύαι συγγενεῖς τῶν Κόδρου παίδων (nam Codri Atheniensis regis filios Ionum expeditioni praefuisse constat). Eisdem Minyas Orchomenios Teum condentes memorat idem VII, 3 §. 3. Add. IX, 37 fin.

καὶ Δρύορες, καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι] Dryopes primas sedes habebant circa Oetam montem, contiguas Doridi terrae. Unde eiecti in Phocidem iuxta Parnassum montem se receperunt; qua terrâ relicta, ab Hercule in Peloponnesum ducti occuparunt Asinem terrae Argolidis. Conf. Homer. II, II, 560. Et inde Ionibus quosdam sese adiunxisse in Asiam transvectis, verisimile videtur Larchero. Post vero Asine iterum eiecti Dryopes aliam in terra Messeniaca accepere regionem ab Lacedaemoniis, aliamque illic condiderunt Asinem urbem, de qua Noster VIII, 73.

καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι] Φωκέες sunt Phocenses Graeciae terrae, a quibus valde discernendi οἱ Φωκαῖες Iones (de quibus infra I, 163 seqq.

ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοσσοὶ, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ,
καὶ Δωριεὲς Ἐπιδαύριοι, ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ ἀνα-
4 μείχεται. οἱ δὲ αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ πρυτανῆϊον τοῦ 55
Ἀθηναίων ὀρηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιότατοι

coll. I, 142), quamvis saepe cum his confusi. Cr. conf. de scriptura Spanhem. ad Callim. H. in Pallad. 24 pag. 632 et Koeler. ad Heraclid. Pontic. pag. 86. Qui verò h. l. sint Φωκίεες ἀποδάσμιοι, egregie indicat Pausanias l. I: μετέσχον δὲ καὶ Φωκεῖς οἱ ἄλλοι πλὴν Δελφῶν. E quo intelligitur, Phocenses dici ἀποδάσμους i. e. a reliquis divisos et divulsos. Nam ἀπόδασμος dicitur portio s. pars quaedam a multitudine avulsa, monente Wesselingio. Add. Thucydid. I, 12 et conf. infra II, 103.

καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ] Pertinet hoc eo, quod ex veterum quorundam sententia Pelasgi, utpote indigena Graeciae gens, primi tenuerint Arcadiam indeque Arcadica stirps dici queant. Conf. Pausan. VIII, 1 §. 2 et potissimum Ephorum apud Strabon. V p. 337, ubi vid. quae alia addidit Marx. in fragment. Ephori pag. 157 seq. Nostro loco usus est Raoul-Rochette, quo Pelasgos non barbaram gentem, sed primigenios Graeciae incolas esse probaret; vid. Histoire de l'Établiss. d. colon. Grecq. I pag. 137 seqq. 142, cui add. Kruse Hellas I p. 424 coll. 462, Herodoti effatum a vero non abhorreere statuentem, modo partem tantum Arcadiae

olim a Pelasgis occupatam dixeris, cum reliquam eamque maiorem regionis partem alia a Pelasgis diversa gens primitus tenuerit indigena. Dorienses Epidaurios non Diores sed Iones fuisse Epidauro pulsos a Doribus ingredientibus volunt Clavierus atque Raoul-Rochette l. I. III p. 76 testemque asserunt Pausaniam II, 26. VII, 2.

ἀπὸ τοῦ πρυτανῆϊον τοῦ Ἀθηναίων ὀρηθέντες] Satis constat de more veterum in coloniis deducendis. Nam sacra ex metropoli secum ducebant coloni ignemque sacrum ex patriae penetrali depromptum et accensum. Nam in prytaneo s. curia uniuscuiusque urbis ignis servabatur perpetuus nec unquam exstinguendus, Vestae consecratus. Ex eo coloni accensum ignem adportabant in urbem condendam. Sufficiens haec, opinor, ad Herodoti locum intelligendum, qui his verbis designat Athenienses veros i. e. eos, qui vere ad Athenarum civitatem pertinuerint et civitate Atticà usi fuerint, qui pro more colonorum, cum patriam terram relinquerent cum Ionibus in Asiam transvecturi, ignem sacrum ex prytaneo accenderint et secum tulerint. Cf. quem Wesseling. iam laudavit (nam plura in re satis cognita

εἶναι Ἰώνων, οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἡγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καίρας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν 5 τοὺς γονέας. διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὐται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῆσι ὄρκους ἐπήλασαν, καὶ παρεδосαν τῆσι θυγατρᾶσι, μὴ κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἐωντῆς ἀνδρα· τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων 6 ταῦτα ποιήσαντες, αὐτῆσι συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἦν 65

147 γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. Βασιλέας δὲ ἐστήσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἴππολόχου γεγονότας· οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου

Quos reges habuerint, et qui numerandi sunt Iones.

addere putidum) Henr. Valesium ad Excerpt. Polyb. T. VII pag. 90 seq. ed. Schweighaeus.

οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἡγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην κ. τ. λ.] In verbis οὗτοι δὲ, quibus repetuntur antecedentia ο ἰ δ ἐ αὐτῶν, nemo paulo peritior Graeci ac potissimum Herodotei sermonis haerebit. Conf. Buttmann. in Excurs. XII ad Demosthen. Midian. p. 152. Welfer. in Actt. philoll. Monacc. I, 1 pag. 97. In narratione ipsa cum Herodoto prorsus consentit Pausanias VII, 2 §. 3. Iones narrat, Caricas mulieres, quarum patres maritosque interemerant, sibi matrimonio iunxisse. Nam Carum fuit terra, in qua considerare constituerant Iones, ubi tres postea urbes condiderunt, Miletum, Myuntem, Prienen, ut ipse Noster auctor est I, 142.

ὄρκους ἐπήλασαν] i. e. iurandum sibi adduxerunt s. iu-

reiurando se obstrinxerunt. Vid. VI, 62. — In seqq. de forma βῶσαι conf. ad I, 10 dicta. — In fine cap. scripsimus ἔπειτεν cum Reizio (Praefat. ad Herodot. p. XVI) aliisque pro vulg. ἐπεὶ τε, cuius hic nullus est locus.

Cap. CXLVII.

Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἴππολόχου γεγονότας] Glaucus Hippolochi filius, Lyciorum dux in bello Troiano originem duxit ab Aeolo Hellenis filio; a quo eodem descendebat Codrus, Melanthi filius. Videas Larcher. ad h. l. De Glaucō Homerus II. VI, 150 seqq.

οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλίους] Caucones hic intelliguntur ii, qui Lepraeatarum et Cyparissiorum terram occuparunt urbemque Macisten in Triphylide. Quos Pylios dicit Noster, quo distinguantur ab iis Cauconibus, qui in Elide prope Dymen urbem

τοῦ Μελάνθου· οἱ δὲ, καὶ συναμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ περιέχονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλον τι τῶν ἄλλων Ἰώνων. ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες· εἰδὶ δὲ πάντες Ἴωνες, ὅσοι ἀπ' Ἀθηναίων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὄρητῆν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων· οὗτοι γὰρ μούνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια· καὶ οὗτοι

73

considerant. Illi enim Nestori subditi erant. Vid. potissimum Strabon. VIII p. 531, B seq. coll. Herodot. IV, 148.

ἀλλὰ γὰρ περιέχονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλον τι τῶν ἄλλων Ἰώνων] Hos Iones (qui duodecim illas condiderint urbes in Asia) magis huic (Ionum) nomini adhaerere, illudque magis tueri quam reliquos Iones, qui eiusdem sint stirpis, Herodoti est sententia, quae sane congruit cum iis, quae I, 146 idem posuerat de his Ionibus, quos nobiliori stirpe prognatos si quis dicere vellet, absurdum id dixerat. Quapropter addit: ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες i. e. *sint vero etiam hi genuini Iones*; quibus declarat se nihil intercedere velle, si quis eos habere vellet genuinos Iones, modo hoc teneatur, omnes alios quoque Iones esse, quotquot Athenis oriundi Apaturiorum agant festum.

περιέχονται] i. e. *valde tenent ac tuentur, amplectuntur*. Vid. I, 71 coll. III, 72. Hinc genitivus additus facile explicari poterit.

καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὄρητῆν] De Apaturiis copiose mo-

nuerunt Meursius, Corsinius (in fast. Attic. II pag. 306), Creuzerus (in Symb. III p. 505), alii. Nos pauca, quae huc proxime spectant, moneamus. Est enim festum antiquissimum, conditum in Bacchi honorem et quidem multo ante Ionum expeditiones ex Attica terrâ in Asiam, cum eius origines ad annum 1190 a. Chr. n. referant. Nec solum sacris dicatum illud, verum publicis etiam rebus; quippe infantes in phratrias sive curias inscribebantur, adolescentes in civium indicem; et sacra ab iis offerebantur, qui primi illis indicibus inscribebantur. Quae alia inde ad civitatis iura fluxerunt, nunc omittimus, hoc in universum tenentes, summam fuisse huius festi vim in rebus publicis indeque illud Ionibus colonis omnibus propemodum receptum esse.

καὶ οὗτοι κατὰ φόνον τινα σκηψιν] καὶ οὗτοι et quidem illustrat Matth. Gr. Gr. §. 470, 6 pag. 872. Verba sequentia verte: *ob caedis causam quandam s. praetextum, caedem quandam praetextentes, praetendentes*. Sic σκηψις saepius de causa sive vera sive ficta, quam praeten-

148 κατὰ φόνου τινὰ σκῆψιν. Τὸ δὲ Πανιώνιον ἔστι ⁷⁵ Panionium, locus in Mycale promontorio sacer, et Parionia, festum: Graeca festa in eandem omnia litteram exeuntia. τῆς Μυκάλης χώρος ἰσὸς πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινῇ ἐξαραιρημένος ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἐλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλῃ ἔστι τῆς ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ, ἐς τὴν συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολλῶν Ἴωνες, ἄγεσκον ὄρτην, τῇ ⁸⁰ 2 ἔθεντο οὐνομα Πανιώνια. πεπόνθασι δὲ οὔτι μόνυαι αἱ Ἰώνων ὄρται τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων πάντων ὁμοίως πᾶσαι ἐς τῶντὸ γράμμα τελευτῶσι, κα-

dimus; V, 30. VII, 168. Pro τινὰ Schweighaeuserus maluit τινός.

Cap. CXLVIII.

τὸ δὲ Πανιώνιον ἔστι τῆς Μυκάλης χώρος ἰσὸς] Panionium terna stadia mari remotum, in radice montis Mycales, auctore Strabon. XIV pag. 947 s. p. 639. Nominis ipsius rationem facile est perspicere; genitivus τῆς Μυκάλης pertinet ad verba πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, vel certe cogitatione erit ad illa repetendus, ita ut locus iste sacer septentrionem versus a Mycale situs fuisse dicatur.

κοινῇ ἐξαραιρημένος ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἐλικωνίῳ] ἐξαραιρημένος Ionum more augmento reduplicato pro ἐξηρημένος, indicat locum exemptum e reliquis, et in usum sacrum selectum. Conf. IV, 161. II, 168. Ac frequens hac notione adiectivum ἐξαιρετός.

Neptuno huic nomen est *Heliconio*, ab Helice, Achaiae urbe, in qua Iones olim templum illi exstruxerant, quod ἀγιώτα-

τον ipsis fuisse tradit Pausanias. Unde posthac pulsi, in Atticam ac dein Asiam colonorum more deum patrium secum advexerunt, templumque ei condiderunt, retento dei antiquo ac priori cognomine. Conf. Strab. VIII p. 589 s. p. 384 ed. Casaub. et Pausan. VII, 24 §. 4. Ac praeter Neptunum mentio fit *Apollinis Panionii*; de quo tamen plura non constant. Cf. Schneider. ad Vitruv. de architect. IV, 1 §. 5 (p. 230 annot.).

πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ] i. e. occidentem versus porrigens s. pertendens ad Samum; ita ut occidentem versus a Mycale proficiscenti proxima sit Samus. — De locutione πρὸς ζέφυρον ἄνεμον, ubi ἄνεμον abundare videtur, conf. I, 6. — Mox in verbis ἀπὸ τῶν πολλῶν attende articuli vim: ex iis duodecim civitatibus Ionum in Asia, de quibus ante actum est.

ἐς τῶντὸ γράμμα τελευτῶσι] τελευτῶσι cum recentt. editt. rescripsi pro τελευτῶσαι, quod

τάπερ τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα. αὐται μὲν αἱ

149 Ἰάδες πόλιές εἰσι. Αἶδε δὲ αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ

Aeolicæ urbes,
in terra conti-
nenti.

olim vulgatum erat. Est enim hæc Herodoti sententia, omnia festorum Graecorum nomina in eandem desinere literam, quemadmodum Persarum nomina, quæ omnia in unam eandemque literam σ exire supra I, 139 docuerat.

Cap. CXLIX.

[Αἶδε δὲ αἱ Αἰολίδες κ. τ. λ.]
De Aeolicis coloniis, quas breviter recenset Herodotus, disserere longum est; inde paucis, quæ ad singula Nostri verba rite intelligenda faciant, nos continebimus. Plura qui discupiat, legat copiosam disputationem Galli docti Raoul-Rochette, histoire de l'Établiss. d. colon. Grecq. T. III pag. 34 seqq. coll. Larcher. in Chronolog. Herodot. pag. 449. Sunt vero potissimum Lesbos insula et Cyme s. Cuma urbs, unde reliquæ urbes conditæ fuisse videntur; quare utraque reliquarum urbium metropolis fere, et Cyme omnium, quotquot fuere civitates Aeolicæ, maxima celebrata. Cyme condita erat a Graecis, duce Malao et Cleva, qui genus suum ab Agamemnone repetebant, et magno exercitu comparato ubi diutius in Locride terra ad Phricium montem commorati erant, in Asiam dein traiecerunt ibique *Cymen* condiderunt, quæ ob prioris sedis memoriam ad Phricium montem olim vocabatur

Phryconis, nunc, uti voluit *Calate* vel *Sanderli*. Conf. potissimum Strabon. XIII p. 582 s. 873, A. B. Quo eodem nomine invenimus apud eundem Strabonem XIII p. 621 s. 922, B *Larissam* (sic enim illic scriptum legimus pro eo, quod in Herodoto est *Ἀήρισσαι*) nuncupatam esse, quippe urbem Pelasgicam, ut vel nomen indicat, nunc vero desertam. Septuaginta stadia fuit remota a Cyme. *Neotichos* iidem illi Graeci contra hos Pelasgos Larissæos extruxisse feruntur, vel antequam, terræ imperio acquisito, Cymen ipsam condiderint; quamquam auctor vitæ Homericæ hoc oppidum Cymes coloniam dicit, quod de colonia serius in prius munimentum ac propugnaculum deductâ intelligi vult Raoul-Rochette l. l. p. 40. Distat a Larissa triginta tantum stadia.

Reliquæ urbes Aeolicæ ab Herodoto recensitæ vix ab alia colonia, quam quæ Cymen condidit, nec alio tempore valde remoto conditæ fuisse videntur. *Temnus* ad Hermi ostia sinumque Smyrnaeum exstructa erat, sed Plinii tempore iam diruta. Nec meliora fata contigerunt *Cillæ*, quæ urbs Apollinis Cillæi templo et cultu insignis fuit. Conf. Heyne ad Homer. Iliad. I, 38. T. I pag. 13. *Notium* mari imminens, a vetere Colophone duo ferme millia pas-

Φοικωνίς καλεομένη, Λήρισσαι, Νέον τεῖχος, Τῆ-85
 μνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖ-

suum aberat, ut Livius tradit XXXVII, 26. Nam Colophonii cives, quorum urbs ab Itamane capta erat, illic primum conseruerunt ubique originem dederunt, auctore Thucydide III, 34, ubi conf. interpret.— De *Aegiroessa* vide posthac monita. *Pitane*, de qua Strabo l. I., duobus portibus ad Elaiticum sinum instructa; praeterfluit illam Evenus fluvius. *Aegaeae* (s. ut alii *Aegae*, *Αἰγαί* s. *Αἰγαί*) in ipsis Myrinae agris sita esse dicitur, intra Myrinam urbem et Cymen. Prave eam Danvillius intra Cymen Phocaeam et Temnum collocare dicitur a Raoul-Rochette l. I. p. 42, qui Myrinae coloniam fuisse illam censet. *Myrina* ipsa, quam Mela a vetustate primam dixit Aeolicam civitatem, quadraginta stadiis absuit a Cyme, et ab Aeolibus Lesbiis condita fuisse perhibetur; vid. Vellei. Patercul. I, 4. Quo testimonio fretus Raoul-Rochette l. I. eam vel ante Cymen conditam fuisse probabiliter ponit. *Grynea*, *Γρύνεια*, apud Strabonem dicitur *Γρύνιον, παλῖχνιον Μυριναῖον, καὶ ἱερὸν Ἀπόλλωνος*, oraculumque vetus ac templum splendidum albo ex marmore confectum. A Myrina distabat quadraginta stadia. Ac satis notus Apollo Gryneus, quippe in cuius templo Aeolicas civitates foederatas solemniter convenisse statuit St. Croix, des an-

cicus govern. fédérat. p. 156. *Smyrna*, quae extremo loco nominatur, ab Aeolibus illis, qui Cymen tenuerunt, condita est, si vera tradit Homericæ vitæ auctor; nisi, quo Velleius Paterculus ducere videtur, ab Aeolibus Lesbiis ante iam fuit exstructa. Ac multos Pelasgorum, qui olim circa Cymen habitaverant, inde pulsos huc sedes transtulisse vult Raoul-Rochette l. I. pag. 43. Sed Strabo refert, primam urbis originem Ionibus Ephesiis deberi; quos tamen post ab Aeolibus eiectos Colophonem se recepisse. Unde iam intelligimus, cur Colophoniorum exsules urbis Smyrnae aggrediendae consilium capiant et re peractâ illam teneant, Aeolibus Smyrnaeis loco cedentibus. Conf. Raoul-Rochette l. I. pag. 99. 100.

Λήρισσαι] Iam monuimus, aliis, ut Straboni, urbem dici *Λάρισσαν*; a quo Herodotei libri absunt. Inveniuntur in nonnullis *Λήρισαι*, quae varietas recurrit IX, 1, ubi unus liber *Ληρισσαῖος*. Conf. tamen Schol. Apollon. Rhod. I, 40. Numi frequenter *ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ*. — Mox *Τῆμνος* nunc recte editum pro *Τῆνος*, quemadmodum Cycladum una appellatur.

Αἰγιόεσσα] Huius nominis civitatem Aeolicam nusquam memoratam invenimus. Est unum Megaricae terrae oppidum obscurum, quod nominatur *Αἰ-*

αι, Μύρινα, Γρύνεια· αὐται ἕνδεκα Αἰολέων πόλεις αἰ ἀρχαῖαι. μία γάρ σφρων παρελύθη ὑπὸ Ἴώνων, 2 Σμύρνη. ἦσαν γάρ καὶ αὐται δωδέκα αἰ ἐν τῇ 90 ἡπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολεὺς χώρην μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἴώνων, ὠρέων δὲ ἤκουσαν οὐκ ὁμοίως. Σμύρνην δὲ ὦδε ἀπέβαλον Αἰολεὺς. Κολοφωνίους ἄνδρας στάσει ἐσσωθέντας, καὶ ἐκπεσόντας 2 ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ, οἱ φρυγᾶδες 95 τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὀρθὴν ἕξω τείχεος ποιευμένους Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκλιθεύσαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἔπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἴώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολείας.

150

Smyrna ex iis
amissa.

γερουσία apud Strabonem IX p. 394 s. 604, C. D. Quare quaerunt, an hic potius *Elaea* sit intelligenda (*Ἐλαία*), quam urbem Aeolicam, in hoc Herodoti recensu omissam, Strabo aliquoties nominat atque Stephanus Byzant. Schweighausero olim placuit scribere *Ἀργινώεσσα*, ut una eaque praestantior intelligeretur *Arginusarum* insula, quas ad Aeolicam gentem pertinuisse constat. De his conf. Poppo ad Thucydid. P. I Vol. II p. 448 seq. Sed ipsum virum doctum non fugit, adversari hoc Herodoti verbis, qui has civitates omnes in continenti posuerit. — In seqq. pro *Αἰγαῖαι* unus liber *Αἰγαία*, nec aliter Valla exprimens: *Aegaea*.

μία γάρ σφρων παρελύθη ὑπὸ Ἴώνων] i. e. haec una ademta est illis (Aeolicis civitatibus) s. separata, divulsa ab Ionibus.

ὠρέων δὲ ἤκουσαν οὐκ ὁμοίως] i. e. (quae vero terra) *coeli temperie non aequabat Ionum regionem*. De ὠρέων vidi-mus ad I, 142. De verbo ἤ-κειν ad I, 30.

Cap. CL.

Σμύρνην δὲ ὦδε ἀπέβαλον Αἰολεὺς] Eadem, quae hic legimus, Pausanias refert VII, 5, cui Strabon. iunge XIV p. 940, B. C. Conf. quae ad I, 149 hac de re nott. sunt. In seqq. Schaeff. eumque secutus Schwgh. et Gaisf. refinxerunt *στάσι*, uti τῇ πόλι II, 67. 137. Vulgo *στάσει* nec ulla varietas e libris enotatur, nisi quod unus habet *στάσιῦ*. Hinc retinui *στάσει*, quod et ipse Gaisfordius iure retinuit I, 60.

τὰ ἔπιπλα ἀποδόντων] Cf. ad I, 94.

4 ποιησάντων δὲ ταῦτα Συμωναίων, ἐπιδειλόντο σφραγ
αὶ ἑνδέκα πόλεις, καὶ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων 1
151 πολίτας. Αὐταὶ μὲν νυν αἱ ἡπειρωτίδες Αἰολίδες
πόλεις, ἕξω τῶν ἐν τῇ Ἰδῇ οἰκημένων· κευρωρίδα-
2 ται γὰρ αὐταί. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε
μὲν πόλεις τὴν Λέσβον νέμονται· τὴν γὰρ ἕκτην ἐν 5
τῇ Λέσβῳ οἰκομένην Ἀρίσβαν ἠνδραπόδισαν Μη-
θυναῖοι, ἔοντας ὀμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰ-
κέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν Νήσοισι καλεο-
3 μένησι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοι-
σι, κατὰπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν

Urbes Aeolicae
in Ida, cum illis
non coniunctae.
Caeterae urbes,
in insulis. Aeol-
enses propter
Cyrum adiun-
gunt se Ionibus.

Cap. CLI.

ἕξω τῶν ἐν τῇ Ἰδῇ οἰκημέ-
νων] Triginta numero suspi-
ceris fuisse haec oppida circa
Idam montem sita, maximaque
ex parte a Cymaeis Lesbiisque
condita. Cf. Strab. XIII p. 622
ed. Casaub. s. p. 924, A.

Ἀρίσβαν ἠνδραπόδισαν
Μεθυναῖοι] Meminit huius
urbis, quae ab alia eiusdem no-
minis in Troade terra dignosci
debet, et huius ipsius loci Ste-
phanus Byzant. s. v. Ἀρίσβη,
cuius locum utique corruptum
tractat Marx. ad Ephori fragm.
pag. 116 seq. Nomen urbs ac-
cepisse fertur ab Arisba, Mero-
pis filia. Ubi sita fuerit, vix
certo nunc definire licet, quam-
vis probabile sit, eam in Me-
thymnae vicinia sitam fuisse.
Conf. Plehn. in Lesbiacc. libro
pag. 21. Quas praeterea Les-
bo Noster assignat quinque ci-
vitates Aeolicas, cum eodem
Plehuio pag. 43 fuisse existimes
Mytilenen, Methymnam, An-

tissam, Eresum, Pyrrham, quip-
pe omnibus rerum scriptoribus
commemoratas.

καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν Νήσοι-
σι καλεομένησι] Meminit ha-
rum insularum Diodorus XIII,
77 atque Strabo XIII pag. 919,
qui nomen illarum deducit ab
Ἑκατος, qui sit Apollinis in
Asiae hac ora maxime culti ti-
tulus, ita ut Apollinis insulae
sint dictae. Quod nimis quae-
situm sane videri debet, cum
a magna exiguarum insularum
copia nomen hoc deductum esse
sponte intelligatur. Sitae sunt
istae insulae, quarum numerum
re vera viginti aut certe qua-
draginta fuisse scribunt, in fre-
to, quod est inter Lesbum at-
que Asiam. Nunc iis nomen
Moschonesia.

Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τε-
νεδίοισι κ. τ. λ.] His verbis a
digressione de Graecorum in
Asia coloniis cap. 141 instituta
Noster redit ad narrationem de
Cyro. Ac respicit inprimis ea,
quae cap. 143 initio leguntur.

δεινὸν οὐδέν· τῆσι δὲ λοιπῆσι πόλισι ἕαδε κοινῆ 10
 Ἴωσι ἔπεσθαι, τῆ ἂν οὔτοι ἐξηγέωνται.

152

Lacedaemonii
 auxilium his ne-
 gant: sed iidem
 Cyro, ne da-
 mnum Gracis
 inferret, denun-
 tiant.

Ὡς δὲ ἀπικέατο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἴώνων
 καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν
 ταῦτα προησόμενα,) εἶλοντο πρὸ πάντων λέγειν 74
 2 τὸν Φωκαέα, τῷ οὖνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορ-
 φύρεόν τε εἶμα περιβαλόμενος, ὡς ἂν πυνθανόμε- 16
 νοι πλειῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων, καὶ καταστάς,
 ἔλεγε πολλὰ, τιμωρέειν ἑνωτοῖσι χορήζων. Λακεδαι-
 μόνιοι δὲ οὐ κως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξε σφι μὴ
 3 τιμωρέειν Ἴωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο. Λακε- 20
 δαιμόνιοι δὲ ἀπώσάμενοι τῶν Ἴώνων τοὺς ἀγγέλους,
 ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρας, ὡς μὲν ἔμοι
 δοκείη, κατασκόπους τῶν τε Κύρου προηγήματων καὶ
 4 Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὔτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον
 ἐς Σάρδις σφέων αὐτῶν τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὐ- 25
 νομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμο-
 νίων ῥῆσιν, „γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν σινα-

— De dativo Ionico πόλισι cf.,
 si tanti est, Matth. Gr. Gr. §. 80
 p. 180 ac de forma ἕαδε eun-
 dem §. 161 pag. 297.

Cap. CLII.

ὡς δὲ ἀπικέατο] ἀπικέα-
 το est forma aoristi secundi pro
 ἀφίκοντο; unde discernendum
 ἀπικέατο, quae plusquamper-
 fecti est forma pro ἀφικόμενοι
 ἦσαν, ut I, 2. Vid. Matth.
 §. 204, 7, b pag. 738.

πορφύρεόν τε εἶμα περιβα-
 λόμενος] Ita cum recentt. editt.
 scripsimus pro περιβαλλόμε-
 νος. Caeterum bene hic notat
 Larcherus, purpuream vestem

mulieribus potius quam viris in
 usu fuisse; indutam a Pythermo
 haud dubie eam ob causam, ut
 hominum animos adverteret eo-
 rumque ora in se coniceret. —
 In seqq. καταστάς est: ad di-
 cendum consistens de eo, qui
 dicendi causa stat et quasi con-
 sistit. Vid. Wyttenbachium ad
 Plutarch. Moral. II p. 923 seq.
 — In fine cap. scripsimus σφέ-
 ων αὐτῶν (pro αὐτέων) et
 μηδεμίαν πόλιν pro μηδεμί-
 ην, praeunte Gaisfordio. Pro
 σιναμωρέειν nonnulli codices
 σιναμωρέειν. Sed vid. VIII,
 35. V, 92, et conf. Siebel. ad
 Pausan. II, 32, 3. Est vero:
 laedere, damnum inferre.

- 153 „μωρέειν, ὡς αὐτῶν οὐ περιοψομένων.“ Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπίρρεσθαι τοὺς παρευόντας οἱ Ἑλλήνων „τίνες ἔοντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, ταῦτα ἔω- 30
 2 „τῷ προαγορευούσι.“ πυνθανόμενον δέ μιν, εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην· „Οὐκ ἔδεισά
 „κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσι ἔστι χῶρος ἐν μέσῃ
 „τῇ πόλει ἀποδεδεγμένους, ἐς τὸν συλλεγόμενοι ἀλ-
 3 „λήλους ὁμοῦντες ἐξαπατῶσι. τοῖσι, ἣν ἐγὼ ὕγραι- 35
 „νω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθεια ἔσται ἔλλεσχα, ἀλλὰ τὰ
 4 „οἰκῆϊα.“ Ταῦτα ἐς τοὺς πάντας Ἑλληνας ἀπέ-
 ῥήψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησάμενοι ὠνῆ
 5 τε καὶ πρήσει χρέωνται. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγο-
 ρῆσι οὐδὲν ἐώθασι χρῆσθαι, οὐδέ σφι ἔστι τὸ πα- 40

Cyrus contemtim respondet: praeficit Sardibus Tabalum Persam, auro Pactyam Lydum: redit, Croeso abducto, bellum aliis ipse, Ionibus per legatum facturus.

Cap. CLIII.

τίνες ἔοντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι κ. τ. λ.] Usus relativi pronominis illustrat Matthiae Gr. Gr. §. 567 p. 1118.

οὐ τὰ Ἰώνων πάθεια ἔσται ἔλλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκῆϊα] i. e. „non de Ionum calamitatibus illi confabulabuntur verum de suis ipsorum.“ Quae, mone[n]te Schlossero Universalg. I, 1 p. 290, de deliberationibus aequae ac de confabulationibus et quotidianis sermonibus sunt intelligenda. Pro ἔλλεσχα male olim ἄλλεσχα, cum ἔλλεσχα (i. e. ἐν λέσχη γενόμενα) ea sint, de quibus homines inter se colloquuntur, de quibus sermo fit inter homines. Inde περιεσχημέντος hominum sermone celebratus, infra II, 135, ubi Grammatici explicant περιβόη-

τος, περιλάλητος; inde πρόλεσχος in Aeschyl. Supplic. 208. Conf. Wesseling. ad h. l. Vercula λέσχη colloquium, confabulatio, sermo familiaris, infra II, 32. IX, 71.

ἀπέῤῥηψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα] ἀπέῤῥηψε, ut Latini: proiecit, iactavit. Conf. infra VIII, 92.

αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῆσι οὐδὲν ἐώθασι χρῆσθαι κ. τ. λ.] Haec eadem Strabo tradit, XV p. 1067, B. Nec refragatur Xenophon in Cyropaed. I, 2 §. 3 forum quidem apud Persas fuisse commemorans, verum nec tale, quale vulgo rebus vendendis atque emendis destinatum, sed ubi liberaliter instituti homines convenirent beneque morati nec nisi proba ac bona verba audirentur. Quo etiam alludit Appianus de bell. civil. II pag. 803.

ὄρασαν ἀγορή. Μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρ-
 δις Ταβάλω ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ χρυσόν, τὸν τε
 Ἐροῖσον καὶ τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν, Πακτόῃ ἀν-
 δρὶ Λυδῷ κομίζεω, ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Ἀγβάτανα,
 Κροῖσόν τε ἅμα ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν οὐ-
 7 δενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν πρώτην εἶναι. ἢ τε γὰρ 45

μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς
 μὲν Σάρδις Ταβάλω κ. τ. λ.]
 Usus est hoc loco Heerenius in
 iis, quae disputat de Persici
 imperii administrandi ratione;
 vid. Ideen etc. I, 1 pag. 403.
 Nec mirum, eandem fere Cyri
 ac Persarum fuisse rationem,
 quae posthac fuit Mongolorum
 et ducis illorum Dschingischan,
 cum par fuerit et ducum et gen-
 tium ratio. Namque in terris
 occupatis plerumque copias re-
 linquunt, quarum duces provin-
 ciam subditam teneant, impe-
 riumque tueantur. Istis addun-
 tur alii regis ministri, qui tri-
 buta cogant regique transmit-
 tant; ac saepe etiam ab utris-
 que diversi inveniuntur urbium
 praefecti, qui praesidiis prae-
 sint, quae in singulis urbibus
 sunt collocata. Ita Cyrus Ma-
 zarem ducem exercitui praeficit,
 Tabalo Sardes permittit, Pacty-
 am tributis colligendis atque
 omnino regis redditibus thesau-
 risque praeponit. — κομίζεω
 cum Larchero aliisque interpre-
 tor: *transferre, deferre*, ad
 Cyrum scilicet, in regios the-
 sauros.

καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν οὐδενὶ
 λόγῳ ποιησάμενος τὴν πρῶ-
 την εἶναι] Negotium fecere

haec verba interpretibus, locum
 mendosum existimantibus, va-
 rietate inde illum tentantibus.
 Sic Valckenarius proponit: καὶ
 ἐπὶ Ἴωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ
 ποιησάμενος τὴν πρώτην εἶ-
 ναι vel εἶναι; comparans
 geminum locum III, 134. Nec
 Wesselingio haec displicuit con-
 iectura, cum prius verba sic
 ordinanda censuisset: καὶ τοὺς
 Ἴωνας τὴν πρώτην ἐν ο. λ.
 ποιησάμενος εἶναι: et Ionum
 nullam initio rationem habendam
 esse ratus. Sed recte monet
 Schweigh. in frequenti apud No-
 strum usu dictionis ἐν οὐδενὶ
 λόγῳ ποιεῖσθαι et huic simi-
 lium, nusquam alibi verbum
 εἶναι adiectum inveniri; quod
 si adverbio τὴν πρώτην iun-
 ctum abundare dixeris, non cer-
 te Herodoteo usui hoc adversa-
 bitur, simulque locus ipse, qui
 pariter ab omnibus libris manu
 scriptis exhibetur, incolumis
 stare poterit. Laudant hanc in
 rem Herodot. IV, 33 et II, 44,
 alia, quae haud scio an magis
 huc faciant, Matthiae Gr. Gr.
 §. 545 pag. 1071, cui τὴν
 πρώτην εἶναι sonare videtur:
wenigstens im Anfang. Quam
 quidem interpretationem luben-
 tissime amplectimur.

ἢ τε γὰρ Βαβυλῶν οἱ ἦν

154 Βαβυλών οἱ ἦν ἐμπόδιος, καὶ τὸ Βάκτριον ἔθνος, καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς ἐπειχέ τε στρατηλατέειν αὐτὸς, ἐπὶ δὲ Ἰωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν. Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπὸ τε Ταβάλου 50 καὶ Κύρου· καταβάς δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ἄτε τὸν χρυσὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπικούρους τε ἐμισθοῦτο, καὶ τοὺς ἐπιθαλασσίους ἀνθρώπους ἐπειθε σὺν ἐαυτῶ στρατεύεσθαι. ἔλασας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδις, ἐπολιόρκει Τάβαλον, ἀπεργμῆνον ἐν τῇ 55 ἀκροπόλει.

Lydi Pactya du-
ce rebellant.

ἐμπόδιος κ. τ. λ.] Nihil de his apud Ctesiam vel potius in eius excerptis Persicis relatum legimus. Cyrus enim antequam Croeso bellum inferret, contra Bactros atque Sacas militasse dicitur apud Ctesiam l. l. §. 2. 3. Post, Croeso devicto Lydiaeque subacta, Derbices bello petiit, mox fatis cessurus (§. 6 seqq. ibid.). Atque ipse Herodotus, quod ad Ctesiae fragmenta p. 93 seq. monui, in narratione progressus, nec de Bactris nec de reliquis gentibus quidquam protulit, vel plane oblitus vel aliarum rerum, quae Graecorum forsitan animos magis adverterent, narratione abreptus. Nec aliud quidquam Xenophon (Cycropaed. I, 1, 4), nisi quod in gentibus Cyro subiectis Bactros et Sacas nominat. De Sacis, quos Scythas esse putamus, gentem nomadum, quae regiones supra Persidem ac Mediam tenuerit, pluribus dixi

ad Ctesiae fragmm. pag. 95 seqq.

ἐπ' οὓς ἐπειχέ τε στρατηλατέειν αὐτὸς] De ἐπειχε conf. ad I, 80 monita. Magis nos remoratur particula τε, quae si proba est, refertur ad sequens δὲ, ita ut in bipartita oratione particulae τε et δὲ sibi invicem respondeant; quo de usu conf. quae praecipit Matthiae Gr. Gr. pag. 1264. Nec tamen displicet, quod acute invenit Buttmannus in Gramm. Graec. mai. II pag. 32 ἐπειχέ τε ortum esse ex ἐπείχεε, cuius geminam formam ἐνείχεε notavimus supra I, 118.

Cap. CLIV.

ἀπεργμῆνον ἐν τῇ ἀκροπόλει] i. e. in arce inclusum, seclusum. Namque ἀπέργειν (pro ἀπείργειν) est secludere, excludere. Tu conf. V, 64. VI, 79, ne plura.

155

Croesus a Cyro
sententiam de
Lydia rogatus,
quod ei consilium
dedit.

Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε
πρὸς Κροῖσον τάδε. „Κροῖσε, τί ἔσται τὸ τέλος
„τῶν γινομένων τούτων ἐμοί; οὐ πάνθ' οὐτοι Λυδοί,
„ὡς οἴκασι, πρήγματα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ ἔχον-
„τες. φροντίζω, μὴ ἄριστον ἢ ἔξανδραποδίσασθαι
2 „σφρας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνομαι πεποιη-61
„κέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας, τῶν παίδων
„αὐτοῦ φείσασθαι. ὡς δὲ καὶ ἐγὼ Λυδῶν τὸν μὲν
„πλέον τι ἢ πατέρα ἔοντα σὲ λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι
„δὲ Λυδοῖσι τὴν πόλιν παρέδωκα· καὶ ἔπειτα θω-65
3 μάζω εἴ μοι ἀπεστᾶσι;“ Ὁ μὲν δὴ τὰ περ νόεε,
ἔλεγε· ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, θείσας μὴ ἀναστάτους
ποιήσῃ τὰς Σάρδις· „ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲν οἰκότα

Cap. CLV.

οὐ πάνθ' οὐτοι — πρήγματα
παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ ἔχον-
τες] i. e. non desinent mihi ne-
gotia facessere et sibi ipsi mo-
lestiam creare. Quae ad locu-
tionem πρήγματα παρέχειν καὶ
ἔχειν illustrandam pertinent,
citavi ad Plut. Pyrrh. pag. 174.
— In seqq. φροντίζω, μὴ ἄ-
ριστον ἢ eodem modo dictum
quo δέδοικα μὴ, alia id genus,
de quibus conf. Matth. Gr. Gr.
§. 520. Latini: vereor, ne opti-
mum sit pro: puto optimum esse.

ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας,
τῶν παίδων αὐτοῦ φείσασθαι]
Herodoto in his obversatum esse
contendunt Stasini versiculum
illum, pluribus celebratum, ut
in proverbium adeo cesserit:

νήπιος, ὃς πατέρα κτείνων,
παῖδας καταλείπει.

Vid. Clement. Alexandr. Stro-
mat. VI pag. 451 Sylb. Aristo-
tel. Rhetor. I, 16. II, 17. Po-
lyb. XXII, 8. — In seqq. nota
articuli transpositionem quan-
dam bene observatam a Mat-
thiae in Gr. Gr. §. 275 p. 560.
Dicere enim consentaneum erat:
ὡς δὲ καὶ ἐγὼ σὲ, τὸν μὲν
πλέον τι ἢ πατέρα ἔοντα.

καὶ ἔπειτα θωμμάζω εἴ
μοι ἀπεστᾶσι] Gaisfordio ex
uno Schellershemiano edenti
θωμάζω non obtemperavimus,
cum reliquorum librorum aucto-
ritas vetaret. De usu particulae
εἴ (pro ὅτι), hoc loco laudato
exposuit Matth. Gr. Gr. §. 617
pag. 1251. In νόεε observa
augmentum syllabicum rarius
neglectum, ut monet idem Mat-
thiae §. 160 pag. 292. Inde
non mirum, aliquot codices ex-
hibere ἐνόεε, formā ad vulga-
tum dicendi genus mutatā.

„ἔρηκας· σὺ μέντοι μὴ πάντα θυμῷ χροῖω, μηδὲ
 „πόλιν ἀρχαίην ἐξαναστήσης, ἀναμάρτητον ἐοῦσαν 70
 4 „καὶ τῶν πρότερον, καὶ τῶν νῦν ἑστέων. τὰ μὲν
 „γὰρ πρότερον ἐγὼ τε ἔρηξα, καὶ ἐγὼ ἐμῆ κεφα-
 „λῇ ἀναμάξας φέρω. τὰ δὲ νῦν παρεόντα, Πακτύης
 „γὰρ ἔστι ὁ ἀδικέων, τῷ σὺ ἐπέτρειψας Σάρδεις,
 5 „οὗτος δότω τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην 75
 „ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς μῆτε ἀποστέωσι,

σὺ μέντοι μὴ πάντα θυμῷ
 χροῖω, μηδὲ πόλιν ἀρχαίην
 ἐξαναστήσης] Ad verba θυμῷ
 χροῖω conf. quae diximus ad I,
 137 ac de structura particulae
 μὴ in huiusmodi locis Matth.
 Gr. Gr. §. 511 pag. 972. —
 Verba: καὶ τῶν πρότερον, καὶ
 τῶν νῦν ἑστέων verte: quod
 attinet ad ea, quae prius acta
 sunt et quae nunc aguntur. Vid.
 Matth. §. 339 pag. 647.

καὶ ἐγὼ ἐμῆ κεφαλῇ ἀνα-
 μάξας φέρω] i. e. et ego
 meo capite culpram luo. Imitatus
 Noster videtur Homerum, ut
 Cr. monet, in Odys. XIX, 92
 (— ὃ σῆ κεφαλῇ ἀναμάξεις).
 Alia de verbo ἀναμάττειν! lau-
 dat Crenzerus ad Procli Com-
 mentt. in Platonis Alcibiad. T. I
 pag. 300.

τὰ δὲ νῦν παρεόντα, Πα-
 κτύης γὰρ ἔστι ὁ ἀδικέων, τῷ
 σὺ κ. τ. λ.] De particula γὰρ
 vidimus ad I, 2. Est enim sen-
 sus: „Pactyas poenas tibi det;
 nam ille est, qui iniuste egit,
 qui praesens scelus commisit.“
 Sed maior difficultas in eo po-
 sita est, quod Pactyas hoc loco
 nominetur, cui a Cyro Sardes
 fuerint permissae, plane aliter

HERODOT. I.

atque I, 154, ubi Tabalus est,
 quem Sardibus rex praefecit,
 Pactyae curā thesaurorum de-
 mandatā. Itaque, ne Hero-
 dotus sibi ipse contraria pro-
 nuntiari censeatur, Wesselin-
 gius in eam incidit suspicionem,
 ut ad ἀδικέων adsumatur τοῦ-
 τον s. ἐκείνον (scil. τὸν Τάβα-
 λον), hoc fere sensu: *Pactyas*
is est, qui offendit eum (sc. Ta-
 balum), *cui tu Sardes commi-*
sisti. Quae sententia merito
 frigida videtur Schweighaeusero,
 qui ipse malit fateri, minus ac-
 curate hic loquentem Croesum
 fecisse Herodotum, nisi forte
 consulto ita dicentem Croesum
 Noster induxit.

τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς
 μῆτε ἀποστέωσι κ. τ. λ.] Quae
 hic de Lydis proponuntur, iis
 merito attendi iubet Heeren. in
 Ideen I, 1 pag. 407. Est enim
 hoc omnino eorum consilium,
 qui, imperium suum longe la-
 teque propagatum quo melius
 tueantur, subditas gentes luxu-
 ria diffluentes, enervatas, e-
 mollitas reddunt, ne unquam
 iugum impositum abiicere ten-
 tent, neve ullum prorsus peri-
 culum inde victori sit timendum.

6 „μήτε δεινοί τοι ἔωσι. ἄπειπε μὲν σφι πέμψας
 „ὄπλα ἀρήγῃα μὴ ἐκτῆσθαι· κέλευε δὲ σφεας κιδῶ-
 „νάς τε ὑποδύνειν τοῖσι εἴμασι, καὶ κοθόρουνος
 7 „ὑποδέεσθαι· πρόειπε δ' αὐτοῖσι κιδαρῖζειν τε καὶ
 „ψάλλειν καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας.⁸⁰
 „καὶ ταχέως σφέας, ὧ βασιλεῦ, γυναικας ἀντ' ἀν-
 „δρῶν ὄψεαι γεγονότας, ὥστε οὐδὲν δεινοί τοι
 „ἔσονται μὴ ἀποστέωσι.“ Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά
 οἱ ὑπετίθετο, αἰρετώτερα ταῦτα εὐρίσκων Λυδοῖσι,
 ἢ ἀνδραποδισθέντας προηθῆναι σφέας· ἐπιστάμενος⁸⁵
 ὅτι ἦν μὴ ἀξιόχρεων πρόφασιν προτείνη, οὐκ ἀνα-
 πείσει μιν μεταβουλεύσασθαι· ἀφώδῃων δὲ, μὴ καὶ
 ὕστερόν ποτε οἱ Λυδοὶ, ἦν τὸ παρεὸν ὑπεκδράμω-
 2 σι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κῦ-
 ρος δὲ ἤσθεις τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς ὄργης,

156

Mazares Medus
 a Cyro in Lydos
 mittitur.

Sed bene h. l. istud tenendum, Cyrum hoc agere, auctore Croeso, qui eo ipso populum olim suum servare voluerit, ne alias in sedes transduceretur. Nam hoc quoque istiusmodi imperatores iisdem de causis inducti facitant, ut gentes subiectas suis terris patriis cedere cogant in alias multum inde remotas terras. Cuius generis exempla aliquot in Persarum inveniuntur historia. Vid. Heeren. l. l. — Sic Babyloniiis descendentibus hanc poenam a Xerxe irrogatam esse legimus apud Plutarch. II p. 173; de Lydis praeter Herodoti locum conf. Justin. I, 6 et Polyæn. VII, 6, 4. Formam coniunctivi Ionicam ἔωσι explicuit Matth. Gr. Gr. §. 217 pag. 414 seq., qui idem §. 534, 4, 1 pag. 1046 seq. consulen-

das de locutione ἄπειπε — μὴ ἐκτῆσθαι. καπηλεύειν quid sit, et quo dicatur sensu, monuimus ad I, 94.

ὥστε οὐδὲν δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι] Dictum hoc pro: ὥστε οὐδὲν δεινόν τοι ἔσται, μὴ ἐκείνοι ἀποστέωσι. Vid. Matth. §. 297 pag. 595.

Cap. CLVI.

Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά οἱ ὑπετίθετο] Particulam τε male post ταῦτα a Gronovio insertam, cum recent. delevisimus librorum plurimorum iussu. — Ad ὑπεὶς τῆς ὄργης conf. Matthiae Gr. Gr. §. 338 pag. 646. — καὶ πρὸς (in fine capitis), insuper, praeterea, nonnullis exemplis illustravit Wesseling. ad h. l. Tu vid. Viger. de idiotism. pag. 175. 662.

- 3 ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεια ἄνδρα Μη-90
 δον, ταῦτά οἱ ἐνετείλατο προειπεῖν Λυδοῖσι, τὰ δὲ
 Κροῖσος ὑπετίθετο· καὶ πρὸς, ἔξανδροποδίσασθαι
 τοὺς ἄλλους πάντας, οἱ μετὰ Λυδῶν ἐπὶ Σάρδις
 ἐστρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πακτύην πάντως ζῶντα
 157 ἀγαγεῖν παρ' ἑαυτὸν. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς 95 Pactyas Cumam
 effugit: Lydi
 quam vitam ex-
 ercere iussi: Cu-
 mani, Persis Pa-
 ctyam exposcen-
 tibus, rem ad o-
 raculum in Bran-
 chidis referunt.
- 4 Πактýης δὲ πυθόμενος ἀγγοῦ εἶναι στρατὸν ἐπ'
 3 ἑαυτὸν ἰόντα, δεισας ὄχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μα-
 ζάρης δὲ ὁ Μηδὸς ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σάρδις, τοῦ
 Κύρου στρατοῦ μοῖραν ὅσην δὴ κοτε ἔχων, ὡς
 οὐκ εὔρε ἔτι ἰόντας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρ-
 δισι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου 1
 ἐντολὰς ἐπιτελέειν· ἐκ τούτου δὲ κελευσμοσύνης
 4 Λυδοὶ τὴν πᾶσαν δίαιταν τῆς ζόης μετέβαλον. Μα-
 ζάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέ-
 λους, ἐκδιδόναι κελεύων Πακτύην· οἱ δὲ Κυμαῖοι 76
 ἔγνωσαν, συμβουλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνωῖσαι τὸν ἐν 6
 5 Βραγχίδησι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήϊον ἐκ παλαιοῦ

Cap. CLVII.

μοῖραν ὅσην δὴ κοτε
 ἔχων] De usu nominis ὅσος in
 hūce monuit Matthiae Gr. Gr.
 §. 486 not. 1 pag. 909, h. l.
 sic vertens: „eine Abtheilung,
 wie gross sie auch seyn mochte.“
 Et sic omnino ὅσος δὴ III, 52
 de multitudine, quae quanta
 sit, definiri non potest. Add.
 Siebel. ad Pausan. VII, 3 §. 4.

ὡς οὐκ εὔρε — τοὺς ἀμφὶ
 Πακτύην ἐν Σάρδισι] τοὺς
 ἀμφὶ Πακτύην intellige Pacty-
 am cum suis copiis, Sardes oc-
 cupantibus, excepta arce, in

qua Tabalum regium ducem fi-
 dum tenuerunt inclusum (I, 154
 fin.).

— ἔγνωσαν, συμβουλῆς πέρι
 ἐς θεὸν ἀνωῖσαι τὸν ἐν Βραγ-
 χίδησι] συμβουλῆς πέρι est:
 quod attinet ad consilium ipsis
 hac de re capiendum. Confer
 Matth. §. 589 pag. 1175. —
 ἀνωῖσαι pro olim vulgato ἀνοῖσαι
 dedimus cum recentt. editt. For-
 mam Ionicam illustrat Matthiae
 §. 254 pag. 494; locutionem
 (ἀναφέρειν εἰς τινα ad aliquem
 referre) Valckenarius, exemplo
 adposito, VII, 149. — De
 Branchidis monitum est ad I,

ιδρυνμένον, τῷ Ἴωνές τε πάντες καὶ Αἰολίαις ἐώθεσαν χρέεσθαι. ὁ δὲ χῶρος οὗτος ἐστὶ τῆς Μιλησίου ὑπὲρ Πανόρμου λιμένος. Πέμπσαντες ὧν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους, εἰρώτευν „περὶ 10 Πακτύην ὀκοῖόν τι ποιέοντες θεοῖσι μέλλοιεν „χαριεῖσθαι.“ ἐπειρωτῶσι δὲ σφι ταῦτα χρηστήριον 2 ἐγένετο „ἐκιδύουσι Πακτύην Πέρσησι.“ Ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὀρμέατο 3 ἐκιδύουσι. ὀρμεωμένον δὲ ταύτῃ τοῦ πλήθους, Ἄρι-15 στόδικος ὁ Ἡρακλείδω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθείας· ἐς δὲ, τὸ δεύτερον περὶ Πακτύεω ἐπειρωσόμενοι, ἤεσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ 159 Ἄριστόδικος ἦν. Ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, 20 ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων Ἄριστόδικος, ἐπειρωτέων 2τάδε· „ὦ ἄναξ, ἦλθε παρ’ ἡμέας ἰκέτης Πακτύης „ὁ Λυδὸς, φεύγων θάνατον βίαιον πρὸς Περσέων· „οἱ δὲ μιν ἐξαιτέονται, προεῖναι Κυμαίους κελύ- „οντες· ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύνα-25

158
Oraculum bis
consultum, bis
iubet Pactyam
dedi, et Aristod-
icum increpat.

46. 92. Ad χρέεσθαι, quod mox sequitur, conf. ob Ionicam formam Matth. §. 10 pag. 44.

Cap. CLVIII.

ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους] i. e. retinuit, cohibuit, ne haec facerent. De structura conf. ad I, 155: ἄπειπε — μὴ ἐκτῆσθαι laudata.

Cap. CLIX.

προεῖναι Κυμαίους κελύοντες] E binis libris cum Gaisford. mutavimus vulgarem ordinem: κελεύοντες Κυμαίους.

Verba sequentia: ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες κ. τ. λ. equidem sic interpretor: „nos vero quamvis timentes Persarum potentiam, haud tamen sustinuimus adhuc supplicem tradere illis, antequam tua nobis certo declarata sit sententia, utrum nobis faciendum sit.“ τὸ ἀπὸ σεῦ sive τὸ σὸν id quod a te provenit, sententia tua, illustratum a Matthiae Gr. Gr. §. 573 pag. 1130. Conf. VII, 101. IX, 7. ποιέωμεν coniunctivus deliberativus est, quem vocant. Conf. I, 53. 76 ibiq. not.

„μιν, τὸν ἰκέτην ἐς τόδε οὐ τετολημήκαμεν ἐκδιδό-
 „ναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως
 3 „ὀκότερα ποιῶμεν.“ Ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δ'
 αὐτίς τὸν αὐτόν σφι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων ἐκ-
 4 διδόναι Πακτύην Πέροσησι. πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστόδι-
 κος ἐκ προνοίης ἐποίησε τάδε· περιῶν τὸν νηὸν³⁰
 κύκλω, ἐξαίρεε τοὺς στρουθούς, καὶ ἄλλα ὅσα ἦν
 5 νενοσσευμένα ὀρνίθων γένεα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος
 δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου γε-
 νέσθαι, φέρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέ-³⁵
 6 γουσαν δὲ τάδε· „Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε
 „τολμῆς ποιεῖν; τοὺς ἰκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κε-
 7 „ραΐξεις;“ Ἀριστόδικον δὲ, οὐκ ἀπορήσαντα, πρὸς
 ταῦτα εἰπεῖν· „Ὡ”ναξ, αὐτὸς μὲν οὔτω τοῖσι ἰκέ-
 „τησι βοηθεῖς· Κυμαίους δὲ κελεύεις τὸν ἰκέτην

χρησμὸν ἔφαινε] φαίνειν
 de oraculis aliisque rebus futu-
 ris indicandis; quas vates ani-
 mo suo praevidet, indeque a-
 perta, clara reddit reliquis mor-
 talibus. Tu vide de isto vo-
 cabulorum genere disputantem
 Creuzerum in Symbol. I p. 12.
 13. — In seqq. formulam ἐκ
 προνοίης (dedito opera, de in-
 dustria, consulto, s. ut Gallus
 explicat interpres: de dessein
 prémédité, après s'être bien con-
 sulté) illustrat Larcherus ad h.
 l. Cr. confert Platonis Phaedr.
 pag. 241, E ibique Heindorf.
 p. 235 et Ast. pag. 269.

ἐξαίρεε τοὺς στρουθούς, καὶ
 ἄλλα ὅσα ἦν νενοσσευμένα ὀρ-
 νίθων γένεα ἐν τῷ νηῷ] νε-
 νοσσευμένα retinimus, viris
 doctis iure probatum. Ad ar-

gumentum conf. Aeliani Var.
 Hist. V, 17, ubi Athenienses
 legimus Atarbem morti tradi-
 disse, quoniam ἱερὸν στρου-
 θὸν in Aesculapii templo male
 tractaverat. Conf. etiam ibid.
 XIII, 31 et interprett. ad h. l.
 Nec aliae nationes, orientales
 potissimum, liberae hac super-
 stitione, quae aves (praecipue
 columbas), quae ad templa ni-
 dos collocarunt, expellere aut
 interficere vetant, easque tran-
 quillas et inturbatas sinere iu-
 bent, quippe sub dei, cui ae-
 des dicata est, tutela colloca-
 tas. Laudavit, quae huc per-
 tinent, Creuzerus in Symbolic.
 II pag. 71. — In seqq. φωνὴν
 — φέρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀ-
 ριστόδικον intellige vocem ad
 Aristodicum conversam, direc-
 ctam.

8, ἐκδιδόναι;“ Τὸν δὲ αὐτὶς ἀμείψασθαι τοῖσδε. „*Nal* 40
 „κελεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες θᾶσσον ἀπόλησθε· ὡς
 „μὴ τὸ λοιπὸν περὶ ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθῃτε ἐπὶ τὸ
 „χορηστῆριον.“ Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ
 Κυμαῖοι, οὐ βουλόμενοι οὔτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι,
 οὔτε παρ’ ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς *Mu*-45
 2τιλήνην αὐτὸν ἐκπέμπουσι. οἱ δὲ Μυτιληναῖοι, ἐπι-
 πέμποντος τοῦ Μαζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὸν
 Πακτύην, παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῶ ὅσῳ δὴ· οὐ 77
 γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεώ-
 3θη. Κυμαῖοι γὰρ, ὡς ἔμαθον ταῦτα πρησόμενα
 ἐκ τῶν Μυτιληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, 50
 4ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ, ἐξ ἱροῦ
 Ἀθηναίης Πολιούχου ἀποσπασθεῖς ὑπὸ Χίων, ἐξε-

160
 Chii Pactyam a
 Cumanis ad i-
 psos ablegatum
 qua mercede il-
 lecti Perseis tra-
 diderint.

ἵνα γε ἀσεβήσαντες] Ste-
 gero Praef. ad Herod. p. X ma-
 gis ex loquendi usu Herodoti
 videtur: ἵνα τε ἀσεβήσαντες.
 Quod tamen, me auctore, mi-
 nime recipiendum.

Cap. CLX.

ἐς Μυτιλήνην — οἱ δὲ Μυ-
 τιληναῖοι] De vocis scriptura
 egimus ad I, 27. — Universam
 Nostri narrationem de Pactya
 Mytilenaeorumque et Chiorum
 prava agendi ratione reprehendit
 Plutarchus (II p. 859, A),
 quod Herodotus in Graecorum,
 popularium suorum, rebus tra-
 dendis non satis illorum gloriae
 consuluerit. Ac Charonis Lam-
 psaceni opponit auctoritatem,
 nihil de Chiorum nec Mytilenae-
 orum scelere referentis. Sed
 ipsius Charonis verba non rite
 intelligi poterunt, nisi copiosi-

orem adsumseris Herodoti nar-
 rationem, nec iste scriptor fide
 usquequaque dignus, quem ab
 Herodoto in historia sua con-
 scribenda consultum aut certe
 illi obversatum esse eo minus
 crediderim. Vid. Creuzer. in
 fragm. historic. p. 100 seq.
 et Dahlmann. Herodot. p. 117
 seq.

παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῶ
 ὅσῳ δὴ] i. e. „um einen Lohn,
 wie gross oder gering er auch
 seyn mochte.“ Ita interpretatur
 haec Matthiae eo loco, quem
 iam laudavi ad I, 157. Conf.
 II, 103.

ἐξ ἱροῦ Ἀθηναίης Πολιού-
 χου ἀποσπασθεῖς κ. τ. λ.] Mi-
 nervam Athenarum in arce pie
 cultam Πολιάδα s. Πολιοῦχον,
 deam tutelarem nemo fere igno-
 rat. Inde hanc deam Iones ex
 Attica secum in colonias duxisse,

δόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χίοι ἐπὶ τῷ Ἀταρνεί μισθῷ·
 τοῦ δὲ Ἀταρνέος τούτου ἔστι χάρος τῆς Μουσῆς,
 5 Λέσβου ἀντίος. Πακτύην μὲν νυν παραδεξάμενοι 55
 οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρω ἀπο-
 6 δέξαι. ἦν δὲ χρόνος οὗτος οὐκ ὀλίγος γενόμενος,
 ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρνέος τούτου οὔτε οὐ-
 λὰς κριθῶν πρόχυσιν ἐποιέετο θεῶν οὔδενι, οὔτε
 πέμματα ἐπέσσετο καρποῦ τοῦ ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό
 τε τῶν πάντων ἰρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς χάρος ταύ- 60

eidem in colonia quoque tem-
 plum extruxisse nemo mirabi-
 tur. Conf. quae dixi in Dissertat.
 de Apolline et Minerva primi-
 geniâ (Heidelberg. 1820)
 pag. 6 seq.

ἐπὶ τῷ Ἀταρνεί μισθῷ] i. e.
 Atarnensem terram pacti mer-
 cedem, s. eâ sub conditione, ut
 Atarnensem terram pro merce-
 de Pactyae traditi acciperent.
 De ἐπὶ conf. I, 60. 141. —
 Scripsimus e codd. cum recentt.
 Ἀταρνεί pro vulg. Ἀταρνεί.
 Est vero ὁ Ἀταρνέος nomen
 et regionis Chiorum civitati con-
 cessae et oppidi hac in regione
 non valde spatiosa exstructi.
 Add. VIII, 106. Conveniunt
 cum Herodoto Diodor. XIII, 65.
 XVI, 52, ubi conf. Wesseling.
 Pausan. IV, 35 §. 6.

θέλοντες Κύρω ἀποδέξαι]
 ἀποδέξαι monstrare eum ut vi-
 vum adhuc, s. in conspectum
 Cyri eum producere, tradere vi-
 vum illum Cyro.

ἦν δὲ χρόνος οὗτος — γε-
 νόμενος] Nota locutionem
 ἦν — γενόμενος, cuius similia
 quaedam attigimus ad I, 57.

οὔτε οὐλὰς κριθῶν πρόχυ-
 σιν ἐποιέετο θεῶν οὔδενι]
 De ποιείσθαι duplici accusativo
 iuncto vidimus ad I, 68. οὐλαὶ
 κριθῶν indicant molam ex hor-
 deo confectam indeque tostam,
 in sacris adhiberi solitam eo
 prorsus modo, quo Romani in
 victimis mactandis mola salsa
 utebantur. Cf. Homer. Odys.
 III, 442 seq. et Schneiderus in
 Lexic. Gr. s. v., ne plura. πρό-
 χυσις dicitur profusio molae in-
 tra hostiae cornua, quae hoc
 ritu diis dicitur. Gregorius
 Corinth. de dialect. Ionic. §. 110
 (p. 515), hunc locum opinor res-
 piciens, explicuit τὸ ἀποσπεῖ-
 σαι.

ἀπείχετό τε τῶν πάντων
 ἰρῶν τὰ πάντα] ἀπείχετο vul-
 go hic passive accipiunt: remo-
 vebantur — omnia. Cum vero
 ἀπέχεσθαι vix passive hoc sen-
 su inveniatur, Koenius ad Gre-
 gor. Corinth. p. 432, assen-
 tiente Larchero, suspicatur le-
 gendum esse ἀπέργετο, arce-
 bantur. Sed cum ἀπέχειν in
 activo inveniatur arceudi, re-
 movendi notione (ut VIII, 20.

της γινόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν.

161

Mazares, variis
rebus gestis, moritur.

Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς συμ-
2πολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μὲν, Πριηνέας
ἐξηνδροποδίσατο· τοῦτο δὲ, Μαιάνδρου πεδίου πᾶν 65
ἐπέδραμε, λήϊην ποιεύμενος τῷ στρατῷ· Μαγνησίην
δὲ ᾠσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα αὐτίκα νούσῳ τε-
λευτᾷ.

162

Harpagus imp-
rio suffectus, ag-
greditur Phocae-
am.

Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἄρπαγος κατέβη διά-
δοχος τῆς στρατηγίης, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μη-
δος, τὸν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμω τρα- 70
πέξῃ ἔδαισε, ὁ τῷ Κύρῳ τὴν βασιλήϊην συγκατε-
2γρασάμενος. οὗτος ὠνήρ τότε ὑπὸ Κύρου στρατη-
γὸς ἀποδεχθεὶς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἴρεε
τὰς πόλιας χῶμασι· ὅπως γὰρ τειχήρεας ποιήσειε,
τὸ ἐνθεῦτεν χῶματα χῶν πρὸς τὰ τείχεα ἐπόρθεε.
3πρώτῃ δὲ Φωκαίῃ Ἰωνίης ἐπεχείρησε.

163

Phocaeensium
longae naviga-

Οἱ δὲ Φωκαῖέες οὗτοι ναυτιλίῃσι μακροῖσι πρῶ- 75

22), non video iustam causam, cur passive idem dici negemus, ipsamque lectionem immutare audeamus. Caeterum notamus particularum coniunctionem: οὔτε—οὔτε—τε, ut Latino-
rum nec — et. Conf. Boeckh. ad Axioch. Praef. p. XV.

Cap. CLXII.

Ἄρπαγος κατέβη διάδοχος τῆς στρατηγίης] Conf. not. ad I, 153 de hoc ducum genere, ac de Harpago ipso coenâque ista famosa I, 119. Pertinent huc, quae apud Diodor. Excerptt. §. 31 (T. II p. 27 nov. scriptt. coll. ed. Mai.) relata invenimus de Graecis ad Harpagum de foedere ineundo lega-

tos mittentibus sed repulsam ferentibus, nisi ultro servos sese Persarum fidei tradere vellent. Sed legantur ipsa verba, orientalium principum superbiam fastumque optime declarantia.

ὅπως γὰρ τειχήρεας ποιή-
σειε] τειχηρῆς proprie non ad urbes, sed ad urbium incolae referendum, cum sit: *intra moenia compulsus, intra murum inclusus*. Sed huiusmodi structurae ad sensum magis quam ad verba accommodatae neminem remorabuntur.

Cap. CLXIII.

οἱ δὲ Φωκαῖέες οὗτοι ναυ-
τιλίῃσι μακροῖσι κ. τ. λ.]
Conf. de ναυτιλίῃσι μακρ. I, 1.

τοὶ Ἑλλήνων ἐχορήσαντο· καὶ τὸν τε Ἀδρίην καὶ τὴν
 Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν οὗτοί

tiones: Argan-
 thoni regis Tar-
 tessiorum libera-
 litate murus a
 Phocaeensibus
 aedificatus.

καὶ τὸν τε Ἀδρίην καὶ τὴν
 Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην
 καὶ τὸν Ταρτησσὸν κ. τ. λ.] τὸν
 Ἀδρίην hinc mare iudicare sive
sinum Adriaticum apte monet
 Larcherus. Dicitur enim ὁ Ἀ-
 δρίας sinus, ἢ Ἀδρία urbs,
 auctore Stephano Byzantino.
 Nec quidquam video, cur τὸν
 Ἀδρίην hic minus de ipso ma-
 ri quam de regionibus adiacen-
 tibus huic mari s. de litore at-
 que ora sit intelligendum. Con-
 fendit quidem nuperrime C. O.
 Müller. (Etrusc. I p. 140), eas
 regiones paludosas ac stagno-
 sas intelligi, quas Padus et A-
 digo permeant, mare petentes.
 Ipsamque vocem Etrusco ser-
 mone vult declarare *aquarum*
concursum. — Quae sequitur ter-
 ra *Τυρσηνίη*, non de Etruria
 unà, verum de omni Italia,
 quam nos dicimus, accipien-
 dum, quod pluribus monstravit
 Bredow. in *Uranologi* p. XXIV.
 Quam enim nos vulgo dicimus
 Italiam, ea potius Tyrrheniae
 est pars Herodoto. De *Iberia*,
 quae Hispania est, monere non
 attinet. De *Tartesso*, quid sta-
 tuas, difficilius utique, cum
 huius nominis et fluvius et in-
 sula et ipsa regio vel oppidum
 occurrat, nec loci tam remoti
 situs accurate defini queat.
 Nam orientalibus hominibus hoc
 Tartessi nomine omnino indi-
 cantur loca remotissima quae-
 que occidentem versus. Phoe-
 nicibus meridionalis Hispaniae

pars subdita communi cogno-
 mine hoc innotuisse videtur,
 unde intelligi potest, quò factum
 sit, ut et fluvius et insula et ipsa
 regio tale nomen accipere po-
 tuerit. Quodsi enim de fluvio
 sermo, intelligitur Baetis sive
 Guadalquivir; qui ubi in mare
 infundit binis ostiis, insula inde
 efficitur, in qua Tartessi urbem
 Strabo ponit. Et sic nomiue
 hoc latius serpente tum regio-
 nem istam, tum vel colonias in
 ea sitas ita nominatas esse vi-
 demus. Quare si re vera ex-
 stitit urbs Tartessi, nec regio
 tantum, eam a Phoenicibus in
 maris ora conditam fuisse utique
 probabile est. Nec minus pro-
 babile vel ex hoc Nostris loco
 fit, hanc coloniam, quae prius
 Phoenicum fuerat, post sui fuis-
 se iuris, regibus suis parentem,
 nec Phoenicum imperia patientem.
 Tu conf. de his Heeren.
 in *Ideen* I, 2 p. 46 seqq. 52.

οὗτοί εἰσι οἱ καταδέξαντες]
 Eodem significato καταδεικνύ-
 ναι monstrandi, aperiendi, in-
 deque detegendi, inveniendi infra
 I, 171. Atque hoc ipso verbo
 Herodotum vix illud tantum de-
 clarare voluisse existimat C. O.
 Müller. (Etrusc. I p. 192), Pho-
 caeenses Tyrrhenum mare per-
 navigasse, sed potius illud,
 primos commercium instituisse
 cum Tyrrhenis Tyrrhenorum
 ipsa in terra. Initium vero na-
 vigationum istarum idem vir do-

2 εἶσι οἱ καταδέξαντες. ἐναυτίλλοντο δὲ οὐ στρογγύλῃσι νηυσὶ, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι. ἀπικόμενοι δὲ 80 εἰς τὸν Ταρτησσόν, προσφιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλεῖ τῶν Ταρτησίων, τῷ οὖνομα μὲν ἦν Ἀργανθώνιος· ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτα, ἐβίωσε 3 δὲ πάντα εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τούτῳ δὲ τῷ ἀνδρὶ

ctus (p. 193) ponit circa Olymp. tricesimam vel vicesimam.

δὲ οὐ στρογγύλῃσι νηυσὶ, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι] Conf. quae supra disputavimus ad I, 2. Nam rotundis navibus vulgo olim utebantur ad commercia, longis ad bella. Hinc ut peculiare notare debebat Herodotus, Phocaeenses, quos mercaturae causâ navigantes rotundis uti navibus consentaneum erat, penteconteris fuisse usos, quae naves ad bellicum usum fuere paratae, quinquaginta remis uno ordine instructae. Cf. quae ad Ctesiae Persica citavi pag. 142. His vero navibus Phocaeenses in huiusmodi navigationibus uti necesse erat, quoniam Tyrreum quod aiunt mare tunc Tuscis latronibus repletum erat, illoque tempore Tusci in illo mari classibus dominabantur, et tum commerciis tum vero potissimum latrocinii cuiusvis generis insignes adeoque infames fuere. Cr. confert Niebuhr. Röm. Gesch. I p. 130 seq. ed. sec. Tu add. Müller. l. I. p. 192. 288.

τῷ οὖνομα μὲν ἦν Ἀργανθώνιος] Quae de aetate et regni et vitae Arganthonii scribit Herodotus, eadem ferme Plinius Hist. Nat. VIII, 48, Ci-

cero de senectut. 19, alii, quamquam in ipso annorum numero non omnes consentiunt, quorum centum et quinquaginta annos illum regem vixisse quidam enarrant. Quod ut intelligatur, teneamus necesse est ipsum numerum *ter quadraginta* et *bis quadraginta* annorum. Nam numerus *quadraginta* s. dierum s. annorum apud veteres subinde ita ponitur, ut longum omnino temporis spatium nec accurate definitum declaretur. Quo numero indefinito vel ipsae hominum aetates (*γενεαί*) significantur, hoc quadraginta annorum spatio haud definito consumptae, ita ut duplex s. triplex iste numerus totidem denotet aetates s. *γενεάς*. Accedit, quod orientales homines hoc numero omnino *multum quoddam* indicant. Monuit Bredow. in Untersuch. über Gegenstände d. Gesch. u. Geogr. I pag. 108 seqq. 111. 113 seq. Cr. addit: Münch. der Stern der Weisen, p. 27. Haec igitur si respexeris, vixdum haerebis in tot annorum numero, qui Arganthonio regi tribuuntur.

ἐβίωσε δὲ πάντα] πάντα, quod Viger. p. 135 interpretatur *omnino*, Hermannno (p. 729 ibid.) displicet scribingenti τὰ

προσφιλέες οἱ Φωκαίεες οὕτω δὴ τι ἐγένοντο, ὡς
 τὰ μὲν προῶτά σφεας ἐκλιπόντας Ἰωνίην ἐκέλευσε⁸⁵
 τῆς ἑωυτοῦ χάριτος οἰκῆσαι ὅκου βούλονται· μετὰ
 δὲ, ὡς τοῦτό γε οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαίεας, ὁ δὲ ⁷⁸
 πυθόμενος τὸν Μῆδον παρ' αὐτῶν ὡς αὔξειτο,
 ἐδίδου σφι χορήματα τεῖχος περιβαλέσθαι τὴν πόλιν.
 4 ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ⁹⁰
 τείχεος οὐκ ὀλίγοι στάδιοί εἰσι· τοῦτο δὲ πᾶν λίθων
164 μεγάλων καὶ εὖ συναρμοσμένων. Τὸ μὲν δὴ τεῖ-
 χος τοῖσι Φωκαίεῦσι τρόπῳ τοιῶδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ
 Ἄρπαγος ὡς ἐπήλασε τὴν στρατιήν, ἐπολιόρκει αὐ-
 τοὺς, προῖσχύμενος ἔπεα „ὡς οἱ καταχρᾶ, εἰ βού-⁹⁵

Phocaeenses oppugnati, rebus omnibus collectis, navigant in Chium.

πάντα. Cui oblocutus est Schaefer. ad Dionys. Halicarn. de composit. verbb. pag. 335, cum πάντα etiam sine articulo praeposito hoc reperiatursensu. Est enim: in Allem. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 266 not. Aliud est πάντα, de quo ad I, 50 monuimus. — Mox cum Gaisford. rescripsi τούτῳ δὲ pro vulg. τούτῳ δὴ.

ὅκου βούλονται] De indicativi usu conf., ne plura, Matth. §. 507, 3, quem eundem §. 421 not. 1 consul. de structura verbi πείθειν. — Mox scripsi τοῦτό γε, ubi vulgo male abest γέ.

ὁ δὲ πυθόμενος τὸν Μῆδον παρ' αὐτῶν ὡς αὔξειτο] Notamus in his particulam δὲ repetitam, cum istud quod praecesserat μετὰ δὲ, utique sufficiat. Similia quaedam praebet Matth. Gr. Gr. pag. 1263. De structura verbb. seqq. τὸν Μῆδον — ὡς αὔξειτο, pro ὁ Μῆ-

δος etc. monere vix opus. Sed in ipsa voce τὸν Μῆδον haeserunt viri docti, ita ut, cum Harpagus Medus intelligi nequeat, τὸν Λυδὸν (i. e. Croesum) hic substitui mallent. Tu Cyrum intellige Medum, id est Medorum regem; cum Persas Medorum nomine apud Graecos frequentissime significari nemo nesciat.

ἐδίδου σφι χορήματα τεῖχος περιβαλέσθαι τὴν πόλιν] ἐδίδου explicuit Matthiae §. 210 not. 1 pag. 394, idem §. 426 de verbi περιβάλλεσθαι structura bene praecipiens. — De structura: ἡ περίοδος — στάδιοί εἰσι conf. ad I, 93.

Cap. CLXIV.

προῖσχύμενος ἔπεα, ὡς οἱ καταχρᾶ, εἰ βούλονται Φωκαίεες κ. τ. λ.] De προῖσχεσθαι conf. I, 3. 141. In sequentibus tene praesentis temporis usum in indicativo, ubi oratio-

„λονται Φωκαίεες προμαχεῶνα ἓνα μούνον τοῦ τεί-
 2 „χεος ἐρεῖψαι, καὶ οἴκημα ἐν κατιρωῶσαι.“ οἱ δὲ
 Φωκαίεες, περιημεκτέοντες τῇ δουλοσύνη ἔφασαν
 „θέλειν βουλευῶσθαι ἡμέρην μίαν, καὶ ἔπειτα
 „ὑποκρινέεσθαι. ἐν ᾧ δὲ βουλευόνται αὐτοῖ, ἀπα-
 „γαγεῖν ἐκεῖνον ἐκέλευον τὴν στρατιὴν ἀπὸ τοῦ
 3 „τείχεος.“ Ὁ δ' Ἄρπαγος ἔφη „εἰδέναι μὲν εὖ τὰ
 „ἐκεῖνοι μέλλοιεν ποιεῖν, ὅμως δὲ σφι παριέναι
 4 „βουλευῶσθαι.“ Ἐν ᾧ ὦν ὁ Ἄρπαγος ἀπὸ τοῦ
 τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιήν, οἱ Φωκαίεες ἐν τού-
 τῳ κατασπάσαντες τὰς πεντηκοντέρους, ἐσθήμενοι
 τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἔπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ
 τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθή-

ne obliquâ traduntur res. Conf. Matth. §. 529, 5 pag. 1030. Nec eo non pertinet, quod cap. antecedenti legitur οἰκῆσαι ὅ-
 νου βούλονται. — καταχρᾶν
 est sufficere, satis esse, ut IV,
 118. VII, 70.

προμαχεῶνα ἓνα μούνον
 τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι] προμα-
 χεῶνας iam novimus I, 98. Hoc
 loco vulgo reddunt: propugna-
 culum; Suidas exponit ἔπαλξιν,
 Hesychius utrumque explicat
 πύργος; quin apud Pollucem
 in Onomast. I, 10 §. 170 tria
 haec vocabula continua ponun-
 tur, nullo indicato eorum discrimine. Quare cum Larchero
 hic turrin ut munitionis s. moe-
 nium partem s. propugnaculum
 unum intelligere licet.

καὶ οἴκημα ἐν κατιρωῶσαι]
 i. e. unas aedes consecrare regi,
 in obedientiae argumentum et

Persicae dominationis. Haec quidem verissima videtur interpretatio maximeque et rei et loco consentanea; nam κατιρωῶσαι alias de diis, quibus quidpiam dedicatur atque consecratur, hic ad regem ipsum transfertur, cum quidquid ad eum pertineret, quasi sacrum haberetur. Hinc nulla opus mutatione, nec ea, quam Reiskius proposuit, a Wesselingio satis iam refutatâ, nec alterâ illâ, a Wesselingio ipso propositâ: καὶ οἴκημα ἐν κατιρωῶσαι i. e. unam habitationem detrudere. Nec libri addicunt. — In seqq. scripsi μίαν cum Gaisf. pro μίην, quod ex Aldo propagatum fuit. Ad ἔπιπλα conf. I, 94. 150. Verbis ἐν ᾧ respondent verba ἐν τούτῳ, quod Herodotus haud semel fecit, monstraute Struve Specim. Quaest. Herod. p. 39. 41, qui laudat III, 19. IV, 95. VI, 89. IX, 23. I, 186. VII, 26.

ματα, χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσθέντες, καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες, ἔπλεον ἐπὶ Χίου. τὴν δὲ Φωκαίην ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν

165 ἔσχον οἱ Πέρσαι. Οἱ Φωκαῖές, ἐπεὶ τε σφι Χῖοι 10 τὰς νήσους τὰς Οἰνούσας καλεομένας οὐκ ἐβούλοντο ὠνεομένοισι πωλέειν, δειμαίνοντες μὴ αἱ μὲν ἐμπόριον γένωνται, ἢ δὲ αὐτῶν νῆσος ἀποκληῖσθῆι τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαῖές ἐστέλλοντο

Inde summoti, reversi domum, trucidato praesidio Persico, diras imprecati manentibus aut redeuntibus, quum traicerent in Corsicam, pars maior ex itinere patriam repetit. Alalia urbs.

χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν] χωρὶς ὅτι non differt a μὴ ὅτι, quod legitur I, 18. 143. Conf. Matth. Gr. Gr. §. 624, 3, b. Nec opus cum Valkkenario legere: χωρὶς ἢ ὅτι. Werferus in Actt. phill. Monacc. I pag. 81 scribi iubet: χωρὶς ὅ, τι, quem secutus Gaisfordius, ita tamen, ut pro more suo virgulam istam omitteret. — γραφὴ est pictura.

τὴν δὲ Φωκαίην — ἔσχον οἱ Πέρσαι] Incidit haec urbis obsidio incolarumque migratio in ann. a. Chr. 542 s. Olymp. 59 $\frac{2}{3}$ statuente Schultzio in Apparat. ad Annall. pag. 38. Nec aliter Larcher. in tab. chronolog.

Cap. CLXV.

τὰς νήσους τὰς Οἰνούσας καλεομένας οὐκ ἐβούλοντο ὠνεομένοισι πωλέειν] Oenussae insulae prope Chium, inter eam ipsam insulam terramque Asiae continentem. Conf. Thucydidem VIII, 24 ibique Wassium. De numero insularum disceptatur, cum apud Stephanum Byz. ac Plinium una tantum huius

nominis appelletur insula. Sed recentiores quinque illas numero esse narrant, navigantibus amplum portum praebentes, nomine *Spalmatori*. — Mox plerique libri recte: ἐβούλοντο, cum olim vulgo esset editum ἐβούλευντο. — ὠνεομένοισι tu verte: *enturientibus*, cum in verbo ὠνέομαι hic voluntatis atque conatus insit notio, de qua Wesselingius dixit ad I, 68. — *Cyrnus* insula, quo dein Phocaeenses se converterunt, Corsica est, nomine deducto a Cyrno, Herculis filio. Sed de eo satis constat. Conf. Diodor. Sicul. V, 13.

ἢ δὲ αὐτῶν νῆσος ἀποκληῖσθῆι] scil. τοῦ ἐμπορίου; timebant scilicet, ne hâc colonia Phocaeensium ipsi mercatura et commercio excluderentur. — αὐτῶν, ut alias, hic quoque e Schellershemiano dedimus, praeunte Gaisfordio. Vulgo αὐτέω ν. — ἀνεστήσαντο vulgo intelligunt: *excitarunt, erexerunt* i. e. *condiderunt*. Schweighaeuserus mavult explicare: „*electis cultoribus (ἀναστάτων ποιηθέντων) urbe potiri.*“

2 ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνω εἴκοσι ἔτεσι πρότε-15
 ρον τούτων ἐκ θεοπροπίου ἀνεστήσαντο πόλιν, τῇ
 οὔνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τηνικαῦτα
 3 ἤδη τετελευτήκει. στελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον,
 πρῶτα καταπλεύσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφό-
 νευσαν τῶν Περσέων τὴν φυλακὴν, ἣ ἐφρούρεε πα-20
 4 ραδεξαμένη παρὰ Ἀρπάγου τὴν πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς
 τοῦτό σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς κατάρας
 τῷ ὑπολειπομένῳ ἑωυτῶν τοῦ στόλου. πρὸς δὲ
 ταύτησι, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν, καὶ 79
 ὤμοσαν „μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἦξειν, πρὶν ἢ τὸν 25
 5 „μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι.“ Στελλομένων δὲ αὐ-
 τῶν ἐπὶ τὴν Κύρνον, ὑπὲρ ἡμίσεως τῶν ἀστῶν
 ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος καὶ τῶν ἠθέ-
 ων τῆς χώρας· ψευδόμενοι δὲ γενόμενοι, ἀπέπλεον
 6 ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην. οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὄρκιον
 ἐφύλασσαν, ἀεργθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσέων ἔπλεον. 30

τῇ οὔνομα ἦν Ἀλαλίη] *Ala-
 lia* urbs posthac vocata est *Ale-
 ria*, quippe quo Sylla coloniam
 duxit, in media ora orientali
 sita. Mendose apud Diodorum
 Sicul. V, 13 scribitur *Calaris*.
 Et confer quoque Senecam in
 Consolat. ad Helviam c. 8, ubi
 Phocaeam cum Phocide confun-
 dit ille. Incidit hoc in annum
 562 a. Chr. s. Olymp. 54 $\frac{2}{3}$;
 vid. Schultzii Apparatus etc. p. 38.
 39. Add. C. O. Müller. in E-
 trusc. I p. 181 seq.

καὶ μύδρον σιδήρεον κατε-
 πόντωσαν] μύδρος est *massa*
quaevis ignita, unde μύδρος
 σιδήρεος *ferrum candens* s. *fer-
 ri massa ardens*. Vid. Blomf.

in Glossar. ad Aeschyl. *Pro-
 meth. vincit. vs. 374*. Postea
 quoque de *massa lapidea* occur-
 rit; quam etiam hoc in loco in-
 tellexisse videtur Horatius *Epod.*
XVI, 25. Simili iurisiurandi
 genere usus est Aristides, ut
 in eius vita refert Plutarchus
 cap. XXV pag. 334, A. Unde
 vel in proverbium abiit *Φωκαέ-
 ων ἀρά*. Vid. Suidam s. v.

πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον
 ἀναφῆναι] ἀναφῆναι hic in-
 transitive positum videtur, ita
 ut non opus sit emendatione
 ἀναφανῆναι. Pertinere huc vi-
 detur Schweighaeusero Hesychii
 glossa: ἀναφῆναι· ἀναφανῆ-
 ναι. Vertendum: apparere, e-
 mergere.

166 Ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκειον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων ἐπ' ἕτεα πέντε, καὶ 2 ἶρά ἐνιδρῦσαντο. καὶ ἄγον γὰρ δὴ καὶ ἔφερον τοὺς περιοίκους ἅπαντας, στρατεύονται ὦν ἐπ' αὐτοὺς κοινῶ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, 3 νηυσὶ ἐκάτεροι ἐξήκοντα. οἱ δὲ Φωκαεῖες πληρώ- 35 σαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ζόντα ἀριθμὸν ἐξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. 4 συμμισρόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμεῖη τις νίκη τοῖσι Φωκαεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντά

Qui Corsicam pervenerunt, quinque post a Tyrrenis et Carthaginiensibus bello afflictis, Siciliam abeunt.

Cap. CLXVI.

μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων ἐπ' ἕτεα πέντε] ἐπ' ἕτεα πέντε hic est: per quinque annos. Cf. Matth. Gr. Gr. p. 1169. — In seqq. de formula ἄγειν καὶ φέρειν (*diripere, abducere*), vide quos laudavi ad Plutarch. Flamin. 116. 253.

κοινῶ λόγῳ] i. e. *communi consilio*; quae eadem hinc Pausaniae frequens est locutio. Plura collegit Siebelis. ad I, 29 §. 4.

κοινῶ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι κ. τ. λ.] Tyrsenos sive Tuscos tunc temporis inprimis classe valuisse et in isto mari dominatos esse iam supra monui ad I, 163. Unde non mirum eos coniunctos hic reperiri cum Carthaginiensibus, per inferius idem mare dominantes necullo modo alienigenis gentibus maris fructum coloniasque condendi occasionem permittentes. Itaque postea utramque nationem foedere iunctam invenimus apud Pindar. Pyth.

I, 139 seq. Nec vero omnes Tuscos hic intelligi vult Niebuhrus (cuius locum adscript Cr. Röm. Gesch. I p. 130 seq. ed. sec.), verum eos tantum, qui Agyllam habitarent, Caerites, quos etiam solos scelus in captivis commissum fuisse infra legimus I, 167. Vix enim par erat, eos poenam sceleris dare, ad quos istud ipsum minime pertinuerit, qui nullam culpae partem in se admiserint. De foederibus inter Tuscos et Carthaginienses Cr. consuli vult eundem Niebuhr. I p. 132. Nam vel Aristotelis aetate illa existisse dicuntur.

Καδμεῖη τις νίκη τοῖσι Φωκαεῦσι] *Cadmea victoria* dicitur (ut Schweighaeuseri utar verbis), „quum plus incommodi accepit victor, quam intulit;“ ita ut hostes cladem quidem acceperint priusque ex acie se receperint, ipsi tamen victores Phocaeenses tam afflictis e pugna discesserint, ut victos potius quam victores existimaveris. Vid. Wesseling. ad Diodor. Sic. XI,

σφι νῆες διεφθάρησαν· αἱ δὲ εἴκοσι αἱ περιεοῦσαι, 40
 ἦσαν ἄχρηστοι· ἀπεστράφατο γὰρ τοὺς ἐμβόλους.
 5 καταπλώσαντες δὲ εἰς τὴν Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τὰ
 τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσην
 οἷαί τε ἐγίνοντο αἱ νῆές σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέν-
 167 τες τὴν Κύρνον ἔπλεον εἰς Πήγιον. Τῶν δὲ δια- 45
 φθαρεισέων νεῶν τοὺς ἄνδρας, οἳ τε Καρχηδόνιοι

Eos qui bello capti, lapidibus obruti perierunt,

12 et Excerpt. libri XXII (T. II, p. 495). Cr. addit: „Ast. ad Platon. de Legg. I, 11 pag. 65 et Schol. Aristid. pag. 188 ed. Frommel.“ Bene caeterum Larcherus monet, hanc victoriam non confundendam esse cum ea, quam Phocaeenses Massiliam condentes de Carthaginiensibus reportasse Thucydides scribat I, 13. Nam Massiliam conditam esse ante haec tempora (de quibus hic agitur) sexagesimo fere anno. Quod si verum est, non mirum, hic loci nullam fieri mentionem coloniae a Phocaeensibus Massiliam deductae, nec illud iure mireris, Phocaeenses patriam relicta non ad suos Massilienses, verum alio se convertisse, quum hi arctis finibus fuerint adhuc inclusi, barbarisque gentibus cincti. Quum vero sint, qui hac occasione Massiliam a Phocaeensibus conditam narrent, ut Pausanias X, 8. Ammian. Marcellin. XV, 9, eos et tempora et res diversas utique permiscuisse nunc statuunt. Nam vix credibile, Herodotum huiusmodi res tam accurate et studiose indagantem, tale quid si re vera acciderit, omisisse, praesertim qui in ea

Italiae parte ipse diu commoratus fuerit, ubi Phocaeenses dein consederint. Conf. Dahlmanni Herodot. p. 141. Haec ad Herodoti locum sufficient; de originibus Massiliae urbis aliis disserendi negotium permittimus. Cr. confert Iohannsen.: Veteris Massiliae res et instituta (Kiliae 1817) pag. 10 seq., qui tamen ipse non satis ab illa confusione sibi cavisse videtur, quam supra notavimus.

ἀπεστράφατο] Male Mediceus ἀπεστρέφετο. Conf. I, 141. — Mox pro vulgato ἐγένοντο cum recentt. e Schellershemiano scripsi ἐγίνοντο. Obloquitur censor in Ephem. Ienens. 1817 nr. 164 pag. 373.

καταπλώσαντες — ἀνέλαβον] ἀναλαμβάνειν hac in re proprium notat Siebelis. ad Pausan. I, 4 §. 3, qui Herodoti orationem imitatus est.

Cap. CLXVII.

τῶν δὲ διαφθαρεισέων νεῶν τοὺς ἄνδρας, οἳ τε Καρχηδόνιοι κ. τ. λ.] Locum modo mendosum suspectumque, modo lacunosum habuerunt viri docti. Quibus multo melius Schweighaeuserus, αὐτῶν ad Phocae-

καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτῶν πολλῶ πλείους,
 2 καὶ τούτους ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ Ἀγυλ-
 λαίοισι πάντα τὰ παριόντα τὸν χῶρον, ἐν τῷ οἱ
 Φωκαιοῖς καταλευσθέντες ἐκέατο, ἐγίνετο διάστροφα
 καὶ ἔμπηρα καὶ ἀπόπληκτα, ὁμοίως πρόβατα καὶ 50
 3 ὑποζύγια καὶ ἄνθρωποι. οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελ-
 φούς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι τὴν ἀμαρ-
 τάδα. ἣ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιεῖν τὰ καὶ

quomodo sibi A-
 gyllenses pla-
 cent: Hycia urbs
 a Phocaeensibus
 condita: Cynus
 Heros.

enses referens, locum sic inter-
 pretatus est: *Carthaginenses Tyr-
 rhenique plures captivos fecerunt
 quam Phocaeenses eosque inter se
 partiti sunt; dein eosdem in ter-
 ram expositos lapidibus obrue-
 runt.* Iungendum enim esse:
 οὗ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ
 Τυρσοί. dein ἔλαχόν τε — —
 καὶ κατέλευσαν. Quae qui-
 dem recte monuit, in eo tamen,
 si bene eius sententiam percepī,
 lapsus, quod αὐτῶν genitivum
 a comparativo πολλῶ πλείους
 pendere existimat et hunc in
 modum etiam locum interpre-
 tatus est. Mihi enim genitivus
 partitivus, ut aiunt, esse vide-
 tur, ut hic loci sit sensus: *mul-
 to plures virorum e navibus sub-
 mersis interceptorum Phocaeensi-
 um, Carthaginienses Tyrreni-
 que, sortitione facta, abductos
 lapidibus obruerunt.* Nam post-
 quam initio dixerat τοὺς ἄνδρας
 (qui accusativus obiecti ad ver-
 ba sequentia pertineat), mox
 accuratius sententiam suam ex-
 plicans, subiungit αὐτῶν (i. e.
 τῶν ἀνδρῶν) πολλῶ πλείους;
 ita ut proprie ei dicendum fuis-
 set τῶν ἀνδρῶν. Sed huius-
 modi genitivos haud raro negle-

ctos esse monstrant ea, quae
 Matthiae collegit in Gr. Graec.
 §. 319, quibus hic ipse locus
 optime addi poterit. Scripsimus
 vero αὐτῶν e tribus libris
 cum Gaisford. pro vulg. αὐτέ-
 ων. — Qui deinceps memoran-
 tur *Agyllaei*, sunt incolae eius
 urbis, quae post dicta est *Caere*,
 quamque olim *Agyllam* dictam
 esse scriptores uno fere ore pro-
 nuntiant, a Pelasgis Thessali-
 cis, ut volunt, conditam. Cf.
 Raoul - Rochette *Histoire de
 l'établiss. des colon. Grecq.* I
 pag. 305 et alia quae conges-
 sit Creuzer in *Antiquitt. Ro-
 mann.* compendio pag. 12 s. 14
 ed. sec. Add. C. O. Müller. *Es-
 trusc.* I p. 87 seq. — De for-
 ma Ionica ἐκέατο conf. Matth.
 l. l. pag. 468.

διάστροφα καὶ ἔμπηρα καὶ
 ἀπόπληκτα] i. e. *distorta, mu-
 tila et membris capta s. fracta.*

ἀκέσασθαι τὴν ἀμαρτάδα]
*mederi delicto s. reparare, ex-
 piare delictum.* Vocem ἀμαρ-
 τάδα Ionicam dicunt terminati-
 onem, quamquam eā alii quo-
 que multo posteriores scriptores
 sunt usi. Tu vid. Creuzeri not.
 ad Olympiodor. Commentt. in

νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἔτι ἐπιτελέουσι· καὶ γὰρ ἑναγί-
 ζουσί σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἵππι-55
 4κὸν ἐπιστάσι. καὶ οὗτοι μὲν τῶν Φωκαίων τοιού-
 τω μῶρῳ διεχρήσαντο. οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Πήγιον
 καταφυγόντες, ἐνθεῦτεν ὀρμεώμενοι, ἐκτῆσαντο πό-
 λιν γῆς τῆς Οἰνωτρίας ταύτην, ἣτις νῦν Ἰέλη κα-
 5λέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτην, πρὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνι-

Alcib. I pag. 65. — In seqq. apte usus est verbo ἐπιτελεῖν; quippe quod verbum de sacris faciundis ludisve instituendis solemne. Vid. ad Ctesiae fragmm. pag. 436 a me laudata.

καὶ γὰρ ἑναγίζουσί σφι μεγάλως] καταγίξιν quid sit, explicuimus ad I, 86. ἑναγίξιν (iusta persolvere, parentare) potissimum ad mortuos refertur, indeque ad heroum atque Manium cultum. Conf. Gregor. Corinth. de dialect. Ion. §. 109 pag. 515, ubi legimus: ἑναγίξιν· τὸ χοῶς ἐπιφέρειν ἢ θύειν τοῖς κατοικομένοις. Vid. Koen. ad h. l. et Creuzeri Symbolic. III pag. 51 seq. — Ad διεχρήσαντο conf. quae ad I, 110 notavimus.

ἐκτῆσαντο πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίας ταύτην] Arrideret, quod Schweigh. coniecit ἔκτισαν (pro ἐκτῆσαντο), nisi id ipsum continuo legeretur, ut vix probabile sit, idem paulo antea olim exstitisse. Larcherus maluerat ἐπίσαντο. Neutrum bene. Est enim ἐκτῆσαντο sibi acquisiverunt; quo ipso indicatur, non primos fuisse Phocaeenses, qui hoc in loco urbem condiderint, sed antea

iam alias aliarum illic gentium fuisse sedes. Congruit ipsum urbis nomen, quod origine Etruscum in huius gentis monumentis occurrit (FEALIA). Vide Münter. Velia pag. 15, qui hoc factum esse existimat anno 553 ante Chr. n. Ex ipso tamen nomine nihil istiusmodi concludi posse vult C. O. Müller. Etrusc. I p. 170 coll. 191. Sed ipse p. 412 affert Etruscas voces Fel, Felia (Velia). Οἰνωτρίη terra non universa, quam nos dicimus Italia est, verum eius pars quaedam australis, quam ipsam Herodotus Italiae quoque nomine consignavit. Vid. Bredow. in Uranolog. Herodot. pag. XXVI. Unde legimus apud Ammian. Marcellin. XV, 9 §. 7, ubi vid. interpretes, Phocaeensium istorum nonnullos in Lucania Veliam condidisse. Oenotri enim olim habitabant Bruttium agrum et Lucaniam, et ante Sabello- rum invasionem ora occidentalis quoque usque ad Posidoniam Oenotriam adnumerabatur. Cr. confert Niebuhr. Röm. Gesch. I p. 16. 58 ed. secund.

ἣτις νῦν Ἰέλη καλεῖται] Est ea urbs, quae et Elea et Velia

ἤτεω μαθόντες, ὡς τὸν Κύρνον σφι ἢ Πυθίῃ ἔχρησε 60
κτίσαι ἤρων ἔόντα, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον. Φωκαίης
168 μὲν νυν πέρι τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτως ἔσχε. Παραπλή-
σια δὲ τούτοισι καὶ Τήϊοι ἐποίησαν. ἐπεὶ τε γάρ
σφρων εἶλε χῶματι τὸ τεῖχος Ἄσπαργος, ἐσβάντες
πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρη- 65
κίης, καὶ ἐνθαῦτα ἔκτισαν πόλιν Ἄβδηρα· τὴν

Teii, Harpago
moenibus urbis
posito. in Thra-
ciam profecti A-
bdera ibi con-
duunt: Heros Ti-
mesius.

vocatur; quod enim e Stephano Byzantino advocatur *Θύελλα*, natum videtur ex *ΟΥΕΛΛΑ* male scripti codicis aut *ΟΥΕΛΛΙΑ*, ut bene iam observavit Wesselingius. De nomine urbis *Ἰέλη* s. *Ἐλέα* monuerunt, ut *Cr.* notat, Mazochi in Commentt. ad *Tabb. Heracleenss.* pag. 43. 120. 516 seq. Rasche in *Lexic. rei numar. vett.* T. V Part. II p. 797 seq., et quae in Scholiis Platonicis ad Sophistae initium traduntur pag. 35 coll. pag. 78 Cod. Clark. ed. Gaisford. Graecum urbis nomen, quale Herodotus effert, in omnibus numis reperitur, postmodo varie pronuntiatum, unde etiam in scriptura variatum, momente Müntero (*Velia* in *Lucanien* pag. 20—22), qui varia hinc orta urbis nomina recenset. Latinis scriptoribus ut plurimum dicitur *Velia*.

ὡς τὸν Κύρνον σφι ἢ Πυθίῃ ἔχρησε κτίσαι] τὸν Κύρνον κτίσαι *condere Cynnum* i. e. *Cynnum ut heroem colere sacris in eius honorem institutis*. Ita nulla in loco difficultas aut obscuritas, nec ulla opus mutatione, qualem v. c. nuper proposuit Steger. in Praefat. ad

Herodot. p. X: ὡς τὸν Κύρνον σφι ἢ Π. ἔχο. κτίσαι ἤρων ἔόντα, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον κτίσαι.

ἤρων ἔόντα] De accusativi forma (*ἤρων*) monuit Matthiae §. 70 not. 3 pag. 153. *Cynnum*, *Herculis filium*, a quo Graece dicatur *Corsica insula*, nominat *Servius ad Virgil. Ecl. IX, 30*; quod cur negat *Schwgh.* equidem non perspicio. Rectius ille iudicat de *Benedicti coniectura* (in act. semin. philol. Lips. Vol. II T. II p. 283), quā legendum sit: *ἔλος ἔόντα*; ut paludum, in quibus *Phocaeenses* teste *Dionysio Halicarn. I, 20* *Veliam urbem condiderunt*, nomen fuerit *Κύρνος*. — In fine cap. οὕτως e pluribus libris dedimus cum *Gaisf.* Vulgo ex *Aldo* propagatum erat οὕτω.

Cap. CLXVIII.

καὶ ἐνθαῦτα ἔκτισαν πόλιν Ἄβδηρα] Cum *Herodoto* in narratione de *Abdera condita* consentiunt *Strabo XIV p. 644* ed. *Cas.* p. 953, *B. Scymnus Ch. v. 670* tom. II. pag. 38 *Hudson.* Namque binae sunt distinguendae coloniae, a viris doctis in unam temere confusae,

πρότερος τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας, οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρητικῶν ἐξελασθεῖς, τιμὰς νῦν ὑπὸ Τητῶν τῶν ἐν Ἀβδήροισι ὡς ἤρως ἔχει.

80

169

Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μῦνοι, τὴν δουλοσύνην 70 οὐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλήσιων, διὰ μάχης μὲν ἀπικέατο Ἀρπάγω, κατάπερ οἱ ἐκλιπόντες, καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ, περὶ τῆς ἑαυτοῦ ἕκαστος μαχόμενοι· ἔσσωθέντες δὲ καὶ ἀλόντες, ἔμενον κατὰ χώρην 75 2 ἕκαστοι, καὶ τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, αὐτῷ Κύρῳ ὄρ-

Caeteri ex Ioni-
bus Epirotis vi-
cti, servitutem
subeunt: insula-
ni ultro se de-
dunt.

quarum prior Clazomeniorum, quae teste Eusebio incidit in Olymp. XXXI, 1, Abderam ducta est a Timesio, altero posterior Teiorum, qui Persarum dominationem fugientes huc sese receperunt urbemque denuo condiderunt, Olymp. LIX, 4 sive 541 a. Chr. n. Haec pluribus persequitur Raoul - Rochette Histoire de l'établiss. d. colon. Grecq. III p. 400 seq.

Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας, οὐκ ἀπώνητο] Qui Herodoto *Timesius*, is aliis dicitur *Timesias*, laudatus ob civilem prudentiam ac virtutem. Vid. Aelian. Var. Hist. XII, 9, Plutarch. rei publ. gerend. praeept. pag. 812, A et de Amicorum Multitud. pag. 96, B, ad quem locum nunc plura de hoc viro eiusque aetate disputat Wyttenbachius t. I p. 655 Animadverss. — De forma ἀπώνητο praeter Thomam Magistr. s. v. ἀνήσομαι pag. 932 conf. Matthiae Gr. Gr. pag. 477. — In

seqq. cum Gaisfordio, pluribus libris addicentibus, restituumus ἐξελασθεῖς pro ἐξελαθεῖς, quod ex Aldo propagatum, tueretur Piersonus ad Moerid. p. 13, apud quem alteram formam ἑλληνικῶς dici legimus. Et bene dici ἐξελαθεῖς in Attico scriptore, non est quod negemus, sed Herodotum asperiores formas diligere, apte monuit Schweighaeuserus, laudans κατεπαύσθη (pro κατεπαύθη) I, 130. VI, 71, alia. Accedit praeterea librorum auctoritas, qui in asperiori illa formâ plerumque conspirant; ut I, 173. III, 46. 51. IV, 4. V, 145. Apud Pausaniam eadem formae varietas, ut modo sine σ, modo cum illa litera invenitur. Vid. Siebelis. ad Pausan. I, 12 §. 5. Cap. CLXIX.

διὰ μάχης μὲν ἀπικέατο] De forma ἀπικέατο conf. ad I, 152.

ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται] Vid. I, 143.

κιοι ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἄγον. Οὕτω δὴ τὸ δεύ-
τερον Ἴωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοὺς ἐν τῇ ἡπείρῳ
Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἄρπαγος, οἱ τὰς νήσους ἔχοντες
Ἴωνες, καταρῥώδησαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδο-80

170 σαν Κύρω. Κεκακωμένων δὲ Ἴώνων καὶ συλλεγο-
μένων οὐδὲν ἦσσον ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι
γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι
χρησιμωτάτην· τῇ εἰ ἐπειθόντο, παρεῖχε ἄν σφι εὐ-
δαιμονεῖν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε „κοινῶ 85
„στόλῳ Ἴωνας ἀεοθέντας πλέειν ἐς Σαρδῶ, καὶ
2 „ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἴώνων. καὶ οὐ-
„τω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης εὐδαιμονή-
„σειν, νήσων τε ἀπασέων μεγίστην νεμομένους, καὶ

Biantis consili-
um, ut Iones com-
muni classe in
Sardiniam abirent:
aliud ante a Thaletē datum,
ut curiam haberent
communem.

οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἴωνίη
ἐδεδούλωτο] Primus enim Croe-
sus Iones in ditionem suam re-
degerat, ut supra I, 6. 28 le-
ginus. Quare verisimillimum
videtur, quod Plehn. contendit
in Lesbiac. libro pag. 55 eod-
em etiam tempore Lesbios in
Persarum fidem atque potesta-
tem se permisisse.

Cap. CLXX.

πυνθάνομαι γνώμην Βίαντα
— ἀποδέξασθαι Ἴωσι] De lo-
cutione γνώμην ἀποδείκνυσθαι
s. ἀποφαίνεσθαι (sententiam de-
clarare, exponere) multa citavi-
mus, ad Plutarch. Pyrrh. p. 161.
— κατοῦσθαι hic est: in ser-
vitutem redigi, notante Siebel.
ad Pausan. I, 4 §. 1, qui scri-
ptor ex Herodoti imitatione sae-
pius usus est hoc verbo.

πλέειν ἐς Σαρδῶ κ. τ. λ.]

Conf. Nostrum V, 106. VI, 2.
Ac vituperatur Noster a Dahl-
manno (Herodot. p. 55), quod
miro errore lapsus, Sardiniam
omnium insularum maximam di-
xerit. Sed hic quidem non suam
ipsius ille refert sententiam, ve-
rum Biantis de Sardinia sic exi-
stimantis; nec ipse in Sardini-
am usque pervenire poterat, ut,
quae istius insula sit amplitudo
et magnitudo, comperiret. Qua-
re communem et suo tempore
vulgatam de hac insula famam
secutus esse videtur; quo faci-
unt etiam ea, quae de hac insu-
la disputat Heerenius in Ideen
II, 1 p. 69 seqq., quippe prin-
cipem fere Carthaginensibus
fuisse provinciam summoque lo-
co habitam, omnis frumenti co-
pia abundantem, metalla alia-
que largiter suppeditantem.
Quae si perpenderit, minus
certe temeritatis Nostrum incu-
sabis.

„ἄρχοντας ἄλλων· μένουσι δὲ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ οὐκ 90
 3 „ἔφη ἐνοραῶν ἔλευθερίην ἔτι ἔσομένην.“ Ἀὕτη μὲν
 Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη, ἐπὶ διεφθαρμένοισι
 Ἰωσι γενομένη. χρηστὴ δὲ καὶ πρὶν ἢ διαφθαρεῖναι
 Ἰωνίην Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, τὸ ἀνέκα-
 θεν γένος ἐόντος Φοίνικος· ὃς ἐκέλευε ἐν βουλευ-
 τήριον Ἰωνας ἐκτῆσθαι, τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέω· Τέων 95
 4 γὰρ μέσον εἶναι Ἰωνίης. τὰς δὲ ἄλλας πόλιας οἰκεο-
 μένας μηδὲν ἤσσον νομίζεσθαι κατάπερ εἰ δῆμοι
 εἶεν. οὕτω μὲν δὴ σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο.

171

Cares, olim in-
 sulani, Minoi pa-
 rentes, et Iele-
 ges dicti: eorum
 tria inventa: ipsi

Ἄρπαγος δὲ καταστρεφάμενος Ἰωνίην, ἐποιέετο
 στρατηγὴν ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καννίους καὶ Λυκίους,
 2 ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας. Εἰσὶ δὲ 1

ἐπὶ διεφθαρμένοισι Ἰωσι] i. e. postquam Ionum res iam per-
 versae erant. Cf. Matth. §. 565
 not. 1. — Ad γενομένη suppl.
 ἦν, quod additum invenimus
 supra I, 161 fin. ἦν δὲ χρόνος
 οὗτος οὐκ ὀλίγος γενόμενος.
 De omissione verbi vid. Schae-
 fer. ad Lambert. Bos. de Ellipsis.
 L. Gr. pag. 608.

τὸ ἀνέκαθεν γένος ἐόντος
 Φοίνικος] In Phoenicia Tha-
 letis origine plures cum Nostro
 concinunt, a Wesselingio ad h.
 l. excitati, ut Diogen. Laert. I,
 12. Clemens Alexandr. Stromat.
 I p. 352. Quod nihil impedit,
 quo minus Mileti sedem ipsi
 fixerit, cum maiores fuerint
 Phoenices. Inde vero explican-
 dum, quod nonnullis Phoenix,
 aliis Milesius habetur. Ad
 ἀνέκαθεν singularem Herodoti
 usum observant Grammatici
 Graeci, cum Attici de loco unice
 ita dixerint, minime de tempore,

Nec vero semel, ut Thomas
 Magister vult, Herodotus hac
 voce ita est usus, sed aliquoties:
 V, 55. 65. VI, 35. 125. 128.
 VII, 221, nec alii Attici scriptores,
 in quibus Lucianus, eā abstinerunt,
 ut abunde notarunt interpretes ad
 Thomam Magist. p. 77 seq. et ad Phry-
 nich. pag. 270. Grammaticus a
 Bekkero vulgatus (Anecd. Gr.
 I p. 18. 26): ἀνέκαθεν· εὐρί-
 σκεται ἐπὶ τόπου εἰρημένον,
 οὐκ ἐπὶ χρόνου, ὡς παρ' Ἡ-
 ροδότου.

Cap. CLXXI.

ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας
 καὶ Αἰολέας] Hoc explicandum
 ex Persarum more, quo victores
 victam gentem unā secum
 ducerent, copūsque suis conti-
 nuo illam adderent. Cf. Hee-
 ren. Ideen I, 1 pag. 513.

εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν

τούτων Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι ἐς τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. τὸ γὰρ παλαιὸν ἕοντες Μίνω τε κατήκοι, καὶ καλούμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα ὑποτελείοντες, ὅσον καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῆ· οἱ δὲ, ὅπως Μί-5 3 υως δέοιτο, ἐπλήρουν οἱ τὰς νέας. ἄτε δὲ δὴ Μίνω

de se quomodo tradant: Iupiter Carius: Mysus, Lydus, Car, tres fratres germani.

ἀπιγμένοι ἐς τὴν ἤπειρον κ. τ. λ.] *Cares*, quos Graecae stirpis volunt esse, primitus e Graecia ipsa profectos Aegaei maris insulas occupasse, narrant historici, eosdemque et mercatura et latrociniiis maritimis inclutos fuisse addunt. Primus iugum illis imposuisse dicitur Minos, qui primus Graecorum classe plurimum valuit, nonnullos subigendo suisque Cretensibus adiiciendo, alios, qui iugum ferre nollent, eiciendo, ita ut insulis relictis ad proxima Asiae litora sese reciperent, ibique sedes figerent. Unde sunt rursus pulsati multo post advenientibus e Graecia Ionibus, de quibus vidimus ad I, 142. Ad priora tempora quod attinet, illi cum Cretensibus in unam fere gentem coaluisse adeoque loquendi genus istorum assumpsisse videntur. *Leleges* a Caribus non diversi aut certe cum iis ita permixti, ut pro una eademque gente merito haberi possint, id quod praeter Herodotum Strabo, Pausanias, alii, asserunt. Tu vid. pluribus haec exponentem Raoul - Rochette, Histoire de l'établiss. des colon. Grecq. I pag. 378 sqq. 384 sq. ibiq. Strabon. XIV pag. 976 s.

pag. 661 ed. Casaub. coll. XIII p. 909 s. pag. 611 Cas.

Μίνω τε κατήκοι] De structura conf. ad I, 143.

εἶχον τὰς νήσους] Videtur obloqui Thucydides I, 4, *Cares* narrans a Minoe insulis Cycladibus eictos esse. Et revera potuit eos eicere Minos, si qui ipsius imperium recusarent aliosque in eorum locum ducere colonos, reliqua terra iis relicta, qui imperium ipsius agnoscerent. — In verbis sequentibus *δυνατός εἰμι μακρότατον κ. τ. λ.* Werferus in Actt. philoll. Monacc. I, 2 pag. 244 ante *μακρότατον* inseri vult ἐπὶ, quod uti aliis locis additum invenitur, ita tamen hoc loco cur necessario adiiciendum sit, nulla mihi idonea apparet causa. Conf. infra II, 29 init. Schweigh. in Lexic. Herod. II p. 84 eandem profert suspicionem, Herodotum forsitan scripsisse: ἐπὶ μακρότατον; ipsum vero locum sic reddidit: „quantum ego, superiorum temporum memoriam altissime repetens, audita cognoscere potui.“

οἱ δὲ — ἐπλήρουν οἱ τὰς νέας] οἱ δὲ — ἐπλήρουν dixit, ac si antea legeretur: φόρον μὲν οὐδένα ὑπετέλεον; ita

τε κατεστραμμένου γῆν πολλήν, καὶ εὐτυχέοντος τῆ πολέμῳ, τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἔθνέων ἀπάντων κατὰ τοῦτον ἄμα τὸν χρόνον μακροῦ μάλιστα. καὶ σφι τριζὰ ἐξευρημάτα ἐγένετο, 10 5 τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κράνεα λόφους ἐπιδέεσθαι Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες, καὶ 6 ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τὰ σημήια ποιέεσθαι. καὶ ὄχανα ἀσπίσι οὗτοι εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ 81 ἄνευ ὀχάνων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἵπερ 15 ἐώθεσαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνουσι οἰηκίζοντες, περὶ τοῖσι ἀρχέσι τε καὶ τοῖσι ἀριστεροῖσι

ut οἱ δὲ non ad diversam personam s. subiectum sit referendum, verum ad idem istud, quo antecedentia, quibus μὲν particula adiecta est, spectant. Conf. Matth. Gr. Gr. §. 289 not. 9 p. 582. — Paulo post e Schellersh. scripsimus cum Gaisf. ἄτε δὲ δὴ Μίνω τε, ubi vulgo omittunt δέ' et τε. — Ad locutionem μακροῦ μάλιστα, superlativo λογιμώτατον postpositam cf. Matth. §. 461 p. 860.

καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κράνεα λόφους ἐπιδέεσθαι κ. τ. λ.] Tria haec inventa Strabo quoque Caribus adscribit XIV p. 976, B usus, quod ad cristas galeis impositas attinet, Alcaei testimonio. Nec dissentit Aelian. Animal. Hist. XII, 30, cui add. Plutarchi locum in Artaxerx. cap. 10 pag. 1016, B. — Ad καταδέξαντες conf. I, 163. — ὄχανα sunt ansae, quibus clypeus gestabatur et regebatur, manubria. Namque antea ad clypeos portandos loris latis utebantur, quibus nomen τελαμῶ-

νες. Testis est Homerus, apud quem frequentissime istiusmodi lora memorantur, Il. II, 388. IV, 796. 798. XI, 38. XII, 401 etc. Herodotus infra eos vocat τελαμῶνας σκυτίνους, lora e corio facta.

οἵπερ ἐώθεσαν ἀσπίσι χρέεσθαι] Male olim ἐώθεισαν, quod cum recentt. mutavimus. Conf. Matthiae Gr. Gr. §. 198 not. 5 pag. 360 coll. §. 191 not. 3. — In seq. οἰηκίζοντες est gubernantes, regentes. Namque οἰακίξειν, quod proprie est navem gubernare, navis cursum gubernaculo regere, non aliter atque οἶαξ (gubernaculum) ad multas alias res dein transfertur, quibus omnino gubernandi et regendi notio declarari debet. Cf. οἰακοστρόφος apud Aeschyl. S. c. Theb. 62. Prometh. 524. Pers. 773. οἰκονόμος apud eundem in Prometh. 153 coll. S. c. Th. 3.

περὶ τοῖσι ἀρχέσι — περι- κείμενοι] i. e. illa circum cer-

7 ὧμοισι περικείμενοι. Μετὰ δὲ, τοὺς Κᾶρας χρόνῳ ὕστερον πολλῶ Δωριεῖς τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων· καὶ οὕτω ἐς τὴν ἡπειρον ἀπίκοντο.

8 Κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας οὕτω Κρηῖτες λέγουσι γενέσθαι. 20 οὐ μὲντοι αὐτοὶ γε ὁμολογέουσι τοῦτοισι οἱ Κᾶρες· ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἡπειρώτας, καὶ τῶ οὐνόματι τῶ αὐτῶ ἀεὶ διαχρεω- 9 μένους τῶπερ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυσοῖσι μὲν καὶ 25

vices humerosque sinistris alligata habentes. Ad verbum περικείμενοι suppl. τὰς ἀσπίδας, ut bene praecipit Matthiae Gr. Gr. §. 424, 2 pag. 781. Nam quaevis emendatio hic supervacua est.

μετὰ δὲ, τοὺς Κᾶρας χρόνῳ ὕστερον πολλῶ κ. τ. λ.] Sensus loci non obscurus, modo recte distinxeris, ita ut post μετὰ δὲ ponatur comma. Nam Herodotus vult postea (postquam scilicet Minoi subditi essent facti Cares) et quidem longo post tempore Cares a Doribus Ionibusque insulis illis, quas inde a Minois aetate adeoque iam antea tulerant, pulsos esse, coactosque ut inde in terram Asiae continentem cederent. Dorum vero et Ionum migratio ea est, de qua antea exposuerat I, 142 seqq.

νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἡπειρώτας] De structura accusativi cum infinitivo, ubi nominativo potius locus erat, monuit Matth. Gr. Gr. §. 536 not. Conf. II, 2. Ad argumentum verbb. seqq.

Larcherus annotat, probabile esse re vera Cares nullo alio unquam usos esse nomine, verum ab exteris potuisse dici Leleges, quum utriusque gentis homines in unum coaluerint.

ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον] Μυλάσοισι cum recentt. scripsimus tum binorum librorum ex auctoritate tum Strabonis e loco. Vulgo Μυλάσσοισι. De Mylasa, Cariae urbe satis amplà ut videtur ornataque, vid. Strabon. XIV p. 658 p. 973 seq. In illa templum fuit Iovis Carii, quem eundem atque Stratium (στοράτιον) perhibet Aelianus de Nat. Animall. XII, 30. Rectius Strabo inter utrumque distinguit, varia utriusque dei templa commemorans et cum Herodoto egregie conspirans, lib. XIV p. 973, C. 974, A. Nam facit eo Herodotus quoque V, 119. Quamquam igitur hic distingui necesse est, ne dua templa unius quidem dei sed variis cognominibus ornati confundamus, tamen si altius inquirere velis,

Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς κασιγνήτοισι ἑοῦσι τοῖσι Καρσί.
 10 *τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Κα-*
ρὸς ἀδελφεοῦς. τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι· ὅσοι δὲ,
ζόντες ἄλλου ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσί ἐγέ-
 172 *νοντο, τούτοισι δὲ οὐ μέτα. Οἱ δὲ Καύνιοι αὐ-*
τόχθονες, δοκέειν ἔμοι, εἰσί· αὐτοὶ μέντοι ἐκ Κρή-30
της φασὶ εἶναι. προσκεχωρήκασι δὲ γλωῶσαν μὲν
πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυ-

Caunii quam o-
 riginem habeant:
 eorum lingua
 Caricae affinis:
 nos computandi,
 et Deos peregrini-
 nos expellendi.

vix notione ac significatione
 multum inter utrumque Iovem
 intererit. Namque constat Car-
 res ut bellicosam gentem deos
 quoque armis indutos, militari
 ferme specie et cogitasse et re-
 praesentasse; ita ut Iovem Car-
 res simili modo, quo Iovem
 στρατίον, armis instructum,
 repraesentasse et coluisse cre-
 diderint. Plura qui discupiat,
 eum amandamus ad Creuzeri
 Symbolic. II pag. 493 sq. IV
 pag. 62 sq.

ὡς κασιγνήτοισι ἑοῦσι τοῖσι
Καρσί] Conf. Strabonem XIV
p. 976. — His verbis et sequen-
tibus si nihil aliud, certe com-
munem originem atque stirpem
istarum gentium satis declarari
putem; quare in Lydis atque
Mysiis colonos Carum quaerunt,
hanc ipsam ob causam sacrorum
participes. Conf. Raoul - Ro-
chette Histoire de l'établiss. I
pag. 389 seq. Quae si vera sint
aut certe veri speciem quandam
praebeant, intelligitur, cur re-
liquos alienigenos, quamvis ean-
dem linguam edentes exclude-
rint. Pertinuisse enim isti vi-
dentur ad alias gentes indige-
nas, ante illorum colonorum ad-

ventum hanc terram tenentes,
 mox vero oppressas a colonis
 victoribus, quorum vel linguam
 ut victi adsciverint.

Cap. CLXXII.

οἱ δὲ Καύνιοι αὐτόχθονες
κ. τ. λ.] Nec hic nec cap. 171
init. Mediceo parendum esse of-
ferenti Καυκωνίους et Καυκί-
νιοι, satis docet tum reliquo-
rum librorum consensus apud
Herodotum, et his locis et I,
176, tum Strabonis auctoritas,
eNostro haud dubie proficiscen-
tis XIV p. 964, A s. pag. 652
Casaub. Namque Herodotus
Cauconios utique ignoravit, nec
Caucones idem novit, quos poe-
ta nominat in Iliad. X, 429. —
In verbis seqq. ad δοκέειν ἔμοι
conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1070.

προσκεχωρήκασι δὲ γλωῶ-
σαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔ-
θνος] i. e. accesserunt, quod
ad linguam attinet, ad Caricam
nationem s. accommodarunt suam
linguam ad Caricae nationis lin-
guam. — Jablonskio (Diss. de
Lingua Lycaon. t. III p. 95
Opuscc.) scribere placuit: πρὸς
τὸ Καρικὸν ἔθος (pro ἔθνος):
ad morem loquendi et consuetu-

νικόν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔγω ἀτρεκέως διακρίναι.
 2 νόμοισι δὲ χρεώνται κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε
 ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν³⁵
 ἔστι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα εἰλαδὸν συγγίνε-
 σθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί.
 3 ἰδρυνθέντων δὲ σφι ἰρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὡς
 σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μῶνον χρᾶ-
 σθαι θεοῖσι,) ἐνδύντες τὰ ὄπλα ἅπαντες Καύνιοι

dinem Caricam. Minus feliciter in hoc loco explicando versatur Heyne in Observv. ad Iliad. I, 117 pag. 51. Nam ipse Homerus (Il. II, 867) Cares dicit βαρβαροφώνους, quod quomodo sit accipiendum, disceptant veteres interpretes atque grammatici, quorum sententias retulit Heyne ad h. l. pag. 434 seq. Equidem propter Strabonis locum (XIV p. 977 seq.) βαρβαροφώνους eam ob causam Cares a poeta dici putem, quod Graecum sermonem, quem adsciverant, aspere et corrupte retulerint, male dicentes et pronuntiantes. Multa eandem in rem disputat Jablonsk. l. l. p. 11 seq. 94 seq. satis constare arbitratus, Carum antiquorum linguam, quamvis a Graecis quaedam assumserit, tamen propter id ipsum a Graeca dialecto discernendam. — In seqq. κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα: secundum aetatem atque amicitiam.

ἰδρυνθέντων δὲ σφι ἰρῶν ξεινικῶν κ. τ. λ.] Sensus loci is fere est: „Cum olim peregrina sacra apud ipsos instituta essent, postea ubi hoc ipsis dis-

plicuit (placuit vero patriis tantum uti diis), omnes Caunii puberes, armis indutis, hastis aërem ferientes usque ad Calyndicos fines progressi sunt, dicentes se eicere deos peregrinos. „Qui dii peregrini quales fuerint, aequè ignoramus atque patrios illorum deos, quos solos nunc colere constituerant, nisi eosdem, quos Cares venerabantur, Iovem potissimum, fuisse suspiceris. Atque in universum notandum est, in veterum religionibus sibi haud raro opponi deos patrios, quorum sacra a maioribus tradita, sive publica sive privata singulorum civium, et deos peregrinos, externos, adeoque hospites, quos scilicet aliunde adsciverant publiceque receperant. Eorum quoque in honorem instituta τὰ Θεοξένια, quae haud raro in Graecorum civitatibus occurrunt, ut notat Casaubon. ad Athen. IX p. 372, A (p. 38 t. V Animadvss. Schwgh.). Vid. Hemsterhus. ad Hesych. t. I p. 1694 ed. Albert.“ Cr. — ἡβηδὸν ad omnes puberes s. iuvenes spectat. Conf. not. nostram ad Plutarch. Alcibiad. pag. 155.

ἡβηδὸν, τύπτοντες δούρασι τὸν ἡέρα, μέχρι οὔρων 40
 τῶν Καλυνδικῶν ἔποντο, καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν
 τοὺς ξεινικοὺς θεοὺς. καὶ οὗτοι μὲν τρόποισι τοι-
 οὔτοισι χρέωνται. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τῶρ-
 χαῖον γερόνασι. τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τὸ παλαιὸν
 πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ 45
 τῆς βασιλείης τῶν Εὐρώπης παιδῶν, Σαρπηδόνος
 τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ στάσει Μίνως, ἐξή-
 λασε αὐτὸν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐ-
 2 τοῦ· οἱ δὲ ἀπωσθέντες, ἀπίκοντο τῆς Ἀσίας εἰς γῆν
 τὴν Μιλυάδα· τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὕτη 50
 3 τὸ παλαιὸν ἦν Μιλύας· οἱ δὲ Μιλύαι τότε Σόλυμοι

173
 Lycios e Creta
 in Asiam profec-
 tos, ducto Sar-
 pedonis a Minoe
 fratre pulsi, Mi-
 lyadem terram a
 Solymis habita-
 tam occupasse,
 veteri nomine
 Termilas, novo
 dictos a Lyco
 Pandionis filio:
 eorum genealo-
 gia ex matribus.

μέχρι οὔρων τῶν Καλυ-
 δικῶν] οὔρων ab οὔρος *finis*,
 nec ab ὄρος *mons*; quod si es-
 set (nec aliter prave redderunt
 priores interpretes), scribendum
 foret, iudice Valckenario, οὐ-
 ρέων, ut I, 110. II, 28, alibi.
 Sed οὔρων (ab οὔρος) IV, 99.
 125. Simile quoddam de Seg-
 gestanis matronis virginibusque
 Dianam ex urbe exportantibus
 et usque ad agri fines prose-
 quentibus narrat Cicero in Verr.
 IV, 35. Alia huius generis prae-
 terea laudavit Valckenarius. *Ca-
 lynda* urbs in Lyciae atque Car-
 iae finibus ad mare sita erat,
 unde modo Lyciae modo Cariae
 adscribitur. Conf. Strabon. XIV
 p. 963, B ibique Casaub. Plin.
 H. N. V, 28.

Cap. CLXXIII.

τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τὸ
 παλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι] De
 insulae Cretae incolis antiquissi-
 mis vid. Diod. Sicul. V, 64. 80.

Primitus enim fuisse Eteocretas
 s. indigenas, quorum rex fuerit
 Cres, multarum rerum utilium
 inventor. His multo post Pel-
 lasgos supervenisse, insulae
 partem quandam, ubi appule-
 rant, obtinentes. Tertios im-
 migrasse Dores, Tectamo Dori
 filio duce. Et accessisse quar-
 tum hominum genus, quod e
 promiscuis undique barbaris in
 Cretam confluerit, eandemque
 linguam, qua reliqui Cretenses
 uterentur, assumerit. Asterium,
 porro narrat, Tectami filium,
 Europam in matrimonium duxis-
 se filiosque, a Iove ante susce-
 ptos, adoptasse, Minoem, Rha-
 damanthum atque Sarpedonem.
 Qui Minos avus est eius Minois,
 quem post maris imperium ob-
 tinuisse scimus. Conf. Diodor.
 Sic. IV, 60. Sunt quoque ad
 Cretensium res notandi Hero-
 doti loci VII, 169—171 incl.
 αὕτη τὸ παλαιὸν ἦν Μιλυ-
 ἀς· οἱ δὲ Μιλύαι τότε Σόλυ-

ἐκαλέοντο. τίως μὲν δὴ αὐτῶν Σαρχηδῶν ἦρχε· οἱ δὲ ἐκαλέοντο, τό περ τε ἡμείκαντο οὖνομα, καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Λύκιοι, 4 Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηνέων Λύκος ὁ Πανδίωνος, 82 ἐξελασθεῖς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ Αἰγέως, 55 ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας παρὰ Σαρχηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἐπωνυμίην Λύκιοι ἀνὰ 5 χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἐν δὲ τότε ἴδιον νενομί- 60 κασι, καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώ- 60 πων· καλέουσι ἀπὸ τῶν μητέρων ἑωυτοὺς, καὶ οὐκ

μοι ἐκαλέοντο] Eadem Strabo ex Herodoti auctoritate XII pag. 858 s. pag. 573 ed. Casaub. Ac bene tenendum vel postera aetate *Milyadis* nomen, olim universae Lyciae tributum, de una quadam Lyciae interiore parte dici, cuius fines accuratius indicat Strabo XIII in fine. Hoc sensu accipiendum apud Arrianum Exped. Alex. I, 24. Polyb. V, 73. 77. Hinc verba: οἱ δὲ Μιλύαι τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο, malim sic interpretari: „*Ii qui nunc Milyae dicuntur, tum (cum sc. omnis terra Lycia diceretur Milyas) Solyimi vocabantur.*“ Hosce Milyas nominat Noster VII, 77. Iam planum erit τότε spectare ad τὸ παλαιὸν nec ullo modo mutandum esse. — In seqq. scripsimus αὐτῶν pro αὐτέων; quod recurrit in fine capituli.

καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι] Et classicus Nostri locus VII, 92 eiusdem argumenti: Λύκιοι δὲ Τερμίλαι ἐκαλέοντο

ἐν Κρήτης γεγονότες· ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίωνος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Add. Siebelis. ad Pausan. I, 19 §. 4. — In seqq. dedimus ἐξελασθεῖς ut I, 168. — ἀνὰ χρόνον est temporis successu s. decursu, i. e. post. Nam ἀνὰ hic quoque temporis continuati notionem retinere, non dubium. Conf. Fischerum ad Weller. III, a pag. 163. Ex Herodoto conf. II, 151. V, 27. VII, 10.

ἐν δὲ τότε ἴδιον νενομίκασι, καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων] De verbo νομίξειν cf. not. ad I, 131. Consuetudo ea natos secundum matris nomen appellandi Xanthiis, Lyciorum genti, a Plutarcho tribuitur (Opp. II p. 248, D, ubi consul. Wytttenbach. Animadverss. II pag. 9), ipsisque Lyciis a Nicolao Damasceno (pag. 148 ed. Orell., ubi cf. nott. pag. 229). Cr. praeterea confert Orell. in Suppl. ad Nicol. pag. 75. Alias antiquita-

βάκῳ τῶν πατέρων. εἰρομένου δὲ ἑτέρου τὸν πλησίον, τίς εἴη, καταλέξει ἑωυτὸν μητρούθεν, καὶ τῆς 7μητρὸς ἀνανεμέεται τὰς μητέρας. καὶ ἦν μὲν γε γυνὴ ἀστὴ δούλω συνοικήσῃ, γενναῖα τὰ τέκνα νενομισται· ἦν δὲ ἀνὴρ ἀστός, καὶ ὁ πρῶτος αὐτῶν, 65 γυναιῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχη, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνονται.

174

Caria subacta: irritus Cnidiorum conatus isthmi perfodiendi.

Οἱ μὲν νυν Κᾶρες οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἀρπάγου· οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι οὐδὲν, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων 2 ταύτην τὴν χώραν οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, 70 καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρας τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, τὸ δὴ Τριόπιον 3 καλεῖται. ἀργμένης δὲ ἐκ τῆς χερσονήσου τῆς Βυ-

tis nationes hunc morem secutas esse, mihi non liquet. Advertit tamen, quod C. O. Müller. (Etrusc. I pag. 403 seq.) attulit e sepulcralibus Etruscorum inscriptionibus, in quibus multo crebrius matris commemoratur nomen, quam patris. Quod ille ad praecipuum quendam apud Etruscos honorem feminarum refert. Quae Larcherus ad Herodoti locum adscripsit de origine istius moris, malumus silentio praeterire. — In futuro καταλέξει inest significatio eius, quod fieri solet. Tu conf. Matth. Gr. Gr. §. 502, 3. — Pro ἀνανεμέεται haud opus legere ἀναμνέεται (i. e. commemorat), ut volebat H. Stephanus. Nam ἀνανέμεσθαι, explicante Suidā, idem valet atque καταλέγειν, recensere, enumerare.

Cap. CLXXIV.

καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι] Heraclidae duce Hippota Cnidium olim condidisse feruntur, e Peloponneso huc profecti. Cui famae etiam fidem addere existimant Veneris cultum in Cnidiorum urbe, quae vix alia sit atque Cytherea Venus, a Laconum colonis huc advecta. Conf. Diodor. Sicul. V, 9. 53. C. O. Müller.: die Dorer, I p. 123 seq. coll. Raulou-Rochette Hist. de l'établ. d. colon. Grecq. III p. 8 seq. 72.

τὸ δὴ Τριόπιον καλεῖται] i. e. „quae quidem regio (sive promontorium) appellatur Triopium.“ Conf. supra I, 144.

ἀργμένης δὲ ἐκ τῆς χερσονήσου τῆς Βυβασσίης] Libri Βυβλησίης, quod nihil est. Reperunt inde editores, quod

βασσίης, ζούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, περιῶρόου· (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορῆν ἄνεμον, ὁ Κεραμεικὸς κόλπος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς 75 νότον, ἢ κατὰ Σύμην τε καὶ Ῥόδον θάλασσα·) τὸ ὦν δὲ ὀλίγον τοῦτο, ἐὼν ὅσον τε ἐπὶ πέντε στάδια, ὠρουσσαν οἱ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἄρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χάωρη ποιή-
46αι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγένετο· τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη 80

Is. Vossius coniecerat ad Pompon. Mel. I, 16, 10 *Βυβασσίης*. Conf. Diodor. Sic. V, 62 ibiq. Wesseling. Plin. H. N. V, 28 et Ovid. Metamorph. IX, 642. Sensum loci recte intellexisse videtur Larcherus, cum ita verba iungi vellet: τῆς *Βυβασσίης ἀργμένης ἐκ τῆς Χερσονήσου*: i. e. *cum Bubassus regio a Chersoneso inciperet*; inde extra Chersonesum sita erat, quae ipsa tota ad Cnidiorum ditionem pertinebat et, si ab una eaque exigua parte discesseris (scil. eà, quā cum terrā continenti coniuncta erat), circum circa ferme mari erat cincta. Ibi igitur, ubi Chersonesus, quae tota Cnidiorum erat, desuit, incipiebat in terra continenti Bubassus ibique etiam isthmum perfodere instituerunt Cnidii. A septentrione Chersonesum istam alluit sinus Ceramicus, qui nunc dicitur Golfo di Castel Marmora; vetere appellatione probabiliter deducta ab urbe Ceramo, quae ad illum fuit exstructa; meridiem versus mare, quod iuxta Symen et Rhodum est, Chersonesum circumdat.

τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς κ. τ. λ.] αὐτῆς scil. *χερσονήσου*, quod prave olim litera initiali maiori erat scriptum. — ἀπέργει cum Gaisf. dedi pro ἀπείργει, addicentibus tribus libris. Confer I, 72.

ἢ κατὰ Σύμην τε καὶ Ῥόδον θάλασσα] *Syme* insula meridiem versus a Cnidia ditione sita, nec ipsa valde remota a terra continenti, inter Chium et Rhodum insulam. Hodie dicitur *Symo* s. *Symio*. Tu vid. Wass. ad Thucyd. VIII, 41 et Poppo ad Thucyd. I, 2 pag. 471.

ὠρουσσαν] id est: *perfodere constituerunt*; ubi in imperfecto voluntatis atque conatus significatio inest. Conf. I, 68 ibiq. not.

ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγένετο] Ad ἐντὸς supple τοῦ ἰσθμοῦ, et ad πᾶσα intellige χάωρη ἡ Κνιδίη. „*Omnis Cnidiorum ditione intra isthmum illum erat* (qui scil. peninsulam terrae continenti iungebat); *ita ut ibi terminaretur, ubi isthmus ille terraque Asiae continens inciperet.*“ Haec si teneas, vix ulla opus emendatione; nam certatim viri do-

χώρη ἐς τὴν ἠπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμὸς ἐστὶ
 5 τὸν ὠρουσβον. καὶ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν
 Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο
 τιτρώσκεσθαι οἱ ἐργαζόμενοι τοῦ οἰκίотος τὰ τε ἄλ-
 λα τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλ-
 μούς, θρανομένης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς 85
 6 θεοπρόπους ἐπερησομένους τὸ ἀντίξοον. ἡ δὲ Πυ- 83
 θίη σφι, ὡς αὐτοὶ Κνιδιοὶ λέγουσι, χρᾶ ἐν τριμέ-
 τρω τόνῳ τάδε·

Ἴσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε, μήδ' ὀρύσσετε·

Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἴ κ' ἐβούλετο.

90

7 Κνιδιοὶ μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τοῦ τε
 ὀρύγματος ἐπαύσαντο· καὶ Ἀρπάγω, ἐπιόντι σὺν
 τῷ στρατῷ, ἀμαχητί σφεας αὐτοὺς παρέδουσαν.

cti in loco, qui interpretatione
 illustrandus, non coniectura mu-
 tandus erat, emendationes pro-
 posuerunt; in quibus recensendis
 eo minus immorari lubeat, quo
 magis istae ad unum omnes
 supervacuae videantur. Plura
 vid. in nott. Valckenarii, Wes-
 selingii et Schweigh. ad h. l.

μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον
 ἐφαίνοντο κ. τ. λ.] Hoc quo-
 que loco enunciationem causa-
 lem per particulam γάρ prae-
 missam invenimus, et eam, quā
 effectus notatur (ἔπεμπον κ. τ.
 λ.), postpositam; de quo dixi-
 mus ad I, 24. τιτρώσκε-
 σθαι hoc loco omnino: *affici,*
laborare. Sic τραῦμα *vulnus*
pro plaga, clade supra I, 18.
 Nec aliena sunt, quae ad Plu-
 tarch. Alcibiad. pag. 215 citavi.
 — τοῦ οἰκίотος cum compara-
 tivis praegressis iungendum:
magis quam consentaneum erat.

θρανομένης τῆς πέτρης] i.
 e. „dum id ipsum saxum, quo
 isthinus constabat, quoque ter-
 rae continenti iuncta erat penin-
 sula illa s. Cnidiorum ditio, per-
 fringebatur Cnidiorum mani-
 bus.“ — τὸ ἀντίξοον est *id,*
quod ipsis adversaretur, a quo
 latente (ipsos) tanta mala (ipsis)
 infligerentur opus facientibus.
 Ἀντίξοος *contrarius, adversa-*
rius frequens Nostro: I, 218.
 IV, 129. VI, 7. VII, 49. 150.
 192. VIII, 119.

εἴ κ' ἐβούλετο] κε contra
 vulgarem usum hic protasi ad-
 ditum iure notat Matthiae Gr.
 Gr. §. 508 not. 1, ubi vid.
 Plura citat Schaeferus in Me-
 lett. critt. p. 51. Steger. Prae-
 fat. ad Herodot. pag. X scribi
 vult εἴ γ' ἐβούλετο, comparans
 II, 43.

175 Ἦσαν δὲ Πηδασέες οἰκοῦντες ὑπὲρ Ἀλικαρνησσοῦ⁹⁵ Pedasensium vir-
 μεσόγαιαν· τοῖσι ὄκως τι μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσε-
 σθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἡ ἱερεΐη
 2 τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρις σφι τοῦτο
 ἐγένετο. οὗτοι τῶν περὶ Καρίην ἀνδρῶν μῦθοι τε
 ἀντέσχον χρόνον Ἀρπάρω, καὶ πρήγματα παρέσχον
 πλεῖστα, ὕρος τειχίσαντες, τῷ οὖνομά ἐστι Αἰδη.

176 Πηδασέες μὲν νυν χρόνον ἐξαιρέθησαν. Λύκιοι δὲ, 1 Xanthus Lyciae
 ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδῖον ἤλασε ὁ Ἀρπαγος τὸν
 urbs, postquam
 incolae flammis
 omnia consum-

Cap. CLXXV.

ἦσαν δὲ Πηδασέες οἰκοῦν-
 τες ὑπὲρ Ἀλικαρνησσοῦ μεσό-
 γαιαν] Male vulgo Ἀλικαρ-
 νασσοῦ. Nos secuti sumus
 Gaisfordium. Ad argumentum
 conf. VIII, 104, ubi idem, quod
 hoc loco, de sacerdote Miner-
 vae narratur; sed bis tantum
 istud accidisse ibi legimus; id
 quod ex hoc loco corrigendum
 censuit Casaubon. ad Strabon.
 XIII p. 909 pag. 611 ed. Ca-
 saub., qui idem scriptor haec
 citat Herodoti verba.

τοῖσι ὄκως τι μέλλοι ἀνεπι-
 τήδεον ἔσεσθαι] ἀνεπιτήδεον
 videtur scripsisse pro more
 Graecorum rem gravem leniori
 designans nomine atque mitiori.
 Sic ἀνεπιτήδεον i. e. importu-
 num, incommodum dixit de ma-
 lo gravi publice imminente. In-
 fra VIII, 104 scripsit χαλεπόν.
 — αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περι-
 οίκοισι: et ipsis (Pedasensibus)
 et ipsorum accolis; hinc nulla
 emendandi causa.

πώγωνα μέγαν ἴσχει] ἴσχει
 (ἔχει) hic idem fere atque παρ-
 HERODOT. I.

χει: praebet, accipit. — „De
 barba huius sacerdotis, quæ res
 futurae portendantur, loquitur
 etiam Aristoteles Hist. Animal.
 III, 11.“ Cr.

ἀντέσχον χρόνον] χρόνον
 est diu (i. e. per aliquod tem-
 pus) explicante Matthiae in Gr.
 Gr. §. 425, 2, b. Sed χρόνον,
 quod in fine cap. exstat, est:
 tandem. Conf. supra ad I, 68.
 84. — De monte Lide, cuius
 proxime mentio fit, tacent scri-
 ptores veteres, qui ad nos per-
 venerunt. Apud unum Ptole-
 maeum V, 3 oppidum Cariae
 inveniri Λύδαι monet Wesse-
 lingius, sed idem addit, varie
 scribi istud nomen, et Clyde
 et Χύδαι.

Cap. CLXXVI.

ἐς τὸ Ξάνθιον πεδῖον] Xan-
 thus Lyciae est urbs, Strabone
 auctore septuaginta stadia di-
 stans a mari; in quo quidem
 refragatur Plinius Hist. Nat. V,
 27. Strabonis locus exstat XIV
 p. 981, B. C. Iuxta Xanthus
 fluvius, in cuius ripa sinistra si-
 ta fuit urbs, ut intelligitur ex

essent, et ipsi
pugnando peria-
seut, item Cau-
nus modo eodem
expugnata.

στρατὸν, ὑπεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ἀρετὰς ἀπεδείκνυντο· ἑσσωθέντες δὲ, καὶ κατελιθθέντες ἔς τὸ ἄστυ, συνήλισαν ἔς τὴν ἀκρό-5 πολιν τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τὴν ἀκρό-2 πολιν πᾶσαν ταύτην καίεσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες καὶ συνομόσαντες ὄρκους δεινούς, ὑπεξελθόντες 3 ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φημένων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοὶ, πλὴν 10 ὀργδῶκοντα Ἰστιέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀργδῶκοντα Ἰστῖαι αὐταὶ ἔτυχον τηρικαῦτα ἐκδημέουσαι, καὶ 4 οὕτω περιεγέροντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτως ἔσχε 5 ὁ Ἄρπαγος. παραπλησίως δὲ καὶ τὴν Καῦνον ἔσχε. καὶ γὰρ οἱ Καῦνιοὶ τοὺς Λυκίους ἐμιμήσαντο τὰ 15 πλείω.

177

Τὰ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίας Ἄρπαγος ἀνάστατα

Cyrus Asiam do-
mat superiorem.

Arrian. Exposit. Alexandr. I, 24.

καὶ κατελιθθέντες ἔς τὸ ἄστυ, συνήλισαν κ. τ. λ.] Ad κατελιθθέντες conf. I, 24. 80. — συνήλισαν (congregarunt) recte meliores libri. Male olim nonnulli συνέλιξαν. Ad rem ipsam conf. Appian. Bell. Civil. IV, 80 (tom. II pag. 633 ed. Schweigh.), qui ter Xanthios scribit tam illustre exemplum in tuenda libertate edidisse, primum istud, quod narrat Herodotus, alterum Alexandri Magni tempore, tertium, cum a Bruto Romanisque obsiderentur; de quo eodem testis est Plutarchus in Brut. pag. 998, D coll. Philon. Quod omnis Prob. Lib. pag. 883.

καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν — καίε-

σθαι] Infinitivi abundantis fere usum observat Matth. Gr. Gr. §. 535, c not. 1. Equidem locum sic explicem: „ac deinde ignem subiecerunt s. accenderunt, ita ut tota arx flammis absumeretur.“ Ubi iam nihil abundare videtur.

τῶν δὲ νῦν Λυκίων φημένων Ξανθίων εἶναι] De Genitivo Ξανθίων, qui infinitivo additur, monuit Matth. §. 536 pag. 1053. Et conf. quoque I, 51. — In seqq. Ἰστῖαι sunt (aedes, domus) familiae. Conf. V, 40. VI, 86.

Cap. CLXXVII.

τὰ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίας Ἄρπαγος κ. τ. λ.] τὰ κάτω τῆς Ἀσίας s. inferiorem Asiae partem dicit eam, quae vulgo Asia

ἐποίει· τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος
 καταστρεφόμενος, καὶ οὐδὲν παρῖεις. τὰ μὲν νυν
 αὐτῶν πλέω παρήσομεν· τὰ δὲ οἱ παρῆσχε πόνου²⁰
 τε πλειστον, καὶ ἀξιαπηγητότατά ἐστι, τούτων ἐπι-
 μνήσομαι.

178 Κῦρος ἐπεὶ τε τὰ πάντα τῆς ἡπίρου ὑποχείρια
 ἐποίησατο, Ἀσσυρίοισι ἐπετίθετο. Τῆς δὲ Ἀσσυρίας
 ἐστὶ τὰ μὲν κου καὶ ἄλλα πολλοῦμεγαλα πολλὰ· τὸ
 δὲ ὀνομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον, καὶ ἔνθα σφι, Νί-
 νου ἀναστάτου γενομένης, τὰ βασιλῆα κατεστήκεε, ἦν²⁵

Babylonis ma-
 gnitudo, puleri-
 tudo, fossa, mu-
 rus.

minor appellatur et Halys flumi-
 ne a reliqua Asia orientem ver-
 sus disiungitur. Iam quae trans
 Halyn sita est Asia, eam dicit
 τὰ ἄνω, superioris Asiae re-
 giones. Vid. ad I, 72 monita.
 Atque hac in expeditione Cy-
 rum et Sacas et Bactrios sibi
 subegisse nec magno negotio,
 suspicatur Rennel. in Geograph.
 Herodot. pag. 515 ed. vernacul.
 Conf. Herodot. I, 153 et
 quae ibi adscriptimus. — Mox
 cum Gaisf. αὐτῶν pro αὐτέ-
 ων. — *Assyriam* in seqq. sensu
 latiori dici, iam supra ad I, 102
 attigimus.

Cap. CLXXVIII.

Νίνου ἀναστάτου γενομέ-
 νης] Articulum τῆς ante Νίνου
 ex uno libro olim additum, cum
 ignorent reliqui libri, cum re-
 centt. eiecimus. Ad argumen-
 tum tu conf. supra I, 106, ubi
 de Nino a Medis duce Cyaxare
 obsessâ et expugnata. Add.
 Diodor. Sicul. II, 7, qui idem
 cap. 3 de urbe hac pluribus
 disputat.

ἦν Βαβυλών] Sequitur iam
 multis celebrata illa Babylonis
 et urbis et regionis descriptio,
 in qua illud principio lectores
 tenere velimus, Herodotum
 ipsum illam urbem adiisse sin-
 gulaque perlustrasse, quae hic
 nobis describit. Hinc illi mini-
 me audiendi sunt, qui Assyriam
 sive Babyloniam nostrum scrip-
 torem invisisse aut negarunt
 aut certe in dubium vocarunt,
 cum ea, quae cap. 181 — 183.
 193 — 200 de his enarrant,
 satis indicent virum, qui eas
 terras ipse peragraverit intentis-
 que oculis et auribus accurate
 omnia observarit. Sic I, 183
 de statua Iovis disserens addit:
 ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον. Vid.
 Heyse Quaestt. Herodott. p. 99.
 Heeren. Ideen I, 2 pag. 159
 seq., qui bene adnotat Herodo-
 tum non ea tantum, quae ipse
 viderit, referre, verum etiam
 alia quaedam, quae cum ipsius
 aetate non amplius existerent
 (ut v. c. moenia a Dario iam
 eversa), ab aliis accepta eum
 retulisse probabile fuerit. E ve-

3 Βαβυλών· ἐοῦσα τοιαύτη δὴ τις. πόλις κίεται

teribus scriptoribus Ctesias potissimum de Babylone retulit, ex quo desumpta sunt, quae apud Diodorum Siculum legimus I, 7 (Ctes. Fragmm. p. 397 seq.) in nonnullis copiosiora quidem Herodoteis. Atque Ctesias, ut Herodotus, tum quae ipse viderat, tum quae aliis accepta referebat, memoriae prodiderat. Reliqui scriptores, qui Babylonis urbis faciunt mentionem, alterutrum horum secuti esse videntur. Nec recentiori aetate defuere, qui locum urbis olim amplissimae investigantes ruderaque invisentes perlustrantesque accuratiora de his edocere veterumque auctorum descriptiones vel confirmare vel refellere conarentur. In quibus praeter Niebuhrium alios laudat Rennel. pag. 546 ed. vernac. Sed Angli praecipue homines tanto cum studio atque industria in haec inquisiverunt, ut iam certius de his nunc statuere possumus; *Rich.*, qui Britannicarum rerum procurator in urbe Bagdad, pluries invisit rudera, quae Babylonis esse feruntur, binisque scriptionibus inventa sua publici fecit iuris*); *Ker-Porter.*, qui septem post annis in iisdem regionibus rudibusque perlustrandis accuratissime versatus, ita de his disseruit, ut facile omnium consensu eos, qui ante ipsum has regiones inviserant ac descripserant, vi-

cisse perhibeatur. Quem cum iure ducem assumerit Heeren., l. l. pag. 158 seq., nos quoque eum in singulis Herodoteae narrationis verbis illustrandis ducem sequamur necesse est. Hic in universum monitos velimus lectores ex eodem Heerenio (l. l. pag. 175); quae veteres scriptores, imprimis Herodotus, de loco et ambitu Babylonis veteris tradiderint, ea, quoad ex rudibus adhuc exstantibus colligi potest, maxime videri probabilia optimeque confirmari et situ et magnitudine ruinarum, quas isti peregrinatores perquisiverunt. Nec omnino talia a re ipsa abhorrere, monstrant ea, quae de urbe haud minoris ambitus atque magnitudinis apud Sinas exstructa recentioris aetatis peregrinator Marko Polo, haud dubiae fidei vir, narrat perquam similia iis, quae de Babylone pater historiae retulit. Vid. Heeren. l. l. p. 192 seq. His addo recentissimi peregrinatoris disquisitionem de ambitu moenium Babylonicorum ipsiusque urbis, Buckinghami itinerar. in Mesopotam. Berlin. 1828 cap. XXIII pag. 492 seqq. „Add. Drummond. in the classical Journal Vol. XVI p. 149 seq., ubi de auctoritate huius descriptionis Babylonicorum urbis etc. disputatur; et Hirt., die Geschichte der Baukunst bey d. Alten I p. 134 seqq.“ *Cr. Mo-*

*) Conf. Fundgruben des Orients III, 2 p. 129 seqq. 3 pag. 197 seqq. IV, 1 p. 86 coll. Classical Journ. Vol. XII p. 287 seqq.

ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος εἰκοσά μίτωπον ἕκα- 84
στον εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων, εἰκοσῆς τετρα-
γώνου· οὗτοι στάδιοι τῆς περιόδου τῆς πόλιος

nuit etiam de Babylone ex recentiorum, quos supra nominavi, itinerariis Van der Chys in Commentar. Geogr. in Arrian. (Exped. Alexandr. III, 16) pag. 63 seqq.

εἰκοσά τοιαύτη δὴ τις] Sic cum Schweigh. distinximus, uti iam libri nonnulli manu scripti indicabant. Vulgo enim male his addunt vocem πόλις, quam melius utique sequentibus iunxeris.

κείται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ] Quae quidem verissima esse nemo nunc dubitat, ubi de situ Babylonis illorum peregrinatorum studiis accuratiora sumus edocti. Qui in eo fere consentiunt, ut rudera, quae meridiem versus ab urbe Bagdad duodecim milliaria geographica proficiscenti ad vicum *Hilla*, qui nunc dicitur, comparent, ampla ac dispersa in utraque fluminis ripa, ad Babylonem veterem pertineant. Est quidem planities longe lateque patens, olim cultissima, nunc rudis et inculta, ita tamen ut manifesta vestigia appareant, olim eandem cultissimam fuisse. Descripserunt illam in singulis praeter alios *Rich.* et *Porter.*, indeque *Ritter.* in *Erdkunde* II p. 144. *Heeren.* *Ideen* I, 2 p. 161 seqq.

οὗτοι στάδιοι τῆς περιόδου κ. τ. λ.] In ambitu Babyloniae urbis definiendo moeniumque mensuris veteres admodum dis-

sentiant. Herodotum secuti videntur Plinius H. N. VI, 26, Philostrat. Vit. Apoll. I, 25, Orosius II, 6. Sed Ctesias *trecenta sexaginta* tantum ponit stadia; quem multi posterae aetatis scriptores sunt secuti. Cf. Strabo XVI pag. 1072, B, ubi a librariis peccatum esse voluit, cum CCCLXV stadiorum numerus esset ponendus. Reliqua excitavi ad Ctesiae fragmenta pag. 401 seq. coll. pag. 396 seq., ubi etiam recentioris aetatis viros indicavi doctos, qui diversas veterum sententias secum conciliare studuerint. Sunt qui ex mensurae diversitate diversum quoque stadiorum numerum explicari posse credant, cum Ctesiae stadia Herodoteis fuerint maiora indeque etiam numero pauciora, quamvis unam eandemque urbis amplitudinem declarantia. Herodotum enim (ita post alios statuit vir doctus in *Recherch. nouvell. sur l'hist. ancien.* III p. 56 seq.) loqui de stadiis Chaldaicis, Ctesiam de Assyriis, quorum tria aequent Chaldaica quatuor; ut quadringenta octoginta Chaldaica re vera non differant trecentis sexaginta Assyriis. Sed *Renelio* (l. l. pag. 534) Ctesiae et Clitarchi potior in hisce videtur auctoritas, quoniam ipsi Babylonem inviserint ipseque numerus stadiorum ab illis indicatus, cum dierum anni numero mire

γίνονται συνάπαντες ὀρδῶκοντα καὶ τετρακόσιοι.³⁰
 4 τὸ μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ
 Βαβυλωνίου. ἐκεκόσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα
 5 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν προῶτά μιν βαθέα τε
 καὶ εὐρέα καὶ πλήη ὕδατος περιθίει· μετὰ δὲ, τεῖ-

conveniat; qualia re vera a veteribus in extruendis aedificiis, urbibus haud neglecta fuisse nemo nescit. Conf. I, 189. 190. Haec si vera sunt, urbis ambitus aequabit novem fere milliaria geographica, monente Wurm. de pond. ratt. p. 112. Quod ne cui nimium et ab omni vero abhorrens videatur, is cogitet velim omnino modum, quo apud orientis gentes urbes et oriri et habitari soleant. Ex imperatorum castris nomadumque sedibus iam firmis in victarum gentium terris oriuntur urbes amplissimae, nostris tamen urbibus dissimillimae in aedium extruendarum more multoque spatij inter singulas aedes interiecto. Unde minor quoque incolarum multitudo pro tanto urbis ambitu. Forma urbis plerumque quadrangula, qualem hodieque Sinensium urbes quaedam repraesentant. Plura Renel. l. l. pag. 535 seq. Heeren. Ideen etc. p. 155 seq. et Buckingham. l. l. pag. 514 seq.

τάφρος — βαθέα τε καὶ εὐρέα κ. τ. λ.] De his adiectivorum in foeminino formis εα pro εια ex Ionum more, consulatur Matth. Gr. Gr. pag. 54. 241. — In numeris, qui sequuntur, iidem variant scri-

ptores iidem ferme, quos modo in magnitudine urbis definienda dissentientes reperimus. Vid. tabulam, quam post Larcherum (in annotat. ad h. l.) ipse dedi in fragm. Ctesian. pag. 403 ibiq. laud. Orelli ad Philon. Byz. §. 5 pag. 114 coll. 112. Altitudinem moenium Ctesias l. l., qui praeter alios hic consulendus et cum Nostrō comparandus est, fuisse perhibet quinquaginta ὀργυιάς; qui numerus apprime conveniret cum Herodoti mensurā, si πῆχυς communis apud hunc foret intelligendus. Nam ὀργυιὰ quinqueaginta efficiunt pedes trecentos, et πῆχεις ducenti pedes totidem, cum ὀργυιὰ vulgo sex pedum sit, πῆχυς unius et alterius dimidiati. Cf. Ukert. Geograph. d. Griech. und Röm. I, 2 pag. 75. Quae cum ita sint, Ctesiam volunt sua ab Herodoto desumpsisse ita tamen, ut cubitos Herodoti regios non satis attenderit, sed eosdem communes ad orgyiarum mensuram revocarit. De quo equidem nolim discernere, quamquam vix credibile est eum, qui Herodotum refellendum et corrigendum sibi sumserat, quique meliora de his utique ipse edoceri potuerat, ex hoc scriptore sua hausisse vel negligen-

χος πεντήκοντα μὲν πηξέων βασιληῶν ζὸν τὸ εὖ-35
 6ρος, ὕψος δὲ, διηκοσίων πηξέων. ὁ δὲ βασιλῆϊος
 πῆχυς τοῦ μετρίου ἐστὶ πῆχεος μέζων τρισὶ δακτύ-
 179 λοισι. Δεῖ δὴ με πρὸς τοῦτοισι ἐπιφράσαι, ἵνα τε
 ἐκ τῆς τάφρου ἢ γῆ ἀναισιμώθῃ, καὶ τὸ τεῖχος ὄν-
 2τινα τρόπον ἔργαστο. ὀρύσσοντες ἅμα τὴν τάφρον, 40
 ἐπλίνθενον τὴν γῆν τὴν ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἐκφερο-

Fossae munitio:
 muri forma: por-
 tae centum ae-
 reae: bitumeu
 pro calce adhi-
 bitum.

ter adeo hunc descripsisse. Hoc addo, quinquaginta orgyias ad nostram mensuram redactas efficere propemodum trecentos pedes Rhenanos; accuratiora qui velit, adeat Ukertum l. l. Quae moenium altitudo utique maior, si Herodoteas mensuras praetuleris Ctesianis; ita ut trecenti triginta sex pedes et quod excurrit exiguum, existant. Utut est, non tantum certe dissensum istum esse, quam de quo tantopere clament viri docti, equidem sane exploratum habeo, neque altitudinem muri, quam trecentorum pedum fuisse Herodotus dicit, ipsam videri incredibilem, si vel cum aliis Aegypti molibus ipsisque reliquis Babylonicae urbis monumentis comparetur, expresse monet Buckingham. l. l. p. 504. In latitudine muri indicanda, Herodotum idem putat mensuram ab imo fundo aestimasse, cum Curtius atque Strabo, qui triginta duo sumant pedes, medium murum dimensi esse videantur.

Cap. CLXXIX.

ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἢ γῆ
 ἀναισιμώθῃ] ἵνα hic το-

πικὸν esse nemo nescit, sive accipias *ubi* sive *quonam* i. e. *quem in usum*; de quo disputat Schweighaeus. in Lex. Herod. s. v. — ἀναισιμῶν eodem *insumendi* significato I, 179. IV, 35. coll. I, 72. II, 11. 31. 125 etc. Confer praeterea Zonar. pag. 206.

ἐπλίνθενον τὴν γῆν τὴν ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἐκφερομένην] Articulum τὴν post γῆν e libris bonis cum recentt. adscivimus. — In planitie tanta, qualis est Babylonica, defuerunt utique lapides, ad extruenda aedificia apti, qui non nisi e regionibus septentrionalibus secundum Euphratem fluvium advehi poterant. Sed huic incommodo vel inopiae egregie ipsa natura prospexit; lapidum enim loco illic invenitur optima terra lateraria, quā vel tosta sub sole, vel cocte in caminis lateres tam solidi firmique conficiuntur, ut hodieque eorum rudera supersint, inscriptionibus integris adeo repleta. Id quod recentiores peregrinatores satis probarunt. Conf. Heeren. I, 2 pag. 147 coll. Münter. l. l. pag. 121 sqq. 126. Quare ne mireris talem materiam aedibus struendis et

μείνην· ἔλκυσαντες δὲ πλίνθους ἰκανὰς, ὤπησαν
 αὐτὰς ἐν καμίνοισι. μετὰ δὲ, τέλματι χρωόμενοι
 ἀσφάλτω θερμῇ, καὶ διὰ τριήκοντα δόμων πλίνθου
 ταροῦς καλάμων διαστοιβάζοντες, ἔδειμαν πρῶτα

artissimam et naturâ ipsa quasi editam; hoc forsân magis mirum videri queat, Babylonii lateribus, qui characteribus literarum insignes crebro adhuc inveniuntur, similes reperiri in hypogaeis Thebaicis et ipsos literis insignes. Monuit Cr. ex Iomard. in Descript. de l'Égypt. antiq. Vol. II p. 368. De aliis fictilibus Babyloniorum operibus idem laudat Paciaudi in Monument. Peloponn. II, 39 et de inscriptionibus laterum, Münter. Antiquar. Abhandl. p. 127 seqq. 135.

ἔλκυσαντες δὲ πλίνθους] ἔλκυσαν πλίνθους aequat fere Latinorum: ducere lateres, Nostrates: Ziegel streichen. Nec differunt πλίνθουκῶς, πλίνθουκείν; quae e Polluc. Onomast. VII, 163 laudat Wesselingius, alia quaedam addens e Latinis scriptoribus. Infra II, 136 est πλίνθους ἔρυσαν, eodem sensu, quocum comparat Wesseling. Nahum. III, 14.

τέλματι χρωόμενοι ἀσφάλτω θερμῇ] i. e. luti s. calcis loco, quâ singula coniungi et compingi solent, utebantur asphalto calido s. bitumine calido. Namque regio ista cum calce careat, bitumine, quod frequentissimum illic hodieque invenitur, uti poterunt et re vera usi sunt. Praeterea ligno ac truncis, quibus ad aedificia struenda opus

est, cum aequè careat ista regio planissima, arundinum crates illorum loco stipabant inter laterum ordines, quo eodem ducebat regio arundinum feracissima. Unde satis patet, universam hanc struendi consuetudinem cum terrae ipsius indole ita convenire, ut aliud quidpiam locum habere non poterit, nec mirum sit hodieque ex ruderibus aedium Babyloniarum dispersis cognosci posse, quam vere de his tradiderit historiae pater. Cf. Heeren. l. l. p. 147. 148 coll. 187 seq. Ritter. Erdkunde II pag. 148. — De asphalto qui egerint, eos citavit Creuzerus ad Bekkeri Specim. Philostrat. pag. 83 not.

καὶ διὰ τριήκοντα δόμων πλίνθου ταροῦς καλάμων διαστοιβάζοντες] „Simplex verbum στοιβάξιν Scholiast. Lucian. in Catapl. t. III p. 179 ed. Bipont. exponit πυκάζειν, περιβάλλειν, στεγάζειν, σιμάζειν.“ Cr. Ad δόμων notat Grammat. Graecus in Bekkeri Anecd. I p. 89, 8: δόμων· οὐκ ἐπὶ τῆς οἰκίας, ἀλλ' ἐφ' οὗ ἢ συνήθεια τάττει· Ἡρόδοτος πρῶτον καὶ δευτέρω (II, 127). Inde δόμος πλίνθου est, explicante Wytttenbachio in selectt. historr. pag. 353, ordo laterum s. una linea singulorum laterum deinceps iuxta se invicem positorum, ut in simili

μὲν τῆς τάφρου τὰ χεῖλα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ
4 τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τοῦ τείχους 45

re II, 127. Idem tamen vir doctus aliquid desiderat ad narrationis perspicuitatem et singularum partium intelligentiam, praesertim in illo *τριήκοντα*, tum quod nulla mentio fiat materiae, praeter bitumen, inter pauciores aut singulos laterum ordines interiectae. Ac sanequam mirum videri potest, *tricesimo cuique laterum ordinum* tantum, nec vero singulis ordinibus aut certe compluribus crates arundineas interpositas esse. Quare Salmasius ac post eum Wesselingius locum ita accipi malunt, ut *triginta imis laterum ordinibus* crates istae interpositae fuerint. Sed vereor, ut ipsa Graeca verba, qualia nunc leguntur, talem interpretationem admittant; nec ullus mihi certe innotuit locus, ubi *διά* cum genitivo tale quid exprime potuerit. — *ταρσοὺς καλάμων* dicit *texta*, crates arundineas, non *alas arundinum*, quemadmodum olim reddiderant. Graeci explicant *πλέγματα*; cf. Gregor. Corinth. de dial. Ionic. §. 107 ibiq. interpr. et Thucyd. II, 76, ne alia afferam. Ad rem ipsam admonet Schweighaeuserus in Tavernerii Itinerario I. II cp. 7 inveniri similem muri veteris descriptionem, in quo interserta fuerint inter laterum ordines strata arundinea. Nos nolumus repetere, quod modo ex Heerenio adscripsimus, eadem omnia, quae de moeni-

um extruendorum ratione scribit Herodotus, ruinis adhuc superstitionibus optime confirmari, illasque crates arundineas laterum ordinibus intersertas integras nunc quoque conspici optime servatas, ut ante breve tantum tempus intersertas eas esse existimes. Invenerunt Beauchamp, Niebuhrus, de la Valle, alii, has crates arundineas lateribus insertas, sed altero quoque aut etiam sexto, septimo et octavo in ordine. Quibus testimoniis confisus, Rennelius existimat, in Herodoteo *triginta* laterum numero mendum subesse a librariis commissum. Conf. Geogr. Herodot. p. 559. Quare Steger. Praefatio ad Herodot. pag. X seq. voces *διά τριήκοντα* corrigi vult in *δύο ἢ τριῶν*; ubi *δύο* positum sit pro *δυῶν*, et genitivus pendeat a praepositione *διά* in verbo *διαστοιβάζειν, κων* vero esse *circiter*. Et qui nuperrime has regiones invisit monumentaque descripsit, Buckingham., confirmat priorum peregrinatorum narrationem de cratibus arundineis quinto aut sexto laterum ordini intersertis, causasque investigat, cur ita fecerint Babylonii. In numero laterum, quibus crates iniectae fuerint, facile mendum irrepere potuisse ipsi quoque probabile videtur. Conf. eius itinerar. in Mesopotamiam (Berolin. 1828) pag. 449. 505.
ἐπάνω δὲ τοῦ τείχους παρὰ

παρὰ τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μουνόκωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς ἄλληλα· τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων 5 ἔλιπον τεθρίπῳ περιέλασιν. πύλαι δὲ ἐνεστᾶσι περίξ τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χάλκεια πᾶσαι· καὶ στα-50 6 θμοὶ τε καὶ ὑπέρθυρα ὠσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος·

τὰ ἔσχατα] i. e. super muro ad ipsas eius extremas partes s. in extremis eius partibus, in utraque muri ora.

οἰκήματα μουνόκωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς ἄλληλα] Sequimur in his explicandis Wyttenbachium l. l. p. 354 interpretantem; aedificia unius membri, unius conclavis, quorum facies (i. e. anteriores partes) adversae sunt, i. e. ad se invicem conversae. Sic olim οἰκήματα μουνόκωλα iam acceperat Gronovius, nec aliter fere Larcherus turres unius conclavis intelligens; a quo non valde abhorrent Laurentius Valla atque Aemilius Portus, quibus sunt domunculae unius contignationis. Quoniam vero κῶλον vulgo latus significet, Schweighaeuserus mavult intelligi domunculas unum continuum latus, unam continuum superficiem offerentes, id est, contiguas et uno tenore continuatas. Quod mihi non persuasit. Italus interpretes expressit: casipole d'una sola facia, idque propter II, 126, ubi κῶλον eodem modo inveniatur, tuetur contra eorum interpretationem, qui de uno conclavi cogitant. „Piuttosto,“ haec sunt

eius verba, „qui lo storico accenna ch' esse non contenevano nessun cortile e non avevano che una facciata.“

τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων — περιέλασιν] Ex eodem Tavernerii itinerario (II, 8) hic adscribit Schweigh., in ea regione, ubi olim Babylon urbs steterit, muri reliquias conspici ea crassitudine, ut sex vehiculis una fronte currentibus spatium fuerit, lateres praeterea igne coctos denorum esse pedum in longitudinem et latitudinem, trium pedum altitudine.

πύλαι δὲ ἐνεστᾶσι — χάλκεια πᾶσαι] Afferit Iesariae locum XLV, 2 Larcherus, ubi itidem aeneae portae memorentur. Nam Eustathius, qui eadem refert, Herodotum exscripsisse videtur (ad Dionys. Perieget. vs. 1005, ad Homer. II. IX p. 758, 15). — σταθμοὶ in seqq. sunt postes portae, auctore Polluce Onomast. I §. 76 et Hesych. s. v. ὑπέρθυρα superiora portae limina, superliminaria, ut dicit Wyttenbachius (selectt. historicc. p. 354), quia sunt limina superiora, id est, transversa pars, quae duos postes superne iungit, limini opposita.

Ἴς οὖνομα αὐτῆ. ἔνθα ἔστι ποταμὸς οὐ μέγας· Ἴς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὖνομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν Εὐφρώτην ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. οὗτος ὦν ὁ 55 Ἴς ποταμὸς, ἕμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλτου ἀναδιδοῖ πολλούς· ἔνθεν ἢ ἀσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βα-
180 βυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη. Τετείχιστο μὲν νυν ἢ Βα- βυλῶν τρόπῳ τοιῶδε. ἔστι δὲ δύο φάρσεια τῆς πό- λιος· τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διέρχει, τῷ οὖ-

Euphrates ur-
 ben interfluens:
 urbis domus et
 viae.

Ἴς οὖνομα αὐτῆ] Vix dubi-
 um esse potest, ab Herodoto
 eam indicari urbem, cui nunc
 nomen est *Hit*, ubi adhuc fon-
 tes isti fervidi ac fumantes con-
 spici dicuntur, ipsaque fama,
 si penes Herbelot. fides, serva-
 ta est, hoc bitumine Babylonem
 olim fuisse exstructam. Conf.
 Ritter. Erdkunde II pag. 148.
 Rennel. l. l. pag. 552 et Hee-
 ren. Ideen I, 2 pag. 148, qui
 bene addit, hosce fontes non
 unicos in illis regionibus esse,
 verum praeter alios in Tigri
 frequentes inveniri. De ipso
 fluvio, qui dicitur *Is*, nemo ve-
 terem recentiorumque quidquam
 dixit. Quae enim ex Etymo-
 logo atque Eustathio laudat
 Wesselingius, nil adjuvant nec
 aliunde nisi ex ipso Herodoto
 deprompta videntur. Nostra
 aetate urbis nonnulli mentionem
 fecere, fluvii nemo, ut de eo
 dubitare possis, nisi nunc for-
 san exsiccatum fuisse fluvium ti-
 bi persuadere velis. Sed haec
 minime tanta sunt, ut Herodo-
 to fidem denegare possint, bene
 notante Breigero in Geograph.
 Herodot. Specim. pag. 54 seq.,
 ubi multa de hoc fluvio quaerit;

praesertim si quae supra ex
 Heerenii atque Ritteri libris ad-
 scripsimus, recentissimis pere-
 grinatoribus comprobata sunt.
 — θρόμβοι ἀσφάλτου sunt
grumi bituminis in ipso fluvio
 inter eius undas editi, quales
 adhuc in istis regionibus haud
 raro cernuntur.

Cap. CLXXX.

τετείχιστο μὲν νυν ἢ Βαβυ-
 λῶν τρόπῳ τοιῶδε] Vulgo
 ἐτετείχιστο, quam scripturam
 auctoritate Schellershemiani li-
 bri. reiecimur, ut paulo post
 διέρχει, cuius loco ex eodem
 libro nunc receptum διέρχει.
 De augmento reduplicato plus-
 quamperfecti neglecto conf. I,
 94 fin. — τρόπῳ τοιῶδε hic ad
 antecedentia spectat, cum alias
 ad ea, quae sequuntur, refe-
 ratur. Conf. Matth. Gr. Gr.
 pag. 871.

τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποτα-
 μὸς διέρχει κ. τ. λ.] Haec, mul-
 tum olim disceptata aut in du-
 bium vocata, nunc pro veris
 habenda esse monet Heeren. l.
 l. pag. 177 recentiorum pere-
 grinatorum libros secutus, qui
 in utraque fluvii ripa urbem si-

2νομά ἐστι Εὐφροήτης. ὅξει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἰὼν μέ- 85
 γας, καὶ βαθύς, καὶ ταχύς· ἐξίει δὲ οὗτος ἐς τὴν 60
 3ῆρουθρὴν θάλασσαν. τὸ ὦν δὴ τεῖχος ἐκάτερον
 τοὺς ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. τὸ δὲ ἀπὸ

tari contendunt ruderibusque adhuc inventis confirmant. Quae in occidentali fluvii ripa fuerit urbis pars, eam utique maiorem fuisse videri et antiquiorem; orientalem minorem ac recentioris forsitan aetatis. Praeterea nec Euphratem multum ab eo cursu, quem olim tenuerit, descivisse alioque se flexisse videri.

ὅξει δὲ ἐξ Ἀρμενίων κ. τ. λ.] Eodem fere modo supra I, 72 de Halye: — ὅξει ἐξ Ἀρμενίου οὐρεος. Ad rem ipsam quod attinet, vera Nostrum retulisse minime negant, verum minus accurate illum dixisse contendunt, minusque definite; id quod Herodoto eas regiones, ubi Euphratis sunt fontes, non visenti facile ignoscamus, praesertim cum Strabonem habeamus accuratius Euphratis fontes cursumque enarrantem XI p. 792, A. Ac re vera ex illa fluvius provenit regione, quam Armeniam vocarunt veteres, vicinam Cappadociae, prope urbem, quae nunc dicitur Erzerum s. Arzerum, in eiusdem nominis provincia. Conf. Breiger. de difficil. Geogr. Herodot. pag. 39 seqq. pluribus in ea ipsa inquirentem, coll. Rennel. pag. 505. Szabo Descript. Persic. imper. (Heidelberg. 1810) pag. 38 seq.

ἐξίει δὲ οὗτος ἐς τὴν ἑρουθρὴν θάλασσαν] Rubrum mare, quò alias non solum sinus Arabicus, sed totum quod vocamus Indicum mare unà cum sinu Arabico Persicoque designatur (conf. nott. ad I, 1), hic de uno sinu Persico intelligere licet, qui apud Herodotum non alia appellatione occurrit. Unde coniecturam ducit Heyse (in Quaest. Herodott. 104) in hoc sinu non navigasse Herodotum, neque omnino Indici maris oram accuratius perspectam habuisse. Confer de his quoque Rennel. l. l. p. 463. Breiger. l. l. pag. 11 seq. et supra ad I, 1 adnotata. — De forma ἐξίει conf. supra ad I, 6.

τὸ ὦν δὴ τεῖχος ἐκάτερον τοὺς ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται] i. e. murus utrimque (i. e. ab utraque fluvii ripa) brachia habet ad fluvium deducta s. muri brachia tum in orientali tum in occidentali urbis parte ad fluvium, qui urbem dividit, pertinent. „Quod sequitur τὸ ἀπὸ τούτου, intelligo de eo spatio, quod ripa fluvii inde ab uno muri brachio usque ad alterum obtinet. Ubi enim muri brachia fluvium attingunt, inde inflexam dicit procedere utrinque (i. e. iuxta utramque fluvii ripam) maceriam ex coctilibus lateribus, quae utriusque

τούτου, αἱ ἐπικαμπαὶ παρὰ χειλος ἐκάτερον τοῦ ποταμοῦ, αἵμασιῇ πλίνθων ὀπτέων παρατείνει. το δὲ ἄστν αὐτὸ, ἐὼν πλήρες οἰκίεων τριορόφων τε 65

fluvii labio praetendatur, dum ille urbem perfluat.“

αἱ ἐπικαμπαὶ—παρατείνει] Loci structura utique impeditior, sensus ipse vix dubius. Absolute enim posita videntur verba τὸ ἀπὸ τούτου, αἱ ἐπικαμπαὶ, aut certe ita, ut verbum, quod illa excipere debebat, mox neglectum, eique substantivo, quod per epexgesin, ut Grammatici vocant, iunctum est priori (αἱ ἐπικαμπαὶ), adstructum sit. Namque verba αἱ ἐπικαμπαὶ παρὰ χειλος ἐκάτερον τοῦ ποταμοῦ accuratius declarant spatium, quod ante omnino indicatum erat verbis τὸ ἀπὸ τούτου, quodque ipsum fuisse addit maceriam, quae labio fluminis utrique praetendatur. Nam παρατείνει hic absolute s. neutraliter accipiendum. — Ad αἵμασιῇ conf. II, 138 et VI, 134 fin. coll. Pausan. VII, 21 §. 5. De sententis intelligit Homer. in Odys. XVIII, 358, ubi vid. Eustath. p. 676 supr., monente Cr., qui addit Apollon. Lex. Hom. p. 69. 70 ed. Toll. Ad Herodotum magis facit Grammatic. in Bekkeri Anecd. I pag. 336, 6: Αἵμασιᾶ· τὸ ἐκ χαλίκων ὠκοδομημένον τειχίον· κυρίως δὲ τοῖς ἠκανθωμένοις λέγεται φραγμοῖς ἢ τινες ἄστ. ον (sic.) καὶ οἱ Ἴωνες οὕτω χρῶνται· δηλοῖ δὲ Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ· φανύως δὲ οἱ πολλοὶ τὸ

χωρίον αὐτὸ τὸ ὑπὸ αἵμασιῶν περιεχόμενον αἵμασιᾶν καλοῦσιν. Atque ante haec evulgata iam Winckelmann. Opp. I p. 360 ed. Dresd. monuerat, haud fuisse videri moenia, ex integris lateribus superstructis parata, sed qualia a Romanis post condita fuerint, lateribus scilicet extrinsecus quasi cortice circumdata, introrsum vero lapidibus, silicibus, calce, id genus alia repleta. In munimentis αἵμασιᾶ occurrit ubi est agger e lapidibus factus, Steinwall, Steindamm. Vid. Orelli ad Aeneam Tactic. cap. 2 pag. 127. — Caeterum ipsas huius molis ruinas seciudum flumen invenisse sibi videntur recentiores peregrinatores, Rich. et Buckingham, cuius vid. Itinerar. in Mesopotam. (Berolin. 1828) pag. 484 seqq.

τὸ δὲ ἄστν αὐτὸ, ἐὼν πλήρες οἰκίεων τριορόφων τε καὶ τετρωρόφων] τριορόφων (pro vlg. τριωρόφων) cum Schwgh. recepinus e Schellershemiano codice. Probare tamen videtur vulgarem formam a Cr. laudatus Schaeferus ad Dionys. Halic. de composit. verb. p. 203, laudans Eustath. ad Homer. II. p. 640, 1 (499, 10), ὑπερώους, πολυστέγους, πολυωρόφους proferentem. Intelligit autem Herodotus aedes trium et quatuor tabulatorum, amplas igitur altasque.

καὶ τετρωρόφων, κατατέμνεται τὰς ὁδοὺς ἰθείας, τὰς τε ἄλλας, καὶ τὰς ἐπικαρσίας τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἔχουσας. κατὰ δὴ ὧν ἑκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἰμασιῇ τῇ παρὰ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαι περ αἱ λαῦραι, τοσαῦται ἀριθμὸν. ἦσαν δὲ καὶ αὖ-70 ται χάλκεαι, φέρουσαι καὶ αὐταὶ ἐς αὐτὸν τὸν πο-

κατατέμνεται τὰς ὁδοὺς ἰθείας] Schweigh. explicat: κατατεμνόμενας ἔχει τὰς ὁδοὺς; melius opinor Matth. Gr. Gr. pag. 564: ὥστε ἰθείας εἶναι, monens quoque de articuli in his et vi et loco, quem occupat. In verbis proxime sequentibus, voculam τὰς ante ἐπικαρσίας deletam vult Valckenarius, ut sensus is fere inde enascatur: *in vias urbem divisam fuisse, ceteras quidem rectas, sed transversas, quae ad flumen ferebant.* Nec tamen his paruit Schweighaeuserus, optime loci sensum indicans, et ante eum Schaeferus ad Greg. Corinth. p. 564. Est enim haec Herodoti sententia: *per urbem ductas esse vias rectas s. ad lineam sectas, tam reliquas (τὰς ἄλλας) quam transversas (τὰς ἐπικαρσίας), quae ad flumen tendebant.* Omnes igitur vias, quotquot per urbem ductae fuerunt, *rectas fuisse* vult sive ad lineam sectas. — Ad ἔχουσας, cuius loco edd. vett. ἀγούσας, conf. I, 191.

πυλίδες ἐπῆσαν] ἐπῆσαν] dabant libri, quibus iure recentt. editt. sunt obsecuti. Vulgo ἐπήεσαν, quod Werferus in Actt. philologg. Monacc. I p. 104 mutatum voluit in ἐπήεσαν, quamquam, ut bene no-

tat Schweigh., huiusmodi forma in plurali vix occurrit. Infra VII, 176 eodem modo πύλαι ἐπῆσαν. Λαῦραι quae deinceps appellantur, non aliae atque ὁδοὶ quas ante vocaverat, vias s. plateas urbis. Cr. confert Eustathium ad Odys. XXII pag. 777, ad Iliad. pag. 1108. Schweighaeus. ad Athen. XII, 57 p. 540. Animadverss. t. VI p. 469 ed. Schwgh. Add. Gregor. Corinth. p. 505 ibiq. Koen. et Bast. „Boissonadius ad Aristaeonet. p. 359 e glossa codicis affert: Λαύρας· τὰς πλατείας ὁύμας. Contra Coraes (ad Plut. Crass. vol. III p. 429) ex Eustathio atque Hesychio λαῦραν exponit στενωπὸν ἢ ὁύμην στενήν, minime vero πλατεῖαν ὁύμην. Ac denique Psellus Epist. XXVI (in Seebod. et Friedemann. Miscell. II, 4 p. 620) scribit: τῆς δὲ λαύρας τῶν κελίων δοθείσης μοι, ubi conf. not.“ Cr.

ἦσαν δὲ καὶ αὐταὶ χάλκεαι] Et eas portulas aeneas esse dicit, quemadmodum illas, quas in muri exteriori ambitu ex aere factas memoraverat I, 179. Addit, et ipsas has portulas (ut vias singulas) ad hunc ipsum fluvium ducere. In quo quod offenderit Werferum l. l. I p. 83,

181 ταμόν. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος θώρηξ ἐστὶ. ἕτερον δὲ ἕσθθεν τεῖχος περιθιῖ, οὐ πολλῶν τῶν ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, στεινότερον δέ. Ἐν δὲ φάρσει ἐκατέρω τῆς πόλιος τετείχιστο ἐν μέσῳ· ἐν 75

Murus interior:
aedes regiae:
Iovis Belli templum.

ut verba καὶ αὐτὰ delenda censeret, equidem non satis perspicio. Sunt illa addita maiori quadam cum vi, ad faciliorem loci intelligentiam atque perspicuitatem. Haud quidem nego, illis remotis, locum intelligi posse, verum idem contendendo, Herodotum ea pro more suo addidisse sive repetiisse ad meliorem descriptionis suae intelligentiam, ne ullum dubium legenti relinqueretur.

Cap. CLXXXI.

τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος θώρηξ ἐστὶ] Intelligit murum exterioriorem, de quo I, 179, sive munimentum istud exterius, quod urbem adversus hostium impetus extrinsecus tueretur. Hunc murum maiorem θώρηξ vocat, ut qui urbem eo modo, quo lorica hominem tueatur atque obtegat. Sic recte exponit Schweigh. in Lex. Herodot. Italus interpres Nostrum loqui censet „con più ardata figura.“

οὐ πολλῶν τῶν ἀσθενέστερον] De τῶν et forma (pro τι) et usu conf. Matth. Gr. Gr. pag. 284. 911.

τετείχιστο ἐν μέσῳ· ἐν τῶν ἤεν τὰ βασιλήϊα κ. τ. λ.] Secuti sumus in his Schweigh. et Gaisf., qui librorum veterum lectionem restituerunt. Grono-

vius correxerat ἐν τῶν μὲν τὰ β., cui adstipulatur Wesselingius ad Diodor. II, 8 provocans. Koenius maluerat ἐν τῶν μὲν ἐνὶ, quod responderet verbis sequentibus ἐν δὲ τῶν ἑτέρω. Sed magis placuit iis, qui post Herodotum edidere, Gronovii emendatio, quam impugnavit Schweigh. vulgatae lectioni patrocinans, in qua merito formam ἤεν Homericam omnes libri, uno excepto, qui offert εἶεν, exhibent, ut infra I, 196. Ac necessarium docet Schwgh. esse verbum praeteriti temporis ἤεν s. ἤεν, propter verba, quae opponuntur: ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἔόν. Nec particulam μὲν aegre quis desiderabit, quae quidem commode addi poterat, nec minus bene omitti. Nuper quidem existit Struve (Specim. Quaest. Herodot. p. 37 not.), qui Gronovii lectionem unam probam iudicat, quippe quam ipsa periodi conformatio et usus non Herodoti solum sed omnium omnino scriptorum postulet. Ac praeterea ἤεν s. ἤε soloecum esse pronuntiat, itaque ἔην. Verbum τετείχιστο (nam ita, ut I, 180 init. edidimus pro ἐτετείχιστο) impersonaliter erit accipiendum: munitum erat s. munitiones exstructae erant s. aedificia munita. Ad dativos πε-

τῷ ἦεν τὰ βασιλῆϊα, περιβόλῳ μεγάλῳ τε καὶ Ἰσχυρῷ· ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱρὸν χαλκόπυλον,

ριβόλῳ μεγ. τε καὶ Ἰσχυρῷ cum Schweigh. suppleo *τετεντισμένη* sc. τὰ βασίλεια, ut sensus sit: *in altera quidem (parte) regia aula* (sc. exstructa erat) *vasto circuitu validoque*. Gaisfordius repetere mavult e superioribus ipsum *τετεντιστο* indeque sic locum interpretatur: *in utraque urbis regione munimenta exstructa erant: in ea scilicet, in qua regia aula, munimentum erat vastum validumque*. Quae interpretatio mihi quidem ab Herodoti sensu aberrare videtur, cum Herodotus de uno tantum aedificio regio vasti et validi circuitus loquatur, illam vero interpretationem si sequaris, bina distingui debeant, et ipsum munimentum, et regia aula, utrumque in una eademque urbis regione exstructum. Disputat quoque de hoc loco censor in Ephem. Ienens. 1817 nr. 165 pag. 383, cui praecipue placet Gronovii emendatio voculae ἦεν in μέν.

ἐν τῷ ἦεν τὰ βασιλῆϊα] Ple- rumque Diodoro auctore l. l. has aedes regias in occidentali urbis parte fuisse statuunt indeque colligunt, Beli templum in altera parte, quae orientalis est, positum olim fuisse. Quam sententiam vel Rennelius tuetur, pag. 542 seqq., impugnatam posthac a Portero, quem sequitur Heeren., alia quoque addens argumenta (Ideen I, 2 p. 177 seqq.) atque Münter.: die Re-

lig. d. Babylon. pag. 48 seqq., ubi de templi forma, ornatu ac fati ipsis plura narrantur. Quod enim Diodorus scribit, id ita explicandum vult Heeren., fuisse quidem in occidentali urbis parte aulam regiam, eamque veterem videri a Semiramide exstructam ante Chaldaeorum aetatem, qui alteram arcem regiam mox in altera i. e. orientali, urbis parte exstruxerint, cuius etiam hodieque maiora et ampliora supersint rudera quam alterius arcis antiquioris in occidentali parte exstructae. Haec si perpendas, statues, Herodotum hic de ea regia aula loqui, quae posteriori aetate structa esse videatur in orientali parte, quam etiam priori vastiorem et ampliorem fuisse, vix dubitare licet. Huius palatii rudera in colle, cui nunc nomen *Mudschellibe* inveniri, contendit recentissimus peregrinator Buckingham. in itinerar. Mesopotam. (Berolin. 1828) p. 477 coll. 472 seqq. 483, cum olim prave in hoc colle Beli arcem possissent.

Διὸς Βήλου ἱρὸν χαλκόπυλον] Est utique *Baal* s. *Bel* notum deorum multorum per Asiam cognomen, quo nihil ferme aliud nisi *dominum* exprimi vulgo statuunt. Tu vide de hoc deorum genere Creuzerum in Symbolic. II pag. 85 seqq. 88 seqq. Iam Herodotus quo Graeci, quibus scribebat, intel-

καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἐὼν, δύο σταδίων πάντη, ἐὼν

ligerent, qualis hoc cognomine deus ex ipsorum notione significaretur, addidit *Διός*. Nam *Bel* summo loco inter deos a Babyloniiis habitus est, nec alio quam quo *Ζεὺς* apud Graecos et *Iuppiter* apud Romanos; ut nil mirum, Graecos Romanosve scriptores his nominibus Babylonium nomen interpretari. Nolo ipsos afferre locos, ne acta agam post accuratam Gesenii disputationem in Commentarr. ad Iesai. vol. II p. 335 seqq. coll. Münter. l. I. pag. 18. 19. Ad sidera Gesenius Belum refert illumque planetam Iovis vel deum in eo habitantem fuisse e pluribus sacrae scripturae locis minime dubium esse censet. Qui idem Belus summus deus unà cum Venere omnium bonorum princeps atque auctor habitus summâque reverentia cultus. Inde amplissimum ac splendidissimum templum tanto numine profecto dignum, quale Herodotus h. l., Diodorus, II, 10 coll. Strab. XVI p. 738 s. p. 1073 describunt. Plura praesertim Diodorus addit, quae in Herodoteis haud leguntur, explicita ab Gesenio l. l. p. 356. Praeter Gesenium de Belo disputarunt Berthold. ad Daniel. I, 2 pag. 180 seq. Hammer. in Wiener Jahrbüch. X pag. 239 not. 1, ac nuper admodum Münterus in libro de Babyloniorum religione (Kopenhag. 1827) pag. 16. Qui haud scio an merito Gesenio obloquatur, Belum vel Solem ipsum vel certe

HERODOT. I.

Solis genium esse, indeque deum pro summo deo coelique domino cultum contendens, id quod vix in eum, qui Iovis tantum planeta sit habitus, conferri potuerit. Itaque in Belo Babyloniorum antiquissimo astronomiae minus quam cosmogoniae ut aiunt, rationem habendam esse per totum orientem vulgatae, qua primigeniam quandam naturae vim dupliciter divisam cogitaverint, et gignentem s. naturantem et suscipientem s. naturatam. Illam pro Sole coelique domino habitam Belique nomine cultum hinc inter numina primum locum obtinuisse, hanc pro Lunâ eandemque coeli reginam habitam et cultam. Sed de ea infra ad I, 199. Hinc pro *Sole*, summo deo Bel accipit Palmblad. de reb. Babyll. pag. 42 seq. Beli vero templum non aliud fuisse atque Ninrodi arcem indeque etiam in occidentali urbis parte, quae prior sanequam fuit atque vetustior, collocatum, persuasit nobis Heerenius, Porteri Angli peregrinatoris argumentis ipse ductus. Monstrant enim hoc ruinae, quae hodieque supersunt testimoniumque edunt omnibus aliis maius atque firmitus. Conveniunt mensurae et longitudinis et latitudinis, quantum hoc ex ruinarum cumulo colligi potest; conspiciuntur adhuc tres turres ex octo turribus, quas Herodotus recenset, exstant adeo vestigia ambitus quadrati, quo templum istud py-

3 τετραγώνων. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱεροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, 80 καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρῃς οὗ ὀκτώ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἕξωθεν κύκλῳ περι 5 πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποιήται. μεσοῦντι δὲ κου τῆς ἀναβάσιος, ἔστι καταγωγὴ τε καὶ θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται οἱ 85 6 ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπῃστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὖ

ramidale septum fuisse dicitur. Quodsi igitur Nimrodi arcem existimemus Beli templum, ad antiquissima Babylonis rudera pertinere haecce iure hinc nobis colligere videtur Heerenius (l. l. pag. 179). Nec quidquam impedit, quo minus hanc esse turrim existimemus post diluivum ab hominibus tunc nondum seiunctis exstructam, nec finitam summi numinis consilio. Quae probabiliter in occidentali parte sita fuit, cum inde orientem versus gentes profectas esse sacra scriptura doceat. Nec materia, quam ruinae adhuc ostendunt, alia atque ea, ex qua turrim confectam esse tradit sacra scriptura.

δύο σταδίων πάντη, ἐὼν τετραγώνων κ. τ. λ.] Quod ita intelligendum, ut quaquaversus duorum stadiorum fuerit templi ambitus. Quae sequuntur de templi turribus, his paria in aliis Indorum templis antiquissimis reperiri monet Münter. l. l. pag. 50.

μέχρῃς οὗ ὀκτώ πύργων] μέχρῃς οὗ pro simplici μέχρῃς ponere solet Noster, ut II, 19. 53. 173. III, 104. In quibus locis, uno excepto, cum legatur μέχρῃ οὗ, hoc quoque loco ex Ionismo rectius forsitan legi μέχρῃ οὗ viri docti statuunt. Nec tamen equidem in his constantem Herodotum mihi reperisse videor; ut nihil hoc loco mutare audeam. Caeterum de ipsa locutione conf. etiam Matthiae Gr. Gr. §. 480, b not. pag. 898.

μεσοῦντι δὲ κου τῆς ἀναβάσιος] De dativi participiorum usu admonuit Matthiae Gr. Gr. pag. 711, quem eundem propter genitivum verbo μεσοῦντι adiectum consul. p. 668. „θῶκοι exponuntur Graecis καθέδραι; vid. Apollon. Lex. Homer. pag. 354 ed. Toll. Odyss. V, 3 ibiq. Eustath. ne plura.“ Cr. — In seqq. νύκτα accipiendum noctu, des Nachts, docente eodem Matth. l. l. p. 785. — De ὅτι μὴ conf. ad I, 18.

ἑστρωμένη, καὶ οἱ τράπεζα παρακέεται χρυσέη. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον· οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς ἐναυλίξεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνή 90 μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν ὁ θεὸς ἔληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἔόντες ἱερεῖς τοῦ-

καὶ οἱ τράπεζα παρακέεται χρυσέη] Pluribus mensam hanc describit Diodorus Siculus II, 9. Iure autem hoc ad *lectisternia*, quae non solum Romanis Graecisque usitata, per Asiam quoque, testante sacra scriptura, inveniuntur communi veterum gentium ex superstitione, refert a Cr. laudatus Gesenius in Commentariis ad Iesai. t. II pag. 286 (coll. 283 seq.). 335. 346 testimoniisque sacrorum scriptorum firmat, qui in Beli cultu non semel memorant haec lectisternia ciborumque apparatus splendidos, Belo oblatos.

ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἔόντες ἱερεῖς τούτου τοῦ θεοῦ] De Chaldaeis dicere longum, si varias virorum doctorum de his sententias excutere velis. Nos, reliquis praetermissis, iis potissimum insistamus, quae nostra aetate viri doctissimi, Gesenius in Commentar. ad Iesai. t. II pag. 349 seqq. Heeren. (Ideen I, 2 pag. 152 sqq. 194 sqq.), Ritterus (Erdkunde II p. 797 seqq.), alii, quos ad Ctesiam p. 140 seq. citavi, monuerunt. Iam quae Chaldaeorum origo, quae gentis prima sedes, unde profecta illa in Babylonem; haec et talia ut h. l. copiosius disse-ram, vix a me quisquam expectabit. Quare in universum

monéo, Chaldaeorum nomine proprie nomadum gentem designari in campis ab Araxe superiore irrigatis palantem; quae cum non alius atque Persicae stirpis primitus fuisse videatur, eodem quoque pacto credibile est, habuisse sacerdotum tribum quandam, qualem Magos ferme atque alios apud alias Asiae superioris nationes invenimus. Ut enim existimem, Chaldaeos, rudem atque incultam gentem, tum demum, cum sedibus prioribus in Asia superiori relictis Babylonem occupassent, sacris colendis et Astronomiae (quae per totum orbem celebres) discendae se dedisse, nunquam a me impetrare possum. Palmblad. de reb. Babyll. pag. 67 seqq. 70 Chaldaeos statuit fuisse *Kushitas*. Quidquid statuis, Chaldaeorum gens olim ferocissima et bellicosissima, ubi subacta Mesopotamiâ, Babylone sedes cepit, inprimis sacris deorumque cultu et sideribus perscrutandis conspicua fuit. Inde hoc loco memoratur sacerdotum tribus, qualis vel multo post Herodotum, Alexandri Magni adeoque Strabonis aetate adhuc occurrit, ubi certam quandam Babylonis urbis partem soli habitasse dicuntur, a reliquorum hominum consor-

182

Iupiter Belus, et apud Aegyptios Iupiter Thebanus cum muliere cubantus; in urbe Pataris Lyciae, Deus [Apollo] cum antistita.

του τοῦ θεοῦ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατὰ περ ἐν Θήβησι τῆσι Αἰγυπτίησι κατὰ τὸν αὐτὸν 95 τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι· καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θεβαίεος γυνή· 86

tio seiuncti, ipsique divisi per plures familias sive tribus. Iam nomen Chaldaeorum non de populo quodam verum de sacerdotum gente unice intelligendum, quae, cum idolorum cultui praecipue operaretur, maxime invisa fuit Iudaeis Persisve, qui ipsi religionem magis puram eoque Iudaicae similem sectabantur, semotis omnibus deorum simulacris ac signis. Unde intelligitur, cur Persarum reges e Chaldaeorum templis signa auferre studuerint, ut infra legimus I, 183. Nam de Iudaeorum scriptoribus tacebo; qui quoties in huncce idolorum cultum invehantur, satis constat. Astrologia autem sive accuratiori siderum cognitione, quae adeo cum ipsa religione et cultu deorum coniuncta ferebatur, praecipue Chaldaeos sacerdotes inclaruisse quamvis nemo ignoret, haud tamen poenitebit contulisse quae egregie eam in rem disputat Gesenius l. I. pag. 351 seqq., cui adde Münterum l. I. pag. 79 seqq. 83 seqq.

Cap. CLXXXII.

φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι] Articulus οἱ, male in quibusdam editionibus omissum, merito revo-
 carunt Schaeferus, Schwgh.,

Gaisf., cum omnes fere libri scripti eum retineant.

ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες] Istis hominibus, qui semper nobis de mala Herodoti fide clamant auresque obtundunt, cum Herodotum sacerdotum ministrum dicitent, turpiterque ab his ipsis falsum et in fraudes inductum, nec hac occasione oblata, nec alias omnino respondere quidquam placet; adscribere tamen iuvat Larcheri notam ad h. l. Gallico sermone his verbis conceptam: „Malgré la crédulité du siècle, où vivait Herodote, on trouve dans ses écrits des preuves d'un jugement sain et éclairé.“ Infra I, 183 narrationem concludit verbis Noster hisce: ἐγὼ δὲ μιν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω.

καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θεβαίεος γυνή] De forma Θεβαίεος vid. Stephan. Byzant. s. v. Θεβαίαι et infra II, 42. 54. Alias Noster cum aliis scriptoribus usurpat adiectivi formam Θεβαίος (II, 166) eodemque sensu Θεβαϊκός II, 4 coll. Apoll. Rhod. schol. p. 43 et p. 641 Paris. — Ad rem ipsam comparari volumus Strabon. XVII p. 1171 s. p. 601. Tzsch. et Minutoli: Rei-

2 ἀμφοτέραι δὲ αὐται λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς
 ὀμιλίην φοιτᾶν· καὶ κατάπερ ἐν Πατάροισι τῆς Λυ-
 κίης ἢ πρόμαντις τοῦ θεοῦ, ἐπεὰν γένηται· οὐ γὰρ
 ὦν αἰεὶ ἐστὶ χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὰν δὲ γένηται,
 τότε ὦν συγκατακληῖται τὰς νύκτας ἕσω ἐν τῷ νηῶ. 1

se z. Temp. d. Jupiter Ammon
 p. 121. Hic enim in templi Aegyptiaci, quod *Karnak* in ruderibus est, imaginem invenit, ubi iuxta regem sacerdotesque puellae quoque conspiciuntur; id quod haud iniuria ad huiusmodi supra sacra relatum volunt, haud improbante Müntero l. l. pag. 72.

κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θεβαίεος γυνή] His adde Strabonis locum XVII p. 1171 (pag. 816, D ed. Casaub.). Alia profert Wesselingius, laudans praecipue Clericum ad Hesiod. Theogon. vs. 940.

ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὀμιλίην φοιτᾶν] φοιτᾶν in rebus venericis tum de viro tum de femina usitatum, plures testantur loci; vid. II, 111. 115 ibique Gronov. et Schweigh. IV, 1 ibiq. Valckenar. Quibus aliud Cr. adiiicit exemplum e Plutarch. Symposs. VIII pag. 718 pag. 960 Wyttenb. — Fuisse autem has mulieres earum ex genere, quae *ἱεροδούλων* nomine per multas regiones Asiae atque ipsius Graeciae occurrunt, haud negari poterit. De qua re eo minus disputare velim, quo acrius nostra admodum aetate est disceptatum inter doctos Berolinenses. Hic, quae cum Herodoteis comparentur,

paucula adscribam. Faciunt enim huc *ἱεροδουλοὶ* Anaitidis Armeniae, de quibus Creuzerus disseruit in Symbolic. II pag. 26, itidemque Comanenses *ἱεροδουλοὶ* sex mille (ibid. p. 28 seqq.), alia quae attigit idem Creuzerus l. l. I pag. 250 not. 13, ut *Isiacaе sacrariae lenae* in urbe Romana, Corinthiorum instituta *ἱεροδουλίης* et Hetaerarum societas Athenis a Solone constituta. Quae omnia id unum evincunt, non singulare quoddam videri hoc institutum de mulieribus sacris in Beli templo, verum ex communi gentium praecipue Asiaticarum superstitio, qua virgines ita diis consecratas voluerint, hoc esse repetendum.

ἐπεὰν δὲ γένηται] sc. ἢ πρόμαντις; quando scilicet fatidica adest sacerdos oraculaque edit. Refert enim Servius ad Virgil. Aen. IV, 143, Apollinem sex mensibus hiemalibus apud Patara, Lyciae civitatem, dare responsa, unde Pataraeus Apollo dicatur, sex mensibus aestivis apud Delum. De *Apolline Lycio* consul. Creuzerum in Symbol. II, 136 seqq. *πρόμαντις* eadem Delphis occurrit, nec differt significatione a voce *προσηῆτις*, quamquam alii distingui contendunt inter utram-

183

Iovis Beli si-
gnum, sacrificia,
festum anniver-
sarium: alia sta-
tua furto a Xer-
xe ablata.

Ἔστι δὲ τοῦ ἐν Βαβυλῶνι ἱεροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηός· ἐνθα ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἐνι κατήμενον χρύσειον, καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παρακίεται χρυσέη, καὶ τὸ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρυσεός ἐστι· καὶ ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, τάλαντων ὀκτακοσίων χρυσοῦ πεποιήται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμός ἐστι χρύσειος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος βωμός μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ἐπὶ γὰρ τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν, ὅτι μὴ γαλαθηνὰ ἔμουν. ἐπὶ δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καὶ καταγίξουσι 10 λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἐκάστου οἱ Χαλδαῖοι, τότε ἐπεὰν τὴν ὄρτην ἄγωσι τῷ θεῷ τούτῳ. 5 Ἦν δὲ ἐν τῷ τεμένει τούτῳ ἔτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον

que vocem. Conf. II, 55. VI, 66. VIII, 135 ibiq. Wesseling. et Valcken. ad Schol. in Eurip. Phoeniss. 210.

Cap. CLXXXIII.

καὶ τὸ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρυσεός ἐστι] τὸ βάθρον est scabellum s. ut Curtius vertit, gradus imus, quo ad θρόνον i. e. sellam celsiorem et altiorem, quā reges plerumque utuntur diive, adscenditur, s. quod in θρόνω sedentium pedibus supponitur. Hinc Diodorus XVII, 66 vocat τὸ κατὰ τὸν θρόνον ὑπόβαθρον, quod ita ut dixi reddidit Curtius V, 2; alii dicunt ὑποπόδιον. — Octingenta talenta ponderis, iudice Larchero, aequabunt summam 56,160,000 Francorum nummorum (Francs).

ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων] Werferus h. l. citans in Actt. phill. Monacc. I,

1 pag. 85 restitui vult magis Ionicum ὄκου pro ὅπου. Sed talia sine libris mutare velle, vetat religio; nec ipsum Herodotum in hīsc constantem sibi videri fuisse, aliquoties iam monuimus. τὰ τέλεα de victis adultis, integris, quae omnibus numeris sunt perfectae, nec ullum mendum praebent; ut apud Homer. II. I, 66. XXIV, 34. De ipsa vocis forma Ionica conf. Matth. Gr. Gr. pag. 53. — De ὅτι μὴ in seqq. conf. I, 18. 181, ac de καταγίξειν I, 86. 167. — Ad voc. προβάτων cf. I, 133. — Mille talenta efficiunt, eodem Larchero teste, circa 51,432 turis libras. De ipso festo nihil fere aliunde constat. Conf. Münter. l. l. p. 66.

ἔτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον] i. e. Xerxis aetate, ut e sequentibus colligitur. Ad verba proxima: ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον conf. not. ad I, 178.

καὶ ἀνδριάς δυνάδεα πηγέων, χρύσεος, στερεός·
 ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλ-15
 6 δαίων, ταῦτα λέγω. τούτῳ τῷ ἀνδριάντι Δαρειῶς
 μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας, οὐκ ἐτόλμησε λα-
 βεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ τὸν ἱρέα
 ἐπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινεῖν τὸν ἀνδριάντα.
 7 τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω κεκόσμητο. ἔστι δὲ καὶ
 ἴδια ἀναθήματα πολλά. 20

184 Τῆς δὲ Βαβυλωνῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν κού καὶ
 ἄλλοι ἐγένοντο βασιλεῖς, τῶν ἐν τοῖσι Ἀσσυριοῖσι
 λόγοισι μνήμην ποιήσομαι, οἳ τὰ τείχεά τε ἐπεκό-
 2 σμησαν καὶ τὰ ἱρά· ἐν δὲ δὴ καὶ γυναικες δύο. ἡ
 μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς ὕστερον γενεῆσι πέντε 25

Semiramis [uxor
 Nabonassari, qui
 regnavit ab anno
 747 ad 733] per
 campum inundari
 ab Euphrate
 solitum aggeres
 duxit.

Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου] Ac-
 cidit hoc eo tempore, quo re-
 dux erat factus ex infelici in
 Graecos expeditione, auctore
 Arriano in Exped. Alex. VII,
 17. Diodor. Sicul. II, 9. Cur
 signum ablatum fuerit, Persis
 invisum, supra ad I, 181 in-
 dicavi. Atque iam in sacris li-
 teris invenimus, quae Cyrum
 Persam simulacrorum atque ido-
 lorum ex odio Beli cultum ac
 sacra evertisse prodant. Vid.
 Gesen. in Commentt. ad Iesai.
 II p. 100. Add. Münter. I. I.
 pag. 51. — De particula μὴ
 post ἀπαγορεύοντα cf. I, 158
 et III, 128, ne plura adscri-
 bam, quae suppediabit Baguet.
 ad Chrysipp. fragm. pag. 355
 not. 205. — κεκόσμητο e Schel-
 lershemiano receptum est. Vul-
 go κεκόσμηται. Conf. I, 180.
 181.

Cap. CLXXXIV.

πολλοὶ μὲν κού καὶ ἄλλοι

ἐγένοντο βασιλεῖς] βασιλεῖς
 dedi e plerisque libris cum Gais-
 fordio. Vulgo βασιλῆες. Ba-
 byloniorum regum seriem si
 quis cupiat, adeat Beckium in
 Weltgeschichte. I pag. 187 seq.,
 qui illam e veterum scriptorum
 locis concinnavit. Add. ibid.
 pag. 617 seqq.

ἐν τοῖσι Ἀσσυριοῖσι λόγοι-
 σι] Conf. not. ad I, 106.

ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς
 ὕστερον γενεῆσι πέντε πρότε-
 ρον γενομένη κ. τ. λ.] De da-
 tivo γενεῆσι conf. Matthiae Gr.
 Gr. pag. 732. De Semiramide
 plurima leguntur apud Diod. II,
 4 seqq. usque ad 21, e Ctesia
 maximam certe partem hausta.
 Conf. Ctesiae fragm. p. 393
 seqq. Quae cum Nini uxor per-
 hibeatur multoque remotiora ad
 tempora pertineat, Herodotea
 verba in numeris mendosa ha-
 buere vv. dd. varieque illa tenta-
 runt, quo inter Herodotum at-

πρότερον γενομένη, τῆ οὔνομα ἦν Σελραμεις. αὐ-

que Ctesiam esset consensus. Sic, uti hoc utar, pro πέντε Iosephus Scaliger rescriptum voluit πεντήκοντα, Vitringa δεκαπέντε (ιέ); quo neutro opus esse iam dudum mihi persuasit Wesselingius. Nam nec Nini, nec Semiramidis, quae eius fuerit uxor, quaeque Babylonem extruxerit, ulla apud Nostrum mentio, qui hoc uno loco unam eam commemorat Semiramidem, quae quinque generationibus ante aliam regiam feminam Nitocrin vixerit, et Babyloniorum regi cuiquam, cuius nomen tacet Herodotus, nupta videri queat. Plures enim huius nominis reginas olim in Asia fuisse et in historiis nuncupari, ad fabularum rationes quae traductae aut quibus multa fabulosa admixta fuerint, nemo quisquam peritior in dubium vocaverit. Neque raro eas, quae pro temporum ratione distinguere debeant, confundi inter se, notum est. Quapropter virum doctum miror, qui in *Recherches nouvelles sur l'hist. anc. t. III cap. VI pag. 36 sq.* unam eandemque fuisse contendit et Herodoti et Ctesiae Semiramidem, quae Babylonem olim condiderit; adeo ut Ctesiae auctoritas in hisce Herodoto praeferrenda sit, qui Chaldaeorum ac Babyloniorum narrationibus in fraudem se induci passus sit. Nolumus longius in his subsistere, quae vereor ut unquam conciliari possint. De illa Semiramide (non Herodo-

teâ, sed priori illâ, per totam fere Asiam quae celebrata est) praeter Diodorum vel pctius Ctesiam h. l. confer. Beck. l. l. pag. 192 sqq. Herodoteam Semiramidem Larcherus ponit anno 746 a. Chr. n., si quidem Nitocris incidat in annum 620 a. Chr.; de quo vid. ad I, 185 init.

Iam quod ad Semiramidis opera attinet, supra iam annotavi, per omnem fere Asiam superiorem summa quaeque eiusdem nomine celebrari eique adscribi. Sic de operibus quibusdam Semiramidis in Media magna loquitur Diodorus II, 13 ibiq. Wesseling. et *Geograph. minor. II, 6 ed. Hudson.* et quae alia ex orientalibus scriptoribus profert Hoeck. in *veter. Med. et Pers. monument. p. 115* seqq. de Semiramidis statua et columna. De magnis operibus, aquaeductibus praecipue prope Ecbatana idem Diodorus l. l. itemque de rudibus hodieque ibi locorum obviis prope urbem Hamadan, vid. Hoeckium l. l. pag. 155 seq. Alia eius opera in Armenia memorantur existisse; vid. *ibid. p. 100.* Notissimum quoque reginae opus hortorum pensilium, de quibus Philo Byzant. de sept. orb. miracc. pag. 4 seqq. ibique annotat. pag. 72 seqq. ed. Orell. Nec tamen haec hoc loco uberius sunt explicanda et illustranda, nec magis fabulosa ista sectanda, quorum nonnulla attigit Creuzerus in *Symbolic. II*

τη μὲν ἀπεδέξατο χώματα ἀνὰ τὸ πεδῖον ζόντα
ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐώθεε ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ
185 πεδῖον πᾶν πελαγίζειν. Ἡ δὲ δὴ δεύτερον γενομέ-
νη ταύτης βασιλεία, τῇ οὖνομα ἦν Νίτωκτις,

Nitocris [uxor
Nabuchodonoso-
ri, qui regnavit
ab a. 604 ad 561]

pag. 80. „Est vero Pollucis locus, qui huc spectare videatur, in Histor. phys. pag. 82 ed. Hardt. Abraham illic dicitur aequalis Nini, qui condidit Ninive. Huic successit Semiramis; ubi iam sequuntur haec verba: μεθ' ὃν ἐβασίλευσεν Ἀσσυρίων ἡ τούτου γυνὴ Σεμίραμις, ἣτις κατεσκεύασε τὰ χώματα διὰ τοὺς κατακλυσμοὺς. Conf. Cetren. et Syn-cell. add. Interpret. ad Oracull. Sibyll. p. 332—336 ed. Gal.“
Cr.

πρότερον δὲ ἐώθεε ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδῖον πᾶν πελαγίζειν] i. e. „antea solebat flumen per totam planitiem omnia inundare ut maris ferme speciem campus praeberet.“ Sunt enim non admodum elatae Euphratis fluminis hanc planitiem tantam perfluentis ripae, ita ut facile loca proxima inundentur. Quod praesertim quotannis illo tempore accidit, quo nix in montibus Armeniis, unde exoritur Euphrates, dissolvitur aquae copiam mirum in modum augens, ut fluvio isto superfuso non aliter atque Nilo Aegyptio omnia longe lateque inundentur. Cui rei incolarum sollertia ita prospexit, ut non solum aggeribus exstruendis fluminis vim cohiberent, verum etiam canalibus inde deductis, quibus si-

mul terram alias siccam et solis calore tostam irrigarent, eamque fertilissimam redderent. De quibus consul. Heeren. Ideen I, 2 pag. 135 seqq. 139, ubi etiam illud optime monet, eos aggeres antiquissimis temporibus iam exstructos videri ideoque Semiramidi vulgo adscribi, quippe cui per totam Asiam quaevis opera magna, aedificia, moles, de quorum auctoribus non liqueat, adtribuantur. Ut ad Herodotum redeam, bene hunc ipsum locum ad explicandum prophetae locum (Ies. XXI, 1) adhibuit Gesenius in Commentar. ad Ies. l. l. pag. 652 a Cr. laudatus; qui iam de Babylone Euphratis undis tecta erat intelligendus. Abydenum quoque Cr. laudat (ap. Euseb. praepar. evangel. IX p. 457), narrantem omnem hanc regionem primitus aquis submersam pro mari habitam esse. Sed haec alio spectare videntur.

Cap. CLXXXV.

τῇ οὖνομα ἦν Νίτωκτις]
Cuiusnam regis uxor fuerit, valde inter viros doctos disceptatur. Multi (in quibus etiam Heeren. Ideen etc. I, 2 p. 154) Nabuchodonosori s. Nebucadnezaris uxorem esse volunt, indeque aviam ultimi Babyloniorum regis Labyneti s. Nabone-

Euphratis cur-
sum flexuosum
reddit: aggerem
in utraque ripa
exstruit: lacu-
nam ingenti am-
bitu effodit.

(αὕτη δὲ συνετωτέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξάσης,) 30
τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγγέσμαι· 87
τοῦτο δὲ, τὴν Μήδων ὀρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε
καὶ οὐκ ἀτρεμίζουσαν, ἄλλα τε ἀραιρημένα ἄστεα
αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νίνον, προεφυλάξατο

di, qui apud Danielelem vocatur Beltzasar. Quos sequitur Larcherus, qui Medica stirpe illam progenitam Babyloniorum regi huic elocatum ponit 620 a. Chr. n. Wesselingio aliisque Nebucadnezaris filio, qui dicitur Evilmerodachus, nupta fuisse videtur, quem regno exceperit Beltzasar (Nebucadnezaris nepos idemque Nabonedus dictus), Babyloniorum extremus. Addunt Herodotum ipsum I, 188, ubi Nitocrim Labyneti, qui regum Babyloniorum ultimus fuit, matrem (non aviam, ut illi perhibent) appellat, comprobantque hoc Iesaiæ vatis testimonio XXVII, 7, canentis Nebucadnezari, filio et nepoti, non ultra dicto audientes fore gentes. Quod vero obiicitur, Ninum Nitocri regnante iam captam fuisse, id quod acciderit anno 603 a. Chr. n. (conf. not. ad I, 106), igitur multum post Nitocrim anno 620 a. Chr. locatam Babyloniorum regi, id nihil valere censet Wesseling., cum haud necesse sit, nec ipsa Herodoti verba exigant, ut illius reginae tempore urbs subiugata censeatur. Namque anno 633 iam a Cyaxare illa consideri coepta est. Sed verba Herodotea: ἄλλα τε ἀραιρημένα ἄστεα αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ

καὶ τὴν Νίνον, clare indicare videntur, Ninum urbem ex Herodoti mente, non obsessam verum captam ac domitam censendam esse. Neque vero propterea Bouherium sequar, qui Ninum bis in Medorum ditionem et potestatem venisse suspicabatur, primum Cyaxare obsidente, alterum Astyage occupante; conf. Dissert. Herodot. cp. 21, 11 pag. 240. Nam universa antiquitas huiusmodi sententiam respuit. Equidem nolim in his quidquam pronuntiare nisi illud, mihi omnia haec incerta videri nec unquam expedienda in tanta et nominum et temporum confusione, ubi omne conciliandi studium irritum videri queat.

αὕτη δὲ συνετωτέρη γενομένη κ. τ. λ.] Participii usum in hac parenthesi, ubi refertur ad antecedens participium γενομένη, declaravit Matthiae Gr. Gr. pag. 1093. — In seqq. ἀρχὴν — οὐκ ἀτρεμίζουσαν dicit regnum, suis finibus non contentum nec quietem quasi agens, sed loco suo se movens, ut imperium augeat aliasque gentes proximas sibi subigat.

ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νίνον] Cf. I, 106. Male Pauvius olim suspicabatur ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν

28σσα ἐδύνατο μάλιστα. Πρῶτα μὲν τὸν Εὐφροήτην ποταμὸν, ῥέοντα πρότερον ἰθὺν, ὅς σφι διὰ τῆς³⁵ πόλιος μέσης ῥέει, τοῦτον, ἄνωθεν διώρυχας ὀρύξασα, οὕτω δὴ τι ἐποίησε σκολιὸν, ὥστε δὴ τρις ἐς τῶν τινὰ κωμέων τῶν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεται ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὖνομά ἐστι, ἐς τὴν ἀπι-

Ἰνα, ut ea urbs intelligatur, de qua supra I, 179.

ἄνωθεν διώρυχας ὀρύξασα] ἄνωθεν scil. τῆς Βαβυλῶνος πόλιος, ut iam Breigerus de difficil. Herod. geograph. loc. pag. 42 bene monuerat.

ὥστε δὴ τρις ἐς τῶν τινὰ κωμέων τῶν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεται — ὁ Εὐφροήτης, Ἀρδέρικκα] Primus Larcherus hoc explicare et addita delineatione illustrare sententiam suam conatus est. Statuit enim fluvium praeterfluentem ita ductum fuisse, ut altera tantum ripa vicum attingeret adeoque triplici vel quadruplici curvamine fluvius ipse flecteretur. Quem post secutus est Italus Herodoti interpres. Paulo aliter rem expedire studuit Breigerus l. l. pag. 41. Qui, reiecta ea sententia, quae toties curvatum fuisse vult fluvium, Herodoti verbis nil aliud contineri contendit, nisi ter ad eundem locum rediisse fluvium, minime vero ter eum flexum esse. Atque hoc sic factum esse sibi fingit, ut primo fluvius superne vicum allueret, secundo vero loco semel inflexus per medium vicum flueret, cuius ad alteram partem deinde iterum curvatus tertio loco ad vicum rediret, quem

hac vice infra alluere posset. Sed fateor, mihi haec magis quaesita minusque simplicia videri prae illa sententia, quae fluvium ter curvatum esse docet, praesertim cum nihil legatur apud Herodotum, fluvium per medium vicum perfluxisse; id quod ponit Breigerus. Addimus hisce Heerenium in: Ideen I, 2 pag. 138 seq. de hoc loco disserentem. Ubi existimat opus hoc fluvii curvati iis in regionibus factum esse, ubi Euphrates scopulis saxisque repletus labitur celeri cursu indeque periculosa eius navigatio. Cui ut subveniret probabiliter institutum illud esse (quod inde magnum fuisse „Schleussenwerk“ conicias), simulque etiam, cum propter frequentes canalis curvationes plura eiusmodi opera, quae nos appellamus Schleussen, permeanda essent, illud sic diductum fuisse, ut navigatio per vicum Ardericca trium fuerit dierum, tum propter canales, fluminis lapsum vehementem quo minuerent, ita circumductos, ut extrema vici pars utraque utrunque etiam canallem attingeret, mediusque canalis ipsam urbem permearet, tum propter multum tempus, quod iis insumendum fuerit, qui

κνέεται ὁ Εὐφρότης, Ἀρδέρικκα. καὶ νῦν οἱ ἄν κο-
μίζονται ἀπὸ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, 40
καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρότην ποταμὸν, τρις τε

toties illa opera (Schleussen vocant) transirent. Haec quidem probabilia tantum ponit vir doctus, probabiliora tamen habet, quam si quis unice propter canalium longitudinem tres dies navigatione consumptos fuisse statueret. — In clausula paucis de eorum errore monuisse sufficiat, si qui existiment, naves in Euphrate permeando non solum per anfractus plures, sed etiam per ipsam lacunam (de qua mox) vectas esse. Obstant enim et aliorum et ipsius Herodoti testimonia, ut pluribus exposuit Breiger. l. l. p. 44 seq.

Ἀρδέρικκα] Notat Heerenius l. l. pag. 139 ex hoc nomine forsitan colligi posse, indicari urbem quae nunc vocatur Akkerkuf, quaeque super Bagdad urbem sita est, ruinasque adhuc continet magnas operis Babylonici. Ipse tamen vir cautus mox relinquit hanc sententiam, cum Akkerkuf Tigri fluvio adiaceat, Ardericca Euphrati. Tu conf. etiam Herod. VI, 119, ubi similis nominis urbs ad Tigrim sita memoratur in regione Cissia, multum utique diversa ab ea, cuius hoc loco mentio iniicitur. Rectius fortasse ad horum operum reliquias referes, quod testibus Niebuhrio, Richio, circa Hilla iis fere in locis, ubi Babylonis veteris ruinas detexisse sibi illi videntur, inveniuntur fluvii nunc

exsiccati, sed facili operà reparandi, cum bene adhuc servati fuerint. Conf. Ritter. Erdkunde II pag. 136.

ἀπὸ τῆσδε τῆς θαλάσσης] Cave accipias de Persico sinu, cum intelligatur Graecum mare, Aegaeum sive mediterraneum, ab Herodoto hac appellatione designari solitum, ut monuimus ad I, 1. Intelligit enim eos, qui mari hoc pernavigato, inde navi relicta in Syria escendunt, Babylonem petentes. Quo ex itinere pedestri ubi ad Euphratem pervenerunt, naves denuo conscendunt et secundo flumine vehuntur usque ad Babylonem, ter ante praeternavigare coacti vicum Ardericca.

καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρότην] Hoc perincommode dictum videtur Schweighausero, cum ista verba nihil aliud sonent nisi: in Euphratem navigantes, Herodotum vero dicere voluisse adpareat: qui Euphrate fluvio Babylonem proficiscuntur. Quare ferri non posse praepositionem ἐς, male insertam aut casu, uti fit, aut librariorum inscitia. Sed poterit καταπλέοντες hic accipi sensu praegnantanti: quando ad Euphratem devenerint (s. descenderint e locis altioribus, montibus, quos transcendere oportebat Mesopotamiam e mare mediterraneo petentes), eoque Babylonem vehun-

ἔς τὴν αὐτὴν ταύτην κώμην παραγίνονται, καὶ ἐν
 4 τοῖσι ἡμέρησι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. Χώ-
 μα δὲ παρέχασε παρ' ἐκάτερον τοῦ ποταμοῦ τὸ χει-
 λος, ἄξιον θάνατος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τί 45
 5 ἔστι. κατύπερθε δὲ πολλῶν Βαβυλῶνος ὄρουσσε ἔλυ-
 τρον λίμνη, ὀλίγον τι παρατείνουσα ἀπὸ τοῦ ποτα-
 μοῦ, βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ αἰὶ ὀρύσσουσα, εὐρος
 δὲ τὸ περιμέτρον αὐτοῦ ποιεῦσα εἰκοσί τε καὶ τε-

tur. Conf. not. praecedentem. Quapropter miror Letronne (Journ. d. Savans 1807 p. 48), locum sic emendantem, ut post θαλάττης distinctionem pronat eamque repetat post καταπλέοντες; quo iungentur κομίζονται ἐς τὸν Εὐφράτην et καταπλέοντες ἐς Βαβυλῶνα, hoc sensu: et nunc qui, ab hoc nostro mari Euphratem profecti, secundo flumine Babylonem versus devehuntur, ter ad eundem vicum! Quo quid lucremur, equidem haud sane intelligo. Unum hoc probamus, quod in clausula addit verbum κομίζεσθαι non de maritimo tantum itinere usurpari (ut II, 60), sed de terrestri quoque, ut V, 98. VII, 182.

μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τί ἔστι] i. e. tantae est illud opus magnitudinis et altitudinis, quantae vix quidquam aliud invenitur. Hoc modo locum facilius explicari posse censeo, quam si cum Schweigh. ὅσον statuas dictum esse pro ὅτι τοσοῦτό ἐστι. — De ipso opere conf. Heeren. Ideen I, 2 pag. 140 seq. Brei-

ger. de difficill. quibusd. Asiae Herodot. loc. pag. 43 seqq.

ὄρουσσε ἔλυτρον λίμνη] λίμνη plerique libri exhibent, quamquam genitivum linguae leges non respuunt. Conf. IV, 173. Pausan. VII, 27. II, 27. ἔλυτρον, quod alias vulgo est tegumentum, involucrium; Grammaticisque exponitur σκέπη, apud Herodotum eiusque imitatorem Pausaniam pro alveo s. receptaculo aquarum poni videtur. Conf. locos laudatos. Regina enim (haec est Breigeri l. l. sententia) lacum effodi iussit, in quò stagnans aqua, quae agros corrumperet, paulatim se recipere et in quem simul (sed hoc pro coniectura habitum vult) in posterum, si denuo fluvius in nimiam cresceret altitudinem, magna pars aquae derivari posset. Consilium vero primarium quod reginae in effodienda lacuna Noster fuisse scribit, quo hostes prohiberet, firmari idem ait Diodori verbis II, 7. — In proxime seqq. ἐς τὸ ὕδωρ est: donec aqua scaturiret, ut Nostrates quoque: bis auf Wasser graben.

τρακοσίων σταδίων· τὸν δὲ ὄρουσόμενον χοῦν ἐκ
 τούτου τοῦ ὄρυγματος ἀναισίμου παρὰ τὰ χεῖλεα 50
 6 τοῦ ποταμοῦ παραχέουσα. ἐπεὶ τε δὲ οἱ ὄρουκτο,
 λίθους ἀγαγομένη, κρηπίδα κύκλω περὶ αὐτὴν ἤλα-
 7 σε. Ἐποίησε δὲ ἀμφοτέρω ταῦτα, τὸν τε ποταμὸν
 σκολιὸν, καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν ἔλος· ὡς ὃ τε ποτα-
 μὸς βραδύτερος εἶη, περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγνόμε- 55
 νος, καὶ οἱ πλόοι ἔωσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα·
 ἐκ τε τῶν πλόων ἐκδέκται περίοδος τῆς λίμνης
 μακρῆ. κατὰ τοῦτο δὲ εἰσγάζετο τῆς χώρας τῆ αἴ
 τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ Μήδων
 ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνουεν

ὡς ὃ τε ποταμὸς βραδύτε-
 ρος εἶη — καὶ οἱ πλόοι ἔω-
 σι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα] Haud temere in modis variasse
 videtur Noster, qui in re pro-
 babili tantum, quae fieri aut
 effici queat, optativo (εἶη) usus
 est, coniunctivo autem in eo,
 quod sibi certum habeat propo-
 situm quodque suo consilio ope-
 ràque effectum velit. Conf. I,
 196 et Matth. Gr. Gr. p. 994.
 Similia apud Pausaniam obser-
 vavit Siebelis. ad II, 37 §. 4.

ἐκ τε τῶν πλόων ἐκδέκται
 περίοδος τῆς λίμνης μακρῆ] Haec ad verbum sic reddenda:
 ut ex navigatione per Euphra-
 tem (hostes) exciperet longa
 paludis circuitio, s. ut finita
 per Euphratem navigatione,
 ubi in terram escenderint,
 Babylonem pedestri viâ pe-
 tentes, cogerentur longo iti-
 nere circumire lacum istum
 eoque modo facilius cohibe-
 rentur, quam si recta viâ Ba-

bylonem peterent. Ἐκ τῶν
 πλόων ex navigatione i. e. con-
 tinuo post navigationem, quam
 usque ad lacum illam experti
 erant, nunc egredientes eo con-
 silio, ut iam pedestri itinere
 quippe magis compendioso Ba-
 bylonem peterent. Hoc modo
 explicatus locus nullam meo iu-
 dicio admittit emendationem,
 qualem plures docti viri olim
 tentarunt. Eundem in finem
 disputat Breigerus l. l. pag. 45
 contra eos, qui prave hic statu-
 unt, navigationem ex Euphrate
 per lacunam istam continuatam
 fuisse idque Herodoteis verbis
 effici posse contendunt.

κατὰ τοῦτο δὲ — τῆ αἴ τε
 ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα
 τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ] De κατὰ
 τοῦτο — τῆ conf. supra I, 84.
 ἐσβολαὶ sunt fauces, quibus
 aditus s. introitus patet e Media
 in Babyloniam terram; τὰ σύν-
 τομα τῆς ἐκ Μ. ὁ indicant viam
 breviorē, compendiosiorē,

186 αὐτῆς τὰ προήγματα. Ταῦτα μὲν δι᾽ ἐκ βάθους περιεβάλετο· τοιγύνη δὲ ἐξ αὐτῶν παρενθήκην ἐποιή- 60
 2 σατο. Τῆς πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, τοῦ δὲ
 ποταμοῦ μέσον ἔχοντος, ἐπὶ τῶν πρότερον βασιλέ-
 3 ων ὅπως τις ἐθέλοι ἐκ τοῦ ἐτέρου φάρσεος ἐς τοῦ-
 ὅτερου διαβῆναι, χορῆν πλοῖον διαβαίνειν. καὶ ἦν,
 ὡς ἐγὼ δοκέω, ὀχληρὸν τοῦτο· αὕτη δὲ καὶ τοῦτο
 προεῖδε. ἐπεὶ τε γὰρ ὤρυσσε τὸ ἔλυτρον τῆς λίμνης, 65
 μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλί-
 4 πετο. ἐτάμνετο λίθους περιμήκεις· ὡς δὲ οἱ ἦσαν
 οἱ λίθοι ἐτοιμοί, καὶ τὸ χωρίον ὀρώρυνκτο, ἐκτρέ-
 ψασα τοῦ ποταμοῦ τὸ ὀέεθρον πᾶν ἐς τὸ ὤρυσσε

Fluminis labra
 intra urbem ope-
 re lateritio mu-
 nit et ponte iun-
 git.

quà e Media in Babyloniam per-
 venire possit. — In fine cap.
 ἐπιμίσεσθαι est: commercium
 mutuum instituere, indeque prop-
 rius accedere, consuetudinis
 ineundae periculum facere. Cf.
 II, 104. 151.

Cap. CLXXXVI.

ταῦτα μὲν δι᾽ — περιεβάλε-
 το] i. e. his igitur munitionibus
 e profundo effossis (s. fossà istà
 eductis) se circumvallavit et ab
 hoste tueri studuit.

τῆς πόλιος ἐούσης δύο φαρ-
 σέων] i. e. cum urbs duas par-
 tes habeat. De genitivi stru-
 ctura conf. Matth. Gr. Gr. p. 623
 et not. ad h. l., ubi praeterea
 laudat Herod. V, 92. Pindar.
 Pyth. III, 108 coll. Sophocl.
 Oedip. Col. 144. Ai. 1004. —
 ἐξ αὐτῶν Reiskius interpreta-
 tur: post ea (opera scil. quae I,
 185 retulerat) perfecta. Equi-
 dem malim: statim post illa per-

fecta. Conf. de praepositione ἐκ
 I, 86.

ὤρυσσε] De imperfecti usu
 pro aoristo conf. Matth. §. 503
 init. pag. 958. Paulo post plus-
 quamperfecto (ὀρώρυνκτο) No-
 ster usus est, cum continuo
 sequatur ὤρυσσε, imperfectum.
 De forma ὀρώρυνκτο idem Mat-
 thiae pag. 307. Cr. confert
 Gregor. Corinth. p. 407 ed.
 Schaefer. — Ad ἐτοιμοσ conf.
 I, 10.

μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ
 τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο] Vix
 licebit ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου
 pro simplici genitivo positum
 explicare: eiusdem operis monu-
 mentum. Malim, ad propriam
 ac nativam huius praepositionis
 vim respiciens: ex simili opera
 profectum, effectum; quod sci-
 licet simili operà confectum est,
 atque illud, quod circa lacum
 istum exstructum erat ab eadem
 regina, ut cap. antecedenti enar-
 raverat.

5 χωρίον· ἐν ᾧ ἐπίμπλατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀπεξη- 70
 ρασμένου τοῦ ἀρχαίου ῥεέθρου, τοῦτο μὲν, τὰ χεί-
 λια τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰς καταβά-
 σιας, τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερού-
 σιας, ἀνοικοδόμησε πλινθοῖσι ὀπτῆσι, κατὰ τὸν αὐ-
 τὸν λόγον τῷ τείχεϊ· τοῦτο δὲ, κατὰ μέσην κοῦ
 μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι, τοὺς ὠρύξατο, 75
 οἰκοδόμειε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε 88
 6 καὶ μολίβδῳ. ἐπιτείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτήν, ὅπως μὲν
 ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τετράγωνα, ἐπ' ὧν τὴν διά-
 βασιν ἐποιεῦντο οἱ Βαβυλώνιοι· τὰς δὲ νύκτας τὰ
 ξύλα ταῦτα ἀπαιρέεσκον, τοῦδε εἴνεκα, ἵνα μὴ δια- 80
 7 φοιτούντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς
 δὲ τό τε ὄρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνει ὑπὸ τοῦ

ἐν ᾧ ἐπίμπλατο] Recepi ᾧ, quod plurimi et optimi ferebant libri, commotus etiam iis locis, quos Struve attulit, laudatus supra ad I, 164, ubi vid. Vulgo exstat ἐν τῷ, quod Gaisfordius retinuit.

ἐν τούτῳ ἀπεξηρασμένου] ἀπεξηρασμένου, quod unice verum habemus, nunc bini praebent libri. Vulgo ἀπεξηρασμένου, neglecta litera σ, in his addi solita (conf. I, 130), aut ἀποξηρασμένου, quod qui Ionismi ratione tueri voluerit, merito in Buttmanni cadet reprehensionem in Gramm. Gr. maiori I pag. 325 not. **. Conf. VII, 109. — In seqq. ἀνοικοδομεῖν erit simpliciter: murum educere, exstruere, non obstruere aedificando, ut bene monuit Wesseling. Intelliguntur enim opera, quae nostra aetate dicun-

tur: Quai's, Milo's s. Schlachten. Conf. Heeren. Ideen I, 2 pag. 140.

ἐποιεῦντο οἱ Βαβυλώνιοι] Vulgo edunt τοῖ, quod hoc ipso ex loco laudat Matth. Gr. Gr. pag. 139. Quum vero omnes libri praebent οἱ insolitamque Herodoto formam respiciant, cum recent. editt. reposuimus οἱ. Vid. Stravii Specim. Quaest. Herod. p. 10 not. 12 not. — In seqq. libri prave exhibent ἀπαίρεσκον, a Wesselingio iam mutatum in ἀπαιρέεσκον, cum huiusmodi literarum omissiones haud raro inveniuntur.

ὡς δὲ τό τε ὄρυχθὲν λίμνη πλήρης κ. τ. λ.] Pauwius olim maluerat λίμνη πλήρης; quo minime opus, cum iustus verborum sit ordo: ὡς — τό ὄρυχθὲν ἐγεγόνει λίμνη πλήρης. In seqq. libros secuti sumus,

ποταμοῦ, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξήγαγε· καὶ οὕτω τὸ ὄρυχθῆν, ἔλος γενόμενον, ἐς δέον ἐδόκει γεγρονέναι, καὶ τοῖσι πο-

- 187 *λίητησι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη. Ἡ δ' αὐτὴ αὐτῆ βασιλεία καὶ ἀπάτην τοιήνδε τινὰ ἐμηχανήσατο. Ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄστεος τάφον ἐωντῆ κατεσκευάσατο μετέωρον ἐπιπολῆς αὐ-
2τέων τῶν πυλέων. ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμ-
ματα λέγοντα τάδε· ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΥ ὙΣΤΕΡΟΝ
ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ
ΣΠΑΝΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ
ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ὍΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗ-
ΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ, ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ*⁹⁵

Sepulcrum eius cum dolosa inscriptione: Darius id aperiens, delusus.

edentes ἐξήγαγε. Ex Ald. vulgatum fluxerat ἐξάγαγε, haud quidem contra Herodoti usum, sed libris adversantibus, quos in his rebus, ubi variasse scriptorem vix negandum erit, unice sequi volumus. Ad ἐς δέον conf. I, 119 ibiq. not.

καὶ τοῖσι πολιήτησι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη] Hunc pontem quinque stadiorum fuisse longitudine asserit Diodorus II, 8. Cui cum Strabo adversari videatur, qui Euphratem unius tantum stadii mensuram explere narrat (XVI pag. 1073, A), monet Larcherus, in extruendo ponte non communem ac solemnem Euphratis alveum respexisse reginam, verum id quoque tempus, quo iste fluvius pro more suo alveo solito excedere et loca proxima inundare soleat. Recentiori quoque

aetate fuere, qui pontis huius rudera valde solida eximieque constructa se vidisse dicerent. Conf. quae refert Buckingham. in Itinerar. supra laudat. p. 482 seq. in not.

Cap. CLXXXVII.

ἦν σπανίση χρημάτων] χορήματα quidam libri contra usitatum verbi σπανίζειν cum secundo casu structuram, de qua vid. Spanhem. ad Aristoph. Nub. 1288 (1275) p. 418 ed. Beck. De ipso verbo Cr. confert Zonar. Lexic. p. 1665.

μὴ μέντοι γε, μὴ σπανίσας γε, ἄλλως ἀνοίξῃ] Verba ita iungenda, prout ad faciliorem intelligentiam commate ea distinximus. Iam intelligetur duplex negandi particula, et duplex istud γε, quod primo loco ad verbum ἀνοίξῃ referendum,

ΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ. ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ.
 3 Οὗτος ὁ τάφος ἦν ἀκίνητος, μέχρι οὐ̄ ἐς Δαρειὸν
 4 περιῆλθε ἢ βασιλῆϊ. Δαρεῖω δὲ καὶ δεινὸν ἐδόξαε
 εἶναι τῆσι πύλῃσι ταύτησι μηδὲν χρέεσθαι· καὶ χρη-
 μάτων κειμένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικα-
 5 λεομένων, μὴ οὐ̄ λαβεῖν αὐτά. τῆσι δὲ πύλῃσι
 ταύτησι οὐδὲν ἐχρᾶτο, τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κε-1
 6 φαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας
 δὲ τὸν τάφον, εὔρε χροῖματα μὲν οὐ̄, τὸν δὲ νε-
 κρὸν, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε· ΕΙ ΜΗ ΑΠΛΗ-
 ΣΤΟΣ ΤΕ ΕΑΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΣΧΡΟ-5

altero loco ad *σπανίσις*, bene monente Matth. Gr. Gr. §. 602 fin. pag. 1208. Conf. Werfer. in Actt. phill. Monacc. I, 1 pag. 98.

οὐ̄ γὰρ ἄμεινον] Formulam hanc, qua potissimum utebantur, si quid noxium atque inutile fore testarentur, exemplis aliquot illustravit Wesselingius. E Nostro conf. III, 71. 82.

μέχρι οὐ̄ — περιῆλθε] Plurimi libri *μέχρις* contra Herodoteum usum, de quo conf. ad I, 181. De *περιέροχθεσθαι* in his usitato conf. I, 7. 120. 96.

μὴ οὐ̄ λαβεῖν αὐτά] μὴ οὐ̄ posuit, quoniam, quamvis non expressa in antecedentibus negatione, tamen sententia negativa quae dicitur antecedit. Cf. Matth. I. I. pag. 1129. — In seqq. libros meliores secuti, cum Gaisf. rescripsimus *ἐγίνετο* (pro vulg. *ἐγένετο*) et τὸν δὲ νεκρὸν pro τὸν νεκρὸν δέ.

εἰ μὴ ἄπληστος τε ἕας] ἕας plerique libri iique optimi exhibent. Alii *ἕεις*. Vulgo *ἕης*.

Illud tamen refinuimus, cum *ἕα* sit forma imperfecti antiquior, Homero atque Herodoto usitata. Vid. Fischer. ad Weller. II p. 498. Matth. Gr. Gr. pag. 412 coll. Heyne Observv. ad Iliad. IV, 321 pag. 616. Inscriptionem ipsam plures scriptores posterae aetatis repetierunt, a Wesseling. ad h. l. laudati. Tu vid. potissimum Plutarch. Moral. II pag. 173, B (ubi *Semiramidi* tribuitur) ibiq. Wyttenbach. in Animadverss. I, 2 pag. 1043 seq. Ad universum huius capitis argumentum Cr. observat (ex Münteri libro: Antiquarisch. Abhandl. pag. 98 seq.), thesauros in sepulcris regum depositos alibi quoque per antiquitatem memorari nec omnino hoc abhorre ab indole cogitandique more veterum. Ac perquam simili ratione Salomon in Davidis patris sepulcro magnos thesauros condidisse fertur (vid. Ioseph. Antiqq. Iudd. VII, 15. XIII, 8); quos qui postea aggressus est Hero-

ΚΕΡΑΙΗΣ, ΟΥΚ ΑΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ΑΝΕ-
ΩΙΓΕΣ. Αὕτη μὲν νυν ἡ βασιλεία τοιαύτη τις
λέγεται γενέσθαι.

188 Ὁ δὲ δὴ Κύρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν
παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ πατρὸς τοῦ ἕω-
τοῦ τοῦνομα Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχίην. 1
2 Στρατεύεται δὲ δὴ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτίοισι

Invadit Cyra
Labyrinthum [is
erat a Nitocr
quartus et ulti-
mus rex Babylo-
niorum]: regi
Persarum in ex-
peditionem pro-
ficiscenti, omnis
victus domo si-
mul devehitur.

des, pari fere modo falsus fuis-
se narratur atque Darius in Ni-
tocris sepulcro. De Beli se-
pulcro, quod Xerxes simili ex
consilio, nec meliori tamen suc-
cessu aperiri iussit, auctor est
Aelian. V. H. XIII, 3 coll. Ctes.
fragm. Persicc. §. 21.

Cap. CLXXXVIII.

τοῦνομα Λαβυνήτου] Ma-
gis usitatum quidem esse τοῦ-
νομα Λαβυνήτον, sed retu-
lisse videri Herodotum geniti-
vum ad τοῦ πατρὸς τοῦ ἕω-
τοῦ monet Matthiae. De ar-
gumento loci disputavimus ad
I, 185 init. Hoc loco illud ad-
dimus, *Labyrinthi* nomen, quod
a Nabonedi nomine haud diver-
sum quidam volunt, videri ti-
tulum potius indicare, quam
ipsum regis nomen; cuiusmodi
tituli apud alias orientis gentes
reperiuntur. Sed vid. I, 77. 74.

στρατεύεται δὲ δὴ βασιλεὺς
ὁ μέγας κ. τ. λ.] Persarum re-
gem (i. e. *magnum regem*) opti-
mis quibusque cibis ac potioni-
bus ex omni regni sui ambitu
conquisitis frui, ab orientalium
principum more non abhorret.
De Persarum regibus multa
exstant testimonia, collecta a

Brissonio de reg. Persar. prin-
cip. I, 87. Add. Heeren. Ideen
etc. I, 1 pag. 474. Ex quibus
etiam intelligi poterit, minime
legi posse εὐ ἔσκευασμένος,
quod olim hic requirebat
Schweighaeuserus, cum Hero-
dotus loquatur de cibis *bene*
*praeparatis indeque omnium opti-
mis ad edendum.* πρόβαρα quo
sensu dicat Noster, vidimus
ad I, 133. — In iis, quae de
Choaspis aqua retulit Noster,
consentiunt alii, inprimis Cte-
sias, ubi consul. quae notavi
pag. 226 seq. Namque Ham-
merus scribit vel hodieque in-
temeratam remansisse egregiam
huius aquae vim, quae subfrigi-
da quidem, facile tamen ci-
bos praestet coctos nec ullam
fruentibus faciat molestiam, cum
ad ipsos cibos concoquendos
perquam sit accommodata. Qui
idem Choaspem contendit eun-
dem esse atque *Elaeum* sive
Eulaeum fluvium, cuius apud
Plinium, Arrianum (in Exped.
Alexandr. VII, 7) fiat mentio,
cuique nunc nomen *Kerah*. Tu
vid. potissimum Hoeck. Vet.
Med. et Pers. Monumm. p. 93
seq. 95 coll. Mannert. Geogr.
d. Gr. u. Röm. V, 2 pag. 472

εὐ ἔσκενασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ προβάτοισι· καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἀγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μούνου πίνει 3 βασιλεὺς, καὶ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψημένου πολλαὶ κάρτα 89 ἅμαξαι τετράκνυλοι ἡμιόνειαι κομίζουσαι ἐν ἀγ-16 γείοισι ἀργυροῖοισι, ἔπονται ὅπη ἂν ἐλαύνησι ἐκάστοτε. Ἐπεὶ τε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐγίνετο ἐπὶ Γύνδη ποταμῷ, τοῦ αἰ μὲν

189

Gyndes amnis
quo itinere fluat:
ob unum e sacris

et van der Chys Comment. geograph. in Arrian. (Lugdun. Batav. 1828) pag. 119.

ἅμαξαι τετράκνυλοι ἡμιόνειαι] Prave in binis libris existat ἡμιονέαι. Vulgatam lectionem satis tuetur tum reliquorum librorum consensus, tum aliorum scriptorum usus, ut Homeri XXIV, 266, et alius poetae, ut Cr. monet, apud Philostr. Heroic. p. 693 s. p. 98 Boissonad. (Orphic. fragm. nr. XXX pag. 489 Hermann.). τετράκνυλος illustrat Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Prometh. 735, ubi praeter nostrum locum et Homeri in Odys. (receptus in Il. XXIV, 324) praecipue Hippocratis locum de Aër. et Aq. 93 assert de Scythis nominadibus, quibus ἅμαξαι trihuuntur αἰ μὲν ἐλάχισται τετράκνυλοι, αἰ δὲ ἐξάκνυλοι. — In seqq. cum recentt. edidimus ἀγγείοισι ἀργυροῖοισι mutato verborum ordine; ita enim bini iubebant libri auctoritasque Athenaei II p. 45, B et Eustathii ad Dionys. Perieg.

1073, ad Odys. IV p. 1499 s. 173, 23.

ἔπονται ὅπη ἂν ἐλαύνησι ἐκάστοτε] Hanc lectionem, quae una veterum librorum auctoritate nititur, post Schwgh. lubenter adscivimus. Vulgo: ἔπονται οἱ ὅποι ἂν ἐλαύνη ἐκάστοτε; in quo οἱ libri prorsus ignorant, qui iidem ὅπη exhibent, nonnulli etiam iique meliores ἐλαύνησι, qua forma antiquiori cur Herodotus uti non potuerit, nemo unquam affirmaverit. Parisini libri pro more vulgatam formam praebent ἐλαύνη. „De ὅπη, quod saepissime sic cum ὅποι confunditur, vid. Ast. ad Platon. Sympos. p. 196. Boissonad. ad Philostrat. Heroic. p. 604.“ Cr.

Cap. CLXXXIX.

ἐγίνετο ἐπὶ Γύνδη ποταμῷ] De Gynde fluvio vid. Herodot. V, 52, ubi una cum tribus aliis fluviiis traiciendus dicitur Ephe-so Susa proficiscentibus. Unde magnae exoriuntur difficultates in fluvii huius situ atque cursu definiendo. Rennelio (Geogr.

πηγαὶ ἐν Ματιηνοῖσι οὕρεσι, ῥέει δὲ διὰ Λαρδα-²⁰equis abreptum,
 νέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγριν· ὃ δὲ
 παρὰ Ὀπιὸν πόλιν ῥέων ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν
 ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ὡς δια-
 sicutus a Cyro,
 in rivus trecen-
 tos et sexaginta
 dispersus.

d. Herod. p. 531) alterum altero loco fluvium Noster designasse videtur adeoque duos diversos confudisse fluvios. Quem si audias, hoc loco eum intellexit Herodotus fluvium, qui nunc vocatur *Mendeli*, altero loco eum, qui hodie appellatur *Diala*. Larcherus (Tab. Geogr. t. VIII p. 231 seq.) utroque loco eundem fluvium intelligi statuit, qui nunc est *Mendeli*, Danvillii quoque rationes refellere studuit, qui tres fluvios Gyndis nomine vocatos distinguere voluerat, falsa scilicet apud Tacitum lectione deceptus. Ac vix quidem mihi persuaderi poterat, plures eosque diversos Nostrum intellexisse fluvios aut temere illos confudisse, praesertim cum, quae reliqua de huius fluvii fontibus cursuque Noster scribit, minime a vero abhorreant, ut monstrat Breiger. in Comment. de Asia geogr. etc. pag. 56. Quare malim in Larcheri partes accedere. Neque res ipsa repugnat. Nam Sardibus expugnatis Ioniamque subacta Cyrum legimus in Asiam superiorem esse profectum; cui deinde ab Ecbatani (quo se receperat teste Herodoto I, 143) Babylonem versus expeditionem instituenti Gyges sane traiciendus erat, antequam in Mesopotamiam deveniret.

ῥέει δὲ διὰ Λαρδανέων] De grammatica loci structura consul. Matthiae in Gr. Gr. p. 792. — Verba διὰ Λαρδανέων spuria quibusdam videntur, quum nulli omnino hac in terra sint *Dardani*. Quocirca Reiskius maluerat scribi διὰ *Αραρῶν*, ubi respicit urbem *Daras*. Aliis placuit διὰ *Ααρνέων*, cum *Darnam* urbem hoc fere in tractu memoret Ptolemaeus in Geogr. VI, 1 coll. Niebuhr. Voyage en Arab. II pag. 269. Nunc appellatur *Derna*. Quoniam vero non urbis alicuius sed gentis nomen exspectari debeat, Breiger. l. l. pag. 57 coniicit διὰ *Ἀρμενίων*, quum aliunde constet, Herodoteum Gyndem per aliquam certe Armeniae partem fluere. Nos in talibus quidquam, in vitis libris, mutare, temerarium iudicamus; itaque reliquimus vulgatam διὰ *Λαρδανέων*. Quae quidem gens si accuratius nobis non sit cognita, num quaeso alia sors tot orientis gentium, quae ipsae cum vix iisdem aliquamdiu sedibus manent, sed habitandi loca frequentius permutent, quid mirum, in tanto temporis ac loci intervallo, nobis non satis de unaquaque earum constare?

ὃ δὲ παρὰ Ὀπιὸν πόλιν ῥέων — ἐκδιδοῖ] De situ oppidi *Opis* non prorsus liquet. Strabo

βαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἔόντα νηυσὶ περιητόν,
 ἐνθαυτὰ οἱ τῶν τις ἰρῶν ἵππων τῶν λευκῶν ὑπὸ
 ὕβριος ἐσβᾶς ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. 25
 ὁ δὲ μιν συμψήσας, ὑποβρύχιον οἰχώκεε φέρων.
 2 κάρτα τε δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τοῦτο
 ὑβρίσαντι, καὶ οἱ ἐπηπείλησε, οὕτω δὴ μιν ἀσθε-

(XVI p. 739 s. p. 1074 vicum appellat emporiumque, quod tamen ad mare ipsum vix situm esse videtur. Xenophon. Anab. II, 4, 25 (ubi consul. Krüger.) magnam vocat urbem, quae non infra Tigrim, sed multum supra erit collocanda. Unde Herodotum de his regionibus non certam notitiam habuisse colligit Rennelius l. l. p. 466. Tu conferas praeterea Breiger. l. l. pag. 53 et Mannert. Geogr. d. Gr. u. Röm. V, 2 pag. 371 seqq. Qui nuper has regiones adierunt, Opin sitam fuisse tradunt in eo loco, ubi hodie parvus fluvius *Kufri* aquas suas miscet cum Tigride. Vid. van der Chys l. l. p. 119. 120 (ad Arrian. VII, 8).

τῶν τις ἰρῶν ἵππων τῶν λευκῶν] De his equis confer VII, 55. Soli consecrati fuere hi equi Iovisque currum trahebant. Conf. Brisson. de reg. Pers. princip. II §. 5 seqq. III, 98. 99 et Kleuker. Append. ad Zendavest. II, 1 pag. 86. 87. — ὑπὸ ὕβριος est: *prae ferocia s. petulantia*.

ὁ δὲ μιν συμψήσας] Grammatici veteres (ut Suidas s. v. et Gregor. Corinth. de dial. Ion. §. 104) *συμψήσας* explicant *συντρύσας*, quod quo spectet,

difficile dictu videtur Schweighaeusero, nisi illud eo sensu accipias, quo apud Polybium frequentetur: *frangens vires et ferociam equi*, aut *evertens, deturbans, prosternens illum*. Ipse Vallae interpretationem retinuit: *contorquens*, quamquam rectius forsitan ab H. Stephano et postmodo a Schneidero redditum iudicat: *absorbens et e conspectu hominum subducens*. Quae interpretatio nobis quoque valde commendatur. Exstat praeterea Iamblichi locus apud Suidam alterque Eusebii philosophi apud Stobaeum (Eclog. II, 9. P. II t. I p. 416 Heer.), qui Herodoteam locutionem imitati esse videntur. Add. Biel. in Theaur. Philol. V t. III p. 364. Quos locos Schweighaeusero in Lex. Herodot. pag. 300 debeo.

ἐχαλέπαινε — τοῦτο ὑβρίσαντι] τοῦτο iam Sylburgius ad Brisson. l. l. III, 98 emendaverat pro *τούτω*, quo intelligatur fluvius, qui *istam ei fecerat iniuriam*. Unus Schellershemianus liber confirmat hanc emendationem, reliqui prave vulgatam sequuntur. Conf. III, 118. — Ad rem quaedam disserit Larcherus, quibus Cyrus superstitiosum excuset, ita agentem, quoniam idem, quod

νέα ποιήσειν, ὥστε τοῦ λοιποῦ καὶ γυναικᾶς μιν
 3 εὐπετέως, τὸ γόνυ οὐ βρεχούσας, διαβήσεσθαι. με- 30
 τὰ δὲ τὴν ἀπειλήν, μετεῖς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα στρα-
 τευσιν, διαίρειε τὴν στρατιὴν δίχα. διελὼν δὲ, κατέ-
 τεινε σχοινοτενέας ὑποδέξας διώρυχας ὀρθῶκοντα
 καὶ ἑκατὸν παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τετραμμένας
 4 τοῦ Γύνδεω πάντα τρόπον. διατάξας δὲ τὸν στρα-
 τὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὀμίλου πολλοῦ ἐρ- 35
 γαζομένου, ἤνετο μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν
 φερέην πᾶσαν αὐτοῦ ταύτη διέτριψαν ἔργαζόμενοι.

190 Ὡς δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ἐτίσαιο Κῦρος, ἐς τριη-

Cyrus Babylonios praelio victos et in urbem compulso, frustra obsidet.

equo sacro, copiis quoque suis ne accideret, timuerit. Conf. Senecam de ira III, 21 eadem enarrantem. — In seqq. οὐ βρεχούσας cum plerisque libris edidimus. Vulgo μὴ βρεχούσας.

κατέτεινε — διώρυχας] i. e. „*tensis funibus monstravit (designavit) fossas ducendas.*“ Sic Schweighaeuserus in Lex. Herodot., ubi hoc dictum monet pro: ὑπέδεξε διώρυχας, κατατείνων αὐτὰς σχοινοτενέας s. κατέτεινε σχοίνους, ὑποδέξας διώρυχας σχοινοτενέας. In seqq. cum Schwgh. e Schellersh. libro dedimus τετραμμένας τοῦ Γύνδεω pro τοῦ Γύνδ. τετραμ. — πάντα τρόπον (ut I, 199) est: *quaquaversum s. qualibet in directione.*

οἷα δὲ — ἤνετο μὲν τὸ ἔργον] De οἷα δὲ ante genitivos absolutos quos vocant, notavi quaedam ad Plutarch. Pyrrh. p. 176. — ἤνετο a verbo ἄνειν, quod olim dixere pro ἀνύειν,

perficere, absolvere; unde vel hoc loco libri nonnulli, qui antiquum dicendi genus ad vulgarem sermonem plerumque conformant, exhibent ἤνύετο. Sed conf. Herodot. VII, 20. VIII, 71 aliosque poetarum locos apud Wesselingium in not. ad h. l. „Add. Odyss. II, 58 (ubi κατήνετο) et Apollon. Lex. Homeric. p. 133. Ast. ad Pindar. in Commentarr. philoll. Lips. vol. II, 1 pag. 24 seq. Quare probamus, quod in Platonis Cratyl. pag. 415, A. Heindorfius (pag. 105) reponi iubet ἄνειν pro ἀνείν.“ Cr. — αὐτοῦ ταύτη (eodem loco ibidem, eo ipso in loco) coniungere solet Herodotus, ut I, 210. 214. III, 77. IV, 80. 135, ubi vid. Valckenar. Alia quaedam ipse dedi ad Pyrrh. pag. 144 seq., quibus add. Siebel. ad Pausan. II, 28 §. 7.

Cap. CXC.

ἐς τριηκοσίας καὶ ἐξήκοντά

κοσίας καὶ ἐξήκοντά μιν διώρυγας διαλαβῶν, καὶ
 τὸ δεύτερον ἕα ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλαυνε ἐπὶ 40
 2 τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἐστρατευσάμενοι,
 ἕμενον αὐτόν. ἔπει δὲ ἐγένετο ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς
 πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ ἐσσω-
 3 θέντες τῇ μάχῃ, κατελιθήσαν ἐς τὸ ἄστυ. οἷα δὲ
 ἐξεπιστάμενοι ἔτι πρότερον τὸν Κῦρον οὐκ ἀτρεμί-
 ζοντα, ἀλλ' ὀρέοντες αὐτόν παντὶ ἔθνει ὁμοίως 45
 ἐπιχειρόντα, προσάξαντο σιτία ἐτέων κάρτα πολ-
 4 λῶν. Ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορ- 90
 κίης οὐδένα· Κῦρος δὲ ἀπορήσει ἐνείχετο, ἅτε χρῶ-
 νου τε ἐγγινομένου συχνοῦ, ἀνωτέρω τε οὐδὲν τῶν

μιν διώρυγας διαλαβῶν] Tot igitur canales institui iussit, quot dies vulgo anni censentur. Nec hoc inconsulto illum fecisse crediderim, cum in talibus tesserrariam quandam rationem spectasse veteres iam supra ad I, 178 monuerimus. — διαλαβεῖν hic valet: *dividere, diducere*, ut I, 201. V, 52. Iam supra ad I, 114 Grammaticum Graecum citavimus, qui ex hoc ipso loco profert alteram verbi διαλαβεῖν notionem, τὸ εἰς δύο ἢ πλεονα διαχωρίσαι ἢ διελεῖν. Hinc I, 201 διέλαβε explicat ἀπέτεμε, διεῖλεν. — Ad ὑπέλαμπε conf. VIII, 130.

ἀγχοῦ τῆς πόλιος] ἀγχοῦ i. e. ἐγγύς; conf. III, 85. 78. 111. Ad κατελιθήσαν conf. I, 80. 176 et ad ἀτρεμίζοντα I, 185.

προσάξαντο σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν] Male nonnulli

προσάξαντο. Nam προσάγεσθαι optime hic in Babylonios convenit, qui com meatum rure in urbem ante (Cyri scil. adventum) s. prius (quam Cyrus adveniret) sibi comportarunt et colligerunt. Conf. VIII, 20. In ipsa re non dissentit Xenophon, qui Babylonios a Cyro obsessos com meatum necessarium viginti amplius in annos sibi collegisse scribit in Instit. Cyr. VII, 5 §. 13.

ἀπορήσει ἐνείχετο] De locutione conf. VIII, 52 et IV, 131. IX, 98, ubi pro ἐνέχεσθαι simplex ἔχεσθαι.

ἀνωτέρω τε οὐδὲν τῶν προηγμάτων προκοπτομένων] τε meliores libri dabant pro vulg. δέ. Sensus loci est: „(cum) neque eo ulterius res progredientur s. cum neque melius res succederet. προκόπτεσθαι eodem sensu III, 56.

191 προηγμάτων προκοπτομένων. Ἐἴτε δὴ ὧν ἄλλος οἱ 50
 ἀπορέοντι ὑπεδήκατο, εἴ τε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ
 2 ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίησε δὴ τοιούδε. τάξας τὴν στρα-
 τὴν ἄπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ, τῇ ἐς τὴν
 πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὀπισθε αὐτὶς τῆς πόλιος τάξας
 ἐτέρους, τῇ ἐξίει ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμός· προεῖπε
 τῷ στρατῷ, ὅταν διαβατὸν τὸ ῥέεθρον ἴδωνται γε-55
 3 νόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. οὕτω τε δὴ
 τάξας, καὶ κατὰ ταῦτα παραινέσας, ἀπῆλυνε αὐ-
 4 τὸς σὺν τῷ ἀρχηγῷ τοῦ στρατοῦ. Ἀπικόμενος δὲ
 ἐπὶ τὴν λίμνην, τὰ περὶ ἢ τῶν Βαβυλωνίων βασι-
 λεια ἐποίησε κατὰ τε τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν 60
 5 λίμνην, ἐποίησε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τὸν γὰρ
 ποταμὸν διώρουχι ἐσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ζοῦσαν
 ἔλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβατὸν εἶναι ἐποίησε,

Euphrate in lacunam derivato, intrans per alveum, - incautos et ob festum diem lactitiae deditos opprimit, a. 536 extremo.

Cap. CXCI.

τῇ ἐξίει ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμός] De forma ἐξίει conf. ad I, 180.

αὐτὸς σὺν τῷ ἀρχηγῷ τοῦ στρατοῦ] Intelligit Larcherus „les troupes les moins bonnes, les moins aguerries, les moins expérimentées,“ cum infra I, 211 eadem inveniatur locutio, quae I, 207 explicetur quasi verbis: τῆς στρατιῆς τὸ φανλότατον. Nuper admodum in programmate academico, quod Erlangae prodit 1827 et lectio- num Homericarum continet specimen I, Doederlinus de significatione et usu vocis ἀχρεῖος quaesivit pag. 6 seq. Ἀχρεῖος enim (inutilis) monet de animalibus dici, ac primum de corpore ad opus quodlibet inu-

tili, ita ut imbecillitatem indicet eorum maxime, qui militiae tolerandae vel armis tractandis impares sint. Ubi nostri loci non oblitus est vir doctus.

ἐσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ζοῦσαν ἔλος] Olim εἰσαγαγὼν; sed ἐσαγαγὼν libri scripti suppeditabant. Ad argumentum Wesselingius refert Iesemiae locum LI, 32, ubi nonnulla Grotius et Camp. Vitringa Observv. Sacrr. VI, 5 p. 298, Gesenius (cuius locum adscripsit Cr. in Commentt. ad Ies. t. II p. 88) Iesiae locum XLIV, 27, ubi vid. Quod vero discrimen Wesselingius statuit inter λίμνην et ἔλος, quorum hoc sit stagnum terra undique inclusum et exitu aquarum carens, illud palus, in quam aut fluvius incurrat, aut ducta fossa cum

6 ὑπονοσθήσαντος τοῦ ποταμοῦ. γενομένου δὲ τούτου τοιοῦτου, οἱ Πέρσαι, οἵπερ ἑτετάχато ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατὰ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφροῆτεω ποταμοῦ, ὑπονενοσθηκότες ἀνδρὶ ὡς ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, κατὰ τοῦτο ἐδήεσαν ἐς τὴν Βαβυλῶνα.
7 Εἰ μὲν νυν προεπύθοντο, ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώ-

ea coniungatur, atque iterum exeat (v. c. I, 104. 185. VII, 109), haud tale est, quod usquequaque probari possit. Nec ipsum fugit virum doctum; cf. Herod. I, 202. IV, 51 coll. Eustathi. ad II. v', 220.

ὑπονενοσθηκότες ἀνδρὶ ὡς ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη] i. e. qui (fluvius) regressus erat s. decreverat eum in modum ut viro medium femur vix attingeret. Quod olim vulgatum erat ἀνδρείως (pro ἀνδρὶ), iam dudum reiectum est.

εἰ μὲν νυν προεπύθοντο — οὐδ' ἂν, περιιδόντες τοὺς Πέρσας — διέφθειραν κἀμιστὰ] οὐδ' ἂν dedimus cum Gaisfordio librorum vetustorum iussu. Nam quod in quibusdam legitur οὐ μὲν quodque Wesselingio arrisit, antiquo more dictum pro οὐ μὲν, id ab hoc loco, ubi necessaria est particula ἂν, alienum esse nemo non videt. Neque propterea probaverim οὐκ ἂν, quod e mera coniectura in Reizii et Schweighaeus. editiones transiit. Videtur enim οὐδὲ hic positum, ut fortius neget, quam simplex negandi particula οὐκ, indeque vertendum: *minime, nequaquam*. Pertinebit vero, aequae ac par-

ticula ἂν non minus ad περιιδόντες quam ad διέφθειραν; quod de particula ἂν bene vidit Werferus in Actt. philoll. Monacc. I, 2 pag. 249, in eo tamen, opinor, lapsus, quod οὐ δ' ἂν distractis literis scribi monet, illudque relatum quodammodo vult ad similes quosdam locos, ubi μὲν et δὲ sibi invicem ita respondententes invenias, collectos ab ipso l. l. pag. 96. Maxime vero Gaisfordii displicet ratio, qui negligentia scriptoris potius quam librarii hic superioris commatis apodosin deesse videri dicit, v. g. ἐσώθησαν ἂν s. aliud quid huiusmodi. Equidem nihil desidero, ubi omnia adesse video. Nam quae protasis est εἰ — προεπύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι κ. τ. λ., ei respondet apodosis: οὐδ' ἂν περιιδόντες — διέφθειραν. Neque verbis: εἰ μὲν νυν προεπύθοντο κ. τ. λ. desunt quae respondeant. Verbis enim aliquot, quae causam continent rationemque quasi reddunt priorum, interpositis (κατακληῖσαντες γὰρ ἂν — ἔλαβον ἂν σφραγας ὡς ἐν κύρτη), sequitur altera, quae opponitur periodo: νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδοκήτου κ. τ. λ.

μοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου ποιούμενον, οὐδ' ἂν, περι-
ιδόντες τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, διέ-70
σφθειραν κάκιστα. κατακληῖσαντες γὰρ ἂν πάσας
τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ
τὰς αἰμασιάς ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χεῖλα τοῦ
ποταμοῦ ἐληλαμένας, ἔλαβον ἂν σφεας ὡς ἐν κύρ-
9η. νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδοκίτου σφι παρῆσθησαν οἱ
Πέρσαι. ὑπὸ δὲ μεγάρθεος τῆς πόλιος, ὡς λέγεται 75
ὑπὸ τῶν ταύτη οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς
πόλιος ἐαλωκότων, τοὺς τὸ μέσον οἰκούντες τῶν

περιιδόντες τοὺς Πέρσας
ἐσελθεῖν] Verbo περιορᾶν hic
praeter consuetudinem partici-
pii loco adiicitur infinitivus. Sed
aliquoties hoc in nostro scripto-
re reperias. Vid. Matth. Gr.
Gr. pag. 1086 (not. 2).

τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας
ἐχούσας] ἐχούσας haud aliter
atque I, 180 eodem modo quo
alias dixit φερούσας. Confer
Matth. Gr. Gr. pag. 932. —
Quod ad particulam ἂν attinet,
bis collocatam, monuit Werfe-
rus (Actt. philoll. Mōnn. I, 2
pag. 249), primo loco positam
pertinere illam ad participium
(κατακληῖσαντες), altero loco
ad ipsum verbum finitum ἔλα-
βον.

ἔλαβον ἂν σφεας ὡς ἐν κύρ-
τη] κύρτη s. κύρτος, ut alii
dixere, est *nassa*, *fiscella* e *vi-*
minibus *texta*, in piscibus ca-
piendis usitata. „Cf. Heindorf.
ad Platon. Sophist. pag. 285.
Interpret. ad Theocrit. Idyll.
XXI vs. 9-11. Pollux in Ono-
mast. X, 36 §. 160 *caveam* ex-
ponit.“ Cr.

ὑπὸ δὲ μεγάρθεος τῆς πό-
λιος, ὡς λέγεται κ. τ. λ.] Est
structurae genus, quale ad I,
58 attigimus. Cr. hic addit Hein-
dorf. ad Platon. Sophist. p. 436.
Ad argumentum quod spectat,
scribit Aristoteles Polit. III, 2
pag. 341, A urbe iam tertium
diem capta, nondum illud omni-
bus incolis cognitum fuisse.
Quod ei, qui urbis magnitudi-
nem reputaverit (vid. ad I, 178),
haud improbable videbitur. In
reliquis cum Herodoto consentit
Xenophon, Cyropaed. VII,
5 §. 15, in eo unice dissentiens,
quod non fortunâ istud accidisse,
sed Cyri arte doloque praeparatum
narrat. Nec refragatur sacra scriptura.
Tu conf. Iesai. XXI, 5 ibiq. Gesen.
pag. 655, qui etiam Daniel. V,
5 citat. Wesselingius praeterea
huc refert Ierem. LI, 31. Festum
ipsum quale fuerit, nisi omnino
festum deorum quoddam dixerit,
vix accuratum definire liceat.
Confer Münster.: die Relig. d. Babylon. p. 67.

Βαβυλωνίων οὐ μανθάνειν ἑαλωκότας· ἀλλὰ (τυχεῖν γὰρ σφι ἐοῦσαν ὄρτην) χορεύειν τε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι, ἔς ὃ δὴ καὶ 80 τὸ κάρτα ἐπύθοντο, καὶ Βαβυλῶν μὲν οὕτω τότε πρῶτον ἀραίρητο.

192

Babylonica regio orientem aequat potentiae Asiae. Tritan-taechmes: artaba: equorum foetura: caues Indici.

Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τις ἐστι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἔς τροφήν αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρατιῆς διαραίρηται, πάρεξ τοῦ φόρου, γῆ⁸⁵ 2 πᾶσα ὅσης ἄρχει. δωδέκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἔς τὸν ἐνιαυτὸν, τοὺς τέσσερας μῆνας τρέφει μιν ἡ Βαβυλωνίη χώρα· τοὺς δὲ ὀκτῶ τῶν μηνῶν, ἡ λοιπὴ 3 πᾶσα Ἀσίη. οὕτω τριτημορίη ἢ Ἀσσυρίη χώρα τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίας· καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρας ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπήτην καλέουσι, ἔστι 91

οὕτω τότε πρῶτον ἀραίρητο] Altera vice Darius eam expugnavit, ut auctor est Noster III, 159. Prior haec urbis expugnatio incidit ex Larcheri calculis, in annum 538 a. Chr. n. Pro ἀραίρητο (capta, expugnata est Babylon) male olim ἀνάιρητο, quod alienam ab hoc loco sententiam efficit. Conf. Nostrum IX, 101. VII, 83, ubi itidem ἀραίρητο, forma Ionica ab ἀίρῆω. Conf., si tanti est, Matth. §. 168 not. 2.

Cap. CXCII.

οὕτω τριτημορίη ἢ Ἀσσυρίη χώρα τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίας] In lectione constituenda edd. recentt. secuti sumus. Magis a librorum vestigiis recedit vulgata lectio τριτημοιρίη χώρα, ubi omissum est

ἢ Ἀσσυρίη, quod quamquam ad sensum haud incommode abesse potest, tamen haud minus bene librorum vetustorum auctoritate retinebis. Namque constat, ab Herodoto terram *Babyloniam* atque *Assyriam* promiscue dici; cf. I, 178. 193. Rennelium in Geogr. Herodot. pag. 497.

τὴν οἱ Πέρσαι σατραπήτην καλέουσι] Quidam libri σατραπίτην. Sed III, 89 sine ulla lectionis varietate σατραπήτην. De Persarum *satrapis* plurima Barn. Brissonius de reg. Pers. princ. I, 168, cui quod ad nominis ipsius rationem attinet, adde not. nostram ad Ctesiae fragm. pag. 122. Summa rerum in provinciis erat penes hos magistratus, qui cum in omnibus ferme rebus pro arbitrio ac

ἀπασέων τῶν ἀρχέων πολλόν τι κρατίστη· ὄκου⁹⁰
 Τριτανταίχημ τῷ Ἀρταβάξου ἐκ βασιλέως ἔχοντι
 τὸν νομὸν τοῦτον, ἀργυρίου μὲν προσήει ἐκάστης
 ἡμέρης ἀρτάβη μεστή· ἡ δὲ ἀρτάβη, μέτρον ἐὸν
 Περσικόν, χωρεῖ μεδίμνου Ἀττικῆς πλεῖον χοίνιξι⁹⁵
 ἄτροισι Ἀττικῆσι. ἵπποι δὲ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίη, πάρεξ

voluntate suâ agerent, ipsi reges s. reguli fuisse videntur, summo Persarum regi vix inferiores potestate, divitiis atque luxurie. Ditissimos enim fuisse, vel hic locus declarat, nec alia huius rei desunt testimonia. Cf. Heeren. Ideen I, 1 p. 88. 481. 495. Unde haud mirum vel regis cognatis vel iis, qui ullo modo affinitate cum rege coniuncti fuerint, tales magistratus sive satrapias permitti solitas. Nec illud mirum, huiusmodi satrapas sive regulos haud raro a rege summo descivisse eiusque auctoritatem neglexisse, quo ipsi regnum sibi conderent. Sed talia ex orientalium regnorum indole et conditione, quae vel nostram ad aetatem haud mutata permansit, explicanda sunt.

ὄκου Τριτανταίχημ — τὸν νομὸν τοῦτον] In Persici satrapae nomine valde variant libri. Quod dedimus, auctoritate nititur ipsius Herodoti VII, 82. 121; quorum locorum in priori Tritantaechmes *Artabani*, non *Artabazi* filius nominatur. Sed in talibus, ubi proclivis est confusio, quidquam mutare aut certum pronuntiare velle, temerarium videri debet. — De ὄκου (*quum*) conf. ad I, 68.

ἀργυρίου μὲν προσήει — ἀρτάβη μεστή] De *Artaba*, quae et Persarum est mensura et Aegyptiorum, dixerunt Wesseling. ad Diodor. Sic. XX, 96 Wurm. de pond. ratt. p. 134. Sunt enim haud pauci scriptores, qui Artabam Attico medimno aequalem fere faciant, cum Herodotus accuratior tres addat choenices, ita ut una artaba LI choenices capiat. Aegyptia artaba dimidium fere Persicae continet, XXVI $\frac{2}{3}$ choenices Atticas. Ad nostras mensuras qui redigere velit, quingenta millia imperialium et quod excurrit (500,000 Reichsthaler) inveniet. Conf. Heeren. l. l. p. 481.

πάρεξ τῶν πολεμιστηρίων] Hanc cum Schweigh. reduximus lectionem, libris sic iubentibus, pro *πολεμιστέων*, quod ex Aldina receperat Wesseling. aliisque locis probare studuerat (Strabon. XV p. 1023 s. 698. Diodor. Sicul. II, 41). Sed hic potior esse debebat librorum auctoritas. Et conf. Herodot. V, 113. — In seqq. *ἀναβαίνειν*, uti *ὄχεύειν* (unde *ὄχενται*), de *equis* dicitur *admissariis*, monente Frommel. in Creuzeri Melett. III pag. 157 seq.

τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θη-
 λέας, ὀκτακόσιοι· αἱ δὲ βαινόμεναι, ἑξακισχίλια
 καὶ μύρια. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρσένων τού-
 5των εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτο δὴ
 τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσερες τῶν ἐν τῷ πε-
 δίῳ κῶμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἐοῦσαι ἀτελεές,
 τοῖσι κυσὶ προσετείχαστο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα
 μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἔοντα.
 Ἡ δὲ γῆ τῶν Ἀσσυρίων ὕεται μὲν ὀλίγῳ, καὶ τὸ
 ἐκτρέφον τὴν ῥίζαν τοῦ σίτου ἐστὶ τοῦτο. ἀρδόμε-
 νον μέντοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀδρύνεται τε τὸ λήιον, 5
 καὶ παραγίνεται ὁ σῖτος· οὐ, κατὰπερ ἐν Αἰγύπτῳ,
 αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀρούρας,

193

Ager Babylonius
 quomodo irrigetur:
 fertilissimus frugum, ar-
 borum sterilis:
 oleum ex sesamo:
 ex palma panes et vinum
 et mel.

τὰς θηλέας] Male quidam
 θηλείας; sed vid. Herodot. I,
 178 ibiq. not. III, 85.

κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν] De ca-
 nibus Indicis classicus Ctesiae
 locus in Indicc. Excerptt. §. 5,
 ubi vid. quae adnotavi p. 272
 seq. coll. 296. Sunt illi gran-
 diores forma ac structurâ et
 leonem vi aequare dicuntur, in
 terra quae nunc dicitur *Kabul*,
 ubi hodieque inveniuntur. Qui
 cum ad venandum essent maxi-
 me idonei, Persis, quos venatui
 valde deditos novimus, in
 deliciis fuerunt, ut magno nu-
 mero eos alerent et secum du-
 cerent, magnique omnino hoc
 canum genus aestimarent. Conf.
 Heeren. Ideen I, 2 pag. 214.

Cap. CXCIII.

ἡ δὲ γῆ Ἀσσυρίων ὕεται μὲν
 ὀλίγῳ κ. τ. λ.] Assyriam ter-
 ram haud aliam atque Babylo-

niam esse monuimus ad I, 192.
 Caeterum consentit in argumen-
 to ipso Strabo XV pag. 739 s.
 p. 1074, A coll. Rauwolf. Trav-
 els p. 152, quem citat Palm-
 blad. l. l. pag. 5. — De usu
 verbi ὕειν Valekenar. dixit ad
 II, 13. Invenitur passiva for-
 ma II, 13. 14. 22. III, 10.
 IV, 50. 198. — ὀλίγῳ datus
 est instrumenti, ubi si placet,
 substantivum intelligas licet;
 nam *paucis* (*pluviis* sc.) irrigari
 Assyriam Herodoti est sententia,
 has vero exiguas pluvias
 esse, quibus frumenti radix
 nutriatur; ad maturitatem se-
 getes perducit fluvii aquâ, non
 inundantis quidem arva, sed
 hominum operâ ad campos ir-
 rigandos deducti. Eodem mo-
 do Herodotum imitans Pausa-
 nias scripsit IV, 20 §. 3: ὕειν
 — πολλῶ, ubi male Clavier.
 proposuit πολύ. Sed vid. Sie-
 belis. ad h. l. pag. 134.

2 ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνηῖοισι ἀροόμενος. ἢ γὰρ Βαβυλωνίη χώρα πᾶσα, κατάπερ ἡ Αἴγυπτίη, κατατέμνεται ἐς διώρυγας· καὶ ἡ μερίστη τῶν διωρύχων ἐστὶ νηυσιπέρητος, πρὸς ἥλιον τετραμμένη τὸν χειμερινόν· ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφροῆτω, ἐς τὸν Τίγριν, παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἴ-

ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνηῖοισι] κηλωνηῖον exronunt γεράνιον i. e. *tollenonem* i. e. machinam rusticorum et olitorum ad exhauriendam e puteis aquam. Nos *Brunnenschwengel*. Vid. Pollux. in *Onomast.* VII, 143. Inde etiam bellica machina ob figuræ similitudinem sic dicitur. Plura Orelli ad *Aeneam Tactic.* pag. 289. De Euphratis inundationibus et canalibus ex hoc flumine ad agros irrigandos quatuor versus deductis comparentur primarii Strabonis loci XI p. 502 s. 767, A. XVI pag. 740 s. 1075, A. Plinii *Hist. Nat.* V, 20. Unde frequens huius regionis cum Aegypcia terra comparatio. Plura hanc in rem collegit Palmblad. in *Dissert. de rebus Babylon. et origg. Chald.* (Upsal. 1820) pag. 5 seq.

καὶ ἡ μερίστη τῶν διωρύχων ἐστὶ νηυσιπέρητος] Vulgo disiuncte edunt: νηυσὶ πέρητος. Libri vetustī coniunctim exhibent; nec aliter *ναυσιπέρατος* apud Dionys. *Halicarn.* *Antiqq. Romm.* III, 44. Breigerus in commentat. de difficc. quibusd. *Asiae Herodot.* p. 47 hunc canalem eundem esse suspicatur, quo nunc Euphrates in Tigrin feratur; esse enim illum magnum, navigando aptum

et tendere versus ortum solis hibernium, quae vera videatur directio, quā, infra Babylonem paulum inflexus, nunc Tigrin petat. *Cr. conferrī vult Ammian. Marcellin.* XXIV, 6 §. 1 ibique Vales. et Quatremère apud Bast. *Lettre critiq.* p. 14 not. Est enim idem canalis, qui annis regum (βασιλικῆ διώρυξ) dicitur, orientalibus hominibus *Naar-Malcha*, quod eodem redit, a Persis expugnata terra haud obrutus.

παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἴκητο] Satis notum est, quantum inter se discrepent veteres in loco indicando, ubi Ninus urbs sita fuerit. Herodotum secuti (II, 150) haud pauci scriptores ad Tigrin sitam esse affirmant, cum Diodorus (II, 3. 7 etc.) vel potius, quem ille exscribit, Ctesias ad Euphratem collocatam esse tradat. Quos ut conciliarent duplicem olim exstitisse dixerunt Ninum, alteram quae ad Tigrin, alteram quae ad Euphratem sita fuerit. Vide quae dixi ad Ctesiae fragmentum. pag. 391 seq., ubi virorum doctorum sententias recensui. His addi poterit Rennelius in *Geogr. Herodot.* pag. 498 ed. Bredow., qui Ninum sitam esse contendit e regione eius loci, qui nunc

3 κητο. ἔστι δὲ χωρέων αὕτη ἀπασέων μακροῦ ἀρίστη, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Δήμητρος καρπον ἐκφέρειν. 15
 4 τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειραῖται ἀρχὴν φέρειν, οὔτε συκῆν, οὔτε ἄμπελον, οὔτε ἐλαίην· τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐστὶ, ὥστε ἐπὶ διηκόσια μὲν τὸ παρὰπαν ἀποδιδοῦ· ἐπεὶ ἀν δὲ ἄριστα αὕτη ἑωυτῆς ἐνείκη, ἐπὶ τριηκόσια ἐκφέρειν. 5
 5 ρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσέρων εὐπετέως δα- 20
 6 κτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρον μέγαθος γίνεται, ἐξεπιστάμενος, μνήμην οὐ

dicitur *Mosul*, quippe ubi et nominis ipsius vestigia aedificiorumque rudera adhuc supersint. Sed Breiger. (Commentt. de difficill. Asiae Herod. pag. 52 sq.) orientales geographos sequi mavult, qui Ninum, quam *Esri-Ninveh* appellant, ad orientalem Tigris ripam sitam referant, ita ut, observantibus quoque recentioribus peregrinatoribus, ex adverso urbis Mosul recentioris, inter hanc et veterem Mosul Ninus sita fuerit.

ἔστι δὲ χωρέων αὕτη ἀπασέων μακροῦ ἀρίστη κ. τ. λ.] Quae Herodotus hic scribit de regionis fertilitate, de frumento copiosissimo, de arborum inopia, exceptis palmis, ea hodieque sic inveniri testantur scriptores recentiores ac peregrinatores. Nam terrae indole coelique et aeris temperie illud potissimum efficitur, accedente hominum operâ atque industriâ. Vid. Heeren. Ideen I, 2 p. 144

sq. Ritter. Erdkund. II p. 131. De frumento inprimis comparentur Strabo XVI p. 1077, D. Plinius H. N. XVIII, 17. Recentiorum peregrinatorum bina testimonia his adiciit Larcherus, Niebuhrii et Angli viri, Shaw.

οὐδὲ πειραῖται ἀρχὴν φέρειν] sc. αὕτη ἢ χώρα. Tu verte: ne conatur quidem omnino proferre s. producere. Sic ἀρχὴν II, 95. De ἐπὶ (ἐπὶ διηκόσια) conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1169 eundemque consul. pag. 857 ad verba ἄριστα αὐτῆ ἑωυτῆς.

ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρον κ. τ. λ.] Cenchrum monent esse *Panicum Miliaceum* L. coll. Theophrast. VIII, 3. *Sesamum* plerumque habent *Oriente* L., quamquam probabiliter *Indicum* esse monet Heeren. l. l. collat. Plin. H. N. XVIII, 10. „Consul. Schneider. ad Theophrast. V pag. 499.“ Cr.

ποιήσομαι· εὖ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς
τὴν Βαβυλωνίην χώραν, καὶ τὰ εἰρημένα καρπῶν
7 ἔχόμενα ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπίκται. χρέονται δὲ 92
οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦντες. εἰσὶ 26
δέ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον· οἱ
πλεῦνες αὐτῶν καρποφόροι, ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ
8 οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται· τοὺς συκέων τρόπον θε-

εὖ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπι-
γμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην
χώραν] Quae verba clare indicant,
Herodotum ipsum has terras visisse ac peragrasse, ut
supra ad I, 178 notavimus. —
Ad locutionem τὰ καρπῶν ἔχο-
μενα conf. I, 120.

ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποι-
εῦντες] Supplendum ex ante-
cedentibus ἐλαίῳ χρέονται. De
quo participiorum usu, ubi ab-
solute posita videntur, cum ver-
bum e praegressis mente repe-
tendum sit, conf. Matthiae Gr.
Gr. §. 556 not. 1 pag. 1093.
Olei ex sesamis parati Xeno-
phon quoque meminit, aliique
plures meminerunt, quos ad
Xenophontis locum in Cyri Ex-
pedit. IV, 4, 13 laudat Krügerus.
Alia quaedam e recentioribus
scriptoribus citat Heeren. l. l. —
Quae sequuntur, transcripsit
Athenaeus XIV p. 651, ubi conf.
Schweighaeuserum in Animadverss. t. VII
pag. 599. De palmis Cr. confert ea,
quae Niclas. citat ad Geoponicc. X,
4 init. Accuratiore dabit nobilissimus
de Minutoli in Nachträgen zu s. Reis. etc.
pag. 82 seqq.

οἱ πλεῦνες αὐτῶν καρποφό-
HERODOT. I.

ροι, ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶ-
νον καὶ μέλι ποιεῦνται] αὐ-
τῶν ex more dedimus pro vulg.
αὐτέων. — σιτία, quae Noster
e palmarum fructibus parari
scribit, eo refero, quod iam
Theophrastus atque Plinius panis
quoddam genus e palmarum
medulla confici tradunt. Ac
nostra aetate e palmis siccatis
massas quasdam valde pressas
(stark gepresster Teig) confici,
nomine *Schmotsch*, in Aegypto
observavit Vir illustris de Minu-
toli (Nachträge zu s. Reise p. 91
seq.) accurateque, ut omnia,
descripsit, allatis quoque his
veterum scriptorum locis. Idem
porro monet, e palmarum suc-
co, qui plane ut betulae siccus
apud Nostrates, vel incidendo
vel terebrando arbores percipia-
tur, vini quoddam parari genus,
cui nomen *Lakby* s. *Subia*. Fre-
quentius tamen tum e succo
tum e fructibus optimum acetum
aliudque vinum adustum (Brant-
wein) effici. Quod quo modo
fieri queat, vir eruditissimus
lucide exponit. Nec mirum,
vinaum e palmis etiam nunc in
Babyloniae veteris regionibus
parari, id quod testatur Hee-
ren. l. supra laud. pag. 146 not.

ραπεύουσι, τὰ τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τοὺς ἔρσενας 30
 Ἑλληνες καλέουσι, τούτων τὸν καρπὸν περιδέουσι
 τῆσι βαλανηφόροισι τῶν φοινίκων, ἵνα πεπαίνη τέ
 σφι ὁ ψῆν τὴν βάλανον ἐσδύνων, καὶ μὴ ἀπορήγῃ
 ὁ καρπὸς ὁ τοῦ φοίνικος. ψῆνας γὰρ δὴ φορέουσι
 ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, κατάπερ δὴ οἱ ὄλυνθοι.

Mel palmarum refert idem Heerenius probabiliter ad saccharum palmarium (*Palmenzucker*), qui e recenti palmarum succo conficiatur hodieque ab Arabibus saepe adhibeatur. Add. Minutoli l. I.

τὰ τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τοὺς ἔρσενας κ. τ. λ.] Ad τὰ ἄλλα mente repetendum: *Θεραπεύουσι*, ut ea sit Nostri sententia: „non solum in reliquis palmas colunt ficorum more (i. e. eo more, quo in Graecia fici coli solent), verum etiam fructum earum palmarum, quas Graeci masculas vocant, circumligant glandiferis palmis.“ Ut enim in Graecia *ψῆνες*, quae in feris ficis vivunt, immittebantur ficis mansuetis, quo fructus maturescerent, neque in terram deciderent, hoc modo etiam in palmis a Babylonis fieri Noster scribit, quum palmarum masularum fructum h. e. spadicem cum flore abscissum, eodem quo grossos ficis modo, alligent palmae foeminae, quo culices in flore spadicis nati femellae fructum subeuntes, eum maturent. Sed Herodoto adversatur Theophrastus in histor. plantarum II, 9 §. 5 p. 115 scribens, flores solos mascularum palmarum idem efficere in

femineis, quod a culicibus istis ficorum ferarum in ficis mansuetis efficiatur. Cuius indicium secuti viri gravissimi, Salmasius in Solini hist. pag. 938, 2, A. B et Bodaeus a Stapel, doctus Theophrasti interpres, in Herodotum invehunt, qui quod in caprificatione usus introduxerat, id imprudenter ad palmas transtulerit. Sed Herodoto, ut testi oculato, plus tribuendum esse quam Theophrasto ex aliorum narratione pendenti, persuasit Iul. Pontedera in Antholog. s. de flor. natur. (Patav. 1720) II, 32, ubi palmis in oriente fructiferis, ne palmulas ante maturitatem amittant, per hos *culices* s. *ψῆνας* succurri narrat. Idem affirmat Minutoli l. I. p. 87 seqq., qui de caprificatione palmarum, qualis nunc in Aegypto fit, accurate exposuit. Cr. nos amandat ad Geponic. X, 5 (coll. X, 4) ibiq. Niclas. pag. 651 (cuius verbis iam supra usus sum) et ad Ammian. Marcellin. XXIV, 3 §. 12 ibiq. Lindembrog. et Wagner. p. 71. Larcherus hac de re Plinii locum adscripserat in Hist. Nat. XV, 19 et Tournefort. in Voyage du Levant, Lett. VIII p. 338.

ψῆνας γὰρ δὴ φορέουσι ἐν

194 Τὸ δὲ ἀπάντων θῶμα μέγιστόν μοι ἔστι τῶν ³⁵Navium onerariarum ex Armenia venientium structura et ornatus.
 ταύτῃ, μετὰ γε αὐτὴν τὴν πόλιν, ἔρχομαι φράσων.
 2 τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ἔστι τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πο-

τῶ καρπῶ οἱ ἔρσενες] Apud Gaisfordium invenio: αἱ ἔρσενες; quod unde adscitum, nescio. Retinui igitur vulgatum οἱ ἔρσενες. ψῆνες quae nam fuerint animalia, non accuratius Noster designavit. Fuere ex antiquis, qui non pro animali sed pro ipso mascularum palmarum fructu haberent, ut Pollux, Hesychius atque ipse Theophylactus (Epist. XVIII) ab aliis erroris incusati, ab Wesselingio hactenus defensi, quod se vereri scribit, ut iusta sit illorum virorum in Grammaticos veteres actio. Ac potuit re vera tempus, uti fit, mutasse vocis significationem. Steriles enim palmae, notante Nicolas. ad Geoponic. X, 5 p. 651, non alium fructum ferunt, nisi flores; flores autem semen et culices continent. Laudat praeterea vir doctus Aristotel. de Plant. I, 6. Graecum animal, quod in ficis feris invenitur, describunt Aristoteles Hist. Animal. V, 32 et Theophrast. Hist. Plant. II, 8, 1. 2 ed. Schneid., ex quo ipso sua desumpsit Plinius in Hist. Nat. XVII cp. 27. Quibus Larcherus ea adiicit, quae hac de re scribit Pontedera l. l. II, 34 pag. 174 seq. Sed, monente eodem Larchero, quaeri sanequam poterit, utrum quod per Graeciam in ficis inveniat animal quodque vulgo appellatur ψῆν, idem quoque

sit existimandum, quod eodem nomine in palmis per orientem occurrat. Cui rei solvendae me quidem haud parem esse lubens confiteor. In Schneideri Lexico ψῆν redditur *Cynips* L., vernacule: *Gallwespe*. Heeren. l. l. pag. 146 not. id modo addit: „Es gehört zu dem *Cynips Psenes*.“ Nam Plinius minus accurate dicit *culicem*, Hist. Nat. XV, 19.

C a p . C X C I V .

ἔρχομαι φράσων] De locutione consul. Matthiae Gr. Gr. pag. 1106. — Paulo ante ordinem verborum cum recent. editt. mutavimus, scribentes μετὰ γε αὐτὴν τὴν πόλιν, quod libri ferebant. — In seqq. notanda orationis quaedam abundantia, de qua in universum monuit Matth. l. l. pag. 1104: τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ἔστι — ἔόντα κυκλοτερέα.

τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ἔστι κ. τ. λ.] Quae Herodotus hoc capite de navigiis hisce scribit ac de navigandi ratione, ea hodieque in usu esse omnia recentiores peregrinatores testantur. Nunc istiusmodi naves, quibus in Tigri navigando utuntur, nominantur *Kilet*. Vid. Heerenii Ideen I, 2 pag. 225, qui Porterum citat in itineralio II p. 259 accurate eas naves describentem. Oviuum pelles inflatas narrat substratas esse, quarum au-

ρενόμενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα, ἔόντα κυκλοτερέα, 3
 πάντα σκύτινα. ἑπεὶ γὰρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι, τοῖ-
 σι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι, νομέας ἰτέης
 ταμόμενοι ποιήσονται, περιτείνουσι τούτοισι διαφθέ- 40
 ρας στεγαστρίδας ἕξωθεν, ἑδάφους τρόπον, οὔτε
 πρόμνην ἀποκρίνοντες, οὔτε πρόρην συνάγοντες,
 4 ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες. καὶ
 καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀπιᾶσι
 κατὰ τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· 45
 μάλιστα δὲ βίκους φοινικῆτους κατάγουσι οἴνου
 πλέους. ἰθύνεται δὲ ὑπὸ τε δύο πλήκτρων, καὶ δύο
 ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστειώτων· καὶ ὁ μὲν ἕσω ἔλκει τὸ
 5 πλήκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ κάρτα

xilio naves ferantur. „Plurima
 de hoc navigiorum genere attulit
 Vales. ad Ammian. Marcellin.
 XXIV, 3 §. 11 pag. 70 ed. Wagner.
 Nam Ammiani aetate idem, qui
 antea, obtinuit mos.“ Cr. νομέας
 et hic et II, 96 costas navium
 Noster intellexit.

Qui sequitur locus de Armeniis,
 quorum omnino prima apud
 Nostrum mentio, ab Heerenio
 (Ideen I, 1 p. 189) adhibetur,
 quo mature iam Armenios cum
 Persis Babylonisve commercium
 instituisse probet.

ἀπιᾶσι κατὰ τὸν ποταμὸν φέρεσθαι] sc. τὸ πλοῖον: navigium
 (ita constructum) iam emittunt,
 ut secundo deferatur flumine.
 De structura loci, si quem illa
 offendant, conf. Matthiae Gr. Gr.
 pag. 1040. De forma ἀπιᾶσι
 (a verbo ἀφιέναι) ibid. pag. 395.

μάλιστα δὲ βίκους φοινικῆ-

τους κατάγουσι οἴνου πλέους] Malunt scribi φοινικῆτου, ut ad οἴνου referatur; de quo vini
 genere iam monuimus ad I, 193. Conf.
 Wesseling. ad h. l. et Reiz. in Praefat.
 pag. XXII. Sed vulgatam lectionem
 φοινικῆτους ad unum omnes libri cum
 retineant, nihil mutare ausus sum.
 Nec contra manuscr. auctoritatem
 quidquam mutatum vult, monente
 Cr., Dobraeus ad Aristophan. Plut.
 718. Et in terra, omni fere lignorum
 genere arboribusque, si a palmis
 discesseris, carente, qualem cap.
 193 Babyloniam fuisse et legimus
 et reapse comperimus, quid absonum
 palmarum e ligno dolia confici? Loquitur
 Noster hic de Armenia sive de iis
 regionibus, quae Babyloniam planitiem
 a septentrione proxime includunt;
 quarum quin similis fere fuerit conditio,
 quid dubitandum?

μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα, καὶ ἐλάσσω· τὰ δὲ μέγιστα 50
 αὐτῶν, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον ἔχει.
 ἐν ἐκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι
 ὁμῆσοι πλεῦνες. ἐπεὰν ὧν ἀπίκωνται πλείοντες ἐς
 τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νο-
 μείας μὲν τοῦ πλοίου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπ'
 ὧν ἐκήρυξαν· τὰς δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τοὺς 55
 7 ὄνους, ἀπελαύνουσι ἐς τοὺς Ἀρμενίους. ἀνὰ τὸν 93
 ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἶά τέ ἐστι πλείην οὐδενὶ τρό-
 πῳ, ὑπὸ τάχειος τοῦ ποταμοῦ. διὰ γὰρ ταῦτα καὶ
 οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθε-
 ρέων. ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται 60
 ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ
 ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσί ἐστι τοι-
 105 αὔτα. Ἐσθῆτι δὲ τοιγῆδε χρέωνται, κιθῶνι ποδηγε-

Corporum cultus
 apud Babylonios.

τὰ δὲ μέγιστα αὐτῶν] αὐ-
 τῶν e libris reposuimus. Vulgo
 αὐτέων. Mox ζωὸς utique
 praebent plurimi libri, unus
 ζωῶς, alter ζῶς, quod haud
 melius quam vulgatum ζῶς re-
 iiciendum. Gaisfordio vera vi-
 detur scriptura ζοός; ac talem
 re vera exstitisse formam pro-
 babile reddunt, quae Matthiae
 disputavit in Gr. Gr. pag. 247.
 Mianus huc contulerim σῶς, quod
 huius loci non esse monet
 Schweighaeuserus. — In seqq.
 ad διαθέωνται vid. quae de
 hoc verbo notata sunt ad I, 1.

τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπ'
 ὧν ἐκήρυξαν] Ita egregie
 e Schellershem. libro a Schwgh.
 restitutum esse persuasum ha-
 bemus. Vulgo τ. κ. πᾶσαν
 ἀπεκήρυξαν. Exempla huius
 tmeseos apud Nostrum haud

inuitatae exstant apud Matth.
 l. l. pag. 1189 seq., qui idem
 pag. 954 propter aoristi signi-
 ficationem consulendus. Est ve-
 ro ἀποκηρύττειν per praeconem
 (s. publice) vendere vel vendenda
 voci subiicere praeconis, ut mo-
 net Wesselingius, qui lectionem
 sua aetate a Gronovio vulga-
 tam ἀπενεκήρυξαν in ἐπανε-
 κήρυξαν (insuper sub praecone
 vendebant) mutatam voluerat.
 Sed praestat a Schweigh. repo-
 sita lectio.

ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ
 οὐκ οἶά τέ ἐστι πλείην κ. τ. λ.]
 Idem adhuc in Tigri fieri affir-
 mant. Conf. Ritter. Erdkunde
 II pag. 127 coll. 126.

Cap. CXCv.

ἔσθῆτι δὲ τοιγῆδε χρέωνται
 κ. τ. λ.] Haec omnia fere retu-

καὶ λινέω· καὶ ἐπὶ τοῦτον ἄλλον εἰρίνεον κιθῶνα
 ἐπενδύει, καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβαλλόμενος,
 ὑποδήματα ἔχων ἐπιχώρια, παραπλήσια τῆσι Βοιω- 65
 2 τῆσι ἑμβάσι. κομῶντες δὲ, τὰς κεφαλὰς μίτρησι
 3 ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγίδα
 δὲ ἕκαστος ἔχει, καὶ σκήπτρον χειροποίητον· ἐπ'

lit Strabo XVI p. 745 s. 1082, A in eo uno ab Herodoto dissentiens, quod de comis, quas Babylonii alant, narratur.

κιθῶνι ποδηνεκεί λινέω κ. τ. λ.] Non ex lino tantum confectas indicari vestes observat Heerenius Ideen I, 2 pag. 205, verum ex *gossypio* quoque. Quod vestidni genus, quo Babylonii ab Herodoto dicuntur usi esse, cum vix convenire videatur regioni, aërique tam calido, utique hac vestes luxui magis ac fastui quam necessitati inservisse videntur. Sunt vero nobilissimae ac per omnem fere antiquitatem celebratae Babyloniorum texturae, tapetes, alia id genus, de quibus conf., ne plura, Heerenium l. l. p. 206 seqq. coll. 245 seq. De luxurie Babyloniorum aliquot locos infra afferemus ad I, 199. Hoc loco illud addam, adhuc in lapidibus, quales per Babylonis urbis ruinas inveniuntur, conspici Babylonios homines, triplici hoc vestimento pileoque in altum ducto indutos. Atque ipsis Thebis Aegyptiacis detexerunt nuper in hypogeis quatuor Babyloniorum imagines, qui haud aliter vestiti atque ornati sunt atque Herodotus describit. Conf. Münter. Relig.

d. Babylon. pag. 97, qui etiam Daniel. III, 21 atque Ezech. XXIII, 15 hanc in rem citat.

ἄλλον εἰρίνεον κιθῶνα ἐπενδύει] Male olim scriptum εἰρίνεον. Correxerit Schweigh. — Transitum Herodoti a plurali (χρέωνται) ad singularem numerum (ἐπενδύει) notarunt Wesselingius ad h. l. et Matth. Gr. Gr. p. 587. Conf. I, 197.

παραπλήσια τῆσι Βοιωτῆσι ἑμβάσι] Hinc Strabo l. l. dicit ὑπόδημα ἑμβάδι ὅμοιον. Atque ἑμβάδες proprie feminarum dici soleas neminem fugit. Conf. Polluc. Onomast. VII, 85. 87. Caeterum optime huc facit Dicaearchi locus (vid. Creuzeri Melett. III p. 190), ubi de Thebanis mulieribus earumque vestitu scribens, hoc quoque addit: ὑπόδημα λιτὸν, οὐ βαθὺ, φοινικοῦν δὲ τῆ ἡροῖα καὶ ταπεινόν· ὑσκλητόν δὲ, ὥστε γυμνοῦς σχεδὸν ἐκφάγεσθαι τοὺς πόδας. Unde satis patet, cur Babylonios soccos cum Boeoticis Noster contulerit.

σφρηγίδα δὲ ἕκαστος ἔχει, καὶ σκήπτρον χειροποίητον] Gemmis ad annulos signatorios Babylonios usos esse magnumque commercium earum instituisse per omnem fere Asiam

ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεστι πεποιημένον ἢ μῆλον, 70
4 ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ αἰετός, ἢ ἄλλο τι. ὄνευ γὰρ
ἐπισήμου οὗ σφι νόμος ἐστὶ ἔχειν σκήπτρον. αὕτη
μὲν δὴ σφι ἄριστις περὶ τὸ σῶμα ἐστὶ.

196 Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε καταστέαται. ὁ μὲν σο- Legem de puel-
lis pulchris in
matrimonium
vendendis et de-
formibus ex eo
pretio dotandis,
φώτατος ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέραν, τῷ καὶ
2 Ἰλλυριῶν Ἐνετοῦς πυνθάνομαι χοῆσθαι. κατὰ κώ-75

satis constat. Plura Heeren. l. l. pag. 208. 211 seqq. et I, 1 pag. 98. Quod de baculis arte factis Noster refert, illustratur Theophrasti loco in Hist. Plant. V, 6. In Indiae enim insula, cui nomen Tylos, arbor invenitur, unde pulcherrimi exsecantur baculi. Conf. Heeren. l. l. pag. 246. De *Bambi* arundine minime cogitandum, obstante Theophrasti loco l. — ἄριστις ad corporis pertinet cultum vestiendique rationem.

Cap. CXCVI.

ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέραν κ. τ. λ.] Haec utique ex orientis more, etiamnum per Asiam obtinente, quo connubia emtione, venditione, non mutuo animorum affectu, contrahantur, diiudicanda esse, monet Heyne in Commentat. societ. Gotting. XVI pag. 34, similemque morem Getarum memorat ex Pompon. Mela II, 2. Herodoteis cum verbis confer Strabonis verba, qui haec addit, in quaque tribu tres viros integritate conspicuos venditioni praefectos fuisse. Sed ille pro vulgari confusione Assyriis istum morem adscribit.

Eadem ferme Nicolaus Damascen. p. 293 s. pag. 152 seq. Orell. coll. Aelian. V. H. IV, 1, ubi Perizon. aliarum gentium similes mores enarrat.

τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοῦς πυνθάνομαι χοῆσθαι] Quo Herodoti iudicio de Illyrica Enetorum origine eo magis insistendum, iudice Nieuburio in Hist. Roman. I pag. 172 ed. sec. (I p. 109 ed. prior), quo Illyricum regem illis imperasse scribit Servius ad Virgil. Aen. I, 242. Atque per omnem fere australem Italiae oram Illyricarum nationum vestigia reperiuntur. Quae tamen uberius persequi huius loci non est. Conf. infra V, 9, ubi item *Enetorum* mentio, ad quem locum plura dabimus. „Hoc loco unum memoramus archiepiscopum Mohileviensem (ad Borysthenem), Stanislaum Siestrencewicz de Bohusz, Venetorum origines explicantem in libro: Recherches historiques sur l'origine des Sarmates, des Esclavons et des Slaves, Petropol. 1812. Qui per Scythas anno 1455 a. Chr. n. ex Asia superiore (Media, Assyria) in Paphlagoniam indeque in alias terras delatos cen-

apud victos de-
fuisse, meretri-
ciumque a tenui-
oribus fieri coe-
pitum.

μας ἐκάστας ἀπαξ τοῦ ἔτεος ἐκάστου ἐποιέετο τάδε.
ὡς ἂν αἱ παρθένοι γινοίατο γάμων ὠραῖαι, ταύτας
ὄκως συναγάγειεν πάσας, ἕς ἕν χωρίον ἐσάγεσκον
3 ἁλέας· περίξ δὲ αὐτάς ἴστατο ὄμιλος ἀνδρῶν. ἀνι-
στὰς δὲ κατὰ μίαν ἐκάστην κήρουξ πωλέεσκε, πρῶ- 80
τα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων· μετὰ δὲ, ὄκως
αὕτη εὐροῦσα πολλὸν χρυσίον προηθείη, ἄλλην ἀνε-
4 κήρουσσε, ἢ μετ' ἐκείνην ἔσκε εὐειδεστάτη. ἐπωλέ-
οντο δὲ ἐπὶ συνοικήσει. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαί-
μονες τῶν Βαβυλωνίων ἐπίγαμοι, ὑπερβάλλοντες 85
ἀλλήλους ἕξωνέοντο τὰς καλλιστενοῦσας· ὅσοι δὲ
τοῦ δήμου ἔσκον ἐπίγαμοι, οὗτοι δὲ εἶδος μὲν οὐ-
δὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ ἀλ-

set *Slavos*, quos ipsos prisci dixerint *Henetos*, postea *Antos*. *Henetorum* s. *Enetorum* nomen ductum esse ab ἀνήτος, *clarus*, *illustris*, in eoque prorsus congruere nomini *Slavny*, quod et ipsum sit *clarus*, *illustris*.“ *Cr.*

ὡς ἂν αἱ παρθένοι γινοία-
το] Libris scriptis invitis olim
legebatur *γενοίατο*, quod tue-
tur censor in *Ephemm. Ienn.*
1817 nr. 164 pag. 373. —
Valcken. pro ὡς ἂν maluit ὦν
ἂν, quo minime opus. Wer-
fero in *Actt. phill. Monacc. I*
p. 84 scribendum videtur: ὡς
ἂν, αἱ παρθένοι κ. τ. λ., ut
ἂν pertineat ad ἐσάγεσκον, re-
petitam quandam actionem de-
clarans.

κατὰ μίαν ἐκάστην] μίαν
cum recentt. recepi pro μίην.
— De usu praepositionis *κατὰ*
et hoc loco et in antecedentibus

(κατὰ κόμας ἐκάστας) confer
Matth. Gr. Gr. p. 1155.

πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστά-
την ἐκ πασέων] ἐκ praeter mo-
rem genitivo hic additum bene
notat *Matth. pag.* 641. — Mox
cum recentt. edd. dedimus:
ὄκως α ὕ τ η, ubi vulgo ὄκως
α ὕ τ ἦ.

ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμο-
νες κ. τ. λ.] ἔσκον formam im-
perfecti ab Herodoto usurpari
in rebus s. actionibus iteratis,
monet *Matth. Gr. Gr. pag.* 414.
— εὐδαίμονες sunt *divites*, ut
V, 8. Hinc Solonis quoque
εὐδαιμονίη supra I, 32 et cf.
nott. ad I, 33. De particula-
rum iunctura μὲν δὴ — δὲ vid.
Werfer. in *Actt. phill. Monacc.*
I, 1 pag. 92.

οἱ δ' ἂν χρήματά τε — ἐλάμ-
βανον] De particula δὲ repe-
tita conf. Werferi *Disputt. in*
Actt. philoll. Monacc. I, 1 p. 93
seqq., qui plures similes e No-

5 σχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ διεξέλθοι
 ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, 90
 ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφεστάτην, ἢ εἴ τις ἀντέων ἔμ-
 πηρος ᾗε, καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλοι,
 ἐλάχιστον χρυσίου λαβῶν, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὃ
 6 τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑπισταμένῳ προσεκέετο. τὸ δὲ ἂν
 χρυσίου ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων· καὶ
 οὕτω αἱ εὐμόρφοι τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἐξε- 95
 7 δίδουσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα ὅτε 94
 βούλοιο ἕκαστος οὐκ ἐξῆν, οὐδὲ ἄνευ ἐγγυητέω
 ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον προιάμενον, ἀλλ' ἐγγυ-
 ητὰς χοῖν καταστήσαντα, ἢ μὴν συνοικήσειν αὐτῇ,
 οὕτω ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμφεροίατο, ἀποφέρειν

stro collegit locos. Add. Siebel. ad Pausan. IX, 13 §. 2, qui recte monet hac subiecti repetitione (οἱ δὲ), praecedente negatione, orationis perspicuitatem adiuvare et a nobis reddi posse: *sondern er, sie.* — ἂν imperfecto indicativi additum explicat Matth. pag. 1198.

ὡς γὰρ διεξέλθοι ὁ κήρυξ πωλέων] Vulgo edunt: ὡς γὰρ δὴ οἱ ἐξέλθοι. Sed iam dudum viri docti monuerunt, legendum esse διεξέλθοι, quod inde merito recepit Schweigh., ita tamen ut particulam δὴ retineret, quam nos cum Gaisfordio abiecinus. Sic quoque Herodotum scripsisse censet Wyttenbachius in Selectt. hist. p. 354, ubi locum ita transtulit: „— quum enim ad finem pervenisset, negotium finisset, vendendarum formosissimarum praeco; quum praeco venditione formosissimas permeasset.“ Lau-

dat dein III, 11. II, 143, alia, quibus verbi usus ac significatio melius perspicitur, p. 448.

ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφεστάτην] De ἂν modo dixi; de forma superlativi ἀμορφεστάτην cf. supra I, 8. 133, ubi similia quaedam. Ad formam ἀνίστη adhibe Matth. l. l. pag. 394. In seqq. lubenter cum recentt. edd. recepinus προσέκεετο pro vulg. προσέκειτο, et paulo inferius ἐκέετο pro ἔκειτο; conf. Matth. p. 467.

ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα κ. τ. λ.] De voce ἐκιδόναι conf. supra ad I, 93. — Mox libros unice secuti scripsimus ἐγγυητέω pro vulgato ἐγγυητέων, quod commendatur sequenti plurali ἐγγυητὰς.

οὕτω ἀπάγεσθαι] Sic dederat Iac. Gronovius e Mediceo, quem post plerique secuti sunt. Quum vero in aliis libris exstet οὕτω ἂν ἀγέσθαι, id ipsum

8 τὸ χροσίον ἐκέετο νόμος. ἐξῆν δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλ-1
θόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νυν
κάλλιστος νόμος, οὗτός σφι ἦν· οὐ μέντοι νῦν γε
9 διετέλεσε ἐών. ἄλλο δὲ τι ἐξευρήκασι νεωστὶ γενέ-
σθαι, ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτάς, μὴδ' ἐς ἐτέρην πό-
λιν ἄγωνται· ἐπεὶ τε γὰρ ἀλόντες ἐκακώθησαν καὶ 5
οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις τοῦ δήμου, βίου σπανί-
197 ζων, καταπορνεύει τὰ θήλεα τέκνα. Δεύτερος δὲ
σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεστήκεε. τοὺς κά-
μνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέουσι· οὐ γὰρ δὴ
2 χρέωνται ἡτροῦσι. προσιόντες ὦν πρὸς τὸν κάμνον-10

197
Lex de aegrotis
in foro expouen-
dis.

reposerunt Schweighaeuserus et Gaisfordius; quibus lubenter obtemperassem, modo quae his sit vis particulae ἄν, intelligere possem. Quare dedi ἀπαγεσθαι, quod idem intactum reliquit Matthiae. — De οὔτω eleganter, participiis vel ipsis periodis praegressis, postposito laudant I, 94. II, 92. 100 etc. „Plura Wytttenbachius ad Platon. Phaedon. p. 164 seq. Heindorf. ad Gorg. p. 209 seq. Taylor. ad Demosthen. Midian. p. 628 Reisk.“ Cr.

ἄλλο δὲ τι ἐξευρήκασι νεωστὶ γενέσθαι] i. e. aliud quiddam excogitarunt, quod nunc in usu est, ne illis (puellis) iniuriam inferrent neve istae alias in urbes abducerentur. „Ad verba ἐξευρήκασι — γενέσθαι haud sine fructu adhibebis Matthiae Gr. Gr. pag. 1051. — In seqq.: ἵνα μὴ ἀδικοῖεν — μὴδ' — ἄγωνται eodem modo Nostrum variantem invenimus, quo supra I, 185.

καταπορνεύει τὰ θήλεα τέκνα] Idem vocabulum eadem in re de Lydis I, 94 init. Caeterum Heynius l. l. p. 35 contendit, Babylonii cum egestate potissimum adacti fuerint ad pravum huncce morem vulgandorum puellarum corporum, non communem omnium feminarum morem fuisse, sed tantum pauperem et deformium; haud aliter atque apud Lydos, ubi, quae Noster narrat I, 93 de hominibus ex plebe egenis intelligenda sint.

Cap. CXCVII.

τοὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέουσι] Eadem Strabo XVI pag. 1082 s. pag. 746 Cas. coll. Plutarch. Moral. II pag. 1128, E. Ex hisce autem rudia artis medicae primordia haud pauci repeti posse existimant, quos citant Almelo-veen. ad Strabon. l. l. et Davis. ad Maxim. Tyr. Diss. XIIp. 540.

τα, συμβουλευούσι περὶ τῆς νοῦσον, εἴ τις καὶ αὐ-
 τὸς τοιοῦτο ἔπαθε, ὁκοῖον ἔχει ὁ κάμων, ἢ ἄλλον
 3 εἶδε παθόντα. ταῦτα προσιόντες συμβουλευούσι, καὶ
 παραινέουσι ἄσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίην
 4 νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ παρεξελ-15
 θεῖν τὸν κάμνοντα οὗ σφι ἔξεστι, πρὶν ἂν ἐπέιρηται

198 ἦντινα νοῦσον ἔχει. Ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλιτι. θρη-

Sepultura et lu-
 ctus: vir et mu-
 lier ante concu-
 bitum et post
 quid faciant.

ὁκοῖον ἔχει ὁ κάμων] Ita rescripsimus cum Schweigh. et Gaisf. pro ὁκοῖον ἂν ἔχοι ὁ κάμων. Iisdem auctoribus etiam infra in fin. capitis scripsi ἔχει pro ἔχη, probante Werfero in Actt. philoll. Monacc. I, 2 pag. 256.

καὶ παραινέουσι ἄσσα αὐ-
 τὸς ποιήσας κ. τ. λ.] De ἄσσα conf. I, 138. In reliquis ver-
 bis transitus est e plurali (πα-
 ραινέουσι) in singularem (αὐ-
 τὸς ποιήσας ἐξέφυγε), similis
 fere ac supra I, 195 init.

Cap. CXCVIII.

ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλιτι] Iu-
 re hoc ad condiendorum cada-
 verum morem, non Aegyptiis
 solis verum aliis quoque vete-
 rum populis usitatum refert Zoë-
 ga de obelisc. pag. 268, ad-
 dicens de Babylonis Strabonis
 testimonium l. l., ubi haec le-
 gimus: θάπτουσι ἐν μέλιτι κή-
 ρη περιπλάσαντες. De Magis
 ac Persis supra vidimus ad I,
 140, qui cerâ oblitum cadaver
 conduit. Similia quaedam ad-
 dit Zoëga, in quibus testimo-
 nium Beniaminis Tudelensis,
 qui in regione Haoulam a Per-
 side ad ortum saeculo duodeci-

mo post Chr. n. scribit mortuos
 non sepeliri sed acromatibus
 condiri sindonibusque obtegi.
 Et quod Alexandri Macedonis
 corpus ab Aegyptiis Chaldaeis-
 que suo more curatum narrat
 Curtius (X, 10), id alii melle
 servatum prodiderunt. Causam
 moris in eo positam credimus,
 quod aequae ac Persae ignem
 cadaverum ustione contaminari
 noluerunt. Quare loculos ossi-
 bus repletos, eo loco inventos,
 ubi regia Babyloniorum arx fuisse
 censetur, ad Babylonios vete-
 res refert Münterus l. l. p. 77.
 Id unum dubitationem movere,
 quis existimet, quod in superio-
 ribus aedium contignationibus
 loculi fuerint reperti. Sed po-
 terat utique moris Babylonici
 esse, ut quam diutissime mor-
 tuorum cadavera secum in ae-
 dibus retinere studerint, in-
 deque etiam cerâ aut melle, quo
 illa conservarent diutius, con-
 siderint. Alia vasa iisdem fer-
 me in regionibus detecta et hu-
 manis ossibus haud combustis
 repleta ad Persas referre mavult
 Münterus l. l. Conf. I, 140
 ibiq. not. Equidem unum istud
 addo, veteres melle cadavera,
 quae servari voluerint, condi-

2 νοι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις
 δ' ἂν μιχθῆ γυναικὶ τῆ ἑσωτοῦ ἀνῆρ Βαβυλώνιος,
 περὶ θυμὴμα καταγιζόμενον ἴζει· ἐτέρωθι δὲ ἡ γυν- 20
 3 νῆ τῶντὸ τοῦτο ποιέει. ὄρθρου δὲ γενομένου, λούν-
 ται καὶ ἀμφοτέροι· ἄγγελος γὰρ οὐδενὸς ἄψονται
 πρὶν ἂν λούσωνται. ταῦτὰ δὲ ταῦτα καὶ Ἀράβιοι
 ποιεῦσι.

199

Ὁ δὲ δὴ αἰσχιστος τῶν νόμων ἔστι τοῖσι Βα-

Lex turpissima
 de cultu Mylit-

disse; quod Agesilai exemplum
 commonstrat. Quem mortuum
 cerâ circumfuderunt, „quod
 mel non habebant,“ ut scribit
 Cornelius Nepos in Agesil. 8
 §. 7, ubi vid. Bos. Alia dabit
 Crenzer. in Commentt. Herodd.
 pag. 362.

περὶ θυμὴμα καταγιζόμε-
 νον ἴζει] i. e. *thuri incenso ad-*
sidet sc. sacra peragens lustran-
 di causa. Hinc male olim πυ-
 ρὴ pro περὶ, cuius loco Hein-
 sius ad Polluc. Onomast. I, 76
 ed. Iungerm. coniecerat *παρά*.
 Caeterum morem eundem Stra-
 bo attigit XVI p. 1087, B s.
 p. 745 Cas. Nec alio referunt,
 quod in epistol. Ieremiae (Ba-
 ruch. V, 43) mulieres dicuntur
θυμιῶσαι τὰ πίτυρα s. *furfu-*
res fumigare. Conf. Heyne in
 Commentatt. soc. Gotting. XVI
 p. 31 seq. Münter. die Relig.
 d. Babylon. pag. 74 not. 1. E
 recentioribus Ioann. Spencerus
 (Legg. Hebr. I, 8 pag. 257)
 similem lustrationis ritum apud
 Hebraeos commemorat et utrum-
 que ex Aegypto arcessit. Grae-
 cum in his praeceptum suppedi-
 tabit Hesiodus in Opp. et D.
 734, ad quem locum nonnulla

alia huc facientia adscripta
 Graevius in Lectt. Hesiodd.
 cap. 16. Egregiam Theanus,
 Pythagoricae mulieris, respon-
 sionem, cum de his interroga-
 retur, servavit Stobaeus in Ser-
 mon. LXXII p. 443 coll. Dio-
 gen. Laert. VIII, 43 ibiq. Me-
 nag.

Cap. CXCIX.

ὁ δὲ δὴ αἰσχιστος τῶν νό-
 μων ἔστι κ. τ. λ.] Quae refert
 hoc capite Herodotus, pariter
 narrantur a Strab. XVI p. 1081
 coll. Aelian. V. H. IV, 1. In-
 primis vero huc facit Iesaiae lo-
 cus in Epistol. (Baruch. VI, 42.
 43 ibiq. interprett.). Nostra
 aetate, ut alios taceam, accu-
 ratius in Herodoti narrationem
 inquisivit Heynius in Commen-
 tat. societ. Gotting. tom. XVI
 pag. 30 seqq.: „*De Babylo-*
niorum instituto religioso, ut
mulieres ad Veneris templum
prostarent.“ Ubi hoc posuit vir
 doctus: antiquos Babylonios,
 teste ipso Herodoto (I, 196),
 nuptias puellarum publicâ ven-
 ditione parasse solitos esse; qui
 mos cum in desuetudinem abi-
 isset, coepisse illos filias ad

βυλωνίοισι ὅδε. δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίην ἴξο-25^{tae, Veneris As-}
byriae.

quaestum corpore faciendum adigere; inde demum hunc esse ortum morem, ex quo pudoris primitias deae ad templum obtulissent. Cum enim puellis corpore vulgando dos fuisset paranda, inventam esse opportunitatem, ut quaestum maiore cum licentia et opimiore mercede facerent; ad templum illas condesse, instituto hoc quippe in religionem verso, ut Veneri corpus suum consecrare viderentur puellae. Conf. p. 36. 37 l. l. Quae eatenus dubitat Heerenius (Ideen I, 2 p. 204 seq.), quod ad matrimonii ac nuptiarum quasi initia unice referatur turpis iste mos; ipse magis ad commercii rationes et hominum peregrinorum multitudinem, qui in urbem confluerint eam ipsam ob causam, illud referri posse existimat. Neque omnino e corruptis Babyloniorum moribus eorumque libidinibus hunc morem explicari posse aut origines cepisse, quivis, me vel non animadvertente, sentiet. Ad ipsam enim religionem pravasque de diis conceptas opiniones respiciendum esse, ubi haec et talia legimus, vix dubitandum, cum, quantum ad furorem haec ipsa homines Asiaticos adegerint, nemo nesciat rituum ac religionum Asiae superioris et inferioris (quam minorem vulgo dicimus) paulo peritior. Occurrunt in istarum gentium religionibus ac sacris alia haud minus turpia, quam quae de Milyttae

cultu Noster memoriae prodidit. Antiquissimum fuisse per Asiam turpem istum atque impudicum morem, testis est liber Mosis III, 19 vs. 29. De *Phoenici-bus, Cypriis*, aliis gentibus, quas religione non admodum diversa cum reliquis Asiae gentibus coniunctas quodammodo invenimus, simillima instituta scriptorum veterum testimoniis firmata ipse attulit Heynius l. l. pag. 37 seq., quae repetere non attinet. Confer imprimis Creuzerum in Symbol. II p. 24. 26 seqq. Iam vero Babylonios eo magis proclives fuisse ad hanc lasciviam, quo ad omne voluptatum atque libidinum genus effusi erant, facile credam Münstero in libro de relig. Babylon. p. 73 seq. De luxurie Babyloniorum vulgo laudant Curtium de exped. Alexandr. V, 1 ibique Freinshem. Add. Heeren. l. l. p. 202 Gesen. ad Iesai. XLVII, 1 pag. 105 ibiq. hos locos: Ies. 14, 11. Ier. 51, 39. Daniel. 5, 1. Add. Palmblad. l. l. p. 27 seqq. 32 seqq. Ipse Heynius l. l. pag. 39, ut haec instituta reciperentur a populis, bina fuisse censet inter causas huius moris respicienda, contentum virginitatis puellarum et profectas vulgi a pravis religionibus opiniones. Quarum tamen alterum ex altero ipso enatum esse, facile poterit intelligi.

πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίην
 ἴξομένην ἐς ἴσον Ἀφροδίτης]
 De structura praepositionis ἐς

μένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆ-
ναι ἀνδρὶ ξείνω. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιεύμεναι
ἀναμίσγεσθαι τῆσι ἄλλησι, οἷα πλούτῳ ὑπερφρουέ-
ουσαι, ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρησι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ

in hisce vid. I, 14 ibiq. not. — Quod ἱρὸν hic vocatur, infra dicitur *τέμενος*, ut apud Strabonem quoque eadem in re XVI pag. 1081, C invenitur, cum septum ipsius aedis sit intelligendum, vel ut Münterus l. l. pag. 78 suspicatur, ἄλσος sive lucus sacer, qui templum circumdabat. Namque hoc templum haud dispar fuisse videtur iis, quae Ascalone et Paphi eidem Veneri consecrata erant. Illic quoque lucum sacrum invenimus, quo reliqua templi aedificia inclusa fuere. Vid. Münter. l. l. pag. 55. Simili modo simili in re τὸ ἱρὸν atque τὸ *τέμενος* occurrit infra II, 64 coll. II, 155. 156. 170. 178. — *γυναῖκα* hic simpliciter *nulierem*, *virginem* denotare, Heynio l. l. p. 32 visum est, quamquam in dubium nuper vocavit Heeren. l. l. p. 204, qui ipsas feminas in templo prostitisse censet, minime virgines innuptas, quippe quae Herodoto fuissent *παρθένοι*, ut supra I, 196. Contra quem Münterus l. l. pag. 74 propter communem aliorum quoque populorum consuetudinem *puellas* intelligi mavult. — *Ἀφροδίτη* quae sit, infra ipse indicat his verbis: *Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι*, eodem modo quo supra I, 131: *καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην Μύ-*

λιττα, ubi conf. quae adscriptissimus. Ipsa dea, quae summa Iovi summo s. Belo apud Babylonios adstat, Gesenio (Excurs. ad Iesai. tom. II p. 337 seqq.) Venus esse videtur planeta, quae eadem fere sit *Anaitis*, et *Anahid* Persarum, Phoenicumque *Astarte*, praesertim cum istud sidus geniis incoli ferant, qui ad voluptates, libidines, alia id genus, homines seducant. Quod optime cum turpi huius Mylittae apud Babylonios cultu convenire putat. Alia edocuit Münterus cum his coniuncta et consentanea, quae de Belo illum tradere supra ad I, 181 vidimus; vid. die Relig. d. Babylon. pag. 20 seq. Quodsi enim Bel summus deus *Sol* fuisse perhibetur, summa coeli regina ac dea, omnium rerum genitrix ac parens *Luna* utique fuisse censetur, Venus eademque *Mylitta*. Cuius vel ipsum nomen huc quadrat. Est enim *𐤀𐤒𐤕𐤁* i. e. genitrix, omnium parens; vel etiam *𐤀𐤒𐤕𐤁* domina, *δέσποινα*. Unde explicandum, quod I. Laur. Lydus scribit, Veneri apud Phoenices nomen fuisse *βῆλιτις*. Haec Münterus tum h. l. tum ad Iulium Firmicum de profau. relig. error. cap. 3 pag. 12, quibus adde Palmbladii sententiam ad I, 131 notatam.

ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρησι

ἰρὸν ἐστᾶσι· θεραπιήη δέ σφι ὀπισθεν ἔπεται πολ-
 3 λή. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσι ὧδε. ἐν τεμένει Ἄφρο-30
 δίτης κατέαται, στέφανον περὶ τῆσι κεφαλῆσι ἔχου-
 σαι θώμιγγος, πολλαὶ γυναῖκες· αἱ μὲν γὰρ προσ-
 4 ἔρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. σχοινοτενέες δὲ διέ-
 ξοδοὶ πάντα τρόπον ὁδῶν ἔχουσι διὰ τῶν γυναι-
 5 κῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα 95
 ἔπειαν ἴζηται γυνή, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἔς 36

ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἰρὸν ἐστᾶ-
 σι] Sustuli comma, quo vulgo
 verba πρὸς τὸ ἰρὸν ab antece-
 dentibus, ad quae eodem iure
 pertinent quo ad sequens ἐστᾶ-
 σι, seiungebantur. — καμάρη
 est aedicula s. domuncula vehi-
 culo imposita, in qua tectus
 sedeat, qui vehatur. Confer
 Wesseling. ad Herod. IV, 69
 et Hemsterhus. ad Aristophan.
 Plut. pag. 369. A Grammaticis
 Graecis explicatur ἡ ἐπὶ τῆς
 ἀμάξης σιηνή. Nos: ein be-
 deckter Wagen. „Quare apte
 cum nostro Kammer comparat
 Kanne (über d. Verwandtschaft
 d. Griech. u. Deutsch. Sprach.)
 pag. 24 not.“ Cr.

κατέαται, στέφανον περὶ
 τῆσι κεφαλῆσι ἔχουσαι θώ-
 μιγγος, πολλαὶ γυναῖκες] κα-
 τέαται pro καθήνται in tertia
 plural. perfect. hinc notat Mat-
 thiae Gr. Gr. pag. 463. — θώ-
 μιγξ explicatur funis, funicu-
 lus; sic σχοινίον quod Nostro
 dicitur I, 26, Polyaeus VI, 50
 et Aelianus V. H. III, 26 red-
 dunt per θώμιγγας, notante
 Wesselingio. Verum vix intel-
 ligetur, quid sibi velit στέφα-
 νος θώμιγγος s. corona funiculi.

Quare Heynius l. l. p. 31 not.
 exponit vittam s. fasciam in fu-
 niculi modum tortam, plexilem;
 Suidam citans, qui reddit λε-
 πτόν σχοινίον. Münsterus l. l.
 vertit: eine wie mit Fäden ge-
 wundene Krone. Equidem nil
 discernam.

σχοινοτενέες δὲ διέξοδοι
 πάντα τρόπον ὁδῶν ἔχουσι]
 i. e. transitus viarum directi (s.
 ad rectam lineam quasi secti,
 facti) quaquaversus tendunt. Ubi
 πάντα τρόπον absolute accipio,
 ut I, 189 ἔχειν intransitive ac-
 cipiendum, ut I, 189. 190. Ge-
 nitivum ὁδῶν e scholio in textum
 irrepsisse suspicatur Schweigh.
 — σχοινοτένεις διέξοδοι Mün-
 tero l. l. sunt: mit Schwiiren
 eingefasste Gänge. Sed iudice
 Heynio (l. l. pag. 31) hoc ita
 intelligendum, ut unaquaeque
 mulier funiculo praetento tan-
 quam inclusa sederit, eoque
 etiam referendum, quod in Ie-
 rem. Epist. vs. 43 legitur, se-
 dere ad vias mulieres περιθε-
 μένας σχοινία; quae de corol-
 lis plexilibus, quibus caput fue-
 rat ornatum, vix bene intelli-
 gi possint. Tu conf. I, 189.

τὰ οἰκία, ἢ τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τα
 βρούνατα, μυχθῆ ἕξω τοῦ ἱεροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ
 εἰπεῖν τοσόνδε· „Ἐπικαλέω τοι τὴν θεὸν Μύλιττα.“
 7 Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. τὸ
 δὲ ἀργύριον μέγαθος ἐστὶ ὅσον ὦν· οὐ γὰρ μὴ⁴⁰
 ἀπόσῃται· οὐ γὰρ οἱ θέμις ἐστὶ· γίνεται γὰρ ἱερὸν
 8 τοῦτο τὸ ἀργύριον. τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἔπε-
 ται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾶ οὐδένα. ἔπειτ' ἀπο-
 σιωσαμένη τῇ θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ⁴⁵
 τῷ τούτου οὐκ οὕτω μέγα τί οἱ δώσεις ὡς μιν
 9 λάμψαι. ὅσαι μὲν νυν εἶδεός τε ἐπαμμέναι εἰσὶ
 καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δὲ ἄμορ-

ἐπικαλέω τοι τὴν θεὸν] τοι
 i. e. σοὶ, tibi, tuam in gratiam,
 ut tibi propitia adsit dea. Noli
 cum Heynio l. l. pag. 32 intel-
 ligere ἐπὶ σοὶ, i. e. tua causa.

τὸ δὲ ἀργύριον μέγαθος ἐστὶ
 ὅσον ὦν] i. e. pecunia quantu-
 lacunque fuerit. Conf. 11, 22.

οὐ γὰρ μὴ ἀπόσῃται] i. e.
 neque enim (mulier pecuniam)
 reiciet, repudiet. Quod Mat-
 thiae in Gr. Gr. pag. 728 edit.
 prioris, probante Werfero in
 Actt. philoll. Monacc. I p. 228,
 hic corrigere volebat ἀπόσεται,
 satis iam ipsi prohibebant libri
 vetusti, in vulgata lectione con-
 spirantes. Nec eandem post
 Matthiae fuisse sententiam, in-
 de colligo, quod in altera Gram-
 maticae editione Herodoteum
 locum omisit (pag. 987) aori-
 stumque etiam post οὐ μὴ ferri
 posse docet (p. 988 seq.). Ver-
 bum ἀποθεῖσθαι aspernari ali-
 quot exemplis illustravit Werfe-
 rus l. l. pag. 229.

ἀποσιωσαμένη τῇ θεῷ] i. e.
 mulier, quae huic Veneris reli-
 gioni satisfecerit, s. quae de-
 juncta fuerit hac religione. Sunt
 verba Wyttenbachii in selectt.
 histt. p. 354, ubi simul eam
 verbi ἀφοσιουῖσθαι docet esse
 significationem: aliquid religio-
 nis causa facere, non ex animi
 sententia, nec uberius, sed par-
 ce, ut saltem religioni satisfiat.
 Conf. IV, 154 ibiq. Valckenar.
 Alia excitavi ad Plutarch. Alci-
 biad. pag. 239.

καὶ τῷ τούτου — λάμ-
 ψαι] τῷ τούτου i. e. inde
 ab eo tempore, pro τὸ ἀπὸ τού-
 του. Crasin notavit Matthiae
 Gramm. Gr. p. 122, qui idem
 pag. 472 de forma λάμψαι
 consuli poterit.

ὅσαι μὲν νυν εἶδεός τε ἐπαμ-
 μέναι εἰσὶ καὶ μεγάθεος] ἐπαμ-
 μέναι εἶδεος καὶ μεγάθεος sunt
 forma ac magnitudine praeditae
 mulieres, formosae, quae spe-
 ciem sibi aptam et quasi con-

φοι αὐτέων εἶδι, χρόνον πολλὸν προσμένουσι, οὐ
 δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλήσαι· καὶ γὰρ τριέτεα
 10 καὶ τετραέτεα μετεξέτεροι χρόνον μένουσι. Ἐνιαχῆ⁵⁰
 δὲ καὶ τῆς Κύπρου ἐστὶ παραπλήσιος τούτῳ νόμος.

200 Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι οὗτοι κατεστέα-
 2σι. Εἰσὶ δὲ αὐτῶν πατριαὶ τρεῖς, αἱ οὐδὲν ἄλλο
 σιτεύονται εἰ μὴ ἰχθῦς μῦνον· τοὺς ἐπεὶ τε ἂν θη-
 ρεύσαντες ἀνήνωσι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε.⁵⁵
 3 ἐσβάλλουσι ἐς ὄμιον, καὶ λεήναντες ὑπέροισι, σῶσι

Trium tribunal
 victus, placen-
 tae ac panes ex
 pisce.

nexam habent, sive staturam
 aptam iustamque. Sic infra
 VIII, 105: *παῖδες εἶδος ἐπαμ-
 μένοι sunt pueri forma s. veni-
 state praediti*. Explicuit Wes-
 selingius, ita ut coniecturae
πεπαμμέναι (pro *ἐπαμμέναι*) ni-
 hil sit opus. Adsentitur Wyt-
 tenbach. in selectt. hist. p. 355
 vertens: *quae igitur participes
 sunt pulcritudinis, cum ἐφά-
 πτεσθαί τινος sit: aliquid at-
 tingere, aliquá re potiri, prae-
 ditum esse aliqua re, nec tamen
 omnino, sed aliquantum*.

καὶ γὰρ τριέτεα καὶ τετραέ-
 τεα — μένουσι] Non continuum
 hic tempus indicari arbitratur
 Heynius l. l. p. 33, sed certos
 fuisse dies festos, quibus ad re-
 ligionem solvendam templum
 mulieres adierint.

ἐνιαχῆ δὲ καὶ τῆς Κύπρου
 — νόμος] Quod quibusdam
 Cypri locis eundem morem ob-
 tinere Noster scribit, id testa-
 tur Athenaeus XII p. 516, B,
 narrans Cypros in more habuisse
 ἐταιρισμῶ τὰς ἑαυτῶν κό-
 ρας ἀφοσιῶν. Quocum conf.
 quae de Amathusiis Paphisque

HERODOT. I.

collegit Moursius in Cypr. I, 8.
 II, 15. Haec adnotat Wesse-
 lingius. Tu praeterea confer
 Creuzerum l. supra l.

Cap. CC.

νόμοι — κατεστέασι] De
 forma κατεστέασι conf. Matth.
 Gr. Gr. pag. 358. — Mox cum
 Gaisf. bis scripsi αὐτῶν pro
 αὐτέων. Conf. de hoc loco
 Strabon. XVI p. 1082, B s.
 p. 746 ed. Cas., qui pro πα-
 τριαὶ vulgari sermone exhibet
 φρατρία. — Simile quoddam
 de aliis quibusdam Asiae genti-
 bus memoriae prodidit Arrian.
 Indic. 29 §. 11. 12. Magis
 vero illud nos advertere debet,
 quod Syris vulgo sancti habe-
 bantur pisces, indeque non ede-
 bantur, quod idem Babylone
 obtinuisse vix dubium videtur.
 Quare inferioris tantum condi-
 tionis homines piscibus edendis
 se dedisse, reliquos abstinuisse
 censet Münter. l. l. pag. 34. 35.

σῶσι διὰ σινδόνης] *incernunt per linteum*. Nam σῶσι,
 monente Etymol. Magn. p. 710,

διὰ συνδόνας· καὶ ὅς μὲν ἄν βούληται αὐτῶν, ἅτε μάξαν μαξάμενος ἔχει· ὁ δὲ, ἄρτου τρόπον ὀπτήσας.

201

Imminet Cyrus Massagetis.

Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέργαστο, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς, πέραν τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ οἳ τινες καὶ Σκυθικὸν

202

Araxes fluvius: eius insulae: insularum qui mos vivendi.

λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι. Ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Ἰστροῦ· νή-

41, dictum pro σήθουσι, ut νῶσιν pro νήθουσιν.

ἅτε — ἔχει] ἔχει habet sc. pisces siccatos, dein in mortario contusos atque sic in unam massam redactos; quibus alius sic fruitur, ut tanquam massam subegerit, alius ut panis ad instar coxerit. Ante ἅτε suppleri potest ὁ μὲν.

Cap. CCI.

ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι] De Massagetis plura I, 204. 215, ubi singula illustrabimus. Pertinere vero videtur haec gens ad nomades illos, qui extra Persici regni fines i. e. ultra Iaxartem vagabantur, quique modo Saccae, modo Scythae, modo Tartari, nec hodie fere una eademque appellatione vocantur. Scythas fuisse Massagetas aequae atque Issedones, illorum vicinos, et utramque gentem ad Mongolorum stirpem, quam nunc dicimus, pertinuisse, vix dubium. Vid. potissimum Heeren. Ideen I, 2 pag. 291 seqq.

coll. Rennel. Geogr. Herodot. pag. 411 seq. 470 seqq. 473 seqq. — De Issedonibus conf. infra IV, 26 coll. et Ammian. Marcell. XXIII, 6. Rennel. (l. I. pag. 435 seq.) illic eos habitasse censet, ubi nunc praecipua est sedes gentis *Calmuccorum*, ac ditio quae dicitur τῶν *Oiguren* s. *Juguren* s. *Eluth*.

οἰκημένον δὲ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς] Hoc Schweigh. monente ita accipiendum: gentem Massagetarum incolere regiones ad orientem (in partibus orientalibus) *sitas*.

Cap. CCII.

ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Ἰστροῦ] Haec ita intelligenda, ut Herodotus, qui haec ex aliorum auditione accepit retulitque, diversas ac discrepantes spectaverit opiniones (Graecorum sc. suae aetatis), quarum aliae Araxem Istro maiorem, aliae minorem perhiberent. Magis quaesitum videtur, si Niebuhrio auctore (de geograph. Herodot.

σους δ' ἐν αὐτῷ, Λέσβῳ μεγάθεα παραπληθείας, 65
 2 συχνὰς φασι εἶναι. ἐν δὲ αὐτῆσι ἀνθρώπους, οὐ
 σιτέονται μὲν ῥίζας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παντοίας·
 καρπούς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξευρημένους σφι ἐς
 φορβὴν κατατίθεσθαι ὠραίους, καὶ τούτους σιτέ-
 3 εσθαι τὴν χειμερινήν. ἄλλα δὲ σφι ἐξευρηθῆσαι δέν- 70
 δρα, καρπούς τοιούσδε τινὰς φέροντα, τοὺς, ἐπεὶ
 τε ἂν ἐς τὸ αὐτὸ συνέλθωσι κατὰ εἶλας, καὶ πῦρ
 ἀνακαύσωνται, κύκλῳ περικυζομένους ἐπιβάλλειν ἐπι
 τὸ πῦρ· ὄσφραϊνομένους δὲ καταγιζομένου τοῦ καρ- 96
 ποῦ τοῦ ἐπιβαλλομένου, μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ, κα-
 4 τάπερ Ἑλλήνας τῷ οἴνῳ. πλεῦνος δὲ ἐπιβαλλομέ- 75
 νου τοῦ καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι· ἐς δ' ἐς ὄρ-
 χησίην τε ἀνίστασθαι, καὶ ἐς αἰοιδὴν ἀπικνέεσθαι.
 5 τούτων μὲν αὕτη λέγεται δίαίτα εἶναι. Ὁ δὲ Ἀρά-

in Commentatt. societ. Beroli-
 nens. edit. 1816 pag. 222) ma-
 iorem dici fluvium statuas, pro-
 pterea quod insulas Lesbo fere
 pares magnitudine contineat,
 eundemque minorem, quod
 Herodoto ille vix tantum spa-
 tium, quantum Ister, permeare
 visus fuerit.

τούτους σιτέεσθαι τὴν χει-
 μερινήν] Supplendum ὠρην,
 monente Schaefero ad Lambert.
 Bos. Ellips. L. Gr. pag. 577.
 — In seqq. cum Schweigh. et
 Gaisf. scripsi εἶλας pro vulg.
 εἴλας. Conf. supra I, 73 et
 Rose Inscriptt. pag. 413.

καὶ πῦρ ἀνακαύσωνται] Si-
 milem quandam Scytharum con-
 suetudinem Noster memorat IV,
 75; nostrum vero locum, iudi-
 cante Valckenario, respexit
 Maxim. Tyr. Dissert. XXVII,

6. — De ὄσφραϊνεσθαι verbi
 structura cum genitivo confer
 Matth. §. 349 not. 3. — ἐς ὃ
 usque dum, donec, ut supra I,
 93. 98. 191. — Ad verbum
 διέλαβε in seqq. conf. I, 190
 in it. atque argumenti causam
 cap. 190 et antecedens 189.

ὁ δὲ Ἀράξης ποταμὸς ῥέει
 μὲν ἐν Ματιηνῶν κ. τ. λ.] E
 vetustis scriptoribus attigit haec
 Strabo XI pag. 803 s. 531 ed.
 Casaub. Callisthenemque addit
 in his Herodoti rationem esse
 secutum. Recentiori aetate val-
 de disceptatum de Araxis fluvio
 deque eius fontibus atque cur-
 su ex mente Herodoti, quem in
 nonnullis lapsum esse quidam
 contendunt. Quod si enim Ara-
 xis fontes in Matienis fuerint,
 ut scribit Herodotus, flumen il-
 lud Mediae (aut Armeniae) ad-

ξῆς ποταμὸς ὄρει μὲν ἐκ Ματινηῶν, ὄθεν περὶ ὁ

scribendum esse censet Wesselingius; quocum minime convenire, quod sedes Massagetarum atque Issedonum longe extra Mediae fines sint, nec omnino ullum in Media flumen, quod tot ostiis mari Caspio iungatur. Reliqua congruere vult fluvio *Volgae*, qui multis ostiis in Caspium mare sese infundat, insulasque hic praebet magnas. De quo eodem fluvio sermonem esse IV, 11, ubi Scythae Asiam olim incolentes, a Massagetis pulsati, trajecto *Araxe* fluvio, in fines Cimmericorum abiisse dicuntur, Schweighauserus aliique affirmant. Verum iisdem viris doctis auctoribus, nostro in loco aliter statuendum est, cum minime probabile sit, ad *Volgam* usque penetrasse *Cyrum*. Laudat Schweighauser. trium Academicorum Parisiensium disputationes (in *Mémoires de l'Acad. d. Inscript.* t. XVI pag. 69 — 85), quorum unus, de la Nauze, Herodoti *Araxem* nullum alium esse vult, nisi *Armeniae* illum fluvium, qui vulgo sub *Araxis* nomine sit notus, quique ab occidente in Caspium mare influat. Contra quem et de Guignes (p. 76 sqq.) et Danville (p. 79 seqq.) tum alia monuerunt, tum illud etiam evicerunt, hunc Herodoti *Araxem* ad orientem Caspii maris esse quaerendum. Quare *Oxum* esse statuerunt; in quo plures sibi assentientes nacti sunt, quorum unum tantum memorare iuvat, Breigerum (Comment.

de difficill. quibusdam Asiae Herodot. pag. 58 — 66) longa disputatione idem evincere studentem. Assensus est illi nuper Heyse in *Quaest. Herodott.* I pag. 102. Rennelius (*Geograph. Herodot.* pag. 467 seqq. ed. vernacul.) Herodoti narrationem de *Araxe* confusam dicit, ut in qua bina flumina diversa, *Iaxartem* et *Oxum*, confusa et permixta esse appareat. Quae enim singula de utroque accepisset Herodotus, ea in unum a scriptore translata et quidem in id flumen, quod notissimum atque celeberrimum, *Cyri* imperium a Massagetis seiunxisset. Unde concludit, *Oxum* quidem probabiliter magnum esse illum fluvium, qui in Caspium mare se infundat; insulas, paludes ac stagna forsitan referri posse ad lacum hodie sub nomine *Aral* notum et ad fluvium (quem seriores vocant) *Iaxartem*, quocum olim forsitan *Oxus* iunctus aliquo modo fuerit. In eo autem aperte lapsus Noster (si Rennelium audis l. l.), quod *Araxis* fontes in *Matiensis* (quae ipsa est terra *Kurdistan*, intra *Mediam* atque *Armeniam*) collocat, eique cursum tribuit orientalem. *Araxem* enim illum, qui ex *Armenia* provenit ac de quo obscura tantum scriptori nostro notitia, cum eo *Araxi*, qui ab oriente maris Caspii fluit, confudit. Haec Rennelius, adversus quem Herodoto patrocinatur Bredow in *Uranolog. Herodot. Specimin.*

Γύνδης, τὸν ἐς τὰς διώρυχας τὰς ἐξήκοντά τε καὶ 80
τριηκοσίας διέλαβε ὁ Κύρος· στόμασι δὲ ἐξερεύ-
γεται τεσσαράκοντα, τῶν τὰ πάντα, πλὴν ἑνὸς, ἐς

pag. XXVIII cursum Araxis persequens et varios de eo Herodoti locos recensens. Fontes Araxis esse dicit secundum Herodotum in regione a mari Caspio non longe remota australi unaque occidentali. Herodoti vero error haud difficilis explicatu illi videtur. Alios enim narrasse, fluvium magnum, quem antiqua voce Tartarica *Ras, Aras* vocarint, montibus Matienis effusum mari Caspio misceri, alios contra dixisse fluere per terram a Caspio mari orientem versus sitam in Massagetarum terminis magnum fluvium, quem eodem nomine *Aras* vocarint, quemadmodum in Africa quodvis flumen maius dicatur *Nilus*, in Suecia *Elbe*. Graecos inde concludit confudisse utrumque fluvium et pro uno eodemque habuisse. Post Rennel. ad Wesselingii partes se applicuerunt Larcherus, alii, quos citat Heyse l. l. pag. 102 not. 106. Gallum doctum de la Nauze secutus est Mannert. in Geogr. Gr. et Romm. IV pag. 87. 90. V, 2 pag. 209 seq. Disputavit etiam nonnulla Niebuhr. l. l. p. 222; quae quid ad Herodoti locum illustrandum faciant, non satis perspicere possum. Malim equidem ab eorum partibus stare, qui *Araxem*, cuius hic mentio fit, haud alium esse statuunt atque *Iaxartem*, cum *Oxus* apud Herodotum *Acis* nomine desi-

gnetur, et reliqua Nostri verba ad Iaxartem potissimum nos ducere videantur. Tu vid. Kephaldem de Histor. Casp. maris pag. 357 seqq. in primis p. 371 seq. coll. pag. 269 seqq. Heeren. Ideen I, 2 p. 292. Ritter. Erdkunde II p. 658. 848. Cui sententiae firmandae illud adiicit Schweighaeuserus, ad *Iaxartem* memorari urbem a Cyro conditam, nomine *Κυρέσχατα*, de qua Cellar. in Geograph. Antiq. III, 21 pag. 834. 836. Illud etiam addi poterit, Araxis nomine plures orientis fluvios insignes esse; quippe appellativum primitus fuisse videtur nomen, pluribus dein fluviiis tributum. Conf., ne plura, Heeren. l. l. I, 1 pag. 55 et Ritter. l. l. p. 658. Facilis vero confusio, quam vix Noster effugisse videtur, cum Araxis fontes in Matienis esse hic scribat, itidemque IV, 40 orientem versus eum fluere tradat. Haec enim non ad *Iaxartem* seriorum, quo reliqua de Araxe Herodoteo pertinent, referri poterunt. Sed vidit hoc iam Rennelius probavitque Heyse l. l. coll. Dahlmann. Herod. pag. 142. Szabo Descript. Pers. imper. pag. 44 seq.

στόμασι δὲ ἐξερεύγεται τεσσαράκοντα] Quae ostia dicit Herodotus, *fluvii* dicuntur Straboni l. l. scribenti *σχιζέσθαι τὸν Ἀράξην εἰς τεσσαράκοντα*

6 ἔλαά τε καὶ τενάγεια ἐκδιδοῖ. ἐν τοῖσι ἀνθρώπους
κατοικῆσθαι λέγουσι λιθῦς ᾧμους βιτεομένους,
ἔσθῃτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φωκέων δέσμασι.
7 τὸ δὲ ἐν τῶν στομάτων τοῦ Ἀράξεω ῥέει διὰ κα-85
8 θαροῦ εἰς τὴν Κασπίην θάλασσαν. ἡ δὲ Κασπίη
θάλασσα, ἔστι ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ

ποταμούς; id quod, si Bredowii sententiam supra laudatam (p. XXXI) amplectaris, non omnino contra verum Herodoti sensum dictum videatur. Qui idem Bredowius (p. XXX) optime monet, numerum *quadraginta* pro orientalium more hic indefinitum esse, quò magna omnino copia declaretur. Conf. quae iam supra ad I, 163 monuimus ex eodem Bredowio. Quapropter in eo non insistendum, quod Strabo *duodecim* tantum esse dicit ostia, Ptolemaeus *tria*, quodque vel recentiores geographi in his maxime variant. Vix enim illi satis attenderunt frequentes fluviorum commutationes in illis regionibus; unde satis patet, non eandem omnibus temporibus fuisse istorum locorum rationem, nec semper eadem fuisse ostia, sed maxime pro temporibus diversis diversa illa et numero et loco. Vid. quae monuit Dureau de Lamalle in *Geographie physique d. mer noire* etc. pag. 188 not. — Monet praeterea Schweighaeuserus, minime eam esse Herodoti sententiam, quasi *per quadraginta ostia in mare Caspium influat ille amnis*, quum diserte ille doceat, *caeteros alveos in palu-*

des et lacunas exire, nonnisi unum in mare influere. Ex quo satis apparere vult, *ἐρεύγεσθαι* non *de ostiis in mare se exonerantibus* debere accipi, sed *de rivis e quadraginta orificiis scaturientibus et magna vi erumpentibus*, ut apud Pindar. Pyth. I, 40. — *τενάγεια* sunt *paludes, lacunae*, ut VIII, 129.

ἐν τοῖσι ἀνθρώπους κατοικῆσθαι] Sic meliores libri. Vulgo *κατοικεῖσθαι*. — Ad *νομίζοντας* in seqq. cf. I, 130. ῥέει διὰ καθαροῦ] Wesseling. suppleri iubet *τόπον*, ut fluvii hoc ostium unum intelligatur *per minime turbidum et limosum labi*, cum reliqua ostia in paludes stagnaque lutosa evolverentur. Sic infra IV, 53 de Borysthene: *ῥέει τε καὶ θαρὸς παρὰ θαλαροῦσι*. Quare non placet, quod Schweigh. *διὰ καθαροῦ* commodius intelligi putat: *per loca, ubi nullum obstat impedimentum*; coll. VII, 183 et Aristoph. Eccles. 320.

ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα, ἔστι ἐπ' ἑωυτῆς κ. τ. λ.] Satis haec evincunt, eximia Nostrum huius maris scientia prae ceteris fuisse instructum. Nam reliqui vulgo tradidere, ex oceano septentrionali Caspium mare influere, quà de opinione plura Casaubon. ad

ἑτέρῃ θαλάσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἑλληνας ναυτίλλονται
πᾶσαν, καὶ ἡ ἕξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς
καλομένη, καὶ ἡ Ἐρυθρῇ, μία τυγχάνει ἐοῦσα.

203 Ἡ δὲ Κασπίη, ἔστι ἑτέρῃ ἐπ' ἑωυτῆς· ἐοῦσα μῆκος ⁹⁰Mare Caspium:
Caucasus mons,
et eius incolarum
quae vita.
μὲν πλόου, εἰρεσίῃ χρωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμε-

Strabon. XI pag. 507 s. 773. Voss. ad Pompon. Mel. III, 5, 16, quos laudat Wesselingius. Magis ad Herodotum faciunt Aristotel. Meteorol. II, 1 et Diodor. Sicul. XVIII, 5 et quae Kephhalides disputavit, de Hist. Casp. mar. p. 65. Hinc Ptolemaeus primus fertur in tabulis notasse verum ambitum huius maris. — Conf. Bredow. Uranolog. pag. XXVII seq. — Ad locutionem ἐπ' ἑωυτῆς conf. Herod. I, 142. 203 init. Matthiae Gr. Gr. pag. 1163.

τὴν μὲν γὰρ Ἑλληνας ναυτίλλονται πᾶσαν] Indicat mare, quod intra columnas Herculeas est, *mediterraneum* mare, quod supra I, 185 dicebatur ἡδε ἡ θάλασσα, Graecis maxime nota et navigata. Sequitur iam *Oceanus Atlanticus* sive mare, quod extra Herculis columnas est, ac denique *Oceanus Australis* s. magnum istud mare, quod Asiam a meridie alluit, Herodoto hic orientalium ex more nuncupata ἡ ἔρυθρη; quod cave de sinu Persico solo capias, ut I, 180, ubi vid. not. Conf. Rennel. in Geogr. Herod. pag. 462. Schlichthorst. in Geograph. Afric. Herodot. pag. 18. Dahlmann. in Herodot. pag. 83. Sequitur vero inde, Herodotum minime dubitare quin circumna-

vigari Africa possit, cum Australem Oceanum iunctum dicat mari Atlantico et, quod inde proficiscitur, mari mediterraneo. Quae de Caspio mari Noster scribit, iis bene utitur Heerenius (Ideen I, 2 pag. 311) de commercio veterum gentium in his regionibus instituto disserens. Herodotus ipse hoc mare utrum adierit ac navigarit, in quaestionem vocavit Heyse (Quaest. Herodott. I pag. 106), ipse in Breigeri sententiam accedens, Caspium mare Nostro omnino non conspectum esse, aut certe non omnem eius circuitum, minime vero borealem partem. Neque cuiquam, qui Herodoti narrationem attente perlegerit, dubium erit, Herodotum eo usque non pervenisse, quamvis accurate quantum licuit, de his inquisivisse itidemque retulisse existimandus sit.

Cap. CCIII.

ἡ δὲ Κασπίη — ἐοῦσα μῆκος μὲν πλόου — ὁκτὼ ἡμερέων] Bredowio in Uranolog. Herod. p. XXVIII si fides, longitudinem Herodotus intellexit ab occidente ad orientem, pro uti iam veteribus visum, docente Eustath. ad Dionys. Perieget. 720. Add. Kephhalides l. l. p. 68, qui hoc modo omnia fore consona pronuntiavit. Sed Renne-

ῥέων· εὖρος δὲ, τῇ εὐρυτάτῃ ἐστὶ αὐτῇ ἕωυτῆς, 2ὀκτῶ ἡμερέων. Καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἐσπέρην φέρουτα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος παρατείνει, ἐὼν οὐρέων καὶ πλήθει μέγιστον, καὶ μεγάθει

lius in Geograph. Herodot. pag. 459 seq. ed. vernac. nimias mensuras esse contendit, eumque errorem, ad nostra usque tempora propagatum, inde fluxisse, quod lacum, cui nunc *Aral* nomen, probabiliter Caspii maris partem opinati essent. Longitudinem Caspii maris ex Herodoti mente esse 150 miliarium geographicorum, latitudinem octoginta miliarium; cum revera longitudo istius maris sit centum sexaginta miliarium, latitudo in septentrionali parte triginta duorum et unius dimidiati, in meridionali viginti quatuor miliarium. Add. Szabo Descript. imper. Persic. p. 53. Sed cave Herodotum ipsum erroris incuses; quem optime tuitus est Dureau de Lamalle in Geographie physique de la mer noire etc. (Paris 1807) chap. XXVII pag. 184—195. Vix enim dubium esse comonstrat, deserta ista atque planities arenosas, quae nunc intersunt inter Caspium mare et lacum Aral, magnam partem ad istud ipsum mare olim pertinuisse, temporum vero decursu terrā atque arenā fluvii advectā cum reliquā terrā continenti ita fuisse coniunctas, ut mox maris undae penitus recesserint. Magnas omnino illic commutationes in fluviorum cursu ipsiusque ter-

rae continentis indole atque conditione accidisse rerum naturalium curiosi affirmant. Vide quae affert Gallus doctus l. l. et potissimum quae egregia hanc in rem disputat Ritterus in Erdkunde II p. 648. Semper enim illic terrae superficiem mutari observant, idque potissimum cognosci in terra quae magis magisque fiat sicca et dura, decrescente aquarum copia; quo fieri, ut in dies lacus diminuantur, paludes ac stagna exsiccantur, solumque fiat durius ac firmius. Conf. etiam Kephaliides l. l. pag. 158 seqq. 219.

τῇ εὐρυτάτῃ ἐστὶ αὐτῇ ἕωυτῆς] De locutione vid. ad I, 193. — Quae sequuntur verba sic intellige, ut ab occidente mons Caucasus praetendatur Mari Caspio, sive ut Schweighaeuserus expressit: *ei parti huius maris, quae ad occidentem spectat, Caucasus mons praetenditur.*

ἐὼν οὐρέων καὶ πλήθει μέγιστον, καὶ μεγάθει ὑψηλότατον] οὐρέων cum Schweigh. et Gaisf. dedimus pro vulgato ὀρέων. Ad argumentum loci apte comparant Aristotelem in Meteorol. I, 13: ὁ δὲ Καύκασος μέγιστον ὄρος — — καὶ πλήθει καὶ ὕψει et paulo post: τοῦ δὲ πλήθους (σημειῶν) ὅτι πολλὰς ἔχει ἔδρας, ἐν αἷς ἔθνη

ὑψηλότατον. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παν-95
τοῖα ἐν ἑαυτῷ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ πάντα
3 ἀπ' ὕλης ἀγρίης ζῶντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα
τοῖσδε ιδέης παρεχόμενα εἶναι λέγεται, τὰ τρίβον-
τάς τε καὶ παραμίγοντας ὕδωρ, ζῶα ἑαυτοῖσι ἐς
τὴν ἐσθῆτα ἐγγράφειν· τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλύνε-1
σθαι, ἀλλὰ συγκαταγερῶσθαι τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ, κα-
4 τὰπερ ἐνυφανθέντα ἀρχήν. μίξιν δὲ τούτων τῶν
ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανέα, κατὰπερ τοῖσι προβά- 97

204 τοῖσι. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἐσπέρην τῆς θαλάσσης

Massagetarum
situs: cur Cyrus
eos bello petie-
rit.

κατοικεῖ πολλά. Hoc in loco
Aristoteles vocem πλῆθος ad
incolarum multitudinem et sedes
aperte retulit; quod secus est
apud Herodotum, qui eà voce
amplitudinem huius montis et
vastitatem declaravit.

ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ
καὶ παντοῖα ἐν ἑαυτῷ ἔχει ὁ
Καύκασος] De gentibus, quae
Caucasum incolunt, conf. Rit-
ter. Erdkunde II pag. 849. Il-
las vero nec Graecis nec Persis
accuratius innotuisse, quum
nunquam Persarum imperium
eo usque fuerit propagatum nec
ipsae istae gentes unquam Per-
sarum imperium curaverint.

τὰ πολλὰ πάντα ἀπ' ὕλης
ἀγρίης ζῶντα] τὰ πολλὰ ad-
verbii sensu hic dici: *plerumque*
monet Schaefer. ad Lambert.
Bos. pag. 427 seq.; πάντα
vero ad vim augendam additum
esse; unde accipiendum: *longe*
plurimum, *longe plurima ex*
parte, ita ut hae gentes nullà
fere alia re vitam sustentare di-
cantur nisi fructibus silvestri-

bus. Sic bene Schweighaeus,
comparans V, 67.

ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα — λέ-
γεται] παρεχόμενα refer ad
δένδρεα: *arbores, quae prae-*
bent huiusmodi folia. — Ad ver-
ba sequentia: τὰ τρίβοντας —
ἐγγράφειν mente repetendum
λέγεται.

ζῶα ἑαυτοῖσι ἐς τὴν ἐσθῆτα
ἐγγράφειν] ζῶα ἐγγράφειν hic
omnino est *figuris pingere*. Cf.
I, 70. IV, 88 atque Eustath.
ad Iliad. p. 481, 6 ed. Basil.
Plura vid. ad II, 4. Strabo, qui
eadem, quae hic de Caucasiis
memorantur, ad Massagetarum re-
tulit, idem expressit verbo *ποι-*
κίλλειν (τὴν ἐσθῆτα), lib. XI
p. 781 s. 513 ed. Casaub. —
In seqq. rescripsimus librorum
ex auctoritate *μίξιν δὲ pro*
vulg. μίξιν τε.

Cap. CCIV.

τὰ μὲν δὴ πρὸς ἐσπέρην
τῆς θαλάσσης ταύτης] Intelli-
git regiones, quae a Caspio
mari occidentem versus sitae
sunt, ut mox τὰ πρὸς ἡῶ τε

ταύτης, τῆς Κασπίης καλεομένης, ὁ Καύκασος ἀπέρ-5
 γει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πε-
 δίον ἐκδέκεται, πλήθος ἄπειρον ἐς ἄποψιν· τοῦ
 ᾧν δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστην μοίρην
 μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε
 2 προθυμίην στρατεύεσθαι. πολλά τε γὰρ μιν καὶ
 μεγάλα τὰ ἐπαίροντα καὶ ἐποτρύνοντα ἦν. πρῶτον 10
 μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλεον τι εἶναι ἀνθρώ-
 που· δεύτερα δὲ, ἡ εὐτυχία ἢ κατὰ τοὺς πολέμους
 γενομένη· ὅκη γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι Κῦρος,
 ἀμήχανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυγέειν.

καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα regio-
 nes ad orientem (i. e. in parti-
 bus orientalibus) sive orientem
 versus a Caspio mari sitas. Cf.
 Schweighaenser. ad I, 202.

πεδίον ἐκδέκεται, πλήθος
 ἄπειρον ἐς ἄποψιν κ. τ. λ.]
 Non possum quin adscribam,
 quae egregie de hoc loco com-
 mentatus est Heeren. (Ideen I,
 2 pag. 292): „Die unermess-
 liche Ebene — deutet auf die
 weiten Steppenländer, die be-
 reits in der grossen Bucharey
 ihren Anfang nehmen und sich
 alsdann in der grossen Tartarey
 unter der Benennung der *Sun-
 garey* und *Mongoley* neben dem
 Lande *Eggur* bis zu der Kette
 des *Altai* hinauf erstrecken.“
 Aurum enim multum atque aes,
 quo Massagetae uti dicuntur
 (I, 215), non aliter nisi ex
 monte *Altai* accipere poterant.
 Unde simul ipsae huius gentis
 sedes aliquatenus definiri pote-
 runt. Atque iam Rennelius in
 Geograph. Herodot. pag. 473
 seq. veterum locos de Massage-

tis (Strabon. XI pag. 511 seq.
 Diodor. Sicul. II, 3. Arrian.
 Exped. Alex. IV, 17. Ptolem.)
 collegit, quo de veris sedibus
 accuratius statui posset. Scri-
 ptores Herodoto posteriores me-
 lius edoctos esse contendit;
 quos si sequamur, Massagetas
 tenuisse terras usque ad *Imaum*
 dicendum, ea in regione, quae
 dicitur *Kipzak*, in occidentali
 parte terrae *Turkestan* et in iis
 campis, quae proprie ad ter-
 ram *Gete* pertineant („im ei-
 gentlichen Gebiet von *Gete*“).

στρατεύεσθαι Κῦρος] στρα-
 τεύειν unus liber; quod non
 displicet Schweighaensero, com-
 paranti I, 77. VI, 7. Ante
 Κῦρος articulum ὁ, libris in-
 vitis vulgo adiectum, omisimus.
 Sic in antecedd. pro δεύτερα,
 quod optimi tenent libri, alii
 δεύτερον, cum antea in πρῶ-
 τον omnes conspirant. Nam
 alias apud Nostrum πρῶτα
 μὲν — δεύτερα δὲ, ut III, 80.
 VIII, 106. Adnotavit haec
 Schweigh., ipse tamen addens,

205 Ἦν δὲ, τοῦ ἀνδρὸς ἀποθανόντος, γυνή τῶν¹⁵ Cyria, Tomyri frustra dolo tentata, parat Araxem traicere.
 Μασσαγετέων βασιλεία· Τόμυρις οἱ ἦν οὔνομα.
 ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμῶτο τῷ λόγῳ, θέλων
 2 γυναικα ἣν ἔχειν. ἣ δὲ Τόμυρις συνιῖσα οὐκ αὐ-
 τήν μιν μνάμενον, ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασι-
 3 ληῖν, ἀπέιπατο τὴν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ
 τοῦτο, ὡς οἱ δόλω οὐ προεχώρηε, ἐλάσας ἐπὶ τὸν²⁰
 Ἀράξεια, ἐποιέετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπὶ τοὺς Μασ-
 σαγέτας στρατηῖν, γεφύρας τε ζευγνύων ἐπὶ τοῦ

Herodotum in his variare orationis formas. Id quod satis monstrant plurima exempla a Werfero congesta in Actt. phill. Monacc. I, 2 pag. 254.

Cap. CCV.

Τόμυρις οἱ ἦν οὔνομα] In voce Τόμυρις scribenda Herodotei libri consentiunt, quamquam alibi apud alios auctores valde variant. Sed hac de re uberius disputavit Hemsterhus. ad Lucian. Contempl. §. 13 s. p. 393 seq. t. III ed. Bip. coll. Oudendorp. ad Frontin. II, 5, 5. — Ctesias, quod satis notum est, nec Massagetarum nec Tomyris reginae ullam fecit mentionem, quantum quidem ex eius fragmentis colligere licet, sed in pugna cum Derbicibus Cyrum vulneratum ac dein mortuum esse refert §. 6. 8. Persicc.; ubi vid. quae notavimus pag. 110 seqq. In priori autem quadam Cyri expeditione adversus Sacas — quam gentem Scythicae stirpis non admodum remotam esse ab Massagetis quivis concedet — similem quan-

dam reginam, atque hoc loco Tomyrin, vocat *Sparethram*, quae fortissime cum Cyro pugnaverit eundemque vicerit, §. 3. Quo itidem faciunt, quae de *Zarina*, fortissima regina, scribit Diodorus, alia, quae ad fabulas traducta narrationibusque Amazonum addita aut cum iis coniuncta fuisse videntur. Sed de iis penes unumquemque iudicium esto; equidem pronuntiare nolim; curiosos harum rerum lectores ad Ctesiam amando et ad ea, quae ibi adnotavi pag. 98 seq.

ἐμῶτο τῷ λόγῳ] τῷ λόγῳ, cui plerumque opponitur τῷ ἔργῳ (*re vera, re ipsa*) est: *verbo quidem* (i. e. specie tantum, nec serio), missis legatis, qui regis voluntatem verbis declararent. — In seqq. ἦν est *suam* ab ὄς (pro ἑός, Homericum ex usu); conf. Matth. Gr. Gr. pag. 279.

ἐποιέετο — στρατηῖν] Malim intelligere: *incoepit facere expeditionem s. instituire coepit expeditionem*; quo exprimitur conatus s. voluntatis significa-

ποταμοῦ, διάβασιν τῷ στρατῷ, καὶ πύργους ἐπὶ
 πλοίων τῶν διαπορθμευόντων τὸν ποταμὸν οἰκο-
 δομεόμενος. Ἔχοντι δὲ οἱ τοῦτον τὸν πόνον, πέμ-
 ψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τάδε· „ὦ βασιλεῦ
 „Μήδων, παῦσαι σπεύδων τὰ σπεύδεις· οὐ γὰρ ἂν
 „εἰδείης εἴ τοι ἐς καιρὸν ἔσται ταῦτα τελεύμενα·
 „παυσάμενος δὲ, βασίλευε τῶν σεωντοῦ, καὶ ἡμέας
 2 „ἀνέχευ ὄρέων ἄρχοντας τῶν περ ἄρχομεν. Οὐκῶν
 „ἐθελήσεις ὑποθήκησι τῆσίδε χρέεσθαι, ἀλλὰ πάν-
 3 „τα μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι. σὺ δὲ ἦν μεγά-

206

Datum a Tomyri
 Cyro consilium,
 et huius delibe-
 ratio.

tio, quam imperfecto declarari
 putem. Conf. I, 68. Quare
 etiam sequenti capite: ἔχοντι
 δὲ οἱ τοῦτον τὸν πόνον κ. τ. λ.
dum in his occupatus, versatus
erat.

C a p. CCVI.

σπεύδων τὰ σπεύδεις] Ver-
 bum intransitivum accusativo
 iunctum, ut monet Matth. Gr.
 Gr. pag. 779. Eundem con-
 sul. §. 359 ad verba βασίλευε
 τῶν σεωντοῦ.

καὶ ἡμέας ἀνέχευ ὄρέων
 ἄρχοντας] Magis placeret Wes-
 selingio, si legeretur οὐρέων
 (ut montes intelligerentur), prae-
 sertim cum Strabo XI p. 780
 doceat Massagetarum plures lo-
 ca montana habuisse, Iustinus-
 que addat (I, 8) Tomyrin Cy-
 ro in montibus insidias posuis-
 se. Verum nulla mutatione opus,
 cum ὄρέων sit participium verbi
 ὄρειν, quod verbo ἀνέχει ad-
 ditum eadem ratione, qua I,
 80. V, 19. Cf. Matth. Gr. Gr.
 p. 1080 ac de forma ἀνέχευ

pag. 379. — „Iones pro ὄράω
 dixisse ὄρέω constat ex Gregor.
 Corinth. pag. 397 ed. Schaeff.“
 Cr.

οὐκῶν ἐθελήσεις κ. τ. λ.] De
 οὐκῶν in sententia bimembri,
 ubi alterum membrum sine con-
 iunctione subiicitur, ad quod
 proprie spectat ὦν, quum ne-
 gatio ad prius referenda sit, ex
 Matth. animadversione vidimus
 ad I, 11. Qui idem vir hoc
 loco δὲ (σὺ δὲ ἦν — προθυ-
 μέαι) non coniunctionem esse
 statuit connectendae cum priore
 orationi inservientem, sed eo-
 dem modo positam, ut Hero-
 dotus diceret, εἰ οὖν ἐθελήσεις
 — — σὺ δὲ —. — In seqq. e
 Sanerofti libro cum Gaisf. dedi-
 mus πάντα pro vulg. πάντως.

σὺ δὲ ἦν — προθυμέαι]
 ἦν reliquimus, quamquam e
 binis Parisiis nuper receptum
 est εἰ. Conf. Matth. Gr. Gr.
 pag. 1022. προθυμέαι pleri-
 que et optimi libri dabant. Cf.
 I, 39. Quare abieci προθυ-
 μέαι.

„λως προθυμείαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι, φέρε,
 „μόχθον μὲν, τὸν ἔχεις ζευγνύς τὸν ποταμὸν, ἄφες·
 „σὺ δὲ, ἡμέων ἀναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ
 „τριῶν ἡμερέων ὁδὸν, διάβαινε ἔς τὴν ἡμετέραν.³⁵
 4 „εἰ δ' ἡμέας βούλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἔς τὴν
 5 „ὑμετέρην, σὺ τῷτο τοῦτο ποίεε.“ Ταῦτα δὲ
 ἀκούσας ὁ Κῦρος, συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώ-
 τούς· συναρείρας δὲ τούτους, ἔς μέσον σφί προε-
 τίθεε τὸ πρῆγμα, συμβουλευόμενος ὁκότερα ποιήη.
 6 τῶν δὲ κατὰ τῷτο αἱ γνῶμαι συνεξέπιπτον, κε-⁴⁰
 λευόντων ἐσδέκεσθαι Τόμυρῖν τε καὶ τὸν στρατὸν
207 αὐτῆς ἔς τὴν χώραν. Παρεὼν δὲ καὶ μεμφόμενος Quid suaserit
Croesus.
 τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο
 ἐναντίην τῇ προκειμένῃ γνώμῃ, λέγων τάδε· „ὦ
 „βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ πρότερόν τοι, ὅτι ἐπεὶ με⁴⁵
 „Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ὄρω σφάλμα ἐὼν οἴκῳ τῷ 98
 2 „σῶ, κατὰ δύναμιν ἀποτρέψειν- τὰ δέ μοι παθή-
 3 „ματα, ἔόντα ἀχάριτα, μαθήματα γερόνεε. Εἰ μὲν

φέρε, μόχθον — ἄφες· σὺ
 δὲ — διάβαινε] Pronomen σὺ
 in bimembri oratione semel tan-
 tum positum, hic aequè refe-
 rendum ad ἄφες quam ad διά-
 βαινε monet Matthiae Gr. Gr.
 pag. 865. — Ad προετίθεε in
 seqq. conf. ibid. pag. 401.

ὁκότερα ποιήη] Vulgo ποιέει
 et ποιέοι, utrumque mendose.
 Nam loci sententia coniunctivum
 flagitat, quem Schellershemia-
 nus liber cum binis aliis optime
 suggerit. Conf. supra ad I,
 53. Tu verte: quidnam faci-
 undum sit s. quidnam facere de-
 beat.

C a p. CCVII.

μεμφόμενος τὴν γνώμην

ταύτην] De structura confer
 Matth. Gr. Gr. pag. 705, qui
 idem pag. 231 de forma ἀχά-
 ριτα, ad quam conferri iube-
 mus I, 41. Alia Wesseling.
 tum ad h. l. tum ad Diodor.
 Sicul. XVIII, 28. Nonnulli
 enim libri ἀχάριστα (i. e. ἀη-
 θῆ, ut Schol. ad Homer. Odys.
 VIII, 236 interpretatur). Sed
 conf. Herod. VII, 156. Lucian.
 Merced. Conduct. 30. Nec ta-
 men ea persuadere poterunt
 Wytttenbachio ad Plut. Moral.
 I pag. 285.

τὰ δέ μοι παθήματα, ἔόντα
 ἀχάριτα, μαθήματα γερόνεε]
 Inest in his verborum quidam
 lus, qui proverbialem indicare

„ἀθάνατος δοκίεις εἶναι, καὶ στρατιῆς τοιαύτης
 „ἄρχειν, οὐδὲν ἂν εἴη προῆγμα γνώμας ἐμέ σοι ἀπο- 50
 4 „φαίνεσθαι. εἰ δὲ ἔγνωκας ὅτι ἄνθρωπος καὶ σὺ
 „εἷς, καὶ ἐτέρων τοιῶνδε ἄρχεις, ἐκεῖνο πρῶτον
 „μάθε, ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπητῶν ἐστὶ προηγα-
 „των· περιφερόμενος δὲ, οὐκ ἐᾷ αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς
 5 „εὐτυχεῖν. ἤδη ὦν ἐγὼ γνώμην ἔχω περὶ τοῦ προ-
 6 „κειμένου προήγματος τὰ ἔμπαλιν ἢ οὗτοι. εἰ γὰρ 55
 „ἔθελήσομεν ἐσδέξασθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώ-
 „ρην, ὅδε τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἔνι· ἐσσωθεῖς μὲν,
 „προσαπολλύεις πᾶσαν τὴν ἀρχήν· δηλα γὰρ δὴ,
 „ὅτι νικῶντες Μασσαγέται, οὐ τὸ ὀπίσω φεύξου-
 7 „ται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλῶσι. νικῶν δὲ, οὐ 60
 „νικᾷς τοσοῦτον, ὅσον εἰ διαβάς ἐς τὴν ἐκείνων,
 „νικῶν Μασσαγέτας, ἔποιο φεύγουσι· τῶντὸ γὰρ
 „ἀντιθήσω ἐκείνω, ὅτι νικήσας τοὺς ἀντιουμένους

videtur locutionem. Quod vulgo
 adiciunt τὰ ante ζόντα, abie-
 cit Schweigh. ut facilius flueret
 oratio, cuius hic fere est sen-
 sus: *quae ipse passus sum, tri-*
stia utique (cum essent), me sa-
tis edocuerunt, documenta mihi
fuere. — Ad locutionem οὐδὲν
 προῆμά ἐστι (*nilhil refert*) cf.
 Viger. pag. 139, ne plura, et
 Herodotum I, 79 init.

ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπη-
 ῶν ἐστὶ προηγαίων] Citat haec
 Stobaeus 105, 53. — Eandem
 sententiam, iudice Wesselingio,
 respexit Aristoteles Problem.
 Sect. 17 pag. 129 itemque e
 Latinis Seneca Consol. ad Marc.
 15. Apte hoc loco usus est
 laeger. Disputt. Heroddd. p. 49,
 ubi quaerit, qualis Herodoti

fuerit sententia de rerum cursu,
 quae simul continetur notione
 moderationis divinae. Aequa-
 litas (ita ille ait), quam tuetur
 numen divinum, cernitur hic in
 perpetua magnitudinis, felici-
 tatis et contrariorum vicissitu-
 dine. Haec vicissitudo est or-
 do et lex, quā rerum mutatio-
 nes continentur ex mente He-
 rodoti. — In seqq. ad ἐᾷν, cui
 infinitivus iungitur participii lo-
 co, confer Matthiae Gr. Gr.
 p. 1086, eundemque pag. 322
 de futuri forma ἐλῶσι in seqq.
 — Pro γνώμην ἔχω Steger. in
 Praefat. pag. XI mutatum vult
 γνώμης ἔχω et in seqq. χωρὶς
 δὲ τοῦ ἀπηγημένου pro χωρὶς
 τ ε τοῦ ἀπηγ.

ὅτι νικήσας τοὺς ἀντιουμέ-

- 8, ἐλάς ἰθὺ τῆς ἀρχῆς τῆς Τοῦρίου. Χωρὶς τε τοῦ
 „ἀπηγημένου, αἰσχρὸν καὶ οὐκ ἀνασχετόν, Κῦρόν
 „γε τὸν Καμβύσεω γυναικὶ εἴξαντα ὑποχωρῆσαι τῆς 65
 9, χάρις. Νῦν ὦν μοι δοκεί, διαβάντας προελθεῖν
 „ὄσον ἂν ἐκεῖνοι διεξίωσι· ἐνθεῦτεν δὲ τάδε ποι-
 „εῦντας, πειρᾶσθαι ἐκείνων περιγενέσθαι. ὡς γὰρ
 „ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰδὶ ἀγαθῶν τε
 „Περσικῶν ἄπειροι, καὶ καλῶν μεγάλων ἀπαθίες. 70
 10, τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδράσι, τῶν προβάτων ἀφει-
 „δέως πολλὰ κατακόψαντας, καὶ σκευάσαντας, προ-
 „θεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα· πρὸς
 „δὲ, καὶ κρητῆρας ἀφειδέως οἴνου ἀκρήτου, καὶ
 11, σιτία παντοῖα. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολειπομέ- 75
 „νους τῆς στρατιῆς τὸ φλαυρότατον, τοὺς λοιποὺς
 12, αὐτὶς ἐξαναχωρέειν ἐπὶ τὸν ποταμόν. ἦν γὰρ ἐγὼ
 „γνώμης μὴ ἀμάρτω, κεῖνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολ-
 „λὰ, τρέφονταί τε πρὸς αὐτὰ, καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦ-
 „τεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων μεγάλων.“

νους ἐλάς ἰθὺ τῆς ἀρχῆς] ἀν-
 τιουμένους dabant optimi qui-
 que codices, minime hic sper-
 nendi. Olim ἐναντιουμένους,
 quod Wesselingius retinuit, ut
 VII, 10. 49. Mox cum Schwgh.
 scripsimus ἰθὺ pro ἰθύς, et in
 seqq. Κῦρόν, abiecto articulo
 τόν, qui vulgo praepositus le-
 gitur. — In participio ἀπηγη-
 μένου hic passivam notamus
 vim, de qua Matth. pag. 931.
 Idem pag. 667 comparetur ad
 verba εἴξαντα ὑποχωρῆσαι τῆς
 χάρις.

πειρᾶσθαι ἐκείνων περιγε-
 νέσθαι] Vulgo περιγίνεσθαι.

Quod reposuimus, libri optimi
 dabant.

τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδράσι
 τῶν προβάτων κ. τ. λ.] Pen-
 dent haec ab antecedentibus, hic
 mente repetendis: νῦν ὦν μοι
 δοκεί. — πρόβατα quae sunt,
 monuimus ad I, 133. Cf. con-
 fert Eustath. ad Odys. X, 82
 — 85 pag. 384 Basil.

λείπεται ἀπόδεξις ἔργων με-
 γάλων] i. e. dabitur occasio
 magna facinora edendi. De ἀπό-
 δεξις vidimus ad operis Hero-
 dotei initium. — Ad ἰδόμενοι
 in proxime antecedentibus conf.
 Matth. pag. 450.

208

Cyrus, transmis-
so Araxe, de
Dario quum so-
mniasset, eius
custodiendi cau-
sa quem ablega-
rit.

Γνωμαί μὲν αὐταὶ συνέστασαν. Κῦρος δὲ, 80
μετεῖς τὴν προτέραν γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἐλό- 99
μενος, προηγόρευε Τομύρι ἐξαναχωρεῖν, ὡς αὐ-
τοῦ διαβησομένου ἐπ' ἐκείνην. ἡ μὲν δὴ ἐξαναχω-
298 ρεε, κατὰ ὑπέσχετο πρῶτα. Κῦρος δὲ, Κροίσον ἐς
τὰς χειρας ἐσθίεις τῷ ἑαυτοῦ παιδὶ Καμβύσῃ, τῷ
περὶ τὴν βασιλιῆν ἐδίδου, καὶ πολλὰ ἐντειλάμενός 85
οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὖ ποιεῖν, ἣν ἢ διάβασις ἢ
ἐπὶ Μασσαγάτας μὴ ὀρθωθῆ· ταῦτα ἐντειλάμενος,
καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε

209

τὸν ποταμὸν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. Ἐπεὶ τε δὲ
ἐπεραιώθη τὸν Ἀράξια, νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε 90
ὄψιν, εὖδων ἐν τῶν Μασσαγατέων τῇ χώρῃ, τοιήν-
298 δε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὄραν τῶν Ὑστά-
σπεος παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν
ὤμων πτέρυγας· καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ
3 δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρ-
σάμεος, ἔονται ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ἣν τῶν παίδων 95

Cap. CCVIII.

γνωμαί μὲν αὐταὶ συνέστα-
σαν] Verbo συνέστασαν, con-
trarias s. oppositas inter se in-
dicari sententias, in unum hic
quasi collatas, monet Wesse-
ling. laudatque IV, 132. VII,
142. VIII, 79. Et conferri
quoque poterit I, 214. — Mox
κατὰ Ionum more pro κατὰ
(καθ' ἃ) prout. „Conf. Gregor.
Corinth. de dialect. p. 400
ed. Schaefer.“ Cr.

τῷ περὶ τὴν βασιλιῆν ἐδί-
δου] Notant hic, solitos esse
reges Persarum bellum ingressu-
ros, ob incertum eventum, suc-
cessorem e lege sibi designare;

conf. VII, 2. Plura Barnab.
Brisson. de reg. Pers. princip.
I, 9. Ctesiam vero si sequi-
mur, Cyrus in ipso mortis ar-
ticulo Cambysem filium succes-
sorem sibi constituit, §. 8 Per-
sicc. Excerptt.: Κῦρος δὲ μέλ-
λων τελευτᾶν (nam graviter
vulneratum in pugna Cyrum
fuisse §. 6 retulerat), Καμβύ-
σην μὲν τὸν πρῶτον υἱὸν βα-
σιλέα καθίστη. Ad quem lo-
cum nonnulla disputavi p. 113
de successionis modo in regno
Persarum instituto.

Cap. CCIX.

Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος]
Ἀρσάμεος optimi tumentur libri,

Δαρειὸς πρῶτος, ἐὼν τότε ἡλικίην ἐς εἰκοσί-
 κων μάλιστα ἔτα. καὶ οὗτος καταλέλειπτο ἐν Πέρ-
 4 σῆσι· οὐ γὰρ εἶχε κω ἡλικίην στρατεύεσθαι. ἐπεὶ
 ὦν δὴ ἐξεγέρθη ὁ Κύρος, ἐδίδου λόγον ἑαυτῷ περὶ
 τῆς ὕψιος. ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὕψιος,
 καλέσας Ἰστασπεα, καὶ ἀπολαβὼν μῦνον, εἶπε· 1
 5 „Ἰστασπεε, παῖς σὸς ἐπιβουλεύων ἔμοι τε καὶ τῆ
 „ἐμῆ ἀρχῆ ἑάλωκε· ὡς δὲ ταῦτα ἀτρεκέως οἶδα,
 6 „ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ κήδονται, καὶ μοι πάντα
 „προδεικνύουσι τὰ ἐπιφερόμενα· ἤδη ὦν ἐν τῇ πα- 5
 „ροιομένη νυκτὶ εὐδων, εἶδον τῶν σῶν παίδων
 „τὸν πρῶτον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας·
 „καὶ τουτέων τῆ μὲν τὴν Ἀσίην, τῆ δὲ τὴν Εὐρώ-
 7 „πην ἐπισκιάζειν. οὐκ ἔστι μηχανὴ ἀπὸ τῆς ὕψιος
 „ταύτης οὐδεμία, τὸ μὴ κείνον ἐπιβουλεύειν ἔμοι.
 „σὺ τοίνυν τὴν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρ-

ut VII, 11. 224. De eodem Persâ opinor Ctesias l. l., ubi vid. annot. p. 244. Ad Ἀχαιμενίδην conf. I, 125. De ipso somnio Wesseling. citat Artemidorum in Oneirocr. II, 72 stantem, hoc somniorum genus τοῖς πλουσίοις καὶ τοῖς μέγα δυναμένοις ἀρχὰς περιποιεῖν. — De Dario, Hystaspis filio, qui post ad Persarum regnum est evectus, hic cogitandum esse nemo non videt.

παῖς σὸς ἐπιβουλεύων — ἑάλωκε] ἀλίσκεσθαι (argui, convinci) participio iungitur, notante Matth. pag. 1078. — In seqq., ordine vulgari mutato, e melioribus libris refinximus: ταῦτα ἀτρεκέως. Vulgo

HERODOT. I.

ἀτρεκέως ταῦτα. Pro κήδονται in κηδέονται, unus liber κηδέονται, alter Schellershemianus κηδέεται; quod eo magis tenendum videtur Schweigh., quo infra II, 47 idem codex προἄγονται afferat ἀγέεται et II, 67 pro ἀπάγονται, ἀπαγέεται. Itidem II, 47 ἐκδιδοῦνται pro ἐκδίδονται.

οὐκ ἔστι μηχανὴ — οὐδεμία, τὸ μὴ κείνον ἐπιβουλεύειν] οὐδεμία meliores libri obtulere pro vulg. οὐδεμίη. — Ad usum vocis μηχανὴ in talibus conf. modo Viger. de Idiotism. pag. 113 ac de infinitivo sequenti τὸ μὴ κείνον ἐπιβουλεύειν Matthiae Gr. Gr. pag. 1056.

210 „σας, καὶ ποίειε ὅπως ἔπειν ἐγὼ τάδε καταστρεψά- 10
 „μενος ἔλθω ἐκεῖ, ὡς μοι καταστήσης τὸν παῖδα
 „ἔς ἔλεγχον.“ Κῦρος μὲν δοκέων Δαρειῖον οἱ ἐπι-
 βουλεύειν, ἔλεγε τάδε· τῷ δὲ ὁ δαίμων προέφαινε,
 ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐτοῦ ταύτη μέλλοι, ἡ δὲ
 2 βασιληῆν αὐτοῦ περιχωρέοι ἐς Δαρειῖον. Ἀμείβεται 15
 δὴ ὦν ὁ Ὑστάσπης τοῖσδε· „Ὡ βασιλεῦ, μὴ εἴη
 „ἀνὴρ Πέρσης γεγωναῖς, ὅστις τοι ἐπιβουλεύσει· εἰ
 „δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὅς ἀντὶ μὲν δού-
 „λων, ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι· ἀντὶ δὲ

καὶ ποίειε ὅπως — ὡς μοι
 καταστήσης κ. τ. λ.] ὅπως hic
 est quomodo, quo pacto, repe-
 titum dein, propter plura voca-
 bula interiecta, in particula ὡς,
 cuius eadem notio ac structura.
 Conf. Matth. l. l. pag. 1037.

Cap. CCX.

αὐτοῦ ταύτη μέλλοι] Cf.
 supra I, 189 fin.

ἀμείβεται δὴ ὦν ὁ Ὑστά-
 σπης τοῖσδε] Vulgo: ἀμείβε-
 ται ὦν δὴ ὁ Ὑστάσπης τοιοῖσ-
 δε; quod reliquimus Schweig-
 hauserum secuti, qui e libris
 ita edidit, beneque monet δὴ
 ὦν a Nostro potius dici quam
 ὦν δὴ; ut I, 58. 59. 75. Ad-
 dubitat tamen censor in Ienenss.
 Ephemeridd. 1817 num. 163
 p. 362 locos colligens, ubi ὦν
 δὴ reperitur, ut I, 84. 115.
 174. 180 etc. E Schellershe-
 miano Gaisfordius post ἀμείβε-
 ται inseruit οἱ; quod tamen
 ferri posse negat Apetzius ad
 h. l. adnotans verbo ἀμείβεσθαι
 vel accusativum et personae et
 rei, vel accusativum personae

et dativum rei adiungi. — τοῖσ-
 δε itidem libri plerique iidem-
 que optimi.

ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρ-
 σας εἶναι] De infinitivo εἶναι,
 qui abundare videatur, consul.
 Matth. Gr. Gr. p. 768. Quod
 sequitur ἀντὶ δὲ ἀρχεσθαι,
 omisso articulo, ita ut simplex
 infinitivus praepositionem exci-
 piat, vix ferendum videbatur
 viris doctis. Itaque Schaeferus
 (ad Gregor. Corinth. p. 39 coll.
 Appar. Demosthen. t. II p. 564)
 scribi maluit: ἀντὶ δὲ τοῦ ἀρ-
 χεσθαι, quod invitis quamvis
 omnibus codicibus, praeter alios
 Matthiae quoque nunc placere
 video. Idem tamen conferatur
 quoque in Gramm. Gr. p. 1065.
 Nec Schweigh. recepit articu-
 lum, comparans VI, 32. VII,
 170 ibiq. var. lection. — In
 seqq. ἀπαγγέλλει (pro vulg.
 ἀπαγγέλλοι) libris iubentibus re-
 stitutum. — In formula nunc
 satis nota: χρῆσθαι αὐτῷ τοῦ-
 το, ὅ τι βούλεται nihil quid-
 quam mutandum. Conf. modo
 Matth. p. 749.

3, „ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἄρχειν ἀπάντων. εἰ δέ τις 20
 „τοι ὄψις ἀπαγγέλλει παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερα βου-
 „λεύειν περὶ σέο, ἐγὼ τοι παραδίδωμι χρῆσθαι αὐ-
 „τῷ τοῦτο ὅ τι σὺ βούλει.“ Ὑστάσπης μὲν τοῦ-
 τοισι ἀμειψάμενος, καὶ διαβὰς τὸν Ἀράξεα, ἦϊε ἐς
 Πέρσας, φυλάξων Κύρου τὸν παῖδα Δαρεῖον.

211 Κύρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης 25 Massagetarum
pars tertia quo
astu caesa: Spar-
gapises Tomyris
filius captus.
 2 ὁδὸν, ἐποίησε τὰς Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦ-
 τα, Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ καθαροῦ στρατοῦ
 ἀπελάσαντος ὀπίσω ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, λειφθέντος δὲ
 τοῦ ἀρχηγίου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων τριτη-
 μορις τοῦ στρατοῦ, τούς τε λειφθέντας τῆς Κύρου
 στρατιῆς ἐφόνευσεν ἀλεξομένους, καὶ τὴν προκειμέ- 30
 νην ἰδόντες δαῖτα, ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς ἐναντίους, 100
 κλιθέντες δαίνυντο· πληρωθέντες δὲ φορβῆς καὶ

C a p. CCXI.

Περσέων τοῦ καθαροῦ στρα-
 τοῦ ἀπελάσαντος] ὁ καθαρὸς
 στρατὸς, cui mox opponitur ὁ
 ἀρχηγίος (de quo vid. ad I, 191),
 de meliori exercitus parte, de
 flore exercitus, copiosisve integris
 validisque intelligi debet. Haud
 aliter Letronne (Journal des
 Savans, 1817 pag. 97) vertit:
 „cum integra parte exercitus.“
 Recurrit locutio IV, 135, ubi
 vide Wesselingium ipsumque
 Schweighaeuserum nostri loci
 haud oblitum. Quare miror
 eundem virum, quod propter
 adiectum Περσέων, quae vocu-
 la alioqui commode abesse po-
 tuerit, hic eam intelligi vult
 exercitus partem, quae ex puris
 putis Persis maxime composita
 erat. — Ad argumentum capi-

tis Strabo conferri poterit XI
 pag. 780, A. B, qui Cyrum
 contra Sacas eodem dolo usum
 esse enarrat. Simile quoddam
 e Livio XLI, 2 de Istris affert
 Wesselingius.

ἰδόντες δαῖτα — κλιθέντες
 δαίνυντο] Sensum magis quam
 verba ipsa praegressa (τῶν
 Μασσαγετέων τριτημορις τοῦ
 στρατοῦ) respiciens e singulari
 in pluralem transiit; cuius usus
 exempla ubivis reperiuntur. Pro
 δαίνυντο vet. edd. ac libri qui-
 dam ἐδαίνυντο, unus ἐδαίν-
 νυντο. Nos Gaisfordium se-
 cuti sumus ac Schweigh. Infra
 cum iisdem rescripsimus βασι-
 λείης (pro βασιληῆς), quod
 sensus flagitabat nec libri non-
 nulli reiiciebant. Nam βασί-
 λεια dicitur regina, ut supra I,
 187 init. „Conf. Sturz. Lexic.

3 οἶνον, εὕδον. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφρων ἐφόνευσαν, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνας ἐξώρησαν, καὶ ἄλλους, καὶ τὸν τῆς βασιλείης Τομύριος παῖδα, 35 στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ οὖνομα ἦν Σπαργαπίσης. Ἡ δὲ, πνυθομένη τά τε περὶ τὴν στρατὴν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμπουσα 2 κήρυκα παρὰ Κῦρον, ἔλεγε τάδε· „Ἀπληστε αἵμα- „τος Κῦρε, μηδὲν ἐπαρθῆς τῷ γεγονότι τῷδε πρή- „γματι, εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷ περ αὐτοῖ ἐμπι- 40 „πλάμενοι μαινέσθε οὕτω, ὥστε κατιόντος τοῦ οἴ- „νου ἐς τὸ σῶμα, ἐπαναπλώειν ὑμῖν ἔπεα κακά, „τοιούτῳ φαρμάκῳ δολώσας, ἐκράτησας παιδὸς τοῦ 3 „ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχη κατὰ τὸ καρτερόν. νῦν ὦν 45 „μεν εὖ παραινέουσας ὑπόλαβε τὸν λόγον. ἀπο- „δούς μοι τὸν παῖδα. ἄπιθι ἐκ τῆσδε τῆς χώρας „ἀξήμιος, Μασσαγετέων τριτημορίδι τοῦ στρατοῦ

212
Matris filium re-
petentis minae.

Xenophont. I pag. 527 ibiq. laud. Sturz. de dialect. Alexandr. pag. 151 seqq. Fischer. in Indic. ad Palaeph. s. v. Philemonis Lexic. in ἄνασσα pag. 12.“ Cr.

Cap. CCXII.

μηδὲν ἐπαρθῆς — εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ κ. τ. λ.] εἰ h. l. causam reddit, ubi alias ὅτι. Conf. Matth. Gr. Gr. p. 1252. Pertinet vero haec particula εἰ ad ἐκράτησας παιδὸς τοῦ ἐμοῦ.

ἐπαναπλώειν ὑμῖν ἔπεα κακά] ἐπαναπλέειν plurimi libri atque Athenaeus XIV init. Sed Eustathius ad Iliad. σ' p. 1212, 12. ὕ pag. 1330, 28. Odys.

τ' pag. 685, 16 ed. Bas. exhibit ἀναπλώειν; quod cum magis Herodoteo sermone congrueret (conf. VI, 26. 33. 116), nunc ediderunt ἐπαναπλώειν. Ad verbi significationem apte monet Wesselingius, indicare Tomyrin, ebris sursum tendere et quasi in ore natare improba verba. — In seqq. φαρμάκῳ δολώσας haud differt ab eo, quod I; 214 exstat ἐλῶν δόλω.

ὑπόλαβε τὸν λόγον] ὑπολαμβάνειν idem esse atque ὑποδέχεσθαι hoc loco comprobatur Thomas Magist. pag. 875. — Mox κατυβρίσας additum habet dativum; quare rarior est structura, not. Matth. Gr. Gr. pag. 696.

4, κατυβρίσας. εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιήσεις, ἦλιον
 „ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγατέων δεσπότην, ἧ μὴν 50
 „σὲ ἐγὼ, καὶ ἄπληστον ἐόντα, αἵματος κορέσω.“

213 Κύρος μὲν νυν τῶν ἐπέων οὐδένα τούτων ἀνεπι-
 2 χθέντων ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τῆς βασιλείης Το-
 μύριος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν ὁ τε οἶνος ἀνῆ-
 κε, καὶ ἔμαθε ἵνα ἦν κακοῦ, δεηθεὶς Κύρου ἐκ
 τῶν δεσμῶν λυθῆναι, ἔτυχε· ὡς δὲ ἐλύθη τε τάχι- 55
 στα καὶ τῶν χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζεται ἐωυτόν.

214 καὶ δὴ οὗτος μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ. Τόμυ-
 ρις δὲ, ὡς οἱ ὁ Κύρος οὐκ ἐσήκουσε, συλλέξασα
 2 πᾶσαν τὴν ἐωυτῆς δύναμιν, συνέβαλε Κύρῳ. ταύ-
 την τὴν μάχην, ὅσαι δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι 60

Spargapisæ vi-
tam sibi adimit.

Praedium acerri-
mum, a. 530 com-
missum: Tomy-
ris victrix sac-
civens in Cyri
cadaver.

εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιήσεις] Ita cum recentt. editt. scripsimus, libris iubentibus. Vulgo εἰ δὲ ταῦτα οὐ ποιήσεις; ubi soloecum οὐ haud tueri poterunt, quae olim in Creuzeri Melett. III pag. 21 not. 14 col. legi exempla huius particulae, praecedente εἰ. — Matthiae verba ταῦτα σὺ ποιήσας spuria habet, tum propter scripturae diversitatem, tum quod σὺ inapte additum sit.

Conf. etiam Etymolog. Magn. p. 416, 48.

Cap. CCXIII.

ὁ δὲ τῆς βασιλείης Τομύριος παῖς] Perperam vulgo βασιληΐης. Conf. I, 211 fin. — In seqq.: ὡς μιν ὁ τε οἶνος ἀνῆκε est: ubi vinum dimisit ipsum, i. e. ubi ex vino et inde orta ebrietate ad se rediit.

Cap. CCXIV.

ὡς οἱ ὁ Κύρος οὐκ ἐσήκουσε] ὁ quod Wesselingus aliique post eum abiecerant, merito e libris restituit Schweighaeuserus; qui vero quod οἱ et hoc loco et VI, 86 cum ἐσήκουσε coniungit, minus recte dativi huius rationem perspexisse videtur. Melius Matthiae Gr. Gr. §. 389 seq. et 362, 4 not. 2 pag. 677.

ἦλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγατέων δεσπότην] δεσπότην ut titulum non solum reliquis addi diis, verum Solis frequentem esse titulum (v. c. apud Porphyg. de abstin. animal. IV, 10) notat, Wesseling. locis veterum quibusdam adiectis. — In seqq. ἧ μὴν eodem pacto, quo I, 196. Alias Herodotus scribere solet ἧ μὲν.

ἐγένοντο, κρίνω ἰσχυροτάτην γενέσθαι· καὶ δὴ καὶ
 3 πυνθάνομαι οὕτω τοῦτο γενόμενον. πρῶτα μὲν γὰρ
 λέγεται αὐτοὺς διαστάντας ἐς ἀλλήλους τοξεύειν·
 μετὰ δὲ, ὡς σφι τὰ βέλεα ἐξετετόξευτο, συμπεσόν-
 τας τῆσι ἀλχηῆσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοισι συνέχε-
 σθαι· χρόνον τε δὴ ἐπὶ πολλὸν συνεστάναι μαχο-65
 μένους, καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν· τέλος δὲ, 101
 4 οἱ Μασσαγῆται περιεγενέατο. ἥ τε δὴ πολλὴ τῆς
 Περσικῆς στρατιῆς αὐτοῦ ταύτῃ διεφθάρη, καὶ δὴ
 καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα
 5 ἑνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἶ-70
 ματος ἀνθρωπιῶν Τόμυρις, ἐδίξητο ἐν τοῖσι τε-
 6 θνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κύρου νέκυν. ὡς δὲ

συμπεσόντας τῆσι ἀλχηῆσί
 τε — συνέχεσθαι] Facit huc
 Hesychii glossa (t. II p. 1305)
 συνέχεται· συμπλέκεται;
 συμπλέκεσθαι autem constat
 esse: manus conserere cum ali-
 quo, ut diximus ad Plutarch.
 Flamin. IV p. 88. — Ad συνε-
 στάναι in seqq. conf. I, 208.

οἱ Μασσαγῆται περιεγενέ-
 ατο] Pro περιεγενέοντο Ionum
 more; conf. Matthiae Gr. Gr.
 pag. 384. Transit hic subito
 Noster ex oratione obliqua in
 rectam orationem, oblitus quod
 antea dixerat λέγεται. Nec ta-
 men talia apud optimos quos-
 que scriptores desunt. — Ad
 αὐτοῦ ταύτῃ in seqq. conf. I,
 189 fin.

βασιλεύσας τὰ πάντα ἑνὸς
 δέοντα τριήκοντα] Ctesias in
 Persicc. Excerptt. §. 8 triginta
 annos Cyrum regnasse scribit;
 quem plerique alii scriptores se-
 cuti sunt, ut illic notavimus

pag. 116. Nec multum alii
 recedunt. Quare Larcherus op-
 portune Cyri mortem retulit ad
 annum 530 a. Chr. n.

ἐδίξητο] Male olim ἐδίξετο:
 Vid. I, 96. — In seqq. Wes-
 seling. tuetur ἐναπήκε (demisit),
 quod a Gronovio, aliis, pluri-
 morum librorum iussu mutatum
 erat in ἐναπήπτε (a verbo ἐνα-
 πάπτειν sive ἐναφάπτειν) hoc
 fere sensu: „adligavit superio-
 ri utrisq; ori, ut modo posset de-
 mittere quasi ad potandum, mo-
 do rursus attrahere, ut intermit-
 teret. Schweigh. interpretatur:
 „caput in sacco suspendit.“ Sed
 mihi ἐναπήπτε librariorum men-
 dum videtur, quod idem iudicat
 censor in Ephem. Ienenss. 1817
 nr. 165 pag. 384. Quare re-
 vocavi ἐναπήκε. — Ad struc-
 turam verbi λυμαίνεσθαι conf.
 III, 16 et Matth. Gramm. Gr.
 pag. 718. — ζῶσαν cum re-
 centt. rescripsi pro ζώουσαν.

εὔρε, ἐναπῆκε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἀσκόν·
 λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε· „Σὺ μὲν
 „ἐμὲ ζώουσάν τε καὶ νικῶσάν σε μάχῃ ἀπώλεσας,
 „παῖδα τὸν ἐμὸν ἐλὼν δόλω· σὲ δ' ἐγὼ, κατὰπερ 75
 „ἠπέιλησα, αἵματος κορέσω.“ Τὰ μὲν δὴ κατὰ
 τὴν Κύρου τελευτὴν τοῦ βίου, πολλῶν λόγων λε-
 γομένων, ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος εἴρηται.

πολλῶν λόγων λεγομένων, ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος εἴρηται] Exstant utique plures narrationes de Cyri morte; quem quiete in lectu decessisse Xenophon scribit, Ctesias in castris e vulnere saucium narrat mortuum, Diodorus in acie captum crucisque affixum, et sic alii aliter, quos recenset Bos. ad Cornel. Nepot. de regg. I §. 2, add. van Staveren ad eund. loc. Et plures fuisse, qui de Cyri bello adversus Massagetas retulerint, Strabo quoque narrat, quorum quemquam vera usquequaque prodidisse idem negat. Atque augetur difficultas eo, quod Arrianus (Exped. Alex. VI, 29) et Strabo (XV p. 730 s. p. 1062) Cyri monumentum Pasargadis memorant ipsiusque Cyri cadaver laute atque opi-
 pare conditum, Alexandri Magni aetate in eo inventum narrant. Quid equidem sentiam, ad Ctesiae fragm. pag. 111 declaravi. Magis enim placet Ctesiana narratio, utpote simplicior, nec fabulis ullo modo ornata aut exaggerata. Herodotum crediderim eam elegisse narrationem, quae magis erat conformata ad Graecorum animos, quibus in tam foedo ac

turpi regis summi exitu ante oculos ponerentur vitae humanae vicissitudines simulque ipsarum rerum humanarum fragilitas atque infirmitas, in iis adeo conspicua, quos summos ac maxime praestantes reliquis vulgo censemus. Haec narratio aequè congruit cum sine atque consilio scriptoris, qui simile humanae fragilitatis exemplum in Croesi fati iam supra proposuerat, alterum eiusdem generis adeoque atrocius nunc additurus, quo ad vindictam quam perhibet divinam attenderent homines suisque finibus se tenerent modesti, nil ulterius adpetentes. A quo non valde discedit Osiandri v. d. sententia, illic a me laudata. Malit ille fabulam de Cyri exitu referre ad odium istud, in quod tyranni ac regnorum conditores facile incurrant, ut vel post mortem mala fama contaminentur. Nec Dahlmanno, quae Herodotus de Cyri fine scribit, vera prorsus aut fabulis admixtis vacua videntur. Conf. eius Herodot. pag. 142. Schlossero, quod laetor, Ctesiana quoque narratio praeferenda videtur (Universalgesch. I, 1 pag. 252 seq.).

215

Massagetarum
cultus: auro at-
que aere abun-
dant, argenti et
ferri egent.

Μασσαγέται δὲ ἰσθῆτά τε ὁμοίην τῇ Σκυθικῇ
φορέουσι, καὶ διαίταν ἔχουσι. ἰππῶται δὲ εἰσι καὶ 30
ἄνιπποι· ἀμφοτέρων γὰρ μετέχουσι. καὶ τοξῶται τε
2 καὶ αἰχμοφόροι, σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῶ
δὲ καὶ χαλκῶ τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα μὲν γὰρ ἐς

Cap. CCXV.

Μασσαγέται δὲ — φορέου-
σι] De Massagetarum vesti-
mentis conf. Strab. XI p. 781,
B, ubi Casaubonus nostri loci
non oblitus, scribi mavult τῇ
Σηρικῇ pro τῇ Σκυθικῇ; cuius
mutationis iustam causam per-
spicere haud valeo, praesertim
cum Massagetas ipsos ad Scy-
thas quodammodo pertinuisse
dubitari nequeat. Conf. ad I,
201 init. Simillime de Andro-
phagis loquitur Noster III, 106.

σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν]
De νομίζειν conf. I, 130. —
σαγάρεις et hic et paulo inferius
scripsimus pro vulg. σαγάρεις,
in qua formam Ionicam ad vul-
garem normam conformatam
vides. Melius e libris restitue-
runt Schweigh. et Gaisf. Eodem
iure ἄρδεις pro vulg. ἄρδεις.
— Σάγαρις bipennis (zwei-
schneidige Streitaxt) tribuitur
Sacis Scythis, qui Xerxis exer-
citu interfuerunt VII, 64, nec
minus Persis atque Amazoni-
bus, ut intelligitur e Xenopho-
te in Anabas. IV, 4, 16 coll.
V, 4, 13 et Herodot. IV, 5.
70. Quare Rennelius (in Geo-
graph. Herodot. pag. 516 ed.
vernac.) telum hocce ita com-
paratum fuisse suspicatur, ut
modo tanquam securis lignea
(„als Holzaxt“), modo ut ensis

adhiberi potuerit. Melius credo
Ritterus (in Erdkunde II
p. 789) exponit: ein dolcharti-
ges Messer, ensis parvus isque
curvatus, qui ab Herodoto in
Europae Scythis dicatur ἀννά-
κης, in Asiae Scythis Sacisque
σάγαρις, in quo etiam Wah-
lius idem Saxonum telum Sax
agnovit. Quod in seqq. nomi-
natur alterum telum ἄρδεις, ex-
plicante Wesselingio, sagittae
cuspis est.

χρυσῶ δὲ καὶ χαλκῶ τὰ
πάντα χρέωνται] Copiam hanc-
ce auri atque aeris unde traxe-
rint, supra iam indicavimus ad
I, 205. Hic addo Heeren. in
Ideen I, 1 p. 88 seqq. 91 seqq.
98 de hac metallorum copia ac
locis, unde provenerint ista,
egregie disputantem. Quod ad
aes attinet, tenemus illud, quod
memoratu utique dignissimum
profert Ritterus (Erdkunde II
pag. 796), per Asiam septen-
trionalem quaecunque inventa
fuerint antiquitatis monumenta
ex metallis confecta, ex aere
elaborata fuisse, ipsaque arma
in sepulcris detecta antiquissimi
aevi. Quibus optime confir-
mantur, quae Herodotus et
Strabo l. l. de aere apud Mas-
sagetas, qui his ipsis in regio-
nibus vagati esse dicuntur, me-
moriae prodiderunt. — μασχα-

αἰχμᾶς, καὶ ἄρδις, καὶ σαγάρης, χαλκῷ τὰ πάντα
 χρέωνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ ζωστήρας, καὶ⁸⁵
 3μασχαλιστήρας, χρυσοῦ κοσμεύονται. ὡς δ' αὐτως
 τῶν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ στέϋνα, χαλκίους θώ-
 ρηκας περιβάλλουσι· τὰ δὲ περὶ τοὺς χαλινούς καὶ
 4στόμια καὶ φάλαρα, χρυσοῦ. σιδήρω δὲ οὐδ' ἀρ-
 γύρω χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδέ σφι ἔστι ἐν
 τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκός καὶ ὁ χρυσοῦς, ἄπλετος.⁹⁰

216 Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε· γυναῖκα μὲν γαμέει
 2ἕκαστος, ταύτησι δὲ ἐπίκοινα χρέωνται. ὁ γὰρ Σκύ-
 θας φασὶ Ἑλλήνες ποιεῖν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποι-
 εόντες, ἀλλὰ Μασσαγέται· τῆς γὰρ ἐπιθυμήσει γυ-
 ναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρετρεῶνα ἀποκρε-⁹⁵
 3μάσας πρὸ τῆς ἀμάξης, μίσγεται ἀδεῶς. Οὗρος δὲ
 ἡλικίης σφι προκέεται ἄλλος μὲν οὐδεὶς· ἐπεὶ δὲ
 γέρον γένηται κάρτα, οἱ προσήκοντές οἱ πάντες

Uxores habent
 communes: eos
 qui senuerunt,
 immolant et epu-
 lantur: extinctos
 morbo sepeliunt:
 vivunt pecori-
 bus, piscibus,
 lacte: Solem u-
 equum colunt, et
 equis ei sacrific-
 cant.

λιστήρας in seqq. cum Schwgh.
 in Lexico Herodoteo intellex-
 erim de loco quodam s. cingulo,
 quod supra axillas gestant ho-
 mines, cuius fibulas ex auro
 confectas habent Massagetae.

Cap. CCXVI.

ταύτησι δὲ ἐπίκοινα χρέων-
 ται] Olim ἐπὶ κοινὰ, cuius
 loco alii ἐπίκοινα i. e. promi-
 scue, cum adverbium sit. Pro-
 bant hanc interpretationem et
 ea, quae sequuntur, et ipsius
 Strabonis verba eadem de re
 XI p. 780, D. 781, A. De
 ἐπίκοινος hoc sensu conf. IV,
 104. 172. 180 coll. VI, 19.
 Quare non audiendus Coraes,
 qui vel ἐπὶ κοινοῦ legendum
 vel ἐπὶ κοινὰ hoc eodem sensu
 accipiendum censet, ut sit en
 public. Sed conf. Procop. de

bell. Pers. I, 5 pag. 14, C ac
 de simili quodam more apud
 Tyrrenos Theopompum apud
 Athen. XII, 3 pag. 517. D. F.

τὸν φαρετρεῶνα ἀποκρεμά-
 σας πρὸ τῆς ἀμάξης] i. e. pha-
 retrá pro plaustro suspensá. Ea-
 dem in re Strabo XI p. 413 s.
 pag. 781, A: τὴν φαρέτραν
 ἐξαρτήσας ἐκ τῆς ἀμάξης.
 Confert praeterea Wesseling.
 Herodot. IV, 172 et Aelianum
 Hist. Animal. VI, 160. — Mox
 melius προκέεται pro vulg. πρό-
 κείται e libris reduximus. Ad
 verba ἐπεὶ δὲ γέρον γένη-
 ται potest suppleri τίς. Conf.
 de subiecti, quod dicunt, omis-
 sione ad I, 132 in it. nott.

οἱ προσήκοντες — θύουσι]
 Vid. Strab. XI pag. 780 seq.
 pag. 513 ed. Casaub. Similes

συνελθόντες θύουσί μιν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἕμα
 αὐτῶ· ἐψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατεωχέονται. ταῦ-
 4τα μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νενόμισται. τὸν δὲ νοῦ- 102
 σφ τελευτήσαντα οὐ κατασιτέονται, ἀλλὰ γῆ κρύ-2
 πτουςι, συμφορὴν ποιούμενοι, ὅτι οὐκ ἔικετο ἐς τὸ
 5τυθῆναι. Σπείρουσι δὲ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων
 ζάουσι καὶ λχθύν· οἱ δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ
 Ἄραξω ποταμοῦ παραγίνονται· γαλακτοπόται δὲ 5
 6εῖσί. Θεῶν δὲ μῦνον ἥλιον σέβονται, τῶ θύουσι
 ἵππους. νόμος δὲ οὗτος τῆς θυσίης· τῶν θεῶν τῶ
 ταχίστῳ, πάντων τῶν θυητῶν τὸ τάχιστον δατέον-
 ται.

aliarum gentium mores exstant
 plures notante Larchero ad h. l.
 Qui primum Hyperboreorum
 meminit ex Hellanico apud Cle-
 ment. Alexandrin. Stromat. I
 p. 359 s. fin. et p. 360, tum
 Timaei de Sardiniae insulae in-
 colis idem fere testantis (apud
 Tzetz. ad Lycophron. Alexandr.
 vs. 796). De Ceis quibusdam
 paria narrant Stephan. Byzant.
 s. v. Ἰουλις et Strabo X p. 745,
 A. Nec his contentus, recen-
 tioris adeo aetatis exemplum
 profert Larcherus. Incolis enim
 regni Aracan eundem ferme
 morem in usu esse tradunt in
 Hist. natur. et civil. du royaume
 de Siam t. II p. 371. Ut ad
 Herodotum redeam, scite cum
 illius hac de Massagetis narra-
 tione contulit Wesseling. fragm.
 Pythagor. pag. 713 ed. Gal. ac
 de ipso more citat I. A. Fabric.

ad Sext. Philosoph. Hypotyp.
 III, 24 pag. 179.

γῆ κρύπτουσι] In hoc ipso
 Strabo, alias Nostrī vestigia
 premens, nonnihil discedere
 videtur XI p. 781, A. — συμ-
 φορῆ in seqq. quo modo intel-
 ligendum, docebunt alii loci,
 ut I, 35. 42 etc.

τῶ θύουσι ἵππους] Apud
 Persas quoque equos Soli con-
 secratos et mactatos docent ve-
 teres, ut monui ad I, 189. —
 In seqq. τὸ θυητόν omnino est
animal quodvis; quare bene
 Eustathius ad Iliad. pag. 257,
 15 ed. Basil. exponit τὸ ἐν ζώ-
 οῖς τάχιστον. — δατέεσθαι
 Schweigh. in Lex. Herodot. in-
 terpretatur: *tribuere*.

νόμος δὲ οὗτος τῆς θυσίης]
 Pertinent haec ad sequentia,
 recte monente Werfero in Act.
 phill. Monacc. I pag. 99.

Η Ρ Ο Δ Ο Τ Ο Υ

Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Ω Ν Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Η.

Ε Υ Τ Ε Ρ Η Η.

1 **ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ** δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασιλητὴν Καμβύσης, Κύρου ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης, τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς· τῆς προαποθανούσης, Κύρος αὐτὸς τε μέγα πένθος ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι προεῖπε πᾶσι, τῶν ἦρχε, πένθος ποιεῖσθαι. ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἰωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρῷους ἐόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον 10

103

Cambyses in imperio Cyrum patrem a. 530 secutus, adversus Aegyptios anno quinto facit expeditionem [3, 1 seqq.].

Cap. I.

Κύρος αὐτὸς τε μέγα πένθος ἐποιήσατο] Vulgo πένθος μέγα, in vitis libris, quos et hic secuti sumus et in seqq., ubi recte illi omittunt alterum μέγα aute πένθος vulgo positum. Ad structuram verborum ὡς δούλους — ἐόντας ἐνόμιζε conf. Matth. §. 569, 5 p. 1124.

ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην] Hoc incidit, teste Diodoro Siculo I, 68, in quintum regni annum sive in Olymp. LXIII, 3 s. 526 a. Chr. n., si quidem anno 531 s. 530 ad regnum evectus est Camby-

ses. Conf. Schultzi Appar. ad Annal. criticc. pag. 19. A quo ita discedit Larcherus (tab. chronolog. p. 117. 118. 629), ut Cambysis regnum ponat ann. 529 a. Chr. n. et 525 Aegyptum a Cambyse expugnatam. Quare inter Herodotum, qui anno 460 a. Chr. n. Aegyptum viserit, et Cambysis occupationem spatium interesse iudicat sexaginta sex annorum. Sed Aegyptiacum Herodoti iter intra annos 454 — 444 a. Chr. cadere, bene commonstravit Dahlmann. Herodot. pag. 68 — 70, ad stipulante Heyse in Quaest. Herod. p. 41. 50. 112. — Cr. ad Αἴγυπτον

ἔποιετο στρατηλασίην, ἄλλους τε παραλαβῶν τῶν ἤρχε, καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων, τῶν ἑπεκράτεε.

2

Aegyptios originis antiquitate a Phrygibus vinci, quo argumento creditum.

Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμίτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἔπειδὴ δὲ Ψαμμίτιχος βασιλεύ-15 σας ἠθέλησε εἰδέναι οἳ τινες γενοίατο πρώτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι ἑω-3τῶν, τῶν δὲ ἄλλων ἑωυτούς. Ψαμμίτιχος δὲ ὡς

haec adscripsit: „Conf. Homer. Od. XVII, 448 ibiq. Eustath. pag. 641, 18 seqq. et Odys. XIV, 246 cum Apollonii Lex. Homer. pag. 52 seq. ed. Toll.“ τῶν ἑπεκράτεε] ἐπικρατεῖν, momente Wyttenbachio (Selectt. Historr. pag. 370) non tam *imperare*, quam *insuper imperare*.

Cap. II.

οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμίτιχον σφέων βασιλεῦσαι] Ψαμμίτιχον plerique libri offerunt, quos cum Schweigh. et Gaisf. secuti sumus, praesertim cum I, 105 in eadem lectione omnes conspirent libri. Alii hoc loco offerunt Ψαμμήτιχος, unde vulgo exhibent Ψαμμήτιχον, editione Aldina propagatum. Nam Ψαμμήτιχος in nominativo stare nequit, iudicante Wesselingio et Dorvillio ad Chariton. p. 231 ed. Lips. Ipsam scripturam Ψαμμίτιχον (pro Ψαμμήτιχον) in sequentibus (II, 151 seq.) quoque retinimus, ne inconstantes nobis videremur; quod semel hic notasse sufficiat. Alia vid. apud Wesselingium ad Diod. I, 66.

Tzschuck. ad Pompon. Mel. V p. 288. — Quod ad ipsum argumentum attinet, huius loci non est quaerere, Aegyptii iure utrum ita praedicent, se omnium mortalium esse primos, nec ne; illud vero teneamus, hanc certe constantem videri fuisse opinionem Aegyptiorum, testibus veterum de Aegypto scriptoribus. Hinc Cosmes et Cnosus, qui de Aegypto atque Asia scripserant libros, Aegyptios omnium populorum esse narrant antiquissimos Thebasque principem urbem in Aegypto conditam. Nec aliter tradiderunt Nicanor, Archemachus, Hippys, Xenagoras, qui primo Chronicorum libro evincere studuerat, non Phryges sed Aegyptios primos fuisse omnium. Ita certe Scholiast. Apollon. Rhod. ad IV, 262.

ἐνόμιζον ἑωυτούς — γενέσθαι] Praeter morem accusativum (nominativi loco) cum infinitivo hic posuit. De quo Cr. laudat Heindorfii dispu. ad Platon. Euthydem. pag. 414 seqq. Tu conf. etiam Herod. I, 171. — ἀπὸ τούτου in seqq. est: *ab eo inde tempore*.

οὐκ ἰδύνατο πυνθανόμενος πόρον οὐδένα τούτου
 ἀνευρεῖν, οἱ γενοῖατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾶ- 20
 4ται τοιόνδε. Παιδιά δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν
 ἐπιτυχόντων διδοῖ ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ ποιμνία
 τροφήν τινα τοιήνδε· ἐντειλάμενος μηδένα ἀντίου
 αὐτῶν μηδεμίαν φωνὴν ἰέναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ
 ἐπ' ἑωυτῶν κέεσθαι αὐτὰ, καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν 104
 σφι αἴγας· πλήσαντα δὲ τοῦ γάλακτος, τᾶλλα δια- 25
 5πρήσσεσθαι. ταῦτα δ' ἐποίεε τε καὶ ἐνετέλλετο ὁ
 Ψαμμίτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπα-
 λαχθέντων τῶν ἀσῆμων κνυζημάτων, ἦντινα φωνὴν

παιδιά δύο νεογνὰ κ.τ.λ.] Pollux in Onomast. II, 8 ex Herodoto affert νεόγονον; quod tamen reponere noli. — οἱ ἐπι-
 τυχόντες sunt homines viles, in-
 firmæ conditionis ac sortis. Mo-
 nui hoc ad Plutarch. Alcibiad. pag. 137 seq. Ad verba τρέ-
 φειν — τροφήν τινα τοιήνδε
 i. e. ὣδε τρέφειν conf. Matth. §. 423 not. 3 pag. 775.

ἐντειλάμενος μηδένα ἀντίου
 αὐτῶν μηδεμίαν φωνὴν ἰέναι]
 αὐτῶν et μηδεμίαν cum Gaisf.
 dedimus pro vulg. αὐτέων μη-
 δεμίην. — φωνὴν ἰέναι (non
 ἰέναι, ut prave olim impres-
 sum legebatur): vocem emittere,
 recurrit infra IX, 16 coll. II,
 15, ubi Wesselingius laudat
 Aesch. S. c. Th. 871. Eurip.
 Med. 1176, alia. Item Plu-
 tarcho frequens ἀφίέναι φω-
 νήν; ut in Pericl. 8. 33. Conf.
 Coraem ad Heliodor. pag. 368.
 Et ipsum confer sis Herodotum
 II, 15.

ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωυ-
 τῶν κέεσθαι] ἐπ' ἑωυτῶν eo-

dem modo accipiendum, quo
 supra I, 143. 203. In seqq.
 τὴν ὥρην est: certo, definito
 tempore, zur bestimmten, gehö-
 rigen Zeit, ut recte interpreta-
 tur Matth. Gr. Gr. pag. 786.
 ἐπαγινέειν Ionicā formā sic scri-
 ptum plerique libri exhibent;
 quod sequitur σφι, ex iisdem
 libris nunc restitutum pro eo,
 quod in Wesselingii, Reizii,
 aliorumque editionibus legebat-
 ur σφίσι. Caeterum in his
 verbis subitum subiecti quod vo-
 cant, transitum notare iuvat,
 vel potius defectum, cum ad
 ἐπαγινέειν (i. q. ἐπάγειν) men-
 te sit repetendum: (ποιμένι)
 ἐντειλάμενος. Nec aliter ver-
 ba sequentia supplenda erunt:
 πλήσαντα δὲ (sc. τὸν ποιμένα)
 — διαπρήσσεσθαι scil. ἐντει-
 λάμενος. Quare prave in qui-
 busdam scribitur πλήσαντα ς.

ταῦτα δ' ἐποίεε τε καὶ]
 Sic libri dabant. Vulgo ἐποίε-
 ετο.

τῶν ἀσῆμων κνυζημάτων]
 Haud male Larcherus: des sons

6 ῥήξουσι πρώτην. τάπερ ὧν καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ 30
διέτης χρόνος ἐγεγόνεε ταῦτα τῷ ποιμένι πρήσσοντι,
ἀνοίγουντι τὴν θύρην καὶ ἐσιόντι τὰ παιδία ἀμφο-
τερα προσπίπτοντα βεκὸς ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς

inarticulés, des vagissemens inarticulés. Est enim *κνύζημα vagitus, eiulatus infantium*, recens natorum praecipue. Conf. Suidam s. v. et Gregor. Corinth. de dial. Ionic. §. 113.

ἦντινα φωνὴν ῥήξουσι πρώ-
την] ῥήξαι φωνὴν *rumpere*
(edere) *vocem* iam supra eno-
tativimus I, 85. Add. V, 93.
Alia laudavimus ad Plutarch.
Alcib. pag. 92, quibus nunc
addo copiose de hac locutione
disputantem Kypkium, Obs.
sacrr. ad Galat. IV, 27 p. 283
Tom. III.

ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγε-
γόνεε ταῦτα τῷ ποιμένι πρήσ-
σοντι] Vertit Valckenarius:
*postquam enim ista pastor fece-
rat per biennium*, laudans de
participii usu, quod in dativo
sic verbis γίγνεσθαι s. εἶναι
adponi solet, Herodot. I, 113.
III, 56. IX, 38. Thucyd. III,
29, alia. Tu conf. etiam Mat-
thiae Gr. Gr. §. 388 pag. 711,
qui idem de alio dativo, qui
continuo adicitur verbo *προσ-
πίπτοντα*, monuit pag. 735.

βεκὸς ἐφώνεον] Alii βεκὸς
duplici cum litera ζ exhibent.
Qua voce *panem* apud Phryges
designari, infra monet Hero-
dotus, ex quo Hesychius: βε-
κός· ἄρτος; cui adde Hippo-
nactis locum apud Strabonem
VIII p. 524, B. p. 340 ed. Ca-

saub., ubi Cypri incolas eadem
uti voce proditur. In qua cum
ος Graeca sit terminatio, Lar-
chero probabile videtur, infan-
tes exclamasse βεκ ex imitatio-
ne vocis caprarum. Quae ead-
em inveniuntur in Schol. ad
Apollon. Rhod. IV, 262 et ap.
Suid. s. v. Sed Pollux in Ono-
mast. V, 88, ubi caprarum esse
monet *φοριμαγῶς, φοριμάττε-
σθαι*, haec addit, haud scio
an nostrum locum respiciens:
ὡς Ἡρόδοτος ἐσφαλταὶ ἐπὶ τῶν
βρεφῶν τῶν Φρυγίων λόγῳ
βληχᾶσθαι τὰς αἰγας οἴόμε-
νος. At vocem βεκ, abiecta
Graeca terminatione, originis
Phrygiae esse dubio carere scri-
bit lablonskiius Dissert. de ling.
Lycaon. (a Cr. citatus) t. III
p. 68 Opuscc. Neque eo non
spèctat, quod apud Aristopha-
nem (Nub. 397) aliosque ex-
stat βεκκεσέληνε. Scripsit etiam
nuper nonnulla de hac voce
Volneius (Chronol. d'Herodot.
p. 28. 29 not.), ubi Phrygum
linguam haud aliam esse vult
atque Thracum, unde Phryges
omnino oriundi fuerint, addit-
que in Anglo-Saxonum lingua
to Bake (quod pronuntiantium
sit *tou Bek*) significare *panem*.
„Görres. in Mythengesch. ibiq.
Rudbeck. Atlantis t. I p. 808
vocem illam cum Scandinavio-
rum *Baka* componit.“ Cr.

7 χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἤσυχος ἦν ὁ
 ποιμήν. ὥς δὲ πολλάκι φοιτέοντι καὶ ἐπιμελομένῳ
 πολλὸν ἦν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ³⁵
 δεσπότῃ, ἤγαγε τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὄψιν τὴν
 8 ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Φαμμίτιχος, ἐπυ-
 9 θάνετο οἴτινες ἀνθρώπων βεκόσ τι καλέουσι. πυ-
 θανόμενος δὲ, εὔρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρ-
 του. οὕτω συνεχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιοῦτῳ⁴⁰
 σταθμησάμενοι πρήγματι, τοὺς Φρύγας προσβυτέ-
 3 ρους εἶναι ἕωντων. Ὡδε μὲν γενέσθαι τῶν ἱρέων
 τοῦ Ἡφαίστου ἐν Μέμφι ἤκουον. Ἕλληνες δὲ λέ-

Edit auctores
 Herodotus, a qui-
 bus acceptas res
 Aegyptias tradi-

ἐπιμελομένῳ πολλὸν ἦν]
 Vulgo ἐπιμελομένῳ; nos de-
 dimus illud, quod libris con-
 sentientibus revocavit Schweighaeu-
 serus.

καὶ τοιοῦτῳ σταθμησάμενοι
 πρήγματι] i. e. et eo quidem
 argumento ducti; quod iungi
 debet cum συνεχώρησαν, a quo
 ipso pendent reliqua τοὺς Φρύ-
 γας προσβυτέρους εἶναι ἕων-
 τῶν. Moneo, ne in structura
 quis haereat, in qua iam nihil
 erit, quod nos offendat. — De
 ipsa re iam ad initium capitis
 quaedam monuimus. Hic loci
 Larcheri notamus iudicium, qui
 Psammitichum censet minus
 gnarum originis Phrygum, quip-
 pe quae gens sit stirpis Euro-
 paicae (coll. Herod. VII, 73),
 adeoque teste Strabone lib. X
 pag. 722, A Thracum colonia.
 Quo tamen rectius statuisse vi-
 detur Hoeck. (Creta I pag. 117
 seq. 127). Ex Herodoti enim
 narratione illud certe colligi pos-
 se putat, Phryges olim antiquis-
 simos vulgo habitos esse, mul-

tumque distinguendos a Grae-
 cis, cum patres habuisse Arme-
 nios admodum verisimile sit,
 illudque etiam probetur lingua,
 quae ut a Graeca lingua ita ab
 aliis plane diversa, Phrygibus
 peculiaris quaedam fuerit.

In clausula addere iuvat, quod
 ex eodem Larchero cognovimus,
 saeculo decimo quinto post Chr.
 n. Iacobum IV, Scotiae regem,
 simile quoddam atque Psammi-
 tichum fuisse expertum. Duos
 illum ferunt infantes in insulam
 seclusisse, addito muto homine,
 qui ipsorum curam gereret. En
 ipsos infantes, ubi adulti fue-
 rint, Paradisi linguam i. e. He-
 braicam edidisse!

Cap. III.

ὧδε μὲν γενέσθαι τῶν ἱρέ-
 ων τοῦ Ἡφαίστου κ. τ. λ.] Ad
 genitivum τῶν ἱρέων conf. Mat-
 thiae Gr. Gr. pag. 687 §. 373.
 Hephaestum s. Vulcanum, cuius
 sacerdotes se consuluisse No-
 ster scribit, haud alium esse
 ac Aegyptiorum deum Phthah,

turus sit: de Diis negat se quidquam, nisi eorum nomina, et quae rerum ordo postulet, memoraturum esse.

ρουσι ἄλλα τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμίτιχος ἔκταμων, τὴν διαίταν οὕτως ἐποιήσατο τῶν παίδων παρὰ ταύτησι τῆσι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὴν τροφὴν τῶν παίδων τοσαῦτα ἔλεγον. Ἴηκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἔλθων ἐς λόγους τοῖσι ἱερεῦσι τοῦ Ἰφραίστου. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἰλιούπολιν αὐτῶν τούτων εἵνεκεν ἐτραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἰλιουπολιταὶ λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιώτατοι. Τὰ μὲν νυνθεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγέσθαι, ἕξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτῶν μόνον νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτῶν

Solis qui ferebatur parens, Memphi insigniter cultum, nunc satis constat. Vid. Creuzeri Symbol. I p. 529.

ἐποιήσατο τῶν παίδων] In vitis libris melioribus olim editum παιδίων. Nos Schweigh. et Gaisf. secuti sumus.

καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἰλιούπολιν κ. τ. λ.] Facit hic, quod paulo post omnium Aegyptiorum doctissimi perhibentur Heliopolitae sacerdotes. Atque videntur tria omnino fuisse potiora Aegyptiorum sacerdotum collegia: Memphiticum, Thebaicum et Heliopolitanum, in quibus Heliopolitae primum locum obtinuerunt, si quidem vera retulit Strabo (XVII pag. 1158, D seq. sive pag. 805 seq.), Solis templum una cum aedibus sacerdotum accurate describens et pluribus de illorum doctrina ac disciplina disserens. Conf. quae ad

II, 7 notabimus. Praeter Heliopolitas sacerdotes Herodotum credibile est inprimis eos, qui Memphi erant, consuluisse multasque res, quas ipse cognoscere haud potuit, ab iisdem edoctum fuisse. Vid. infra II, 99.

αὐτῶν τούτων εἵνεκεν] αὐτῶν cum Gaisf. et hic et in seqq. edidimus pro vulg. αὐτέων. — Ad λογιώτατοι conf. nott. ad I, 1.

πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι] i. e. omnes homines pariter haec (nomina deorum Aegyptiorum, quae sola nunc proferre lubet) scire. Cr. Heynium citat, qui in Comment. de fontt. Diodori pag. L ed. Bipont. t. I h. l. ita interpretatur: „omnes eodem modo de his nominibus statuere, ut pro iisdem nimirum diis cum Aegyptiis habeant;“ ubi αὐτῶν refert ad antecedentia: τὰ οὐ-

ἐπίστασθαι· τὰ δ' ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ 55
λόγου ἕξαναγκαζόμενος ἐπιμνησθήσομαι.

4 Ὅσα δὲ ἀνθρωπήϊα πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμο-
2 λογέοντες σφίσι. Πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων
ἀπάντων ἕξευρέειν τὸν ἐνιαυτὸν, δυνάδεκα μέρεα
δασαμένους τῶν ὥρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἕξευρέ- 60
3 βειν ἐκ τῶν ἄστρων ἔλεγον. ἄγουσι δὲ τοσῶδε σο-
φώτερον Ἑλλήνων, ἐμοὶ δοκέειν, ὅσῳ Ἑλληνες μὲν
διὰ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι, τῶν ὥρέ-

Primos Aegypti-
os annum et xii
105

cuis partes inve-
nisse, Diisque
xii et nomina, et
aras, et simula-
cra, et delubra
posuisse, anima-
liaque in lapide
caelasse: Menem
ex hominibus pri-
mum Thebaidis
regem; caeteram
Aegyptum palu-
dem fuisse.

νόματα αὐτῶν sc. τῶν θείων.
In quo vereor, ut viro doctissi-
mo assentiri possim. Nihil
enim aliud mihi Herodotus elo-
qui voluisse videtur, nisi illud:
placere sibi una tantum nomina
deorum Aegyptiorum referre,
quippe quae omnibus sint cog-
nita; quae igitur commemo-
rasset, minime nefas videri que-
at, cum nullo modo mysterio-
rum doctrinam tangant. Vide
Dahlmann. Herod. pag. 145.

τὰ δ' ἂν ἐπιμνησθῶ αὐ-
τῶν] In verbo ἐπιμνησθῶ ead-
dem fere praepositionis (ἐπὶ)
inest vis, quae supra in verbo
ἐπεκράτεε II, 1, ubi vid. Est
enim haec Herodoti sententia:
„Quae vero praeterea (sc. praeter
ipsa deorum nomina, in qui-
bus solis utpote notissimis nunc
me subsistere oportet) de iis
disputavero, ea non nisi coactus
ab ipsa narratione (s. re ipsa
postulante et cogente) proferam.
Ubi ea potissimum intellexit,
quae mysteriorum doctrinam,
quae ipse imbutus erat, minime
evulgandam, tangere videren-
tur.

HERODOT. I.

C a p. IV.

Ὅσα δὲ ἀνθρωπήϊα πρήγμα-
τα] scil. ἐστὶ, ταῦτα ὧδε ἔλε-
γον. Ita facile suppleri et ex-
plicari potest locus.

δυνάδεκα μέρεα δασαμένους
— ἐς αὐτόν] Alia verborum
dividendi structura I, 94, ubi
vid. quae laudavimus. — ὧραι
sunt anni tempestates, quas eo-
dem modo horas appellat Pli-
nius H. N. XII, 3. IX, 35.

ὅσῳ Ἑλληνες μὲν διὰ τρί-
του ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλ-
λουσι] διὰ τρίτου ἔτεος est
tertio quoque anno, notante
Matth. §. 580, e p. 1150 vel
potius ineunte tertio anno, quem-
admodum Petavius interpreta-
tur Auctar. Doct. Temp. IV, 3.
Ad ipsam rem Censorini adscri-
bam locum de die natal. cp. 18
§. 2: „Itaque (Graeciae civi-
tates scil.) annos civiles sic sta-
tuerunt, ut intercalando face-
rent alternos XII mensium, al-
ternos XIII, utrumque annum
separatim vertentem; iunctos
ambos annum magnum vocan-
tes, idque tempus τριετηρίδα

ων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες
 τοὺς δώδεκα μῆνας, ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε
 ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν
 4 ὥρέων ἐς τὸ αὐτὸ περιῶν παραγίνεται. Δωδέκα τε
 θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομί-
 5 σαι, καὶ Ἑλλήνας παρὰ σφείων ἀναλαβεῖν. βωμούς

appellabant, quod tertio quoque anno intercalabatur, quamvis biennii circuitus, et re vera διετηρῆς esset; unde mysteria, quae Libero patri alternis fiunt annis, trieterica a poetis dicuntur.“ Adscripsi totum locum, ex quo forsitan lux nonnulla afferri poterit Herodoto, secum ut volunt haud concordanti, I, 32, ubi scribit: εἰ δὲ δὴ ἐθέλησει τοῦτερον τῶν ἑτέων μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι. ἵνα δὴ αἱ ὥραι συμβαίνωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον κ. τ. λ., ubi vid. not.

ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀριθμοῦ] In summa fere consentit Diodorus Siculus I, 50 coll. Gemin. Elem. Astron. VI pag. 19, et Strabon. XVII p. 806 s. 1160, A, ubi annum 365 dierum ab Aegyptiis sacerdotibus inventum esse narrat, a quibus post acceperint Graeci. Ac dies illos quinque intercalatos ad deos ita vulgò retulerunt Aegyptii, ut eorum unoquoque editus fuerit deus ex Iove et Iunone sive, ut alii tradebant, a Saturno atque Rhea. Vid. Diodor. Sicul. I, 13 ibiq. Wesseling. Plutarch. Opp. II pag. 429, F et p. 355, D ibiq. Wyttenbach.

in Animadverss. pag. 186. Plura de his monuit Creuzerus in Symbol. I p. 259. 294 seq. coll. 266 seq. Tu conf. nott. ad Herod. II, 122. Ac suspicatur Larcherus duplicem apud Aegyptios exstitisse annum, alterum civilem trecentorum sexaginta quinque dierum, alterum astronomicum solis sacerdotibus cognitum, quo illi usi sint ad festos definiendos ipsorumque auctoritatem tuendam. Quam in rem accuratius nunc inquisivit Creuzer. in Symbol. I p. 268.

καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὥρέων κ. τ. λ.] Est haec Herodoti sententia, fieri hoc modo, ut orbis tempestatum annuus rite perficiatur, suoque i. e. iusto tempore eodem singulae redeant tempestates. Quae tamen, si trecentorum sexaginta quinque dierum iustus est annus, multum abest ut suo tempore semper redeant, ut aliquot saeculis praeterlapsis prorsus eandem turbetur ordo ac iusta ratio, secundum quam incidere debeant.

θεῶν ἐπωνυμίας] ἐπωνυμίαν Herodoto passim idem esse atque ὄνομα, monuimus ad I, 14.

τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπονεῖμαι σφέας
 πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγγλύψαι. καὶ τούτων 70
 μὲν νυν τὰ πλέω ἔργω ἐδήλουν οὕτω γενόμενα.
 6 Βασιλεῦσαι δὲ πρώτον Αἰγύπτου ἀνθρώπων ἔλεγον
 7 Μῆνα. ἐπὶ τούτου, πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶ-

καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγγλύψαι] ζῶα cave credas *animalia* esse. Sunt enim quaevis *imagines*, *figurae*, quas in lapides incidere omnium primi invenisse dicuntur Aegyptii. Itaque ad *hieroglyphicas notas* haec potissimum referenda. Conf. I, 70. 203. II, 124. 148 fin. et quae laudavit Creuzer. in Annall. Heidelbergg. 1823 nr. 10 p. 153. Add. Rose Inscriptt. pag. 188 et Letronne Recherches s. l'Egypt. pag. 455, qui *ζωγραφία* et *ζῶα γράφειν* ad id refert, quod Gallis dicitur: „*peindre les sculptures*, c'est à dire d'étendre sur toutes les figures ces couleurs variées et vives, dont l'éclat s'est conservé à travers les siècles.“ Verba *γλυφῆ* et *ἀναγλυφῆ* ad ea refert, quae vulgo dicuntur *Bas-reliefs*, aptissima scilicet vocabula ad istiusmodi sculpturas Aegyptiacas designandas.

βασιλεῦσαι δὲ πρώτον Αἰγύπτου ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα] Consentit Diodorus I, 45 init. enarrans Menem post deos (ut aiunt) primum Aegypti regem fuisse, eundemque deos venerandi ac rem divinam faciendi rationem populo tradidisse. In nomine ipso regis scribendo variant libri apud Diodorum aliosque; nec in Herodoto

sibi satis constant, quamquam meliores bene exhibent Μῆνα, in quo hic acquiescendum. Plura de scriptura Wesselingius, qui ex catalogo Eratosthenis apud Syncellum haec verba a Jablonskio emendata profert: *Μήνης ὁ Θηβαῖος, ὁ ἐρμηνεύεται αἰώνιος*. Quod nomen in regem, qui antiquissimus omnium fertur, utique conveniens est. Unde Zoëga de obelisc. pag. 11 ad Mnevim refert, solis taurum solisque fere signum s. symbolum in terris. Maius est si de tempore quaeras, quo ille Menes vixisse censendus sit. Nam Herodoti si sequamur calculos, regnum Menis adscendet usque ad annum 12356 a. Chr. n.; Diodorum si testem praeferamus, regnum incepisse 14878 a. Chr. n. Menes putandus est. Conf. Larcher. tab. chronolog. p. 79. 53 tom. VII. Plura nolim equidem his adlicere, de quibus laudant vulgo Perizon. Orig. Aegyptt. cp. 5. Nec enim quidquam certius ad historiae atque chronologiae fidem hinc effici posse, quivis intelliget.

πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ] „Laudantur haec in Descript. de l'Egypt. antiq. I sec. livrais. p. 88, ubi comprobatur variis argumentis, non solum plani-

σαν Αἴγυπτον εἶναι ἕλος· καὶ αὐτῆς εἶναι οὐδὲν⁷⁵
 ὑπερέχον τῶν νῦν ἔνεσθε λίμνης τῆς Μοίριος ἐόν-
 των· ἐς τὴν ἀνάπλους ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων
 5 ἐστὶ ἀνὰ τὸν ποταμόν. Καὶ εὖ μοι ἐδόκεον λέγειν
 περὶ τῆς χώρης. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προακού-
 σαντι, ἰδόντι δὲ, ὅς τις γε σύνεσιν ἔχει, ὅτι Αἴ-
 γυπτος ἐς τὴν Ἑλληνας ναυτίλλονται, ἔστι Αἴγυπτί-⁸⁰
 οἰσι ἐπίτητός τε γῆ, καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ· καὶ
 τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν

tiem Thebaicam, sed universam Aegyptiacam exaggeratam esse limo exundantis Nili. In eo tamen refragantur, quod paulatim arenosas evasuram Aegyptum crediderat Herodotus. Est enim exaggerata paulatim universa planitie, etiam Nili ipsius alveum iusta proportione exaggerari.“ Cr. Tu vid. nott. ad II, 5. 10 coll. 13.

καὶ αὐτῆς εἶναι — ἐόντων] i. e. nihil eius (i. e. nullam Aegypti partem) fuisse eminens super aquam ex iis (terris scil.), quae nunc infra Moeridis lacum inveniuntur.

ἐς τὴν ἀνάπλους ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ἐστὶ ἀνὰ τὸν ποταμόν] Si novem schoeni uno navigationis die conficiuntur (conf. II, 9), existet inde summa schoenorum sexaginta trium sive 378,000 metrorum (mètres); id quod cum veris mensuris apprime convenire tradunt. Vid. Descript. de l'Eg. Antiqq. Méin. I p. 88. 102 coll.

Iomard. p. 508. 625 ibid. (quae ex parte transscripsimus ad II, 9, ubi alios schoenos intelligi vult Iomardus, cum vel obiter mappam inspicienti appareat, distantiam ab Heliopoli ad Thebas multo maiorem esse quam distantiam a mari ad Moeridis lacum).

C a p. V.

δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προακούσαντι, ἰδόντι δὲ, ὅς τις γε κ. τ. λ.] Ex his verbis fit manifestum, non solum pervenisse Herodotum in Aegyptum, id quod alii quoque testantur loci ab Heyse in Quaest. Herod. I p. 108 seqq. collecti, verum etiam summa cum curâ historiae patrem permeasse hanc terram accurateque in omnia inquisivisse.

ὅτι Αἴγυπτος κ. τ. λ.] Herodoti sententiam veram esse et cum ipsa terrae indole congruere in Excurs. ad h. l. monstravimus.

ἡμερέων πλόου, τῆς πέρι ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον, ἔστι δ' ἕτερον τοιοῦτον.

2 Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρας ἐστὶ τοιήδε. 85

Πρωῶτα μὲν προσπλέων, ἔτι καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεῖς καταπειρητηρίην, πηλόν τε ἀνοίσεις, καὶ ἐν ἔνδεκα ὄργυιῇσι ἔσειαι. τοῦτο μὲν

6 ἐπὶ τοσοῦτο δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν. Αὐ- τῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἐστὶ μῆκος τὸ παρὰ θάλασ-

Longitudo Aegypti ad mare: orygiae, stadia, parasangae, schoenum.

τῆς πέρι ἐκεῖνοι οὐδὲν κ. τ. λ.] ἐκεῖνοι sunt Aegyptii sacerdotes (II, 3), quibus sua debet Noster; cf. II, 4. — In seqq. ἡμέρης δρόμος aequat fere 1300 stadia (conf. IV, 86); quae Larchero auctore explent 25 lieues; ὄργυιά, quam nos dicimus *Klafter*, constanter veteribus est mensura sex pedum. Conf. Wurm. de pond. vett. ratt. pag. 91. 92. Scripsimus autem et hoc loco et cap. seq. ὄργυιῇσι cum recentt. pro ὄργυιῇσι, ut olim legebatur.

C a p. VI.

αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἐστὶ μῆκος τὸ παρὰ θάλασσαν κ. τ. λ.] αὐτῆς δὲ τῆς cum recentt. scripsi pro αὐτῆς δὲ αὐτῆς. Ad argumentum loci facit, quod paulo inferius notatur: schoenium sexaginta stadiis esse parem, ut omnis orae Aegypti maritimae longitudo sit stadiorum ter mille sexcentorum; quae ipsa cum *ducentis quadraginta* Romanorum milliariis convenient. Conf. infra II, 149 init. et Diodor. Siculus I, 31, qui orae maritimae duo millia tribuit stadiorum, nec tamen indicatis lo-

cis, e quibus illa incipiat et ubi finiat. Quodsi vero iste non vulgaris intellexit stadia, quorum sexaginta complent schoenum, sed Olympica eaque maiora, quorum duo et triginta aequant schoenum (teste Plinio H. N. XII, 14 coll. II, 23) et octo milliarium Romanum, efficietur inde summa *ducentorum quinquaginta* milliariorum; quod ab Herodoteis mensuris non valde abesse nemo non intelligit. Nec multum abest, quod Strabo XVII pag. 1137 a Pelusiaco ostio usque ad Canopicum longitudinem maritimam ter mille trecentorum stadiorum esse scribit, quamvis idem pag. 1140 mille trecenta ponat stadia; quo spatio cum Diodorus I, 34 Deltae oram definiat, Wesselingius ad Diodor. I, 31 non dubitat, quin prior Strabonis locus ex posteriori corrigi debeat, cum Diodorus altero loco I, 31 eam addat Aegypti partem, quae extra Deltam fuerit sita. Schlichthorstio contra prior Strabonis locus videtur sanus et ex eo posterior, in quo librarii lapsi fuerint, emendandus, pag. 26. 27 not. l. l. Ad Wesselingii iudicium de novo se

σαν, ἐξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμέεσ διαιρέομεν εἶναι
 Ἀγύπτου ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερ-

applicat Larcherns, nec tamen tantum putat inter Herodoti atque Strabonis (qui scilicet maioribus stadiis Olympicis fuerit usus) numeros intercedere discriminis, quin convenire in summa fere uterque existimetur. Quare acquiescendum opinor in iis, quae Danvillius (Mémoir. sur l'Égypt. p. 11) posuit, Aegypti longitudinem maritimam a Plinthinete sinu usque ad Serbonidem lacum parem esse *ducentis quadraginta sex* Romanorum milliariis; a quo non multum discedit Herodotus, quem minus accurate caeteroquin definiisse Aegypti longitudinem contendit Schlichthorst. l. l. pag. 24, ubi vid. plura. Qui nuperime disquisivit Iomard. loco infra laudando pag. 508 seq. 657 et ipse non multum a vero abhorrere iudicat mensuras ab Herodoto proditas, modo intelligas stadia centum metrorum (mètres); ita ut summa evadat 360,000 metrorum. Quare minime audiendus Mannert. in geograph. d. Gr. u. Röm. X, 1 pag. 253 seqq., qui ullam Herodoteis mensuris fidem tribuendam esse negat, quippe minus accuratis multumque semper exaggeratis, confusis praeterea variis et stadiorum et schoeni mensuris. Quae talia sint, ut refellere putidum sit.

κατὰ ἡμέεσ κ. τ. λ.] κατὰ pro
 καθ' ἃ, ut I, 208.

ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλ-

που μέχρι Σερβωνίδος λίμνης] Πλινθινήτης sinus nomen accepit ab urbe Πλινθίνη, quae est maritima in extrema Aegypti ora Libyam versus sita inter Taposirin et Nicii pagum, et lacui Mareotico, cui vicina erat, Πλινθινήτου nomen dedit. De urbe conf. Strabo XVII p. 1150, B s. p. 799. Sinum *Plinthinetem* hodie Arabum sinum dici scribit Danvillius (l. l. p. 63). Conf. Mannert. Geogr. d. Gr. u. Röm. X, 2 pag. 24.

Serbonis lacus, de quo infra III, 5, Aegyptum inter atque Palaestinam est situs ab oriente Casii montis, ab occidente prope Rhinocoluram (quae hodie appellatur *Al-Arisch*). Perquam angustum fuisse lacum auctor est Diodorus I, 30, sed mirae profunditatis et ducentorum ferme stadiorum longitudinis; alia idem scribit de exitiosa palude, cui perpetuus austri flatus magnam ingerat arenae vim. Plinius (H. N. V, 13) 15,000 passuum circuitum quosdam illi tribuere narrat; sed nunc modicam esse paludem. Et qui teste Strabone XVI p. 1102, B p. 760, A cum mari tantum per ἔκρηγμα coniunctus erat lacus, nostra aetate sinus maris potius quam lacus erit vocandus, cui nomen *Sebaket Barduil*. Vid. Schlichthorst l. l. pag. 50. Hartmann. l. l. pag. 867 coll. Mannert. l. l. X, 1 pag. 497, qui lacum nunc prorsus exsiccatum, ex muriā

βωνίδος λίμνης, παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρος τείνει· 106
 2 ταύτης ὦν ἄπο οἱ ἐξήκοντα σχοῖνοι εἰσι. ὅσοι μὲν
 γὰρ γεωπεῖναι εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυιῆσι μεμετροῦ-
 κασι τὴν χώρην· ὅσοι δὲ ἦσαν γεωπεῖναι, σταδί-95
 οῖσι· οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγησι· οἱ δὲ
 3 ἄφθονον λίην, σχοίνοισι. δύναται δὲ ὁ μὲν παρα-

tantum et salsilagime per superficiem sparsa cognosci posse scribit. Alia dabit Creuzerus in Commentt. Herod. p. 286. Nam istum lacum hominibus aequae atque animalibus exitiosum et insanum Typhonis (quem omnium malorum parentem habuere Aegyptii) receptaculum inde ferebant. Quin ipso in lacus nomine tale quid inesse nunc existimant, siquidem *Serbonis* lacus Aegyptiorum sermone valeat: *qui spargit foetorem*. Ita certe Iablonsk. Opusc. I p. 303 coll. 301, probante Champoll. l'Égypt. sous l. phar. II p. 304. Alius vir doctus (conf. te Water ad Iablonsk. l. l.) in voce *Σεοβῶν occultandi et demergendi* notionem quaesierat.

τὸ Κάσιον ὄρος] de *Casio* monte, a quo inde usque ad Arabicum sinum mille stadiorum iter esse noster refert II, 158, priusarius exstat Strabonis locus XVI p. 1100, C. 1102—1103, unde trecenta stadia a Pelusio illum remotum esse novimus, vel potius trecenta viginti, ut ex Antonin. Itiner. intelligitur. Aggeribus arenarum similem eundem narrat Strabo, in mare procurrentem, aquarum denique inopem. Illic Pompeii Magni iacere corpus et Iovis Casii esse

templum. Nunc monti nomen *El Kas* s. *Ras Kasoron*, et prope montem locus *Katia* s. *Katieh*, docente Hartmann. l. l. pag. 866. Alia Schlichthorst. l. l. pag. 76 seq. coll. Rennel. l. l. p. 581. Caeterum hicce mons probe distinguendus a monte *Casio*, qui in Syria est prope Antiochiam. Conf. Mannert. l. l. X, 1 p. 495.

γεωπεῖναι εἰσι] Timaeus in Lexic. Platon. *γεωπεῖναι· οἱ μικρὰν καὶ λυπρὰν γῆν ἔχοντες*; quae ad Herod. II, 6 et VIII, 111 pertinere bene monuit, aliis quoque grammaticis laudatis, Ruhnken. pag. 68. — Utitur h. loco Iomard. Descr. de l'Égypt. Antiqq. I (3 livrais.) pag. 688, ex quo manifestum fiat, stadium quadratum (carré) in mensuris agrorum apud Aegyptios usitatum fuisse.

δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια] *δύνασθαι* hic valere esse, vix moniti opus. In *parasanga*, quae Persarum est mensura, plerique Herodotum sequuntur; alii teste Strabone XI p. 788, A s. 518 sexaginta, alii quadraginta stadia ponunt. Conf. Herod. V, 53 et qui copiose haec tractavit Ukert. Geograph. d. Gr. u. Röm. I, 2 pag. 77 not. 70.

σάγγης τριήκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος,
 4 μέτρον ἐὼν Αἰγύπτιον, ἐξήκοντα στάδια. οὕτω ἂν
 εἴησαν Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι,
 7 τὸ παρὰ θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν μὲν καὶ μέχρι Ἰλι-
 ουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔστι εὐρέα Αἴγυπτος,

Latitudo a mari
 ad Heliopolin.

ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος—ἐξή-
 κονταστάδια] Schoenum, quem
 pro Aegyptia mensura habet He-
 rodotus, Persicum appellant A-
 thenaeus, Callimachus, Plinius.
 Nec eandem esse mensuram in
 diversis Aegypti locis, verum
 ἄστατον scribit Strabo XVII
 p. 1156, B s. 803 fin., cui adde-
 sis Plinium H. N. VI, 30. Plura
 dabunt Schlichthorst. l. l. p. 111
 et Ukert. l. l. pag. 76, ubi pec-
 ualiaris de schoeno memoratur
 Danvillii scriptio in Mém. de l'Ac-
 cad. d. Inscript. XXVI pag. 82.
 Post illos diligentissime de his
 exposuit Iomard., sur le système
 metriq. des anc. Egypt. (Descript.
 de l'Ég. Antiq. I livr. III)
 pag. 645 seqq. coll. 583. 606.
 613 seqq. Schoenum Herodo-
 teum, sexaginta stadiis constan-
 tem, sex mille metra (mètres),
 quae Galli vocant, aequare sta-
 tuit. Namque Herodotum uti vult
 metris (mètres) compleantur. Ad
 nominis rationem insignis est lo-
 cus Hieronymi sancii in Com-
 ment. ad Ioel. cp. 3, ubi narrat
 funibus in Nilo trahi naves nau-
 tisque certa esse spatia, quae
funiculos (σχοῖνους s. *σχοινία*)
 appellent, ut labori defessorum
 recentia trahentium colla succedant.

Cap. VII.

ἐνθεῦτεν μὲν καὶ μέχρι Ἰ-
 λιουπόλιος] Heliopolis urbs, cu-
 ius sacerdotes II, 3 memorantur,
 a mari (mediterraneo) remota
 fuit mille quingentis stadiis, te-
 ste Herodoto, quocum Diodorus
 I, 57 recentiorumque Gallorum
 testimonia consentiunt. Vid. Iom-
 ard. Descript. de l'Ég. Antiq. I
 (3 livrais.) pag. 611. 508.
 Nam rectâ lineâ Heliopolin a
 mari distare 151,000 metra (mé-
 tres), quorum centum fere unum
 stadium efficiant. Strabonis lo-
 cum primarium de hac urbe XVII
 p. 1158, B p. 805 seq. accuratius
 excussit Schlichthorst. l. l. p.
 pag. 85 seq., ut ex quo satis pa-
 teat, Heliopolin et extra Deltam
 fuisse et Nilo ab oriente opposi-
 tam, eandemque esse, quae sac-
 cris in literis appelletur *On* (se-
 ptuaginta interpretes semper
 reddunt Ἰλιούπολιν), unam de
 principibus Aegypti urbibus, li-
 terarum et doctrinae sacerdotali-
 sis sedem. A Memphide non ad-
 modum remota fuit, sed in orien-
 tali Nili ripa exstructa, paulo
 infra sub ipsum Nilum in duo
 brachia dissectum. Conspiciuntur
 adhuc rudera prope vicum,
 qui dicitur *Matarea* s. *Matharieh*,
 ubi est fons Solis s. *Ain Schams*,

ἔοῦσα πᾶσα ὑπτίη τε καὶ ἄνυδρος, καὶ ἰλύς. ἔστι
 δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἰλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι,
 παραπλησίη τὸ μῆκος τῆ ἕξ Ἀθηνέων ὁδοῦ, τῆ ἀπὸ

in regione, quae nunc vocatur *Kaliubie* ab urbe recentiori *Keliub*, in quo ipso Heliopoleos nomen nonnihil mutatum cognosci volunt. Accuratissime descriperunt docti Galli in *Descr. de l'Ég. Antiqq.* t. II livrais. 3 chap. XXI p. 3 seqq. Tu vid. etiam *Rennel.* l. I. pag. 598. 623 et imprimis *Ritter. Erdkund.* I pag. 823. Sed fuere, qui auctore Bryano duplicem Heliopoleos urbem distinguendam esse docerent, alteram Arabicam, cuius Ptolemaeus quoque meminerit, ad laevam canalis Pelusiaci, a mari si ascenderis, sitam, ubi nunc vicus *Matarea*; alteram, priorem et ab Herodoto commemoratam, in ipsa Delta sitam intra *Sebennyticum* et *Canopicum* canalem. Sed de hac Heliopoli nemo veterum quidquam protulit, multumque abest, ut confusio, quam isti somniant, tollatur, ut adeo augeatur. Quare *Larchero*, aliis, hanc sententiam amplectentibus, iure oblocutus et *Champollion* l'Egypt. sous l. Phar. II pag. 36 seqq., qui vulgatam, quam nos proposuimus de urbis celeberrimae situ sententiam, idem probavit, accedente *Mannerto* in *Geogr.* X, 1 p. 481 seq. 535. Et ante *Champollionem* copiosius disseruerunt docti Galli illi, quos citavimus l. I. pag. 9 seqq. *Larcheri* aliorumque opinione reiecta. Tu vid. potissi-

mum *Herod.* II, 9. Graecum Heliopoleos nomen cum Aegyptio convenire post *Iablonsk.* (*Opusc.* I p. 184. 185) multis placuit viris doctis et nuperrime *Champollioni* l. I. pag. 40. 41, si quidem *On*, quo vocabulo etiam *Coptae* urbem significant, Aegyptiorum lingua denotat *lucem, solem.*

ἔοῦσα πᾶσα ὑπτίη] ὑπτίη i. e. *supina, plana, campestris, depressa*, auctore *Suidà*, qui ὑπτία πεδία exponit τὰ ὀμαλά. *Larcherus* *Horatianum* illud profert: *supinum* *Tibur.* *Schweigh.* ad *Indicem Graecit.* *Appian.* amandat.

ἄνυδρος] *Larcherus* invitis libris scribendum censet εὔνυδρος i. e. *aquis irrigua*, laudatque IV, 47, ubi pro εὔνυδρος bini libri ἔνυδρος, quod h. l. repositum maluerat *Henricke* in *Comment. de Geogr. Afric.* *Herod.* pag. 64. *Larcherianam* emendationem, quod miror, secutus est *Schweighaeuserus*, nos vulgatam restituvimus, secuti iudicium *Gaisfordii*: „Aegyptum enim *aquis irriguam* temere dixeris, quae Nili solum inundationibus foecundetur.“

τῆ ἕξ Ἀθηνέων ὁδοῦ] *Pro Ἀθηναίων*, quod olim legebatur, cum recentt. reposuimus Ἀθηνέων, uti voluerat *Valckenar.*, qui hac de forma genitivi laudat: I, 98. VI, 127. VII, 6. 62. 90. VIII, 100. 118. 120.

τῶν δωδέκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούση ἕς τε Πί-5
σαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου.

IX, 7. 106. Cr. consuli vult Gregor. Corinth. pag. 381 ed. Schaeff. et Porson. ad Odys. III, 278.

τῇ ἀπὸ τῶν δωδέκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούση] Ara duodecim deorum, cuius infra quoque VI, 108 mentio fit, Athenarum in foro exstructa erat a Pisistrato, Hippiae filio, ut auctor est Thucydides VI, 54 et Olymp. 65, 1 s. 519 ante Chr. n. iam exstitisse videtur. Cuius ipsius cum frequens vel in inscriptionibus fiat mentio, ubi viarum longitudo indicatur, credibile est, hancce aram Atheniensibus ea praestitisse, quae Romanis milliarium aureum, indeque omnes viarum distantias per Atticam aliasve Graeciae regiones definitas fuisse. Vid. C. O. Müller. in Erschii et Gruberi Encyclop. VI p. 237 coll. Rose Inscriptt. tab. XXXII pag. 251. Boeckh. Corp. Inscriptt. I, 1 pag. 32.

φερούση ἕς τε Πίσαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου] Copiosius de his disputat vir doctus in Mém. de l'Acad. des Inscript. t. VII (Paris. 1824) p. 33 seqq., commonstrare enim studuit, his verbis indicari iter, quae ab Athenis et *quidem* a duodecim deorum ara ducat Pisam et *quidem* ad Iovis Olympii templum; ita ut una eademque intelligatur via, accuratius modo indicatis utriusque urbis locis singulis, quae in dimetiendo au-

ctor sit secutus. — Πίσαν pro Πίσσαν dudum restituerat Wes-selingius; et satis commendant hanc scripturam Creuzeri disputata in Melett. I pag. 19 not. 13. Doctum Gallum l. l. pag. 36. 37 si audis, Herodotus antiquum et quasi sacratum *Pisae* nomen consulto retinuit, cum, quo tempore ille haec vel scribebat vel Olympiacis ludis recitabat, Pisa ab Eleis diruta non amplius exstiterit.

ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου] Quaeritur h. l., Iovis templum antiquius intelligi debeat an recentius a Libone exstrui coeptum post Olympiad. LXXXI, quā ipsā Herodotus suam historiam Graecis recitasse fertur. Cr. conferri iubet Völkel.: Ueber den Tempel des Jupiter zu Olymp. pag. 15. 21 seq. Equidem malim recentius intelligere templum, praesertim cum apud Herodotum talia inveniantur prodita, quae vel multo post hoc templum exstructum acciderint et ad nonagesimam septimam Olympiadem usque referantur; vid. Heyse Quaest. Herod. pag. 74 seqq. Atque erunt fortasse, qui ex hoc Herodoti loco et ex hac comparatione argumentum ducere velint praelectionis Musarum Herodoti, quam Lucianus Olympiacis ludis factam esse scribit, a criticis quibusdam nostrae aetatis immerito in dubium vocatam. Sed ea de re exponere non attinet post

3 μικρόν τι τὸ διάφορον εὔροι τις ἂν λογιζόμενος τῶν ὁδῶν τουτέων, τὸ μὴ ἴσας μῆκος εἶναι, οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων· ἢ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἐξ Ἀθηναίων, καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὡς μὴ 10

disputationem Heysii in Quaest. Herod. cap. II pag. 23 seqq.

λογιζόμενος τῶν ὁδῶν τουτέων] Vulgo et hic et III, 126 edunt οὐδῶν; qua tamen forma Ionica uti aiunt Nostrum abstinuisse credo. Quare cum Gaisf. vulgarem formam ὁδῶν, probatis libris confirmatam reposui. De forma οὐδῶν laudant Homer. Odys. ῥ', 196 ibique Eustath. pag. 613 ed. Bas. et eundem ad II. α' pag. 18, 10 coll. Etymol. pag. 615.

τὸ μὴ ἴσας μῆκος εἶναι] Cr. confert Wyttenbach. ad Plutarch. Mor. I, 2 pag. 816, qui h. locum ita reddit: „*quae itinera si quis computet, inueniat parum quiddam differre, quo minus sit par earum longitudo.*“ Tu add. Matth. Gr. Gr. pag. 1067. Non admodum differt, quod continuo sequitur: ὡς μὴ εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων. Ipsas mensuras ab Herodoto prolatas minus accuratas videri iudicat Rennel. l. I. pag. 593, cum Athenae a Pisa distent milliarum Germanica 26 $\frac{1}{4}$, Heliopolis vero 22 milliarum tantum a Nili ostio Canopico absit. Et monet quoque Iomard. (Descript. de l'Ég. Antiqq. I livr. 3 pag. 611) comparationem minus accurate institutam videri ab Herodoto, cum Heliopolis a mari rectâ lineâ ductâ sane distet 151,000 metra (quae non

multum excedunt numerum mille quingentorum stadiorum), Athenae autem a Pisa remotae sint rectâ linea 181,000 s. 183,000 metra (mètres). Quare in eam inclinât sententiam, ut ab Herodoto dua eaque diversa stadia confusa esse putet. Sed gravio- rem litem Rennel. Herodoto intendit (p. 386—392), quod sexaginta stadia schoeno tribuat, quem quadraginta tantum stadiorum esse reliqui scriptores iudicent; unde consequi Herodoteas mensuras semper nimis auctas esse, nisi ad vulgarem computandi modum schoenum revocaveris. Contra quem monet Bredowius (l. I. pag. 391), ideo auctas videri Aegyptiacas mensuras, quod omnes simul Nili ambages in demetiendo fuerint computatae, unde solito maior summa exstiterit. Alio pacto Herodoteis patrocinantur monente Cr. editores operis Descript. de l'Égypt. I second. livrais. p. 416. Exacte enim Herodoti mensuram convenire cum longitudine itineris, quae mappam geographicam insipienti inveniatur inter Heliopolin et Nili ostium Omphâreg prope Pelusium, si illud simul cogitaveris, Deltae solum ab eo inde tempore, quo Herodotus haec scribebat, non nihil esse auctum et provectum. Conf. supra ad II, 6 allata.

εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἰλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πληροῖ ἐς τὸν ἀριθμὸν τούτου.

8 Ἀπὸ δὲ Ἰλιουπόλιος ἄνω ἰόντι, στενὴ ἐστὶ Αἴ-
γυπτος· τῇ μὲν γὰρ, τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατίτα-
ται, φέρον ἀπ' ὕρκτου πρὸς μεσαμβρίας τε καὶ νό-
του, αἰεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην 15
θάλασσαν· ἐν τῷ αἰ λιθοτομίαι ἔνεισι, αἰ ἐς τὰς

Utrumque latus
inde ab Helio-
poli monte cin-
ctum, alterum
Arabico, alterum
Libyco.

Cap. VIII.

τῇ μὲν γὰρ, τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατίταται] Respondent hisce verba: τὸ δὲ πρὸς Αἰβύνης τῆς Αἰγύπτου, ὄρος ἄλλο πέτρωνον τείνει, ita ut primum montes orientem versus inde ab Arabia Aegyptum cingentes describantur, dein Libyae montes, qui Aegyptum occidentem versus a reliqua Libya secernunt.

αἰεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν κ. τ. λ.] i. e. *semper sursum* (in altius) *tendens usque ad rubrum quod dicitur mare*, i. e. *usque ad sinum Arabicum*, qui hac appellatione non minus designatur quam ipsum Indicum mare (I, 1), cuius ille est pars. Vid. Breiger. de quibusdam difficil. Geogr. Herod. pag. 11. 14. Heyse Quaest. Herodd. p. 103.

ἐν τῷ αἰ λιθοτομίαι ἔνεισι κ. τ. λ.] αἰ pro καὶ cum recentt. scripsimus librorum auctoritate. De lapidinis conf. II, 124 ibiq. nott. et II, 158. Est nimirum montium tractus ex adverso urbis Memphidis in orientali ripa Nili exsurgens tum orientem versus usque ad sinum Arabicum, tum meridiem versus Nili ripas legens ad superiorem usque Ae-

gyptum, ubi sunt in primis prope Syenen montes, unde lapides ad maxima Aegyptiorum aedificia, templa, obeliscos, alia id genus, esse caesos vestigia indubia hodieque commonstrant. Quin Romanorum aetate adhuc lapidinae illae adhibitae sunt, quod docent inscriptiones a Letronn. nuper publicatae et illustratae in Recherches etc. pag. 360. 366 seq. Cr. de his lapidinis consili vult Feam ad Winckelmann. Histor. Art. I (Opp. tom. III) pag. 365 seq. ed. Dresd. et praecipue Gallos doctos, Iomard., Rozière, Desvilliers, in Descript. de l'Egypt. Antiqq. I chap. 4 p. 13 seqq. et chap. 2 pag. 10 seqq. Tu add. in primis Ritter. Erdkund. I p. 696 seqq. Ternas huius montis partes ille distingui vult, priorem meridiem versus omnium maxime sitam, a Phile insula usque ad Syenen, unde optimi quique proveniant lapides (*Syenitas* vulgo appellant — *Granit*) ad columnas, collossos, obeliscos, statuas, ipsaque templa integra aptissimi. Eas vero lapidinas hoc loco intelligendas esse vix dubium. Nam alteram istius montis partem, non nisi calcarios continere lapides,

2 πυραμίδας κατατηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτη μὲν
 λῆγον, ἀνακάμπει ἐς τὰ εἴρηται, τὸ ὄρος. τῆ δὲ
 αὐτὸ ἐωυτοῦ ἐστὶ μακρότατον, ὡς ἐγὼ ἐπυθανό-20
 μην δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ἡοῦς
 πρὸς ἐσπέρην· τὰ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ, λιβανωτοφόρα
 αὐτοῦ τὰ τέρατα εἶναι. τοῦτο μὲν νυν τὸ ὄρος
 3 τοιοῦτο ἐστί. Τὸ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου,
 ὄρος ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῷ αἰ πυραμίδες 107
 ἔνεισι, ψάμμῳ κατειλυμένον, τεταμένον τὸν αὐτὸν 25

tertiam, binis reliquis mediam quasi interpositam arenaceos, magis aptos illos quidem ad aedium moles extruendas.

ταύτη μὲν λῆγον, ἀνακάμπει ἐς τὰ εἴρηται, τὸ ὄρος] Explicuit haec Schweigh.: *Hoc enim loco* (ubi scil. sunt lapicidinae) *desinens mons* (i. e. non amplius a septentrione ad meridiem recta surgens) *flectitur in eam quam dixi partem* (i. e. mare rubrum versus). Ita verba ἐς τὰ εἴρηται ad ea spectant, quae paulo ante leguntur: αἰεὶ ἄνω τείνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. Larcherus refert ad verba: ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἄνω ἔονται, ac si Herodotus scripsisset: ἐς τὰ ἄνω Ἡλιουπόλιος, contra apertam ut mihi quidem videtur Herodoti sententiam, qui in seqq. monet, montem illum secundum mare porrigi usque ad regiones thuriferas. Quibus verbis notionem quandam Arabiae, qualem Noster sibi mente informaverit, contineri notat Niebuhr. in Diss. laud. de Herodot. Geogr. p. 220. Nec vero Arabiae terrae longitudinem accuratius hinc definire

licebit, praesertim cum hasce regiones Herodotus non ipse viderit, sed quae fando audierat, ea tantum retulerit. Conf. Dahlmann. Herod. p. 71. 96.

τῆ δὲ αὐτὸ ἐωυτοῦ ἐστὶ μακρότατον] De locutione conf. I, 193. 203. Verbis τῆ δὲ, quae antecedentibus ταύτη μὲν opponuntur, ea indicatur regio, ubi mons iste orientem versus tendit longiusque porrigitur secundum mare rubrum. — τὰ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ i. e. orientem versus.

τὸ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου] i. e. quod attinet ad eam Aegypti partem, quae occidentem s. Libyam versus est sita. In quo nulla opus emendatione.

ὄρος ἄλλο πέτρινον κ. τ. λ.] De monte Libyco consulatur Ritter. Erdkund. I pag. 770 seq. Nam qui a Libya Aegyptum secernunt montes, iam infra Memphim propius ad Nilum accedunt, ubi pyramides sunt extractae prope ipsum montem; qui iam Nili convallem ab occidente arctius includens, meridiem versus tendit.

ψάμμῳ κατειλυμένον] Non-

τρόπον τὸν καὶ τοῦ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην
 4 φέροντα. Τὸ ὦν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, οὐκέτι πολ-
 λὸν χωρίον, ὡς εἶναι Αἰγύπτου· ἀλλ' ὅσον τε ἡμε-
 ρέων τεσσέρων ἀναπλόου στεινή ἐστὶ Αἴγυπτος ἐοῦ-
 5 σα. τῶν δὲ οὐρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξὺ, πε-30
 διὰς μὲν γῆ· στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι,
 τῆ στεινότατόν ἐστι, διηκοσίων οὐ πλείους, ἐκ τοῦ

nulli codd. et edd. κατειλημ-
 μένον. Quod nos dedimus cum
 Schweigh. et Gaisf., verbis com-
 mendatur Homericis Odys. ξ',
 136: ψαμάθω εἰλυμένα πολ-
 λῆ, a Wesselingio iam allatis,
 cui tamen κατειλημένον a verbo
 εἰλέω non minus probum vide-
 tur, firmatum versiculi cuiusdam
 auctoritate in Philostrati Heroicc.
 pag. 693 (98 Boisson.). Sed eo
 ipso in loco nunc Boissonadius
 pro εἰλημένε, quod Olearius der-
 derat, e codicum consensu repo-
 suit εἰλυμένε illudque aliis etiam
 testimoniis firmavit. Conf. nott.
 pag. 469. Nam descendit a ver-
 bo εἰλύω, κατειλύω obtego, ob-
 volvo. — In seqq. vulgo male
 τεταμένον pro τετάμενον, cum
 loci sensus sit: mons — pari mo-
 do porrectus (in longitudinem sc.),
 quo Arabici montis ea pars, quae
 meridiem versus tendit.

τὸ ὦν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος]
 i. e. quod attinet ad eam Aegypti
 regionem, quae ab Heliopoli me-
 ridiē versus est sita Nilo adver-
 so proficiscenti. Respicit enim He-
 rodotus ea, quae capitis initio
 posuerat, multis verbis interie-
 ctis: ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἄνω
 ἴόντι.

οὐκέτι πολλὸν χωρίον, ὡς εἶ-

ναι Αἰγύπτου] i. e. regio non
 amplius spatiosa est, ut sit Aegy-
 pti (s. quae Aegypti esse cense-
 tur) s. non amplius in latitudinem
 multum patet ut in (s. pro) Ae-
 gypto. Sic recte Matth. Gr. Gr.
 pag. 1071. Invita Minerva Ste-
 ger. Praefat. pag. XI corrigit Αἴ-
 γυπτον.

ἀλλ' ὅσον τε — Αἴγυπτος
 ἐοῦσα] i. e. Sed per quadridui
 navigationem, quae adverso flu-
 mine instituitur, angusta est Ae-
 gyptus s. ea Aegypti pars, quae
 in angustam vallem contracta, il-
 lis montibus (Arabici et Liby-
 cis) ab utraque parte includitur.
 — Quae Aristidi (t. II p. 343)
 fidem excedere videntur Nostri
 verba, ea recentioris aetatis pe-
 regrinatoribus valde probantur,
 monente Larchero. Sic, uti hoc
 utar, scribit Savary (Lettre sur
 l'Egypt. I p. 5), ubi latissima sit
 haec planities, vix novem illam
 esse milliariorum (lieues); id
 quod a ducentis Herodoti stadiis,
 quae septem fere millia alteri-
 usque dimidium aequant, non
 valde discedit.

στεινότατον] „De hac forma
 Ionica conf. Heindorf. ad Platon.
 Phaedon. §. 139 pag. 237 seq.“
 Cr. Vid. quae dixi ad Ctesiae

Ἰσραβίου οὐρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλούμενον. τὸ δὲ ἐνθεῦτεν αὐτῆς εὐρέα Αἴγυπτός ἐστι. Πέφυκε μὲν

9 νυν ἢ χάρη αὐτῆ οὔτω. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας, ἔστι ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερῶν· στάδιοι δὲ 35 τῆς ὁδοῦ, ἐξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχί-

Latitudo ab Heliopoli ad Thebas, et a Thebis ad Elephantinam.

fragm. pag. 163 seq. et ad Plutarch. Philopœm. pag. 8. 9.

Cap. IX.

ἔστι ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερῶν] Schweighausero hic numerus iusto minor videtur, quum hoc pacto 540 stadia navigantibus quotidie sint conficienda eaque adverso flumine; id quod vel si minorem stadii mensuram intelligas, nimium videatur, praesertim si cogites, naves non nisi funibus adverso flumine ferri posse, teste ipso Herodoto II, 96. Contra docti Galli monent (Descript. de l'Ég. Antiqq. I livr. 2 pag. 417) stadium Aegyptiacum constare ex centum metris (mètres; conf. not. ad II, 6), ita ut quatuor mille octingenta sexaginta stadia, modo longitudinem rectâ lineâ indicari tibi persuadeas, cum vera mensura, quae e mappis geographicis intelligatur, accurate conveniat. Qui iidem adiiciunt, numerum stadiorum, qui uno die perfici debeat, minime esse exaggeratum, cum ipsi, coelo et tempestate quidem favente, vel longius iter uno die confecerint. Add. Iomard. (ibid. livr. 3 pag. 508. 625), ubi hoc modo sumtas mensuras et distantias convenire ferme no-

tat, cum 4860 stadia (i. e. 486,000 metr.) non valde recedant a vera distantia, quae rectâ lineâ sit 490,400 métr. Quibus haec addit (p. 625): „Cette distance, prise d'une carte exacte, lui (scil. Herodoto) a sans doute été donnée par les prêtres, et il a cru que c'étoit la distance mesurée sur le fleuve; ayant navigué lui-même pendant neuf jours d'un lieu à l'autre, il a conclu mal-à-propos qu'une journée de navigation étoit de 9 schoenes de cette espèce. D'ailleurs, comme il y avoit deux différens schoenes, tous deux de 60 stades aussi différens, et que le *dromos* avoit 9 de ces grands schoenes, il a pris apparemment l'un pour l'autre.“ *Maiores* igitur hoc loco schoenos (cf. p. 651 seq.) intellexisse putandus erit Herodotus, qui II, 4 minores ipsi alias usitatos intellexerit. Equidem nil decernam; videant peritiores. — Mannert. (Geograph. X, 1 pag. 481) hinc colligi posse putat, Heliopolin canali adsitam fuisse, qui iam multo ante Ptolemaeorum aetatem a Nilo orientem versus ad sinum Arabicum usque fuerit deductus. Ex quo canali qui ab Heliopoli in Nilum ipsum naviget Thebasque petat, ei novem esse dierum iter.

2 λιοι, σχοίνων ἑνὸς καὶ ὀγδώκοντα ζόντων. οὗτοι συντιθέμενοι οἱ στάδιοι Αἰγύπτου, τὸ μὲν παρὰ θάλασσαν, ἤδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστι σταδίων καὶ τρισχιλίων· ὅσον δέ τι ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβέων ἐστὶ, 40 3 σημανέω. στάδιοι γὰρ εἴσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβέων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, στάδιοι χίλιοι καὶ ὀκτακόσιοι εἴσι.

οὗτοι συντιθέμενοι οἱ στάδιοι] Cum recentt. scripsimus συντιθέμενοι pro συντεθειμένοι et οἱ, quod vulgo abest, adiecimus. Est autem haec fere loci sententia: *quando haec stadia secum erunt iuncta s. computata — existet inde summa sex mille centum viginti stadiorum, quae est Aegyptiacae terrae longitudo inde a mari usque ad Thebas, iam mihi indicanda, postquam, quae orae maritimae sit longitudo, supra indicavi.* Iam apparebit, verba οὗτοι συντιθέμενοι οἱ στάδιοι spectare ad verba στάδιοι γὰρ εἴσι εἴκοσι, καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι, ubi particula γὰρ neminem remorabitur, qui meminerit, quoties haec particula ita ponatur, ut ad ea, quae per parenthesis quasi interiecta proxime antecedunt, spectet. — In ipsis numeris haud prorsus constans sibi videtur Herodotus, qui hic summam stadiorum a mari usque ad Heliopolin et Thebas facit 6120, cum antea (II, 7) 1500 stadia posuisset a mari usque ad Heliopolin et ab Heliopoli usque ad Thebas 4860; unde summa existit stadiorum

6360. Fuere, qui librariis Herodoti textum corruptentibus hoc tribuerent, quamvis mendine ulla quidem adpareat suspicio. Si sana sunt Nostri verba, vix ea alio modo secum componi posse existimat Schlichthorst. l. l. pag. 30, nisi priorem computationem de terrestri itinere si intelligas, alteram eamque maiorem de itinere, quod in fluvio fiat atque tortuosum ob eius cursum longius sit. Sed monent editores operis Descript. de l'Ég. l. l. hasce distantias omnes congruas fore, si recta lineâ eas ductas esse tibi persuaseris. Sic mille octingentis stadiis Herodoteis exacte respondere summam 180,000 mètres, quae eadem vera inveniatur viae longitudo mappam inspicienti. Distantiam Thebarum ab ipso mari minus bene indicari posse, cum non satis accurate Herodotus locum definierit, unde distantia sit demetienda, nec tamen absonam videri, si a mari mediterraneo prope Pelusium incipiens rectam lineam ad Thebas usque duxeris. Tu conf. etiam Iomard. l. l. pag. 508 l. l.

10 Ταύτης ὧν τῆς χώρης τῆς εἰρημένης ἢ πολλῇ, κατάπερ οἱ ἱεῖες ἔλεγον, ἐδόκεε δὲ καὶ αὐτῶ μοι ⁴⁵ εἶναι ἐπίκτητος Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ ἐφαίνεται μοι εἶναι κοτε κόλπος θαλάσσης,

Terra inter montem Arabicum et Libycum, olim sinus maris.

Cap. X.

ταύτης ὧν τῆς χώρης τῆς εἰρημένης ἢ πολλῇ] Secuti sumus Schweigh. et Gaisf. Vulgo male omittunt τῆς χώρης et mox particulam δὲ post ἐδόκεε. — De re ipsa conf. nott. ad II, 5.

τὸ μεταξὺ ἐφαίνεται μοι εἶναι κοτε κόλπος θαλάσσης] Aliorum sententias, quae ex hoc ipso loco fluxerunt, iam notavit Wesseling. Est praecipuus Plinii locus H. N. II, 85, qui Herodoti verba repetit, coll. Arrian. Exped. Alex. V, 6 et Strabon. XIII p. 1013 s. 691, qui idem Herodotum laudat atque Nearchum. Impugnat quidem Nostri sententiam Mannert. l. l. X, 1 p. 245 seqq., cui opponimus quae ad II, 4 et 5 adnotata sunt. Maxime vero huc faciunt ea, quae Ritter. disseruit in Erdkund. I pag. 852. Rerum naturalium peritus ille scribit, qui Aegyptum huc usque inviserint, eam in sententiam adductos fuisse, ut omnem Nili convallem maris sinum olim fuisse (pariter atque nunc sinum Arabicum) suspicarentur, in quem mare per eam intraret regionem, quae nunc Delta perhibeatur, ab Alexandria usque ad Pelusium porrecta intra Mokattam et Libyae montes prominentes. Atque ipsis in

HERODOT. I.

praecipitibus saxis montis Mokattam (supra Memphin) vestigia certa quaedam undarum maris reperiri. Sed multum utique effluxisse temporis, vix accuratius indicandum, dum Delta ex undis maris provenerit. Faciunt quoque huc, quae idem profert Ritter. l. l. pag. 858 seq. 860 seqq. ex Gallorum doctorum investigationibus. Veri enim simile videri, Nilum, antequam Deltam limo et arena compleverit, aliâ viâ per Libyae deserta in mare undas suas volvisse et quidem per eam convallem, quae nunc vocetur *Thal der Natronseen* et *Thal des Bahr-belâ-mâ* (i. e. vallis fluvii aquarum inopis) s. *Bahr et Farigh* (i. e. fluvii vacui), ab euronoto ad septentrionem et occidentem conversa, ita ut a meridie vallem Moeridis continuare videatur. In qua ipsâ tum alia esse inventa, tum fragmenta ligni petrificata ipsosque truncos petrificatos satis longos, piscium ossa petrificata, et quae his sunt similia. Conf. nott. ad II, 12 init. et II, 99. Eam sententiam probat Minutoli Reise nach dem Tempel d. Jup. Aimm. pag. 190 seq. Et communicavit mecum Cr. scriptionem, ab Rittero quoque laudatam, ubi haec res accuratius tractata est: Mémoire sur la vallée des Lacs de

ὥσπερ γε τὰ περὶ Ἴλιον καὶ Τευθρανίην, καὶ Ἐφεσὸν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον· ὥστε εἶναι σμικρὰ 50
3 ταῦτα μέγαλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ ταῦτα τὰ χω-
ρία προσχωσάντων ποταμῶν, ἐνὶ τῶν στομάτων
τοῦ Νείλου, ἐόντος πενταστόμου, οὐδεὶς αὐτῶν
4 πλῆθεις περὶ ἄξιος συμβληθῆναι ἐστί. εἰσὶ δὲ καὶ
ἄλλοι ποταμοὶ οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάθεια,
οἳ τινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μέγαρα εἰσὶ· τῶν ἐγὼ 55
φράσαι ἔχω οὐνόματα, καὶ ἄλλων, καὶ οὐκ ἤμιστα
Ἀχελῶον· ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, καὶ ἔξειεις ἐς
θάλασσαν, τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη

Natron et celle du fleuve sans eau, d'après la reconnaissance etc. par le général *Andréossy*. Extrait de la décade Egyptienne nr. 4. IIème Vol. An. VIII.

κόλπος θαλάσσης] „Vid. Eustath. ad Odys. IV, 563 p. 185 Bas. infra ibique Apion.“ Cr.

τοῦ Νείλου, ἐόντος πενταστόμου] πενταστόμου optimi quique tuentur scripti libri. Alii ἑπταστόμου, quod ex communi veterum opinione de septem Nili ostiis ortum esse videtur. Herodotus enim, qui infra II, 15 quinque tantum Nili ostia commemorat, duo illa omisit ostia, quae hominum arte ac manibus neque natura fuerant effecta, Bolbitinum ac Bucolicum. Hinc recte Eustath. ad Dionys. Perieget. 226 ab Herodoto Nilo tribui quinque tantum ostia scribit, δηλαδὴ κατὰ τὰ φυσικὰ στόματα, ὡς δύο τινῶν ὀρυκτῶν ὄντων. Quae eadem quinque ostia infra II, 17 dicuntur ἰθαγενέα στόματα. Ad septenarium

numerum haud scio an religio etiam nonnihil valuerit, quae sanctum quam maxime voluit hunc numerum.

οὐδεὶς αὐτῶν] αὐτῶν perspicuitatis causa hic adiectum pertinet ad genitivos τῶν — προσχωσάντων ποταμῶν.

οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάθεια] De usu praepositionis κατὰ conf. I, 121. — μεγάθεια bene correxit Wesseling. pro vulg. μεγάθεις. Sancrofti liber exhibet μεγαθέει, unde Schaefer. et Larcher. reposuerunt μεγαθέϊ, quo tamen opus non esse bene monet Schweigh. comparans I, 202. III, 102. 107. — Quae de *Echinadis* insulis Noster refert, comparanda sunt cum iis, quae Thucydides II, 102 et Strab. X p. 705, B s. p. 459 referunt, quibus Angli docti recentioris testimonium addit Larcher. Cr. conferrī iubet Popponis Prolegg. ad Thucyd. vol. I, 2 pag. 257.

- 11 ἤπειρον πεποιήκαε. Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χάρος, 108
 Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων 61
 ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, μακρὸς οὐ-
 2τω δὴ τι καὶ στεινὸς, ὡς ἔρχομαι φράσων. μῆκος
 μὲν πλόου, ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκπλῶσαι ἐς τὴν
 εὐρέην θάλασσαν, ἡμέραι ἀναισιμοῦνται τεσσερά-
 κοντα, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ· εὗρος δὲ, τῇ εὐρύτατός 65

Sinus Arabicus:
 ei similem quon-
 dam Aegyptum
 fuisse

C a p. XI.

κόλπος θαλάσσης ἐσέχων κ.
 τ. λ.] ἐσέχειν hic valet *pertinere*,
porrigi, *vergere*. Conf. I, 193.
 II, 158. III, 78. VIII, 137.
 Quare haud cunctati in seqq. cum
 Schweigh. scripsimus: κόλπον
 ἐσέχοντα ἐπὶ Αἰθιοπίης, ubi
 vulgo ἐσχέοντα. — Pro στε-
 νὸς in seqq. edidi στεινὸς,
 Schwgh. et Gaisf. secutus. Conf.
 not. ad II, 8. Ad ἀρξαμένῳ conf.
 Matth. Gr. Gr. pag. 711. μυχὸς
 intelligitur extrema sinus pars,
 quae Isthmum tangit; εὐρέην θά-
 λασσα eadem est quae Ἐρυθρὴ
 θάλασσα.

ἡμέραι ἀναισιμοῦνται τεσ-
 σεράκοντα, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ]
 Adnotat Larcherus, Niebuhrio
 inde a Suez usque ad Loheja
 proficiscenti triginta quatuor es-
 se dies consumtos; unde usque
 ad Ghela sex dierum iter esse.
 Herodotum autem cum de ea
 sinus parte, quae Aegypto re-
 spondeat, loqui probabile sit,
 nihil Larchero videtur in hisce
 esse absonum. Pluribus de no-
 stro loco disputavit Breiger. in
 Commentat. supra laud. pag. 16
 seq. hoc ponens: Herodoteum
 numerum quadraginta dierum

valere haud posse, nisi oram
 legendo illum inventum esse sta-
 tuas simulque perpetuum, qui in
 illo sinu sit, undarum fluxum ac
 refluxum navigationi celeriori
 magno impedimento esse repu-
 tes. Cum Strabone (XVI p. 768
 s. 1113 coll. Plin. H. N. VI, 33)
 Herodotum ita conciliari posse
 existimat, ut illius mensura non
 ultra eum locum, qui nunc Ba-
 bel-Mandel vocetur, protenda-
 tur, hic vero omnem sinus Ara-
 bici longitudinem usque ad mare
 indicare voluerit. Cuius sinus
 longitudinem 325 milliariorum
 Germanicorum esse statuit Ren-
 nel. Geogr. Herod. p. 687 not.,
 ita ut octo fere millia in sin-
 gulos navigationis dies incidant.
 Neque insolitum hoc esse, mul-
 ta illic congesta exempla evin-
 cunt. Sed Niebuhrius filius in
 Dissertat. laud. de Herodoti
 Geogr. pag. 219 vera esse negat,
 quae Herodotus hic memo-
 riae prodiderit.

εὗρος δὲ, τῇ εὐρύτατός ἐστι
 ὁ κόλπος, ἡμισυ ἡμέρης πλόου]
 Haec verba merito advertunt
 Breiger. in disput. laudat. p. 18,
 cum vix ullus in sinu Arabico in-
 veniatur eius latitudinis locus,
 quem dimidio diei transgredi

ἔστι ὁ κόλπος, ἥμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηγή δ' ἐν
 3 αὐτῷ καὶ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἔτε-
 ρον τοιοῦτον κόλπον καὶ τὴν Αἴγυπτον δοκέω γε-
 νέσθαι κου· τὸν μὲν, ἐκ τῆς βορηῆς θαλάσσης
 κόλπον ἐσέχοντα ἐπὶ Αἰθιοπίας· τὸν δὲ Ἀράβιον, 70
 τὸν ἔρχομαι λέξων, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συ-
 ρίης· σχεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συντετραίνοντας τοὺς
 μυχοὺς, ὀλίγον δέ τι παραλλάσσοντας τῆς χώρης.

possis. Quare Herodotum de ea
 huius sinus parte loqui mavult,
 qui vulgo *sinus Heroopolites*
 appelletur. Maxima enim hu-
 ius sinus latitudo dimidium fere
 gradus aequatoris complet nec
 stadiorum trecentorum mensuram
 ullo modo excedit.

ῥηγή δ' ἐν αὐτῷ — γίνεται] *Aquarum in sinu Arabico fluxus ac refluxus satis notus. Conf. Diodor. Sicul. III, 40 et Exod. XIV, 21. 22 ibiq. interpret. Rosenmüller. Bibl. Archaeolog. III pag. 265 seqq.*

ἐκ τῆς βορηῆς θαλάσσης κόλπον ἐσέχοντα ἐπὶ Αἰθιοπίας] ἡ βορητὴ θάλασσα est mediterraneum quod vulgo dicimus mare, cui opponitur ἡ νοτίη θάλασσα, quae eadem est ἡ Ἐρυθρὴ sive Oceanus Indicus, cuius pars est sinus Arabicus. — De ἐσέχοντα conf. initium capituli. Proxima verba: Ἀράβιον, τὸν ἔρχομαι λέξων, quae in omnibus libris comparant, uncis inclusit Schweighauserus, quasi aliena ab hoc loco et ex scholio olim huc imperite invecta. Secutus eum est Gaisfordius. Mihi tamen iusta ac sufficiens causa haud apparuit, cur

voces istas damnarem; itaque uncis liberavi.

σχεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συντετραίνοντας τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον δέ τι παραλλάσσοντας τῆς χώρης] τοὺς μυχοὺς est accusativus obiecti, qui pendet a verbo *συντετραίνοντας*, quod ipsum haud aliter atque *παραλλάσσοντας* referri debet ad κόλπους, (τὸν μὲν — τὸν δὲ) Aegyptiacum, quem statuit, et Arabicum. Verbum *συντετραίνειν* Schweigh. in Lexic. Herodot. s. v. reddit: *perforando iungere et miscere*, ita ut duo maris sinus ex adverso sibi occurrentes *propemodum sibi invicem perforasse intimos suos recessus atque adeo iunxisse et miscuisse* dicantur. Melius credo Blomfield. in Gloszar. ad Aeschyl. Choephor. 449. *συντετραίνειν* vertit: *simul tebrare*, locique sensum ita exposuit: „ad intimos recessus penetrant idem fere terrae spatium dissecantes, ut initium huius cum fine illius concordet, quod ad parallelismum attinet; parvo autem spatio interposito inter se distant. Mendosum est, quod libri quidam afferunt *συμπεραίνοντας* pro *συντετραίνοντας*.”

4 εἰ ὧν δὴ ἐθελήσει ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος
 ἔς τοῦτον τὸν Ἀράβιον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέ-75
 οντος τούτου ἐκχωσθῆναι ἐντός γε δισμυριῶν ἐτέων;
 5 ἔγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαι γε καὶ μυριῶν ἐντός χωσθῆ-
 ναι ἄν. κοῦ γε δὴ, ἐν τῷ προανασιμωμένῳ χρόνῳ
 πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, οὐκ ἂν χωσθείη κόλπος
 καὶ πολλῶ μέρων ἔτι τούτου, ὑπὸ τοσούτου τε πο-

εἰ ὧν δὴ ἐθελήσει ἐκτρέψαι
 τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος κ. τ. λ.]
 δὴ cum Schweigh. et Gaisf. lu-
 benter adscivimus, cum vulgo
 absetet. Elegantem periphrasin
 in verbo ἐθελήσει et hoc loco et
 VII, 49 Iacobsius notat ad Pla-
 tonis Lach. p. 190, E (in Socrat.
 p. 220). Est autem hoc fere
 Herodoti argumentum: si Nilus
 in Arabicum sinum se effunde-
 ret, posse utique hunc sinum
 intra viginti mille ac vel decem
 mille annorum spatium ita ex-
 pleri Nili adluvione, ut terra
 fieret continens; unde consen-
 taneum esse per id tempus,
 quod ante effluerit, sinum Ae-
 gyptium (quem supponit) eoque
 vel maiorem sinum potuisse com-
 pleri Nili, tanti fluvii, adludio-
 nibus, ut in terram continentem
 mutatus fuerit.

τί μιν κωλύει ῥέοντος κ. τ.
 λ.] μιν ad κόλπον Ἀράβιον
 spectat, τούτου ad Nilum flu-
 vium. Quid impedit, quaerit He-
 rodotus, quominus Nilo fluente
 sinus ille compleri potuisse cen-
 sendus sit intra viginti mille qui-
 dem annorum spatium? Nam
 equidem puto vel intra decem

mille annorum spatium hoc fieri
 potuisse. — ἔλπομαι eodem pu-
 tandi, existimandi sensu, quo
 supra I, 65 in vetere oraculo,
 et II, 26. 43. 120 etc.

κοῦ γε δὴ — οὐκ ἂν χωσθείη
 κόλπος] Verba interiecta: πρό-
 τερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι spuria vi-
 dentur Valckenario, qui idem
 scribi vult ἢ ἡ κοῦ (i. q. ἡ ποῦ),
 unde alii posthac ἢ κοῦ, libris
 non addicentibus, sine quibus
 quidquam hic mutandum nego.
 Est enim loci sensus: *Qui uti-
 que intra illud tempus, quod,
 antequam ipse natus sum, efflu-
 xit, non potuerit compleri sinus?*
 Cf. Matth. Gr. Gr. p. 1236, qui
 interpretatur: *in welchem Falle
 nicht i. e. in jedem Fall* etc. Be-
 nedictus in Actt. semina. philol.
 Lips. II, 2 p. 285 corrigit καὶ
 γε δὴ; Stegerus (Praefat. edit.
 pag. XI) mavult κοῦ τε δὴ.

κόλπος καὶ πολλῶ μέρων ἔτι
 τούτου recte intelligitur sinus
 vel multo maior hoc Aegyptio si-
 nu; quem Nili adludio-nibus com-
 pletum esse intra multorum
 annorum spatium ante indica-
 verat.

12 ταμοῦ καὶ οὕτως ἐργατικοῦ; Τὰ περὶ Αἴγυπτον 80
 ὧν καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθονται, καὶ αὐτὸς
 οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδῶν τε τὴν Αἴγυπτον
 προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς, κογχύλιά τε φαινό-
 μενα ἐπὶ τοῖσι οὖρεσι, καὶ ἄλμην ἐπανθέουσαν,

Argumenta huius
 rei ex terrae a
 vicinis diversae
 naturae.

Cap. XII.

καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πεί-
 θομαι κ. τ. λ.] Herodoti haec
 est sententia: se non solum fidem
 habere iis, si qui talia de Aegypto
 narrent, verum ipsum sibi de
 his valde persuasisse, ductum
 terrae ipsius indole aliisque ve-
 stigiiis, unde maris undis hanc
 regionem olim tectam fuisse ad-
 pareat.

ἰδῶν τε τὴν Αἴγυπτον προ-
 κειμένην τῆς ἐχομένης γῆς] i. e.
Aegyptum prominentem a terra
continenti, quae scilicet Libya si-
 ve Africa est putanda, ex qua
 Aegyptus quasi promineat in
 mare, ita ut ipsa terra olim ma-
 ris undis tecta videri queat.

κογχύλιά τε φαινόμενα ἐπὶ
 τοῖσι οὖρεσι] οὖρεσι cum re-
 centt. dedimus pro ὄρεσι. Ad
 argumentum conf. Plutarch. de
 Isid. atque Osirid. p. 367, A,
 ubi haec leguntur: θάλασσα
 γὰρ ἦν ἡ Αἴγυπτος· διὸ πολ-
 λά μὲν ἐν τοῖς μετάλλοις καὶ
 τοῖς ὄρεσιν εὐρίσκεται μέγροι
 νῦν κογχύλια ἔχειν· πᾶσαι δὲ
 πηγαὶ καὶ φρέατα πάντα πολ-
 λῶν ὑπαρχόντων, ἀλμυρὸν
 ὕδωρ καὶ πικρὸν ἔχουσιν, ὡς
 ἂν ὑπόλειμμα τῆς πάλαι θα-
 λάσσης ἕωλον ἐντανθοῖ συνεθ-
 ῆνηκότος. Ad quae illustran-
 da Wesselingius nonnulla pro-

tulit de conchyliis, quae multis
 in montibus inveniuntur et ad
 Noachiticam inundationem vel
 tempus diluvianum vulgo refer-
 rantur. Accuratus ex recentio-
 rum peregrinatorum libris de
 his exposuit Ritter. Erdkund. I
 pag. 858 seq. Namque supra
 eum locum, ubi Nilus in duo
 brachia dissecatur, duae sunt
 convalles, altera orientem ver-
 sus sita, altera occidentem ver-
 sus. Illa, quae nunc dicitur
Val-Tiel (i. e. Thal der Ver-
 irrung), ab urbe Cairo tendit
 per montem Mokattam usque ad
 salis puteos, meridiem versus
 eam regionem tangens, cui
 nunc nomen Suez. In ea hodie-
 que magna conchyliorum
 invenitur copia, quae omnem
 fere superficiem obtegunt; su-
 persunt adeo concharum testae
 non petrificatae; quae omnia
 satis evincunt, maris undis hunc
 locum olim fuisse tectum. At-
 que etiam Dureau de la Malle
 l. l. pag. 154, eo quod h. l.
 κογχύλια (i. e. coquilles non
 altérées) neque πετρώδη (i. e.
 coquilles petrifiées) memoren-
 tur, inferioris Aegypti solum
 recens indicari iudicat. — De
 altera valle vid. not. ad II, 10.

ἄλμην ἐπανθέουσαν] Per
 omnem Aegypti superficiem hodie-
 que sparsam inveniri salis

2 ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι· καὶ ψάμμον 85
 μοῦνον Αἰγύπτου ὄρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος
 ἔχον· πρὸς δὲ, τῇ χώρῃ οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσού-
 ρω ἐούσῃ τὴν Αἴγυπτον προσεικέλην, οὔτε τῇ Λι-
 βύῃ, οὐ μὴν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ
 παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται,) ἀλλὰ μελάγ-
 γαιόν τε καὶ κατερόηγνυμένην, ὥστε ἐοῦσαν ἰλύν 90
 τε καὶ πρόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίας κατενηνευμένην ὑπὸ
 3 τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἴδμεν ἐρυθροτέρην 109
 τε γῆν, καὶ ὑποψαμμοτέρην· τὴν δὲ Ἀραβίην τε

copiam, testantur recentiores peregrinatores. Plura Hartmann. Erdbeschreib. v. Aegypt. pag. 153 seq. coll. 166.

καὶ ψάμμον μοῦνον — ἔχον] μοῦνον refer ad ὄρος, cum haec sit Herodoti sententia, solum montem arenâ obtectum inveniri. Supra II, 8: τὸ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου ὄρος ἄλλο πέτρων τείνει — ψάμμω κατελυμένον. — πρὸς δὲ est praeterea, insuper, ut I, 156. Ad reliqua ex antecess. suppl. ἰδών. De ipsa Aegyptiacae terrae indole ac natura copiosius disputat Hartmannus l. I. pag. 148. Est enim vel tenuis terra coloris subalbi eademque arenosa, quae Aegypti Libyaeque loca deserta obtegit, vel pinguis et humida nigri coloris, quae ab utraque Nili ripa superficiem obtegit fertilissimamque reddit.

τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται] Intelligentur ea loca, quae a Ieniso urbe usque ad paludem Serbonidem pertinent, inter

ipsam Palaestinam atque Aegyptum sita. Conf. III, 5 et Bilerbeck. Comment. de Asiae Herod. difficill. pag. 9. 10. 13.

ἀλλὰ μελάγγαιόν τε καὶ κατερόηγνυμένην] Adscribam Plutarchi locum classicum de Isid. atque Osirid. p. 364, C: τὴν Αἰγυπτον ἐν τοῖς μάλιστα μελάγγειον (sic) οὔσαν, ὥσπερ τὸ μέλαν τοῦ ὀφθαλμοῦ χημίαν καλοῦσιν καὶ καρδίᾳ παρεικάζουσι. Addit Wyttenbachius in Animadverss. p. 217 alium Plutarchi locum in Alexandr. vit. p. 679, F. Atque Χημίαν s. Chem nil aliud esse nisi nigrum, idque ipsum Aegypti nomen fuisse apud Aegyptios, qui nec Graeca appellatione vulgo usitata, nec Hebraeorum voce Mizraim s. Misr unquam fuerint usi, dudum monuit Jablonsk. Opusc. I p. 404 seq. et copiosa disputatione nuper firmavit Champollion l'Egypt. sous l. Phar. I pag. 101 seqq. 107 seqq. Add. Cr. in Symbol. I p. 372 et conf. nott. ad Herodot. II, 15 fin.

καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέτην τε καὶ ὑπόπετρον ἐοῦσαν.

13

Ἔλεγον δὲ καὶ τότε μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς χώρας ταύτης οἱ ἱσθμοί, ὡς ἐπὶ Μοίριος βασιλείος, ὅπως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτῶ πήχειας τὸ ἐλάχιστον, ἄρδεσκε Ἀἴγυπτον τὴν ἔνεργε Μέρφιος.

2 καὶ Μοίρι οὐκ ἦν ἔτεα εἰνακόσια τετελευτηκότι,

Quanta Nili altitudo irrigarit Aegyptum regnante Moeri; [ab a. 1358 ad 1329. 2, 101] quanta, Herodoti aetate. Fama periculum esse metuendum et Graecis, nisi pluat,

Cap. XIII.

ὅπως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτῶ πήχειας τὸ ἐλάχιστον κ. τ. λ.] Qui Herodotum et haec et quae sequuntur de sedecim cubitis scribentem errare dixit, is non satis respexit statum Nili et terrarum adiacentium ob fluvii alluviones crebro mutatum, ut alius alio tempore esse videatur. Quod contra Pocock. bene monet Larcher., cui adde Rennelii disputata p. 597 et quae de vario Nili statu ac mensuris in universum exponuntur ab Hartmanno l. l. pag. 122. Herodoti auctoritatem fere tuentur, alios ut taceam, Plutarchus Morall. p. 368, B. Strabo XVII p. 1136, C s. pag. 788, qui ante Petronii aetatem maximam narrat fuisse fertilitatem, cum Nilus ad *quartum* et *decimum* cubitum excrevisset; qui cum ad octavum modo adsurrexisset, famem evenisse atque inopiam. Quo vel disertius Plinius H. N. V, 9 §. 10 *iustum* scribit Nili incrementum *sedecim* esse cubitorum; si minus sit, inopia premi Aegyptum ac laborare. Et in hoc *sedecim* cubitorum numero omnes fere scriptores ab Herodoto inde usque ad Leonem

Africanum consentire monet Ritter. Erdkund. I p. 838; eo enim opus esse, quo messis bona fiat. Quin etiamnum si Nilus ad hanc usque altitudinem, quam legitimam dicere liceat, creverit, per totam Aegyptum vectigal pendendum esse. Quare subinde fieri, ut vera Nili undarum mensura celetur, aut si minor sit, aucta dicatur, ut scilicet iure quasi vectigal ab incolis posci possit. Quae ipsa res peregrinatores quosdam in fraudem induxit. Alia nunc sciens praetereo, quae apud ipsum Ritterum legi malim. Satis enim Herodoti fidem in hisce probasse nobis videmur. Hinc vel in Romanae aetatis inscriptionibus Aegyptiacis invenitur *δικαία ἀνάβασις*, de iusta hac quatuordecim cubitorum mensura. Vid. Letronne Recherches sur l'Egypt. pag. 396. Declaratur haec quoque res imaginibus veterum Aegyptiorum, de quibus conf. nott. ad II, 19; ipsumque *Nili* huc referri poterit nomen, si quidem fluvius est, tempore definito ut volunt crescens terrasque exundans. Vid. Creuz. Symbol. I p. 270 sq. καὶ Μοίρι οὐκ ἦν κ. τ. λ.]

3 ὅτε τῶν ἰστέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ, ἦν μὴ
 ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχας ἀναβῆναι τὸ ἐλά-1
 χιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώραν.
 4 δοκέουσί τε μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης
 τῆς Μοίριος οἰκίοντες τὰ τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ
 καλούμενον Δέλτα, ἦν οὕτω ἡ χώρα αὕτη κατὰ λό-
 γον ἐπιδιοῦ ἐς ὕψος, καὶ τὸ ὁμοῖον ἀποδιοῦ ἐς 5
 αὐξήσιν, μὴ κατακλύζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου πεί-
 σεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸν ἐπίλοιπον Αἰγύπτιοι,
 5 τό κοτε αὐτοὶ Ἑλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. πυθόμε-
 νοι γὰρ ὡς ὕεται πᾶσα ἡ χώρα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ'
 οὐ ποταμοῖσι ἄρδεται, κατάπερ ἡ σφετέρη, ἔφασαν 10
 „Ἑλληνας ψευσθέντας κοτὲ ἐλπίδος μεγάλης, κα-
 6 „κῶς πεινήσειν.“ τὸ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν,
 ὡς „εἰ μὴ ἐθελήσει σφι ὕειν ὁ θεὸς, ἀλλ' ἀρχοῦ
 „διαχρᾶσθαι, λιμῶ οἱ Ἑλληνες αἰρεθήσονται· οὐ
 „γὰρ δὴ σφί ἐστι ὕδατος οὐδεμία ἄλλη ἀποστροφή, 15

„De Moeride rege vid. nunc Guigniault. in Biograph. univers. t. XLV p. 524 seq.“ Cr. Larcherus (tab. chronolog. p. 86 seq.) Moerin ponit mortuum esse 896 annis ante Herodotum in Aegyptum profectum i. e. anno 1356 a. Chr. n., cum anno 460 a. Chr. n. Herodotus Aegyptum inviserit. Sed vid. not. ad II, 1.

νῦν δὲ, ἦν μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα — ἀναβῆναι] ἦν μὴ e binis libris nunc receptum, probante Werfero in Actt. phill. Monn. I, 1 p. 100 coll. Matth. Gr. Gr. p. 1020. Vulgo εἰ μή. Quod sequitur, ἦν — ἐπιδιοῦ — καὶ — ἀποδιοῦ, de eo cf. I, 206. In ipsa sententia vix illa, quam nonnulli odorati sunt, inest tau-

tologia, cum docente Wesselingio, ὕψος ad soli altitudinem, αὐξήσις ad eiusdem incrementum spectet. Quare nihil mutandum monet Letronne (Journ. d. Sav. 1817 pag. 48 seq.), cum idem fere sit atque: ἦν — ἐπιδιοῦ τε καὶ αὐξάνοιτο ἐς ὕψος sive ἦν ἐπιδιοῦ ἐς τε ὕψος καὶ αὐξήσιν. — Vocabula οἱ Αἰγύπτιοι spectant ad verba, quae initio periodi leguntur: Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μοίριος οἰκίοντες κ. τ. λ. — Ad verba: τὸ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν, adhibe Valcken. not. ad IV, 131 de usu verbi ἐθέλειν, quod Latini quoque reddunt velle.

οὐ γὰρ δὴ σφί ἐστι ὕδατος

14 et Aegyptiis, ubi non possit fluvius in terram altius crescentem exspatiari. Minimo labore Aegyptios terrae Nilo irrigatae fructum percipere.

14 „ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μούνον.“ Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἑλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς ἔχοντα εἴρηται. φέρε δὲ νῦν, καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει, φράσω. 2 εἴ σοι θέλοι, ὡς καὶ πρότερον εἶπον, ἡ χώρα ἡ ἔνερθε Μέμφιος (αὕτη γὰρ ἐστὶ ἡ ἀύξανομένη) κατὰ λόγον τοῦ παροικομένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξά-20 νεσθαι, ἄλλο τι ἢ οἱ ταύτη οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινήσουσι; εἰ μήτε γε ὕσεται σοι ἡ χώρα, μήτε ὁ 110

οὐδεμία ἄλλη ἀποστροφῇ, ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μούνον] οὐδεμία cum Gaisf. rescripsi pro vulg. οὐδεμίη. — ἀποστροφῇ *per fugium est seu remedium (aquae); quam vocis significationem aliquot exemplis illustravit Wesseling. ad h. l. Hinc is fere existit loci sensus: neque enim illis ullum aliud (remedium) est, unde aquam ad agros irrigandos petant, nisi a Iove solummodo i. e. non aliunde ullam aquae copiam petere possunt nisi pluvius a Iove missis.* Satis vero constat, *Iovis* nomine quamvis coelietæris temperiem indicari illumque deum auctorem ferri omnium, quae coelitus adpareant decidantve. Quare cum pluviae ad illum referantur, explicandum quod paulo ante legitur: *εἰ μὴ ἐθελήσει σοι ἕιν ὁ θεός;* ubi vulgo laudant Aristophan. in Avv. 1501. Nec alio pertinet, quod h. l. legitur *ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μούνον.* Nolim plura adferre in re satis nota et aliis locis a Valckenario allatis comprobata. Plato, ut Valcken. notat, t. II p. 761, A. 844, A. III p. 111, C *aquam pluviam dixit τὰ ἐξ*

Διὸς s. παρὰ τοῦ Διὸς ὕδατα, τὰ ἐκ Διὸς ἰόντα νάματα. — De ὅτι μὴ conf. I, 18. 143.

Cap. XIV.

εἴ σοι θέλοι] Wesselingius receperat *ἐθελήσει;* cuius loco cum libri meliores ferrent *θέλοι,* hoc iure receptum est a Schwgh. et Gaisf. — Ad verba: *εἰ θέλοι* — *πεινήσουσι* confer Matth. Gr. Gr. p. 1018 et ad ἄλλο τι ἢ (*nonne*) Herodot. I, 109.

εἰ μήτε γε ὕσεται σοι ἡ χώρα] De lectione nunc restituta nihil dicere attinet; de ipsa sententia quaedam addere iuvat. Namque Herodotus in ea fere opinione fuisse videtur, Aegyptum pluvii non irrigari. Quam eandem sententiam non solum veteres quosdam tenuisse (conf. Is. Voss. ad Pompon. Mel. I, 9 init.), verum etiam recentioris aetatis peregrinatores aliquot, neminem fugit, quamquam omni hoc dubio caret, Aegyptum pluvii quoque coelitus missis irrigari idque certis plerumque temporibus fieri nec uno eodemque modo ac tempore per omnes Aegypti

ποταμὸς οἶός τ' ἔσται ἐς τὰς ἀρούρας ὑπερβαίνειν.
 3^Ἡ γὰρ δὴ νῦν γε οὔτοι ἀπονητότατα καρπὸν κο-
 μίζονται ἐκ γῆς, τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων ἀπάν-25
 των, καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἱ οὔτε ἀρότρῳ
 ἀναρῶγγνύντες αὐλακας ἔχουσι πόνους, οὔτε σκάλ-
 λοντες, οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδὲν τῶν ὄλλοι
 ἄνθρωποι περὶ λήϊον πονέουσι· ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ
 ποταμὸς αὐτόματος ἐπελθὼν ἄρσῃ τὰς ἀρούρας,
 ἄρσας δὲ ἀπολείπη ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος 30
 4 τὴν ἑωυτοῦ ἄρουραν, ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν ὕς. ἐπεὰν

partes. Frequentiores enim im-
 bres in inferiori Aegypti tractu,
 rariores in superiori eoque in-
 primis, qui a Thebis inde us-
 que ad Syenam tendit. Plura
 collegit Hartmann. l. l. pag. 32
 seqq., cui add. L. de Laborde
 in Revue français. Janvier 1829
 p. 51 not. Jos. de Hammer. in
 Annal. Viennenss. vol. XLV
 p. 67.

ἡ γὰρ δὴ νῦν γε οὔτοι ἀπο-
 νητότατα καρπὸν κομίζονται]
 Schweigh. cum hisce comparat
 Pindarica in Olymp. II, 111.
 Atque Herodoteis similia pro-
 dunt Diodor. I, 36. Columell.
 de re rust. II, 25. Athen. V, 8
 p. 203, C. Sed recentioris ae-
 tatis scriptores si audias, vix
 ulla invenitur terra, quae quo
 fructus ferat, magis hominum
 opera indigeat quam Aegyptus.
 Hinc aratro opus aliisque instru-
 mentis ad terram colendam et
 quidem statim post Nilum reg-
 gressum, ne solum fiat durius
 minusque tractabile; hinc ma-
 chinis atque canalibus opus,
 quibus aqua per campos disse-

minetur eosque fertiliores red-
 dat. Videas Hartmannum l. l.
 pag. 199. Quin ipsis in veter-
 um Aegyptiorum anaglyphis
 conspiciuntur aratra, alia ad
 agrorum culturam pertinentia,
 quae peculiari scriptione, ut
 monet Cr., illustravit Costaz.
 sur l'agricult. etc. in Descript.
 de l'Eg. mém. I (antiq.) livrais.
 I p. 49 seqq. Ubi conf. inprimis
 pag. 52 seqq. Quae cum
 ita sint, nisi erroris patrem hi-
 storicae incusare velis, eius ver-
 ba non ad omnem Aegyptum
 erunt referenda, sed ad unam
 modo alteramve partem eximia
 agrorum fertilitate insignem.—
 Ad ὄλλοι conf. I, 48.

ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν ὕς] Idem
 alii testantur scriptores (Plu-
 tarch. Symposs. IV p. 670, A.
 B. Eudoxus apud Aelian. de
 Nat. An. X, 16 coll. Plin. H. N.
 XVIII, 18 §. 47), vulgo per-
 hiberi sues ab Aegyptiis im-
 mitti campis ad semina depri-
 menda in solo madido. Quod
 cum dubitarent viri docti, quia
 sues semina devorare potius

δὲ καταπατήσῃ τῆσι ὑσὶ τὸ σπέρμα, ἄμητον τὸ ἀπὸ
 τούτου μένει. ἀποδινήσας δὲ τῆσι ὑσὶ τὸν σῖτον,
 οὕτω κομίζεται.

15

Εἰ ὧν βουλόμεθα γνώμησι τῆσι Ἰώνων χρᾶ-

Ionum sententia
 de Aegypto re-
 fellitur.

quam in limum recondere pro-
 babile sit eademque bestia de-
 spicatur fuerit Aegyptiis, He-
 rodotum et hoc loco et proxime
 sequenti scripsisse βουῦς et βου-
 σὶ suspicati sunt, praesertim
 cum Diodorus eadem in re di-
 xerit βοσκήματα, nec sues bo-
 vesque sigillatim designarit. Sed
 contra codicum fidem, qui omnes
 in vulgata persistunt, hoc certe
 loco nihil equidem mutare au-
 deam. Graviora sunt, quae
 in sequentibus leguntur: ἀπο-
 δινήσας δὲ τῆσι ὑσὶ τὸν σῖτον;
 quae de frumenti tritura intelli-
 genda esse nemo dubitabit. Ad
 trituram vero sive ad exterenda
 e spicis matura grana *suis*
 Aegyptios usos fuisse, nusquam
 relatum invenio; *boves* per ori-
 entem ad hanc rem adhiberi
 sic satis constat atque etiamnum
 in Aegypto adhiberi common-
 stravit Hartmann. l. l. pag. 227.
 Neque in veterum Aegyptiorum
 anaglyphis, quae tot alia ad
 agrorum culturam pertinentia
 exhibent, sues se vidisse notat
 Costaz. l. supra laud. pag. 60;
 unde morem istum in inferiori
 Aegypto potius obtinuisse su-
 spicatur. Quare, nisi consen-
 tiens esset librorum vetustorum
 lectio, haud invitus scripsissem:
 ἀποδινήσας τῆσι βοῦσι. —
 Verbum ἀποδινεῖν ad trituram
 pertinet sive ad frumentum ex-

cutiendum. Nam δῖνος olim di-
 cebatur ἄλωος, monente Val-
 cken. ex Athen. XI p. 467, F;
 unde ἀποδινεῖν Herodoto idem,
 quod aliis ἀπαλοῶν. Pro ἀμη-
 τὸν cum Schweigh. et Gaisford.
 rescripsi ἄμητον, cum monen-
 tibus Grammaticis ἄμητον sit
metendi tempus, ἀμητὸν fru-
 ges demessae; conf. IV, 18.

C a p. XV.

εἰ ὧν βουλόμεθα *u. τ. λ.*]
 βουλοίμεθα mavult Benedictus
 in Actt. Semin. phil. Lips.
 vol. II p. II pag. 286, quod
 Schweighaensero arridet ob
 subsequens ἀποδεικνύοιμεν ἂν
 (quibus verbis apodosis incipit),
 nec nobis displicet, quamquam
 libris praesertim obstantibus
 haud necessarium videtur, cum
 ipsa structura haec nec insolita
 sit nec aliena omnino ab hoc lo-
 co videri queat. Conf. de ea
 Matth. Gr. Gr. pag. 1015 seq.
 („Ac bene locum tuetur Stall-
 baumius ad Platonis Sympos.
 cap. 27 p. 120 in bibl. Graec.“
 Cr.) In ipsa oratione, ac prae-
 cipue in verbis interpositis ne
 quis haereat, hoc monitum vo-
 lumus, participium λέγοντες
 pertinere ad οἴφασι (sc. Iones),
 nec alio referendum esse λεγόν-
 των, ubi in absolutam participii
 structuram subito deflectit au-
 ctor, priori orationis structura,

σθαι τὰ περὶ Αἴγυπτον, οἳ φασὶ τὸ Δέλτα μῶνον 35
εἶναι Αἴγυπτον, ἀπὸ Περσέος καλεομένης σκοπιῆς
λέγοντες τὸ παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτῆς μέχρι Τα-

quam sequi debebat, neglecta. A quibus participiis pendere accusativos cum infinitivo qui sequantur, vix monere erit necesse; ita ut apodosis, quae respondeat verbis: εἰ ὦν βουλόμεθα γνώμησι τῆσι Ἰώνων χρᾶσθαι, incipiat demum a verbis ἀποδεικνύοιμεν ἂν, reliquis verbis omnibus interpositis eo quo diximus modo inter se iungendis ac struendis. — χρᾶσθαι τὰ περὶ Αἴγυπτον adscivimus cum recentt. editt. e libris scriptis. Vulgo omitunt τὰ.

ἀπὸ Περσέος καλεομένης σκοπιῆς] Περσέος, iubente quoque Werfero in Actt. phill. Mouacc. I, 1 pag. 85, edidimus cum recentt. editt. pro vulg. Περσέως. Persei specula a Strabone (XVII pag. 1153, C. 801, D) sita esse dicitur a Bolbitino ostio septentrionem versus et quidem in arenoso et humili promontorio, quod longe porrigatur et τὸ Ἄγροῦ κέρας appelletur. Sed bene monet Rennelius (Geograph. Herodot. p. 613), non Bolbitinum ostium, sed Canopicum, quod ad occidentem maxime vergat, in Herodoto necessario intelligendum esse, qui omnem orae latitudinem ab occidente ad orientem usque describere voluerit. Quae cum quadraginta schoenorum (i. e. 1600 stadiorum, si quidem quadraginta stadia unum

schoenum complent) esse dicitur, i. e. 33½ milliarr. germanicc., hoc sic satis convenire cum orae maritimae mensura inde a Canopo usque ad Pelusium, quae ferme existimetur esse 34½ milliarrorum geographicorum. In saxoso Canopi promontorio (Abukir), ubi ab recentioris aetatis peregrinatore arx detecta fertur, ad illud Nili ostium, per quod unum exteris intrare licuerit Aegyptum, multo utique aptiorem speculae esse locum idem censet Rennel. Quare cum Larchero malum hic speculam intelligere in promontorio erectam, quod nunc vocatur *Abukir*, clade illà Gallis perquam fatali insigne. Strabonis auctoritatem praefert Danvillius, speculam scribens hodie superesse nomine *Megaisel*. Conf. Schlichthorst. l. l. pag. 67.

λέγοντες τὸ παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτῆς μέχρι Ταριχηϊῶν τῶν Πηλουσιακῶν κ. τ. λ.] Scripsi cum recentt. edd. Ταριχηϊῶν pro ταριχηϊῶν, et dein τῆ δῆ pro vulg. τῆδε. Est vero haec Herodoti sententia: „Iones dicunt, oram maritimam eius (Aegypti sc. quae unà constet Delta) esse s. pertinere a Persei speculā usque ad Tarcheas Pelusiacas, quā sint XL schoeni; a mari vero ad mediterranea loca pertinere illam (Aegyptum scil. sive Deltam) usque ad Cercasori urbem; re-

ριχηϊῶν τῶν Πηλουσιακῶν, τῇ δὲ τεσσεράκοντά εἰσι
 2 σχοῖνοι· τὸ δὲ ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἔς μεσό- 40
 γαιαν τείνειν αὐτὴν μέχρι Κερκασῶρου πόλιος, καὶ
 ἦν σκίζεται ὁ Νεῖλος, ἔς τε Πηλοσίον ῥέων καὶ
 3 ἔς Κάνωβον· τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς Αἰγύπτου,
 τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι· ἀποδεικνύοι-
 μεν ἂν, τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι
 4 οὐκ ἔοῦσαν πρότερον χώραν. ἦδη γάρ σφι τό γε 45
 Δέλτα, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἔμοι δο-
 κέει, ἔστι κατάρῳτόν τε καὶ νεωστὶ, ὡς λόγῳ εἰ-
 5 πειν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρα γε μηδεμία

liquas Aegypti partes (s. quae alia ad Aegyptum pertinere vulgo censentur) tum ad Libyam, tum ad Arabiam pertinere.“ Atque hanc Ionum sententiam sua aetate opinor vulgatam Herodotus post refellit, quamvis ei adstipulari videatur IV, 45. Quod ad Libyam attinet, quae et hoc loco Arabiae opponitur et aliis Nostri locis ab Aegypto discernitur, quae ipsa ab Herodoto quibusdam in locis Libyae accenseri videtur; monet Heyse Quaestt. Herodot. I p. 107 duplici sensu Herodotum Libyae vocem adhibuisse, tum latiori, quo de omni Africa, quam nos dicimus, intelligatur, tum arctiori, quo de ea Africae parte accipiatur, quae etiam posthac Libyae nomine vulgo indicata fuerit, exclusa Aegypto.

μέχρι Ταριχηϊῶν τῶν Πηλουσιακῶν] *Tarichearum* nomen pluribus locis Aegypti adiectum invenitur. Occurrunt *Canobicae Taricheae* infra II, 113, *Mendesiae* atque *Scenicae*

apud Stephan. Byzant. s. v. *Taricheas Pelusiacas* nostra aetate vocari *Al-Farma* s. *Farameh* ex Danvillio (Mém. p. 97) annotat Schlichthorst. l. l. p. 78. Ipsum nomen ex congestis hominum animaliumve cadaveribus singulari cura conditis, ut ferebat Aegyptiorum mos, repetit Wesselingius, ad Aelianum provocans N. An. X, 29 et Diodorum Siculum I, 91; Cellarius ex piscium mercatura, qui illis in locis fuerint conditi. Tu vid. Strabon. XVI p. 1109 s. 526 et quae ad h. l. adscripta sunt Jablonsk. Opuscul. I p. 302.

ἀποδεικνύοιμεν ἂν — χώραν] De participii usu confer Matth. §. 549, 5 pag. 1077 seq. — Pro ἦδη γάρ σφι Benedict. mavult scribi ἦ τοι γάρ σφι (*profecto enim*). Sed libri non addicunt. Pro μηδεμία cum Gaisf. rescripsi *μηδεμία*, ut alibi. — περιεργάζεσθαι reddunt: *nugas agere, supervacua, haud necessaria tractare*. Conf. III, 46 et de ipsa re II, 2.

ὑπῆρχε, τὶ περιειργάζοντο δοκῶντες πρῶτοι ἀν-
 θρώπων γερονέναι; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς διάπειραν 111
 τῶν παιδίων ἰέναι, τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπήσουσι. 51
 Ἰὼν οὐτε Αἴγυπτίους δοκέω ἅμα τῷ Δέλτα τῷ
 ὑπ' Ἰώνων καλεομένῳ γενέσθαι, αἰεὶ τε εἶναι, ἐξ
 οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο· προϊούσης δὲ τῆς χῶ-
 ρης, πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπολειπομένους αὐτῶν γενέ-
 7σθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ὑποκαταβαίνοντας. τὸ δ' ὦν 55

πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπολειπο-
 μένους κ. τ. λ.] οἱ ὑπολειπό-
 μενοι sunt qui pristinis in sedi-
 bus remanent, terra quamvis
 aucta et promotā; οἱ ὑποκα-
 ταβαίνοντες qui paulatim in in-
 feriores descendunt regiones,
 prioribus sedibus relictis. Colligit
 autem ex hoc loco et seqq.
 Heeren. (Ideen etc. II, 2 p. 100
 coll. 326) Thebas s. superio-
 rem Aegyptum priorem fuisse
 cultam, ex quā omnis cultioris
 vitae semina per reliquam Ae-
 gyptum sparsa fuerint. Quo-
 cum convenit, quod teste Dio-
 doro I, 50 Thebani se omnium
 antiquissimos esse praedicabant.
 — Pro αὐτέων cum Gaisfordio
 edidi αὐτῶν.

τὸ δ' ὦν πάλαι αἰ Θῆβαι,
 Αἴγυπτος ἐκαλέετο] Male libri
 quidam ἐκαλέοντο. Tu vid.
 Matth. Gr. Gr. §. 305. — He-
 rodoti sententiam diserte repetit
 Aristoteles Meteorol. I, 14: τὸ
 ἀρχαῖον ἢ Αἴγυπτος Θῆβαι
 καλεούμεναι. Ac longum est
 h. l. de ipso Aegypti nomine
 exponere, de quo varias viro-
 rum doctorum sententias sup-
 peditabit Beck. in Allgem. Welt-
 gesch. I pag. 265 seq. Add.

nott. supra ad II, 12 et, quae
 Cr. laudat, scholia in Platon.
 p. 207 ed. Ruhnk. Hic illud
 modo addimus, vel nostra ae-
 tate idem ferri nomen et urbis,
 quae princeps est in Aegypto,
 et huius ipsius terrae, si qui-
 dem *Cairo* urbs et *Mizraim*
 apud Iudaeos et *Mesr* apud Ara-
 bes dicitur; quā utraque appel-
 latione Aegyptum ipsam vulgo
 indicari constat. Vid. Hartmann.
 Erdbeschreib. v. Aegypt. p. 883
 coll. pag. 3.

Urbem ipsam Thebarum ali-
 quot quidem locis commemoravit
 Herodotus (II, 3. 56. 58
 etc.), nec tamen quidquam de
 ea retulit; quod ne mireris, do-
 cti Galli, monente Cr., hoc
 ponunt (Description de l'Égypt.
 tom. II, Thèb. p. 94), Thebis
 quidem non commoratum fuisse
 Herodotum aut consulto noluisse
 uberius describere amplissimum
 eam urbem, quoniam ante eum
 hoc ipsum praestiterit Hecataeus.
 Sed Thebis commoratum
 fuisse Nostrum, colligo ex collo-
 quio cum Thebanis sacerdoti-
 bus habito II, 143 coll. II, 3,
 et mirum profecto foret, qui
 ad Elephantinen usque pervenit

πάλαι αὖ Θῆβαι, Αἴγυπτος ἐκαλέετο· τῆς τὸ περιμέτρον στάδιοι εἴσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξά-

(II, 9), eum Thebas non visitasse. Quae cum ita sint, nisi in episodica quadam de Thebis relaturus erat Herodotus, Hecataei auctoritate eum commotum fuisse credam, ut huius urbis tam celebratae descriptionem omitteret. De cuius magnitudinis et ambitu (quippe confuso et urbis et terrae nomine, ut ad illam referrentur, quae ad hanc pertinerent) quae Graeci confabulati fuerint, referre non vacat. Admonet Cr. et Homericus loci in Iliad. IX, 383 seq., qui, exponente Heynio (Observ. tom. V p. 611) iam veteribus largam disputandi ansam praebuit, et eorum, quae tum ab Is. Voss. ad Pompon. Mel. I, 9 pag. 613 ed. Abr. Gronov. hanc in rem allata sunt, tum a Valcken. in Dissert. de scholiis in Homerum, Opuscc. II pag. 99. Quibus idem Cr. adiicit: Tacit. Annal. II, 60 et (de *Thebis Ogygiis*) Tzetz. in Lycophron. vs. 1206 p. 957 seq. ibiq. Müller. Scholia in Aristid. Panathen. pag. 100 ed. Frommel. Gesner. ad Lucian. t. IX p. 408 ed. Bipont. Equidem primarium Diodori locum I, 49 adscribam, ubi aliorum testimonia collegit Wesseling. Plura nunc de urbis situ deque amplissimis eius rudibus perscripserunt recentioris aetatis peregrinatores, imprimis Galli docti, editores operis: Descript.

de l'Égypt. Quorum summam retulit Ritterus accuratissime singulas partes ac singula rudera describens in Erdkund. I pag. 733 seqq. coll. Schlichthorst. l. l. pag. 103 seq. Nunc plures vici spatium illud occupant, in quo vetus Thebarum urbs fuit exstructa, in occidentali Nili ripa praecipue *Medynet-Abu*, in orientali *Luxor* et *Karnak*.

Nomen urbis Graecis quoque est *Διόσπολις*, i. e. *Iovis urbs*, quod convenire voluit cum Aegyptio urbis nomine *No-Ammon*. Hoc autem significat *Ammonis* (qui Aegyptiorum Iupiter est) partem, possessionem, peculium. De quo idem Cr. consuli vult: „Iablonsk. Opuscc. I pag. 163 — 168. Champoll. l'Égypt. sous l. Phar. I pag. 30, virum doctum in the classical Journal vol. III pag. 374. IV p. 369, et Description de l'Égypt. antiq. vol. II p. 425 — 427.“

τῆς τὸ περιμέτρον στάδιοι εἴσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξάκις χίλιοι] Haec non ad urbis Thebarum ambitum pertinent, sed ad Thebaidem terram quam vulgo dicimus, sive superiorem Aegypti partem, quae ab Heptanomide incipiens ad Aethiopiae fines porrigitur. Ipsum *Thebaidis* nomen infra occurrit II, 28, unde diversus *Thebaicus nomus* II, 42.

- 16 *κισχίλιοι. Εἰ ᾧν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτῶν γνώσκομεν, Ἴωνες οὐκ εὖ φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου.*
 2 *εἰ δὲ ὀρθή ἐστι ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἑλληνάς τε 60*
καὶ αὐτοὺς Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους
λογίζεσθαι· οἳ φασὶ τρία μόρια εἶναι γῆν πᾶσαν,
 3 *Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον γὰρ*
δὴ σφεας δεῖ προσλογίζεσθαι, Αἰγύπτου τὸ Δέλτα·
 4 *εἰ μὴ τι γέ ἐστι τῆς Ἀσίας, μήτε τῆς Λιβύης. οὐ*
γὰρ δὴ ὁ Νεῖλός γέ ἐστι, κατὰ τοῦτον τὸν λόγον,
ὁ τὴν Ἀσίην οὐρίζων τῆς Λιβύης· τοῦ Δέλτα δὲ 65

Cap. XVI.

εἰ ᾧν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτῶν γνώσκομεν] *αὐτῶν* reposui cum Gaisf. pro *αὐτέων*. Ad argumentum loci tenēamus, veteres in ipsa orbis terrarum divisione valde dissensisse, ut pluribus ad h. l. notavit Wesselingius. Ac plerique tres olim constituebant partes, Europam, Asiam, Africam s. Libyam; alii quidam duas modo partes ponebant, ita ut Africa vel Asiae vel Europae adscriberetur. Herodotus quidem ad vulgarem eorum Graecorum, qui tres constituebant partes, opinionem se applicat, sed in eo opinor discedit, quod, cum Nilum illi indicarint terminum Asiae et Africae, ad Africam refert Aegyptum nec Nilo ab Asia se iungi vult, sed Isthmo Aegyptiaco sinuque Arabico. Quodsi enim Nilo utraque orbis terrarum pars determinetur, iam restare putat Deltam sive eam terram, quae Nilo vel potius eius fluvii utrinque inclusa, in-

HERODOT. I.

termedia quasi inter Asiam et Africam sita, quartam fere orbis terrarum partem constituere censenda sit, cum neutri accenseri possit. Ad quam sententiam ea quoque faciunt, quae apud Pomponium Melam leguntur I, 9 §. 120, ubi consul. Is. Voss. Sed universam Herodoti de orbis terrarum divisione sententiam bene exposuit Dahlmann. Herod. pag. 80 sqq. coll. Ukert. I, 2 p. 215. 216.

ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους] De structura vid. nott. ad II, 15. In sequentibus cum Schweigh. reposuimus: *τέταρτον γὰρ δὴ* (ubi vulgo omitunt *δὴ*) et *εἰ μὴ τι γε* (*quandoquidem*) pro *εἰ μὴ τε γε*.

ὁ τὴν Ἀσίην οὐρίζων τῆς Λιβύης] Quod olim legebatur *τῇ Λιβύῃ*, iam correxit Wesselingius. Pro *οὐρίζων*, quod omnes libri scripti tenent, Schaefer. in Melett. critt. I pag. 95, laudante Cr., scribi vult *διουρίζων* aliaque affert exempla huius verbi genitivo iuncti. Qui idem tamen postea sententiam

τούτου κατὰ τὸ ὄξυ περιφῶρηται ὁ Νεῖλος, ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ Ἀσίας τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἂν. Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπίεμεν· ἡμεῖς δὲ ὥδε καὶ περὶ τούτων λέγομεν. Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶ-
 17 **να ταύτην τὴν ὑπ' Αἴγυπτίαν οἰκομένην, κατὰ-70**
περ Κιλικίην τὴν ὑπὸ Κιλικίων, καὶ Ἀσσυρίην τὴν
2 ὑπὸ Ἀσσυρίων. οὔρισμα δὲ Ἀσίῃ καὶ Λιβύῃ οἶδα-
μεν οὐδὲν ἐὼν ὀρθῶ λόγῳ, εἰ μὴ τοὺς Αἴγυπτίων
3 οὔρους. εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλλήνων νενομισμένῳ χοη-
σόμεθα, νομιοῦμεν Αἴγυπτον πᾶσαν, ἀρξαμένην

Asiae atque Afri-
 cae terminum
 esse Nilum: eius
 iter et septem
 ostia.

retractans suam, vulgatam le-
 ctionem tuctur in Append. ad
 Bast. Epist. critic. pag. 28. In
 grammatica Matth. §. 354, β
 p. 666, ubi hic locus ob geni-
 tivi usum laudatur, scriptum re-
 perio *δοορίζων*; sed in edi-
 tione Herodoti legitur *οὐρίζων*.
 — Ad verba *γένουτ' ἂν* in fine
 capituli conf. Werfer. Actt. plull.
 Monacc. 1, 2 pag. 255.

κατὰ τὸ ὄξυ] Quod Hero-
 doto est τὸ ὄξυ (τοῦ Δέλτα),
 Straboni XVII p. 1136, C et
 1137, D dicitur ἡ κορυφή.
 Pomponius Mela I, 9 §. 25
 reddidit *acumen Deltae*, ubi He-
 rodotei loci non immemor fuit
 Is. Voss.

Cap. XVII.

εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλλήνων νε-
 νομισμένῳ χοησόμεθα] Est ea
 ipsa Ionum opinio paulo antea
 commemorata, quā, cum ter-
 nae essent orbis terrarum par-
 tes, Asiam atque Africam Nilo
 terminari dicerent, ita ut Ae-
 gyptus, quippe in utraq̄ue Nili
 ripā sita, partim Asiae partim

Africae adscriberetur. Quod
 displicet patri historiae, qui
 Aegyptum unam esse terram
 contendit nec ita divisam, ut
 altera pars Asiae altera Africae
 accensenda sit; cum tota terra
 in utraque Nili ripa ad Libyam
 s. Africam pertineat. In qua
 sententia, ut Arabicus sinus pro
 termino Africae atque Asiae po-
 tius habeatur, meliores suae
 aetatis geographos persistere,
 Strabo auctor est I p. 34, C.
 Tu vid. Schlichthorst. l. l. p. 16
 coll. Rennel. Geogr. Herodot.
 pag. 567.

ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδού-
 πων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πό-
 λιος] Vix monere attinet, his
 ferme locis indicari fines Aegy-
 pti Aethiopiā versus. Nam
Catadupis, quae vocatur, No-
 ster intelligit *catarractem mino-
 rem* quem dicit, a Syene urbe
 non valde remotum meridiem
 versus escendenti. De cuius
 magnitudine nimisque sonitu,
 quo accolae audiendi sensu pri-
 ventur, plurima retulerunt ve-
 teres, quae eo minus hic refer-

ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα 75

re vacat, quo magis haec a vero aliena aut certe multum exaggerata esse videantur, si eos audias, qui nostra aetate has regiones visitarunt. Vide Hartmann. in Erdbeschreib. von Egypt. pag. 75 seq. Inter veteres scriptores Strabo *minorem catarractem* accuratius descripsit XVII p. 1172, C s.p. 817; quem sequitur Mannert. Geogr. d. Gr. u. Röm. X, 1 pag. 237 coll. 226. Sed Cr. ad Iomardum nos amandat, qui omnium copiosissime et accuratissime de hoc catarracte ac reliquis (nam octo vulgo ponuntur) egit in Description. de l'Egypt. antiq. livrais. I cap. II sect. 2 pag. 13 seqq. (s. in Récueil d'observatt. sur l'Egypt. chap. I sect. 2 pag. 24—54). Tu add. Champollion. l'Egypt. sous les phar. I p. 120 seq. et Ritter. Erdk. I p. 594. 687 seq. Est autem scopulorum ac saxorum series, quae transverso flumine porrigitur, pone quam aqua retenta et collecta iam praecipiti cursu delabitur ac navigationem perquam difficilem reddit. Nunc Arabes vocant *Chellal*. Sunt alii quoque catarractes maiores in Aethiopia ipsa atque a Syene multum remotiores; de quibus tamen accuratior nobis deest cognitio, quamquam valde probabile est, veterum aliquot narrationes de nimia magnitudine atque sonitu catarractarum ad eos superiores pertinere, male translatas, uti fit, ad minorem illum propiorem indeque magis

cognitum. Vid. Iomard. p. 47 seqq. 54 (Recueil etc.).

Elephantine, insula celeberrima et urbs, in ipso Aegypti introitu sita sub ipsis fere cataractis (ut Aelius Aristides scribit), nec multum inde remota a Syene. Qui terminus fuit regni veterum Pharaonum ac remansit postea usque ad Romani imperii tempora, cuius claustra appellantur a Tacito Annal. II, 61. Est locus insignis soli fertilitate arborumque flore, commercio frequens non minus atque religione conspicua, quum illic Nilum crescentem observarent ac dimetirentur. Nunc magnarum aedium atque templorum aliquot supersunt, singulari curâ descriptae a Iomardo, quem omnino de hac insula consulas velim in Recueil etc. pag. 55 seqq. Add. Mannert. l. I. p. 323 et Ritter. l. I. p. 689 seqq. Nomen insulae nunc esse *Gezyret Assouân*, quod significat *insulam Syenes*, scribit Iomardus l. I. pag. 58; quod alii se audivisse dicitant nomen *El-Sag*, se nunquam audivisse affirmat. Est tamen Champoll. (l'Egypt. sous l. phar. I p. 160), qui hoc nomen recipiens vertit *Ile fleurie* i. e. *insula florens*; quamquam hanc appellationem in insulam re vera cadere posse, ipsa ea testantur, quae pluribus de eius situ atque fertilitate exposuit Iomardus l. I. p. 55 seqq. Add. Ios. de Hammer in Annal. Viennens. vol. XLV pag. 47.

διαίρεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἑκωννημιέων ἔχεσθαι· τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς εἶναι τῆς Λιβύης· τὰ δὲ, 4 τῆς Ἀσίας. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἐκ τῶν Καταδούπων, ῥέει, μέσῃν Αἴγυπτον σχίζων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἰς 80 ἑὼν ὁ Νεῖλος· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, σχίζεται τριφασίας ὁδοῦς· καὶ ἡ μὲν πρὸς ἡῶ τρέπεται, τὸ καλέεται Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέρα τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει· τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα 5 κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθία τῶν ὁδῶν τῷ Νείλῳ ἐστὶ ἥδε· ἄνωθεν φερόμενος, ἐς τὸ ὄξυ τοῦ Δέλτα 85 ἀπικνέεται· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, σχίζων μέσον τὸ Δέλτα, ἐς θάλασσαν ἐξίει, οὔτε ἐλαχίστην μοῖρην τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ, οὔτε ἥμιστα οὐνοβραστήν· τὸ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα, ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ 90

ἀμφοτέρων — ἔχεσθαι] De structura verbi ἔχεσθαι conf. I, 120. 190.

μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἰς ἑὼν ὁ Νεῖλος] De Cercasori oppido conf. Strabon. XVII p. 806, D s. 1160 et Herodot. II, 19. 97. Nec dissentit Pomponius Mela I, 9 haec scribens: „Iuxta Cercasorum oppidum triplex esse (Nilius) incipit.“ Cercasori locum nunc occupare dicunt vicum *Eksas* s. *Aksas* in occidentali ripa Nili, nec audiendum esse Savary, V. D., qui in pago Charakanie ab orientali ripa Nili veterem urbem quaesierit. Conf. Schlichthorst. l. l. p. 63. Hartmann. l. l. pag. 783. Nilius vero scribit Le Père (Description de l’Eg. Et. mod. Ip. 119)

eo loco dividi, qui nunc cognitus nomine *Batn-el-Baquarah*. De reliquis vid. Excurs.

ἡ δὲ δὴ ἰθία τῶν ὁδῶν τῷ Νείλῳ κ. τ. λ.] Ad dativum τῷ Νείλῳ consul. Matth. Gr. Gr. pag. 714, et ad formam ἐξίει eundem pag. 401. Vid. supra I, 6. 180. Paulo post cum recentt. edidi ταύτῃ pro vulgato ταύτην.

διφάσια στόματα, ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ] Quod Schlichthorst. l. l. pag. 38 reponi vult: ἀπὸ τοῦ Βουκολινοῦ, eo libris praesertim adversantibus minime opus. Nec magis opus, paulo inferius rescribere *Ταντιτικόν* pro *Σαῦτιτικόν*, ut eidem placuit Schlichthorst. l. l. pag. 42. Tu videas Excurs.

ἀποσχισθέντα, φέροντα ἐς θάλασσαν· τοῖσι οὐνό- 112
ματα κέεται τάδε, τῷ μὲν Σαῖτικὸν αὐτῶν, τῷ δὲ,
7 Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βου-
κολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὄρνυτά.

18 Μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ, ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴ- Hammonis re-
sponsum, quae
terra sit Aegy-
ptus, qui Aegy-
ptii,
γυπτos ὅσην τινὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ 95
τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον γενόμενον· τὸ ἐγὼ τῆς
ἔμεωτοῦ γνώμης ὕστερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθό-
2 μην. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἄπιος,

τῷ μὲν Σαῖτικὸν αὐτῶν, τῷ
δὲ, Μενδήσιον] De structura
conf. Matth. Gr. Gr. pag. 610.
— αὐτῶν cum Gaisf. reposui
pro αὐτέων. — ἰθαγενής,
quod reperitur infra quoque VI,
53, exponitur γνήσιος, genui-
nus, natus. Naturā enim
quae sunt ostia, opponuntur
iis, quae hominum ars effecit,
cum primitus minime exstiterint,
antequam hominum accesserit
opera. Conf. Gregor. Corinth.
de dialect. Ion. §. 161, ubi
plura Koen. atque Schaefer.
pag. 551 coll. pag. 294 edit.
Schaefer. et Lobeck. ad Phrynich.
pag. 648.

Cap. XVIII.

τὸ ἐγὼ τῆς ἔμεωτοῦ γνώ-
μης ὕστερον περὶ Αἴγυπτον
ἐπυθόμην] Male olim τῆσι—
γνωμῆσι. Verum restituit Val-
ckenar. probavitque Matth. Gr.
Gr. pag. 847. Nam τῆς ἔμε-
ωτοῦ γνώμης ὕστερον idem
fere est atque ὕστερον ἢ ἐγὼ
ἔγνω. Idem Valcken. scribi
vult περὶ Αἴγύπτου; quo ta-
men non opus. Conf. I, 158.

οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πό-
λιος κ. τ. λ.] *Marea* urbs extra
Deltam erat sita occidentem ver-
sus in eo terrae tractu, quo la-
cus Mareotis a mare separatur.
Magna olim fuit urbs, insignis
quoque vini copia, quod e vi-
tibus Mareoticis vel Romanorum
aetate celeberrimis percipiebatur.
Conf. Virgil. Georg. II,
91 ibiq. interpret. Athen. I, 25
p. 33, D et quae alia laudat
Schlichthorst. l. l. pag. 58 sqq.
Add. Schulzeitung 1829 (II)
nr. 56 pag. 462 seqq. Primi-
tivum urbis nomen Champollion-
ni (l'Eg. sous l. phar. II p. 265
seqq.) videtur fuisse *Maré* s.
Mari, quod valeat *donum so-
lis*, Coptarumque nomen *Phaiat*
s. *Niphaiat*, quo hanc regio-
nem vulgo designent, idem Ae-
gyptio sermone sonare, quod
Graeco *Libya*. Nunc regio ap-
pellatur *Mariuth* valdeque de-
serta est nec nisi Arabibus no-
madibus frequentata. Plura
Ritter. Erdkund. I p. 864. 871
seq. — De *Apidis* urbe nihil
aliunde constat. Qui enim vi-
cus huius nominis a Strabone

οικέοντες Αἰγύπτου τὰ πρόσουρα Λιβύη, αὐτοὶ τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱρὰ θρησκίῃ, βουλόμενοι θη-1 λέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι, ἔπειψαν ἐς Ἄμμωνα, φά- μμενοι „οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶ- „ναί· οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα, καὶ οὐκ ὁμο- „λογέειν αὐτοῖσι· βούλεσθαι τε πάντων σφίσι ἐξεῖ- 3 „ναί γεύεσθαι.“ ὁ δὲ θεὸς σφεας οὐκ ἔα ποιεῖν 5 ταῦτα, φὰς „Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὁ Νεῖλος „ἐπιὼν ἄρδει· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους, οἱ „ἐνεργθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τοῦ „ποταμοῦ τούτου πίνουσι.“ οὕτω σφι ταῦτα ἐχρή- 10 σθη. ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πληθύη, οὐ μόνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Λιβυοῦ τε λεγομέ-

19

Nilus quam Aegypti regionem inundet: quando

commemoratur, eum valde discernendum monet Schlichthorst. l. I. pag. 60.

ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱρὰ θρησκίῃ] Olim θρησκίῃ, cuius loco Wesselingius reposuit θρησκίῃ, quamvis, si libri ferrent, maluisset θρησκίῃ. Quod mihi quoque maxime arridet propter ea, quae Matthiae disputat ad Herodot. II, 87. Tu conf. nott. ad I, 54. 73. 115.

βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι] Reddit Schwgh. in Lex. Herod.: *abstinere noluerunt esu boum foeminarum.* Nam satis constat, boves Aegyptiis sacras fuisse, quas mactare minime licuerit. Conf. modo II, 41. IV, 186. Porphyr. de abst. ab esu an. IV, 7 p. 314 seq. (quae iam attulit Larcher.) et Heeren. Ideen etc. I, 3 p. 375. — Cum Gaisford.

rescripsi ἔργεσθαι ex Aldina et ex Origen. advers. Cels. V, 34 p. 603, ubi haec citantur. Vulgo εἴργεσθαι. Infra IV, 164 ἔργετο sine ulla lectionis varietate. Add. VII, 197. V, 57. — In seqq. verba: καὶ οὐκ ὁμολογέειν αὐτοῖσι valent: *nec se eadem, quae Aegyptios, lingua uti.*

καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους κ. τ. λ.] Aperte hic laudant Strabon. XVII p. 790 s. 1139, C: οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι τὸ οἰκούμενον αὐτὸ καὶ ποτιζόμενον ὑπὸ τοῦ Νεῖλου μόνον Αἴγυπτον ἐκάλουν, ἀπὸ τῶν περὶ Συήνην τόπων ἀρξάμενοι μέχρι τῆς θαλάττης. Alia tamen recentiores assumpsisse idem addit.

C a p. XIX.

ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος — οὐ μόνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ

νον χώρου εἶναι, καὶ τοῦ Ἀραβίου, ἐνιαχῆ καὶ ἐπὶ δύο ἡμερέων ἐκατέρωθι ὁδόν, καὶ πλεῦν ἔτι τοῦ-
του, καὶ ἔλασσον.

et quam diu cre-
scat et decrescat:
nullas ab eo au-
ras efflare.

- 2 Τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσις πέρι, οὔτε τι τῶν
ἰστέων, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς παραλαβεῖν ἐδυνάσθην.
3 πρόθυμος δὲ ἔα τάδε παρ' αὐτῶν πυθέσθαι, ὅ τι 15
κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύων, ἀπὸ τροπέων

τοῦ Λιβυκοῦ τε λεγομένου χώ-
ρου εἶναι κ. τ. λ.] ἐπέρχεσθαι
proprie venire super aliquid; hinc
de fluvio inundante, regionesque
adiacentes undis tegente, cum
Schweighaeusero intelligere lice-
bit. Haud iniuria comparat ille,
quod proxime antecedit I, 18:
— ταύτην τὴν ὁ Νεῖλος ἐπιὼν
ἄρδει. Add. II, 97. Accusati-
vum, qui hic adiunctus inveni-
tur verbo ἐπέρχεσθαι, equidem
refero ad eos, de quibus Matth.
Gr. Gr. §. 426. Ad genitivos
subsequentibus supple, si opus erit,
τί: intelligit enim Noster par-
tem eius regionis, quae Libyae
et Arabiae esse dicitur. — χώ-
ρου pro vulg. χωρίου iam revo-
caverat Schweighaeuserus.

καὶ ἐπὶ δύο ἡμερέων ἐκατέ-
ρωθι ὁδόν] ἐπὶ in his spatium
fere indicat continuatum („et
quidem in duo dierum s. bidui
iter“), ut mox in verbis ἐπὶ ἑκα-
τὼν ἡμέρας. De quo utroque
monitum in Fischeri Animad-
verss. ad Weller. III, 6, 243 coil.
Matth. l. l. pag. 1169 — Ad
genitivos sequentes τῶν ἰστέων
et ἄλλου οὐδενὸς conf. ibid.
§. 373. Eodem sensu paulo post
addidit praepositionem παρ' αὐ-
τῶν πυθέσθαι, ubi cum Gais-

fordio abiicimus vulgatum αὐ-
τέων. Ad formam ἔα conf. I, 187
et de universo loci argumento
Strab. XVII p. 1137, D. p. 789.

ὅ τι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος
πληθύων κ. τ. λ.] ὅ τι est cur,
quare. Conf. Matth. §. 477 fin.
pag. 893. De universo hoc ar-
gumento Cr. adscripsit locum
Ciceronis, de nat. deorr. II, 52:
„Aegyptum Nilus irrigat, et, cum
tota aestate obrutam oppletam-
que tenuit, tum recedit molli-
tosque et oblimatos agros ad se-
rendum relinquit.“ — Add. Dio-
dor. l. l. Iam enim nemo am-
plius dubitat, quin vere Noster
retulerit. Nam primis plerumque
diebus mensis Iulii Nilus cre-
scere incipit, ita ut medio Au-
gusto ad incrementi dimidium
fere devenerit; ad summam au-
tem altitudinem intra vicesimum
et tricesimum Septembris diem
assurgit, quo in statu quatuor-
decim ferme dies manet. Quo
praeterlapso tempore decrescere
incipit, sed tardius, quam ante
creverat, usque ad vigesimum
fere Maium anni proximi; ubi
nihil mutatur eius conditio us-
que ad solstitium. Conf. Strabo
XVII p. 1137, C s. p. 789 et,
ut alios taceam, qui nostra ae-

τῶν θερινῶν ἀρχόμενος, ἐπὶ ἑκατὸν ἡμέρας· πελάσας δ' ἐς τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν ἡμερέων, ὅπισω ἀπέρχεται ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον· ὥστε βραχὺς

tate in haec inquisiverunt, vid. Ritter. Erdkunde I p. 837 coll. Salmas. Exercitt. Plinn. p. 804 seq. Verbis ἀπὸ τροπέων τῶν θερινῶν solstitium indicari aestivum, vix memorare attinet. Ac dici vix potest, quot imaginibus hoc ipsum tempus indeque pendens Aegypti felicitas declaratur in anaglyphis templorum vetustorum, quae frequentissima per Aegyptum reperiuntur. Nonnulla attigit Creuzerus in Symbol. I p. 269, alia idem monet in Philarum et Elephantines insulis reperiri de quibus Galli in Descript. de l' Egypt. Antiqq. vol. I p. 57 seq. coll. cap. 3 §. 4 p. 13. cp. 8 §. 4 p. 14 seq.

πελάσας δ' ἐς τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν ἡμερέων] πελάσας recte nunc editur, cum antea e Mediceo Gronovius substitutum voluisset πέλας. Sed recte iam monet Wesselingius, πελάσας hic paulo minus esse ac πληρώσας ἐς τὸν ἀριθμὸν II, 7: „quando compleverit propmodum huncce dierum numerum s. magis ad verbum: quando crescendo accesserit ad istum dierum numerum.“ Contra Larcherus πελάσας de accessu i. e. de incremento fluvii intelligi vult, cui mox opponatur τὸ ἀπέρχεσθαι s. recessus fluvii, defectus fluvii decrescens. Verum talem interpretationem ipsum verbum, quo Noster utitur, respuit. Video tamen eam iam dudum pro-

latam fuisse a Salmasio in Exercitt. Plinn. p. 310, A.

ὅπισω ἀπέρχεται ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον] Molestam interunctionem vulgo post ἀπέρχεται positam cum Gaisfordio sustuli, iubente iam dudum Werfero in Actis phil. Monacenss. I, 1 p. 85, qui participium ἀπολείπων cum ἀπέρχεται ita coniungi vult, ut huius ipsius potestas hoc modo aucta reperiatur, accusativumque τὸ ῥέεθρον accurate sic exponendum docet, ut proprie valeat: „quod ad fluentum attinet,“ alius quoque locis similis structurae et cognatae notionis in medium prolatis. Recte tamen Schweighaeuserus mihi monere videtur, verbum ἀπέρχεσθαι opponi ei, quod supra exstat κατέρχεται, eodemque modo ἀπολείπων participio πληθύνων. Namque ἀπολείπειν τὸ ῥέεθρον vix aliter atque de fluvio decrescente intelligi poterit; eoque ipso adiecto accuratius declaratur et ampliatur id, quod in universum quidem iam significatum erat verbo ἀπέρχεται. De eodem fluvio diminuto ac minori aquarum copia fluente intelligendum βραχὺς in continuo sequentibus. — Ad μέγρι οὗ conf. I, 181. ἰστορεῖν, quo bis in seqq. Noster utitur, est sciscitari, quaerere; conf. I, 56. 61 — 123. — Paulo infra τὰ λελεγμένα, quod tres probati offerunt libri, recentt. edd. re-

τὸν χειμῶνα ἅπαντα διατελεῖει ξῶν, μέχρι οὗ αὐτίς 20
 4 τροπέων τῶν θερινῶν. τούτων ὧν πέρι οὐδενὸς
 οὐδὲν οἶός τ' ἐγενόμην παραλαβεῖν παρὰ τῶν Αἰ-
 γυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἦντινα δύναμιν ἔχει ὁ
 Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν.
 5 ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι, ἰστό-
 ρεον· καὶ ὅτι αὔρας ἀποπνεούσας μούνος ποτα-

113

ceperunt pro vulg. τὰ λεγόμενα, locum ita reddentes Latine: „Haec igitur, quae dixi, cognoscere cupiens, sciscitatus sum.“ Quos secutus Italus interpres ver- tit: „Volend' io conoscerle an- tedette cose, gl' interrogava.“ Mihi secus videtur; ideoque re- tinendum censui τὰ λεγόμενα hoc fere sensu: *Ea igitur, quae de his (de Nilo scil. certum ad tempus crescente ac decrescente) dicantur (ab Aegyptiis scil.), cognoscere cupiens, quaesivi, item- que quaesivi, cur auras afflan- tes solus omnium fluviorum (Ni- lus) haud exhibeat.*

ὅτι αὔρας ἀποπνεούσας μού- νος κ. τ. λ.] Ex Schol. Sophocl. ad Ajac. 683 Larcherus monet αὔραν dici ventum exhalationi- bus loci aquosi aut stagnosi or- tum, ἄνεμον ventum, qui in aere existat. Sed Cr. confert Coraem ad Heliodori Aethiop. p. 99, ubi αὔρας hic intelligi vult λεπτὰς πνοὰς καὶ ψυχρὰς ἐξ ὑγροῦ ἀναφερομένας οὐχ ὀμίχλας. Idem Coraes in He- rodotο scribi iubet αὔρας ἀπο- πνειούσας. Equidem illud ad- do, in re ipsa quam maxime consentire cum Nostro Diodo-

rum I, 38 circa Nilum neque nu- bes cogi, neque auras existere frigidas, neque aerem crasse- scere affirmantem. In quo tam- en veterum plerosque aliter tradere bene iam monuit Wes- selingius, monuitque I. Ludolfus Commentar. ad hist. Aethiopic. p. 117 inanem dictitans istam Herodoti aliorumque opinionem, qua Nilum nullos emittere vapo- res crediderint. Tu vid. infra II, 27 ibique notat. Ac verbo quidem hic monendum de variis veterum sententiis de Nili incre- mento eiusque causis, quas ex Plutarch. de Placit. Philosoph. IV, 1 aliisque haud paucis scri- ptoribus collectas praebet Hero- doti editio Iungermanniana in- deque Wesselingiana p. 787 — 802. E quibus praecipue conferri volumus Diodorum I, 38 seqq. Strab. XVII p. 1138, A et 1139. Ephorum (fragm. ed. Marx.) p. 214 seqq. Plin. H. N. V, 10 et quae in eandem rem leguntur apud Io. Laur. Lydum de menss. (Iul. c. 68) p. 111 seq. s. p. 260 seqq. ed. Röther. Recentiorum sententias ad unum fere omnes indicavit Beck. Allg. Weltgesch. I p. 269 seq.

20
Opiniones de Nili
adscensu tres, ab
Herodoto impro-
batae.

μῶν πάντων οὐ παρέχεται. Ἀλλὰ Ἑλλήμων μὲν τινες, 26
ἐπίσημοι βουλόμενοι γενέσθαι σοφίην, ἔλεξαν περὶ
τοῦ ὕδατος τούτου τριφασίας ὁδοῦς· τῶν τὰς μὲν
δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον
2 σημῆναι βουλόμενος μοῦνον. τῶν ἡ ἑτέρα μὲν λέγει
τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πληθύνειν τὸν 30
ποταμὸν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖ-
3 λον. πολλάνικς δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκ ὦν ἔπνευσαν, ὁ
4 δὲ Νεῖλος τῶντὸ ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐτησίαι αἰ-
τιοὶ ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι
τοῖσι ἐτησίησι ἀντίοι ἴεουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ 35

Cap. XX.

τῶν ἡ ἑτέρα μὲν λέγει τοὺς
ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους
πληθύνειν τὸν ποταμὸν] Haec
sententia Thaletem auctorem ha-
bet, ut ex Senec. Nat. Quaest.
IV, 11 et Diod. Sicul. I, 38,
qui eam iisdem atque Herodotus
argumentis impugnat, discimus.
Apud Io. Laur. Lydum l. I. p. 263
et Euthymenes Massiliensis et
Thrasylces Thasius eiusdem
opinionis fuisse dicuntur. Quod
mirum, cum Euthymenem se-
cundae sententiae (cap. 21) ad-
dictum fuisse alii tradant. Hinc
idem dulcem fere Atlantici ma-
ris esse aquam et similes eius
beluas Niloticis statuerat. Cau-
tius de etesiis pronuntiarat Chre-
stus Romanus, ut illic legimus
p. 266. Si vero quaeramus, quid
rei sit, minime quidem solis ete-
siis effici persuasum habemus,
ut Nilus crescat; nonnihil tamen
easdem facere ad Nili incremen-
tum observarunt peregrinatores
recentiores. Venti enim etesiae

a septentrione flant, inde a men-
se Maio paulo ante Nilum ac-
crescentem usque ad Novem-
brem, et quidem tam continui,
ut ne ullus alius ventus per hoc
tempus inveniatur et hoc modo
impediatur celer aquarum lapsus
in mare, quippe Nili ostiis vento
quasi obstructis. Tu vid. Hart-
mann. Erdbeschr. v. Aegypt.
p. 43—46. 96. 97 coll. Sal-
mas. Exercoit. Plin. p. 304, qui
veterum locos attigit, in quibus
praecipue Philonem notamus,
qui tale quid pronuntiavit in vit.
Mos. I p. 620 A.

αἰτίους πληθύνειν] De arti-
culo τοῦ ante infinitivum omis-
so conf. Matth. p. 1064. Paulo
post cum Gaisford. rescripsi οὐκ
ὦν pro vulg. οὐκῶν et sine ca-
pitis τοιοῦτο pro τοιοῦτον.

χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποτα-
μοὺς] De omissione particulae
ἀν, quae verbo χρῆν hac signi-
ficatione addi debet, Cr. laudat
Schaefer. Melett. critic. p. 130.
131, ubi plura omissae particu-
lae exempla inveniuntur.

- κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ Νείλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσοῦτῳ,
 ὄσῳ ἐλάσσονες εἴντες, ἀσθενέστερα τὰ ρεύματα
 5 παρέρχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποτα-
 μοὶ, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ οὐδὲν τοιοῦτο πά-
21 σχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος. Ἡ δ' ἐτέρῃ, ἀνεπι-40
 στημονεστέρα μὲν ἐστὶ τῆς λελεγεμένης, λόγῳ δὲ εἰ-
 πεῖν, θωνυμασιωτέρα· ἢ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὁκεανοῦ
 ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι, τὸν δ' Ὁκεανὸν
22 γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν. Ἡ δὲ τρίτῃ τῶν ὁδῶν, πολ-

εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συ-
 ρίῃ ποταμοὶ κ. τ. λ.] Haec olim
 quibusdam ideo displicuisse vi-
 deo, quod Syrii fluvii non bo-
 ream versus mare intrant, ve-
 rum ad solem occidentem. Quos
 sane fugit etesias non minus di-
 ci e septentrione, quam occi-
 dente flantes, monente iam Dio-
 doro I, 39, A. Aristotel. Meteor-
 olog. II, 6.

Cap. XXI.

ἢ δ' ἐτέρῃ, ἀνεπιστημονε-
 στέρα μὲν ἐστὶ κ. τ. λ.] Quo-
 cum conf. quae c. 23 disserun-
 tur. Absurdam vero hanc cau-
 sam habent et Herodotus et Dio-
 dorus I, 37, cuius auctores fuis-
 se dicuntur sacerdotes Aegyptii.
 Inde tradita perhibetur ab Eu-
 thymene Massiliensi, ut Seneca
 l. I. atque Plutarch. de Placit.
 philos. IV p. 897, F testantur.
 Haud aliter Dicaearchum ex ma-
 ri Atlantico Nilum effundi cen-
 suisse ex Laur. Lyd. l. I. p. 264
 discimus. Ac denique Hecataei
 Milesii, quem ante Herodotum
 Aegyptum invisisse et descripsis-
 se constat, illa quoque opinio

fuit, ab Herodoto, qui subin-
 de severius Hecataei dicta per-
 stringit, acerbius notata. Conf.
 Dahlmann. Herodot. p. 114 seq.
 Ukert. Geograph. I, 2 p. 26.
 215. Hecataei locum de Nilo
 servavit Scholiast. Apoll. Rhod.
 IV, 259. Hic enim existimave-
 rat, terram in duas partes quasi
 divisam, Oceano circumflui.
 Quae fuit Homeri et antiquissi-
 morum poetarum Graecorum
 sententia, qui terram planam
 et Oceani circulo circumdatam
 esse putarunt, teste Bredowio
 in Uranolog. Herodot. spec.
 p. III.

Cap. XXII.

ἢ δὲ τρίτῃ τῶν ὁδῶν κ. τ. λ.]
 Hanc sententiam professus erat
 Anaxagoras eumque secutus Eu-
 ripides in fragm. ex Archel. tra-
 goed. et in Helen. 3 monente
 Diodoro I, 38, qui hanc senten-
 tiam aequae ac Noster refellendam
 sibi sumsit, iisdemque fere ar-
 gumentis impugnavit, hoc prae-
 terea addens, si vel nix, id quod
 vix probabile fuerit, in Aethio-
 pia cecidisse sumatur, inde Ni-

λὸν ἐπιεικεστάτη ἑοῦσα, μάλιστα ἔψευσται. λέγει 45
 γὰρ δὴ οὐδ' αὐτὴ οὐδὲν, φαιμένη τὸν Νεῖλον ἕξειν
 ἀπὸ τηκομένης χιόνος· ὅς ἕξει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ
 2 μείσων Αἰθιοπίων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν
 δῆτα ἕξει ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων
 [τόπων] ἕξων ἐς τὰ ψυχρότερα; τῶν τὰ πολλά ἐστι
 ἀνδρὶ γε λογιζέσθαι τοιούτων πέρι οἷω τε ἔονται, 50

lum minime sic augeri consentaneum esse, quoniam fluvius, qui hoc modo creverit, ventos excitet frigidus aeremque reddat crassio- rem. Quorum neutrum in Nilum convenire. Sed nivem, quā uterque scriptor Aethiopiam obtegi posse negat, subinde tamen, quamquam rarius, inveniri in montibus Aethiopiae iam Ludolfus monuerat in Aethiopic. Hist. I, 5. Anaxagorae sententiam affert quoque Lydus l. l. p. 260 itemque Chrestī Romani, qui contra aliis argumentis probare studuerunt, Nilum e liquefactis nivibus augeri non posse, quod frigidus non sit sed tepidus. Sed ex Iubae regis scriptis Plinius (H. N. II, 9 s. al. 10) tradit, prout in Mauritania nives in- bresve satiaverint, ita Nilum crescere.

λέγει γὰρ δὴ οὐδ' αὐτὴ οὐ-
 δὲν] i. e. namque ne illa quidem
 quidquam dicit i. e. quidquam
 veri dicit s. continet. In verbis
 seqq. ἀπὸ τῶν θερμοτάτων
 [τόπων] ἕξων ἐς τὰ ψυχρότερα
 Schweighauserum secuti sumus,
 uncis includentes vocabulum τό-
 πων, quod utique in quibusdam
 libris non legitur, cum in aliis,
 ubi legitur, omissam invenias

vocum ἕξων, quae ad univer-
 sam sententiam prorsus est ne-
 cessaria. Ad loci sensum vid.
 Aristides tom. II p. 334.

τῶν τὰ πολλά ἐστι ἀνδρὶ γε
 λογιζέσθαι τοιούτων πέρι οἷω
 τε ἔονται z. t. λ.] Liberius hunc
 locum ita expressit Schweighaeu-
 serus: „Ac sunt sane permulta,
 ex quibus homo, qui quidem iu-
 dicare de talibus rebus valet [va-
 leat], colligat, nullo modo pro-
 babile esse, ut e nive Nilus fluat.“
 Quaeritur enim, quonam perti-
 neat genitivus τῶν, cuius loco
 Reiskius olim repositum volebat
 τὰ ὦν τεκμήρια πολλά ἐστι,
 repudiante Wesselingio, qui ad
 verba τῶν τὰ πολλά subintelligi
 vult τεκμήρια sive μαρτύρια:
 quorum (paulo ante scriptorum)
 indicia multa adsunt viro etc.
 Schweighausero articulus τὰ
 orationem turbare videtur, qui
 quid huc faciat, haud se intelli-
 gere profitetur. Infelicissime in
 hoc loco emendando et expli-
 cando versatus est Stegerus, in
 Praefat. Herodot. pag. XI, ubi,
 quod scribi iubet; τῶν τὰδε
 πολλά ἐστι, illud sic explicat:
 cuius rei, (τῶν) nempe, ne pro-
 babile quidem esse, eum e nive
 fluere, haec multa sunt argumenta

3ως οὐδὲ εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μιν ῥέειν. πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέ-
4οντες ἀπὸ τῶν χωρέων τουτέων θερμοί. δεύτερον δὲ, ὅτι ἄνομβρος ἢ χῶρη καὶ ἀκρῦσταλλος διατε-

(τάδε πολλά ἐστι).“ Equidem nihil mutandum existimo, sed interpretatione locum illustrandum, cuius hic mihi videtur sensus: *Quorum pleraque* (quae scilicet de Nili incremento in hanc opinionem disputantur) *talia sunt, ut viro — ne probabile quidem videri possit, Nilum fluere nive auctum.* — Pro οἰκὸς, quod in Reizii aliasque editiones irrepsit, rescriptissimus εἰκὸς, omnibus libris probatum. Eodem consilio ducti Schellershemiani auctoritate cum recentt. scripsimus *χωρέων* pro *χωρίων*.

ὅτι ἄνομβρος ἢ χῶρη καὶ ἀκρῦσταλλος κ. τ. λ.] Idem profert Diodor. l. I. Sed celsiora Aethiopiae loca, montium praesertim cacumina nec nive nec grandine atque gelu carere, bene monet Wesseling. testibus allatis, quibus alia adiicit Larcherus de pluviis, quas ab Iunio mense inde usque ad Septembrem in Aethiopia cadere recentiores observarunt. Atque iam inter veteres nonnulli Nilum augeri contenderant imbribus aestivis, quae in Aethiopia et quidem praecipue in montibus decidunt. Conf. Strabon. XVII pag. 1138, A. B. 1139, B, ubi Eratosthenis haec laudatur sententia. Alii Aegyptii, teste Lydo de mens. pag. 264, ab etesiis tradiderant omnes nubes e

superioribus regionibus meridiem versus detrudi et inde cum gravis pluvia decidat, Nilum exaestuare; atque etiam Thrasylces Thasius eam tenuit sententiam, ab etesiis Nilum extrudi affirmans. Cum enim Aethiopia altioribus montibus circumdetur atque excipiat nubes, quae ab etesiis protrudantur, Nilum inundari. Neque aliter Callisthenes Nilum se invenisse testatus erat ex infinitis imbribus in Aethiopia ortis deferri. Nostra aetate satis compertum habemus, in pluviis tropicis quae dicuntur a Maio mense usque ad Septembrem fere decidentibus veram Nili crescentis et inundantis causam quaerendam esse. Conf. Hartmann. Erdbeschr. v. Aegypt. pag. 92 seqq. 97. Heeren. Ideen etc. II, 2 pag. 56 seq. coll. Ritter. Erdkund. I pag. 835. De ventis nonnulla monuimus ad II, 20. Referunt huc quoque, quod Nilus iam Homero dicitur *δίπετις*, *auctus* scilicet *pluvis coelitis delapsis*, ut poëtam vera causa fluvii aucti haud latuerit. Vid. testes Graecos a Creuz. laudatos in Commentt. Herod. pag. 187. 188 not. Iam in clausula haud praetermittenda Ephori sententia et ipsa commemorata a Lydo l. I. pag. 265. Vid. Diodor. Sic. I, 39 et Ephori

λέει ἑοῦσα· ἐπὶ δὲ χιόνι πεσοῦσθ, πᾶσα ἀνάγκη⁵⁵
 ἐστὶ ὕσαι ἐν πέντε ἡμέρησι· ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕετο
 5 ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτα δὲ, οἱ ἀνθρώποι ὑπὸ
 6 τοῦ καύματος μέλανες εἶοντες. ἰκτινοὶ δὲ καὶ χελι-
 δόνες δι' ἔτεος εἶοντες οὐκ ἀπολείπουσι· γέραναι δὲ
 φεύγουσαι τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ
 γινόμενον, φοιτέωσι ἐς χειμασίην ἐς τοὺς τόπους⁶⁰
 7 τούτους· εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε καὶ ὄσονῶν ταύτην τὴν
 χώρην, δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ
 Νεῖλος, ἧν ἂν τούτων οὐδὲν, ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγ-

fragm. pag. 214 seqq. Aegyptum ille dixerat, utpote fluvii limo ortam, humoris copiam in se recipere et per hiemem in se constringere, aestate autem tanquam sudores ex se emittere; unde fieri, ut Nilus augeatur et inundet.

ἐπὶ δὲ χιόνι πεσοῦσθ, πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ὕσαι ἐν πέντε ἡμέρησι] De verbis ἐπὶ χιόνι πεσοῦσθ (*continuo post nivem coelitus delapsam*) consul. Matth. Gr. Gr. pag. 1113. — Mox verba ἐν πέντε ἡμέρησι displicuerunt Fabro et Gronovio, qui alia eorum loco proponerent. Sed Gellii auctoritatem iure opponit Wesselingius, Noctt. Att. VIII, 4. Nec minus credibile est, Herodotum, quae Thuriis aliisve locis ipse accidere viderat aut ab aliis fando audierat, ad Aethiopiae regiones transtulisse. — Mox ὕετο edidimus pro ὕει' ut in Reizii editione exstat. De ipso verbo eiusque usu conf. II, 16. Quae praeterea addit Noster de adusto hominum colore

et de gruibus, ea, teste Wesselingio, haud praeterit Seneca Quaest. Natt. IV, 2 coll. Euripid. Helen. 1497.

δι' ἔτεος εἶοντες οὐκ ἀπολείπουσι] δι' ἔτεος est: *per totum annum*; vid. Fischer. ad Weller. III, b pag. 169 ἀπολείπειν a Werfero (in Act. phil. Monacc. I, 2 p. 272) exponitur: *aufhören, ausgehen*. In seqq. adscivimus γινόμενον (pro γενόμενον) et φοιτέωσι pro φοιτῶσι cum recentt. editt.

εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε καὶ ὄσονῶν ταύτην τὴν χώρην κ. τ. λ.] „Quodsi igitur vel quantulacunque nix caderet istam in terram, tamen nihil eorum (quae inde scil. colligunt, Nilum nive potissimum, quae in Aethiopia cadat, augeri) locum habere posse (censet Noster), ipsa ratione cogente.“ Hoc modo si locum interpreteris, nulla utique me sentiente erit causa, quae ad emendandum nos cogat. Ad ὄσονῶν conf. I, 199.

23 χει. Ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς τὸν
 2 μῦθον ἀνευείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γὰρ τινα⁶⁵
 ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἰόντα· Ὅμηρον δὲ,
 ἢ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων, δοκέω
 τοῦνομα εὐρόντα ἐς τὴν ποιήσιν ἔσειναισθαι.

114

24 Εἰ δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώμας τὰς προκειμένας,
 αὐτὸν περὶ τῶν ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι,⁷⁰
 φράσω διότι μοι δοκείει πληθύνεσθαι ὁ Νεῖλος τοῦ
 2 θέρους. τὴν χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος

Ipsius Herodoti sententia, Nilum aestate abundare, minui hieme, quod cum sol aestivus ab Africa superiore digressus, minus attrahat; hibernus propior, magis.

Cap. XXIII.

ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας *z. τ. λ.*] Hecataeum Milesium intelligit, ut vidimus II, 21. Herodotum sequitur Pausanias I, 33 §. 4. ubi negat Aethiopes ad Oceanum fluvium habitare.

ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνευείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον] i. e. *Ille cum sermonem (de Nili incremento) s. causam suam ad obscurum reiecerit (ab eo, quod obscurum est, suspensam fecerit nec firmo validoque argumento confirmarit) non habet, quod nos convincat.* Obscurum autem illud s. τὸ ἀφανὲς intelligit Oceanum et de eo fabulam, quippe rem fictam nec ullo modo probatam atque apertam. Idem affirmat Noster IV, 8 ab Homero in his discedens, in cuius verbis de Oceano iam olim desudarunt docti Grammatici, ut e Strabone I p. 9 s. p. 4 novimus. Tu vid. Homer. II. XIV, 245 et quae de Homeri sententia uberius disputavit Ukert. in Geograph. d. Gr. u. Röm. I, 2 pag. 8 seqq.

ἢ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων] „Conf. II, 53 fin.“ Cr. Ad quem locum vid. notatt.

Cap. XXIV.

εἰ δὲ δεῖ — ἀποδέξασθαι] ἀποδείκνυσθαι γνώμην est sententiam declarare, in medium proferre. Conf. III, 82. 160. IV, 97. I, 207. 170 etc. Item ἀποφαίνεσθαι VIII, 49. Add. Heindorf. ad Platon. Gorg. pag. 68. — „Herodoti sententiam paucis verbis contractam praebet quoque I. Laur. Lydus de menss. p. 263 ed. Roeth.“ Cr.

τὴν χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος *z. τ. λ.*] i. e. „sol per hibernum tempus repulsus e priori cursu ab hiemibus, accedit ad Libyae regiones superiores.“ Ad ipsam sententiam faciunt, quae disputavit Bredow. in Uranolog. Herodot. specim. pag. VII: „Herodoto terra est plana, coelo concavato in modum hemisphaerii obiecta, cuius margines extremis terrae finibus iunguntur“ et pag. XIII:

ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ τῶν χειμῶνων, ἔρχεται τῆς Λιβύης τὰ ἄνω. ὡς μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλωῶσαι, πᾶν εἴρηται· τῆς γὰρ ἂν ἀρχοτάτω ἢ γῶ-75 ρης οὗτος ὁ θεὸς, καὶ κατὰ ἦν τινα, ταύτην εἰκὸς

„in hoc laqueari coelesti sol tempore aestatis quotidianam tenet viam fere in medio: hieme autem ingruente, frigoribus a meatu suo in magis australes coeli partes depulsus, transit τὰ ἄνω τῆς Λιβύης. Quando igitur sol Graeciam calore aestatis irit: eodem tempore in partibus Africae australibus, sole in medium coelum recedente, hiems est, quamquam non hiems Graeciae; verum, quum sol tempore Graecis aestivo a Libya et Graecia eodem fere spatio distare videbatur, hiems Libya eundem fere calorem habet, quem ceterarum terrarum aestas. Quando autem frigore ingruente sol in fines coeli australes repellitur, necesse est, ut sol, margini laquearis coelestis inclinatae propior, vehementiori calore superiora Africae adurat. Itaque non solum Indi et Aethiopes sub ortu solis, sed etiam Aethiopes Libyci, qui super Aegyptum habitant, calore solis proprioris adurantur, ut nigrescant et crines crispis maxime inter omnes homines habent, VII, 70 cfr. III, 101.“

ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου] διεξόδος Herodoto est *cursus, meatus solis in coelo, via quam sol percurrit*, ut explicat Schwgh. in Lex. Herod. s. v. Alias vocis notiones, monente Cr., attigit

Wytttenbach. ad Plut. Mor. I, 2 p. 973. Et conf. Herod. I, 196 ibiq. nott. Hinc II, 25 διεξιέναι. Plura dabit Cr. ad Plotin. p. 189, B.

τῆς Λιβύης τὰ ἄνω] „Superiora dicit hoc loco in austrum versa, unde fluvius maximus Libyae in mare boreale i. e. mediterraneum effluit: sicuti, eadem opinor ratione ductus, cap. 26 τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης septentrionales partes Europae dicit.“ Bredow. l. l. pag. XIII. Tu conf. etiam Aristid. II p. 341. Quod quidam in Herodoti loco exhibent ἐς τὰ ἄνω, eo non opus. Conf. II, 25. 26.

ὡς μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλωῶσαι, πᾶν εἴρηται] i. e. ut paucissimis verbis rem omnem aperiam, s. ut Schweigh. reddit: ita brevissimis verbis res tota declarata est. Quibus respondent ea, quae initio proximi capituli leguntur, laudata ob infinitivi usum a Matth. Gr. Gr. §. 569 p. 1069: ὡς δὲ ἐν πλείονι λόγῳ δηλωῶσαι. — In seqq. libros vestustos secuti reposuimus εἰκὸς pro vulg. οἰκὸς, quod Gaisf. reliquit, qui idem II, 22 ediderat εἰκὸς. — Pro κατὰ ἦν τινα et hoc loco et II, 86 Struve in Spec. Quaest. de dialect. Herod. p. 47 scribi mavult κατ' ἦντινα.

25

διψῆν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγκώρια θεύματα
μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν. Ὡς δὲ ἐν πλείονι λόγῳ
δηλωᾶσαι, ᾧδε ἔχει. διεξιὼν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω ὁ
ἥλιος, τάδε ποιέει· ἅτε διὰ παντὸς τοῦ χρόνου
αἰθρίου τε ἕντος τοῦ ἡέρος τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ 80
χωρία, καὶ ἀλεινῆς τῆς χώρας ἐούσης, οὐκ ἕντων
ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν ποιέει οἶόν περ καὶ τὸ
θέρους ἕωθε ποιέειν, ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ.
2 ἔλκει γὰρ ἐπ' ἑωυτόν τὸ ὕδωρ· ἐκλύσας δὲ, ἀπω-
θέει ἐς τὰ ἄνω χωρία· ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνε- 85
μοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι· καὶ εἰσι οἰκότως
οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας πνέοντες, ὅ τε νότος, καὶ
3 ὁ λιψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων ὑετώτατοι. δο-
κέει δέ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἐκάστοτε
ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ὑπο-
4 λείπεσθαι περὶ ἑωυτόν. πρηῦνομένου δὲ τοῦ χειμῶ- 90
νος, ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπί-
σω· καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἔλκει
5 ποταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν, ὀμβρίου ὕδατος συμ-

Cap. XXV.

διεξιὼν — τάδε ποιέει] τάδε
ad sequentia spectat et repeti-
tur quodammodo verbis διεξιὼν
ποιέει οἶόν περ κ. τ. λ., ubi cum
recentt. scripsi ἕωθε pro ἑώθεε.
Conf. Matth. l. l. §. 630 p. 1292.
Ad ipsam sententiam conf. nott.
ad II, 24.

ἐκλύσας δὲ, ἀπωθέει ἐς τὰ
ἄνω χωρία] Est haec nostri
scriptoris sententia: aquam at-
tractam solem retro quasi ad
loca superiora (i. e. magis au-
stralia) repellere; quam ipsam
ventos suscipientes et dissipan-

HERODOT. I.

tes liquefacere; unde explican-
dum, cur venti illinc efflantes
pluvias maxime ferant. Tu conf.
Salmas. ad Solin. p. 303, C. D
et de superlativo ὑετώτατος
Matth. l. l. pag. 256.

ἀλλὰ καὶ ὑπολείπεσθαι περὶ
ἑωυτόν] Putabant enim, aquas
circa solem relinqui, qui illis et
aleretur et quasi pasceretur. Ita
certe Stoicos tradidisse, patet ex
Plutarch. II p. 229, A. B et Ci-
cer. de nat. deorr. II, 15. Sed
explosit hanc sententiam Aristo-
teles Meteorol. II, 2 p. 551, E.

τέως δὲ οἱ μὲν κ. τ. λ.] Ex
Herodoti sententia sol per hic-

μισγομένου πολλοῦ αὐτοῖσι, ἅτε ὑομένης τε τῆς
 χώρας καὶ κεχαδρωμένης, θέουσι μεγάλοι· τοῦ δὲ
 θέρους, τῶν τε ὄμβρων ἐπιλειπόντων αὐτούς, καὶ 95
 ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐλκόμενοι, ἀσθενέες εἰσί. ὁ δὲ Νεῖ-
 λος ἐὼν ἄνομβρος, ἐλκόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου,
 μοῦνος ποταμῶν τοῦτον τὸν χρόνον οἰκίως αὐτὸς
 ἔωστοῦ ῥέει πολλῶ ὑποδεέστερος ἢ τοῦ θέρους· τότε
 μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἔλκεται,
 τὸν δὲ χειμῶνα, μοῦνος πῖζεται. οὕτω τὸν ἡλίον
 26 νενομίκα τούτων αἴτιον εἶναι. Αἴτιος δὲ ἄνωτος 1
 οὔτος, κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν, καὶ τὸν ἥερα ξηρὸν

mem, ubi remotior a reliquis ter-
 ris commoratur in superioribus
 regionibus (i. e. magis australi-
 bus), e fluviis reliquarum terra-
 rum nil aquae attrahere potest
 usque ad aestatis tempus, quo
 ex illis locis superioribus (ad
 quae frigore repulsus erat) in
 medium coelum redit ac fluvio-
 rum aquam, cuius partem nunc
 ad se trahit, imminuit. — *χώρα*
κεχαδρωμένη a Schweigh. ex-
 ponitur *regio torrentibus excava-
 ta*, ut VII, 176.

τῶν τε ὄμβρων ἐπιλειπόντων
 αὐτούς] i. e. *quando pluviae eos*
(fluvios scil.) deficiunt, s. cessant.
 Conf. Werfer. in Act. phil. Mo-
 nacc. I, 1 p. 86. In seqq. ob li-
 brorum meliorum consensum re-
 liqui οἰκίως, cum minima in his
 formis constans sit historiae pa-
 ter. Infra II, 27 οἰκός exstat si-
 ne ulla lectionis varietate. Ad
 verba: αὐτὸς ἔωστοῦ — ὑπο-
 δεέστερος conf. Matth. Gr. Gr.
 p. 848.

τὸν δὲ χειμῶνα, μοῦνος πῖ-
 ζεται] Per hiemem solus omni-

um fluviorum Nilus (a sole) pre-
 mitur maguamque aquarum inde
 amittit copiam, quam sol ad se
 attrahit, qui frigoris causa in
 hasce plagas australes regressus,
 illic subsistit Niloque quasi in-
 cumbit, sed aestatis tempore in
 medium coelum hinc progressus
 non amplius e Nilo solo aquae
 copiam adsumit, verum aequo
 modo ex omnibus fluviiis; unde
 consentaneum est, Nilum mino-
 rem aquae copiam amittere ae-
 statis tempore, quam hiemis,
 indeque etiam maiorem ipsum
 fluere aestivo quam hiberno tem-
 pore. Herodoti sententiam Plu-
 tarcho quoque commemoratam de
 placit. philosoph. IV, 1 p. 898,
 A refutare conatus est Diodorus
 Siculus I, 38.

Cap. XXVI.

αἴτιος δὲ ἄνωτος οὔτος — καὶ
 τὸν ἥερα ξηρὸν τὸν ταύτη εἶ-
 ναι] Ante verba τὸν ἥερα —
 εἶναι, quae ab αἴτιος pendent,
 non addendum τοῦ, verum
 mente intelligendum, ut II, 20.

τὸν ταύτη εἶναι, διακαίων τὴν διέξοδον αὐτῶ· οὐ-
 2 τω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρους αἰεὶ κατέχει. Εἰ δὲ Conversis caeli
regionibus, Da-
nubio idem even-
turum.
 ἢ στάσις ἤλλακτο τῶν ὠρέων, καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῆς
 μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμῶν ἐστᾶσι, ταύτη
 μὲν τοῦ νότου ἦν ἢ στάσις καὶ τῆς μεσαμβροῆς, τῆ
 3 δὲ ὁ νότος νῦν ἔστηκε, ταύτη δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦ-
 τα οὕτω εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελανθόμενος ἐκ μέσου
 τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω, ἦτε
 ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης, κατάπερ νῦν τῆς Λιβύης 115
 4 ἔρχεται. διεξιόντα δ' ἂν μιν διὰ πάσης Εὐρώπης, 11
 ἔλπομαι ποιεῖν ἂν τὸν Ἴστρον τὰ περ νῦν ἐργά-
 27 ζεται τὸν Νεῖλον. Τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ Auras propter
fervorem nullas
expirare.
 ἀποπνέει, τήνδε ἔχω γνώμην, ὡς κάρτα ἀπὸ θεο-

διακαίων τὴν διέξοδον αὐτῶ] αὐτῶ plurimos libros secutus edidit Gaisfordius; vulgo αὐτοῦ, quod ad aerem; qui solis transitu excandescat, referri vult Wesselingius; sed rectius opinor Schweighaeuserus intellexit de sole, qui exurat suum transitum i. e. omnia quae transeat exurat. διέξοδος enim, erit tractus ille in coelo super terram, quem permeat sol; conf. supra II, 24. — In seqq. ad τὰ ἄνω τῆς Λιβύης et paulo inferius τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης conf. nott. ad II, 24. Ad vocem ὠρέων, qua tempestates anni indicantur, conf. I, 142.

Schaefer. in Melett. critt. p. 111 not. et Werfer. in Actt. philoll. Monacc. I, 1 pag. 90, Matth. Gr. Gr. pag. 1263. Simili modo in seqq. duplicem invenimus particulam ἂν, quae altero loco ad ipsum participium, altero loco ad verbum finitum referri poterit, docente eodem Werfero l. l. I, 2 pag. 250.

διεξιόντα δ' ἂν μιν κ. τ. λ.] Ad solem haec referenda, qui (ex Herodoti mente) si ab altera parte Europam omnem permearet (ut nunc sc. Libyam permeat), idem in Istro efficeret, quod nunc in Nilo efficit.

Cap. XXVII.

ὡς κάρτα ἀπὸ θεομῶν χωρέων κ. τ. λ.] Conf. II, 19 fin. Cum Herodoto in his conveniunt Plinius H. N. V, 9. Diodorus Siculus I, 38, alii, quos interpretes ad h. l. adiiciunt.

μῶν χωρέων οὐκ οἰκός ἐστι οὐδὲν ἀποπνέειν· αὐ-
ρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινος φιλέει πνέειν. 15

28

Ταῦτα μὲν νυν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἀρχὴν
ἐγένετο. Τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων,
οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων

De Nili fontibus
quid Saita qui-
dam narrarit: eo-
rum profundam

Cap. XXVIII.

καὶ ὡς ἀρχὴν ἐγένετο] ἀρ-
χὴν Wesseling. reddit ab initio.
Tu conf. I, 86 ibiq. not.

τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς κ.
τ. λ.] In eandem sententiam dis-
putat Diodor. Siculus I, 37.
Scribit enim Nili fontes aut lo-
cum, unde ille proveniat, nem-
inem unquam adhuc vidisse aut
cognovisse eorum, qui illos se
vidisse probarint. Memorat por-
ro Aegyptiorum sacerdotum opi-
nionem, qua Nilum ex Oceano
terram circumfluente derivari
contenderent, aliasque aliorum
sententias ipsiusque adeo Hero-
doti; quarum tamen nulla ipsi
probatur. Iubae regis sententiam,
quā Nilus e lacu erumpat haud
longe ab Oceano in monte infe-
rioris Mauritaniae retulit Plinius
H. N. V, 9 (10), alia quoque
ex eiusdem regis scriptis affe-
rens de Nili cursu, quae nuper
in examen vocavit Mannert. in
Geograph. d. Griech. u. Röm.
X, 1 pag. 172 seqq. 2 pag. 542
seqq. Addimus Chresti Romani
sententiam, qui idem Nilum oriri
statuit e lacubus, qui sub mon-
tibus in occidente altissimis Li-
byamque ab Aethiopia disiun-
gentibus in infinitam latitudinem
extendantur. Vid. I. L. Lydum
de mens. pag. 266 ed. Roeth.

Recentiori aetate multa de Nili
fontibus conguessit Ludolf. in
Hist. Aethiop. pag. 122 seqq.;
post quem accuratius in haec in-
quisivit Danvill. in Mémoires de
l'Acad. d. Inscript. XXVI p. 46
seqq., illudque posuit, Nili fon-
tes hodieque non magis fere co-
gnitos esse quam Herodoti et qui
eum secuti sunt, aetate. Hart-
mann. (Erdbeschr. von Aegypt.
pag. 75), Anglum peregrinato-
rem Bruce secutus, Nili fontes
esse scribit haud procul a vico
Gisch in Abyssinia intra mon-
tes Aformascha et Litchambara.
Quo cautius statuit Rennel. l. l.
pag. 574 seqq. Nili fontes ne-
mini adhuc innotuisse, qui pro-
babiliter meridiem versus sub
ipso aequatore sint quaerendi,
cum et veterum testimonia et
recentiorum, qui Africae regio-
nes interiores inviserint, iudicia
eo ducere videantur. Quare et
ipse malim ad Ritteri accedere
partes, qui varias et veterum et
recentiorum de Nili fontibus opi-
niones examinans, nihil tamen
certi hinc effici posse statuit Ni-
lique fontes veteribus aequae ac
recentioribus notos esse negat;
vid. Erdkund. I p. 516 seqq.
523 seqq.

οὔτε Λιβύων] Dahlmann. in
Herodot. pag. 72 eos intelligit
Libyes, qui Aegyptum inferio-

ἐς λόγους, οὐδαὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰ-²⁰altitudinem a
 γύπτῳ ἐν Σαῖ πόλι ὁ γραμματιστῆς τῶν ἱρῶν χοη-^{Psammeticho}
 2 μάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δ' ἐμοί γε παίζειν ^{frustra, inquisi-}
 ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ᾧδε·
 „Εἶναι δύο οὖρα ἐς ὄξυ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα,
 „μεταξὺ Συήνης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαίδος,

rem proxime habitarent, occiden-
 tem versus, a Cambyse rege post
 subactos, quo tempore ipsis
 praefuit Thannyras, Inari filius.
 Eo enim usque Herodotum per-
 venisse statuit, ibique quaesi-
 visse de Nili fontibus. Nec omni-
 no dubitandum, quin aliquam
 certe Libyae partem oramque in-
 primis maritimam Noster adie-
 rit. Vid. Heyse Quaest. Herod.
 I pag. 115 seq. Heerenio hic in-
 telligendi videntur Libyes, qui
 commercii causa ex ipsis illis lo-
 cis Thebas venerint eaque in ur-
 be ab Herodoto fuerint consulti;
 vid. Ideen etc. II, 2 p. 439
 coll. II, 1 pag. 195.

εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σαῖ
 πόλι ὁ γραμματιστῆς τῶν ἱρῶν
 χοημάτων τῆς Ἀθηναίης] Quae
 verba citans Pollux in Onomast.
 IV, 19 γραμματιστῆς hic idem
 esse ait atque γραμματεὺς. Lar-
 cherus, qui prius intellexerat sa-
 cerdotem sacro aerario atque
 suppellectili praefectum „le gar-
 de des trésors sacrés,“ post, Mi-
 chaelem secutus in Commentt.
 societ. Gott. I p. 271 interpre-
 tem reddidit hieroglyphorum s.
 sacrarum scripturarum. In quo
 illi merito obloquitur Schweigh.
 Satis enim verba addita: τῶν
 ἱρῶν χοημάτων, indicare viden-

tur, quale huius sacerdotis fue-
 rit munus, qui aerario sacro
 communibusque sacerdotalis col-
 legii re ditibus cum praepositus
 esset, ab Heerenio (Ideen II, 2
 p. 132) vocatur „der Rentmei-
 ster des Priestercollegiums zu
 Sais.“ De Minerva Saitica et
 de urbe Sai conf. not. ad II, 59.
 62. „Σαῖν αἰθαλοέσσαν novit
 Nicander in Theriacc. vs. 566,
 ubi vid. Schol. p. 90 ed. Schneid.
 et eiusdem Animadvss. p. 148.“
 Cr.

μεταξὺ Συήνης τε πόλιος κεί-
 μενα τῆς Θηβαίδος] Syene urbs
 prope Elephantinen sita in Nili
 ripa orientali, ubi ipsa Aegypti
 ditio incipit Aegyptique sunt fi-
 nes. Ubi cum Nilus bene navi-
 gabilis fiat Aegyptiam terram
 quasi aperiens, ipsum urbis no-
 men hinc deductum credunt,
 quod Coptarum et Aegyptiorum
 sermone est *Souan* (i. e. *aperiens*,
 quod *aperiundi* habet pote-
 statem), Arabum lingua *As-
 souan*; sed hodierna urbs paulo
 magis septentrionem versus ex-
 structa est ab antiquiori urbe
 dudum destructa. De utriusque
 urbis, et antiquioris et recen-
 tioris, situ, et quantoquere is
 adverterit Graecorum astrono-
 mos et geographos; Eratosthe-

„καὶ Ἐλεφαντίνης· οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι οὐρε-25

nem, Strabonem, Ptolemaeum, accurate egit, monente Cr., Iomard. in *Descript. de l'Ég.* vol. I cap. 2 p. 1 seqq. 7 seqq. (Recueil etc. p. 1 seqq. p. 8 seqq.); ubi plura de reliquiis veteris urbis. Tu add. Champoll. l'Égypt. sous l. pliar. I p. 161 seqq. Ritter. *Erdkund.* I p. 693 seqq.

Thebais et hic et II, 92 non de nomo Thebaico, qui dicitur II, 42, sed de ipsa Aegypti parte superiore intelligenda est. Conf. II, 15 ibiq. not.

καὶ Ἐλεφαντίνης] De Elephantine vid. nott. ad II, 17. Sed quae hoc ipso loco memorantur, ea non ad Elephantinen, verum ad *Philas* (cuius insulae nulla caeteroquā apud Herodotum mentio) pertinere statuit Iomard. in *Descript. de l'Égypt.* *Antiqq.* vol. I cap. 2 sect. 2 pag. 18. 19 coll. cp. 3 p. 1. 2. 18 seq. (Recueil I pag. 36 seq. 88 seqq.) ipsumque istius insulae nomen huc refert, si quidem, ut dudum voluerat Borchartus, *Φίλαι* descendit a voce *Φίλ*, adiecta Graecā terminatione, quā voce Aethiopes aliique Asiae populi *elephantem* significant; in eum enim locum advectum esse notat e superioribus regionibus Africae ebur; quae res eius nominis causa fuerit. Haec et alia multa (in quibus tu praecipue conf. Zoeg. de Obelisc. p. 286 not. et Coraem ad Heliodor. *Aethiop.* II p. 256) in medium protulit Creuz. (*Commentt. Herodod.* pag. 175 seq.),

haec adiiciens: „Quam rationem si amplectaris: duae fuerint Elephantinae insulae, altera postea sic quoque appellata, altera Philae. Ac reapse quae Herodotus II, 28 de duobus montibus Syenen inter atque Elephantinen refert in loco de fontibus Nili, ea ad Philas pertinere arbitratur Iomardus. Quod mirum sit in historico tam accurato et qui ibidem profiteatur (cp. 29), se ipsum spectatorem pervenisse Elephantinen usque, quique quae ultra sita sunt audita, satis accurate describat. Contra, si unam tantummodo noverat Elephantinen historiae pater: celeberrimae insulae Philarum in eius libris nec vola nec vestigium apparet. Utraque tamen res commode explicari potest. Neque enim magis Tentyrae, Latopolis, Ombi aliarumque nobilium urbium templa, palatia reliquaque monumenta memorat. Strictim tantummodo carpit superioris Aegypti reliquias. Videlicet hac caussa ductus, quod ante eum Hecataeus Milesius eas oras earumque memorabilia accuratius erat persecutus (cf. fragm. p. 21 seqq. et not. ad Herod. II, 15 fin.) Neque igitur doctissimo Iomardo assentiar, qui illud silentium inde explicat, quod nil nisi ipsas Thebas in Thebaide cognoverit Herodotus (*Descript. de l'Ég.* I cp. 5 p. 3).“ Haec ille, plurima de Philarum insula eiusque sacris disputans, quae

3., σι, τῷ μὲν, Κροῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς ὧν δὴ
 „πηγὰς τοῦ Νεῖλου, ἐούσας ἀβύσσους, ἐκ τοῦ μέ-

ad Herodoti locum minus pertinent. Qui si unam modo noverat Elephantinen, quam II, 17 commemorat, haud equidem intelligo, quomodo ille ab erroris suspitione liberari queat, quod h. l. istam insulam cum Philarum insula, quae nonnihil remota est ab Elephantine meridiem versus, confuderit. Nam Philae, ut Salmasii utar verbis (Exerc. Plin. p. 310. 311), supra novissimum catarractem, catarractes supra Syenen, cui opposita Elephantine sub ipsum catarractem sita est, supra quem Philae sunt. Hic autem insulam intelligendam esse, quae supra catarractem sita est, nec infra illum, dubio vix caret. Plura Ritter. Erkund. I pag. 680. 681.

τῷ μὲν, Κροῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι] „Hunc locum et II, 29. 30. 42. 94. 172. A. G. Schlegel. in exemplis posuit indeclinabiliter a Graecis usurpatorum nomen, in Indisch. Biblioth. II, 3 p. 316, iniquius tamen, ut saepius, de Herodoto iudicans.“ Cr. Quod enim vir doctissimus Herodoto verba dedisse statuit sacerdotem Aegyptium, parum perspexisse videtur sacra Aegyptiorum, de quibus dicemus ad II, 61. Monet vero Champoll. l'Egypt. sous l. phar. I p. 114, nullum alium hic intelligi posse locum, nisi eum, qui apud Elephantinen sit insulam, ubi fluvii ripae utriusque assurgant saxis praecipitibus, quae unda alluat quaeque

notis hieroglyphicis sint inscripta; nec tamen gurgitem aut simile quid esse conspicuum, nedum Nili fontes. Quod bene credimus viro docto, cum veros Nili fontes nemo hic quaesierit. *Mouphi* s. *Mophi* Aegypto sermone idem contendit esse: *la bonne*, et *Chrophi* esse *la mauvaise*.

τὰς ὧν δὴ πηγὰς τοῦ Νεῖλου, ἐούσας ἀβύσσους] Quod minime sic intelligas velim, ut veros Nili fontes illic fuisse existimes. Qui enim supra dixerat (II, 17), Nilum a Catadupis incipere, quidni idem eodem iure dicere potuit, illic, unde fluere incipiat (i. e. ubi Aegyptum intrat Aegyptiisque fluere incipiat), eius esse fontes? Conf. Iomard. Recueil etc. I pag. 36. 37. Ac vel magis respiciendae sunt veterum Aegyptiorum religiones, qui omnem terrae salutem a Nilo suspensam facerent eumque summum colerent deum ac pie venerarentur ipsius Osiridis (qui alias pro Solis habetur numine) nomine; ut nihil sit mirum, illum locum, ubi intrat Aegyptum iste fluvius s. deus, et ubi eum crescentem observabant, singulari fuisse religione consecratum ab Aegyptiis, qui illic Osiridem sepultum esse confabularentur, sed redivivum quotannis e sepultura quasi exoriri undasque suas salutiferas ex hoc loco *ut ex fonte* per omnem Aegyptum volvere. De Osiride,

„σου τῶν οὐρέων τούτων ῥέειν· καὶ τὸ μὲν ἡμῖν
 „τοῦ ὕδατος, ἐπ’ Αἰγύπτου ῥέειν καὶ πρὸς βορέην
 „ἄνεμον· τὸ δ’ ἕτερον ἡμῖν, ἐπὶ Αἰθιοπίας τε
 4 „καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοὶ εἰσι αἱ πηγαὶ, ἐς διά- 30
 „πειραν ἔφη τούτου Ψαμμίτιχον Αἰγύπτου βασι-
 5 „λέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὄρ-
 „γυέων πλεξάμενον κάλον, κατεῖναι ταύτη, καὶ
 6 „οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν.“ Οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμ-
 ματιστῆς, εἰ ἄρα ταῦτα γενόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε· 35

qui Nilus est, dicemus ad II, 61. Quae hic adscripsimus, pluribus disceptantur a Creuzero in Symbol. I p. 262 seqq. 273. 275 et a Ritter. Erdkund. I p. 688. Herodoti tamen vel potius sacerdotis Saitici narrationem irridet Strabo XVII p. 1174, A.

τῶν οὐρέων τούτων] τούτων cum Gaisf. dedi προτουτέων. Ad verba seqq. ἐπὶ Αἰθιοπίας τε καὶ νότου Cr. confert Salmas. Exercitt. pag. 312.

εἰ ἄρα ταῦτα γενόμενα ἔλεγε] τὰ γενόμενα i. e. ea quae sunt et reapse contingunt, vera s. ἀληθῆ, ut dudum exposuit Wesseling. Add. Reiz. ad Viger. de idiotism. p. 357 ibique Hermann. pag. 778. In seqq. valde variant libri editi, praesertim quod ad interpunctionem attinet. Equidem maius interpunctionis signum posui post ἀπέφαινε, cum, quae sequantur verba, ad Herodotum ipsum necessario sint referenda, iudicium suum de iis, quae ab interprete relata acceperit, seiungentem, ut bene monet Letronne in Journ. d. Sav. 1817 p. 92. Quod secus est, si

maiore distinctione post ἀπέφαινε sublata, huc referas accusativos δίνας ταύτη κ. τ. λ., verbis ὡς ἐμὲ κατανοέειν per parenthesis quasi interpositis. Est autem ἀποφαινεῖν declarare, exponere sententiam, ut II, 24 ἀποδείκνυσθαι γνώμην. Verborum sequentium, quae a prioribus seiungi debent, structura nonnihil impedita nec tamen prorsus insolita (cf. not. ad I, 58), si quidem ad infinitivum ex minori enuntiatione verbum mente sit repetendum. Quamquam hoc tenendum, priori loco pro infinitivo exhiberi participium (δίνας — εἰούσας), cum mox ponatur infinitivus μὴ δύνασθαι κ. τ. λ., nisi etiam priori loco ex antecedentibus supplere malis ἀποφαινεῖν sc. τὸν γραμματιστήν; quo assumpto iam sponte omnia procedunt, cum uterque infinitivus pendeat a verbo κατανοέειν. Quem loci sensum recte expressit Aristides in Aegypt. tom. II p. 345 Iebb. his verbis: εἰ ἄρα ταῦτ’ ἀληθῆ, δοκεῖν αὐτῷ δίνας ἐνταῦθα καὶ παλιθρόσιας τοῦ ποταμοῦ, cum nos hoc mo-

29 ὥς ἐμὲ κατανοεῖν, δίνας τινὰς ταύτη ζούσας ἰσχυ-
 ρὰς καὶ παλιρῆοίην· οἶα δὲ ἐμβάλλοντος τοῦ ὕδα-
 τος τοῖσι οὖρεσι, μὴ δύνασθαι κατιεμένην καταπει-
 ρητηρίην ἐς βυσσὸν ἵεναι. Ἄλλου δὲ οὐδενὸς οὐ-
 δὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μὲν ἄλλο
 ἐπὶ μακρότατον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος
 αὐτόπτης ἐλθὼν, τὸ δ' ἀπὸ τούτου, ἀκοῆ
 2 ἤδη ἱστορέων. Ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόν-
 τι, ἀναντιὲς ἔστι χωρίου· ταύτη ὦν δεῖ τὸ πλοῖον

Ultra Elephantinam qualis Nili cursus : iusula Tachompsa : Aethiopes : lacus Oingens : Meroe urbs, et ibi Iovis ac Liberi cultus, Iovisque oraculum.

do reddendum censuimus: „ut equidem sentio, sunt quidam gurgites, vel potius: intellexit ille gurgites quosdam, qui illic sunt validi, ac refluxum s. repercussionem; quum vero aqua montibus illidat, haud potuit utique plumbum exploratorium demissum in fundum pervenire. — In seqq. haud mutavi οἶα δὲ, quod voluit Valcken. Conf. nott. ad Plutarch. Pyrrh. pag. 176. — Pro ἐμβαλόντος cum recentt. scripsi ἐμβάλλοντος.

Cap. XXIX.

ἐπὶ μακρότατον] De hac formula conf. I, 171. II, 34. IV, 17. 192, notante Werfer. in Actt. phill. Monacc. I, 2 p. 244 seqq., cui add. Krüger. ad Dionys. Halicarn. Iudic. de Thucyd. pag. 119. Spectat illa ad locorum distantiam nec male a Larchero hunc in modum redditur: „en poussant mes recherches aussi loin, qu'elles pouvoient aller.“ Minus recte Viger. de idiotism. pag. 153.

αὐτόπτης ἐλθὼν] Quo loco memorabili supra sumus usi ad II,

15, ubi vid. Et iure hoc in loco subsistunt, qui de Herodoti itineribus exposuerunt (conf. Heyse Quaest. Herod. I pag. 112). Nam universam Aegyptum Nostrum vidisse hinc manifestum fit.

ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι κ. τ. λ.] Herodotum ob narrationis elegantiam atque perspicuitatem laudat Longin. de sublim. §. 26, ubi Toupius Lucian. de ver. hist. II, 27 affert. Ad argumentum ipsum vid. quae ex recentiorum peregrinatorum libris attulit Heeren. Ideen etc. II, 1 p. 356 seqq. Qui enim nostra aetate has regiones ante incognitas perlustrarunt, testantur Nilum supra Syenen valde flexuosum ac tortuosum esse, aquis tam rapide delabentibus, ut adhuc opus sit funibus, quibus naves adverso flumine trahantur; alveum Nili fieri angustiore in deinde impeditiore ipsam navigationem. Quae quantum ad Herodoti fidem probandam faciunt, nemo non intelligit. Alia suis quaeque locis adnotabimus. Ad hunc vero locum conf. etiam Iomard. Recueil etc.

διαδήσαντας ἀμφοτέρωθεν, κατάπερ βοῦν, πορεύ-
 εσθαι· ἦν δὲ ἀπορήραγῃ, τὸ πλοῖον οἴχεται φρερό- 45
 3 μενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥόου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο
 ἔστι ἐπὶ ἡμέρας τέσσαρας πλόος· σκολιὸς δὲ ταύτη,
 κατάπερ ὁ Μαίανδρος, ἔστι ὁ Νεῖλος. σχοῖνοι δὲ
 δυνώδεκά εἰσι οὔτοι, τοὺς δεῖ τούτω τῷ τρόπῳ διεκ-
 4 πλῶσαι. καὶ ἔπειτα ἀπίξαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῷ 116
 νῆσον περιρῶέει ὁ Νεῖλος· Ταχομψῶ οὔνομα αὐτῇ 51

I pag. 34 seq. et de Nili cursu
 Strab. XVII init. p. 786. 1133
 et p. 1177, B. — Ad verba: ἦν
 δὲ ἀπορήραγῃ suppl. κάλωσ vel
 simile quid.

ἔστι ἐπὶ ἡμέρας τέσσαρας
 πλόος] Indicant haec verba na-
 vigationem quadridui; conf. II,
 19 et Matth. Gr. Gr. p. 794.
 Quo ipso spatium ab Elephantine
 insula usque ad Tachompsō
 indicari post Hennick. statuit
 Larcher, mox tamen (vid. Tab.
 Géogr. pag. 531), hac senten-
 tia reiecta, quadridui itinere de-
 clarari vult longitudinem ab Ele-
 phantine usque ad eum locum,
 ubi Nilus non amplius sit tor-
 tuosus; unde alio tridui aut qua-
 tridui itinere distare Tachom-
 pso; ita ut ad hanc insulam ab
 Elephantine proficiscenti septem
 s. octo dies sint insumendi. Mihi
 Herodoti verba vix aliter expli-
 cari posse videntur atque de via
 ab Elephantine usque ad eum lo-
 cum, ubi Nilus non amplius est
 tortuosus. Quam viam commerc-
 io frequentem esse monuit Hec-
 ren. Ideen etc. II, 2 pag. 440.

Ταχομψῶ οὔνομα αὐτῇ ἔστι] *Tachompsō* a Stephano Byzant.

s. v. prope Philas esse dicitur,
 quae Ptolemaeo auctore magis
 ad meridiem a Philis sita erat.
 Sunt, qui insulam appellant;
 sunt qui urbem vocent, quae
 Romanorum aetate ad regionem
 nomine Dodecaschoeni notam
 pertinuerit. Sed ipsa urbs post
 deserta, quam Aethiopes aliam
 ex illius regione condiderant.
 Nunc loco nomen esse *Derar*
 Mannert. ponit l. I. X, 1 p. 231.
 Sed Heeren. (Ideen etc. II, 1
 pag. 359) intelligi posse arbi-
 tratur insulam *Calaptsché*, vel
 aliam quandam, quae quatuor
 milliaria ulterius e regione vici
 Girscheh sita sit; nam in illa in-
 sula splendidissima et amplissi-
 ma templorum rudera recentio-
 ris aetatis peregrinatores dete-
 xerunt, quos eisdem secutus
 Ritter. Erdkund. I p. 645 seqq.
 plura disputat. In Aegyptio in-
 sulae nomine *Tachempsah* s. *Tu-
 chimsah* invenit Champoll. (E-
 gypt. sous l. phar. I p. 152 seq.)
 indicationem loci, ubi sunt multi
crocolili. Quod idem antea po-
 suerat Iomardus Recueil etc. I
 pag. 92, ubi varia nomina atti-
 git, quibus apud veteres haec
 insula designatur.

5ἔστί. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίο-
 πες ἤδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ,
 Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τὴν

οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαν-
 τίνης ἄνω κ. τ. λ.] Adscriptis
 Cr. Eustathii locum ad Odys.
 IV, 84 p. 151 infr. et 152 supr.
 Bas. Est autem insignis hic lo-
 cus, si de Aegyptiorum veterum
 originibus quaeras, quas ex Ae-
 thiopia repetendas esse nunc ne-
 mo fere dubitat. Qua de re, no-
 strum locum respiciens, haec scri-
 pit Creuz. in Commentt. He-
 rodd. I p. 180 seqq. : „Historiae
 pater insulam Tachompsa par-
 tim ab Aethiopicibus, partim ab
 Aegyptiis habitari prodit. Quod
 idem in Philensium insulâ locum
 habere dicit Strabo, quocum
 egregie facit Heliodorus. Iam
 Champollio (p. 157) elevare stu-
 det testimonium Strabonis, eam-
 que communem habitationem so-
 li insulae Tachompsa arbitratur
 reservandam, cum tamen He-
 rodotus ibidem (II, 29) terram
 supra Elephantinen ab Aethiopi-
 bus habitari et ipse profiteatur.
 Sed ut ad antiquissima tempora
 redeamus, quibus latius porre-
 ctam in meridiem Aegyptum fa-
 cit Philostratus; ipse Champol-
 lio (I p. 57 seq.) eius rei vesti-
 gia offendit in recentioribus iti-
 nerariis, in quibus monumentor-
 um Aegyptiorum mentio fit,
 quae longe supra Philas versus
 meridiem appareant. Quae res
 si accuratius et ad certam fidem
 historiae exploretur: possint in-
 didem multa explicari, quae nunc
 quidem nos impeditos tenent.

Nemo enim non videt, origines
 Aegyptias omnesque res vetu-
 stiorum Pharaonum alias esse,
 si, post occupatam a priscis il-
 lis colonis Aegyptum, Aethio-
 pum res, opes, aliaque profi-
 nus seiuncta censeas a rebus in-
 stitutisve Aegyptiis: alias con-
 tra, si plura per saecula et Ae-
 gyptios homines et Aethiopes
 eorundem regum imperio subdi-
 tos existimes, ac mutuo omnium
 rerum commercio inter sese con-
 iunctos.“ In nota subiecta idem
 Cr. plura monet de religionibus
 utriusque populi, quae si Ae-
 gyptios Aethiopum colonos dicas
 [uti Diodor. Sicul. III, 3], non
 poterant valde differre itemque
 monumenta advocat, templa,
 idola, alia id genus, quae Ae-
 gyptiacis plane congruant.

ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη
 μεγάλη κ. τ. λ.] Nullus hodie-
 que invenitur illic lacus, nisi
 ipsum Nilum inundationis tem-
 pore lacus magni speciem prae-
 bere existimes eoque Herodoti
 referas verba. Potuit etiam inde
 ab illa aetate mutari regionis con-
 ditio, lacusque olim qui fuit,
 arena compleri, potuit etiam
 haud accurate de his edoctus
 esse Noster. Quorum quid sta-
 tuendum sit, nolim discernere.
 Vid. Heeren. I. I. pag. 359. Sus-
 picatur Maltebrun (cuius locum
 adscripserat Cr., Nouvell. An-
 nal. d. Voyag. 1820 vol. V
 p. 403), planitiem, quae nunc

πέριξ νομάδες Λιθίοπες νέμονται· τὴν διεκπλώσας, 55
 ἐς τοῦ Νείλου τὸ ῥέεθρον ἤξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην
 βραυτὴν ἐκδιδοῖ. καὶ ἔπειτα ἀποβάς, παρὰ τὸν πο-
 ταμὸν ὄδοιπορίην ποιήσεται ἡμερέων τεσσεράκοντα·
 σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὄξέες ἀνέχουσι, καὶ
 χοιράδες πολλαὶ εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἶά τέ ἐστι πλείην. 60
 7 διεξεληθὼν δὲ ἐν τῇσι τεσσεράκοντα ἡμέρησιν τοῦτο
 τὸ χωρίον, αὐτὶς ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δωδέκα
 ἡμέρας πλεύσεται· καὶ ἔπειτα ἴξεται ἐς πόλιν μεγά-
 8 λην, τῇ οὐνομά ἐστι Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἢ

prope Aamara est e regione insulae Say, decem milliarum latam, ex parte nunc cultam, ex parte eaque maiori tectam silicibus, olim fortasse lacum fuisse illum, cuius apud Herodotum mentio fiat, nunc exsiccatum ferme.

σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὄξέες κ. τ. λ.] Vel haec probantur recentiorum peregrinatorum testimoniis, exponente Heeren. Ideen I. I. Nam supra alterum catarractem, qui est prope locum Wadi Halfa 21° 50', crebrius in Nili alveo adparent scopuli ac saxa, quae fluvii cursum impediunt catarractasque plures efficiunt, in quibus singulis indicandis non prorsus peregrinatorum narrationes sibi conveniunt.

αὐτὶς ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς κ. τ. λ.] Haec, opinor, spectant ad eas regiones, quae fines septentrionales terrae Dongola transgresso patent, et ad Meroem usque pertineat. Iam enim Nili alveus fit latior nec scopulis impeditus; ipse fluvius in

plura brachia dissectus plures efficit insulas perquam fertiles omniumque rerum copia affluentes. Vid. Heeren. I. I. pag. 360 seqq. Ex quo eodem illud adiciamus, omnem hancce regionem ab Aegypti confiniis usque ad Meroem in utraque Nili ripa splendidis templorum rudibus aliisque aedificiis amplissimis maxime insignem esse; quae ipsa, cum Aegyptiacis simillima sint idemque structurae genus exhibeant, quam maxime illud confirmant, quod paulo ante posuimus de Aegypti originibus et de commercio inter veteres Aethiopes atque Aegyptios.

καὶ ἔπειτα ἴξεται ἐς πόλιν μεγάλην] Nonnulli ἤξεις, quod etiam Lucianus praebet de ver. histor. II, 27, quodque sine ulla lectionis varietate exstat apud Herodot. II, 30. Nec tamen contra probatorum librorum consensum vulgatam immutare ausus sum. Mox invenitur ἀπίξεται hoc ipso in capite.

τῇ οὐνομά ἐστι Μερόη] Quae Herodoto urbs est Meroë, aliis

ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιοπίων. οἱ
 δ' ἐν ταύτῃ Δία θεῶν καὶ Διόνυσον μούρους σέ-65
 βονται, τούτους τε μεγάλης τιμᾶσι· καὶ σφι μαν-

insula dicitur, de qua plura Dio-
 dor. I, 33. Strabo XVII p. 1134,
 A s. 786. p. 1139, A s. p. 790
 coll. XVI p. 1116, A s. p. 771
 et XVII p. 1177, A s. p. 821, alii,
 ab Heeren. citati l. l. pag. 396,
 quibus add. Chrestum Romanum
 apud Laur. Lydum de menss.
 pag. 268 ed. Roeth. et quae
 plura leguntur ap. Beck. Allgem.
 Weltgesch. I pag. 276. Nostra
 aetate de Meroë nemo copiosius
 egit Heerenio l. l., e cuius viri
 disputatione ea quidem summa-
 tim indicabimus, quae ad He-
 rodoti locum rite intelligendum
 proxime faciunt. Nam Meroë in-
 sula, quae non minus atque urbs
 eiusdem nominis prisco aevo
 valde celebris fuit, Heerenio iu-
 dice est ea regio, quae nunc
 vocatur *Atbar* et maiori parte ad
 regnum Sennaar, minori eaque
 australi ad Abyssiniam pertinet,
 fluvii cum undique fere sit in-
 clusa et satis ampla, ut eo ma-
 gis insula a veteribus nuncupari
 potuerit, quo hisce fluvii plu-
 viarum aetate auctis et terram
 longe lateque inundantibus illa
 revera insulae quandam speciem
 praebere videatur. Quo haud
 scio an faciat Chresti narratio:
 Nilum, dum Meroem circum-
 fluat, insulam efficere. In ea
 igitur regione Meroë collocanda
 erit et quidem paulo infra eum
 locum, quo nunc invenitur *Chan-
 di*. Hic omnia vides monumen-
 tis cuiusvis generis, templorum

rueribus, aedificiorum splen-
 didissimorum reliquiis referta;
 unde quanta olim fuerit urbs,
 quantum regnum, quod vere pro
 Aegypti parente habere possit,
 iure colligas. Namque ista mo-
 numenta, recentissimorum pe-
 regrinatorum studiis cognita et
 descripta, quamvis in singulis
 quibusdam ab Aegyptiacis diffe-
 rant, tamen in summa cum Ae-
 gyptiis ita congruunt, ut altera
 ex alteris efficta fuisse appareat.
 Heerenii disputatis add. quae
 Ritterus protulit *Erdkunde I*
 p. 564 seqq. Meroem hic sta-
 tuit eandem esse atque insulam,
 quae olim dicta fuerit *Alva Se-
 lim el Assouans*, a Iacobitis
 Christianis habitata, nunc vero
 dicatur *Sennaar*. Urbis ipsius si-
 tum accurate definiri posse ne-
 gat. Tu conf. etiam *Mannert*.
Geogr. d. Gr. u. Röm. X, 1
 pag. 182 seqq.

*Δία θεῶν καὶ Διόνυσον μού-
 ρους σέβονται*] Non prorsus
 cum his consentit Strabo XVII
 p. 1177 D; cui tamen haud scio
 an Herodoti sit anteferenda au-
 ctoritas, quocum monente Thor-
 lacio in prolusione de sacr. et
 sapient. Aethiopp. (Havn. 1825)
 pag. 6 facit Heliodorus, qui *So-
 lem, Lunam, Dionysum* inemor-
 rat deos. Quod enim Iovem No-
 ster appellat et Dionysum, in-
 tellexit (Iovem) Amun atque Osi-
 ridem (conf. II, 42); quem
 utrumque deum illic cultum fu-

10 τήϊον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δ' ἔπειαν σφεας
ὁ θεὸς οὗτος κελεύη διὰ θεσπισμάτων· καὶ, τῇ ἂν

30 κελεύη, ἐκεῖσε. Ἐπὶ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων,
ἐν ἕσῳ χρόνῳ ἄλλῳ ἤξειε εἰς τοὺς Ἀὐτομόλους, ἐν 70
ὄσῳ περὶ ἕξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες εἰς τὴν μητροπόλιν
2 τὴν Αἰθιοπίων. τοῖσι δὲ Ἀὐτομόλοισι τούτοισι οὐ-

Inde Automoli,
coloni Aegyptii,
qui a Psammeti-
cho in Aethiopi-
am transfuge-
runt: Aegyptia
praesidia tria:

isse satis comprobant anaglypha atque imagines, quibus templorum rudera referta esse clamant peregrinatores recentissimi, ab Heerenio citati l. l. Nam universum Aegyptiorum cultum illorumque deorum sacra hinc repetenda esse, iam nemo in dubium vocare poterit. Quare etiam quod Ammonis templo (quod inter ruinas illas Heerenius sibi invenisse videtur, l. l. pag. 416 seqq. 420 seqq.) iunctum fuit oraculum, parens quodammodo reliquorum per Aegyptum oraculorum haberi poterit, quorum originem ad colonos istos revocaveris licet, qui ex Aethiopia in Aegypti regiones demissi ad utramque Nili ripam consederint. Quo ea ducere, quae Herodotus de iis mox tradat, qui oraculorum iussu ad bella proficiscantur, idem notat Heerenius. Nam satis cognitum est, colonias veterum haud raro ab oraculis exire iussas esse; quibus oraculis cum sacerdotes praesent, haud mirum, illos coloniarum et auctores et duces perhiberi. Conf. etiam Diodor. Sicul. III, 3. 6. Qui ex India haec omnia repeti volunt, cui et Aethiopia et Aegyptus sacra sua ac templa debeat, eos nunc mitti-

mus, cum tale argumentum ab Herodoto explicando, in quo uno nunc versamur, alienum videri queat. Vid. tamen Henrichsen de Phoenic. commentt. alter. p. 8 (Havn. 1827).

Cap. XXX.

τοῖσι δὲ Ἀὐτομόλοισι τούτοι-
σι οὐνομά ἐστι Ἀσμάχ] Nemo nescit voce Ἀὐτομόλων indicari transfugas; quales fuerint Aegyptiorum milites, qui ad Aethiopes secesserant. Vocem Ἀσμάχ, cuius loco libri quidam Ἀσγάμ, alii ex Hebraica, alii alia ex lingua explicare studuerunt. Si unâ literâ additâ legeretur Σασμάχ, id Iablonskii explicari posse putat ex Aegyptiaco Sosmeh aut Sosmah, quod denotet *plenos ignominia et despectu*; si legeretur Ἀσασμάχ, compositam videri vocem, quae denotet *ad sinistram stantes*, beneque conveniat iis, quos alii scriptores appellent *ἐθωννμίτας*. Ad Herodoteam vocis interpretationem imprimis facit Diodorus I, 67. Cum enim rex, suscepta in Syriam expeditione, peregrinos milites praeferebat in dextra aciei parte collocaret, Aegyptios vero in sinistra, Aegyptii indi-

νομά ἐστι Ἀσμάχ· δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλώσσαν, οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς πα-
 3 ριστάμενοι βασιλεῖ. ἀπέστησαν δὲ αὐταὶ τέσσαρες
 καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς 75
 4 Αἰθίοπας τούτους, δι' αἰτίην τοιγύδε. ἐπὶ Ψαμμι-
 τίχου βασιλείᾳ φυλακὰ κατέστασαν ἐν τε Ἐλεφαν-
 τίνῃ πόλει πρὸς Αἰθιοπῶν, καὶ ἐν Δάφνησι τῆσι
 Πηλουσίησι, ἄλλη δὲ πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Σύρων,

mitiores facti Aethiopes imitandis moribus colonorum.

gnabundi defecisse et in Aethiopiam commigrasse dicuntur. Nam sinistra minus utique honorata; unde appellatio Ἀσμάχ ignominiae causa illis indita fuisse videtur. Sed alias quoque causas fuisse suspiceris licet, quae indigenas milites moverint, ut a Psammiticho desciscerent aliasque sibi quaererent terras. Qui enim iam Sethonis sacerdotis sub imperio postpositi fuerint ac neglecti, haud meliori sorte nisi esse videntur Psammitichi sub regno, qui peregrinos mercede conduxerat milites, iisdemque se custodiendum tradiderat. Conf. nott. ad II, 152. Plura Beck, Weltgesch. I p. 726.

δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος] δύνασθαι valere, significare (quo sensu θέλειν II, 13) illustrarunt Valcken. ad Herod. IV, 131. Boissonad. ad Eunap. pag. 155. — De nominativo addito vid. Matth. Gr. Gr. p. 609.

μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων κ. τ. λ.] Intelliguntur ii Aegyptii, qui ad militum tribum (Kriegercaste) pertinebant, in Aethiopiam transgressi, cum regis Aegyptiaci imperium aegre ferrent; id quod valde diminuis-

se censendum est ipsorum Aegypti regum facultates et opes, cum omne robur in hac militum tribu esset positum, reliqui autem Aegyptii armis ferendis vix pares essent. Cf. Heeren. Ideen etc. II, 2 p. 399 coll. p. 137 seqq. In Aethiopia benigne excepti sedes acceperunt in terra Goiam, ubi prioribus incolis loco pulsus, suum quoddam regnum conderent. Plura Heeren. l. l. II, 1 p. 427 seq. 434 seq. Cr. ad h. l. adscripsit Coraem ad Heliod. Aethiop. pag. 256 seq. et Journal d. Sav. 1819 Sept. p. 518 — 520. Hoc enim loco Angli cuiusdam Bowdich sententia memoratur, Aethiopes ab Aegyptiis immigrantibus pulsos, in interiorem Africam paulatim esse delatos, ut pro parentibus gentis bellicosissimae Anglis nuper perquam fatalis, Ashante's; haberi possint.

καὶ ἐν Δάφνησι τῆσι Πηλουσίησι] Daphnae Pelusiacaе, quae infra quoque memorantur II, 107, non multum aberant a Pelusio urbe, Pelusiaco fluvio appositae ad Aegyptum ab exterarum gentium incursionibus tutandam. In codice sacro

5 καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ ἐπ' ἕμεῦ 80
καὶ Περσέων κατὰ τούτῃ αἱ φυλακαὶ ἔχουσι, ὡς καὶ
ἐπὶ Ψαμμιτίχου ἦσαν· καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέ-
6 σαι φρουρέουσι, καὶ ἐν Δάφνησι. τοὺς ὧν δὴ Λι-
γυπτίους τρία ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε οὐδεὶς
τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι καὶ κοινῶ λό- 85
γῶ χρησάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμιτίχου ἀπο-
7 στάντες, ἦσαν ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμίτιχος δὲ πν-
θόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ
λέγων, καὶ σφεας θεοὺς πατρῶους ἀπολιπεῖν οὐκ
8 ἔα, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας. τῶν δὲ τινα λέγεται
δείξαντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν „ἔνθα ἂν τοῦτο ἦ, ἔσε- 117
„σθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας.“ 90
9 Οὗτοι ἐπεὶ τε ἐς Αἰθιοπίην ἀπίκοντο, διδοῦσι σφέ-
ας αὐτοὺς τῶ Αἰθιοπῶν βασιλείῃ. ὁ δὲ σφεας τῶδε
10 ἀντιδωρέεται. ἦσαν οἱ διάφοροί τινες γεγονότες τῶν
Αἰθιοπῶν· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας, τὴν ἐκείνων 95

aliquoties occurrunt nomine *Taphnes*, quod ab hodierno *Safnas* non valde recedit. Conf. Schlichthorst. l. l. p. 75. Man- nert. l. l. X, 1 pag. 492 seq. Hartmann. Erdbeschreib. von Aeg. p. 855. Mox scripsi cum Gaisf. *Ἀραβίων τε καὶ Σύρων*, ubi vulgo deerat *τε* et pro *Σύρων* inveniebatur *Ἀσσυρίων*, quod merito iam damnaverat Valcken. — De *Marea* vid. nott. ad II, 18. — In verbis: ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμιτίχου ἦσαν Struve Spec. Quaest. etc. pag. 26 notat usum particulae ὡς rario- rem post praegressum ταῦτα et similia.

τρία ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε κ. τ. λ.] Alia prodit

Diodorus I, 67, quocum con- ferunt Plutarch. Mor. pag. 601, E et Aristotel. Rhet. III, 16. Tu vid. quae paulo ante ipsi monuimus. — οὐκ ἔα recte ex- plicat Valcken. *dissuadebat, dehortabatur*. Vid. eius not. et cf. Hermann. ad Viger. p. 890.

τῶν δὲ τινα λέγεται δείξαν- τα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν κ. τ. λ.] Simile quoddam de nobili uxore Itala, Catharina Sforza, quae domino Forlensi erat nupta, ex Machiavell. Hist. Florent. l. VIII profert Italus interpres.

τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας] τούτους ad Aethiopes spectat et a verbo ἐξελόντας pendet, quod ipsum ad Aegyptios re- cens receptos referri debet, hoc

11 γῆν οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἡμερώτεροι γεγόνασι Αἰθίοπες, ἦθεα μαθόντες Αἰγύπτια.

- 31 Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ γινώσκειται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ῥεύματος. τοσοῦτοι γὰρ συμβαλλομένοι μῆνες εὐρίσκονται ἀναισιμούμενοι ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευομένοι ἐς 1 τοὺς Ἀυτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἐσπέρης τε 3 καὶ ἡλίου δυσμέων. Τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι· ἐρῆμος γὰρ ἐστὶ ἡ χώρα αὕτη ὑπὸ 32 καύματος. Ἄλλὰ τάδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἐτεάρῃ τῷ Ἄμμων-

Nilam apud Automolos fluere ab occidente: quod ultra, incomper-
tum.

Quid Cyrenaci quidam retulerint de quinque Nasamonum profectioe ad inspicendas Africac solitudines:

fere sensu: *Iussit rex Aegyptios advenas, illis (Aethiopicibus) eiectis, terram habitare, ab illis olim occupatam. Ubi ἐξελόντας* minime sollicitandum, quod Schweigh. tuetur his locis: I, 103. 159 etc.

C a p. XXXI.

τοσοῦτοι γὰρ κ. τ. λ.] Vulgo οὔτοι, cuius loco cum bini libri offerrent *τοσοῦτοι*, priores editores, quos secutus sum, inde reposuerunt *τοσοῦτοι*. Adnotat Wesselingius, in mensium numero, quos ab Elephantine Meroem versus et Automolos proficiscentes conterant, dissentire ab Herodoto Aristidem Orat. Aegypt. pag. 346. Sed hicce aliis ex fontibus sua hausisse censi potest.

C a p. XXXII.

φαμένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον] De Am-
HERODOT. I.

moniis conf. II, 42. IV, 181 coll. III, 25 seq. Intelligi debet h. l. Iovis Ammonii templum atque oraculum satis notum tum propter religionem et sacra, tum propter commercii celebritatem. Neque enim templum solum illic fuisse existimandum est, verum regnum incolis frequens, ut cryptae hominibus medicatis sive numiis repletæ hodieque monstrant. Nunc loco nomen *Siwah*. Cuius rei inprimis fidem nobis fecit recentissimus peregrinator de Minutoli, qui accuratissime hunc locum descripsit in itineralio suo, quod Berolini prodiit a. 1824 pag. 87 seqq. Conf. praeterea Heeren. Ideen etc. II, 1 p. 212 seqq. et Ritter. Erdk. I p. 981 seqq. Aliis Ammonis templum in Oasi El-Kassar quaerendum videbatur. Vid. Ios. de Hammer in Annalibus Viennens. vol. XLV p. 31. Minus recte,

per quas eos ad Zephyrum itinere facto, invenisse fluvium in quo crocodilli essent, meantem ab occidente ad orientem.

νίων βασιλείῃ· καὶ κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγὰς· καὶ τὸν Ἐτέαρχον φάναι ἔλθειν κοτε 2 παρ' αὐτὸν Νασαμῶνας ἄνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τοῦ-10
το, ἔστι μὲν Λιβυκόν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς ἡῶ χώρην τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολ-
3 λόν. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρω-
τεωμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῶν ἐρή-
μων τῆς Λιβύης, φάναι, παρὰ σφίσι γενέσθαι ἀν-
δοῶν δυναστῶν παῖδας ὑβριστάς· τοὺς ἄλλα τε 15
μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας περισδᾶ, καὶ δὴ καὶ ἀπο-
κληρῶσαι πέντε ἑωυτῶν, ὀψομένους τὰ ἐρῆμα τῆς
Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν τὰ μακρότατα
4 ἰδομένων. (Τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν κατὰ τὴν βο-
ρητὴν θάλασσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι 20

meâ quidem sententiâ. — Ad verba ἀπικέσθαι ἐς λέσχην cf. quae diximus ad I, 153.

ἐλθεῖν — Νασαμῶνας ἄνδρας] De Nasamonibus confer IV, 172 et Diodor. Sicul. III, 49. Atque Heerenius, ubi hunc locum exponit (Ideen etc. II, 1 pag. 203 seqq.), recte notare videtur (p. 198 l. l.) Nasamones pertinuisse ad Syrticas gentes, quae commercium cum interioris Africae gentibus egerint; ita ut iter illud haudquaquam per regiones plane incognitas institutum videri debeat; quippe quo hoc potissimum respererint, num quid ulterius, quam commercii causa vulgo proficerentur, progredi liceat.

τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν κατὰ τὴν βορητὴν θάλασσαν κ.

τ. λ.] Eandem Libyae in tres partes divisionem profert IV, 181. Quae vel hodie servata esse dicitur in tribus illis appellationibus: *Barbarei*, *Biledulgerid* et *Sahara*; quippe naturae ipsi illa est valde congrua et consentanea. Quae ultra deserta Sahara sunt regiones cultae ac fertiles, nunc cognitae sunt nomine *Nigritiae* sive *Sudan*; quas nec Herodoto prorsus incognitas fuisse, ea ipsa declarant, quae in huius capituli sine leguntur. Confer Heeren. Ideen II, 1 p. 6 coll. Ritter. Erdkund. I p. 898.

τῆς γὰρ Λιβύης — θάλασσαν] i. e. quod attinet ad eas Libyae partes, quae secundum mare boreale s. mediterraneum porriguntur; quibus ora borealis Libyae indicatur, in cuius

Σολόεντος ἄκρης, ἣ τελευταί τῆς Λιβύης, παρή-
 κουσι παρὰ πᾶσαν Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολ-
 5 λὰ, πλὴν ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δὲ
 ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῶν ἐπὶ θάλασσαν κατηκόν-
 των ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε θηριώδης ἐστὶ ἡ
 Λιβύη· τὰ δὲ κατύπερθε τῆς θηριώδους, ψάμμος²⁵
 τέ ἐστὶ, καὶ ἄνυδρος δεινῶς, καὶ ἐρημος πάντων) 118
 6., Ἐπεὶ ὦν τοὺς νεηνίας ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῶν

extrema occidentem versus par-
 te ab Herodoto collocatur *Solois*
 promontorium. Conf. IV, 43.
 Quod promontorium *Kantin* es-
 se, copiosa disputatione pro-
 batum it Rennelius (l. l. p. 567
 — 570), improbane Bredowio,
 qui cum Gosselin. promontori-
 um *Spartel* ponit, cuius loco
 alii promontorium *Boiador* intel-
 ligi posse existimant. Confer
 ibid. p. 570, 17. Rennelium se-
 quitur Mannertus l. l. X, 2
 p. 495 seq., a quo discedens
 Schlichthorst. l. l. p. 167 seq.
 indicari putat ab Herodoto id
 promontorium, quod Graeco
 nomine appellatur *Ampelusis*,
 Punico *Cotes*. Equidem cum
 Rittero (Erdkund. I pag. 890)
 malim intelligere promontorium
Spartel.

ἣ τελευταί τῆς Λιβύης] Se-
 cutus sum Gaisfordium, quam-
 quam valde aridet lectio a vi-
 ro docto olim proposita: ἣ τε-
 λευτᾶ τὰ τῆς Λιβύης. Vulgo:
 ἣ τελευτᾶ τῆς Λιβύης, cuius
 loco Struve l. l. pag. 30 prae-
 ferendum censet: ἣ τελευτᾶ τὰ
 τῆς Λιβύης. Nam τελευτᾶ
 olim scriptum fuisse, codicum
 vestigia indicare videntur. —

In seqq. οἱ ἐπὶ θάλασσαν κα-
 τήκοντες ἄνθρωποι cum ii sint,
 qui secundum maris mediterranei
 oram habitant, verba: τὰ
 ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῶν
 ἐπὶ θάλασσαν κατηκόντων ἀν-
 θρώπων intelligenda erunt de
 interioris Africae regionibus, a
 mari remotioribus.

ἐπεὶ ὦν τοὺς νεηνίας ἀπο-
 πεμπομένους κ. τ. λ.] Particula
 ἐπεὶ, quam omnes libri tenent,
 immerito displicuit viris doctis,
 adeo ut emendarent εἶπον. Sed
 loco succurrendum erat non
 emendatione sed interpretatione;
 est enim oratio ἀνακόλου-
 θος; cuius occasionem prae-
 buerunt ea, quae de Libycae
 terrae divisione interiecta sunt,
 inde a verbis τῆς γὰρ Λιβύης
 τὰ μὲν κατὰ κ. τ. λ. usque ad
 καὶ ἐρημος πάντων. Iam haec
 confirmaturus iis, quae reliqua
 erant de Etearchi narratione,
 pergat ἐπεὶ ὦν κ. τ. λ., quorum
 verborum apodosis, iudice Her-
 manno ad Viger. pag. 784 seq.
 incipiat a verbis διεξεληθόντας
 δὲ γῶρον πολλὸν ψαμμώδεα
 — ἰδεῖν δὴ κοτε κ. τ. λ., ubi
 particula δὲ, post plerasque
 particulas temporales et maxime

„ἡλικῶν, ὕδασι τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξήρτυμένους,
 „λέναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεομένης· ταύτην
 „δὲ διεξελθόντας, ἔς τὴν θηριώδεα ἀπικέσθαι· ἐκ 30
 „δὲ ταύτης, τὴν ἐρημον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιευ-
 7 „μένους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον· διεξελθόντας δὲ χῶ-
 „ρον πολλὸν ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῆσι ἡμέρησι,
 „ἰδεῖν δὴ κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα· καὶ
 „σφρας προσελθόντας, ἄπτεσθαι τοῦ ἐπεόντος ἐπι

post ἐπεὶ, per anacoluthiam in apodosi inferri solita, praecipue in errorem interpretes induxisse eidem viro docto videtur. Aliam rationem orationis ἀνακολούθου constitutendae inīit Matthiae in not. ad h. l. Cui Herodotus, cum dicere vellet ἐπεὶ ὦν τοὺς νεηνίας ἀποπεμπομένους — εὖ ἐξήρτυμένους λέναι, λέναι πρῶτα μὲν κ. τ. λ. prius λέναι omisisse videtur, ut apodosis haec sit: λέναι πρῶτα μὲν. Atque ea ratio utique facilius videtur magisque apta ad ipsum loci sensum.

ὕδασι τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξήρτυμένους κ. τ. λ.] Bene nobis monere videtur Heeren. Ideen II, 1 pag. 198 minime solos quinque intelligendos esse iuvenes nobiles, qui iter susceperint, verum additos etiam illis ministros, comites. Nos dicimus eine Karawane. Nec tamen illi iuvenes viam in istiusmodi profectionibus solitam secuti esse videntur, sed relicta illa, cum alias Africae regiones adhuc incognitas visere vellent, magis ad occidentem se convertisse. Quo spectant verba τὴν ὁδὸν ποιευμένους πρὸς ζέφυ-

ρον ἄνεμον, cum scilicet occidentem et meridiem versus (südwestlich) illi iter instituerent.

διεξελθόντας δὲ χῶρον πολλὸν ψαμμώδεα κ. τ. λ.] Haec ad deserta Sahara referri debere manifestum est; quibus desertis transmigratis (id quod hodieque haud sine magno periculo fieri potest), haud minus manifestum, pervenisse iuvenes ad eas regiones, quas nunc solemus vocare Negerländer. Eo enim quadrant et color niger, qui incolis harum terrarum tribuitur, et minor statura corporis, quam recentioris quoque temporis peregrinatores observarunt, et indoles incolarum benigne et hospitaliter advenas excipientium; quam virtutem illius gentis hodieque memorant; eo denique etiam spectant arbores frugiferae, itidem recentioribus peregrinatoribus illic observatae. Vid. Heeren. l. l. II, 1 pag. 199. 200.

ἄπτεσθαι τοῦ — καρποῦ] ἄπτεσθαι — καρποῦ non tam attingere fructus esse monet Larcherus, sed gustare fructus, vesci, uti apud Thucyd. II, 50. Intelliguntur autem, ut

8, τῶν δεινδρῶν καρποῦ. ἀπτομένοισι δέ σφι ἐπελ- 35
 ,,θεῖν ἄνδρας μικροὺς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν,
 ,,λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας· φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς
 ,,ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς
 9, ἄγοντας τῶν Νασαμῶνων. ἄγειν τε δὴ αὐτοὺς δι'
 ,,ἐλέων μεγίστων, καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέ- 40
 ,,σθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ ἅπαντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι
 10 τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν

credibile est, fructus arboris, quae dicitur *Schea Toulu*, *Schibaum* s. *Butterbaum*, et per totam interiorem Africanam est propagata. Conf. Ritter. Erdkund. I p. 347. Nec aliter visum Heerenio l. I.

ἐπελθεῖν ἄνδρας μικροὺς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν] De Aethiopiae incolis brevissimis staturâ, ita ut inde Pygmaeorum fabulam ortam credere liceat, Strab. XVII p. 1176, D s. p. 821. Similia quaedam Nonnosus apud Photium Bibl. Cod. III p. 8, quae recentiorum quoque narratione probari monet Larcherus. Neque enim nunc aliam de istis interioris Africae gentibus opinionem ferri confirmant, quae Heerenius protulit l. I. p. 199. 200. Alia olim Ludolf. Histor. Aethiop. pag. 69 — 74. Nuperrimae autem aetatis peregrinator, Mallen., in mediae Africae regionibus homines tam parvae staturae eosdemque imbecillimos, ut iure Pygmaeos dixeris, se invenisse testatur, linguâ etiam diversissimos a reliquis Africae

gentibus, ut sane Herodotea narratio de Nasamonibus hinc nonnihil lucretur lucis; videas Voyage dans l'intérieur de l'Afrique etc. faite en 1818 t. II p. 209. 262. In seqq. ad τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμῶνων conf. Matth. §. 570 p. 1126.

ἀπικέσθαι ἐς πόλιν κ. τ. λ.] Quae urbs, nisi ea est, quae Tombuctu nunc dicitur amplissima et commercio per varias Africae partes hinc instituto celeberrima, certe in istis regionibus sita fuisse videtur. Ad istas enim regiones unice quadrat Herodoti verba. Tu conf. de hac urbe Ritter. Erdkunde II, 1 p. 445 seqq. 457 seqq. Dubitanter olim de his pronuntiaverat Ukert. Geogr. der Gr. u. Röm. I, 1 pag. 76, qui quo tempore scripsit, eo nondum istae regiones tam cognitae erant, quam nunc sunt recentiorum Europaeorum studiis, qui summo cum periculo ad has terras progressi sunt.

παρὰ δὲ τὴν πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν] Valde discepta-

„πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν· ῥέειν δὲ ἀπὸ ἐσπέρας
 „αὐτὸν πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν

tum inter viros doctos, fluvius iste qui fuerit. Sed vix dubitandum, *Nigrum* esse sive *Joliba*, quod apud indigenas fluvii est nomen, quodque ipsum significat *fluvium magnum* seu *aquam magnam*. Nam in eum unum conveniunt Herodoti verba, ipsique crocodili in eo frequentes esse dicuntur. Vide Heeren. l. l. II, 1 p. 201. II, 2 p. 439 coll. Rennel. l. l. p. 573. Ritter. Erdkunde I pag. 472 seqq. 492 seqq. Gravius illud est, quod non minus inter veteres, quam inter recentiores potissimum disceptatum est, utrum hic fluvius, quem *Nigrum* esse diximus, cum *Nilo* cohaereat, adeoque unus idemque sit fluvius. Praefracte negat Rennelius l. l. pag. 573 sq. nec omnino aliter statuendum erit, si ipsum *Nigri* cursum consideres montiumque interioris Africae tractum, et terram, quam *Nilus* permeat, altiolem eâ, quam *Niger* irrigat, alia, quae ab recentioribus peregrinatoribus observata, bene notarunt Heerenius II, 1 pag. 15 seq. Ritterus l. l. I p. 491 sqq. 506 seqq. 511 seqq. 523-26, qui iidem ex eorundem peregrinatorum testimoniis satis patere adiiciunt, apud istarum terrarum incolas eandem hodieque ferri famam: *Nigrum* cohaerere cum *Nilo*, sive unum esse eundemque fluvium. Conf.

Dahlmann. in Herodot. pag. 86. Rennelio diserte obloquitur Dureau de la Malle (Géographie physique etc. p. 79) communi famae antiquitatis aeque ac recentiorum temporum insistendum ratus eamque proponens sententiam, ut *Nilus* et *Niger* per alium fluvium intermedium quasi iuncti existimentur, quemadmodum v. c. in America septentrionali *Orinoco* fluvius et *Amazonum* fluvius iuncti inveniuntur fluvio *Rio-Negro* et *Cassiquiaré*. Recentissima quoad scio testimonia praebent itineraria Angli docti et Galli. Quorum ille, Fitz Clarence, a mercatore Arabe, qui pluries iam inde a Fetz ad *Tombuctu* iter fecerat, haec accepit: urbem distare duabus viae horis ab *Nigro*, qui orientem versus fluens in magnum dulcis aquae lacum sive mare desinat, in media Africa situm nomine *Bahr-Soldan*; unde qui ab altera parte exeat fluvius, esse *Nilum Aegyptium* (conf. Revue Encyclop. t. IV p. 57, Xème livrais.). Quibuscum fere consentiunt, quae *Mollieno* sciscitanti nonnulli dixerunt: *Nigrum* procul ab urbe *Tombuctu* exire in lacum immensum, cuius ipsius aquae defluentes in *Nilum* delaberentur. Vid. Voyage etc. t. I pag. 219. t. II pag. 291 seq.

33 „αὐτῷ προκοδείλους.“ Ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου
 Ἐτεάρχου λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω· πλὴν⁴⁵
 ὅτι „ἀπονοστήσαί τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς
 „οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς οὗτοι ἀπίκον-
 2 „το ἀνθρώπους, γόητας εἶναι πάντας.“ Τὸν δὲ
 δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν παραρρέοντα καὶ Ἐτέαρχος
 συνεβάλλετο εἶναι τὸν Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος⁵⁰
 οὕτω αἰρέει. ὄρει γὰρ ἐκ Αἰβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέ-
 3 σην τάμνων Αἰβύην· καὶ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι,
 τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γνωσκόμενα τεκμαιρόμενος)
 4 τῷ Ἴστρω ἐκ τῶν ὕδων μέτρων ὀρμαῖται. Ἴστρος τε

Hunc Nilum vi-
 deri, qui medi-
 am Africam ea-
 dem longitudine
 secet, qua Da-
 nubius Europam.

Cap. XXXIII.

γόητας εἶναι πάντας] In-
 cantationum et artium magica-
 rum superstitionem per gentes
 Africae, quas vulgo *Neger* di-
 cimus, adhuc valde celebratam
 esse observat Heerenius (II, 1
 pag. 199) ex Europaeorum, qui
 illuc pervenere, itinerariis.

συνεβάλλετο εἶναι τὸν Νεῖ-
 λον] De verbi *συμβάλλεσθαι*
coniectandi notione diximus ad
 I, 68. Verba sequentia: καὶ
 δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτω (vulgo
 οὕτως) αἰρέει sonant: *atque*
etiam ratio sic suadet, ut scil.
 hunc fluvium Nilum esse creda-
 mus. Conf. I, 132 fin. ibique
 not. De ipso argumento ad II,
 32 fin. monuimus.

καὶ μέσσην τάμνων Αἰβύην]
 καὶ deleverat Wesselingii moni-
 tu Reizius, invitis libris. Re-
 stituerunt Schweighaeuserus et
 Gaisfordius. Tu verte: „*vel*
mediam dissecans Libyam.“ —

De structura verbi *τεκμαιρόσθαι*
 conf. Matth. §. 396.

τῷ Ἴστρω ἐκ τῶν ὕδων μέ-
 τρων ὀρμαῖται] Interpretatus
 est Schweighaeuserus: *paralle-*
lum Istro cursum habet; mihi
 opinor accurate, cum Herodo-
 tus non tam de utriusque fluvii
 cursu quam de fontibus sive de
 loco, unde uterque fluvius ini-
 tium capiat, loqui videatur.
 Hunc vero fontium locum utri-
 que fluvio ex opposito inveniri
 dicit hoc modo, ut in meridio-
 nali orbis terrarum parte, ubi
 Nili cursus incipiat, ibidem in
 septentrionali Ister fluvius exo-
 riatur. Quapropter postea, Istri
 cursum Nilo similem descriptu-
 rus, addit mediam illum disse-
 care Europam, ut a Nilo Afri-
 cam secari mediam supra indi-
 caverat. De cursu Istri conf.
 infra IV, 49. Istri ac Nili com-
 parationem instituit etiam Op-
 pian. Cynaget. II, 138. De
 Istri fontibus primarius exstat
 Pindari locus Olymp. III, 25

γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης 55
5 πόλιος, ῥέει μέσην σχίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελ-

seqq., unde proficiscitur Pausanias V, 7. Plura dabant Pindari interpretes.

"Ἴστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος] Pyrene urbs vix aliunde nota. Cum vero satis constet, Istrum non in montibus Pyrenaeis (quo quidem ducit Herodotea urbs Pyrene), verum in Abnoba monte (Schwarzwald) exoriri, ad eum ipsum montem eiusdemque fere aut cognati nominis urbem Herodoti Πυρήνην nonnulli referre studuerunt. Afferunt nimirum illud, prope Istri fontes duo rivus *Brygen* s. *Pregen* scaturire et cum Istro misceri, vicinamque illis regionem *Preginam* s. *Pryginam* adpellari; unde fieri potuisse, ut Herodoti Πυρήνη sit orta. Quibus noli tu assentiri; Herodoti enim universam narrationem et sententiam, quam de Nilo atque Istro ex iisdem fontibus profluente eundemque cursum (ex opposito quidem) tenente protulit, accuratius consideranti vix dubium, quin Pyrenaeorum montium regiones intellexerit, ibique Istri fontes collocaverit. Quo errore eo magis erit excusandus, quo hae regiones ipsius aetate prorsus incognitae fuerunt, ipseque historiae pater eo usque in itineribus suis pervenire haud potuerit. Conf. etiam Dahlmannum in Herodot. p. 89 Herodoti lapsus in his exponentem. De

reliquis conf. Aristot. Meteorol. I, 13. Dalecamp. ad Plin. Hist. N. IV, 12.

οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσι ἔξω Ἑρακλήτων στηλέων] Maluerunt quidam: ἔσω Ἑρακλήτων στηλέων, cum Celtae, quorum nomine Hispaniae incolae continentantur, extra columnas Herculeas censi nequeant. Sed bene monet Wesselingius, omnia extra Herculis fretum in Oceanum versa inde a Calpe promontorio, ubi Herculeae columnae fixae credebantur, extra hasce columnas dici; ut v. c. et Gades et extremam Lusitaniae partem in Oceanum porrigentem, et fortasse veteribus, qui accuratiori huius terrae cognitione carebant, ulteriorem visam, quam reapse est. Vid. Strab. I p. 82 s. 47. p. 112 s. 64. III p. 256 s. 168. Praeterea Celtas ad flumen Anam et Lusitaniae promontorium Sacrum et Nerium, cui et Celtico nomen, sedes olim habuisse, idem testatur Strabo III p. 230, B s. pag. 153 Cas. Qui Celtae quo minus hoc loco intelligantur, nihil certe obstat; quod ipsum documento erit, Pyrenen Herodoteam non in Germania sed circa Hispaniam montesque Pyrenaeos quaerendam esse. De Celtis conf. etiam IV, 49 et C. O. Müller. Etrusc. I pag. 151, qui cum Herodoti Celtis comparat Herodoti *Gletes*, cum Graeca nomina *Κελτοὶ*, *Γαλάτοι*, *Γλήτες* ad unam

τοί εἶσι ἕξω Ἡρακληῶν στηλείων· ὁμουρέουσι δὲ
 Κυνησίοισι, οἱ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν
 6 ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Ἴστρος,
 ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου δια
 πάσης Εὐρώπης, τῇ Ἰστροίῃν οἱ Μιλησίων οἰκέουσι
 34 ἄποικοι. Ὁ μὲν δὴ Ἴστρος, ῥέει γὰρ δι' οἰκευμέ- 119
 νης, πρὸς πολλῶν γινώσκεται· περὶ δὲ τῶν τοῦ 61
 Νείλου πηγῶν οὐδεὶς ἔχει λέγειν· ἀοίκητός τε γὰρ
 2 ἔστι καὶ ἐρημὸς ἢ Αἰβύη, δι' ἧς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ
 ῥεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἰστορεῦντα
 3 ἦν ἐξικέσθαι, εἴρηται. ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἢ δὲ 65
 Αἴγυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστά κη ἀντίη
 κέεται· ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξεί-

eandemque radicem sint revo-
 canda.

ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι] *Cynesios* infra IV, 49 vocat *Cy-
 netas*, quos eosdem occidentem
 versus ultimos esse ait *Stepha-
 nus Byzantinus*, quorumque sedes
 accuratius definiuntur ab
Avieno Or. maritim. 200. — In
 seqq. verba, quae libri scripti
 omnes retinent ῥέων τὴν τοῦ
 κ. τ. λ., ipsi quoque retinenda
 censuimus, neglectis aliorum
 coniecturis, qui voces nonnullas
 sine idonea causa sublatas vo-
 luerunt.

τῇ Ἰστροίῃν οἱ Μιλησίων οἰ-
 κέουσι ἄποικοι] Hanc urbem
 alii vocant *Istros*, alii *Istropolin*,
 ut monet *Larcher.* in *Tab. Geogr.*
 p. 282 seq. Meridiem versus ab
 ostio sacro sita esse dicitur eo loco,
 quo nunc *Chius-tange* sive ut aliis
 placet *Karahrmen*.

Cap. XXXIV.

ἐπ' ὅσον μακρότατον — ἐξι-
 κέσθαι] Confer supra II, 29
 init.

ἢ δὲ Αἴγυπτος — ἀντίη κέ-
 εται] *Maritimam Aegypti oram*
 non prorsus *Ciliciae* respondere,
 cum nunc quidem satis constet,
 in *Herodotum*, qui graviter fue-
 rit lapsus, minime invehamur,
 sed veniam illi demus, qui in
 huiusmodi rebus ea non viderit,
 quae tam remotis temporibus
 vix melius cognosci potuerint.
 Conf. *Rennel.* l. l. p. 455. Nec
 aliter iudicandum de compara-
 tione quam inter *Nili* atque *Istri*
 cursum *Herodotus* instituit; quae
 quantum a vero abhorreat, nunc
 nemo fere nescit. Conf. *Dahlmann.*
 l. l. pag. 87. Quo gravius illud est,
 quod haec ipsa *Herodoti* verba
 alieno hoc loco legi, in quartum
 scilicet librum reiicienda, olim
 quis suspicatus

νω πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰθαῖα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρὶ· ἣ δὲ Σινώπῃ τῷ Ἴστῳ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀντίον κέεται. οὕτω τὸν Νεῖλον δοκῶ διὰ πάσης τῆς Αἰβύνης διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἴστῳ. Νείλου γο μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω.

35

Ἔρχομαι δὲ περὶ Αἰγύπτου μηχανέων τὸν λόγον, ὅτι πλεῖστα θωνμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρα, καὶ ἔργα λόγου μὲζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν

Aegyptiorum
utriusque sexus,
et sacerdotum
apud eos, mores
et victus et ritus.

erat. Sed optime commonstravit Valcken. haec verba perquam necessaria hic esse. Namque Herodotus tractum cursumque Nili atque Istri comparat ab occidente versus orientem fluentium. Quemadmodum ille Libyam mediam dissecat, ita hicce Europam; ille fluit ab occidenti Libyae, hic ab occidenti Europae parte; ille Aegyptum petit inque mare se effundit, hic in Pontum Euxinum effluit. Terminus orientalis, ad quem usque Nilus ex occidenti fluens pervenit, Aegyptus est; cui opposita est (nam monstrandum erat, Aegypto obiectum respondere locum, quo Ister in mare exit) Cilicia montana, unde recta via pergendo quinque diebus perveniri potest Sinopem ad Pontum sitam et obiacentem Istro in idem mare se exoneranti. E quibus omnibus hanc Noster concludit summam: Nilum (per totam Africam, ut Ister per totam Europam) fluentem Istro similem esse beneque cum eo comparari posse. — Ad verba seqq. πέντε ἡμερέων — εὐζώνῳ ἀνδρὶ conf. I, 72 ibiq. nott. ἀντίον κέεται.] De dativo et

genitivo, qui voculae ἀντίον adstruitur, monuit Wesseling, quem vid.

C a p. XXXV.

ἔρχομαι δὲ — μηχανέων τὸν λόγον] Ad participium μηχανέων conf. nott. ad I, 194 et add. Valckenar. ad Euripid. Phoeniss. 713. 1082. Ipsam locutionem μηχανέων τὸν λόγον (pluribus s. prolixius disserere) illustrent ea, quae collegit Schaefer. ad Lambert. Bos. de ellipsis. pag. 255.

ὅτι πλεῖστα θωνμάσια ἔχει ἢ κ. τ. λ.] Olim πλέω, quod nunc e melioribus libris mutatum est in πλεῖστα. Neque enim repugnat sequens ἢ. Vid. Matth. Gr. Gr. pag. 461 coll. Hermann. ad Viger. pag. 718. Idem Matthiae l. I. §. 451 init. verba seqq.: καὶ ἔργα λόγου μὲζω recte sic exponit: ἔργα μὲζω ἢ λέγειν ἔστιν, ἔξεστιν: grössere Merkwürdigkeiten, als sich sagen lässt. Ad verba πρὸς πᾶσαν χώραν vid. ibid. §. 455, 3, et ad τὰ πολλὰ πάντα in seqq. conf. I, 203.

χώρην· τούτων εἴνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. 75
 2 Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ οὐρανῷ τῷ κατὰ σφέας ἔοντι
 ἔτεροίω, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομέ-
 νω ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοὶ, τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαλιν
 τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐστῆσαντο ἥθεά τε καὶ
 γνώμους. ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ
 καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἔόντες, 80

ἐστῆσαντο ἥθεά τε καὶ νό-
 μους] Pro ἥθεα Valcken. ma-
 luit ἔθεα (quod idem placuit
 Schaefero in Appar. critic. ad
 Demosthen. tom. II pag. 169);
 qui cur ita maluerit, haud satis
 se intelligere scribit Schweig-
 haeus, cui ἔθεα videntur
 magis esse *consuetudines singu-
 lorum*, ἥθεα *publici* magis *mo-
 res*. Ac laudat Herodot. IV,
 95. 106. VIII, 144. Tu vid.
 quae de his vocibus disputavit
 Bekkerus meus in Specim. Phi-
 lostrat. pag. 11 seq. Namque
 ἡθὸς *omnem morum indolem,
 habitum proprium quendam* in-
 dicat apteque inde etiam ad po-
 puli mores et civilia instituta
 transferri potest. — De morum
 Aegyptiorum et Graecorum dis-
 crepantia comici cuiusdam ver-
 siculos apud Athen. VII p. 299
 seq. affert Schweighaeuserus.

ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες
 ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι]
 Ad ipsam rem Nymphodori lo-
 cum afferunt interpretes in scho-
 liis ad Sophocl. Oedip. Colon.
 331 (327), ubi narratur, Se-
 sostrin primum muliebria munia
 viris assignasse, quo scilicet
 eos effeminaret. Add. Pompon.
 Mel. I, 9, 6 ibiq. Tzschuck.

t. V p. 294. Ad mulierum di-
 gnitatem apud Aegyptios ea
 quoque spectant, quae apud
 Diodorum leguntur I, 27. —
 ἀγοράζειν omnino est *in foro*
agere et versari, ἐν ἀγορᾷ *πε-
 ριπατεῖν*, διατρίβειν, ut apud
 Nymphodorum exstat. Hoc au-
 tem ipsum apud Graecos viro-
 rum, haudquaquam mulierum
 erat. Conf. III, 137. 139. IV,
 78. 164. — καπηλεύειν ad id
 commercii genus pertinere, quod
 rebus vilioribus ad vitae usum
 maxime necessariis continetur,
 patet ex iis, quae ad I, 94 an-
 notavimus.

οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους
 ἔόντες, ὑφαίνουσι] Satis ce-
 lebratae veterum Aegyptiorum
 texturae, quibus permulti ho-
 mines iique inferioris plerumque
 conditionis operabantur. Tes-
 tatur vel sacra scriptura, quan-
 tam in texendo operam posue-
 rint Aegyptii quantumque ex-
 celluerint; testantur ipsa ana-
 glypha, Gallorum studiis nuper
 detecta, quae ut plurimum tex-
 tores, textorias sellas, alia huc
 spectantia exhibent. Atque ipsius
 Herodoti locus II, 105 huc re-
 ferri poterit. Quae si reputes,
 haud amplius mirabere, qui fa-

ὑφαίνουσι. ὑφαίνουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν
 4κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ, κάτω. τὰ ἀχθεα
 οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι, αἱ δὲ
 γυναῖκες ἐπὶ τῶν ὤμων· οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖ-
 5κες, ὀρθαί· οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. εὐμαρῆ] χρο-
 6νται ἐν τοῖσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἕξω ἐν τῆσι 85

ctum sit, ut tale opus virorum
 potius fuerit quam mulierum.
 Plura Heeren. Ideen etc. II, 2
 pag 368.

ὑφαίνουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι,
 ἄνω τὴν κρόκην ὠθέοντες κ.
 τ. λ.] ἄνω τὴν κρόκην ὠθεῖν
 nihil aliud est quam ἄνω ὑφαί-
 νειν, h. e. sursum versus texere
 s. in altitudinem texere; qui te-
 xendi modus omnibus gentibus
 fuit usitatus praeterquam Ae-
 gyptiis. „Aegyptii enim deor-
 sum versus texebant, qui tra-
 mam in inferiorem partem tru-
 debant. Apud caeteras enim
 gentes cum trama vel fila infra
 essent, in superioribus teneba-
 tur vestimentum: et sic trama
 semper pectine ad superiorem
 partem ducebatur et trudeba-
 tur; atque id, sursum versus
 texere vel in altitudinem, vo-
 cabant. Contrario modo Ae-
 gyptii, ex superioribus, ubi
 erant fila, vel licia, ad inferio-
 ra procedebant, ubi vestimen-
 tum vel tela quae texebatur, in-
 erat.“ *Salmasius ad Vopisci Au-*
relian. pag. 564 tom. II. Iugo
 textorio Indico, quod omnium
 simplicissimum sit, Aegyptios
 usos fuisse, ex aliorum obser-
 vationibus notat Beck. *allgem.*
Weltgesch. I p. 765.

οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κε-
 φαλέων φορέουσι] ἐπὶ τῶν κε-
 φαλέων plane ut nos: *auf dem*
Kopfe. Conf. *Matthiae Gr. Gr.*
 p. 1162. — Haec vero minius
 conveniunt cum anaglyphis, in
 quibus haud raro conspiciuntur
 homines onera in humeris ge-
 stantes. Conf. *Costaz. Descript.*
de l'Ég. antiqq. I mém. p. 69.

οὐρέουσι — κατήμενοι] κα-
 τήμενοι *Schweigh.* reddit: *re-*
sidentes. *Larchero*, qui olim
 verterat *assis*, postea placuit
accroupis (i. e. *se deprimentes,*
demittentes). Idem addit, apud
 Indos, qui ad Hudsoni sinum
 habitent, idem ab Anglo peregrinatore
 observatum fuisse.

εὐμαρῆ] χροέονται] Pro εὐ-
 μαρῆ, quod tenuit *Wesselin-*
gius, nunc meliorum librorum
 consensu repositum est εὐμα-
 ρῆ. Conf. IV, 113 ibiq. *Val-*
cken. et *Koen.* ad *Gregor. Co-*
rinth. de dialect. Ion. §. 119.
 Indicat autem εὐμαρῆ, quod
 honestius rei turpis est vocabu-
 lum, *alvei exonerationem* recte-
 que exponitur a *Suida*: ἀπό-
 πατος. Add. *Eustath.* ad *Ho-*
mer. II. § p. 970, 13 s. p. 980
 ed. Rom. Ac Graecos quidem
 ad istiusmodi necessitates ex-
 plendas aedibus exire solitos

ὀδοῖσι· ἐπιλέγοντες, ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα
 δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιεῖν χρεῶν· τὰ δὲ μὴ αἰ- 120
 6 σχρὰ, ἀναφανδόν. ἰρᾶται γυνὴ μὲν οὐδεμία οὔτε
 ἔρσηνος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δὲ, πάντων τε⁹⁰
 καὶ πασέων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ
 οὐδεμία ἀνάγκη, μὴ βουλομένοισι· τῆσι δὲ θυγα-
 36 τράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένησι. Οἱ ἰρέες
 θεῶν τῆ μὲν ἄλλῃ κομέουσι· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ, ξυ-

esse ostendit Casaubonus ad Theophrast. Charact. 14 coll. Aristophan. eccles. 316 seqq.

ἰρᾶται γυνὴ μὲν οὐδεμία κ. τ. λ.] οὐδεμία et hoc loco et sequenti scripsi cum Gaisf. pro οὐδεμίῃ. — Verbum medium ἰρᾶσθαι de iis dici, qui sacerdotio funguntur, optime monuit Ruhnken. ad Timaei Lex. Platon. pag. 147. Add. Pausan. II, 32 init., ubi plura collegit Siebelis. de formis ἰρᾶσθαι et ἰεροῦσθαι, et conf. eundem ad Pausan. VII, 22 §. 5. In ipsum loci argumentum inquisivit Creuzerus in Symbol. I p. 250 seqq. Herodoto enim, qui mulieres sacerdotes Aegyptiorum fuisse negat, et alii obloquuntur veteres, qui mulieres sacerdotes diserte commemorant, et ipsa Rosettana inscriptio atque anaglypha, quae feminas sacerdotes hic illic repraesentare videntur. Equidem, ut alia mittam a viris doctis, quos Creuzer. citat l. l., disputata, animum vix inducere possum, ut falsa Herodotum conscripsisse putem, qui ipsa sacra sacerdotumque collegia, ad quae nullae utique mulieres admitterentur, intel-

lexisse et prisca Pharaonum tempora et quae proxima secuta sunt, respexisse mihi videtur. Nam postera aetate Ptolemaeorum potissimum temporibus in his novatum fuisse quis neget? Ac vel ipsa Pharaonum aetate sacras quasdam in templis fuisse mulieres (*ἱεροδούλους* vulgo vocant), haud quidem abhorret a vero, cum aliis quoque locis idem obtinuisse videamus. Cf. nott. ad I, 154 et vid. infra II, 54. Ad huiusmodi autem mulieres equidem ea retulerim quaecunque in anaglyphis huc spectantia reperiuntur. Conf. quae dixi in Annall. Heidelbergg. 1823 nr. 33 pag. 520 seq. et add. Toelken. in Minutoli Reise z. Tempel des Juppiter Ammon pag. 150.

Cap. XXXVI.

τῆ μὲν ἄλλῃ — ξυρεῦνται] Verbis τῆ ἄλλῃ et τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι Graecos potissimum respici, dubium vix esse poterit. Iam quae hoc loco referuntur, iis non tam diversam sacerdotum consuetudinem Herodotum declarare voluisse Larcherus existimat, sed quo gen-

ῥεῦνται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδεϊ
κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἰνέεται. Αἰ-95

tis universae consuetudinem a reliquis differre monstraret; a qua populi consuetudine ne sacerdotes quidem abesse, in hisce aeque alienos a reliquarum gentium sacerdotibus. Mihi hunc locum perlegenti in mentem veniebant similia Iudaeorum instituta, ex Aegypto opinor repetenda, in Levitic. XXI, 1. 5. 6, ubi plura disputat Spencer. de ritt. Hebraeorum II, 28 sect. 2. 3 pag. 585 seqq. De Aegyptiorum more disputat Kreuz. in Commentt. Herod. pag. 363, ubi de corporibus Aegyptiorum medicatis, in quibus capillum residuum arguunt mumiarum vetustissimarum crania e eriptis Thebaicis eruta. „Lege mihi (sunt verba Creuzeri l. l. p. 364), quae posuit Iomardus (Déscrip. de l’Eg. antiqq. II p. 344). Qui quidem in mumiis non solum capilli reliquias reperit, sed cincinnatum plane capillum ipsum apteque compositum. Ac suffragatur eius observationibus ipsius civis ac sodalis Rouyerius (ibid. Xème livrais. p. 208 notic. sur les embaumemens). Ille vero eam rem dicit etiam confirmari aliquot Aegyptiorum figuris, quas anaglypha opera Thebaica picturaeque exhibeant. Unde idem vir doctus coniicit: quae Herodotus (II, 36) tradat de abrasibus capitibus hominum Aegyptiorum, ea non usquequaque neque in omnibus locum

habuisse. Barbae ut plurimum nulla comparere vestigia; etiam reliquas corporis partes sine pilis esse, qui quidem medicamentis adhibitis absumpti videantur. Hoc ipso multa expediri possunt, quae de barba mumiarum disputarunt viri docti.“ Idem Creuzerus l. laud. p. 363 not. 372 nostrum locum laudans, haec adscripsit: „Quem locum non neglexit de Schmidt de sacerdotibus Aegypti. Etiam attigit Becker. in Augusteo I p. 7. Ac plane tonsi videntur sacerdotes exhibiti esse in anaglyphis Thebaicis; vid. Op. Déscrip. de l’Eg. antiqq. vol. II pag. 47 seq. Conf. Olympiodor. ad Platon. Alcib. p. 18.“

τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος κ. τ. λ.] Graecis hunc morem fuisse, auctor est Plutarch. Opp. (II) pag. 367, B.

τοὺς μάλιστα ἰνέεται] Ad haec, monente Valckenar., ex antecedentibus subintelligendum κήδος, ut ii intelligantur, ad quos potissimum venit luctus, i. e. qui proximi sunt genere. Quod vero idem scribi vult: ἐς τοὺς μάλιστα ἰνέεται, ut in aliis ab ipso allatis locutionibus, eo minime opus, ut recte monet Schweigh. laudans Herod. IX, 26. — ὑπὸ τοὺς θανάτους i. e. quando s. quo tempore quis (cognatorum s. suorum) est mortuus, ut I, 51, ubi vid.

γύπτιοι δὲ ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνιῖσι τὰς τρίχας
 ἀΰξασθαι, τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενεῖφ, τέως
 3 ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς
 θηρίων διαίτα ἀποκέρχεται· Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ
 4 θηρίοισι ἢ διαίτά ἐστι. ἀπὸ πυρέων καὶ κριθέων
 ἄλλοι ζῶουσι· Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιευμένῳ ἀπὸ
 τούτων τὴν ζόην, ὄνειδος μέγιστόν ἐστι· ἀλλὰ ἀπὸ
 ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι κα-

Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι ἢ διαίτά ἐστι] διαίτα omnino vitae est ratio, vivendi modus ac locus, ut I, 35. 157. II, 68, quos locos affert Schweigh. Atque eandem prorsus vivendi rationem hominum cum bestiis domesticis hodieque advertit in Aegypto Minutoli (Reise nach dem Tempel etc.) p. 243. Cr. ad h. l. adscripsit haec: „Cf. Zoëga de obelisc. p. 283 seq. et add. Descript. de l'Eg. vol. II p. 331, ubi animalia veterum Aegyptiorum domestica memorantur; in quibus tamen non fuerunt et elephas et camelus.“ Quod utrumque animal in anaglyphis ac monumentis Aegyptiacis cum vulgo deesse putaretur, a se inventum esse notat Minutoli l. laud. pag. 293. Valuit autem hoc vitae quasi consortium animalium atque hominum ad consecranda et medicanda animalium corpora, quo spectat Zoëgae l. l. Tu vid. nott. ad II, 67.

ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι καλέουσι] ζειὰς recepimus cum recentt. pro vulg. ζεῖας. Atque Buttmannus, monente Cr., in

Lexilog. pag. 198 contendit, ὄλυρα antiquissimam hordei appellationem esse indeque simile frumenti genus designare. Cui non usquequaque hic suffragatur locus. Nam ab hordeo diversum esse, ex antecedentibus satis perspicitur; ad commune τῆς ζεῖας genus pertinuisse videtur ὄλυρα tanquam species. Quod enim distinguunt et triticum Spelta (Dinkel) et Zea (Spelz), utrumque etiam equorum pabulum (Homer. II, V, 196) et communi Zeas appellatione indicatum, illud si accuratius loquaris, ὄλυρα, hoc ζεῖα appellari debet. Vid. Sprengel. hist. botan. I pag. 36 coll. pag. 60. In Homeric loco Odys. IV, 42 Nitzsch. p. 236 ζειὰς interpretatur farra (Dinkel) secundum Virgil. Georg. I, 73, ubi vid. I. H. Voss.; aliis tamen locis (II, V, 196. VIII, 564) idem frumenti genus ὄλυραν dici monet. Ac Link. (Urwelt etc. p. 212) nomina Graeca ζειὰ atque ὄλυρα nihil nisi Spelz significare vult, cum variis temporibus modo hoc modo illud nomen in usu fuerit. Ad Herodotum ut revertar, infra

5λέουσι. φυρῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖσι ποσί· τὸν δὲ
 πηλὸν τῆσι χερσὶ, καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονται. τὰ
 αἰδοῖα ἄλλοι μὲν ἐῶσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ 5
 6 τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἴμα-
 τα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δὲ γυ-
 7 ναικῶν ἕν ἐκάστη. τῶν ἰστίων τοὺς κρῖκους καὶ
 κάλους, οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι· Αἰγύπτιοι
 8 δὲ, ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψή-

II, 77 memorantur panes ex
olyra confecti, quos vulgo cyl-
 lestis Aegyptii appellant. Nostro
 loco Italus interpres copiosa dis-
 putatione ὄλυραν contendit esse
hordeum distichum; Gallo inter-
 preti Miot. videtur esse *Sorgho*
 s. *Holcus sorghum* Linn., quo ho-
 dieque maxime utantur Aegyptii,
 vocantes *Dourah belady*, id est:
Dourah indigenam, quo distin-
 guatur a *Dourah chamy* i. e. a
Dourah externo.

φυρῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖσι
 ποσί κ. τ. λ.] Confirmat Strabo
 XVII p. 1179, C s. pag. 823,
 quod Herodotus retulit: pro-
 prium enim esse Aegyptiis: τὸ
 μὲν πηλὸν ταῖς χερσὶ φυρῶν,
 τὸ δὲ στέαρ τὸ εἰς τὴν ἀρτο-
 ποιῶν τοῖς ποσί. Quibus ad-
 dit Wesseling. Anonym. in Py-
 thag. reliqq. pag. 714 ed. Gal.
 Monet autem Cr. hodieque sic
 fieri in Aegypto, testibus Gallis
 doctis in *Déscrip. de l'Égypt.*
 vol. II pag. 386; idem laudans
 Hamacker. in *Lectt. Philostratt.*
 pag. 5 seqq., qui tamen, si
 πηλὸν intelligi vult *vinum*, a
 loci sententia aberrasse putan-
 dus est. Confer de hac voce
 nott. ad II, 85.

Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνον-
 ται] Confirmat idem Strabo
 XVII pag. 1180, A s. p. 824.
 Plura de circumcisione invenies
 nott. ad II, 37. 104. Cr. h. l.
 amandat ad Vonck. *specim. crit.*
 pag. 55 (in *Append. cap. 1*) et
 Huetium ad Origen. vol. I p. 16
 ed. Ruaci.

εἴματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν κ.
 τ. λ.] Conf. II, 81. Compro-
 bantur haec Nymphodori testi-
 monio ap. Schol. ad Sophocl.
Oedip. Colon. 331, ubi Seso-
 stris morem introduxisse nar-
 ratur.

γράμματα γράφουσι κ. τ. λ.]
 „Dici non potest, quas turbas
 dederit locus Herodoteus, quas
 idem molestias exhibuerit viris
 doctis, qui inde a renatis lite-
 ris in hanc rem inquisiverunt.
 Nam primum hoc testimonio usi
 sunt ii, qui Hebraeorum sermo-
 nem scriptionemque cognatum
 fuisse contenderunt cum Aegy-
 ptiorum sermone ac scriptione,
 quibus alii obloquuntur, qui di-
 versum fuisse volunt. Deinde
 alii duplicem scripturam Aegy-
 ptiacam veterem agnoscunt,
 commoti ipsà auctoritate patris
 historiae, ut qui vigentibus li-

φοισι, "Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ 10

teris Aegyptum adierit: alii triplicem, quoniam triplicem agnoscant Clemens Alexandr. Stromat. V cp. 4 pag. 657. Pott. et Porphyrius de vit. Pythag. §. 12 p. 15 Kust. "Creuzer. in Commentt. Herodd. p. 371, qui in nota subiect. nr. 386 plures laudat viros doctos, qui de his tractarunt.

λογίζονται ψήφοισι] i. e. „*calculis computant Graeci a sinistra parte ad dextram promoventes manum.*“ Coraës (cuius locum adscriptis *Cr.*) ad Heliodor. pag. 315 ψήφους et h. l. et Diodor. Sicul. XII, 13 explicat *Chiffres, οὐχ ἑτέρας παρὰ τὰ γράμματα, ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα τὰ γράμματα καὶ στοιχεῖα τῶν λέξεων, εἰς ἀριθμῶν σημεῖα μεταλαμβάνόμενα.* — Scripsimus autem cum recentt. ἐπὶ δεξιὰ pro ἐπὶ τὰ δεξιὰ, probante Creuzero, qui (in Commentt. Herodd. p. 370) Platonis loco in Conviv. p. 177 s. p. 379 Bekk. hanc lectionem confirmari monet.

"Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν κ. τ. λ.] „*Quod scribendi rationem attinet, hoc nomine patri historiae litem intenderunt nonnulli. Quorum tamen conatus retundunt inscriptio Rosettana eiusque docti interpretes, e quibus Sacyi (lettre au cit. Chaptal, minist. de l'intérieur, par Silvest. de Sacy à Paris 1802 pag. 37. 38) verba apponam: „J'ai déjà dit, que la marche de l'écriture Egyptienne de notre inscription est*

conformée à celle de l'hebreu, c'est à dire, qu'elle procède de droite à gauche. C'est ce qu'a dit Herodote.“ „„*Les Grecs, dit-il, écrivent en portant la main de gauche à droite et les Egyptiens au contraire, en la portant de droite à gauche.*““ Subiicit Sacyus Graeca Herodoti verba; tum ita pergit: „*Notre inscription prouve donc évidemment, que D. Wilkins dans sa dissertation de linguâ Copticâ, imprimée à la suite de l'Oraison dominicale de J. Chamberlayne, a eu tort p. 85 de reléguer cette assertion du père de l'histoire au nombre des fables, que Diodore de Sicile reproche à Herodote d'avoir trop légèrement adoptées. Et il est bon d'observer que cette remarque d'Herodote s'applique également aux deux genres d'écriture des Egyptiens; car c'est presque immédiatement après le passage, que je viens de citer, qu'il ajoute: Διφασίοισι — καλέεται.*“ Atque cum Sacyo plane faciunt eius cives, qui postea in Thebaide grandia illa monumenta explorarunt. Cuius examinis summa eo redit, ut et hieroglyphicas literas a dextra ad sinistram scriptas esse contendant, idque cum in templorum parietinis inscriptionibus, tum nec minus in voluminibus papyraeis, quae vel hieroglyphicam scripturam habent vel currentem, i. e. literis, quas cursivas dicunt, pictam. „*Vid. Descript. de l'Eg. vol. II p. 268 seq. 273.*

δεξιὰ φέρουτες τὴν χεῖρα· Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά· καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασι ἐπὶ δεξιὰ ποιέειν, Ἑλληνας ὃδὲ ἐπ' ἀριστερά. διαφασίοισι δὲ γράμμασι χρίων-

369.“ Creuzer. Commentt. Herodod. p. 372 sq., ubi alia adiciuntur, quae ad Aegyptiacam veterem linguam atque Hebraicam ex una stirpe progenitas et quasi sororias, ut nonnulli contendunt, spectant, aliis nimirum refragantibus, qui plane diversas iudicant.

διαφασίοισι δὲ γράμμασι χρίονται κ. τ. λ.] „Herodotus duas tantummodo agnoscit scripturas Aegyptiorum, hieroglyphicam ac popularem. Ac licet Diodorus Siculus (I, 81 coll. III, 4 et Palin. fragm. sur l'étud. des hieroglyph. part I pag. 12) hac in re plane cum Nostro faciat: tamen Clementis Porphyriique diversam rationem supra memoravimus, si modo diversa est. Iam quaeritur, utrum Herodoti Diodorice narratio conciliari queat cum ceterorum quos diximus auctoritate, an secus. Zoëga quidem, ut hinc ordiar, qui in eam causam studiose inquirere instituit (de obelisc. p. 424 — 440. 549), Clementis ac Porphyrii rationem argumentis operose congestis tanquam unice veram firmare est conatus. Ponit autem ille Alexandrinus haec tria genera: τὰ ἐπιστολογραφικά, τὰ ἱερογλυφικά, τὰ συμβολικά. Contra conciliari haec inter se posse iudicat Saecyus, qui ita scribit (lettre à

Msr. Chaptal etc. p. 39): „Si le rapport de cet écrivain (Clementis) semble contraire à celui d'Herodote et de Diodore de Sicile, qui ne parlent, que de deux sortes d'écriture, il est cependant assez facile de concilier ces divers temoignages. Il n'est pas nécessaire pour cela de supposer avec D. Wilkins, que sous le nom d'écriture épistolographique Clément d'Alexandrie a entendu parler du caractère Grec, ce qui ne me paroît nullement vraisemblable; il vaut mieux expliquer Herodote et Diodore de Sicile par le passage de ce Père et dire que ces écrivains ont compris, sous le nom d'écriture vulgaire, par opposition aux caractères sacrés ou hieratique et épistolographique.“ Vidimus eandem Wesselingii sententiam esse. Nec minus patrocinatur Herodoto Diodoroque Iomardus, qui ex Thebaicis monumentis copiosam his de rebus disputandi materiam erat nactus. Sed idem tamen aliam illius diversitatis rationem sibi informavit. Eius ego viri argumentorum summam hoc loco subiiciendam duco, quo Herodoti lectoribus consulam. Videlicet oblocutus Zoëgae Iomardus (Description de l'Ég. antiqq. vol. II pag. 370) duo tantum scripturae genera apud veteres

ται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἰσά· τὰ δὲ, δημοτικὰ κα-15
λέεται.

Aegyptios agnoscit, *hieroglyphicum* et *vulgare*; quod alii addunt *hieraticum* genus; et ipsum, characteres si spectaveris, hieroglyphicum fuisse. Constare autem hieroglyphicam scriptionem ex permultis characteribus, abs rerum imitatione ductis: vulgarem ex multo paucioribus (sexaginta fere numero); atque hanc ad alphabeticæ scripturæ similitudinem accedere. Sensu seu significato tantummodo inter se discrepasse *hieroglyphicam* scriptionem atque *hieraticam*. Idem vir doctus (p. 371 ibid.) ita pergit, postquam Appuleii locum (Metamorph. XI, 255 pag. 801 Oudendorp.) exhibuerat, eumque scriptorem utramque scripturam novisse dixerat: „Il semble qu'un tel rapprochement doit lever toutes les doutes sur la question actuelle, et autorise à conclure, que les lettres *hieratiques*, *hieroglyphiques* ou *symboliques* de Clément et de Porphyre ne sont autre chose que les lettres *sacrées* de Diodore et d'Herodote et des autres auteurs, autrement les *hieroglyphes des temples*, et que les *épistolographiques* de deux premiers auteurs sont les mêmes que les lettres *populaires* ou *vulgaires* de seconds, et les mêmes aussi que celle de la *Pierre de Rosette* et des *papyrus*. Qu'on se garde toute-fois d'en conclure que ces deux classes de lettres sont de formes entière-

ment différentes et n'ont aucun rapport entre elle.“ Idem (pag. 372 in notâ) hoc addit: sibi admodum levia videri argumenta eorum, qui inscriptionis Rosettanæ characteres dicunt singulares atque hieraticos esse. In omnibus autem Aegyptiorum monumentis non nisi duas illas characterum scripturas conspici, alteram *hieroglyphicam*, *cursivam* (lettres courantes) alteram. Idem pag. 359 hinc ita pronuntiat: „Il est donc grandement probable, que la connoissance du langage alphabétique vulgaire conduira quelque jour à l'interprétation partielle, si non totale de langue hieroglyphique.“ Creuz. (in Commentt. Herodd. pag. 375—378) addens insignem Plotini locum Ennead. V, 6 pag. 547. Idem nunc præterea conferri vult: „Ammian. Marcell. XVII, 4 §. 8 cum Lindenbrogii not. p. 254 seq. ed. Wagner. et Bellay hieroglyphic. origg. Cantabrig. 1816 (Classic. Journ. XVI pag. 318 seqq.“ — Nam plerique viri docti nunc satis probatum habent, sacros Herodoti et Diodori characteres hieroglyphas quoque complecti notas hieraticamque quam dicunt scripturam, popularem scripturam vero haud differre ab epistolographica. Vid. Übersicht der Versuche z. Entzifferung d. Hieroglyph. nach Brown von M. Fritsch p. 8. 11.

37 Θεοσεβέες δὲ περισσῶς ἔοντες μάλιστα πάντων
 2 ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοῖσινδε χρέωνται. Ἐκ χαλ-
 κέων ποτηρίων πίνουσι, διασμέωντες ἀνὰ πᾶσαν
 3 ἡμέραν· οὐκ ὁ μὲν, ὁ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντες. εἴματα
 δὲ λίνα φορέουσι, αἰεὶ νεόπλυτα· ἐπιτηδεύοντες 20
 τοῦτο μάλιστα. τὰ τε αἰδοῖα περιτάμνονται καθα-

Cap. XXXVII.

ἐκ χαλκίων ποτηρίων πίνουσι] De poculis aeneis Aegyptiorum iam ante Herodotum retulerat Hellenicus, teste Athen. XI, 6p. 470, D. — Ad διασμέωντες (pro διασμῶντες, detergentes, eluentes eoque purgantes) conf. Matthiae Gr. Graec. pag. 489. — Paulo post cum recentt. scripsi οὐκ ὁ μὲν pro οὐχ ὁ μὲν.

τὰ τε αἰδοῖα περιτάμνονται καθαρῶς ἐνεκεν] Quae Wesselingius ex aliorum virorum doctorum observationibus hic adnotavit, eo fere redeunt, ut Nostri verba ad sacerdotes referri debeant neque ad omnes Aegyptios; quippe quibus, nisi mysteriis initiari et ad sacras admitti scientias voluissent, circumcisio minime necessaria fuerit. Quam circumcisionis causam Herodotus affert, eam ipsam prodit Philo, Iudaeus homo, de circumcis. pag. 810, C hoc quoque addens, non aliam ob causam corpus quoque sacerdotes accuratissime radere. Quae confirmari dicuntur iis, quae Niebuhrus in his ipsis orientis regionibus audivit, quaeque alii aliis in terris, Australiae opinor

in insulis, observarunt. Vid. Larcher. not. ad h. l., qui idem sacerdotum circumcisionem ad praecipuam valetudinis curam, munditiae potissimum servandae tam calido sub coelo, revocat. Est quidem ea res hodieque valde disceptata inter viros doctos, qui certatim in moris originem atque causas inquisiverunt. De origine moris opportunius instituetur disputatio ad II, 104. De causis hic nonnulla adiciemus, quae ad Herodoti sententiam pertinent, quae munditiae causa sacerdotes circumcidi statuit. Nam Iudaeos satis constat, eundem morem recepisse, ex Aegypto, ut quibusdam videtur. Conf. Spencer. de ritt. Hebr. I, 5 sect. IV p. 55 seq. s. 58, ubi variae atque diversae virorum doctorum de instituti huius origine atque consilio uno sub conspectu ponuntur. Post quem alii idem argumentum tractarunt, praecipua tamen cura persecutus est Meiners. in Commentt. societ. reg. Gotting. vol. XIV pag. 207 seqq. in primis p. 211 seq., ubi varias recenset tum antiquiorum tum recentiorum de instituti istius vera causa atque ratione. Atque Herodotea causa, in qua refellenda plurimum vir

ριότητος είνεκε· προτιμιῶντες καθαροὶ εἶναι ἢ εὐ-
 4πρεπέστεροι. Οἱ δὲ ἱρέες ξυρεῦνται πᾶν τὸ σῶμα 121
 διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεῖρ, μήτε ἄλλο μυ-
 σαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπεύουσι τοὺς θεοὺς.
 5ἔσθῃτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ 25

doctus insumsit operae, repro-
 batà, ipse eam coniecturam pro-
 fert, qua id praecipue gentes in
 circumcissione spectasse autumat,
 ut corporis mutilatione ac san-
 guine effuso irata aut invida nu-
 mina placarentur. Quod ut omni-
 no non absonum est a rudium
 gentium indole neque revera non
 invenitur tum apud antiquas, tum
 vero etiam apud ipsas recentio-
 res Australiae nationes; ita ta-
 men vix unicam moris causam
 fuisse credo. Accedere utique
 potuit salubritatis cura ut Philo
 contendit; quamquam institu-
 tum, in quibusdam utile et cor-
 poris munditiei inserviens, non
 usquequaque hoc et in omnibus
 praestare videtur. Quare ad sac-
 ras res relatum vult Hoffmann.
 (Encyclop. v. Ersch u. Gruber
 vol. IX p. 265 seqq.), ut san-
 ctitatis animi atque morum,
 quam affectant sacerdotes, hoc
 quoque signum esset exterius,
 quò membrum virile, ob vim
 procreatricem iam ipsum per se
 in orientalium religionibus con-
 secratum, purum ac mundum
 servarent. Sed praestat ad ipsa
 viri docti disputata ablegare le-
 ctōres, p. 269 l. l. Add. Beck.
 Weltgeschichte I p. 243. De
 Wette. Bibl. Archaeolog. §. 150
 pag. 187 not.

προτιμιῶντες] Unus liber προ-

τιμιῶντες. Ad structuram vid.
 Matth. Gr. Gr. §. 456.

οἱ δὲ ἱρέες ξυρεῦνται κ.
 τ. λ.] Conf. ad II, 36 nott. et
 quae Iudaeorum sacerdotibus
 praescribuntur Num. VIII, 7.
 XIX, 7 seq. Ex Aegypto enim
 haec et alia eiusmodi, quae in
 purgationibus fieri solent, Iu-
 daeos accepisse monet Spencer.
 de ritt. Hebr. III, 5 sect. 1
 pag. m. 800 seq. — διὰ τρί-
 της ἡμέρης est tertio quoque die.
 Conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1150.

ἔσθῃτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες
 λινέην μούνην] Supra, initio
 capitis de Aegyptiis omnibus:
 εἴματα δὲ λίνεα φορέουσι αἰεὶ
 νεόπλυτα; ubi tamen tenendum,
lineas vestes videri dictas esse
 non modo quae ex *lino*, sed
 etiam quae ex *gossypio* s. *byss*
 erant confectae. Vid. Heeren.
 Ideen I, 1 p. 107. II, 2 p. 133
 seqq. De sacerdotibus Aegyptiis
 testatur Plinius H. N. XIX, 1
 sect. 2. 3 haec scribens: „vestes
 ex gossypio sacerdotibus Aegy-
 pti gratissimae.“ Idem alii affir-
 mant, quos, monente Cr., lau-
 dat Wyttenbach. ad Plutarch.
 Moral. II, 1 (3) pag. 171. Est
 enim primarius hanc in rem Plu-
 tarchi locus de Isid. atque Osi-
 rid. pag. 352, quocum conf. He-
 rodot. II, 81 ibique nott. Ab
 Aegyptiis transiit iste mos tum

ὑποδήματα βύβλινα· ἄλλην δὲ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξε-
 6 στι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λούνται δὲ δις
 τῆς ἡμέρης ἐκάστης ψυχρῶ, καὶ δις ἐκάστης νυκτός.
 7 ἄλλας τε θρησκίας ἐπιτελέουσι μυρίας, ὡς εἰπεῖν
 8 λόγῳ. πάσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα. οὔτε τι 30
 γὰρ τῶν οἰκητῶν τρίβουσι, οὔτε δαπανέωνται· ἀλ-
 λά καὶ σιτία σφί ἐστι ἰρὰ πεσσομένα, καὶ κρεῶν
 βοείων καὶ χηνέων πλήθός τι ἐκάστῳ γίνεται πολ-

ad alios, tum ad Iudaeorum sacerdotēs, de quibus monet Spencer. l. l. III, 5. p. m. 682 seqq. In templorum Aegyptiorum anaglyphis non aliter fere repraesentatos videmus sacerdotes, longis nimirum vestibis ad pedes usque pertinentibus indutos et raso capite, nisi ubi pilei quodam genere ornatus causa tecti videntur.

λούνται δὲ δις τῆς ἡμέρης νυκτός] Idem retulit Porphyrius ex Chæremone, de abst. an. IV, 7, plura de sacerdotum officiis disputans, nisi quod *ter* hoc interdium fieri scripsit. De sacerdotum ablutionibus idem auctor est Plutarchus de Isid. atque Osirid. pag. 381, D, ubi narrat, aquam eo adhiberi puram, unde Ibis avis biberit. Unde lotiones solemnes in Iudaeorum sacris, de quibus Spencer. l. l. III, 3 sect. 2 pag. 788 seqq. Idem, monente Cr., hodieque facere Aegyptios testantur Galli docti in Descript. de l'Ég. II pag. 386.

ἄλλας τε θρησκίας ἐπιτελέουσι μυρίας] Ita dedimus Schweigh. secuti. Vulgo: *μυρίας ἐπιτελέουσι* inverso ordine.

De argumento conf. Porphyrii locum laud. Verbum *ἐπιτελεῖν* in rebus sacris peragendis usitatum illustravimus ad Ctesiae fragm. pag. 436.

οὔτε τι γὰρ τῶν οἰκητῶν τρίβουσι κ. τ. λ.] Haec diiudicanda sunt ex universa Aegyptiorum sacerdotum conditione atque instituto. Cuique enim templo amplii adiecti erant fundi, ex quorum redditu commune templi constitit aerarium, cui ipsi unus e sacerdotibus praefuit, ὁ γραμματιστῆς τῶν ἰρῶν χρημάτων, ut supra II, 28 vocatur. Ex hoc aerario omnium sacerdotum, qui ad templum hocce pertinebant, sumtus erogabantur, ipsaeque sacerdotum familiae quotidianum inde accipiebant victum, ut nihil e privatis opibus esset insumendum. Ac praeterea singulis sacerdotibus privatae quoque opes fuisse videntur et peculia. Tu vid. Heeren. Ideen etc. II, 2 pag. 132 coll. Diodor. Sic. I, 73. Unde satis apparet, quae sint ἰρὰ χρήματα II, 28 et quae h. l. dicantur σιτία ἰρὰ πεσσομένα i. e. cibi cocti, qui e templorum aerario redditibusque erogantur sacerdotibus eorumque familiis.

λόν, ἡμέρης ἐκάστης· δίδεται δέ σφι καὶ οἶνος
 9 ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ οὐ σφι ἕξεστι πάσασθαι.
 κνάμους δὲ οὔτε τι μάλα σπειροῦσι Αἰγύπτιοι ἐν 35
 τῇ χώρῃ, τοὺς τε γενομένους οὔτε τρώγουσι, οὔτε
 10 ἔψοντες πατέονται. οἱ δὲ δὴ ἱρέες οὐδὲ ὄρέοντες

δίδεται δέ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος] Qui Aegyptios naravit (II, 77) vino uti ex hordeo parato, cum nullae sint per Aegyptum vites, idem tamen vini usum Aegyptiis haud plane denegare voluit II, 60. Et utroque loco addidit ἀμπέλινον, ne scil. vinum intelligatur ἐκ κριθέων paratum s. cerevisia. Facit huc quam maxime Plutarchi locus de Isid. et Osirid. cap. 6 pag. 353, A, unde discimus, modice tantum nec quovis tempore vinum sumpsisse Aegyptios sacerdotes itemque reges certam quandam vini mensuram praescriptam accepisse inde ex Psammitichi aetate, cum antea illis vinum prorsus esset negatum. Plura ad hunc Plutarchi locum, monente Cr., adscripsit Wyttenbach. in Animadvss. II, 1 (3) pag. 173. Tu conf. etiam Chaeremon. apud Porphy. de abstin. animall. IV, 6. De vitium cultura, quae post Psammitichum et Ptolemaeorum aetate imprimis per Aegyptum invaluisse videtur, vid. nott. ad II, 77.

ἰχθύων δὲ οὐ σφι ἕξεστι πάσασθαι] Idem testatur Plutarchus de Isid. et Osirid. p. 353, D (ubi, monente Cr., reliquorum scriptorum locos hac de re contulit Wyttenb. t. III. p. 174) coll. Symposs. Quaest. VIII, 8

p. 729, A. B. Quod vero piscis, ut refert Clemens Alexandrinus Strom. V §. 7 pag. 770 Pott. Aegyptiis olim fuerit odii symbolum, id eo opinor spectat, quod Osiridis a Typhone caesi et in Nilum coniecti corpus pisces dilacerasse ferebantur. Vid. Creuzer. Symbol. I p. 262 coll. II pag. 70 not. Satis constat, apud Syrios quoque pisces sacros fuisse habitos, nec sacerdotibus licitum fuisse illos edere aut attingere. Ab Aegyptiis autem Pythagorei piscium odium didicisse feruntur. Cf. Plutarch. Symposs. Quaest. I. I.

οὔτε τρώγουσι, οὔτε ἔψοντες πατέονται] Ne reponatur φρύγουσι pro τρώγουσι, monet Wesselingius, cum τρώγειν sit *crudas edere* fabas, quemadmodum τρωκτὰ et τρώξιμα i. q. ὠμὰ ἐσθιόμενα I, 71. II, 92. IV, 177. Pro πατέονται quidam libri *δατέονται*. Sed retinui rarius verbum, praesertim cum mox inveniatur πάσασθαι. Conf. Buttman. Gr. Gr. mai. II p. 206, Herodot. II, 47. 66. IV, 186. — ὄσπιον h. l. est *legumen* (Hülsefrucht). Ad loci huius argumentum laudant Sext. Empiric. Hypoth. III, 24 p. 184. Ac satis notum est, ab Aegyptiis vulgo perhiberi Pythagoram assumpsisse odium istud in fabas,

ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν μιν εἶναι ὕσπριον.

11 ἰσθᾶται δὲ οὐκ εἰς ἐκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοὶ, τῶν εἰς ἔστι ἀρχιέρεως· ἐπεὶ δὲ τις ἀποθάνῃ, τοῦ-

38 του ὁ παῖς ἀντικαθίσταται. Τοὺς δὲ βοῦς τοὺς 40

Quomodo taurus
ut victima pura
exploretur et si-
gnetur.

ἔρσενας τοῦ Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι, καὶ τοῦτου
2 εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε. τρίχα ἦν καὶ μίαν
ἴδῃται ἐπεοῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναι νομί-

quod dein ad eius scholam transiit. Exstant primarii hac de re loci apud Plin. H. N. XVIII, 12. Ciceron. de divin. I, 30, ubi vid. Davis. et Creuzer. II, 58. Hoc autem fortasse minus notum, hinc in Graecorum quoque mysteriis fabas damnari neque earum gustum concedi initiatis, quippe quas etiam Ceres, cum reliquas hominibus afferret fruges, omiserit impurasque censuerit. Plura Creuzer. Symbol. IV p. 268. Equidem hoc modo adiciam: Aegyptiam fabam sacram pro *loto* s. *Nelumbio specioso*, cuius radix et fructus edi soleant (conf. not. ad II, 92) haberi a V. D. Link. (die Urwelt etc. p. 225 seq.), qui huius fabae sanctitatem post ad aliam communem fabam translatam esse contendit eoque refert, quod Aegyptiis fabas edere haud licuerit.

ἐπεὶ δὲ τις ἀποθάνῃ κ. τ. λ.] Haec nemo non intelligit ad sacerdotalem ordinem s. tribum (*Kaste* nos appellare solemus) pertinere. In quo etiam hoc tenendum, singula collegia sacerdotum eodem fere modo inter se discreta et seiuncta fuisse, quo omnis sacerdotalis ordo a

reliquis ordinibus fuerit distinctus; ita ut nemini licuerit ad aliud transire collegium, sed filius patris collegio adscriptus maneret. Quo vel ea faciunt, quae supra de communi templorum aerario atque reditu monuimus. Conf. Heeren. l. l. pag. 127 coll. Diodor. Sic. I, 73.

Cap. XXXVIII.

καὶ τοῦτου εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς] Haec cum antecedentibus: τοὺς δὲ βοῦς τοὺς ἔρσενας τοῦ Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι non satis cohaerere putabat Wesselingius indeque scribendum: τοὺς δὲ καθαρὸς βοῦς τοὺς ἔρσενας κ. τ. λ. Nec tamen, si quid video, opus inserere καθαρὸς vel propter verba τοῦτου εἵνεκα, cum sensus sit: *eam ob causam*, ut intelligant, quinam boves mares revera puri sint Epaphoque sacri, hunc in modum illos explorant. De Epapho vid. II, 153 et III, 27.

τρίχα ἦν καὶ μίαν ἴδῃται κ. τ. λ.] Ad ἴδῃται suppleri poterit ὁ δοκιμάζων sive, ut infra legimus, τῶν τις ἰσθᾶται ἐπὶ τοῦτο τεταγμένος, sacerdotum unus,

3ξει. δίξεται δὲ ταῦτα ἐπὶ τούτῳ τεταγμένος τῶν τις
 ἱερέων, καὶ ὀρθοῦ ἑστειῶτος τοῦ κτήνεος καὶ ὑπτίου,
 καὶ τὴν γλωσσαν ἐξαιρούσας, εἰ καθαρὴ τῶν προ- 45
 κειμένων σημηῶν, τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω.
 4κατορῶ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύ-
 5σιν ἔχει πεφυκυίας. ἦν δὲ τούτων πάντων ἡ καθα-
 ρός, σημαίνεται βύβλω περὶ τὰ κέρα ειλίσσων· καὶ 122
 ἔπειτα γῆν σημαντρίδα ἐπιπλάσας, ἐπιβάλλει τὸν 50
 6δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον δὲ θύ-
 σαντι θάνατος ἢ ζημίη ἐπικέεται. δοκιμάζεται μὲν

cui explorandi munus obtigit.
 Conf. II, 47. I, 195. Ad rem
 conf. Herod. III, 28. Diodor.
 I, 88 et Plutarch. de Isid. et
 Osirid. p. 363, B, unde intelli-
 gimus, rufos tantum boves ab
 Aegyptiis immolari, accuratissi-
 mo ante instituto examine, cum
 si vel unum pilum nigrum al-
 bumve haberet victima, mactari
 non posset. Nec raro in monu-
 mentis Aegyptiacis, quae con-
 tinet grande opus Gallorum,
 istiusmodi boves victimae con-
 spiciuntur.

ἐπὶ τούτῳ τεταγμένος τῶν
 τις ἱερέων] Male olim ἐπὶ τοῦ-
 το. Tu vid. V, 109 et conf. not.
 ad Plutarch. Alcibiad. pag. 162.
 Huic negotio praefectos sacer-
 dotes Plutarchus loco mox lau-
 dando vocat σφραγιστάς.

ἐν ἄλλῳ λόγῳ] i. e. in alia
 narrationis parte, ut bene intel-
 lexit Schweigh. Respexit Noster
 ea, quae III, 28 traduntur. In

seqq. cum Gaisf. scripsi τούτων
 pro τουτέων et ειλίσσων pro
 ειλίσσων. Sed Stegero non ob-
 secutus sum pro ἀπάγουσι in
 seqq. coniciienti ἀν' ἄγουσι; vid.
 Praefat. ad Herod. p. X.

σημαίνεται—ειλίσσων] Per-
 tinent haec ad sacerdotem, qui
 bovem signat papyro circa cor-
 nua circumvoluto. Signatoriam
 terram, (γῆν σημαντρίδα) quae
 hoc loco memoratur, comparant
 interpretes cum creta Asiatica
 ad obsignandum apta, cuius men-
 tio apud Cicer. in Verr. IV, 26.
 pro Flacc. 16. Magis vero hic
 spectat Plutarchi locus de Is. et
 Osir. p. 363, B, ubi haec legi-
 mus: τὸν δὲ μέλλοντα θύεσθαι
 βοῦν οἱ σφραγιστὰὶ λεγόμενοι
 τῶν ἱερέων κατεσημαίνοντο.
 Addit deinde Plutarchus e Ca-
 store, sigilli sculpturam exhibe-
 re hominem in genua desiden-
 tem manibus post tergum reduc-
 ctis, iugulo ense imminente.

39 νυν τὸ κτήνος τρόπῳ τοιῶδε. Θυσίη δὲ σφι ἦδε
κατέστηκε. ἀγαρόντες τὸ σεσημασμένον κτήνος πρὸς
2 τὸν βωμόν, ὅκου ἂν θυώσι. πυρὴν καίουσι. ἔπειτα 55
δὲ ἐπ' αὐτοῦ οἶνον κατὰ τοῦ ἰρηῆου ἐπισπείσαντες,
καὶ ἐπικαλέσαντες τὸν θεόν, σφάζουσι· σφύξαντες
3 δὲ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλὴν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ
κτήνεος δείρουσι· κεφαλῇ δὲ κείνη πολλὰ καταρη-
σάμενοι, φέρουσι, τοῖσι μὲν ἂν ἦ ἀγορῆ, καὶ Ἑλ-
ληνῆς σφίσι ἕως ἐπιδήμιοι ἔμποροι, οἱ δὲ φέρον- 60
τες ἐς τὴν ἀγορῆν, ἀπ' ὧν ἔδοντο· τοῖσι δὲ ἂν μὴ

Cap. XXXIX.

ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτοῦ — ἐπι-
σπείσαντες] Verba ἐπ' αὐτοῦ,
quae immerito viris doctis displicerunt,
cum Gronovio ad βωμόν referri debent.
Ad verba κατὰ τοῦ ἰρηῆου conf. Matth.
Gr. Gr. p. 1152.

κεφαλῇ — καταρησάμενοι] Dativum, qui et hoc loco et IV, 184 additur verbo καταρᾶσθαι, equidem refero ad ea, quae praecipit Matth. Gr. Gr. §. 104, 1. Satis vero ipse ritus arguit, pro piaculo haberi animal, in cuius caput omnia sua peccata quasi conicerent, quodque hominum scelera quasi luens diris devoverent. Simile institutum apud Hebraeos invenitur Levit. XVI, 6 seqq. 21 seq., ubi merito ad Herodoti locum moremque Aegyptium provocat Spencer. de rit. Hebr. III, 8 p. 1064. Atque inveniuntur ipsa anaglypha Aegyptiaca, quae hosce ritus ad oculorum sensum traductos exhibent. Vid. Costaz. in Descript. de l'Eg. mém. (antiqq.) I p. 73.

φέρουσι, τοῖσι μὲν ἂν ἦ ἀγορῆ κ. τ. λ.] Scripsi cum recentt. ἐπιδήμιοι pro ἐπίδημοι et οἱ δὲ pro οἷδε, monente Werfero in Actt. phil. Monacc. I, 1 p. 88 ac probante Buttman. in Excurs. ad Demosthenis Midian. p. 158. Usus pronominis σφίσι, ubi relativum exspectabas pronomen, notat Matth. Gr. Gr. p. 881, idem de tnesi (in verbis: ἀπ' ὧν ἔδοντο) monens p. 1189. 1275 et de aoristi usu in re, quae fieri solet, §. 506, V, 1.

οἱ δὲ φέροντες — ἔδοντο] His verbis quodammodo reputantur priora verba: φέρουσι, τοῖσι μὲν ἂν ἦ κ. τ. λ. Ubi nota usum particularum μὲν et δὲ, quae in priori orationis parte sibi invicem opponuntur (τοῖσι μὲν ἂν — οἱ δὲ φέροντες), cum in posteriori δὲ dupliciter posita et protasin et apodosin incipiat (τοῖσι δὲ ἂν — οἱ δ' ἐκβάλλουσι). Monuerunt Werfer. l. l. p. 90. 93. et Buttman. l. l. Hinc talis fere loci sensus: „ferunt (caput) ἰί, quibus forum est

In eo immolando quid observent, et matiat capite quare non vescantur.

παρέωσι Ἕλληνες, οἱ δ' ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρέονται δὲ, τάδε λέγοντες, τῆσι κεφαλῆσι „εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ „τῇ συναπάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην 65 5 „τραπέσθαι.“ Κατὰ μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων κτηνέων, καὶ τὴν ἐπίσπεισιν τοῦ οἴνου, πάντες Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱερά· καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, οὐδὲ ἄλλον οὐδεὶός ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων 70 40 οὐδεὶς. Ἡ δὲ δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱερῶν καὶ ἡ καῦσις ἄλλη περὶ ἄλλο ἱερόν σφι κατέστηκε. τὴν δ' ὧν μερίστην τε δαίμονα ἤγηται εἶναι, καὶ μερίστην οἱ 2 ὄρητιν ἀνάγουσι, ταύτην ἔρχομαι ἐρέων. ἔπειδ' ἀπο-75

Isis maxima Dea, et maximum eius festum: ante sacrificium ieiunant, et eo ardente se verberant.

et quibus Graeci adsunt mercatores, hi igitur caput in forum ferunt et vendere solent; quibus vero Graeci non adsunt, hi caput in flumen coniciunt.“

οἱ δ' ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν] Affert Larcherus Aeliani locum N. A. X, 21, ubi ille scribit, ab Ombitis (qui Aegyptii sunt homines) hostiarum capita, quibus gustandis ipsi abstineant, obici crocodillis comedenda, qui in lacubus idcirco factis ab ipsis nutriantur. Et pertinent huc quoque Plutarchi verba loco supra laudato: διὸ τῇ μὲν κεφαλῇ τοῦ ἱερέου καταρασάμενοι καὶ ἀποκόψαντες, εἰς τὸν ποταμὸν ἐρδύπτουν πάλαι, νῦν δὲ τοῖς ξένοις ἀποδίδονται. Cuiusmodi imprecationes apud Iudaeos fieri solitas in hirci caput novimus ex Levit. XVI, 21.

Cap. XL.

ἡ δὲ δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱερῶν

καὶ ἡ καῦσις κ. τ. λ.] ἐξαίρεσις dicitur exenteratio, quae fit visceribus s. intestinis e corpore extractis. Larcherus divinationem hic respici putat laudatque Xenophontem in Anabas. II, 1 §. 7. Verum alia Graecorum, alia Aegyptiorum, de quibus nihil istius modi relatum invenit, ratio. — Ad verba seqq. provocavit Spencer. l. I. IV, 1 p. 1092, quo nimirum monstraret, eodem modo, quo Aegyptii ad Isidis festum, Israelitas ad dei sui festa confluisse eundemque fere cultum huic exhibuisse.

ταύτην ἔρχομαι ἐρέων] Reliqui ταύτην, cuius loco Schwgh. et Gaisf. dederant ταύτη, cum in uno libro inventum esset ταύτη. Vulgatum bene tuetur Struve Spec. Quaest. Herod. p. 28 not.; unde haec apponam: „negligenter suo more Herodotus locutus est, ταύτην, quod grammatica cum τὴν (i. e. ἣν) μερί-

δείρωσι τὸν βοῦν, κατευξόμενοι, κοιλίην μὲν κει-
νήν πᾶσαν ἐξ ὧν εἶλον, σπλάγχνα δὲ αὐτοῦ λεί-
πουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελήν· σκέλεα δὲ
ἀποτάμνουσι, καὶ τὴν ὀσφὺν ἄκρην, καὶ τοὺς
3 ὄμους τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες,
τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοῦς πιμπλάσι ἄρτων καθαρῶν, 80
καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβα-
νωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων.
πλήσαντες δὲ τούτων, καταγίζουσι, ἔλαιον ἄφθορον
4 καταχέοντες. προνήστεύσαντες δὲ, θύουσι. καιομέ-

στην δαίμονα iungit, ad ὄσφην
referens. Sententia enim est:
„τὴν δὲ μεγίστην ὄσφην τῇ με-
γίστῃ δαίμονι ἀνάγουσι, ταύ-
την ἔρχομαι ἐρέων.“ — Ad
locutionem ἔρχομαι ἐρέων conf.
II, 35 init. Isidem autem intel-
ligendam esse, vel e proximo
cap. liquet.

ἔπειδ' ἀποδείρωσι τὸν βοῦν
κατευξόμενοι κ. τ. λ.] Secutus
sum Schweighaesus, et Gaisford,
qui e pluribus libris ita edide-
runt. Vulgo enim hunc in mo-
dum haecce leguntur: ἐπὶν προ-
νήστεύσωσι τῇ Ἰσι καὶ ἐπὶν
κατεύξωνται, θύουσι τὸν βοῦν·
καὶ ἀποδείραντες, κοιλίην μὲν
ἐκείνην πᾶσαν ἐξ ὧν εἶλον;
ubi nemo non videt ea ex parte
proferrī, quae infra quoque re-
feruntur, quaeque bis ita a scri-
ptore relata fuisse, vix verisi-
mile videtur. Matthiae vulgatam
retinuit, nisi quod uncis inclu-
sit alterum ἐπὶν ante κατεύξων-
ται et pro ἐκείνην scripsit κει-
νήν. Et hoc quidem Schweig-

haeuserus quoque reposuerat,
cum κεινήν idem valeat atque
κεινήν, hoc fere sensu: totum
abdomen ecenterant (i. e. inte-
stina omnia ex alvo eximunt),
viscera vero in corpore relin-
quunt. Nam κεινήν κοιλίαν idem
esse monet atque κενεῶνα al-
vum, abdomen, in quo sunt in-
testina. Schneiderus in Lex. s. v.
κοιλίαν πᾶσαν interpretatur:
den Magen sammt den Därmen
des Opferstiers. — Ad verba
ἐξ ὧν εἶλον conf. II, 39: ἀπ'
ὧν ἔδοντο.

καὶ τὴν ὀσφὺν ἄκρην] ὀσφύς
coxa est (Hüfte), quam humeris
(ὤμοις) hic opponi contendit
Schneiderus. — In seqq. cum
recentt. editt. probatorum libro-
rum auctoritate rescripsi ἀστα-
φίδος pro ἀσταφίδων, quod
Wesselingio debetur. Est autem
ἀσταφίς, sive σταφίς, ut po-
steriori aetate loquebantur, uva
passa. Tu vid. quae ad Ctesiae
fragm. pag. 325 citavimus.

νων δὲ τῶν ἱρῶν τύπονται πάντες· ἐπεὶ δὲ ἀποτύψονται, δαῖτα προτίθενται τὰ ἐλίποντο τῶν 85 ἱρῶν.

ἐπεὶ δὲ ἀποτύψονται] i. e. ἐπεὶ δὲ παύσονται τύπτεσθαι, ut exponit Hesychius, *ubi plangere desierunt*. Ubi nemo non praepositionis vim intelliget in verbis sibi oppositis *τύπτεσθαι* et *ἀποτύπτεσθαι*, ut II, 73 *πειρᾶσθαι* et *ἀποπειρᾶσθαι*, alia, quae laudat Valcken. — Herodoti locum imitatus est Lucian. de dea Syr. 6 p. 89 t. IX ed. Bip. De ipso argumento laudant Athenagor. legat. pro Christ. §. 12 pag. 52 (§. 14 p. 290, D), ubi hunc morem deridet. Ac memorat Noster hoc loco ea, quae in Busiritico Isidis maximo sacro solemnia obire solent Aegyptii, II, 61, uberius tractata a Creuzero in Commentt. Herodd. I p. 115, unde potiora hic adscribere placet. „Qui truncatum hoc pacto exenteratumque et myrrhâ aromaticisque refertum bovem in lugubri festo Osiridis Isidi immolari cogitet, is me quidem sentiente, non poterit ipsum Osiridem mutilatum et deinde aromaticis conditum non cogitare. Nam quae reliqua adduntur in bovis sacrificio, ea partim ad combustionem pertinent, ut oleum, partim ad frumenta inventa vitesque cultas, ut panes mundiores, uvae passae.“ Sequitur Diodori locus I, 21, de bestiis Aegypti sacris, adduntur alia illis similia a priscis Atticis hominibus in Diipoliis factitari

solita, ubi bovis solemniter caesi carnes communibus epulis comedeabant bovisque exuviis simulacrum ligneum circumdatum aratro iungebant; pertinent denique huc vel Mithriaca, ubi bovem Abudad Mithras Persarum occidit, atque ex mactati animalis corpore excluduntur germinum varia genera, caudaque in aristas excrescit. Peracto primo sacrificio exoriuntur reges agriculturae inventores. Athenis Atticis communiter bovillâ vescuntur sacrificuli, et post solemne sacrificium a bovis simulacro simulatae arationis initium fit. Busiride Aegyptiorum coetus sacer bovem igne conficit, posteaquam caesi corpus implevit panibus et uvis atque agriculturae auctorem Osiridem lugubriter deplorat. Quae omnia qui in uuum colligat, et simpliciter intueatur, is nullo negotio dispiciat, quo haec pertineant, *nimirum ad arationis causas declarandas*, unde *vitae cultioris initia ducuntur*. Inde nil mirum, in anaglyphis et picturis sepulcralibus urbis Hithyiae Aegypti ita exhiberi Osiridem, ut aratoria instrumenta gerat in manibus: flagellum, rutrum s. ligonem, vomerem peramque, seminis plenam, sementi faciendae. Vid. Descript. de l' Eg. antiqq. vol. II pag. 27 s. 355 et vol. I tab. 68.“ Conf. II, 61 ibique nott.

41

Boves Isidi consecratae, venerationisque maximae omnium pecudum: aversabiles Aegyptiis Graeci: mortuae boves merguntur: pecudes aliae quomodo sepeliuntur: urbs Atarbeckis.

Τοὺς μὲν νυν καθαροὺς βοῦς τοὺς ἔρσειας 123
καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς
δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεισσι θύειν, ἀλλὰ ἰραὶ εἶσι τῆς
Ἰσίοσ. τὸ γὰρ τῆς Ἰσίοσ ἀγάλμα ἐὼν γυναικίτιον,

Cap. XLI.

τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεισσι
θύειν κ. τ. λ.] Eiusdem inter-
dicti meminit Porphyrius de ab-
stin. ab esu an. II, qui haud
aliter atque Hieronymus advers.
Iovin. II, 7 hoc ad animalis uti-
litatem refert adeoque raritatem.
Valuisse autem hoc institutum
usque ad Constantii imperatoris
tempora, ex Athanas. hist. Ar-
rian. ad Monach. cp. 56 p. 378
colligi potest. Atque Isidi sacras
perhiberi vaccas, nemo mirabi-
tur, qui ipsam Aegyptiorum sa-
crorum ac religionis rationem
perspexerit. Ut enim Osiridem
Solem illi perhibebant, ita Isidem
Lunam, teste Plutarcho de Isid.
et Osirid. p. 372 s. 525 Wytt.;
quae quando congressa fuerint
numina (s. quando sol in domo
tauri locatus cum luna fuerit con-
gressus) generandi vis in terram
redundat. Generationis vero uni-
versae symbolum est bos ac vac-
ca, ut nihil sit absouum illis nu-
minibus hoc animal fuisse con-
secratum. Sive *Osiridem* intelli-
gere malis *Nilum*, iam *Isis* erit
terra Aegyptiaca, a Nilo exun-
dante vegetata et quasi foecun-
data. Manet vacca Isidis signum
procreatricisque naturae symbol-
lum; *βοῦν γὰρ Ἰσίδος εἰκόνα
καὶ γῆν νομίζουσιν*, ut Plutar-
chus scribit l. I. „Igitur nil mi-

rum (sunt verba Creuzeri in
Comm. Her. p. 123 coll. 121.
125) universae quasi procrea-
tricis naturae bovem ac vaccam
symbola fuisse veteribus; et
quando in sementivis festis agri-
culturae vicissitudines a siderum
meatu suspensas significabant
per *bovem* vel aratro iunctum vel
vaccae admotum: hoc ipso sym-
bolo varias in partes converso
etiam vitae humanae orbem et
immortalitatis animorum spem
significatam voluisse. Non phi-
losopham dicimus hic doctrinam
sed spem universam vitae revi-
viscentis et ubertatis nunquam
extinguendae. Eadem ubertatis
spes ostensa a Sibyllinis oracu-
lis populo Romano in Dionysi
Halic. XIV, 20 p. 60 (Excerptt.
a Mai.). Qua in re nihil aliud Ro-
mani fecere quam Aegyptii apud
Herodotum II, 40. Illi *placentas*
in terram immiserunt; hi *panes*
mundos in *bovem*, qui ipsis pro
terrâ erat.“ — Equidem his
illud unum addam: Iudaeos in
his differre ab Aegyptiis, cum
iuvencam rufam mactare iube-
antur Numer. XIX, 2, quod con-
sulto sic institutum videtur Spen-
cero II, 26, 2, de ritt. Hebr.
pag. 485, quo Aegyptiis plane
essent contrarii. Plura dabit idem
Creuzerus Symbol. I pag. 355
not. 113.

τὸ γὰρ τῆς Ἰσίοσ ἀγάλμα —

βούκερών ἔστι, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰοῦν γρά-90
 φουσί· καὶ τὰς βούς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες
 ὁμοίως σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα μακροῶ.
 3 τῶν εἴνεκα οὐτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνή, ἀν-
 δρα Ἕλληνα φιλήσειε ἂν τῷ στόματι, οὐδὲ μαχαί-
 ρη ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι, οὐδὲ
 λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοῦς διατετημημένου⁹⁵
 4 Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. Θάπτουσι δὲ τοὺς ἀπο-
 θνήσκοντας βούς, τρόπον τόνδε. τὰς μὲν θηλέας
 ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιᾶσι· τοὺς δὲ ἔρσενας κατορύσ-
 σουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προαστείοισι, τὸ κέρας τὸ

βούκερών ἔστι] Haec quo spectent, satis ex iis patebit, quae modo disputavimus. Atque monet Plutarchus l. l. in Isidis buculae cornibus ornatae imaginibus veteres exprimere voluisse orbis lunae falcatos. Ad oculorum quoque sensum haec traducta esse, cum Isidem et Osiridem, pro primigeniis bubus habitos, buccae ac vaccae vel capitibus vel exuviis impositis, exhiberent, satis constat. Hinc frequens in Aegyptiorum anaglyphis Isis conspicitur buculae cornibus ornata. Tu vid. Creuzer. Symbol. I p. 494 seq. et Coimmentt. Herodott. pag. 114.

κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι] De forma Ἰοῦν cf. I, 1 γράφειν vel pingere est, vel omnino imagine exprimere atque in tabula s. lapide repraesentare. Ad argumentum conf. Creuzer. Symbol. I p. 631 not. 333. II p. 717. Nam Isidis atque Ius eadem fere symbola, idem fere ornatus, cum, tesserarias ra-

tiones si spectes, utraque dea sibi conveniat, quippe quia lunam indicari vulgo docerent. — Ad verba τοῖς προβάτοις conf. nott. ad I, 133. 207.

οὔτε γυνή — φιλήσειε ἂν τῷ στόματι, οὐδὲ — χρήσεται — οὐδὲ — γεύσεται] De discrimine, quod h. l. inter optativum et futurum obtinet, conf. Matth. Gr. Gr. p. 977, qui verba φιλήσειε ἂν recte sic vertit: „wird schwerlich küssen.“ Ad ipsam rem conf. Genes. XLIII, 32, ubi legimus Aegyptiis haud licuisse cum Hebraeis comedere, cum tale convivium profanum putaretur. Quod si de Hebraeis valuit, haud minus de aliis gentibus valuisse consentaneum est.

ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιᾶσι] τὸν ποταμὸν intelligit Nilum, in quem vaccas conici credible est eam ob causam, quod Nilo generandi vim contineri putabant. Vid. nott. ad init. capit. is.

τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ τὸ ἀμφοτέρω ἀπερέχοντα] Haec

ἕτερον ἢ καὶ ἀμφοτέρω ὑπερέχοντα, σημητοῦ εἴνε-
 δκεν. ἐπεὶ δὲ σαπῆ, καὶ προσίη ὁ τεταγμένος χρό-
 νος, ἀπικνέεται ἐς ἐκάστην πόλιν βάρις ἐκ τῆς
 6 Προσωπίτιδος καλυμένης νήσου. ἣ δ' ἔστι μὲν ἐν
 τῷ Δέλτα, περίμετρον δὲ αὐτῆς εἰσὶ σχοῖνοι ἑννέα.
 7 ἐν ταύτῃ ὦν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ 5
 ἄλλαι πόλεις συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἰ βάρις παραγι-
 νονται ἀναιρηθόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν, οὖνομα

verba ita explicanda censet Mat-
 thiae Gr. Gr. pag. 788, ut cog-
 itando suppleatur ἔχοντας (scil.
 ἔρσενας βοῦς). Antigonus Car-
 rystius Hist. mirabb. 23, ean-
 dem rem prodens, ita loquitur:
 ὅσ τε αὐτὰ τὰ κέρατα τῆς γῆς
 ὑπερέχειν. — Ad vocem βάρις
 conf. nott. ad II, 96.

ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλυ-
 μένης νήσου] Inclusa est insu-
 la Sebennytico et Canopico Nili
 brachio eumque fere ambitum,
 quem olim habuit, etiamnum ha-
 bere dicitur. *Prosopitidis* nomi
 fit mentio II, 165 et apud Stra-
 bon. XVII p. 1154, C. Ac vel
 postea insignis insula, eo quod
 Athenienses Aegyptiis rebellibus
 auxilio missi hic a Persis obsi-
 debantur. Vid. Thucyd. I, 104.
 109. Aegyptium insulae nomen
 esse *Pschati*, copiosa disputa-
 tione contendit Champoll. l'Ég.
 sous I. phar. II p. 162 seqq. —
 In seqq. cum Schweigh. rescri-
 psi περίμετρον pro περίμετρος.
 Conf. II, 149.

οὖνομα τῇ πόλει Ἀφροδίτη-
 χης] „Quam pro *Aphroditopoli*
 habet Jablonskius in Vocc. Ae-

gyptt. p. 43 (ubi nostro loco le-
 gendum censet Ἀφροδίτην, cum
 vox composita sit ex Ἀφρ. s.
 Ἀφρ, Ἀθρ, quod est Ae-
 gyptiacum Veneris nomen, te-
 stante quoque Orion. apud Ety-
 molog. m. p. 26 Sylb. p. 24
 Lips., quodque proprie denotat
noctem, et ex *baki*, quod urbem
 significat. Vid. ibid. p. 20. 21).
 Quam sententiam quod in du-
 bium vocat Champoll. l'Égypt.
 s. I. phar. II p. 173, hoc nil ad
 me pertinet, siquidem Herodo-
 tus h. l. diserte testatur: Vene-
 ris templum sacrum esse in urbe
 Atarbechi et numi etiam arguunt
 eius urbis religiones pertinere
 ad Venerem. Illud ego vicissim
 in dubium vocaverim ipsius
 Champollionis, quod illam mi-
 ram boum funerationem ab He-
 rodoto memoratam, corruptis
 demum religionibus Aegyptiis
 invaluisse arbitratur. “Creuzer.
 in Comm. Herod. p. 118. Tu vid.
 potissimum de hac urbe, cuius
 rudera prope locum *Chybin-el-*
koum inveniri dicuntur, Ritter.
 Erdkund. I. pag. 819 et conf.
 I. de Hammer in Annal. Vien-
 nens. 1829 vol. XLV p. 26.

τῆ πόλι Ἀτάβρηχης· ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱερὸν
 ῥάγιον ἴδρυνται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται
 πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλεις· ἀνορεύσαντες δὲ τὰ 10
 ὄστέα, ἀπάγουσι καὶ θάπτουσι ἐς ἓνα χῶρον πάν-
 9τες. κατὰ ταῦτά δὲ τοῖσι βουσί καὶ τᾶλλα κτήνεα
 θάπτουσι ἀποθνήσκοντα· καὶ γὰρ περὶ ταῦτα οὐ-
 42 τα σφι νενομοθέτηται· κτείνουσι γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦ-

Isis et Osiris, qui
 et Bacchus, Dii

Ἀφροδίτης ἱερὸν ῥάγιον ἴδρυν-
 ται] Vidimus modo Venerem
 Aegyptiis vocatam fuisse Athor
 i. e. noctem, quae omnium, quae
 in rerum natura sunt, parens est
 ac genitrix. Namque nox omni-
 um rerum semina et initia in se
 continere putatur, ut inde omnia
 proveniant atque originem cap-
 iant. Quare et bos illi conse-
 cratus et ille mensis, quo Osiris
 periisse dicitur, Nilus recedit et
 terra nudatur, nox longior fit,
 tenebrae crescunt lucisque supe-
 ratur ac tabescit vis, ut scribit
 Plutarch. de Iside et Osiride
 pag. 366 s. 501 Wytt. „Erat
 ea dea Atarbeci coli solita ead-
 em, quae in Dodonaeorum reli-
 gionibus Veneris Diones no-
 mine celebrabatur. Arguit col-
 umbae symbolum ab ea gestari
 solitae, arguunt alia, quae ex-
 ponere longum est. Ad eius deae
 sacram insulam ex universa Ae-
 gypto boum masculorum deve-
 hebantur ossa: hominum Aegy-
 ptiorum cadavera devehebantur
 Memphim h. e. in portum bono-
 rum, sive Abydum, vicinam in-
 sulae Beatorum, aut Busiridem
 medio in Delta, alioque ubi Ni-
 lum traicientibus coemeteria pa-

tebant. Igitur armenta allicit et
 retinet dea Athor, in eo etiam
 similis Veneri Libitinae Roma-
 norum, quae funebrium rerum
 omnium praeses ex Dodonaeo-
 rum sacriis in Latium perve-
 nit. Eam autem Libitinam fugi-
 unt quoad possunt omnes, et
 dira non minus habetur quam
 Proserpina, quae quidquid ad
 eam pervenerit, retinet.“ Creuz.
 in Comm. Her. pag. 118. 119.
 Adde eiusd. Symbol. IV p. 232
 seqq. I p. 521.

ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλεις] De
 formā πόλις, quam optimi hic
 tuentur libri, conf. Matth. p. 180.
 — In seqq. pro πάντες Gesner.
 in Chrestom. Graec. p. 22 ma-
 luit πάντα, probante Larchero.

Cap. XLII.

ὄσοι μὲν δὴ Λιὸς Θηβαιέος
 ἴδρυνται ἱερὸν] Mavult Valcke-
 nar. scribi: ὄσοις μὲν δὴ Λ.
 Θ. ἴδρυνται ἱερὸν. Sed bene mo-
 nuit Schweigh. vulgatam haud
 sollicitandam esse, cum ἴδρυν-
 ται idem fere sit atque ἴδρυνμέ-
 νον ἔχουσι s. ἴδρύνκασι ἑαυτοῖς,
 a. t. quod infra II, 44 exstat,
 ἴδρυσάμενοι ἔκτεθηται. Et ea-
 dem res continuo declaratur ver-

omnium communes: Thebani quare ab ovibus immolandis abstineant, et quare Jupiter arietina facie apud Ammonios.

νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσὶ, οὔτοι μὲν νυν πάντες οἶων 15
 2 ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ τοὺς
 αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν
 Ἰσιός τε καὶ Ὀσίριος, τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι λέ-
 3 γουσι· τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι
 δὲ τοῦ Μένδητος ἔκτηνται ἰρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Μεν-
 δησίου εἰσὶ, οὔτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι, οἷς θύου- 20
 4 σι. Θηβαῖοι μὲν νυν, καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἶων
 ἀπέχονται, διὰ τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι
 τεθῆναι· „Ἡρακλέα θελήσαι πάντως ιδέσθαι τὸν

bis: ἔκτηνται ἰρὸν; ut mea quidem sententia omnis absit mutandi causa. Nam intelliguntur, quicumque Iovem Ammonium colunt et ad eius templum Thebanum pertinent. Nec magis in seqq. opus lectione ὅσοι δὲ δὴ, ut idem Valcken. maluit, cum repetitis particulis μὲν et δὲ (ὅσοι μὲν δὴ — οὔτοι μὲν νυν et ὅσοι δὲ — οὔτοι δὲ) satis magnam vim acquisierit oratio. Vid. Buttmann. in Excurs. ad Demosth. Orat. Mid. p. 154. — Ad vocem Θηβαίεος conf. I, 182. — Caeterum hoc ex loco coniecturam de nomorum Aegyptiorum origine ducit Heeren. Ideen etc. II, 2 pag. 113 coll. 155. Nomos enim suspicatur singulos singula ad templa sacerdotumque colonias pertinuisse, quarum singulae singulos constituerint nomos, sua quemque religione sacrisque distinctum ab aliis nomis; ita ut quot nomi, totidem sacerdotum civitates s. coloniae primitus exstiterint. Quare Sesostrin nomorum divisionem instituisse dici,

quia primus totius Aegypti imperium nactus sit. Tu vid. de nomis nott. ad II, 109. 164.

Ὀσίριος, τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι] Conf. Herod. II, 144 seq., alios locos ut taceam. Ac vera quidem historiae patrem tradidisse, nec lapsum esse, ut iis placet, qui Herodoto plus se sapere opinentur, nemo infitias iverit, qui quae de Osiride Aegyptii enarrent, quae illi instituta sint sacra, reputaverit et cum iis composuerit, quae de Graecorum Dionyso tradita accepimus. Ut enim Aegyptios talia a Graecis accepisse credam, nunquam contra antiquitatis testimonium a me impetrare possum. De singulis vid. Creuzer. Symbol. III p. 128 seqq.

ὅσοι δὲ τοῦ Μένδητος] Mendesiū nomi infra II, 166 fit mentio; de sacris Mendesium conf. II, 46. Mendes urbs in inferiori Aegypto s. Delta erat sita, ubi nunc Ashmun-Tanah s. Oshmun-Tinnag.

Ἡρακλέα θελήσαι πάντως ιδέσθαι z. τ. λ.] Sufficiat mo-

„Δία, καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.
 5, τέλος δὲ, ἐπεὶ τε λιπαρέειν τὸν Ἰηρακλέα, τὸν Δία 25
 „μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα, προέχεσθαι τε
 „τὴν κεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα
 6, τὸ νάκος, οὕτω οἷ ἑωυτὸν ἐπιδέξει.“ Ἀπὸ τού-
 του κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῶγαλμα ποιεῦσι Αἰ-

nuisse, quae h. l. proditur fabula, eam ad rationes physicas siderumque meatum videri spectare, siquidem talia istiusmodi fabulis a veteribus declarata fuisse satis est notum. Cogitabant enim Herculem solem vernalem, qui quotannis vere ineunte cursum suum coelestem instituere soleat, quo e terra omnia semina in altum educantur et ad maturitatem perveniant. Cf. Creuz. Dionys. pag. 146 seq. Quod ipsum in illud anni tempus incidit, ubi sol versatur in arietis signo coelesti, quod primum omnino fertur in Aegyptiorum Zodiaco, quodque hinc etiam summo Iovis numine tesseraria ratione indicatur. Inde explicandum Iovis (*Amun*, qui ideo appellatur) caput arietinum una cum cornibus; inde etiam repetendus interior fabulae, quam Herodotus profert, sensus; in qua quae Herculis s. Hori, quae Iovis sint partes, intelligimus. Quare a vero minime abhorret, quod Creuz. (*Symbol.* II p. 205 coll. I p. 278 seq.) hic tessera-rie indicari putat in euntis veris festum. Quin anaglypha Aegyptiaca ille laudat, in quibus tale quid exhiberi videmus.

τὸν Δία μηχανήσασθαι, κρι-

ὄν — προέχεσθαι τε κ. τ. λ.] Particulae defectum in his notat Matth. Gr. Gr. p. 1293. Equidem infinitivos sequentes ab ipso verbo *μηχανήσασθαι* pendere dixerim. — Pro *προέχεσθαι* Wesseling. maluit *προσχεσθαι*; sed refragantur libri scripti. — *νάκος* de arietis vellere accipiendum, ex Bochart. monuit Wesselingius. „Dicitur autem *νάκη* et *νάκος*, teste Eustath. ad Odyss. XV, 535 pag. 560 Basil.“ Cr. Apollon. Lex. Homer. p. 468 ed. Toll. *νάκην* exponit *τὴν τοῦ αἰγὸς δοράν*.

ἀπὸ τούτου κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῶγαλμα κ. τ. λ.] Hoc satis explicatur iis, quae paulo ante monuimus. Nam respicitur sol in arietis signo coelesti versans. Inde tot Aegyptiorum anaglypha Iovem arietina facie insignem repraesentant; inde vel Graecis notus Iuppiter arietis capite atque cornibus. Vid. Hirt. Ueber Gegenstände der ägypt. Kunst etc. pag. 125 seq. „Iovem Ammonem quod attinet, de eius templo, quod Thebis est, vid. Strabonem XVII pag. 815 s. 597 Tzsch. Quocum componenda est Descript. de l'Egypt. Antiqq. vol. II p. 255 seqq. Nimirum Iovis Ammonis templum

γύπτιοι· ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ξόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιοπίων ἄποικοι, καὶ φωνήν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοξέειν δ' ἔμοι, καὶ 124 τὸ οὐνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδὲ σφι τὴν ἔπωνυ-31 μίην ἐποίησαντο· Ἀμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι

hodieque superest in Thebarum reliquiis, meridiem versus prope Karnak. In eius fani aditu utrinque locati erant arietes plurimi ex grandi lapide, quorum hodieque haud ita pauci reliqui sunt. Recumbunt sphingum in morem, gerentes ante pectora dei anaglyphum, in manibus tesseras sacras. Ibidem ante magnum palatium superest sphingum genus grande, ita compositarum, ut leonino corpori impositum sit caput arietis. Vid. *ibid.* p. 207. 254. In quibus symbolis iidem viri docti eam sententiam inesse volunt, ut solis domicilium in signo arietis significetur. Nec minus magnum templum Latopoli (Esne) residuum Iovis Ammonis fuisse suspicantur. Ac frequentantur in eo eius dei imagines, nec minus imagines sphingis virgineo capite insignitae. Vid. *ibid.* vol. I cp. 10 p. 7. — *Creuzer. Comm. Herod.* p. 161 not.

Ἀμμώνιοι, ξόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιοπίων ἄποικοι κ. τ. λ.] Anaglyphis haec probari censet Hirt. l. I. pag. 126. Quippe apud Ammonios quoque navem sacram reperiri, quae non nisi e Thebis illuc afferri potuerit. Ex Herodoti autem loco hoc colligit Heeren. (*Ideen etc.* II, 2 pag. 93) unam primitus videri

fuisse Aethiopicam atque Aegyptiacam linguam, aut certe cognatam, ex uno eodemque fonte deductam. Documento sunt templa, notae hieroglyphicae, anaglypha in Aethiopiae regionibus, quae nuper Aegyptiis simillima inventa sunt. Conf. *nott.* ad II, 29. Ac testatur recentissimus peregrinator de Minutoli (*Reise zum Tempel etc.* p. 94 et *Nachträge zur Reise etc.* pag. 106) etiamnum Ammoniorum linguam mixtam videri ex Aethiopica et Aegyptiaca, Ammoniosque ipsos repraesentare physiognomiam, quam dicunt, vere Aethiopicam Aegyptiisque esse magis rubros. Nec omisit Herodoti testimonium Henrichsen. (*de Phoenicis fabul. part.* II pag. 7 seq. Havn. 1827), quo monstraret, ab eodem sacerdotum ordine, cui Aethiopia instituta cultumque debeat, Aegyptum quoque deos suos ac sacra accepisse ac primo quidem Thebas, ubi illi sacerdotes considerint, per universam Aegyptum mox delati.

καὶ φωνήν — νομίζοντες] i. e. *in usu habent, utuntur.* Conf. I, 131. 142. Dativum φωνῆ addidit Noster IV, 117 coll. II, 50. — Ad ἔπωνυμὴν conf. I, 14. II, 4.

Ἀμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι κα-

8 τὸν Δία. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θεβαῖοι, ἀλλ' εἰσὶ σφι ἱροὶ διὰ τοῦτο. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὄρτῃ τοῦ Διὸς, κριὸν ἓνα κατακόψαντες³⁵ καὶ ἀποδείραντες, κατὰ τὸντὸ ἐνδύουσι τᾶγαλμα τοῦ Διὸς, καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέος προσ-
9 ἄγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπνται οἱ περὶ τὸν ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν.

40

λέουσι τὸν Δία] Vulgo Ἀμοῦν, quod cum Gaisf. mutavimus in Ἀμοῦν, auctoritate libri Schellershemiani ipsiusque Eustathii ad Dion. Perieg. vs. 211. — „Nec aliter cod. Paris. Iamblichii de Myster. VIII, 3 ibiq. Gal. p. 302. Atque hanc scripturam veram pronuntiat Iablonski II, 2 p. 166 seq. et in Vocc. Aegypt. p. 30 seq. Eandem servavit Plutarch. de Isid. p. 354. 453, duas huius vocis explicationes proferens, alteram Manethonis, Hecataei Abderitae alteram. Alia tentarunt recentiores; vid. Iablonski l. l. ibiq. Te Water. Quas lites dimittit nuper Champollion in libro: l'Egypte s. les phar. I, 217 seq., qui se in lexico coptico biblioth. reg. Paris. reperisse testatur, eam significare: *gloria, celsitudo, sublimis*, eamque appellationem recte cadere in principem deorum Aegypti omnium. Atque Iablonski in Panth. II, 2 §. 5. 7. Amun accipiens tanquam *lucidum*, hunc Ammonem Thebarum dicit esse introitum solis in signum arietis, i. e. primordia veris. Obloquitur Iomardus in Descript. de l'Eg. I, 3

p. 16 seq. negans in ariete antiquitus veris initia s. aequinoctium venum fuisse: in tauro potius fuisse. Continetur haec res cum universâ ratione Francogallorum, qui nuper de Zodiacis per templa Aegyptiorum vetusta obviis disputarunt; quam ego diiudicare nec volo, nec, si velim, possim.“ Creuzer. l. l. p. 159. 160.

τύπνται — τὸν κριὸν] i. e. verberant se arietem lugentes s. plangunt arietem. De τύπτεσθαι hoc significato diximus ad II, 61. — „Ac vide quomodo arietem caedant Thebani et eundem tamen plangunt. Nimirum caedunt haud dubie ad significandum transitum solis, plangunt propter Osiridem, utpote cuius quaedam imago aut particula in eo hirco obierit.“ Cr. l. l. p. 160, qui idem postea haec adscripsit: „Adhibet haec Inghirami in Monumenti Etruschi ad tab. 45 de' vasi fittili pag. 444 seq.“

ἐν ἱρῇ θήκῃ] θήκην hic vulgo reddunt *loculum*. Melius Schweigh. *sepulcrum*, cum θήκῃ Herodoto sit *conditorium* s. *camera*, plurium arcarum capax et arcis recipiendis destinata, mo-

43

Hercules Deorum XII unus: Graecos illius nomen ab Aegyptiis accepisse.

Ἡρακλέος δὲ περὶ τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα,
 2 ὅτι εἶη τῶν δωδέκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ περὶ
 Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνας οἶδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου
 3 ἐδυνάσθη ἀκούσαι. καὶ μὴν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλή-

nente Creuzer. in Comm. Herr. p. 67. Spectant vero haec ad animalium post mortem consecrationem, de qua vid. nott. ad II, 65.

Cap. XLIII.

ὅτι εἶη τῶν δωδέκα θεῶν] Olim ὡς, cuius loco e melioribus libris nunc receptum ὅτι. Classicus Herodoti locus de tribus deorum Aegyptiorum ordinibus exstat II, 145 coll. II, 46. Et alii quoque scriptores deorum ordines commemorant, singulosque deos, qui ad quemque ordinem pertineant, recensent. Nam primus ordo octo est deorum, alter duodecim fuisse perhibetur, e priori scilicet ortus, cum tertius e secundo pariter originem ducat. Quod ad secundum, cui Hercules adscribitur, ordinem pertinet, hoc, Iablonksio interprete, sic accipiendum erit, ut ad priorem octo deorum ordinem quatuor adiecti fuerint, unde haec summa exstiterit. Sol enim quadrifariam respicitur in utroque et aequinoctio et solstitio, unde quatuor existunt dii Ammun (et quodammodo Hercules-Sem), Horus, Serapis, Harpocrates. Nam hoc nemo fere nescit, orientalium religionum paululum gnarus, varias unius eiusdemque numinis vires in singulas formas totidemque personas

dividi, ita ut ex quadruplici solis conditione ac statu quatuor quoque solis dii quasi emanent, in unum eundemque Solem denovo revolvendi. Aliter Görres., de quo tu vid. Creuzer. Symbol. I p. 292 seqq. Hoc autem loco teneamus, distingui inter Herculeum deum, qualem Aegyptii habuerint et inter Herculeum Graecorum, heroem potius quam deum, ut qui propter multa in terris egregie perpetrata in coelum post fuerit receptus. Hunc Aegyptios ignorare asserit pater historiae, ut qui omnino apotheosin quam vocant ignorasse videantur. Quare in eam potius inclinatur sententiam, ut Graecos ab Aegyptiis Herculeum accepisse malit, additis caussis, cur ita sibi placeat. Quorum summa eo redit, ut Graeci vetus Orientalium numen utique acceperint, sed humana forma et indole istud sibi mente informaverint in eoque omne virtutis humanae exemplar repraesentari voluerint, dei naturam quasi ad humanam eamque optimam conformantes. Plura tu vid. apud Creuzer. Symbol. II p. 204, copiosius de his exponentem.

οὐδαμῇ Αἰγύπτου] Cr. confert Valcken. not. ad Euripid. Hippolyt. 1012 pag. 272, ubi plura his similia collegit vir doctissimus.

νων ἔλαβον τὸ οὖνομα τοῦ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, 45
 ἀλλὰ Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλή-
 νων οὗτοι οἱ θεμένοι τῷ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ τοῦ-
 νομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμηρία ἐστὶ
 τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἐν δὲ καὶ τόδε, ὅτι τε τοῦ Ἡρα-
 κλέος τούτου οἱ γονεῖς ἀμφοτέροι ἦσαν, Ἀμφι-
 τρύων καὶ Ἀλκμήνη, γεγονότες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' 50
 Αἰγύπτου, καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος
 οὔτε Διοσκούρων τὰ οὐνόματά φασι εἰδέναι, οὐδέ
 σφι θεοὶ οὗτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχα-
 4ται. καὶ μὴν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὖνομά
 τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἤκιστα ἀλλὰ μάλιστα
 ἔμελλον μνήμην ἔξειν, εἶπερ καὶ τότε ναυτιλίῃσι 55

ἐν δὲ καὶ τόδε] Vulgo ἐν δὲ
 δὴ καὶ τόδε; ubi δὴ, quod a
 libris abest scriptis, recentiores
 eiecerunt. Utrumque caeterum
 Nostro in usu; conf. I, 185. 192.
 III, 15. 38. II, 78. 176. Plura
 Schweigh. Paulo ante cum iis-
 dem edidimus τὸ οὖνομα pro
 τοῦνομα. — Ad ἀνέκαθεν, quod
 de tempore adhibetur, cf.
 I, 170.

ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου
 οἱ γονεῖς κ. τ. λ.] Commode
 Larcher. laudat Plutarch. de So-
 crat. Gen. p. 577, ubi memo-
 ratur antiquissimum Haliarti in
 Boeotia sepulcrum Alcmenae,
 literis inscriptum formae pecu-
 liaris sed barbarae fere Aegy-
 ptiusque similis; ita ut Agesi-
 laus, qui sepulcrum aperuit, in
 Aegyptum mitteret inscriptionis
 exemplar, quod sacerdotes le-
 gerent. Ac re vera unum quen-
 dam ex Aegyptiis sacerdotibus
 legere potuisse tradunt. — Ad

Herodoti locum intelligendum
 hoc omnino tu paucis tene: Am-
 phitryonis aeque atque Alcme-
 nae genus repeti a Perseo, qui
 ipse refertur ad Belum, Aegy-
 pti regem. Itaque Hercules pa-
 terna et materna stirpe Aegy-
 ptius fertur ex Graecorum fabu-
 lis. — Reliqui in textu Διο-
 σκούρων, licet unus liber Διο-
 σκούρων, Attico dicendi more.
 Sed vulgatum recte tuetur Schae-
 fer. ad Greg. Cor. p. 300 add.
 Lobeck. ad Phrynich. p. 235.

τούτων οὐκ ἤκιστα ἀλλὰ
 μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἔξειν]
 Laudat locum Matth. Gr. Gr.
 §. 498 p. 944, ob usum verbi
 μέλλειν, quo hic id indicatur,
 quod ex procedenti hypothasi
 necessario consecuturum erat.
 Quare ἔμελλον ἔξειν idem fere
 quod ἔσχον ἄν, monente Schae-
 fero in Melett. criticc. p. 131,
 quem locum adscriptis Cr. Est
 vero haec loci sententia: Si qui-

ἐχρῶντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι· ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρέει, ὥστε τούτων ἂν καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξεπιστάτω 5 Αἰγύπτιοι ἢ τοῦ Ἡρακλέος. Ἀλλὰ τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, 50 ἕτερά ἐστι ἑπτακισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἀμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεὶ τε ἐκ τῶν ὀκτώ θεῶν οἱ δωδέκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. Καὶ θέλων δὲ τούτων περὶ σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἶόν τε ἦν, ἔπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐτόθι εἶναι ἱερὸν Ἡρακλέος ἄγιον· καὶ 65

44

In urbe Tyro Herculis templum antiquissimum, et aliud eiusdem cognomine Thasit: Thasum, ibique

dem revera nomen dei cuiusdam a Graecis accepissent (Aegyptii), certe horum memoriam quam maxime conservassent. — De formula οὐκ ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα idem consul. Matth. §. 463. Ad ἐχρῶντο mente subaudiendum οἱ Αἰγύπτιοι.

ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρέει] Locutio ἐμὴ γνώμη αἰρέει sententiam rationibus nitentem exprimit, sicuti λόγος αἰρέει, quod sanior ratio persuadet, III, 45. IV, 127 [et I, 132 fin. II, 33, ubi conf.]. Haec et plura Wesseling. ad h. l. Sed ἔλπομαι simpliciter est *puto, existimo*. — In seqq. pro vulg. τούτων cum Gaisford. edidi τούτων.

ἀλλὰ τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης] Hinc apud Ciceronem quoque de nat. deorr. III, 16: „alter (Hercules) traditur Nilo ortus, Aegyptius.“ Quinam Aegyptiorum sit Hercules, diximus ad II, 42. Unde quoque apparet, in verbis

seqq. ἐγένοντο bene a Gronovio et Schweigh. redditum fuisse: *extiterunt* sive ut olim H. Stephanus notaverat: „ex quo e diis octo facti fuerunt duodecim.“

ἐς Ἀμασιν βασιλεύσαντα] Coepit regnare Amasis anno 570 a. Chr. n., desit ann. 526. Conf. Larcher. Chronol. d'Herod. p. 117. 629.

Cap. XLIV.

ἐξ ὧν οἶόν τε ἦν] Suspiciatur Struve l. l. pag. 45, hoc loco, ut I, 125. II, 92. 154. III, 82 scribendum esse ἐκ τῶν. Equidem libris invitis nihil mutem.

αὐτόθι εἶναι ἱερὸν Ἡρακλέος ἄγιον] Colebant Phoenices Herculem, summum deum, solarem opinor genium nec alium atque Aegyptii (conf. nott. ad II, 42) eiusque cultum per alias multas regiones propagarunt. Quod illum sua lingua appellabant *Melkarth*, id vel *urbis regem*,

ἴδον πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι
 ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἣ μὲν,
 χρυσοῦ ἀπέφθου· ἣ δὲ, σμαράγδου λίθου, λάμ-
 ποντες τὰς νύκτας μέγαθος. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν
 τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ εἰρόμην ὀκόσος χρόνος εἴη 70
 2 ἐξ οὗ σφι τὸ ἱερόν ἴδρυνται. εὗρον δὲ οὐδὲ τούτους
 τοῖσι Ἑλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γὰρ ἅμα Τύ-
 ρῳ οἰκισομένη καὶ τὸ ἱερόν τοῦ θεοῦ ἴδρυνθῆναι·

Herculis tem-
 plum, qui condi-
 derint: Hercules
 in Graecia pas-
 sim duplex, O-
 lympius et He-
 ros.

125

vel *validum regem* significare
 contendunt viri docti. Convenit
 ille cum Aegyptiorum Hercule,
 quum et ipse solis quaedam sit
 incarnatio itemque indicet vim
 solis verni, quā semina educat
 et quaecunque in rerum sunt na-
 tura, ut crescant et maturescant
 efficiat. Plura Creuzer. Symbol.
 II p. 211 seqq.

ἣ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἣ
 δὲ, σμαράγδου λίθου] χρυσοῦς
 ἀπεφθός qualis sit, vidimus ad
 I, 50. Pro σμαράγδου plures
 libri μαράγδου; qua de scri-
 ptura praeter Wass. ad Thucyd.
 IV, 31 conf. Brouckhus. ad Prop-
 ert. II, 13, 43. Ad argumen-
 tum facit Theophrasti locus opp.
 pag. 394 et Plinii Hist. Nat.
 XXXVII, 5 (al. 19), qui Tyri
 in Herculis templo stantem pi-
 lam e smaragdo esse narrant,
 nisi potius pseudosmaragdus sit.
 Quae alia ibi adduntur de sma-
 ragdorum magnitudine exempla,
 nolim huc transcribere; cum Lar-
 chero ne smaragdi quidem co-
 lumnā fuisse videatur, sed „du
 verre coloré, dont l'intérieur
 étoit éclairé par des lamps.“
 Heerenius (Ideen I, 2 p. 212)
 quaerit, an Lazuli lapis fuerit,

ex quo eodem constant columnae
 Iesuitarum in templo, quod
 Romae est. Et reapse aliud quid
 smaragdi nomine Noster intelli-
 gere potuit, quam quod hodie
 intelligunt. Quale vero hoc ipsum
 sit, quod ille intellexerit, me
 nescire fateor. Consului alios vi-
 ros doctos, qui itidem tantae
 molis smaragdum inveniri posse
 negarunt, splendescentem prae-
 terea, cum quo maior et ampli-
 or, eo minus clarior et luci-
 dior iste sit lapis. Quod in fine
 legitur μέγαθος si pro *μεγάλως*
 adverbialiter poni existimes, hoc
 utique insolentius dictum vide-
 tur; ne vero *μεγάλως* repona-
 mus in textu, obstant libri ma-
 nu scripti omnes. Quare mihi
 aliquid hoc loco excidisse vide-
 tur, quo fortasse mensura co-
 lumnā fuerit indicata, ubi vox
 μέγαθος commode adponi po-
 terat.

καὶ τὸ ἱερόν τοῦ θεοῦ ἴδρυν-
 θῆναι] Aldina ed. et codd. non-
 nulli ἴδρυνθῆναι, quemadmo-
 dum I, 172 exstat: ἴδρυνθέν-
 των; quod apud recentiores fre-
 quentissimum, non rarum anti-
 quioribus observat Lobeck. ad
 Phrynich. p. 37 not. Nec tamen

εἶναι δὲ ἕτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τριηκόσια
 3 καὶ διςχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἶρόν
 4 Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντες Θεσίου εἶναι. ἀπικό- 75
 μῆν δὲ καὶ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὐρον ἶρόν Ἡρακλέος

ideo mutaverim ἰδρῶθῆναι, quod Atticistae praeferrī iubent. Cf., ne plura, Buttman. in Gramm. mai. II p. 152. — In sq. pro ἀφ' οὗ Schaefer., probante Struve l. l. p. 32, ἀπ' οὗ. Cf. Koen. ad Gregor. Corinth. de dial. Ion. §. 18. Libri omnes: ἀφ' οὗ.

εἶναι δὲ ἕτεα — τριηκόσια καὶ διςχίλια] Fuit utique Tyrus post Sidonem et maxima et antiquissima Phoenicum urbs, teste Strabone XVI p. 1097 et Iesai. XXIII, 7; quod tamen non impedit, quo minus cum Wesselingio eam hic nimis priscam perhiberi censeamus. A sacerdotibus, antiquitatis suae iactatoribus, Nostro ut verba data fuerint, fieri utique potuisse idem ille scribit, reiecta Vignolii coniecturâ, qua τριηκόσια καὶ χίλια in Herodoto sit scribendum, cum vel hac ratione Tyri initia iusto antiquiora constituerentur. Denuo hanc rem disquisivit Larcherus in Chronolog. Herodot. cap. II p. 129 seqq. Cum enim, Herodotum vel potius ipsos Tyrios si sequamur, urbs fuerit condita ann. 2760 a. Chr., id quod nimis recedit, Larcherus ponit in anno 1590 a. Chr. Tyri origines. Nec tamen patri historiae Tyrios imposuisse vult, sed sibi ipsos Tyrios imposuisse, cum suae ur-

bis origines confunderent cum Sidone, quae ipsa Tyri esset metropolis, condita anno 1730 a. Chr. Utut est, valde antiquam urbem videri, cum Gesenio (quem Cr. ad h. l. adscripsit) ad Iesai. XXIII, 4 p. 728 statuere malumus. Ac poterit hoc utique referri ad communem antiquitatis opinionem, quâ aliis praestantiores se esse atque haberi voluerunt, eo quod summam antiquitatem sibi assumerent. Monet praeterea Heerenius (Ideen I, 2 p. 12 seq.) templum vetus, quod una cum ipsa urbe conditum esse narrabant Tyrii, diu demolitum aliudque eius loco a rege Hiram Salomonis aequali exstructum fuisse. Atque hoc potius fuisse templum, quod quingentis quinquaginta post annis viderit Herodotus.

ἐπωνυμίην — Θεσίου εἶναι] De abundante verbo εἶναι conf. Hermann. ad Viger. p. 751 et Siebelis. ad Pausan. VIII, 31 §. 4. Cr. adscripsit Platonis locum in Phaedon. §. 117, ubi Herodotei loci non immemor Heindorfius p. 198.

ἐν τῇ εὐρον ἶρόν Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἰδρῶμένον κ. τ. λ.] Hoc templum, si annos supputaveris e mente Herodoti, i. e. 166 ante Graecorum Herculem natum, conditum erit anno 1550

ὑπὸ Φοινίκων ἰδρυμένον, οἷ κατ' Εὐρώπης ζήτη-
σιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν· καὶ ταῦτα καὶ
πέντε γενεῆσι ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφι-
5 τρώωνος Ἡρακλῆα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. Τὰ μὲν 80
νυν ἰστορημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν
6 Ἡρακλῆα εἶντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὗτοι ὀρθό-
τατα Ἑλλήνων ποιεῖν, οἷ διὰ Ἡρακλῆα ἰδρυσά-
μενοι ἔκτηνται· καὶ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτω, Ὀλυμ-

a. Chr. n.; ita ut Graecus Hercules natus fuerit 1384 a. Chr. n. Qui bene diversus non minus ab Aegypto et Phoenicio quam a Tyrio ac Thasio Hercule, non deus ipsa origine, sed mortali stirpe progenitus ferebatur, mox in coelum receptus ob insignia facinora. Quem igitur Orientales habuere deum primigenium, eum Graeci inde acceptum magis ad humanam formam ac speciem conformarunt, et in heroem transmutarunt, qui ob ipsius de humano genere merita in coelum evectus nunc reliquos etiam homines ad similia perpetranda ipsiusque vestigia legenda provocaret. Quae de Thasio Hercule accepimus et ipsa Aegyptium et Phoenicium deum fuisse commonstrant: Plura Creuzer. Symbol. II p. 218 seqq., ubi etiam Thasiorum nummi memorantur, in quibus Herculis effigies comparet. — De Thaso ipsa conf. Nostrum VI, 47. Cum enim auri fodinis et metallis conspicua esset insula, maturius Phoenicum coloni illic sedes ceperunt.

οἷ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες] conf. I, 2 Cτ.

citat F. A. Wolf. in Analectt. IV p. 513.

καὶ ταῦτα καὶ πέντε γενεῆσι ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρώωνος κ. τ. λ.] Cum a Cadmo plus quinque generationibus abiisse tradant, verba Herodoti displicuerunt viris doctis, qui pro πέντε rescribi maluerunt δέκα vel ὀκτώ. Sed vulgatae lectioni, quam in istius modi rebus valde obscuris immutare nefas puto, patrocিনatus est Larcherus, cum a Cadmo usque ad Oedipum, Herculis aequalem, utique fuerint quinque generationes, Cadmi autem genealogiam Noster verisimiliter cognovit. Quae si vere disputata sunt, Herodoto sua constabit auctoritas. Conf. Larcher. not. ad h. l. et Tab. Chronol. p. 326 seqq. 344 seqq.

οἷ — ἰδρυσάμενοι ἔκτηνται] De his verbis conf. II, 42. In seqq. quid sit ἐναγίξειν, diximus ad I, 167. Ad argumentum conferri potest Diodor. Sicul. IV, 39 et Plutarch. de malign. Herodot. p. 857, D tom. II Opp. haec cavillans Herodoti verba.

πίῳ δὲ ἐπωνυμίην, θύουσι· τῷ δὲ ἐτέρῳ, ὡς ἤρωϊ
 ἐναγίζουσι. Λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέ- 85
 πτως οἱ Ἕλληνες. εὐήθης δὲ αὐτῶν καὶ ὄδε ὁ μῦ-
 θὸς ἐστὶ, τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέους λέγουσι· ὡς „αὐ-
 „τὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον στέψαντες οἱ Αἰγύ-
 „πτιοι, ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον ὡς θύσοντες τῷ Διὶ·
 „τὸν δὲ, τέως μὲν ἡσυχίην ἔχειν· ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ 90
 „πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον,

45
 Refellitur Graecorum quaedam fabula de Hercule.

Cap. XLV.

εὐήθης δὲ αὐτῶν καὶ ὄδε ὁ μῦθος ἐστὶ] αὐτῶν cum Gaisfordio rescripsi pro αὐτῶν. — De εὐήθης (*stolidus, ineptus*) vidimus ad I, 60. In seqq. ad verba ὑπὸ πομπῆς conf. Matth. §. 592 fin. p. 1187.

ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο] i. e. cum ad altare auspicarentur sacrificium. Ita Schweigh.; αὐτοῦ, quod de Hercule tanquam victima intelligendum, pendet a verbo κατάρχοντο. Nam κατάρχεσθαι (*ίερῶν*) usitatum est in Graecorum sacris, auspicari eaque omnia comprehendit, quae initio sacrificii fiunt, pilos e fronte victimae abscondere, lustrare eam, alia. Plura interpr. ad Aristoph. Aves 970 et quem Schweigh. in Lex. Herodot. laudat. Heyne Opuscul. Acad. I p. 326. Ex Herodoto conf. IV, 60. 103. Formulam πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι Aemilius Portus haud male reddidit: *ad vim propulsandam se convertere*; alii: *virium suarum periculum facere*. Recurrit locutio III, 68. IV, 125. IX, 102, quam inde alii quoque scriptores imitando expres-

serunt. Vid. plura ad Plutarch. Philopoem. 10 pag. 41. — Caeterum facile in his cognoscas celeberrimam de Busiride fabulam, qui Aegypti olim rex ex oraculo quotannis peregrinum ad Aegyptiacas terras delatum mactare solitus fuerit. Qui idem Herculem advenam ad altare cum duci iussisset, ille compe-
 dibus fractis se solvisse ac Busiridem eiusque filium Amphidamantem et Chalbem praecone-
 nem interemisse traditur. Vid. Creuzer. Symbol. I p. 353 seqq. Quae quidem in Graeciam dein translata vel ab artificibus ad oculorum sensum traducta in vasorum picturis repraesentantur; conf. Peintures de Vases grecs par Millingen. Rom. 1813. nr. XXVIII. Nec desunt aliae Graecorum fabulae similes, ad illam Aegyptiacam confictae, quae minime ad Graeciam, ut C. O. Müllero (quem Cr. ad h. l. laudavit) in Orchomen. p. 164 videtur, revocandae et inde in Aegyptum demum translatae debent existimari. Qui interior sit fabulae sensus, hic explicare non vacat. Vid. Creuzer. I. I. p. 355 seqq.

2 „πάντας σφέας καταφορευῶσαι.“ Ἐμοὶ μὲν νυν δο-
 κέουσι, ταῦτα λέγοντες, τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ
 3 τῶν νόμων πάμπαν ἀπίστως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι⁹⁵
 γὰρ οὐδὲ κτήρεα ὁσίη θύειν ἐστὶ, χωρὶς ὑῶν, καὶ
 ἐρσένων βοῶν καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἕωσι,
 4 καὶ χηνέων, κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἔτι
 δὲ ἕνα ἐόντα τὸν Ἡρακλέα, καὶ ἔτι ἄνθρωπον, ὡς 126
 δὴ φασι, κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φορευ-
 σαι; Καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι,
 καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμένεια 1
 εἴη.

χωρὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων βοῶν
 z. t. λ.] Aegyptii cum sues aver-
 sati sint, quas uno tantum fe-
 sto Lunae mactabant, ut No-
 ster asserit infra II, 47, aliique
 testantur scriptores, mavult Val-
 ckenarius pro ὑῶν rescribi δὶ-
 ὶων, ut oves intelligantur suum
 loco. Quod cum Schellershe-
 mianus liber comprobare vide-
 retur exhibens οἶων, receperunt
 Schweigh. atque Gaisford.; nos
 a vulgata stare malimus, cui
 satis ea ipsa patrocinari statuit
 Larcherus, quae II, 47 memo-
 rantur. De bobus ad sacrificium
 adhibitis vid. supra II, 38 seq.

κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους
 θύοιεν] Herodoti quidem ae-
 tate ab Aegyptiis minime homi-
 nes esse mactatos sanequam cre-
 damus licet historiae patri, cum
 iam antea Amasis rex humana
 sacrificia per Aegyptum quibus-
 dam locis fieri solita sustulerit,
 et omnino Persarum occupatio-
 ne in hisce multa mutata fuisse
 perquam fiat credibile. Quod
 enim alii testantur scriptores ve-

teres, olim per Aegyptum in sa-
 cris caesos fuisse homines, hoc
 confirmant ea, quae in hypo-
 gaeis Aegyptiacis repraesentata
 conspicimus sacrificia humana.
 Conf. Wesseling. ad h. l. et ad
 Diodor. I, 88. Creuzer. Sym-
 bol. I p. 354 seq. et imprimis
 Costaz. descript. de l'Eg. Antiqq.
 I mém. pag. 75. — De forma
 genitivi χηνέων conf. Matth.
 Gramm. Gr. pag. 166.

κῶς φύσιν ἔχει] Haec ita
 reddit Vigerus de Idiotism.
 p. 255 seq.: *quomodo verisimile
 sit*. Malim equidem: *quomodo
 consentaneum, sive probabile sit*,
 cum id Herodotus indicare velit,
 quod per rerum naturam fieri
 minime potuerit. Conf. Platon.
 Republ. V pag. 473, A. VII,
 p. 489, B.

καὶ παρὰ τῶν θεῶν — εὐ-
 μένεια εἴη] Pro εὐμένεια duo
 libri εὐμενέα, quod in εὐμενέη
 (ut substantivum nimirum sit)
 h. l. mutatum voluit Koen. ad
 Gregor. Corinth. de dial. Ion.
 §. 41, accedente Schaeef. p. 521

46

Mendesii non immolant capras et hircos: Pan unus ex VIII diis qua-

Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι.

ibid. Schweighausero (in Lex. Herod. s. v.) nunc placet εὐμερέα, quod, ut neutrum plurale idem valeat atque ἡ εὐμένεια, hoc loco vereor ut probari possit. Inde retinui εὐμένεια, quod in simili formula in Heliodor. Aethiopp. IX p. 424 invenitur, ubi denotat *veniam, indulgentiam*. Eam vero a diis aequae atque heroibus sibi petit Herodotus, ut qui de rebus disseruerit, quas tangere nefas sit, cum ad arcanas religiones ac mysteriorum doctrinam pertineant. Conf. supra II, 4. Similes formulae apud Nostrum aliquoties reperiuntur II, 46. 47. 48 fin.

Cap. XLVI.

οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρημένοι] Mendesios intelligit, conf. II, 42.

τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι] Octo primi ordinis deos Aegyptiorum attigimus ad II, 43. Quos eosdem vulgo summos *Cabiro*s vocant. *Pan*, qui ad eos refertur ab Herodoto, hoc erit numen, quò in rerum naturà vis designatur prolifica et genitrix tunc efficacissima, quando sol in tauri signo domicilium capiens cum caprae signo, quae continuo taurum excipit, coniunctus reperitur. Hinc summa eius veneratio cultusque, hinc pater ille dicitur optimus, omni-

umque parens, quae terra profert, hinc illi sacra fertur capra et hircus. Quae pluribus persecutus est Creuzerus Symbol. I p. 476. III p. 234—240, coll. II p. 391. Eo etiam ducit Aegyptium dei nomen, quod *Mendes* fuisse scriptores veteres testantur *hircumque* nostro idiomate significare contendunt. Cf. Bochart. Hierozoic. II, 53. Quod secus esse monet Jablonskius, cum *Mendes* Aegyptiorum sermone exprimat *seminalè, prolificum, foecundum*, ita ut Aegyptii foecunditatem prolificam naturae exprimere voluerint. Cf. Voc. Aegyptt. p. 138 ibique laud. Unde manifestum, cur hircum huic deo sacratum voluerint, ipsumque deum hirci partibus praeditum vulgo repraesentaverint, quamquam, quod iure mireris, in tot anaglyphis Aegyptiacis nulla huius dei imago, qualem Herodotus certe indicat, reperitur. Vid. Hirt. über die Gegenst. d. Kunst etc. pag. 124. Sed monet Minutoli (Reise etc. p. 283), in cryptis a Belzonio apertis inventum fuisse *Pana* eadem forma repraesentatum, quam, teste Herodoto, ipsi tribuerint Aegyptii. Urbis nuni Romanorum aetate fusi monstrant hircum. Vid. Zoëg. numm. Aegyptt. imperr. p. 117. 215. Sed nomen *Mendes* nec urbi nec nomo inde cognominato revera olim fuisse

τοὺς δὲ ὀκτῶ θεοὺς τούτους, προτέρους τῶν δυνά-
 2 δεκα θεῶν φασὶ γενέσθαι. γράφουσί τε δὴ καὶ γλύ-5
 φουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαματοποιοὶ τοῦ Πα-
 νὸς τῷ γάλαμα, κατάπερ Ἕλληνες, αἰγοπρόσωπον καὶ
 τραγοσκελέα· οὐ τι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναι μιν,
 3 ἀλλ' ὁμοῖον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτεν δὲ εἶνεκα
 τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὐ μοι ἡδιδόν ἐστι λέγειν. 10

le simulacrum
 eius fingatur: ca-
 pris et maxime
 hircis quantus
 apud Mendesios
 honor.

contendit Champollion l'Egypt.
 sous I. phar. II pag. 124, cum
 nomen Aegyptium fuerit *Schmun*
 an *Erman* (de la grenade), dua-
 bus postremis vobulis ideo adie-
 ctis, quibus vocis inferioris Ae-
 gypti distingueretur ab ea, quae
 in medio Aegypto fuerit: *Schmun*
magná, Graecis quae dicitur
 Hermopolis magna. Et cogno-
 men a terrae indole ductum, quae
 granatis (Punicis) sit feracissima.
 Ut ut est, non multum urbs
 remota erat a Diospolide et Bu-
 siride urbibus, marique propin-
 qua, teste Strabone XVII p. 802
 s. p. 1154, A. B. Nunc loco
 nomen *Ashmun* s. *Oshmun*, vid.
 Schlichthorst. in Geogr. Afric.
 Herodot. p. 73, coll. Champoll.
 l. l. p. 128.

γράφουσί τε δὴ καὶ γλύφουσι
 κ. τ. λ.] Ad γλύφειν vid. nott.
 ad II, 4. Inde videbuntur non
 absurda, quae Gesnerus adscri-
 psit ad h. l. in Chrestomathia
 Graeca ab ipso edita (Lips.
 1734), cuius exemplar est pe-
 nes Creuzerum: „Debebat di-
 cere γρ. καὶ γλύφουσιν. Sed
 in talibus non satis accurati sunt
 scriptores; cuius generis et alia
 exempla reperiuntur.“ Mox ca-
 ve mutes τραγοσκελέα (ut nimi-

rum cum substantivo τῷ γάλαμα
 conveniat), cum illud pertineat
 ad Πανός, structurâ Graecis
 scriptoribus haud insolita. Conf.
 Matth. Gr. Gr. §. 434 p. 810
 seq. not. De *Panis* imaginibus
 Graecis confer sis Winckelmann.
 opp. tom. IV p. 79. VI, 2 p. 231
 ed. Dresd. Cr. confert the clas-
 sic. Journal. vol. V p. 408 seq.

οὐ τι τοιοῦτον νομίζοντες εἶ-
 ναί μιν, ἀλλ' ὁμοῖον τοῖσι ἄλ-
 λοισι θεοῖσι] Haec ita intelli-
 go, ut Aegyptii Pana minime
 talem deum existimaverint, fa-
 cie caprina hircique pedibus in-
 structum, sed similem eundem
 reliquis diis repraesentaverint,
 quos scilicet animalium partibus
 ornatos conspiciamus, ut Isidem
 buculae cornibus, Iovem arietis
 capite praeditum, alios aliis at-
 tributis. Causam moris Herodo-
 to bene, ut equidem existimo,
 cognitam nec tamen prolatam
 religionis gratia, indicavimus
 supra.

οὐ μοι ἡδιδόν ἐστι λέγειν] i.
 e. haud mihi lubet, convenit.
 Conf. nott. ad II, 46 in fin. In
 comparativo insignis elucet po-
 sitivi gradus vis. Conf. Matth.
 p. 854.

4 σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἴγας οἱ Μενδησίοι, καὶ
 μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων, καὶ τούτων οἱ
 αἰπόλοι τιμὰς μέζονας ἔχουσι· ἐκ δὲ τούτων εἰς μά-
 λιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα παντὶ
 5 τῷ Μενδησίῳ νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὁ τε τρά-15
 γος καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτιστὶ, Μένδης. ἐγένετο δ' ἐν
 τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικί

[πάντας τοὺς αἴγας] Cr. conf. Villoison. ad Apollon. Lex. Hom. pag. 468 Toll., ubi de voce αἴξ, quae masculino genere adhibeatur.

καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων] Capros hircosve cur magis honorarint, haud latebit eum, qui, quae de Panis natura supra diximus prolifica, omniumque rerum genitrice reputaverit. In verbis sequentibus haeserunt interpretes variaque tentarunt. Sine causa, ut mihi videtur. Nam primum in verbis καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι τιμὰς μέζονας ἔχουσι, aperte τούτων pertinet ad αἴγας ἔρσενας, ut hircorum pastores maiorem quam caprarum honorem tenere dicantur. Locutio αἰπόλος αἰγῶν nihil habet absoni, quum aliquoties eā usus fuerit Homerus, v. c. Odys. ρ', 246. 269. Haec igitur verba (καὶ τούτων — ἔχουσι) si per parenthesin quasi interiecta accipias, nihil in eo offendes, quod verba sequentia ἐκ δὲ τούτων εἰς μάλιστα κ. τ. λ. ad hircos referenda sunt, e quibus unum potissimum esse ait Noster, qui, quando fuerit mortuus, multum lugeatur a Mendesiis. Itaque equidem

nil in Herodoto, cuius oratio quibusdam haud satis expedita atque dilucida est visa, mutandum censeo; maxime vero displicet, quod pro οἱ αἰπόλοι Schaeferus olim reposuit οἱ κόλοι, ut intelligantur hirci cornua non habentes, coll. Theocrit. VIII, 51 cum schol.

καλέεται δὲ — Μένδης] De re ipsa iam supra monitum. Sunt vero, qui Thmuis (quo nomine invenitur urbs in inferiori Aegypto atque nomus, quem a Mendesio Noster distinguit II, 166) Aegyptiorum lingua hircum significasse arbitrentur, cum alii leonis urbem hoc nomine designari contendant, ipseque Champollion insulae significationem in hac voce inesse statuat. Cf. Creuzer. Symbol. I p. 477.

γυναικί τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν] Mendetis in urbe hircos mulieribus se miscere Pindarus quoque cecinerat (vide Strab. XVII p. 1154), ex quo alii repetierunt laudati a Schaefero ad Pindari fragm. p. 122 ed. Heyn. tom. III et Bochart. Hieroz. II, 53. Idem facinus de Thmuitis alii retulerunt; vid. Clem. Alexandr. p. 27. Ac turpissimi huius amoris causam a

47 τράγος ἐμίσγεται ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδεξιν ἀν-
 θρώπων ἀπίκετο. Ἐν δὲ Αἰγύπτιοι μαρὸν ἤγγηται
 θηρίον εἶναι, καὶ τοῦτο μὲν, ἢν τις ψεύσῃ αὐτῶν 20
 παριῶν ὑὸς αὐτοῖσι ἱματίοισι, ἀπ' ὧν ἔβαψε ἔσω-
 τὸν, βὰς ἐπὶ τὸν ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συβῶται,
 ἔόντες Αἰγύπτιοι ἐγγενέες, ἐς ἰρὸν οὐδὲν τῶν ἐν

Sues et subulos
 Aegyptii aver-
 santur: Iunae
 ac Baccho semel
 per annum, en-
 dem plenitudo
 utriusque, sues im-
 molant, et immo-
 latarum carnibus
 vescuntur: quo-
 modo eas Iunae
 immolent, et

religione petendam esse, quâ ductae mulieres Pani sive hirco, eius symbolo, se permiserint, in dubium vocari nequit. Vide supra notata; quibus Cr. h. l. addi vult Payne-Knight inquiry on symbol. languag. pag. 24 §. 33.

τοῦτο ἐς ἐπίδεξιν ἀνθρώπων ἀπίκετο] Steger. Praefat. pag. XII post τοῦτο inseri vult δέ. Libri vetusti non addicunt. Ipsa verba Graeca olim sic Latine reddita: hoc in ostentationem hominum pervenit, a recentissimo interprete melius hunc in modum expressa sunt: hoc (concubitus intelligitur hirci ac mulieris palam factus) ad hominum notitiam pervenit. Jablonskii olim verterat: huiusque rei videndae hominibus copia facta est. Ac denique Aemilius Portus ita loci sensum expresse- rat: hoc in hominum demonstrationem venit, id est, hominibus immotuit, ita ut omnes hoc indi- carent ac demonstrarent.

Cap. XLVII.

ἔν δὲ Αἰγύπτιοι μαρὸν ἤγγηται θηρίον εἶναι] Nolim huc afferre aliorum scriptorum testimonia tum de Aegyptiis, tum de aliis antiquitatis genti-

HERODOT. I.

bus sues aversantibus, aut varias enumerare causas ab illis proditas, cum abunde hoc fecerit Bochart. Hierozoic. II, 57 pag. 702. Cr. consuli vult Gesen. ad Iesai. LXV, 4 p. 278, qui Iudaeos in snili carne aversanda minus valetudinis curam habuisse, sed finitimarum gentium, Aegyptiorum, Arabum, Phoenicum morem secutos esse statuit. Quam autem moris causam habuerint et aliae gentes et vero potissimum Aegyptii, vixdum certo indicare licebit. Cf. Heeren. Ideen II, 2 p. 151. Ad Herodoti locum huncce facit Plutarch. de Is. et Osirid. p. 353, F, ubi Wyttenbachius a Cr. laudatus in Animadverss. p. 176 seq. praeter alia laudat Aelian. N. A. X, 16 et Proclum in Hesiod. Opp. et D. 767.

αὐτοῖσι ἱματίοισι] Articulum τοῖσι ante ἱματίοισι recte delet Wesseling, qui idem locutionem aliquot exemplis illustravit. Tu vid. Matthiae Gr. Gr. pag. 741. Ad verba ἀπ' ὧν ἔβαψε conf. II, 39. 40.

οἱ συβῶται, ἔόντες Αἰγύπτιοι ἐγγενέες κ. τ. λ.] Valcken. ante ἔόντες inseri vult particulam καὶ, ut sensus sit: quamvis indigenae sint. Sed nihil

Αιγύπτω ἐσέρχονται μούνοι πάντων· οὐδέ σφι ἐκ-
 δίδοσθαι θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, οὐδ' ἄγεσθαι ἐξ 25
 αὐτῶν· ἀλλ' ἐκδίδονται τε οἱ σὺβάται καὶ ἄγονται
 2 ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ὕς
 οὐ δικαιοῦσι Αἰγύπτιοι· Σελήνη δὲ καὶ Διονύσῳ 127
 μούνοισι, τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ,

opus hac particula, quam scripti libri non agnoscunt. De ipsis subulcis (qui etiam memorantur II, 164) infimo loco habitis ap. Aegyptios, alia aliorum scriptorum testimonia suppediabit Borchart. Hierozoic. II, 57 p. 707. Ac tenendum est, agriculturæ promovendæ et tuendæ causa, cui maxime assuetam et adstrictam voluerint sacerdotes legislatores gentem Aegyptiam, vitam pastoritiam atque nomadicam reiici, ut adeo infamia quadam notentur ii, qui huic vitæ generi sese dicarint, quoniam in agris rite colendis sedibusque firmis capiendis omnis consistat rei publicæ salus atque ordo, qualem sacerdotes illi maxime sectarentur. Plura Heeren. Ideen II, 2 pag. 159 seqq. coll. 150.

οὐδέ σφι ἐκδίδοσθαι θυγατέρα κ. τ. λ.] De locutionibus ἐκδίδοσθαι θυγατέρα et ἄγεσθαι conf. not. ad I, 34. 59. Cr. conferri vult Heindorf. ad Platon. Gorg. pag. 226. — Pro ἐκδίδονται et ἄγονται Schwgh. et Gaisf. ex uno libro receperunt ἐκδιδόσται atque ἀγέσται. Equidem vulgatam lectionem reliquorum librorum consensu probatam retinui. Conf. I, 209.

Sed αὐτῶν scripsi cum Gaisf. pro αὐτέω ν.

Σελήνη δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοισι κ. τ. λ.] Auctor est Aelianus N. A. X, 16 Aegyptios semel quotannis Lunæ suam sacrificare solitos esse; cuius moris causas, tum ab aliis tum ab Eudoxo prolatas idem subiungit. Maxime vero huc pertinet Plutarchi locus de Is. atque Osiride pag. 353, F. 354, A seq., ubi suam refert sacerdotes existimare animal a sacris alienum, quoniam maxime coeat luna decrescente eiusdemque lac bibentibus lepram afferat atque scabiem. Quod vero semel in plenilunio suam Aegyptii mactent comedantque, hoc ad Typhonem spectare, qui plena luna suempersequens ligneam arcam, quâ Osiridis corpus inclusum fuerit, invenerit illudque disiecerit. Est hic procul dubio ἱερός λόγος, quem Herodotus religione impeditus proferre noluit. Spectat vero huc, monente Cr. (Symbol. III p. 332), imago viri cum sue, quæ in Zodiaco Tentyrorum conspicitur, spectant huc Graecorum sacra, qui Bacchi in festo suem hirci loco mactant, eodemque fere referri posse videntur suum sacrificia

3 τούς ὕς θύσαντες, πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ
 τούς ὕς ἐν μὲν τῆσι ἄλλησι ὄρησι ἀπεστυγήκασι, 30
 ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ
 ὑπ' Αἰγυπτίων λεγόμενος· ἐμοὶ μέντοι ἐπισταμένῳ
 4 οὐκ εὐπροπέστερός ἐστι λέγεσθαι. θυσίῃ δὲ ἦδε
 τῶν ὑῶν τῆ Σελήνῃ ποιέεται· ἔπεᾶν θύσῃ, τὴν
 οὐρῆν ἄκρην καὶ τὸν σπλήνα καὶ τὸν ἐπίπλοον συν- 35
 θεῖς ὁμοῦ, κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τοῦ κτήνεος τῆ
 πιμελῆ τῆ περὶ τὴν νηδὺν γινομένη· καὶ ἔπειτα
 5 καταγίξει πυρὶ. τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῆ
 πανσελήνῳ, ἐν τῆ ἂν τὰ ἰσὰ θύσωσι· ἐν ἄλλῃ δὲ
 6 ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γευσαίατο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν
 ὑπ' ἀσθενείης βίου σταιτίνας πλάσαντες ὕς, καὶ 40

in Cereris mysteriis usitata, de quibus plura idem Cr. l. I. IV p. 178. 182. 473 seq., qui ad h. Herodoti locum haec praeterea adscripsit: „Eustathius ad Odys. XX, 156 sqq. p. 727, 42 ed. Bas. attendere nos iubet in festo novae Lunae tres sues (τρεῖς σιάλους) ab Ithacensibus immolari. Atque Veneri (quae ipsa pro Lunae dea habetur) Argivi suam mactasse dicuntur. Vid. Iablonsk. Vocc. Aegyptt. pag. 37.“ —

πατέονται τῶν κρεῶν] In margine exempl. Stephan. quod penes Cr. est, docta manus appinxit δατέονται. Sed vide ad II, 37. — Ad verba οὐκ εὐπροπέστερός ἐστι (scil. λόγος) λέγεσθαι conf. II, 46.

ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι] „Eustathius ad Odys. XIX, 439 p. 705 infra Basil. (conf. Athen.

p. 402): οἱ δὲ φασιν εἰρηῆσθαι σῦν, ὡς οἰονεὶ θῦν τὸν εἰς θυσίαν εὐθετοῦντα; ut igitur σῦς (sus) a θύειν nomen inveni-nerit.“ Cr.

ἔπεᾶν θύσῃ] Scil. τις s. ὁ θύων. Vid. I, 132 ibiq. laudd. Cr. hic confert Ast. ad Plat. Polit. II p. 430. τὸν ἐπίπλοον intelligit Latinorum omentum.

οὐκ ἂν ἔτι γευσαίατο] Observa optativi vim, de qua Matthiae Gr. Gr. pag. 977. Verba ὑπ' ἀσθενείης βίου bene Wesselingius reddit: propter egestatem et victus tenuitatem, ut IV, 135. VIII, 51. Idem addit σταιτίνας ὕς (farinaceas sues) hic poni sicuti bovem farinaceam in Cyzicenorū sacris ap. Plutarch. Lucull. (cp. 10) p. 498, A. Ac similem morem Schweighaeusero teste tangit Suidas in Ἐβδόμος βουῶς.

quomodo Baccho: huius festum ut agant.

48 ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι. Τῷ δὲ Διονύσῳ, τῆς ὄρτης τῆ δουρίῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, διδοῖ ἀποφέρεισθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ 2 ἀποδομένῳ τῶν συμβατέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνάγουσι ὄρτην τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χορῶν, κα- 45 3 τὰ ταῦτά σχεδὸν πάντα Ἑλλησι. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφί ἐστι ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κόμας

Cap. XLVIII.

τῆς ὄρτης τῆ δουρίῃ] i. e. „vesperá, quae festum antecedit,” ut recte interpretatur Schweighaeuser. Admonet Apaturiorum festi (de quo I, 147), ubi primus dies vocabatur Δουρία a coena solemnī, a singulis gentibus familiisve vespere institutá. De quo praeter Hesychium ac Suidam s. v. Ἀπατουρ. conf. Athen. IV pag. 171, D. Anímadverss. t. II p. 613 Schwgh. — De ἀποδόσθαι (vendere) cf. I, 70. In seqq. τὴν ἄλλην ἑορτὴν cave accipias: alia Aegyptiorum Dionysia, cum sint reliqua eiusdem festi solemnía, momento Schweighaeusero.

πλὴν χορῶν, κατὰ ταῦτά σχεδὸν πάντα Ἑλλησι] χορῶν meliores scripti exhibent libri; χοίρων ex Aldina, aliisque codicibus tenuit Wesselingius, cum sensus sit alia Aegyptiorum Dionysia a Graecorum Bacchanalibus vix differre, eademque videri exceptis suis (πλὴν χοίρων), quas nimirum illi in Dionysiacis sacris non adhibuerint. Sed praeter meliorum librorum auctoritatem illud tenendum in

Graecorum sacris, ut paulo ante diximus, Dionysiācis utique commemorari sues (conf. schol. ad Aristoph. Ran. 341 ibique Spanhem.), eademque crebrius conspici in vasis pictis, quae ad Dionysi cultum pertinentia in Graecā magnā reperta sunt. Vid. Creuz. Symb. III pag. 332 seq. Quare retinendum χορῶν, praesertim cum sequentia quoque verba eam lectionem commendare videantur. In choris enim differre Noster ait Graecorum Dionysia ab Aegyptiis, statimque subiicit, quae eo pertinentia solemnía de phallis, utrique genti haud paria. — „Anaglypha et picturae ad φαλλῶν pertinentes multae visuntur in monumentis Aegyptiacis praesertim Thebaicis, imprimis in palatio prope Karnak et in sepulcris regum. Vid. Descript. de l'Ég. II p. 411 seq. et conf. etiam Wytenbach. ad Plutarch. de Isid. pag. 186.“ Cr.

ἀγάλματα νευρόσπαστα] i. e. imagines, quae nervo moveantur, nervo mobiles, quales Lucianus quoque memorat (t. IX p. 99 ed. Bip.), de dea Syr. 16. Iam quae sequuntur νεῦον τὸ αἰ-

γυναικες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῶ τέω ἔλασ-
 4σον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός. 50
 5αὶ δὲ ἔπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ
 μέξον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινεῖ μοῦνον τοῦ
 σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱρὸς λεγόμενος.

49 Ἴδῃ ὧν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος τῆς Melampodem sa-
 cra Aegyptiaca,

δοῖον κ. τ. λ., in his mutandi
 nulla iusta causa; proposuerant
 enim quidam et σεῦον et
 νεύοντα pro νεῦον, quod
 tu refer ad ἀγάματα nomina-
 tivumque cogita absolutum, ubi
 vulgo ponunt genitivos conse-
 quentiae: νεύοντος τοῦ αἰδοί-
 ου. Conf. supra II, 41 et infra
 II, 133.

προηγέεται δὲ αὐλός] Tibia
 Bacchicis festis propria, ab Osi-
 ride adeo inventa dicitur Ae-
 gyptiis, qui uti in sacris recon-
 ditioribus sacerdotum cytharâ
 usi videantur, ita in vulgi con-
 ventibus sacrisque Bacchi tibia
 adhibuerunt. Cuius causas ape-
 ruit Creuzer. Symbol. I p. 448.
 Conf. infra II, 60.

αὶ δὲ ἔπονται ἀείδουσαι τὸν
 Διόνυσον] Lamentantes, pu-
 to, et carmina lugubria canen-
 tes in Dionysi (Osiridis) a Ty-
 phone caesi undisque traditi ho-
 norem Aegyptii hic exhibentur.
 Conf. Creuzer. l. 1.

ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱρὸς
 λεγόμενος] Sensus formulae
 haud diversus a similibus illis,
 quas II, 46 attigimus. Quae
 vero Herodotus eloqui nefas ha-
 bet, prodit Plutarchus de Isid.
 et Osirid. pag. 358, B. Cum
 enim Osiris a Typhone caesus

et discerptus esset, Isis illius
 membra disiecta conquirens,
 membrum virile Osiridis inve-
 nire haud potuit, quippe a pi-
 scibus continuo devoratum. Qua-
 re eius loco substituit imitando
 phallum memoriamque rei sic
 consecravit. Unde factum, quod
 in Dionysiis festis utuntur
 phallo. Aliam refert causam
 Clemens Alexandr. in Protrept.
 pag. 29. 30.

Cap. XLIX.

Ἴδῃ ὧν δοκέει μοι Μελάμ-
 πους ὁ Ἀμυθέωνος κ. τ. λ.]
 Melampodis genus ad Aeolum
 vulgo referunt eiusque filios,
 quorum alter genuit Amythao-
 nem, patrem Melampodis, quem
 ex Idomena susceperat. Plura
 Apollodor. I, 9, 11 seqq. II, 2,
 2 ibiq. Heynii observv. p. 63.
 65 coll. Herodot. IX, 34 (VII,
 221). Homer. Odys. XI, 286.
 XV, 226 seq. Nomen Melam-
 podis (i. e. nigri pedibus) eo ple-
 rumque referunt, quod pueruli
 expositi pedes nudi, reliquo sci-
 licet corpore obfecto, cum a
 sole comburerentur, nigri ex-
 stiterint. Sed possis opinor
 eodem iure nigrum colorem re-
 ferre ad Aegyptiam sacerdotis
 originem religionesque ex Ae-

tum alia, tum
Bacchi, a Cadmo
accipit Graecos
docuisse.

ἑρσίης ταύτης οὐκ εἶναι ἀδαής, ἀλλ' ἔμπειρος.
Ἐλλήσι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος 55
τοῦ Διονύσου τό τε οὔνομα, καὶ τὴν θεσίην, καὶ
τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ. ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα

gypti terris sole combustis ab earum incolis et ipsis nigris in Graeciam advectas. Nec intercedam, si quis Melampodem intellexerit coloniam s. disciplinam sacerdotalem vel Graecorum, qui ab Aegyptiis sacra fuerint edocti, vel ipsorum Aegyptiorum, qui Bacchi sacra ac religiones in Graeciam induxerint propagarintque. Neque enim hoc abhorrebit ab antiquitatis indole, quae simili modo Orpheum dixit, Daedalum, alios. Potuit etiam unus esse sacerdos in horum numero, prae ceteris insignis et in Bacchi sacris propagandis excellens. Utut est, Herodoti narratio de Melampode Aegyptiacam originem Bacchicorum sacrorum in Graecia satis prodere videtur. Ad Aegyptum Aegyptiosque sacerdotes spectant etiam, quae reliqua de Melampode atque Amythanidis traduntur, qui non minus sapientiâ, quam medendi et vaticinandi arte insignes fuisse feruntur, ut vel multo post libri cuiusdam auctor (inscribitur libellus περὶ παλμῶν μαντικῆ) Melampodis, ut inclytissimi vatis, nomen opusculo suo praeponuerit. De quo Cr. conferri vult Fabric. B. Gr. I pag. 116, qui idem in Symbol. III p. 141. 162 seqq. coll. 508 pluribus de Melampode disseruit. E vete-

ribus cum Herodoto comparari potest Diodor. I, 97 et Clem. Alexandr. Protrept. pag. 12.

Ἐλλήσι γὰρ δὴ Μελάμπους — τοῦ φαλλοῦ] ἐξηγεῖσθαι hic valet docere, monstrare, die Anleitung geben zu der Benennung und zu dem Dienste des Dionysus, ut interpretatur Creuzer. in Symbol. I pag. 13, ubi laudat Herod. VI, 135. VII, 183 aliaque attingit vocabula hac in re usitata. Nomen Dionysi, quod Graecos edocuisse fertur Melampus, cum eo est coniunctum, quod initio capitis sequentis legimus: omnia propemodum deorum nomina ex Aegypto in Graeciam pervenisse. Quae vero Graeci de ipso Dionysi nomine deque Nysa urbe (cf. II, 146), unde illud repetunt, fabulati sint, repetere nolim. Vid. Moser. ad Nonni Dionys. pag. 201 seqq. coll. Creuzer. Symbol. III pag. 122 seqq. 136.

ἀτρεκέως μὲν οὐ — ἔφηνε] i. e. accurate quidem haud omnia comprehendens doctrinam Graecis aperuit, sive, ut Creuzeri utar verbis (Symbol. I pag. 13. III p. 163): „Melampus hatte jedoch nicht die ganze Lehre im Zusammenhang gewiesen, er hatte den Dionysus und seine Gebräuche nicht aus dem Grunde erklärt,“ quatenus Melampus

συλλαβῶν τὸν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ἐπιγενόμενοι
 4 τούτῳ σοφισταὶ μεζόνως ἐξέφηναν. τὸν δ' ὦν φαλ-
 λὸν τὸν τῷ Διούσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ 60
 ὁ κατηγορούμενος· καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦ-
 5 σι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνας. Ἐγὼ μὲν νῦν φημι Με-
 λάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφόν, μαντικὴν τε ἕω-
 τῷ συστήσαι, καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλα
 τε πολλὰ ἐσηγήσασθαι Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν
 6 Διόνυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ 128
 συμπεσέειν γε φήσω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιούμενα 66

non omnia singula, quae ad Bacchi sacra pertineant, accuratissime Graecis exposuerit, sed alii, qui ipsum secuti sunt vates sacerdotesve, haec supplerint omnemque doctrinam perfererint. Verba φαίνειν, δεικνύναι in sacrorum doctrina mysteriisque praecipue adhiberi observat idem Creuz. l. l.

ἀλλ' οἱ ἐπιγενόμενοι τούτῳ σοφισταὶ μεζόνως ἐξέφηναν] σοφιστὰς h. l. dixit honesto vel potius honorifico sensu, ut supra I, 29, ubi vid. Nec aliter infra Melampodem vocat σοφόν. Add. Pausan. VIII, 49 §. 2. Intelligentur autem h. l. sacerdotes Melampodei sive sacerdotes illi, qui Melampodem secuti vel ex eo prognati sacra Bacchica amplius propagarunt per Graeciam. In quibus Orpheum habendum esse cum Creuzero (Symbol. III p. 168) haud dubitandum. Et confer Herod. II, 81. Verba μεζόνως ἐξέφηναν (maiores in modum patefecerunt) ad meliorem et accuratiorum Bacchicorum sacro-

rum disciplinam ac doctrinam referenda sunt, quam hisce vaticibus debuit Graecia; quorum eorundem operà etiam Apolliniis sacra atque Bacchi post bella magna diuturnaue inter utriusque dei cultores exorta, quodammodo composita et reconciliata fuerint, monente Cr. in Symbol. III pag. 163, qui cum Herodoteo loco conferri vult Platon. Cratyl. p. 407, B. p. 81 Heindf. et haec praeterea adscripsit: „Cum hac emendatione doctrinae Bacchicae adeoque phallicae comparari debet ea vicissitudo Indicarum religionum, qua Wischnu phallorum cultum a Schiwa traditum emendasse fertur. Conf. Goerres. Mythengesch. p. 559 seq. ibiq. laudd.“

μαντικὴν τε ἕωτῷ συστήσαι] i. e. artem vaticinandi sibi acquisivisse, comparasse. Cf. I, 103.

οὐ γὰρ δὴ συμπεσέειν γε φήσω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιούμενα] Haec verba ab aliis minus recte intellecta, bene sic

τῶ θεῶ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἑλλησι· ὁμότροπα γὰρ ἂν
 7 ἦν τοῖσι Ἑλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐσαγμένα. οὐ μὴν
 οὐδὲ φήσω ὅπως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον
 ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλο κού τι νόμαιον. πυθέσθαι δέ μοι 70
 δοκέει μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον

explicit Wesselingius: „Negat Herodotus casu fortuito quadrasse Dionysia Aegyptiorum et Graecorum: tum enim in omnibus gemina germana (quod secus erat) neque noviter in Graeciam invecta esse debuisse. Itaque aliunde advenisse, sed in paucis transmutata.“ Est igitur *συμπίπτειν casu, fortuito convenire, congruere, quadrare*; quod displicet Schweighaeusero, qui ipse *συμπίπτειν* de iis rebus dici statuit, quae *simul, eodem tempore accidant vel existant*; ita ut Herodotus negare voluerit *simul, eodem tempore existisse ortumque cepisse Bacchi cultum* apud Aegyptios et apud Graecos. Sed hoc alienum ab Herodoti mente esse apparet, ut qui non de tempore h. l. edisserat, quo Bacchi sacra in Graecia exstiterint, sed de similitudine sacrorum Bacchicorum apud utramque gentem et de eorum origine.

ὁμότροπα γὰρ ἂν ἦν τοῖσι Ἑλλησι] ὁμότροπα i. e. innata quasi et cum populo ipso orta nec recens aliunde, ex Aegypto, advecta. Quare non opus legere ὁμότροπα, ut olim suspicatus est doctus Gallus, cui adstipulatur Schweighaeuserus; intelligi enim vult *instituta simul cum populo aliquo nata, ori-*

gini gentis coeava. Infra VIII, 144 legimus ἡθεα ὁμότροπα mores consimiles; add. Theophrast. Char. 26; contra ὁμότροπα dicuntur quidem animalia, quae una cum hominibus aluntur et vivunt (II, 66), sed de rebus caeremoniisve utrum adhiberi possit, iure dubitat Wesselingius, donec simile proferatur exemplum. Quod cum neget Schweigh. nullum tamen locum attulit, quo contrarium evinceret.

πυθέσθαι δέ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμπους κ. τ. λ.] Quod supra ex Aegypto haec accepisse tradit Melampodem, quem iam a Cadmo Tyrio edoctum fuisse scribit, id sibi haud repugnabit, si Melampodem primum in ipsa Aegypto haec accepisse, dein vero accuratius ea edoctum esse a Cadmo, ipsius aequali, statueris. Sed monet Larcherus (in not. ad h. l. coll. tabul. chronolog. VI §. 2 p. 201 seq.), quinque certe generationibus Cadmo iuniorum fuisse Melampodem, ut ab ipso Cadmo minime edoceri ille potuerit. Itaque in Herodoti loco scribendum censet: παρ' ἀπογόνων Κάδμου τε τοῦ Τυρίου. Sed refragantur omnes libri scripti, sine quibus equidem nil mutarim. Quis enim nescit,

παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτὴν καλεομένην χώραν.

50

Σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἦκει, πυνθανόμενος οὕτω εὐ-
 ρίσκω ἐόν· δοκέω δ' ὧν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου
 ῥαπίχθαι. ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος, καὶ Διοσκού-
 ρων, ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται, καὶ Ἥρης,

Graecorum Deos partim ab Aegyptiis, partim a Pelagis; Neptunum ab Afris esse; Herodibus non uti Aegyptios.

quanta omnino in hisce reperiantur varietas quamque late pateant haec ipsa antiquorum heroum (quales feruntur Cadmus, Melampus, alii) nomina, quibus saepenumero universa stirps aut gens designatur, ab uno illo abavo huius nominis originem ducens. Tu conf. Creuz. Symbol. III p. 141.

ἐς τὴν νῦν Βοιωτὴν καλεομένην χώραν] Olim enim haec regio, quae a Boeotis e Thesalia eiectis Boeotiae nomen accepit, Cadmeis appellabatur. Vid. Thucydid. I, 12 coll. Diodor. Sicul. IV, 67.

C a p. L.

σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν κ. τ. λ.] In contrariam partem, ut hunc modo commemorem, disputat Plutarch. de malign. Herod. p. 857, D. E; nec desuere recentiori aetate, qui eandem ob causam obtrectarent Herodoto, quem tamen, re diligentius pensitata, vix incusare licebit erroris mendaciive, si quidem eius verba

maximam partem spectant ad nomina deorum Aegyptia in linguam Graecam translata, ita ut Aegyptii sacerdotes illi, Graecorum magistri et quasi praecceptores, eam numinis alicuius notionem, quae a rudibus Graecis facilius cognosci ac percipi potuerit, in Graecorum linguam converterint deque nomen hoc modo Graece interpretati sint. Plura Creuzer. in Symbol. II p. 282 — 292. Itaque nihil isti proficiunt, qui ad Herodoti testimonium labefactandum ipsa Aegyptiorum atque Graecorum deorum nomina dissimillima proferunt, cum ea ne ipsius quidem Herodoti fuerit sententia.

οὕτω εὐρίσκω ἐόν] i. e. „inveni hoc ita esse.“ Confer Matth. Gr. Gr. pag. 1077. In seqq. ad ὅτι μὴ (praeterquam, nisi) conf. I, 18. 143. II, 13.

ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται] Vid. supra II, 43. Dioscuros Graecos ubi intelligunt Cabiros, qui Aegyptiorum feruntur dii, illud tenendum est, Graecorum Tyndaridas, Castorem atque Pollucem, quos he-

καὶ Ἰστίης, καὶ Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηΐδων, τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυπτίοισι αἰεὶ κοτε τὰ 3 οὐνόματά ἐστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγουσι αὐ- 80 τοὶ Αἰγύπτιοι. τῶν δὲ οὗ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα, οὗτοι δὲ μοι δοκέουσι ὑπὸ Πελασγῶν

roes fingunt humana specie atque indole praeditos, longe quidem discedere ab Aegyptiis numinibus; quorum tamen quae fuerit vis ac notio, in humanae originis heroes, quales sunt Tyndaridae, eam fuisse postmodo translatae. Aegyptios enim novimus heroes agnovisse atque coluisse nullos. Vid. Creuzer. Symbol. II p. 334 seq., qui h. l. addit C. O. Müller. Orchomen. pag. 450 seq. coll. 459 not. Is enim nihil unquam quidquam Dioscuris cum Cabiris Aegyptiis commune fuisse contendit, cum Dioscuri ad Graeciam unice pertineant.

καὶ Ἑρῆς, καὶ Ἰστίης, καὶ Θέμιος κ. τ. λ.] Iunoni quod Aegyptiacam originem Noster denegat, mirum videri queat, cum Iunonem Aegyptiacam alii scriptores aut diserte memorent aut certe aliis deabus illam aequent. Neque omnino negari poterit, haud pauca esse, in quibus Iunoni Graecae cum Iside Aegyptia conveniat; sed inveniantur alia, quae aliunde hanc deam ad Graeciam allatam fuisse nobis persuadeant. Sami enim ad insulam, ubi antiquissimum fuit Iunonis templum per omnem Graeciam, huius deae cultum e superioribus Asiae re-

gionibus esse advectum veri admodum est simile, ut inde Graecorum Iuno iis numinibus accenseri debeat, quae variis sub nominibus variisque in locis per Asiae regiones culta fuisse iam supra monuimus ad I, 131. Plura Creuz. in Symb. II p. 549 seqq. 563, qui nunc addit Inghirami Monumenti Etruschi ad tabul. X degli specchi mistici pag. 234. Ex iisdem fere superioris Asiae regionibus in Graeciam Vestae cultus pervenisse videtur, eodem docente Creuz. l. l. pag. 623. Quod ad reliquas deas attinet, quae h. l. commemorantur, nulla earum vestigia cum reperiantur in Aegyptiorum religionibus, haud scio an iisdem ex regionibus illas in Graeciam deductas esse statuere liceat. Sed nolim in re tam obscura quidquam asserere. De *Gratias* multa disseruit C. O. Müller. in Orchomen. p. 177; alia ipse posui in Annull. Heidelbergg. 1821 nr. 60 pag. 947, in quibus nunc acquiescere malim. — Ad formam Θέμιος conf. Matthiae Gr. Gr. p. 158 not. 1.

οὗτοι δὲ μοι δοκέουσι κ. τ. λ.] Repetitur δὲ, ubi iam praecessit τῶν δὲ οὗ φασι κ. τ. λ. Conf. Matth. pag. 1263.

ὀνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος. τοῦτον δὲ τὸν
 4 θεὸν παρὰ Λιβύων ἐπύθοντο. οὐδαμοὶ γὰρ ἀπ' ἀρ-
 χῆς Ποσειδέωνος οὐνομα ἔκτηνται, εἰ μὴ Λίβυες· 85
 καὶ τιμέωσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεὶ. νομίζουσι δ' ὦν
 51 Αἰγύπτιοι οὐδ' ἤρωσι οὐδέν. Ταῦτα μὲν νυν, καὶ
 ἄλλα πρὸς τούτοις τὰ ἔργα φράσω, Ἑλληνας ἀπ'

Mercurii statuas
 quales facere
 Graeci a quibus
 didicerint: Pe-

πλὴν Ποσειδέωνος κ. τ. λ.]
 Neptunum Aegyptios veneratos
 esse minime probabile est, cum
 mare, ut Typhonium, ode-
 rint. Cuius odii causas investi-
 gare huius loci non est. Sed
 accolae gentes Libycae multum
 per maria palantes, deum ma-
 ris coluisse eiusdemque sacra
 ad alias nationes attulisse vi-
 dentur. Tu vid. Creuzer. l. l.
 I p. 321. II p. 293, qui nunc
 ad Herodoti locum conferri vult
 infra IV, 188 coll. Eustath. ad
 Homer. Odys. I, 25 p. 13, 46
 ed. Bas. et Apollodor. III, 15,
 4, ubi vid. Heynii observ.
 p. 338.

νομίζουσι δ' ὦν Αἰγύπτιοι
 οὐδ' ἤρωσι οὐδέν] i. e. porro
 nec heroes ullo cultu prosequun-
 tur Aegyptii. Ita Creuzerus in
 Comment. Herod. p. 205, ubi
 hoc addit: „quo de loco quid alii
 iudicaverint, ut Meinersius in li-
 bro vernac. histor. crit. omn.
 religg. I p. 327, consulto prae-
 termitto. Illud inprimis teneri
 volo, quod ipsi sacerdotes hi-
 storico diserte declarant, se ἡ-
 ρωας sive semideos in suis sa-
 cris non agnoscere. Zoëga, qui
 probe sentiret, parum favere
 hoc testimonium suae rationi,
 ita vertit (de obelisc. p. 302):

„„Neque heroibus defunctis
 Aegyptii aliquid offerre consue-
 verunt.““ (Statuit enim vir do-
 ctus, Aegyptios prisco aevo haud
 aliter ac reliquas fere gentes in-
 feriis persecutos esse defunctos
 documentumque huius moris re-
 petit ex Osiridis religionibus,
 quem regem primitus Philensem
 post mortem grata hominum me-
 moria ad deos evectum esse pu-
 tat.) Herodotus autem de mor-
 tuis h. l. nil loquitur, sed po-
 steaquam deos posuit, quos
 Graeci vel ex Aegypto vel ali-
 unde adsciverint, simpliciter ad-
 iicit illa: „Heroibus nihil sacri
 cultus tribuunt Aegyptii.“ Nec
 aliam sane interpretationem per-
 mittunt Graeca scriptoris nostri
 verba, in quibus dativum ob-
 servamus verbo νομίζειν addi-
 tum, ut supra II, 42 et apud
 Thucyd. II, 38, ubi consul.
 interpret. et Viger. de idiotism.
 pag. 267. De argumento loci
 conf. etiam Creuzer. Symbol. I
 pag. 295 seqq.

Cap. LI.

Ἑλληνας ἀπ' Αἰγυπτίων νε-
 νομίσασιν] E seqq. cogitando
 hic addi volunt μαθόντες, hoc
 fere sensu: ab Aegyptiis edocti
 ea instituerunt institutaque te-

lasgos cum Atheniensibus habitasse, prius autem Samothraciam incoluisse, ibique Cabirorum sacra instituisse.

Αἰγυπτίων νενομίκασι. τοῦ δὲ Ἑρμῆω τὰ ἀγάλματα ὄρθα ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων 90 μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν· πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἀπάντων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες, παρὰ δὲ 2 τοῦτων ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ, ἤδη τηρικᾶτα ἐς Ἑλληνας τελέουσι, Πελασγοὶ σύνοικοι ἐρένοντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἑλλήνες ἤρξαντο νομισθῆναι. 3 οἷς δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ 95

ment. Nec admodum differt, quod continuo legitur: ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι. Conf. IV, 27.

τοῦ δὲ Ἑρμῆω—ποιεῦντες] i. e. faciunt Mercurii statuas ita ut habeant erecta pudenda. Pertinet huc Ciceronis locus de nat. deor. III, 22: „Unus (Mercurius) Coelo patre, Die matre natus: cuius obscoenius excitata natura traditur, quod aspectu Proserpinae commotus sit.“ Quae quo spectant, explicuit Creuzer. in nota subiecta, quam continuo afferemus. Intelligitur autem h. l. Mercurius ithyphallicus, qui dicitur et erecto fascino repraesentatur, cum ratio sit seminalis omnium rerum in natura genitrix, solis vis vegetans. Qui C. O. Müllero (Etrusc. I pag. 77) idem videtur atque Hermes Chthonius, qui omnium rerum parens, omnia bona hominibus praestare fertur.

Ἀθηναίοισι γὰρ, ἤδη τηρικᾶτα κ. τ. λ.] Particula ἤδη male abest a binis codd., ab aliis perperam confunditur cum δῆ; significatur enim tempus olim fuisse, quo nondum Athe-

nienses Hellenum in numero fuerint habiti; id quod convenit cum iis, quae I, 57 narrantur, ubi vid. nott., quibus Cr. addit Heyne obs. ad Apollod. p. 40. — τελεῖν ἐς Ἑλληνας est: Hellenibus accenseri; de qua verbi notione conf. Viger. de idiotism. pag. 187 et Schaefer. Melett. pag. 28. Ad argumentum loci haud scio an referri possit antiquum Mercurii signum Athenarum in arce in Poliadi templo a Cecrope, ut ferebant, dedicatum myrtorumque foliis velatum, ne scilicet Mercurius ithyphallicus erecto fascino repraesentatus, conspicuus foret virginisque castissimae in sacrario talia adpaterent. Vid. Pausan. I, 27 et Stuart. antiqq. Athen. I p. 471 vers. german.

οἷς δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται] Καβείροι dicuntur dii magni, potentes, qui in Samothracium initiis coluntur, multum celebrati veterum in religionibus. In his Cabiris Samothraciis quartum locum tenuisse constat Casmilum s. Cadmilum, eundem fere atque Mercurium, quem modo indicavimus ithyphallicum in mysteriis cultum,

Σαμοθρήϊκες ἐπιτελεύουσι παραλαβόντες παρὰ Πε-
 4 λασγῶν, οὗτος ὠνήρ οἶδε τὸ λέγω. τὴν γὰρ Σα-
 μοθρήϊκην οἴκειον πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι, οἳ περ
 Ἀθηναίοισι δύνοικοι ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων
 5 Σαμοθρήϊκες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὦν 129
 ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰ γάλατα τοῦ Ἑρμῆω, Ἀθηναῖοι 2
 πρῶτοι Ἑλλήνων, μαθόντες παρὰ Πελασγῶν, ἐποιή-
 6 σαντο. οἳ δὲ Πελασγοὶ ἱρὸν τινα λόγον περὶ αὐ-

quibus initiatum fuisse historiae patrem multa arguunt. Sed de *Cabiris* ipsis h. l. agere non vacet. Tu vid. Creuz. in Dionys. p. 149 seqq. Symbol. II p. 318 seqq. Schelling. de Samothrac. myster. pag. 97 seqq. 107 sqq. Qui viri docti haec sacra ex orientalibus religionibus repetenda esse docent. Alia C. O. Müller. (quem Cr. citat ad h. l.) in Orchomen. pag. 439. 450 sqq. 462 seq.

οἳ περ Ἀθηναίοισι] Vulgo τοῖ περ, quod cum respuat constans Herodoti usus meliorum librorum auctoritate cum Struve (Quaest. de dial. Herod. p. 10) reposui οἳ περ. — In seqq. dedi cum Gaisf. μαθόντες παρὰ Πελασγῶν, cum vulgo esset παρὰ Πελ. μαθόντες.

οἳ δὲ Πελασγοὶ ἱρὸν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν κ. τ. λ.] Exposuit haec Creuz. ad Cicer. de nat. deor. III, 22 p. 605: „Videlicet Mercurius ithyphallicus est ratio seminalis et effectrix, cum generatione rerum, plantarum, animalium rel., tum cogitatione et loquelà. In utrovis negotio Mercurius effectas praestat perennes rerum formas

s. ideas. Iam haec ratio seminalis et effectrix adsciscit sibi rationem receptoricem et generatricem. Ille est *mas*: haec *femina*; ille *sol*: haec *luna*. Veruo autem tempore, quo natura denuo vegetatur et fecunda redditur, sol lunam dicitur vegetare et implere rationibus seminalibus, quibus ea rursus implet terram. „„Nam Mercurium in lunà locatum fabulantur, quia quae luna efficit, ea rationis ac sapientiae operum sunt similia,““ dicit Plutarchus de Isid. et Osir. p. 367, D. De facie in orb. lun. p. 943, B. Igitur vis vegetans et ratio seminalis solis est, et quidquid eius rationis lunae impertitur, id ei a sole impertitum esse significatur. Igitur rationis facta particeps luna quodammodo Mercurialis redditur, quatenus quae in sole inest ratio seminalis a Mercurio profecta dicitur. Iam Plotinus, qui Mercurium semper excitatum (pag. 321 seq.: Ἑρμῆν μὲν ποιουῖσι τὸν ἀρχαῖον τὸν τῆς γεννήσεως ὄργανον ἀεὶ ἔχοντα πρὸς ἐργασίαν) exhibet, accipit eum universe pro ratione seminali eique adeo op-

τοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηϊκῇ μυστηρίοισι δ
 52 δεδήλωται. Ἔθνον δὲ πάντα πρότερον οἱ Πελασγοὶ
 θεοῖσι ἐπενχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Λαδώνῃ οἶδα ἀκού-
 σας· ἐπωνυμίην δὲ οὐδ' οὔνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ

Caruisse Pelas-
 gorum Deos no-
 minibus: ea post
 ex Aegypto allata,
 oraculi Dodonaei
 solius tum in
 Graecia monitu
 illis iudita esse.

ponit materiam (τὴν ἑτέραν φύσιν) non capacem omnium rationum s. idearum, sed reluctantem atque sterilem. Cicero l. l., Plutarchus l. l. et Porphyrius (apud Euseb. Praep. Evang. III. p. 114 Colon.) sigillatim accipiunt de sole vegetante et luna vegetatá. Cui et ipsum opponunt Mercurium, hoc pacto: non continuo et usquequaque rationibus seminalibus implere Mercurius lunam potest, ut quae ab initio obnititur et suam ipsa aliquantisper rationem sectari mavult; sed ille instat et molitur, donec ea paullatim illam alteram superioremque rationem recipit atque in se convertit. Nonnunquam tamen prorsus respuit oblata, et hactenus e generando desistere cogitur Mercurius (vid. Tzetzae schol. ad Lycophr. vers. 698. 1176 et Etym. m. p. 194 Lips.). — Hinc illa fabula, quam Tullius attigit: Mercurius (sol, mas vel potius solaris genius, ratio solaris) adspiciens Proserpinam (lunam virginem) commovetur et cum eâ coire discupit. At illa, utpote virgo, reluctatur, irascitur, ultro citroque com meat (h. e. Proserpina irata, terribilis igiturque Brimo sive Hecate, eademque venatrix), nimirum quoad paullatim exhilaretur, et cum Mercurio concumbat. Ex quo

coitu, nonnulli tradiderunt natum esse Eleusinem heroem (Pausan. I, 38, 7) i. e. eum, qui frugum proventum instituit. —

τὰ — δεδήλωται] τὰ cum minus congruat antecedentibus: ἰσὸν λόγον, explicant κατὰ i. e. κατὰ ταῦτα, ἄ. Equidem ad structuram, quae ad sensum, uti aiunt, instituuntur, referre malim τὰ. Nec Latinis talia insolita. Conf. Corte ad Cicer. epp. ad divers. V, 14.

Cap. LIH.

Ἔθνον δὲ πάντα] πάντα i. e. quaslibet res et hostias e quoque animantium genere, ut I, 50, ubi vid. Supplent θύσιμα. Caeterum iure hoc loco usus est Creuzerius initio operis de mythologia ac symbol. vol. I pag. 4, docturus scilicet, quantum intersit inter hanc rudem ac simplicem deos colendi rationem et inter ornatissimam illam deorum compositionem laetissimamque fabularum de diis ubertatem, qualem postera aetate invenimus. Interveniunt nimirum sacerdotes illi, qui sacerorum doctrinâ vulgus excellentes ornatissimum illum deorum cultum introducunt (polytheismum vulgo appellant) indeque etiam polyonymiam illam deorum, antehac prorsus ignoratam.

2 αὐτῶν· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσωνό-
μασάν σφραγ ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θέντες
τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. Ἔπει-10
τεν δὲ, χρόνου πολλοῦ διεξελθόντος, ἐπύθοντο ἐκ
τῆς Αἰγύπτου ἀπικόμενα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν
τῶν ἄλλων, Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῶ ἐπύθοντο.
3 καὶ μετὰ χρόνον ἐχρηστηριάζοντο περὶ τῶν οἰνο-
μάτων ἐν Λαδώνῃ· τὸ γὰρ δὴ μαντήϊον τοῦτο νε-15
νόμισται ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἑλληνισι χρηστηριῶν
4 εἶναι, καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον μούνον. ἐπεὶ ὦν
ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Λαδώνῃ οἱ Πελασγοὶ „εἰ

ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα
πρήγματα κ. τ. λ.] i. e. eo quod
omnes res ordine posuissent ac
distribuissent. Erit igitur deo-
rum nomen (θεοὶ) derivandum
a verbo θεῖναι, τιθέναι, po-
nere, collocare, indeque ordi-
nare; ut θεοὶ sint ii, qui omnia
in mundo ordinarint et constitu-
erint. Inde Clemens Alexan-
drinus libri primi Stromat. in
fine deum (θεῶν) dictum esse
ait παρὰ τὴν θέσιν καὶ τάξιν
καὶ τὴν διακόσμησιν. Hinc
porro θεός Eustathio in Homer.
p. 1148 s. 1202, 8 est ὁ πάν-
τα τιθεὶς καὶ ποιῶν. At alii
aliter, de quibus vid. Creuzer.
in Symbol. I pag. 169 seqq.
Est enim praeter alios Plato,
qui in Cratylō p. 397, C. D
θεοὺς derivari vult a verbo θέ-
ειν, ut dii, qui antiquissimi
fuere, Sol, Luna, Terra, Si-
dera et Coelum, a motu, quo
sidera haec celeriter moveri con-
spiciuntur, hoc acceperint no-
men. Alias nunc tacebo ety-

mologias, hoc unum addens,
videri quoque hoc nomen co-
gnatum aut eiusdem fere stir-
pis atque Latinorum *deus*, *Dis*,
Graecorum *Δεὺς*, *Σδεὺς*, un-
de *Ζεὺς* postea ortum; quibus
omnibus aliisque aliarum gen-
tium similibus nominibus vix
aliud quid olim designatum
fuisse videtur, nisi *domini* su-
premi notionem.

Ἔπειτεν δὲ, χρόνου πολ-
λοῦ διεξελθόντος κ. τ. λ.] Quod
olim legebatur ἐπεὶ τε δὲ, pro
ἔπειτεν, denuo tuetur Benedi-
ctus in Actt. philol. Lips. p. 287;
ita ut periodus ab hac particula
incipiens ad finem capitis us-
que excurrat, aliquoties inter-
rupta aliis interiectis periodis,
anacoluthiā structurae laborans
et additamento verbi ἐπύθοντο
altera vice a librariis adiecti.
Quae tamen merito editoribus
persuadere ille non poterat. —
Ad subsequētia conf. quae ad
II, 50 init. diximus.

εἰ ἀνέλωνται] Coniun-

„ἀνέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων
 5 „ἦγοντα.“ ἀνεῖλε τὸ μαντήϊον „χρᾶσθαι.“ ἀπὸ
 μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθνον, τοῖσι οὐνόμασι²⁰
 τῶν θεῶν χρεώμενοι. παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες
 53 ἐξεδέξαντο ὕστερον. Ἐνθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος
 τῶν θεῶν, εἴ τε δ' αἰεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοιοί τε
 τινες τὰ εἶδεα, οὐκ ἠπιστάτο μέχρι οὗ πρώην τε
 2 καὶ χθῆς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἠσίοδον γὰρ καὶ Ὀμη-
 ρον ἠλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μεν πρεσβυ-²⁵

Theogoniae con-
 ditorum Hesiodi
 et Homeri quam
 recensetas: qui-
 bus qui poetae
 priores habeantur,
 eos illis po-
 sterioribus fuisse.

ctivus hic minime sollicitandus, qui explicari debeat secundum eam rationem, de qua monuimus ad I, 53: *ob si sollten*. Nam coniunctivus est deliberativus, ut recte vidit Werferus in Act. phil. Monacc. I p. 233 seq. Add. Matthiae §. 526 ed. secund. — Quod vero paulo ante oraculum Dodonaicum omnium, quae in Graecia sunt (ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἑλληνισι χρηστηρίων), antiquissimum dicitur, id de ea terra, quae post demum Graeciae nomen accepit, olim Pelasgis occupata, intelligendum; indicat ipse auctor II, 56: *δοκέει ξμοὶ ἢ γυνῆ αὐτῆ τῆς νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλευμένης τῆς αὐτῆς τάτης, προηθῆναι ἐς Θεσπρωτούς*. Quibuscum conf. Niebuhr. Röm. Gesch. I pag. 29. 31 edit. secund. Inde non mirum oraculum ipsum ac deum illic cultum haberi Pelasgicum, eiusque sacerdotes Sellos, Dodonam vero ipsam Pelasgorum sedem. Vid. classicum Homeri locum II. XVI, 233 sqq. Odys.

XIV, 327 seqq., alia quae laudat Creuzerus Symbol. II p. 472 not. 10: „Marx. ad Ephori fragmm. pag. 156 seq. Plat. Phaedr. p. 275, B (p. 342 Heindf.). The classic Journal III p. 128 seq. et XII pag. 389.“

Cap. LIII.

εἴ τε δ' αἰεὶ ἦσαν] αἰεὶ e Schellershem. libro cum recentt. editt. adseivimus pro vulgato αἰεὶ. — In seqq. τὰ εἶδεα significat speciem, quā illi dii vulgo repraesentati fuerint.

μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθῆς] πρώην τε καὶ χθῆς: proverbialis locutio, quā illud indicatur tempus, quod nuperrime praeterfluxit, proxime antecedit. Exempla praebet Wesselingius tum ad h. l. tum ad Diodor. Sicul. II, 5. Addit Noster: ὡς εἰπεῖν λόγῳ, quā formulā Nostrum uti, ubi res minus accurate videatur definienda, monet Valckenarius. Alia huc pertinentia dabit Creuzerus ad Plotin. de pulcrit. pag. 144. Vid. infra II, 134.

Ἠσίοδον γὰρ καὶ Ὀμηρον

3τέρονς γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι. οὗτοι δὲ εἰσι οἱ

ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δoken μέν προεσβυτέρου γενέσθαι] Herodotum novimus anno 484 a. Chr. fuisse natum (v. A. Gell. Noctt. Atticæ. XV, 23); ita ut Homeri et Hesiodi aetas in ann. 884 a. Chr. sit collocanda. Quod vero cum parum congruat iis, quae apud auctorem vitae Homer. §. 38 legimus, unde Homerus 1102 a. Chr. vixisse putandus sit, eo olim inclinarunt viri docti, ut alterutrum locum vitio laborare indeque emendandum censerent. In Herodoto nil mutare licebit, si qua codicum auctoritas, nec argumentis pugnandum in eiusmodi re, quae tot tantisque difficultatibus premitur ob nimiam temporum obscuritatem. Larcherus Velleium Paterculum I, 1 secutus, Homero adsignat annum 968; alii alium; quae hic disceptare non attinet, cum ad Homeri potius historiam, quam ad Herodotei loci interpretationem pertineant, in quo suam ipsius de Homero opinionem profert historiae pater; quae opinio si de uno Homero non valeat, certe ad illam valebit aetatem, quam Homericam appellant quidam, et in qua omnino corpus istud carminum, quod Homeri prae se fert nomen, compositum esse contendunt. Hesiodum vero atque Homerum coniungit Herodotus, qui si minus aequales fuerint, certe, quae plurimorum est sententia, non valde distare putentur et ad unum fere aevum referantur.

HERODOT. I.

Sed iam Herodoti aetate fuisse, qui hosce poetas ad antiquiora retulerint tempora, colligere mihi posse videor ex verbis post adiectis: καὶ οὐ πλέοσι.

οὗτοι δὲ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην [Ἑλληνσι] Multum sudarunt viri docti in verbo ποιεῖν explicando. Quum enim Homerus atque Hesiodus Theogoniae Graecis antea ignotae inventores minime dici possint, quippe utroque poeta non nova et a se primum excogitata canente, sed cognita et a maioribus accepta, eo confugerunt, ut ποιεῖν statuerent hic significare: *versibus describere atque ornare*. Quam interpretationem a Wesselingio prolatam, et a Larchero receptam ita probavit Wytttenbachius, ut, qui aliter censerent, eos huius usus ignoratione in errorem inductos esse pronuntiaret, locum ipsum sic Latine reddens: „*hi vero sunt, qui deorum generationes Graecis carmine prodiderunt.*“ Vid. not. ad Platon. Phaedon. pag. 129. Unde sequitur, ante hos poetas neminem de deorum generatione versibus dixisse, Homerum vero Hesiodumque primos fuisse, qui, quae de diis eorumque generationibus tradita invenerint, versibus exposuerint atque ornaverint. Verum enimvero eiusmodi sententia, si nexum et orationis et ipsius argumenti accuratius perpendas, vix consentanea videbitur iis, quae proxime antecedunt, ut

ποιήσαντες θεογονίην Ἑλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς

dudum monuit G. Hermann. (Homer. Brief. pag. 11). Ac iure quidem in dativo, qui verbo ποιεῖν adiectus est, Wesselingianam si probes rationem, haeret Wolf. Prolegg. Homerr. pag. LIV. Apud Pausaniam loco IX, 27, 2 haud dissimili, quem Creuzerus profert (Homer. Brief. p. 27, ubi vid.), legimus: *Λύκιος δὲ Ὠλήν, ὃς καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς ἀρχαιοτάτους ἐποίησεν Ἑλλησιν.* Tacemus alios, qui locum Herodoti tractarunt, a Creuzero l. l. in not. allatos, cum ipsum verbum ποιεῖν nullam aliam interpretationem hic admittat, nisi eam, qua *primos Hesiodum atque Homerum Theogoniam Graecis condidisse* dicamus. Unde iam gravior existit quaestio, quo iure et quo sensu Homerus atque Hesiodus *inventores* et *conditores* theogoniae Graecae dicantur, cum ante utrumque poetam alios iam fuisse per Graeciam poetas, minime negari queat. Vult Heynius (Commentatt. Societ. Gotting. a. 1779 vol. II p. 132), ea, quae antea pluribus carminibus passim de diis eorumque formis, numeribus etc. exposita aut narratione maiorum ac fama diversis locis diverse sparsa ac disseminata fuissent, uno carmine Hesiodum comprehendisse disertiusque exposuisse; Homerum vero mythos de diis vulgatos ad epicam rationem traduxisse atque ita ornasse, et ad certam rationem constituisse, ut inde

pro modulo ac regula fabulae haberentur apud posteros. Quam sententiam amplians et uberius exponens Creuzerus in Symbol. II pag. 451 seq. hunc huius loci sensum esse statuit: „Homer und Hesiod fanden das Mittel, in einem neuen Rittergesange, für Alle passend, Allen zu singen zur Genüge, indem sie das Geheimniss entdeckten, die Götter rein menschlich zu behandeln, zu anthropomorphisiren, d. h. indem sie es nicht nur verstanden, einem allgemeinen Grundtrieb der menschlichen Natur gemäss, den Göttern sinnliche Eigenschaften, Kräfte und Neigungen zu verleihen, sondern sie auch in einen solchen Kreis von Handlungen zu versetzen, den die Einbildungskraft des griechischen Volks zu umfassen vermocht; *womit also die Personification der Gottheiten ganz volksthümlich vollendet war.*“ Conf. eundem Creuzerum in Annall. Heidelbergg. 1825 pag. 104, qui ad θεογονίην Herodoti in loco conferri vult Procl. in Platonis Timaeum p. 315 lin. 18 seqq. et scriptorem Platonium in Epinomide p. 980, C ed. Steph. et add. Rink. in Annall. Heidelbergg. 1828 nr. 75 pag. 1192 seq. Ad usum verbi ποιεῖν, ubi ἕπος omittitur, faciunt quoque ea, quae Siebelis. notavit ad Pausan. II, 6 §. 2. Cr. confert Wyttenbach. ad Plut. Morall. I p. 180.

ἐπαινεύουσιν δόντες, καὶ τιμὰς τε καὶ τέχνας διελόν- 130
 4τες, καὶ εἶδεα αὐτῶν σημήναντες. οἱ δὲ πρότερον³⁰
 ποιητὰὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι,
 5 ὕστερον, ἐμοὶ γε δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ
 μὲν πρῶτα αἱ Λαδωνίδες ἰρήϊαι λέγουσι· τὰ δὲ
 ὕστερα, τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ
 λέγω.

τιμὰς τε καὶ τέχνας διελόν-
 τες] Cr. similem confert locum
 Aeschylī in Prometh. 228 (237
 seq. Blomf.). Ad vocem τιμὰς
 conf. etiam Homer. Odyss. XI,
 301. 303, ne plura.

οἱ δὲ πρότερον ποιητὰὶ λε-
 γόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν —
 ἐγένοντο τούτων] Bene monet
 Heynius l. 1.: „forte (Herodo-
 tus) carmina respicit, quae sub
 Orphei, Musaei, Lini, Eumolpi,
 aliisque nominibus ferebantur;
 ut non tam illos homines post
 Homerum vixisse, quam carmi-
 na illis tribui solita serius con-
 dita censere videri debeat. Nec
 vero inde inferri aut potest aut
 debet, quasi Herodotus statu-
 at, nullos omnino ante Homerum et
 Hesiodum fuisse poetas, nulla
 fuisse carmina: id quod omni-
 rerum rationi adversatur; fieri
 enim nullo modo potuit, ut in
 rudi et a nullo alio poeta sub-
 acto et tractato sermone carmi-
 na Homerica et Hesioidea elabo-
 rarentur; et sunt infinita in iis
 ipsis, quae antiquiora carmina
 partim testantur, partim argu-
 unt.“ Quae eadem fere ponit
 Creuzerus ll. ll., praesertim cum

ipse Herodotus pluribus locis
 carmina et sacra videatur com-
 memorare, quae ad prius tem-
 pus sint revocanda (cf. II, 49.
 51. 52. 81), ipsosque poetas
 Homero priores II, 23; ut inde
 quoque appareat, respexisse
 Nostrum ea carmina, quae suā
 ipsius aetate sub falso Orphei,
 Lini aliorumque nomine fere-
 bantur, cum ad seriora tempora
 pertinerent.

καὶ τὰ μὲν πρῶτα αἱ Λαδω-
 νίδες ἰρήϊαι λέγουσι] Intelligit
 ea, quae cap. 52 narraverat. —
 Caeterum haec rursus candidum
 Herodoti studium religionemque
 veri tradendi satis produnt, qui
 tam accurate, quae ipse sentiat
 aut statu- at, ab iis, quae fama
 acceperat, distinguat. Idem in
 capite sequenti observare licet,
 ubi legimus: τόνδε Αἰγύπτιοι
 λόγον λέγουσι; add. cap. 55
 inquit.

τὰ ἐς Ἡσίοδον — ἔχοντα]
 i. e. ea quae ad Hesiodum et Ho-
 merum spectant. Locutionem in-
 de sumsit Pausanias I, 2 §. 4,
 ubi plura Siebelis.

Narrationes de origine duorum Iovis oraculorum, Dodonaei et Ammonis, institutorum circiter a. 1900.

54

Χρησθησίων δὲ πέρι, τοῦ τε ἐν Ἑλλησι, καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ, τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι.³⁵
 2 ἔφασαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Θηβαίου Διὸς „δύο γυναῖκας
 „ἰρηῖας ἐκ Θηβέων ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· καὶ
 „τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην προηθεῖσαν,
 „τὴν δὲ ἐς τοὺς Ἑλληνας· ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας
 „εἶναι τὰς ἰδρυσάμενας τὰ μαντήια πρώτας ἐν τοῖσι
 3 „εἰρημένοισι ἔθνεσι.“ Εἰρομένου δέ μεν, ὁκόθεν⁴⁰
 οὔτω ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς
 ταῦτα, „ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν
 „γυναικῶν τουτέων· καὶ ἀνευρεῖν μὲν σφεας οὐ
 „δυνατοὶ γενέσθαι· πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα
 55 „περὶ αὐτέων τάπερ δὴ ἔλεγον.“ Ταῦτα μὲν νυν⁴⁵
 τῶν ἐν Θήβῃσι ἱερέων ἤκουον· τάδε δὲ Δωδωναίων

Cap. LIV.

δύο γυναῖκας ἰρηῖας ἐκ Θηβέων ἐξαχθῆναι] Noli intelligere sacerdotes feminas, quales in Aegypto non fuisse monuimus ad II, 35, sed sacras feminas, sacerdotumque ministras, ἱεροδούλους, ut vulgo appellant. Ipsa Herodoti verba II, 56 hoc indicare videntur: ὥσπερ ἦν οἶκος, ἀμφιπολεύουσαν ἐν Θήβῃσι ἱερόν Διὸς, ἐνθα ἀπίκετο κ. τ. λ. Neque tamen inde sequitur, scribendum hoc loco esse ἱεράς (ut II, 56), quae Valckenaerii est sententia. — In seqq. verba ἐς Λιβύην προηθεῖσαν, quae vulgo vertunt: „in Lybiam venditam“, accuratius cum Larchero sic reddes: fuisse venditam, ut in Lybiam abduceretur. Conf. mox cap. 56: καὶ τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν

Ἑλλάδα ἀπέδοντο, et: προηθεῖσαι ἐς Θεσπροτούς. Alia dabunt interpretes ad II, 55. — Ad verba ἀπὸ σφέων γενέσθαι conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1130 ob usum praepositionis ἀπό.

Cap. LV.

ταῦτα μὲν νυν ἐν Θήβῃσι ἱερέων ἤκουον] Facit huc, quod supra iam (II, 52) omnium in Graecia oraculorum antiquissimum dixerat Dodonaeum, de cuius origine hoc capite et seqq. (II, 55 — 58 incl.) disseritur. Haec enim regio antiquissima Graeciae sedes, unde et gentes et religiones per omnem reliquam Graeciam propagatae sunt, et ipsae ex Aegypto huc advectae, ut praeter testimonia externa quae dicuntur, multa alia probant interiora, quae sacram Dodonae doctrinam cum

φασί αἱ προμάντιες· „Δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ
 „Θηβέων τῶν Αἰγυπτίεων ἀναπταμένας, τὴν μὲν
 „αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφέας ἀπικέσθαι.
 2 „ἰζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγόν, αὐδάξασθαι φωνῇ 50
 „ἀνθρωπῆι, ὡς χρεῶν εἴη μαντήιον αὐτόθι Διὸς
 3 „γενέσθαι. καὶ αὐτοὺς ὑπολαβεῖν θεῖον εἶναι τὸ
 „ἐπαγγελλούμενον αὐτοῖσι, καὶ σφεας ἐκ τούτου
 4 „ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Αἴβυας οἰχομένην πελει-
 „άδα λέγουσι Ἄμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς 55
 5 „Αἴβυας ποιέειν.“ ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διὸς. Δω-
 δωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι, τῶν τῇ προσβυτάτῃ οὖνομα
 ἦν Προμένηα, τῇ δὲ μετὰ ταύτην, Τιμαρέτῃ, τῇ
 6 δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρῃ, ἔλεγον ταῦτα. συνωμολό-

Aegyptiaca plane convenire et ex ea unice repetendam esse commonstrant, a Creuzero exposita in Symbol. IV pag. 151 seqq. Quod vero sacrae feminae oraculum Dodonae condidisse feruntur, hoc ad praecipuum harum feminarum, quippe fatidicarum, honorem in colonia recens condita refert Heeren. Ideen II, 1 p. 486, qui illud quoque iam intelligi posse monet, cur Dodonaeum oraculum Pelasgos iusserit Aegyptiaca deorum nomina adsciscere, quae inde ad Graecos omnino pervenerint. Nam media in Graecia, Pelasgorum in sedibus conditum erat Dodonaeum templum oraculumque Aegyptiorum a sacerdotibus huc delatis. Ad Aegyptiacam vero originem ipsa nostri scriptoris verba ducunt, nisi prava interpretatione ea detorqueere velis. Nec moveor equidem auctoritate eorum, qui

contra disertum Herodoti testimonium haec omnia in Graecia ipsa orta esse clamitent omnemque originem Aegyptiacam sacrorum Dodonaeorum remotam velint.

φασί αἱ προμάντιες] Conf. not. ad I, 182. In seqq. ad verba δύο πελειάδας μελαίνας κ. τ. λ. conf. not. ad II, 57 init. et ad ἰζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγόν (in fago residentem) Matthiae Gr. Gr. pag. 1169.

Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι κ. τ. λ.] Auctor est Strabo (VII p. 328 s. p. 506) primitus viros oraculo praefuisse, deinde tres mulieres vetulas. — In seqq. retinui Προμένηα, cuius loco Valckenarius analogiae causa restitutum volebat Προεμένηα a voce προεμηνής, libris scriptis refragantibus. Mox cum Schwgh. et Gaisf. dedi: τῇ δὲ μετὰ ταύτην pro τῇ δὲ μετὰ αὐτήν, ut vulgo legebatur.

γεον δέ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ 131
 56 ἱρόν. Ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε. εἰ 61
 ἀληθείας οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱρὰς γυναῖκας,
 καὶ τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλ-
 λάδα ἀπέδοντο, δοκέει ἐμοὶ ἢ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν
 Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλευμένης τῆς
 αὐτῆς ταύτης, προηθῆναι ἐς Θεσπρωτοῦς· ἔπειτα 65
 δουλεύουσα αὐτόθι, ἰδρῦσασθαι ὑπὸ φηγῶ πεφυ-
 κνῆ Διὸς ἱρόν· ὥσπερ ἦν οἶκος, ἀμφιπολεύουσαν

Herodoti ea de
 re opinio: Grac-
 cia, olim Pelas-
 gia.

οἱ ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ
 τὸ ἱρόν] Haud scio an eos in-
 tellexerit oraculi accolas, quos
Sellos s. *Hellos* appellant atque
Tomuros, sacrorum Dodonaeo-
 rum ministros atque interpretes.
 De quibus plura Creuzer. Sym-
 bol. I pag. 193 not. 359.

Cap. LVI.

ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέδοντο]
 De ἀποδίδοσθαι (vendere) cf.
 I, 70. Ad argumentum loci
 conf. not. ad II, 52 fin.

προηθῆναι ἐς Θεσπρωτοῦς]
 Satis, opinor, manifestum est,
 Herodotum unam tantum no-
 visse Dodonam Thesproticam
 unumque oraculum Dodonaeum
 in Thesprotia conditum. Sunt
 enim, qui praeterea Thessalicam
 Dodonam fuisse existiment.
 Thesproticae Dodonae, quam
 Herodotus intellexit, de situ
 post alios accurate disquisivit
 Pouqueville (Voyag. t. I chap. XI
 p. 94 seqq. add. Creuzer. Sym-
 bol. II p. 473 seq. IV p. 151
 not.); qui Sellorum sedes fa-
 numque non multum abfuisse

ab ea urbe statuit, quae nunc
Janina dicitur; reperiri ruinas
 prope *Gardiki*; Dodonam ipsam
 eo loco constructam videri fuis-
 se, ubi nunc *Castrizza* arx con-
 spicitur, montemque eum, qui
 a septentrione huius convallis
 surgit, *Tomurum* videri ab an-
 tiquis poetis tantopere celebra-
 tum. Haec ad Herodotum rite
 intelligendum nunc sufficient; nam
 de ipso Dodonae nomine
 aliisque rebus huc spectantibus
 disserere longum est et a nostro
 proposito alienum.

ἔπειτα δουλεύουσα — Διὸς
 ἱρόν] Subintellig. ex antece-
 dentibus: δοκέει ἐμοὶ ἢ γυνὴ
 αὕτη. Multa hoc loco et in
 seqq. mutare voluerunt Valcken.
 et Reiskius; quae tamen ea
 sunt, ut, cur ita mutari debe-
 ant, nulla adpareat iusta causa.
 Neque ante πεφυκνῆ adden-
 dum εὔ sive ἐκεῖ, ut illi addi-
 tum voluere, offensi scilicet
 simpliciter posito verbo πεφυ-
 κνῆ, quod hanc ob causam ad-
 iecisse videtur Noster, quo ar-
 borem veram indicaret et natu-
 ralem, cum alia aliter hac in

ἐν Θήβησι ἱρὸν Διὸς, ἔνθα ἀπείκετο, ἔνθαῦτα μνή-
 2 μην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστήριον κατη-
 γήσατο, ἐπεὶ τε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλωσσάσαν. 70
 3 φάναι δὲ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπορῆσθαι ὑπὸ
 τῶν αὐτῶν Φοινίκων, ὑπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐπορῆθη.

57 Πελειάδες δὲ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδο-
 ναίων ἐπὶ τοῦδε αἱ γυναικες, διότι βάρβαροι ἦσαν.

Columbas a Do-
 donaeis mulieres
 barbaras dictas
 videri.

narratione essent accipienda. φηγὸς autem vix recte intelli-
 gitur *fagus*, cum potius *quercus*
esculus sit, cuius fructus et edi
 possunt et revera Pelasgis ru-
 dibus, qui illas regiones inco-
 lebant, victum suppeditasse di-
 cuntur. Hinc sacra arbor, quae
 prima olim alimenta hominibus
 praebuerit, hinc ipsum eius no-
 men, quod ab edendo (a verbo
φαγεῖν) ductum vix dubitare li-
 cebit, hinc ex sonitu foliorum,
 ex avibus circumvolantibus, aliis
 eiusmodi rebus oracula petita,
 qualia vel apud nostros maiores
 in Germanorum et Celtarum lu-
 cis occurrunt. Plura Creuzer.
 Symbol. II pag. 476 seq. coll.
 Kruse Hellas I p. 443. In pro-
 verbium adeo cessit Iovis Do-
 donaei arbor; cf. Plat. Phaedr.
 pag. 275, B ibique Heindorf.
 p. 342.

ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπορῆ-
 σθαι] Noli scribere ἐς Λιβύην.
 Indicare enim voluit mulier, so-
 rorem a Phoenicibus venditam
 esse in Libyam, qua in terra
 dein commoraretur. Haud in-
 frequens Graecis scriptoribus
 haec orationis breviloquentia,
 qua praeter motus significatio-
 nem etiam commoratio in aliquo

loco indicatur praepositione ἐν.
 Cf. Matth. Gr. Gr. p. 1141 seq.
 — In verbis *χρηστήριον κατη-
 γήσατο* (*oraculum instituit*) mi-
 nime scribendum *χρηστήριον*.
 Supra enim II, 49 legimus:
 τὸν φαλλὸν — ἐστὶ δὲ κα-
 τηγησάμενος κ. τ. λ.

Cap. LVII.

πελειάδες δὲ μοι — ἐπὶ τοῦ-
 δε αἱ γυναικες] De usu prae-
 positionis ἐπὶ monuimus ad I,
 14. Ad rem ipsam quod attinet,
 sunt qui fabulae origines inde
 repeti velint, quod, cum apud
 Epirotas *πελείους* dictos fuisse
 senes Hesychius narret, Dodo-
 naeorum quoque sacrorum an-
 tistites vetulae dici potuerint
πέλειαι, quod commune alias
 fuit columbarum vocabulum. Et
 scribit Servius ad Virgil. Eclog.
 IX, 13 Thessalica lingua *pelei-
 des* dici et columbas et vaticina-
 trices mulieres. Nec tamen ea
 sufficient ad fabulae sensum rite
 intelligendum, quem ex interiori
 horum sacrorum indole eruere
 studuit Creuzer. in Symbol. IV
 p. 161 seqq. 163 seq. Namque
 Dodonae in religionibus Iovi ad-
 dita erat *Dione Venus*, cui co-
 lumba erat consecrata, quae in

2 ἰδόκεον δὲ σφι ὁμοίως ὄρουσι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπητῆι φωνῆ ἀυδάξασθαι⁷⁵ λέγουσι, ἐπεὶ τε συνετά σφι ἠῦδα ἢ γυνή· ἕως δὲ ἐβαρβάριζε, ὄρουθος τρόπον ἰδόκεέ σφι φθέγγεσθαι.

3 ἐπεὶ τὲρ τρόπῳ ἂν πελειάς γε ἀνθρωπητῆι φωνῆ φθέγγεσθαι; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειά-
4 δα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἢ γυνή ἦν. ἼΙ δὲ⁸⁰ μαντητῆι ἢ τε ἐν Θήβησι τῆσι Αἰγυπτίησι καὶ ἐν Δωδώνη, παραπλήσια ἀλλήλησι τυγχάνουσι εἶδῃσαι.

Ἔστι δὲ καὶ τῶν ἰσῶν ἢ μαντικῆ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη.

Iovis arbore sedens futura caneret, qualem in numis hodieque servatis revera conspiciamus. Habebatur illa vitae vitalis quasi symbolum et alimentum primi indicium. Apud Aegyptios autem, teste Horapolline II, 32, columba atra (πελειάς) viduarum fuit signum sive earum feminarum, quae, marito mortuo, haud alterum iniere matrimonium more Aegyptiorum sacerdotali, sed sacris ac rebus divinis se plane dicarunt. Quibus haec addit Cr.: „Anglus homo doctus (the history of the English poetry, Lond. 1824, praef. pag. 101) universam Herodoti narrationem inde ortam esse censet, quod aurea columba, Diones symbolum, e quercu Dodonaea suspensa fuerit. Ad Philostrati locum, quem citat Imagg. II, 33, tu adhibe Iacobs. animadverss. p. 567 sqq.“ Disputasse de his quoque video Fred. Cordes. in disputatione de oraculo Dodonaeo

(Groning. 1826) cap. I §. 4 seqq. Alia protulit huius libri censor in biblioth. critica Seebodii 1829 nr. 50 pag. 198.

ὁμοίως ὄρουσι φθέγγεσθαι] ὁμοίως cum Gaisf. recepi pro vulg. ὁμοῖα sive ὅμοια, et in seqq. συνετά σφι (ubi vulgo articulum praeposunt τὰ) atque ὄρουθος τρόπον ἰδόκεέ σφι inverso verborum ordine.—„Coniicit hinc Mahne (Darstell. der Lexicograph. I §. 204 p. 404) nihil similitudinis intercessisse inter Thebaicam linguam Aegypti et Graecam.“ Cr.

Ἔστι δὲ καὶ τῶν ἰσῶν ἢ μαντικῆ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη] Quod Wesselingio videtur τῶν ἰσῶν ἢ μαντικῆ esse divinatio in templis, quae et responsis et signis absolvebatur, obloquitur Schweighauserus, cum τὰ ἰσῶ de victimis, quae immolantur, accipi debeant. Itaque intelligenda erit divinatio e victimis s. haruspicina, quam pariter atque

- 58 Πανηγύρις δὲ ἄρα καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς
 πρώτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι. 85
 2 καὶ παρὰ τούτων Ἕλλητες μεμαθήκασι. τεκμήριον
 δέ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ
 πολλοῦ τευ χρόνου ποιούμεναι· αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ
 59 νεωστὶ ἐποιήθησαν. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι 90
 2 οὐκ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρις δὲ συχνάς. μά-
 λιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν, 90
 3 τῇ Ἀρτέμιδι. δεύτερα ἐς Βούσιριν πόλιν, τῇ Ἴσι. 132

Extispicium, con-
 ventus, pompas,
 et victimarum
 adducendarum
 ritus, Aegyptios
 primos instituis-
 se.

Quibus in urbi-
 bus quorum De-
 orum honori con-
 ventus celebra-
 tur: Isis eadem
 quae Ceres.

oraculorum institutum ex Aegy-
 pto repeti vult Herodotus. Grono-
 novio olim placuerat: τῶν ἱερέ-
 ων ἢ μαντικῇ (ut in Mediceo
 libro exstat) i. e. *divinandi per
 sacerdotes ratio*. Sed refragatur
 quodammodo Nostri locus II,
 83.

Cap. LVIII.

πανηγύρις δὲ — προσαγω-
 γὰς πρώτοι κ. τ. λ.] Ad formam
 accusativi πανηγύρις conf. Mat-
 thiae Gr. Gr. §. 80 not. 6. —
 προσαγωγὰς Gronovius expli-
 cuit *oblationes*, in ipsa interpre-
 tatione Latina ponens *adductio-
 nes*. Melius, opinor, Schweigh.:
 „Hesychio προσαγωγή est προσ-
 ἔλευσις, recte: *accessio*, nempe
ad deorum aras, supplicatio.“
 Schneiderus in Lex. Gr. s. v.
 reddit *solemnes ritus sacrorum
 diesque festos*. — Ad seqq. τε-
 κμήριον δέ μοι τούτου, τόδε
 Cr. ferri vult Wolf. ad Demosthen.
 Leptin. pag. 225 et in indic.

Cap. LIX.

ἐς Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρ

τέμιδι] sc. πανηγυρίζουσι (*ad
 festum celebrandum conveniunt*).
 Dianam Aegyptiam Noster com-
 memorat infra II, 80. 155, ubi
 vid. De reliquo argumento conf.
 II, 60. 138. Quod vero festis
 pompisque frequentibus uti Aeg-
 yptios Herodotus scribit, id
 sanequam maxime confirmant,
 quae plurima in Aegyptiorum
 anaglyphis picturisve variis lo-
 cis conspiciuntur, ubi et dii re-
 praesentantur et pompae, festa
 illorum in honorem instituta.
 Plura Creuzer. in Symbol. I
 p. 248 seq.

δεύτερα ἐς Βούσιριν πόλιν,
 τῇ Ἴσι] Formam dativi Ἴσι at-
 tigit Matth. Gr. Gr. §. 73, 1.
 De ipso festo vid. II, 61 ibique
 nott. Quod ad urbem *Busirin*
 attinet, haec disputat Creuze-
 rus (Comm. Herodd. p. 110 sq.):
 „Quatuor amplius oppida hoc
 nomine praedita habebat Aegy-
 ptus (conf. Strab. XVII p. 802,
 pag. 541 Tzsch., Wesseling. ad
 Diodor. I, 85 et praecipue
 Champoll. l’Egypt. sous I. phar.
 vol. I p. 365. II, 42 et p. 190).
 At urbs celeberrima fuit haec

ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἔστι μέγιστον Ἴσιος ἱερόν.

ipsa, quam medio in Delta sitam prodit Herodotus. [Ad occidentalem nimirum illa oram Phatnitici fluvii sita erat, ubi nunc loco nomen *Boussir* sive *Aboussir*. Vid. Schlichthorst. l. l. p. 70 seq. Champoll. l. l. II p. 184.] De huius religionibus auctor est Diodor. Sicul. I, 85, ubi nomen urbis inde repetit, quod Isis in bove Osiridem sepelivisse fertur. Graecam etymologiam nominis *Βούσιρις*, a *βοῦς* et *ἴσιρις* ductam, fusius explicat Stephanus Byz. in voc. p. 240 Berkel. Quae nos non moramur. Iam Zoëga de Obelisc. p. 288, posteaquam haec ipsa attigit, ita pergit: „Sobrior Herodotus id tantum prodit; in Busiri oppido in medio Delta sito maximum fuisse fanum Isidis, atque in annuâ celebritate ibi obeunda universum populum Osiridem plangere consuevisse.“ Deinde, interpositis locis Herodoteis II, 59 et 61, Coptici sermonis ope nominis rationem aliter explicans ductum arbitratur ex *Be-Ousiri*, quod sit *Osiridis sepulchrum* (vid. Iablonsk. vocc. Aegyptt. p. 54). Tum sic pergit: „Quod cum prave intellexissent Graeci, ad suam linguam respicientes Osiridem in bove sepultum finxerunt.“ Qua in causa hactenus cum Zoëga facit Champollion. (l'Egypt. s. l. phar. II p. 185 seqq.), etsi in explicando nomine longissime ab eo recedit. Nam cum in Rosettana inscriptione Osiridis

nomini articulus Aegyptiacus additus reperitur, et Coptorum quoque monumenta emendatiora exhibeant: *Pousiri*; id ipsum vocabulum *Βούσιρις* nil aliud esse quam Osiridis nomen, addito et immutato Aegyptiorum articulo. Deinde omnes quotquot adhuc innotuerunt etymologias elevans, hac una in re Zoëga sententiam et ipse sequitur, ut Graecorum rationem, qua bove sepultus Osiris urbi nomen indiderit, absurdam esse pronuntiet. “ Creuzerus ibidem pag. 111 seq. in nota hoc addit: „*Busiridem* urbem eandem esse atque *Taphosirin* et sepulchrum Osiridis hoc ipso nomine declarari tradit Eudoxus ap. Plutarch. de Is. et Osirid. p. 359 s. 473 Wyt., qua de re plurimi aliter indicaverant. Conf. Zoëg. de obell. p. 289. Distinguuntur autem plures urbes, quae hoc nomine veniunt. Vid. Champoll. l. l. II pag. 263. 267, qui *Tapousiri* scriptum esse ab Aegyptiis docet, et urbem *Osiridi propriam* significare.“

ἔστι μέγιστον Ἴσιος ἱερόν] „Templi Isidis, quod olim in urbe Busiride, restant splendidissimae ruinae, elegantissimis optimi marmoris columnis, cultis hominum animaliumque figuris ac literis hieroglyphicis spectabiles, descriptae cum cura a Sicardo, curioso ex Iesuitarum familia peregrinatore, in novis memor. legationum eius ad ori-

4 ἴδονται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ
 5 τῷ Δέλτα. Ἴσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλωσ-
 σαν Δημήτηρ. τρίτα δ' ἐς Σάιν πόλιν τῆ Ἀθηναίῃ⁹⁵
 πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἰλιούπολιν τῷ Ἰλίῳ·
 πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῆ Αἰγυπτῶ· ἕξτα δὲ,
 60 ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἀρεῖ. Ἐς μὲν νυν Βού-

Dianae festum
 Bubasticum.

entem societate. t. II pag. 118.“
 Wesseling. Verum hae rui-
 nae, utique splendidissimae,
 quae minime fugerunt doctorum
 Gallorum industriam, non ad
Busirin pertinere nunc dicun-
 tur, sed ad *Isidis oppidum* s.
Iseion, quod paulo inferius ad
 eandem Phatnitici ostii ripam
 situm fuisse fertur, nunc cogni-
 tum nomine *Bahbeit* s. *Bahbait*,
 Copticis in libris scriptum *Naesi*
 s. *Naisi*, quod ipsum, sensum
 si spectes, optime convenire
 cum Graeca et Latina appella-
 tione contendit Champoll. l. l.
 pag. 193 seq. 195 seqq. coll.
 Schlichthorst. l. l. pag. 70 seq.
 Rennel. l. l. p. 593 seq. not. a.
Isidis autem *oppidum* Champol-
 lioni eadem videtur urbs (l. l.
 II pag. 200), quae Herodoto
 vocatur *Anysis* II, 137. Sed
 ab illorum virorum auctoritate
 recedit Mannert. Geogr. d. Gr.
 u. Röm. X, 1 pag. 574 seq.
 Nam *Busirin* Herodoteam et
Isidis oppidum una cum splen-
 didis illis ruderibus pro una ead-
 emque habet urbe, quae *Busi-
 ris* vetus sit dicenda. Ac re-
 centissimus harum regionum
 peregrinator, Minutoli, et ipse
 ruinas prope *Bahbait* ad urbem
Busirin referre mavult, indeque
 suspicatur *Iseion* s. *Isidis oppi-*

dum fortasse templi ipsius fuisse
 appellationem; vid. Reise zum
 Tempel etc. pag. 301.

Ἴσις δὲ ἐστὶ — Δημήτηρ]
 Pro Ἴσις Siebelis. ad Pausan.
 X, 32 §. 9 scribendum censet
 Ἴσις. Conf. Herod. II, 156.
 Ad loci argumentum faciunt,
 quae ad II, 50 de his deorum
 appellationibus monuimus. Ae-
 gyptiis enim cum *Isis* esset et
 terra et alma omnium rerum ma-
 ter ac genitrix (conf. nott. ad
 II, 41), cum *Cerere* utique con-
 venit, quae Graecis et ipsa cole-
 batur terra omniumque rerum
 terrestrium mater ac parens,
 unde ipsum deductum nomen
Δημήτηρ, a veteribus iam re-
 cte ita explicatum, ut *terrae
 matrem* indicaret. Nec minus
Isidi scribunt cognomen fuisse
Mouth, quod *matrem* (mundi)
 exponunt. Vid. Creuzer. Sym-
 bol. IV p. 303 seq. not. 492.
 II pag. 7 seq., qui hic imprimis
 conferri vult Apollod. II, 1, 3
 fin. ibiq. Heyn. Observv. p. 104.
 Sufficiant haec ad Herodoti sen-
 tentiam tuendam.

τρίτα δ' ἐς Σάιν κ. τ. λ.]
 Plura de his vid. II, 62. 63
 ibiq. nott.

Cap. LX.

ἐς μὲν νυν Βούβαστιν πόλιν

βαστιν πόλιν ἐπεὰν κομίζωνται, ποιεῦσι τοιάδε. 2 πλέουσί τε γὰρ δὴ ἅμα ἄνδρες γυναιξί, καὶ πολ- 3 λόν τι πλῆθος ἐκατέρων ἐν ἐκάστη βάρῃ. αἱ μὲν 1 τινες τῶν γυναικῶν κρόταλα ἔχουσαι κροταλίζουσι, οἱ δὲ ἀλλέουσι, κατὰ πάντα τὸν πλόον· αἱ δὲ λοι- 4 παὶ γυναικες καὶ ἄνδρες αἰίδουσι, καὶ τὰς χεῖρας 4 κροτεύουσι. ἐπεὰν δὲ πλείοντες κατὰ τινα πόλιν ἄλ- λην γένωνται, ἐγγροίψαντες τὴν βάρῃν τῇ γῆ, ποι-5

ἐπεὰν κομίζωνται] κομίζε- σθαι bene reddunt interpre- tes: nave vehi, defferri. Vid. I, 185. *Bubastis*, urbs ut videtur celeberrima, templo Dianae, quae Aegyptiis vocatur *Bubastis* (II, 137. 138), insignis et caput nomi Bubastici. Sacris in libris appellatur *Pibaset*, cum Aegyptium nomen fuerit *Poubasti*, uti videtur Cham- pollioni l'Egypt. sous l. phar. II p. 65 seqq. In Delta sita fuit urbs ad orientale Pelusiaci fluvii ripam, a quo non procul ab ipsa urbe canalis derivatus ad sinum Arabicum usque pertinuit (II, 158). Qui nunc appellatur locus *Tell-Bustah* (i. e. *vetus Bubastis*), in eo amplissima recens detecta sunt aedificiorum illius urbis rudera, mirum in modum congesta, ut mireris qui tanta moles destrui et in hunc statum redigi potuerit. Constant illa vel lapidibus syenitis (Granit) vel lateribus coectis, quales a Iudaeis elaboratos fuisse credibile fit (Exod. I, 15). Ad Dianae autem templum ea pertinere credunt, quae in medijs his ruderibus conspiciuntur aedificii splendidissimi reliquiae. Pluri-

bus haec exposuit Ritter. Erd- kund. I pag. 825 ibiq. laud. Malus in Descript. de l'Eg. Et. modern. livr. III mém. p. 307 seqq. Cf. etiam Schlichthorst. l. l. pag. 79 seq. Mannert. l. l. pag. 588 seq.

οἱ δὲ ἀλλέουσι, κατὰ πάντα τὸν πλόον] Jam supra II, 48 invenimus tibia in Bacchico festo; quare non mirum in hoc quoque festo tibiae locum fuisse, ut in reliquis fere huius gentis festis solemnibus, Dionysio s. Osiridi consecratis, dum cithara magis ad sacerdotes atque cultum reconditiorem pertinuisse videatur. Inde Osiridi quoque adscribitur tibia inventori, quâ feras gentes rudesque excoluerit; nec enim illa ad alteram aetatem pertinere videtur, quâ in deterius iam lapsa fuerit antiqua musica sacra, sed ae- quo iure priori aevo adscriben- da, ubi in vulgi festis necessa- rio adhibebatur. Vid. Creuzeri Symbol. I p. 448, qui hoc loco imprimis conferri vult Iomard. in Descript. de l'Eg. antiq. I (3 livr.) pag. 422. — Ad vo- cem βάρῃς vid. II, 96 ibiq. not.

ἐγγροίψαντες τὴν βάρῃν τῇ

5εὔσι τοιάδε. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι
 τάπερ εἴρηκα· αἱ δὲ τωθάζουσι, βοῶσαι, τὰς ἐν τῇ
 πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δ' ὀρχέονται· αἱ δ' ἀνα-
 6δύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα παρὰ πᾶσαν πόλιν¹⁰
 παραποταμίην ποιεῦσι. ἔπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν
 Βούβαστιν, ὀρτάζουσι, μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας·
 καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται πλέον ἐν τῇ ὀρ-
 τῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἅπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ἐπιλόπῳ.
 7συμφοιτέωσι δὲ, ὅ τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι, πλὴν
 παιδίῳ, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπι-¹⁵

61 χῶριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται. Ἐν
 δὲ Βουσίρι πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἰσί τὴν ὀρτὴν,
 2εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται μὲν γὰρ δὴ μετὰ

Festum Isidis
 Busiriticum: [2,
 40] quidam iudicio sit. Cares
 qui Aegyptum incolant, hospites
 esse.

γῆ] Sic scripsi cum Gaisf. pro
 ἐγγροίμψαντες, quod recen-
 tioris est usus. Olim enim di-
 cebant χροίπτειν et ἐγγροίπτειν,
 postea demum χροίμπτειν. Val-
 let autem appellere, adpropin-
 quare, cum primitus sit pungere,
 radere et de scorpii vel vespae
 ictu frequenter usurpatur. Vid.
 Ruhnken. ad Timaei Lex. Plat.
 p. 104 seq. et alia, quae hic
 laudant interpretes. — Verbum
 τωθάζειν, quo mox Noster uti-
 tur, recte exponit Timaeus Pla-
 tonicus (pag. 261) χλευάζειν,
 σκώπτειν, διασύρειν; ubi vi-
 deatur docta Ruhnkenii nota.

αἱ δ' ἀνασύρονται ἀνιστά-
 μεναι] ἀνασύρεσθαι est vestes
 adducere, tollere, ita ut cor-
 pus denudetur; id quod plerum-
 que indecentium est hominum
 minusque pudicorum. Confer
 Diodor. Sic. I, 85, ubi Wes-
 selingius apte laudat Casaubon.
 ad Theophrast. Charact. II

pag. 136 et ad Sueton. August.
 cp. 82. In Aegypto autem ea
 pertinebant ad ipsum festum,
 quae inde non mirum est, etiam
 in Graecorum Thesmophoriis
 recepta fuisse, ubi quae de con-
 vicium, quibus mulieres se invi-
 cem incessunt, aliis eiusdem ge-
 neris iocose dictis et peractis
 enarrantur, Aegyptiacam pro-
 dunt originem. Conf. Creuzeri
 Symbol. IV p. 462 seq. 465.
 „Quin hodie talia ac similia in
 Aegypto fieri, docti Galli ob-
 servant. Vid. Descript. de l'Ég.
 II (Thèbes) p. 51 coll. p. 383.“
 C r.

καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισι-
 μοῦται κ. τ. λ.] Vid. not. ad II,
 37 et 77.

Cap. LXI.

εἴρηται πρότερόν μοι] Vide
 II, 40 ibique a nobis notata, et
 conf. ad II, 59 de urbe Busiri
 notata. Iam satis patere credo,

τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολ-
λαὶ ἀνθρώπων. τὸν δὲ τύπτονται, οὗ μοι ὄσιόν 20

hocce festum, quod Busiridis in urbe Isidi peragitur, esse institutum in honorem caesi Osiridis; quo ipsum urbis nomen, quomodocunque explicaveris, erit referendum (vid. not. ad II, 59). Osiris vero cum domitor bovis et arator quasi primigenius haberetur, et huiusce animalis capite vel exuviis, aliisque ad agriculturam pertinentibus signis ornatus repraesentaretur, inde satis explicantur ritus huius festi, quales memoriae produntur a Nostro II, 40, ubi vid. not. Ferebat autem fama Osiridis a Typhone caesi membra ab Iside collecta, in bovem ligneum coniecta, bysino circumvoluta, hic loci esse reposita. Vid. Diodor. Sic. I, 85. Est igitur, uti dixi, festum in honorem caesi Osiridis institutum ad servandam ac consecrandam memoriam institutae ab Osiride agriculturae omnique vitae cultioris. Inde luctus et planctus, ut vere scribit Noster Osiridis nomen, ob quem talia fiebant, prae religione celans. „Ubi enim (sunt verba Creuzeri Comm. Herod. p. 183 seq.) Osiridem colebant plangebantque sacerdotes, noli dubitare, eos et annum cursum solis et Nili vicissitudines, quae ei cursui responderent, declarare voluisse. Eam in rem nihil luculentius potest cogitari, quam locus Heliodori in Aethiopp. IX, 22 p. 381 ed. Cor.

Pertinent nimirum haec ad rationem arcanae disciplinae, quam orientalium terrarum homines a vetustissimo inde aevo ad hunc diem usque arcanis item literarum notis designare solent. Erat illis in oris, si populi sensa explores, Osiris quasi ipse saluber fluvius, cuius vigor conditus quasi profundo in puteo stans vicibus et emergebat et rursus desidebat. Quocirca nil mirum, habitos esse Nilum et solem, tantopere inter se congruentes suis et accessibus et recessibus, pro uno eodemque deo; quem et mori dicerent et reviviscere, quatenus sol debilitatus et deficiens vires deinceps recipit ac novus quodammodo redit [conf. not. ad II, 28]. — Unde Horus filius vindicare patrem Osiridem a Typhone et suo ipso vigore ac virtute virtutem vigoremque patris referre dicitur.“ De quo conf. II, 144.

τύπτονται μὲν γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην κ. τ. λ.] Particularum μὲν et δὲ usum in hisce accurate exposuit Werferus in act. phill. Monacc. I pag. 93. Licet enim duplex sequatur δέ (ὄσοι δὲ et οὔτοι δὲ), tamen uno μὲν res absolvitur; quod ne mireris, modo cogites scriptum esse: ὄσοι μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰγυπτίαι εἰσὶ, τύπτονται μὲν.

τὸν δὲ τύπτονται] Iam supra II, 42 invenimus τύπτεισθαί τινα: se in alicuius dei

ἔστι λέγειν. ὅσοι δὲ Καρῶν εἰς ἐν Αἰγύπτῳ οἰκόντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλείω ποιεῦσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρησι καὶ τούτῳ εἰς δῆλοι ὅτι εἰς ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰ-

62 γύπτιοι. Ἐς Σάιν δὲ πόλιν ἔπεάν συλλεχθέωσι τῆσι²⁵

Minervae festum Saiticum nocturnum, lucernis per totam Aegyptum accensis.

honorem verberare s. infictis sibi verberibus aliquem lugere. Satis usum firmarunt huius loci interpretes, nec fugit ille industriam Matthiae in Gr. Gr. p. 758.

οὐ μοι ὅσιόν ἔστι λέγειν] scil. religione impeditus sibi videbatur, quo minus, quae secreta ex mysteriis didicerat ab Aegyptiorum sacerdotibus, divulgaret. Osiridem vero intelligendum esse supra iam monuimus. — Ad ea, quae continuo sequuntur, Cr. confert: Leake les principaux monuments Egyptiens en Angleterre (Londin. 1827) pag. 27.

Cap. LXII.

ἔς Σάιν δὲ πόλιν ἔπεάν συλλεχθέωσι τῆσι θυσίησι] τῆσι θυσίησι: ad sacra peragenda, sacrificatum, ut monet Schaeferus ad Dionys. de composit. verbor. pag. 306. Add. Matthiae Gr. Gr. §. 401, 3. — Sais urbs, nomī Saitici caput adeoque Deltae inferioris, nonnihil remota orientem versus a Canopico fluvio sita erat. Splendissimorum aedificiorum, quibus olim ornata fuit urbs, pauca rudera dispersa adhuc conspiciuntur ad vicum Ssa s. Ssa al Hadjar, in quo cernitur etymon Aegyptium, quod Sais fuisse vult Champollion l. I. II p. 219.

Vid. Schlichthorst. l. I. pag. 68. Herodotus aliquoties urbis facit mentionem II, 169 seq. Nam splendidum in ea Minervae templum, in quo Aegypti reges sepeliebantur, praeterea collegia sacerdotum illic florebant, unde Graecorum sapientes sua didicisse feruntur. Quae tamen nunc mittimus; quaeramus potius, quale fuerit festum, de quo hic Noster refert, et in cuiusnam numinis honorem institutum. Referuntur nonnulla de hoc festo II, 171 et accurata templi, in quo peragitur, exhibitur descriptio II, 170. Nam Osiris in hoc, Minervae quod consecratum erat, templo sepultus ferebatur. Quae si cum hisce componamus, vix dubium erit, hoc quoque festum Osiridis in honorem fuisse celebratum, in memoriam opinor eorum, quae ille hominibus attulerat beneficia, quaeque ipse passus erat mala ad mortem usque miseram a Typhonis manibus inflictam. Minervae quod festum adscribitur (II, 59), hoc tenendum est, Minervam hanc (quam Aegyptii vocasse dicuntur Neith, unde ipsum Graecum deae nomen ortum volunt) non adeo differre ab Iside, veram et reconditiorem illius notionem si spectes. Isidem au-

θυσίῃσι, ἔν τιμι νυκτὶ λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ 133
 ὑπαίθρια περὶ τὰ δώματα κύκλω. τὰ δὲ λύχνα ἐστὶ
 ἑμβάφια ἑμπλεα ἀλὸς καὶ ἐλαίου· ἐπιπολῆς δὲ ἔπε-
 2 στι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον. καὶ τοῦτο καίεται παννύ-
 3 χιον· καὶ τῇ ὄρητῃ οὖνομα κέεται *Λυχνοκαΐη*. οἱ
 δ' ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πανήγυριν³⁰
 ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, καί-
 ουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα· καὶ οὕτω οὐκ ἔν
 Σαΐ μούνη καίεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν Αἴγυ-
 4 πτον. ὅτεν δὲ εἴνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἢ νύξ

tem novimus in Osiridis caesi honorem ac memoriam celebrandam festa per omnem Aegyptum instituisse. Plura de his Creuz. in Symbol. I p. 530. II, 661 seqq. 675 seq. IV, 219 seqq., qui nunc addit: Payne Knight Inquiry into the symbol. languag. pag. 30.

λύχνα καίουσι] τὰ λύχνα neutro genere Ionum e consuetudine dici monent veteres et recentiores Grammatici ad h. l. — Est autem frequens omnino lucernarum usus in sacris Aegyptiis; in Saitico hocce Osiridis festo ideo adhibitae esse videntur, ut deus ille tanquam solis ignisque praeses coleretur. Qua eadem de causa postmodo Serapidis in sacris lucernas usurpatas invenimus. Conf. Creuzeri Dionys. p. 225. Nec Minervae non conveniunt lucernae, quippe quae lucis et purissimae quidem est dea atque praeses. Quin etiam meminisse iuvat lucernae magicae sive mundanae, quae Mercurio tribuitur, ut omnia perspiciat mundana ac

terrestria nec quidquam ipsum lateat. Plura Creuzerus Symbol. I pag. 373. Adde, lucernarum accensionem in Iudaeorum quibusdam festis hinc quoque originem cepisse videri, monente Spencer. de ritt. Hebr. IV, 6 p. 1121 seq.

ἑμβάφια ἑμπλεα ἀλὸς καὶ ἐλαίου] i. e. *vascula sale et oleo repleta*. Pro ἀλὸς Reiskius coniecerat *στέατος*, ut *adeps* intelligeretur, cum sal ad lampades nihil faciat. Sed nullus suffragatur liber; et merito; nam salis usum in omnibus fere sacris satis cognitum habemus. — Sequitur *Λυχνοκαΐη*, aliquot senioris aetatis scriptoribus commemorata, quos citat Wesselingius. Tu verte: *lucernarum accensio*. Et notat Larcherus, Sinarum in terris simile quoddam inveniri festum accensarum lucernarum.

* φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης] i. e. *observantes statutam sacrificii noctem*. Conf. I, 48.

ὅτεν δὲ εἴνεκα φῶς ἔλαχε]

63 αὐτη, ἔστι ἱρὸς περὶ αὐτοῦ λόγος λεγόμενος. Ἐς 35 Festum Solis He-
 δὲ Ἰλίου πόλιν καὶ Βουτουῦν θυσίας μούνας ἐπιτε-
 λέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ
 2 ἱρὰ, κατάπερ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιεῦσι. εὐτ' ἂν δὲ γί-
 νηται καταφεροῦς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μὲν τινες τῶν
 ἱρέων περὶ τῷγαλμα πεπονέονται· οἱ δὲ πολλοὶ αὐ-40
 τῶν, ξύλων κορύννας ἔχοντες, ἐστᾶσι τοῦ ἱεροῦ ἐν
 τῇ ἐσόδῳ· ἄλλοι δὲ εὐχολὰς ἐπιτελέοντες, πλεῦνες
 χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα καὶ οὔτοι,
 3 ἐπὶ τὰ ἕτερα ἀλέες ἐστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα, ἐὸν ἐν

Festum Solis He-
 liopolitanum;
 Latonae, Butoi-
 ticum; Martis,
 Papremiticum, in
 quo lignis con-
 vulnerant sibi
 mutuo capita.

εἵνεκα cum Schweigh. et Gaisf. recepi pro vulg. ἔνεκα. Apud Pausaniam utrumque, εἵνεκα et ἔνεκα reperiri monet Siebelis. ad Pausan. I; 5 §. 4. — Caeterum de Osiride hic quoque cogitandum esse, satis quae supra diximus commonstrant.

Cap. LXIII.

ἔς δὲ Ἰλίου πόλιν καὶ Βου-
 τοῦν θυσίας *z. t. l.*] De He-
 liopoli, ubi Soli (ἡλίῳ) sacra
 fiebant, vid. supra ad II, 7.
 De Butus urbe, ubi Latonae
 festum, dicemus ad II, 155.

ἐν δὲ Παπρήμι — ποιεῦσι]
 De hac urbe praeter Herodotum
 (II, 63. 64. 71. 165) nemo
 veterum quidquam retulit. Sita
 erat in occidentali Deltae parte,
 ita ut Mannertus coniciat (I. I.
 X, 1 p. 591 seq.), haud aliam
 atque Papremidem esse urbem,
 quae etiam *Xois* serius sit vo-
 cata. De urbe hac (*Xoïs-Skhöou*)
 plura disseruit Champoll. PEG.
 sous I. phar. II pag. 211 seq.

εὐτ' ἂν δὲ γίνηται καταφε-
 ροῦς ὁ ἥλιος] καταφεροῦς de
 HERODOT. I.

sole est *declivis*, ad *occasum*
vergens. Quare non mutandum
κατῶφεροῦς, quamquam hoc
 notione vix differt. Mox de
 forma *πεπονέεται* (pro *πεπό-*
νηται) conf. Matthiae Gr. Gr.
 §. 502, 2. Est vero *πονεί-*
σθαι occupari, *versari* in iis
 curis, quae ad dei simulacrum
 pertineant. — De εὐτ' ἂν *Cr.*
 confert Schaefer. ad Sophocl.
 Oedip. Reg. 749.

ἄλλοι δὲ εὐχολὰς ἐπιτελέον-
 τες] εὐχολῆ vix differt ab εὐ-
 χῆ, *votum*. Verbum ἐπιτελεῖν
 (*solvere, peragere*) frequens in
 re sacra; vid. not. nostr. ad
 Ctesiae fragmm. pag. 436. —
 ἐπὶ τὰ ἕτερα in seqq. est: *ab*
altera parte i. e. *ex adverso*. Cf.
 I, 51. II, 36. Interpunctio-
 nem, quae vulgo ante καὶ οὔ-
 τοι erat, nunc posui ante ἐπὶ
 τὰ ἕτερα cum Gaisf. et Schwgh.,
 ut scil. verba καὶ οὔτοι aptius
 cum antecedentibus connectan-
 tur.

τὸ δὲ ἄγαλμα, ἐὸν ἐν νηϜ
 μικρῷ] νηὸς hic est aedicula
 parva lignea, in qua simulacrum

νηῶ μικρῶ ξυλίνῳ κατακεχρυσωμένῳ, προεγκομί-45
 4 ζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἶκημα ἱρόν. οἱ μὲν
 δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τῷγαλμα λελειμμένοι, ἔλκουσι
 τετρακύκλον ἄμαξαν, ἄγουσαν τὸν νηόν τε καὶ τὸ
 5 ἐν τῷ νηῶ ἐνεὸν ἄγαλμα. οἱ δὲ οὐκ ἔῶσι, ἐν τοῖσι
 προπυλαίοισι ἐστεῶτες, ἐσιέναι· οἱ δὲ εὐχωλιμαῖοι,
 τιμωρέοντες τῷ θεῶ, παίουσι αὐτοὺς ἀλεξόμενοι.50
 6 ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτερῇ γίνεται· κεφαλὰς τε
 συναράδδονται, καὶ ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ
 ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τρωμάτων· οὐ μέντοι οἱ γε

fuit repositum. Conf. II, 91. Laudant h. l. Cuperi Harpocratem p. 104.

οἱ δὲ εὐχωλιμαῖοι] i. e. οἱ τὰς εὐχολὰς ἐπιτελέοντες, qui vota suscepta exsequi volunt.

παίουσι αὐτοὺς] sc. eos, qui in introitu templi stantes, turbam eorum, qui currum cum dei simulacro trahunt, prohibent ab introitu, caedunt resistendo ac repugnando. Quod bini libri offerunt ἀλεξομένους, ut ad αὐτοὺς referatur (cf. I, 211), id malim hoc loco tribuere libris Herodoti.

οὐ μέντοι οἱ γε Αἰγύπτιοι] Bene sic nunc editum, librorum scriptorum adeoque ipsius Herodoti auctoritate I, 51. 80. II, 81. 83. Alii οὐ μέντοι γε οἱ τε Αἰγύπτιοι. At solent Graeci particulam γε sic collocare, ut alia quaedam vox media sit interposita. — Quod ad ipsam hancce pugnam attinet, cuius quam vulgo dederint rationem, mox Noster subiicit cap. 64, nemo opinor diffidet, symbolici quid ac tesserarii in

hisce inesse ex interiori sacerdotum doctrinā repetendum, praesertim cum in Graecia quoque huiusmodi certamina sacra reperiantur ad mysteriorum doctrinam aequae referenda. Vid. Creuzeri Symbol. IV pag. 267 seq. Quid vero hoc ipsum sit, quod Aegyptii sacerdotes hoc certamine indicatum voluerint, id accuratius atque certius ut definiam, vix a me postulabunt aequi ac periti rerum iudices. Haud quidem sum nescius, Martem ab Aegyptiis aliisque priscis gentibus pro naturae deo esse habitum, qui rerum semina contineat; quae quādo cum terra communicaverit, omnia oriri ac nasci. Quod ut semel totius mundi principio factum est, ita quotannis fit principio veris, ubi terra recens quasi fit, non statim semper semina recipiens, sed haud raro etiam reluctans et adversans, donec cedat et cedere debeat. Iam qui cogitet, apud veteres hanc vim naturae genitricem non minus atque ipsam naturam recipientem

64 Αἰγύπτιοι ἔφρασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. Τὴν δὲ πανήγυριν ταύτην ἐκ τοῦδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι. οἰκέειν ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τοῦ Ἄρεος τὴν μητέρα· καὶ τὸν Ἄρεα ἀπότροφον γενόμενον, ἔλθειν ἔξανδρωμένον, ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι· καὶ τοὺς προπόλους τῆς μητρὸς, οἷα οὐκ ἐπωπότης αὐ-

Eius consuetudinis origo: Aegyptiorum et Graecorum in adeundis templis castitas.

134

et ab illa impletam in dei personam esse translata, ita ut iam non aliter sermo fiat atque de humana generatione et procreatione, is etiam intelliget, quo spectent certamina in huius dei (Martis) templo ab ipsius cultoribus commissa, quibus naturae quasi certamina quovis vere ineunte committenda symbolico ac tesserario modo representari suspicer. Quapropter me, ut olim Creuzerum l. l. pag. 269, valde advertit vocabulorum quorundam, quibus Herodotus cap. sequenti est usus, ambiguitas. Vid. notam nostram ad cap. 64 συμμίξαι.

Cap. LXIV.

τὴν δὲ πανήγυριν ταύτην ἐκ τοῦδε νομίσαι φασὶ] De verbo νομίζειν vid. ad I, 131.

καὶ τὸν Ἄρεα ἀπότροφον γενόμενον, ἔλθειν ἔξανδρωμένον] ἀπότροφος γενόμενος dicitur is, qui procul a parentibus educatus est, teste Hesychio, apud quem exstat: ἀπότροφος, μαζρὰν τεθραμμένος. Plura Wesselingius, qui etiam ἔξανδρωμένος recte explicat: adultus, qui ad virilem iam pervenit aetatem, τὴν ἡλικίαν

ἔχων εἰς ἄνδρα, ut apud Suidam legimus.

ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι] συμμίξαι hic de commercio atque congressu familiari sive colloquio exponunt interpretes, laudantes VIII, 67. 79 alia, ubi huic verbo tribuitur honesta colloquendi notio. At ea, quae sequuntur, facile nobis persuadent Valckenarianam sententiam, hic quoque in ambiguo ludere voluisse Herodotum, puerumque adultum aliud quid cupisse. Nam συμμίξαι etiam de coitu, quem ille petierit, intelligi potest; quo eodem sensu occurrunt διαλέγεσθαι, ὄμιλεῖν, adeoque ἐς λόγους ἐλθεῖν, et fortasse etiam sic accipienda erunt, quae infra leguntur: εἰσελθεῖν vel ἐλθεῖν παρὰ τὴν μητέρα. Conf. II, 115.

τῇ μητρὶ] Qui ea, quae paulo ante de Marte monuimus Aegyptio, reputaverit, haud improbable ei videbitur, matrem, quacum Mars convenire voluerit, esse Venerem, indeque etiam Graecorum fluxisse fabulas de Marte atque Venere amantibus. Conf. Hirt. über Gegenst. d. Aeg. Kunst etc. p. 143. Cr. adscripsit: Inghirami monum.

τὸν πρότερον, οὐ περιορᾶν παριέναι, ἀλλ' ἀπερύ-
κειν· τὸν δ' ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον ἀνθρώ- 60
πους, τοὺς τε προπόλους τρηχέως περισπεῖν, καὶ
2 ἐσελθεῖν παρὰ τὴν μητέρα. ἀπὸ τούτου τῷ Ἄρει
ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὄρτῃ νενομικέναι φασί.

3 Καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἰροῖσι, μηδὲ
ἀλούτους ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἰρὰ ἐσιέναι, οὗτοί εἰσι 65
4 οἱ πρῶτοι θρησσεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχε-
δὸν πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλή-
νων, μίσγονται ἐν ἰροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνι-
στάμενοι, ἄλουτοι ἐσέρχονται ἐς ἰρόν· νομίζοντες
5 ἀνθρώπους εἶναι κατὰπερ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ
τὰ ἄλλα κτήνεα ὄρᾶν καὶ ὄρνιθων γένεα ὀχενόμενα 70
ἐν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι.
6 εἰ ὧν εἶναι τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ

Etrusch. ad tab. 39 de' vasi fit-
tili pag. 409.

οὐ περιορᾶν παριέναι] De
infinitivo, qui praeter morem
adiicitur verbo περιορᾶν, conf.
I, 191 et de περισπεῖν I, 73.
Ad formam ὀπωπότας consulas
Matth. Gr. Gr. pag. 478.

μηδὲ ἀλούτους ἀπὸ γυναι-
κῶν κ. τ. λ.] Laudant interpre-
tes Clement. Alexandr. Stromat.
I pag. 361, 19 idem de Aegy-
ptiis narrantem. Ac monet
Schweigh. Herodotum de avi-
bus aliisque animalibus loquen-
tem dicere ἐν τε τοῖσι νηοῖσι
τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένε-
σι, de hominibus vero nomine
uti latius patente ἐν ἰροῖσι, quod
comprehendat et τὸν νηὸν et
τὸ τέμενος, agrum, lucum, ae-
dificia, quibus cingatur dei ae-
des. Tu conf. I, 199 ibiq. not.

καὶ ὄρνιθων γένεα ὀχενόμε-
να κ. τ. λ.] Intactum reliqui γέ-
νεα, quod libri probati satis
commendant. Alii malunt τέ-
λεα, ut in quibusdam codd. in-
venitur, et de catervis intelli-
gunt, ut VII, 211. 223. IX,
20. Sed hisce locis de homi-
num et quidem militum cater-
vis unice sermo, ut notavimus
ad I, 103.

εἰ ὧν εἶναι — φίλον] ἦν,
quod glossam sapit, nunc recte
mutatum in εἶναι. Conf. Mat-
thiae Gr. Gr. p. 1058 §. 538.
Ad φίλον conf. I, 87 ibiq. not.
Ad argumentum loci interpretes
asserunt Plutarch. Mor. (II)
pag. 1044, F, unde intelli-
gimus, Cynicos philosophos post-
hac eadem excusatione esse usos
itemque Stoicos quosdam.

τὰ κτήνεα ποίειν. οὔτοι μὲν νυν τοιαῦτα ἐπιλέ-
 γοντες, ποιεῦσι ἐμοί γε οὐκ ἄρεστά. Αἰγύπτιοι δὲ
 θρησκέουσι περισσῶς τὰ τε ἄλλα περὶ τὰ ἰρά, καὶ 75
 δὴ καὶ τάδε.

65 Ἐοῦσα δὲ Αἴγυπτος ὄμιος τῆ Αἰβύη, οὐ
 μάλᾳ θηριώδης ἐστὶ. τὰ δὲ ἐόντα σφι ἅπαντα ἰρά
 νενομίσται· καὶ τὰ μὲν, σύντροφα αὐτοῖσι τοῖσι
 3 ἀνθρώποισι· τὰ δὲ, οὔ. τῶν δὲ εἵνεκεν ἀνεῖται τὰ

Bestiarum cultus
 apud Aegyptios:
 necis earum poe-
 na mors.

Αἰγύπτιοι δὲ θρησκέουσι
 περισσῶς *κ. τ. λ.*] De bestia-
 rum cultu apud Aegyptios con-
 sultatur Diodor. I, 83, Plutarch.
 de Is. et Osir. p. 379 seq., qui-
 bus add. Rhoer. ad Porphy. de
 abstin. III, 16 p. 250. IV, 9
 pag. 322. Nec defuerunt re-
 centiori aetate, qui hac de re
 pluribus quaerent. Namque
 sola utilitate e bestiis capienda,
 aut timore, quo hominum animos
 afficiunt, Aegyptios ad bestia-
 rum cultum esse ductos cum
 minime sit credibile, alia se-
 ctanda sunt magis recondita e
 subtiliori sacerdotum doctrinā
 eaque congrua simul cum ru-
 dium hominum iudole, quos
 etiamnum per Africae regiones
 bestiis divinos honores impertire
 novimus. Nec mirum hoc vi-
 deri debet ei, qui ipsam huma-
 nam naturam omniumque ani-
 malium vitam accuratius consi-
 deraverit inque bestiis magis
 adeo quam in hominibus com-
 munem naturae vim ac vitalem
 quasi rationem cognosci posse
 persuasum habuerit. Conferas
 Bauer. symbol. et mytholog. I
 p. 174 seq. Heeren. Ideen etc.
 II, 2 p. 184 seqq. Quare haud

male posuisse videtur Iomard.
 sub cultu bestiarum latuisse cau-
 sas naturales, quibus investi-
 gandis prisci Aegyptii valde in-
 tenti fuerint multaque eos hac
 in re vidisse, quae nos lateant.
 Nec praetereunda astronomica
 bestiarum ratio in Zodiaco, de
 qua diximus ad II, 67, coniu-
 cta illa quidem cum Aegyptio-
 rum religionibus. Plura Creu-
 zer. in symbol. I p. 475 seqq.
 483 seqq. coll. Reinhardt. in
 diss. mox laudanda pag. 6 sqq.

Ca p. LXV.

καὶ τὰ μὲν, σύντροφα αὐ-
 τοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι] i. e.
*aliae (bestiae) cum ipsis homini-
 bus una simul vivunt.* Vid. II,
 36: Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θη-
 ρίοισι ἢ δίαίτᾳ ἐστὶ.

τῶν δὲ εἵνεκεν ἀνεῖται τὰ
 ἰρά] Articulus τὰ sine causa
 negotium facessivit viris doctis.
 Est enim loci sensus: *cur eae
 bestiae (quae sc. sacrae habentur,
 ut dixi) diis consecrata ha-
 beantur indeque colantur.* Ἀνεῖ-
 σθαι hic est: *consecratum, de-
 dicatum esse.* Conf. II, 165 fin.

ἰρὰ εἰ λέγοιμι, καταβαίην ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ 80
 θεῖα πρῆγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέ-
 εσθαι. τὰ δὲ καὶ εἴρηκα αὐτῶν ἐπιψαύσας, ἀναγ-
 4καίη καταλαμβανόμενος εἶπον. Νόμος δέ ἐστι
 περὶ τῶν θηρίων ὧδε ἔχων. μελεδωνοὶ ἀποδεδέχα-
 ται τῆς τροφῆς χωρὶς ἐκάστων, καὶ ἔρσενες καὶ
 θήλειαι τῶν Αἴγυπτίων, τῶν παῖς παρὰ πατρός ἐκ- 85
 5δέκεται τὴν τιμὴν. οἱ δὲ ἐν τῆσι πόλισι ἕκαστοι
 εὐχὰς τάσδε σφι ἀποτελέουσι· εὐχόμενοι τῷ θεῷ
 τοῦ ἂν ἦ τὸ θηρίον, ξυροῦντες τῶν παιδίων ἢ πᾶ-
 σαν τὴν κεφαλήν, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς 135
 κεφαλῆς, ἰστᾶσι σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· 90

τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπη-
 γέεσθαι] Conf. II, 3. Simili
 modo Diodor. l. l. dicit Aegy-
 ptios sacerdotes de his habere
 ἀπόρρητόν τι δόγμα, quod ipse
 indicaverit I, 21, ubi fabulam
 de Iside atque Osiride enarrat.
 Ubicumque enim Osiridis sepul-
 crum esset, illic animalia Osi-
 ridi ab Iside consecrata fuisse
 tradebant, ut inde omnis be-
 stiarum cultus per Aegyptum in-
 valuerit. Tu vid. quae hanc in
 rem notata sunt II, 41. 67. 65.

μελεδωνοὶ ἀποδεδέχεται τῆς
 τροφῆς] μελεδωνὸς is dicitur,
 qui alicuius rei curam gerit. Sic
 III, 61. VII, 31. 38. Scribit
 vero Diodorus I, 83 quanto
 honore apud Aegyptios ii fruan-
 tur, qui harum bestiarum cu-
 ram suscipiant. Quare τιμὴν
 recte hoc munus dicere potest
 Herodotus in seqq.: τῶν παῖς
 παρὰ πατρός ἐκδέκεται τὴν
 τιμὴν; quae locutio de regno

hereditario supra invenitur I, 7
 fin., ubi vid. not.

οἱ δὲ ἐν τῆσι πόλισι ἕκαστοι
 εὐχὰς τάσδε σφι ἀποτελέουσι]
 σφι pertinet ad μελεδωνοὺς,
 quos ante dixerat. Argumen-
 tum loci egregie illustrant haec
 Diodori verba l. l.: ποιοῦνται
 δὲ καὶ θεοῖς τισιν εὐχὰς ὑπὲρ
 τῶν παιδίων οἱ κατ' Αἴγυπτον,
 τῶν ἐκ τῆς νόσου σωθέντων.
 ξυρήσαντες γὰρ τὰς τρίχας καὶ
 πρὸς ἀργύριον ἢ χρυσίον στή-
 σαντες, διδῶσι τὸ νόμισμα
 τοῖς ἐπιμελουμένοις τῶν προ-
 ειρημένον ζωων.

ἰστᾶσι σταθμῷ πρὸς ἀργύ-
 ριον τὰς τρίχας] i. e. ponderant
 capillos ad argentum in altera
 librae lance repositum; quantum
 vero (ponderis sc. capillorum in
 altera lance positorum) argen-
 tum traxerit, tantum dat cura-
 tricis i. e. tantum argenti pon-
 dus, quantum est capillorum pon-
 dus. Stegerus locum sic cir-
 cumscribit: ὅσον δ' ἂν ἐκλύ-

τὸ δ' ἂν ἐλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελεδωνῶ τῶν θηρίων δι-
6δοῖ. ἢ δ' ἂντ' αὐτοῦ τάμνουσα λχθῦς, παρέχει βο-
ρὴν τοῖσι θηρίοισι. τροφὴ μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη
7ἀποδέδεται. Τὸ δ' ἂν τις τῶν θηρίων τούτων
ἀποκτείνῃ, ἣν μὲν ἐκῶν, θάνατος ἢ ζημίη· ἣν δὲ 95
ἀέκων, ἀποτίνει ζημίην τὴν ἂν οἱ ἱρέες τάξωνται.
ὅς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἴρηκα ἀποκτείνῃ, ἣν τε ἐκῶν, ἣν
66 τε ἀέκων, τεθνῆναι ἀνάγκη. Πολλῶν δὲ ζόντων
ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων, πολλῶ ἂν
ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰελοῦ-
2ρους τοιάδε. Ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλεια, οὐκέτι φοι-

Felium genus
crescere quid ve-
tet: luctus in
morte felis, item
in canis.

σῶσι τὸν σταθμὸν αἱ ἐντεθεῖ-
σαι τρίχες, τοσοῦτον (sc. ἀρ-
γύριον) τῇ μελεδωνῶ τῶν θη-
ρίων δίδωσι sc. ὁ τὴν εὐχὴν
ἀποτελῶν.

τὸ δ' ἂν τις τῶν θηρίων
τούτων ἀποκτείνῃ] Relativi
pronominis usum, ubi particu-
lam εἰ s. ἐὰν exspectaveras,
notat, hoc loco apposito, Mat-
thiae Gr. Gr. §. 481 not. 1.

ὅς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἴρηκα ἀπο-
κτείνῃ] De Ibide vid. infra II,
75 seq. ἴρηξ s. ἰέραξ est sacra
avis, falco, quem Aegyptii vo-
cabant βαιήθ i. e. animam; ut
enim animae signum, ita vel
quidquid sacrum aut divinum
habetur, eius symbolum esse
voluerunt Aegyptii, in templo-
rum introitu praesertim aliisque
locis sacris eam avem pingentes
ac diis supremis tribuentes.
Inde nihil mirandum, eius necem
morte fuisse mulctatam.
Plura Creuzer. symbol. I p. 487
seq., quocum conf. Hammer. in
Böttigeri Amalth. II pag. 119,

cui est Nostrum *Habicht*, quae
avis simili religione Persis atque
Aegyptiis consecrata. E veteri-
bus praeter Diodorum l. l.
conferatur Cicero de nat. deor.
I, 29 et Tuscull. quaest. V, 27;
qui praeterea felem, canem et
crocodilum in his sacris anima-
libus recenset, quae violare ne-
fas sit Aegyptiis. Sed accipi-
trum et ibium praecipuus honor;
ut etiam ex eo intelligitur, quod
horum cadavera maximo sumtu
ornamentoque condita reperiun-
tur in cryptis Thebaicis. Conf.
Creuzeri commentt. Herodott.
pag. 164. Qui mumias exami-
navit Géoffroy, se quatuor inter
falcones inunctos species
agnovisse affirmat, *falconem pe-
grinum*, *f. aesalonem*, *f. pa-
lumbarium*, *f. nisum*. Sequi-
tur eum Reinhardt. l. l. pag. 26.
27.

Cap. LXVI.

εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰ-
ελοῦρους τοιάδε] i. e. nisi fe-

τέουσι παρὰ τοὺς ἔρσενας· οἱ δὲ, διζήμενοι μίσγε-1
σθαι αὐτῆσι, οὐκ ἔχουσι. πρὸς ὧν ταῦτα σοφί-
ζονται τάδε· ἀρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων καὶ ὑπαι-
3 ρεόμενοι τὰ τέκνα, κτείνουσι. κτείναντες μέντοι,
οὐ πατέονται. αἱ δὲ, στερισκόμεναι τῶν τέκνων, 5

libus haec acciderent. Ubi Herodoteum verbi καταλαμβάνειν usum semel notasse sufficiat. Est enim *incidere, accidere* et gravioribus in rebus casibusve praecipue locum habet. Conf. II, 152. III, 42. IV, 33. IX, 60 etc. Wyttenbach. in bibl. critic. P. X p. 46. Ad Pausaniam, qui Herodoteam locutionem imitatus est, notavit Siebelis., quem vid. ad I, 7 §. 3. Nuspian vero apud veteres cum memorentur feles domesticae, quas medio demum aevo per Europam Asiaeque partem propagatas esse volunt, quaerendum videbatur Linkio (Urwelt etc. pag. 200), utrum Aegyptiorum feles ad felium nostrarum genus pertinnerint, an aliud ad genus, quod in hisce calidioribus regionibus solum inveniat, referri debeant. Atque hoc ipsum probabilis videtur viro doctissimo. Cuvier et Geoffroy nihil quidem distinguunt inter eam felem, quae hodie in Aegypto occurrit, et eam, quae domestica est adeoque in sylvis Europae montosis degit; nec mumias felium nunc repertas ab illis differre monent. Sed Linkio post suffragati sunt Schubert. et Olivierus. Reinhardt., qui accuratissimam disputationem instituit in diss. laud.

pag. 39—63 coll. 17. 18, nihil certi de his quidem ipse pronuntiat; ex iis vero, quae diligentissime inquisivit, hoc patet: medicatas Aegyptiorum feles nec ad formam nec ad cranium valde differre a feli domestica, ad picturam modo et varietatem coloris feli cato fero similes videri. Quem postea hac de re consului Leuckartum, virum et doctissimum et mihi amicissimum, is mihi scripsit Aegyptiorum felem domesticam originem ducere a *feli maniculata*; quam felem adhuc incognitam, a Ruppellio, celeberrimo peregrinatore, in Nubia repertam esse ad occidentalem Nili ripam in locis saxosis; minorem illam quidem esse cato fero, sed cauda longiori praeditam. Ab ea autem feli vel nostrae domesticae felis quasdam varietates derivari verisimile videtur eidem Leuckarto, qui de feli maniculata comparari iubet: Atlas zu d. Reise im nördlich. Africa von Ed. Ruppell. Heft I Frankfurt 1826 fol.

κτείναντες μέντοι, οὐ πατέονται] Pro πατέονται, quod rarius est verbum *edendi* notione, nonnulli *δατέονται*, verbo utique magis solemniori ac frequenti. Sed vid. II, 37 ibiq. not. et II, 47.

ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσαι, οὕτω δὴ ἀπικνέονται πα-
 4 ρὰ τοὺς ἔρσενας· φιλότεκνον δὲ τὸ θηρίον. πυρ-
 καιῆς δὲ γενομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει
 5 τοὺς αἰελοῦρους. οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι διαστάντες
 φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰελοῦρων, ἀμελήσαντες σβεν-10
 νύναι τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἰελοῦροι, διαδύοντες
 καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους, ἐσάλλονται
 6 ἐς τὸ πῦρ. ταῦτα δὲ γινόμενα, πένθεα μεγάλα
 7 τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν ὁτέοισι δ' ἂν
 οἰκίοισι αἰελοῦρους ἀποθάνη ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου,
 οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρέονται τὰς ὄφρους μού-15
 νας· παρ' ὁτέοισι δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα
67 καὶ τὴν κεφαλήν. Ἀπάγονται δὲ οἱ αἰελοῦροι

Ubi et quomodo
 hae atque aliae
 nonnullaestibae
 sepeliantur.

θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰελοῦρους] Vertit Schweighaeuserus: „*mira res accidit felibus*“, in nota adii-
 cians, Congr. Gesnerum sic locum esse interpretatum: „*feles in furorem aguntur*.“ Et notant θεῖα πρήγματα omnino aliquid mirum atque insolens, quod cum explicare nequeas, divinitus accidisse consentaneum sit. Conf. I, 122. 174 et VI, 69.

οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι διαστάντες] i. e. per intervalla s. spatia dispositi, felium custodias agunt nec quidquam curant incendium.

ταῦτα δὲ γινόμενα] Sunt absoluti qui dicuntur casus. Nam exspectabas: τούτων δὲ γινόμενων. Vid. Matthiae Gr. Gr. §. 562. Plura qui desiderat huius usus testimonia, adeat Reitz. ad Lucian. Conviv. p. 354. 355 tom. IX edit. Bipont. — ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου est *ultra*,

casu, naturali morte, quae nulla extrinsecus vi coacta venit, ut Gellii utar verbis in noctt. Att. XIII, 1. Plura Larcher. ad h. l. Tu conf. quoque II, 14. — ἐν ὁτέοισι δ' ἂν οἰκίοισι optimi quique libri afferunt pro ὁτέησι — οἰκίησι, quod ne Graecum quidem esse monet Struve spec. quaest. de dial. Herod. p. 48.

Cap. LXVII.

ἀπάγονται] Reliqui hoc, ut I, 209 et II, 47, quamvis exhibeat Schellershemianus liber: ἀπαγέεται, quod Schweigh. et Gaisf. placuit. Mox ἰσραὶ στέγαι et ἰσραὶ θῆκαι, quas infra dicit, non differunt, recte nomine Schweighaeusero. Sunt enim *conditoria, camerae, cellae, in quibus mortui conduntur*. Sic θῆκαι II, 69. 90. 148 et apud Diodor. Sicul. I, 83, unde haec adscribamus: φέρονσι εἰς τὰς ταριχείας· ἔπειτα θεραπευθέν-

ἀποθανόντες ἐς ἰσὺς στέγας, ἔνθα θάπτονται

των αὐτῶν κεδρίαι — θάπτου-
σιν ἐν ἰεραῖς θήκαις. Alias
vero ipsae quoque *arculae* di-
cuntur θήκαι. Vid. Creuzer.
commentt. Herod. p. 67 not.
et infra II, 136. Caeterum
hanc conditionem et consecra-
tionem bestiarum, quae per to-
tam Aegyptum obtinuit, con-
iunctam esse cum ipso bestia-
rum harum cultu, nemo non in-
telligit. Quod ut aliquatenus
perspiciamus, astronomicis ra-
tionibus adhibitis, cogitanda
sunt siderea armenta ac greges
solis. Quum enim animalia sint
deorum quasi imagines, dii ve-
ro Aegyptiorum magnam par-
tem calendares, qui mensium
signa inter se distribuerunt, fa-
ctum est, ut, singuli ubi signa
sua ingrediantur per mensium
singulorum orbem, in coelo di-
cantur animalia ingredi. Iam
ubi illud invaluerat, ut certis
animalium figuris notaretur et
siderum potiorum (Zodiaci) et
mensium orbis, in fastis con-
dendis consecrarunt has ipsas
figuras sacerdotes, quo penitus
cae in memoria hominum defi-
gerentur. Est praecipuus locus
solis, a cuius per signa coeli in-
signiora meantis annuo orbe
pendent plurima. Solem vero
Osiridem esse dictum scimus;
qui quando caniculae stellae in
coelo signum intraverit, dicitur
Anubis, canemque habet con-
secratam, ut bos et bucula Osi-
ridi et Isidi tanquam soli lunae-
que adiunguntur. Eadem ratio
gregis reliquorum animalium in

solis orbita consistentium; quo-
rum domicilia sicubi ingreditur,
mutuatur ab ipsis eorundem vul-
tum et speciem. Hinc deorum
personatorum chorus per an-
num circulum ingreditur. Hinc
bestiae deorum imagines et nun-
tium, praecones anni, indices
tempestatum. Hinc dii ipsi,
animalium horum partibus or-
nati ad oculos hominum traducti
et repraesentati; quod neminem
mirabitur, qui haec ante omnia
tenuerit, *animalia esse signa
sive symbola deorum*, summam-
que in his astronomiae habendam
esse rationem. Nam coe-
lestium bestiarum seu siderea-
rum (cum dii lunares, solares
ac planetares sint siderea armen-
ta) imagines sunt bestiae sacrae
in terris, quae sua quaeque
per universam Aegyptum in ur-
bibus sacris stabula et sepulcra
habent. Hinc, alia ut omittam,
mos sepeliendorum hominum in
conditoriis sacrarum bestiarum.
Namque erat consentaneum,
haec animalia post mortem con-
dita sacrisque conditoriis repo-
sita ac sepulta esse. Sunt vero,
si Herodoti locos una iungamus
II, 65 — 69 incl. 71. 72. 74,
*ibes, accipitres, feles, canes,
ichneumones, mures, aranei, ur-
si, lupi, crocodili, hippopotami,
lutrae, lepidoti, anguillae, vul-
panseris (phoenix) ac serpentes*
quidam, per singulos Aegypti
nomos singuli consecrati ac rite
conditi. Cum quibus enim vic-
tus vitaeque ratio erat commu-
nis (II, 36), haud alia quoque

ταριχευθέντες ἐν Βουβάστι πόλι. τὰς δὲ κύνας ἐν

post vitam ratio, ut eodem modo, quo ipsi homines, conderentur cumque iis etiam communi domicilio quasi post vitam iungerentur. Conf. Zoëga de obelisc. pag. 283 seqq. Ac repperunt viri docti utique magnam huiusmodi mumiarum copiam per varias Aegypti partes, praecipue in Memphiticis regionibus, ubi plurimae avium sacrarum sunt mumiae, et in Thebaicis cryptis Gallorum operâ accuratissime descriptis. Vid. Rouyer. in descript. de l'Ég. livr. X p. 219 seq. et Iomard. l. l. vol. I livr. II sur les hypog. de Thèb. sect. X §. 8 pag. 347 seqq. (recueil de mém. p. 313 seqq.) coll. Silvest. de Sacy ad Abdallat. p. 202. 277. Nam reperiuntur et quadrupedes et aves et reptilia mumiarum humanarum in modum condita; quae conditura non inferior est hominum conditurâ nec medicamentis, aromatibus, nec operâ adhibita, neque vero involucrorum, fasciarum etc. praestantia. Quin adeo obtinet inter bestiarum mumias eadem atque inter humanas mumias differentia, ut v. c. maximo sumtu ornamentoque condita sint cadavera ibium atque accipitrum. Magnorum vero animalium sunt non integra cadavera condita, sed partes tantummodo aliquot, ossa praecipue, imposito capite factitio. Sufficiant haec, e Creuzeri commentatt. Herodott. I p. 147 seqq. 163 seq. deprompta, ad accuratorem miri uti-

que moris intelligentiam. Alia suis quaeque locis adnotabimus. Monuit idem V. D. de his in symbol. I p. 478 et antea quoque binis scriptionibus hoc argumentum persecutus erat Langguth.: *de bestiis Aegyptiorum studio conversis in mumias*, Viteberg. 1808, et: *de mumiis avium in labyrintho apud Sacaram repertis*, Viteberg. 1803. Quibus add. I. Reinhardt.: *de quinque mumm. bestiarum Aegyptt.* Havniae 1824, et Minutoli Nachträge zu s. Reise pag. 225 seqq.

ταριχευθέντες] Adscribamus Diodori locum I, 83 de his sacris bestiolis: ὅταν δ' ἀποθάνῃ τι, συνδόνι κατακαλύψαντες καὶ μετ' οἰμωγῆς τὰ στήθη καταπληξάμενοι, φέρουσιν εἰς τὰς ταριχείας· ἔπειτα θεραπευθέντων αὐτῶν κεδρίῳ καὶ τοῖς δυναμένοις εὐωδίαν παρέχεσθαι καὶ πολυχρόνιον τοῦ σώματος τήρησιν, θάπτουσιν ἐν ἱεραῖς θήκαις. Invenerunt autem docti Galli in Thebaicis conditoriis multas felium mumias. Vid. Iomard. l. l. et nott. ad II, 66.

ἐν Βουβάστι πόλι] De hac urbe vid. supra II, 60. Ac refert huc urbis nomen Stephanus Byzantinus sub voc., quod *felem* denotare scribit. Dubitat quodammodo Champollio (l'Égypt. sous l. phar. II p. 67), cui a numine Aegyptiaco nomen urbis deductum esse verisimilius videtur. Ad felium cultum pertinere videtur, quod apud Ovi-

τῆ ἐωυτῶν ἕκαστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἰρῆσι θήκησι.
ὥς δὲ αὐτως τῆσι κισὶ οἱ ἰχθυεὶται θάπτονται. τὰς

dium Metam. V, 329 coll. Anton. Liber. metam. fab. 28 traditum legimus, deam in pugna Typhoniā se in felem transformasse.

τὰς δὲ κύνας ἐν τῆ ἐωυτῶν ἕκαστοι κ. τ. λ.] Canes quoque, quarum iam mentio II, 66 in fin., in sacris habebantur animalibus, nec infimum illic occupabant locum propter rationes astronomicas, quas modo attigimus. „Proxime monui, a solis, per signa coeli insigniora meantis, annuo orbe hac in re pendere plurima. Solem autem Aegyptiis Osiridem dictum esse supra docuimus. Hoc loco illud addamus: Osiridem solem appellatum esse Σείριον (conf. Plutarch. de Is. et Osir. p. 372 s. 525 Wytenb.). In eodem *Sirio* habitare Isidem etiam docebant Aegyptii (vid. inscriptionem apud Diodorum lib. I cap. 27 p. 31 Wesseling.). Habebat autem canicula binas stellas prae ceteris splendidas, alteram in capite, quam Isidem vocabant, in linguā alteram *Sirii* nomine insignem (confer Iablonsk. Panth. Aeg. II p. 34 seqq.). Iam nemo nescit, caniculae quasi dominum esse *Anubidem*, sive *Mercurium*, canino capite imposito notabilem, i. e. eum deum, qui Isidi et Osiridi in omni vitae actione adest, et necati dei corpus studiose inquirat ac rite conditum ad Nilum defert. Cuius inqui-

sitionis fidi socii fuisse canes ferebantur. In eius rei memoriam in Isidis die festo pompam ducebant canes, uti prodit Diodor. Sicul. I cp. 87. Ac Nili crescentis et annonae felicitis abs Anubide auguria capere solebant sacerdotes. Sirius eiusque praeses deus universi anni nuntius est habitus. Ab eo igitur deo, qui, quatenus mente suā moderatur inferiora omnia, Thoth - Hermes dictus, igitur ab eo quidquid luminis i. e. consilii salutisque in solem, atque a sole in lunam, indeque rursus in terram defluxit, id quotannis tanquam ex primario fonte repetitur; ita tamen, ut ipse quae mentis sunt imperitiat, quae in communibus bonis censentur, ea omnia Isidis arbitrio atque Osiridis sint commissa. Itaque idem ille latrator Anubis, in coeli fastigio ac quasi speculā locatus, sagacitate suā praecellit reliquas bestias omnes, velut sagacissima bestia canis.“ Creuzer. in comm. Herod. p. 149 seq. De honore *canum* apud Aegyptios cf. Plutarch. de Is. et Osir. p. 368, F et Diodor. l. l. Nec mirum multa canum cadavera bene medicata in cryptis fuisse reperta. Vid. Iomard. l. l. et plura apud Reinhardt. in diss. laud. p. 15 seq. Apud Latinos hinc invenitur *latrator Anubis*, ut monet Larcherus.

ὥς δὲ αὐτως τῆσι κισὶ οἱ

δὲ μυγαλὰς καὶ τοὺς ἰρηκὰς ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν²⁰
4 πόλιν· τὰς δὲ ἴβις ἐς Ἐρμέω πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους,

ἰχνευταὶ θάπτονται] ἰχνευταὶ
sunt *ichneumones*, uti appellan-
tur apud Diodor. Sicul. I, 83.
Add. Nicandr. Ther. V, 195 et
Hesych. s. v. De ipsa bestia,
quae crocodilis infesta dicitur,
plura narrant Diodorus Sicul. I,
87. Aelian. H. An. VI, 38 et
III, 22. Plin. H. N. VIII, 34.
„Pharaonis mus quoque dictus,
quem viverris accensere solent,
feste Leske in Naturgeschichte
pag. 176. Conf. interprett. ad
Ammian. Marcell. XXII, 15
§. 19.“ Cr. De *Butus* urbe
conf. ad II, 155. — *μυγαλῆ*
sive *mus araneus* ad *soricum* ge-
nus refertur, rarissimaeque di-
cuntur huius animalis munniae.
Vid. Reinhardt. l. l. p. 18 seq.

τὰς δὲ ἴβις ἐς Ἐρμέω πόλιν]
Post voculam ἴβις Schweigh.
inseruit voces *εὐούσας ἰρὰς*, quae
tamen a melioris notae codici-
bus absunt et omnino glossato-
rem sapiunt. Occurrunt vero
duae urbes *Hermopoleos* nomine
insignitae, altera *parva* in re-
gione Aegypti inferioris occi-
dentali, quae extra Deltam est,
nunc, uti volunt, appellata
Damanhar; eius tamen nulla
apud Herodotum mentio, qui
Hermopolin novit *magnam*, si-
tam in ea superioris Aegypti
regione, cui nomen Heptano-
mis, quaeque ab aliis etiam
Thebaidi adnumeratur. Vide
Schlichthorst. l. l. pag. 97. 98.
Mannert. l. l. X, 1 pag. 397
seq. Nunc illis in regionibus

invenitur vicus nomine *Achmu-
neyn*, multaque a Gallis sunt
inventarudera magnificorum ae-
dificiorum, templorum, colu-
mnarum, longe lateque per
campos dispersa. Quae tamen
non omnia ad Hermopolin, ut
Galli illi contendunt, pertinere
posse putat Mannertus loco l.
p. 399. Nec valde remotum
ab Hermopoli collocatur *Ibeum*;
qui locus forsitan ad eam ipsam
urbem vel certe ad eius ditio-
nem proximam pertinet, cum
ibium mumias reciperet, inde
quoque nomen traxisse videtur.
Vid. Champoll. l. l. I pag. 295.
296, qui ideo Herodotum non
prorsus accurate hic loqui mo-
net, cum ibes Hermopoli repo-
sitas esse scribat. Nam intel-
ligendas esse eas tantum ibes,
quae in templis fuerint nutritae
(religione publica opinor conse-
cratas dixeris), cum in cryptis
Memphiticis infinitus numerus
ibium conditarum repertus fue-
rit. Domesticae igitur hae fue-
rint ibes, illae publicae et sa-
crae; ut enim quaevis privato-
rum domus per universam Ae-
gyptum avem suam sacram nu-
trire solebat, ita ibis in tem-
plis nutrita et quasi deorum con-
suetudini admota est, quod mo-
net Creuzer. commentt. Herodd.
pag. 164. Hinc vario modo
hae aves reperiuntur conditae,
ut idem monet. Conf. Iomard.
recueil etc. pag. 313 seq. De
ipsa ave eiusque sanctitate apud

εούσας σπανίας, καὶ τοὺς λύκους, οὐ πολλῶν τέφροντας ἀλωπέμων μέζονας, αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἀνεύρεθέωσι κείμενοι.

68

Τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις ἐστὶ τοιήδε. τοὺς 136

Crocodili natura: pacem agit cum solo trochilo.

Aegyptios diximus ad II, 75. Hoc loco illud potissimum teneri volumus, quod Ibis, cum Niliacae inundationis esset signum ac symbolum, Mercurio quoque sacra perhibebatur, qui deus primus Nili crescentis mensuras percepit et indicavit, indeque ibidis capite imposito repraesentatus comparet in anaglyphis ac picturis Aegyptiorum. Quare Hermopoli i. e. Mercurii in urbe, sacram avem sepeliri ac reponi consentaneum. Conf. Creuzeri symbol. I p. 486. 487.

τὰς δὲ ἄρκτους, εούσας σπανίας κ. τ. λ.] Auctor est Prosper Alpinus hist. nat. Aegyptt. IV, 9 pag. 132, ursos, lupos, vulpes in Aegypto reperiri, quamquam haud magna sit eorum copia. Ursos idem addit ovibus nostris haud maiores esse itidemque lupos et vulpes duplo minores quam apud nos inveniri. Ac testantur Aristoteles (hist. an. VIII, 28) et Plinius hist. nat. VIII, 22, lupos per Aegyptum minores esse quam in Graecia. Quum vero hodie in Aegypto lupos reperiri plerique negent, aliis quamvis se vel vidisse lupos vel ululantes audisse asserentibus, ea, quae de his animalibus apud veteres enarrantur, ad *lupos cervarios* s. *chacalos* relata volunt, quippe quorum etiamnum haud pau-

cae reperiantur mumiae, testibus Iomardo (l. l. X §. 8 p. 353 s. recueil etc. p. 317. 314) aliisque, quos laudat Reinhardt. in dissertat. laud. pag. 16. 17 coll. 7. Add. Langguth. de bestt. Aegyptt. etc. p. 36 seq. Equidem nil discernam in iis, quae me peritioribus erunt diiudicanda. Hoc modo addam, lupos frequentissime repraesentatos memorari in Aegyptiorum anaglyphis atque mumiarum involucribus; qua de re conf. nott. ad II, 122.

Cap. LXVIII.

τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις ἐστὶ τοιήδε] Articulum ἧ ante φύσις excidisse putat Schaeferus in Melett. p. 11. 12. Libri vetusti illum ignorant et hoc loco et alio, quem ipse Schaeferus attulit. — Locum Herodoti de crocodilis valde insignem multi et veterum et recentiorum vel attigerunt vel tractarunt. Atque iam ante Herodotum de crocodilis Aegyptiacis quaedam perscripsisse videtur Hecataeus Milesius, ex quo ipso nonnulla Nostrum sumpsisse vetères stantebant. Vid. fragm. antiqq. historicc. pag. 19 ed. Creuz. Post Herodotum qui de crocodilis egerunt, eos excitat Schneider. in libro, qui inscribitur: histor. amphibior. naturalis et

2 χειμεριωτάτους μῆνας τέσσαρας ἐσθίει οὐδέν. ἐὼν 26
δὲ τετραπουν, χερσαῖον καὶ λιμναῖον ἐστί· τίκει

liter. fascic. II (Len. 1801) init. Primum locum obtinet Aristoteles, totam fere Herodoti narrationem repetens, hist. an. II, 10. V, 33 coll. VIII, 15 etc. Quocum iung. Diodor. I, 35. Ammian. Marcell. XXII, 15 §. 15 seqq. alios, qui vel Herodotum vel Aristotelem plane sequuntur. Inter eos, qui recentiori aetate in haec inquisiverunt, inprimis consuli debent: Camus ad Aristot. hist. animal. versionem Gallicam, tomo secundo; Schneiderus ad Aristot. hist. an. V, 27 t. IV pag. 415. 416, et in libro laudato historiae amphibiorum; Géoffroy: „observations sur les habitudes attribuées par Herodote aux crocodiles du Nil,“ in annall. du musée d'hist. nat. (Paris. 1807) t. IX p. 373. seqq.; et Cuvier. „sur les différentes espèces de crocodils“ (ibid. X p. 8 seqq.); Minutoli Nachträge z. Reise zum Tempel etc. p. 154 seqq. Praeterea maxima cum utilitate adhibebis peculiarem de crocodilis libellum, qui hoc nomine editus est: Naturgeschichte der Amphibien von Fr. Tiedemann, M. Oettel und I. Liboschitz. 1stes Heft (Heidelberg. 1817). Est vero, ut ex hoc libro optime intelligitur, apud Herodotum cogitandum de *crocodilo vulgari* s. *Nilotico*, quo nomine ab aliis aliarum terrarum crocodilis vulgo distingui solet.

τοὺς χειμεριωτάτους μῆνας τέσσαρας ἐσθίει οὐδέν] Plinius hist. nat. VIII, 25 per menses hibernos crocodilos in antris latere dicit. Quod Herodotus scribit, crocodilum per quatuor menses hibernos nihil edere, mirum utique videbitur, quamquam ipsum per se non alienum est a reptilium natura. Ac forsitan crocodilos in Delta respexit auctor, qui, coelo et aëre frigidiore forsitan sopiti, alimentis minus indigebant; quale de alio genere crocodilorum in Americae regionibus frigidioribus peregrinatores testati sunt. Nunc quidem, ubi rarissime in Delta invenias crocodilos, qui superioribus tantum locis reperiuntur, non mirum, multos crocodilos vel gregatim conspici in Nili arena iacentes per hiemem, quod testatur Minutoli l. l. p. 156 seq. coll. Géoffroy pag. 375. Et nostra quoque aetate virum doctum contendisse, plures menses crocodilum sine alimentis vivere posse, intelligo ex Tiedemanni libro l. pag. 36, ubi aliud exemplum laudatur crocodili, qui per septemdecim dies sine ullo nutrimento vixerit. Vid. ibid. pag. 69.

τίκει μὲν γὰρ ὡὰ ἐν γῆ, καὶ ἐκλέπει] ἐκλέπει i. e. *excludit ova*. In re ipsa conveniunt nostrae aetatis viri docti atque peregrinatores. Vide Tiedemann. l. l. pag. 53. Illud unum recentiores peregrinato-

μὲν γὰρ ὡὰ ἐν γῆ, καὶ ἐκλέπει, καὶ τὸ πολλὸν τῆς
 ἡμέρης διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν
 ἐν τῷ ποταμῷ· θερμότερον γὰρ δὴ ἐστὶ τὸ ὕδωρ 30
 3τῆς τε αἰθρίας καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν
 ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον
 γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὡὰ, γηνέων οὐ πολλῷ μέζονα
 τίκει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὡοῦ γίνεται·
 αὐξανόμενος δὲ, γίνεται καὶ ἐς ἑπτακαίδεκα πήχεας,
 4 καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν ὕδρ, ὀδόν-35

res sibi animadvertisse visi sunt, esse solem potius, quae ova excludat, non crocodilos feminas illis incumbentes. Confer Géoffroy pag. 377 seq.

καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ κ. τ. λ.] Haec vera et indubia esse ex iis, quae etiamnum observantur, ponit Géoffroy pag. 376. Et confirmat Minutoli, qui per omnes diei horas in Nili insulis et arena crocodilos se invenisse scribit, nunquam vero noctu se illos extra aquam conspexisse. Vid. l. l. pag. 157.

πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν κ. τ. λ.] Et haec vera esse, docent naturae curiosi, qui omnes confirmant, crocodili ova non excedere magnitudine ova anserina; vid. Géoffroy pag. 379 et Minutoli pag. 159 coll. Tiedemann. pag. 53 seq. E veteribus Herodoto suffragantur Diodorus I, 35. Aristoteles hist. an. V, 32, alii.

καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὡοῦ γίνεται] Crocodili pullus, ut iidem monent viri docti, ubi ovum relinquit, lon-

gitudine septem aut octo pollices fere aequat, et aliquot post menses iam ad plurimum pedum longitudinem pervenit, ita ut adultus triginta pedes et amplius longitudine expleat. Herodotus mox ponit septendecim cubitos, qui viginti quatuor ferme pedes aequant; Aelianus vero sub Psammeticho scribit visum fuisse crocodilum viginti quinque cubitorum, quae triginta quinque fere pedum est mensura, aliumque sub Amasi, cuius longitudo viginti sex fuerit cubitorum; vid. nat. animal. XVII, 6. Alios veterum locos attulit Lindenbrog. ad Ammian. Marcell. XXII, 15 §. 16. Quae tamen non fictitia esse, crocodilorum, qui hodie inveniuntur, arguit magnitudo. Conf. etiam Tiedemann. l. l. p. 69 et Schneider. l. l. pag. 142 seqq.

ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν ὕδρ] Sunt crocodili oculi pro tanta corporis mole sanequam parvi, minus elati et plerumque a palpebris obtecti, ut suillis oculis haud male comparari possint, quamquam felium oculis simi-

τας δὲ μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ
5 σώματος. γλῶσσαν δὲ μῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε·
οὐδὲ τὴν κάτω κινεῖ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μῦ-

liores illos esse olim statuit Cam-
pus idemque nunc statuit Minu-
toli l. l. pag. 160 coll. Géoffroy
pag. 379. Tu vid. potissimum
Schneider. l. l. pag. 23 et Tie-
demann. l. l. pag. 28.

ὀδόντας δὲ μεγάλους καὶ
χαυλιόδοντας] χαυλιόδοντες
sunt dentes exserti, des dents
saillants, ut vertit Larcherus,
Diodori admonens I, 35 et Io.
Diacon. schol. in scut. Hesiod.
vs. 303, qui exponit ὀδόντας
ἔξεστηκότας τοῦ στόματος. —
In ipsa re nemo, qui oculis suis
ipse inspexerit crocodilum, He-
rodotum erroris arguet. Nam
dentes crocodilo sunt magni et
in maxilla superiore plerique
ita exserti, ut etiam ore clau-
so, cum labia non adsint, fo-
ris spectentur e superiore maxil-
la deorsum prominentes. Haec
et plura Schneiderus l. l. p. 34
coll. Tiedemann. pag. 39 seq.,
quo utroque loco plura etiam
invenies de dentium numero at-
que serie.

γλῶσσαν δὲ μῦνον θηρί-
ων οὐκ ἔφυσε] sc. ὁ κροκόδει-
λος; non genuit, unum ex omni-
bus animalibus, sibi linguam;
i. e. haud nactum est linguam
unum hoc inter omnia animal.
— Res ipsa valde disceptata,
praesertim cum Aristoteles alii-
que scriptores haec ex Hero-
doto repetierint, nec recentiori
aetate defuerint, qui Herodoto
patrocinaentur ab aliis obtre-

ctato. Nunc vero res expedita.
Habet utique crocodilus linguam,
ut reliqua animalia, sed sub
maxillae inferioris aspera pelle,
quasi laxo vinculo comprehen-
sam, sic delitescentem, ut vix
primo aspectu compareat, mul-
tisque viris prorsus abesse vi-
deretur. Nam maxillae inferioris
interstitium totum occupat
eiusque margini interiori et apici
tota est affixa, uti ore aperto
apparet; linguae scilicet mini-
sterio crocodilus opus non habet
nec ad vocem nec ad praedam
convertendam. Vid. Schneider.
l. l. pag. 43 seq. Tiedemann.
l. l. pag. 32 seq. Herodotum
vero excusare licebit, qui ex-
ternam speciem magis secutus,
taliam non vidit, quae vel doctis-
simos nostrae aetatis viros diu
latuerint, nec nisi cadaverum
sectionibus institutis ad liqui-
dum perducere potuerint.

οὐδὲ τὴν κάτω κινεῖ γνά-
θον] i. e. inferiorem maxillam
non movet. Haec quoque res,
ab Aristotele aliisque repetita,
nostrae aetate valde exercuit vi-
ros doctos, ita ut vix composita
lis esse videatur. Tu tamen
hanc teneas disputationum sum-
mam: inferiorem crocodili ma-
xillam, nisi prorsus immobilis
sit, tam obscure moveri, nec
plane ad latera, ut vix illud
conspici possit. Vid. Schnei-
der. l. l. pag. 43 seqq. et prae-
cipue Tiedemann. l. l. pag. 36

νον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω.
 ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτεροὺς, καὶ δέρμα λεπιδω-40
 6 τὸν, ἀρρήκτον ἐπὶ τοῦ νότου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι,
 ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὄξυδερχέστατον. ἅτε δὴ ὧν ἐν ὕδατι
 δίκαιταν ποιούμενον, τὸ στόμα ἐνδοθεν φορέει πᾶν
 7 μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὲ ἄλλα ὄρνεια καὶ θηρία

seqq. Quod moneo, ne iniuria quis Herodoto obtrectandum censeat, qui ea non animad-
 verterit, quae doctissimi nostrae
 aetatis naturae scrutatores vix
 detegere potuerunt.

ἀλλὰ καὶ τοῦτο μῦθον θη-
 ρίων] Bene haec vindicavit
 Schweigh. sic interpretans: *sed*
est etiam hoc unum ex omnibus
animalibus, quod etc. Volue-
 rat enim Schaefer. ad Gregor.
 Cor. de dialectt. p. 30 ἀλλὰ
 κατὰ τοῦτο, cum Bastius
 τοῦτο pro διὰ τοῦτο (*idcirco*)
 accepisset. Quorum neutrum
 habeo verum.

ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτε-
 ροὺς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν
 ἀρρήκτον ἐπὶ τοῦ νότου] λε-
 πιδωτὸν dicit *squamatam* pel-
 lem; δέρμα ἀρρήκτον Plinius
 haud male reddit: *cutem contra*
omnem ictum invictam; quod
 idem alii verbis testantur alii
 veterum scriptores, excitati a
 Bocharto Hierozoic. V, 17
 p. m. 785. Atque eadem in
 crocodilo observantur recentiores
 verissimaque comprobantur.
 „Pellis universi corporis crassa
 est et densa, squamis obserta
 durissimis adeoque vel magnam
 ab externis iniuriis violentiam
 facile eludit.“ Schneider. l. l.

p. 15 seq. coll. p. 14. Add.
 Géoffroy pag. 381. Tiedemann.
 pag. 33 seqq.

τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ
 τῇ αἰθρίῃ ὄξυδερχέστατον] Hoc
 ita intelligendum, ut crocodilus
 in aqua minus bene videre cen-
 seatur; nam in aëre perspicacis-
 simum esse animal, inter
 omnes convenit. Vid. Géoffroy
 pag. 381. Tiedemann. l. laud.
 pag. 29.

τὸ στόμα ἐνδοθεν φορέει
 πᾶν μεστὸν βδελλέων] In hoc
 quoque loco multum sudarunt
 viri docti, in eo maximam par-
 tem lapsi, quod bdellas intelli-
 gerent *hirudines sanguisugas*,
 quae omnino in Nili aquis nul-
 lae reperiuntur; est enim intel-
 ligendum muscarum genus, quod
 plurimum ac densum in croco-
 dilum irruit, ipsasque fauces
 non firmiter ac presse clausas
 penetrat et interiorem maxillam
 totam fere obtegit. Quibus
 muscis parvulis insidians tro-
 chilus in crocodili fauces per-
 meat; qui fauces clausurus, cor-
 pore ante moto hoc trochilo in-
 dicat, qui iam volat. Simili
 modo in Indiae septentrionalis
 insulâ crocodilum ab ave par-
 vula liberari muscis narrant.
 Quodsi igitur Herodotus quid-

φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστὶ, ἄτε 45
 δ' ὠφελιομένῳ πρὸς αὐτοῦ. ἔπειτα γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκ-
 βῆ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἔπειτα χάνη
 (ἑώθεε γὰρ τοῦτο ὡς ἐπίπαι ποίειεν πρὸς τὸν ζέ-
 φυρον.) ἐνθαῦτα ὁ τροχίλος ἐσθύνων ἐς τὸ στόμα
 αὐτοῦ, καταπίνει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελεύμενος
 69 ἦδεται, καὶ οὐδὲν δίνεται τὸν τροχίλον. Τοῖσι μὲν 50
 δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱεροὶ εἰσὶ οἱ κροκόδειλοι· τοῖσι
 δ' οὐ, ἀλλ' ἄτε πολεμίους περιέπουσι. οἱ δὲ περὶ

Crocodylum Aegyptii alii colunt, alii comedunt: ipsi eum cham-
 psam nominant: crocodilum loxae dixerunt

quam lapsus est, in eo tantum errorem commisisse videtur, quod, cum muscas s. conopes dicere oporteret, *bdellus* dixit, quae *hirudines* vulgo audiunt. Vid. Geoffroy l. l. pag. 382 sq. et Iahnii annal. philol. et paedag. (1828) I, 3 pag. 365. Trochilum vero dicunt esse *churadrium Aegyptium* sive *saq-saq* (tak-tak) Arabum nomine, frequentem illum in his regionibus. Vid. Geoffroy l. l. pag. 384. Minutoli l. l. p. 162 seq., qui saepius se hanc avem vidisse affirmat.

ἑώθεε γὰρ τοῦτο — πρὸς τὸν ζέφυρον] Hoc verum se animadvertisse asserit Geoffroy pag. 385. — Herodoteam de trochilo narrationem descripsit ferme Aelian. Nat. An. III, 11 coll. VIII, 25. Larcherus hac de re laudat Plin. H. N. VIII, 25. Aristotel. Hist. An. IX, 6 et Cammum ad Gallicam Aristotelei operis versionem t. II p. 732. — Pro ἑώθεε Schweigh. et Gaisf. ἑώθεε; tu conf. I, 11. III, 33. Cum iisdem scripsi τρο-

χίλος et τροχίλον pro vulg. τροχίλος et τροχίλον.

Cap. LXIX.

τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων — περιέπουσι] De περιέπειν conf. I, 73. II, 64. Quod ad argumentum, probatur Herodotea narratio aliorum quoque scriptorum testimoniis, Strabonis XVII p. 1165, D. 1169, B. C. Aeliani N. A. X, 21, aliorum. Typhonis animal perhibebatur crocodilus indeque exosa multis bestia. Plura Creuzerus in Symbol. I pag. 319 sq. 323 seq., qui idem in Commentt. Herodod. pag. 84 seq. haec posuit: „Iam de crocodilorum sanctitate etiam veteres quaeiverunt. Utilitatis admonet philosophus apud Ciceronem de nat. deorum I, 36. Eam duplicem produunt. Nam crocodilorum metu dicunt praedones et rapaces Arabiae et Libyae homines prohiberi, quominus Nilum transuant (Euseb. P. E. II, 1 p. 50); et ex eius belluae accessu auguria capi accedentis Nili, esse enim crocodilum Aegyptiis nonnullis

τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκούντες, καὶ
 2κάρτα ἤγγηται αὐτοὺς εἶναι ἰρούς. ἐκ πάντων δὲ
 ἓνα ἐκάτεροι τρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον

pro signo ποτίμου ὕδατος (Euseb. P. E. III, 11. Clem. Alexandr. Strom. V p. 632 coll. Lucian. III p. 78. 425 ed. Bip.) Hinc qui nuper in Aegyptiarum rerum indolem inquisiverunt viri docti, ab earum urbium incolis crocodilum praecipue cultum fuisse suspicantur, qui longiore aliquanto intervallo abs Nili ripâ distarent, eiusmodi hominibus crocodilos adnatantes praenuntios fuisse undarum salubrium, quibus et sitim pellerent, et arva irrigarent. In hisce hominibus censendus esse puto Ombitas superioris Aegypti, qui eius superstitionis etiam poenas luere tenentur Romanorum Satirae (Juvenal. Satir. XV, 28 seqq. ibique Ruperti coll. Chabrol. et Iomard. in descript. de l'Ég. I cp. 4 p. 8 seqq. antiqq.) Ac fuerunt per Aegyptum plures urbes, quibus a crocodilis nomen esset. Primam in Labyrintho describendo memorat Noster (II, 148 ubi vid. Nutriti ibi publice in lacubus crocodili). Secunda sita erat in Aegypto mediâ (Atripe), tertia in superiore, sive Thebaïde (Tuphuim). Atque in huius urbis ruderibus se reperisse refert Costaz. duo crocodilos in lapide insculptos, quorum alter capite falconis insignis esset (descr. de l'Ég. I cap. 8 pag. 17 antiqq.); quod symbolum ad ipsas has religio-

nes spectare nemo ambiget. Atque ut in Thebaicis templis spe-laeisque frequentantur crocodilorum imagines: sic dubitari nequit eam rem per varias Aegypti veteris provincias latissime patuisse, ita tamen, ut ab initio tantummodo localis is cultus belluae esset atque fortasse solorum piscatorum. Paulatim tamen etiam haec res cum communibus Isidis et Osiridis sacris quodammodo coaluisse videtur. Ni fallor, argumento est ipse Noster locus alter II, 148; ubi in ipso Labyrintho loculi memorantur positi sacrorum crocodilorum. Luculentior etiam narratio Plutarchi de Isid. et Osirid. pag. 358 s. 467 Wyttenb.“ —

δεδιδαγμένον εἶναι χειροῦ-
 θεα] Quod duo olim statuerunt crocodilorum Niloticorum genera, alterum mitius et mansuetius, quod facile domari possit (Zuchos s. Suchos vocant; conf. Strab. XVII pag. 1165 ibiq. Tzschuck. pag. 580), alterum ferius atque crudelius eamque ob causam Typhoni sacrum, hoc falsum esse probavit Cuvier. in Annal. du Mus. d'hist. nat. X p. 43 seqq. Add. Tiedemann. l. l. pag. 72 et Minutoli l. l. p. 164, ubi narratur de crocodilo tam cicure, ut tangere illum manusque eiusdem faucibus sine ullo periculo admovere licuerit.

εἶναι χειροήθεα· ἀοτήματά τε λίθινα χυτὰ καὶ χρύ-55
 σεα ἔς τὰ ὦτα ἐνθέντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς
 προσθίους πόδας, καὶ σιτία ἀποτακτὰ διδόντες καὶ
 ἰσθία, καὶ περιέποντες ὡς κάλλιστα ζώοντας, ἀπο-
 θανόντας δὲ ταριχεύοντες θάπτουσι ἐν ἰσθίῳ θή-
 3 κησι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ 60
 4 ἔσθθίουσι αὐτοὺς, οὐκ ἠγεόμενοι ἰσθὺς εἶναι. Κα-
 λέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χάμψαι. κροκο-

ἀοτήματά τε λίθινα χυτὰ κ.
 τ. λ.] ἀοτήματα, quae κόσμιά
 τινα dicit Hesychius I p. 556,
 h. l. intelliguntur *inaures*, orna-
 menta ab auribus pendentia, tum
 aurea, tum e fasis ac factitiis
 lapillis confecta. Quare Minu-
 toli l. l. pag. 163. 280 seq. 286
 seqq. dicit *Glasmosaik*, quae
 arte quidem elaborata fuerint,
 cum omnino haecce ars admo-
 dum floruerit apud veteres Ae-
 gyptios. — Sunt vero apud cro-
 codilos aurium foramina supra
 oculos sita cuteque obtecta, quae
 palpebrae aliquam gerit simili-
 tudinem; operculi pars superior
 mobilis multis fibris musculari-
 bus clauditur et recluditur; reli-
 qua aurium fabrica valde simi-
 lis avium auribus. Haec Schnei-
 derus l. l. pag. 27 seqq. Ac no-
 tavit Géoffroy l. l. IX p. 386 seq.
 se in crocodilorum mumiis fora-
 mina aurium invenisse, a quibus
 haecce ornamenta fuerint sus-
 pensa.

καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς
 προσθίους πόδας] προσθίους
 cum Schweigh. et Gaisf. recepi
 pro vulg. ἐμπροσθίους. Nam
 designantur *pedes anteriores*. —
 Ἀμφιδέας intelligit *armillas*,

aureas orinor, ornatus causa
 pedibus admotas. Grammatici
 Graeci exponunt ἀλύσεις atque
 etiam ψέλλια: Zonar. I p. 151.
 Hesych. I p. 297. Gregor. Co-
 rinth. de dialect. Ion. §. 123
 pag. 523.

ὡς κάλλιστα ζώοντα ς]
 ζώοντας cum recentt. recepi
 pro ζῶντας. Ad argumentum
 vid. II, 67 ibique nott.

οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πό-
 λιν οἰκέοντες κ. τ. λ.] Conf. II,
 17 ibiq. nott. Cr. de religioni-
 bus in Elephantine insula con-
 suli vult Iomard. in descript. de
 l'Eg. antiqq. t. I cp. 3 pag. 15
 (recueil etc. p. 83 seq.). Mon-
 stravit autem Iomardus, cultum
 Iovis Ammonis in hac insula po-
 tissimum obtinuisse. — Croco-
 dilorum mumias rarius nunc re-
 periri monet Reinhardt. l. l.
 pag. 28 seq.

καλέονται δὲ — χάμψαι]
 Monent viri docti (Iablonsk.
 opusc. p. 387. Champoll. l'Eg.
 s. l. phar. I p. 152 seq. 324 sq.)
 etiamnum apud Coptas crocodi-
 lum vocari *Amsah*, quod ab Ae-
 gyptio nomine haud recedit, si
 quidem prima litera *ch* vel ad-
 spirationi inseruit vel articuli

δείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ 137
 εἶδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοισι
 70 τοῖσι ἐν τῆσι αἰμασιῆσι. Ἄγραι δὲ σφειων πολλὰ
Captura crocodi-
lorum. κατεστέασι, καὶ παντοῖαι· ἢ δ' ὦν ἐμοί γε δοκέει 65
 ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω. ἔπεαν
 νῶτον ὑὸς δελεάσῃ περὶ ἄγκιστρον, μετίει ἐς μέ-
 σον τὸν ποταμόν· αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ
 2 ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζῶην, ταύτην τύπτει. ἔπα-
 κούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἴεται κατὰ
 τὴν φωνήν· ἐντυχῶν δὲ τῷ νώτῳ, καταπίνει· οἱ
 3 δὲ ἔλκουσι. ἔπεαν δὲ ἐξεκυσθῆ ἔς γῆν, πρῶτον 70
 ἀπάντων ὁ θηρευτῆς πηλῶ κατ' ὦν ἔπλασε αὐτοῦ
 τοὺς ὀφθαλμούς· τοῦτο δὲ ποιήσας, κάρτα εὐπε-
 τέως τὰ λοιπὰ χειροῦται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, 75
 71 σὺν πόνῳ. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῶ μὲν τῷ

vices gerit. Arabes nunc vo-
 cant *Temtsah*. Conf. Schneider.
 l. l. pag. 114. Graeca huius
 bestiae appellatio inde repeten-
 da, quod lacertarum terrestrium
 genus vocitabant κροκοδείλους;
 quare Aristoteles hist. an. II, 6.
 Aegyptium animal dicit κροκό-
 δειλον τὸν ποτάμιον, alterum
 vero lacertarum genus κροκό-
 δειλον τὸν χειρσαῖον. Nec ali-
 ter fere ipse Herodotus IV, 192
 in Libya commemorat κροκο-
 δείλους ὅσον τε τριπύχας
 χειρσαίους, τῆσι σαύρησι
 ἐμφορεστάτους. Quas vero de
 ipsa crocodili voce etymologias
 protulerunt Grammatici veteres,
 ea referre putidum est.

Ἴωνες ὠνόμασαν] Intelligit,
 credo, eos *Iones*, qui in Aegy-
 pto sub Psammiticho (II, 154)
 consederant.

Cap. LXX.

ταύτην γράφω] Steger. prae-
 fat. p. XI mavult γράψω. Quo
 tamen minime opus. „Hodie-
 que crocodilorum capturam si-
 milem obtinere testatur Iomard.
 l. l. cap. 5 §. 5 pag. 27.“ Cr.
 ἔπεαν — δελεάσῃ] Scilicet ὁ
 ἄγρεῦς. Conf. Matth. Gr. Gr.
 §. 295 pag. 589 et Herod. II,
 47. — μετίει ut I, 6: ἐξίει.

οἱ δὲ ἔλκουσι] Scilicet ὁ
 ἄγρεῖς. — Ad seqq. κατ' ὦν
 ἔπλασε conf. II, 39. 40. 70.

Cap. LXXI.

οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι κ.
 τ. λ.] De *Papremi* conf. nott. ad
 II, 63. Ad argumentum loci
 conf. Plutarch. de Is. et Osir.
 p. 364, A, qui eam ob cau-
 sam hoc animal sacrum haberi
 narrat, quod per vim cum ma-

Παρημίτη ἰροί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι
 2 οὐκ ἰροί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέης τοιήνδε· τε-
 τραποῦν ἐστὶ, δίχληλον, ὄπλαϊ βοῦς, σιμόν, λοφιήν
 ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαῖνον, οὐρήν ἵππου

Hippopotamus in
 qua praefectura
 sacer: describitur.

tre coire velit. Caeterum et huius capituli et cap. 73 argumentum Hecataeo Milesio Nostrum debere tradit Porphyr. in Eusebii praep. ev. X p. 466 coll. Creuzer. fragm. antiqq. hist. pag. 19 seqq.

φύσιν — ἰδέης τοιήνδε] ἰδέα ad speciem et formam corporis pertinet. Vid. nott. ad Plutarch. Flamin. pag. 77.

φύσιν δὲ παρέχονται κ. τ. λ.] Respexit haec Aristoteles H. A. II, 7 (II, 4 ed. Schneid.), unde potiora adscribam: ὁ δὲ ἵππος ὁ ποτάμιος ὁ ἐν Αἰγύπτῳ χαίτην μὲν ἔχει, ὡς περ ἵππος, δίχληλον δ' ἐστίν, ὡς περ βοῦς, τήν δ' ὄψιν σιμός· ἔχει δὲ καὶ ἀστράγαλον, ὡς περ τὰ δίχληλα καὶ χαυλιόδοντας ὑποφαινομένους, κέρκον δὲ ὕς, φωνήν δὲ ἵππου· μέγεθος δ' ἐστὶν ἡλίικον ὄνος· τοῦ δὲ δέρματος τὸ πάχος, ὥστε δόρατα ποιῆσθαι ἐξ αὐτοῦ. In magnitudine animalis indicanda differt quodammodo ab Herodoto, qui, ubi scribit μέγαθος ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος, magis ad verum accessisse videri potest, in eo tamen lapsus, quod caudam hippopotami cum equinea comparat cauda; id quod a vero longissime abest. In aliis quibusdam accuratius retulit Diodorus I, 34, qui totam corporis molem non dissimilem ele-

phanto esse prodit; Plinius vero (hist. nat. VIII, 25. IX, 12 etc.) et qui eum secuti sunt, ut plurimum Aristotelem descriptionem repetunt eamque ampliant, ut iure mireris multo accuratius hoc animal ab accubus expressum conspici tum in numis tum in aliis antiquitatis monumentis. Est unus Achilles Tatius IV, 2, qui accuratiora dedisse putandus est. Ac ne nunc quidem satis cognita haec belua, quae in ipsa Aegypto non amplius reperitur, sed supra catarractas tantum in interioris Africae regionibus. Quam vulgo laudant Schneideri ad Petri Artedi synonym. pisc. append. p. 247 seqq. (Lipsiae 1789), doleo hunc librum mihi non praesto fuisse; post Schneiderum de his retulit Cuvier. in musée d'hist. natur. tom. IV p. 299 seqq. V pag. 56 seqq. Conf. etiam dictionn. d. scienc. naturell. (Paris. 1821) tom. XXI s. v. pag. 189 seqq.

χαυλιόδοντας φαῖνον] Conf. Diodor. l. l. et nott. ad Herod. II, 68. Minus recte haec tradimont naturae observatores, monent ipsae, quae in vetustis monumentis reperiuntur imagines, cum ore clauso minime compareant dentes. Vid. Cuvier. l. l. pag. 303.

οὐρήν ἵππου] Haec falso

καὶ φωνήν· μέγαθος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος· τὸ 80
δέσμα δ' αὐτοῦ οὕτω δὴ τι παχὺ ἔστι, ὥστε αὔου
γενομένον, ξυστὰ ποιέεσθαι ἀκόντια ἐξ αὐτοῦ.

72

Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἰσὰς
ἤγγηται εἶναι. νομίζουσι δὲ καὶ πάντων ἰχθύων τὸν
καλεούμενον λεπιδωτὸν ἰσὸν εἶναι, καὶ τὴν ἔγγελλον. 85

Lutra, squame-
us, anguilla, vul-
pauser.

tradi certum est. Nam cauda
beluae tam brevis ac densa, ut
vix adpareat; quare *suillam*
caudam haud scio an rectius
dixerit Aristoteles l. l. Et con-
venit Achilles Tatius l. l. Per-
peram Diodorus l. l. beluam di-
cit ὦτα δὲ καὶ κέρκρον καὶ φω-
νήν ἵππῳ παρεμφερεῖ.

ξυστὰ ποιέεσθαι ἀκόντια ἐξ
αὐτοῦ] ἀκόντια delevit Schae-
ferus, invitis codicibus. Utrum-
que certe vocabulum, ut vulgo
adhibent, non valde differt no-
tione; quippe utrumque iaculi
habet notionem, conf. I, 34.
52; sed ξυστὸν proprie adie-
ctivum est (*politum, rasum*),
quod ubi solum ponitur, mente
suppleri poterit ἀκόντιον, ut
substantivum. Quare iam Bo-
chartus (Hierozoic. II lib. V, 14
pag. mea 757 ξυστὰ ἀκόντια
interpretatus erat „*rasilia tela*
i. e. torno aut radulâ seu dola-
brâ expolita.“ Quod ut urgere
nolim, ita in Herodoto certe
nihil abiiciendum esse persua-
sum habeo. Aristoteles l. l. di-
cit δόρατα; Plinius (hist. nat.
XI, 39): „corii crassitudo ta-
lis, ut inde torrentur hastae;“
et (ibid. VIII, 25): „hippopo-
tamus tergoris ad scuta galeas-

que impenetrabilis.“ Atque
etiamnum Abyssinae incolae
hoc corio crassissimo ad scuta
uti refert Ludolf. hist. Aeth. I,
11. Quibuscum congruunt re-
centissimorum virr. doctt. ob-
servaciones.

Cap. LXXII.

γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες]
ἐνύδριες lutrae; nos: *Fischot-
ter*. Quod ad pisces attinet,
nonnulla diximus ad II, 37.

τὸν καλεούμενον λεπιδω-
τὸν] λεπιδωτὸς inter Niloticos
pisces tum ab aliis, tum ab
Athenaeo VII, 88 recensetur.
Cum Herodoto convenit Stra-
boni XVII p. 1167, A. Sed
Plutarchus hunc piscem Aegy-
ptios aversatos esse scribit, de
Isid. atque Osirid. p. 358, B.
Graecum nomen nil nisi *squam-
osum* denotat; ut certe piscis
intelligatur necesse sit, qui
squamis vel excelluisse vel sin-
gulare quid habuisse videatur.
Galli docti, ut e Schweighaeu-
seri nota intelligo, eum esse
dixerunt, qui nunc nominatur
Polypterus Bichir. Schneiderus
in lex. Graeco vocat *Cyprinum*
Bynni. In Linnaei systemate
dicitur: *Cyprinus rubescens Ni-*

Ζιρούς δὲ τούτους τοῦ Νείλου φασὶ εἶναι· καὶ τῶν
ὀρνίθων τοὺς χηναλώπεκας.

73

"Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἰρός, τῷ οὖνομα φοί-

Phoenix qualis et
quantus: fabula
de illo.

loticus. Quod ad *anguillam* at-
tinet, haud inepte Larcherus
comparat Athen. VII, 13 p. 299,
E. F. Quae de piscium sacro-
rum mumiis proferuntur, de
iis nondum satis liquet. Conf.
Reinhardt. l. l. pag. 30. 31.

καὶ τῶν ὀρνίθων τοὺς χη-
ναλώπεκας] De *vulpsensere*
conf. Schneiderum ad Aristotel.
H. A. VIII, 5. 8 pag. 601 (coll.
in lex. Graec. s. v.), qui recte
admonet Aeliani N. A. X, 16.
V, 30 et XI, 38. Est autem
anas tadorna Lin., quae vulpis
instar cavernas terrae habitat,
et vero etiam ad domesticas
Aegyptiorum bestias pertinebat.
Cur sacram habuerint Aegyptii,
nihil scimus, nisi quod Hora-
pollo I, 53 in hieroglyphicis li-
teris hanc ave filium designari
scribit, quoniam caritate erga
natos illa prae ceteris excellat.

Cap. LXXIII.

τῷ οὖνομα φοῖνιξ] Scripsi
φοῖνιξ ex Schaeferi praecepto,
quod Buttman. Gramm. Gr. II
p. 399 et Hermann. ad Soph.
Oed. tyr. 746 nuper probarunt.
Vulgo *φοῖνιξ*. — De argumen-
to huius capituli longum est dis-
serere. Namque post Herodo-
tum, quem ipsum in his Heca-
taei scrinia compilasse dicunt
(conf. tamen Henrichsen. l. l.
pag. 6 not.), plurimi scriptores
de phoenice retulerunt, descri-

bentes Herodoteam narratio-
nem et plerumque ampliantes
atque exornantes, quorum lo-
cos suppedabit Martini ad La-
ctantii carmen de Phoenic. (Lu-
naeburg. 1825) pag. 38. Add.
Henrichsen. comm. I de Phoe-
nic. fabul. (Havn. 1825), qui
itidem singulos veterum locos
excussit ipsiusque fabulae ratio-
nem reddere conatus est (p. 26
— 30). Pluribus eandem il-
lustravit Creuzer. in symbol. I
pag. 438 — 445; unde non-
nulla hic adscribamus. Neque
enim quae alia alias apud gen-
tes orientis potissimum tradun-
tur similia, exponere nunc va-
cat; in universum monuisse suf-
ficiat, Aegyptiorum phoenicem
avem esse fictitiam; de qua
quae memoriae prodantur tum
apud Herodotum, tum apud
alios, ea ad tesserarias ac sym-
bolicas rationes pro antiquitatis
more esse referenda. Astrono-
micas enim rationes si respexe-
ris, prisci illi Aegyptiorum sa-
cerdotes phoenicis adventu in-
dicare voluisse videntur magni
illius anni conversionem, quae
multorum annorum vulgarium
cyclo cum absolvatur, recens
quasi natum adducat tempus.
Quod cum praestet sol, cuius
cursu talis periodus definiatur
illiusque anni magni fiat con-
versio, phoenix, quo ipso haec
conversio indicatur, solis utique
est avis; ad solem solaresque

μξ· ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ·
καὶ γὰρ δὴ καὶ σπάνιος ἐπιφοιτᾷ σφι, διὰ ἐτέων
2(ὡς Ἡλιουπολῖται λέγουσι) πεντακοσίων. φοιτᾶν⁹⁰
δὲ τότε φασί, ἐπεὶ οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δὲ,
εἰ τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ
μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πετρῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά·
ἐς τὰ μάλιστα αἰετῶ περιήγησιν ὁμοιότητος, καὶ

rationes hinc spectant, quae-
cunque de eo referuntur, ad
solem spectat adeo forma habi-
tusque avis et color purpureus
ac splendidus. Ex Arabia, quae
orientis solis est terra, profici-
scisci dicitur, patrem mortuum
(i. e. tempus praeterlapsum, hoc
annorum cyclo absolutum) myr-
rhā ad ovi instar involutum (nam
tempus praeteritum inclusum
quasi tenetur nec unquam inde
elabi potest) delaturus Heliopo-
polin i. e. Solis in urbem; quip-
pe Sol est, qui tempus praeter-
lapsum in se quasi recipiat at-
que condat, novum tempus de-
nuo editurus. Haec paucis ad
intelligentiam fabulae Herodo-
teae declarata nunc sufficiant;
quae qui reputaverit, is opinor
intelliget, cur postera inprimis
aetate adeoque christiana pro
immortalitatis et *resurrectionis*
symbolo phoenix habitus fuerit.

ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον, εἰ
μὴ ὅσον γραφῇ] Indicat pater
historiae, se tantummodo ex
pictura seu pictam cognovisse
avem. Ubi locutionem γραφῇ
Euripideis locis binis (Hippol.
1005. Troad. 682) illustrat
Valckenarius; conf. II, 78. Et
reapse sic pictam repererunt

avem in monumentis Aegyptia-
cis docti Galli; ut, quae Hero-
dotus scribat, inde optime con-
firmata inveniantur. Vid. Creu-
zeri laud. l. l. pag. 439 seq.

ὡς Ἡλιουπολῖται λέγουσι] Intel-
ligit, credo, sacerdotum
collegium, quod summum He-
liopoli floruisse accepimus. Vid.
supra ad II, 3. 7.

τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα
τῶν πετρῶν] Plinius H. N. X,
2: „aquilae narratur magnitu-
dine, auri fulgore circa colla,
cetera purpureus“ et Achilles
Tatius III ep. 25 p. 215 s. p. 80
Iac. κενέρασταί μὲν τὰ περὶ
χρυσῶ καὶ πορφυρᾶ. Quae
affero, ne quis cum Salmasio
(ad Solin. p. 385, b) hic scri-
bendum putet χρυσόκομα pro
χρυσόκομα; quod cum denotet
aurea comā instructum, hic ae-
que bene ad aureum pennarum
avis colorem transfertur. Atque
his ipsis coloribus, aureo et ru-
bro, pictas avis pennas adhuc
conspicimus in Aegyptiorum
monumentis, monente Iomardo.
Conf. Creuzer. l. l. pag. 440 et
quae citantur ab Henrichsen. l. l.
pag. 7 not. 17.

ἐς τὰ μάλιστα αἰετῶ πε-
ριήγησιν ὁμοιότητος] ἐς τὰ

3 τὸ μέγαθος. Τοῦτον δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε,
 ἔμοι μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες· ἐξ Ἀραβίης ὀρμεῶμε-95
 ρον, ἐς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἥλιου κομίζειν τὸν πατέρα,
 ἐν σμύρῃ ἐμπλάσσουντα, καὶ θάπτειν ἐν τοῦ Ἥλιου
 4 τῷ ἱερῷ. κομίζειν δὲ οὕτω· πρῶτον, τῆς σμύρνης
 ὡὸν πλάσσειν ὅσον τε δυνατός ἐστι φέρειν· μετὰ
 δὲ, πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα· ἔπειδὴ δὲ ἀποπειρη-
 θῆ, οὕτω δὴ κοιλῆναντα τὸ ὡὸν, τὸν πατέρα ἐς
 αὐτὸ ἐντιθέναι, σμύρῃ δὲ ἄλλῃ ἐμπλάσσειν τοῦτο 138
 κατ' ὅ τι τοῦ ὡὸς ἐγκοιλῆνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα· 2
 ἔσκειμένου δὲ τοῦ πατρὸς, γίνεσθαι τούτῳ βάρους·
 ἐμπλάσαντα δὲ, κομίζειν μιν ἐπ' Αἰγύπτου ἐς τοῦ
 Ἥλιου τὸ ἱερὸν. ταῦτα μὲν τοῦτον τὸν ὄρνιν λέ-5
 γουσι ποιεῖν.

74

Εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱεροὶ ὄφεις, ἀνθρώπων οὐ-
 δαμῶς δηλήμονες· οἱ μεγάθει ζόντες μικροὶ, δύο

Sacri serpentes
 circa Thebas.

μάλιστα ut II, 76. 78. περιή-
 γησιν cum Creuzero (fragm.
 historicc. pag. 19) interpretor
 de formâ avis ac diligenti formae
 descriptione; mavult Schweig-
 haeuserus circumscriptionem, le
 contour, ut Galli dicunt. Verum
 quod sequitur καὶ τὸ μέγαθος,
 obstare videtur.

ἐν σμύρῃ ἐμπλάσσουντα] Myrham ad orientis regionis, unde exoritur sol, indicium pertinere, vix monitu erit opus.

πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα] De participii usu monet Matthiae Gr. Gr. pag. 1091. — Mox pro vulg. καθότι cum recent. dedimus κατ' ὅ τι. Probat Struve quaest. de dial. Herod. pag. 47.

Cap. LXXIV.

εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱεροὶ ὄφεις, ἀνθρώπων οὐδαμῶς δηλήμονες] De structura vocis δηλήμονες conf. Matth. p. 652. — Ad argumentum loci faciunt Aeliani loci, N. A. XI, 17 et XVII, 5. Pertinuisse videntur hi serpentes ad *Cerastas*, de quibus Diodorus refert III, 49, ubi conf. Wesseling., quae tamen bestiae cum venenatae sint, hoc minus ad Herodoti verba quadrare apparet. Quae eadem ex causa ad *Naias*, quae dicuntur, hi serpentes referri nequeunt. Confer Böttiger. in Amalth. II pag. 188 seq. in not. In anaglyphis Aegyptiacis hos serpentes duobus cornibus in-

κέρεα φορέουσι, πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς.
 2 τοὺς θάπτουσι ἀποθανόντας ἐν τῷ ἰρῶ τοῦ Λιός·
 τούτου γὰρ σφεας τοῦ θεοῦ φασὶ εἶναι ἰρούς.

75 "Ἔστι δὲ χῶρος τῆς Ἀραβίης, κατὰ Βουτουῦν πόλιν¹⁰
 μάλιστά κη κείμενος· καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἤλ-
 θον, πυνθανόμενος περὶ τῶν περρωτῶν ὄφίων.
 2 ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὅστέα ὄφίων καὶ ἀκάνθας,

Ex Arabia ser-
 pentes alatos ad-
 volantes confici
 abibidibus: quas
 aves ideo sacras
 esse.

signes conspici, intellexi ex
 Minutoli Reise etc. pag. 387.
 Nec tamen genus aut speciem
 bestiolae accuratius defini-
 posse, persuasit mihi Reinhardt.
 l. l. pag. 30. — Ad locutionem
 μεγάθει μικροί conf. I, 51.

τοὺς θάπτουσι ἀποθανόν-
 τας] Vulgo haec inverso ordi-
 ne: τοὺς ἀποθανόντας θάπτου-
 σι. Satis autem constat, non
 solum in anaglyphis Aegyptiacis
 reperiri serpentes repraesenta-
 tos, verum etiam ipsa cadavera
 medicata in hypogaeis et cryp-
 tis (conf. quae supra lauda-
 vimus ad II, 67) exstare.

τούτου γὰρ — εἶναι ἰρούς]
 Serpens veteribus Aegyptiis ut
 omnino immortalitatis, ita Iovis
 potissimum Thebaici symbolum
 eidemque consecratum animal.
 Indicat enim numen se ipsum
 quasi revelans per tempora,
 tempusque inde aeternum et
 quae alia cum hoc coniuncta
 sunt. Plura Creuz. in Symbol.
 I pag. 507 seqq. 526 seq.

Cap. LXXV.

κατὰ Βουτουῦν πόλιν] Buto
 urbs alia hic est atque illa, cu-
 ius mentio II, 63. 59. 155.
 Pertinuit ad Aegyptum inferio-

rem. Nunc eius in loco inve-
 nitur vicus *El-Bneib*. Confer
 Schlichthorst. l. l. pag. 83. 84.

περὶ τῶν περρωτῶν ὄφίων]
 Serpentes alatos alii quoque
 scriptores noverunt. Tu vid.
 Pausan. IX, 21 et Aelian. N. A.
 II, 38, ubi Schneiderus monet
 esse *lacertas volantes*, *draco-
 nes volantes* Linn. Huc quo-
 que referunt Iesai. XXX, 6, ubi
seraph volans memoratur, aut,
 ut in Septuag. legitur: ἔχγονα
 ἀσπίδων πετομένων. Alia da-
 bit Bochart. Hierozoic. II lib. 3,
 12 pag. 423. In Herodoti loco
 Miot., Gallus alter interpres,
 intelligi vult *gryllum migrato-
 rium*, qui Aegyptiorum arvis
 tam nocivus sit. De locustis igitur
 ille cogitat; in quo ei ob-
 loquitur Letronne in censura
 versionis Herodot. (Paris. 1823)
 pag. 13, cum hoc quidem cer-
 tum sit, volantes serpentes ve-
 terum minime ad insecta, quae
 vocantur, pertinuisse.

ἀκάνθας] Intelligit *spinas s.
 ossa* serpentium. Alias *ἀκάνθη*
 dicitur *spina dorsis*, ut IV, 72.
 Ad nostrum locum facit schol.
 Apollon. Rhod. IV, 150: τὰ
 τῶν ὄφείων ὅστ' ἀκάνθαι λέ-
 γεται.

πλήθει μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ὑποδέεστεροι, καὶ ἐλάσ-15
3 σονες ἔτι τούτων· πολλοὶ δὲ ἦσαν οὔτοι. ἔστι δὲ ὁ
χῶρος οὗτος, ἐν τῷ αἰ ἀκανθαὶ κατακεχύαται,
τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ οὐρέων στενωπῶν ἐς πεδίον
μέγα· τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ
4 πεδίῳ. λόγος δὲ ἔστι, ἅμα τῷ ἔαρι περωτοῦς ὄφιος
ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου· τὰς δὲ 20
ἴβις τὰς ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύ-
της τῆς χώρας, οὐ παριέναι τοὺς ὄφιος, ἀλλὰ κατα-
5 κτείνειν. καὶ τὴν ἴβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετι-

ἐν τῷ αἰ ἀκανθαὶ κατακε-
χύαται] Retinui ἐν τῷ, quod
quatuor optimae notae libri tu-
entur, quodque unum placet
Struv. quaest. de dial. Herod.
pag. 38, cum ἐν ῶ (ut quidam
libri hic afferunt) ab Herodoti
sermone prorsus sit alienum.

περωτοῦς ὄφιος—ἐπ' Αἰγύ-
πτου] Pertinet huc Ciceronis
locus de nat. deor. I, 36: „Ve-
lut ibes maximam vim serpen-
tium conficiunt, cum sint aves
excelsae, cruribus rigidis, cor-
neo proceroque rostro; aver-
tunt pestem ab Aegypto, cum
volucres angues ex vastitate Li-
byae vento Africo invectas in-
terficiunt atque consumunt; ex
quo fit, ut illae nec morsu vi-
vae noceant, nec odore mor-
tuae.“ Ubi alios veterum locos
hac de re attulit Davisius. Add.
Bochart. l. l.

καὶ τὴν ἴβιν διὰ τοῦτο κ. τ.
λ.] Vulgo *ibin* eam intelligunt
avem, quae dicitur *Tantalus*
ibis Linn. Sed probe hinc di-

stinguendam esse avem Aegy-
ptiis sacram docuit Cuvier., ac-
curato examine instituto et ad-
hibitis tum veterum de hac avi
locis tum ipsis mumiis dissectis.
Eam enim esse commonstravit,
cui nomen *Numenius ibis* s. *ibis*
religiosa (courlis), albo colore
insigne, capite et collo nudo,
remigum apicibus, rostro et
pedibus nigris, remigibus se-
cundariis elongatis nigro-vio-
laceis. Quae sanequam optime
conveniunt cum Herodoti de-
scriptione, quae si de *Tantalo*
accipiatur, Herodotum turpiter
lapsum esse dicas necesse est.
Vid. annall. d. musée d'hist. nat.
t. IV pag. 116 seqq. 126 seqq.
132. Aegyptium avis nomen
fuisse *Hip* contendit Cham-
poll. l'Eg. s. l. phar. I pag. 295.
Quum enim *ibis* Nili insecta,
vermes, alia eiusmodi conficiat
simulque cum Nilo crescente
adpareat, inde Aegyptiis sacra
habita est avis pro Nili crescen-
tis signo indeque Mercurio (qui

μησθαι λέγουσι Ἀράβιοι μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων·
ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς 25
ῥυθιδας ταύτας. Εἶδος δὲ τῆς μὲν Ἰβίος τόδε. μέ-
λαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γεράνου,
πρόσωπον δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐπίγρυπον, μέγαθος
2 ὅσον κρέξι. τῶν μὲν δὴ μελαινέων, τῶν μαχομέ-
νων πρὸς τοὺς ὕφεις, ἦδε ιδέη. τῶν δ' ἐν ποσὶ
μᾶλλον εἰλευμένων τοῖσι ἀνθρώποισι. (διεξαὶ γὰρ 30

76
Ibidum quae spe-
cies: aliud ca-
rum genus diver-
sum: quae ser-
pentum figura.

Nilum crescentem metitur et universo huic negotio praeest) consecrata. Conf. II, 67. Inde nil mirum, in Aegyptiorum monumentis sacpissime hanc avem conspici, eandemque singulari cura conditam fuisse in cryptis. Vid. Creuzer. Symbol. I p. 486 seqq., qui idem nunc addit Wytttenbach. ad Plutarch. de Is. et Osirid. pag. 262. Plura de ibide disputata invenio a Languth. diss. de mumiis avium etc. pag. 22 seqq. et Reinhardt. l. l. pag. 22—25.

Cap. LXXVI.

πρόσωπον δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐπίγρυπον] πρόσωπον hic de rostro accipiendum, quod ἐπίγρυπον i. e. aduncum, incurvum esse vult. Caeterum conf. de ibide Strabon. XVII p. 1179 s. 823, D. Monent vero recentiores *ibidem nigram* Herodoti esse *ibidem falcinellum* Cuvierii; quae avis quotannis aliquot diebus post adventum alterius ibidis ad Nili ripas comparere dicitur, cuius tamen nullam adhuc repertam esse mumiā contendunt. Vid. Reinhardt. l. l. pag. 25.

μέγαθος ὅσον κρέξι] De hac avi schol. ad Aristoph. av. 1138: κρέξι δὲ εἶδος ὄρνέου, ὃξὺ πᾶν τὸ ῥύγγος καὶ πριονῶδες ἔχον; ut quibusdam cornicis species esse videatur. Schneidero in lex. Graec. s. v. *Rallus crex* Linn. videtur, nisi quod in istam avem non quadrat rostrum serratum. E veteribus praeter Herodotum Aristoteles H. A. X, 1. 17 et Aelianus N. A. IV, 5 eius avis potissimum meminerunt.

τῶν μαχομένων] Sic scripsi cum Gaisfordio probatisque libris. Vulgo μαχομένων. — Verbis τῶν δ' ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλευμένων τοῖσι ἀνθρώποισι intelligitur genus magis domesticum s. earum, quae magis inter homines et cum illis versantur; ἐν ποσὶ quid sit, monstrant, alia ut taceam, loci II, 131. III, 79.

διεξαὶ γὰρ δὴ εἶσι αἱ Ἰβιες] In eo quoque diligentissimum inveniri Herodotum, quod tam accurate duplex ibidum genus distinguit, monere vix attinet. De *ibide nigra* supra diximus, de *ibide alba* eademque sacra vid. not. ad II, 75 coll. II, 67.

δή εἶσι αἱ ἴβριες·) ψιλὴ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν δει-
 ρὴν πᾶσαν· λευκὴ πετροῖσι, πλὴν κεφαλῆς καὶ τοῦ
 αὐχένου καὶ ἄκρων τῶν πετρύγων καὶ τοῦ πυγαίου
 ἄκρου· ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα, μέλαινά ἐστι
 δεινωῶς· σκέλεα δὲ καὶ πρόσωπον, ἐμφερῆς τῇ ἐτέ- 35
 3ρη· τοῦ δὲ ὄφιου ἢ μορφῆ, οἷα περ τῶν ὕδρων.
 πτίλα δὲ οὐ περωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυ-
 κτερίδος πετροῖσι μάλιστα καὶ ἐμφερέστατα. Τοσαῦτα
 μὲν θηρίων περὶ ἰσῶν εἰρήσθω.

77

Αὐτῶν δὲ διὴ Αἴγυπτίων, οἳ μὲν περὶ τὴν ⁴⁰Qui ex Aegyptiis
 σπειρομένην Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων ^{campestris loca}
 πάντων ἐπασκέοντες μάλιστα, λογιώτατοί εἰσι μα- ^{incolunt, quare ii}
 139 ^{solertissimi ho-}

ψιλὴ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν
 δειρὴν πᾶσαν] ψιλὴ hic est
depilis, glabra, ut recte monet
 Larcherus, idem notans, δει-
 ρὴν minus bene hic reddi *col-
 lum*, cum sit *gula* („la partie
 qui est en devant du cou, la
 gorge“); quemadmodum Am-
 monius de differ. vocc. pag. 27:
αὐτὴν λέγεται τὸ ὀπισθεν
τοῦ τραχήλου· δέσση δὲ τὸ ἐμ-
προσθεν et Thomas Magister
 p. 129.

μέλαινά ἐστι δεινωῶς] Lubens
 pro μέλαινα (quod neutrum est)
 recepi μέλαινα, ut femininum
 sit, quemadmodum ψιλὴ, λευ-
 κὴ et ἐμφερῆς, accusativo qua-
 litatis ut aiunt addito. — In fine
 cap. ad voces: μάλιστα καὶ ἐμ-
 φερέστατα conf. Matthiae Gr.
 Gr. pag. 860.

Cap. LXXVII.

οἳ μὲν περὶ τὴν σπειρομέ-
 νην Αἴγυπτον οἰκέουσι] Bene
 haec, quae etiamnum sunt di-

stincta, discrevit Herodotus.
 Est enim Aegyptus ad Nili
 utramque ripam sita, per ali-
 quot dierum itinera fertilis, fru-
 gibusque colendis apta; quam
 rustici incolae habitant, sacer-
 dotum imperio subiecti; quae
 sequuntur regiones, pastorum
 potius sunt atque nomadum,
 nec frugum capaces. Quapro-
 pter rusticos Aegyptios et agri-
 colas bene Noster distinxit a
 nomadibus, procul dubio vitae
 minus adstrictae ac severae de-
 ditis nec simili modo sacerdo-
 tum imperio parentibus. Conf.
 Heeren. Ideen II, 2 pag. 148
 seq.

μνήμην ἀνθρώπων πάντων
 ἐπασκέοντες μάλιστα] Intelli-
 gunt vulgo μνήμην *memoriam*
 (Gedächtniss, Gedächtniss-
 kraft), quam maxime inter omnes
 homines coluerint Aegyptii. Sed
 rectius Schweigh. statuit, agi
 hic de memoria rerum gestarum
 aut observatarum in futurum

minum sint: eorum corporis cura, cibus et potus.

2 κροῖ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν ἀπικόμην. Τρόπῳ δὲ
 3 ζῆσι τοιῶδε διαχρέωνται. Συρμαίζουσι τρεῖς ἡμέρας
 4 ἐπεξῆς μηνὸς ἐκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγι-
 εῖην καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων
 5 σιτιῶν πάσας τὰς νοῦσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνε-
 6 σθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Αλ-
 7 βυας ὑγιηρέστατοι πάντων ἀνθρώπων, τῶν ὠρέων
 8 (δοκέειν ἐμοὶ) εἴνεκεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουσι αἰ-
 9 ῶραι. ἐν γὰρ τῆσι μεταβολῆσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἰ-
 10 νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων πάντων, 50
 11 5 καὶ δὴ καὶ τῶν ὠρέων μάλιστα. Ἄρτοφαγέουσι δὲ,

tempus et ad posteros propaganda; id quod scripto potissimum fit. Quam ob rem etiam Aegyptii, ut pergit Schweigh., dicuntur λογιώτατοι i. e. omnium maxime periti, rerum praecipue praeteritarum, patriae, antiquitatis etc. De qua huius vocis notione diximus ad I, 1. Alias erunt disertissimi, facundissimi. Atque omnino inde Aegyptiorum sapientia per totam antiquitatem valde celebrata, ut in proverbium adeo abierit. De quo bene monuit Gesenius in commentt. ad Iesai. XIX, 12 pag. 621, ut ad h. l. adscripsit Cr.

τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν ἀπικόμην] Quos ego cognovi seu quibuscum ego congressus sum. Conf. II, 28 coll. I, 47. Mox cum recentt. dedi διαχρέωνται pro vulg. δὴ χρέωνται, cum particulae δὴ vix ullus hic videatur esse locus.

θηρώμενοι τὴν ὑγιεῖν] i. e. sectantes, operam navantes. Verbum θηρᾶσθαι, quod

venatorum proprie est, ad alias res transferri, quas sectamur et quibus valde studemus, satis notum. Hinc frequens apud Platonem de indagandae veritatis studio ac vero ipso investigando. Vid. Creuzeri laudd. ad Procli commentt. in Platon Alcib. t. I pag. 177.

ὑγιηρέστατοι πάντων ἀνθρώπων, τῶν ὠρέων (δοκέειν ἐμοὶ) εἴνεκεν] Ad ὠρέων conf. not. ad I, 142. Dedi cum recentt. δοκέειν ἐμοὶ, quae vulgo inverso ordine exhibebantur. Ipsa locutio satis nota, et crebrius quoque adhibita a Pausania Nostrum imitante. Vid. Siebelis. ad Pausan. II, 14 §. 2. VII, 7 §. 4, ubi monet dici ἐμοὶ hac in formula neque μοι.—Caeterum ad argumentum loci observant, convenire Herodoto cum Hippocrate, si quidem hic morbos ex tempestatum mutationibus potissimum oriri docuerat.

ἀρτοφαγέουσι δὲ, ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους]

ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι
 6 κυλλήστις ὀνομάζουσι. οἶνω δ' ἐκ κριθέων πεποιη-
 μένω διαχρέωνται· οὐ γὰρ σφί εἰσι ἐν τῇ χώρῃ

Haec quum congrua prorsus sint iis, quae ex Hecataeo Milesio profert Athenaeus X p. 447, C et 418, E, haud immerito coniciat, Hecataei librum Nostro observatum et ab eo lectitatum fuisse. Vid. Creuzer. fragm. historr. pag. 23.

τοὺς ἐκεῖνοι κυλλήστις ὀνομάζουσι] Eadem Athenaeus tum I. I. tum III pag. 114, ubi scribitur κυλλήστις, quemadmodum etiam in Hesychio s. v. V. D. correxerunt. Nec minor in vocis scriptura dissensus apud Polluc. in Onomast. VI, 11 §. 73, ubi vid. Iungermann. Explicat vero Athenaeus τὸν ὑποξίζοντα ἄρτον (i. e. *subacidum* panem), Nicander ab ipso laudatus: τὸν ἐκ τῆς κριθῆς ἄρτον γινόμενον. Hesychius Athenaeum secutus addit, ex Herodoto opinor, ex olyra factum esse panem. Sed Pollux ad formam magis revocat denominationem, ut panes intelligantur *fastigiati* vel *turbinati*, ad instar sorborum, ut interpretatur Casaubonus ad Athen. I. I. III pag. 114. Profert haec Lablonskius vocc. Aegyptt. p. 117, ipse subiiciens, quae vera sit Aegyptiacae vocis originatio, se adhuc assequi non potuisse. De *olyra* conf. II, 36.

οἶνω δ' ἐκ κριθέων πεποιημένω διαχρέωνται] Haec quoque ex Hecataeo Milesio (qui teste Athenaeo I. I. Aegyptios

hordea ad potum frangere enarraverat) deprompta esse videri possunt. Apud Aeschylum supplementum. 900 invenitur μέθυ ἐκ κριθῶν. Sed magis huc pertinet Diodori locus I, 20 et 34 fin., ubi haec leguntur: κατασκευάζουσι δὲ καὶ ἐκ τῶν κριθῶν Αἰγύπτιοι πόμα, λειπόμενον οὐ πολὺ τῆς περὶ τὸν οἶνον εὐωδίας, ὃ καλοῦσι ζῦθος. Add. Strab. XVII p. 1179, C et quae alia affert Wesseling. ad Diodori locum. Admonet Cr. Iesai. XIX, 10, ubi sunt qui eundem *cerevisiae* (si ita loqui fas est) potum intelligant, reprobante Gesenio (commentt. pag. 615), qui caeterum Hartmann. citat in: Erdbeschreib. von Aegypt. p. 177 etiamnum *cerevisiae* quoddam genus ex Spelta in Aegypto parari docentem. Et pervulgatum apud alias gentes antiquitatis haud paucas hoc potionis genus; de quo, monente eodem Cr., plurima collegit Lindenbrog. ad Ammian. Marcell. XXVI, 8 §. 2 p. 158 seq. t. III ed. Wagn. coll. Chr. Gruner. ad Zosimum Panopol. de Zythorum confectione p. 30. Ex Burckhardt. itinerario monet I. de Hammer. (in annal. Viennens. vol. XLV p. 67) hodieque Aegyptios tali fermento, quod *Busa* appellant, maxime delectari.

οὐ γὰρ σφί εἰσι ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι] De argumento conf.

ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, πρὸς ἡλίον ἀνήναν-
 τες, ὠμούςς σιτέονται· τοὺς δὲ, ἐξ ἄλμης τεταρι-55
 7 χευμένους. ὄρνιθων δὲ τοὺς τε ὄρτυγας, καὶ τὰς

nott. ad II, 37. Quod vero Herodotus vites per Aegyptum esse negat, contrariumasserunt Strabo XVII pag. 799, C s. p. 1150, C. Diodor. I, 36, alii Romanorum scriptores, qui varia adeo vini genera in Aegypto recensent. Quin ipsis in monumentis Aegyptiacis et vites invenimus repraesentatas et uvas, e quibus vinum paratur. Conf. Costaz. *descript. de l'Eg. mém. (antiqu.)* I p. 61. 62. Ac denique ipse Herodotus II, 37 vinum ex uvis confectum, quod certo modulo sacerdotibus exhibeatur, novit. Conf. Heeren. *Id.* II, 2 pag. 362. Minutoli *Nachträg. etc.* p. 242. Quae ita conciliari posse statuit Schlichthorst. l. l. pag. 115, ut demum post Herodoti aetatem vites per Aegypti regiones coli fuerint coeptae. Cum vero certum sit, veteres Aegyptios nec vites ignorasse nec vinum ex uvis paratum, malim equidem statuere, Herodotum, ubi vites in Aegypto gigni negat, potissimum superioris Aegypti regiones sive τὴν σπειρομένην Αἴγυπτον, ut initio huius capituli dixit, respexisse, nec sane magni momenti tunc temporis in Aegypto fuisse vitium culturam, quae post demum Ptolemaeorum atque Romanorum aetate incrementa cepit. Conf. Iablonsk. *diss. de terra Gosen*

pag. 28 et Minutoli l. l. Maltebrun in *mélanges* (Paris. 1828) t. I p. 431 seqq. Exstat scriptio scholastica, quae prodit Altenburg. 1826, in qua nonnullorum Ciceronis atque Herodoti locorum vindicatur integritas. Ubi hunc quoque Herodoti locum tractatum esse cognovi et eum in modum explicatum, ut post introducta peregrina vina inde a Psammitichi aetate prior vini cultura in Aegypto fuerit neglecta.

τοὺς δὲ, ἐξ ἄλμης τεταρι-
 χευμένους] Cum mare Aegyptii aversati sint, salem non maritimum sed fossilem (quem ex Ammonis regione afferri scribit Arrian. *exped. Alex.* III, 4 §. 6. 8) hic intelligendum esse existimat Larcher. Nos illud ad universum loci argumentum addimus: in anaglyphis Aegyptiacis pisces, aves, alia id genus, quae sale condiantur et ad edendum parentur hoc modo, conspici. Confer Costaz. l. l. pag. 64. Et satis cognitum est, quam ferax piscium fuerit Aegyptus, quibus capiendis operabatur magna hominum copia tum victum inde quaerens, tum mercaturam exercens. Confer Herod. II, 92. 93. 149. Heeren. *Ideen etc.* II, 2 pag. 345 seq. et quae collegit Gesen. ad *Iesai.* XIX, 8 pag. 611.

νήσας, καὶ τὰ σμικρὰ τῶν ὀρνιθίων, ὡμὰ σιτέον-
 8ται, προταριχεύσαντες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνιθίων
 ἢ ἰχθύων ἐστί σφι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὀκόσοι σφι
 ἰροὶ ἀποδεδέχεται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἐφθούς 60

78 σιτέονται. Ἐν δὲ τῆσι συνουσίησι, τοῖσι εὐδαίμοσι
 αὐτῶν, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει
 ἀνήρ νεκρὸν ἐν σορῶ ξύλινον πεποιημένον, μεμι-
 μημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῆ καὶ ἔργῳ, μέ-

In commessatio-
 ne argumentum
 bibendi a morte.

Cap. LXXVIII.

ἀπὸ δείπνου γένωνται] Vid.
 nott. ad I, 126. — Paulo ante
 cum Gaisf. scripsi αὐτῶν pro
 αὐτέων.

περιφέρει—ξύλινον πεποι-
 ημένον] Intelligit hominis mor-
 tui simulacrum ex ligno factum
 et in loculo repositum, minime
 vero ipsum hominis mortui ca-
 daver; quo ducit Plutarchi lo-
 cus (in sept. sapientt. conviv.
 pag. 148, B coll. Wyttenbach.
 animadverss. p. 921), ubi σζε-
 λετὸν appellat, quamquam idem
 rectius de Is. et Osir. pag. 357,
 F simulacrum (εἶδωλον) homi-
 nis intellexit.

μεμιμημένον — καὶ γραφῆ
 καὶ ἔργῳ] Indicare voluit He-
 rodotus, haec simulacra lignea
 hominum mortuorum ad verum
 maxime expressa esse tum pi-
 cturâ, tum opere ipso. Unde
 patet, perperam in quibusdam
 libris exstare μεμιμημένον pro
 μεμιμημένον, haud insolito
 quidem errore; de quo Cr.
 conferri iubet Schaefer. ad Dio-
 nys. Halic. de compos. verb. b.
 pag. 291. — γραφῆ, quod ad
 simulacra coloribus inducta re-

fert Heynius, de ipsa pictura
 intelligendum esse monet Creu-
 zerus comm. Herod. p. 17, ut
 II, 73. 86, ubi conf. nott. Cui
 obloquitur Siebelis. ad Pausan.
 V, 11 §. 2 cum hocce Hero-
 doti loco ἔργῳ ad sculpturam,
 γραφῆ ad colores superinductos
 sit referendum. Nec tamen
 vir doctus mihi persuasit, qui
 caeterum de ipsa locutione (γρα-
 φῆ μεμιμημένον) pluribus lo-
 cis a Pausaniâ imitando expres-
 sa plura collegit. Nos in clau-
 sula illud moneamus: hoc more
 universam gentis Aegyptiacae
 indolem animumque severum ac
 gravem optime declarari. Plura
 Creuzer. in Symbol. I pag. 415,
 qui idem ad h. l. adscripsit:
 „Conf. Böttiger. Ideen zur Ar-
 chaeolog. d. Maler. I p. 55 sqq.
 ibiq. laudd. et conf. infra cp. 86
 de arbore (συκαμίνῳ eiusque
 fructu σνκομόρῳ vid. Strabon.
 XVII p. 823 s. p. 629 Tzsch.).
 De binis capsis mumiarum, al-
 tera ex pannis conglutinatis, al-
 tera ex ligno sycomori vid. Rou-
 yer. in descript. de l'Egypt. X
 p. 219 et ibid. (t. II, 2 descr.)
 Iomard. sur les hypogées de
 Thèbes sect. X §. 8 pag. 350

γαθος ὅσον τε πάντη πηχναῖον, ἢ δίπηχυν· δεικνὺς 140
 δὲ ἐκάστῳ τῶν συμποτιῶν, λέγει· „Ἐς τοῦτον ὄρε- 65
 „ων, πῖνέ τε καὶ τέρεπεν· ἔσθαι γὰρ ἀποθανῶν
 „τοιούτος.“ Ταῦτα μὲν παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῦσι.

79

Carmina patria:
 Maneros, anti-
 quissimum car-
 men, et idem
 quod Graecorum
 Linus.

Πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα
 ἐπικτέωνται. τοῖσι ἄλλα τε ἐπάξια ἔστι νόμιμα, καὶ
 δὴ καὶ ἄεισμα ἓν ἔστι, Λίνος, ὅσπερ ἔν τε Φοινίκη 70
 αἰοιδιμός ἔστι καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἄλλῃ· κατὰ μὲν-

seqq. — Nunc mumiarum arcas
 pictas, quales Herodotus de-
 scribit, in conviviiis Aegyptio-
 rum adhibitae esse; nunc vero
 etiam eiusmodi mumiarum pu-
 ras, quales ex osse humano
 aliaque parte corporis confectae
 hodieque reperiuntur per Euro-
 pae musea, atque hinc fortasse
 explicari posse Luciani (de luctu
 §. 21 tom. VII pag. 217 ed.
 Bip.) locum, suspicatur Blumen-
 bach. in den Beiträgen zur
 Naturgesch. II p. 142 seq.“

πάντη πηχναῖον] πάντη
 Schweigh. reddit: omnino, prorsus,
 plerumque.

Cap. LXXIX.

πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νό-
 μοισι, ἄλλον οὐδένα κ. τ. λ.]
 νόμους priores interpretes ex-
 plicarunt cantilenas, hymnos;
 Schweighauserus rectius intel-
 lexit instituta ac mores; quod
 alia ut taceam, vel sequens νό-
 μιμα satis suadere videtur. At-
 que omnino hic locus non mi-
 nus quam quae antecedunt et
 quae subsequuntur, ad Aegy-
 ptiorum instituta pertinet, cum
 quae carmina apud istam gen-

tem in usu fuerint, contineat.
 ἐπάξια sunt memorabilia, me-
 moratu digna, ut minime sit
 necesse scribere ἀξιαπηγητότα-
 τα, quemadmodum voluit Val-
 ckenarius.

Λίνος, ὅσπερ ἔν τε Φοινί-
 κῃ αἰοιδιμός ἔστι] Secutus in
 loco valde vexato Schweigh. ac
 Gaisford., quos etiam secutum
 esse Matthiae video. Quod
 enim Reizius dedit, ὅπερ —
 αἰοιδιμόν ἔστι, omisso prorsus
 vocabulo Λίνος, id ex coniec-
 tura Wesselingii potius fluxit,
 quam librorum vetustorum ex
 auctoritate. Quare etiam in se-
 quentibus tenui librorum lectio-
 nem: συμφέρεται δὲ αὐτὸς εἶ-
 ναι τὸν οἱ Ἕλληνες, ubi Reizius
 e Wesselingii coniectura
 ediderat: συμφέρεται δὲ τῶν-
 τὸ εἶναι τὸ οἱ Ἕλληνες. Scripsi
 denique cum recentt. Λίνος pro
 Λίνος, ut olim vulgatum erat.

κατὰ μέντοι ἔθνεα οὐνομα
 ἔχει] i. e. pro diversis gentibus
 diversum quoque haec cantilena
 nomen habet. Distributivum usum
 praepositionis κατὰ attigimus ad
 I, 196.

τοὶ ἔθνεα οὖνομα ἔχει, συμφέρεται δὲ αὐτὸς εἶναι
 3 τὸν οἱ Ἕλληνες Αἴνον ὀνομάζοντες αἰείδουσι. ὥστε
 πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωμάζειν με τῶν περὶ
 Αἴγυπτον ἰόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Αἴνον ὀκόθεν
 ἔλαβον· φαίνονται δὲ αἰεὶ κοτε τοῦτον αἰείδοντες. 75
 4 ἔστι δὲ Αἴγυπτιστὶ ὁ Αἴνος καλούμενος Μανέρως.

συμφέρεται δὲ αὐτὸς εἶναι] i. e. congruit vero ita, ut idem ille sit (Linus) etc. Ubi sunt, qui ὥστε ante infinitivum omis- sum esse statuunt, quemadmodum I, 13, ubi vid. nott. De nostro loco conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1040. — Ad verbum συμφέρεσθαι conf. II, 80. Notat h. l. Struve spec. quaest. de dial. Herod. p. 26, ut in quo post αὐτὸς καὶ, quod in talibus poni soleat, desit et simplici pronomini tantum sit locus, ut V, 88. VII, 6.

ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Αἴνον ὀκό-
 5 θεν ἔλαβον] Quod hisce vulgo adnectitur vocabulum τοῦνομα, omnibusque in libris scriptis comparet, iure nunc priorum editorum monitu deletum est. De ἐν δὲ δὴ καὶ conf. Viger. pag. 175.

ἔστι δὲ Αἴγυπτιστὶ ὁ Αἴνος
 καλούμενος Μανέρως] Aegyptiorum Lini, qui Maneros dicitur, meminit Plutarch. de Is. et Osir. §. 18 p. 357 fin. (ubi Cr. consuli vult Wytttenbach. not. pag. 193). Phoenicum regis filium fuisse scribit, qui Isidi, mariti obitum lugenti adstans, ipse prae dolore obierit; unde iam per omnem Aegyptum carmen audiri lugubre, quod

Maneros appelletur. Alii astronomiae aliarumque scientiarum peritum dicebant iuvenem. Sed tesserarii quid in his inesse, vix negandum vel si nominis rationem perspexeris. Nam auctore Iablonskio vocc. Aegyptt. p. 128 seqq. Maneros indicat filium aut sobolem Menis (i. e. aeterni), qui rex primus in Aegypto regnasse fertur. Quare haud absurdum, ipsum intelligere Horum sive Osiridem carmenque de eius fati tristibus, obitu, sepultura, aliis huc spectantibus, quod in lugubri Osiridis festo per omnem Aegyptum cani solitum fuerit. Conf. Creuzer. Symbol. I pag. 446 seq. 466 seq., qui hic inprimis conferri vult: Iomard. in descript. de l'Egyp. livr. III antiqq. mém. t. I p. 368. Quale carmen a cantatore sacro, quem atra veste indutum in Thebaicis monumentis repraesentatum conspicimus, recitari, haud immerito idem suspicatur Creuzer. in epistolis Homerr. pag. 171. Ipsum iuvenem Manerotem in monumentis Aegyptiacis repraesentatum existimat Toelken. in Minutoli Reise etc. pag. 156 seq.

De Lino, qui in Cypro et apud Phoenices cani soleat, pri-

5ἔφασαν δέ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαν-
τος Αἰγύπτου παῖδα μωνογενέα γενέσθαι· ἀποθα-
νόντα δ' αὐτὸν ἄνωρον, θρήνοισι τούτοισι ὑπ' 80
Αἰγυπτίων τιμηθῆναι· καὶ ἀοιδὴν τε ταύτην πρώ-
80 την καὶ μούνην σφίσι γενέσθαι. Συμφέρονται δὲ
καὶ τὸδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακε-

Honor erga ma-
iores natu, salu-
tatio mutua.

marii loci sunt Pausan. IX, 29 (coll. Diodor. Sicul. III, 66). Conon. narratt. 19. Schol. ad Homer. Il. σ', 570 (ubi Cr. addit Heyn. observ. t. VII p. 550). Nam illis in regionibus Adonidem, qui et ipse iuvenis interfectus ferebatur, plangebant et lugubria in eius honorem festa habebant instituta; quibus quid veteres declarare voluerint, id eum non latebit, qui, quae Aegyptiorum festorum de Osiridis obitu ratio, perspexerit. Quid enim Aegyptiis Osiris, id fere Adonis Phoenicibus atque Cypriis. Ne multa, vid. Creuz. Symb. II p. 94 seq. Nec denique huc non pertinet Graecorum ille *Linus*, Apollinis qui fertur filius, ab Hercule occisus et carmine lugubri inde celebratus. Plura Creuz. l. l. p. 246. Quae omnia, si summam quaeras, nil aliud fere indicant, nisi carmen antiquissimum, quo, quae dii ipsi in terris pati cogantur, fata eorum tristia adeoque mors, quam ut homines (et pro hominibus) obire debeant, contineantur; quae ipsa ad physicas rationes naturaeve statum revocata solis constituent annum cursum per hiemales menses quasi interruptum ac naturam

ipsam quasi patientem ac dolentem, cum beneficâ solis vi careat; quale tempus lugubribus festis cum significarit antiquitas, hilaribus consentaneum est celebratum fuisse Solis illam vim victricem, quâ quotannis perficiat cursum suum ac verno tempore omnia ad vitam denuo quasi revocat et conservat. — De re musica Aegyptiorum veterum instrumentisque musicis Cr. consuli inprimis vult descr. de l'Eg. vol. II p. 328 et (de poësi ibid. p. 328) mém. livr. I p. 181 seqq. Alia in Symb. I p. 447 seq. laudantur.

καὶ ἀοιδὴν τε ταύτην πρώ-
την καὶ μούνην] καὶ — τε hoc loco abundanter posita videntur; quem usum a Schaefero observatum, ab aliis negatum, denuo exemplis firnavit Stallbaum. ad Platon. Phileb. p. 144, teste Cr.

Cap. LXXX.

Συμφέρονται δὲ καὶ τὸδε ἄλλο κ. τ. λ.] Spartaë quae fuerit magna senum reverentia honosque, plures testantur scriptores veteres: Gellius N. Att. II, 15. Aristophan. Nub. 989. Plutarch. II p. 235, C. 237, C, alii, de quibus consul. Wes-

2 δαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτῶν τοῖσι πρεσβυτέ-
 ροῖσι συντυγχάνοντες, εἴκουσι τῆς ὁδοῦ καὶ ἐκτρά-
 3 πονται· καὶ ἐπιούσι, ἐξ ἔδρης ὑπανίστάται. Τόδε 141
 μέντοι ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται·⁸⁵
 ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τῆσι ὁδοῖσι,
 προσκυνέουσι κατιέντες μέχρι τοῦ γούνατος τῆν
 81 χεῖρα. Ἐνδεδύκασι δὲ κιθῶνας λινέους, περὶ τὰ

Vestes lineae ac
 laneae : laneae
 vestes profanae.

seling. ad h. l. — In seqq. scripsi cum Gaisf. αὐτῶν pro αὐτέων.

εἴκουσι τῆς ὁδοῦ καὶ ἐκτράπονται] De structura conferas Matthiae Gr. Gr. §. 354, d. Plura Valekenar. ad h. l. Inde frequens Pausaniae haec formula, notante Siebel. ad I, 44 §. 2. De forma ὑπανίστάται vid. Matthiae l. l. pag. 409.

τόδε μέντοι ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται] Elegantem vocis ἄλλος usum aliquot exemplis illustravit, momente Cr., Heindorf. ad Platon. Phaedon. pag. 234, cui adde sis Astium ad Plat. Phaedr. pag. 241, qui adiectivum in hisce pro adverbio (*omnino, prorsus, praeterea*) poni statuit.

ἐν τῆσι ὁδοῖσι, προσκυνέουσι] προσκυνεῖν de venerationis genere in deos aut reges adhibito plerumque dicitur, quo proni in terram sive humi procumbentes alios sive deos sive principes adoramus, maiestatem illorum venerantes. Quod apud Persas gentesque orientales praecipue obtinuisse satis constat. Tu vid. Cornel. Nepot. in Conon. III, 3 et quae ibi plurima attulerunt interpretes,

non praetermisso Sturzio in lexic. Xenophont. III pag. 726. Conf. supra I, 134. II, 121.

Cap. LXXXI.

ἐνδεδύκασι δὲ κιθῶνας λινέους] Conf. ad I, 195. II, 37. Calasirin vestem, quam Aegyptii vocabant, tunicam fuisse interiorem perspicuum est, quae ipsum tegetet corpus, interulam sive subuculam, quae circa crura fimbriata erat et ad genua tantum pertingeret. Quod vocis ipsius origo confirmare videtur, si quidem *Kali* s. *Keli* indicat *genu*, *crus*, vestisque igitur indicatur, quae ad crura usque pertingit. Vid. Iablonsk. vocc. Aegyptt. pag. 102 seqq. recte observantem, eas vestes in permultis monumentis, quae etiamnum supersint, cerni posse. „Eiusmodi cirros in aliquot mumiaram Thebaicarum vestimentis reppererunt docti Galli. Vid. Iomard. in descript. de l'Egypt. antiqq. sur les hypog. de Thèb. sect. X §. 8 pag. 340. Qui idem (p. 385) ad vocem *κιθῶνας λινέας* revocat hodieque usurpatam Aegyptiis vestem *milayah* et ad εἴματα εὐρίνεα pallium Arabum *barnous*.“ Cr.

σκέλεα θυσανωτούς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ
 τούτοισι δὲ εἰρίνεα εἴματα λευκὰ ἐπαναβληθὸν φο- 90
 ρέουσι. οὐ μέντοι ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα,
 3 οὐδὲ συγκатаθάπτεται σφι· οὐ γὰρ ὄσιον. ὁμολο-
 γέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ

οὓς καλέουσι] Miratur Struv.
 spec. quaest. Herod. pag. 20,
 cui in plurali numero semper
 placuerit τούς, τὰς, τὰ, cur
 hoc loco scripserit οὓς. Nec
 magis tamen equidem οὓς h. l.
 mutarim in τούς, quam II, 113
 ὃ in τὸ, ut eodem viro docto
 placet. E libris scriptis nulla
 affertur lectionis varietas.

οὐ μέντοι ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέ-
 ρεται εἰρίνεα] Hinc sacerdotes
 Aegyptii vestimenta linea ge-
 stant, semper recens lota, id-
 que quam maxime curant, ut
 Noster scribit II, 37, ubi conf.
 not. „Scribit Hieronymus in
 catal. scriptt. eccles. p. 170, F
 ed. Francof. de Iacobo Aposto-
 lo: ἔθος δὲ ἦν αὐτοῖς εἰσελθεῖν
 εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἐσθῆτι
 ἐρεῖνη μὴ κεκορημένῳ, ἀλλὰ
 λιγῆ.“ Cr. — Mox pro οὐδὲ,
 Werferum si audias in actt.
 phill. Monacc. I pag. 250, scri-
 bendum οὐ δὲ, seiunctim.

ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι
 Ὀρφικοῖσι κ. τ. λ.] Verba καὶ
 Βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυ-
 πτίοισι male in quibusdam li-
 bris scriptis ommissa, retinimus,
 ut dudum monuerunt Valckena-
 rius, alii, ac nuper admodum
 Creuzerus commentt. Herodd.
 p. 167, qui in hac quorundam
 librorum lacuna manifesta vesti-
 gia audaciae Graeculorum, qui

Bacchica sua sacra ab Aegyptiis
 repeti. nollent, sibi deprehen-
 disse videtur. Est enim insignis
 Nostri locus, cum alio (II, 49)
 quodammodo coniungendus, quo
 utroque necessitudinem declarat
 disciplinae, quā Graecorum vates
 ac philosophi tanquam alu-
 mni cum Aegyptiorum sacerdo-
 tibus ut suis magistris iungan-
 tur. Quod eo magis tenendum,
 quo illibatio Noster sit ab illa,
 quae postmodo floruit, cupiditate
 miscendarum religionum,
 quoque impensius id agat hoc
 in libro, ut quae Graeca, quae
 Aegyptia sint, seiungat ac dis-
 tinguat (conf. Creuzerum l. l.
 p. 168. 172 seq.). Quare qui
 antiquissimos Graeciae sacerdo-
 tes Aegyptiis simillimos fuisse
 dixerit universa vitae ratione ac
 disciplina, is a vero non mul-
 tum aberraverit (vid. Creuzeri
 Symbol. I pag. 254). Neque
 etiam doctrina ac religione dif-
 ferebant, adscitā illā quidem et
 repetitā ex Aegypto. Nam Or-
 pheum Aegyptium vulgo fere-
 bant, Orphicosque inde aequa-
 les ac pares Aegyptiis; Bacchica
 vero sacra ex Aegypto advecta
 supra II, 49 iam Noster decla-
 raverat, et hoc iterum admonet
 loco, verbis haud inconsulto
 additis: ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι.
 Quod denique Pythagorica com-

Βακχοῖσι. ἑοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι, καὶ Πυθαγορεί-
4 οῖσι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα ὄσιόν
ἔστι ἐν εἰρινέοισι εἴμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ⁹⁵
αὐτῶν ἰρὸς λόγος λεγόμενος.

82 Καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἔστι ἐξευρημένα·
μείς τε καὶ ἡμέρη ἐκάστη θεῶν ὅτεν ἔστί· καὶ τῇ
ἐκαστος ἡμέρη γενόμενος, ὅτέοισι ἐγκυρῆσει, καὶ

Menses et dies
singuli sacrati:
thema nataliti-
um: prodigiorum
observatio.

memorat, tenendum est, huius
disciplinae instituta maximam
partem repetita videri ex vetere
Orphicorum disciplina ac doctri-
na; unde ipsum Pythagoram
Orphicis mysteriis initiatum vul-
go iactabant. His, quae sum-
matim posui, plura atque ac-
curatiora qui desideret, eum
ablegatum volumus ad Creuzeri
Symbol. III pag. 150 seq. 163
seqq. 171 seqq.

ὄσιόν ἔστι ἐν εἰρινέοισι εἴ-
μασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ
αὐτῶν ἰρὸς λόγος λεγόμενος]
Vid. II, 37, ubi primarium Plu-
tarchi locum de Isid. et Osirid.
p. 352, C. D iam laudavimus.
Qui veram huius moris causam
eam esse ponit, quod purum
tangi a non puro sit nefas. La-
na enim cum ex animalium ex-
crementis nascatur minimeque
inde ad pura pertineat, profecto
non consentaneum eam ab iis
gestari, qui quam maxime puri
atque casti videri, et re vera
puritati et corporis et morum
studere debeant. Linum vero,
quod e terra nascatur immortali,
vestem exhibere puram ac ten-
uam, animalium immunditie et
excrementis haud infectam nec
ipsam animalia prae immundi-

tie gignentem. Quae insigni
Apuleii loco in apolog. p. 495
optime confirmantur. Lanam,
segnissimam corporis excremen-
tum, pecori detractam, iam
inde ab Orphei et Pythagorae
aetate dicit profanum esse ve-
stitum. Sed mundissimum esse
lini segetem, inter optimas fru-
ges terrae exortam etc.

Cap. LXXXII.

μείς τε καὶ ἡμέρη — ἔστί]
Scil. ἰρή. Si recte disputavit
Miot., Gallus Herodoti inter-
pres, haec tantum de singulis
cuiusque hebdomadis septem
diebus intelligenda, neque de
continua dierum serie per totum
annum. Sunt vero haec arcte
coniuncta cum universa Aegy-
ptiorum religione, in qua plu-
rima ad deos calendares et ra-
tiones astronomicas physicasque
relata videmus. De quo expo-
nere longum est. Conf. Creu-
zer. Symbol. I pag. 395 seqq.
Heeren. Ideen etc. II, 2 p. 158.
Gesenius ad Iesai. XIX, 12
pag. 621. Letronne observatt.
sur les zodiaq. pag. 58 seqq.

ὅτέοισι] Tres libri τέοισι,
quod per se non damnandum
iudicat Struve spec. quaest. de

2 ὅπως τελευτήσῃ, καὶ ὁκοῖός τις ἔσται. καὶ τοῦ-
 τοῖσι τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσῃ γενόμενοι ἐχρή-
 σαντο. Τέρατά τε πλέω σφι ἀνεύρηται ἢ τοῖσι
 3 ἄλλοισι ἅπανσι ἀνθρώποισι. γενομένου γὰρ τέρατος, 1
 φυλάσσοῦσι γραφόμενοι τῶποβαῖνον· καὶ ἦν κοτε
 ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ τούτῳ
 83 νομίζουσι ἀποβήσεσθαι. Μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὧδε
 διακέεται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκέεται ἢ 5
 2 τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. καὶ γὰρ Ἡρα-
 κλέος μαντήϊον αὐτόθι ἐστὶ, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ
 Ἀθηναίης, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός·
 καὶ ὄγε μάλιστα ἐν τιμῇ ἄγονται πάντων τῶν μαν-
 3 τήϊων, Αἰητοῦς ἐν Βουτοῖ πόλει ἐστὶ. οὐ μέντοι αἶ 10
 γε μαντήϊά σφι κατὰ τούτῳ ἐστᾶσι, ἀλλὰ διάφο-

Divinationem so-
 lis Diis quibus-
 dam attribui.

dial. Herod. p. 49. Sed ὁτέ-
 οῖσι, ut idem bene addit, a
 maiori sex codd. numero defen-
 ditur.

ὁτέοισι ἐγκυρήσει] i. e. in
 quae incidat, quae ei accidant s.
 quae futura eius sint fata. De
 significatione verbi plura Val-
 ckenar. ad h. l. et Lennep. ad
 Phalarid. epist. pag. 234. —
 Μοx οἱ ἐν ποιήσῃ γενόμενοι
 sunt qui poësin tractant, in poësi
 occupati, versati sunt. Conf.
 Matthiae Gr. Gr. pag. 1040.
 Atque documento esset, ut cen-
 set Letronne l. l. pag. 58 seq.
 not., hic locus, poëtas Herodoto
 priores similibus prognosticis
 usos esse, nisi multo foret ve-
 risimilius, historicum doctrinam
 Aegyptiacam, quā obiter tan-
 tum fuerit imbutus, confudisse
 cum prognosticis ex lunae vi

captis, quae iam apud Hesio-
 dum inveniantur.

Τέρατά τε πλέω σφι] Gaisf.
 edidit πλέα, haud scio unde.
 Quare reliqui πλέω. Pro σφι
 olim σφιν.

Cap. LXXXIII.

ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσ-
 κέεται κ. τ. λ.] Sacerdotes cum
 diis quibusdam solis oracula ad-
 scriberent, eo ipso suam vim et
 auctoritatem egregie firmasse
 censendi sunt. Et omnino ne-
 minem fugit, quantum valuerint
 oracula ad sacerdotum impe-
 rium et propagandum et tuen-
 dum. De quo, Aegyptiorum
 in rebus, monuit Heeren. l. l.
 p. 190. Cr. confert praeterea
 Gêsen. ad Iesai. XIX, 3 p. 604.
 — In seq. ad locutionem ἐν τι-
 μῇ ἄγονται conf. I, 134 et de
 ipso oraculo II, 155.

αἶ γε μαντήϊαι] i. e. (expli-

84 ροι εἰσι. Ἴη δὲ ἰητρικὴ κατὰ τὰδε σφι δέδασται. Medici alii alius morbi.
 μιῆς νούσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων.
 2 πάντα δ' ἰητρῶν ἐστὶ πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν
 ἰητροὶ κατεστέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δὲ, ὀδόν-15
 των· οἱ δὲ, τῶν κατὰ νηδύν· οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων
 νούσων.

85 Θρηῆνοι δὲ καὶ ταφαί σφεων, εἰσὶ αἴδε. τοῖσι Luctus in morte propinquerum.

cante Schweigh.) *modus, quo reddebantur oracula.*

qui Herodoti locum ante oculos habuisse videtur.

Cap. LXXXIV.

μιῆς νούσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι] Artem medicam cum a sacerdotibus exercitam esse constet, vel inde summa huius artis cum astrologia coniunctio apparet, quoniam universa corporis humani descriptio ad astrologiam relata singulaeque corporis partes ad singulos deos astronomicos revocatae erant. Unde factum, ut quemadmodum partibus singulis singuli praesent dii, ita etiam earum affectionibus ac morbis singuli prospicerent medici sive sacerdotes. Quamquam iure statuum videtur, Aegyptiorum artem magis diaeticam quam vocant fuisse, quam veram medendi artem. Unde etiam explicantur accurata illa inferioris conditionis hominibus dari solita praecepta, qualia supra invenimus II, 77. Tu conf. Heeren. II, 2 pag. 165 seq. Creuzer. Symbol. I pag. 395. Ex iis, quae Wesselingius attulit ad h. l., inprimis conf. Maxim. Tyr. disser. XXXIV, 1 p. 403,

Cap. LXXXV.

Θρηῆνοι δὲ καὶ ταφαί σφεων, εἰσὶ αἴδε] Sequitur locus maxime memorabilis de sepultura veterum Aegyptiorum, quem cum accuratissime tractaverit Creuzerus in comment. Herod. cap. I potiora hinc ad Herodoti verba singula illustranda totumque morem rite perspicendum transferamus. Post Creuzerum nonnulla quoque attulit Minutoli in: Nachträge etc. p. 194 seqq., quibus suo loco utemur. Hic in universum monemus et ex Minutoli libro I. pag. 191 seq. repetimus, morem istum condendi cadavera, perquam vetustum, non solum praeas apud gentes quas novimus obtinuisse, verum etiam in regionibus recens detectis apud Peruanos atque Mexicanos reperta esse cadavera similem in modum, quo apud Aegyptios fiebat, condita atque reposita. Causas vero, quae Aegyptios commoverint, ut tam operose condirent defunctorum cadavera, plures exstant; de quibus vid. excursum ad h. l.

ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκητῶν ἄνθρωπος, τοῦ τις καὶ λόγος ἦ, τὸ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκητῶν τούτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῶ ἢ 20 καὶ τὸ πρόσωπον. ἄπειτα ἐν τοῖσι οἰκίοισι λιποῦ- 142
σαι τὸν νεκρὸν, αὐταὶ ἀνὰ τὴν πόλιν στρωφώμεναι, τύπτονται ἐπεξωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζοῦς·

τοῖσι ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκητῶν ἄνθρωπος] Edidit Schweigh. (quem Gaisford. secutus est) et hoc loco et sequenti οἰκίων a τὰ οἰκία, quae sint aedes. Equidem nihil causae vidi, cur a vulgata, libris probata (nisi quod unus affert οἰκίων) discederem. Intelligit Noster *unum ex familiaribus, ex familia*. In verbis subsequentibus τοῦ τις καὶ λόγος ἦ, Werferus (act. phil. Monacc. I pag. 256) desiderat particulam ἂν, post τοῦ inserendam, quoniam huiusmodi sententia relativa per coniunctivum sine ἂν efferri nequeat. Sed cautius Matthiae Gr. Gr. §. 527 not. 2 locum vel in iis censendum esse putat, in quibus praeter regulam rarius omittatur particula, vel ita explicandum, ut ex proxime antecedentibus particula huc quoque referatur.

κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῶ ἢ καὶ τὸ πρόσωπον] De *tnesi* κατ' ὧν ἐπλάσατο cf. II, 70 fin. II, 39. 40. Hoc loco cur medio verbo Noster sit usus, attentum lectorem non latebit. Nam *sibi oblinunt luto caput aut ipsam etiam faciem*. πηλὸς dicitur terra liquore affu-

so subacta, ut pluribus monet Creuzerus. Conf. II, 36. 70. αὐταὶ — στρωφώμεναι] αὐταὶ dedimus cum recentt. pro vulg. αὔται; quod huc non pertinet.

τύπτονται ἐπεξωσμέναι] τύπτονται ut II, 61. ἐπεξωσμέναι est, explicante Wyttenbachio in selectt. hist. p. 355, *in super cinctae i. e. cingulo supra reliquas vestes addito*; ita ut Aegyptiae, in luctu pectora nudantes, quo ea plangerent, cingulum, ne scilicet ulterius etiam nudaretur corpus, circa extremam corporis nudati partem adsumserint. Maluit tamen Fea (ad Winckelmann. opp. I p. 333 ed. Dresd.) locum ita intelligere, ut intra vestem fasciam s. cingulum assuerint Aegyptii, quales in anaglyphis Aegyptiacis vetustis reapse conspiciuntur homines seminudi, cingulo intra vestes alligato. Sed hoc foret *ὑποζώννυσθαι*, a nostro loco alienum. Magis huc faciunt alia anaglypha, quorum notitiam doctis debemus Gallis. Repraesentant illa feminas funus ducentes plangentesque, quae pectora nudant, ita tamen ut cingulum valde tenue et angustum medium corpus cir-

3 σὺν δὲ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἐτέρωθεν δὲ
4 οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὔτοι. ἐπεὰν
δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὔτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κομί-25

86 ζουσι. Εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέεται, καὶ
2 τέχνην ἔχουσι ταύτην. οὔτοι ἐπεὰν σφι κομισθῆ

Triplex condiendi cadaveris ratio: qualis prima: gummi pro glutine.

cumdet. Conf. Costaz. in mém. (descript. de l'Eg.) I pag. 74. Plura Cr. l. l. Quae etiam explicant Diodori verba de lugentibus Aegyptiis I, 72: καὶ περὶ ἐζωσμένοι σινδόνας ὑποκάτω τῶν μαστῶν.

καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζοὺς] Iam Homerus Od. XVIII, 67 φαίνειν μηροὺς dicit, eoque etiam pertinent Spartanæ φαινομηρίδες, monente Cr., qui l. l. praeter alia haec addidit: „Caeterum hunc planctum Aegyptiorum propter defunctos Moses etiam agnoscit in Iosephi pietate memoranda Genes. L, 1 seqq. Et Babyloniorum similes lamentationes ea in re fuisse perhibet Herodotus I, 198 (ubi vid. nott.). Alia de huiusmodi mulierum planctu e peregrinationum libris conguessit Heynius in spicileg. antiq. mum. in commentt. soc. Gott. III p. 80 sqq. Magis nos advertere debet illud, quod eosdem lugendi plangendique ritus hodieque per Aegyptum obtinere docti Francogalli testantur, quales et Herodotus descripsit et picturae illae Thebaicae in sepulcris ante oculos ponunt. Vid. Royer. et Iomard. in descr. de l'Eg. livr. X p. 43 et antiq. II p. 383.“—

οὔτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι] i. e. ad condiendum

efferunt, ut II, 89 διδοῦσι ταρίχεύειν. Ac probabile est, in singulis vicis pagisque fuisse aedificia, ubi cadavera condirentur, plura etiam in qualibet urbe maiore. Verbum ταρίχεύειν, quod de quolibet salsamenti genere usurpatur, proprium dein universo huicce negotio condiendorum cadaverum adhaesit. Plura Creuzerus.

Cap. LXXXVI.

οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέεται] κατέεται Ionica forma pro κἀθήνται ut I, 199. Explicat Valckenarius: *occupati in aliqua re, et locutionem καθῆσθαι ἐπί τινι de artificibus sellulariis, in officina sua sedentibus et operantibus usitatam, aliquot illustrat exemplis. Quare hoc loco κατατετάχεται, quod Val-lae versio expressit, quodque in Sancrofti libro vetusto comparet, et simili denique loco I, 191 firmari posse videtur („qui ad hoc ipsum constituti erant;“ nam publica lege designati, quibus funerum cura, teste Diodoro I, 91), quibusdam placitum video; nisi, quae mea est sententia, ipsius vocis primitivae videatur interpretamentum male dein in textum receptum. Nec denique inhonestum vocabulum, si taricheutas ipsos, inferiorem-*

νεκρῶς, δεικνύασι τοῖσι κομίσασι παραδείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέων φασὶ εἶναι, τοῦ οὐκ ὄσιον 30 ποιεῦμαι τὸ οὖνομα ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ὀνομά-
3 ξειν. τὴν δὲ δευτέραν δεικνύασι ὑποδεεστέραν τε ταύτης καὶ εὐτελεστέραν· τὴν δὲ τρίτην, εὐτελεστά-

que eorum conditionem consideres. Conf. II, 89.

δεικνύασι τοῖσι κομίσασι παραδείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα.] Intel-
ligit exemplaria s. simulacra mumi-
arum lignea, picturâ inducta
et quidem eâ, quae Isidem,
Osiridem ut plurimum, aliasve
res sacras exhiberet. De locu-
tione τῇ γραφῇ μεμιμημένα,
qua indicat simulacra ista sic
picta fuisse, ut picturâ verum
maxime imitarentur atque ex-
primerent, conf. II, 78 ibiq. not.

καὶ τὴν μὲν σπουδαιοτάτην] Scil. ταρίχευσιν; praestantissimam enim intelligit condiendi rationem. Cum enim tria hic ponat genera condiendi, illud observandum, cuiusvis classis modos videri fuisse complures, uti testantur mumiæ adhuc quæ supersunt. [Quare non mirum, a nuperrimo Aegyptiarum terrarum peregrinatore, quinque classes esse observatas. Vid. Minutoli Nachträge etc. p. 199. Add. Belzoni voyage en Egypte t. I p. 269 seqq.] Quod vero Heynius l. l. pag. 82 rectius a Diodoro traditum putat; *sum-tuum* ad unumquodque condituræ genus necessariorum *ratio-nem* a taricheutis fuisse propo-

sitam defunctorum necessariis, Herodoto sic patrocinator Zoëga (de obell. p. 252 not. 15), ut moneat cogitari posse singula lignea exempla fasciis pro cuiusque condituræ ratione diversis involuta fuisse, unde ex cuiusvis mumiæ adpectu vel ex picto mumiæ schemate distingueretur, cuius esset classis. Et comprobatur Herodoteam narrationem tabula e sepulchris Ithiopolis eruta, quæ hoc negotium bene expressum nobis ante oculos ponit. Haec Creuzerus l. l. p. 18 et tab. nr. 1. Caeterum constitit haec prima ratio condiendi talento Attico, teste Diodoro I, 91, quod 1200 thaleros Saxonicos fere aequat; altera ratio viginti minis constitit.

τοῦ οὐκ ὄσιον ποιεῦμαι τὸ οὖνομα κ. τ. λ.] Cogitandum est de *Osiridis* simulacro in mumiæ formam composito; ut intelligitur tum ex deserto Athenagoræ testimonio in legat. pro Christ. cp. 25 p. 32, tum ex ipsius Herodoti locis inter se collatis II, 61. 132. 170 seq. Arguunt etiam ipsæ *Osiridis* imagines vel in sepulchris reperi-tæ vel in mumiæ picturis exhibitæ. Plura Creuzerus.

την. φράσαντες δὲ, πυνθάνονται παρ' αὐτῶν κατὰ ἤν τινα βούλονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρὸν. 4οὶ μὲν δὴ ἐκποδῶν, μισθῶ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται· οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε 5τὰ σπουδαιότατα ταριχεύουσι. πρῶτα μὲν σκολιῶ σιδήρῳ διὰ τῶν μυξωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ ἐγγέοντες φάρμακα, μετὰ δὲ, λίθῳ Αἰθιοπικῶ ὄξει παρα-

κατὰ ἤν τινα βούλονται σφι κ. τ. λ.] Supple ταριχεύουσιν. Struve scribi vult κατ' ἤντινα. Vid. not. ad II, 24.

οἱ μὲν δὴ ἐκποδῶν—ἀπαλλάσσονται] Obloquitur Diodorus l. I., populo coram solemnibusque ritibus adhibitis qui dicit condituram esse perpetratam; quod cum Herodoto sic forsitan conciliari poterit, ut, cadavere tradito, necessariis abire licuerit. Ita Zoëga de obelisc. p. 256 et Creuzerus l. I. p. 20. 21.

οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι ἐν οἰκήμασι] οἱ δὲ sunt tarichetae, cum οἱ μὲν in antecedentibus sint defuncti necessarii; ἐν οἰκήμασι i. e. non suis in aedificiis, sive defunctorum in aedibus, sed in aedificiis illis publicis ad condienda cadavera destinatis, quo mortuos hunc in finem detulerint. Vid. II, 85 fin.

ὧδε τὰ σπουδαιότατα ταριχεύουσι] i. e. κατὰ τὴν σπουδαιότατην ταριχεύουσιν, ut monet Schweighaeuserus.

σκολιῶ σιδήρῳ] Huiusmodi cultros ex aere (Bronze dicunt) elaboratos complures se vidisse

adeoque secum in Germaniam attulisse testatur Minutoli Nachträge etc. pag. 195 not. 1.

διὰ τῶν μυξωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον] Cerebri per nares educti cum nulla apud Diodorum mentio, Herodoteam narrationem haud pauci in examen vocantes, eam prorsus congruam ac veram invenerunt; inque mumiis ipsis partes narium ferro laesas reperiri testati sunt. Vid. Creuzer. l. I., qui inprimis laudat Blumenbach. in Gott. Magaz. I p. 135 et Beitrage zur Naturgesch. I p. 131 ed. sec. Royer. et Iomard. in descr. de l'Ég. ant. vol. II p. 215. 344.

τὰ δὲ ἐγγέοντες φάρμακα] Medicamenta haec qualia fuerint, ex resina aliisque materiis in cranio mumiarum repertis colligere licet; quamquam illud quidem mirum, aliis in craniis plurimam, in aliis prorsus nullam esse repertam. Vid. Creuzer. l. I. ibique Blumenbach. l. I. p. 93 et Gmelin. in comm. soc. Gott. IV pag. 4 seqq.

λίθῳ Αἰθιοπικῶ] His paria quidem Diodorus I, 91. Lapidem ipsum ad secundum cadaver adhibitum ex eo genere

σχίσαντες παρὰ τὴν λαπίρην, ἐξ ὧν εἶλον τὴν κοι- 40

volunt esse, quod Strabo (XVII p. 808 s. 1158) Syenen inter atque Philas se reperisse testatur nigrum ac durum; quae durities certe valde congruit ei usui, cui Herodotus adhibitum esse illum scribit. Et reperti sunt utique in mumiis eiusmodi cultri ex Aethiopico s. Syenita lapide confecti. Vid. Creuzer. l. l. ibiq. Caryophil. de marmorr. pag. 38 seq. Böttiger. Ideen z. Arch. d. Maler. pag. 72 coll. Blumenbach. in Gott. Magaz. I p. 139.

παρασχίσαντες παρὰ τὴν λαπίρην] „Qui hoc faciebat, hinc παρασχίστης dicitur Diodor. I, 91. — *Λαπίρην* dicit partem mollem inter ossa pectoris et ossa ilium interiectam. — Illud memorabile, ab Herodoto unam tantummodo incisionem agnoscì sub costarum parte factam; contra in picturà ex mumiae involucro desumtà apud Kircher. Oed. Aeg. III pag. 512, quam nuper exhibuerunt editores Winckelmann. hist. art. I tabul. 2, incisio fit supra umbilicum, nec minus Gryphius mumiam Wratislaviensem in lineà albà incisam refert p. 52. Quae si admittas, quo Herodoti fidei patrocineris, binas incisiones in uno eodemque cadavere factas dixeris necesse est. At vero praestat in medio relinquere, quae ex recentioribus et partim fortasse mangoniis mumiis referuntur, et circumspicere potius germanas ex Thebaicis sepulcris erutas. Atque in iis unam dun-

taxat incisionem offenderunt Francogalli eamque in sinistrà corporis parte factam, ut est apud Diodor., testantibus Villoteau ap. Silvest. de Sacy ad Abdallatif. Rel. de l'Ég. tom. I p. 20 et Royer. in descript. de l'Ég. livr. X p. 215. Quorum hic mumiis etiam reperit, quae nullum incisionis vestigium exhiberent.“ Creuz. l. l.

ἐξ ὧν εἶλον τὴν κοιλίην πᾶσαν] *κοιλία* ventrem quidem et alvum significat, indeque etiam intestina, quae alvo continentur. Sed cave credas Herodoti eam esse sententiam, ac si intestina, ex alvo exemta, dein purgata ac vino eluta, rursus in cavitate ventris fuerint reposita; prout viri quidam docti censuerunt. Quem enim *κοιλίην* (*alvus*) primo loco utique indicet *intestina*, quae fuerint exemta, in verbis *ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν* z. t. l. vocem *αὐτὴν* ad *κοιλίην* quidem referendam esse patet, sed ita ut *κοιλίην* intelligatur *cavitas* ventris, a qua intestina ac viscera erant exemta. Ad hanc igitur cavitatem ventris referenda sunt, quae de expurgatione, elutione et extersione alvi Noster scribit, minime ad intestina ipsa, quibus quid factum sit, postquam exemta fuerint, egregius docet Porphyrii locus de abst. an. IV, 9 (10) p. 329 seq. Rhoer. singulari cura tractatus a Creuzero l. l. pag. 31 seq. Iustam vero Herodotei loci interpretationem, quam dedimus, Schweighaeusero debemus.

λίην πᾶσαν· ἐκκαθήραντες δὲ αὐτήν, καὶ διηθήσαν-
τες οἴνῳ φοινικῆϊ, αὐτὶς διηθέουσι θυμῆμασι
τετριμμένοισι. ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηρά-
του τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυω-

διηθήσαντες οἴνῳ φοινι-
κηϊῷ] i. e. *eluant vino palmeo*;
in quo cum Nostro plane facit
Diodorus I, 91. De vino e
palmis parato diximus ad I, 193.
Magna palmarum in Aegypto
fuit copia, neque tamen illarum
ea praestantia atque in Asia.
Plura Creuzer. l. l.

θυμῆμασι τετριμμένοισι κ.
τ. λ.] „Horum aromatum pro-
ventum, in Arabia felicissimum
ac percipiendi modum ipse No-
ster describit III, 107. 110.
111. — Atque Gmelinus (l. l.
p. 18) in his Herodoti verbis
docet bina nobis tenenda esse:
primum, adhibita fuisse *herbas*
et *succos* aromaticos odoratos-
que; alterum hoc, ventris ca-
vum non perfusum esse materiā
condiente, sed *subtilissimo per-
colum sive cribrum trajecto eius
pulvere repletum*; quod intelli-
gatur e verbis *θυμῆμασι τε-
τριμμένοισι* et *τετριμμένης*.
De herbarum autem pulvere cogi-
tat etiam Heynius (comment.
soc. Gott. IV p. 18), in hoc ta-
men falsus, quod viscera in al-
vo reponenda eo pulvere ad-
spersa putat. In alia omnia
abit Rouellus in memm. acad.
Par. scientt. ann. 1750 p. 120
seqq. Negat enim pulverem
aromatum in viscera iniectum;
eiusque rei duas causas adfert;
neque enim idoneum esse solum
HERODOT. I.

pulverem eiusmodi siccandis cor-
poribus, neque vero reperiri
eius pulveris reliquias in mumiis.
Contra haec disputat Lauthius
in *histor. de l'anatom.* vol. I
p. 20 seq. et oblocutus priori
argumento hoc alterum ita in-
fringit, ut dicat: pulverem eum
adhibitum esse nonnisi pretio-
sissimo generi condiendorum
corporum eaque cadavera medi-
cata perrara esse, proinde fa-
cile potuisse fieri, ut Rouellus
hoc genus mumiarum non vi-
derit. Haec Lauthius, recte-
que si quid video. Nam quae
per Europam asservantur mum-
iæ, eae pleraeq. herbarum
ipsarum aliarumque rerum far-
ragine repletae sunt. Atqui ex
istiusmodi centonibus haudqua-
quam pendet auctoritas Hero-
doti, ut qui in Thebaide hypo-
gaeisque Regum alias mumias
spectaverit. Caeterum in exitu
iuvat adscribere verba Appuleii
in *apolog.* p. 295 Elmenh.:—
ut si *thus* et *casiam* et *myr-
rham* ceterosque id genus odo-
res *funeri* tantum emptos arbi-
traris, cum et *medicamento* pa-
rentur et sacrificio.“ Creuz. l. l.
pag. 36. 37.

τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηρά-
του τετριμμένης—πλήσαντες]
νηδὺν hic quoque dicit cavum
ventris, intestinis exenteratis.

σμύρνης ἀκηράτου τετριμ-

μάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συῶάπτουσι 45
 8ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι λίτρῳ,

μῆνης] Myrrham ἀκήρατον hanc, i. e. *puram*, *illibatam* (conf. Creuzeri laudd. de hac voce) Creuzerus l. l. comparat cum eo, quod in Exod. 30, 23 dicitur ἄνθος σμύρνης ἐκλεκτῆς, i. e. (explicante Michaele) succus myrrhae *sponte fluentis*, neque incisione aliqua eductus; qui inde sit generosior, ex Africae nimirum arbusculâ acaciarum consimili emanans. Plura citat Creuzerus l. l., itemque admonet Evang. Ioann. 19, 39, ubi myrrha condiendo Iesu corpori inservit. Quo de loco uberime disputavit in Plin. exerc. Salmasius; et mumiarum quoque mentionem ita fecit, ut discrimen monstraret inter exenterata cadavera Aegyptiorum et pollincta tantummodo, qualia apud Iudaeos fuere.

καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων] Herodotea *cassia* est κασία σύριξ s. *cassia fistula* (canelle) et vero fortasse *laurus cassia* Linn. consimilis cinnamomo, quo ipso condita Aegyptiorum cadavera prodit Diodorus l. l. Vid. Herod. III, 107. 110 et Creuzeri laudd. — θυώμα ab eo, quod antecedit, θυμῆμα nonnisi forma differre, recte monet Ruhnken. ad Timaei lex. Plat. p. 143. Adde alios a Creuzero laudatos, quo et huius vocis et antecedentis θυμῆμα integritas intelligatur. Mox de *thure*, quod λιβανωτοῦ nomine intulit, vid. III, 107.

Plura Cr., unde haec adscribimus: „Elicitur autem ex arbore thuriferâ, quam pro *Iuniperu Phoeniciâ* s. *thuriferâ* habent nonnulli, succus duplex: maior s. *stagonias*, et minor s. *oro-bias*; vid. I. H. Voss. ad Virgil. Georg. II, 117. Eclog. VIII, 65.“

ταριχεύουσι λίτρῳ] λίτρον Atticos dicere, *λίτρον* seriores, monet Moeris Grammaticus, ubi vid. Piersoni not. pag. 246. Est vero satis nunc cognitum, non esse hoc salis genus, sed istud, quod *natrum* et *alcali minerale* nunc vocamus (mineral-alkalisches Salz), quod variis in regionibus, australibus praesertim, invenitur, et saponi conficiendo inservit, quoque hodie etiam per Aegyptum lintea purgantur. Vid. Theophrast. de ign. p. 434 (Schneider. Eclogg. phys. p. 154 et nott. pag. 90 ibiq. Beckmanni. ad Aristotel. mir. ausc. LIV p. 111 et ad Antigon. Carist. p. 216. Cuius ipsius cum nulla fiat apud Diodorum mentio, neque etiam eius certum vestigium in mumiis chemica exploratione perquisitis appareat, dubitarunt viri docti nec quidquam certi pronuntiare voluerunt. Sed nuperrime testatus est Blumenbachius (Beiträge z. Naturgesch. II pag. 53. 87 s. 113) se natri haud ambigua in cadaveribus Aegyptiorum medicatis vestigia offendisse, neque carnem solum, verum etiam

κρούψαντες ἡμέρας εβδομήκοντα· πλεῦνας δὲ του-
9 τῶν οὐκ ἔξῃστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ
ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, κατελίσσουσι
πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνης βυσσίνης τελαμῶσι

spondylos natro arrosos vidisse. Atque natrum ob calidam naturam efficax ad siccandum; ita ut, cum iam antea aromata in cadaver infusa per se absorbere exsiccareque par sit, quidquid humoris in cavitatibus reliquum sit, nil impediat, quo minus corpus sic conditum et sale alcalico etiam prorsus exsiccatum, per septuaginta dies adeo indurescat, ut a putredine nihil sit metuendum. Quod vero quis opinatus est, natri post immissi eam futuram esse vim, ut quidquid in illis aromatibus efficacitatis inesset ad conservandum corpus, id omne fere per illud postea accedens in saponem converteretur et ad nihilum redigeretur, hoc satis iam explosit Lauthius in anatomiae histor. I p. 20 seq. docens, nunquam saponem inde effici si quis salem alcalicum cum resinâ (cedriâ) confuderit et commiscuerit. Haec fere summa est eorum, quae disputavit Creuzer. l. I. p. 41—45.

κρούψαντες ἡμέρας ἑβδομή-
κοντα· πλεῦνας δὲ τουτέων κ.
τ. λ.] πλεῦνας scil. ἡμέρας.
Fuere, quibus hoc septuaginta
dierum spatium iusto longius
dideretur, ita ut non ad sali-
tionem tantum, verum ad uni-
versam condituram vel omne
luctus tempus eas referri mal-

lent, praesertim cum Diodorus *quadraginta* aut *triginta* ponat dies, quibus etiam Iacobi Patriarchae condituram absolutam esse legimus in Genes. L, 3. Conf. Wesseling. ad Diodor. I, 91. Zoëga de obelisc. p. 253. Heyne spicileg. mumm. pag. 8. Sed tale quid minime iusta Herodoteorum verborum interpretatio patitur, ex qua septuaginta dies ad hanc salitionem unice pertinuisse statuendum est. Nec excedere debebant hoc spatium, quia, natro diutius incluso, periculum erat, ne solidiores quoque corporis partes dissolverentur; unde etiam lotio dein adiecta, quo natri vasorumque lymphaticorum reliquiae abstergerentur a cadavere. — Plura Crenzer. l. I. admonens de vi *siccandi*, quae in natro inest. Quo ipso omnis tollitur difficultas. Neque hic quoque negligendum, operosissimam et praestantissimam h. l. condituram a Nostro commemorari.

κατελίσσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ
σῶμα σινδόνης βυσσίνης τελα-
μῶσι κατατετημημένοισι] i. e.
*totum corpus sectis ex sindone
byssinâ fasciis involvunt. Sin-
donem* (quam vocem ab Hebraico
שִׁיטָה repetunt) lineum dici
tenuissimum, ex quo interiores
tunicae conficiebantur, vulgo
notum. Conf. Iablonsk. vocc.

κατατετημημένοισι, ὑποχρίοντες τῷ κόμμι, τῷ δὲ 143

Aegyptt. p. 297 seqq. et Creuzeri laudd. p. 46. Quum vero hoc loco sindonem βυσσίνην dicat Noster, plurimi hoc pro cotoneo acceperunt, nonnulli linteos intellexere pannos, quibus et ipsis involutae repertae sunt mumiae, quamvis alii hoc prorsus negatum vellent. Sed Iomardus (descr. de l'Eg. antiqq. II, 10 §. 8 p. 339) ut plurimum cotoneum a se repertum in sepulcris dicit; quos linteos in hypogaeis insulae Philarum pannos offenderit, eos pauperrimis amiciendis inserviisse; quare vix dubitandum, quin h. l. cotoneum intelligi voluerit Herodotus, qui si de linteis fasciis cogitasset, hoc ipso vocabulo usus fuisset, ut supra II, 81, ubi tunicas commemorat linteas. Et quae circa Thebas nuper reperta sunt operose condita cadavera, ad primam classem haud dubie referenda, ea plurimum cotonei exhibuerunt. Plura Creuzerus l. l. — τελαμῶνας dicit fascias dissectas, quod additum κατατετημημένοισι satis arguit, atque Pausaniae Nostrum imitantis usus II, 11 §. 4, quod haud fugit Siebel. Add. Salmas. ad Vopisc. Aurelian. p. 422 (vol. II). Alii lora interpretantur, ad rem haud falso, quamquam vocabulo minus hac in re solemnī atque usitato. Videas Creuzer. Summum vero artificium, quod in amiciendis cadaveribus adhibuerint veteres Aegyptii, satis nunc mumiarum reliquiae indicant, quas haud

minori cura illustrarunt docti Galli. Unde, alia ut taceam, apparet, super fasciis applicita esse duplicia tripliciave ac saepe plura etiam integumenta e cotoneo contexta, atque in his demum integumentis picturas esse exhibitas varii generis. De quibus cum plane taceat Noster strictim tantummodo summamque narrans hanc cadaverum fasciis involvendorum rationem, id ante omnia tenendum, illam haud caruisse interiore quadam atque insigniore significatione, et Aegyptiorum cum mysteriis coniunctam fuisse; de quibus cum silentium sibi imposuerit Noster, non mirum, cum tam strictim et levi quasi brachio haec attigisse. Vid. Creuzerum l. l. ibique Iomard. (descr. de l'Eg. antiqq. II sect. X §. 8 pag. 338 seq. Royer. ibid. X p. 219); add. Minutoli Nachträge etc. p. 200 seqq.

ὑποχρίοντες τῷ κόμμι] Scil. τελαμῶνας, ita ut fasciae intelligantur gummi sublitae. Κόμμι sive gummi Arabicum ex spinâ manans simillimâ loto Cyrenaeae memorat Noster II, 96. Capitur humor iste ex spina Aegyptiacâ sive Acacia, quam plurimi existimant mimosam Niloticam Linnaei, guttatim inde defluens. Atque fidem Herodoti hic quoque tuentur experimenta in mumiis instituta, quae resinam exhibuerunt tenaciorem, ignis admoti vi ex mumiarum involucris redundantem. Plura Creuzerus l. l. Minutoli l. l.

10 ἀντὶ κόλλης τὰ πολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν 51
 δὲ παραδεξάμενοι μιν οἱ προσήκοντες, ποιεῦνται
 ξύλινον τύπον ἀνθρώποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἔσερ-
 γνῦσι τὸν νεκρόν· καὶ κατακληῦσαντες οὕτω, θη-
 σαυρίζουσι ἐν οἰκῆματι θηκαίῳ, ἰστάντες ὀρθὸν

pag. 196 seq. eo quidem inclinat, ut κόμμι existimet esse gummi Arabicum, quod in Aegypto terrisque adiacentibus copiose capiatur. Sed Iohnius κόμμι ab Aethiopicis dici putat lacrymas *Tanae Sarcolae*, ita ut illam materiam, quae nunc *Sarcocolla* vulgo vocatur, commode adhibere potuerint. — Μοx κόλλη est *gluten*.

ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρώποειδέα] i. e. *capsam conficiendam curant hominis figurá*. Ubi observa usum medii verbi ποιεῖσθαι, quem attigimus supra I, 31. τύπον ἀνθρώποειδέα intellexit *capsam s. arcam ad hominis figuram effictam*, prorsus ut apud Diodor. I, 21. IV, 6. Atque singulare fabrorum genus fuisse videtur, qui istiusmodi capsas facerent, et quidem ex sycomori (quae arbor est *ficus sycomori* Linnaei, Isidi sacra) ligno. Plura Creuzerus.

ἔσεργνῦσι τὸν νεκρόν] Scil. ἐξ ξύλινον τύπον s. in arcam ligneam.

θησαυρίζουσι ἐν οἰκῆματι θηκαίῳ] i. e. (inclusum cada-ver) *reponunt in conditorio sepulcrali, reatum statuentes ad parietem*. Elegantem usum verbi θησαυρίζειν exponit Creuzerus. Quod proprie de auro, argen-

to (II, 121 §. 1) aliisque bonis, etiam iis, quae victui inserviunt, servandis adhibitum inde ad ea refertur, quaecunque, ut cara nobis et pretiosa, recondita volumus vetustatem ferre. — Verba: ἐν οἰκῆματι θηκαίῳ si quidem sana sunt, nihil aliud significare possunt, nisi *in conditorio nulli alii rei quam solis arculis recipiendis destinato reposita fuisse corpora medicata loculis inclusa, sive (ut Heynius vult) in loco quocunque recipiendis loculis constitui solito*, ne scilicet aedium sacrario aedificiisque privatis hoc factum esse existimemus. Iam conclave erit cogitandum arcularum congestarum multitudine distinctum insignitumque. Sed negotium facessit adiectivum θηκαῖος, cuius vix alterum exemplum reperias, a θήκη (*arca, laculo*, cf. ad II, 67) derivandum. Quo illud accedit, binos libros pro θηκαίῳ offerre θηβαίῳ; quale adiectivum haud est insolitum. Hoc si recipias, Thebajca regio intelligenda erit, insignis illa quidem ac fere primaria hominum sepulturá conditorum ipsoque deo primario Osiride et recipiendis procerum ac ditiorum Aegyptiorum cadaveribus medicatis potissimum destinata. Ut

πρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευά-55

87 ζουσί νεκρούς. Τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τὴν

Reliqua duo genera conditurae.

2 δὲ πολυτελεῖν φεύγοντας, σκευάζουσι ὧδε. ἐπεὶ αὖν

enim summa in ipsis condiendis mortuis cura, ita haud minor in locis sepulturae eligendis. Thebaicae autem regionis cum summa esset sanctitas, consentaneum profecto, opulentiores quoque illuc corpora sua medicata deferri atque reponi iussisse. Iam sensus lectionis a Creuzero pluribus illustratae (cf. pag. 73. 95 seqq. 103 seqq.) hic erit: *corpora medicata et arcis inclusa deferunt in Thebaidem* (utpote conditorium religione maxime consecratum) *ibique in sepulcro condunt*. Unum tamen, antequam de lectione certius pronuntiaveris, reputes velim, οἴκημα cum latius pateat significatione, et quamcunque aediculam cameramve denotare possit, necesse videri addatur aliquod vocabulum, quo eius vis accuratius definiatur et illustretur. Quod additum invenimus *θηκαῖον*, id ad argumentum non ineptum videri poterit, ita ut domus intelligatur s. camera, adservandis loculis (*θήκαις*) destinata. Valckenarius, qui loci difficultatem perspexit, coniecerat *ἐν οἰκίματι καινοῦ*, quemadmodum etiam apud Diodorum I, 92 exstat. Nolim equidem pronuntiare in re difficillima; videant peritiores. Miot., alter Gallus interpres, sic vertit: „dans la chambre sépulcrale de la famille.“

οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτε-

λέστατα σκευάζουσι νεκρούς] Supplere possis cum Schweighaeusero orationem hunc in modum: *τοὺς κατὰ τὰ πολυτελέστατα ταριχευομένους*. Quidni facilius supplere: *βουλομένους*, ut in seqq. *τοὺς τὰ μέσα βουλομένους*; sensus haud obscurus: „haec est ratio apprandi ea cadavera, quae pretiosissima condita volunt.“ Ad verba: *ἰστάντες ὄρθον πρὸς τοῖχον* monet Belzoni (voyage I p. 266) in cryptis a se detectis se contrarium invenisse, quippe mumias „couchées par rangées horizontales; quelques-unes étaient enfoncées dans un ciment qui a dû être mou quand les caisses y ont été déposées.“

Cap. LXXXVII.

τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους] Quae sic circumscibit Heynius: *τοὺς βουλομένους κατὰ τὴν μέσῃν ταριχευομένους σφι τὸν νεκρὸν σκευασθῆναι*. Et conf. II, 88 init. Quamquam verbum *σκευάζειν* non tam ad ipsos necessarios defuncti curam gerentes, quam ad curam mortuo impendendam spectat. Pro *βουλομένους* olim *βουλευμένους*, quod ab antiqua forma *βουλέομαι* repetendum non displicet Schweighaeusero. Nam verbi *βουλεύεσθαι* nullus hic locus. Conf. II, 86. VI, 66.

τὴν δὲ πολυτελεῖν φεύγοντας] Aliquot libri *πολυτελείην*,

τοὺς κλυστῆρας πλήσωνται τοῦ ἀπὸ κέδρου ἀλείφματος γινομένου, ἐν ᾧν ἔπλησαν τοῦ νεκροῦ τὴν κοιλίην, οὔτε ἀναταμόντες αὐτὸν, οὔτε ἐξελόντες τὴν νηδὺν, κατὰ δὲ τὴν ἔδρην ἔσηθῆσαντες· καὶ

quod dedit Matthiae, secutus eam regulam, quam ad I, 54 iam attigimus.

τοῦ ἀπὸ κέδρου ἀλείφματος γινομένου] Alii brevius exprimunt ἔλαιον τὸ ἐκ τοῦ κέδρου s. ἔλαιον κέδρινον, *oleum cedrinum*, quod ex cedro s. iunipero oxycedro s. cedro baccifera s. Ciliciā capitur. Quod ad hocce *oleum cedrinum*, ut Herodotus ait; notat Gmelinus (l. supra l. pag. 15): cogitari debereliquidam materiam, quam ex cedri ramis lignoque elicuerint veteres; factum esse hoc ita, ut adurerent eiusmodi arborem, quo liquefacta resina efflueret. Verum dubitat idem vir doctus p. 19 l. l. periculorum chemicorum auctoritate fretus, cedriam aut aliam quandam resinam simplicem frequentatam fuisse in condiendis cadaveribus, cum mixtae ut plurimum conditurae, nimirum compositae ex bitumine et resina, vestigia reperiantur. Asphalti communis rarum in parandis mumiis usum fuisse monet quoque Blumenbachius (Beitr. z. Nat. Gesch. II p. 88. 123), addens, cedriam ut plurimum admixtam fuisse, fluidam autem cedriam clysteribus inservisse. Haec transscripsi e Creuzeri Comm. p. 75 seq., ubi plura disputata in utramque partem exhiben-

tur, cum, quae ad probandam Herodoteam sententiam e cedri natura (nam *purgantem* cedriae vim ipsi veteres medici agnoscunt) prolata fuerint argumenta, ab aliis ad confutandum Herodotum sint detorsa. Quae nos quidem nihil moramur quippe in re, quae medicorum tantum et physicorum chemicorumque accuratiori investigatione ad liquidum duci poterit. Hoc tamen addo, quod in Minutoli Nachträge etc. observatum invenio a Iohnio p. 197. Cedriam videri resinam s. oleum Terebinthinum (*Terpentinöl*), quod ex omnibus arboribus, quae ad pini genus pertineant, capiatur.

οὔτε ἀναταμόντες αὐτὸν] Scil. τὸν νεκρὸν, non incidentes corpus defuncti ad sinistram partem. Conf. not. ad II, 86: παρασχίσαντες παρὰ τὴν λαπάσσην.

οὔτε ἐξελόντες τὴν νηδὺν] i. e. *alvum non exenterantes*. Patet h. l. νηδὺν atque κοιλίην non differre significatione, ut recte etiam monuit Schweighl. ad II, 86.

κατὰ δὲ τὴν ἔδρην ἔσηθῆσαντες] i. e. *per anum ingerentes*. Nam ἔσηθεῖν est *per clysterem intromittere, ingerere*, quod cum purgandi ventris causa fiat, glossa Herodotea ἔση-

ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ταριχεύ-
 ζουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας· τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξι-
 εῖσι ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην, τὴν ἐσηκαν πρό-
 τερον· ἢ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν, ὥστε ἅμα ἐου-
 τῇ τὴν νηδὺν καὶ τὰ σπλάγγνα κατατετηκότα ἐξά-
 γει· τὰς δὲ σάρκας τὸ λίτρον κατατῆκει· καὶ δὴ
 λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέσμα μῦνον, καὶ τὰ
 4 ὀστέα. ἔπειαν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν ἔδωκαν
 88 οὔτω τὸν νεκρὸν, οὐδὲν ἔτι προηγματευθέντες. Ἡ δὲ
 τρίτη ταρίχευσις ἐστὶ ἥδε, ἣ τοὺς χροήμασι ἀσθενε-
 70 στέρους σκευάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τὴν κοιλίην,

θήσαντες hic exponit: ὕλισαν-
 τες i. e. purgantes.

καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα
 τῆς ὀπίσω ὁδοῦ] i. e. cohiben-
 tes illud lavacrum, ne eadem viâ
 retro exeat; ἐπιλαμβάνειν hic
 eadem cohibendi, retinendi no-
 tionem, quam in verbo καταλαμ-
 βάνειν notavimus ad I, 46.

ταριχεύουσι τὰς προκειμέ-
 νας ἡμέρας] Nitro scilic. per
 statutum septuaginta dierum nu-
 merum; vid. II, 86.

ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην]
 κεδρίη est resina cedrina s. τὸ
 ἀπὸ τοῦ κέδρου ἄλειφα γινό-
 μενον, ut supra dixit. Mox
 τὴν νηδὺν stomachum cum in-
 testinis dici observat Schweigh.;
 τὰ σπλάγγνα vero esse nobilio-
 ra, quae vulgo dicantur, viscera.
 In seqq. cum Gaisf. rescripsi τὸ
 λίτρον pro τὸ νίτρον; confer
 ad II, 86.

ἀπ' ὧν ἔδωκαν οὔτω τὸν
 νεκρὸν, οὐδὲν ἔτι προηγματευ-
 θέντες] i. e. his ita peractis,
 reddunt cadaver propinquis, ni-

hil amplius negotii suscipientes,
 quod ad mortuum attinet. Ubi
 notare licet aoristi (ἀπέδωκαν)
 vim, nobis iam observatam ad
 I, 194. Add. II, 88.

Cap. LXXXVIII.

συρμαίῃ διηθήσαντες τὴν
 κοιλίην] i. e. syrmiâ (liquore
 purgatorio) eluunt ventrem. Quid
 συρμαίῃ sit Nostro, vix certo
 definitas licet, cum ipsos inter
 veteres minime conveniat. Sunt,
 qui succum plantae Aegyptiacae,
 raphani ut quibusdam placet,
 perhibeant; sunt qui de potione
 accipiant, quae e sale et aqua
 conficiatur; alii denique natrum
 fuisse existimant Aegyptiacum
 ad clysteria adhibitum. Utut
 dixeris, purgatoriam vim in li-
 quore fuisse constabit. Plura
 Creuzerus l. l. pag. 79 seq.
 Iohnio (ap. Minutoli Nachträge
 p. 198) syrmiâ vel recens aloës
 liquor vel aloë aquâ soluta vi-
 detur. Idem in infantis qua-
 dam mumia medullam tamarices

89 ταριχεύουσι τὰς ἑβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα
 ἀπ' ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι. Τὰς δὲ γυναικὰς
 τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἔπειτ' ἀνὰ τελευτήσῳσι, οὐ πα-
 ραυτικά διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι ἂν ὧσι εὐ-
 ειδέες κάρτα καὶ λόγου πλεῦνος γυναιῖνες· ἀλλ' 75
 ἔπειτ' ἀνὰ τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι γένωνται, οὕτω παρα-
 2 διδοῦσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιέουσι οὐ-
 τω τοῦδε εἵνεκεν, ἵνα μὴ σφι οἱ ταριχευταὶ μί-
 3 σθῶνται τῆσι γυναιξί. λαμφθῆναι γὰρ τινά φασί
 μισγόμενον νεκρῷ προσφάτω γυναικός· κατεῖπαι
 90 δὲ τὸν ὁμότεχρον. "Ὅς δ' ἂν ἢ αὐτῶν Αἰγυπτίων,

Mulieres eximi-
 ae, defunctae non
 statim condiun-
 tur.

80 Ab crocodilo rap-
 tus, autmersus
 fluvio, sacrum
 funus.

(Tamarindenmark) aut cassiae sibi invenisse putabat. Conf. infra II, 125 ibiq. not.

Cap. LXXXIX.

ἵνα μὴ σφι οἱ ταριχευταὶ μίσθῶνται] Haec si reputes turpissima taricheutarum facinora, vix honoratorum hominum ordini eos adscribas, quamvis Diodorus I, 91 eos omni honore cultuque dignatos et sacerdotibus familiares prodat. In omnia alia abit Pseudo-Manetho VI, 459 seqq. miserum hominum genus describens taricheutas. Quae ut concilientur inter se, illud tenendum, videri istos adscriptos fuisse *pastophoris*, qui fuit infimus sacerdotum ordo. Conf. Creuzer. commentt. p. 13. De munere taricheutarum diximus ad II, 85. Nunc addo ex Diodori l. l., praeter taricheutas in hoc negotio commemorari quoque scribam et *paraschisten*. „In papyro Graeco ad Thebas Aegyptias pertinente, quem nuper e Musei Taurinensis the-

sauris eruit atque in lucem protulit Peyron (Taurini 1826) leguntur haec: οἱ τὰς λειτουργίας ἐν ταῖς νεκρίαις παρεχόμενοι, καλούμενοι δὲ Χολχύται. Unde constat, homines fortasse sacerdotes inferioris ordinis, qui in necropolibus ea, quae ad mortuos facerent, curarent, dictos esse *Cholchytas*. Quorum omnino crebra fit mentio in papyris Thebaicis.“ Haec *Cr.*, quibuscum conf. Letronne *journal. d. sav.* 1828 p. 102 seq. — Pro εἵνεκεν in proxime antecedentibus dedi εἵνεκα cum Schweigh. et Gaisfordio.

κατεῖπαι δὲ τὸν ὁμότεχρον] Male olim κατεπειν. Verum ex codd. restituerunt Schweigh. atque Gaisf. Tu vid. nott. ad I, 49. De significatione verbi (*deferre, indicare*) monui ad Plutarch. *Pyrrh.* pag. 155.

Cap. XC.

ὅς δ' ἂν ἢ αὐτῶν Αἰγυπτίων κ. τ. λ.] Attigit eadem Ioseph. contra Apion. II, 7

ἢ ξείνων ὁμοίως, ὑπὸ κροκοδείλου ἀρπαχθεὶς ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φαίνεται τεθνηώς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξενειχθῆ, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν, καὶ περιστείλαντας ὡς κάλλιστα, 2 θάψαι ἐν ἰρῆσι θήκησι. οὐδὲ ψαῦσαι ἕξεσι αὐτοῦ⁸⁵ ἄλλον οὐδένα, οὔτε τῶν προσηκόντων, οὔτε τῶν φίλων· ἀλλὰ μιν οἱ ἰρέες αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, ἅτε πλέον τι ἢ ἀνθρώπου νεκρὸν, χειραπτάζοντες θάπτουσι.

p. 475 et disquisivit Zoëga de obelisc. pag. 294 seqq. Legem enim hancce eum in finem sanxisse vult Aegyptios sapientes, ut alacriores essent ad fluvium frequentandum et hortos ei adiacentes colendos nec ullum vel a fluctibus vel a beluis periculum reformidarent. Atque Indorum similem esse persuasionem, ut beatos inprimis existiment, qui sacris Gangis fluctibus immersi fuerint, nemo fere nescit. Vid. Heeren. Ideen I, 3 pag. 374 coll. Ritter. Erdkund. I p. 880. Ad Aegyptiorum de his opinionem Creuzerus refert imaginem inter monumenta Philarum repertam. Exhibet illa hominem mortuum, compositum in mumiae modum et crocodilo vectum, supra lucentibus sole, luna ac stellis. Vid. Creuzer. commentt. Herodd. p. 86 seq. De sacro orocodilorum cultu diximus ad II, 69.

καὶ περιστείλαντας ὡς κάλλιστα, θάψαι ἐν ἰρῆσι θήκησι] περιστέλλειν de mortui corpore dici, quod componitur,

vestibusque involvitur (ut II, 86 proditur), monui ad Plutarchi Pyrrh. p. 172. Conf. Herod. VI, 30. — ἰραὶ θῆκαι, quae dicantur, vid. ad II, 67.

οἱ ἰρέες αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου] Nilus quatenus pro Deo habitus sit unus idemque atque Osiris, monstratum est supra II, 61 coll. 28 et 22 (διυπετής). Quare nil mirum ipsum deum Nilum commemorari adeoque in numis, imaginibus aliisque artis operibus repraesentatum reperiri. Laudat, quae huc faciunt, Creuzer. comm. Her. pag. 186 coll. Jablonsk. Panth. Aegypt. II p. 171.

χειραπτάζοντες θάπτουσι] i. e. tractant illud (cadaver) manibus atque sepeliunt. Variant libri inter χειραπτάζοντες et χειραπάζοντες, nullo tamen significationis discrimine; est enim χειραπτάζειν manu tangere, tractare, ἄπτεσθαι τῇ χειρὶ, ut explicat Zonaras in lexic. Gr. p. 1850. Plura Creuz. comm. Herodd. p. 82 seq.

Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι· τὸ δὲ σύμπαν εἰπεῖν, μὴδ' ἄλλων μηδαμᾶ μηδαμῶν ἀνθρώπων νομαίοισι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι οὕτω τοῦτο φυλάσσουσι. ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγὺς Νέης

Chemmis urbs : in ea Perseo templum et signum dicatum, et instituti ludii gymnici.

144

Cap. XCI.

Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι] Conf. supra I, 79, ubi νόμους dicit patrios, quibus Aegyptii adhaereant, peregrinis minime adscitis. Quam ob causam eo magis advertit patrem historiae, quod apud Chemmitas invenerat institutum, Graecis institutis prorsus simile, memoratuque dignissimum. Inde posuit Noster: οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι οὕτω τοῦτο φυλάσσουσι; quibus Aegyptios declarat valde deditos patriis institutis conservandis et ab aliis aliarum gentium introducendis maxime alienos; sed statim additurus Chemmitas solos ab his discedere, quippe apud quos alia etiam minus Aegyptia, sed quae Graeca sint, obtineant, subiicit: ἔστι δὲ Χέμμις *κ. τ. λ.* Sufficiant haec ad nexum orationis perspicendum.

ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη *κ. τ. λ.*] *Chemmis* urbs ad orientalem Nili ripam sita inter Aphroditopolin et Ptolemain in Thebaide, satis ampla et prisco aevo condita. Graeci vocabant *Panopolin*, quoniam Panis cultu praecipue insignis fuit, ipsumque eius nomen, quod Coptis est *Schmin* sive *Chmim*, Panem

Aegyptio sermone indicabat. Nunc quoque vetus appellatio quodammodo remansit; vocatur enim ab Arabibus *Akhmim* seu *Ikhmim*. Plura Schlichthorst. l. l. pag. 100 seq. Champoll. l'Egypt. sous l. phar. I p. 257 seqq. Quae contra argutatur Mannertus (*Geograph. der Gr. u. Röm.* X, 1 pag. 374 seq.), quo *Chemmin* Herodoteam a *Panopoli* diversam esse contendat, nihil moramur. Vult enim urbem esse, quae a Graecis postmodo *Coptos* sit appellata. Nec sane ille perspexit orationis nexum, qui Herodotum ad haec narranda impulerit, de Panis cultu, quo urbs maxime fuit insignis, silentem, quoniam omnino de rebus sacris silentium sibi imposuerat, nisi ubi coactus quid divulgare necesse fuerit (cf. II, 65 etc.); quae quidem necessitas hic nulla sanequam apparet. Hoc vero hac data occasione monitum velim, Persei cultum praecipuum in ea urbe, quae Pani fuit consecrata, non absonum videri, cum uterque deus ad siderea numina pertineat, quibus insignem vim in terram frugumque omnis generis proventum et copiam tribuerunt Aegyptii. Tu conf. *Creuzer. Symbol.* III p. 236. 237.

ἐγγὺς Νέης πόλιος] Facile

πόλιος. ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἐστὶ Περσέος τοῦ Δανάης ἱρὸν τετραγώνον· πέριξ δὲ αὐτοῦ φρούριαι περὺ-
 κασι· τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ ἱεροῦ λίθινά ἐστι, κάθρα 95
 μεγάλα· ἐπὶ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἐστᾶσι λί-
 θθινοὶ μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηὸς
 τε ἔνι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε τοῦ Περσέος.

crederemus, hanc urbem esse eam, quae *Καινή* πόλις dicitur Ptolemaeo, nisi moneret Dantvillius, Neapolin hance septuaginta milliariis Romanis distare a Chemmi. Equidem tamen in urbe, cuius tam late pateat significatio, nihil decernam, nec in geographia terrae Aegyptiacae, quae tot adhuc laborat tenebris, quidquam certe pronuntiaverim. Caeterum vide tu de Neapoli Schlichthorst. l. l. p. 101 seq. et Mannert. l. l. pag. 371, qui eodem loco nunc conspici dicit vicum *Kene*, retenta nimirum vetere appellatione, quamvis corrupta.

ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἐστὶ Περσέος τοῦ Δανάης ἱρὸν τετραγώνον] Mirum profecto videri possit Persei, quem Graecum vulgo heroem perhibent, templum et cultus media in Aegypto, nisi interius quid latere existimes. Est enim hic de deo cogitandum, non aliter atque de Hercule Aegyptio; et quidem de solari deo sive ipso Sole; quo vel nomen ducere possit, in quo *splendidi* ac *lucidi* notionem sibi deprehendisse visi sunt viri docti. Quodsi igitur Solem Perseo indicari certum est, iam quae de eo praedicen-

tur, facilius spero intelligi poterunt, nec magis nos advertant ludi gymnici Persei iussu a Chemmitis instituti, quam Olympici ludi ab Hercule conditi. Nec denique non intelligemus, cur Perseus Chemmitis adparens, tantam asserat anni fertilitatem felicemque frugum proventum. Nolo pluribus ea de re disceptare, quae ad mythologos potius pertinet, quam ad Herodoti interpretem, qui unice hoc sibi habet propositum, ut scriptorem illustret, quoad eius fieri potest, eiusque effata comprobet. Videant igitur mythologiae studiosi Creuzer. in Symbol. passim, ac praecipue I p. 471. 743 seqq. 769 seqq. II p. 204 seqq. III p. 236 seqq. IV p. 44 seqq.

τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ ἱεροῦ κ. τ. λ.] πρόπυλα, quae etiam dicuntur προπύλαια. Confer II, 153. Quod ἱρὸν dixit, in seqq. nominavit τούτο τὸ περιβεβλημένον beneque distinxit νηὸν i. e. aedem s. aediculam ipsam septo sacro inclusam, in qua dei signum collocatum. Confer II, 63. — In seqq. articulum τοῦ ante Περσέος cum recentt. inseruimus e probatis libris.

4 ουτοι οἱ Χερμιῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολλάκι
 μὲν ἀνά τὴν γῆν φαίνεσθαι σφι, πολλάκι δὲ ἔσω
 τοῦ ἱροῦ. σανδάλιον τε αὐτοῦ πεφορημένον εὐ-1
 ρίσκεσθαι, ἐὼν τὸ μέγαθος δίπηχυ· τὸ ἔπειν φανῆ,
 5 εὐθηνέειν ἅπασαν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι.
 ποιεῦσι δὲ τάδε Ἑλληνικὰ τῷ Περσέϊ· ἀγῶνα γυ-
 μνικὸν τιθεῖσι διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα· παρῆ-5
 6 χοντες ἄεθλα, κτήνεα καὶ χλαίνας καὶ δέσματα. εἰ-

σανδάλιον τε αὐτοῦ πεφο-
 ρημένον εὐρίσκεσθαι] Hoc ex
 communi veterum superstitione,
 qua deorum praesentiam sibi
 salutarem omnibusque bonis,
 quae censentur, frugibus potis-
 simum, affluentem putabant,
 explicandum. Quapropter me-
 moriam huius praesentiae quasi
 consecrantes, monstrabant ipsos
 locos, quibus dii institerint,
 inde maxime insignes et felicis-
 simo omnium rerum proventu
 beatos. De Persco talia prae-
 dicari haud mirum videbitur ei,
 qui qualis deus sit habendus ille,
 perspexerit, nec magis mirum
 videbitur de Hercule aliisque,
 de quibus similia tradita acce-
 pimus. Nec ipsi desunt Indi
 prorsus congrua cum hisce enar-
 rantes; quin adeo vestigia quae-
 dam in ipsis sacris literis no-
 stris reperiuntur. Plura Creuz.
 Symbol. IV pag. 56.

ἐὼν τὸ μέγαθος δίπηχυ]
 Haec quomodo accipienda sint,
 docent quae ad I, 68 disputa-
 vimus. — De verbo εὐθηνέειν
 conf. I, 66.

ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι]
 i. e. ludum instituunt s. celebrant
 gymnicum, qui omnium certami-

num genera continet. τιθεῖσι
 more Ionico scripsit, de quo
 conf. I, 133. Verba sequentia
 διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα per-
 peram opinor sic reddidit Lar-
 cherus: qui de tous les jeux sont
 les plus excellens. Melius alter
 Gallus interpres recentior hunc
 in modum: où tous les genres de
 combat sont admis. Et verum
 locutionis sensum bene expres-
 sit Schweighaeuserus Wesselin-
 gium aliter existimantem corri-
 gens. Ad argumentum haec
 teneri velim: a priscis Aegyptiis
 minime alienos fuisse ludos gy-
 mnicos, quibus hippodromus
 Thebarum in urbe egregie in-
 servierit; quin ipsis in anagly-
 phis vetustis Aegyptiacis huius-
 modi ludos, certamina, alia id
 genus, repraesentari; qualia
 nunc invenerunt docti Galli.
 Vid. Creuzer. Symbol. I p. 330
 coll. 471. Soli autem hos lu-
 dos, ut aliis locis, consecratos
 fuisse, nihil dubium.

καὶ χλαίνας καὶ δέσματα]
 Utrumque in praemiis quoque
 Graecorum ludorum occurrit.
 Chlaenas in Pellenes urbe datas
 esse canit Pindar. Olymp. IX,
 146. Nem. X, 82, ubi consul.

ρομένον δέ μεν ὅ τι σφι μούνοισι ἔωθε ὁ Περσεὺς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὅ τι κηρωρίδαται Αἴγυπτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν „τὸν „Περσέα ἐκ τῆς ἑωυτῶν πόλιος γεγόνεσθαι· τὸν γὰρ „Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα, ἔοντας Χεμμίτας, ἐκ-10 7, „πλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα.“ ἀπὸ δὲ τούτων γενεη-8 λογέοντες, κατέβαινον ἐς τὸν Περσέα. „ἀπικόμε- „νον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατ’ αἰτίην τὴν καὶ „Ἑλληνας λέγουσι, οἴσοντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς „κεφαλήν ἔφασαν, ἐλθεῖν καὶ παρὰ σφέας, καὶ „ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας· ἐκμεμαθηκότα¹⁵ „δὲ μιν ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον τὸ τῆς Χέμμιος „οὔνομα, πεπυσμένον παρὰ τῆς μητρός· ἀγῶνα δὲ „οἱ γυμνικὸν, αὐτοῦ κελεύσαντος, ἐπιτελέειν.“

et veteres et recentiores interpretes. *Pelles* victoribus datas vel *Homerus* probat II. XXII, 159, ubi leg. Scholiast. De *pecudibus* res nota.

καὶ ὅτι κηρωρίδαται Αἴγυπτίων τῶν ἄλλων] i. e. *cur seiuncti sint in eo a ceteris Aegyptiis, quod gymnicos ludos instituant s. cur hoc singulare prae ceteris Aegyptiis habeant, ut gymnicos ludos instituant.* Sic κηρωρίδαται I, 140.

ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα] De forma ἐκπλῶσαι conf. I, 24. De καταβαίνειν in seqq. (*descendere* in oratione, inde *progredi, pergere*) conf. I, 90 ibiq. not. — In seqq. ἀναγνῶναι est: *agnovisse*; quo sensu invenitur ἀνάγνωσις supra I, 116.

τὸ τῆς Χέμμιος οὔνομα] *Recepimus* interpunctionem minorem post haecce verba, quo intelligatur ea pertinere ad antecedens ἐκμεμαθηκότα, quamquam mente erunt repetenda ad πεπυσμένον. — Ad ἐπιτελέειν conf. II, 63.

Quod denique ad *Danaum* et *Lynceum* attinet, *Perseumque* e *Libya* *Gorgonis* caput allatum, haec quoque paucis monitum velim ad rationes sidereas ac physicas esse revocanda, ac de sole omnium quae ipsi obstant victrix, pravos humores, aëremque nebulosum atque hiemalem deprimente, quo cursum annum rite conficiat, intelligenda. Plura discendi cupidi adeant *Creuz. Symbol.* I p. 794 seq. II p. 682 seqq. IV, 47 seqq.

92

Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατύπερθε τῶν ἐλέων οἰ-
 2 κέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι 20
 ἔλεσι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν αὐτοῖσι νόμοισι χρέ-
 ωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι· καὶ τὰ ἄλλα,
 καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτῶν συνοικεῖ, κατὰπερ
 3 Ἑλληνες. Ἐπὶ τὸ πρὸς εὐτελείην τῶν σιτίων τάδε

Aegyptiorum qui
 loca palustria ha-
 bitant, mores ii-
 dem: victus clo-
 to et byblo; aut
 ex solis piscibus
 ad solem sicca-
 tis.

Cap. XCII.

οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἔλεσι κα-
 τοικημένοι] Aegyptus ut omni-
 no olim tota inferior palus fuit
 (cf. II, 4), ita, postquam fluvii
 limum agentis beneficio agge-
 stum fuit, totum Delta paludi-
 bus abundabat, praesertim Nilo
 singulis annis exundante. Quare
 Nili paludes (τὰ τοῦ Νείλου
 ἔλη) sive Aegypti paludes (τὰ
 Αἰγυπτιακὰ ἔλη) frequenter
 memorantur. Verum praeterea
 τὸ Ἔλος Aegypti inferioris pars
 hoc proprio designata nomine,
 Bolbitino et Sebennytico ostiis
 inclusa; quae terra etiam h. l.
 intelligenda. Sic Hemsterhus.
 ad Aristoph. Plut. pag. 55 seq.,
 ubi vid. plura, et vid. infra II,
 137. 140. 151. 152. Atque
 omnino hic intelligendi erunt
 Aegyptii, qui generi bubulco-
 rum pastorum adscripti erant,
 inferiore loco illi quidem habiti
 nec ipsi forsan Aegyptiacae stir-
 pis, sed Arabicae Libycaeve,
 vitam ex parte nomadum ad in-
 star gerentes, indeque etiam
 exosi reliquis Aegyptiis agrico-
 lis, a quibus hoc quoque loco
 accurate distinguendi sunt. Hi
 enim sunt οἱ κατύπερθε τῶν
 ἐλέων οἰκέοντες, itidemque οἱ

περὶ τὴν σπειρομένην Αἴγυ-
 πτον οἰκέουσι (II, 77, ubi conf.
 not.), qui ea, quae antea re-
 censuerat instituta, leges, mo-
 res, observant. Vid. Heeren.
 Ideen etc. II, 2 pag. 150.

καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐ-
 τῶν συνοικεῖ] αὐτῶν cum
 Gaisford. scripsi pro vulg. αὐ-
 τέων. συνοικεῖν de matrimonio
 haud raro apud Nostrum; conf.
 I, 37. 91. 93. 108. 196. 173
 etc. Videtur autem ex his col-
 ligi posse reliquis Aegyptiis li-
 cuisse plures uxores ducere; id-
 que ipsum de Aegyptiis confir-
 mat Diodor. Sicul. I, 80: γα-
 μοῦσι δὲ παρ' Αἰγυπτίοις οἱ
 μὲν ἰεροεῖς μίαν, τῶν δ' ἄλ-
 λων ὅσας ἂν ἕκαστος προαι-
 ρῆται.

πρὸς εὐτελείην τῶν σιτίων]
 i. e. ad victus facilitatem, ut
 scil. parvo sumtu ac facile sibi
 compararent res ad vitam neces-
 sarias. Reliqui εὐτελείην, cum
 Schweigh. atque Gaisf. edidis-
 sent, probante Koen. ad Greg.
 Corinth. pag. 440 ad §. 41 de
 dial. Ion., εὐτελέην, suffragan-
 tibus quoque binis libris scriptis.
 Verum ego nullam causam mu-
 tationis perspexi, cum ab εὐτε-
 λῆς fiat εὐτελείην Ionum ex mo-

4 σφι ἄλλα ἐξεύρηται. ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποτα-
 μός, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι²⁵
 κρίνεα πολλὰ, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν· ταῦτα
 ἐπεὰν δρέψωσι, ἀναίνουσι πρὸς ἥλιον· καὶ ἔπειτα
 τὸ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ λωτοῦ τῇ μήκωνι ἐὼν ἐμφε-
 ρῆς, πίσαντες, ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπτοὺς
 5 πυρί. ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδω-30
 δίμη, καὶ ἐγγλύσσει ἐπιεικέως, ἐὼν στρογγύλον,

re, de quo Matthiae dixit ad Nostri II, 87.

τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λω-
 τόν] De alio loti genere vid.
 infra II, 96 et IV, 177; hic
 aquatilis intelligitur planta de
 Nymphaeorum genere, *lotus*
Aegyptiaca, de qua Athenaeus
 III init. et XV, 21 p. 677 ed.
 Cas. „Huius duas species hic
 memorat Herodotus: alteram,
 cuius fructum cum papavere
 confert, quae est *Nymphaea*
lotus Linnaei, flore albo, ra-
 dice esculenta; alteram flore ro-
 saceo, cuius ovarium vel capsu-
 la seminalis, favo vesparum si-
 milis, nucleos esculentos conti-
 net; quae est *Nymphaea nelum-
 bo* Linn., cuius capsula semina-
 lis apud auctores ab Athenaeo
 citatos cibarium nominatur; fru-
 ctus, faba Aegyptiaca; radix
 sive bulbus utriusque speciei
 falso nomine colocasia: ipsius
 loti nomine, flos maxime intel-
 ligitur. Posteriorem speciem
 nostra aetate non amplius in
 Aegypto reperiri, sed in India
 etiamnum nasci, docuerunt di-
 ligentes naturae observatores.“
 Haec Schweighaeuserus, lau-
 dans inter alia Raffeneau-De-

lille in observations sur le Lotus
 d’Egypte, et Silvest. de Sacy
 ad Abdallat. p. 94 seq. Add.
 Creuzer. in Symbol. I pag. 508
 et Heeren. Ideen etc. II, 2
 p. 359 seqq. E quibus hoc
 equidem addo: priorem loti spe-
 ciem hodieque copiosam nasci
 in regionibus Aegypti inferioris
 prope Damiette, incolisque vi-
 ctum praebere; alteram non am-
 plius nunc in ipsa Aegypti terra
 reperiri, sed in monumentis
 Aegyptiacis, cryptis, aliis id
 genus frequens depictam con-
 spici, quin folia calycesque ut
 plurimum in columnis ornamen-
 torum loco ubivis addi. Nam-
 que in Aegyptiorum religionibus
 loti plurimam rationem esse ha-
 bitam, satis constat. Confer
 Creuzer. Symbol. I p. 286 seqq.

καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ τοῦ μέσου
 τοῦ λωτοῦ — πίσαντες] In-
 telligit *grana*, quae granis pa-
 pavereis similia dicit, e loti ca-
 pitibus exemta, quae dein pin-
 sunt et panes inde coquunt.
 Nam *πίσσειν* est *pinsere*, *tun-
 dere* (zermalmen, zerstoßen).

ἐγγλύσσει ἐπιεικέως] Male
 haec in quibusdam edd. seiun-
 cta, cum distinctio post ἐπιει-

μέγαθος κατὰ μῆλον. "Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρήνεα ῥόδοισι ἐμφορέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταῦτα· ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι παραφυομένη ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται, κηρίῳ σφηκῶν ἰδέην ὁμοίω-
7τον. ἐν τούτῳ τρωκτὰ ὅσον τε πυρὴν ἐλαίης ἐγγί-35
νεται συχνά. τρώγεται δὲ καὶ ἀπαλὰ ταῦτα καὶ
σαῦα. Τὴν δὲ βύβλον τὴν ἐπέτειον γινομένην, ἐπεὰν

κέως reponenda esset. Ἐγγλύσσειν (*dulcem esse*) neutraliter hic accipiendum. — Sequentia: ἐὸν στρογγύλον pertinent ad radicem, minime vero ad loti fructum s. grana supra memorata. Simillimo modo in seqq. dixit ὁμοιότατον neutro genere, cum ad καρπὸς referatur, haud infrequenti tamen apud Graecos dicendi modo.

μέγαθος κατὰ μῆλον] De κατὰ praepositionis usu conf. I, 121. II, 10.

ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι παραφυομένη ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται] κάλυξ hic non est Latinorum *calyx* (i. e. involucrium, quod florem tegit aut fructum includit, *Kelch*), sed de altero *cauli* (nos: *Stengel*), qui iuxta alterum e radice nascitur, intelligendum. Hesychius κάλυξ inde explicat βλάστημα. Et probant haec loti figurae et icones, quas citat Larcherus ad h. l., cui etiam suffragatur Heeren. l. l. pag. 358. 359.

κηρίῳ σφηκῶν ἰδέην ὁμοιότατον] Ad ἰδέην conf. II, 71. Vespas hic apes feras dici existimat Heeren. l. l. Quos enim favi forulos habent ad mel ser-

HERODOT. I.

vandum, eosdem in loto videre licet ad grana servanda, quae ipsa grana oleaginis prorsus similia testatur idem Heerenius l. l. pag. 359. — πυρὴν in seqq. est *granum*, *nucleus*.

τὴν δὲ βύβλον τὴν ἐπέτειον γινομένην] Reddit haec ita Schweighaeuserus: „*byblum* (id est *papyrus*), quae quotannis in paludibus nascitur.“ Larcherus liberius haec ita expressit: „*le byblus est une plante annuelle*.“ Quamquam haud diffiteor, verba τὴν ἐπέτειον γινομένην mihi non satis expedita videri; quae ipsum Schweighaeuserum etiam nonnihil offendisse videantur, qui hoc ita dictum putat, quasi significare Noster voluerit, duas aut plures esse papyri species, quarum una ἐπέτειος sit, reliquae non ita. In quo me certe non assentientem habebit; byblum malim intelligere quotannis nascentem, ita ut bybli plures annos natae usum ad victum scilicet negare Noster voluerit. Sed ne haec quidem prorsus sufficiant; videant de his me peritiores, quorum iudicium exspecto. Illud vero vix monere attinet, Herodotum hic loqui de ea planta, ex qua *papyrus*

ἀνασπάσῳσι ἐκ τῶν ἐλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀπο-
 τάμνοντες, ἔς ἄλλο τι τράπουσι· τὸ δὲ κάτω λε-
 λειμμένον ὅσον τε ἐπὶ πῆχυν, τρώγουσι, καὶ πω-
 ρλεύουσι. οἱ δὲ ἂν καὶ κάρτα βούλωνται χρηστῇ τῇ 145
 βύβλω χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ διαφανεῖ πνίξαντες, 41
 10 οὔτω τρώγουσι. Οἱ δὲ τινες αὐτῶν ζῶσι ἀπὸ τῶν
 ἰχθύων μούνων· τοὺς ἐπεὶν λάβῳσι, καὶ ἐξέλῳσι
 τὴν κοιλήν, ἀυαίνουσι πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα
 αὔους ἐόντας σιτέονται.

conficitur; quod ipsum silentio
 praeterit, cum huius plantae ea
 tantum mentio fiat, quatenus
 sit esculenta victuique inserviat.
 Ad alia autem quoque eam ad-
 hiberi, ipse indicat verbis: ἔς
 ἄλλο τι τράπουσι; quibus et
 papyrus et alia, quae Plinius
 memorat inde elaborata, vela
 (vid. II, 96), vestimenta etc.
 significari vix dubium. De by-
 blo loci primarii, cum Nostro
 conferendi, sunt Theophrasti
 hist. plant. IV, 9 p. 54 (IV, 8
 ed. Schneid.) et Plinii hist. nat.
 XIII, 11, qui Theophrastum
 excrispisse videtur.

χρηστῇ τῇ βύβλω χρᾶσθαι]
Delicatum admodum byblum in-
 terpretatur Schweighauserus.
 Intelligo equidem byblum ad vic-
 tum valde commodum utilem-
 que, quam eandem si delica-
 tiorem inde intelligere velis, ni-
 hil intercedo.

ἐν κλιβάνῳ διαφανεῖ πνί-
 ξαντες] κλίβανος non quivis
 est furnus maior, sed minor at-
 que portatilis adeoque *testum*,

lebes, olla, satago aut simile
 quoddam *vas coquinarium*. Hinc
lebetem significare monet Hesy-
 chius, nec alio sensu accipien-
 dum in Athenaei loco III p. 101,
 A, notante Schweighausero in
 lex. Herod. s. v. πνίγειν. —
διαφανῆ dicit furnum i. e. ar-
 dentem, *ignitum*, ut recte mo-
 net Wesselingius; conf. IV, 73.
 75. — πνίξαντες recte ab He-
 sychio exponi ὀπτήσαντες, idem
 monet Wesselingius; pluribus
 de eo exposuit Schweighauser.
 l. l., quibus demonstrat in re
 culinaria huius verbi usum. Ne-
 que enim esse *torrere*, sed *suffo-
 care*, quando scilicet, ut ait
 Casaubonus ad Athen. II, 72
 p. 65 ed. Schweigh., „in prop-
 rio succo aliquid coquitur intra
 ollam aut patinam conclusum
 ita, ut nullus exhalationibus pa-
 teat meatus; quod genus para-
 turae nostri etiam coqui *suffo-
 cationem* vocant.“

ζῶσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μού-
 νων] Eodem modo ἀπὸ IV, 22.
 46. 103. — De gente Babylo-
 nica, quae itidem solis piscibus
 nutritur, conf. I, 200.

93

Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι, ἐν μὲν τοῖσι ποτα-
μοῖσι οὐ μάλα γίνονται· τρεφόμενοι δὲ ἐν τῇσι
2 λίμνησι, τοιάδε ποιεῦσι. ἐπεὰν σφραγὸς ἐσίῃ οἰστρός
κνῦσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι εἰς τὴν θάλασσαν.
ἡγέονται δὲ οἱ ἔρσενες, ἀπορῥαίνοντες τοῦ θοροῦ·
αἱ δὲ, ἐπόμεναι ἀνακάπτουσι, καὶ ἐξ αὐτοῦ κνῖ- 50
3 σκονται. ἐπεὰν δὲ πλήρεις γένωνται ἐν τῇ θαλάσῃ,
ἀναπλώουσι ὀπίσω εἰς ἡῖθα τὰ ἐσωτιῶν ἕκαστοι.
4 ἡγέονται μέντοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοὶ, ἀλλὰ τῶν θη-
λέων γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεύμεναι δὲ ἀγεληδὸν,
ποιεῦσι οἷόν περ ἐποίεν οἱ ἔρσενες· τῶν γὰρ ὠῶν
ἀπορῥαίνουσι κατ' ὀλίγους τῶν κέγχρων, οἱ δὲ ἔρ- 55

Pisces in paludibus natos, gregatim in mare abeuntes gignere, ac redeuntes ova parere: multitudinis piscium strium piscium quae causa.

Cap. XCIII.

ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται] ποταμούς h. l. monet Reiskius esse canales e Nilo ductos. — De piscibus nonnulla diximus ad II, 77.

ἀπορῥαίνοντες τοῦ θοροῦ] i. e. spargentes aliquid (partem) seminis genitalis.

ἀνακάπτουσι] ἀνακάπτειν et κάπτειν (quod καταπίνειν explicat Hesychius) est deglutire, devorare, s. ut Hemsterhusius ad Aristophan. Plut. pag. 314 interpretatur: repetitis identidem interpellatisque moribus adpetere et vellicatim carpta demittere. Glossa Herodotea κάπτοντες reddit ἀποδεχόμενοι. Tu vid. praeter Valcken. ad h. l. interpret. ad Gregor. Corinth. de dial. pag. 520. Ad rem compara Aristotelis locum in hist. animal. V, 5 p. 836, A. B (V, 4 p. 185 ed. Schneid.).

τῶν γὰρ ὠῶν ἀπορῥαίνουσι

κατ' ὀλίγους τῶν κέγχρων] Correxerit Coraës (in Larcheri not.) κατὰ λόγον e verbis κατ' ὀλίγους indeque sic vertit: „qui sont de la grosseur des grains de millet;“ quemadmodum III, 100 ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος. Probavit Creuzerus in fragm. histor. pag. 63, improbavit Schweighaeuserus, cui οἱ κέγχροι generali quadam vocabuli notione grana dici videntur et τῶν ὠῶν οἱ κέγχροι (ovorum grana), ipsa singula ova vel ovula; naturalem enim verborum structuram hunc in modum esse concipiendam: ἀπορῥαίνουσι τῶν ὠῶν κατ' ὀλίγους. Quae si recte percepi, genitivus τῶν ὠῶν pertinet ad τῶν κέγχρων, qui genitivus ipse pendet a locutione sensus distributivi: κατ' ὀλίγους. De qua ipsa monens (ut ad h. l. adscript Cr.) Schaeferus ad Dionys. Halicarn. de compos. verbor. pag. 44, nostrum locum sic in-

56νες καταπίνουσι ἐπόμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὔτοι ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν περιγυνομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρων οἱ τρεφόμενοι ἰχθύες γίνονται. οἱ δ' ἂν αὐτῶν ἀλώσι ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπαριστερὰ τῶν 60 κεφαλέων· οἱ δ' ἂν ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὰ ἐπι-7 δεξιά τετρίφονται. πάσχουσι δὲ ταῦτα διὰ τόδε. ἐχόμενοι τῆς γῆς ἐπ' ἀριστερὰ καταπλώουσι ἐς θάλασσαν· καὶ ἀναπλώοντες ὀπίσω, τῆς αὐτῆς ἀντέχονται, ἐγχριπτόμενοι καὶ ψαύοντες ὡς μάλιστα, 65 8 ἵνα δὴ μὴ ἀμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον. Ἐπεὰν δὲ πληθύνεσθαι ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τὰ τε κοῖλα τῆς γῆς καὶ τὰ τέλματα τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν πρῶτα ἄρχεται πίπλασθαι, διηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ

terpretatur: „nam ex ovīs excernunt cenchros (quos dicimus), neque hos confertos (οὐκ ἀθρόους), sed paucos singulis vicibus. Atque κέγχροι hic latiori significatione erunt grana s. ova, granorum formam et magnitudinem quae praebeant.“

οἱ δ' ἂν αὐτῶν ἀλώσι] αὐτῶν pro vulg. αὐτέων rescripsi cum Gaisford. — De aliis piscibus in mare euntibus et redeuntibus confert Wesseling. Athen. VII pag. 301, E et Aristotel. hist. an. VIII, 13.

τὰ ἐπαριστερὰ] Sic dedi cum Gaisf., quamvis Schweigh. ediderit: τὰ ἐπ' ἀριστερὰ; refragante, ut equidem opinor, locutione τὰ ἐπιδεξιά, quae illi respondet. Neque curo Phrynichum, ἐπαριστερον damnantem; ubi miror doctissimi interpretis industriam hunc locum

effugisse. Vid. pag. 259 ed. Lobeck.

ἐχόμενοι τῆς γῆς] i. e. presse legentes terram, radentes terram. De verbo ἔχεσθαι, adiuncto genitivo, cf. I, 134 ibiq. not. II, 77. ἐπ' ἀριστερὰ (i. e. a parte sinistra) conf. I, 51.

τῆς αὐτῆς ἀντέχονται] scil. γῆς i. e. ad eandem terram s. ripam sese applicant. Quod sequitur ἐγχριπτόμενοι, id olim legebatur: ἐγχριμπτόμενοι; tu vid. ad II, 60 not.

ἵνα δὴ μὴ ἀμάρτοιεν] δὴ cum Gaisf. recepimus, huic loco valde aptum, licet quibusdam a libris absit.

διηθέοντος τοῦ ὕδατος] διηθεῖν h. l. de aqua fluviali, quae quasi per colum penetrat et lacunas cavitatesque implet. Propria percolandi notione invenitur supra II, 86.

ποταμοῦ· καὶ αὐτίκα τὸ πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ
 9 παραχοῆμα ἰχθύων μικρῶν πίπλαται πάντα. κόθην 70
 δὲ οἰκὸς αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγὼ μοι δοκέω κατα-
 νοεῖν τοῦτο. τοῦ προτέρου ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπη ὁ
 Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐντεκόντες ὡς ἐς τὴν ἰλὺν, ἅμα
 τῷ ἰσχύτῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ περιελ-
 θόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν 146
 ὠῶν τούτων παραντίκα γίνονται οἱ ἰχθύες. καὶ 75
 περὶ μὲν τοὺς ἰχθῦς οὕτω ἔχει.

94 Ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ περὶ τὰ ἔλα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ
 2 καλεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι· ποιεῦσι δὲ ὧδε. παρὰ

Olei cicini usus
 ad nacturam et
 ad lucernas.

κόθην δὲ οἰκὸς] οἰκὸς bini
 libri praebeant pro vulg. εἰκὸς,
 quod cum recentt. editt. abii-
 ciendum censui eà ex lege, quā
 in talibus probatorum librorum
 auctoritatem praecipue seque-
 rer. Ideo II, 22 reliqui intac-
 tum εἰκὸς, quippe omnibus
 libris firmatum. Nec omnino in
 eiusmodi rebus constantem fuis-
 se Herodotum dixerim. Mox
 recepi κατανοεῖν cum Gaisf.
 pro κατανοεῖν.

οἱ ἰχθύες ἐντεκόντες ὡς ἐς
 τὴν ἰλὺν] Vulgo τεκόντες, aut
 ἐντεκόντες, licet plurimi libri
 ἐντεκόντες, quod recipere haud
 dubitavi, praecuntibus Schwgh.
 et Gaisford. Ille sic interpre-
 tatur: „*pisces, postquam ova*
in limo deposuerunt.“ Quod an-
 tecedit: ἐπεὰν ἀπολίπη ὁ Νεῖ-
 λος, de Nili aqua recedente, ut
 mox ἐπέρχεσθαι de accedente et
 crescente accipiendum; ubi ad
 ἀπολίπη supplere licet τὰ κοῖλα
 s. τὴν γῆν (quam scil. terram

crescens inundaverat); cf. II, 14.
 22; quos locos unà cum aliis
 aliorum scriptorum laudavit Wer-
 fer. in actt. phill. Monn. I p. 87.

Cap. XCIV.

οἱ περὶ τὰ ἔλα οἰκέοντες] Conf. supra ad II, 92 nott.
 Aegyptum olearum feracem non
 esse satis constat. Quapropter
 postera aetate multum olei e
 Graecia aliisque regionibus ad-
 vectum esse novimus.

ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τοῦ
 καρποῦ, τὸ καλεῦσι μὲν Αἰ-
 γύπτιοι κίκι] Similia leguntur
 apud Strabon. XVII p. 824 s.
 1179. Diodor. Sicul. I cp. 34,
 Hesychium s. v. κίκι, alios,
 quos affert Jablonsk. vocc. Ae-
 gyptt. p. 110 seq. Praecipuus
 Plinii locus hanc in rem, hist.
 nat. XV, 7, unde potiora hac
 transcribam: „Proximum (ole-
 um scil.) fit e cicī arbore in Ae-
 gypto copiosā: alii crotonem,
 alii trixin, alii sesamum appel-

τὰ χεῖλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων σπει-80
 ρουσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα, τὰ ἐν Ἑλλησι αὐτό-
 3ματα ἄγρια φύεται. ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρό-
 4μενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ. τοῦ-
 τον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν κόψαντες ἀπιποῦσι·
 οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέψουσι, καὶ τὸ ἀπορῶρον 85
 5ἀπ' αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πῖον, καὶ οὐδὲν
 ἧσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ προσηγές· ὄδμῃν δὲ
 95 βραεὴν παρέχεται. Πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας, ἀφθό-
 2νους ἐόντας, τάδε σφί ἔστι μεμηχανημένα. τοὺς
 μὲν τὰ ἄνω τῶν ἐλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὠφε-

Remedium ad-
 versus culices.

lant. — Nostri eam ricinum
 vocant a similitudine seminis.
 Coquitur id in aqua, innatans-
 que oleum tollitur. At in Ae-
 gypto, ubi abundat, siue igne
 et aquâ sale aspersum exprimi-
 tur, cibus foedum, lucernis uti-
 le.“ Atque apud Hebraeos
 quoque scriptores hoc oleum
 commemorari monet Jablonsk.
 l. l. Haec habeo quae in me-
 dium proferam; quae enim Sal-
 masius ad Solin. pag. 704 dis-
 serit, vix talia sunt, unde, quid
 ille voluerit, certo colligas.

τὰ ἐν Ἑλλησι αὐτόματα ἄ-
 γρια φύεται] Voculam ἄγρια
 pro interpretamento Valckenar-
 ius habuit, quod quis ad αὐ-
 τόματα adscripserit. Conf. III,
 100. VIII, 138 coll. IV, 74.
 Nec tamen editorum quisquam
 suffragatus est. Pro Ἑλλησι
 unus liber ἔλεσι; quam lectio-
 nem haud spernendam olim iu-
 dicabat Wesselingius, illud opi-
 nor praetermittens, opponi hic
 sibi Graeca et Aegyptiaca, ut
 sequentia: ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύ-

πτῷ σπειρόμενα satis produnt.
 Et obloqueretur sane sibi ipse
 Herodotus, cum, quae Aegy-
 ptii, qui περὶ τὰ ἔλεα habitant,
 iuxta fluviorum ripas et stagna
 sererent, ea ἐν ἔλεσι sponte
 nasci diceret. Respicit enim
 ipsam inferiorem Aegyptum, et
 eas quidem partes, quae sta-
 gnis ac paludibus abundabant,
 nec alios hic intelligit ποτα-
 μούς nisi Nili fluvios canales-
 que inde deductos, ut II, 93
 inquit.

οἱ μὲν κόψαντες ἀπι-
 ποῦσι κ. τ. λ.] Haec Salma-
 sius in Solin. p. 686 recte sic
 reddidit: „alii contusum expri-
 munt, alii frictum excoquant.“
 Nam ἀπιποῦν est exprimere
 (granea scil. ut prodeat oleum),
 ἐκπιέζειν, ut vetus scholiasta
 quidam explicat. Conf. Wes-
 seling. ad h. l.

συγκομίζονται] i. e. colli-
 gunt sibi in usum futurum illud
 reponentes. Ubi nota medii verbi
 usum ac vim. — προσηγές est
 commodum, idoneum.

λέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες κοιμέονται· οἱ γὰρ κώ-90
 νωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἴοι τὲ εἰσι ὑψοῦ πέ-
 3 τεσθαί. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἔλαια οἰκέουσι τάδε ἀντι
 τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνήρ αὐτῶν
 ἀμφίβληστρον ἔκτεται, τῷ τῆς μὲν ἡμέρης ἰχθυῶς
 ἀργεῦει, τὴν δὲ νύκτα τάδε αὐτῷ χρᾶται· ἐν τῇ
 ἀναπαύεται κοίτῃ, περὶ ταύτην ἴσθησι τὸ ἀμφίβλη-95
 4 στρον, καὶ ἔπειτα ἐνδύς, ὑπ' αὐτῷ καθεύδει. οἱ
 δὲ κώνωπες, ἦν μὲν ἐν ἱματίῳ ἐνελιζόμενος εὐδῆ
 ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου
 οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν.

96

Τὰ δὲ δὴ πλοιά σφι, τοῖσι φορτηγέουσι, ἔστι

Navium vectori-
 arum structura
 et cursus.

Cap. XCV.

πᾶς ἀνήρ αὐτῶν ἀμφίβλη-
 στρον ἔκτεται] αὐτῶν cum
 Gaisf. rescripsi pro αὐτέων et
 mox: τῆς μὲν ἡμέρης pro vulg.
 τῆς ἡμέρης μὲν. — Caeterum
 talia retia nec Graecis incognita
 nec Latinis, qui *conopea* (κω-
 νωπεῖα) dicunt; conf. analect.
 Brunck. t. III p. 92 et Iuvenal.
 Sat. VI, 80 ibique schol. atque
 interpretes. Sed quod magis
 huc facit, illud est monente Cr.
 ad h. l., hodieque haec eadem
 fieri ab Aegyptiis, quae h. l.
 olim factitata esse legimus. Te-
 statur Iomardus in *descript. de*
l'Egypt. II p. 386. Et simile
 quoddam ex Maillet. *descript.*
de l'Egypt. t. II p. 134 protu-
 lerat Larcherus.

τὴν δὲ νύκτα τάδε αὐτῷ
 χρᾶται] Recepimus cum Gaisf.
 τάδε e Schellershemiano libro,
 probante Schweighausero. Inde
 quoque maius distinctionis si-

gnum posuimus post χρᾶται,
 sublato illo, quod post κοίτη
 erat, vel potius in minus mu-
 tato, quo sequentia secum iun-
 cta intelligerentur. De τάδε
 vid. II, 106 coll. I, 68. 210,
 ne plura. Matth. Gr. Gr. §. 409
 §. 6. κοίτη hic est lectus, cubile;
 conf. I, 9 ibiq. not. — Ad σιν-
 δόνι conf. II, 86 ibiq. not. et
 ad ἀρχὴν (*omnino, prorsus*) I,
 193.

ἐν τῇ — περὶ ταύτην]
 Similia quaedam affert Struve
 quaest. de dial. Herod. p. 39:
 VI, 97 coll. V, 16. 49. Idem
 Struve p. 41 initio huius capituli
 pro ἐς οὓς ἀναβαίνοντες ex
 constanti scriptoris usu (conf.
 II, 33. III, 20. IV, 71. 196.
 VI, 10. 49. IX, 27 etc.) repo-
 situm vult: ἐς τοὺς ἀναβ., ut
 olim dederat Borheck. Sed nul-
 lus suffragatur liber scriptus.

Cap. XCVI.

ἔστι ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιεύ-

ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιούμενα· τῆς ἢ μορφή μὲν ἔστι ὁμοιοτάτη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ, τὸ δὲ δάκρυον κόμμι 1 2 ἔστί. ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κοψάμενοι ξύλα ὄσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν συντιθεῖσι, ναυπηγεύ- 3 μενοι τρόπον τοιούδε. περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἔπειν δὲ τῷ

μενα] De *acanthē* Servius ad Virgil. Georg. II, 119: „*acanthos arbor est in Aegypto, semper frondens ut oliva et laurus: et acanthos dicta, quia spinis plena est.*“ Plura Theophrast. hist. plant. IV, 2 §. 8 et Plin. h. n. XIII, 9 sect. 19. Nunc plurimi spinam Aegyptiam seu Acaciam, cuius hic mentio fit, existimant *mimosam Niloticam* Linn. Conf. Creuzeri commentt. Herodod. pag. 59. 60, qui nunc addit: Schneider. ad Theophrast. l. l. pag. 291, et interprett. ad Homeri Odys. V, 243 seqq. ibiq. Eustath. p. 218 sqq.

τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ] Intellegenda est Cyrenaica et Libyca arbor lotus, *Rhamnus lotus* Linn. (unde lotophagi nomen habent), cuius de fructu agit IV, 177. Quam cave confundas cum loto, cuius II, 92 mentionem fecerat Herodotus. De Cyrenaica loto plurima citavit Creuzer. in Symbol. I pag. 508, qui hic inprimis confert Odys. IX, 84 seqq.

τὸ δὲ δάκρυον κόμμι ἔστί] Conf. II, 86. Hic laudare sufficiat Strabonem XVII p. 556 et Theophrast. l. l. lacrymas spinæ Aegyptiæ κόμμι s. gummi dici confirmantes. Est vero, iudice Iablonskio vocc. Aegyptt. pag. 114, vocabulum hoc Ae-

gyptium, quo designatur liquor lacrymae ad instar ex arbore destillans, qui deinde concrevit et durescit. Unde *gummi* dici vult non modo humorem ex spina Aegyptiaca guttatim fluentem, sed etiam ex aliis arboribus. Haec Iablonskii, aliis quoque ac Plinii potissimum testimoniis adhibitis; ipsam enim vocem Aegypto sermone indicare *consolidationem humidi* vel *guttam* vel *lacrymam concretam*. Aegyptiacam vocis originem statuit quoque Rossi etymol. Aeg. p. 91 seq.

περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα] γόμφοι hic videntur esse clavi, iique valde longi ac ligaei, quibus plura ligna (bicubitalia qualia dicuntur h. l.) connectebantur, quemadmodum in ratibus fit. Neque enim omnino naves hic intelligi posse credam, sed ratium genus, quibus in Nilo fuerint usi; id quod etiam arguunt costae, quae decrant. Conf. Wesselingium ad h. l. et Schneider. in lex. Gr. Locum ipsum inde sic reddit Schweigh. in lexic. Herod. s. v. *περιείρειν*: „*circum clavos ligneos frequentes et praelongos inserunt et innectunt bicubitalia ligna.*“

ἔπειν δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ]

τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσονται, ζυγὰ ἐπιπολῆς τεῖ-5
 νουσι αὐτῶν· νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται, ἔσωθεν
 δὲ τὰς ἀρμονίας ἐν ᾧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλω· πη-
 δάλιον δὲ ἐν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος 147
 διαβύνεται· ἰστῶ δὲ ἀκανθίνῳ χρέωνται, ἰστίοισι
 4 δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποτα-10
 μὸν οὐ δύνανται πλέειν, ἦν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος
 5 ἐπέχῃ, ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥόον δὲ κομίζε-
 ται ᾧδε· ἔστι ἐκ μυρικής πεπονημένη θύρη, κατεῶ-

τῶ cum recentt. recepi. Vulgo
 in edd. abest. — ζυγὰ sunt
 transtra, ut satis constat. Ad
 νομεῦσι conf. I, 194.

τὰς ἀρμονίας ἐν ᾧν ἐπάκτω-
 σαν τῇ βύβλω] Vulgo: obtu-
 rant commissuras papyro, nec
 aliter Schneidero placuit in lex.
 Gr. s. v. πακτώω: sie verstopfen
 die Fugen durch Papier. Conf.
 tamen eundem ad voc. ἐπηγε-
 νίδες, et Homer. Odys. V,
 254. — Larcherus haec ita ex-
 pressit: ils affermissent en de-
 dans cet assemblage avec des liens
 de byblus, cum verbo ἐμπακτοῦν
 non inferciendi sit notio, sed
 confirmandi, compingendi; pro-
 uti Eustathius nostrum locum
 citans ad Odys. l. l. interpreta-
 tur κατασφαλίζονται. Addit
 quoque Larcherus, etiamnum
 Arabes simili navigiorum parvo-
 rum genere uti, quod *trankis*
 appellant. Cr. ad rem con-
 fert Galeum ad Iablonsk. de
 mysterr. pag. 285 et Wytten-
 bach. ad Plut. de Is. et Osirid.
 pag. 194 seq. — De aoristi
 usu in ἐνεπάκτωσαν confer I,
 194. II, 87.

διὰ τῆς τρόπιος διαβύνεται]
 i. e. per carinam (Schiffsboden)
 illud transfigunt. Conf. IV, 71.

ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν
 ποταμὸν οὐ δύνανται πλέειν]
 De praepositionis ἀνὰ in his si-
 gnificatione conf. I, 194. II, 4.
 III, 13 ibiq. Valcken. Respon-
 det κατὰ ῥόον; ut locis laud.
 δύνανται probum est nec mu-
 tandum, ut quibusdam placuit,
 in δύναται. Vid. Wesseling.
 ad Diod. Sicul. V, 8 et Herod.
 II, 125.

ἦν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέ-
 χῃ] λαμπρὸς in navigatione dici
 de vento *forti, valido*, sed *fe-
 rente eodem et secundo*, dudum
 monuit Dorvill. ad Chariton.
 pag. 268. — ἐπέχειν absolute
 accipiendum cum Schweigh. in
 lex. Herod. s. v.: „nisi secun-
 dus idemque validus ventus ob-
 tineat.“ Minus bene Schneide-
 rus in lex. Gr.: „wenn nicht
 ein starker Wind darauf stösst.“
 Quod foret: *ingruat, propellat*;
 quae significatio aliena est a
 verbo ἐπέχειν.

ἔστι ἐκ μυρικής πεπονημένη
 θύρη, κατεῶραμμένη ῥίπει

ῥαμμένη ῥίπει καλάμων, καὶ λίθος τετροημένος δι-
τάλαντας μάλιστά κη σταθμόν· τούτων τὴν μὲν θύ-15
ρην, δεδεμένην κάλω, ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπίει
δὲ ἐπιφέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλω κάλω ὀπίσθε. ἡ
μὲν δὴ θύρη, τοῦ ῥόου ἐπίπτοντος, χωρεῖ ταχέως,
καὶ ἔλκει τὴν βάρην· (τοῦτο γὰρ δὴ οὖνομά ἐστι
τοῖσι πλοίοισι τούτοισι·) ὁ δὲ λίθος ὀπίσθε ἐπελ-
κόμενος, καὶ ἔων ἐν βυσσῶ, κατιθύνει τὸν πλόον.20
7 ἔστι δὲ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα κλήθει πολλά, καὶ ἄγει
97 ἕνα πολλὰς χιλιάδας ταλάντων. Ἐπεὰν δὲ ἐπέλθῃ
ὁ Νεῖλος τὴν χώραν, αἱ πόλεις μῦναι φαίνονται

Aegypti Nilo in-
undatae facies
et navigatio.

καλάμων] θύρη hic tabula est
ianuae formam ac figuram prae-
bens, ex tamaricis fruticibus
confecta et vimine arundineo s.
ligamine ex arundinibus consuta.
Hinc *cratem* vulgo reddunt. Cf.
Wesseling. ad h. l. Quod He-
rodoto est ῥίπος, aliis est ῥίψ
s. ῥίπες (ut infra IV, 71) et
ῥιπτοὶ, crates e viminibus aut
calamis arundinibusve. Conf.
Casaubon. ad Aeneam *Tactic.*
pag. 221 ed. Orell.

καὶ ἔλκει τὴν βάρην] Hero-
doteam de nomine Aegyptio ob-
servationem haud pauci veterum
comprobant ipsique recentiores,
linguae Aegyptiae periti, *barin*
Aegyptiorum sermone *navigium*
ac *ratem* dici confirmant. Vide
supra II, 41 et conf. Iablonsk.
vocc. Aegyptt. p. 49. 50. Cham-
poll. l'Egypt. sous l. phar. II
p. 202 seqq. coll. Wyttenbach.
ad Plut. moral. II, 1 p. 194.
Caeterum observatu dignum, in
picturis Aegyptiacis, quales
grande descriptionis Aegypti

opus continet, huiusmodi na-
ves conspici, ut bene monet
Heeren. *Ideen etc.* II, 2 p. 374;
conf. pl. 68 — 71. Tu vid.
description de l'Egyp. vol. II
(Thèbes) pag. 55 seq. 57. 63.
Alias quoque baris indicat na-
vigium s. cymbam ex papyro s.
arundine contextam, quales na-
ves tum olim in Aegypto fre-
quentes, tum hodieque in Ae-
thiopia usitatas esse monstrant
Gesennii disputata ad Iesai.
XVIII, 2 pag. 577. Atque
etiam Ritterus (*Erdk.* I p. 881)
in huius loci argumento eo ma-
gis insistendum putat, quo cer-
tius inde intelligi queat, quantā
navigiorum frequentia commer-
cium interius per Aegyptum flo-
ruerit, quale vix aliis in Asiae
fluviis, Sinae atque Indiae, si-
mile quidquam reperiat.

Cap. XCVII.

ἔπεὰν δ' ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος
τὴν χώραν] De verbo ἐπέρ-
χεσθαι conf. II, 19 ibiq. not.

ὑπερέχουσαι, μάλιστα κη ἔμφορές τῆσι ἐν τῷ Αἰ-
 2 γαίῳ πόντῳ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύ- 25
 πτου πέλαγος γίνεταί· αἱ δὲ πόλεις μοῦναι ὑπερέ-
 3 χουσί. πορθμεύονται ὦν, ἔπειαν τοῦτο γένηται, οὐ-
 κέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου
 4 τοῦ πεδίου. ἔς μὲν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκρατίας ἀνα-
 πλώονται, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεταί ὁ πλόος·
 ἔστι δὲ οὐκ οὗτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὄξυ τοῦ Δέλτα, 30
 5 καὶ παρὰ Κερκάσωρον πόλιν. ἔς δὲ Νάυκρατιν ἀπὸ
 θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων, ἤξεις
 κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχάνδρου κα-

ἔμφορές τῆσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ
 πόντῳ νήσοισι] Paria exstant
 apud Diodor. I, 36. Atque
 iam apud Iesaiam XIX, 5 Nilus
 inde vocatur mare; quem ad
 locum aliorum scriptorum simi-
 lia effata collegit Gesen. p. 609,
 a Cr. laudatus.

ἐκ Ναυκρατίας ἀναπλώονται]
 Naucratis in inferiore Aegypto
 sita et Graecis ab Amaside con-
 cessa; de qua plura vid. ad II,
 178. 179.

παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας]
 i. e. praeter ipsas pyramides; hart
 an den Pyramiden vorbei. Sunt
 vero illae, quae mediae inter
 Memphin et Deltae apicem
 etiamnum conspiciuntur prope
 Gize; conf. Mannert. Geogr. d.
 Gr. u. Röm. X, 1 pag. 464.

ἔστι δὲ οὐκ οὗτος] sc. πλόος.
 Neque enim hanc navigationem
 solitam et ordinariam esse No-
 ster vult, quae potius iuxta Del-
 tae apicem et Cercasorum urbem
 fiat. — οὐκ οὗτος iam ante me
 e libris scriptis restituerunt re-

centt. editt. Vulgo perperam:
 οὐδ' οὗτος. — De reliquis
 conf. ad II, 17 notata. De
 Canobi urbe diximus in excursu
 ad II, 17.

κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν, καὶ
 τὴν Ἀρχάνδρου καλεωμένην]
 Ponit Schlichthorst. l. l. p. 60
 Anthyllam eandem esse urbem,
 quae Graecis etiam appellatur
 Gynaecopolis (Strab. XVII
 p. 803, B s. p. 1155. Stephan.
 Byz. s. v.), ab Nili fluvio Cano-
 pico aliquantum remota, hodie
 Selamun dicta; Archandropolin,
 quae postea Andropolis et nunc
 Shabur dicatur, paulo infra An-
 thyllam esse sitam et quidem ead-
 em in planitie. Quibuscum
 etiam conveniunt fere, quae
 Larcherus disputat in tab. geo-
 graph. s. vocc. In alia omnia
 abit Mannertus l. l. X, 1 p. 595
 seqq., cuius disputationis sum-
 ma haec fere est: Gynaecopo-
 leos urbis nomen sub imperio
 Romano commutatum fuisse in
 Andropolin, ita ut una eadem-

98 Anthylla urbs et Archandropolis.

λευμένην. Τουτέων δὲ ἡ μὲν Ἄνθυλλα, ἑοῦσα λο-
 γίμη πόλις, ἐς ὑποδήματα ἐξαίρετος δίδοται τοῦ 35
 2 αὐτὸ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὲ
 3 γίνεται, ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέροισι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ δὲ
 ἐτέρη πόλις δοκέει μοι τὸ οὖνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ
 Δαναοῦ γαμβροῦ, Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ
 4 Ἀχαιοῦ· καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη

que urbs hoc utroque nomine sit intelligenda, quae post *Andro* sit vocata, quae post *Andro* sit vocata, nunc *Shabur*; *Archandropolin* vero prorsus incognitam esse.

Cap. XCVIII.

ἐς ὑποδήματα ἐξαίρετος δίδοται] i. e. ad calceamentorum sumtus erogandos haec urbs (s. huius urbis reditus) singulariter assignata s. attributa est uxori eius satrapae Persici, qui in Aegypto imperat. Nam τὸν αὐτὸ βασιλεύοντα Αἰγύπτου satrapam dici, qui regis instar in Aegypto regnet, non magis attinet monere, quam illud, imperium istorum praefectorum reapse regium et vix legibus circumscriptum fuisse in subditos, quale hodieque est Turcarum praefectorum, quibus nomen est *Pascha*. Inde regis appellatio in satrapa nihil habet absoni. Plura de satrapis citavi ad Ctesiae fragm. p. 122. Qui satrapae etiam in aliis rebus exteris, quas dicunt, i. e. ornato, aulicorum ministrorum ac satellitum copia regem

summum Persarum imitari studebant. Hinc etiam ipsorum uxores reginae et eo loco habitae, quo regis summi feminae. Qui cum feminis suis ad singulas ornatus partes singula oppida sive eorum reditus dare solet, morem istum imitati sunt reguli isti provinciarum sive satrapae. Quare parum differt, quod quae hic ἐς ὑποδήματα tradita dicitur reginae urbs, apud Athenaeum I pag. 33 εἰς ζώνην assignata fuisse narratur. Tu vide, quae disputavi ad Ctesiae fragm. pag. 209.

Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀχαιοῦ] Haec ita sunt prolata, ut iure *Phthii* filium et *Achaei* nepotem dicere posse videaris *Archandrum*. Nec aliter *Stephanus Byzant.* s. v. Ἑλλάς. Sed obloquitur *Pausanias VII*, 1 p. 522 *Archandrum*, *Achaei* filium ac postmodo *Danai* generum, ex *Phthiote* in *Argos* venisse scribens; ut iam *Phthius* hoc *Herodoti* loco sit accipiendum nomen gentile *Archandri*. Equidem nil discernam in re tam obscura atque incerta.

δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἄρχανδρος· οὐ μέντοι γε Αἰ- 148
γύπτιον τὸ οὔνομα. 41

99 Μέχρι μὲν τούτου ὄψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ Menes, Aegypti
rex primus, ab
a. 2235 ad 2173
condidit Mem-
phim, et in ea
templum Vulca-
ni.
ἱστορίῃ ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, Αἰ-
γυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ τὰ ἤκουον.
2 προσέεται δὲ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. 45
3 Τὸν Μῆνα, τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου,
οἱ ἱερεῖς ἔλεγον, τοῦτο μὲν, ἀπογεφυρωῶσαι καὶ τὴν

οὐ μέντοι γε Αἰγύπτων τὸ
οὔνομα] i. e. nec tamen Aegy-
ptium quidem est nomen s. at
Aegyptium certe non est nomen.
De particulis οὐ μέντοι γε vid.
Matth. Gr. Gr. pag. 1265.

Cap. XCIX.

ὄψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ
ἱστορίῃ ταῦτα λέγουσά ἐστι] i. e. enarravi hactenus, quae
ipse vidi et quae ipse sentio et
quae percunctando ab aliis acce-
pi. Creuzero (die histor. Kunst
d. Gr. pag. 175 not.) ὄψις est:
Kenntniss aus Anschauung,
ἱστορίῃ Kenntniss aus Erkun-
digung, γνώμη, was er aus
eigner Meinung vorträgt. Nec
aliter Dahlmanno (p. 111) γνώ-
μη est: mein eigenes Urtheil, et
ἱστορίῃ meine Erkundigung. De
hac voce diximus ad init. ope-
ris. Quod vero ex hoc Hero-
doti loco efficere vult idem Dahl-
mannus: Herodoto in historia
conscribenda iam praesto fuisse
librorum historici et geographici
argumenti copiam quandam,
eundemque composuisse opus
suum non audientibus, verum
legentibus, id unde colligi pos-

sit, equidem haud perspicio.
Conf. eundem p. 146.

Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους
ἐρέων] Haud improbabile est,
quod Heerenius statuit (Ideen
II, 2 pag. 208 seq. coll. p. 421
seqq.), quaecunquē iam ex Aeg-
yptiaca historia proferantur,
ea Memphiticorum sacerdotum
(quos praecipue Noster consu-
luit; vid. II, 3) ex ore fluxisse,
Diodorum vero Thebanos sacer-
dotes secutum esse, Manetho-
nem Heliopolitas. Unde certe
intelligitur, quī factum sit, ut
in singulis Aegypti regibus enu-
merandis illi scriptores tanto-
pere dissentiant. De participio
ἐρέων conf. I, 194. — κατὰ
τὰ pro κατὰ ταῦτα ἄ, ut IV,
76. VI, 88 etc. notat Wesse-
lingius. In uno libro deest τὰ,
in quatuor aliis adest; quare
retinere malui, quam, quo in-
clinat Struve l. I. pag. 35 seq.,
scribere κατὰ, quod ipsum pos-
situm sit pro κατ' ἄ.

τοῦτο μὲν, ἀπογεφυρωῶσαι
καὶ τὴν Μέμφιν] τοῦτο μὲν,
quod inferius repetitur, pertinet
ad alterum: τοῦτο δὲ, τοῦ
Ἡφαίστου τὸ ἱερὸν κ. τ. λ., ut
bina regis opera sacerdotes di-

4 Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ψάμμινον πρὸς Λιβύης· τὸν δὲ Μῆνα ἄνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίας ἀγκῶνα προσχώσαντα, τὸ μὲν ἀρ-50

gna habuerint, quae Herodoto enarrant: alterum opus fluvii alio deducti urbisque in loco sicco iam conditae, alterum templi splendidi Vulcano dedicati. — καὶ vulgo omissum probati addunt codd., unde recentt. edd. merito receperunt. — ἀπογεφυρῶσαι τὴν Μέμφιν valet: locum (in quo Memphis post extracta est), aggere obiecto, a Nilo eiusque inundationibus tutum praestare. Nam γεφυρῶσαι, unde ἀπογεφυροῦν, non solum pontem, sed etiam aggerem significare, satis probarunt viri docti, ut minime h. l. opus sit legere ἀποστενυγρῶσαι (*humorum vias ocludere et arefacere*), quemadmodum olim coniecerat Wesselingius. — De Mene conf. ad II, 4 fin. Hic unum addo Diodor. I, 50, ubi, quae de Mene Herodotus memoriae prodidit, ad Uchorem regem referuntur.

τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν κ. τ. λ.] Pertinent huc ea, quae ad II, 10 adnotavimus de priori Nili cursu per Libyae deserta. Ac Nilum ipsum si eo itinere ad mare volvisse aquas neges, eius certe fluvium sive partem sic fluxisse existimandum erit. Quae Heerenii est sententia Ideen etc. II, 2 p. 77 seq. coll. Dureau de la Malle géogr. physiq. etc. pag. 37 seq.

πρὸς Λιβύης] i. e. *Libyam versus*, ut mox πρὸς μεσαμβρίας, de quo Matth. Gr. Gr. pag. 1179 seq. Et conf. supra I, 84.

τὸν πρὸς μεσαμβρίας ἀγκῶνα προσχώσαντα] Quod ita intelligendum, ut Menes istud Nili brachium, quod meridiem versus fluebat (eum sc. in locum, ubi dein urbem extruxit), humo adgesta compleverit, fluvii igitur cursum obstruxerit, quippe aggere opposito eum alio dirigens. προσγοῦν eodem sensu II, 10. Minus recte Miot. Gallice haec ita expressit: „*redressa le coude que le fleuve formait pour se porter au midi.*“ Sed iam emendavit Letronne (in censura huius libri pag. 7), ipse sic interpretans: *Menes barra* (au moyen de la digue) *le coude que le fleuve formait au midi* (de Memphis); cum πρὸς μεσημβρίας sit: *du côté du midi.*

τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηράναι] Testantur recentiores peregrinatores, huius antiqui alvei adhuc superesse vestigia, quae iuxta Saccara et loca, in quibus pyramides extractae sunt, usque ad Canopum persequi liceat. Vid. Renel. l. l. pag. 602 seq. et supra ad II, 10 laudd.

χαῖον ῥέεθρον ἀποξηράναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεῦ-
 5σαι, τὸ μέσον τῶν οὐρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν
 ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκῶν οὗτος τοῦ Νείλου, ὃς ἀπερ-
 γμένος ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλλῃσι ἔχεται, φρασ-
 6σόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος. εἰ γὰρ ἐθελήσει ῥήξας ὑπερ-55
 βῆναι ὁ ποταμὸς ταύτῃ, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι κα-
 7τακλυσθῆναι ἐστὶ. ὡς δὲ τῷ Μῆνι τούτῳ τῷ πρώ-
 τῳ γενομένῳ βασιλεῖ χέρον γερονέναι τὸ ἀπεργμέ-
 νον, τοῦτο μὲν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην,
 8ῆτις νῦν Μέμφις καλέεται· ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις

τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεῦσαι, τὸ μέσον τῶν οὐρέων ῥέειν] i. e. fluvium vere per canalem (s. alveum vere factum) eo deduxisse, ut iam ille medius inter montes (Arabicos et Libyicos) interflueret, nec ad Libyicos nimis declinaret. — ὀχετεῦειν sic invenitur III, 60. Infinitivi usum (τὸ—ῥέειν) explico secundum ea, quae monuit Matthiae Gr. Gr. p. 1067.

ὁ ἀγκῶν οὗτος τοῦ Νείλου, ὃς ἀπεργμένος ῥέει] ὁ ἀγκῶν οὗτος est recens Nili alveus, a vetere iam Menis operâ exsiccato deflectens et orientem versus deductus. Quare Herodotus addit: ὃς ἀπεργμένος ῥέει i. e. qui exclusus a priori sc. alveo, alio cursum dirigit, qui prohibetur cursu priori alioque fluere coactus est. Rennelius ad sensum haud male sic reddit: *die-ser abgegrabene Winkel des Nil* (l. l. p. 602). De forma ἀπεργμένος conf. Matth. pag. 458, et supra I, 160. 174. 72. φρασσόμενος dicitur Nili ἀγκῶν, quatenus quotannis munitur se-

pto vel potius septum (agger) exstructum quotannis invisitur et, si quid opus, reficitur. Unde idem Rennelius: „er wird jährlich ausgebessert.“

εἰ γὰρ ἐθελήσει ῥήξας κ. τ. λ.] De εἰ, sequente indicativi futuro conf. Matth. pag. 1017. ῥήξας scil. aggerem, quo in alium alveum fluvius ductus erat eoque continebatur. ταύτῃ i. e. eâ parte, quâ prius undasolvebat, quo in loco exsiccato nunc urbs Memphis erat exstructa.

γερονέναι τὸ ἀπεργμένον] i. e. is tractus terrae, unde fluvius aggere obstructo iam prohibitus est, quem perfluere amplius non potuit. — Ad structuram ex antecess. suppl. οἱ ἱρέες ἔλεγον.

πόλιν κτίσαι ταύτην, ἣτις νῦν Μέμφις καλέεται] De hac urbe multi multa. Nos de ipso urbis loco atque nomine quaedam hic notabimus. Nam situm eius vario modo indicarunt viri docti; quorum qui apud Gizeh s. Djizah, quod nunc vocatur,

ἐν τῷ στείνῳ τῆς Αἰγύπτου· ἔξωθεν δὲ αὐτῆς πε-
 ριορῦξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορρῆν τε
 καὶ πρὸς ἐσπέρην τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἡῶ αὐτὸς ὁ Νεῖ-
 λος ἀπέργει. τοῦτο δὲ, τοῦ Ἱφραίστου τὸ ἱρὸν ἰδρῦ-
 σασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιαπληροτάτον.

in occidentali Nili ripâ Memphin conditam fuisse perhibent, ii vel Plinio teste (h. n. XXXVI, 16) erroris argui possunt. Et secuti sunt alii peregrinatores, qui ab isto loco meridiem versus proficiscenti Memphin sitam fuisse censerent iis in locis, ubi nunc exstant vici bini *Metrukeny* et *Mohannan* sive *Monich-Rahineh* et *Mokhnan*. Quae sententia Gallorum quoque doctorum assensum tulit, in ipsa loca accurate inquiringtium, ita ut iure acquiescere possis. Vid. Champoll. l'Egypt. sous l. phar. I p. 342 seqq. et p. 347 seq. Mannert. Geograph. d. Gr. u. Röm. X, 1 pag. 450 coll. cum Rennel. p. 599 seqq. et Schlichthorst. l. l. pag. 89 seqq. Quos viros doctos consulant, qui plura de urbis magnitudine et splendore edoceri cupiant, ab Herodoti interpretatione haud scio an nimis aliena. Nomen urbis sic interpretatur Iablonskii (vocc. Aegg. p. 137), ut *plenam bonorum* intelligat. Nec multum ab eo recedit Champoll. l. l. p. 363, qui *loci boni* significationem in ea voce inesse existimat. Graecum vero nomen refert ad Aegyptium *Mesi*, quò illa urbs ab Aegyptiis revera fuerit vocitata. In Hebraeorum literis vocatur *Noph*, *Moph*.

Plura Gesen. ad Iesai. XIX, 13 pag. 622.

ἐν τῷ στείνῳ τῆς Αἰγύπτου] τὸ στείνον angustam Aegypti partem dicit eam, quae a Deltae apice meridiem versus escendenti montibus utrinque inclusa Nili efficit vallem.

τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἡῶ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει] „*Nam versus orientem ipse Nilus eam praestringit.*“ Ita Schweigh.; qui in lex. Herod. s. v. ἀπέργειν monet, usurpari hoc verbum a Nostro, quando aut mare aut fluvius regionem dicatur excludere s. seiungere, ne longius illa porrigat, i. e. *finire, terminare*; tu conf. I, 72. 174. 204. Hinc a sensu loci non aberravit Miot., sic Gallice vertens: „du côté de l'orient le Nil même lui sert de défense.“

τοῦ Ἱφραίστου τὸ ἱρὸν ἰδρῦσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιαπληροτάτον] De quo templo plura narrantur II, 101. 108. 110. 121. 136. Nam a Mene inchoatum tantummodo templum posteriori reges certatim exornarunt. Addidit vestibula septentrionem versus Moeris, occidentem versus Rhampsinitus, orientem versus eaque magnificentissima Asychis, meridiem versus Psammitichus. De colosso ante hoc templum ere-

199 Μετά δὲ τοῦτον, κατέλεγον οἱ ἱερεῖς ἐκ βύβλου ἄλ-65 Reges post Memem CCCXXX, in quibus Aethiopes

cto, Amasidis opere, Noster retulit II, 176, cui adde quae apud Strabon. XVII pag. 1161 Alinel. p. 807 Casaub. de hoc templo leguntur amplissimo certe et splendidissimo. Cuius adhuc rudera inveniuntur dispersa ad vicum Mit-Rahinéh. Vid. Champoll. l. I. pag. 354 seq. 360 sq. Rozière descr. de l'Égypt. t. III p. 452. Qui *Hephaestus* s. *Vulcanus* Herodoto dicitur deus, idem est, qui vocatur *Phthah*, ignis vim tum corpoream tum intellectualem declarans. Cui summo deo addita *Isis-Neith*, unde Osiris tanquam sol, sive Horus-Apollo ortus ferebatur. Conf. Cic. nat. deor. III, 21 ibiq; not. pag. 595 et Creuzeri Symbol. I p. 529 seq.

C a p . C .

κατέλεγον οἱ ἱερεῖς ἐκ βύβλου z. τ. λ.] βύβλον hic dicit librum s. volumen papyraceum. Significat enim βύβλος et volumen papyraceum et ipsam plantam, unde illud conficitur s. Cyperum papyraceum. Multa Beck. in allgem. Weltgesch. I pag. 755 coll. 267. — Ad argumentum loci haec monet Creuzer. (comm. Herodd. p. 197): „Qui locus nunc planius intelligitur, post protracta ex hypogaeis Thebaeis volumina papyracea, non solum imaginibus ornata, verum etiam late patentibus scripturae columnis referta; unde recte colligit doctissimus Iomard. in descrpt. de l'Ég. antiqq. II

HERODOT. I.

p. 358 non modo tesseras sacras, ritus, disciplinarum praecepta sacrarum perscripta fuisse in illis voluminibus, verum etiam historias, et pro *annalibus* magnam partem habenda esse ea, quae papyri illae habuerunt. Inde proclive est ad intelligendum, cur Diodorus I, 53 res Sesostridis uberius persecutus sit, brevius Herodotus. Nimirum si statuas, e maioribus voluminibus hausta esse ea, quae Diodorus memorando audiverat, e brevioribus autem lectitata, quae apud Herodotum relata sunt: debent proinde utriusque narrationes censi e fide *annalium sacerdotalium*. Deinde quae verbis narrata leguntur apud utrumque scriptorem, eadem prorsus, vel ex parte valde similia, anaglypha exhibent in parietibus templorum palatiorumque exsculpta. Quo ea pertinent, quae in vico Medina tabu visuntur, aeneisque tabulis reddita exstant in opere laudato. Ad ea conf. quae ibidem monentur ab editoribus vol. II cap. 9 sect. 1 p. 60 seqq. Quae tabulae adhibendae sunt Herodoto II cap. 102 seqq.“ Idem postea in Symbol. IV praefat. pag. VIII not. monet Aegyptiis fuisse carmina epica s. traditiones, secundum sacerdotum successiones et pharaonum dynastias ordinatas, quas ipsas Herodoto ex his *voluminibus papyraceis* praelegerint sacerdotes. Nec meram historiam illis con-

xviii. et una mul-
lier Nitocris no-
mine, imperans
ab a 1994 ad 1982;
quomodo haec
ultra sit eadem
fraternam.

λων βασιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνό-
ματα. ἐν τοσαύτησι γενεῇσι ἀνθρώπων, ὅτι καὶ

tentam fuisse, sed multa alia admixta. „Vielmehr waren diese episch - historischen Ueberlieferungen vielfältig mit jenen religiösen Legenden durchwebt, und gleichsam mit einem allegorischen Faden durchzogen. Nicht anders war es bei den Indiern, wie Ramayan und Mahabarat zeigen; nicht anders auch bei den Griechen bis zu den Ueberlieferungen von den Herakliden - Wanderungen herab.“ —

ἄλλων βασιλέων τριηκοσί-
ων κ. τ. λ.] βασιλέων cum re-
centt. scripsi pro βασιλήων.
In ipso numero trecentorum tri-
ginta regum haud plane consentit Diodorus, qui potiores tan-
tum reges commemorasse videntur. Vid. I, 45. 47. 50 seqq. Neque Manethonem admodum a Nostro dissentire probare studuit Heeren. Ideen II, 2 p. 427 seq. Quae enim a Manethone recensentur septemdecim regum familiae, ipsique reges ducenti septuaginta sex, convenient cum Herodoteis trecentis triginta, si duarum familiarum, sextae ac decimae, reges haud indicari apud Manethonem reputaveris. Atqui utriusque familiae regum numerus Herodoteum numerum complere poterat. In eo vero plane concordat uterque scriptor, quod unam commemorant reginam, Nitocrin nomine, quodque etiam unam Aethiopicam regum fami-

liam dicit Manetho, quae septemdecim reges continuerit. Ac demique in eo consensus, quod ab hisce regibus nihil fere, quod memoratu valde dignum fuerit, peractum fuerit. Tempus vero, quo reges isti floruerint, accuratius vix equidem definierim, nisi illud cum Heerenio l. l. pag. 426: reges istos antecedere annum 1350 ante Chr. n.; quippe quo anno Moeris, qui ultimus horum regum perhibetur, obiit, aut annum 1356, si Larcheri probes calculos (chronolog. d'Herodot. p. 86. 87). Qui idem (l. l. pag. 84 seq.) annorum numerum indagare studet, quos reges illi trecenti triginta compleverint. Nam singulas aetates ad numerum vicenarium revocans efficit numerum 5600 annorum, ita ut Menes regnaverit anno 7956 a. Chr. n. Sed mox praefert alias rationes, quibus ex Herodoti mente Menem decem adeoque undecim fere mille annis ante Chr. n. regnum tenuisse statuendum sit. Quae quidem protulisse sat habemus; nam refellere talia minime vacat. Nec singulos attinet recensere reges aut eorundem familias; vid. modo Beck. allgem. Weltgesch. I pag. 283 seqq. coll. 281.

ἐν τοσαύτησι γενεῇσι ἀν-
θρώπων] Non tam de genera-
tionibus quam de successionibus

δεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρῆ·
 3 οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὐ-
 νομα ἦν ἢ τις ἐβασίλευσε τόπερ τῇ Βαβυλωνίῃ,
 + Νίτωκρις. τὴν ἔλεγον τιμωρέουσάν ἀδελφεῶ, τὸν τῷ
 Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπέκτειναν· ἀποκτεί-
 ναντες δὲ, οὕτω ἐκείνη ἀπέδοσαν τὴν βασιληΐην·
 τούτῳ τιμωρέουσάν, πολλοὺς Αἰγυπτίων διαφθεῖ-
 5 ραι δόλω. ποιησαμένην γὰρ μιν οἴκημα περίμηκες 149

haec intelligenda monet Larcherus.

ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν] Iam dixi, unam quam Manetho profert regum familiam quartam, septemdecim dici regum eamque peregrinam. Ubi Aethiopes intelligendos esse dubio caret. Nec mirum; nam satis compertum habemus, quae Aethiopiae atque Aegypti olim fuerit coniunctio. Conf. Heeren. Ideen II, 2 p. 118 et nott. ad Herod. II, 29.

τόπερ τῇ Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρις] Nulla, si quid video, emendatione hic eget locus, nec scribendum ἐν τῇ Βαβυλ., ut quidam libri offerunt, nec καὶ τῇ sive τῇ ἐν, nec denique ἦν τῇ, ut quibusdam viris doctis in mentem venit. — Ad argumentum loci vid. I, 185. 187. Reginae nomen Eratosthenes interpretatur Ἀθηνᾶν νικηφόρον, probante Iablonsk. vocc. Aegg. pag. 162. Ad Aethiopum regum familiam utrum illa pertineat, haud monet Noster, qui ita potius de ea loquitur, ut Aegyptiam fuisse suspiceris. Aethiopicam tamen dicit Heeren. l. l. II, 1 p. 412,

ubi monet, in Aegyptiorum rebus nullam commemorari reginam mulierem, sed in anaglyphis Aethiopicis recens detectis plures conspici feminas reginas. Ad quas etiam pertinuisse vult Nitocrin Herodotam.

ποιησαμένην γὰρ μιν οἴκημα περίμηκες κ. τ. λ.] Vulgo haec ita accipiunt: „fecisse scilicet conclave praelongum subterraneum, novum quiddam se moliri dicentem, animo aliud cogitantem.“ Ubi καινοῦν cum glossa Herodot. exponunt: χορήσασθαι λόγῳ καινοῦ νοῦο quodam sermone uti, quemadmodum apud Thucydid. III, 82 καινοῦσθαι τὰς διανοίας, novas excogitatas esse rationes. Sed Valckenarius verbo καινοῦν auspicandi, inaugurandi et dedicandi tribuit notionem, quam eandem in verbo cognatae stirpis ac significationis καινίξειν idem comprobat. Iam τῷ λόγῳ erit oppositum sequenti νόῳ, quemadmodum alias sibi opponuntur λόγῳ μὲν — ἔργῳ δὲ, alia id genus, et apud Latinos verbo — re vera. Unde eam esse vult vir doctus loci sententiam: quod fieri curaverat spa-

ὑπόγειον. καινοῦν τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶ-76
 66θαι. καλέσασαν δὲ μιν Αἰγυπτίων τοὺς μάλιστα
 μεταίτιους τοῦ φόνου ἦδεε, πολλοὺς ἐστῖαν· δαι-
 νυμένοισι δὲ ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι' ἀλῶνος κρυ-
 7πτοῦ μεγάλου. ταύτης μὲν περὶ τοσαῦτα ἔλεγον·
 πλὴν ὅτι αὐτὴν μιν, ὡς τοῦτο ἐξέργαστο, ᾗψαι ἐς 80
 οἴκημα σποδοῦ πλέον, ὅπως ἀτιμώρητος γένηται.

tiosum conclave subterraneum, verbo quidem auspiciatum, sed re vera alia fuisse meditatam (sc. reginam). Et praeter Schneiderum in lex. Graec., qui voci καινοῦν inde hanc *auspicandi* tribuit significationem, Schweighaeusero quoque valde arrisit haec interpretatio. Ac praestat certe sic interpretari, quam cum Toupio (emendd. in Suid. III p. 193) legere ξεινωνα (pro καινοῦν) μὲν τῷ λόγῳ, id quod Larchero placuit, aut cum Coraë: ὑπόγειον μὲν ἐὸν τῷ λόγῳ, quod ne Larcheri quidem tulit adplausum. Sed οἴκημα, si Valckenarianam probes rationem, erit non tam *camera, conclave*, quam *aedes, aedicula*; quippe facilius tum reginae fraus. Hoc fere sensu οἴκημα ἐν κεντρῶσαι I, 164 coll. VIII, 144. — ποιεῖσθαι hic est *faciendum curare aliquid*, vid. I, 31 ibiq. nott. II, 135. Gallus alter interpres Miot. in vulgari interpretatione perstitit, ex qua bene sic locum reddidit: „elle fit batir une vaste galerie souterraine, prétextant quelque nouveau projet de travaux, quoiqu'elle eût arrêté à l'avance l'objet au quel elle la destinait.“ —

Ad verba: καλέσασαν δὲ κ. τ. λ., quibus antecedantia (ἄλλα μηχανᾶσθαι) quodammodo explicantur, conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1244 seq., ubi hicce usus particulae δὲ illustratur:

ἐπεῖναι] sc. τὴν Νίτωκριν; „*reginam* (enarrabant sacerdotes) *inter coenandum immisisse fluvium.*“ —

δι' ἀλῶνος] i. e. *per canalem*; conf. II, 127.

ᾗψαι ἐς οἴκημα σποδοῦ πλέον] Haud dissimile apud Persas veteres occurrit supplicium, quo mortis damnatos in locum cinere completum detrudebant. Vid. Ctesiae fragm. Perss. §. 48, ubi plura adscripti pag. 193. 194. Nec in Herodoti textu ex Anonymi narratione, quae edita nunc legitur in Bibliothek d. alt. Literat. Gotting. 1789 p. 13 seq., quidquam mutandum. Quod vero ad Nostri II, 140 ponit Schweigh., videri hic talem intelligendam esse cameram, in qua Aegyptii cineres ob aptiorem agrorum culturam diligenter colligere et adservare soliti sint, hoc quo iure statui possit, equidem non exputem.

ὅπως ἀτιμώρητος γένηται]

101 Τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίαν
 ἔργων ἀπόδεξιν, κατ' οὐδὲν εἶναι λαμπρότητος,
 2 πλὴν ἑνὸς τοῦ ἐσχάτου αὐτῶν Μοίριος. τοῦτον δὲ
 ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τοῦ Ἡφαιστου τὰ πρὸς 85
 βορῆν ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια· λίμνην τε

Rex Moeris, ultimus illorum, ab a. 1445 ad 1416: eius tria opera.

i. e. ut vindictam (ab Aegyptiis sibi metuendam) effugeret, insiliit ipsa in cineres vitamque hoc modo finiit.

Cap. CI.

οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίαν ἔργων ἀπόδεξιν] οὐδεμίαν cum Gaisf. rescripsimus pro οὐδεμίην. Quid ἀπόδεξις sit, initio operis indicavimus. Hinc loci sensus: „neque enim ullum eorum opus memorabile, quod praestiterint, indicare habebant s. indicabant sacerdotes.“

κατ' οὐδὲν εἶναι λαμπρότητος] Sic omnes libri, quibus invitis hoc loco nihil innovaverim, oratione, ut mihi quidem videtur, verbis interpositis interrupta nec ita inde procedente, ut existimaveras. Qui emendavit vir doctus: κατ' οὐδένα εἶναι λαμπρότητος, is certe structurae nonnihil succurrit, quam intricatiorem hic esse nemo non videt, quamquam ad ipsam sententiam certissimum est, haec verba: κατ' οὐδὲν εἶναι λαμπρότητος nihil aliud valere nisi: ἐν οὐδενί [s. κατ' οὐδὲν] λαμπροῦς εἶναι, ut bene vidit Gaisfordius. Nam Schweighaeuserianam rationem, quā vulgata lectio stare possit, si κατ' οὐδὲν accipias: fere nihil,

tantum quantum nihil, autant que rien, à peu près rien, probare nequeo, neque illud, quod praepositionem κατὰ comparationi inservientem huc refert, aliosque rursus adfert locos, in quibus distributiva sit huius praepositionis vis atque potestas. Quae qualis sit in locutione κατ' οὐδὲν, ubi nihil distribuendum habemus, equidem haud intelligo. Stegerus ante vocem λαμπρότητος intelligi mavult τι, hoc sensu: „aliorum vero regum in nulla re (κατ' οὐδὲν) aliquid decoris (τι λαμπρότητος) esse.“

πλὴν ἑνὸς τοῦ ἐσχάτου αὐτῶν Μοίριος] De huius regis aetate videantur, quae ad II, 13 et 100 dicta sunt. — Mox ἀποδέξασθαι eo sensu, quo supra I, 16. 59. 174. II, 36.

τοῦ Ἡφαιστου τὰ πρὸς βορῆν ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια] πρὸς βορῆν ἄνεμον eadem dixit orationis abundantia, qua supra I, 6. — προπύλαια vulgo vertunt: vestibula aedis, aut Graeco vocabulo retento: propylaea. Sed cave intelligas portas aut ianuas, quibus introitus pateat in aedes; sunt enim intelligenda ipsa integra aedificia, vestibulorum ad instar exstructa, seorsim qui-

ὄρουξαι, τῆς ἡ περιόδου ὕψων ἐστὶ σταδίων ὕστερον
δηλώσω· πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομησαί, τῶν
τοῦ μεγάρου περὶ ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ ἐπιμνήσο-

dem ab ipsa aede, in quam introituro utique haec propylaea erant permeanda. Inveniuntur istiusmodi moles crebrius in Aegypto, ipsam aedem s. τὸν νηὸν quasi cingentes; quare et hic et seqq. capp., ubi, quae ab aliis Vulcani templo addita fuerint propylaea, enarrantur (cf. II, 99 fin.), intelliguntur „des constructions indépendantes du temple même, élevées dans des positions tous différentes par rapport à cet édifice, placées au nord, à l'est, au sud, à l'ouest, et érigées à des époques très éloignées les unes des autres; en sorte que tous les édifices, dont se composait le temple de Vulcain, élevés successivement, avoient coexisté bien long-temps après la construction du noyau de ce grand ensemble.“ Ita Letronne (recherches pour servir à l'histoire de l'Égypt. Paris. 1823 p. 26 seq. coll. Iomard. in journal des Sav. 1818 Mai p. 305), bene monens de hoc aedificiorum genere a Graecis templis alieno Aegyptiisque proprio, quod introitum quidem ad ipsas aedes praebere poterat. Quae Strabo hanc in rem profert, ab eodem viro docto iam sunt allata; hoc equidem ex Cr. nota ad hunc loc. addam, etiamnum superesse horum propylaeorum rudera splendida et

ampla, qualia in descriptione Aegyptiacarum antiquitatum a doctis Gallis edita repraesentata videmus. Et hunc morem regum Aegyptiorum, quo ducti singuli deinceps per decursum temporis veteribus aedificiis, templis, nova ornamenta addebant aut illa ampliora reddebant (quemadmodum in hoc ipso Vulcani templo Memphitico factum accepimus; cf. II, 108. 110. 121. 153. 175), egregie confirmarunt editores operis modo laudati vol. II (Thèbes) pag. 203 eo, quod in palatio prope Luksor, orientali in latere Nili, singulas partes eius aedificii diversis aetatibus deinceps conditas esse monstrarunt. Haec sufficiant. De Atheniensium propylaeis conferantur, quae citat Creuzerus in Symbol. II pag. 806.

ὕστερον δηλώσω] Vid. II, 149.

τῶν τοῦ μεγάρου περὶ] i. e. quod vero attinet ad magnitudinem eorum. Nam absolute ut aiunt, haec accipienda, ut docet Matthiae Gr. Gr. pag. 1175. — In fine cap. cum Gaisf. rescripsimus: ἄλλων οὐδένα, cum vulgo inverso ordine legerentur. Schaefero nunc magis placere video οὐδένα ἄλλων, in apparat. critic. ad Demosthen. tom. III p. 177.

3μαι. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι, τῶν δὲ ἄλλων οὐδένα οὐδέν.

90

102 Παρραμειψάμενος ᾧν τούτους, τοῦ ἐπὶ τούτοις γενομένου βασιλέως, τῷ οὐνομα ἦν Σέσωστρις, τού-

Post illos regnat
Sesostris, ab an.
1116 ad 1357: 14
ex Arabico sinu

Cap. CII.

τῷ οὐνομα ἦν Σέσωστρις] ἦν rescripsi iubente Struve specim. dial. Herod. p. 20, cum quatuor melioris notae libri hoc offerrent. Vulgo ἔην. — De *Sesostri* comparetur classicus Diodori locus I, 53 seqq., qui inter varias de hoc rege narrationes verisimillima se referre affirmat. Namque vel in nomine regis haud parva dissensio, quod aliis est *Sesothis*, aliis *Sesosis*, aliis *Sesonchis*, aliis *Ramasses*; qua de re conf. Wesseling. not. ad Diodor. l. l. et Beck. allgem. Weltgesch. I p. 694. Equidem hoc addam ex Heeren. Ideen II, 2 p. 316 seq.: in monumentis Aegyptiacis, quorum scripturam sibi detexisse visi sunt viri docti, unum inveniri nomen *Ramesses*, idque frequentius quovis alio regio nomine, saepius addito cognomine *dilecti* et *probat* *Amuni*, *fili* *dei solis*, *principis populi*. Cuius nominis quae sit ratio, expedire studuit lablonsk. vocc. Aegg. p. 288. Add. quae ex Champoll. affert M. Fritsch. l. ad II, 36 laudato p. 71. — Aetatem regis septem post Moeridem generationibus (*γενεαῖς*) definit Diodorus, cum Herodotus eundem Moeridi proximum collocare videatur. Herodoti

auctoritatem sequitur praeter alios Larcherus (t. VII pag. 86 seqq. 576) indeque annum ponit 1356 a. Chr. n., quo ad regnum Sesostris fuerit evectus, et annum 1312, quo regnare desierit. Alias aliorum sententias praebebit Beck. l. l. p. 697, cui hoc unum verisimile videtur, ad saeculum decimum quintum a. Chr. n. hunc Aegypti regem esse referendum. De expeditionibus bellicis, quibus tantopere Sesostris inclaruit, auctor est Diodor. I, 55 seqq., ubi aliorum testimonia adnotarunt interpretes. Plura hanc in rem Beck. l. l. p. 694 seqq. coll. Zoëga de obelisc. p. 577 seqq., ubi not. g 15 veterum loci de Sesostri collecti exhibentur. Atque Diodori illum locum, monente Cr., nuper quoque exhibuerunt et cum monumentis Thebaicis prope Medinat-abu contulerunt auctores operis: descript. de l'Égypt. vol. II. Thèb. pag. 60 seqq. Namque Thebaica sunt potissimum monumenta et palatii prope Karnak rudera, quorum in anaglyphis praeter alia aliorum regum facinora plurimas res a Sesostri gestas ad oculorum sensum traductas beneque repraesentatas conspicimus; unde quae apud Herodotum et Diodorum memoriae prodita exstant, opti-

quam longe p-
tuit progressus,
rubri maris ac-
colas; et rever-
sus mediterrane-
os populos ad se-
pentrionem du-
mit: cippi vi-
ctoriae indices.

2του μνήμην ποιήσομαι. τὸν ἔλεγον οἱ ἱεῖες πρῶ-
τον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὀρηθέντα ἐκ τοῦ Ἀρα-
βίου κόλπου, τοὺς παρὰ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν⁹⁵
κατοικημένους καταστρέφεσθαι· ἐς ὃ πλέοντά μιν
πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν οὐκέτι πλωτὴν ὑπὸ
3βραχέων. ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ὀπίσω ἀπῆκετο ἐς Αἴγυ-

me comprobantur. Conf. Heeren. Ideen II, 2 p. 317. 318. Ritter. Erdkund. I p. 742 seq. et quae monebuntur ad Herodot. II, 102. 110. Ex iis autem satis perspicuum fiet, quid de Zoëgae sententia (de obelisc. pag. 578, ubi, quae de Sesostri verisimilia habet, exponit) statuendum sit, ad Aegyptium imperium unice illius regis expeditiones pertinuisse, cum minime ea fuerit Aegyptium conditio, ut magnas istiusmodi expeditiones in longe remotas terras susceptas fuisse consentaneum fuerit. Cautius statuit de his Heeren. l. laud. p. 322, ubi illud ex veterum narrationibus de Sesostri certo colligi posse vult, expeditiones huius regis terrestres ad Syriam omnemque Asiam minorem (Vorderasien) adeoque Thraciam pertinuisse.

πλοίοισι μακροῖσι ὀρηθέντα κ. τ. λ.] μακρὰ πλοῖα sunt naves bellicae; conf. I, 2. 163 ibiq. nott. — Cum Herodoteis optime conveniunt Diodori verba I, 55 init. Nam classem quadringentarum navium in mare rubrum a rege missam refert, qui omnium primas indigenarum longa navigia exstru-

xerit. Quà classe et insulas illic sitas et oram maritimam ad Indicas usque terras ditioni suae adiecisse. Harum verum expeditionum fidem nunc faciunt ipsa illa anaglypha in Aegyptiis monumentis conspicua, et quidem potissimum in externo muro palatii, quod est prope Medinat-abu. Exhibitas conspicimus pugnas navales Aegyptios inter atque Indos Aethiopesve, quos armis, vestitu omnique habitu facile dignoscas ab Aegyptiis; quin ipsa longa navigia, quae commemorant Herodotus atque Diodorus, comparent. Plura Heeren. Ideen II, 2 pag. 287 — 291. 319. Eiusdem rei Cr. quoque ad h. l. admonet, laudans descript. de l'Eg. ant. vol. II Thèb. ep. 9 sect. 1 pag. 60. De Aegyptiorum navigatione per mare rubrum disputat quoque Rozière ibid. ant. vol. I p. 133.

τοὺς παρὰ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν κατοικημένους] De mari rubro diximus ad I, 1. Ad κατοικημένους conf. I, 28 ibiq. nott.

ὑπὸ βραχέων] βραχέα hic dicit vada, loca vadosa, ut IV, 178.

πτον, κατὰ τῶν ἱστέων τὴν φάτιν, στρατιῆν πολλήν λαβῶν ἤλαυνε διὰ τῆς ἡπίεου, πᾶν ἔθνος τὸ 150
 4 ἔμποδὼν καταστρεφόμενος. ὁτέοισι μὲν νυν αὐτῶν
 ἀλκιμοῖσι ἐνετύγχανε καὶ δεινῶς γλιχομένοισι περὶ 1
 τῆς ἐλευθερίας, τούτοισι μὲν στήλας ἐνίστη ἔς τὰς
 χῶρας, διὰ γραμμάτων λεγούσας τό τε ἑωυτοῦ οὐ-
 νομα καὶ τῆς πάτρης, καὶ ὡς δυνάμι τῆ ἑωυτοῦ
 5 κατεστρέψατό σφεας. ὁτέων δὲ ἀμαχητὶ καὶ εὐπε-5
 τέως παρέλαβε τὰς πόλεις, τούτοισι δὲ ἐνέγραφε ἐν
 τῆσι στήλῃσι κατὰ ταῦτὰ καὶ τοῖσι ἀνδρῆϊοῖσι τῶν
 ἔθνέων γενομένοισι· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς
 προσενέγραφε, δῆλα βουλόμενος ποιέειν ὡς εἶψαν

κατὰ — τὴν φάτιν] φάτις
 est narratio. Conf. I, 60. —

στρατιῆν πολλήν λαβῶν]
 Quod post πολλήν in quibus-
 dam codd. exstat τῶν, id Val-
 ckenario mutandum videtur in
 ἀστῶν (ut intelligantur *indige-
 nae, Aegyptii*, qui copiis mer-
 cenariis et peregrinis opponan-
 tur), aut prorsus eiciendum.
 Quare nos cum recentt. edd.
 eiecimus, praesertim cum ab
 aliis bonae notae libris absit
 vocula.

ὁτέοισι μὲν νυν αὐτῶν κ. τ.
 λ.] αὐτῶν cum Gaisf. rescripsi
 pro αὐτέων. Ad argumentum
 conf. Diodor. I, 55 eadem fere
 enarrantem.

γλιχομένοισι περὶ τῆς ἐλευ-
 θερίας] De structura vid. Mat-
 thiae Gr. Gr. §. 350 pag. 660,
 ubi vertit h. l.: „aus Liebe zur
 Freiheit für sie kämpfen.“ Qua-
 re nec abiicienda praepositio

περὶ, ut quibusdam olim pla-
 cuit, nec γλιχομένοισι (quod
 reddere etiam licet: *pugnandi
 cupidis*) mutandum in μαχομέ-
 νοῖσι, ut V, 2. VII, 135.

κατὰ ταῦτὰ καὶ] καὶ valet
atque, quam. Conferas Viger.
 p. 522. Plurima ex Herodoto
 nunc attulit Struve spec. quaest.
 de dial. Herod. p. 25.

καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς
 κ. τ. λ.] Eadem fere Diodorus
 l. l., ubi hoc praeterea legimus,
 viri pudenda insculpta fuisse in
 statuīs, quas in gentium belli-
 cosarum terris rex statuerit. Ad
 quem locum alios citat Wesse-
 lingius, qui ad Herodoti locum
 Iosephi meminit in antiqq. ludd.
 VIII, 10, 3 aliusque similis
 narrationis de Margaretha, Da-
 norum olim reginā fortissima,
 quae in dedecus gentis Sueonum
 naturā muliebri nummos signa-
 verit.

103
Quousque in Eu-
ropam arma tu-
lerit.

ἀνάλλιδες. Ταῦτα δὴ ποίεων, διεξήϊε τὴν ἡπειρον· 10
ἔς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ἔς τὴν Εὐρώπην διαβάς, τοὺς
2 τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρηίκας. ἔς τού-
τους δέ μοι δοκέει καὶ οὐ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ
Αἰγύπτιος στρατός· ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ
φαίνονται σταθεῖσαι αἱ στήλαι· τὸ δὲ προσωτέρω
3 τούτων, οὐκέτι. ἐνθεῦτεν δὲ ἐπιστρέψας ὀπίσω ἦϊε· 15
καὶ ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐπὶ Φάσι ποταμῶ, οὐκ ἔχω τὸ
ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν, εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς
Σέσωστις ἀποδασάμενος τῆς ἑωντοῦ στρατιῆς μό-
ριον ὅσον δὴ, αὐτοῦ κατέλιπε τῆς χώρης οἰκίτορας·
εἴτε τῶν τινὲς στρατιωτέων τῇ πλάνῃ αὐτοῦ ἀχθε- 20

104
Colchi ab Aegy-
ptiis oriundi:
quae gentes vi-
rilia circumci-
dant.

σθέντες, περὶ Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν. Φαίνου-
ται μὲν γὰρ ἔόντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι· νοήσας

Cap. CIII.

ταῦτα δὴ ποίεων] δὴ a
Schweigh. et Gaisford. librorum
quorundam ex auctoritate muta-
tum est in δέ; sine causa, ut
equidem existimo.

καὶ οὐ προσώτατα] οὐ cum
absit a duobus codd., eiecerunt
Schweigh. et Gaisf. Equidem
particulam retinendam censi.
Ad reliqua conf. Matth. Gr. Gr.
§. 464.

ἀποδασάμενος τῆς ἑωντοῦ
στρατιῆς μόριον ὅσον δὴ] Scri-
psi cum recentt. seiunctim ὅσον
δὴ. Vulgo coniunctim. Tu
conf. I, 160 ibiq. nott. — ἀπο-
δασάμενος est: ubi divulgat,
seiunxerat a reliquo exercitu par-
tem qualemcunque. Memorantur
Phocenses ἀποδάσμοι I,
146, ubi conf. nott. Ad ipsam
Herodoti narrationem facit Va-

lerius Flaccus Argon. V, 418
seqq., ubi canit Sesostrin, Getis
bellum inferentem, repulsam
tulisse; quam eandem in Col-
chis regi Aegypto accidisse tra-
dit Plinius h. n. XXXIII, 13,
monente Wesseling. ad Diodor.
I, 55.

Cap. CIV.

φαίνονται μὲν γὰρ ἔόντες
οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι] Iis, quae
ex Theone citat Wesselingius,
Schweigh. addit Apollon. Rhod.
Argon. IV, 272 seqq., ubi in
scoliis laudatur Herodotus.
Disputavit de hac Aegyptiorum
colonia in Colchide Heerenius
Ideen I, 1 pag. 405 not. seq.,
eam repetens ex illo orientalium
more, quo gentes victas saepe
integras in alias prorsus regio-
nes transducant aliisque in ter-
ris novas illis sedes assignant.

2 δὲ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὡς δὲ
 μοι ἐν φροντίδι ἐγένετο, εἰρόμην ἀμφοτέρους· καὶ
 μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμεινέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ²⁵
 3 Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζουσιν δ' ἔφασαν Αἰγύ-
 πτιοὶ τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους·
 αὐτὸς δὲ εἶκασα τῆδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ
 4 οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει· εἰσὶ

[Hinc ἀνάσπαστοι apud Herodotum III, 93. IV, 204. V, 12.] Hoc pacto translatus vult Aegyptios Colchidem in terram, sive a Nabuchodonosoro sive ab alio quodam rege, qui Aegyptum quondam subegerit. Ac *Iudaeos* potius ab Assyriorum rege ex Samaria, quam Aegyptios a Sesostri, olim huc translatos esse, iam dudum Lucae Holstenii fuit sententia (epist. ad divers. ed. Boissonad. p. 510), Syros fortasse fuisse, post expugnatum Damasci imperium huc deductos, suspicatur Michaëlis Mos. Recht. t. IV §. 185 pag. 18 not. Creuzer. ad h. l. olim laudaverat: Gesner. ad Orph. Argon. 751. Schoenemann. de geogr. Argon. p. 15. 18. Sprengel. Apolog. d. Hippokr. p. 588. Corn. Val. Vonck. specim. crit. pag. 61 seq. — Postea exstitit Ritter., qui Colchos minime indigenam habet gentem, sed coloniam mercaturae in usum institutam illudque hoc Herodoti loco probari vult; vid. Erdkund. II p. 921. Alio autem loco (Vorhalle europ. Völkerschaft. p. 36 — 48) idem vir doctus copiosam disputationem instituit, quā doceat,

Herodoti sententiam de Aegyptiaca Colchorum origine idoneis argumentis esse destitutam, magisque convenire ex India Colchorum repetere origines. Quae qualia sint, aliis diiudicanda relinquo. Ad Herodotum quod attinet, ipse vir doctus l. l. pag. 36 seqq. aliorum veterum scriptorum de Colchis testimonia collegit; quae cum ab Herodoto non dissentiant, constantem certe antiquitatis hanc fuisse famam persuadent, ut Colchi pro Aegyptiorum stirpe habeantur a Sesostri aliove rege illuc deducti. Quae ipsa plures nostra aetate permoverunt, ut in Colchidem utique Aegyptios quosdam a victore peregrino pro illo orientalium more, quem supra attigimus, quemque ipse Ritter. l. l. pag. 38 seq. plurimis comprobant exemplis, tractos esse statuerent.

εἰρόμην ἀμφοτέρους] Qui locus insigni est documento, Herodotum ipsum Colchorum terram Phasinque fluvium vidisse, ut bene monet Heyse quaesti. Herodod. p. 104 seq.

καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες] μελάγχροες minime sunt *atri*, sed, ut ait Am-

5 γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοισίδε καὶ μᾶλλον, 30
 ὅτι μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι
 καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα.
 6 Φοίνικες δὲ καὶ Σύροι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ 151

mian. Marcell. XXII, 16, *sub-fusculi*, *schwärzlich*, *dunkel-farbig*. Hunc enim Aegyptiorum colorem esse docet Heeren. Ideen II, 2 p. 83 seq. 90 eundemque ostendunt monumenta Aegyptiaca, in quibus Aegyptii homines repraesentantur subfusculi et crispi. In mumiis invenitur tum brevis et crispus capillus, tum vero etiam rectus et promissus. Praeter Heeren. l. l. Cr. consuli vult Blumenbach. Beitr. z. Naturgesch. II nr. XVII pag. 136 et pag. 132, ubi de Aegyptiorum facie lineamentisque agitur. Sed Ritter. Vorhalle etc. p. 42 hoc Herodoti argumento nihil Aegyptiam Colchorum originem probari contendit, cum et Indi et Aethiopes eundem gerant colorem capillumque, Herodotum autem istiusmodi crines in Colchis eo magis adverterint, quo accolae gentes, Scythae, Thraeces Pontici, aliae nationes, alium prorsus capillum habeant.

ἀλλὰ τοισίδε] τοισίδε, ut nunc edunt, dudum voluerat Werfer. in actt. phil. Mom. I, 1 pag. 98. Et conf. Herodot. I, 32. Vulgo τοῖσι δὴ.

ὅτι μοῦνοι — ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα] De circumcissione supra monuimus ad II, 37, ubi vide laudd. Afferre quoque poteram copiosius hac de re exponentem

Michaël. Mos. Recht. tom. IV. §. 185. Ad nostrum locum consul. imprimis Meiners. in scriptione supra laudata pag. 208 et Hoffmann. l. l. pag. 267. Postquam enim pluribus disputatum est a viris doctis de moris istius origine, illud satis firmum certumque videtur, Aegyptios utique per omnem antiquitatem primos esse, qui circumcissionem et ipsi observarint et ad alias transtulerint gentes; ut vel Iudaei inde circumcissionem accepisse putandi sint. Unde maxime probatur Herodoti narratio, qui in eo potius (ut monet Michaëlis l. l. pag. 17 not.) lapsus esse videatur, quod ipsos Iudaeos talia se ab Aegyptiis accepisse confitentes facit, cum circumcissionem dei iussu institutam ex remotissimo aevo repeterent. Ad Aegyptiacam Colchorum originem probandam ne hoc quidem valere argumentum, a circumcissione ductum, Ritteri (l. l. p. 41 seq.) est sententia, cum apud Arabes, Homeritas Hebraeosque inde ab Abrahamo in interioris Asiae regionibus circumcisio in usu fuerit et ad ipsam religionem spectarit.

Σύροι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ] Intelligit *Hebraeos* sive *Iudaeos* (cf. Billerbeck. Asiae Herodot. difficil. pag. 4. 12. Michaëlis l. l. pag. 17 not.), de quibus

αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι· Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοισι ἀστυγείτονες ἑόντες, ἀπὸ Κόλκων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι. οὗτοι γάρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μούνοι· καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ τὰ αὐτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιοπῶν οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἐτέρων ἐξέμαθον· ἀρχαῖον δὲ γὰρ δὴ τι φαίνεται ἑόν. ὡς δ' ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε τεκμήριον γί-

tamen omnino accuratiora vix habuisse videtur Noster. Oram maritimam Phoenicum sane ille cognovisse videtur; in interiorem regionis tractum a Iudaeis habitatum vix pervenisse illum crediderim. Conf. quae infra dicemus ad II, 159. III, 5 et vid. Rennel. l. l. p. 488. Heyse quaest. Herod. pag. 93 seq. et Dahlmann. Herod. p. 75, qui tamen aliter statuunt.

Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν] Intelligendi sunt Cappadoces; vid. Rennel. l. l. p. 484 et Billerbeck. l. l. Et confer. quoque I, 6. 72. 76 ibiq. nott. Conspirant hic libri in scriptione Σύριοι; paulo tamen ante pro Σύροι, quod optimi quique offerunt, nonnulli exhibent Σύριοι. — Parthenius fluvius Bithyniam atque Paphlagoniam separare vulgo dicitur; a Graecis nunc vocatur Parthin, a Turcis Dolap. Vid. Krüger. ad Xenoph. Anabas. V, 6 §. 9, ubi quoque de Thermodonte fluvio, quam hodie vocant Per-

meh. De Macronum sedibus idem vir doctus monet ad IV, 8, 1. Ad Absarum enim amnem (hodie Schorak) in valle Baibort quidam iis sedes assignant, repugnante Arriano, qui eos sua aetate Samos esse appellatos refert; quos eosdem esse atque Tzanos serioris aetatis Mamerti est sententia. Sed Rennelius non diversos esse suspicatur Arriani Μαχέλωνας.

ἀρχαῖον γὰρ δὴ τι φαίνεται ἑόν] Apud Aethiopes esse Troglodytas, qui circumcisi fuerint teste Diodoro III, 32, scribit Wesseling. idemque addit Arabicas quasdam esse gentes, a quibus, qui hodie Aethiopiam incolant, hunc circumcisionis morem receperint. Tu conferas quae ad II, 29 de origine huius moris notavimus.

ὡς δ' ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῳ κ. τ. λ.] Intelligit eas ipsas gentes, quas supra memoraverat, Phoenices, Syros Palaestinienses, Cappadoces, minime vero Aethiopes. ἐπιμίγεσθαι ad commercium mutuum istarum

νεται· Φοινίκων δόκοσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσγονται, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιγινομένων οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα. Φέρεται 45
 105 νων καὶ ἄλλο εἶπω περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτί-
 2οισι προσφερέες εἰσὶ. λίνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ
 Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ τὰ αὐτά· καὶ ἡ ζῶη πᾶ-
 3σα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερῆς ἐστὶ ἀλλήλοισι. λίνον δὲ
 τὸ μὲν Κολχικόν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικόν κέκλη- 50
 ται· τὸ μέντοι ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον, καλέε-

Colchi et Aegyptii lino elaborando, et vita, et lingua similes.

gentium pertinet; vid. I, 185 fin. ibiq. not.

Φοινίκων δόκοσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσγονται] Post Φοινίκων exspectaveras particulam γὰρ s. δὲ, hic praeter morem omissam. Notavit Matthiae Gr. Graec. pag. 1294.

Cap. CV.

λίνον μοῦνοι οὗτοί τε κ. τ. λ.] Conf. supra II, 35. Atque h. l. λίνον esse linteum (Leinwand), neque *gossypium* (Baumwollenzeug), recte admonere videtur Heeren. Ideen etc. II, 2 p. 383. De lino Colchico locus est Strabonis XI, 2 p. 498 s. 762, A (p. 409 Tauchn.), ubi praeter alia leguntur haec: ἡ δὲ λινουργία καὶ τεθρύλληται· καὶ γὰρ εἰς τοὺς ἔξω τόπους ἐπεκόμιζον· καὶ τινες βουλόμενοι συγγενειάν τινα τοῖς Κόλχοις πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους ἐμφανίζειν, ἀπὸ τούτων πιστοῦνται. Atque etiamnum lini et cannabis feracissimam esse regionem intelligo ex Ritteri Erdkund. II pag. 916. Qui idem Ritterus

(Vorhalle etc. p. 45—48) hunc Herodoti locum attingens, ex linteae fabricatione nil concludi posse censet ad probandam Aegyptiam Colchorum stirpem, quoniam per universam Asiam inde ab antiquissimo aeo haec ars floruerit. Itaque eam facit coniecturam: Indiam fortasse pro linteorum patriâ esse habendam; ita ut Herodoti *Sardonion* (sic) et synonymum *Sindon* (Hesych. II pag. 1189) ad terram *Serhind*, *Sind* referatur linteaeque Indica (*Indienne*) significentur.

ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικόν κέκληται] Non variant libri, nisi quod nonnulli exhibent *Σαρδωνικόν*. Cum vero *Σαρδωνικόν* ad insulam *Sardiniam*, quam vocamus, pertineat, ab hoc loco maxime alienam, praestaret utique cum Larchero scribere *Σαρδιηνόν*, nisi, quod monet Schweigh., ipsi Graeci duo nomina gentilitia *Σαρδονικός*, quod ad *Sardiniam* insulam pertinet, et *Σαρδιανός* s. *Σαρδιανικός*, quod ad *Sardes*, Asiae minoris urbem, spectat,

106 ται Αἰγύπτιον. Τὰς δὲ στήλας τὰς ἴστας κατὰ τὰς
 χώρας ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῖ-
 νες οὐκέτι φαίνονται περιουσαί· ἐν δὲ τῇ Παλαι-
 στήνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὄρεον ξούσας, καὶ τὰ γράμματα
 ἑκτὰ εἰρημμένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ 55
 καὶ περὶ Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκοκλαμ-

Cippi victoriae
 de imbellibus, in
 Palaestina: duae
 statucae circa Ionia,
 Sesostris
 imaginem referentes,
 non Memnonis.

inter se confundissent. *Sardiana* enim *lutea* valde celebrata per Graeciam; unde βάμια Σαρδιανικὸν apud Hesychium s. v. memoratur. Tu vid. Aristoph. Acharn. 112. Pac. 1174 ibique interpret.

Cap. CVI.

τὰς δὲ στήλας τὰς ἴστας] De accusativi ratione consul. Matthiae Gr. Gr. p. 790. 886, ne plura. Quod ad ipsam narrationem attinet, negat Zoëga de obelisc. p. 578 seq. Sesostridem vere has columnas posuisse, cuius nomine vocatae sint quotquot columnae ad veterum regum potentiam statutae creditae fuerint. Palaestines quidem iure Sesostridis dici posse, cum nihil credere vetet conterminam regionem tam prisco iam aevo Aegyptiorum regibus tributum pendisse. Sed de columnis ab Herodoto in Ionia visis nil certi affirmari posse neque similes istas Aegyptiis omnino fuisse; quae si verae fuerint, non ideo opus a Sesostride erectas illas putare, quae a profugis aut colonis Aegyptiis poni potuissent; quemadmodum in Aethiopia Sesostridis columnas a mercatoribus potius in

regis honorem, quam ab hoc ipso positas fuisse. Haecenus Zoëga. Sed repugnant haec certis historiae testimoniis ipsisque monumentis Aegyptiacis, ut vidimus ad II, 102.

ἐν δὲ τῇ Παλαιστήνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὄρεον ξούσας] ὄρεον edidi cum recentt. probante Koen. ad Greg. Corinth. p. 407. — Ex hoc autem loco nolim colligere, Herodotum in ipsam Iudaeam pervenisse (quod si esset, de incolis huius terrae, institutisque profecto narrasset; conf. nott. ad II, 104). Est enim h. l. ea pars Palaestinae intelligenda, quae mare attingit, ora maritima, Phoenicibus atque Philistaeis qui dicuntur, occupata. In eandem sententiam Larcherus disputat, cum terram, quae ad Davidis aut Salomonis imperium pertinuerit, hic intelligi posse negat. Sed Ascalone (quae Palaestinae dicitur urbs I, 105) statuas poni potuisse arbitratur, illudque addit, omnem regionem a Ieniso usque ad Serbonidem lacum (Her. III, 5) ad Syriam Palaestinensem pertinuisse nec ullo tempore Davidi paruisse.

δύο τύποι] τύποι sunt imagines, figurae, ut II, 86. 138.

μένοι τούτου τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίδης ἐς
 Φώκαιαν ἔρχονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην.
 3 Ἐκατέρωθεν δὲ ἀνῆρ ἐγγέγλυπται, μέγαςτος πέμπτῃς 6)
 σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ
 ἀριστερῇ τόξα, καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως·
 καὶ γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει· ἐκ δὲ τοῦ
 ὤμου ἐς τὸν ἕτερον ὤμον διὰ τῶν στηθῶν γραμ- 152
 ματα ἰσὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα 65
 4 τὰδε· ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ
 ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ
 ὁκόθεν ἐστὶ, ἐνθαῦτα μὲν οὐ δηλοῖ, ἐτέρωθεν δὲ δε-
 5 δήλωκε. τὰ δὲ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεησαμένων
 Μέμνονος εἰκόνα εἰκάξουσί μιν εἶναι, πολὺ τῆς
 ἀληθιῆς ἀπολελειμμένοι. 70

ἐς Φώκαιαν] Conf. I, 142.
 146 ibiq. nott.

πέμπτῃς σπιθαμῆς] σπιθα-
 μῆ dimidium est cubiti, *Spanne*.
 Inde πέμπτῃ σπιθαμῆ ἐfficiit
 quatuor eubitos unā cum dimi-
 dio sive unā spithamā additā.
 Ita recte interpretatur Schwgh.
 Tu vid. ad I, 50 notatt. Cum
 vero unus cubitus unum aequet
 pedem atque eius dimidium,
 existunt figurae pedum sex et $\frac{3}{4}$.
 Moneo propter Dahlmann. (He-
 rod. p. 93), qui, dicendi usu
 haud cognito, figuras hic intel-
 ligit quinque spithamarum sive
 $3\frac{3}{4}$ pedum! — De ipsa spitha-
 mā conf. Wurm. de pondl. ratt.
 pag. 90 seq.

καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν] Ad
 σκευὴν conf. I, 24 ibique nott.
 et VII, 15. 16. 62 etc.

ὡμοῖσι τοῖσι ξμοῖσι] i. e.
humeris meis; quod cum quibus-

dam insolens videretur dictum,
 ex Diodoro, qui eandem fere
 inscriptionem retulit I, 55, ὀ-
 πλοῖσι (qua voce Diodorus uti-
 tur) hic restitutum voluere. Nec
 vero libri suffragantur, nec adeo
 insolens locutio, ut ferri neque-
 at. Laudant interpretes Sophocl.
 in Trachin. 1057, ubi est: καὶ
 χειρὶ καὶ νό τοῖσι μοχθήσας
 ἐγώ scil. κακά; landant prae-
 terea Claudianum bell. Gildon.
 115 sic canentem:

„Ast ego, quae terras *humeris*
pontumque subegi.“

Quod idem est ac si dixisset
lacertis.

οὐ δηλοῖ] scil. ὁ Σέσω-
 στρις; idemque ad δεδήλωκε
 subintellig.

Μέμνονος εἰκόνα εἰκάξουσί
 μιν εἶναι] Conf. Pausan. I, 42
 §. 2. Atque antiquissimam hanc
 et primam statuae Memnonis

107 Τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχω-
 ρέοντα, καὶ ἀνάγοντα πολέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων
 τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱερεῖς, ἐπεὶ
 τε ἐγένετο ἀνακομιζόμενος ἐν Δάφνησι τῆσι Πηλου-
 σίησι, τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις 75
 τὴν Αἴγυπτον, τοῦτον ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα,

Redeunti Seso-
 stri periculum a
 fratre: quomodo
 id evitavit.

Thebis erectae mentionem habent, de qua Iablonsk. de Memnon. pag. 30. — „Sed recte iam auctores operis descript. de l'Egypt. t. II (Thèb.) pag. 94 monent, non utique constare, num hoc loco Memnonis statuem, quae Thebis est, cogitaverit Herodotus; illud vero constare, eum pro Sesostri statuis illas duas in Ionia a se visas habuisse, itemque hoc alterum, Herodotum non confudisse Memnonem cum Sesostride.“ Cr.

πολὺ τῆς ἀληθιῆς ἀπολειμμένοι] i. e. longe a vero aberrantes, a vero quasi relictii. Quam locutionem posteros scriptores imitatos esse aliquot exemplis indicat Wesseling. ad h. l.

Cap. CVII.

πολέας ἀνθρώπους] πολέας Ionum more pro πολλοῦς, quod ipsum nonnulli libri hic praebent. „Vid. Gregor. Corinth. pag. 438 ed. Schaeff. Confer Homer. Il. I, 559.“ Cr.

ἐν Δάφνησι τῆσι Πηλουσίησι] Vid. supra ad II, 30 monita.

τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ] Appellatur Armaïs, si fides est Manethoni (Ioseph. contr. Apion.

HERODOT. I.

I §. 15 t. II p. 447), qui eundem esse addit, quem Graeci Danaum appellarint, Sesostri fratrem, qui idem vocetur Aegyptus. In quo tamen Manethonis nullam esse fidem Larcherus contendit in tab. chronol. t. VII pag. 322 seq. coll. p. 8. Sed Champoll., afferente Creuzero comm. Her. p. 198, suspicatur, temere universale nomen Aegypti Graecos imposuisse ei regi, qui Danaï frater ferebatur; ceterum probabilia esse et congrua temporum rationibus, quae apud Iosephum l. l. ex Manethone proferantur, viderique Danaum esse Armaïn Manethonis; fratrem autem, quem Graeci ignorantia Aegyptum dixerint, Sesostri esse Sethosin Ramessem. — Cum Herodoto denique comparandus Diodorus I, 57, in summâ fere consentiens idemque nomen fratris tacens. Quod haud inconsulto factum videtur, si quidem de industria pravi fratris nomen sacerdotes celasse, nec monumentis literarum consignasse credibile est.

ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα] ξείνια vulgo sunt hospitalitatis dona, munera quae hospitibus offeruntur ac praebentur. Conf. quae monui ad Plutarch. Alci-

καὶ πρὸς αὐτῶ τούς παῖδας, περινηῆσαι ἕξωθεν τὴν
 2 οἰκίην ὕλη· περινηῆσαντα δὲ, ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ
 ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλευέσθαι τῇ γυναι-
 κί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγε-
 3 σθαι. τὴν δὲ οἱ συμβουλεύσαι, τῶν παίδων ἐόντων
 ἕξ, τοὺς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα, γαφυρῶσαι 80
 τὸ καιόμενον, αὐτοὺς δ' ἐπ' ἐκείνων ἐπιβαίνοντας
 4 ἐκσώζεσθαι. ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σέσωστριν· καὶ δύο
 μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι τρόπον τοιούτῳ· τοὺς
 108 δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρὶ. Νοστήσας 85
 δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ τιθάμενος
 τὸν ἀδελφεὸν, τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο, τῶν
 τὰς χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο.

Punit fratrem :
 captivorum ope-
 ra trahit lapides
 ingentes in Vul-
 cani templum, et
 secat Aegyptum
 fossis.

biad. p. 216, et add. Herod.
 IV, 154. VI, 35. VII, 29 etc.
 Invitarat scilicet frater Sesostrin
 ad festum redeuntis in honorem
 institutum, quasi hospitale epu-
 lum, quo hospites vulgo excipi
 solent. Hinc Diodorus l. I. sim-
 pliciter: ἔστιων αὐτὸν ὁ ἀδελ-
 φὸς κ. τ. λ.

περινηῆσαι ἕξωθεν τὴν οἰ-
 κίην ὕλη] De ipso verbo περι-
 νηῆσαι conf. ad I, 50 nott.;
 de structura eius conf. Matthiae
 Gr. Gr. pag. 754.

τὸν δὲ ὡς μαθεῖν] τὸν δὲ
 ad *Sesostrin* refer, qui, cum
 insidias a fratre structas intelle-
 xisset, cum femina de effugien-
 do periculo consilia agitarit. In
 quo adverte vim mediū verbi
 συμβουλεύεσθαι (*consilia*
agitare, deliberare) et activi
 συμβουλεύειν (*consilium*
dare, consulere).

τοὺς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν
 ἐκτείναντα] i. e. *duobus super*

pyram extensis, pontem quasi
struere super materiam ardentem.
 De quo tacet Diodorus, qui re-
 gem narrat, pro salute uxoris
 et filiorum vota diis suscipien-
 tem, ita evasisse, indeque etiam
 postea deos tum reliquos, tum
 Vulcanum inprimis, ut a quo
 potissimum iam inopiuato ser-
 vatus fuisset, donariis hono-
 rasse.

Cap. CVIII.

τῶν τὰς χώρας κατεστρέψα-
 το] Haec verba Wesselingio et
 Valckenario ex cap. antecedent.
 initio huc a lectore repetita vi-
 dentur. Sed praeterquam quod
 codd. omnes haec verba hoc loco
 exhibent, obstat quoque Hero-
 doti oratio copiosior atque ube-
 rior.

τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο]
 Conf. II, 95 ibiq. nott. — Ad
 argumentum conf. Diodor. I, 56.

2 τούς τε οἱ λίθους, τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέως
 κομισθέντας ἐς τοῦ Ἱφραίστου τὸ ἱερόν, ἔοντας με-
 γάθει περιμήκειας, οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλκύναντες· καὶ
 τὰς διώρυγας τὰς νῦν ἐούσας ἐν Αἰγύπτῳ πάσας⁹⁰
 οὗτοι ἀναγκαζόμενοι ὄρουσσαν· ἐποίουν τε οὐκ ἐκόνη-
 3 ξουμένην πᾶσαν, ἐνδεᾶ τούτων. ἀπὸ γὰρ τούτου
 τοῦ χρόνου Αἴγυπτος, ἐοῦσα πεδιάς πᾶσα, ἀνιππος
 καὶ ἀναμάξεντος γέγονε· αἷτια δὲ τούτων αἱ διεί-⁹⁵
 ρυγες γέγονασι, ἐοῦσαι πολλαὶ, καὶ παντοίους τρό-
 4 πους ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν γῶργην
 ὁ βασιλεύς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποτα-
 μῷ ἔκηντο τὰς πόλεις, ἀλλ' ἀναμίστους οὗτοι ὄκως
 τε ἀπλοὶ ὁ ποταμὸς, σπανίζοντες ὑδάτων, πλατυτέ-
 ροῖσι ἐχρέοντο τοῖσι πόμασι, ἐκ φρεάτων χρεόμενοι. 1

καὶ τὰς διώρυγας τὰς νῦν
 ἐούσας *z. τ. λ.*] Vid. Diodor. I,
 57. Atque coniunctum est se-
 quentis capitis argumentum,
 quoniam accurata regionum de-
 scriptio terminorumque consti-
 tuendorum ratio indeque vecti-
 galium quoque exigendorum, ab
 his canalibus ad terram fertilio-
 rem reddendam deductis prove-
 niebat. Neque etiam omnino
 auctor huius rei fuisse videtur
 Sesostris, cum talia ante ipsum
 iam instituta fuisse perquam sit
 credibile, sed multum illa auxisse
 meliusque ordinasse videtur rex,
 ad quem principem fere regum
 Aegyptiorum adscribebantur,
 quaecumque splendida atque
 egregia ex antiquitate instituta
 habuit Aegyptus, ad imperii
 laudem non minus quam ad vi-
 tam ipsam cultiorem insignia.

Conf. Heeren. Ideen etc. II, 2
 p. 341 coll. 348. Rennel. l. l.
 pag. 597. Atque his canalibus
 omnem Aegypti faciem valde
 fuisse mutatam bene credimus
 Herodoto expressim notanti,
 equis et curribus non amplius
 eam esse aptam, quae scilicet
 antea et equitum et curruum ar-
 matorum copiâ abundarit, ut
 vel ex Exod. XIV, 9 intelligitur.
 Plura Michaëlis Mosaisch. Recht.
 III p. 213 seqq.

καὶ παντοίους τρόπους ἔχου-
 σαι] Intelligit canales vario mo-
 do quaquaversus deductos. Conf.
 I, 188. 199.

πλατυτέροισι ἐχρέοντο τοῖσι
 πόμασι] i. e. *salsiore potu* ute-
 bantur s. *aqua salsiore*. Nam
 πλατὺ ὑδωρ Hesychius exponit
ἀλμυρὸν, eandemque vocis po-
 testatem ad Athen. II, 4 com-

109 τούτων μὲν δὴ εἴνεκα κατετεμήθη ἡ Αἴγυπτος. Κα- 153

Aequaliter et agros assignat, et vectigal imponit: Geometriae origo: polum et guononem et di- ei partes XII a Babylonis Graeci habent.

τανεῖμαι δὲ τὴν χώραν Αἴγυπτιοῖσι ἅπασιν τοῦτον ἔλεγον τὸν βασιλέα, κληρον ἴσον ἐκάστῳ τετραγώ-

monstravit Casaubonus, notante Wesselingio, qui inde recte tueretur Dicaearchi locum c. 13, ubi ὑπόπλατυ (id est: subsalsam aquam) quidam mutare voluerant in ὑπόπαχυ. Sed magis huc spectat, quod etiamnum in Aegyptiis puteis subsalsam aquam inveniri observant recentiores peregrinatores (conf. Pocock. laudatum in Larch. notâ), eoque valde probatur tum Herodotea narratio, tum quod simile legitur apud Plut. de Isid. et Osirid. pag. 367, B: πᾶσαι πηγαὶ καὶ φρεᾶτα πάντα — ἀλμυρὸν ὕδωρ καὶ πικρὸν ἔχουσιν, coll. Diodor. III, 39.

ἐκ φρεᾶτων χρεόμενοι] scil. τοῖσι πόμασι, unde apparet, haud necesse esse cum Valckenario mutare χρεόμενοι in ἀρνούμενοι vel ἀρυντόμενοι (ex puteis haurientes). — Caeterum scripsi cum Schweigh. et Gaisf. χρεόμενοι et paulo ante ἐχρέονται, ubi meliores praebebant libri. Vulgo χρεώμενοι et ἐχρέωντο.

Cap. CIX.

κατανεῖμαι δὲ τὴν χώραν κ. τ. λ.] Secundum Diodorum I, 54 Sesostri omnem Aegyptum primus in triginta quatuor praefecturas (νομοῦς) divisit singulisque singulos praefecit viros, qui omnia administrarent. Quod utrum huc valeat nec ne, non

disquiram. Conf. II, 164 ibiq. nott. II, 42. Hoc vero notandum, quod, teste eodem Diodoro I, 73, omnis terra tripartito divisa, vel sacerdotibus vel regibus vel militibus erat tributa, minus utique congrue cum iis, quae h. l. de Sesostri omnem terram inter singulos Aegyptios dividende narrantur. Nec omnino in iis quidquam certi statuere licebit, quae testium veterum inopiâ obscura sunt magnisque tenebris premuntur. Qui enim omnem terram ad se pertinere credidit rex, is potuit utique singulis singulas agrorum portiones ita assignare, ut vectigali quotannis soluto ipsius dominium agnoscerent; potuit etiam eas tantum illis terras tribuere, quae bello captae hostibusque ereptae erant; quamquam hoc cum Herodoti verbis minus convenit. Conf. Heeren. Ideen II, 2 pag. 141 seqq. — „Quod Sesostri leges agrarias similesque attinet, laudat in consimili argumento, ubi Cretensium Minoisque leges attigit, Sesostrin Aegyptiorumque instituta tanquam antiquissima omnium Aristotel. in Polit. VII, 10, 3 (cp. 9 p. 288 Schneid.). Eisdem leges ex Herodot. l. l. cum Sinensium legibus comparavit nuper vir doctus in the classic. journ. II pag. 587.“ Creuzer. in commentt. Herod. p. 198 seq.

νον διδόντα· καὶ ἀπὸ τούτου τὰς προσόδους ποιή-
 σασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἐπιτελέειν κατ' ἐνι-5
 2 αὐτόν. εἰ δὲ τινος τοῦ κλήρου ὁ ποταμὸς τι παρῆ-
 λαιτο, ἔλθῶν ἂν πρὸς αὐτὸν ἐσήμαινε τὸ γεγενημέ-
 νον· ὁ δὲ ἔπεμπε τοὺς ἐπισκεψομένους καὶ ἀναμε-
 τρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶρος γέγονε, ὅπως τοῦ
 λοιποῦ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τε-10
 3 λείοι. δοκέει δὲ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρίῃ εὐρεθεῖσα,

ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἐπι-
 τελέειν κατ' ἐνιαυτόν] Pro ἐπι-
 τελέειν libri quidam ἀποτε-
 λέειν. Nec tamen illud loco
 erit movendum. Vocem ἀπο-
 φορὴν glossa Herodotea expo-
 νίτην τελουμένην τιμὴν ὑπὸ
 τῶν δούλων τοῖς δεσπότηαις.
 Caeterum hoc ex loco suspiceris
 licet, quae fuerit agrorum
 in Aegypto conditio, quaenam
 tributū exigendi ratio. Ut enim
 hodieque illud non ad singulos
 homines rusticos pertinet, verum
 ad integros vicos, quibus tri-
 butum imponitur, quique com-
 muni etiam operā agros colunt
 (cum scilicet propter inundationes
 singuli singulorum agrorum
 termini accuratius servari non
 possint), ita etiam antiquitus
 obtinuisse, ex ipsius terrae indole
 verisimile videtur Heerenio
 (Ideen II, 2 pag. 340 seq.).
 Namque cum canalibus e Nilo
 deductis arcte coniuncta ipsa
 agrorum divisio et tributū sol-
 vendi ratio; quibus omnibus
 cum bene prospexerit Sesostri-
 s, consentaneum est (ut Heerenius
 existimat), hunc regem primum
 dici haec instituisse et introdu-
 xisse.

ἔλθῶν ἂν πρὸς αὐτὸν ἐσή-
 μαινε τὸ γεγενημένον] De ἂν,
 quando iungitur praeteriti indi-
 cativo, conf. I, 42. 196.

κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης
 ἀποφορῆς τελείοι] Ne quis mal-
 lit ἀποφορὴν, intelligendum
 monet Schweigh. μέρος τῆς
 τεταγμένης ἀποφορῆς. Equi-
 dem ad κατὰ λόγον referre mal-
 lim genitivum; ut unusquisque
 tantum solvere intelligatur,
 quantum pro ratione universi
 tributū nunc, diminuto scilicet
 dominio, solvere par est.

δοκέει δὲ μοι ἐνθεῦτεν γεω-
 μετρίῃ εὐρεθεῖσα] Quo ex loco
 Herodoti profecti haud pauci
 veterum geometriam ex Aegypto
 repetitam tradiderunt, quos
 laudat Menag. ad Diog. Laert.
 VII, 11. Atque Servius quo-
 que ad Virgil. Eclog. III, 41
 Nili inundationes, quibus pos-
 sessionum termini fuerint con-
 fusi, post renovandi, ad artem
 geometricam inveniendam val-
 luisse scribit. Qui ab Hero-
 doto dissentire videntur, ii ta-
 men et ipsi ad Aegyptum artis
 inventionem referunt, remotio-
 ribusque ex temporibus eam re-
 petunt. Quibus adnumero Pla-

ἔς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δώδεκα μέρη τῆς ἡμέρας, παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον οἱ Ἕλληνες. Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος μούνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. Μνημό- 15

110

Solus Aegyptiorum
Sesostris
Aethiopicus im-

tonem in Phaedr. t. III p. 274, C (p. 274, C. D, ubi vid. Ast. p. 383). Iamblich. vit. Pythag. §. 29 p. 134. Anticlidem apud Diogen. Laert. VIII, 11, quos laudat Larcherus in not., qui recte monet Iosephi adventu in Aegypto iam fuisse hanc agrorum dimensionem ac partitionem; teste Genes. 47, 20. Ad Graecos autem, ut ex eadem Larcheri nota adparet, Thales geometriam primus pertulisse narratur (Diogen. Laert. II, 2), ut Apuleius adeo repertorem eius apud Graecos hunc philosophum dixerit (Florid. p. 816).

πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα κ. τ. λ.] πόλον iam Weselingius Scaligerum (ad Manil. III, 434) secutus, exposuerat *horologium*, quo singulae diei horae indicantur, refragante quidem Salmas. ad Solin. p. 448, sed suffragante Polluc. IX, 5 §. 46. Cuius tamen auctoritate sprete, Larcherus πόλον intelligit coeli quem vulgo *polum* vocamus, *γνώμονα horologium solare (cadran solaire)*. Sed ex ipso Herodoti loco satis patere videtur, de coeli cardine hic nullum esse posse sermonem, sed de instrumentis astronomicis, quorum alterum indicandis anni vicissitudinibus inservierit, alterum diei partibus, monente Schweighausero. Accuratus inquisivit alter Gallus interpres,

Miot., de utroque astronomico instrumento, *polo* et *gnomone* haec ponens: *gnomonem* fuisse columnam in altum loco plano erectam, cuius umbram dimensi fuerint ad solis locum determinandum; *polum* horologium concavum esse, quo ad singulas diei horas indicandas fuerint usi, quodque eo facilius *poli* nomine insigniri potuerit, cum Graecum πόλος etiam *ipsum coelum* subinde denotet, instrumenti autem ea fuerit forma ac figura, ut coelum minus repraesentare videretur. Quae quidem explicatio testimoniis duorum virorum astronomiae tum veteris tum recentioris peritissimorum nititur: Bailly hist. de l'astron. modern. t. I p. 73 et praecipue Delambre hist. de l'astron. ancienn. t. I p. 48. t. I p. 512. Atque haec si vere disputata sunt, haud mireris, ab Herodoto cur statim addita fuerint haec: καὶ τὰ δώδεκα μέρη τῆς ἡμέρας. De πόλος, quo *coelum* indeque instrumentum coeli ad instar elaboratum indicatur, Cr. confert Letronne Journ. d. savans 1817 Decemb. p. 739, et annotationem suam ad Ciceron. de nat. deor. II, 34 pag. 347.

Cap. CX.

οὗτος μούνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε] Refert quo-

συνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαιστείου, ἀνδριάντας
λιθίνους· δύο μὲν, τριήκοντα πηχέων, ἑωυτόν τε
καὶ τὴν γυναικα· τοὺς δὲ παῖδας ἑόντας τέσσερας,
2 εἴκοσι πηχέων ἕκαστον. τῶν δὴ ὁ ἱερὺς τοῦ Ἡφαι-
στου χρόνῳ μετέπειτα πολλῶ Δαρκεῖον τὸν Πέροσην

peravit: colossos ad Vulcani statuit, suam et uxoris et filiorum imagines: Darii statuam poni ante illas quis voverit.

que Diodorus I, 55 primam regis expeditionem fuisse in Aethiopes, quos debellatos ad vegetigal pendendum cogerit. Ubi iam Wesselingius eiusdem argumenti locos Strabonis atque Plinii indicavit. Atque etiamnum in anaglyphis templorum amplissimorum Nubiae et nomen regis inveniri volunt et ipsas eius res repraesentatas conspici, pugnas scilicet cum Aethiopicis commissas et victorias de hisce reportatas, triumphos victoris, cui tributa a victis praebeantur. Singula protulit Heeren. Ideen II, 2 pag. 318. 320, qui hoc etiam addit, non partem quandam Aethiopiae, sed omnem terram armis expugnatam fuisse. Nec mirae videri debent Aegyptiorum regum incursiones in Aethiopiam, cum vel nostra aetate idem factum sit ab hodierno Aegypti rege, qui, ipsius Aegypti imperio satis confirmato, statim filium suum cum copiis Aethiopiam versus misit, quo eam terram ditioni suae adiuiceret. Conf. Heeren. l. l. II, 1 p. 430 seq.

μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ κ. τ. λ.] Hoc factum est, ut equidem suspicor, in memoriam periculi, quod rex effugerat, II, 107. Nec aliter refert Diodor. I, 57. Huc etiam

fortasse pertinent lapides ingentes ad Vulcani templum a captivis tracti (II, 108), cum *μονολίθους* fuisse statuas ex Diodori testimonio pateat. — „Duos consimiles colossos ex parte truncatos, ex lapide Aegyptio rubro (*Granit*) ante palatium prope Karnak positos, longitudine viginti sex pedum offenderunt Franco-Galli, qui iidem ex nostro loco coniecturam duxerunt, ibi quoque heroum aut regum in deorum formam effictorum imagines cogitari debere. Vid. *descript. de l'Eg.* vol. II pag. 217 seq.“ Cr.

τῶν δὴ ὁ ἱερὺς τοῦ Ἡφαιστου κ. τ. λ.] Scripsi cum Schweigh. et Gaisf. τῶν δὴ, ubi τῶν Ionum more positum est pro ὧν. Ex aliis quibusdam libris Wesselingius ediderat τῶν δε δὴ ὁ ἱερὺς κ. τ. λ. Pendet vero genitivus ab ἔμ-προσθεν, et spectat ad colossos, a Sesostri erectos. — Paulo ante cum iisdem viris rescripsi πηχέων pro πήχεων, eodem modo, quo I, 183 et II, 111 fin. ἱερὺς hoc loco erit is, qui collegio sacerdotum fuit praepositus, ἀρχιερεὺς, ut eum vocavit Diodorus I, 58, ubi de hoc usu apte monuit Wesseling. Gravius illud quibusdam videbitur; quod Darii in Aegypto

οὐ περιεΐδε ἰστάντα ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φὰς „οὐ²⁰
 „οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἷά περ Σεσώστρι τῷ Αἴγυ-
 „πίῳ. Σέσωστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψα-
 „σθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσω ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ Σκύ-
 „θας· Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἐλεῖν.
 3 „οὔκων δίκαιον εἶναι ἰστάναι ἔμπροσθε τῶν ἐκεί-²⁵
 „νου ἀναθημάτων, μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι
 „ἔργοισι.“ Δαρεῖον μὲν νυν λέγουσι πρὸς ταῦτα
 συγγνώμην ποιήσασθαι.

III

Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι ἔλε-
 γον τὴν βασιληΐην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερῶν· τὸν

Phero, ab ann.
 437 ad 1291 :
 quare amisit et

commorantis nuspam fit mentio, nisi unum excipias Aristoteleum locum in Rhett. II, 20 p. 570, A. Sed poterat utique ei, quem rex Darius suo loco in Aegypto constituerat regulum s. satrapam, tale quid respondere sacerdos; quod dein ad ipsum regem perlatum illius iram haudquaquam movit.

οὔκων δίκαιον εἶναι ἰστάναι ἔμπροσθε κ. τ. λ.] Hunc locum cum Werfer. (act. Monn. I pag. 107) sic interpretor: *eo iniquum esse, statuas ponere quemquam ante illius donaria, nisi eum rebus gestis superaret.* Ubi Werfer. admonuit quoque participii usus, cui praepositum μὴ οὐ, nisi. De quo usu nunc vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1230. ἰστάντα — ἀνδριάντα) transitive accipiendum de eo, qui statuam collocat, ut facile obiectum hic omissum ex sermonis contextu suppleri possit, ἀνάθημα s. ἀνδριάντα. Quae cum

ita sint, haud intelligo, cur Schweighaeusero commodius videatur ἑστάναι vel στηῆναι (*stare*) pro ἰστάναι, quod aptissimum iudico.

Cap. CXI.

τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερῶν] Diodorus I, 59 patri (Sesostridi) in regno filium successisse scribit, assumpto paterno nomine. Eusebio idem dicitur Φαραῶ, nomine Aegyptiorum regnum communi, quo ipso regem designari iam nemo dubitat. Vid. Wesselingium ad Diodor. I. et Creuzer. comm. Herod. p. 212. Apud Manethonem idem appellatur *Rampses*, quod a paterno nomine non valde abest. Sexaginta sex annos regnum tenuisse fertur pacisque artibus indulgisse, in monumentis erigendis unice patrem sectatus; quare eius nomen columnis ingentibus palatii prope Karnak insculptum, ut Champollioni videtur. Vid. Heeren. Ideen II, 2 p. 323 sq.

ἀποδέξασθαι μὲν οὐδεμίαν στρατηγίην, συννευειχθῆ-
 ναι δὲ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, διὰ τοιούδε πρῆγμα.³⁰
 2 τοῦ ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτω-
 καιδέκα πήγεις, ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύ-
 ματος ἔμπεσόντος, κυματῆς ὁ ποταμὸς ἐγένετο· τὸν
 δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦτον ἀτασθαλίῃ χρησάμενον.
 λαβόντα αἰχμὴν, βαλέειν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ 154
 ποταμοῦ· μετὰ δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς³⁶
 3 ὀφθαλμοὺς, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναι
 μιν τυφλόν· ἐνδεκάτῳ δὲ ἔτει ἀπικέσθαι οἱ μαν-
 τήϊον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς „ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρό-
 „νος τῆς ζημίας, καὶ ἀναβλέψει, γυναικὸς οὖρον⁴⁰
 „,νιψάμενος τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἥτις παρὰ τὸν ἔω-
 „,τῆς ἀνδρα μῦνον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐοῦσα

quomodo recu-
 perarit visum:
 Nilus ultra mo-
 dum abundans:
 cavillatio contra
 mulieres: obeli-
 sci duo in tem-
 plo Solis.

Regnum huius regis incidit ex
 Larcheri calculis (t. VIII p. 579)
 in ann. 1312 a. Chr. n. ac duo-
 deviginti annis absolvitur. —
 „Sub hoc rege Moysen cum
 Israëlitis reliquis excessisse ex
 Aegypto, comprobare studet
 Bois-Aymé in descr. de l'Eg.
 antt. livr. III. mém. t. I p. 305.“
 Cr.

οὐδεμίαν στρατηγίην] οὐδε-
 μίαν dedi cum Gaisf. Vulgo
 οὐδεμίην. Reliquam narratio-
 nem Diodorus l. I. quoque ex-
 hibet, ex ipso Herodoto, ut
 Wesselingio videtur, haustam.

τοῦ ποταμοῦ κατελθόντος
 μέγιστα κ. τ. λ.] κατέρχεσθαι
 eodem sensu II, 19. Ad seqq.
 conf. II, 13. Est vero regis
 factum inde explicandum, quod
 Nilus, praesertim inundationis
 saluberrimae tempore, sacer
 habetur haud aliter atque Gan-

ges apud Indos. Conf. ad II,
 90 not.

κυματῆς ὁ ποταμὸς ἐγένετο]
 κυματῆς dicitur fluvius *flucti-*
bus agitato, ut VIII, 118 ἄνε-
 μος κυματῆς ventus maris
 fluctus excitans.

καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλ-
 μοὺς] Conf. Matthiae Gr. Gr.
 §. 424, 4. — De oraculo La-
 tonae in urbe Buto conf. II,
 155. — „Tu conf. Bruining-
 schediaasma de Mesmerismo an-
 te Mesmerum (Groning. 1815)
 pag. 66.“ Cr.

παρὰ τὸν ἔωυτῆς ἀνδρα μῦ-
 νον πεφοίτηκε] φοιτᾶν hic de
 consuetudine Venerea intelli-
 gendum, voce honestiori, tum
 de viro tum de muliere usitata.
 Vid. IV, 1 ibiq. Valck. et Sie-
 belis. ad Pausan. II, 10 §. 4,
 qui eadem est usus locutione.
 Et pertinet huc quoque similis

4., ἄπειρος.“ καὶ τὸν πρώτης τῆς ἐσωτοῦ γυναικὸς
 πειραῖσθαι· μετὰ δὲ, ὡς οὐκ ἀνέβλεπε, ἐπεξῆς πα-
 5 σέων πειραῖσθαι. ἀναβλέψαντα δὲ, συναγαγεῖν τὰς
 γυναικὰς τῶν ἐπειρήθη, πλὴν ἢ τῆς τῷ οὖρω νι-45
 ψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣ νῦν καλεῖται
 Ἐρουθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσαντα, ὑποκρῆσαι
 6 πᾶσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὖ-
 7 ρῳ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναικᾶ. Ἐνα-
 θήματα δὲ, ἀποφυγῶν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν, 50
 ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἰρὰ πάντα τὰ λόγισμα ἀνέθηκε, καὶ
 τοῦ γε λόγον μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τοῦ Ἰλίου
 τὸ ἰρὸν ἀξιόθῆτα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελούς δύο λιθί-
 νους, ἐξ ἑνὸς ἕντα ἑκάτερον λίθου, μῆκος μὲν
 ἑκάτερον πηχέων ἑκατὸν, εὖρος δὲ ὀκτώ πηχέων.

verbi πειραῖσθαι usus, de quo Ruhnken. ad Timaei lex. Platon. pag. 210. — Caeterum ex hac narratione satis patere videtur Larchero, quam corrupti ista aetate iam fuerint mores Aegyptiorum, ut, quae de Abrahamo narrantur Genes. XII, 11 et de impudicis moribus uxoris Potipharis (ibid. XXXIX, 7 seqq.) optime fidem mereantur.

τῶν ἐπειρήθη κ. τ. λ.] Monnet Werferus (actt. phil. Monn. I, 1 pag. 94) de particula μὲν hic ommissa; eam enim esse huius loci rationem, si quis ad normam eam redigere velit: τῶν μὲν ἐπειρήθη, οὐδὲ ἀνέβλεψε, ταύτας μὲν ἐς μίην κ. τ. λ.

ἣ νῦν καλεῖται Ἐρουθρὴ βῶλος] Laudat ex hoc loco hanc urbem Stephanus Byz. Diodorus I, 59 ἱερὰν βῶλον dicit,

in Ἐρουθρὴν mutandum, si recte statuit Schlichthorst. l. laud. p. 88. Plura de loci situ non constant.

σὺν αὐτῇ τῇ πόλι] σὺν praeter morem hic additum. Conf. Matth. Gr. Gr. §. 405 not. 3 pag. 741.

ὀβελούς δύο λιθίνους κ. τ. λ.] Horum obeliscorum alter post devectus est Romam et in circo Vaticano collocatus, teste Plinio h. n. XXXVI, 11 (al. 15, 7). Et auctor quoque est Strabo XVII p. 805 s. 1158, C Heliopoli duos obeliscos Romam fuisse delatos. De obeliscis, quod ad religionem Aegyptiorum attinet, monuit Creuzer. in Symbol. I p. 469. 778. Nam Soli consecrati erant, cuius quasi radios lapidea effigie praesentarent. Plura de origine atque usu obeliscorum dis-

112 Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληΐην ἔλεγον ⁵⁵Protens, ab a. 1291 ad 1237: eius fanum, circumhabitatum a Tyriis, continens aedem Veneris Hospitae.

ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλωσσῶσαν οὖνομα Πρωτέα εἶναι τοῦ νῦν τέμενός ἐστι ἐν

scruiť Zoęga in immortalī illo opere, cuius iam saepius mentionem fecimus (Rom. 1797 fol.). Qui de etymo vocis monuit pag. 129 seq.

Cap. CXII.

τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων — Πρωτέα εἶναι] Aegyptium nomen *Ceten* fuisse prodit Diodor. I, 62, qui tamen (I, 60 seq.) intra Sesostridis filium et huncce Proteum s. Ceten plures collocat reges, Herodoto prorsus ignotos. Larcherus Herodotum secutus Proteum ponit in ann. 1294 a. Chr. ad regnum erectum, quod per quinquaginta annos tenuerit. De hoc rege quae plurima leguntur tum apud alios rerum scriptores, hic repetere non attinet. Sunt enim talia, in quibus falsum a vero discernere nequeas. De singulis conf. Beck. Anleit. z. Weltgesch. I pag. 714 seq. Graeci Proteum fuisse tradunt Aegyptium eumque modo deum vocant, modo regem ac mortalem (Homer. Od. IV, 384. Euripid. Helen. 46 seqq. coll. Stesichori fragm. p. 92 seq. ed. Kleine). Ac nonnulli (sunt verba Creuzeri comm. Her. p. 313. 333 ibiq. Eustathius ad Homeri locum l. Add. Symbol. I p. 425) Proteum Homericum adeoque Aegyptium ad vicissitudines materiae primigeniae pertinere voluerunt, quae varias deinceps

formas subiret. Alii (vid. Creuz. Symbol. III p. 254 seq.) doctrinam in eo latere existimabant rerum omnium ex aqua ortarum et profectarum. Recentiore aetate exstiterunt, qui talia a philosophis posteræ aetatis excogitata clamantes, Herodoteam narrationem Aegyptiis sacerdotibus adscribi debere contenderent, quippe qui Graecis, a quibus saepe interrogati fuerint, verba dederint, nautarumque fabulas magis adeo auxerint et exornarint, regem fingentes Proteum remotissimæ Troicarum rerum aetatis, miris viribus praeditum. Vid. I. H. Voss. a Cr. laudatum ad Virgil. Georg. IV, 384 p. 862 seqq. Inde navigationis per maria ignota imaginem Protei fabulâ indicari vulgo isti arbitrantur! Nec multum inde recedunt aliorum commenta, quae retulit doctissimus Nitzsch. ad Homeri Odys. l. I. pag. 271. — Conf. etiam quae ad II, 113 disputantur.

τοῦ νῦν τέμενός ἐστι κ. τ. λ.] τέμενος de quovis agro dici locove, qui usu vulgari exemptus religione consecratus est, satis constat. Conf. IX, 116 ibiq. Wessel. II, 155. III, 142. — In seqq. reliqui Ἐφραιστῆϊον, quamvis bini libri Ἐφραιστίου, alii Ἐφραιστειον. Namque Grammatici, qui omnino multam operam in istiusmodi vocibus temenicis definiendis

Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τοῦ
 2 Ἰφαιστῆϊον πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. περιου-
 κέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι· κα-
 λέεται δὲ ὁ χώρος οὗτος ὁ συνάπας, Τυρίων στρα- 60
 3 τόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένει τοῦ Πρωτέος ἱρὸν,
 τὸ καλεῖται Ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ
 τοῦτο τὸ ἱρὸν εἶναι Ἑλένης τῆς Τυνδάρω, καὶ τὸν
 λόγον ἀκηκῶς ὡς διατήθη Ἑλένη παρὰ Πρωτέϊ, 65

posuerunt, disceptabant, utrum
 Ἰφαιστεῖον (s. ut alii Ἰφαι-
 στειον) an Ἰφαιστειον scriben-
 dum sit. Vid. Lobeck. ad Phry-
 nich. eclogg. pag. 369 seq.,
 quem unā cum Stephan. thes.
 l. Gr. p. 196 seqq. ed. Londin.
 ad h. l. citat Cr.

περιοικέουσι — Φοίνικες
 Τύριοι] Cum ab Aegypto omni-
 no exclusi essent peregrini, nec
 ullum in confiniis commercium
 cum iisdem esset permissum,
 sane maxime notandum, in ipsa
 urbe capitali Phoenicibus sedem
 fuisse concessam vicumque pe-
 culiarem iis tributum. Quod
 procul dubio commercii causa
 institutum fuit; ita ut Phoenices
 inde cum interioribus Africae
 regionibus commercium egisse,
 ex hoc ipso loco colligi posse
 statuat Heeren. Ideen I, 2 p. 41.
 120. II, 2 pag. 384.

Τυρίων στρατόπεδον] Eo-
 dem fere modo loca a Psammithico
 Ionibus et Caribus concessa
 dicuntur Στρατόπεδα, II, 154.
 Sic quoque στρατόπεδον
 Ἰουδαίων ex Ioseph. antiqq. XIV,
 8, 2 notat Wesseling. et Iudaeorum
 castra, quae in Augustamnica
 Aegypti

provincia occurrunt in notit.
 imp. orient. pag. 204. Unde,
 quid statuendum de istiusmodi
 appellationibus, intelligas. Fuit
 sedes Tyriorum, ut Heerenii
 utar verbis l. l. II, 2 pag. 384,
 eine Handelsniederlassung unter
 dem Schutz eines Heiligthums;
 cuius modi etiam Naucraticidem
 fuisse, Graecis quae ab Ama-
 side est concessa (II, 178), ni-
 hil dubium.

τὸ καλεῖται Ξείνης Ἀφρο-
 δίτης] Quaerit Heeren. (l. l.
 not.), utrum Astarte fuerit an
 alia quaevis Phoenicum dea.
 Nos haud aliam fuisse censemus
 quam eam, cuius ipsius Noster
 meminit I, 105; quae dea in
 Aegyptum transvecta, peregrinae
 (Ξείνης) cognomine utique illic
 insigniri poterat. Alia est
 Aegyptia Venus, indigena,
 si ita eam appellare licet, de
 qua conf. II, 41 ibiq. not.

συμβάλλομαι δὲ τοῦτο
 z. τ. λ.] i. e. conicio. Vid. I,
 68. II, 33 ibiq. not.

ὡς διατήθη Ἑλένη] Vulgo
 ἐδιατήθη. Sed auctoritate
 meliorum librorum augmentum
 abieci cum Schweighaeus. et
 Gaisford.

καὶ δη καὶ ὅτι Ξείνης Ἀφροδίτης ἑπωνύμιόν ἐστι·
 ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης ἰρά ἐστι, οὐδαμῶς Ξείνης
 113 ἐπικαλέεται. Ἐλεγρον δέ μοι οἱ ἱρέες ἰστοροῦντι τὰ

Paris cum Helena delatus in Aegyptum: Hercul.

καὶ ὅτι Ξείνης Ἀφροδίτης ἑπωνύμιόν ἐστι] Suppleas τὸ ἰρόν. ἑπωνύμιον reliqui probatorum codd. auctoritate firmatum. Est enim idem fere quod ἑπώνυμον, quod ipsum hic quidam praebent libri, probante Larchero. Structuram vocis cum genitivo illustrarunt viri docti a Wesselingio laudati: Stanlei. ad Aeschyl. s. c. Theb. 138 et Hemsterhus. ad Luciani diall. mortt. IX, 1. Hinc tu verte: „*tum vero etiam quod (templum) cognominatum est a Venere peregrina.*“ Si vero quaeras, quid moverit Herodotum, ut Venerem peregrinam hancce re vera Helenam esse suspicaretur, Tyndari filiam, id tenendum: apud Graecos quoque divinos honores accepisse Helenam haud aliter atque Proteum Menelaumque. Habita est enim *Luna s. dea lunaris*, ut vel nomen indicat, quod *splendidam, lucentem* haud iniuriâ interpretantur. Est Helena, ut paucis dicam, Venus ad vulgarem heroum fabulam traducta, quae ipsa haud scio an congruat cum *Astarte*, quam hoc loco intelligendam esse vir doctus quidam censuit. Nolo nunc alia attingere, quae longiorem disceptionem postulant, eius deae dico coniunctionem cum Pataecis, Canobo, alia id genus; quae qui accuratius noscere studeat, perlegat Creuzeri Symbol. II

p. 342 seqq. III, 38 seq. IV, 150 seqq. 153. Quum ergo *Luna dea* esset, haud mirum, a patre historiae eam componi cum Venere; et ipsa deâ lunari in Phoenicum religionibus.

Cap. CXIII.

Ἐλεγρον δέ μοι οἱ ἱρέες κ. τ. λ.] Pertinent huc ea, quae Stesichorus, antiquissimus poëta, cecinerat; qui Helenam dixerat Paridi ad Aegyptum delato raptam fuisse a Proteo, qui illius loco Paridi dederit Helenae imaginem, quâcum iste in Troiam discesserit. Vid. Stesichori fragmm. p. 92 ed. Kleine. Neque huc non facit argumentum Euripideae fabulae, quae adhuc Helenae sub nomine exstat; de quo disputat Matthiae in commentt. ad Euripid. tom. VIII p. 258 seq. Exstat insignis hanc in rem Platonis locus in polit. IX, 10 p. 586, C, ubi plura citavit Astius in commentt. pag. 604. Euripides vero utrum ex Herodoti narratione profectus sit in fabulae argumento contexendo, an potius Herodotus (quae Valckenaerii est sententia ad Herod. II, 116) Euripidem legerit, equidem definire nolim. Namque a Stesichoro fabulam inventam esse alii contendunt. Quae quidem res, magis tamen quod ad poëtas illos spectat, quam quod ad Herodotum pertinet, nuper

his Aegyptii templum, iure asyli: Thonis, praefectus ostio Canobico.

περὶ Ἑλένην, γενέσθαι ᾧδε· Ἀλέξανδρον ἀρπάσαντα
 Ἐλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ. καὶ 70
 μιν, ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσται ἄνεμοι ἐκ-
 βάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος· ἐνθεῦτεν δὲ
 (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον,

admodum a pluribus viris doctis in examen est vocata; in hisce potissimum ab Heinisch. in programmat. de Euripid. Helen. (Vratislav. 1825 pag. 4—23), ab Ed. Müller. in scriptione: „Euripides contemtor etc. (ibid. 1826 pag. 29—32) ac denique a Welcker. in Iahnii annall. philoll. IX, 3 pag. 276 seqq. Atque Welckerus ad Aegyptios Helenam pertinuisse negat; fabulam de Helena ex ipsa Graecia (a Crotone fortasse aut Hiera, ubi Stesichori palinodia fuerit audita) in Aegyptum translata ibique cupide arreptam esse a sacerdotibus statuit adeoque exaggeratam, prout ipsorum consiliis commodum fuerit. Quos homines callidos verba dedisse putat Herodoto, credulo homini, qui qua erat simplicitate, ea non solum pro veris habuerit, sed rationes etiam conquisierit, quibus probabiliora viderentur sacerdotum istorum mendacia. Quae nollem excidissent viro doctissimo et de nostris literis meritissimo! Vereor enim, ne, quae in Herodotum profert, vel magis ficta videantur. Herodotum autem ut habeam hominem credulum, qui facile se decipi passus sit, nunquam a me impetrare possum. Atque in hac universa fa-

bula illud minime erit praetermittendum, utrum illo tempore Aegyptiis omnino fuerit commercium cum exteris, Graecis praesertim, necne. Equidem nil discernam, cum in utramque partem certa desint testimonia, quibus res confici queat. Conf. caeterum Heeren. Ideen II, 2 p. 378.

ἐξῶσται ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος] ἐξῶσται ἄνεμοι venti expulsores i. e. ex contrario s. ex adverso flantes cursumque rectum impediētes alioque navigantes compellentes. — Αἰγύπτιον πέλαγος dicit mare illud, quod Aegyptum et utrimque vicinas oras adluit, ut pluribus monstravit Wesselingius. Conf. inprimis Strabon. II p. 182, C. D sive p. 121, D coll. p. 187 s. 125, D. — Caeterum in oratione ipsa animadverti debet transitus subitus ab indirecta ad directam quam vocant orationem; vid. quae monui ad Plutarchi Artaxerx. cp. 2 in Creuzeri Melett. III p. 12 seq.

οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα] i. e. neque enim cessabant venti. De forma ἀνίει (quae praesentis indicativi est persona tertia) diximus ad I, 6; ellipsin facile suppleas, modo cogitando addas id, quod ex ipso subiecto

καὶ Αἰγύπτου ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλούμενον
 3 στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας. ἦν δὲ ἐπὶ
 τῆς ἡϊόνος, ὃ καὶ νῦν ἐστὶ, Ἡρακλέος ἱρόν· ἐς τὸ 75
 ἦν καταφυγὼν οἰκέτης ὅτεω ἀνθρώπων ἐπιβάλλεται 155
 στίγματα ἱρά, ἑαυτὸν διδούς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι

mente repetendum est. Sic hoc loco Schweighaeus. subintelligit πνέοντα, ut fere IV, 152. Neque huc non pertinet II, 121, 2. IV, 28. III, 109 etc., quae in lexico Herodoteo laudata reperiuntur. Inde cessandi, intermittendi notio, quae huic verbo ut plurimum convenit, orta ex primitiva remittendi, dimittendi significatione.

ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλούμενον στόμα τοῦ Νείλου] Vid. excurs. ad II, 17. *Taricheae*, quae mox vocantur, *Canopicae* sunt, diversae a *Pelusiaca*, de quibus supra II, 15. Nunc loco nomen *Medea*. Sic certe Schlichthorst. l. l. pag. 58, qui *Taricheas* putat olim eandem fuisse urbem, quae tempore insequenti *Heracium* vocitata fuerit.

[Ἡρακλέος ἱρόν] Templum notum prope Nili ostia atque Canopum urbem, cuius suburbium inde *Heracium* appellatum, ipsumque Nili ostium *Heracleoticum*. Vid. Strab. XVII pag. 801, B s. pag. 1153, A. Eum vero Herculem haud valde diversum esse crediderim a Thasio atque Tyrio Hercule, cum Phoenices, quos in Aegypto considentes supra II, 112 invenimus, hac etiam in maris ora, loco mercaturae imprimis apto,

templum condidisse admodum probabile sit. Conf. de his religionibus veterum Creuz. Symbol. II p. 218 seqq. Pro ὃ καὶ νῦν ἐστὶ, Ἡρ. ἱρόν, ex constanti usu Nostri scriptoris, Struve quaest. de dial. Herod. pag. 13 rescribi vult τὸ καὶ νῦν ἐστὶ Ἡρ. ἱρόν, fere ut II, 181. Nos libris omnibus in vulgata conspirantibus, nihil mutare sumus ausi.

οἰκέτης ὅτεω ἀνθρώπων ἐπιβάλλεται στίγματα ἱρά] Noli mutare ὅτεω, ut genitivus sit. Est enim in talibus haud infrequens dativi usus; vid. mod. Matth. §. 389. Quare sic vertendum: *in quod* (templum) *si quis cuiuscunque hominis servus confugerit et sacras notas sibi imponi iusserit, deo sc. se ipsum tradens s. dicens.* — στίγματα sunt notae, quales imprimebantur apud veteres hominibus tum iis, qui sacris initiandi erant, tum vero etiam servis, facinorosis, aliis, supplicii causa. Qui ne hoc loco intelligantur, consulto Noster dixisse videtur: στίγματα ἱρά i. e. notas sacras, quae sacrorum causa imprimuntur. Plura de his notis interpretes ad Pauli ep. ad Galat. VI, 19. Cr. confert Iacob. Tollii insignia itinerarii Italici I pag. 20.

τούτου ἄψασθαι. ὁ νόμος οὗτος διατελεῖ ἐὼν
 4 ὁμοῖος μέχρι ἐμεῦ τῷ ἀπ' ἀρχῆς. τοῦ ὧν δὴ Ἀλε-
 ξάνδρου ἀπιστέεται θεράποντες, πυθόμενοι τὸν περὶ 80
 τὸ ἰρὸν ἔχοντα νόμον· ἰκέται δὲ ἰζόμενοι τοῦ θεοῦ,
 κατηγοροῦν τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν
 αὐτὸν, πάντα λόγον ἐξηγούμενοι ὡς εἶχε περὶ τὴν
 Ἐλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην· κατηγοροῦν
 δὲ ταῦτα πρὸς τε τοὺς ἰρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος
 114 τούτου φύλακον, τῷ οὖνομα ἦν Θῶνις. Ἀκούσας 5
 δὲ τούτων ὁ Θῶνις, πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμ-
 2 φιν παρὰ Πρωτέα ἀγγελίην, λέγουσαν τάδε· „Ἰκεῖ
 „ξείνος, γένος μὲν Τεῦκρος, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν

114
 Proteus Parin
 comprehensum
 ad se duci iubet.

ὁμοῖος μέχρι ἐμεῦ τῷ ἀπ'
 ἀρχῆς] Ita scripsimus cum
 Schweigh. et Gaisford. Vulgo
 ὁμοίως et ἀπαρχῆς. Ad τῷ
 ἀπ' ἀρχῆς suppl. νόμῳ. — De
 forma ἀπιστέεται (pro ἀφίσταν-
 ται) conf. II, 80.

τῷ οὖνομα ἦν Θῶνις] Polydamna, *Thonis* (Θῶνος) con-
 iux, Aegyptia, Homero in
 Helenae historia haud ignota
 Odys. IV, 228. Unde aliis
Thonis dicitur Aegypti rex; conf.
 Eustath. ad Homeri loc., Ae-
 lian. h. a. IX, 21 coll. interpr.
 ad Nicandr. Ther. 312. Sed
 Diodoro I, 19 *Thonis* vetustum
 est Aegypti emporium, ubi in
 mare exit Nilus. Atque ea ipsa
 urbs a *Thone* rege, qui Mene-
 laum exceperit, nomen acce-
 pisse fertur. Vid. Strab. XVII
 pag. 801 s. p. 1152, B coll.
 Heeren. Ideen II, 2 pag. 378.
 Plura oppida per Aegyptum
 nomine *Thóni* exstitisse viden-
 tur, unde Graecum Θῶνις flu-

xisse vult Champoll. l'Egypt. s.
 I. phar. I p. 285. II p. 142.
 262. Qui altiora sectantur et
 interiorem quandam harum fa-
 bularum rationem rimari stu-
 dent, *Thenem* volunt esse spi-
 ritum universi. Equidem malim
 cum Creuzero cogitare de Grae-
 corum *Tithono* (quo ipso in no-
 mine Aegyptia radix [Θῶν] in-
 esse videatur) Aegyptiumque
 inde heroem ad solares referre
 deos in Aegypto coli solitos.

Cap. CXIV.

γένος μὲν Τεῦκρος] Τευ-
 κρος Schweigh. et Gaisford. de-
 derunt pro Τεῦκρος; quemad-
 modum cum apud Euripidem
 atque alias semper scriptum vi-
 derim, nil mutandum censui.
 Atque etiam in seqq. reliqui le-
 ctionem vulgatam, libris etiam
 scriptis firmatam: ἐς γῆν ταύ-
 την ἀπενεχθεῖς, cuius loco
 quod in nuperrimis editionibus
 substitutum est: τὴν σῆν, ad

„τῇ Ἑλλάδι ἐξεργασμένος· ξείνου γὰρ τοῦ ἔωυτοῦ
 „ἐξαπατήσας τὴν γυναῖκα, αὐτὴν τε ταύτην ἄγων⁹⁰
 „ἦκει, καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς
 „γῆν ταύτην ἀπενειχθεῖς. κότερα δῆτα τοῦτον ἔω-
 „μεν ἀσινέα ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε;“
 3 Ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεύς λέγοντα τάδε·
 „Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτὲ ἐστὶ ἀνόσια ἐργασμένος⁹⁵
 „ξείνον τὸν ἔωυτοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ'
 115 „ἐμὲ, ἵνα εἰδῶ ὅ τι κοτὲ καὶ λέξει.“ Ἀκούσας δὲ
 ταῦτα ὁ Θῶνις, συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ
 τὰς νέας αὐτοῦ κατίσχει· μετὰ δὲ, αὐτὸν τε τοῦτον
 ἀνήγαγε ἐς Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρή-
 2 ματα· πρὸς δὲ, καὶ τοὺς ἰκέτας. ἀνακομισθέντων
 δὲ πάντων, εἰρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεύς,¹
 τίς εἶη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος
 κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τὸ οὔνομα· καὶ δὴ
 3 καὶ τὸν πλόον ἀπηγγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ,
 ὁ Πρωτεύς εἰρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι·⁵
 πλανωμένον δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ, καὶ
 οὐ λέγοντος τὴν ἀληθινήν, ἤλεγχον οἱ γενόμενοι
 ἰκέται, ἐξηγούμενοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος.
 4 τέλος δὲ δὴ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς,

Increpatum Ae-
 gypto exigit, ab-
 latam eilicenam
 et opes marito
 servans.

glossam referre malim. ἀπε-
 νειχθεῖς est *delatus, compulsus*.
 Conf. II, 152. Nec multum
 differt, quod II, 115 est: ἀπο-
 λαμφθέντες, ubi vid.

ἵνα εἰδῶ ὅ τι κοτὲ καὶ λέ-
 ξει] Conf. Matthiae Gr. Gr.
 p. 1258. „Add. Buttmann. ad
 Platon. Alcibiad. I (p. 106, C)
 pag. 119.“ Cr.

Cap. CXV.

ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Θῶνις]
 HERODOT. I.

„Eustathius citat haec ad Odys.
 IV, 227 seqq. p. 164 seq. Bas-
 sil.“ Cr., qui paulo infra ad vo-
 ces: μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεύς lau-
 dat eundem Eustath. ad Odys.
 IV, 385 pag. 174 Basil.

τίς εἶη, καὶ ὁκόθεν πλέοι]
 Conf. I, 35 ibiq. not.

λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ
 Πρωτεύς] ἐκφαίνειν λόγον
 (*declarare, aperire sententiam,*
dicere) eodem modo VII, 160
 coll. V, 36. — Mox ad λέγων,

λέγων ὅτι „Εγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἠγεύμην μηδέ-10
 „να ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἤδη ἀπολαμ-
 „φθέντες ἤλθον εἰς χώραν τὴν ἐμὴν, ἐγὼ ἂν σε
 „ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνος ἐτιθάμην· ὅς, ὦ κάκιστε ἀν-
 „δρῶν, ξεινίων τυχῶν, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργά-
 5 „σας. παρὰ τοῦ σεωντοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα ἤλ-15
 „θες· καὶ μάλα ταῦτά τοι οὐκ ἤρκεσε, ἀλλὰ ἀνα- 156
 6 „πτερώσας αὐτὴν, οἴχεται ἔχων ἐκκλέψας. καὶ οὐδὲ
 „ταῦτά τοι μούνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκία τοῦ
 7 „ξείνου κεραΐσας ἤκεις. νῦν ὦν, ἐπειδὴ περὶ πολ-
 „λοῦ ἠγῆμαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην 20
 „καὶ τὰ χρήματα οὗ τοι προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλὰ
 „αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἑλληνι ξείνῳ φυλάξω, εἰς ὃ ἂν αὐ-
 „τὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δὲ
 „σὲ καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερέων προ-

ὅτι conf. Matthiae Gr. Graec. pag. 1030.

ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἤδη ἀπο-
 λαμφοφθέντες ἤλθον κ. τ. λ.] ἀπολαμβάνεσθαι de iis, qui ventorum vi a proposito itinere prohibentur atque intercipiuntur aliove deferuntur. Quod praeter Wesseling. ad h. l. monuerunt etiam interpretes ad Plat. Phaedon. init. p. 58, B. — Ad verba ὅς, ὦ κάκιστε κ. τ. λ. conf. Matth. pag. 598.

παρὰ — τὴν γυναῖκα ἤλ-
 θες] ἔρχεσθαι παρὰ τὴν γυναῖκα eodem sensu quo φοιτᾶν usurpari monuimus ad II, 111. Et conf. etiam quae ad II, 64 diximus. Plura ad h. l. laudat Gronovius: V, 70. III, 69. VI, 68 etc.

ἀναπτερώσας αὐτὴν] *Alas ei addens i. e. incitans eam.* — In verbis οἴχεται ἔχων ἐκκλέψας noli haerere ob participiorum usum. Est enim sensus: *Tu eam raptam abduxisti.* Ubi Gr. propter usum participii ἔχων conferri vult Schaefer. ad Sophocl. Oedip. Reg. 741.

τριῶν ἡμερέων] Id est: *intra trium dierum spatium.* Vid. Matth. Gr. Gr. pag. 692. — In seqq. μετορμίζεσθαι est alio quo navigare s. *cursum tenere*, mutata statione. Quidam libri μετεωρίζεσθαι i. e. *in alto versari mari*; quod a nostro loco alienum iam vidit Wesselingius. — Ad περιέψεσθαι conf. VIII, 149 et supra II, 64. 69. I, 73. 114. 115.

„αγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετρομί-
 „ζεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ἅτε πολεμίουσ περιέψεσθαι.“ 25

116 Ἐλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν παρὰ Πρωτέα ἔλε-
 γον οἱ ἱεῖες γενέσθαι· δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος
 τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως
 ἐς τὴν ἐποποιίην εὐπρεπῆς ἦν τῶ ἐτέρῳ τῶπερ
 ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετῆκε αὐτὸν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦ- 30
 2τον ἐπίστατο τὸν λόγον. δῆλον δέ· κατὰ γὰρ

Homerum videri
 non ignorasse
 istam famam, sed
 propter carminis
 decus neglexisse.
 [Il. 6, 289. Od. 4,
 227. 351.]

Cap. CXVI.

Ἐλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν]
 Quod articulum τὴν post ταύ-
 την inseri vult Valckenarius, id
 haud necesse in Ionico scriptore.
 Ad argumentum conf. Euripidis
 fabulam cognominem, et a
 Schweigh. laudatum Fabric. ad
 Sext. Empiric. VII, 180.

ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως κ. τ. λ.]
 scil. ὁ λόγος.

ἐς ὃ μετῆκε αὐτὸν] αὐτὸν
 scil. λόγον, i. e. hanc Aegy-
 ptiorum sacerdotum narratio-
 nem de Helena, minus aptam
 Homero visam ad carminis sui
 epici rationes indeque relictam.
 — ἐς ὃ, quod aliis locis est do-
 nec (I, 67. II, 115 etc.), hic
 accipio quare, quapropter, prae-
 eunte Matthiae Gr. Gr. p. 1145,
 atque Schweigh. Quo eodem
 sensu apud Pausaniam, qui to-
 ties Herodotum expressit, in-
 venit: I, 41 §. 5, ubi vid.
 Siebelis. Negat Struve (quaest.
 de dial. Herod. p. 43), cui in
 loco valde turbato simplicissi-
 mum videtur ἐς ὃ eiicere. —
 μετιέναι (reicere, omittere) eo-
 dem fere sensu I, 33. 78. 123.
 IV, 98.

δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον κ.
 τ. λ.] Ad δηλώσας Steger. sup-
 plet: ὅμως γε μέντοι, i. e. de-
 clarans tamen illam narrationem,
 in carmine epico quamvis prae-
 termissam, bene sibi notam
 fuisse. Caeterum attendant vel-
 lim h. l. ii, qui omnem aliorum
 mythorum cognitionem artem-
 que mythos pro carminis epici
 indole ac ratione tractandi Ho-
 mero abiudicant; quem ipse hi-
 storiae pater hoc loco indicat
 plura cognovisse, quam quae
 in carminibus declaranda puta-
 verit.

δῆλον δέ· κατὰ γὰρ ἐποίη-
 σε ἐν Ἰλιάδι] In his, quae tur-
 barum plena iure dicit Struve
 l. l. pag. 34, librorum scripto-
 rum auctoritatem cum Gaisfor-
 dio secutus sum. Nec refert
 aliorum proferre commenta, qui-
 bus loco mederi studuerunt.
 Nuperrime Steger. praefat. ad
 Herod. p. XII sic scriptum vult:
 κατὰ γὰρ μὲν Ἰλιάδα ἐποίησε!
 In vulgata, quam dedimus, le-
 ctione, κατὰ videtur positum pro
 καθὰ (καθ' ἃ) ut, prout, quem-
 admodum, monente Schweig-
 hausero, qui laudat I, 208.
 II, 6. III, 86. Plura Struve

ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι (καὶ οὐδαμῇ ἄλλη ἀνεπόδισε ἑωυτὸν) πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπηνείχθη ἄγων Ἐλένην, τῇ τε δὴ ἄλλη πλαζόμενος, καὶ ὡς 3 ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. ἐπιμέμνηται δὲ 35

l. l. Particulam γὰρ, praecedente δῆλον δὲ, illustrabunt ea, quae monet Matth. Gr. Gr. pag. 1244 coll. 806. Confer Herod. II, 134. Ac praevideo, fore, quibus vel κατὰ vel γὰρ abundare indeque eiciendum videatur. In quo tamen vereor ut assentiri possim, invitis praesertim omnibus libris scriptis et repugnante Herodotei sermonis abundantia.

καὶ οὐδαμῇ ἄλλη ἀνεπόδισε ἑωυτὸν] Probat Schweighaeus. Vallae interpretationem: *nec usquam alibi retractat, si retractare intelligas diversum vel contrarium dicere eius, quod semel diximus.* Budaeus interpretatus erat: *et nusquam alibi se ipsum revocavit, id est, nusquam id iterum dixit;* nec aliter fere H. Stephanus in thes. l. Gr. t. III pag. 517: „*se ipsum revocavit, pro: iterum idem dixit.*“ Mihi magis placet Schweigh. ratio. Conf. Herod. V, 92; cuius tamen loci ratio nonnihil diversa est. — Ex his ipsis verbis Nitzsch. (Indagand. per Homeri Odys. interpolat. praeparat. I Kil. 1828 pag. 18 not.) colligit, iam Herodotum Homeri quae feruntur carmina scripta pervolutasse; et iure, si quid video, hic locus afferri potest, ad integritatem carminum Homericorum eorumque diligentem

lectionem Herodoti certe aetate comprobendam. Quorum magna iam illo tempore auctoritas fuisse videtur; alioqui enim ab Herodoto h. l. non citata et in examen vocata fuissent.

ὡς ἀπηνείχθη] Particulam loco pronominis relativi poni statuit Matthiae Gr. Gr. p. 907. „Wytttenbach. in selectt. histt. pag. 358 ad antiquum dicendi genus refert et Thucydidis comparat locum I, 1: τὸν πόλεμον — ὡς ἐπολέμησαν.“ Cr.

ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ] Verba in Διομήδεος ἀριστείῃ, quae Valckenario abiicienda videbantur, satis tuetur orationis tenor, ut bene iam notavit Schweighaeus. Si vero universam sententiam habeas insiticiam, minime eam contra libros equidem eiecerim; quae eadem est Nitzschii sententia l. l. p. 11, ubi in not. 5 haec addit: „Sufficiebat, si ei quod praecedit, ἐν Ἰλιάδι, adderetur λέγει δὲ τὰ ἔπεια οὕτω, ut mox ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσεείῃ, ἐν τοῖσίδε τοῖσι ἔπεισιν.“ Ad reliquum loci argumentum haec monet Valckenarius: „Sunt subiecti versus ex Iliad. Ζ', 289 et seqq. Διομήδους ἀριστεία vocabatur a grammaticis Iliad. Ε', in qua meminit in transcurso poeta Alexandri naviumque architecti

αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ, λέγει δὲ τὰ ἔπεα οὕτω·

Ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδῆς
ἤγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλῶς εὐρέα πόντον,
τὴν ὁδὸν ἦν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

40

Pherecli; sed hoc nihil ad *Herodotum* facit, *Homerum* etiam alibi commemorantem, nusquam tamen appellationes, quibus *Homeri* carminis diversas insignivere partes grammatici. Primus forte *Plato* meminit *Νευίας* *Odysseae* in *Minoë* p. 319, D.⁴ Vix tamen omnes istiusmodi appellationes a grammaticis serius aetatis inductas credideris, si *Platonis*, *Aristotelis*, aliorum testimonia, quae *Nitzschius* l. l. collegit, respexeris. Gravius fortasse illud erit, quod *Diomedis Aristia* vocabatur *quintus* *Iliadis liber*, cum, qui apud *Herodotum* citantur versus, ad *sextum* pertineant. Sed quid impedit, quo minus *Diomedis Aristiam* ultra *quintum* librum olim pertinuisse *sextumque* librum etiam comprehendisse statuamus, praesertim cum illa aetate fines singulorum librorum vix dum ita accurate constitui videantur, quemadmodum post factum esse verisimile fit. Conf. *Heyne* observv. ad *Homeri* l. l. et *Wolf*. prolegg. ad *Homerum* p. CVIII, utrumque a *Schwgh.* allatum. Sunt denique, qui *Diomedis* pugnas peculiare quoddam carmen fuisse arbitrentur, in *Iliadis* contextum postea demum receptum. Sed praeterquam quod certis argu-

mentis destituta est haec sententia et disertis *Herodoti* verbis repugnat, commonstravit *Anglus* doctus, haec ad carminis tenorem et nexum ita necessaria esse, ut, illis abiectis, reliqua forent manca nec sibi bene cohaerentia. Tu vid. *Payne-Knight*. prolegg. ad *Homer.* §. XXIV p. 24 ed. *Ruhk.*

λέγει δὲ τὰ ἔπεα οὕτω] Qui sequuntur versus, exstant in *Iliad.* VI, 289 seqq. et a *Strabone* citantur I pag. 69, E, qui etiam (XVI pag. 1097, C) monet, poëtas *Sidonem* magis quam *Tyrum* frequentare, *Homerum* vero ne memorare quidem *Tyrum*. Sed temporibus *Troianis* nondum *Tyrum* tam clara fuisse videtur, quam posthac est facta. Vid. *Heyne* observv. ad *Iliad.* l. l. pag. 254 tom. V.

ἐπιπλῶς εὐρέα πόντον] De participii forma ἐπιπλῶς vid. *Buttmann.* gramm. maior. II pag. 7 not. p. 220. — Mox ἀνήγαγεν dixit ob navigationem e *Graecia* in patriam, *Troiam*, qui *reditus* est. Sic certe veteres grammatici; quamquam omnino de navigatione e portu in altum ἀνάγειν dici monet *Heynius* l. l. pag. 255.

4'Επιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσεΐῃ, ἐν τοῖσίδε τοῖσι ἔπεσι·

Τοῖα Διὸς θυνάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
ἑσθλὰ, τὰ οἱ Πολύδαμνα πόρεν, Θῶνος παρὰκοιτις
Αἴγυπτίη· τῇ πλεῖστα φέρει ζεΐδαρος ἄρουρα 45
φάρμακα, πολλὰ μὲν ἑσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά.

5καὶ τὰδε ἔτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει·

Αἴγυπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
ἔσχον, ἐπεὶ οὐ σφιν ἔρεξα τελεήσασας ἑκατόμβας. 50

6'Ἐν τοῖτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ, ὅτι ἠπίστατο τῆν
ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην· ὁμοῦρέει γὰρ ἡ
Συρίη Αἴγυπτῳ· οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ἐστὶ ἡ Σιδῶν, 157
117 ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα,

Cypria carmina
Homeri non esse.

ἐν Ὀδυσσεΐῃ] Vid. Odys.
IV, 227 seq. et IV, 351. Scri-
bit vero Nitzsch. (Anmerkk. zu
Homer. Odys. pag. 255 not.):
„Die Verse 227 — 230 führt
Herodot II, 116 seltsamer Wei-
se zum Belege an, dass Homer
von einer Irrfahrt des Paris mit
der geraubten Helena nach Ae-
gypten gewusst habe. Man
sieht, da auch 351 und 352
dies beweisen sollen, dass He-
rodot, uneingedenk der Erzäh-
lung III, 288 ff. meinte, Me-
nelaos sei absichtlich nach Ae-
gypten geschifft. Vergl. unten
zu 384.“

ὁμοῦρέει γὰρ ἡ Συρίη Αἴ-
γυπτῳ] *Syriae* nomen apud
Herodotum latius patere, iam
supra ad I, 6. 72 notavimus.
Nam hoc nomine omnem quo-
que oram maritimam tractum-
que adjacentem inde ab Asia
minore usque ad Aegyptum No-
ster complectitur. Conf. II, 58.
VII, 89 et Rennel. l. l. p. 486.

Cap. CXVII.

κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα κ. τ.
λ.] Quod in seqq. pro δηλοῖ
Valckenarius coniecit δῆλον, re-
ceptum dein a Borheckio et Rei-
zizio; eo minime opus, libris
scriptis praesertim refraganti-
bus, cum δηλοῖ intransitive et
impersonaliter liceat accipere:
adparet, perspicuum est, ut IX,
68 et alibi, recte monente
Schweighaeusero. Gravius il-
lud est, quod χωρίον eo sensu,
quo *hic de loco scriptoris* dica-
tur, vix apud ullum prioris ae-
tatis scriptorem inveniri idem
Valckenarius monet. Quo ac-
cedit etiam, quod verba ista:
καὶ τόδε τὸ χωρίον ad locum
superius laudatum ex Iliade,
quo memoratur, Alexandrum
cum Helena per vastum mare
vagantem, ad Sidonem adpu-
lisse, pertinent; id quod du-
rius certe videtur. Codices et
haec verba et reliqua huius ca-
pituli omnia agnoscunt; ut hac-

καὶ τόδε τὸ χωρίον οὐκ ἤκιστα, ἀλλὰ μάλιστα, δη-55
λοῖ ὅτι οὐκ Ὀμήρου τὰ Κύπρια ἔπεά ἐστι, ἀλλ'

tenus nullam fidem mereat Borheckii suspicio, totum caput CXVII spurium videri. Nec quidquam eicere equidem audeam; quamquam mihi quoque magna fit suspicio, verba: καὶ τόδε τὸ χωρίον ad marginem olim fuisse adscripta ac dein, uti fieri solet, textui inserta. Locutio: οὐκ ἤκιστα ἀλλὰ μάλιστα invenitur quoque II, 43 nec sine quadam vi h. l. poni videtur. Redit autem eo fere Herodoti argumentum: quod apud Homerum vestigia errorum Paridis inveniuntur (quae ipsa satis declarant, poëtam plura de his cognovisse, quam quae in ipso carmine indicaverit), inde colligi poterit, Homerum auctorem non esse carminum Cypriorum, quibus Paris fausto itinere iam tertio die in patriam revertisse tradebatur. Quae argumentatio speciosior quam verior videtur Henrichsen., viro docto, in comm. de carm. Cypr. Havn. 1828 pag. 7 seq. Equidem nil discernam; hoc modo teneri velim, Aristotelem quoque ex diversa Homericorum et Cypriorum carminum indole diversum statuere auctorem, de art. poët. cp. 23. Cr. ad argumentum huius capituli conferri vult Groddeck. de hymn. Homerr. reliquii p. 41 et 42. Matthiae animadverss. ad hymn. Homer. pag. 68 seq.

ὅτι οὐκ Ὀμήρου τὰ Κύπρια ἔπεά ἐστι, ἀλλ' ἄλλου τινός]

Cypria carmina, ut hoc tantum afferamus, perpetua quasi serie exposita continuere belli Troiani primordia usque ad Achillis iram, ubi Homeri Ilias exorditur. Quare eodem iure, quo Homeri carmina, ad cyclum qui dicitur epicum referri poterunt. Vid. Henrichsen. l. l. pag. 27 seqq., imprimis p. 31 seq. De quo istorum carminum argumento, historico potius quam epico, ut iam observat Aristoteles l. l. (coll. Henrichsen. p. 102 seqq.), classicus est Procli locus, nuper detectus atque editus in: Biblioth. d. alt. Literat. I Anecd. p. 23. 24, repetitus et singulari cura post alios illustratus ab eodem Henrichsen. l. l. pag. 18—26, qui etiam quotquot horum carminum exstant fragmenta, collegit ac recensuit p. 34 seqq. — De auctore carminum Herodoti aetate iam disceptatum fuisse, ex hoc loco patet, idemque aliis quoque Athenaei et Procli locis comprobatur, quos affert Henrichsen. l. l. p. 4 sqq. accuratiorem inde instituens disquisitionem de vero horum carminum auctore, quem alii Stasinum Cyprium (unde quoque carminum nomen, nisi, quod aliis verius videtur, ex *Cypride* [Venere] illud derivandum), Hegesinum alii, Homerum alii, alios alii ferebant. Nos illa quidem haud repetamus; hoc unum addere placet, nobis vi-

2 ἄλλον τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται,
ὡς τριταῖος ἐκ Σπάρτης Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὸ
Ἴλιον ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαεῖ τε πνεύματι χρησά-
μενος καὶ θαλάσση λείη· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς 60
ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μὲν νυν, καὶ τὰ
Κύπρια ἔπεα, χαιρέτω.

deri eam Herodoti fuisse sententiam, ut serioris aetatis poetæ ea tribuenda sint. In clausula addam Dahlmanni iudicium (Herod. pag. 101): „Wenn Herodot manche Gedichte, die für Homerisch galten, dem Homer absprach II, 117. IV, 32, so scheinen doch die Ursachen dieses Urtheils nicht tief zu liegen, falls nicht, im Grunde ihm unbewusst, sein poetischer Sinn die Entscheidung gelenkt hat!“

ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται κ. τ. λ.] Eadem fere scribit Eustath. ad Il. VI p. 503, 11, dissentiens a Proclo l. l., qui Paridem, tempestate a Iunone immissa, ad Sidonem delatum esse urbemque cepisse scribit. Atque etiam Heynius (observv. ad Il. VI, 289 p. 254 seq. t. V) in Herodoti loco totam illam ῥῆσιν serius insertum putat, quippe versibus ex Odyssea navigationem Alexandri in Aegyptum haud satis probantibus. Nec aliter sensisse videtur Borheckius, qui hocce caput suspectum censet, refragante Henrichsen. l. l. pag. 50 seq. qui optime monet, eandem argumenti discrepantiam manere, sive Herodotus haec scripserit sive alius quispiam. Nec

mihī ulla iusta causa adparet, cur verba, ab omnibus etiam libris comprobata, spuria et insiticia habeam.

εὐαεῖ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσση λείη] i. e. secundo vento usus et mari tranquillo. Eadem verba exstant quoque apud Eustathium l. l., quae ex ipso poeta Cyprico desumpta videri, iam dudum monuerat Wesselingius: „Videtur poetæ τῶν Κυπρίων dictionem expressisse. Notissimum est Sophoclis illud, Philoct. 822 (828 Br.).“ Unde Heynius l. l. hexametri partem eruit:

— πνεύματα χρησάμενος
λείη τε θαλάσση.

Atque Friedemannus commentt. in Strabon. tom. I p. 336 not. tres versus exsculpsit:

Σπάρτηθεν δὲ τριταῖος Ἀλέ-
ξανδρος [θεοειδῆς]

Ἴλιον εἰσαφίκανε, ἄγων Ἑ-
λένην [Ἀργεῖην]

Εὐαεῖ τ' ἀνέμων πνοιῇ, λείη
τε θαλάσση.

καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα, χαιρέ-
τω] χαιρέτω valeant, ut IV, 96, ubi Wesseling. laudat Platon. de legg. X p. 886, D. Facit huc quoque ἐρῶέτω apud Sophoc. Philoct. 1196 coll. Hom. Il. VIII, 164. IX, 377.

118 Εἰρομένου δὲ μευ τοὺς ἱρέας, εἰ μάταιον λό-
 γον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι, ἢ
 οὐ· ἔφασαν πρὸς ταῦτα τάδε, ἱστορήσι φάμενοι
 2 εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. Ἐλθεῖν μὲν γάρ, μετὰ 65
 τὴν Ἑλένης ἀρπαγὴν, ἐς τὴν Τευκρίδα γῆν Ἑλλη-
 νων στρατιὴν πολλήν, βοηθεῦσαν Μενέλεω· ἐκβα-
 σαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἰδρυνθεῖσαν τὴν στρατιήν, πέμ-
 πειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους· σὺν δὲ σφι ἵεναι καὶ
 3 αὐτὸν Μενέλεω· τοὺς δ' ἐπεὶ τε ἐσελθεῖν ἐς τὸ
 τεῖχος, ἀπαιτεῖν Ἑλένην τε καὶ τὰ χορήματα τὰ οἷο
 οἴχετο κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δι-
 κας αἰτέειν· τοὺς δὲ Τεύκρους τὸν αὐτὸν λόγον λέ-
 γειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὀμνύοντας καὶ ἀνωμοτὶ,
 μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα χορή-
 4 ματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ· καὶ οὐκ 75
 ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν, ἃ Πρωτεύς ὁ Αἰ-
 γύπιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελᾶσθαι

Aegyptiorum
 narratio de Troia
 expugnata.

Cap. CXVIII.

εἰ μάταιον λόγον λέγουσι
 οἱ Ἕλληνες] μάταιον λόγον
 vanum sermonem i. e. temere
 protatum, fictum, falsum, uti
 III, 10. 56. 120. VI, 68 etc.

ἱστορήσι—εἰδέναι παρ' αὐ-
 τοῦ Μενέλεω] i. e. se ab ipso
 Menelao accepisse s. ex ipsius
 Menelai narratione se haec co-
 gnovisse. Nam ἱστορίην dicit
 Herodotus percuntationem, ubi
 ex aliis sciscitando quid acce-
 pimus. Conf. II, 99 et not. ad
 prooem.

ἐς τὴν Τευκρίδα γῆν] γῆν
 pro τὴν recte reduxit Wesse-
 lingius firmavitque aliis locis,
 ubi eodem modo γῆν additum
 legimus: I, 173. IV, 12. VI,

8. VII, 42. Et suffragantur
 meliores libri. — βοηθεῦσαν ob
 formam Ionicam citat Gregor.
 Corinth. de dialect. Ion. §. 60
 p. 469 ed. Schaef. — Hoc ex
 loco orationis argumentum sum-
 psisse Libanium (t. I pag. 189)
 notant interpretes.

δίκας αἰτέειν] Conf. I, 2.
 3, ubi eadem locutio. — Mox
 ad verba μὴ μὲν ἔχειν confer
 Gregor. Corinth. de dial. Ion.
 §. 62 ibiq. Koen. pag. 471 et
 Valcken. not. ad III, 99. Vid.
 quoque I, 68. Ac satis frequens
 apud Iones iurandi in formulis
 μὴ μὲν pro Atticorum μὴ
 μήν.

δίκας ὑπέχειν, ἃ Πρωτεύς
 — ἔχει] Subaud. τοῦτων, ἃ

δοκίοντες ὑπ' αὐτῶν, οὕτω δὴ ἐπολιόρκειον, ἐς ὃ
 5 ἐξείλον. ἐλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ
 Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυ-
 θάνοντο, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώ- 80
 τῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεω ἀποστέλλουσι παρὰ
 119 Πρωτέα. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴ-
 γυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἶπας τὴν
 ἀληθῆτην τῶν προηγημάτων, καὶ ξεινίων ἤντησε με-
 γάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθεία κακῶν ἀπέλαβε· πρὸς 85
 2 δὲ, καὶ τὰ ἐσωτοῦ χρήματα πάντα. Τυχῶν μέντοι
 τούτων, ἐγένετο Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἴγυ-
 πτίους. ἀποπλέειν γὰρ ὠρμημένον αὐτὸν ἴσχον
 ἄπλοια· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, 158
 ἐπιτεχνᾶται προῆγμα οὐκ ὄσιον· λαβὼν γὰρ δύο

119
 Menelaus Aegy-
 ptiis pro benefi-
 cio quam iniu-
 riam reddiderit.

Πρ. ἔχει. Struve in specim.
 dial. Herod. p. 21 seq. scribi
 iubet τῶν pro ἄ, ut in simili-
 bus locis V, 106. VII, 5. IX,
 58. 94 inveniatur. Nam in ge-
 nitivo pluralis neglectam hanc
 attractionem reperiri negat. —
 In seqq. ἐς ὃ (*donec, dum*) pro
 ἕως οὗ ex hoc loco laudat Gre-
 gor. Cor. I. I. §. 63. Tu vid.
 ad I, 67 et II, 116 not. II,
 157.

Cap. CXIX.

εἶπας] De forma conf. I,
 22. 49 ibiq. not.

ξεινίων ἤντησε μεγάλων]
 i. e. magna dona hospitalia na-
 ctus est, s. insignibus donis ho-
 spitalibus exceptus est. De stru-
 ctura verbi ἀντῶν vid. Matthiae
 Gr. Gr. pag. 636; ξεινία quid
 sint, monuimus ad II, 107.

καὶ Ἑλένην — ἀπέλαβε] Cf.

quae Eustathius adscripsit, a
Cr. laudatus, ad *Odyss.* IV,
 227 sqq. p. 164 seq. ed. Basil.
 coll. p. 151, 39 *ibid.* Et per-
 tinet huc Stesichori quoque nar-
 ratio de Helenā a Proteo captā
 atque retentā, apud scholiast.
Aristid. pag. 56 ed. Frommell.,
 cuius loci iam supra meminimus.
 Nam, ut monet Wesselingius,
 valde inter veteres disceptatum,
 Helena Troiamne ab Alexandro
 fuerit asportata an in Aegyptum.

ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν
 τοιοῦτο ἦν] ἐπὶ πολλὸν est
 diu, ut ἐπὶ πολὺ apud Xeno-
 phont. *Ephes.*, ubi vid. *Locell.*
 pag. 146. *Infra* II, 133: ἐβί-
 ωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν.
Add. II, 154. Est autem He-
 rodoti sententia: adversis ventis
 longiorem moram fuisse inter-
 positam.

παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἔντομά σφρα ἐποίησε. 90
 3 μετὰ δὲ, ὡς ἐπάϊστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μι-
 σθηθεὶς τε καὶ διωκόμενος, οἴχεται φεύγων τῆσι
 4 νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ ὄκου ἐτράπετο,
 οὐκέτι εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι· τούτων δὲ τὰ μὲν
 ἱστορίησι ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ, παρ' ἑωυτοῖσι 95

120 γενόμενα, ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν. Ταῦτα μὲν
 Αἰγυπτίων οἱ ἱερεῖς ἔλεγον· ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ

Rationibus dis-
 putat Herodotus,
 Helenam Troiae
 non fuisse.

ἔντομά σφρα ἐποίησε] ἔν-
 τομα sc. σφάγια proprie dicuntur
 victimae Manibus atque Diis inferis
 mactatae, observante schol. ad Apollon.
 Rhod. I, 587 atque Eustathio ad Odys.
 λ' p. 416 Bas. p. 1671 Rom. Hoc vero loco
 et infra VII, 191 sunt victimae placandis
 ventis caesae; coll. Arrian. Indic. 20. Nec
 aliter apud Virgil. Aen. II, 116:

Sanguine placastis ventos et
 virgine caesa

Sanguine quaerendi reditus. —

Addunt denique his interpretes Plutarchi locum, qui huc spectat, de malign. Herod. p. 857, B. Quod ad humana sacrificia attinet, nonnulla disputavimus ad II, 45.

ὡς ἐπάϊστος ἐγένετο] i. e. ubi compertum est, eum (Mene-laum) hoc perpetrasse. De structura conf. Matthiae Gr. Gr. p. 594; de ipsa voce ἐπάϊστος Nostrum conf. III, 15. VI, 74. VII, 146. VIII, 128. Glossa Herodotea ad III, 15 explicat φανερῶς. Tu vid. Gregor. Corinth. de dialect. pag. 530 seq.

ἐπὶ Λιβύης] i. e. Libyam versus, usu satis noto, de quo iam monitum. Et firmiter hanc lectionem libri omnes, nisi quod apud Plutarch. l. l. exstat ἰθὺ ἐπὶ Λιβύης, unde Valckenarius in Herodoto ἰθὺ ἢ Λιβύης legendum censuit. Quae lectio sine ulla causa a Reizio et Schaefero recepta est. — In fine capituli ad ἱστορίησι conf. II, 118 ibiq. not.

Cap. CXX.

ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι κ. τ. λ.] Conf. supra I, 3. Est vero gravissimum huius capituli argumentum binis de causis: tum quod insigne Herodoti studium aperit veri reperiendi, tum quod, quam ipse historiae pater Homero et cyclicis poëtis fidem tribuerit, egregie declarare videtur. Ut enim nequaquam pro veris habuit, quaecumque illi poëtae cecinerant, ita nec omnem historiae fidem iis denegare voluit. Quod vero Dahlmannus (Herod. p. 101) Herodotum pronuntiat de rebus Troianis nil fere praeter ipsam Troiae expugnationem credidisse ve-

Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τάδε ἐπι-
 λεγόμενος· εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν
 αὐτὴν τοῖσι Ἑλλησι, ἥτοι ἐκόντος γε ἢ ἄκοντος
 2 Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν
 ὁ Πριάμος, οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε 1
 τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ
 πόλι κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅπως Ἀλέξανδρος Ἑλένη
 3 συνοικίῃ. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι
 ταῦτα ἐγίνωσκον· ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρωά- 5

rumque habuisse, id unde cognoverit ille nescio equidem. Dubiam potius illorum poetarum fidem Herodoto visam fuisse, si ad historiam eos revocaveris, colligere mihi posse videor ex verbis: εἰ γοῦν τι τοῖσι ἐποποι-
 οῖσι χρεώμενον λέγειν; ubi Homerum et Cypriorum atque Cyclicorum carminum auctores eum intellexisse credam. — Ad reliqua Cr. conferri vult Tzetz. in Lycophron. vs. 820 seq. p. 810 ed. Müller.

τάδε ἐπιλεγόμενος] Id est: haec reputans mecum, cogitans. Conf. I, 78. — Ad συνοικεῖν in seqq. conf. I, 91. 93. 37. 173 etc.

εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον] Herodoteae argumentationis, quae h. l. incipit, hic fere sensus: „Si vero primis sanequam temporibus Troianis (Priamo eiusque cognatis) placuisset, Helenam retinere nec Graecis deposcentibus reddere, tamen postea, cum multis belli calamitatibus se pressos magna-
 que suorum strage afflictos vi-

dissent, vix dubium, quin Helenam Graecis reddidissent, ipseque Priamus, si Helenam in matrimonium duxisset, eam redditurus fuisset, quā se suosque belli calamitatibus liberaret.“ Quando enim hoc ipse rex domusque regiae princeps fecisset, multo magis consentaneum, in regis filio, et quidem eo, ad quem vel mortuo patre, minime deventurum esset regnum, hoc idem fieri.

εἰ δέ τοι καὶ — ἐγίνωσκον] scil. ὁ Πριάμος καὶ οἱ προσήκοντες αὐτῷ. — ἐν πρώτοισι χρόνοισι refer ad primos belli annos, quod Graeci ob Helenam raptam contra Troianos susceperunt.

ἐπεὶ πολλοὶ μὲν κ. τ. λ.] Haec verba per parenthesin quasi accipienda sunt dilatam usque ad verba χρεώμενον λέγειν inclus., ubi oratio denuo assumitur verbis: τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων, quibus ea omnia comprehenduntur, quae in parenthesi prolata sunt. Quare haud male addidit particulam δέ, post parenthesin

ων, ὁκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἑλλησι, ἀπώλλυντο, αὐτοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παίδων, μάχης γινομένης, ἀπέθνησκον, εἰ χροῖ τι τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν· τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πριάμος συνοίκεε Ἑλένη, 10 ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε 5 δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγῆσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιλιῆη ἐς Ἀλέξανδρον περιήϊε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος, ἐπ' ἐκείνω τὰ πρήγματα εἶναι· ἀλλὰ Ἐκτωρ, καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀνὴρ 15 ἐκείνου μᾶλλον ἐὼν, ἔμελλε αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι· τὸν οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν, καὶ ταῦτα μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων ἰδίῃ τε καὶ αὐτῷ καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. Ἄλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην 20 ἀποδοῦναι οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθινήν ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες· ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος, ὅπως πανω-

eamque longiorem inferri solitam.

ὁκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἑλλησι] συμμιγνύναι, cum hoste congredi; ut I, 127. 166 etc. — In seqq. formulam: οὐκ ἔστι ὅτε οὐ cultiorem dicit Wesseling. Schweigh. in lex. Herod. s. v. ὅτε eius sensum ita exponit: „Non est (vel: non fuit), quum non etc., id est: nunquam non; semper quoties factum proelium est etc.“ — ἔλπομαι est: puto, existimo, ut I, 65. II, 11. 26 etc. — Ad οὐ μὲν οὐδὲ conf. II, 12, ubi legitur: οὐ

μὴν οὐδέ. Nec tamen quidquam mutandum.

ἐπ' ἐκείνω τὰ πρήγματα εἶναι] Bene Schweighaeuserus: ut rerum summa penes illum foret. Nam πρήγματα indicat imperium, rerum summam. Conf. nott. ad Plutarch. Flamin. p. 119. De usu praepositionis ἐπὶ in locutione: ἐπ' ἐκείνω monuit Fischer. ad Weller. III, 6 p. 235. — In seqq. ἀνὴρ sensu eminenti accipiendum, de quo cf. VII, 210 ibique Valcken.

τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος, ὅπως πανωλεθρήη κ. τ. λ.] Pertinent huc ea, quae

λεθρίῃ ἀπολόμενοι, καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώ- 159
ποισι ποιήσωσι, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων με-
γάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν, καὶ 25
ταῦτα μὲν, τῇ ἔμοι δοκέει, εἴρηται.

121

Rhampsinitus, ab
an. 1237 ad 1182:
Vulcani tem-
plum ornat: sta-
tuit Aestatem et
Hiemem, duo si-
mulacra ingen-
tia.

Πρωτέος δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιλητῆν Ῥαμφί-
νιτον ἔλεγον· ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια
2 τὰ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἡφαιστείου. ἀν-
τίους δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, 30
ἕοντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ ἑξήκοσι πήχέων· τῶν

ad I, 32 disputavimus de ea
Nostri sententia, quā homines
superbos arrogantesque a diis
deici alto gradu atque everti
statuebat. Neque Nemesis illa,
quae prava facinora atque im-
pia sibi punienda sumit, cui-
quam parcit, nec ullo modo re-
mittit, cum homines immissis
calamitatibus ad modestam et
honestam vitam perducere et
ab eo, quidquid nefas est, de-
terrere velit. Hanc vero vin-
dictam quasi divinam historiis
suis ut commonstraret, propo-
situm habuit pater historiae,
indeque etiam Troiani belli ma-
la atque calamitates repetit, di-
vinitus immissas Troianis ob
priora delicta atque peccata.
Conf. Jaeger. disputt. Herodd.
pag. 45. Nam fuerunt, qui
plane aliter traderent bellum-
que Troianum dicerent frequen-
tia hominum exonerandae cau-
sa a diis conflatum esse; id
quod ad philosophorum quoque
scholas transiit. Vid. schol. ad
Iliad. I, 5. Euripid. Helen. 39
seqq. Strab. IV pag. 279, A.
p. 183, D et Chryssippi fragm.

apud Plutarch. mor. II p. 1049,
B. 1052 (Baguet. comment. de
Chrysipp. Lovan. 1822 p. 208).
Sed haec displicuerunt patri hi-
storiae, qui alio modo Troia-
norum mala explicanda censuit.
— Ad verba ὅπως — ποιήσωσι
conf. Matth. Gr. Gr. p. 999.

Cap. CXXI.

τὴν βασιλητῆν Ῥαμφίνιτον
ἔλεγον] Cum Herodoto consen-
tit Diodorus I, 62. Hoc enim
auctore Proteum regno vitaeque
defunctum excepit Remphis (ita
eum appellat) filius, parsimonia
adeoque avaritia illustrior
quam rebus praeclare gestis.
Regnare ille coepit inde ab an-
no 1244 a. Chr. n., ut statuit
Larcher chronolog. d'Herod.
t. VII pag. 99 seq. 583. Quae
apud Tacitum annal. II, 60 de
Rhamse, Aegyptio rege, eius-
que expeditionibus enarrantur,
in Rhampsinitum Herodoti mi-
nus quam in Sesostria cadere
videntur.

τὰ προπύλαια — τοῦ Ἡφαι-
στείου] Vid. II, 101 coll. II,
99 ibiq. nott.

τὸ μέγαθος πέντε καὶ ἑξί-

Αιγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορρῶ εἰστέωντα καλέουσι
3 θέρως· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα. καὶ τὸν μὲν
καλέουσι θέρως, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε, καὶ
εὖ ποιέουσι· τὸν δὲ χειμῶνα καλούμενον, τὰ ἔμπα-

1 4 λιν τούτων ἔρδουσι. Πλοῦτον δὲ τούτῳ τῷ βασι-35 Ditissimus omni-
um: architecti

νοσι πηγῶν] εἰκόσι cum recentt. editt. rescipsimus, ut olim in Aldina iam exstabat. Vulgo εἴκοσι; cuius acerrimus defensor exstitit H. Apetzius in not. ad h. l. Quae enim apud Herodotum inveniuntur formae εἰκόσι, ἡέλιος, ἔσαν, πάϊς ac similes, ad nimiam Grammaticorum sedulitatem ille refert, qui id praecipue sectati fuerint, ut Musae Herodoti mulierum Ionicarum more pretiosis indutae vestibis incederent. Quare haec omnia expungi debere, quae ex parte etiam e versibus, quos Herodotus historiis inseruerit, in textum irreperint. Tu conf. II, 122. 130. 134. Nos ingenue confitemur, rationes, quibus ductus vir ille doctus tale iudicium pronuntiat, nobis cognitae haud esse; illud vero exploratum habemus, Herodotum in hisce omnino sibi non constare, modo Ionicas formas, modo vulgares adhibentem, cautumque editorem nihil aliud agere posse, quam ut maxime probatos et antiquos codices sequatur. Sic, uti hoc utar, scripsit Herodotus paulo ante Ἡφαιστείου, et supra II, 112 Ἡφαιστηῖου, Ionum magis ex more. Quae omnia qui sibi paria refingere velit, is vereor

ut genuinum Herodoti textum restituat.

τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε] Nota μὲν repetitum, cum antea iam esset καὶ τὸν (i. e. ὄν) μὲν καλέουσι θέρως. De quo vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1263, qui idem pag. 754 de accusativo monuit, qui verbo προσκυνεῖν additur. De ipso verbo προσκυνεῖν diximus ad II, 80. — In iis, quae proxime antecedunt, verba τὸν μὲν πρὸς βορρῶ εἰστέωντα interpretor: eum colossum, qui ita collocatus est, ut (e meridie scil.) septentrionem versus spectat; τὸν δὲ πρὸς νότον: eum, qui (e septentrione) meridiem versus spectat; ubi in structura ita Noster variavit, ut praepositioni πρὸς modo genitivum modo accusativum adiungeret, ut I, 201. II, 99. 149 etc. coll. I, 84. II, 101 etc. Aequabunt autem hi colossi (si ad nostras mensuras revocaveris) magnitudine pedes triginta septem et dimidium alterius pedis.

§. 1.

πλοῦτον — ἀργύρου μέγαν] sc. ἔλεγον οἱ ἱερεῖς. Ad locutionem laudant Anacr. XXIII, 1, ubi est πλοῦτος χρυσοῦ. — De ipsa fabula, quae h. l. narratur, vid. excursus.

fraus, exstruentis ei aedificium condendae pecuniae.

λέει γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον ἐπιτραφέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι, οὐδ' ἐγγὺς ἔλθειν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλεῖ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἴκημα λίθινον· τοῦ τῶν τοίχων ἓνα ἕς τὸ ἕξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον, ἐπιβουλεύοντα, τάδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων παρασκευάσασθαι ἓνα ἕξαιρετὸν εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου ῥηϊδίως 7 καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπὸ ἐνός. ὡς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἴκημα, τὸν μὲν βασιλέα θησαυρίσαι τὰ 8 χρήματα ἐν αὐτῷ. χρόνου δὲ περιϋόντος, τὸν οἰκοδόμον, περὶ τελευτῆν τοῦ βίου ἔοντα, ἀνακαλέεσθαι 9 σθαι τοὺς παῖδας· (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο·) τούτοισι δὲ ἀπηγγέσθαι, ὡς ἐκείνων προορέων ὄκως βίου

οὐδένα τῶν ὕστερον ἐπιτραφέντων βασιλέων] Noli in vitis libris emendare ἐπιτραφέντων sc. τὴν ἀρχήν, ut I, 7, ubi vid. not. Nam ἐπιτραφέντων (a verbo ἐπιτρέφω) idem fere est atque ἐπιγενομένων i. e. postea natorum, succedentium. Verbum ἐπιτρέφεσθαι supra iam invenimus I, 123. Add. IV, 3. — Mox ad verbum θησαυρίζειν confer ad II, 86 disputata; οἰκοδομέεσθαι est aedificandum curare, ut ποιῆσθαι supra II, 100.

τοῦ τῶν τοίχων ἓνα ἕς τὸ ἕξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν] i. e. „cuius (aedificii) quum unus paries extrorsum spectaret.“ Ita Schweighaeuserus; ubi neglexit verba τῆς οἰκίης, quae ad regis opinor palatium pertinent, ubi exstructa fuit ista camera.

Larcherus reddit: „dont un des murs étoit hors de l'enceinte du palais;“ ad sensum haud male. Recentior Gallus interpres, in aliis accuratior, hunc locum prorsus neglexit. Quo melius Italus haec interpretatus est: „— fe' edificare una camera di pietra, della quale uno de' muri riferiva alla parta esterna della casa.“ — ἔχειν εἷς τι invenimus I, 180. 191, ubi vid.; τὸν δὲ ἐργαζόμενον in seq. intelligit opificem, cui munus exstruendae camerae a rege fuit demandatum. Eundem paulo infra dicit οἰκοδόμον, architectum; vocabulo probo et perperam a Grammaticis damnato. — Vid. Creuzer. ad Plotin. p. 185, qui nunc addit Lobeck. ad Phrynich. p. 487 seq. in not.

ἄφθονον ἔχουσι, τεχνάσθαιτο οἰκοδομίων τὸν θησαυ-
 10 ρὸν τοῦ βασιλέως. σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγη-
 σάμενον τὰ περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοῦναι
 τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς ταῦτα διαφυλάσσον-50
 11 τες, ταμίαι τῶν βασιλέως χρημάτων ἔσονται. καὶ
 τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ
 οὐκ ἐς μακρὴν ἔργου ἔχεσθαι· ἐπελθόντας δὲ ἐπὶ
 τὰ βασιλῆα νυκτὸς, καὶ τὸν λίθον ἐπὶ τῷ οἰκοδο-
 μίῳ ἀνευρόντας, δηϊδίως μεταχειρίσασθαι, καὶ 55
 2 12 τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. Ὡς δὲ τυχεῖν
 τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θωυμάσαι, ἰδόντα
 τῶν χρημάτων καταδεῖν τὰ ἀγγῆα· οὐκ ἔχειν δὲ
 ὄν τινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημάτων ἐόντων σώ-
 13 ων, καὶ τοῦ οἰκήματος κεκλειμένου. ὡς δὲ αὐτῷ,
 καὶ δις καὶ τρις ἀνοίξαντι, αἰεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι 60
 τὰ χρῆματα, (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κερ-
 ῖζοντας,) ποιῆσαί μιν τάδε· πάγας προστάξαι ἐρ-

Fures fratres:
 alter laqueo ca-
 160
 ptus, alter capite
 fratri amputato
 elapsus.

τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλέως] βασιλέως cum Gaisford. reposui. Vulgo βασιλῆος, ut infra §. 5. Ad verba περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου Cr. confert Ilgen. ad hymn. Homer. pag. 304.

δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ] τὰ μέτρα, mensuras, consulto Nostrum scripsisse putat Schweighaeuserus, scil. non solum ipsius lapidis mensuram, sed mensuram distantiarum ab imo aedificio et ab utroque latere.

οὐκ ἐς μακρὴν ἔργου ἔχεσθαι] ἐς μακρὴν iure praetulit Schweigh. vulgato: ἐς μακρόν; ad illud vulgo supplem ὄραν. Vid. Lambert. Bos. de ellips. pag. 576 seq. coll. Viger. de idiotism. pag. 596. Hinc

HERODOT. I.

οὐκ ἐς μακρὴν verti poterit paulo post. Ἔργου ἔχεσθαι ad movere manus, accedere ad aliquid, non sine studio ac festinatione, satis illustratum ab Hemsterhus. ad Viger. p. 255 seq.

§. 2.

τοῦ οἰκήματος κεκλειμένου] κεκλειμένου (Attic. κελημένου) forma minus usitata pro κελεισμένου. Vid. Matth. Gr. Gr. pag. 333.

οὐκ ἀνιέναι κερῖζοντας] Participii usum post ἀνιέναι satis commonstrant, quae Matth. p. 1081 disputat. Et conf. quoque II, 113.

πάγας — στησαι] Eadem lo-

γάσασθαι, καὶ ταύτας περὶ τὰ ἀγγήϊα, ἐν τοῖσι τὰ
 14 χροῖματα ἐνήν, στήσαι. τῶν δὲ φρωῶν, ὥσπερ ἐν 65
 τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ, ἐλθόντων, καὶ ἐνδύντος τοῦ
 ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγγος προσῆλθε, ἰθιέως
 τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι· ὥς δὲ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἴῳ
 κακῷ ἦν, ἰθιέως καλέειν τὸν ἀδελφεὸν, καὶ δηλοῦν
 αὐτῷ τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τὴν ταχίστην ἐσ-
 δύντα, ἀποτάμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν· ὅπως μὴ 70
 αὐτὸς ὀφθῆις, καὶ γνωρισθῆις ὃς εἶη, προσαπολέ-
 15 σῃ καὶ ἐκεῖνον. τῷ δὲ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆ-
 σαι μιν πεισθέντα ταῦτα· καὶ καταρμόσαντα τὸν
 λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, φέροντα τὴν κεφαλὴν
 3 16 τοῦ ἀδελφεοῦ. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα 75
 τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἴκημα, ἐκπεπληῆχθαι, ὀρέοντα
 τὸ σῶμα τοῦ φρωῶς ἐν τῇ πάγῃ ἄνευ τῆς κεφαλῆς
 ἑόν· τὸ δὲ οἴκημα, ἀσινὲς, καὶ οὔτε ἔσοδον οὔτε
 17 ἔκδυσιν οὐδεμίαν ἔχον. ἀπορρέμενον δὲ μιν, τάδε

Dolor matris ob
 filii cadaver e
 muro suspensum.

cutione utuntur, qui similes fabellas Graece scripserunt, Pausanias IX, 37, ubi conf. Siebelis. p. 126 et Charax in schol. laud. — In seqq. cum Gaisf. edidi: ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ, cum vulgo esset: ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ. Quod mox Herodoto est τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι, id Characi est παγίσι περιπεσεῖν; Pausanias vero scribit: Agamedem ὁ δεσμὸς κατεῖχε.

ὅπως μὴ — προσαπολέσῃ] Reliquimus προσαπολέσει, mutatum in προσαπολέσει ex canone Davisiano, cui hoc loco etiam libri quidam suffragantur. Sed monet Matthiae Gr. Gr. p. 999 si futurum esset restituendum, reponi debere προσ-

απολέσει, id quod nullus liber praebet. Quare in vulgata subsistendum, quae etiam alio loco II, 120 fin. (ὅπως — ποιήσωσι) confirmatur.

γνωρισθῆις ὃς εἶη] i. e. agnitus quis esset. Ubi ὃς pro interrogativo pronomine accipere licet; conf. Matth. Gr. Graec. pag. 907 §. 485.

τῷ δὲ δόξαι εὖ λέγειν] In uno libro est δόξαν, quod si verum esset, eodem modo positum foret, quo II, 148. Eurip. Suppl. 129. Heraclid. 187, quos locos affert Wesselingius. Sed vetat sequens καὶ ποιῆσαι; ut bene monet Schweigh.

§. 3.

ἔκδυσιν οὐδεμίαν ἔχον] οὐ-

ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέκυν κατὰ τοῦ τείχεος
κατακρεμάσαι· φυλάκους δὲ αὐτοῦ καταστήσαντα,⁸⁰
ἐντείλασθαι σφι, τὸν ἂν ἴδωνται ἀποκλαύσαντα, ἣ
κατοικισιάμενον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑαυτόν.

18 ἀνακρεμαμένου δὲ τοῦ νέκυσ, τὴν μητέρα δεινῶς
φέρειν· λόγους δὲ πρὸς τὸν περιέοντα παῖδα ποιευ-
μένην, προστάσσειν αὐτῷ, ὅτεφ τρόπῳ δύναται,⁸⁵
μηχανᾶσθαι ὅπως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύ-
σας κοιμῆ· εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει, διαπειλέειν αὐ-
τήν, ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλέα, μηνύσει αὐτὸν

4 19 ἔχοντα τὰ χροῖματα. Ὡς δὲ χαλεπῶς ἐλαμβάνετο ἡ
μήτηρ τοῦ περιέοντος παιδός, καὶ πολλὰ πρὸς αὐ-
τήν λέγων οὐκ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν.⁹⁰

20 ὄνους κατασκευασάμενον, καὶ ἄσκους πλήσαντα οἴ-
νου, ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἔπειτα ἐλεύνειν
αὐτούς· ὡς δὲ κατὰ τοὺς φυλάσσοντας ἦν τὸν κρε-

Id quo astu de-
ceptis custodibus
frater abstulerit.

δεμίαν cum Gaisf. reposui pro
οὐδεμίην.

κατὰ τοῦ τείχεος κατακρε-
μάσαι] i. e. ex muro suspendis-
se. De usu praepositionis κατὰ
monitum hoc loco allato in Fi-
scheri animadverss. ad Weller.
Gr. Gr. III, b pag. 177. —
Μοx ἐντείλασθαι σφι edidi-
mus cum Gaisf. pro vulg. ἐντ.
σφισι.

τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν]
Moerorem matris inde explico,
quod filii cadaver, non rite con-
ditum ac sepultum, ut Aegy-
ptiorum postulabat religio (II,
85 seqq.), remansit neque inde
ad inferorum incolas admitti
ipse filius poterat.

§. 4.

ὡς δὲ χαλεπῶς ἐλάμβάνε-

νετο ἡ μήτηρ τοῦ περιέοντος
παιδός] Immerito verba: ἡ μή-
τηρ τοῦ περιέοντος παιδός
Wesselingio aliisque suspecta
sunt visa. Neque enim subiecti
in proxima orationis parte su-
bita mutatio nos offendere de-
bet (nam ad καὶ πολλὰ — λέ-
γων οὐκ ἔπειθε suppl. ὁ παῖς);
quippe quae, omisso pronomi-
ne, vel serioris aetatis scripto-
ribus haud est insolita. Vid.
quae in Creuzeri Melett. III
pag. 36 disputavi. Neque lo-
cutio χαλεπῶς λαμβάνεσθαι
habet quod nos offendat; est
enim interprete Schweighaeu-
sero: *aspere incessere, premere.*

ὡς δὲ κατὰ τοὺς φυλάσ-
σοντας ἦν] i. e. cum eo loco
esset, ubi illi erant, qui cada-

- μάμενον νέκυν, ἐπισπάσαντα τῶν ἀσκάων δύο ἢ
 21 τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν λύνει ἀπαμμένους. ὡς δὲ 95
 ἔρῳε ὁ οἶνος, τὴν κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι μεγάλα
 βοῶντα, ὡς οὐκ ἔχοντα πρὸς ὀκοῖον τῶν ὄνων
 22 πρῶτον τράπηται. τοὺς δὲ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πο-
 λὺν ῥέοντα τὸν οἶνον, συντρέχειν ἐς τὴν ὁδὸν ἀγ-
 γήϊα ἔχοντας, καὶ τὸν ἐκκεχυμένον οἶνον συγκομί- 161
 ζειν ἐν κέρδεϊ ποιευμένους· τὸν δὲ διαλοιδορέεσθαι
 23 πᾶσι, ὄργην προσποιούμενον. παραμυθευμένων δὲ
 αὐτὸν τῶν φυλάκων, χρόνῳ πρηϋνεσθαι προσποιέ-1
 εσθαι, καὶ ὑπείσθαι τῆς ὄργῆς· τέλος δὲ, ἐξελάσαι
 αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ κατασκευάζειν.
 24 ὡς δὲ λόγους τε πλείους ἐγγίνεσθαι, καὶ τινα καὶ
 σκῶψαι μιν καὶ ἐς γέλωτα προαγαγέσθαι, ἐπιδοῦ-5
 ναι αὐτοῖσι τῶν ἀσκάων ἕνα· τοὺς δὲ αὐτοῦ, ὥσπερ
 εἶχον, κατακλιθέντας πίνειν διανοέεσθαι, καὶ ἐκεῖ-

ver custodiebant. Ubi nota
 usum praepositionis κατὰ (*pro-*
pe, iuxta, ad), de quo plura
 Fischerus ad Weller. III, b
 pag. 183. 187.

τῶν ἀσκάων — ἀπαμμένους]
 i. e. *utrium duos vel tres petio-*
los suspensos (s. pendulos) *sol-*
visse. ποδεῶν est *utris petiolus*
 s. prominens pars (ὁ τοῦ ἀσκού
 προέχει ut ait schol. ad Eurip.
 Med. 679), lacinia pendula, e
 qua liquor emittitur. Alio sensu
 de regionis lacinia s. extrema
 parte occurrit VIII, 31.

τὴν κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι]
 Conf. II, 61 et ad verba: ἐν
 κέρδεϊ ποιευμένους (i. e. *lucro*
sibi apponere, in lucro sibi po-
nere) I, 118.

τὸν δὲ διαλοιδορέεσθαι πᾶ-

σι] De structura vid. Matthiae
 Gr. Gr. pag. 705. προσποιεῖ-
 σθαι in seqq. est *simulare*, si-
 gnificatione satis nota. De πα-
 ραμυθεῖσθαι (*consolari, miti-*
gare, lenire verbis) vid. ad Plu-
 tarch. Alcib. pag. 129 seq. χρό-
 νῳ est *postea, tempore quodam*
elapso, ut I, 80. 171. 175.

ὑπείσθαι τῆς ὄργῆς]
 Conf. I, 156. IV, 181.

καὶ ἐς γέλωτα προαγαγέ-
 σθαι] i. e. *permovisse ad risum,*
risum elicuisse, ubi mediū verbi
 usum pro activo attigit Matth.
 Gr. Gr. pag. 935. Ad verbi
 significationem conf. Pausan. IX,
 5. 8. Vit. Homer. 21; quos lo-
 cos laudat Wesseling.

ὥσπερ εἶχον] i. e. *nullo de-*
lectu, prout se habebant. Cr.

νον παραλαμβάνειν, καὶ κελεύειν μετ' ἑωυτῶν μεί-
 ναντα συμπίνειν· τὸν δὲ πεισθῆναι τε δὴ, καὶ κα-
 25 ταμῆναι. ὡς δὲ μιν παρὰ τὴν πόσιν φιλοφρόνως
 ἤσπάζοντο, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι καὶ ἄλλον τῶν ἀσκῶν. 10
 δαψιλῆι δὲ τῷ ποτῷ χρησαμένους τοὺς φυλάκους,
 ὑπερμεθυσθῆναι· καὶ κρατηθέντας ὑπὸ τοῦ ὕπνου,
 26 αὐτοῦ ἐνθάπερ ἔπινον κατακοιμηθῆναι. τὸν δὲ, ὡς
 πρόσω ἦν τῆς νυκτός, τό τε σῶμα τοῦ ἀδελφείου
 καταλῦσαι, καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων ξυ- 15
 ρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηΐδας· ἐπιθέντα δὲ τὸν νέκυν
 ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνειν ἐπ' οἶκον, ἐπιτελέσαντα
 5 27 τῇ μητρὶ τὰ προσταχθέντα. Τὸν δὲ βασιλέα, ὡς
 αὐτῷ ἀπηγγέλθη τοῦ φωρὸς ὁ νέκυσ ἐκκεκλεμμένος,
 δεινὰ ποιέειν· πάντως δὲ βουλόμενον εὐρεθῆναι 20
 ὅστις κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαί μιν
 28 τὰδε, ἔμοι μὲν οὐ πιστά· τὴν δὲ θυγατέρα τὴν ἑωυ-
 τοῦ κατίσαι ἐπ' οἰκῆματος, ἐντειλάμενον πάντας τε

Regis filia quo consilio a patre prostituta, quomodo a fure delusa.

confert Wyttenbachium ad Plutarch. Moral. I, 2 pag. 936. Conf. etiam supra I, 24 ibiq. not.

παρὰ τὴν πόσιν] i. e. inter rotandum. Vid. Matth. p. 1174.

καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων κ. τ. λ.] i. e. custodum omnium dextras genas contumeliae causa rasisse. Ad ἐπὶ λύμῃ (conf. III, 14 etc.) videas Matth. pag. 1165. Satis vero constat apud orientales homines quam contumeliosum aut poenae aut iniuriae genus sit, quo aut barba vellatur aut ex parte radatur. Praebet vel sacra scriptura exemplum II Samuel. 10, 4 ignominiae similis ab Ammonitarum regulo legatis Davidis

impositae; unde postea bellum ortum. De Arabibus ac Turcis nostrae aetatis idem inter omnes constat.

§. 5.

ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη — ἐκκεκλεμμένος] Vid. Matth. Gr. Gr. p. 1091 ob participii usum. — δεινὰ ποιέειν est infinitivus (praeteriti) imperfecti loco infinitivi aoristi, notante eodem Matth. pag. 945 §. 499 fin.

τὴν δὲ θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ κατίσαι ἐπ' οἰκῆματος] i. e. filiam suam iussisse in lupanari sedere. — δέ cum recentt. recepimus, cum prius a textu abesset. — Locutio κατίσαι ἐπ' οἰκῆματος (collocare puellam

ὁμοίως προσδέκεσθαι, καὶ πρὶν συγγενέσθαι, ἀναγκά-
 ζειν λέγειν αὐτῇ ὅτι δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασται
 αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· ὅς δ' ἂν ἀπη- 25
 γήσῃται τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγενημένα, τοῦτον συλ-
 29 λαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τὴν παῖδα
 ποιέειν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσταχθέντα, τὸν φῶρα
 πνθόμενον τῶν εἵνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουλη-
 θέντα πολυτροπίῃ τοῦ βασιλέως περιγενέσθαι, ποιέ- 30
 30 ειν τάδε. νεκροῦ πρόσφατου ἀποταμόντα ἐν τῷ
 ὄμῳ τὴν χεῖρα, ἵεναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ
 ἱματίῳ· ἐσελθόντα δὲ ὡς τοῦ βασιλέως τὴν θυγα-
 τέρα, καὶ εἰρωτώμενον τάπερ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπη- 162
 γήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἶη ἔργασμένος, ὅτε
 τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλέως ὑπὸ 35
 πάγης ἀλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλὴν· σοφώτατον
 δὲ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε

in lupanari) invenitur II, 126, et frequens alibi καθῆσθαι ἐπ' οἰκῆματος de ipsis puellis prostantibus et in lupanari sedentibus. Nam οἰκῆμα hic valet *lupanar*. Plura interpretes ad hunc l. et Valcken. observv. ad Ammon. pag. 177.

τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσταχθέντα] Conf. Matth. p. 1135. πολυτροπία hic est *versutia*, *astutia*. Tu conf. quae de voce πολύτροπος a viris doctis disputata sunt ad Odys. init.

ἀποταμόντα — τὴν χεῖρα] χεῖρα hic dici *brachium*, ab humero in extimos digitos porrectum, monet Wesseling. Conf. etiam IV, 62. Alia adiicit Larcherus, in quibus Homer. Iliad.

XI, 252. XIII, 539. — πρόσφατον νεκρὸν *nuper defunctum* intelligit; ut iniuria de voce πρόσφατος dubitet Phrynichus pag. 374 seq., ubi vid. Lobeck.

ἐσελθόντα δὲ ὡς τοῦ βασιλέως τὴν θυγατέρα] βασιλέως edidimus pro βασιλῆος ut supra §. 1. De verbo ἐσελθεῖν confer nott. ad II, 115. In seqq. retinui ὡς a Schweigh. mutatum in ἐς, ad quod probandum affert I, 116. II, 135. 147. III, 140. Nec tamen equidem his permotus sum, ut a lectione recepta recederem. Conf. Matthiae Gr. Gr. pag. 1147. — Pro *κρεμαμένον*, quod minus aptum est, cum Schweigh. et Gaisf. edidi *κρεμάμενον*, quod codices nonnulli offerebant.

- 31 τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμάμενον τὸν νέκυν. τὴν δὲ, ὡς ἤκουσε, ἄπτεσθαι αὐτοῦ. τὸν δὲ φῶρα ἐν τῷ σκοτειῖ προτεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν χεῖρα· τὴν δὲ, 40 ἐπιλαβομένην ἔχειν, νομίζουσιν αὐτοῦ ἐκείνου τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι· τὸν δὲ φῶρα προέμενον αὐτῇ.
- 6 32 οἴχεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα. Ὡς δὲ καὶ ταῦτα Ob calliditatem et audaciam fur a rege adsciscitur gener.
- ἐς τὸν βασιλέα ἀνενεῖχθαι, ἐκπεπληχθαι μὲν ἐπὶ τῇ πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ ἀνθρώπου. τέλος δὲ, διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλεις, ἐπαγγέλλεσθαι 45 ἄδειαν τε διδόντα, καὶ μεγάλα ὑποδεκόμενον ἐλ-
- 33 θόντι ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. τὸν δὲ φῶρα, πιστεύσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν· Ῥαψίνιτον δὲ μεγάλως θουμάσαι, καὶ οἱ τὴν θυγατέρα ταύτην συνοικίσαι, ὡς πλεῖστα ἐπισταμένῳ ἀνθρώπων· Αἰγυπτίους μὲν 50 γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, ἐκείνον δὲ Αἰγυπτίων.
- 122 Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον, τοῦτον τὸν βασιλέα Descendisse Rhampsinitum vivum ad inferos: lusisse ibi cum Cerere alea, et munere donatum inde rediisse: Aegyptiorum festum Cereris, et in eo ritus.
- ζῶν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἶ Ἑλληνες ἀτθην νομίζουσι εἶναι, καὶ κείθι συγκυβέειν τῇ Δήμητρι· καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτήν, τὰ δὲ, ἐσοῦσθαι ὑπ' αὐ-

§. 6.

ὡς — ἀνενεῖχθαι] Vulgo ἀνενεῖχθη, quod cum recentt. editt. abiecti.

ταύτην συνοικίσαι] Ut συν-οικεῖν matrimonio iunctum esse, in matrimonio habere (II, 120 etc.), ita συνοικίσειν filiam in matrimonium dare, nuptum dare.

Cap. CXXII.

καὶ κείθι — τῇ Δήμητρι] καὶ κείθι pro κακείθι cum recentt. rescripsi. Citat haec Athenaeus IX pag. 410, E p. 520

Schw., cuius loci etiam Cr. non immemor fuit.

καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτήν κ. τ. λ.] Iam Valckenarius ex diss. Dan. Szathmari de Pharaonibus apte monuit: alea, cum Cerere ludere eamque vincere, vel ab illa vinci, nihil aliud esse, quam Cererem almam et faatricem, vel vicissim inimicam experiri. Nam haec quoque narratio ad agriculturam et felicem agrorum proventum referenda. Eo ducunt ritus in templo Cereris a sacerdotibus observari soliti. Respicitur, credo, seges frumenti

τῆς· καὶ μιν πάλιν ἄνω ἀπικέσθαι, δῶρον ἔχοντα
 2παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσειον. ἀπὸ δὲ τῆς Ραμ-
 ψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπικετο, ὄρτην δὴ
 ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν· τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι
 καὶ ἐς ἐμὲ ἐπιτελέοντας αὐτούς· οὐ μέντοι εἴ τε
 δι' ἄλλο τι εἴ τε διὰ ταῦτα ὀρτάζουσι ἔχω λέγειν. 60
 3φᾶρος δὲ αὐτημερὸν ἐξυφήναντες οἱ ἱρέες, κατ' ὧν
 ἔδησαν ἑνὸς αὐτῶν μίτρον τοὺς ὀφθαλμούς· ἀγα-
 γόντες δὲ μιν ἔχοντα τὸ φᾶρος ἐς ὄδον φέρουσαν
 ἐς ἱρὸν Διήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω·
 τὸν δὲ ἱρέα τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς, 65
 λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς

certis anni periodis reponenda et in terrā condenda, mox ve-
 ro, ubi educta e terrā in altum
 creverit et ad maturitatem per-
 venerit, consumenda; quae res
 per lusum allegoriam significatur,
 in quo Ceres (quae frugibus
 terrae praeest) modo vincit, mo-
 do vincitur. Neque in istius-
 modi fabulis illud praetermit-
 tendum est, cum hac tesseraria
 agriculturae significatione con-
 iunctam simul esse doctrinam
 de animarum immortalitate, in-
 deque explicandum, quod Ceres
 apud inferos quoque imperare
 dicitur (vid. II, 123 ibiq. not.).
 Qua de re nunc dicere longum
 est. Illud vero addamus h. l.,
 quod protulit Grotefend. in Böt-
 tinger. Amalth. II p. 92, in vasis
 aliisque artis operibus, ubi re-
 praesentantur res ad animarum
 statum post vitam hanc spectan-
 tes, cubos haud raro adiectos
 inveniri una cum *quincunce*; ad
 illos vero dies quinque, quos

Mercurius per lusum acquisi-
 visse dicatur, spectare *πεντα-
 λίθους* et *πεσά πεντάγραμμα*.

φᾶρος δὲ αὐτημερὸν ἐξυφή-
 ναντες] Tractavit haec Creuze-
 rus Symbol. IV pag. 229 seq.
 Est enim hic quoque textura
 tesseraria intelligenda, qua sor-
 tes humanae vitae orientis atque
 intereuntis, occidentis ac revi-
 viscentis, vitae ac mortis per-
 petuo quasi orbe, indicantur.
 Quod iis perspicuum erit, qui
 quo sensu deae veteres texere
 aut texturae praeesse dicantur,
 perspexerint. Conf. Creuzer.
 l. l. II pag. 118. 119 ibid. Ac
 denique etiam cogitandum de
 segete, quotannis fere prove-
 niente atque intereunte, eodem
 perpetuo quasi circulo. Ita
 enim intelligemus, cur *mantile
 aureum* Rhampsinito dederit Ce-
 res, pignus quasi segetis au-
 reae, e terrā mox emittendae.

λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγε-
 σθαι] De quo loco haec disse-

Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλιος ἑξήκοσι σταδίουσ· καὶ

ruit Creuzer. in commentt. Herodod. p. 419: „Zoëga de obelisc. p. 307 seqq. ad Herodoti locum haec apposuit: „„Hos vero lupos, quos sacerdotalis mythus inferorum ministros et psychopompos genios indigitat, in singulis fere mumiis arcisque earum pictos deprehendimus, ut plurimum averrunco flagro ad malos daemones animabus inhiantes abigendos instructos. Scilicet rapax animal, quod noctu maxime oberrat subque solis ortum ad specus et deserta aufugit, Aegyptiis aequae atque aliis populis plerisque orco cognatum visum est, et nocturnis tantum umbris confisum ab illa obscura regione, solis radiis impervia, ad nostrum mundum commeare. Ipsum quoque Osiridem assumptâ lupi specie ab inferis rediisse Oro opitulatum adversus Typhonem, inter causas lupi apud Aegyptios consecrati narrat Diodorus I, 88 coll. Synes. de provid. I p. 115. Hinc etiam est, quod lupum Osiridis inferi symbolum et *commerci* inter utrosque mundos, *superum* et *inferum*, tum in duobus anaglyphis musei Borgiani ex Aegyptiis cryptis ablati, tum in obelisci cuspide Wanstediana super simulacro Osiridis, quem circumstantes adorant et donis placant, eodem quo in mumiis habitu expressum conspicimus.““ Haec Zoëga verissime. Nec minus recte alii viri docti lupos in mumiis geminatos pro infero-

rum (sive Amenthis) custodibus accipiunt. (Vid. Becker. in August. vol. I ad tab. I. Böttiger. in Archäol. d. Malerei I p. 55. 63. 65.) Neque vero omnittendum alterum illud, tam sacrum fuisse lupum quibusdam Aegyptiis, ut herbam quoque ei bestiae letiferam in terras suas importari prohiberent. (Conf. Aelian. h. a. IX, 18.) Igitur erant in Aegypto, qui parctum vellent lupo, utpote bonorum etiam deorum sacrae bestiae. Quid quaeris? Superum inferumque commeatorem lupum et Aegyptii agnoverunt, et Graecorum ii, qui Apollini Dianaeque dicaverunt illud animal. Nimirum lucis accessum et regressum cum *quotidianum* tum *annuum* hoc symbolo declaratum voluerunt veteres sacerdotes. Quocirca etiam ad *vitae mortisque superi inferique mundi alternas vices* traducta haec tessera est. *Eoque ipsa illa fabula Rhampsiniti spectat.* Descenderat rex ad inferos, indeque redierat in hanc lucem. Unde ducuntur primordia festorum rituum. Sacerdos obligatis oculis mittitur ad fanum Isidis sive Cereris. Ducunt et reducut bini lupi. Haec omnia nihil aliud loquuntur quam doctrinam illam sacerdotum, ab Herodoto explicatam sequenti capite (II, 123): *nimirum esse hominis animam immortalem, sed alternis vicibus illuc descendere in obscura regna Cereris-Isidis, indeque reverti in hanc vitae lu-*

αὐτίς ὀπίσω ἐκ τοῦ ἰσοῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους
 ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον. Τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων
 λεγομένοισι γράσθω ὅτε τὰ τοιαῦτα πιθανά ἐστι·
 ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ 70
 λεγόμενα ὑπ' ἐκάστων ἀκοῇ γράφω. ἀρχηγετεύειν
 δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διό-
 νυσον. Πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοι

123

Inferorum qui principes : animam hominis prius Aegyptios dixisse immortalē esse quae spatio ter mille annorum finitis omnibus mutationibus in hominem remigret.

cem.“ Add. Creuz. Symbol. II pag. 130 seqq. 154 seqq. coll. Heeren. Ideen II, 2 pag. 201.

ἑξήκοσι σταδίους] Vulgo εἴκοσι. Vid. II, 121 ibiq. nott.

Cap. CXXIII.

ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται κ. τ. λ.] id est: *mihī vero in omni hac narratione id impositum est, ut, quae a singulis narrata audivi, scribam. Retinui ὑπ' ἐκάστων, cuius loco Schweigh. et Gaisford. receperunt ὑπὲρ ἐκάστων, sine idonea causa, ut mihī quidem videtur. Matthiae retinuit ὑπ' ἐκάστων. — Ad ἀκοῇ conf. I, 171. II, 29. 148. Siebel: ad Pausan. III, 25 §. 5 pag. 80.*

ἀρχηγετεύειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον] i. e. „*memorant autem Aegyptii, principatum apud inferos tenere Cererem et Bacchum.*“ Δήμητρα dedimus, Schweigh. secuti atque Creuzerum in comm. Herod. pag. 308 not. 291, ubi plura, qui idem de argumento disputat p. 173 seq. 310: „De Baccho et Cerere, tanquam mortuorum dominiis, non est quod multis ver-

bis exponam. Sunt Osiris et Isis, qui Amenthen occupant et moderantur. Diodorus Siculus I, 96. — De Osiridis et Isidis nominibus Graecis ipse testatur Herodotus II, 42 et 59. Plutarchus de Is. et Osirid. p. 362 s. 485 seq.“ Sequuntur plura de Amenthe, quae malim apud ipsum Creuzerum legi. Nec enim dubium, hanc Aegyptiorum sacerdotum fuisse doctrinam, ut, qui dii omnia ad lucem vitamque ducant, ea quoque mortua recipiant indeque iure inferis praesint.

πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον κ. τ. λ.] Creuzer. l. laud. pag. 315 seqq.: „Larcherus Herodotea verba ita vult explicari, ut Aegyptii fuerint migrationis animorum primi assertores. Recte, sed tamen cum in aliam sententiam h. l. traxisse videantur et veteres aliquot et recentiores: accuratius in his agendum videtur esse. Nam primum Clemens Alexandrinus Stromat. VI, 2 p. 752 Potter. seiunctim illa pronuntiat: *παρὰ Πυθαγόρου δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἀθάνατον εἶναι Πλάτων ἔσπακεν· οἱ δὲ, παρ' Αἰγυπτίων, nimirum Plato et Pythagoras.*

εἶσι οἱ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατος ἔστιν. 75

[Sequitur Clementis Romani locus ex Homil. I §. 3. 5. Deinde sic pergit Cr.:] Davisius autem ad Cicer. Tuscul. I, 16 posteaquam Pausaniae Messen. c. 32 [ubi Chaldaei et Indi primi immortalitatis doctrinam tradidisse dicuntur] excitavit, ita pergit: „„Aegyptios autem hac laude mactant Herodotus II, 123 et Clemens Alexandr. VI p. 752.““ Nolo plura congerere, quae arguant, nimis arctis et angustis terminis hunc Herodoti locum inclusum a viris doctis esse. Planiorem et veriolem interpretationem eidem ante Larcherum impertierat Wytttenbachius in disput.: *Quae fuerit veterum philosophorum sententia de vita et statu animorum post mortem*, Amstelod. 1783 p. XVII. Qui Herodoti locum Latine sic refert: „„*Fuerunt quoque primi Aegyptii, qui dicerent, animam hominis esse immortalem, post corporis vero interitum in aliud deinceps nascens animal immigrare: cumque per omnia terrestria, marina et volucra animalia circuitum fecisset, eam iterum nascentem* [secutus videtur Wytt. lectionem *γινόμενην*, cuius loco nos vulgatam retinimus *γινόμεον*; unde sic vertendum: *eam iterum in hominis corpus nascens immigrare*] *in hominis corpus immigrare: et hunc ab ea circuitum confici trium millium annorum spatio.*““ Herodoti auctoritatem praefereendam esse auctoritati Diogenis (VIII, 14 qui Pythagoram primum dici

perhibet τῆς μετενσωματώσεως auctorem), praesertim testes nullos excitantis, non est dubium. Addit enim ipse Herodotus, tanquam testimonium sententiae: „„Hoc placito, tanquam suo et proprio, quidam Graeci usi sunt, alii antiquiore alii recentiore tempore: quorum ego nomina, quamquam scio, non memoro.““ Sit igitur Herodoti potior sententia; tamen cavemus, ne plus ei tribuamus, quam ipse voluit. Si quid enim video, in grammatica interpretatione non necesse est, ut hic sit sensus, Aegyptios singulos has opiniones primum protulisse, sed universas ab illis ad hanc doctrinam conformatas esse: ut adeo illud voluerit Herodotus: „„Aegyptios prius dixisse, animam, quum sit immortalis, in alia deinceps corpora immigrare, atque iterum in humanum corpus redire; et hunc circuitum absolvi trium millium annorum spatio,““ et sint Aegyptii non tam Immortalitatis, quam Metempsychoseos auctores.“ Haec Wytttenbachius planeque ad eius sententiam postea Larcherus. Et quis dubitet hanc unice veram legitimamque verborum Herodoteorum interpretationem esse? Et vero, Hecataeo et Aristagora ac Manethone auctoribus, alio loco hoc ipse confirmat Diogenes Laërtius I, 11: τὴν δὲ τῶν Αἰγυπτίων φιλοσοφίαν εἶναι τοιαύτην — — τὴν ψυχὴν καὶ ἐπιδιαμένειν καὶ με-

τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ 163

τεμβαίνειν. Qua brevi sententia declarantur eadem, quae pluribus aliquantio verbis elocutus est Herodotus. Neque aliter his de rebus sensisse videtur Zoëga de obelisc. pag. 300, cum in hunc modum pronuntiat: „Et videtur hoc primum ab Aegyptiis traditum indeque ad Graecos tractatum fuisse: esse eam animae naturam, ut per se sit ac duret, habitetque in corpore velut in domo, quam sine sui iactura relinquere possit et in aliam transire.“ Idem vir doctus in opere laudato de hac Aegyptiorum veterum doctrinâ maxime omnium promeruit eamque sigillatim et per suos quasi meatus est persecutus.“ —

τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος—ἐσδύεται] Ex Creuz. commentt. Herodott. pag. 319 seqq. haec ad accuratiorem loci intelligentiam adferre liceat: Haec verba ad metempsychoseos doctrinam spectantia, ita intellexit Zoëga l. l. p. 310 coll. pag. 204, ut hanc fuisse vulgi Aegyptii opinionem statueret: „animam non prius quam priori corpore corrupto atque absumto ab eo discedere atque ad illud transire.“ Quae citans Heerenius (Ideen II, 2 pag. 193), iure dubitari posse censet; neque enim intelligi posse, quomodo in eiusmodi populo, qui accuratissima pollinctura mortuorum cadavera perennare in perpetuum effecerit, igitur ibi quomodo eiusmodi opinio inva-

lere potuerit. At vero iam Servius (ad Virgil. Aen. III, 68) inter alia haec quoque disputat: Aegyptios condita diutius reservare cadavera, ut anima multo tempore perduret et corpori sit obnoxia, nec cito ad alios transcat. Quibus adde Tertulliani locum de anima cap. 23 p. 288 seq. ibique haec praecipue verba: „- - quod et Mercurius Aegyptius novit, dicens animam digressam a corpore non refundi in animam universi, sed manere determinatam, uti rationem, inquit, patri reddat eorum, quae in corpore gesserit.“ Quibus edocemur Aegyptios condidisse cadavera, quoniam *determinatam* volebant permanere animam. Cogitandum enim est duplex antiquitus omnino in Aegypto fuisse genus hominum; alterum sacerdotum idque cultum et eruditum, alterum pastorum, idque rude et incultum, vulgaribus superstitionibus deditum, quod inde non potuit non animum humanum corpori quodammodo mancipatum existimare obnoxiumque, ita ut si non usquequaque animam interire existimaret corpore dilapso et in cineres dissoluto, vagam tamen ac prope nullam imaginem notionemque animae a corpore seiunctae et ab eius servitio liberae sibi informare posset. Haec si reputemus, simulque illud teneamus, sacerdotes Aegyptios novisse naturae vim penitus vitalem nunquam extinctam et in infinitum perennem, atque

γινόμενον ἐσθύνεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ
χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινὰ, αὐτὶς ἐξ

eam sibi sententiam παλιγγε-
νεσίας notionē informasse; ve-
ri simile inde fit, Aegyptiorum
sacerdotes reservasse sibi πα-
λιγγενεσίας subtiliorem atque
eruditiozem quandam doctri-
nam, ad Graecos philosophos
quae post permanavit; cum ple-
be autem communicasse placitum
transmigrationis animarum
sive μετενσωματώσεως. Hanc
vero disciplinam mixtam tempe-
ratamque pastoritia superstitione
et sacerdotali eruditione Hero-
dotus hic proderet aut certe ex-
tremis lineis describere videtur,
ita ut loci argumentum eo fere
redeat: „*Primum mortuus ho-
mo riteque conditus sepultusque
descendit in Amenthen, h. e. in
regnum Isidis atque Osiridis.
Deinde, intereunte corpore (ni-
mirum eo quod conditum fuerit
medicamentis et rite involutum
— adeoque cadavere dilapso in-
que cineres converso) excedit ani-
ma et migrat per bestiarum omne
genus. Tum revertitur in cor-
pus nascens hominis. Atque hic
circuitus universus absolvitur
tribus annorum millibus.*“ Unde
sequitur, hanc doctrinam trans-
migrationis animarum minime
solorum sacerdotum fuisse, ut
Heerenio videtur l. I. p. 193,
nec Zoëgae sententiam, quam
supra protulimus, usquequaque
probandam esse. Alias aliorum
sententias de metempsychoseos
doctrinā collegit Beck. in An-
leit. z. Weltgesch. I p. 759.

τοῦ σώματος δὲ καταφθί-
νοντος] Haec de corpore dila-
pso et in cineres dissoluto intel-
ligenda esse iam supra monui-
mus. Plura vid. in excurs. ad
h. l.

ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ
χερσαῖα κ. τ. λ.] De sensu ho-
rum verborum vid. supra dis-
putatt. Hic admonere liceat
imaginem, quibus haec anima-
rum migratio ad oculorum sen-
sus traducta et repraesentata
invenitur in tot anaglyphis mo-
numentorum Aegyptiorum. Plu-
rima laudat Creuz. in commentt.
Herodd. p. 339 seq. ibique po-
tissimum Iomard. in descript. de
l'Eg. vol. II antiqq. p. 165 sqq.
Unam potissimum laudat iconem,
eamque lineari arte ex-
pressam ipse subiecit, protractam
e cryptis Thebarum. In hac
conspicimus Osiridem, mortuo-
rum iudicem in solio seden-
tem; ei adnotum reum, qui
iudicii sui tesseram bilancem in
humero gerat; infra in gradi-
bus stantes novem iudicii quasi
assessores; porro cymbam im-
posito porco vel hippopotamo,
quo iudicio constituta poena si-
gnificetur, nimirum maleficum
hominem, qui securi percussus
sit, nunc ex Osiridis iudicio ab-
ire in foedum animal. Etenim
hippopotamum esse symbolum
ingrati animi, iniustitiae ac vio-
lentiae tradit Horapoll. hiero-
glyph. I, 56. II, 37. Abigitur
autem reus in bestiam conver-

ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνειν· τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῆ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τούτω 80

sus ab Hermete, quem caput caninum insignem facit, Mercurium illum ψυχοπομπόν, Homero etiam cognitum. Odys. XXIV, 1. Accedunt alia, quae ad eandem doctrinam declarandam pertinent, nec maris deest significatio, nec aquarum, nec hydri sive serpentis aquatici, nec aves denique, quae quatuor numero superne positae sunt, virgineo capite ornatae et vitta sacerdotali sive calantica. In quibus singulis illustrandis operam collocavit Creuzerus p. 342—352, ubi in fine haec scripsit: „utut est, hoc reliquum est ac certum: tabulam hanc nostram *in mortui hominis cista repertam imaginem sistere* in eaque conspici *et χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια ζῶα* et vero *πετεινὰ* quoque, quae Herodotus in animae migrationibus memorat.“ Idem *Cr.* nunc hisce addi vult Inghirami Monumenti Etruschi ad tab. 77 degli specchi mistici pag. 668.

τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῆ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι] Glossa Herodotea affert ἡλυσιν: ἔφοδον, πορείαν. Cf. etiam Koen. ad Greg. Corinth. pag. 526. Ad ipsam rem tenemus, quae pluribus leguntur exposita apud Creuz. l. l. pag. 324. 327 seqq. videri singulos meatus per animalium corpora pertinuisse per mille annos (Plat. rep. X, 11 p. 615

Phaedr. p. 249 etc.). Atque quoniam perpauci tantummodo in Amenthen delati, continenter obtemperant Osiridi-Plutoni, sed plurimi macularum superiore in vita contractarum aliquid retinent, hinc plurimis migrandum est per animalium corpora idque ternis vicibus, quae trium millium annorum spatium complectuntur. Atque hunc tribus annorum millibus absolvendum circuitum pronuntiat Herodotus; nec alio spectat Pindaricum *ἐς τοῖς ἐκατέρωθι* (Olymp. II, 122 seq.) atque Platonicum *τρισχιλιοστὸν ἔπος* (l. l.). Congruunt vero haec tria annorum millia cum circulo Sothiaco s. caniculari veterum Aegyptiorum, qui et ipse totidem annorum solarium spatio absolvitur. Quo absoluto, iustorum atque insontium hominum animae redeunt ad supremos deos (h. e. fixarum stellarum praesides), quorum in chorum recipiuntur; fitque ille reditus per zodiaci ambitum i. e. per gregem bestiarum siderearum; siquidem dii cum lunares tum planetares atque solares reliquarumque stellarum fixarum praesides, sunt siderea armata; quorum per pascua ascendant animae, aliae aliud in stabulum; nobiliores in loca nobilissimorum animalium sive solis Siriique. Hinc bestiarum cultus per Aegyptum, hinc bestiae rite conditae et repositae, ut

τῷ λόγῳ εἰσὶ οἱ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν, πρό-
τερον, οἱ δὲ, ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἔοντι· τῶν
ἐγὼ εἰδῶς τὰ οὐνόματα, οὐ γράφω.

124 Μέχρι μὲν νυν Ῥαμφινίτου βασιλέος εἶναι ἔν
Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον, καὶ εὐθηνέειν

Cheops, ab ann.
1182 ad 1132, im-
pius et durus:
itinerarium ag-

pluribus declaravimus ad II, 67
coll. 65.

τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἱ Ἑλ-
λήνων κ. τ. λ.] Conf. quae su-
pra ad initium cap. allata sunt
de Graecis hanc doctrinam sibi
assumentibus. Iam addamus
ea, quae Creuz. attulit in com-
ment. Her. p. 168 seq.: „Iam
ut eos omittam qui prius e
Graecis hoc decretum pro suo
venditasse dicuntur (quos ego
Orphicos esse arbitrer): qui po-
sterius idem factitasse dicuntur,
eos, cum probe sciat, non vult
Herodotus. Cuius silentii ido-
nea apparet ratio. Haud dubie
enim verum vidit Wesselingius
ad h. l., cum *Pherecydem Sy-
rium* et *Pythagoram* significari
dicit. Conf. Sturz. ad Phere-
cyd. fragm. pag. 11—15. Ac
Pherecydis quam celebratum
nomen fuerit apud cives exte-
rosque, nemo ignorat, nisi qui
philosophiae historiam ignoret.
Pythagorae autem nomen mul-
to etiam celebratius. Iam He-
rodotus, ut qui historiam suam
conficeret in Magna illa Grae-
cia, quam totam tenebat Py-
thagorae Pythagoreumque au-
ctoritas, non nisi tecte ac clan-
culum designare poterat eos phi-
losophos, quos sciebat arrogan-
tius iactasse se auctores disci-

plinarum, quas ab Aegyptiis
hauserant. Neque ipse fortasse
historiae pater derogare volebat
gloriae eius viri, qui suā vir-
tute ingenioque ac meritis tan-
topere inclaruerat apud Graecos
barbarosque. Quod vero do-
ctrinam illam metempsychoseos
tanquam suam tradidisse eos-
dem dicit Noster: magno argu-
mento est, eos non rudem il-
lam duntaxat ac vulgarem disci-
plinam sumpsisse ab Aegyptiis,
verum cultiorem aliquam erudi-
toremque. Pythagoras certe
nihil nisi valde doctum limatum-
que pro suo poterat in medium
proferre. Arguit aetas, qua
scholam aperuit; arguit ingeni-
um hominis aliunde cognitum;
arguit ipse Herodotus quem su-
pra attigimus (II, 49). Ubi
quum Orphici etiam grandius
ac sublimius explicasse dicuntur
res Osiriacas, qui tandem hu-
milia ac vulgaria tribui possint
ab eodem scriptore Pherecydi
adeoque Pythagorae?— „*Phere-
cydes Syrius* floruit sub Olymp.
LIX; *Pythagoras* autem, Lar-
chero quidem probabiliter con-
firmante, natus Olymp. XLIII,
1; mortuus Olymp. LXVII, 3.“

Cap. CXXIV.

καὶ εὐθηνέειν Αἰγύπτῳ
μεγάλως] Ad verbum εὐθηνέειν

gerem lapideum
struit ingentis
operis, et maxi-
mam pyramidem
cum subterraneis
aedibus.

Αἴγυπτον μεγάληως· μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαντά 85
2 σφραων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι. κατα-
κληΐσαντα γάρ μιν πάντα τὰ ἱρὰ, πρῶτα μὲν σφραας
δυοσίεων ἀπέρξαι· μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κε-
3 λεύειν πάντας Αἴγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέ-
χθαι, ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ οὐ-
ρεῖ, ἐκ τουτέων ἔλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νεῖλου· 90

ειν conf. I, 66 ibique nott. —
Diodorus I, 62 fin. huic regi
boni quidem dispensatoris lau-
dem haud denegat, ceteroqui
vero sordidum atque avarum
hominem fuisse scribit.

βασιλεύσαντά σφραων Χέο-
πα] Ex Larcheri calculis *Cheops*
regnum tenuit inde ab a. 1178
a. Chr. n. per quinquaginta an-
nos (chronolog. d'Herod. t. VIII
p. 90), quos eisdem Diodorus
(I, 63) *Chemmi* tribuit regi octa-
vo inde a Rhampsinito s. Rem-
phi, cum ad septem hominum
aetates per successionem regna-
verint reges prorsus ignavi, qui
nihil memoratu dignum et in
libris sacris annotatum praesti-
terint, uno excepto Nileo, a quo
nomen fluvio sit inditum. De
Chemmi quae deinceps narran-
tur, Pyramides aliaque opera
ingentia exstruente, ea cum He-
rodoti *Cheope* prorsus conveni-
unt. De chronologia horum
regum conf. Beck. allgem. Welt-
gesch. I pag. 716 seq. coll. 694
et not. ad Herod. II, 127 init.

ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι]
Poterit, monente Schweighaeu-
sero, ἐλάσαι intransitive acci-
pi, subintellecto vel pronomine
ἑωυτὸν, ut sensus sit: *omni*

nequitia s. *pravitate grassatum*
esse regem, vel σφραας sive τὴν
Αἴγυπτον: *in omnem calamita-*
tem regem protrussisse Aegyptum
sive omni calamitate a rege Ae-
gyptum pressam fuisse. Mihi
prior magis arridet ratio potis-
simum propter ea, quae legun-
tur II, 126: ἐς τοῦτο δὲ ἐλ-
θεῖν Χέοπα κακότητος.

τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι]
i. e. *his constitutum, mandatum,*
imperatum fuisse. Nam ἀπο-
δεικνύναι hic est *constituere*, ut
II, 65. 77 etc.

ἐκ τῶν λιθοτομιέων — ἐκ
τουτέων κ. τ. λ.] Simili modo
in seqq.: πρὸς τὸ Αἰβυ-
κὸν καλ. ὄρος, πρὸς τοῦ-
το ἔλκειν. Vid. Matth. Gr. Gr.
p. 877 et conf. laeger. disputt.
Herodol. p. 17, qui ex istius-
modi repetitionibus colligit, He-
rodotum senem opus suum con-
scripsisse. Herodotum in his
pro more imitatus est Pausa-
nias, notante Siebel. ad I, 19
§. 4. De monte *Arabico* atque
Libyco vid. nott. ad II, 3. Eti-
amnum in lapidibus vestigia la-
tomiarum superesse testantur
recentioris aetatis peregrinato-
res, quorum locos profert Zoë-
ga de obelisc. p. 400 not. 20.

διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι τοὺς λί-
θους ἐτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ πρὸς τὸ Λιβυ-
4κὸν καλούμενον ὄρος, πρὸς τοῦτο ἔλκειν. ἐργάζοντο
δὲ κατὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τὴν τρίμη-95
5νον ἐκάστην. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τριβομένῳ τῷ
λαῶ. δέκα μὲν ἔτεα τῆς ὁδοῦ κατὰ τὴν εἴλκον
τοὺς λίθους, τὴν ἔδειμαν· ἔργον ἐὼν οὐ πολλῶ
6τέῳ ἔλασσον τῆς πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν· (τῆς
γὰρ μῆκος μὲν εἰσι πέντε στάδιοι· εὖρος δὲ, δέκα

Qui idem p. 411 coniicit: de
iis tantum lapidibus, quibus py-
ramidum facies fuerint conte-
ctae (II, 125), intelligendos
esse veteres scriptores, qui una-
nimes fere asserant, lapidicinis
in Arabico latere potissimum
usos fuisse illarum conditores;
nam lapidem inde protractum
ob praestantiorem ac politurae
magis idoneam naturam ad py-
ramidas vestiendas praelatum
fuisse, cum ad molem coarcer-
vandam sufficerent saxa ex ipso
monte, cui superstructae sint.

ἐργάζοντο δὲ κατὰ δέκα
μυριάδας] Haec explicanda sunt
secundum ea, quae monuit Mat-
thiae §. 298, 1 pag. 596. In
ipso hominum numero, quem
Plinius h. n. XXXVI, 17, 3
maiorem adeo fuisse narrat,
cum Herodoto consentit Diodo-
rus I, 63.

χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τρι-
βομένῳ τῷ λαῶ] Conf. Mat-
thiae Gr. Gr. pag. 711 et Sie-
bel. ad Pausan. X, 18 §. 2, qui
monet in verbo ἐγγενέσθαι in-
esse significationem temporis
longioris, addito dativo vel ho-

HERODOT. I.

minis, cui, vel rei, in qua il-
lud consumatur. — Ad argu-
mentum loci faciunt Aristotel.
politt. V, 11 (9) pag. 229 ed.
Schneider. et Ioseph. antiqq. II,
9, 1. Quae respiciens Hirt.,
libro mox laudando pag. 17 seq.,
pyramides censet exstructas es-
se eo consilio, ne egens plebs
otio langueret neve inopia la-
boraret. Alia tu vide ad II,
128.

τὴν ἔδειμαν] δέμειν eo-
dem modo poni docemur, quo
apud Latinos *vias construere*,
instruere. Vid. VII, 200 ibiq.
Wesseling. Paulo ante reliqui
cum Gaisf. κατὰ τὴν, cuius lo-
co Struve spec. quaest. de dial.
Her. p. 36 repositam vult vete-
rem lectionem κατ' ἡν (ut II,
15. 90), ex uno libro vetusto
mutatam in κατὰ τὴν. Quid
reliqui libri recentiori aetate
collati afferant, non satis indi-
catur, quamvis ex silentio sane-
quam colligas, scriptum fuisse
in illis κατὰ τὴν.

τῆς γὰρ μῆκος μὲν εἰσι πέν-
τε στάδιοι] Vulgo: τῆς μὲν
γὰρ μῆκος. Nos Schweigh. et

ὄργυιαι· ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτῃ ἐστὶ αὐτῇ ἑαυτῆς,
ὁπῶτ' ὄργυιαι· λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμ-1
7 μένων·) ταύτῃ τε δὴ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι, καὶ

Gaisford. secuti sumus. — Ad pluralem εἰσὶ conf. II, 16 et Matth. pag. 794 et ad verba: ὑψηλοτάτῃ — ἑαυτῆς conf. I, 193. 203.

τῆς γὰρ μῆκος κ. τ. λ.] τῆς scilicet ὁδοῦ. Nam intelligitur via quae exstructa fuit ad pyramidum lapides advehendos. Huius vero ipsius rudera quaedam se vidisse vult Pococke, cuius verba citavit Larcher. in not. ad h. l. Tu vid. quae ad finem capituli ex Zoëgae disputatione copiosa afferemus, qui pag. 400 not. 18 narrationem suam peregrinatorum testimoniis satis firmavit.

λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων] Supra II, 96 huic genitivo addiderat praepositionem ἐκ, quam infra II, 125 iterum omisit. Tu vid. Matth. pag. 688. ζῶα sunt quaevis figurae, imagines lapidibus insculptae. Vid. nott. ad II, 4.

ταύτῃ τε δὴ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι] ταύτῃ cum recentt. reduximus pro ταύτης, quod a Reizio contra librorum fidem illatum erat. Retinuimus quoque τε, cuius loco e libris quibusdam Wesselingius dederat δέ, cum particula τε spectet ad sequentia: καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου κ. τ. λ., particula δὲ vero rectius infra ponatur: τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ κ. τ. λ.,

quae ipsa respondent superioribus: δέκα μὲν ἔτεα τῆς ὁδοῦ κ. τ. λ. In quibus quod genitivum posuit τῆς ὁδοῦ, inde non offendere debet dativus, quem deinceps positum videmus, licet genitivus rursus eum excipiat: καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου κ. τ. λ., quae verba molestiam exhibuere viris doctis, vario modo ea tentantibus. Nos unam commemoremus Wesselingii coniecturam: παρ' ἐξ καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου — καὶ τῶν ὑπὸ γῆν κ. τ. λ.; ut decem anni in viam struendam fuerint consumti, praeter illud tempus, quod tum ad collem, in quo stant pyramides, efficiendum, tum ad cameras subterraneas exstruendas opus fuerit. Nec tamen opinor recipiendum παρ' ἐξ, neque καὶ, libris praesertim scriptis adversantibus. Nam, ut recte observat Schweighaeus, τὰ ἐπὶ τοῦ λόφου οἰκήματα sunt ea ipsa opera, quae ὑπὸ γῆν erant constructa, camerae subterraneae, quae regi essent sepulcro. Itaque universi loci haec videtur esse sententia: decem annos insumptos fuisse tum ad viam struendam, tum ad cameras subterraneas eo in colle, cui pyramis superstruenda, aedificandas. — ἐπ' οὗ cum Gaisf. reliqui, probante Struve spec. quaest. de dial. Herod. pag. 33, quamvis quinque codices praebeant ἐφ' οὗ.

τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐπ' οὗ ἐστᾶσι αἱ πυραμίδες, 164
 τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο θήκας ἕω-
 στῶ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ 5
 πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι ἐλικοσί ἔτεα ποιευ-
 μένη· τῆς ἐστὶ παντακῆ μέτωπον ἕκαστον ὀκτώ

τὰς ἐποιέετο θήκας ἕωντῶ] Cave scribas τὰ pro τὰς, ut Pauwio in mentem venerat. Cf. Matthiae Gr. Gr. p. 822. Θῆκαι sunt camerae ad mortuos recipiendos destinatae; vid. II, 67 ibique nott. Est vero satis per universam antiquitatem celebra- ta sententia, exstructas fuisse pyramides, regibus ut essent sepulcro. Ubi potissimum de iis regibus cogitandum esse, quorum sedes Memphi erat, vix monere attinet; nam in The- baide s. Aegypto superiori suas quoque regibus fuisse cryptas novimus. Alia de pyramidibus lubens nunc praetereo. Mon- uerunt Creuzer. in Symbol. I pag. 379. Zoëga de obelisc. pag. 380 seqq. Beck. Anleit. z. Weltgesch. I pag. 708.

τῆς ἐστὶ παντακῆ μέτωπον — καὶ ὕψος ἕσον] Herodoti haec est sententia: *pyramidis, quae quadrata sit, frontem qua- quaversus esse octo plethrorum, latus quodque esse octo plethro- rum (i. e. octingentorum pedum conf. II, 149) in latitudinem aequae atque in altitudinem. Sed in his mensuris nec veteres scri- ptores nec recentiores, qui hanc pyramidem adhuc superstitem emensi sunt, satis cum Hero- doto consentiunt. Collegit eor- um testimonia unoque sub con-*

spectu posuit Zoëga de obell. pag. 401 not. 22 coll. Beck. l. l. pag. 712 et Larcher. nott. ad hunc l. *Latitudinem* (quae octingentorum pedum est ex Herodoti mente) *septingentorum* pedum esse scribit Diodorus I, 63, *sexcentorum* Strabo (XVII pag. 1161); Plinius ponit 883 pedes (h. n. XXXVI, 12) Philo Byzant. 750. Unus Pomponius Mela, Herodotum secutus, scri- bit (I, 9) quatuor fere soli iu- gera pyramidem maximam in sede sua occupare, totidemque in altitudinem erigi; ubi πλέ- θρον pro dimidio iugeri accep- pit. Recentiores pyramidis lon- gitudinem ad *septingentos* ferme pedes plerumque constituunt; Niebuhr. ponit 710 pedes, Gro- bert. 728. Docti Galli (descr. I p. 514) longitudinem dimensi sunt 716 pedum et 6 digitorum. Sed in *altitudine* pyramidis de- finienda, quam Diodorus atque Strabo *sexcentos* pedes excedere statuunt, Philo autem ad 450 pedes refert, vel magis iidem recedunt ab Herodoto. Pleri- que *quingentorum* pedum alti- tudinem esse scribunt, et prae- terea aliquot addunt pedes; contra Niebuhr. 440 pedes po- nit, Chazelles 465, Grobert. 448! Quae ut concilientur cum veterum scriptorum iudiciis, mo-

πλήθρα, ξούσης τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον· λίθου
δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἀροσμέενου τὰ μάλιστα· οὐδεὶς

net Zoëga l. l. videri veteres scriptores de *altitudine obliqua*, quam peregrinatorum unus computaverit ped. 693 basi aequallem, intelligendos. Alter Galus Herodoti interpret, Miot, in ipsis Herodoti verbis sic mutari vult: καὶ ὕψος ἕξ ἔδον (*et la hauteur étant six i. e. six plèthres*); cum haec sit vera pyramidis altitudo. Sed iure obloquutus est Letronne (in censura huius libri pag. 7 seq.), cum linguae leges ipsaque oratio Herodotea minime talem ferant emendationem. Nec equidem quiddam in Herodoti textu mutare audeam, ubi in ipsa re veteres scriptores aequae ac recentiores tam dissentientes video. Coutelle loco mox laudando pag. 47 altitudinem verticalem inventam fuisse scribit 428 pedum et quod excurrit; Iomard. (descr. t. I pag. 516) 425 pedum et 9 digitorum.

ξούσης τετραγώνου] Conf. I, 181. Utrum latera pyramidis perfecte sint aequalia necne, nondum liquet, cum diverse de his statuunt recentiores peregrinatores, quamvis ad oculum certe quadratas apparere magnas pyramides, nec aliud quaesivisse earum conditores, optime monuisse videatur Zoëga l. l. pag. 401 ibiq. not.

λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἀροσμέενου τὰ μάλιστα] Vertit Miot.: „elle est toute *revêtuë* en pierres polies, aiustées avec

le plus grand soin;“ sed bene monet Letronne, loco vocis *revêtuë* substituendum esse *formée*; id quod loci sententia postulat.

οὐδεὶς τῶν λίθων τριήκοντα ποδῶν ἐλάσσων] Hoc, moneute Zoëga pag. 387 not. 16, verum esse potest, si extimos illos intelligas lapides, nunc avulsos barbarorum rapacitate (conf. p. 403); qui enim nunc restant lapides, multo minores esse dicuntur. — Iam in fine huius capituli quaedam de ipsis pyramidibus adiciere non alienum erit. De quibus multi multa protulerunt; vid. modo Beck. Anleit. z. Weltgesch. I p. 705 seqq. et praecipue Zoëga de obelisc. p. 394 (ibique imprimis not. 1, ubi peregrinatores recensuit, qui de pyramidibus exposuerunt). Add. Iablonsk. vocc. Aegyptt. p. 229 seq. Mannert. Geogr. der Gr. u. Röm. X, 1 pag. 453 seqq. 464 seqq. Hirt. von den ägypt. Pyramiden, in actis societ. Berlinens. ann. 1815. Nos pauca tantum inde, ad Herodoti locum quae faciunt, exscribamus. Supersunt enim adhuc pyramides plurimae et pro situ locorum, in quibus exstructae sunt, distinguuntur a peregrinatoribus. Confer Beck. l. l. pag. 711 seqq. Maxima pyramidum caterva prope Memphin nunc invenitur, ubi loco nomen *Gizé* s. *Gizeh*; quatuor

125 τῶν λίθων τριήκοντα ποδῶν ἐλάσσων. Ἐποιήθη Quomodo pyra-
mis exstructa, et

maioris molis pyramides ibi conspiciuntur; aliae novem minores circumcirca exstructae sunt. In quarum numero ea, quae septentrionem maxime spectat, omnium nunc perhibetur maxima, a Cheope olim exstructa, quam Herodotus h. l. descripsit. Sed praestat ipsa Zoërae verba apponere l. l. p. 400: „ Scilicet a Gize ubi quatuor millibus passuum perrexeris ad occasum hiemalem, canalis est a Nilo deductus, a quo incipit via per agros humiles substructionibus sublevata et secto lapide munita, latitudine pedum viginti, longitudine passuum mille quingentorum, duobus in locis ponte super fossas transvecta. Quae licet nunc maxima ex parte Arabum manu facta appareat, tamen veteris viae ab Herodoto memoratae cursum indicare videtur, forsitan instaurata a barbaris ut aveherent lapides, quibus advehendis ab antiquo rege fuerat destinata. [In eandem sententiam disputat Hirt. l. l. p. 16. 17.] Desinit autem ad pedem collis seu campi saxei ad centum, sive ut retulit Niebuhrius, centum septuaginta pedum altitudinem supra subiacentes agros elati, in quo pyramides conditae sunt. Nempe Libyci montis radices hoc loco promontorii instar procurunt ad ortum brunnalem, mox iterum pergunt ad meridiem versus Busirin et Saccaram, atque ad Dasjur tendunt Nilo propius adnotae. Rupis eadem

natura est ac lapidis, e quo sunt pyramides; nempe calcaria est, modica duritie, petrefactis lenticularibus et numismatibus interspersa, atque mobili arena oblecta; occurrunt in ea hinc et inde latomiarum vestigia. Multas olim pyramides fuisse in promontorio ad Gizam spectante e ruinis arguitur, quae hodie supersunt in plano campo sex fere millium passuum circuitu. Plurimi praeterea sunt tumuli e secto lapide circumcirca adiacentes, quadrati et oblongi, olim forte pyramidibus figurâ similes, nunc paucis tantum pedibus super solum assurgentes, in quorum singulis putei sunt ruinis et arena oppleti, per quos olim descendebatur ad cryptas sepulcrorum. Pyramides duodecim vel tredecim adhuc agnoscuntur, in quibus tres notantur mole sua conspicuae. Harum quae a Delta in Thebaidem tendentibus prima obvenit, solemni vocabulo magna sive maxima pyramis appellari solet, quanquam ambigatur adhuc utrum eam superet, quae a meridie proxime adstituta est.“ Iam sequuntur alia de latitudine pyramidis atque altitudine, supra nobis iam indicata, de laterum aequalitate, de summo vertice, in quo planum quadratum, de lapidibus extimis, omnibus nunc avulsis, de ostio in latere boreali, de meatibus internis atque descensu ad cryptas subterraneas, de cadaveribus in puteo pyramidis atque

quantae in eam
factae impensae.

ὁ δὲ ὧδε αὐτὴ ἢ πυραμίδας ἀναβαθμῶν τρόπον, τὰς 10
μετεξέτεροι κρόσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι.
2 τοιαύτην τὸ πρῶτον ἐπεὶ τε ἐποίησαν αὐτὴν, ἤει-
ρον τοὺς ἐπιλοίπους λίθους μηχανῆσι ξύλων βρα-
χέων πεποιημένῃσι· χαμάθεν μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον 15

in conclavi superiori repertis, aliis, quae omnia transscribere longum est. Vide quoque sis Beck. l. l. p. 712 et adde praecipue accuratas descriptiones et dimensiones doctorum Gallorum: *Coutelle* (observatt. sur les pyramides de Gizeh etc.) in descript. de l'Eg. mém. antiq. t. II (trois. livrais.) p. 39 seqq. *Iomard*. (ibid. t. I trois. livrais. p. 513 seqq. et t. II troisième livrais. p. 3 seqq.)

Cap. CXXV.

τὰς μετεξέτεροι κρόσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι] κρόσσας cum Schweigh. et Gaisford. scripsi pro κρόσσας, cum infra quoque VIII, 188 exstet πρόκροσσαί, nec aliter vox scripta inveniatur apud Homer. II. XII, 258. 444. In quo loco sunt, qui κρόσσας exponant: *scalas muris admoventas, instrumenta, ferramenta ad muros apta*; alii rectius: *pinnas, propugnacula prominentia*. Atque Heynio quoque (observv. t. VI p. 319) sunt pinnae summam ἐπέλξεως oram cingentes. Vid. Eustath. et schol. ad h. l. Hesych. s. v. In Herodoti loco κρόσσαί sunt (exponente Wesselingio) pyramidum quaedam eminentiae, graduum formam representantes seu ἀναβαθμοί,

quos alii βωμίδας dicunt, i. e. *arulas quasi, gradus*. Hirtius l. l. pag. 24 explicat: „jede Art Erhöhung oder Absatz mit einer horizontalen Fläche, — daher Altar.“ Idem addit, ab Herodoto minime hic indicari minores illos, qui hodie conspiciantur, gradus (hos enim ideo tantum apparere, quod lapides laevigati, quibus pyramidis superficies extrinsecus obtecta erat, a barbaris saeculo duodecimo sint ablati), sed maiores, qui altitudine viginti quinque pedum et latitudine undecim pedum adhuc in una pyramide compareant.

ἤειρον — πεποιημένῃσι] i. e. *in altum tollebant reliquos lapides machinis, quae ex brevibus lignis confectae erant*. De genitivo ξύλων monui ad II, 124. — τοὺς ἐπιλοίπους λίθους dicit politos istos lapides, quibus universa pyramidis superficies ita erat obtecta, ut gradus, quos modo dicebat Herodotus, non amplius conspicerentur, sed ut quaeque pyramidis facies unum continuum atque laeve planum inclinatum referret. Ita Schweigh., cui add. Zoëga de obelisc. p. 403: „Politi lapides, qui frontibus ad obliquam lineam sectis, olim latera pyramidis convestiebant

στοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν αἰείρουτες, ὅπως δὲ ἀνλοι
ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν, εἰς ἑτέραν μηχανὴν ἐτίθειτο,
ἔστεῶσαν ἐπὶ τοῦ πρώτου στοίχου· ἀπὸ τούτου δὲ
ἐπὶ τὸν δεύτερον ἔλκετο στοῖχον ἐπ' ἄλλης μηχαν-

superficie aequali ac laevi, barbarorum rapacitate nunc avulsi sunt, ne uno quidem in sede sua relicto. Etiam qui proxime subiacebant per gradus dispositi, nunc disiecti sunt aut aëris intemperie absumpti. Boreale litus prae reliquis vastatum esse dicitur.“ Atque in nota, ubi peregrinatorum testimonia affert, Arabes fuisse conicit, qui lapides hinc avexerint ad urbis Cairi aedificia exstruenda. Confirmat Coutelle l. l. pag. 50. In altera Chephrenis pyramide (vid. II, 127) lapides isti politi ac laevigati adhuc ex parte comparent, non ultra gradus procurrentes, sed illud tantum implentes spatium prismaticum, quod remanebat inter binorum graduum angulos; ut hoc quoque modo hanc Cheopis pyramidem tectam fuisse suspiceris. Vid. Zoëga l. laud. pag. 410. Adscribam denique, quae de hisce lapidibus observat Coutelle l. l. p. 50: „— on reste convaincu que les pyramides n'ont pas été revêtues de cette manière et que le prétendu revêtement n'est que le parement extérieur, pour lequel on a employé une pierre plus dure, plus égale, plus susceptible de recevoir un beau poli, qu'elle, dont est formée la chaise. Libyque sur laquelle elles

sont construites et qui a été employée dans la maçonnerie intérieure. — Les blocs de granit, qu'on trouve au pied de la troisième pyramide, quelques boutisses de même nature, qui restent encore engagées dans la maçonnerie et sont en saillie sur les gradins, confirment l'opinion d'Herodote sur l'existence d'un revêtement en granit, avec cette circonstance, qu'il n'a pas été ajouté sur les gradins après la construction, mais que c'étoit un parement construit en même temps que la pyramide.“ — De machinis, ferramentis, ad pyramides exstruendas adhibitis, disputarunt Meister., Niebuhr., alii, quos citat Beck. l. l. p. 709. Add. Hirt. l. l. pag. 25.

ὅπως δὲ ἀνλοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν] Suppl. στοῖχον: quoties lapis perveniebat eo s. ad hunc ordinem, alii machinae superimponeretur, quae in hoc ipso ordine iam parata stabat. — In seqq. pro εἴλκετο cum Schwgh. et Gaisf. dedi ἔλκετο. Post ἔλκετο στοῖχον excidisse quaedam putat Schweigh.: καὶ ἐκ τοῦ δευτέρου ἐπὶ τὸν τρίτον στοῖχον. Mihi secus videtur. Ad χαμᾶθεν conferas Moerid. pag. 409, ubi Ἀττικῶς sic dici monet, Ἑλληνικῶς χαμᾶθεν. Ubi vid. Pierson.

3 νῆς. ὅσοι γὰρ δὴ στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, 20
 τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν· εἴ τε καὶ τὴν αὐ-
 τὴν μηχανὴν, ἐοῦσαν μίαν τε καὶ εὐβάστακτον, με-
 τεφόρεον ἐπὶ στοῖχον ἕκαστον, ὅπως τὸν λίθον
 ἐξέλοιεν· λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφοτέρα, κατάπερ
 4 λέγεται. Ἐξεποιήθη δ' ὧν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς προῶ-

ὅσοι γὰρ δὴ στοῖχοι ἦσαν
 τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ
 αἱ μηχαναὶ ἦσαν] αἱ cum re-
 centt. lubens recepi, quamquam,
 quod sequitur alterum ἦσαν si
 a libris abesset, haud aegre
 equidem hoc ferrem. Ad loci
 argumentum faciunt, quae de
 hodierna huius pyramidis condi-
 tione hunc in modum scripsit
 Zoëga l. l. pag. 402: „Ascen-
 sum usque ad verticem praebent
 structiones circiter ducentae et
 decem, graduum instar factae
 e quadratis lapidibus grandibus,
 sine caemento clavisve gravitate
 sua connexis, e quibus tota mo-
 les composita est, excepto ut
 videtur infimo nucleo, quem
 nonnulli saxum nativum esse
 aiunt, alii e lapidum frustulis
 informibus caemento iunctis co-
 agmentatum. Singulae autem
 structiones factae sunt ex uno
 lapidum ordine horizontali, tum
 altitudine, tum latitudine seu-
 sim diminutae ab imo ad sum-
 mum: nam infimae altae esse
 dicuntur pedes quatuor vel pau-
 lo amplius, quinque fere pedum
 spatio procurrentes; supremae
 altae pedes duos procurrunt la-
 titudine fere tripedali.“

εἴ τε καὶ τὴν αὐτὴν μηχαν-
 ῆν, ἐοῦσαν μίαν κ. τ. λ.]

μίαν cum Gaisford. edidi pro
 vulg. μίην et post λελέχθω
 inserui γὰρ. Verba ipsa sic
 reddidit Schweighaeuser.: „sive
 etiam una eademque machina
 fuit portatu facilis; quam ex uno
 ordine in alterum promovebant,
 quoties lapidem in altum tollere
 vellent; nam in utramque par-
 tem, quemadmodum factum tra-
 ditur, dictum a nobis esto.“

ἐξεποιήθη δ' ὧν τὰ ἀνώτα-
 τα αὐτῆς προῶτα] „ἐκποιήθη-
 ναι perhibentur, quibus ornandis
 et absolvendis ultima manus
 imponitur. Primum itaque py-
 ramidis superiora, tum descen-
 dentes reliqua perpoliverunt.“
 Sic recte Wesselingius, e No-
 stro citans I, 164. II, 175. V,
 62, ex aliis alia, quibus per-
 fectionis et absolutionis notio-
 nem hoc in verbo inesse probet.
 Atque omnino satis nunc nota
 ista vis praepositionis ἐξ in ver-
 bis compositis. Hoc loco per-
 fectio pyramidis inprimis perti-
 net ad politos istos lapides, qui-
 bus superstruendis tota pyra-
 midis superficies laeva et plana
 fieret; ubi initium facientes
 summo loco (ubi faciliori op^{ra}
 hoc perfici poterat), ind^{ad}
 ima descendebant. Ne^{alio}

τα· μετὰ δὲ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἔξεποίουν· τελευ-25
 ταῖα δὲ αὐτῆς τὰ ἐπίγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἔξεποίη-
 5σαν. Σεσήμανται δὲ διὰ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν
 τῇ πυραμίδι, ὅσα ἕς τε συρμαίην καὶ κρόμνα καὶ
 σκόροδα ἀναισιμώδη τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ ὡς
 ἐμὲ εὖ μεμνησθαι τὰ ὁ ἐρμηνεύς μοι, ἐπιλεγόμενος 30
 τὰ γράμματα, ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀρ-

omnino modo pyramidem perfici potuisse monet Hirt. l. l. p. 25.

σεσήμανται δὲ διὰ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι] De plurali σεσήμανται confer ad II, 96. Caeterum istiusmodi inscriptiones in lapides laevigatas, quibus tota pyramidis extrinsecus tecta erat, incisae fuisse videntur. Vid. Hirt. l. l. pag. 13 seq. — γράμματα Αἰγύπτια hic de vulgari Aegyptiorum scriptura, neque de hieroglyphicis literis accipi vult Larcherus, cum adhuc nulla hieroglyphicorum vestigia in pyramidibus conspiciantur. Idem placet Dahlmanno (Her. p. 65), cum alioqui supervacua esset vox Αἰγυπτίων, ipsumque adeo inscriptionis argumentum hieroglyphis profecto minus dignum fuisset. Atque cum post Herodotus interpretem appellet (ἐρμηνεύς), qui ipsi haec edixerit, vulgaris hominem conditionis putat fuisse Graecanicae fortasse facis, quae inde a Psammitichi tempore per Aegyptum habitavit. Quod mihi secus videtur, qui probe sciam, Herodotum (ut ipse fatetur) a sacerdotum narratione pendere et sacerdotum consuetudine fuisse

usum; quare malim equidem statuere, e sacerdotum familia illum interpretem fuisse. Cur vero γράμματα Αἰγύπτια ad vulgarem scripturam necessario sint referenda, haud intelligo, cum et sacram et vulgatam scripturam Aegyptiam Noster memoret II, 36. Cr. conferri vult Palin., fragmens sur l'étude des hieroglyphes IV p. 15.

ὅσα ἕς τε συρμαίην κ. τ. λ.] συρμαίην hic procul dubio intelligit raphanos, quorum succum ad ventrem purgandum haud scio an dixerit supra II, 88, ubi vid. Probavit Wesseling. ad Diodor. I, 64 bene laudans Plinium h. n. XXXVI, 12. Ac praeter Zonaram in lexic. Graec. p. 1684 (ubi cibum hoc nomine insignem agnoscit, compositum e melle et adipe) pertinet huc glossa Herodotea: συρμαίην· λάχανον σελίνω εἰκόσ, ἢ βρωμα διὰ στέατος καὶ μέλιτος.

ὡς ἐμὲ εὖ μεμνησθαι] Cf. Matth. Gr. Gr. p. 1069. In seqq. ἐπιλεγόμενος erit accipiendum: legens, monente Schweigh. in lex. Herodot. s. voc., ubi vid. plura.

βυρλίου τετελέσθαι. εἰ δ' ἔστι οὕτως ἔχοντα ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι ἔστι ἕς τε σίδηρον τῶ ἐργάζοντο, καὶ σιτία, καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκοῦτε χρόνον μὲν οἰκοδόμεινον τὰ ἔργα τὸν 35 εἰρημένον· ἄλλον δὲ, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἐν τῶ τοὺς λίθους ἔταμον, καὶ ἄγον, καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρόνον. Ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ὥστε χρημάτων δεόμενον, τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ κατίσαντα ἐπ' οἰκῆματος, 40 2 προστάξαι πρήσσεσθαι ἀργύριον, ὁκόσον δὴ τι· οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον· τὴν δὲ, τὰ τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρήσσεσθαι, ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν 165 διανοηθῆναι μνημῆιον καταλιπέσθαι, καὶ τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν ἐκάστου δέεσθαι, ὅπως ἂν αὐτῇ ἕνα 45 3 λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν

126

Quaestus causa
prostituit pater
filiam: filiae py-
ramis.

ἄλλον δὲ — οὐκ ὀλίγον χρόνον] Ex ipsa sententia aliquid ad structurae complementum repeti debet, cum haec sit Herodoti sententia: illos praeter tempus ad viam struendam et ipsam pyramidem erigendam, aliud idque haud exiguum tempus consumsisse in caedendis lapidibus ex lapidinis, inque illis advehendis fossaque subterranea conficienda.

Cap. CXXVI.

ἕς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν — κακότητος] Conf. II, 124 init. ibiq. not. — Ad verba κατίσαντα ἐπ' οἰκῆματος vid. supra notat. ad II, 121 §. 5.

πρήσσεσθαι ἀργύριον, ὁκόσον δὴ τι] i. e. exigere inde pecuniae summam quantulamcun-

que. Ad ὁκόσον δὴ τι confer similes locutiones I, 160. 199.

οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον] τοῦτό γε i. e. summam, quam ex hoc quaestu acquisierit filia ex patris praecepto. — In seq. ad verbum ἐσιέναι confer ad II, 64 monita.

ὅπως ἂν αὐτῇ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο] De ὅπως ἂν dixit Matthiae Gr. Gr. pag. 1003. Ipsum locum, in quo verba ἐν τοῖσι ἔργοισι negotium facessunt viris doctis, Schweigh. ita reddidit: ut unum lapidem ad opus faciendum sibi conferret. Valckenarius voculam ἐν eiici vult, ut τοῖσι ἔργοισι dicatur pro εἰς τὰ ἔργα. Werferus in act. phil. Monac. I, 2 pag. 267 not. 14 Herodoto restitutum vult ἐπὶ τοῖσι ἔργοισι, i. e. ad pyramides ex-

λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν ἐν
 μέσῳ τῶν τριῶν ἑστηκυῖαν, ἔμπροσθε τῆς μεγάλης
 πυραμίδος· τῆς ἐστὶ τὸ κῶλον ἕκαστον ὄλου καὶ
 127 ἡμίσειος πλέθρου. Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦ-
 του Αἰγύπτιοι ἔλεγον πεντήκοντα ἔτια· τελευτήσαν-
 τος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιληΐην τὸν ἀδελ-
 2 φεὸν αὐτοῦ Χεφρηνα, καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρού-

Chephren. ab a.
 1132 ad 1076, iti-
 dem improbus:
 tertiam pyrami-
 dem aedificavit.

struendas. Quorum neutrum
 mihi probatur, libris praecipue
 refragantibus. Malim interpreta-
 tari: *in ipso opere, quod scilicet
 parabat animo, pyramidum ex-
 struendarum.* Stegero (praef.
 ad Herod. pag. XII) in mentem
 venit: ὅπως ἂν αὐτῇ ἕνα λί-
 θον ἂν τοῖσι ἔργοισι δωροῖτο
 „dass er ihr etwa einen Stein
 für die Bauten schenken möch-
 te,“ vel etiam: ὅπως ἂν αὐ-
 τῇ ἕνα λίθον ἐπὶ τοῖσι ἔργοι-
 σι (ad opera exstruenda) δωροῖ-
 οῖτο.

τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἑστη-
 κυῖαν, ἔμπροσθε τῆς μεγάλης
 πυραμίδος] Tres pyramides dic-
 cit illas maiores apud Gizeh:
 unam a Cheope exstructam, al-
 teram a Chephrene fratre (II,
 127), tertiam a Mycerino (II,
 134) confectam. Parvam au-
 tem pyramidem, quam regis
 filia aedificasse fertur, centum
 quinquaginta pedes latam qua-
 quaversus, Zoëga l. l. p. 389
 pro ea habet, quam inter sphin-
 gem et maximam pyramidem
 observarunt Norden. et Pococke.
 Conf. ibid. pag. 411. 412. —
 κῶλον est *latus*, ut IV, 62. 108
 etc.

Cap. CXXVII.

τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρη-
 να] Congruit cum hisce Diodori
 narratio, qui hoc praeterea ad-
 dit (I, 64), esse quosdam, qui
 non fratrem, sed filium nomine
 Chabrym regnum accepisse tra-
 dant. Ex Larcheri calculis Che-
 phren regnare coepit a. 1128
 ante Chr. n. (tab. chronol. t. VII
 pag. 90. 586). „Guigniaut. in
 biographie universelle t. XLVII
 p. 152 scribit ad h. l. ita: Cette
 opinion sur les auteurs des py-
 ramides s'écarte beaucoup, il
 est vrai, de l'opinion générale-
 ment adoptée, d'après la dou-
 ble autorité d'Herodote et de
 Diodore et qui attribue les trois
 principales aux trois rois *Chéops*,
Chéphren et *Mycérinus* vers le
 douzième ou le treizième siècle
 avant notre ère. Mais selon
 toute apparence ces trois rois
 ne sont eux-mêmes que les
 deux *Souphis* et le *Mencherès* de
 Manethon, connus également
 d'Eratosthène parmi les pre-
 miers souverains de l'Égypte,
 et déplacés par une erreur chro-
 nologique.“ Cr.

καὶ τοῦτον — τῷ ἑτέρῳ] i.
 e. hunc eodem modo usum esse,

πω διαχρᾶσθαι τῷ ἐτέρῳ, τὰ τε ἄλλα, καὶ πυρα-
 μίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνή-
 κουσαν· ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν· 55
 3 οὔτε γὰρ ὑπεστι οἰκήματα ὑπὸ γῆν, οὔτε ἐκ τοῦ
 Νείλου διώρουξ ἦκει ἐς αὐτὴν, ὥσπερ ἐς τὴν ἐτέ-
 ρην, ῥέουσα· διὰ οἰκοδομημένου δὲ αὐλῶνος ἔσω
 νῆσον περιῥέει, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέο-
 4 πα. ὑποδείμας δὲ τὸν πρώτον δόμον λίθου Αἰθιο-

quo frater antea usus erat, quem
 tum in aliis imitabatur, tum in
 pyramide extruenda. — δια-
 χρᾶσθαι hic pro simplici χρᾶ-
 σθαι positum videtur. Confer
 I, 58. 71. II, 13. 77 etc.

καὶ πυραμίδα ποιῆσαι] Invenitur activum verbum infra
 quoque II, 136, cum alias so-
 lemne sit medium. Vid. I, 31.
 II, 129. 133 seq. Supra II,
 124 dixit: κελύειν ἐργάζεσθαι.

ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα] ἐκείνου, illius i. e. fratris, vel
 potius, pyramidis a fratre ex-
 structae. Ad ταῦτα in seqq.
 intellige τὰ μέτρα, et ad verba
 ὑπὸ γῆν conf. Matth. Gr. Gr.
 pag. 1188.

οὔτε ἐκ τοῦ Νείλου διώρουξ
 ἦκει κ. τ. λ.] Haec et seqq. dedi
 secutus Gaisford., qui idem recte
 post vocem ῥέουσα distinctionis
 signum posuisse videtur. Nam
 verba: διὰ οἰκοδομημένου δὲ
 — Χέοπα per parenthesin quasi
 accipienda sunt, ut dudum mo-
 nuerat Stroth. Aegyptt. I p. 107;
 cum ad canalem ex Nilo in py-
 ramidem a Cheope deductum
 spectent, de quo II, 124 fin.
 Unde haec loci enascitur sen-
 tentia: „neque ex Nilo canalis

venit in eam (Chephrenis scilicet
 pyramidem) fluens, quemadmo-
 dum in alteram (Cheopis pyra-
 midem), ubi per canalem mura-
 rio opere constructum (Nilus) in-
 trorsum insulam circumluit, in
 qua iacere Cheopem ipsum di-
 cunt.“ Ad περιῥέει ex antec-
 edentibus suppl. διώρουξ.

ὑποδείμας δὲ τὸν πρώτον
 δόμον κ. τ. λ.] In his constitu-
 tendis (quae pluribus illustran-
 tur a Strothio l. I. pag. 107 —
 109) Schweigh. et Gaisf. sumus
 secuti. Posuimus enim distin-
 ctionem post ποικίλου et post
 μέγας, scripsimus ὑποβάς,
 quod libri ferebant, itidemque
 οἰκοδόμησε ex Henr. Stephani
 emendatione pro οἰκοδομῆς,
 quod libri quidem scripti omnes
 retinent quodque etiam hoc mo-
 do fortasse explicari posse vide-
 tur Schweighaeusero, ut ex an-
 tecedentibus (τοῦτον — πυρα-
 μίδα ποιῆσαι) subintelligatur
 ἐποίησε; ad quod iam ὑποδεί-
 μας et ὑποβάς forent referenda.
 Quae structura quam dura sit,
 nemo non intelligit. Accedit
 illud, quod ipsum vocabulum
 οἰκοδομῆ meliori aevo inauditum
 ac toto genere vitiosum

πικου̅ ποικίλου, τεσσαεράκοντα πόδας ὑποβὰς τῆς⁶⁰
 ἑτέρης τῶντὸ μέγαθος, ἔχομένην τῆς μεγάλης οἰκο-
 δόμησε. ἐστᾶσι δὲ ἐπὶ λόφου τοῦ αὐτοῦ ἀμφοτέ-
 ραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοῦ. βασιλεῦσαι

monstravit Lobeck. ad Phry-
 nich. p. 490 seq. a Cr. lauda-
 tus.

ὑποδείμας δὲ τὸν πρῶτον
 δόμον λίθον Αἰθιοπικου̅] i. e.
*primum lapidum ordinem Aethio-
 pīco lapide variegato substruens.*
 δόμον intelligo de ordine, com-
 page lapidum in aedificio. Vid. I,
 179. De lapide Aethiopico conf.
 II, 86 ibiq. nott. et infra II,
 134. 176. Vix enim diversus
 lapis ab eo, qui in Mycerini
 pyramide adhibebatur, varie-
 gatus aut versicolor, nempe ni-
 gro colore in rubrum vergente
 aut rubris maculis distinctus ac
 fortasse de illo Syenitae genere,
 quem *pyropocilon* olim vocatum
 fuisse Plinius refert, XVI, 8, 13.
 Haec Schweighaeus. ad II, 134,
 ubi laudat Diodor. I, 64. Stra-
 bon. XVII p. 808 [p. 1161, C.
 D] et Abd-Allatif p. 173 ibiq.
 Sylvest. de Sacy pag. 214 seq.
 Cr. monet pro lapide *Syenitā*
 (*Granit*) accipere doctos Gallos
 in descript. de l'Egypt. Thèb.
 vol. II p. 142, nec aliter fere
 Letronne: sur le tombeau d'O-
 symand. (Paris. 1822) pag. 3
 seqq. Tu add. Hirt. l. I. p. 12,
 cui lapis Aethiopicus est: *der
 rothgesprengelte und schwärzli-
 che Syenit*. Copiosam vero de
 his disputationem instituit Gail.
 in mém. de l'instit. VIII p. 150
 seqq. Qui et ipse in Herodoti

loco Aethiopicum lapidem sta-
 tuit esse *Granit*; qui cum dica-
 tur ποικίλος, indicari putat pe-
 culiare huius lapidis genus: „un
 espèce de granit nuancé de di-
 verses couleurs naturelles, une
 variété dans les couleurs de la
 nature.“ A quo diversum ait
 Diodori λίθον ποικίλον (I, 64);
 hunc enim esse: „une pierre
 revêtu de couleurs dues à l'art,
 une variété dans les couleurs de
 l'art.“

τεσσαεράκοντα πόδας ὑπο-
 βὰς τῆς ἑτέρης τῶντὸ μέγαθος]
 Haec verba recte iam intellexit
 Wesseling. hunc in modum: *qua-
 draginta pedes infra alterius ma-
 gnitudinem degressus, contiguam
 magnae (pyramidi) exstruxit.*
 Omisit Wesseling. vocem τῶν-
 τὸ, quam tamen non sine vi
 quadam additam censet Schwgh.:
*quod ad eandem (i. e. parem)
 magnitudinem spectat, non nisi
 quadraginta pedibus infra eam
 substitit.* — Ad verbum ἔχεσθαι
 conf. I, 120. 134. IV, 169.

μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας
 ὑψηλοῦ] De praepositione ἐς
 monuit Matth. Gr. Gr. p. 1146.
 — In ipsa mensura, quam pro-
 didit Herodotus, haud satis
 convenit inter recentiores. At-
 que Niebuhr. astrolabio mensus
 collem invenit altum centum se-
 ptuaginta pedes, eumque du-
 centos pedes supra Nili ripas

128

δὲ ἔλεγον Χεφροῖνα ἕξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα. Ταῦτα
ἕξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι λίγυ-
πτοῖσι τε πᾶσαν εἶναι κακότητα, καὶ τὰ ἰρὰ χρό-

Odio Cheopis et
Chephrenis, Ac-
gyptii eorum py-
ramides vocant
pastoris Philiti-
dis.

eminere existimat (conf. Zoëga de obelisc. pag. 400 not. 19). Qui idem hanc pyramidem conditam esse scribit super tubere exsurgente e campo saxeo, arte secto atque complanato, pedibusque triginta quatuor editiore quam sit solum prioris pyramidis. Reliqui scriptores (nam solus Niebulhrius altitudinem mensus est) tantum annotarunt, hanc pyramidem priore altiorem apparere, eo quod saxi tubere imposita esset, quamquam ipsum aedificium paulo minus sit. Haec Zoëga l. l. pag. 409 not. 15; e quo eodem alia quaedam adiiicere lubet de situ huius alterius pyramidis et hodierno statu. Ubi enim a magnae pyramidis angulo passus circiter ducentos progredieris ad meridiem, venis ad angulum secundae huius pyramidis magnae ortui aestivo obiacentem. Condita est super tubere exsurgente; ad occidentem et septentrionem fossâ cingitur latâ pedes XC ac rupe ad triginta pedum altitudinem secta, in cuius fronte excisa sunt antra quadrata serie continua. Paucae in his notae hieroglyphicae; quibus insigniter decorae sunt aliae cavernae ad ortum brumalem. Ante orientale latus cernuntur quadrati templi sive vestibuli rudera praegrandidibus lapidibus structi. Ipsa magnitudine par esse videtur priori pyramididi: Niebulhrius al-

tam invenit pedes CCCCXLIII, amplam in latere boreali pedes DCCV. Summus vertex acutus est et integer et superior pyramidis pars usque ad pedes L infra apicem adhuc contacta est lapidibus accurate laevigatis, qui ad solis radios splendere dicuntur; reliqua pars aequae ac prioris pyramidis latera, ablatis extimis saxis, gradus offert, per quos ascendi potest. Nullum in hac pyramide adparet ostii indicium, nec unquam omnino aditus in ea fuisse videtur supra solum, sed per sphingem illam immanem, quae conspicitur ante mediam pyramidem in latere orientali passibus fere trecentis ab ea remota; subterraneo meatu ad intimos recessus ventum esse verisimile est. Haec et alia Zoëga, quocum etiam conferend. Beck. l. l. pag. 713.

Cap. CXXVIII.

ταῦτα ἕξ τε καὶ ἑκατὸν λο-
γίζονται ἔτεα κ. τ. λ.] Sunt ni-
mirum quinquaginta anni, per
quos Cheops, et quinquaginta
sex, per quos Chephren reg-
num tenuit (II, 127). — Mox
κακότητα intelligo calamitatem,
mala; conf. II, 124. τοσοῦτου
χρόνου haud aliter explicandum
atque II, 115 τριῶν ἡμερῶν,
ubi vid. not.

νου τοσούτου κατακληϊσθέντα οὐκ ἀνοιχθῆναι.
 2τούτους ὑπὸ μίσεος οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι
 ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποι-

τούτους ὑπὸ μίσεος οὐ κάρτα θέλουσι κ. τ. λ.] τούτους equidem refero ad ipsos hosce reges, Cheopem, et Chephrenem, qui populum exstruendis pyramidibus tantopere vexarunt, ut noluerint posterī nomina eorum servare et posteritatis memoriae tradere. Ac Larcherus inde colligit, de pyramidum conditoribus, ut iam Plinius notat h. n. XXXVII, 12, parum constare, cum alii aliter prodant rerum scriptores. Quod vero Zoëga scribit de obelisc. p. 293 not., Diodori locum attingens I, 72: „quemadmodum et in universum quae apud Herodotum aliosque leguntur de infamiae nota harum pyramidum conditoribus inussa, non satis videntur credibilia, advertenti tot alias pyramides exstare in Aegypto, in quibus nonnullae praefatis illis non multo reperiuntur minores;“ hoc minus considerate scripsisse videtur vir doctissimus. Conf. nott. ad II, 124. Hoc autem loco praeterire nolumus Heerenii sententiam (Ideen II, 2 p. 118), cui valde verisimile videtur, pyramidum conditores pertinere ad eam regum stirpem, quos *Hyksos* (i. e. reges pastoritios) vulgo vocant, exosos illos quidem Aegyptiis atque invisos, quum populum valde vexarint pessimeque tractarint. Sed pertinent hi reges, de quibus multa protule-

runt Beck. Weltgesch. I p. 296. Creuzer. comm. Her. pag. 191 not. 171 coll. Heeren. l. I. II, 2 p. 116 seqq., ad multo priora tempora, quam quibus et Cheops et Chephren vixisse perhibentur. Inde aliam proponit coniecturam idem Heerenius (l. I. pag. 118. 198 seqq. coll. II, 1 p. 405), quā pyramides ab Aethiopicis regibus, qui per aliquod tempus Aegypti regnum tenuerint, exstructae putentur, cum in ipsa Meroë itidem inveniantur pyramides, ad quarum exemplar Aegyptiacae fuerint aedificatae. Ac monet quoque Ritter. (Erdkund. I pag. 540) apud Aethiopes initia formae pyramidalis indeque ipsam pyramidum originem esse quae- rendam.

ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλιτίωνος, ὃς κ. τ. λ.] Φιλιτίωνος cum recentt. edd. dedi pro Φιλίτιος, quod ex Mediceo receperat Gronovius. In Florentino libro invenitur Φιλιτίωνος. Argumentum loci tractavit Creuzer. commentt. Herod. §. 16 pag. 188 seqq., unde potiora huc transferamus. Namque Zoëga de obelisc. p. 389 not. 20 pastorem *Philitionem*, s. ut ille scribit, *Philitin* haud alium videri statuit atque ipsum *Osiridem Philensem*, deum, cui mortuorum haec domicilia (pyramides scil.) consecrata fuerint quem-

μένος Φιλιτίωνος, ὃς τοῦτον τὸν χρόνον ἔνεμε κτή-
νεα κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

que haud alio sensu *pastorem* dixerint, quam quo apud Homerum reges dicantur ποιμένες λαῶν, locutione nec insolitâ nec mirâ. Quod tamen vix credent, qui, quam contemti Aegyptiis fuerint pastores atque exosi, reputaverint; ut minime credibile fiat, regibus suis adeoque diis hoc ipsum pastorum nomen Aegyptios sacerdotes imposuisse. Lege mihi modo Genes. XLVI, 34 et Manethon. apud Ioseph. advs. Apion. I, 14 p. 1039, G p. 444 coll. Heeren. Ideen etc. II, 2 p. 148. Quin ipsum pastoris vocabulum Aegyptium *Sos* significare volunt *probrum, dedecus*. Adde, quod populus, valde vexatus in pyramidibus extruendis, illos reges perosus erat, quorum (ut bonorum scil. regum) nomine pyramides appellatas fuisse minime consentaneum est. Ac denique quod Zoëga vitiosam librorum quorundam lectionem Φιλίτιος tenens, revocat hoc ad *Philas*, qua in insula Osiris rex ortus ferebatur, inde *Philitis* pastor appellatus: nec *Φιλίτιος* genitivus nec *Φιλιτίωνος*, quod nos dedimus, in has *Philas* cadere posse videtur; requiritur enim tunc *Φιλάτου* s. *Φιλίτου*, momente Stephan. Byzant. p. 739 Berk. Ad hyksos referre haec ipse vetat Zoëga, cum illi pastores nomadesque fuerint, quos talia aedificia extruxisse haud sit credibile. Quare Iablonsk.

vocc. Aegg. p. 346 in *pastore Philitione* latere suspicatur *pastorem Philistaeum* s. *Palaestinum* i. e. Iudaeum, Mosen et ipsum pastorem, ex pastorum (Israelitarum) gente oriundum pastorisque provinciam in Midiam apud socerum suum gerentem. Quod annorum CVI regnum h. l. prodat Herodotus, id videri esse regnum Heracleopolitanum, quod Manetho apud Eusebium pag. 15 affirmet durasse centum annos. Heracleopolin vero esse Gosen, terram Israelitarum in Aegypto. Equidem nil discernam; in ipso tamen nomine haereo cum Creuzero (l. l. pag. 195), qui iure quaerit, cur non *Φυλιστίωνος*, ut apud Ioseph. antiqq. I p. 14, C legimus, vel potius, quod ipse Iosephus hoc sensu frequentat (I, 7. II, 6. VI, 1 etc.), *Παλαιστινοῦ* dixerit Herodotus. Idem in Symbol. I p. 361 not. 120 coll. p. 300 seq. nonnulla attigit, quae ad *pastoris Philitionis* intelligentiam utique faciant; hoc autem loco haec adscripsit: „Nam fallor, aut frustra desudamus in exploranda historia *Philitionis pastoris*, si quidem ea ad fabulas epicas pertinet, quibus res Aegyptiacas apud Herodotum et Diodorum interspersas significavi in praefat. ad Symbol. IV p. VII seq.“ Tu vid. nott. ad II, 100. Mannert. (Geogr. d. Gr. u. Röm. X, 1 p. 458 seq.) locutionem

129 Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκε-70
 ρῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα· τῷ τὰ μὲν τοῦ πα-
 τρὸς ἔργα ἀπαδεῖν· τὸν δὲ τὰ τε ἰρὰ ἀνοῖξαι, καὶ
 τὸν λεῶν τετραμένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀνεῖναι
 πρὸς ἔργα τε καὶ θυσίας· δίκας δὲ σφι πάντων βα-
 2 σιλέων δικαιοτάτας κρίνειν. κατὰ τοῦτο μὲν νυν
 τὸ ἔργον, ἀπάντων ὅσοι ἤδη βασιλέες ἐγένοντο Αἰ-75
 γυπτίων, αἰνέουσι μάλιστα τοῦτον· τὰ τε ἄλλα γάρ
 μιν κρίνειν εὖ, καὶ δὴ καὶ τῷ ἐπιμεμφομένῳ ἐκ 166
 τῆς δίκης παρ' ἑωυτοῦ διδόντα ἄλλα, ἀποπιμπλά-
 3 ναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. Ἐόντι δὲ ἠπίῳ τῷ Μυκε-
 ρίῳ κατὰ τοὺς πολιήτας, καὶ ταῦτα ἐπιτηδεύοντι 80
 πρῶτον κακῶν ἄρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν

Mycerinus, ab a.
 1076 ad 1056, ae-
 quitatis colens:
 mortuam filiam
 in bove lignea
 cava sepeliit.

Herodoto ipsi, ut opinatur, non satis intellectam, ad illud tempus, quo Phoenicum gentes pastoritiae imperium Aegypti tenuerint, relatai vult.

Cap. CXXIX.

βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον] Apud Diodorum I, 64 rex dicitur Μεχερῖνος; quod sermonis Coptici ope Zoëga de obell. p. 415 explicat *tranquillum*. Quocum convenit sane, quod ἡπίον eundem regem dicit Herodotus. Larcher. (t. VII p. 91. 587) viginti annos imperii huic regi tribuit, qui ad regnum evectus anno 1072 ante Chr., id cesserit Asychi 1052 a. Chr.

καὶ τὸν λεῶν τετραμένον z. τ. λ.] Ad τετραμένον conf. I, 22 ibiq. not. In seqq. ἔργα quaevis esse possunt *negotia domestica, rustica* opinor inprimis, a quibus advocati erant ad

HERODOT. I.

pyramides struendas sub priorum regum imperio. Hoc sensu ἔργα invenimus I, 36, ubi vid.

καὶ δὴ καὶ τῷ ἐπιμεμφομένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ' ἑωυτοῦ διδόντα ἄλλα] i. e. *tum vero etiam, si quis ob sententiam ab ipso latam conquereretur, ei de suo dedisse alia, quibus istius iram expleret s. mitigaret*. Quae eadem sic reddidit Diodorus I, 64: — κατὰ δὲ τοὺς χρηματισμούς (i. e. *in iure dicundo*) ἀναλίσκειν χρημάτων πλήθος, διδόντα δωρεὰς τῶν ἐπεικῶν τοῖς δοκοῦσιν ἐν ταῖς κρίσεσιν μὴ κατὰ τρόπον ἀπαλλάττειν. In Herodoto verba ἐκ τῆς δίκης cum Wesselingio explicanda sunt: *ob latam sententiam, vel etiam post iudicium*. Illud praefere videtur Matth. pag. 1134. De locutione παρ' ἑωυτοῦ de suo i. e. *de suis pecuniis* confer Matth. Gr. Gr. p. 1172. Lambert. Bos. ellips. l. Gr. p. 582.

αὐτοῦ, τὴν μοῦνον οἱ εἶναι ἐν τοῖσι οἰκίοισι τέκνον.
 4 τὸν δὲ, ὑπεραλγῆσαντά τε τῷ περιεπεπτώκεε πρή-
 γματι, καὶ βουλόμενον περισσότερόν τι τῶν ἄλλων
 θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιήσασθαι βοῦν ξυλίνην
 κοίλην. καὶ ἔπειτα καταχρυσώσαντά μιν ταύτην, ἔσω 85
 ἐν αὐτῇ θάψαι ταύτην δὴ τὴν ἀποθανοῦσαν θυγα-
 τέρα. Αὕτη ὦν ἡ βοῦς γῆ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι
 καὶ ἔς ἐμὲ ἦν φανερὴ· ἐν Σαῖ μὲν πόλι εὐοῦσα, κει-
 μένη δὲ ἐν τοῖσι βασιλιῆοισι, ἐν οἰκίματι ἡσκημέ-
 νῳ· θυμιάματα δὲ παρ' αὐτῇ παντοῖα καταγίξουσι 90
 ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· νύκτα δὲ ἐκάστην πάννουχος
 2 λύχνος παρακαλεῖται. ἀγχοῦ δὲ τῆς βοῦς ταύτης ἐν
 ἄλλῳ οἰκίματι εἰκόνες τῶν παλλακέων τῶν Μυκε-
 ρίνου ἔστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σαῖ πόλι ἱρέες·

130

Eam bovem et Mycerini concubinarum ligneos colossos exstare.

τὴν μοῦνον οἱ εἶναι — τέ-
 κνον] Mutavit Schaeferus in-
 vis libris, τὴν in τὸ ob sequens
 τέκνον, probante Hermanno
 ad Viger. pag. 708. Nec aliter
 supra II, 124 τὰς ἐποιέετο
 θήκας. Sed infra IV, 20:
 τὸ καλέεται Κορημοί. — De
 usu pronominis relativi in stru-
 ctura accusativi cum infinit. vñl.
 Matth. p. 1058. In seqq. ad
 ποιήσασθαι cf. II, 127 ibiq. not.

ποιήσασθαι βοῦν ξυλίνην
 κοίλην] Haec quo spectent, ma-
 nifestum erit ex iis, quae ad II,
 132 notantur. Add. ea, quae
 ad II, 41 disputavimus de bove,
 quae Isidi est consecrata tellu-
 risque habetur symbolum. Ac
 praeter primum Plutarchi lo-
 cum, quem infra proferemus
 (II pag. 366), conferri etiam
 poterit alter eiusdem scriptoris
 locus (II pag. 368, A), quem

eundem cum Herodoti narratio-
 ne de Mycerini filia apte iam
 contulit Zoëga de obell. p. 331.

Cap. CXXX.

ἐν οἰκίματι ἡσκημένῳ] i. e.
 in conclavi elegantī, pulcre elab-
 orato. Nam ἀσκεῖν commune
 verbum esse earum omnium ar-
 tium, quae ad curam et cultum
 pertinent, iam Casaubonus mo-
 nuit. Ex qua instruendi notio-
 ne ornandi significatio deriva-
 tur. Conf. Herodot. II, 169.
 III, 57, alia, quae ad h. l. ci-
 tat Wesseling., cui add. Blom-
 field. in glossar. ad Aeschyl.
 Pers. 187.

καταγίξουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέ-
 ρην] De verbo καταγίξειν conf.
 I, 86; de usu praepositionis
 ἀνὰ Matth. Gr. Gr. pag. 1148.
 Ad argumentum conf. II, 62
 et quae ad II, 132 dicuntur.

- ἑστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοί, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς ἑξήκοσι μάλιστα κη, γυμναὶ ἐργασμέναι· αἶ τι-95
 νες μέντοι εἰσὶ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα.
131 Οἱ δὲ τινες λέγουσι περὶ τῆς βοῦς ταύτης, καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον· ὡς Μυκερῖνος ἐράσθη τῆς ἑωυτοῦ θυγατρὸς, καὶ ἔπειτα ἐμίγη
 2 οἱ ἀκούσῃ. μετὰ δὲ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγγεστο ὑπὸ ἄχρος· ὁ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῦι ταύτῃ· ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν προδουσέων τὴν 1
 θυγατέρα τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας· καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτέων εἶναι πεπονθυίας τάπερ αἱ ζωαὶ
 3 ἔπαθον. ταῦτα δὲ λέγουσι φλυηρόντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τὰ τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν· ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμεῖς ὠρέομεν, 5
 ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς χεῖρας ἀποβεβλήμασι, αἱ ἐν
132 ποσὶ αὐτέων φαίνοντο ἐοῦσαι ἔτι καὶ ἔς ἐμέ. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακέκρυπται φοινικέω εἵματι· τὸν αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα
 παχέϊ κάρτα χρυσοῦ· μεταξὺ δὲ τῶν κερῶν, ὁ τοῦ 10
 2 ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔπεστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή, ἀλλ' ἐν γούνασι κειμένη· μέγαθος δὲ, ὅση περὶ μεγάλη βοῦς ζωή. ἐκφέρεται δὲ
 3 ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνὰ πάντα τὰ ἔτερα. ἔπειτ' ἀνὰ τῶν

Fabulosa causa mortis filiae Mycerini, et praecisarum colossis manuum.

Bovis ornatus, et anniversaria expositio.

ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς ἑξήκοσι] Cum Gaisf dedi ἑξήκοσι pro vulg. εἴκοσι; vid. not. ad If, 121 init.

Cap. CXXXI.

ὡς Μυκερῖνος ἐράσθη] Vulgo ἠράσθη. Nos Gaisfordium sumus secuti, quocum etiam in fine capituli dedimus φαίνοντο pro vulg. ἐφαίνοντο. ταῦτα δὲ λέγουσι] Vulgo δὴ

pro δέ, quod a plerisque libris commendatum recepimus cum Schweigh. et Gaisf.

Cap. CXXXII.

φαίνει κεχρυσωμένα] Vide Matth. Gr. Gr. pag. 824. In seqq. ad verba μέγαθος δὲ vid. ibid. p. 785 et ad ἀνὰ πάντα τὰ ἔτερα II, 130.

ἔπειτ' ἀνὰ τῶν

πῶνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν 15

πῶνται τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν κ. τ. λ.] i. e. quando plangunt Aegyptii deum illum, cuius nomen in tali re edere mihi nefas est, tum hanc bovem in lucem proferunt. Ad structuram verbi τύπτεσθαι vid. Matth. Gr. Gr. p. 758 et conf. supra II, 42. 61 ibiq. not. coll. II, 170. Quae si contuleris unâ cum Plutarchi loco de Isid. atque Osirid. p. 366 s. p. 501 cap. 39 (ubi conferas Wytttenbach. animadvss. II, 1 pag. 225) nihil dubium, hoc loco deum, quem edere nefas videtur, *Osiridem* esse. Narrat enim Plutarchus, Aegyptios pro Iside coluisse vaccae simulacrum deauratum, quod annuis solemnibus, cum Osiridem lugerent, nigro peplo obtectum, pompâ septies circa templum ducerent. Osiridem vero periisse dicebant eundemque lugebant, quando Nilus recedit, nox longior fit, lucisque solaris vis quasi superatur et tabescit. Quae eadem in medium proferens Zoëga de obelisc. pag. 415, universam de Mycerini filia narrationem in suspicionem quodammodo vocat minimeque credibile censet, mulierculam nullo facinore clarâ tanti habitam fuisse apud posteros. Nos haec quidem mittamus, adponamus, quae Creuzerus disputavit commentt. Herodod. pag. 127 seqq. : „Iam si quaeras cur excellentiorem filiae sepulturam in bucula censuerit Mycerinus, quam in arcula: expedita iam responsio est, vi-

delicet haec: quoniam qui in arcula ἀνθρωποειδῆ condebantur: ii et ipsi quidem loculum habebant in memoriam Osiridis factum, neque tamen eodem prorsus, quo Osiris, modo condebantur, utpote cuius membra in bovem immissa fuerant. Porro qui in sacro conditorio sepulti sunt, erant illi quidem δμόταφοι Ὀσίριδος eodem cum Osiride tumulo potiti: sed illa tamen puella sanctiore quodam vinculo fuit Osiridi copulata et quasi nupta ei deo. Hanc ob causam patrem exoraverat, ut semel in anno solem sibi adspicere liceret, eductaque est e conclavi eo die, quo populus plangebat Osiridem. Quo ipso die quod suspicere volebat solem, hoc in spem fiebat redeuntis lucis, quam ipsam spem hoc tempore concipiebant Aegyptii. Haud absurde igitur suspiceris Mycerinum tam ambitiosa funeratione filiae nihil aliud spectasse, quam *apotheosin* quandam, sive divinos honores proli suae impertiendos. Arguunt etiam lucernae apud buculam accensae et suffimentorum combustorum impendium. Ego tamen malim *festorum solemnia cogitare*, unde haec omnis Mycerini historia exornata sit, non aliter quam Minois historia et Pasiphaës. *Hoc pacto Mycerini filiae sumtuosa sepultura efficta sit e rebus scenicis, autumno peragi solitis, quando τὴν Ὀσίριδος κἀθειρξεν εἰς τὴν σορὸν* i. e. *Osiridem in arcam inclusum*

ὕπ' ἑμεῦ ἐπὶ τοιούτῳ πρῆγματι, τότε ὦν καὶ τὴν
 4βοῦν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γὰρ δὴ αὐτὴν
 δεηθῆναι τοῦ πατρὸς Μυκερίνου ἀποθνήσκουσας,

celebrabant: Pasiphaës autem flagitiosa fabula ortum duxerit ex verni temporis solemnitate, quâ in templis τὴν Ὀσίριδος ἔμβασιν εἰς τὴν σελήνην arte scenica repraesentabant. Hac tenus Creuzerus, quibuscum confer, quae in Symbolic. IV pag. 227 seqq. leguntur. Qui idem e monumentis Aegyptiacis fabulae testimonium quaerens, hunc in modum pergit: „Divinos autem honores vaccae impertitos reliquaue omnia, quae Herodoteus locus de Mycerini buculâ sacrâ habet, ad oculorum sensum exponit egregia icon, quam Venetiis exstantem ex Pricaei commentario ad Apuleium Herodoteo loco primus adiecit Iac. Gronovius, repetendamque curavit in sua editione Wesseling., nunc vero aegre desideramus in editione Schweighauseri. Magis autem debet nos advertere illud quod nuper admodum ad Herodoteam narrationem firmandam explicandamque ex Thebaicis hypogaeis eruerunt arteque pictoria lineari describendum curaverunt docti peregrinatores Francogalli. Illi enim in opere: description de l'Egypt. antiq. vol. II p. 169 Thebis reperisse se testantur in angusto conclavi quinti sepulcri regum arcam feralem, quae omnibus in rebus descriptioni Herodoteae usquequaque congrueret. Et sistit tabula ad-

iecta buculam ingeniculatam, velatam, quomodo Herodotus describit cum disco solari inter cornua locato. (Sunt verba ipsa Gallorum haec: „il suffit, pour ainsi dire, de jeter les yeux sur la peinture, dont nous parlons, pour s'assurer de son identité avec le coffre sépulcral décrit par Herodote. L'attitude de la genisse, la draperie, dont son corps est couvert, le disque posé entre les cornes, tout dans notre dessin est conforme au récit de l'historien.“) Haec qui legerit, is extra dubitationis aleam iam positum suspicetur, etiam post obitum in buculis sepeliendos se curasse Aegyptiorum aliquot reges aliosve proceres. Regia enim conditoria nobis exhibuerunt illam arculam. Haec Creuzerus, Apidis dein mentionem faciens, quem etiam sarcophagus buculae formam prae se ferens designasse potuerit. „Hoc si statuas,“ pergit Creuzerus p. 130, „possis eam rem ita explicare, ut reges Aegyptios dicas post mortem secum habuisse bovinæ formae cistam, quo essent etiam hoc pacto ὁμόταφοι Ὀσίριδος, utpote cuius simulacrum Apis esset.“ Ad Apidem quoque pertinet solis discus inter cornua bovis locatus; id quod in haud paucis tabulis iconibusque etiamnum servatis videre licet; vid. Creuzerum p. 137 not. 113.

133

Responsi Myce-
rino dati, et lu-
cius ad id eluden-
dum ratio abso-
luta.

ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἅπαξ μιν τὸν ἥλιον κατιδεῖν. Μετὰ
δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος, δεύτερα τούτῳ τῷ βα-
σιλείϊ τάδε γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήϊον ἐκ Βουτουῦς 167
πόλιος, ὡς „μέλλοι ἕξ ἔτεα μῦνον βιούς τῷ ἑβδό-21
2 „μῳ τελευτήσειν.“ τὸν δὲ, δεινὸν ποιησάμενον,
πέμψαι ἐς τὸ μαντήϊον τῷ θεῷ ὄνειδισμα, ἀντιμεμ-
φόμενον ὅτι „ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτριος, ἀπο-
„κληῖσαντες τὰ ἰσά, καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ 25
„καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον
„ἐπὶ πολλόν· αὐτὸς δ' εὐσεβῆς ἔων, μέλλοι ταχέως
3 „οὔτω τελευτήσειν.“ Ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὐτῷ
δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα „τούτων εἵνεκα καὶ συντα-
„χύνειν αὐτῷ τὸν βίον. οὐ γὰρ ποιῆσαι μιν τὸ
„χρεῶν ἦν ποιέειν· δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι 30
„ἐπ' ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν· καὶ τοὺς μὲν
„δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γενομένους βασιλέας μαθεῖν
4 „τοῦτο, κεῖνον δὲ οὔ.“ Ταῦτα ἀκούσαντα τὸν
Μυκερῖνον, ὡς κατακεκριμένων ἤδη οἱ τούτων,
λύχνα ποιησάμενον πολλὰ, ὅπως γίνοιτο νύξ, ἀνά-35
ψαντα αὐτὰ, πίνειν τε καὶ εὐπαθέειν, οὔτε ἡμέρης

Cap. CXXXIII.

πέμψαι ἐς τὸ μαντήϊον τῷ
θεῷ ὄνειδισμα] Sensum recte
opinor sic reddidit Schweigh.:
„misisse ad oraculum, qui con-
tumeliosis verbis deo exprobra-
rent.“ Immerito in his verbis
haesit Valckenarius, quae sic
refingenda esse censet: πέμψαι
ἐς τὸ μαντήϊον τῇ θεῷ ὄνει-
δισάσῃ μεμφόμενον, ubi de
Latoniae oraculo in urbe Buto
cogitari vult, de quo II, 83:
152. Neque vero unum La-
toniae erat in Aegypto oracu-

lum, sed alia quoque aliorum
deorum (II, 83), quorum unum
quendam, Apollinem forsans,
intelligens Noster scribere po-
tuit: τῷ θεῷ. Quem dativum
si ad ὄνειδισμα referre velis,
haud obstat linguae usus nec
verbi ὄνειδίζειν structura cum
dativo, ut I, 90: τῷ θεῷ ὄνει-
δίσαι. — Ad argumentum lau-
dant Aelian. var. hist. II, 41.
ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου] i. e.
post illud prius oraculum. Conf.
I, 86. 50. Pro συνταχύνειν
Steger. praef. ad Herod. p. XII
mavult συνταχύνειν.

οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἕς τε τὰ ἔλαια καὶ τὰ ἄλσεα
 πλανώμενον, καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἶναι γῆς ἐνηβη-
 5 τήρια ἐπιτηδεώτατα. ταῦτα δὲ ἐμυχανᾶτο, θέλων
 τὸ μακτῆριον ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δυνώδεκα
 ἔτεα ἀντὶ ἕξ ἐτέων γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιεύ- 40
 μεναι.

134 Πυραμίδα δὲ καὶ οὗτος ἀπελίπετο πολλὸν ἐλάσ-
 σω τοῦ πατρὸς, εἰκοσι ποδῶν καταδέουσιν κῶλον

Pyramis ab eo
 relicta: errare,
 qui eam Rhodo-
 pis esse credant;

καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἶναι
 γῆς ἐνηβητήρια ἐπιτηδεώτατα] i. e. in quacunque parte regionis
 secessus intelligeret esse incun-
 dissimos, interprete Valckena-
 rio, qui bene monet addendum
 esse γῆς, quod vulgo aberat,
 quodque iure inseruit Schwgh.
 Conf. Gregor. Corinth. de dial.
 Ion. §. 65. Est vero iungen-
 dum ἵνα γῆς, ut I, 98. 213.
 II, 172 etc. Plura Valcken.
 ad h. l., qui ἐνηβητήρια inter-
 pretatur: „loca πρὸς ἄνεσιν
 καὶ ἀπόλασιν εὖ πεφνκότα;“
 H. Valesius exponit: *amoena di-
 versoria et secessus*. Gramma-
 tici explicant ἐνεωχητήρια;
 vid. gloss. Herod. Suidas, Zo-
 naras s. v. coll. Greg. Corinth.
 de dial. Ion. §. 65. 130. Aelian.
 n. a. XI, 10. Wesselingius
 cum hisce contendit *loca volu-
 ptaria*, quae apud Sallust. Ca-
 til. 11 inveniuntur, Plaut. Poen.
 III, 2, 25, alia.

αἱ νύκτες ἡμέραι ποιεύμε-
 ναι] De structura conf. Matth.
 Gr. Gr. pag. 1108 seq.

Cap. CXXXIV.

πολλὸν ἐλάσσω τοῦ πατρὸς]
 Vid. Matth. Gr. Gr. pag. 848.

— Mox cum Gaisf. scripsi εἰ-
 κοσι, ut II, 121 init.

εἰκοσι ποδῶν καταδέουσιν
 κῶλον ἕκαστον τριῶν πλέθρων]
 Delevi cum Schweigh. comma
 post καταδέουσιν, nec in reli-
 quis quidquam mutandum cen-
 sui, cum hic fere loci videatur
 esse sensus: „reliquit etiam
 (Mycerinus) pyramidem multo
 minorem ea, quam pater (Cheops;
 vid. II, 124 seqq.) extruxerat,
 cui viginti pedes in quoque latere
 decerant, quo minus (quodque
 latus) trecentos pedes contineret.“
 Nec aliter locum intellexit Zoëg.
 de obelisc. pag. 389 not. 22,
 ubi sic reddidit: *quovis latere
 viginti pedibus trecentorum pe-
 dum mensura breviorum*. Oblo-
 quitur Letronne in journal des
 sav. 1817 pag. 50 seq. tum ob
 Diodori locum I, 64 (ubi legi-
 mus: τῆς μὲν γὰρ βάρσεως ἐκά-
 στην πλευρὰν ὑπεστήσατο πλέ-
 θρων τριῶν) tum ob gramma-
 ticas rationes, quae minime eam
 patiantur ellipsin: ἄ ποδῶν κα-
 ταδέουσιν, ὡς μὴ εἶναι
 τριῶν πλέθρων κατὰ ἕκαστον
 κῶλον. Itaque olim sic scriptum
 fuisse suspicatur: τοῦ πατρὸς
 ΣΚ ποδῶν καταδέουσιν. Nec

hanc Amasidis
petate Sami apud
Iadmonem cum
Aesopo servasse.

ἕκαστον τριῶν πλέθρων, εἰούσης τετραγώνου, λίθου
δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ· τὴν δὲ μετεξέτεροί φασί
Ἑλλήνων Ῥοδάπιος ἑταίρης γυναικὸς εἶναι, οὐκ⁴⁵
ἰσόρθως λέγοντες. οὐ δὲ ὧν οὐδὲ εἰδότες μοι φαί-
νονται λέγειν οὗτοι ἥτις ἦν ἡ Ῥοδάπις· οὐ γὰρ ἂν
οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν

tamen mihi ille persuasit. Vid. Matthiae Gr. Graec. §. 427, b pag. 788, ubi huius loci ratio exponitur, et confer supra Herod. I, 94. — Quod ad argumentum loci attinet, monet Schweigh., congruere mensuras ab Herodoto indicatas cum iis, quas invenerit Grobert., ipsam pyramidem demetiens, de qua sic scribit Zoëga l. l. pag. 412 (nam adhuc illa superstes): „— hoc transgressus venis ad pyramidem, quam vocant *tertiam*, amplam circiter pedes tercentenos, structionibus ferme bipedalibus septuaginta octo, graduum instar ascensum praebentibus ad verticem, qui nunc fastigio carens latus est ad orientem pedes duodecim, ad boream quatuordecim. Aedificata est ex eodem lapide, quo sunt reliquae: at circumiacent multa granitici saxi fragmina, atque in ipsa mole hinc et illinc offenduntur huius generis lapides longitudine quinquepedali: quo firmatur veterum scriptorum narratio, inferiorem partem contactam fuisse duro lapide ab Aethiopiae finibus advecto.“ Conf. Diodor. Sicul. I, 64 et Beck. Anleit. zur Weltgesch. I pag. 713.

λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιο-

πικοῦ] De lapide Aethiopico conf. nott. ad II, 127.

οὐ δὲ ὧν οὐδὲ εἰδότες *κ. τ. λ.*] Hoc ex loco manifestum esse putat Zoëga de obelisc. p. 390 not. 22, Graecos iam ante Herodotum historiam pyramidum variis modis turbasse atque ex Aegyptiorum traditionibus aut prave intellectis aut data opera commutatis eam, quae ad nos pervenerit, consarcinasse, qua veriolem, Manethone deperdito, invenire amplius non liceat. Hoc ex Manethonis fragmentis intelligi, Rhodopin illam ab interpretibus creatam esse ex Nitocride, Aegypti regina, cui nonnulli hanc pyramidem tribuerint. Videri autem hinc Arabes ansam arripuisse, ut in una ex pyramidibus genii loco habitare dicerent mulierem nudam insignis pulchritudinis, quae aspectu suo homines amore insanire faciat. Haec Zoëga; equidem in re valde lubrica atque incerta pronuntiare nolim, quamquam proclive videtur ex eo, quod de unius pyramidis auctore ambigebatur, ceterarum quoque pyramidum auctores incertos statuere, eaque falsa declarare, quae de iis accepimus.

οὐ γὰρ ἂν οἱ πυραμίδα ἀνέ-

ταλάντων χιλιάδες ἀναρίθμητοι, ὡς λόγῳ εἶπεῖν,
ἀναισίμωνται· πρὸς δὲ, ὅτι κατὰ Ἀμασιν βασιλεύ- 168
οντα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδώπις, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦ-50

θεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην] i. e. *alioqui enim ad eam non retulissent talis pyramidis constructionem*. Ad ipsam locutionem: ἀνέθεσάν οἱ ποιήσασθαι facit, quod cap. sequenti invenitur: οὐδὲν δεῖ μέγала οἱ ζήματα ἀναθεῖναι. — Ad seqq. ὡς λόγῳ εἶπεῖν conf. II, 53 ibiq. nott. et ad argumentum conf. Diodor. I, 64. Strabon. XVII p. 808 s. 1161. Plin. l. l.; e quibus intelligitur, hanc pyramidem prioribus multo spectatorem fuisse maioribusque impensis exstructam.

πρὸς δὲ, ὅτι κατὰ Ἀμασιν βασιλεύοντα ἦν κ. τ. λ.] Ad orationis structuram haud incommode haec ex antecedentibus subintelligi poterunt: οὐδὲ ᾧν οὐδὲ εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν οὔτοι. — De *Rhodopide* hos fere locos laudant interpretes: Diodor. Sic. I, 64. Strab. XVII pag. 808, B. C (p. 1162, A). Plin. h. n. XXXVII, 17. Aelian. v. h. XIII, 33. Plutarch. morall. p. 400, F. Suidas s. v. Ῥοδώπιδος ἀνάθημα. Atque duo potissimum sunt, quae viros doctos exercuerunt; alterum, quod Aelianus l. l. *Rhodopidem* elocat Psammiticho regi, qui Amaside, cuius aetate mulierem floruisse Herodotus scribit, quinquaginta ferme annis prior est. Nam tenuit Amasis regnum 570 a. Chr., Psammitichus 656 a. Chr., si Lar-

cheri sequamur calculos (t. VII p. 604. 619). Quare Perizonius ad Aeliani l. l. *duas olim Rhodopidas* fuisse statuebat easque a scriptoribus antiquis confusas, alteram Psammitichi uxorem sepultamque in pyramide, alteram Aesopi conservam, quae Amasidis tempore floruerit. Quae si vera habentur, erroris culpa utique tenetur Herodotus, qui, ut recte iam Wesselingius monuit, duas Rhodopidas non novit et Amasidis tempore Aesopi illam contubernalem viguisse distincte adfirmat. Ponit inde eam Larcher. (l. l. p. 620) in ann. 567 a. Chr.; Schultz. (specim. ad appar. critic. p. 22 seq. not. 45) circa Olymp. LII s. 572 — 569 ante Chr., haud scio an accuratius.

Gravius alterum illud est, quod Athenaeus XIII p. 396, B contra Herodotum insurgit eumque incusat, quod Charaxi amicam *Doricham* et *Rhodopidem*, meretricem quondam celebrem, diversam utramque mulierem, pro una eademque habuerit. Accedunt alia testimonia (vid. Grauert. l. mox l. p. 121 seq.), quibus certum fit, *Dorichae* nomen meretrici fuisse, quo nomine illa memoratur hoc ipso in carmine Sapphus, ad quam Herodotus provocat. At monet Grauert. in appendic. diss. de Aesopo atque fabull. Aesopp. (Bonn. 1825), ubi totam hanc

3τον. ἔτεσι γὰρ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας ἦν λιπομένων Ῥοδῶπις· γενεὴν μὲν, ἀπὸ Θρηῆκης· δούλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος, ἀνδρὸς Σαμίου, σύν-

quaestionem diligentius tractavit, quaecumque alii scriptores post Herodotum hac de muliere retulerint, ea et ampliata et exaggerata videri prae simpliciori eaque veriori Herodoti narratione, qui unam modo noverit Rhodopidem, haud aliam atque Doricham, cum haud insolito more quae prius, cum serva esset, vocaretur *Doricha*, postmodo meretrix *Rhodopidis* nomen assumerit, quo ipso dein per omnem Graeciam fuerit illustris. Quo omnis cadit et Perizonii suspicio et Athenaei criminatio. Sed leg. ipsa viri docti disputat. p. 126 seqq. Qui idem hoc quoque ponit p. 118 seq.: Sami, ubi Herodotum iuvenem diutius commoratum esse novimus, illum notitiam eorum, quae de Rhodopide refert, accepisse videri. De Rhodopide denique confer sis, quae Limburg - Brouwer. attulit in libro, quem ad II, 172 citavimus, pag. 33 not.

τούτων τῶν βασιλέων τῶν τ. π. τ. ἦν λιπομένων Ῥοδῶπις] Sic edidimus, Gaisfordium secuti, qui e Florentino libro reduxit τούτων et βασιλέων pro vulg. τουτέων et βασιλήων. In seqq. inde a Stephano, qui tacite sic mutaverat, legebatur: λιπόντων, ἦν Ῥοδῶπις, libris vetustis invitis, qui plerique

eam offerunt scripturam, quae nunc restituta invenitur; quod enim quidam exhibent: ἦν λιπομένη Ῥοδῶπις, e vitio ortum esse patet. Neque in ordine verbi λιπομένων minus solito haerendum, cum talia omnino apud Nostrum haud sint inusitata. — Medio autem verbo Noster hic usus est haud aliter atque initio capitis in verbis: πυραμίδα δὲ καὶ οὗτος ἀπελίπετο et II, 135: μνημήϊον —καταλιπέσθαι, II, 136 etc.

ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος] In *Hephaestopolidis* patris nomine noli haerere, cum alia similia h. l. nomina afferat Wesselingius, ut Σώπολις, Ἀμφίπολις, Ἀναξίπολις, Ἀγησίπολις, Κρατησίπολις etc., quibus *Hephaestopolidis* nomen satis defendatur; quod si pro urbis nomine habendum esset, aliter plane scribendum fuisset. Plura Wesseling. ad h. l. bene laudans Cuperi *Observatt.* IV, 4 p. m. 395 seq. — Quem Herodotus *Idmonem* appellat, eundem *Heraclides Ponticus* (p. 11 ed. Koeler.) aliique scriptores *Idmonem* vocant, Aesopi dominum, qui Aesopum, origine Thracem, manu miserit. Nec tamen in Herodoto quidquam mutandum esse recte monet idem *Grauert.* l. l. pag. 60.

4 δουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιού. καὶ γὰρ οὗτος⁵⁵
 Ἰάδμονος ἐγένετο, ὡς διέδεξε τῆδε οὐκ ἤκιστα·
 ἐπεὶ τε γὰρ πολλάκις κηρουσδόντων Δελφῶν ἐκ θεο-
 προπίου „ὄς βούλοιο ποινήν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς
 „ἀνελέσθαι,“ ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος

61, coll. p. 132, cum Ἰάδμων
 Ionica vel Aeolica eiusdem no-
 minis forma videatur, quod reli-
 quis scriptoribus sit Ἰδμων
 (i. q. σοφός, sapiens, sciens).
 Conf. etiam Schultz. l. l. p. 24.

σύνδουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ
 λογοποιού] De structura vocis
 σύνδουλος cum genitivo monuit
 Matth. Gr. Gr. p. 740 seq. —
 λογοποιὸν eum Herodotus vo-
 cat, qui quidquid enarrat, refert,
 sensu latiori; unde et *historia-*
rum scriptorem et *fabularum*
narratorem vox indicat. Conf.
 II, 143. V, 36 et Creuzer. die
 histor. Kunst d. Griech. p. 177.
 Sed recte facere, qui λογο-
 ποιὸν accipiant *fabularum scri-*
ptorem, negat Grauert. loco l.
 pag. 41, cum hac voce *is*, qui
fabulas comminiscatur, signifi-
 cetur, non item qui scripserit;
 ut adeo Plinius h. n. XXXVI,
 12 accurate et consulto Aeso-
 pum appellarit *fabularum philo-*
sophum, non *scriptorem*. Alias
 significationes eiusdem vocabuli
 attigi ad Ctesiae fragm. p. 83.
 — De ipso Aesopo disputare
 et longum et ab hoc loco alie-
 num; disseruit pluribus, quae
 ad Aesopum spectant, Grauert.
 in dissertatione laudata, ac si-
 gillatim de eius patria, quam
 Herodotus tacet, pag. 64 seqq.,
 de tempore, quo floruerit p. 31

— 34, circa quinquagesimam
 fere Olympiadem; unde mor-
 tuum esse Aesopum Olympiade
 quinquagesima quarta alii haud
 male statuere videntur. Tu vid.
 potissimum Schultz. l. l. p. 38
 coll. 24, qui, cum Aesopus
 ante Olympiadem quinquagesi-
 mam secundam Sani fuerit in
 servitute, ad hanc eandem
 Olympiadem et Aesopum et
 Rhodopidem refert. Quae ve-
 ro Plutarchus vit. Solon. 28,
 aliique narrant de Aesopo apud
 Croesum commorante eo tem-
 pore, quo Solon Sardes adierit
 cum Aesopo et ipso confabu-
 lans, ea haud vera habet Grauert.
 l. l. pag. 44 — 52, qui,
 cum Solonem apud Croesum un-
 quam commoratum esse negat,
 Aesopum quoque ibidem cum
 Solone confabulari non potuisse
 contendit.

καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος
 ἐγένετο] i. e. nam et hicce Ia-
 dmonis servus fuit, Iadmoni ser-
 viit. Ad locutionem conf. Mat-
 thiae Gr. Gr. pag. 620 et quae
 alia e Graecis Latinisve scripto-
 ribus h. l. attulit Valckenarius.
 — De usu particulae γὰρ in
 proxime sequentibus conf. not.
 ad II, 116.

ὄς βούλοιο ποινήν τῆς Αἰ-
 σώπου ψυχῆς ἀνελέσθαι] i. e.
 si quis poenam repetere vellet cae-

135

A Xantho abductam in Aegyptum, redemptam a Charaxo Sapphus fratre, quaestu maximo facto, Delphos misisse decimam partem verua ferrea: meretricium Naueraticarum celebritas.

δὲ παιδὸς παῖς, ἄλλος Ἰάδμων, ἀνείλετο· οὕτω καὶ Αἰώωπος Ἰάδμωνος ἐγένετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο, Ξάνθεω τοῦ Σαμίου κομίσαντός μιν· ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπὸ ἀνδρὸς Μυτιληναίου Χαράξου, τοῦ Σκαμάνδρωνύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφoῦς 2 τῆς μουσοποιοῦ. οὕτω δὴ ἢ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, 65

dis Aesopi s. caedis in Aesopo commissae, quae eadem sic expressit Plutarchus de ser. num. vindict. p. 556, F seq. ὥστε περιῶντες — κηρύσσειν καὶ καλεῖν αἰὲ τὸν βουλόμενον ὑπὲρ Αἰώωπου δίκην λαβεῖν παρ' αὐτῶν. Namque Delphi, ut idem pluribus narrat, Aesopum a Croeso missum e rupe Hyampeà urbi vicinà praecipitarunt. Qua de Aesopi caede iratus Apollo sterilitate terrae omnisque generis morbis Delphos punisse fertur oraculumque dein edidisse, ut Aesopi, qui ipsi carissimus fuerit, manes placarent; quod cum factum esset, omnibus calamitatibus statim liberati esse dicuntur Delphi. Quae quantum ad Herodotum illustrandum faciant, nemo non videt; ad fabulas tamen quaecunque et Plutarchus et alii (ut schol. ad Aristophan. vesp. 1446 seq.) vel brevius vel copiosius hac de re retulerint, revocata vult Grauert. in diss. laud. p. 55 seqq. 62 seq. Tu conf. etiam Schultz. l. laud. pag. 25. 38.

Cap. CXXXV.

κομίσαντός μιν] Reliqui in

textu voculam μιν, a nonnullis libris vetustis omissam. — κατ' ἐργασίην i. e. ut quaestum corpore faceret; conf. I, 93 ibiq. nott. Infra II, 152 κατὰ λήτην, ubi vid. not. Ad verba ἐλύθη χρημάτων conf. Matth. Gr. Gr. §. 364.

ὑπὸ ἀνδρὸς Μυτιληναίου κ. τ. λ.] Vulgo et hic et in fine capitis Μιτυληναίου. Sed vid. nott. ad I, 27. Quod ad Sapphus necessitudines, cuius de patre ac matre non satis liquet, tres fuisse fratres eiusdem vulgo commemorant: Larichum, Charaxum, Eurygium; e quibus Larichum sororis versibus celebratum esse scribunt Athenaeus atque Eustathius; in Charaxum infenso animo fuisse illam praeter Herodotum testantur Athenaeus, Strabo, Ovidius, e cuius verbis Burmannus (ad Heroid. XV, 63) hoc coniiciebat, Charaxum opibus dilapidatis factum esse vel piratam vel remigem. Tu vid. I. Christ. Wolf. Sapphus fragmm. (Hamburg. 1733) pag. VII et VIII.

τῆς μουσοποιοῦ] Quod Fulvius Ursinus protulerat μελοποιοῦ, id memoriae fallenti de-

καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφροδί-
 τος γενομένη, μεγάλα ἐκτήσατο χρήματα, ὡς ἂν
 εἶναι Ῥοδῶπιν, ἀτὰρ οὐκ ὡς γε ἐς πυραμίδα τοιαύ-
 3την ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημά-
 των ιδέσθαι ἐστὶ ἔτι καὶ ἐς τόδε παντὶ τῷ βουλο-
 μένῳ, οὐδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναθεῖναι.70
 4ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημῆϊον ἑωυτῆς ἐν τῇ
 Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποιησαμένη τοῦτο,
 τὸ μὴ τυγχάνει ἄλλῳ ἐξευρημένον καὶ ἀνακείμενον
 ἐν ἰσῶ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφούς μνημόσυννον 169
 5ἑωυτῆς. τῆς ᾧν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη75
 ὀβελούς βουπόρους πολλούς σιδηρέους, ὅσον ἐνε-
 χῶρεε ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφούς· οἱ καὶ
 νῦν ἔτι συννεύεται, ὅπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ τὸν

beri recte monuit Wesselingius, quo monente, Sappho μελοποιὸς, quemadmodum Pindarus in orat. p. 25 Dionis Chrysost. et Hipponax Theocrito anthol. III pag. 392 s. analect. Brunck. t. I p. 382.

ὡς ἂν εἶναι Ῥοδῶπιν] Ita libri vetusti omnes. Valckenarius coniecit Ῥοδῶπιος, quod Reizius recepit, hoc fere sensu: *opes magnas, ut Rhodopidis scilicet. Sed recte vulgatam sic explicuit Schweighaeuserus: ut quae Rhodopis esset, magnas pecunias sibi acquisivit, i. e. pro Rhodopidis conditione, ut quae talis esset mulier, magnas opes sibi comparavit. Quibus optime respondent sequentia: ἀτὰρ οὐκ ὡς γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι i. e. nec vero tales (opes), quae ad talem pyra-*

*midem extruendam sufficienter. Add. Matth. Gr. Gr. pag. 1069 sic exponentem: „für die Rhodopis, insofern dieses das Vermögen einer Privatperson, der Rhodopis, war.“ — ὀβελούς βουπόρους in seqq. dicit *verua assandis bobus idonea*; quae ad sacram supellectilem pertinuisse credibile est.*

οἱ καὶ νῦν ἔτι συννεύεται] *συννεύεται* a schol. Pass. explicatur h. l. *συννηγμένοι, συνειλεγμένοι (quae etiamdum coarcevatata s. collecta exstant)*. De forma conf. I, 50. II, 107 coll. I, 34. 86. Ad argumentum consul. Plutarch. mor. p. 400, F seq. e quo intelligimus, Plutarchi aetate haec minime illic fuisse quamvis loco, quo olim fuerint, bene cognito. — De urbe Naucrati conf. not. ad II, 178.

6 Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦ νηοῦ. Φιλέουσι δὲ κως ἐν τῇ Νανκράτι ἐπαφροδίτοι γίνεσθαι⁸⁰ αἱ ἐταῖραι. τοῦτο μὲν γὰρ αὕτη, τῆς περὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δὴ τι κλεινὴ ἐγένετο, ὡς καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες Ῥοδώπιος τὸ οὔνομα ἐξέμαθον· τοῦτο δὲ, ὕστερον ταύτης, τῇ οὔνομα ἦν Ἀρχιδίκη, αἰοίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἧσσον δὲ⁸⁵ 7 τῆς ἐτέρης περιλεσχήμεντος. Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενος Ῥοδώπιν ἀπενόστησε ἐς Μυτιλήνην, ἐν μέλει Σαπφῶ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν. Ῥοδώπιος μὲν νυν περὶ πέπανμαι.

136

Μετὰ δὲ Μυκερῖνον γενέσθαι Αἰγύπτου βασιλέα ἔλεγον οἱ ἱεῖες Ἀσυχίν, τὸν τὰ πρὸς ἥλιον⁹⁰ ἀνίσχοντα ποιῆσαι τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια, ἕοντα

Asychis, ab ann. 1056 ad 1006: Vulcani templum exornat: pecuniae sub eo inopia, et fides angusta: legem de mutuo quam dederit: pyramis eius laetitia.

ἧσσον δὲ τῆς ἐτέρης περιλεσχήμεντος] i. e. Archidice minus altera (Rhodopide scil.) fuit famosa. De voce περιλεσχήμεντος nonnulla monuit h. I. Valcken. Tu conf. nott ad I, 153. Pro Ἀρχιδίκη cum recentt. edd. posui Ἀρχιδίκη, ut libri iubebant. De ipsa meretrice conf. Aelian. v. h. XII, 63. — In seqq. retinui: ἀπενόστησε ἐς Μυτιλήνην, ubi nonnulli libri pro ἐς afferunt ὡς, improbante quidem Valckenario, qui particulam ὡς hoc sensu regionum urbiumque nominibus adstrui posse negat. Tu vid. Matth. Gr. Gr. p. 1147 not. d, ne plura, et conf. Herodot. II, 121 §. 5.

ἐν μέλει Σαπφῶ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν] Suadet opinor sententiae nexus, ut μιν ad Charaxum fratrem referatur,

quem soror carminibus proscederit, quippe meretriculae infami deditum et in eam opes impendentem. Athenaeum vero l. l. si audias, Rhodopin, quae multa Charaxo interverterit et furata fuerit, Sappho carminibus proscedit. Sequitur hanc sententiam vir doctus in: Schulzeitung 1829 nro. 22 p. 178.

Cap. CXXXVI.

ἔλεγον οἱ ἱεῖες Ἀσυχίν] Asychin regem non commemorat Diodorus, alia plane enarrans I, 65. Larcher. (tom. VII pag. 92) Asychin ad regnum evectum ponit ann. 1012 ante Chr. n., quod per quadraginta annos tenuerit. Tu conf. omnino Beck. Anleit. z. Weltgesch. I pag. 692. 718. De Vulcani templo conf. II, 99 fin. et de propylaeis II, 101 ibique nott.

2 πολλῶ τε κάλλιστα καὶ πολλῶ μέγιστα. ἔχει μὲν
 γὰρ καὶ τὰ πάντα προπύλαια τύπους τε ἑγγεγλυμ-
 μένους, καὶ ἄλλην ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρίην·
 3 ἐκεῖνα δὲ, καὶ μακροῦ μάλιστα. Ἐπὶ τούτου βασι-
 λεύοντος, ἔλεγον, ἀμιξίης εὐούσης πολλῆς χρημάτων,⁹⁵
 γενέσθαι νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐνέχυρον
 τοῦ πατρὸς τὸν νέκυν, οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος·
 προστεθῆναι δὲ ἔτι τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, τὸν δι-
 δόντα τὸ χρέος καὶ ἀπάσης κρατέειν τῆς τοῦ λαμ-
 4 βάνοντος θήκης· τῷ δὲ ὑποτιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέ- 1
 χυρον, τήνδε ἐπεῖναι ζημίην, μὴ βουλομένῳ ἀπο-
 δοῦναι τὸ χρέος, μηδὲ αὐτῷ ἐκείνῳ τελευτήσαντι

τύπους τε ἑγγεγλυμμένους
 — μυρίην] i. e. *habent figuras
 inscriptas aliamque infinitam ae-
 dificatorum varietatem.* Quae
 Gallus interpres, Miot., hunc
 in modum reddidit: „tous —
 sont ornés de figures gravées
 et présentent aux yeux une va-
 riété infinie dans leur constru-
 ction.“ — ἑγγεγλυμμένους dedi
 cum recentt. pro vulg. εὐ γε-
 γλυμμένους. Confer II, 124.
 138. 148.

ἀμιξίης εὐούσης πολλῆς χρη-
 μάτων] i. e. *cum magna in com-
 mercii esset pecuniarum inopia.*
 Verba quae sequuntur: ἀπο-
 δεικνύντα ἐνέχυρον τοῦ πα-
 τρὸς κ. τ. λ. intelligenda sunt
 de ea lege, quā qui patris ca-
 daver pignori daret, ei aes alie-
 num crederetur. — θήκη indi-
 cat conditorium sepulcrale. Vid.
 nott. ad II, 67.

μηδὲ αὐτῷ ἐκείνῳ τελευ-
 τήσαντι κ. τ. λ.] μηδὲ cum
 Gaisford. dedi pro vulg. μήτ',

idemque, si libri ferrent, infra
 reponerem, ubi nunc in omni-
 bus legitur: μήτ' ἄλλον μη-
 δένα κ. τ. λ. Bina enim posuit
 lex: alterum, ne quempiam,
 qui debitum reddere nollet,
 mortuum rite sepelire liceat nec
 paternis in cryptis nec alio in
 loco; alterum, ne alium quem-
 piam ex illius liberis ac neces-
 sariis defunctum sepelire liceat.
 Alterum hoc legis caput non
 commemoratur a Diodoro I, 93.
 Explicatur autem legis severitas
 ex illa Aegyptiorum superstitio-
 ne, qua aditus ad tranquil-
 lum Osiridis regnum sepulturā
 et conditurā privatis denegaba-
 tur; ut minime vana sit Zoëgae
 suspicio de obelisc. pag. 292,
 hinc originem traxisse videri iu-
 dicium de mortuis sepeliendis
 apud Aegyptios teste Diodoro
 I, 92 institui solitum. Idem
 vir doctus a Cr. laudatus l. l.
 pag. 266 Aegyptiorum morem
 fuisse putat avitum cadavera pi-

εἶναι ταφῆς κυρῆσαι μήτ' ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρῷῳ
 τάφῳ μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενί, μήτε ἄλλον μηδένα
 5 τῶν ἐωυτοῦ ἀπογενόμενον θάψαι. Ὑπερβαλέσθαι 170
 δὲ βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τοὺς πρότερον
 ἐωυτοῦ βασιλέας γενομένους Αἰγύπτου, μνημόσυνον
 πυραμίδα λιπέσθαι, ἐκ πλίνθων ποιήσαντα· ἐν τῇ
 γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολαμμένα τάδε λέγοντά ἐστι·
 6 ΜΗ ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΣΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙ-10
 ΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝ
 ΤΟΣΟΥΤΟΝ, ὍΣΟΝ Ὁ ΖΕΥΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ
 7 ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩ ΓΑΡ ὙΠΟΤΥΠΤΟΝΤΕΣ ΕΣ
 ΑΙΜΝΗΝ, Ὅ ΤΙ ΠΡΟΣΧΟΙΤΟ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ
 ΤΩ ΚΟΝΤΩ, ΤΟΥΤΟ ΣΤΡΑΛΕΓΟΝΤΕΣ,
 ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙΡΥΣΑΝ, ΚΑΙ ΜΕ ΤΡΟΠΩ 15

gnori obligandi, non regio de-
 creto introductum, sed tacita
 potius inter cives contentione,
 ab Asyche autem post sancitum
 hac lege atque ordinatum. Apud
 Romanos simili modo credito-
 ribus olim fuisse ius in mortuos
 accepimus, donec Iustinianus
 (novell. CXV, 5) edixerit, ne
 cui amplius liceret corpora de-
 functorum debiti gratia detinere
 aut impedimentum facere eorum
 sepulturae. Conf. Zoëga l. l.
 pag. 292. — Ad vocem ἀπο-
 γενόμενον (*defunctum, mor-
 tuum*) confer II, 85. IV, 4 et
 quae alia laudant Valckenar. et
 Wesseling. ad h. l.

μή με κατονοσθῆς πρὸς
 τὰς λιθίνας πυραμίδας] i. e.
 ne me contempnas, vilipendas,
 comparans (me) cum lapideis
 pyramidibus. κατονόσασθαι ex-
 ponunt ἐκφραλίσεια, καταμέμ-

ψασθαι, ut II, 172. — De
 usu praepositionis πρὸς vid. Fi-
 scher. ad Weller. III, b p. 257.

κόντῳ γὰρ ὑποτύπτοντες ἐς
 λίμνην] i. e. conto in paludem
 immisso egerentes, quod adhae-
 bat lutī. Ita h. l. vertit Val-
 ckenar. ad III, 130, ubi Hem-
 sterhusium citat ad Aristophan.
 av. 1145 de verbo ὑποτύπτειν
 exponentem. Conf. etiam He-
 rod. VI, 119. In seqq. retinui
 πρόσχοιτο. Vid. nott. ad I,
 2. — λίμνην de lacu Moeridis
 (II, 149) opinor intelligendum.

πλίνθους εἴρυσαν] i. e. la-
 teres duxerunt. Supra I, 179
 dixerat πλίνθους ἔλκειν. — De
 verbo ἐκποιεῖν conf. nott. ad II,
 125. Hanc vero pyramidem,
 de qua h. l. Herodotus scribit,
 eam esse viri docti arbitrantur,
 quae nunc conspicitur, lateri-

ΤΟΙΟΥΤΩι ΕΞΕΠΟΙΗΣΑΝ. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι.

137 Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ἄνύσιος πόλιος, τῷ ὄνομα Ἄνυσιν εἶναι. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος ἐλάσαι ἐπ' Αἴγυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθιοπᾶς τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιοπίων

Anysis, ab anno 1006 ad 1004, caecus: [inter Anysin et Sabaconem Herodotus non advertit suas ipsius rationes arguere intervallum po-

bus sole coctis exstructa, in colle quodam prope El Lahun, haud ita procul ab initio magni canalisi, qui deductus est ad Medinat el Fayoum. Conferas description de l'Egypt. antiqq. livrais. III tom. II chap. XVII sect. 3 pag. 23 seqq. Ritter. Erdkund. I pag. 796 seq. coll. Mannert. Geogr. d. Gr. u. Röm. X, 1 pag. 444. 467. Aliis autem una ex iis videtur esse pyramis, quae prope vicum Dasher meridiem versus a Memphi proficiscenti adparent. Videas Hirt. l. I. pag. 10. 11.

Cap. CXXXVII.

βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ἄνύσιος πόλιος] νόμος Ἄνύσιος memoratur infra II, 166, ubi vid., urbem memorat Stephanus Byzant. s. v. Quod tamen in Iesai. XXX, 4 חַנַּן (Chanes) hancce urbem latere existimant, obloquitur Champoll. l' Egypt. sous l. phar. II p. 200, quum vocula Ἄνυσιν nil aliud sit nisi „Anisi, Isiaque, qui appartient à Isis.“ Indicari enim eam urbem, quae Plinio appellatur *Isidis oppidum* et *Iseon* Stephano Byzantino, exstructa eo in loco, cui nunc nomen *Bahbait* s. *Bahbéit*, haud

HERODOT. I.

procul ab occidentali ripa Nili Phatnetici, ubi etiamnum conspiciantur splendidi templi ruderata. Quae in propheta Hebraeo vocatur urbs (quam *Tahhaphness* legi vult), eam esse *Daphnas Pelusiacas*, de qua vid. supra II, 30. Vid. Champoll. l. I. II p. 78. I p. 313. Post quem a Cr. laudatus Gesenius in comment. ad Iesai. l. I. pag. 863 seqq. חַנַּן, Aegyptium esse *Hnés* sive *Ehnés* probabiliter statuit, quo nomine *Heracleopolis urbs* media in Aegypto designetur, neque etiam Herodoti Ἄνυσιν diversum videri ab *Hanes*, prouti et Wesselingius et Vitringa dudum existimaverint.

Σαβακῶν τὸν Αἰθιοπίων βασιλέα] τὸν pro τῶν cum recentt. edd. recepimus. Similis confusio in Plutarchi Philopoem. 1, ubi vid. nott. pag. 5. Quod ad argumentum loci attinet, vix ea, quae Herodotus de *Sabacone* atque Aethiopicibus narrat, cum reliquorum scriptorum testimoniis conciliari poterunt, obstante temporum ratione, quo minus certa regum, qui Aegyptum olim tenuerint, constituantur series. Ad florentem statum regni, quod Meroë fuit,

*nendum esse: or-
tam confusionem
tollas ita:] re-
gno pulsus Any-
sis ab hoste, au-
nis L post ex in-
sula Elbone pro-
gressus, iterum
imperat ab ann.
954; Elbo insula
omnibus latuit
annos plus D,
usque ad Amyr-
taeum fugientem
a. 450: interval-
lum: Sabaco Ae-
thiops, ab a. 765
ad 715: delicta
non punit morte:
ndaggerationi-
bus tollit solum
ad urbes altius:
descriptio templi
Dianae.*

2 βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον ὄχεσθαι φεύ-
γοντα ἔς τὰ ἔλεια· τὸν δὲ Αἰθίοπα βασιλεύειν Αἰ-
γύπτου ἐπ' ἔτεα πενήκοντα· ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε
3 ἀποδέξασθαι. ὅπως τῶν τις Αἰγυπτίων ἀμάρτοι τι,
κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέλειν· τὸν δὲ κατὰ 25
μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἐκάστῳ δικάζειν, ἐπιτάσ-
σοντα χῶματα χοῦν πρὸς τῇ ἑαυτῶν πόλι, ὅθεν
4 ἕκαστος ἦν τῶν ἀδικούντων. καὶ οὕτω ἔτι αἱ πό-
λιες ἐγένοντο ὑψηλότεραι· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον,
ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυζάντων, ἐπὶ 30

haec relata vult Heeren. (Ideen etc. II, 1 pag. 427 coll. II, 2 p. 331. 306 seq.), octavo aut septimo saeculo a. Chr. n., ubi tres Aethiopiae reges praecipue inclauerint, qui Aegyptum vel totam, vel certe superiorem eius partem armis subegerint, *Sabaco*, *Sevechus*, *Tarhaco*; Herodotum autem hosce ternos reges vel hanc trium regum dynastiam uno Sabaconis nomine comprehendisse existimat. Quae ferri possent, modo temporum rationes constarent, ex quibus, Herodotum si sequaris, Sabaco ad *undecimi saeculi initium* erit referendus, cum ad *octavum* vulgo ponant Aethiopum incursions in Aegyptum. Nam Herodoteis ex calculis Anysis ad regnum evectus anno 1012 ante Chr. n., sub quo in Aegyptum irruit Sabaco, vel anno proximo 1011 vel subsequentibus annis (II, 137 init.). Vid. Beck. Anleit. z. Weltgesch. p. 717-719. Gesen. ad Iesai. XIX introduct. p. 593 seqq. 599. Quae cum ita sint, vix aliud restat, nisi

ut in ipso Herodoti textu olim turbatum esse pluraque excidisse statuas, aut Herodoteam narrationem ex mancis imperfectisque Aegyptiorum sacerdotum narrationibus fluxisse contendas. Conf. excursus ad II, 141. Ipsum *Sabaconis* nomen hieroglyphicis notis scriptum Abydi in ruderibus detexerunt viri docti. Vid. Fritschii librum (laud. ad II, 36) pag. 51 seq., ubi etiam de nomine regis *Tirhae*, qui Sanacharibum vixisse fertur, idem notatur.

φεύγοντα ἔς τὰ ἔλεια] τὰ ἔλεια quatenam sint, diximus ad II, 92.

ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυζάντων] Confer supra II, 108. — Ad loci argumentum vide sis Rennel. l. l. pag. 609. Neque enim haec ita esse cogitanda monet, ut aedificiis destructis solum ipsum reddiderint altius ac sublimius; sed plerumque non nisi aggere altiore circumdatas esse urbes. Sed minus hisce conveniunt quae legimus II, 138: ἄτε γὰρ τῆς

Σεσώστριος βασιλέος· δεύτερα δὲ, ἐπὶ τοῦ Αἰθίο-
 5πος καὶ κάρτα ὑψηλαὶ ἐγένοντο. Ὑψηλέων δὲ καὶ
 ἐτέρων τασσομένων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολιῶν, ὡς
 ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα μὲν Βουβάστι πόλι ἐξεχώσθη,
 ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἐστὶ Βουβάστιος ἀξιαπληρητότατον.
 6 μέξω μὲν γὰρ ἄλλα, καὶ πολυδαπανώτερὰ ἐστὶ ἱρά· 35
 ἡδονῆ δὲ ἰδέσθαι οὐδὲν τούτου μᾶλλον. ἡ δὲ Βού- 171
 βαστις, κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν, ἐστὶ Ἄρτεμις.

πόλιος μὲν ἐκκεχωσμένης ὑψοῦ
 κ. τ. λ. quae de *aggere solo*,
 quo urbs circumdata fuerit, mi-
 niime intelligi poterunt. — „He-
 rodotea laudant quoque editores
 operis descript. de l’Eg. vol. II
 (Thèbes) pag. 871, ubi com-
 probant certis argumentis pla-
 nitiem circa Thebas esse altio-
 rem factam limo inundantis
 deinceps Nili; architectos vero
 Aegyptios id studiose observasse
 eamque ob causam, quo dein-
 cept etiam caverent aedificiis a
 se exstructis, eorum fundamenta
 posuisse in suggestis elatioribus
 ante institutum opus consulto
 confectis.“ Cr.

καὶ ἐτέρων τασσομένων]
 Non opus emendatione πασ-
 σομένων; nam πάσσειν de
 inspersis utique adhibetur; in
 urbibus altius eductis nullus ve-
 ro eius usus. Quod alii affe-
 runt γενομένων, interpretamen-
 tum videtur lectionis genuinae.
 In reliquis Schweigh. et Gaisf.
 secutus sum. De urbe *Bubasti*
 vid. ad II, 60 nott.

ἡδονῆ δὲ ἰδέσθαι οὐδὲν τού-
 του μᾶλλον] ἡδονῆ et libri scri-
 pti et vetustae edd. offerunt;
 quod olim placuit Wesselingio

ἡδονῆ (in nominativo, ut III,
 160), haud necessarium vide-
 tur, si cum Schweigh. subintel-
 ligere malis ἡδονῆ ἰδέσθαι οὐ-
 δὲν μᾶλλον ἀξιαπληρητόν, aut
 cum Stegero ἡδονῆ — μᾶλλον
 accipere pro *μείζονι ἡδονῆ*;
 a quo tamen, quod ille profert
 II, 120: ἀνήρ ἐκείνου μᾶλ-
 λον ἑὼν, id differre credo.
 Valckenarius nostro in loco con-
 iecerat: ἡ δὲ ἱερὸν δ’ ἰδέσθαι οὐ-
 δὲν τούτου μᾶλλον.

ἡ δὲ Βούβαστις, κατὰ Ἑλ-
 λάδα γλῶσσαν, ἐστὶ Ἄρτεμις]
 Vid. Herodot. II, 56 et confer
 Iablonsk. Panth. Aegg. III, 3.
 vocc. Aegg. p. 53 seq. Creuz.
 Symbol. II p. 168 seqq. IV, 11
 seq. Erat autem *Bubastis* nu-
 men *Lunae novae vel renascen-
 tis, Dea Luna*. Quo vel no-
 men ducit, quod, interprete
 Iablonskio, l. l. valet: *quae
 vultum nudat vel reteggit*, aut:
faciem multiplicans; quod utrum-
 que de *Luna* bene dici posse
 nemo non videt. Herodotus
 autem satis patet quae ratio mo-
 verit, ut *Bubastin* explicaret
Dianam. Neque hoc praeter-
 mittendum, *Bubastin*, quae *Isi-
 dis* filia vulgo perhibetur, et

138 Τὸ δὲ ἱρόν ἀντῆς ᾧδε ἔχει. πλὴν τῆς ἑσόδου, τὸ ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυγες ἐσέχουσι, οὐ συμμίσγουσαι ἀλλήλησι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἑσόδου 40 τοῦ ἱροῦ ἑκατέρη ἐσέχει· ἡ μὲν, τῇ περιῶδέουσα, ἡ δὲ, τῇ· εὖρος ἐοῦσα ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατάσκιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυριῶν ἐστὶ, τύποισι δὲ ἑξαπῆχεσι ἐσκευάδαται 2 ἄξιόισι λόγον. ἔον δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱρόν, κατορᾶται πάντοθεν περιῶντι· ἄτε γὰρ τῆς πόλιος 45 μὲν ἐκκεχασμένης ὕψου, τοῦ δ' ἱροῦ οὐ κεινημένου, ὡς ἀρχῆθεν ἐποιήθη, ἔσοπτόν ἐστι. περιῶθει

ipsam dici haberique Isidem pro ca veterum ratione cogitandi, quā quae singula in aliquo numine inesse putentur, ea disiuncta efficiant nova numina, quae tamen quodammodo coniuncta sint cum eo, ex quo emanarint. Hinc illud explicari debet, quod Aeschylus, ut infra proditum legimus, *Dianam* (i. e. Bubastin) *Cereris* filiam dixerit. Nam *Ceres* eadem Graecis est, quae *Isis* Aegyptiis, teste ipso historiae patre.

Cap. CXXXVIII.

διώρυγες ἐσέχουσι] Sunt bini canales e Nilo deducti, ita ut, ubi coniungi illi debebant, terra relinqueretur, quā templum circumcirca aquis utriusque canalis cinctum, cohaeret cum continenti.

τύποισι δὲ ἑξαπῆχεσι ἐσκευάδαται] τύπους intelligo figuras, statuas hominum, colossos vulgo appellant. Conf. II, 106 coll. 86. Nec alio sensu

in proxime sequentibus dixit αἵμασίη ἐγγεγλυμμένη τύποισι.

κατορᾶται πάντοθεν περιῶντι] i. e. cum templum media in urbe sit, undique conspicitur circumcirca s. ad verbum: templum—undique ab eo, qui circumceat, conspici potest, quippe humiliori loco positum, cum urbs ipsa circumcirca in alteriori solo aedificata sit. Conf. ad II, 137 nott. Quod sequitur ἔσοπτόν ἐστι, Schweighausero obscurum videtur. Equidem eo refero, quod, cum solum ipsum, in quo urbs aedificata erat, editius redditum esset, inde in templum, quod immutatum remanserat, undecumque facilis pateret conspectus.

περιῶθει δ' αὐτὸ αἵμασίη ἐγγεγλυμμένη τύποισι] αὐτὸ sc. τὸ ἱρόν. Tu conf. I, 163. De αἵμασίη vid. I, 180. 191 et ad ἐγγεγλυμμένη confer II, 136. — In seqq. bene distin-

3δ' αὐτὸ αἵμασιγῇ ἐγγεγλυμμένη τύποισι. ἔστι δὲ
 ἔσωθεν ἄλλος δενδρέων μεγίστων, πεφυτευμένον⁵⁰
 περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τῶγαλμα ἔνι. εὖρος δὲ
 4 καὶ μῆκος τοῦ ἱεροῦ πάντη σταδίου ἔστί. κατὰ μὲν
 δὴ τὴν ἔσοδον, ἐστρωμένη ἔστί ὁδὸς λίθου ἐπὶ
 σταδίουσιν τρεῖς μάλιστα κη, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρουσα
 ἐς τὸ πρὸς ἡῶ. εὖρος δὲ, ὡς τεσσέρων πλέθρων·
 τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ δένδρεα οὐρανομήκεα πέφυ-⁵⁵
 κε· φέρει δ' ἐς Ἐρμέω ἱρόν. τὸ μὲν δὴ ἱρόν τοῦτο

139 οὕτω ἔχει. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος
 2 ὧδε ἔλεγον γενέσθαι. ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε
 ἰδόντα αὐτὸν, οἴχεσθαι φεύγοντα· ἐδόκεε οἱ ἄνδρα
 ἐπιστάντα συμβουλεύειν, τοὺς ἱρέας τοὺς ἐν Αἰγύ-⁶⁰
 3 πτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους διαταμέειν· ἰδόντα

Sabaonis territi
 somnio discessus
 ex Aegypto.

guitur inter νηὸς et ἱρόν; vid.
 supra II, 64. 104. 135.

ἔστι δὲ ἔσωθεν ἄλλος δεν-
 δρέων μεγίστων, πεφυτευμένον
 κ. τ. λ.] Vulgo πεφυτευμένων,
 quod e Florentino alioque libro
 recte nunc mutatum est. At-
 que videntur istiusmodi lucos ex
 more templis addidisse Aegy-
 ptii; quare nostri loci, ut no-
 tat Cr. ad h. l., admonent docti
 Galli (descript. de l'Ég. vol. II
 p. 77), ubi referunt etiam col-
 lossos binos Thebaicos (Tâma
 et Chama dictos prope Medinat-
 Abu) circumdatos esse *lucos mi-
 mosae spinosae*.

ἐστρωμένη ἔστί ὁδὸς λίθου]
 De genitivo λίθου conf. Matth.
 pag. 688 et ad εὖρος in proxi-
 me seqq. ibid. p. 794. „Eius-
 modi autem pavimenta lapidea,
 ambientibus utrinque arboribus,
 etiam Thebis, prope Karnak,

in aditu templorum fuisse vi-
 dentur, ut ex vestigiis conii-
 ciunt auctores operis: descript.
 de l'Egypt. vol. II p. 255, qui
 iidem hoc in loco insistunt, ubi
 solum Thebarum editius esse
 factum pluribus commonstrare
 student, vol. I (second. livrais.)
 pag. 87.“ Cr.

Cap. CXXXIX.

τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς]
 „τὴν ἀπαλλαγὴν forte dicere
 potuisset ἀπαλλαγῆς τέλος, ut
 mors dicitur θανάτου τέλος:
 caedes, φόνου τέλος.“ Val-
 cken. Quae nisi probes, scri-
 bendum videtur Larchero: τέ-
 λος δὲ, τὴν ἀπαλλαγὴν.

μέσους διαταμέειν] Addit
 Diodorus, eam rem commemo-
 rans I, 65: καὶ διὰ μέσων αὐ-
 τῶν διελθεῖν μετὰ θεραπειᾶς
 et per medios sectos cum admini-

δὲ τὴν ὄψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν, ὡς πρόφασιν οἱ
 δοκέοι ταύτην τοὺς θεοὺς προδεικνύουσι, ἵνα ἀσε-
 βήσας περὶ τὰ ἱερά, κακόν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς
 ἀνθρώπων λάβοι· οὐκ ἔστι ποιήσειν ταῦτα· ἀλλὰ
 γὰρ οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον, ὁκόσον κεχρησθῆναι 65
 4 ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκχωρήσειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιο-
 πίῃ ἐόντι αὐτῷ τὰ μαντήϊα, τοῖσι χρέωνται Αἰθιο-
 πες, ἀνεῖλε, ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλευσθαι
 ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήϊε, καὶ
 αὐτὸν ἢ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπετάρασσε, ἐκὼν ἀπαλ- 70
 140 λάσσειται ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶς. Ὡς δ' ἄρα
 Elbo insula. οἴχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὐτίς τὸν τυ-
 φλὸν ἄρχειν, ἐκ τῶν ἐλέων ἀπικόμενον· ἔνθα πεν-
 τήκοντα ἔτεα, νῆσον χώσας σποδῶ τε καὶ γῆ, οἴκεε.
 2 ὅπως γὰρ οἱ φοιτᾶν σῆτον ἄγοντας Αἰγυπτίων ὡς
 ἐκάστοισι προστετάχθαι σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος, ἐς τὴν 75
 3 δωρεὴν κελεύειν σφείας καὶ σποδὸν κομίζειν. ταύ-
 τὴν τὴν νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρ-
 ταίου ἐξευρεῖν· ἀλλὰ ἔτεα ἐπὶ πλέω ἢ ἑπτακόσια

*stris transire; cuiusmodi exem-
 plum Herodotus subministrat
 VII, 39. — Pro διαταμέειν
 apud Gregor. Cor. de dial. Ion.
 §. 67 exstat διατάμνειν.*

τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες] Conf. supra II, 29. — Ad seqq. Creuz. laudat Gesen. ad Iesai. XVIII, 1 p. 572. Caeterum ad argumentum loci conferrī potest Diodor. I, 66, qui profecto Sabacone anarchiam duos per annos fuisse scribit, dein secutum esse duodecim regum imperium, qui Labyrinthum communiter exstruxerint.

Cap. CXL.

νῆσον χώσας σποδῶ τε καὶ γῆ] „Cineres puto, coenosac humo mixti, aptius culturae solum erant reddituri.“ *Schweigh.* Ad ὡς ἐκάστοισι cf. Hermann. ad Viger. pag. 853.

σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος] i. e. clam Aethiope, inscio Aethiope. Quare Thomas Mag. p. 572 σιγῇ hic poni notat pro ἀγνοία. — In seqq. cum Gaisf. addidi τὴν ante δωρεὴν, ubi vulgo deest.

Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν] Amyrtaeus Artaxerxis Longimani tempore circa 458 a. Chr. n. post

οὐκ οἰοί τε ἦσαν αὐτὴν ἀνευρεῖν οἱ πρότεροι γενόμενοι βασιλεῖς Ἀμυρταίου· οὐνομα δὲ ταύτῃ τῆ⁸⁰ νήσῳ Ἐλβῶ· μέγαθος δ' ἐστὶ πάντῃ δέκα σταδίων.

141 Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι τὸν ἰρέα τοῦ Ἡφαίστου, τῷ οὐνομα εἶναι Σεθῶν· τὸν ἐν ἀλογίησι ἔχειν παραχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν· ἄλλα τε δὴ

Sethon, Vulcani sacerdos, rex ab a. 715 ad 671; militarem ordinem secus tractat: belli a Sannacharibo illati a. 712 exitus memorabilis.

Inarum praefuit Aegyptiis, qui a Persis defecerant; qua de re dixi ad Ctesiae fragm. p. 121. A quo tempore usque ad Hiskiae, Iudaeorum regis, aetatem, in quam Anysis et Sabaco incidant, cum intervallum sit annorum plus trecentorum, in Herodoto sic legendum censet Perizonius (Aegyptt. origg. XI pag. 202): ἔτεα ἐπὶ πλέω ἢ τριηκόσια, quod idem placuit Buherio diss. Herodd. VII pag. 70. Aliis rationibus ducti Larcherus (t. VII p. 108 seqq.) et Reizius scripserunt: ἔτεα ἐπὶ πλέω ἢ πεντακόσια, quo nimirum ratio chronologica sibi constaret. Nos tamen in Herodoti textu id retinimus, quod omnes praebebant libri scripti: ἔτεα ἐπὶ πλέω ἢ ἑπτακόσια. Nolim enim libris invitis quidquam mutare in iis, quae minime certa videantur nec unquam ad liquidum perducii queant. Herodotum enim, cuius numeri hic utique minus conveniant, qui cum aliis ita in concordiam redigere velit, ut certa quam desideramus temporum ratio et singulorum regum ordo constitutur, ei vereor ut res succedat, ubi tantae turbae ob-

veniant totque oboriantur difficultates, quam in tanta testimoniorum et inopia et discrepantia tollere nequeas. Conf. nott. ad II, 137 et excurs. ad II, 141.

οὐνομα — Ἐλβῶ] Ad lacum, qui nunc vocatur *Menzaleh*, hanc insulam probabiliter refert Mannert. Geogr. d. Gr. u. Röm. X, 1 pag. 583 seq. Idem addit, hodieque incolae insularum huius lacus, piscatores maximam partem, liberos propemodum esse homines, paludibus ac stagnis tutissimos ab omni impetu. Larcherus (t. VIII p. 242) ad paludosam haec refert regionem, quae a recentioribus scriptoribus dicatur *Elearchia*, cum Herodoto sint τὰ ἔλεα. Nec aliter Schlichthorst. l. l. pag. 65.

Cap. CXLI.

τὸν ἐν ἀλογίησι ἔχειν παραχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων] Genitivus τῶν μαχίμων cum minus conveniat cum verbo παραχρησάμενον et cum locutione ἐν ἀλογίησι ἔχειν, Valckenarius scribi vult τῶν μαχίμων sive τὸ μάχιμον sive τὸ τῶν μαχίμων scil. γένος. Nec tamen ullam istiusmodi muta-

ἄτιμα ποιεῦντα ἐς αὐτούς, καὶ σφραγᾶ ἀπελέσθαι⁸⁵
 τὰς ἰσθμῶν, τοῖσι ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλέων δε-
 2 δόσθαι ἐξαιρέτους ἐκάστω δυνάδεκα ἀρουράς. μετὰ
 δὲ, ἐπ' Αἴγυπτον ἐλαύνειν στρατὸν μέγαν Σαναχά-
 ριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. οὐκ ὄντων
 3 δὲ ἐθέλειν τοὺς μάχιμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθεῖν⁹⁰
 τὸν δὲ ἰσθμὸν ἐς ἀπορίην ἀπειλημένον, ἐσελθόντα ἐς
 τὸ μέγαρον, πρὸς τῷ γαλαμα ἀποδύρεσθαι οἷα κιν-
 3 δυνεύει παθεῖν. ὀλοφυρόμενον δ' ἄρα μιν ἐπελ-
 θεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψι, ἐπιστάντα τὸν

tionem necessariam videri ad-
 iicit, si legeretur ἀλογίην, ad
 quod genitivus τῶν μάχιμων
 referatur, quemadmodum in
 Herod. IV, 150. Idem similes
 comparat locutiones, ut II, 172
 ἐν μοίρῃ ἄγειν, et apud alios
 ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἔχειν, ἄγειν
 vel τίθεσθαι (*despicatui habere*).
 Schneider. in lex. Gr. s. v. πα-
 ραχράομαι scribi mavult τὸ
 μάχιμον, quod ad παραχρη-
 σάμενον referendum sit, coll.
 VIII, 20. Schweighaeuserus,
 quod probō, nihil mutavit, cum
 similem locutionem ἀλογίην
 ἔχειν, cui genitivus adstruatur,
 Herodotus in mente habuisse
 videatur, secutus eam structuram,
 de qua Matthiae Gr. Gr.
 §. 348. — οἱ μάχιμοι Αἰγυ-
 πτίων infra quoque memoran-
 tur II, 163 (ubi vid.) coll. II,
 30 et Diodor. I, 73. 94. Qui
 idem de *Sethone* plane tacet.
 Ac suspiceris licet, ad militum
 gentem (*Kriegerkaste*) priores
 Aegypti reges pertinuisse; qui-
 bus extinctis aut potestate pri-
 vatis sacerdotes summum impe-

rium occupasse unumque de
 suis; summum Vulcani pontifi-
 cem, constituisse Aegypti re-
 gem, cuius nomen ad posteritatem
 propagare studuerint. Cf.
 Beck. l. l. I p. 720 et van Lim-
 burg-Brouwer libro ad II, 172
 laudato pag. 67 seq.

Σαναχάριβον βασιλέα Ἀρα-
 βίων τε καὶ Ἀσσυρίων] Extre-
 ma verba Iosephus archaeolog.
 X, 1 §. 4 in suo Herodoti li-
 bro haud legisse videtur, cum
 Herodotum in eo lapsum con-
 queritur, quod non Assyriorum,
 sed Arabum dixerit regem. Li-
 bri scripti, quantum nos sci-
 mus, omnes retinent verba τε
 καὶ Ἀσσυρίων. De ipsius re-
 gis nomine disquisivit Gesenius
 a Cr. laudatus ad Iesai. XXXVI,
 1 pag. 938, ut in quo sancti
 sacerdotis significatio probabili-
 ter lateat. De reliquis diximus
 in excursu ad h. l.

ἐς ἀπορίην ἀπειλημένον]
 Vid. I, 24 ibiq. nott. coll. VIII,
 109. IX, 34. In seqq. ad μέ-
 γαρον conf. not. ad I, 47 et ad
 ἄραρι I, 38. 108.

θεὸν θαρσύνειν, ὡς οὐδὲν πείσεται ἄχαρι ἀντιάζων τὸν Ἀραβίων στρατόν· αὐτὸς γάρ οἱ πέμφειν⁹⁵ 4 τιμωροὺς. τούτοισι δὴ μιν πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοισι, παραλαβόντα Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἔπεσθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ· ταύτῃ γάρ εἰσι αἱ ἐσβολαί· ἔπεσθαι δέ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπήλους δὲ, καὶ χειρῶνακτας, 5 καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους. ἐνθαῦτα ἀπικομένους, 1 τοῖσι ἐναντίοισι αὐτοῖσι ἐπιχυθέντας νυκτὸς μῦς ἀρουραίους, κατὰ μὲν φαγέειν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτῶν, κατὰ δὲ τὰ τόξα· πρὸς δὲ, τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα, ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φευγόντων σφέων, 6 γυμνῶν ὄπλων, πεσέειν πολλοὺς. καὶ νῦν οὗτος ὁ 5

ἀντιάζων τὸν Ἀραβίων στρατόν] Conf. Matthiae Gr. Gr. §. 383, 2.

καπήλους δὲ, καὶ χειρῶνακτας, καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους] De his vocibus dixi ad I, 93. Atque Heeren. (Ideen II, 2 pag. 140) vocem καπήλους interpretatur (*die Kaste der*) *gewerbtreibenden Bürger*. Namque omnes intelligi vult opifices, artifices, mercatores, caupones.

ἐνθαῦτα ἀπικομένους] Ad structuram conf. II, 66: ταῦτα δὲ γινόμενα, πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. Ubi vid. nott.

ἐπιχυθέντας νυκτὸς μῦς ἀρουραίους κ. τ. λ.] Aliam prorsus Assyriorum cladis ac fugae causam prodit Iudaeus propheta XXXVII, 36; peste enim ac divinitus misso angelo interfectore ad reditum Assyrios coactos esse scribit. Quod Bo-

charto explicandum videtur ex similitudine vocum *λαμᾶς* (*mus*) et *λοιμὸς* (*pestis*), quarum confusio diversam pepererit narrationem. Quae tamen minime satisfacere posse censet Gesenius, a Cr. laudatus, ad Iesai. l. l. pag. 974. Ad Michaeëlis sententiam ille nos attendere iubet, quâ mus Aegyptiorum in notis hieroglyphicis denotet vastationem et internecionem, teste Horapoll. hieroglyph. I, 50. Qua muris nota in regis effigie falso intellecta ortam videri Herodoti narrationem. Opportune quoque Wesselingius grammaticorum narrationes ad Iliad. I, 39 attulit de Troadis incolis mures venerantibus, ὅτι τὰς νευρὰς τῶν πολεμίων διέτρωγον τόξων.

γυμνῶν ὄπλων] Intelliguntur *armis nudati*. Xenoph. Cyrop. V, 4, 45: γυμνὰ ὄπλων σευεοφόρα. Plura interpretes.

βασιλεὺς ἔσθηκε ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, 173
 ἔχων ἐπὶ τῆς χειρὸς μῦν, λέγων διὰ γραμμιάτων
 τάδε· ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ὈΡΕΩΝ, ΕΤΣΕΒΗΣ
 ΕΣΤΩ.

142

Regni Aegyptii
 a Mene ad Se-
 thonem aetas,
 annorum 1561:
 intra id tempus
 initium vagi an-
 ni bis in aesta-
 tem, bis in hie-
 men incidisse.

Ἔς μὲν τοσόunde τοῦ λόγου Αἰγύπτιοι τε καὶ 10
 οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀποδεικνύντες, ἀπὸ τοῦ πρώτου
 βασιλέως ἔς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱρέα τοῦτον τὸν τε-
 λευταῖον βασιλεύσαντα μίαν τε καὶ τεσσεράκοντα
 καὶ τριηκοσίας ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας, καὶ
 ἐν ταύτῃσι ἀρχιρέας καὶ βασιλέας ἑκατέρους τοσοῦ-
 2τους γενομένους. καὶ τοι τριηκόσιοι μὲν ἀνδρῶν 15

Cap. CXLII.

ἔς μὲν τοσόunde τοῦ λόγου]
 Vide supra II, 99.

μίαν τε καὶ τεσσεράκοντα
 καὶ τριηκοσίας ἀνθρώπων γε-
 νεὰς γενομένας] μίαν cum
 Gaisfordio scripsi pro μίην. —
 Quod vero Herodotus h. l. γε-
 νεὰς earumque ambitum ita de-
 finit, ut tres constituent sum-
 mam centum annorum (in quo,
 teste Wesselingio ad h. l., alios
 nactus est consentientes, alios
 dissentientes), hoc non satis
 congruit cum iis, quae legun-
 tur I, 7. Quamquam enim ve-
 teres inde ab Herodoti aetate
 centum annorum spatium tribus
 γενεαῖς plerumque absolverunt,
 in singulis tamen illud vix ac-
 curate observant, ut bene
 notat Ukert. Geogr. d. Gr. u.
 Röm. I, 2 pag. 72. Et alibi
 quoque, observante Wesselin-
 gio ad h. l., Herodotus de sin-
 gulis hominibus sive regibus sine

ulla finiti temporis notatione
 vocem adhibet, veluti VI, 98.
 Quam Wesselingii observatio-
 nem ita nuper probavit Gesen.
 (ad Iesai. XIX, 11 pag. 620)
 a Cr. laudatus, ut h. l. γενεὰν
 necessario de unius regis regno
 accipi statuat, cum totidem re-
 ges, quot γενεαί, indicentur.
 Unde sequitur, minus accurate
 annorum certam summam ex his
 constitui posse. Quo accedit
 illud, quod reges illi ad diver-
 sas dynastias pertinere videan-
 tur nec singuli singulos deinceps
 exceperint, sed magnam par-
 tem aequales sibi regnaverint
 diversis in terrae partibus. Quae
 si reputaveris haud ita nimius
 videbitur annorum numerus ab
 Herodoto proditus. Nec de-
 sunt similes aliorum scriptorum
 numeri, quos vel ad astron-
 omiam vel ad mythos fabulasque
 relatos volunt. Confer Beck.
 Weltgesch. I p. 294, ubi vid.
 plura.

γενεαὶ δυνέεται μύρια ἕτεα· γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀν-
 3 θρωῶν, ἑκατὸν ἕτεά ἐστι. μῆς δὲ καὶ τεσσεράκοντα
 ἔτι τῶν ἐπιλοίπων γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τῆσι τριη-
 κοσίησι, ἔστι τεσσεράκοντα καὶ τριηκόσια καὶ χίλια
 4 ἕτεα. οὕτω ἐν μυροισί τε ἕτεσι καὶ χιλοισί, καὶ²⁰
 πρὸς, τριηκοσίαι τε καὶ τεσσεράκοντα, ἔλεγον θεὸν
 ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μὲν τοι οὐδὲ
 πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγύ-
 πτου βασιλευῖσι γενομένοισι, ἔλεγον τοιοῦτον οὐ-
 5 δέν. Ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον
 ἐξ ἡθέων τὸν ἥλιον ἀνατεῖλαι· ἐνθα τε νῦν κατα-²⁵

— δυνέεται μύρια ἕτεα] δύ-
 νασθαι valere, conficere illu-
 stravit Hemsterhus. ad Viger.
 de idiotism. pag. 234. Tu conf.
 Herod. III, 89. V, 53. Quod
 h. l. reges ac pontifices Noster
 recenset trecentos quadraginta
 unum, id non prorsus congruit
 cum cap. seq., ubi memorantur
 trecenti quadraginta sex. Sed
 hoc levius, ubi tot alia inveni-
 untur, quae ad historiae fidem
 vix unquam exigi poterunt. De
 sacerdotibus eorumque munere
 ac dignitate disseruit Heeren.
 Ideen II, 2 p. 127 seqq.

θεὸν ἀνθρωποειδέα] i. e.
 deum humanā formā praeditum.
 Conf. II, 86: τύπον ἀνθρω-
 ποειδέα et I, 131 ἀνθρω-
 ποφύεας — τοὺς θεοὺς, ubi
 vid. nott.

ἔλεγον ἐξ ἡθέων τὸν ἥλιον
 ἀνατεῖλαι] ἐξ ἡθέων i. e. extra
 sedem suam, consuetam, ἔξω
 τῆς συνηθείας, ut ait Thomas
 Mag. pag. 319. Tu vid. Fi-
 scher. ad Weller. III, b p. 127

et quae alia attulit Valcken. ad
 h. l. Imitatus est Herodoteam
 lectionem Pausanias III, 14
 §. 9, ubi vid. Siebel. — Ad
 argumentum loci interpretes
 dudum attulerunt Platonis lo-
 cum in polit. p. 269, A, quo-
 cum Cτ. ea confert, quae de
 Hipparchi sententia haud dissi-
 mili leguntur apud Senec. epist.
 ad Lucil. 71, ubi vid. Muret.
 t. III p. 61 opp. ed. Ruhnken.
 Aegyptiorum narrationem, quam
 Herodotus prodidit, attigit I.
 Scaliger., de emend. temp. p.
 198; et post illum Goguet.
 origg. leg. et art. diss. IV t. III
 p. 300 ed. Paris., qui hoc po-
 nit: Aegyptios obscure indicasse
 videri mutatum solis cursum
 tempore Iosuae imperatoris et
 Hiskiae, Iudaeorum regis, de
 quo utroque in Iosuae libro X,
 12, 13 et II reg., 20, 9. Aliam
 his adiicit Wesselingius senten-
 tiam viri docti in memor. Tri-
 vultin. (janvier 1762) t. LXV
 pag. 409 ed. Amstelod., quam

δύεται, ἐνθεῦτεν δὲς ἐπαντεῖλαι· καὶ ἐνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δὲς καταδῦναι· καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦτα ἑτεροιωθῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφι γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νοσοῦς, οὔτε τὰ κατὰ τοὺς θανά-30
τους. Πρῶτερον δὲ Ἐκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θή-

143

Hecataeum glo-
riantem de ori-

pluribus referre taedet, cum ab Herodoti verbis illa sit maxime aliena. Nec meliori successu haec tractarunt academici Parisienses, de la Nauze, Brequigny, Dupuis, quorum scriptiones insertae exstant tom. XXIX *mémoir. de l'acad. des inscript.* pag. 64 seqq. Nec defuerunt nostra aetate, qui, cum summam antiquitatem Aegyptiorum rebus asserere studerent, ad Herodoti quoque locum provocarent eumque ex diverso statu signorum zodiaci et scientia aequinoctiorum certis periodis progredientium explicatum vellent. Vide quae citat Creuz. in *Symbol* I p. 268 not. 323 seq. 435, ibique praecipue Remi Raige in *mém. astronom.* (descript. de l'Ég. I p. 169 seqq. et *ibid.* II p. 257). Fourier. in *descript. de l'Ég. antiqq.* livr. III. *mém.* tom. I. pag. 819. 821. Idem nunc addit: Görres. *Mythengesch.* p. 415 not. (qui ad duas periodos Sothiacas haec relata vult) et Gödicke Berlin. *Zeitschrift für Wissensch. u. Kunst* I p. 350—372.

Cap. CXLIII.

πρῶτερον δὲ Ἐκαταίῳ τῷ
λογοποιῷ κ. τ. λ.] *Hecataeum*

Milesium, qui quingentis ferme annis a. Chr. n. floruit, Herodotus h. l. intelligit. Qui, pluribus orbis terrarum partibus perlustratis, opus condiderat, quod inscripsit *γῆς περίοδον*, qua varias terrarum partes ab ipso perlustratas accurate perscripsisse fertur adeoque tabulam s. mappam geographicam adiecisse, de qua Noster infra V, 49. Alios praeterea scripsit libros historici argumenti a veteribus passim commemoratos, nec Herodoto ignotos, qui, cum magna esset Hecataei auctoritas, non solum multa videtur omisisse, quae ab Hecataeo satis iam exposita videret, verum alia quoque, quae minus bene ab illo tradita essent, ut emendaret, sibi proposuisse. Unde factum, ut acerbius subinde Hecataeum tangere eisdemque opiniones acrius perstringere videatur Herodotus. Vid. not. ad II, 21. 68 in. 71 init. 77. 156 et Creuzerum in *fragm. hist.* pag. 22. Quae hoc loco tangit Herodotus, ea pertinuisse videntur ad *γενεαλογιῶν* opus, quo celeberrimorum Graeciae hominum heroumque seriem enumeratam eorumque res gestas literis consigna-

βῆσι γενεηλογήσαντι τε ἑαυτὸν, καὶ ἀναδήσαντι τὴν πατριὴν ἐς ἑκαιδέκατον θεὸν, ἐποίησαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Διὸς; οἷόν τι καὶ ἔμοι οὐ γενεηλογήσαντι 2 ἑμεαυτὸν. ἔσαγαρόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω, ἔδον μέγα, ἐξηριθμέου δεικνύντες κολοσσούς ξυλίνους 35

gine divina. re-
fellunt sacerdo-
tes Aegyptii:
summorum sa-
cerdotum colossi
Thebis in tem-
plo CCCXLV:
Piroinis ex Piro-
mide.

tas fuisse probabile est. Vid. Creuzer. l. I. pag. 45 seqq., qui idem de Hecataeo plura disputavit pag. 3 seqq. 38 seqq. et nunc haecce addit: „De Hecataeo Milesio Thebis morante et Diodoro deinde narrationum fide dignissimarum copiam relinquente, optime iudicant auctores operis descript. de l'Eg. II p. 59.“ — Tu add. Ukert. l. I. 1, 1 pag. 69 seq.

[Ἐκαταῖω τῶ λογοποιῶ] λογοποιὸν Hecataeum vocat *historiae scriptorem, enarratorem*, ut bene monet Wesselingius ad V, 36 coll. V, 125 et II, 134 ibiq. nott. Eodem nomine Herodotum appellavit Iulianus λογοποιὸν, haud ignominiae causa sed tanquam historiae scriptorem, probo sensu. Videatur Heyler. ad Iulian. ep. XXII pag. 252 seq. a Cr. ad hunc l. laudatus.

οἷόν τι καὶ ἔμοι οὐ γενεηλογήσαντι ἑμεαυτὸν] Ex his verbis satis patet, Herodotum ipsum Thebis commoratum fuisse. Vid. supra II, 3. 15 ibiq. nott.

ἔσαγαρόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω, ἔδον μέγα] μέγαρον quid sit, diximus ad I, 47. „Pro atrio hic accipi volunt Galli docti (descript. de l'Eg. antiqq. II p. 219) illudque ipsum am-

plissimum esse atrium, quod in vico Karnak ab orientali parte Nili hodieque pateat.“ Cr.

κολοσσούς ξυλίνους] Hecrenio (Ideen II, 2 p. 302) hi colossi videntur esse: *kolossale Pilaster-Karyatiden*; unde simul idem vir doctus colligit, etiam in Aegyptiacis templis ligni quendam fuisse usum ad ornamenta, alia id genus. Atque adhibuit hunc l., monente Creuzero, Visconti ad Mus. Pio Clement. vol. II pag. 32. Galli vero docti (l. I. pag. 169) hos ligneos colossos arbitrantur fuisse sarcophagos ligneos, sive mumiarum arcas, in quibus ipsorum pontificum maximorum cadavera medicata inclusa fuerint. Quibus minime illud refragari monet Creuzer. (comm. Herodd. pag. 201), quod continuo quisque sacerdos summus, dum vivit, imaginem suam ponere dicitur; nam similiter loqui Nostrum II, 86 de veris mumiis; deinde viros honoratos in conclavibus aedificiorum memorari sepultos, atque reputandum omnino esse, quam vim in Aegyptiorum vita ac societate habuerit mumiarum spectaculum (II, 78), denique quam consentaneum sit eiusmodi religionum sacerdoti, vivum ac spirantem sibi arculam ipsum suam

τοσούτους ὄσους περ εἶπον· ἀρχιεὺς γὰρ ἕκαστος
 αὐτόθι ἵσταται ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ζόης εἰκόνα ἑωυτοῦ.
 3 ἀριθμύοντες αὖν, καὶ δεικνύντες οἱ ἱρέες ἑμοὶ, ἀπε-
 δείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἑωυτῶν ἕκαστον ἕντα, ἐκ 174
 τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνας διεξιόντες 40
 4 διὰ πασέων, ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἀπάσας αὐτάς. Ἐκα-
 ταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντι ἐς
 ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἀντεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῆ ἄρι-
 θμύσει, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ ἀπὸ θεοῦ γενέ-
 5 σθαι ἄνθρωπον. ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι
 ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γε- 45
 γονέαι· ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσεράκοντα καὶ
 τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς Πίρωμιν ἐκ Πιρώ-
 μιου γενόμενον, καὶ οὔτε ἐς θεὸν, οὔτε ἐς ἦρωα

collocasse in atrio sublustri. Obloquitur Gallus interpres recentior, in ipsa *colossorum* voce haerens, cum Herodoti verba, qualia nunc leguntur, vix talem interpretationem admittant.

ἕκαστος αὐτόθι ἵσταται] ἵσταται plerique libri et optimi. Alii ἵστᾶ verbo activo, quod invenimus II, 86. IV, 103 aliisque in locis, quos indicat Wesselingius. Quoniam vero h. l. agitur de statua, quam sibi quisque ponit ponendamve curat, satis videtur tutus mediū verbi usus.

διεξιόντες διὰ πασέων] Imitatus est hanc locutionem Pausanias IX, 27 §. 5, ubi vid. Siebel. De ipso verbo διεξιέναι conf. I, 196 ibiq. not. Ad πασέων suppl. τῶν εἰκόνων. Ad seqq. ἕως οὗ ἀπέδεξαν conf. Matthiae Gr. Gr. pag. 1009.

Struv. spec. quaest. de dial. Herod. pag. 43. 44 si audias, scribendum erit ἐς ὃ, quod per librariorum saepius transformatum in ἐς οὗ tandem etiam in ἕως οὗ abierit.

καὶ ἀναδήσαντι ἐς — θεὸν] Monet Valcken. ἀναδησαι (ἑωυτὸν) ἐς θεὸν idem esse atque τὸ γένος εἰς θεὸν ἀναφέρειν (i. e. originem, stirpem ad deum referre s. a deo repetere), sive etiam, ommissa voce γένος, ἀναφέρειν εἰς θεόν. Cui proxime accedere ait ἀνάψαι τὸ γένος εἰς Δία in Philostrat. vit. Apoll. I, 4.

Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γενόμενον κ. τ. λ.] De hoc loco monuit Creuzer. comm. Herod. pag. 203: „Quod Iablonskius (prolegg. ad Panth. p. 38 itemque in voce. Aegg. p. 204) *Pi-remei* i. e. *facientem quod iustum*

ἀνέδησαν αὐτούς. Πίρωμις δὲ ἔστι κατ' Ἑλλάδα

144 γλῶσσαν καλὸς κἀγαθός. Ἦδη ὦν, τῶν αἰ εἰκόνας
ῆσαν, τοιούτους ἀπεδείκνυσάν σφας πάντας ἔόν- 50
2τας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρό-
τερον τῶν ἀνδρῶν τούτων θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν

Olim Dii reges;
quorum postre-
mi Osiris, Ty-
phon et Orus;
Osirin Bacchum
esse; Orum, A-
pollinem.

est, ab Herodoto confusam esse dixerat cum *Piromi* i. e. *homine*, ei sententiae suffragatur Gesen. ad Iesai. XIX, 11 p. 620 not., obloquitur Larcherus, idque vix fieri potuisse in vocabulo tam vulgato contendit. Recte, si quid video. Ac lucem arbitror afferri posse huic loco Herodoteo, si contuleris Maxim. Tyr. dissert. VIII, 5 pag. 137 seq. Reisk., cuius verba insignem Aegyptiarum Graecarumque religionum indolis significationem habent. Iam quis dubitet, Hecataeum, qui *deum* adeo fecerat generis sui ἀρχηγέτην, de reliquis deinceps maioribus suis item magnificentius esse locutum, ut eos saltem heroes ac *Κρείττονας* appellaret. Cuiusmodi orationi sacerdotes nihil aptius apponere poterant, quam illud: „„Horum pontificum, quorum imagines adspicis, unusquisque fuit *vir quantivis* καλὸς κἀγαθός, neque tamen quemquam dicimus ex deo vel ex heroe esse generatum.““ Attende extrema: — οὔτε ἐς θεὸν, οὔτε ἐς ἦρωα ἀνέδησαν αὐτούς. Nihil igitur certius, quam Hecataeum, qui deum auctorem sui generis proferret, *heroes* etiam inter Milesios suos maiores iactasse, sive *Κρείττονας*. Quibus salse Thebaici sacerdo-

tes obtrudebant illos suos, quos tantummodo ἀγαθοὺς dicebant. — Quae cum ita sint, Herodotum prorsus accurate explicasse dixerim Aegyptiacum illud Πίρωμις.“ Atque Lacrozius, referente Larchero, cum Aegypto hocce nomine etiam Indorum comparavit *Biroumas*, *Brahma* (*Birma*). Adde ex Wesselingii ad h. l. nota, Kircheri observante, Πίρωμις Coptis esse *virum fortem*, *heroem*; alibi tamen simpliciter *virum*, *hominem* sine ullo boni malive additamento. Ac nuperrime ex Welckeri prolegg. ad Theognid. pag. XXIV notavit Heerenius (Ideen II, 2 pag. 128) Herodoteas voces καλὸς κἀγαθός, quibus Aegyptium nomen explicetur, minime ad morum probitatem atque integritatem referendas esse, verum ad stirpis nobilitatem ac praestantiam.

Cap. CXLIV.

θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας κ. τ. λ.] De diis in Aegypto regnantibus scribit quoque Diodor. I, 12. 44, ubi vid. Wesseling. Larcherus ad illud regni genus haec relata vult, quod deorum quidem nomen habeat, revera autem a sacerdotibus administratur, theocraticum vulgo appellant. Equi-

Αἰγύπτῳ ἄρχοντας, οἰκέοντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων αἰεὶ ἓνα τὸν κρατέοντα εἶναι·
3 ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὡρον τὸν Ὅσιριος 55
παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τοῦτον,

dem haec ad eam Aegyptiorum doctrinam de iis refero, de qua Creuzer. exposuit ad Herod. II, 145. Ad historiae fidem certamque aetatum seriem constituendam vix quidquam haec valere posse quivis intelligit.

οἰκέοντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι] „Reposuit *οἰκέοντας* ex codicibus aliquot post Schaeferum Schweighaeuserus [et Gaisford. quem secuti sumus]. Ego mihi hoc loco laudo modestiam Wesselingii, qui, cum et ipse faveret ei lectioni, in textu tamen pristinam exhibuit *οὐκ ἔοντας*, quam Athenagoras in suo cod. (de legat. cp. 24) legerat, et Med. Schellersh. (F) aliique tuentur. Nec Valckenarius diserte potiore iudicat alteram. Simpliciter accepit Iablonski prolegg. Panth. p. 39. 41: qui cum hominibus *non una vixerint*. Quae sententia quam difficultatem pariat, commonstravit Wesselingius ad nostrum locum, et, ut hoc ipse etiam addam, nemo nescit, Thebas, Abydum aliasque Aegyptias urbes conditas ferri a diis. Sed quid, si εἶναι ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι h. l. eam potestatem habeat, quam alibi *συμιῆσαι, ὁμιλεῖν, διαλέγεσθαι*? Quae verba de rebus venereis usurpari docuit Valckenarius ad Nostri II, 64. Hoc si admittas, hoc ipsum:

οὐκ ἔοντας ἅμα κ. τ. λ. idem foret atque superius fere: *οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἀνθρώπων.* — Verumtamen ipsi Herodoto refragatur quodammodo Plutarchus in sympp. VIII prooem. pag. 718 s. 960 Wyttenbach. Creuzer. comm. Herod. p. 203. 204. Wesselingius in nota ad h. l. ad Diodorum quoque provocat I, 12 [et I, 44] itemque ad Plutarchum de Isid. et Osir. cp. 18; quibus locis ea firmetur apud Herodotum lectio, quae *deos cum hominibus habitasse (οἰκέοντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι)* censeamus.

ὕστατον — Ὡρον τὸν Ὅσιριος παῖδα] Eadem fere Diodor. I, 44 init. coll. I, 21 et Pausan. II, 30 §. 6.

τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι] Conf. II, 156. Pausan. I. laud. Laurent. Lyd. de menss. pag. 42 Roeth. et quae alia affert Iablonsk. vocc. Aegg. pag. 421 seq. Quo autem iure Horum historiae pater dixerit Graecorum Apollinem, disquisivit Creuz. in Symb. II p. 157. Nam Horus appellabatur Sol in solstitio aestivo; quo quidem tempore omnium rerum, quae ad hominum animaliumque vitam nutriendam exhilarandamque faciunt, haud ambigua spes ostenditur. Inde in doctrina

καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὅσιρις δὲ ἐστὶ Διόνυσος κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν.

sacerdotali exhibetur deus iuvenis optimae spei pulcherrimaeque faciei morumque probatissimorum, ut qui patris (Osiridis) a Typhone caesi vindex exstiterit. Quae si reputes, quid obstat, quo minus Horo, Aegyptio deo, cum Graecorum Apolline convenisse credamus? Duos autem Aegypti deos solares ad Graecorum Apollinem valuisse Creuzerus statuit l. I., alterum, Vulcani qui perhibetur filius, quique ad Apollinem πατρῶον Atheniensium pertinuit; alterum, Horum, qui ad reliquarum Graeciae gentium Apollinem valuit. Tu conf. quae ipse olim disserui in dissert. de Apolline Patricio, Heidelberg. 1820 pag. 16 seqq.

τοῦτον, καταπαύσαντα Τυφῶνα] Secundum alios Typhonem interfecit Horus, patrem caesum ulturus, secundum alios Typhonem regno, quod occupaverat, deiecit. Conf. Diodor. I, 21. 88. Plutarch. de Is. et Osir. p. 380, D et quae plura citat Iablonsk. panth. Aeg. III p. 40. Add. Hirt. über Gegenstände d. Kunst b. d. Aegypt. l. I. pag. 158 seq. 164 seqq. Pertinent vero haec ad doctrinam illam sacerdotalem, quae ad historiae formam ea effinxit, quae ad physicas, astronomicas adeoque metaphysicas notiones vulgo referuntur. Atque Horum

HERODOT. I.

modo diximus esse solem in solstitio aestivo, cuius vi salutarifera quaecumque in terrae solo inclusa tenentur, in lucem proferuntur et ad maturitatem perducuntur. Cui quaecumque obstant in terra atque aëre, ea Typhonis nomine ac notione comprehenduntur et Typhonis in daemonicam speciem quasi coalescunt. Inde Typhon intemperatus omnis rerum naturalium excessus; inde ardor, foetor, pestis, angor et fatalis obitus; inde vel animi quaevis perversitas, animique quodvis vitium, fausta omnia atque infasta. Haec qui teneat, iam intelliget, quid sacerdotes spectarint docentes Typhonem ab Horo vel interemtum vel regno deiectum esse. Plura Creuzer. comm. Herod. pag. 288, qui nunc addit Sturz. ad Hellanici fragm. pag. 44. Et conf. quae ad II, 61 notata sunt.

καταπαύσαντα] De verbo καταπαύειν (regno aliquem deicere) monet Wesselingius ad h. l. citans Herod. VI, 43. VII, 105. II, 162.

Ὅσιρις δὲ ἐστὶ Διόνυσος κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν] Vide supra II, 42 ibiq. not. et II, 50 ibiq. not. De ipso Osiridis nomine plurima suppeditabit Iablonsk. panth. Aeg. II, 1 §. 10 seq. 15 seq. vocc. Aegyptt. pag. 188.

145

Vetustissimam
apud Aegyptios
vetatem esse Pa-
nis : mediam,
Herculis; [2, 43]
minimam, Bac-
chi : apud Grae-
cos Bacchus na-
tus circiter ann.
1544; Hercules
circiter a. 1384;
Pan, tempore ali-
quo post a. 1284.

Ἐν Ἑλληνισι μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομί-
ζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν· 60
παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ Πάν μὲν ἀρχαιότατος, καὶ τῶν
ὀκτώ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν· Ἡρακλῆς δὲ
τῶν δευτέρων, τῶν δωδέκα λεγομένων εἶναι· Διό-
νυσος δὲ, τῶν τρίτων, οἱ ἐκ τῶν δωδέκα θεῶν
ἐγένοντο. Ἡρακλεῖ μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοι
φασὶ εἶναι ἔτεα ἐς Ἀμασιν βασιλέα, δεδήλωται μοι 65
πρόσθε· Πανὶ δὲ ἔτι τούτων πλεονα λέγεται εἶναι,

Cap. CXLV.

ἐν Ἑλληνισι μὲν νυν νεώτατοι
τῶν θεῶν νομίζονται κ. τ. λ.]
Comparanda sunt, quae ad II,
43 et 46 adscriptimus simulque
adiicienda, quae de triplice or-
dine deorum Aegyptiorum, pri-
morum (octo), alterorum (duo-
decim), tertiorum, in quibus
ipse Osiris-Dionysus est, dis-
seruit Crenzerus comm. Herr.
p. 205 seqq. „Habet nimirum
huiusmodi doctrina hoc singu-
lare, ut quae hodieque ad me-
taphysicas, physicas, astron-
micas inprimis rationes redigun-
tur, ea sacerdotalis ratio ad hi-
storiae quandam speciem effin-
gat. Hinc omnia illa quae ho-
minum memoriam excedunt,
dispescuntur per *regna deorum*
(*βασιλείας θεῶν*). Videlicet
ponunt prisci sacerdotes copiam
quandam aetatum, quae per
temporum decursum invicem se
exicipiunt. In principio et quasi
in rerum omnium culmine lo-
cant vel unum vel plures deos
supremi ordinis et solà mentis
cogitatione informandos. Hos

sequuntur dii alteri, inferiores
illis primis, sed in quibus tam-
en et ipsis vera vis divinitatis,
qua illi primi censentur, insit;
et sic porro diversis gradibus
procedente ordine. Hoc pacto
fit, ut summum numen et tan-
quam ipsa divinitas propa-
gine suâ deorum per labentes
aetates sese explicet, et, licet
per se summa, ad infima tam-
en omnia nec minus pertineat.
In extremum autem gradum
progressa, quadam sui parte
implicatur inferiorum rerum
circuitudine, rerum fluxarum gur-
gite immergitur, et mortalia
adeoque mortem subit, ita tam-
en, ut, quia nunquam potest
a se ipsa desciscere, vi peren-
nis suae divinitatis reviviscat et
perpetuitatis rerum naturalium
auctor sit.“ Tu hisce adde,
quae ab eodem viro disputata
leguntur in Symbol. I pag. 517
seqq. coll. Görres. Mythenge-
schichte pag. 412 seqq.

δεδήλωται μοι πρόσθε] Vid.
supra II, 43. De dativi usu
(Ἡρακλεῖ μὲν δὴ κ. τ. λ.)
monuit Matth. Gr. Gr. p. 712.

Διούσῳ δ' ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισ-
 χίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Ἄμασιν βασι-
 3 λέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, 70
 αἰεὶ τε λογιζόμενοι, καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα.
 4 Διούσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λε-
 γομένῳ γενέσθαι, κατὰ ἑξακόσια ἔτεα καὶ χίλια
 μάλιστα ἐστὶ ἐς ἐμέ· Ἡρακλεῖ δὲ τῷ Ἀλκμήνης, κα- 175
 5 τὰ εἰνακόσια ἔτεα· Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης, (ἐκ 75

κατὰ ἑξακόσια ἔτεα καὶ
 χίλια μάλιστα ἐστὶ ἐς ἐμέ] In
 hisce numeris vitium latere Wes-
 seling. aliique contendunt. Cum
 enim ab Hercule ad Herodotum
 anni nongenti fere abierint, Her-
 cules autem a Baccho nonnisi
 quinque generationibus disiunctus
 sit (prouti ex Apollodoro,
 Diodoro, aliunde cognitum sit),
 in Herodoti textu refingendum
 esse: κατὰ ἑξήκοντα ἔτεα καὶ
 χίλια i. e. annos ferme mille et
 sexaginta; quippe quo annorum
 numero exacte reddatur nongen-
 torum annorum spatium additis
 quinque generationibus, quae
 secundum ea, quae II, 142
 tradantur, centum fere et sexa-
 ginta consumment annos. Vi-
 detur utique probabilis haecce
 emendatio, a pluribus cupide
 arrepta; laudo tamen equidem
 Schweighaeuseri religionem, qui
 vulgatam libris scriptis omnibus
 probatam, intactam relinquere
 maluit, quam in istiusmodi nu-
 meri quidquam mutare. — De
 ἡ praepositionis κατὰ confer
 Nth. Gr. Gr. pag. 1154.

Ἡρακλεῖ δὲ τῷ Ἀλκμήνης,
 κατ' ἐνακόσια ἔτεα] Si Spar-
 tano¹ regum Heraclidarum

generationes computes, erunt
 viginti et una; quae ex ipsius
 Herodoti computu efficiunt an-
 nos septingentos, nec vero non-
 gentos, ut h. l. affirmat. Sed
 Niebuhr auctore (über die Ar-
 men. Chronik d. Euseb. p. 48
 sive kleine histor. Schriften I
 pag. 196) Herodotus non so-
 lum Graecorum heroum stirpes
 respicit, sed etiam Assyriorum
 reges, primamque Lydorum reg-
 um dynastiam (conf. I, 7), et
 ipsam Herculei generis. Atqui
 Heraclidae cum per quingentos
 annos Lydiae imperarint, Mer-
 mnadae subsecuti regnum ten-
 nuere per centum septuaginta
 annos, a quo tempore usque
 ad Herodoti aetatem sunt cen-
 tum duodetriginta anni; quibus
 omnibus computatis, simulque
 additis tribus generationibus
 sive centum annis intra Hercu-
 lem ipsum atque Agronem, existi-
 tit utique summa annorum non-
 gentorum trium Herodoteaeque
 computationis certa stat ratio.

Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης
 κ. τ. λ.] Panā Mercurii atque
 Penelopae filium memorat Cic.
 de nat. deor. III, 22, ubi alio-
 rum testimonia attulerunt Davi-

146

Herodoti
Aegyptiorum
de ortu
Deorum
Graecos.
Aegyptio-
opinio
horum
apud

ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμῆω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν·) ἐλάσσω ἕτεά ἐστι τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ τὰ ὀκτακόσια μάλιστα ἐς ἐμέ. Τούτων ὧν ἀμφοτέρων πάρεστι χρᾶσθαι τοῖσι τις πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δ' ὧν ἡ περὶ αὐτῶν γνώμη 80
2 ἀποδέδεται. εἰ μὲν γὰρ φανεροί τε ἐγένοντο καὶ κατεγήρασαν καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἑρακλῆς ὁ ἐξ Ἀμφιπύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πάν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἂν τις, καὶ τούτους ἄλλους, ἂν-85

sins atque Creuzerus. Tu vid. inprimis Luciani locum in dialog. deor. XXII pag. 76 Bip. ibique Hemsterhus. p. 319 seq. et quae de universo hoc argumento disputavit Creuzerus in Symbol. III p. 241 seqq. 243 seqq. Est vero hic cogitandum de *Pane*, qualem indicavimus deum in not. ad Herod. II, 46, atque de *Mercurio Ithyphallico*, de quo diximus ad II, 51. Penelopam autem tradunt virginem, antequam Ulyxi nupserit, magicis artibus a Mercurio captam et ab eodem, qui *hirci* speciem assumsisset, compressam fuisse. Ubi Penelope eum fere locum tenere videtur, quem in similis argumenti fabulis et Pasiphaë et Proserpina adeoque ipsa Helena tenere dicuntur. Nolo nunc plura asferre, quae melius e Creuzeri libro l. l. cognosci poterunt.

κατὰ τὰ ὀκτακόσια μάλιστα ἐς ἐμέ] Inde Pana anno 1260 a. Chr. n. editum ponit Larcher. t. VII p. 359.

Cap. CXLVI.

τούτων ὧν ἀμφοτέρων πάρεστι κ. τ. λ.] ταῦτα ἀμφοτέρα intelligit utramque illam rationem, qua deos Graecos ex Aegypto advectos esse alii statuebant, alii negabant. Vid. supra II, 43 seqq. Herodoti ipsius eam fuisse sententiam manifestum est, ut antiquissimi fuerint Aegyptiorum dii, in Graeciam postmodo delati, ubi eo ipso tempore nati nominaque accepisse putabantur, quo ex Aegypto allati fuerint. — αὐτῶν cum Gaisf. edidi pro αὐτέων.

καὶ τούτους ἄλλους, ἂνδρας γενομένους] τούτους ἄλλους *hosce alios* intelligit posteriores deos priorum illorum (Aegyptiorum eorumque antiquissimorum) cognomines. Cum Gaisf. scripsi ἄνδρας γενομένους (i. e. cum homines facti sent) inverso ordine. Nec o^s cum Toupio (vid. Larcheri r) legere: καὶ τούτους ἄλλο^s

δρας γενομένους, ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα τῶν
 3 προγεγονότων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι
 οἱ Ἕλληνες, ὡς αὐτίκα γενόμενον ἐς τὸν μηρὸν
 ἐνεθρόαψατο Ζεὺς, καὶ ἤνεικε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ
 Αἰγύπτου ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ· καὶ Πανός γε
 πέρι οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτραπέτο γενόμενος.⁹⁰
 4 ὁ δὲ μοι ὧν γέγονε, ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλ-
 ληνες τούτων τὰ οὐνόματα, ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν·

γενομένους ἄνδρας i. e. non
 nisi homines, meros homines.

τῶν προγεγονότων θεῶν]
 De hac Herodoti argumentatio-
 ne ita monet Schweigh. ad h. l. :
 „Negari non potest, *Herculem*
Dionysum atque *Panem* deos
 esse multo antiquiores illa ae-
 tate, qua nati in Graecia ferun-
 tur viri illorum cognomines,
 quos ut deorum choro adscri-
 ptos colunt Graeci : adeoque
 constat, esse hos multo recen-
 tiores. Iam si priscis temporibus
 noti fuissent Graecis *Hercules*
 aliquis et *Dionysus* et *Pan*,
 dii qui inter Graecos regnas-
 sent; tum hi, qui hos deos ex
 Graecia ipsa, non ex Aegypto,
 repetendos statuunt, dicere pos-
 sent, recentiores hos, *alterum*
Herculem, *alterum Dionysum*,
alterum Panem, priscorum illo-
 rum nomina et honores occu-
 passe. Atqui antiquior apud
 Graecos *Hercules*, quam *Am-
 phitryonis* filius, nemini notus
 est, *Dionysus* vero et *Pan*, non
 modo prisci, Graecis ignoti;
 sed ne recentiores quidem hi,
 quos colunt, satis illis noti
 unt, ac fere peregrini (nisi
 quod in Graecia nati putantur)

ab illis habentur. Unde colligi
 par est, trium priscorum deo-
 rum, *Herculis*, *Dionysi* atque
Panis nomina et cultum nonnisi
 eis fere temporibus primum in-
 notuisse Graecis, quibus natos
 in Graecia esse hosce recentio-
 res istorum cognomines con-
 stat.“ —

ὡς αὐτίκα γενόμενον] Conf.
 Matth. Gr. Gr. pag. 1114.

καὶ ἤνεικε ἐς Νύσαν] Conf.
 Herod. III, 97 et Diodor. I,
 15 ibique Wesseling. Urbem
Nysam sive *Nyssam* (ut aliis
 placet) qui in ipsa Aethiopia
 sitam hoc loco quaerunt, eos
 frustrari putem. Conf. Schlicht-
 horst. l. l. pag. 175 seq. Nam
 ad sacram de Baccho doctrinam
 sacerdotalem haec pertinent et
 ex ea sola illustrari poterunt.
 Nec ulla hinc invenitur terra,
 in qua non sacra Bacchi urbs,
Nysa, fuerit collocata. Plura
 Creuzer. in Symbol. III p. 101
 seqq. 135. IV pag. 237. —
 Ad verba: ἐς τὸν μηρὸν ἐνεθ-
 ράψατο Ζεὺς similes aliorum
 hac in re locutiones attulit Wes-
 selingius: Aristidis in laud. Dio-
 nys. I p. 29. Apollodor. III, 4, 3.
 Orph. hymn. XLVII, 3.

ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεολογέουσι αὐτῶν τὴν γένεσιν. Ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι.

147

Ἔσα δὲ οἱ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι⁹⁵ λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι, κατὰ ταύτην τὴν χώραν γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· προσέσται δὲ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν Ἰρέα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύ-

Notitia rerum in Aegypto dehinc gestarum, iam certior: XII reges creati ab a. 671, Aegyptium in totidem partes divisam regunt: eorum inter se pacta, et metus ex oraculo.

ταῦτα μὲν νυν — λέγουσι] ταῦτα μὲν νυν spectant ad ea, quae de deorum regibus in terra ac de tribus deorum ordinibus antea enarrata erant.

Cap. CXLVII.

καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος] Conf. II, 99 init. — Videtur autem Herodotus ipse indicare velle, quae iam narraturus sit, ea magis ad historiae fidem accedere et pro certioribus esse habenda, ut bene notat Heerenius Ideen etc. II p. 398.

ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι κ. τ. λ.] Neque in his, quae iam certiora ponit Herodotus, prorsus sibi constans rerum historia. Atque Diodorus I, 66 post Sabaconem refert anarchiam per biennium fuisse; quo tempore cum ad tumultus plebs esset conversa, duodecim inter se duces coniuratos imperium acquisivisse illudque, prouti convenerant, communiter per quindecim annos tenuisse. Apud Manethonem nulla huius dodecarchiae, quae dicitur, mentio; sed novem reges Saitae memo-

ratur, quorum quartus dicitur Psammitichus. Tu conf. Beck. allgem. Weltgeschichte I pag. 693. 720 seq. Ipsum initium huius duodecim regum imperii Larcherus collocat in annum 671 a. Chr. n. (tom. VII pag. 111 seqq. coll. 107), qui idem probabiliorem censet Diodori narrationem, quā non continuo Sethonis sacerdotis regnum duodecim isti reguli exceperint, sed biennio praeterlapso. Ac revera valde fit credibile, Sethone mortuo (ut qui sacerdos solium regium magis occupasse quam iure hereditario sive legitimo adscivisse videatur), magnam rerum conversionem in Aegypto factam fuisse, usque dum pace composita duodecim reguli constituerentur; quos e militum genere (Kriegerkaste) desuntos fuisse eo magis crediderim, quo ante Sethonem ex eadem gente reges electos fuisse satis probabile est. Nec tamen plura asseverarim in re tam obscura, testimoniorumque tanta inopia. Cf. Heeren. Ideen II, 2 pag. 396 seq.

σαντα, (οὐδένα γὰρ χρόνον οἶοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλέος διατιᾶσθαι,) ἐστήσαντο δυνάδεια βασιλέας, 1
 3 δυνάδεια μοίρας δασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοισίδε χρεώμενοι, μήτε καταρξέειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίξησθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου, εἶναί τε 4
 φίλους τὰ μάλιστα. τῶνδε δὲ εἵνεκα τοὺς νόμους 5
 τούτους ἐποιεῦντο, ἰσχυρῶς περιστέλλοντες· ἐκέχρητό σφι κατ' ἀρχὰς αὐτίκα ἐνισταμένοισι ἐς τὰς τυραννίδας „τὸν χαλλῆν φιάλη σπείσαντα αὐτῶν ἐν „τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἀπάσης βασιλεύσειν Αἴγυπτου.“ ἐς γὰρ δὴ τὰ πάντα ἱρὰ συνε-
 148 λέγουντο. Καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι 10
 κοινῇ· δόξαν δέ σφι, ἐποίησαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, κατὰ Κροκοδείλων καλεομένην πόλιν μάλιστα κη κείμενον· τὸν

Labyrinthum aedificant, opus maius quam vel pyramides: eius 176

et pyramidia quam adiunctam habet, descriptio.

διατιᾶσθαι] Cr. confert Valckenar. et Zeune ad Xenophont. memor. p. 87 (II, 3, 2 et I, 6, 2, ubi est vivere, degere, plane ut apud Herod. I, 120).

δυνάδεια μοίρας δασάμενοι Αἴγυπτον] Molestum ἐς, quod vulgo legebatur ante δυνάδεια, eieci cum edd. recentt. Tu confer praeter Schweigh. Matth. §. 419, 1 pag. 767.

εἶναί τε φίλους τὰ μάλιστα] Alibi dixit ἐς τὰ μάλιστα, ut I, 20. Plura Valckenar. ad VI, 65.

ἰσχυρῶς περιστέλλοντες] i. e. magno studio observantes, tuentes has leges. Sic περιστέλλειν III, 31. 82. IV, 80. In seqq. cum Gaisf. dedi ἐκέχρη-

το, probante Wesselingio, qui confert Herod. II, 151. III, 64. VII, 220. Vulgatam lectionem ἐκέχρηστο tuetur Schweigh. — αὐτῶν cum eodem Gaisford. edidi pro αὐτέων.

Cap. CXLVIII.

δόξαν δέ σφι, ἐποίησαντο λαβύρινθον] Ad participium δόξαν conf. Viger. de idiotism. pag. 330 et ad ἐποίησαντο Herod. II, 127. 129. De ipso labyrintho in excursu ad h. I. plura diximus.

κατὰ Κροκοδείλων καλεομένην πόλιν] „De hac urbe, quae etiam Crocodilopolis dicta itemque Riom (Faium) nec minus Arsinoë conf. Strab. XVII

ἤδη ἴδον λόγου μέζω. εἰ γὰρ τις τὰ ἐξ Ἑλλή-
νων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλλογίσαιτο,¹⁵
ἐλάσσονος πόνου τε ἂν καὶ δαπάνης φανείη ἔοντα
τοῦ λαβυρίνθου τούτου· καὶ τοὶ ἀξιόλογός γε καὶ
ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηὸς, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ· ἦσαν μὲν
νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζουες, καὶ πολλῶν
ἐκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγάλων ἀν-
ταξίη· ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερ-²⁰
3 βάλλει. τοῦ γὰρ δωδέκα μὲν εἰσι αὐλαὶ κατάστε-

p. 811 s. 1165. Pococke de-
script. I, 59. Zoëga de obell.
p. 242. 292 et Champoll. l'Eg.
s. l. phar. I pag. 323—325.
Nutriti ibi publice in lacubus
sacri crocodili.“ Creuz. in com-
mentt. Herodd. p. 85 not. Nunc
urbis veteris rudera quaedam
exstant prope urbem *Medinat*
el Fayoum septentrionem ver-
sus, valdeque disiecta, cum
Arabes optimos quosque lapi-
des hinc ad novam urbem con-
dendam avexerint. Videas Io-
nard. in descr. l. l. (vid. ex-
curs.) sect. I §. 2. 3 p. 6 seqq.
Ritter. Erdkund. I pag. 802 sq.
Mannert. l. l. pag. 419.

ἤδη ἴδον λόγου μέζω] De
locutione λόγου μέζω vid. II,
35. Vocula ἤδη, ut Schweigh.
monet, spectat ad II, 147:
ταῦτ' ἤδη φράσω· προσέεται
δέ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς
ὑψιός. — Ad verba: τὰ ἐξ
Ἑλλήνων τείχεα praeter Wes-
selingium conf. Matth. Gr. Gr.
pag. 1135.

ἔργων ἀπόδεξιν] Conf. not.
ad prooem. et I, 207. II, 101.

— In seqq. μεγάλων cum re-
centt. edidit pro μεγίστων.

αὐλαὶ κατάστεγοι] Vulgo
vertunt: *aulae tecto opertae*;
quod quoniam secum ipsum pu-
gnat, quia αὐλή est *locus aper-
tus, sub dio, apertum superne*
et *στέγη opertum, tectum*, Wyt-
tenbach. in selectt. histt. p. 355
ab Herodoto scriptum fuisse
censet: αὐλαὶ τε καὶ στέγαι,
ita ut *aulae* fuerint duodecim,
totidemque tecta aedificia sive
στέγαι; partes vero αὐλῆς esse
vult *παστάδας* et *ἐλιγμούς*,
partes *στέγης* esse *οἰκήματα* et
διεξόδους. Vulgatae lectioni
(quam sine libris mutare vix li-
cebit) ita dudum patrocinatus
erat Gronovius, ut intelligeret
aulas porticibus circumdatas seu
aulas non superne opertas, sed
a latere porticibus ac parietibus
cinctas et quasi tectas. Quae
placuerunt Schweighaeusero, qui
id ipsum disertius infra ab He-
rodoto declarari putat verbis:
αὐλή ἐκάστη *περίστυλος*; nam
στέγας esse porticus sive forni-
ces, quos Strabo vocet *κρυπτάς*.
At fornicibus sive arcubus affa-

γοι, ἀντίπυλοι ἀλλήλησι, ἕξ μὲν πρὸς βορέω, ἕξ δὲ πρὸς νότον τετραμμένοι συνεχῆες· τοῖχος δὲ ἕξωθεν 4 ὁ αὐτός σφρας περιέργει. οἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ, 25

bre factis Aegyptios usos fuisse negat Zoëga de obell. p. 407 lubricumque esse indicat cum Plinio solo stare, qui labyrinthum fornicibus tectum esse scribat h. n. XXXVI, 13. Ad Gronovii interpretationem accedere videtur Larcherus haec scribens: „ἀλλά κατάστεγοι ne sont pas des cours couvertes, mais des cours fermées par des murs. Cettes cours étoient ornées, chacune d'un péristyle, d'une colonnade de marbre blanc, ἀλλή δὲ ἐκάστη περίστυλος λίθου λευκοῦ ἀρμοσμένου τὰ μάλιστα.“ Addamus denique ea, quae scribit Letronne (annall. d. voyag. VI pag. 140 seqq.), ubi vulgatam lectionem ἀλλά κατάστεγοι minime mutandam ita exponit: „aulae couvertes d'un toit, non pas des cours découvertes, mais des édifices complets en eux-mêmes, entourés intérieurement de colonnes et couvertes d'un toit, comme le reste du labyrinthe.“

ἀντίπυλοι ἀλλήλησι] Explicat Letronne l. l.: *ayant leurs portes opposées les unes aux autres.* Neque vero aulas ita exstructas fuisse censet (p. 144), ut quadratum integrum illae retulerint; sed una linea — ἐφ' ἓνα στίχον omnes aedificatas esse cum Strabo tradat, hoc ita esse intelligendum, ut aulae sex priores septentrionem

versus spectarint, reliquae sex illis adhaerentes et contiguae meridiem versus; unde totius aedificii exstiterit forma parallelogramma.

ἕξ μὲν πρὸς βορέω, ἕξ δὲ πρὸς νότον τετραμμένοι] Libri nonnulli βορῆν. Sed solet Noster utrumque ponere casum, et accusativum et genitivum. Vid. I, 84. II, 121 coll. 101. 149. III, 102. Ipsas aulas *duodecim* ad astronomicas rationes relatas vult Gatterer. in comm. societ. Gotting. vol. IX pag. 60 seq. probante Heeren. Ideen II, 2 pag. 158 not. Indicari enim tessera ratione solis meatum per duodecim signa Zodiaci totumque aedificium astronomiae in usum exstructum fuisse videri.

τοῖχος δὲ ἕξωθεν ὁ αὐτός σφρας περιέργει] i. e. *unus murus hasce aulas omnes extrinsecus includit.* Huius vero muri totum labyrinthi ambitum cingentis reliquias quasdam se reperisse testantur docti Galli; quamquam cetera fere omnia ruinis et arenâ oppleta sunt. Vide descript. de l'Ég. l. l. Mannert. l. l. pag. 443.

οἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ] οἰκήματα vulgo interpretantur *conclavia*, ut I, 9. 10. II, 100 etc. „Editores operis: descript. de l'Ég. vol. II p. 151 seq. οἰκήματα h. l. pro *cameris* (*chambres*) accipiunt, a quibus distin-

τὰ μὲν, ὑπόγαια, τὰ δὲ, μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι, τρισχίλια ἀριθμὸν, πεντακοσίων καὶ χιλίων ἑκάτε-
ρα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοὶ τε ὀρέοιεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ θεησάμενοι λέγομεν·
5 τὰ δὲ αὐτῶν ὑπόγαια λόγοισι ἐπνυθανόμεθα. οἱ
γὰρ ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύναι αὐτὰ οὐ-30
δαμῶς ἤθελον, φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι τῶν

gunnt οἴκους (*des salles spaciuses*).“ *Cr.* Sed οἴκους, quos in labyrinthi descriptione vocat Strabo, non alios esse atque οἰκήματα apud Herodotum monet Letronne l. l. p. 147, qui idem p. 143 vocem ἔνεστι h. l. minime ad duodecim aulas, sed ad labyrinthum universum spectare censet, ita ut duodecim aulæ in medio aedificio sint collocandæ, cinctæ circumcirca his mille quingentis conclavibus, per quæ ad ipsas aulas fuerit introitus. At refragari videntur verba: δια τῶν ἀνλέων, de quibus infra.

τρισχίλια] *Tria millia* conclavia spectare videntur ad animæ meatum sive reditum ex humano corpore in regiones coelestes; qui reditus *trium millium* annorum spatio absolvitur. *Conf.* II, 123 ibiq. nott. *Creuz.* *Symbol.* I p. 377. — In seqq. cum *Gaisford.* dedi αὐτῶν pro αὐτέων.

φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι κ. τ. λ.] *θήκας conditoria* dicit, *sepulcra*. *Vid.* II, 67. Labyrinthum regibus sepeliendis destinatum fuisse indeque monumentis Aegyptiorum sepulcralibus accensendum esse

plures retulerunt, quamquam nostra aetate alii aliter statuerunt. *Vid.* modo *Beck.* *Weltgesch.* pag. 722. *Letronne* l. l. pag. 154. Templum et curiam fuisse putat *Zoëga* de obelisc. pag. 417 not. 9, commotus potissimum *Strabonis* verbis XVII p. 1165. 1135 et *Plinii* h. n. XXXVI, 13, illud vero adiciens, quicumque labyrinthi conditor fuerit, eum sepulcrum habuisse videri sub pyramide, quæ aedificio erat adiecta (*vid.* p. 417 not. 10 l. l.). *Mannerto* (*Geogr. d. Gr. u. Röm.* X, 1 pag. 440) palatium haud vulgare fuisse videtur — ein Prachtgebäude von ganz eigener Art —, quod tamen reges minime habitarent, cum haudquaquam aptum fuerit ad habitandum. *Galli docti* (*vid.* l. l. pag. 40) haud quidem negant et reges et crocodilos sacros in labyrintho sepeliri potuisse adeoque nonnullos revera sepultos videri; minime tamen eum in usum unice constructum videri, cum potius temporum decursu ad varias res eius usus revocari potuerit. Quæ cum ita sint, probabile videtur viris iisdem, labyrinthum fuisse locum, in quo Ac-

τε ἀρχὴν τὸν λαβύρινθον τοῦτον οἰκοδομησαμένων
6 βασιλέων, καὶ τῶν ἰσῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν
μὲν κάτω περὶ οἰκημάτων ἀκοῆ παραλαβόντες λέ-
γομεν· τὰ δὲ ἄνω, μέξονα ἀνθρωπηῶν ἔργων, αὐ-35
7 τοὶ ὀρέομεν. αἶ τε γὰρ ἕξοδοι διὰ τῶν στεγέων,
καὶ οἱ ἐλιγμοὶ διὰ τῶν ἀυλέων ἐόντες ποικιλώτατοι,

gyptii et convenerint et delibe-
raverint, communem illum qui-
dem omnibus nomis, qui sin-
guli suos hic invenerint deos
bestiasque sacras; ut labyrin-
thus quasi pantheon fuerit Ae-
gyptium. Equidem nolim quid-
quam decernere, quamquam sa-
cris potius rebus (quas cum ipsa
astronomia apud Aegyptios ar-
cte coniunctas fuisse nemo ne-
scit) quam publicis et civilibus
negotiis peragendis tanta laby-
rinthi moles exstructa fuisse vi-
detur.

τῶν τε ἀρχῆν — οἰκοδο-
μησαμένων] ἀρχὴν interpretan-
tur *penitus*, von Grund auf;
conf. I, 9. Sed possis quoque
reddere *olim*, ut I, 86, ubi vid.

καὶ τῶν ἰσῶν κροκοδείλων]
Conf. II, 69 ibique nott. Ad
ἀκοῆ conf. II, 123.

αἶ τε γὰρ ἕξοδοι διὰ τῶν
στεγέων, καὶ οἱ ἐλιγμοὶ κ. τ. λ.]
Scribit Wytttenbach. selectt. hist.
p. 356: „Partes ἀυλῆς sunt
παστάδες et ἐλιγμοί: partes
στέγης sunt οἰκήματα et διέ-
ξοδοι. Aulae erant duodecim,
totidemque tecta aedificia στέ-
γαι: ex aula per ἐλιγμοὺς vo-
lumina viarum, per anfractus
et curvas vias [passages tortu-
eux vertit Larcher. Apud Stra-

bonem exstat: σκολιαὶ ὁδοί]
accedebatur ad παστάδας, i. e.
atria στέγης, deinceps in οἰ-
κήματα *conclavia*, per quae
erant *viae rectae*, certe *exitus*
non voluminum instar, διέξο-
δοι.“ De *aulis* supra diximus.
Vocem *παστάς* Larcherus inter-
pretatur: „l'espace, ou plutôt
les deux tiers de l'espace qui
est entre les antes,“ prouti le-
gitur apud Vitruv. de architect.
VI, 10, de quo loco conferas
Schneider. in epimetr. ad Xe-
noph. memorabb. p. 285 seqq.,
qui porticum ante aedes intel-
ligere videtur. Apud Herodo-
tum II, 169 fin. sunt, qui de
conclavi s. *thalamo* (*chambre*, ut
reddidit Larcherus) accipiant.
Conf. caeterum Sturz. de dia-
lect. Alexandr. pag. 108 seq.
Praeterea Cr. conferri vult:
„Böttiger. Archäolog. d. Maler.
I p. 102 et eiusdem archäolog.
Museum I pag. 102 atque Isis
vesper. p. 119. Heyne in com-
mentt. societ. Gotting. t. XV
pag. 279.“ — Letronne l. I.
pag. 138 *στέγην* atque *οἶκημα*
(*une chambre*, *une pièce* haud
differre ait, nec *παστάδας* alias
esse atque *κροπτάς* apud Stra-
bonem. Cum vero et *στέγαι*
et *παστάδες* extra aulas fuerint,

θῶμα μυρίον παρέχοντο ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκή-
 ματα διεξιούσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς παστά-
 δας, ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν πασιτάδων, καὶ ἐς
 8 αὐτὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὄροφῆ δὲ πάντων 40
 τούτων, λιθίνη, κατάπερ οἱ τοῖχοι· οἱ δὲ τοῖχοι,
 τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι. αὐλὴ δὲ ἐκάστη, πε-
 ρίστυλος, λίθου λευκοῦ ἀρμοσμένου τὰ μάλιστα.
 9 τῆς δὲ γωνίης τελευτῶντος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται 177
 πυραμῖς τεσσαρακοντόργυιος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγ- 45
 γέλυπται· ὁδὸς δ' ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποιήται.

praepositionem διὰ in verbis: διὰ τῶν αὐλέων idem exponit: propter, praeter. In quo me quidem haud assentientem habet vir doctissimus.

ὄροφῆ — λιθίνη] Wyttenbach. l. l.: „Hoc referendum ad proximum οἰκημάτων *conclavium*; haec enim, ut latera cincta habent parietibus, τοῖχοις, ita superne tecta et operata sunt ὄροφῆ, *lacunari*.“ — Ad verba: τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι conf. II, 136.

αὐλὴ δὲ ἐκάστη περίστυλος] Vid. supra nott. ad voces αὐλαὶ κατάστεγοι. Et monet de voce περίστυλος Gail. in mém. de l'instit. VIII pag. 162 seq., quam, ubi αὐλὴ vel adiecta est, vel intelligitur, interpretatur: „cour, dans l'étendue de laquelle il y a des colonnes.“ Intelligenda igitur erit aula, peristylio circumdata sive porticu.

τῆς δὲ γωνίης — πυραμῖς τεσσαρακοντόργυιος] Haud si-

ne causa verba τῆς γωνίης Schweighaeuseri suspicionem movere videntur. Tu conf. I, 51. Atque auctor est Strabo (XVII p. 811, C s. 1165, C) in extremitate labyrinthi (ἐπιτέλει τῆς οἰκοδομίας ταύτης) pyramidem esse positam quadrangulam, cuius latus quodque quadringentorum ferme sit pedum cuiusque par altitudo. Ubi ab Herodoto dissentit, qui ducentos quadraginta pedes illi tribuit pyramidi, quam eundem videri scribit Zoëga de obelisce. p. 390 not. 24, quae a Plinio h. n. XXXVI, 12 commemoratur in nomo Arsinoite. Etiamnum servata illo loco dicitur haec pyramis, lateribus constructa sole coctis (cf. II, 136), superioribus partibus nunc valde laesa, ut centum nonaginta pedes tantummodo contineat. Vid. descript. de l'Ég. pag. 25. Ritter. Erdkund. I p. 797 seq.

ζῶα μεγάλα] ζῶα quae dicuntur, vid. not. ad II, 4.

149

Τοῦ δὲ λαβυρίνθου τούτου ἔντος τοιούτου, θῶνμα μέξον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύρινθος οὔτος οἰκοδόμηται. τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου εἰςὶ στάδιοι ἑξακόσιοι⁵⁰

Lacus Moeridis, ipso labyrintho admirabilior: eius magnitudo: pyramides in ea duae, utraque colossum generans: mensurae intervallorum: quantus ex lacu piscium proven- tus.

Cap. CXLIX.

παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη] Aliis scriptoribus est Μοίριδος λίμνη, Moeridis (prisci illius regis, qui lacum effecerit) lacus. Inter veteres praecipue consulendi sunt Strabo XVII p. 809 s. 1163 seq. Diodorus I, 52 coll. Pompon. Mel. I, 9. Plin. h. n. V, 9; nostra aetate omnium accuratissime de lacu disputavit Iomard. in: „mém. sur le lac de Moeris comparé au lac de Fayoum“ descript. de l’Eg. antiqq. livr. I p. 79 seqq. coll. livr. III (t. II) chap. XVII sect. III p. II §. 1 pag. 27 seq. Add. Mannert. Geogr. der Gr. u. Röm. X, 1 p. 422 seq. et praecipue Ritter. Erdkund. I pag. 803 seqq. Ac videtur naturà quidem fuisse lacus, qui arte humana accedente post eum in ambitum crevit, quem Herodotus aliique praedicant. Vid. Wesseling. ad Diodor. I, 51. Cernitur adhuc lacus, nomine *Birket-el-Keroun*, septentrionem versus ab urbe Medinat el Fayoum proficiscentibus in ipso Libyae deserto, specie valde mutatà ambituque vehementer deminuto. Qui enim olim ambitum quadraginta miliariorum Gallicorum (lieues) habuisse videtur, ita ut lacum Lemantum fere aequaret, is vi-

ginti quinque miliaria Gallica vix ambitu nunc aequare dicitur, quamquam in ipsis terris adiacentibus, quae nunc incultae sunt, et meridiem et septentrionem versus a lacu adhuc comparent vestigia, quae hanc terram aquis olim obtectam fuisse ostendunt. Conf. Iomard. l. l. pag. 84 seq. Cum enim olim maior aquarum vis e Nilo per canalem in lacum esset deducta (quo ipso spectarunt Aegyptii, ut et alias regiones nimia aquarum copia laborantes liberarent, et alias aquarum inopia laborantes fertiliores redderent; cf. Ritter. l. l. p. 807), ut campos adiacentes inundaret aquarum copia, nunc multo minor aquarum vis per Iosephi, qui dicitur, canalem ex Nilo intrare dicitur, unde accedente quoque continua exhalatione, lacum magis magisque diminui credibile fiat. Documento est ipsa lacus aqua salsa, quae antiquitus nulla in eo fuisse videtur, cum multos crocodilos ille aleret, quos in aqua salsa omnino non invenias. Confer Mannertum l. l. pag. 428 seq. Sed piscibus abundare lacum probavit nuper L. de Laborde in revue française 1829 janv. pag. 67.

τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου εἰςὶ κ. τ. λ.] De plurali

καὶ τρισχίλιοι, σχοίνων ἐξήκοντα ἑόντων· ἴσοι καὶ
2 αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν. κέεται δὲ μα-
κρὴ ἢ λίμνη πρὸς βορῆν τε καὶ νότον, ἑοῦσα βάρ-
θους, τῇ βαθυτάτῃ αὐτῇ ἑωυτῆς, πεντηκοντόργυιος.
3 ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὄρυκτῆ, αὐτῇ δηλοῖ.

εἰσί conf. II, 16. 124. Ad argumentum conf. not. ad II, 6. De ipso lacus ambitu modo diximus. Monet vero Mannert. l. l. p. 426 seq., si schoenos intellexeris triginta stadiorum, existere summam quadraginta quinque milliariorum geographicorum, quae a Plinii sententia non valde recedat ambitum lacus scribentis ducentorum quinquaginta milliariorum Romanorum, quae ipsa quinquaginta milliaria geographica efficiant. Sed ante Mannertum Iomardus l. l. p. 85 contendebat, ab Herodoto, cuius mensuras reliqui scriptores maximam partem secuti sint, utrumque schoenorum genus confusum videri, cum, si minores schoenos intellexeris, summa prove niat stadiorum 1800; qui verus videatur fuisse lacus ambitus.

κέεται — καὶ νότον] i. e. lacus a parte boreali et australi oblongus est. Ita recte Schwgh. Sed Mannert. l. l. pag. 425 ita exponit: „In die Länge gestreckt, liegt der See an seiner Nord- und Südseite“! Disquirat haec Iomard. l. l. pag. 87. In lacum, qualis nunc est, haec minime quadrare vix negari poterit; sed veterem lacus situm et magnitudinem respicienti haec non a vero abhorreere vide-

buntur, ut bene notat L. de Laborde l. l. pag. 66.

τῇ βαθυτάτῃ αὐτῇ ἑωυτῆς] Conf. II, 124. Hanc vero quinquaginta ulnarum altitudinem repeti vult Mannert. l. l. p. 427 e pyramidibus, quae, ut incolae crediderint et Herodoto dixerint, quinquaginta ulnas ex aquis eminuerint, totidemque infra aquas pertinuerint. Herodoteas mensuras aequare ferme 92½ metra (mètres) s. 285 pedes Gallicae mensurae ait Iomardus l. l. pag. 97 coll. p. 99, ubi eorum meminit, qui hanc profunditatem lacus talem revera fuisse negarunt.

ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι — αὐτῇ δηλοῖ] Contra Strabo XVII p. 1163 natura prodit lacum effectum esse, qui olim cum ipso mari fuerit coniunctus. Et sane arctioribus finibus circumscribenda Herodoti sententia, cum in loco tam plano atque profundo iam primitus aquas subsedissem verisimillimum sit nec quisquam universum lacus alveum operâ humanâ effossum esse facile sibi persuaserit, qui, quo terra effossa coniici potuerit, secum reputaverit. Quare ea tantum pars, ut monet Ritter. l. l. pag. 800, arte facta videtur, qua orientem versus coniungebatur lacus

ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστα κη ἐστᾶσι δύο πυ-
ραμίδες, τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὄρ-
γυῖας ἑκατέρῃ, καὶ τὸ κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτε-
ρον τοσοῦτο· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἔπεστι κολοσσὸς
4λίθινος, κατήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυρα-
μίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὄργυιῶν, αἱ δ' ἑκατὸν ὄργυιαι
δίκαιαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον· ἑξαπέδου μὲν τῆς 60
ὄργυιῆς μετρεομένης, καὶ τετραπήχεος· τῶν ποδῶν
μὲν τετραπαλαιίστων ἑόντων, τοῦ δὲ πήχεος, ἑξα-

cum Nili aqua s. cum Bahr bela mā („Herodot's Angabe gilt nur von dessen — des Sees — östlicher Communication mit dem Nilwasser, nämlich diesem Bahr bela mā“). Conf. etiam Mannert. l. l. pag. 423 et Iomard. l. l. pag. 97 seqq.

ἐστᾶσι δύο πυραμίδες] Harum pyramidum nullum nunc vestigium superesse testatur Iomard. l. l. pag. 98, ubi vid. Accedit recentissimi peregrinatoris testimonium, qui in insula El Horn, quae medio in lacu nunc conspicitur, frustra pyramidum vestigia se quaesivisse testatur. Vid. L. de Laborde l. l. p. 69.

αἱ δ' ἑκατὸν ὄργυιαι δίκαιαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον] Interpretatur Schweigh. (in lexic. Herod.): *centum iustae orgyiae sunt stadium sex iugeris constans; s. centum orgyiae aequant (exacte efficiunt) stadium sex iugera continens.* Atque haud scio an huc spectet grammatici veteris glossa, quā *δίκαιον μέτρον* apud Herodotum sit idem atque τὸ ἴσον. Conf. Bekker,

anecd. I pag. 90. Iomardus (descr. de l'Ég. ant. I, 3 livr. pag. 670 not.) de usu vocis *δίκαιος* in hisce ita statuit: „en Egypte il paroît qu'on appelloit *juste* le stade, qui résulloit de la mesure du degré dans ce pays.“ Herodoteo loco iure utitur Wurm. de pond. Graecc. et Romm. pag. 91. Hinc enim patet, stadium constare sex plethris, quae centum orgyias et sexcentos pedes aequant; nam plethrum centum constat pedibus, orgyia sex pedibus sive quatuor cubitis; cubitus, qui unum pedem alteriusque dimidium continet, sex comprehendit palaestras, quarum quatuor unum pedem constituunt. Conf. etiam Herod. II, 168 et Dahlmann. in Herod. pag. 93 — 95, qui hoc bene monere videtur, Herodotum non aliis alio loco uti mensuris, sed semper iisdem. Add. Iomard. descript. de l'Ég. ant. I, 3 livr. pag. 613 seqq. coll. 683 seq. 634 seqq. Itaque non erat, cur nostro in loco haereret Zoëga de obelisc. p. 148 not. 12.

5 παλαιστου. Τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, αὐθιγε-
 νὲς μὲν οὐκ ἔστι· ἄνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ ταύ-
 τη· ἐκ τοῦ Νεΐλου δὲ κατὰ διώρυχα ἐσῆκται, καὶ 65
 ἕξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἕξ δὲ μῆνας
 6 ἕξω ἐς τὸν Νεΐλον αὐτίς. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἕξω,
 ἣ δὲ τότε τοὺς ἕξ μῆνας ἐς τὸ βασιλῆϊον καταβάλ-
 λει ἐπ' ἡμέρην ἐκάστην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν

αὐθιγενὲς μὲν οὐκ ἔστι] i. e. *indidem natus, ex ipsa terra quasi ortus.* Conf. Herod. IV, 180 coll. 48. Haec et quae continuo adiiciuntur de regionis siccitate, verissima inveniri testatur Iomard. l. l. pag. 99.

κατὰ διώρυχα ἐσῆκται] Iste canalis, qui praecipue ambitum lacus auxisse videtur, e Nilo deductus erat in lacum per fauces τοῦ *El Lahoun*, uti nunc vocant, ubi adhuc invenitur canalis *Bahr Iouseph*, minor ille quidem et recentiori aetate confectus. Vid. Iomard. l. l. p. 80 seq. 100 seq. et Ritter. l. l. I pag. 807, qui hoc praeterea addit: per hunc canalem, quo aqua ex Nilo in Moeridis lacum deducebatur, minime relapsam fuisse abundantem aquam ex lacu in Nilum; hoc factum videri aliâ viâ ad orientalem lacus partem, ubi nunc regio exsiccata, nomine *Bahr-Bela-mâ* i. e. *mare sine aqua*, eoque Strabonis narrationem referendam esse, qui duo ostia commemorat, alterum, quo in lacum intret Nili aqua; alterum, quo e lacu abeat. Vid. *ibid.* p. 799 seq. 860 coll. Mannert. p. 443.

De Bahr-Bela-mâ conf. supra not. ad II, 10.

ἐς τὸ βασιλῆϊον καταβάλλει κ. τ. λ.] τὸ βασιλῆϊον *de regis aeriario* recte accepit Valckenar. laudans Diodor. II, 40. 41. XI, 67. XX, 4 etc. Idem Diodorus I, 52 cum scribat hoc vectigal reginae datum fuisse ad ornatum (πρὸς μύρα καὶ τὸν ἄλλον καλλωπισμὸν — confer not. ad Herod. II, 98), malim equidem hic cogitare de uxore Persici satrapae, qui et ipse rex dicebatur. Vid. not. ad II, 98. Quare de fisco Persarum hic cogitandum erit, neque de Pharaonum regali, quemadmodum accepisse locum video Heeren. *Ideen* II, 2 pag. 345. Ipsa vero pecuniae summa (quam veram fuisse statuit Mannert. l. l. p. 427) si ad nostros numos revocatur, existit summa thalerorum quadringentorum octoginta duorum, additis aliquot grossis, modo Atticum intelligas talentum, quod sexaginta minis constat. Conf. Wurm. l. l. pag. 207: Iomardus l. l. p. 92 hinc annum redditum e piscium captura constituit talentorum ducentorum quadraginta sive 1,800,000 francs. Quod vero

ἰχθύων· ἔπειαν δὲ ἐσίγη τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, εἴκοσι
150 μνέας. Ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὥς ἐς τὴν ⁷⁰ Lacum subterra-
 neo meatu in
 Syrtin exire: ter-
 ram effossam, ia-
 ctam esse in Ni-
 lum; fures qui
 Sardanapalli
 thesaurus Nini
 compilassent,
 idem fecisse.
 Σύρτιν τὴν ἐς Αἰβύην ἐκδιδοῖ ἢ λίμνη αὕτη ὑπὸ
 γῆν, τετραμμένη τὸ πρὸς ἐσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν
 παρὰ τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. Ἐπεὶ τε δὲ τοῦ
 ὀρύγματος τούτου οὐκ ὤρεον τὸν χοῦν οὐδαμοῦ ⁷⁵

docti Galli contendunt, nullos pisces, qui olim tam frequentes fuerint, adhuc in lacu versari, ob salsam opinor lacus aquam et Nili vivam aquam non amplius in lacum immissam, ita ut pisces in Nilo retineantur, in eo egregie lapsi sunt, monente recentissimo peregrinatore, qui ipse pisces gustavit in lacu captos pluresque piscatorum familias ex piscium captura alimentum sibi quaerere refert. Vectigal annuum, quod nunc inde solvitur fisco, tredecim est marsupiorum, quorum quodque continet 164 francs monetae Gallicae. Vid. L. de Laborde l. l. pag. 67.

Cap. CL.

καὶ ὥς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν
 ἐς Αἰβύην κ. τ. λ.] Reliqui ἐς
 Αἰβύην, cuius loco e libris qui-
 busdam Schweigh. et Gaisford.
 ediderunt ἐν Αἰβύη, quod cor-
 rectoris manum nobis prodere
 videbatur. Vid. Matthiae Gr.
 Gr. pag. 1193. Ipsam Hero-
 doti narrationem de aqua lacus
 sub terra effluente ad fabulas
 revocatam vult Mannert. l. l.
 pag. 427. Quo cautius Minu-
 toli (Reise nach d. Tempel des
 HERODOT. I.

Jupp. Amm. pag. 191) de artis quodam opere rarius adhibito (*Schleussenwerk*), quo aqua in Nili alveum Libycum s. Bahr-Bela-ma (vid. not. ad II, 10. 149) deducta fuerit, cogitari posse iudicat. Verba sequentia: τετραμμένη τὸ πρὸς ἐσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος accurate convenire in locum, qui nunc dicitur *Tamyeh* scribit Iomardus l. l. pag. 87. Quod si verum est, aquas per eosdem canales, quibus in lacum immitterentur, refluxisse statuendum erit. Quare L. de Laborde l. l. pag. 66 in Herodoti loco eam convallem indicari existimat, quae a septentrione lacus sita, canalibus per ipsam ducti vestigia adhuc plautiemi Memphiticam ducere potuerit.

οὐκ ὤρεον τὸν χοῦν] ὤρεον, quantum scio, omnes libri. Alibi invenitur ὄρεον, II, 106. 148. IV, 134 etc. Eodem autem argumento de immensa terrae effossae copia, quae quonam eiici potuerit, intelligi nequeat, recentiores quoque usi sunt, quo lacum humana arte sola effici potuisse negarent. Vid. Ritter. l. l. pag. 800.

έόντα, επιμελές γὰρ δὴ μοι ἦν, εἰρόμην τοὺς ἄγ-
 χιστα οἰκέοντας τῆς λίμνης, ὅκου εἶη ὁ χοῦς ὁ ἐξο-
 3ρουχθεῖς. οἱ δὲ ἔφρασαν μοι ἵνα ἐξεφορήθῃ, καὶ
 εὐπετέως ἔπειθον· ἦδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ
 4 Ἀσσυρίων πόλι γενόμενον ἕτερον τοιοῦτο. τὰ γὰρ
 Σαρδαναπάλλου τοῦ Νίνου βασιλέος χρήματα, ἐόν- 80
 τα μεγάλα, καὶ φυλασσόμενα ἐν θησανροῖσι κατα- 178
 5 γαίοισι, ἐπενόησαν κλωῖπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν
 τῶν σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλωῖπες, ὑπὸ
 γῆν σταθμεύοντες ἐς τὰ βασιλῆα οἰκία ὕρυσσον.
 6 τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφορεόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, 85
 ὅπως γένοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμὸν, παραρ-
 ῥέοντα τὴν Νίνον, ἐξεφόρεον· ἐς δὲ κατεργάσαντο
 7 ὅ τι ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἦκουσα καὶ τὸ
 τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ
 νυκτὸς, ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιούμενον· ὀρύσσοντας
 γὰρ τὸν χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νεῖλον φο- 90
 ρεῖν· ὁ δὲ, ὑπολαμβάνων, ἐμελλε διαχέειν. ἡ μὲν
 νυν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι.

151

Τῶν δὲ δωδέκα βασιλέων δικαιοσύνη χρεω-
 μένων, ἀνὰ χρόνον ὡς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ

Psammitichus,
 xii regum unus,
 quare a caeteris
 in palustria re-
 legatus.

τὰ γὰρ Σαρδαναπάλλου τοῦ
 Νίνου βασιλέος] Scripsi Σαρ-
 δαναπάλλου cum probatis li-
 bris. Vid. ad Ctesiae fragmm.
 pag. 430. Est vero haec pag.
 regis celeberrimi mentio in He-
 rodoti inusis, qui fortasse in
 Assyriacis libris (I, 106 ibiq.
 not.) copiosius de eo relaturus
 erat. — In seqq. cum Gaisf.
 scripsi βασιλέος pro βασιλῆος
 et 151 βασιλέων pro βασιλῆ-
 ὶων, βασιλέες pro βασιλῆες
 et βασιλέα pro βασιλῆα.

σταθμεύοντες] i. e. metiendo
 et coniectando dirigentes viam,
 ut interpretatur Schweigh. quo-
 cum scripsi σταθμεύοντες pro
 vulg. σταθμεώμενοι, quae ex
 Aldina fluxit. — Cum Gaisf.
 edidi ὄρυσσον pro ὠρυσσον.

ἐς τὸν Τίγριν — τὴν Νίνον]
 De argumento loci conf. not. ad
 I, 193.

Cap. CLI.

ἀνὰ χρόνον ὡς ἔθυσαν] De
 locutione ἀνὰ χρόνον confer I,

Ἰφραίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὀρθῆς μελλόντων κατα-95
 σπείσειν, ὁ ἀρχιεὺς ἐξένεικέ σφι φιάλας χρυσέας,
 τῆσι περ ἐώθεσαν σπένδειν, ἀμαρτῶν τοῦ ἀριθμοῦ,
 2 ἔνδεκα, δωδέκα ἐοῦσι. ἐνθαῦτα ὡς οὐκ εἶχε φιά-
 λην ὁ ἔσχατος ἕστεως αὐτῶν Ψαμμίτιχος, περιελό-
 μενος τὴν κυνήην, ἐοῦσαν χαλκήν, ὑπέσχε τε καὶ
 3 ἔσπευδε. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἐφόρεόν
 1 τε βασιλέες, καὶ ἐτύγγανον τότε ἔχοντες. Ψαμμί-
 τιχος μὲν νυν οὐδενὶ δολερῶ νόφ χρεώμενος, ὑπέ-
 4 σχε τὴν κυνήην. οἱ δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό τε
 ποιηθὲν ἐκ Ψαμμιτίχου, καὶ τὸ χρηστήριον ὃ τι 5
 ἐκέχρητό σφι, τὸν χαλκήν σπείσαντα αὐτῶν φιάλην,
 τοῦτου βασιλέα ἔσεσθαι μούνον Αἰγύπτου· ἀναμνη-
 σθέντες τοῦ χρησιμοῦ, κτεῖναι μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν
 Ψαμμίτιχον, ὡς ἀνεύρισκον βασανίζοντες ἐξ οὐδε-
 μιῆς προνοίης αὐτὸν ποιήσαντα· ἐς δὲ τὰ ἔλεα
 ἔδοξέ σφι διῶξαι, ψιλώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυ-10
 νάμιος· ἐκ δὲ τῶν ἐλέων ὀρμεώμενον μὴ ἐπιμίσγε-

173. Ad argumentum comp. Diodor. I, 66, qui post quindecim annorum commune imperium hoc accidisse refert. Add. etiam Athen. VI, 19 p. 231.

ὁ ἔσχατος ἕστεως αὐτῶν Ψαμμίτιχος] αὐτῶν cum Gaisford. dedi pro vulg. αὐτέων atque Ψαμμίτιχος pro Ψαμμίτιχος, de quo vid. I, 105 et II, 2. Psammitichi nomen notis hieroglyphicis conscriptum in monumentis Aegyptiacis nunc detexerunt viri docti. Confer M. Fritsch. l. l. pag. 54. 69.

τό τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμιτίχου] De usu praepositionis ἐκ conf. II, 148, et de ipso ora-

culo, quod Noster tangit, II, 147.

ὃ τι ἐκέχρητό σφι] Vulgo ἐκέχρηστο, quod abiecimus; cf. II, 147. De ὃ τι vid. Matth. Gr. Gr. pag. 906.

ἐς δὲ τὰ ἔλεα ἔδοξέ σφι διῶξαι] τὰ ἔλεα quae sint, vidimus ad II, 92. 140. Admonet quoque paludum, ad quas Psammitichum relegarint, Ritter. Erdkund. I pag. 822.

ψιλώσαντας τὰ πλεῖστα] ψιλοῦν nudare i. e. potentia exuere, minuere illustrat Wesseling. Xenoph. Cyropaed. IV, 5, 19 et Dion. Cass. XL, 62. — Ad ἐπιμίσγεσθαι conf. I, 185 ibiq. nott.

152

Prior eius fuga quando et cur acciderit: quomodo regnum recuperarit, solus regnans circiter ab a. 650.

σθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τοῦ-
 του, πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακῶν,
 ὅς οἱ τὸν πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε, τοῦτον φεύ-
 γοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὄψιος 15
 τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὐ-
 2τοι οἱ ἐκ νομοῦ τοῦ Σαῖτεώ εἰσι. μετὰ δὲ, βασι-
 λεύοντα, τὸ δεύτερον πρὸς τῶν ἔνδεκα βασιλέων
 καταλαμβάνει μιν διὰ τὴν κυνέην φεύγειν ἐς τὰ
 3ἔλεα. Ἐπιστάμενος ὦν ὡς περιωβρισμένος εἶη πρὸς
 4αὐτῶν, ἐπενόεε τίσασθαι τοὺς διώξαντας. πέμψαντι 20
 δὲ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Αἰ- 179
 τοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἔστι μαντήϊον ἀψευδέ-
 στατον, ἧλθε χρησμὸς, ὡς τίσις ἦξει ἀπὸ θαλάσσης
 5χαλκῆων ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπι-
 στή μεγάλη ὑπεκέχυτο, χαλκίους οἱ ἄνδρας ἦξιν 25
 6ἐπικούρους. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγ-
 καίη κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας, κατὰ
 ληΐην ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον·

Cap. CLII.

τὸν δὲ Ψαμμίτιχον κ. τ. λ.]
 De temporum ratione conf. not.
 ad II, 147; de ipso huius ca-
 pitis argumento conf. Diodor. I,
 66. Beck. allgem. Weltgesch. I
 p. 722 seq.

ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὄψιος
 τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ] Vid. II,
 139 fin. et 140 init. Ad locu-
 tionem ἐκ τῆς ὄψιος conf. Mat-
 thiae Gr. Gr. pag. 1134. —
 In seqq. scripsi cum Gaisfordio
 ἐκ νομοῦ τοῦ Σαῖτεω, ubi
 vulgo omittitur articulus.

τὸ δεύτερον — φεύγειν ἐς
 τὰ ἔλεα] τὸ δεύτερον ad se-
 cundam pertinet fugam, qua

rex pressus a collegis regibus,
 salutis suae consuluit. Nam pri-
 mitus fugerat, quo Sabaconem
 regem Aethiopiun, qui ipsius
 patrem necaverat, evitaret. —
 Ad καταλαμβάνει conf. supra
 II, 66, et ad usum praeposi-
 tionis πρὸς perspicendum Mat-
 thiae §. 496, 3 p. 933 seq. et
 pag. 1179.

ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἔστι
 μαντήϊον ἀψευδέστατον] Conf.
 II, 83 et 155.

κατὰ ληΐην ἐκπλώσαντας]
 De sensu locutionis κατὰ ληΐην
 conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1153.
 Ad ἀπενειχθῆναι conf. II, 114.
 Aperte autem ex Strabone (XIV
 p. 978, A s. 662, D) monet

ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὀπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει
 τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἔλεα ἀπικόμενος τῷ Φαμ-30
 μιτίῳ, (ὡς οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας
 ὀπλισθέντας,) ὡς χάλκαιοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ
 7 θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ
 χρηστήριον ἐπιτελεύμενον, φίλα τε τοῖσι Ἴωσι καὶ
 Καροῖ ποιέεται, καὶ σφεας, μεγάλα ὑπὸ σφενδάμου, 35

Wesselingius Cares olim latrocinium exercuisse passimque etiam mercede conductos militasse.

ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὀπλισθέντας χαλκῷ κ. τ. λ.] Hi accusativi pendent a verbo ἀγγέλλει, cum ita Noster orationem exordiat, ac si post dicere voluisset λεηλατεῦν. A qua tamen accusativi cum infinitivo structura in aliam deinceps transit structuram verbi finiti cum particula ὡς (ὡς χάλκαιοι ἄνδρες — λεηλατεῦσι) ob verba credo plura interposita. Tu vid. de istiusmodi structuris Matth. Gr. Gr. pag. 1299 et conf. quae in Creuzeri Melett. dixi III p. 12 seq. Quod vero aere (χαλκῷ = Kupfer) armatos dicit Iones atque Cares, hoc rudes indicat gentes minusque cultas, cum ferri usus in armis aliisque rebus necessariis ad aetatem iam cultiorem referendus sit. Supra I, 215 Massagetas Noster refert aere atque auro solo uti, et simili modo veteres Germaniae nationes aeneis armis usas esse accepimus. Plura Link. Urwelt etc. p. 263. Aegyptios, cum aere armatos viros mirarentur, cultiores iam fuisse ferreaque arma in usu

habuisse idem inde colligit vir doctus.

φίλα — ποιέεται] i. e. *benigne excipit, grata facit*, ut V, 37. — Paulo aliter haec enarrat Diodor. I, 66, in summa quamvis consentiens cum Herodoto, quem secutus Larcherus Psammitichum ponit ad regnum erectum ann. 656 a. Chr. n., ant, si Diodorum sequi malis, a. 689 (t. VII p. 107. 113 coll. p. 74). Alias aliorum sententias suppedabit Beck. Anleit. z. Weltgeschichte. I p. 723. Quod vero peregrinos milites mercenarios Psammitichus conduxit, quorum ope regnum et acquireret et acquisitum teneret, hoc in rebus Aegyptiacis multum utique valuisse videtur, cum, qui Psammitichum secuti sunt reges, peregrinos milites et ipsi retinuerint. Reliqui enim Aegyptii (ii praesertim, qui ad militum tribum — Kriegerkaste — pertinebant) hoc aegre tulisse videntur, ut hanc ob causam multi seditione mota in Aethiopianam discederent; qua de re vid. Herod. II, 30 coll. Heeren. Ideen. II, 2 pag. 399 seq. Ipsa sedes regia nunc Sai erat; nam huius urbis incolae Psammiti-

8 πείθει μετ' ἑωυτοῦ γενέσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, καταρξεί τοὺς βασιλέας.

153

Ornat Vulcani templum: aulam exstruit Apidi, qui Graecis Epyrhus, nixam superpositis colossis.

Κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι, τὰ 40 πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλήν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὰν φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐναντίον τῶν προπυλαίων, πᾶσάν τε περίστυλον ἐοῦσαν, καὶ τύπων πλήην· ἀντὶ δὲ κίωνων, ὑπεστᾶσι κολοσσοὶ δυωδεκαπήχες τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἄπις,

chum praecipue adiuvisse videntur, nec procul inde Graecorum mercenariorum fuere castra ad urbem Bubastin, donec ab Amasi Memphin transponerentur (II, 154). — Cr. ad argumentum Herodotei loci conferri vult Leake: les principaux monumens égyptt. du musée britannique (Lond. 1827) pag. 26; ubi inscriptio Graeca in Aegypto inventa explicatur Herodoti narratione, quam verissimam ducit Leake.

καταρξεί τοὺς βασιλέας] Haud aliter atque Psammitichus (qui undecim regulis collegis devictis unus Aegypti rex factus est) saeculo praeterlapso medio *Ali-Bey*, undecim principibus (*Bey's* vocantur) interfectis re-legatisve Aegypti imperium acquisivisse dicitur, donec a. 1772 pugna victus in Palaestina, quo confugerat, ipse interficeretur.

Cap. CLIII.

ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια κ. τ. λ.] Dissentit Diodorus I, 67, qui orientale pro-

pylaeum a Psammiticho exstructum refert. Ad reliqua conf. Herod. II, 99 fin. 101 ibique nott. Pertinuit autem hoc, momente Heerenio (Ideen II, 2 p. 400), ad regis prudentiam, qui istiusmodi aedificiis sacerdotum animos sibi conciliare studuerit, cum aversi ipsi essent militum animi.

αὐλήν — πλήην] αὐλή περίστυλος quid sit, monuimus ad II, 148. Ad vocem τύπων cf. II, 136. 148.

ἀντὶ δὲ κίωνων] „Hoc est, uti quidem ex adversa parte venientibus videtur. Neque enim hi colossi reapse sustinent superiora aedificii. Cf. Letronne mém. sur le tombeau d'Osymand p. 5. 6.“ Cr. Narrat vero Diodorus l. l. regem fanum muro circumdedit ac pro pilis colossos duodenium cubitorum substituisse.

ὁ δὲ Ἄπις, κατὰ τὴν Ἑλληνῶν γλῶσσάν ἐστι Ἐπαφος] Veretur Wesselingius, ut haec Herodoti sint verba, quae hic certe minus necessaria, com-

154 κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσάν ἐστι Ἕπαφος. Τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ ὁ Φαμίτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους ἀλλήλων, τοῦ Νείλου τὸ μέσον ἔχοντος· τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους δίδωσι, καὶ ἄλλα τὰ ὑπέσχετο πάντα ἀπέδωκε· καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἴγυπτιούς, τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεισθαι. ἀπὸ δὲ τούτων ἐκμαθόντων τὴν γλῶσσαν οἱ νῦν ἔρημνῆες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι. οἱ δὲ Ἴωνες τε καὶ οἱ

45 Agrum dat Ionibus et Caribus, quos Amasis postea Memphim traductos, ad custodiam corporis habuit: origo interpretum in Aegypto: res Aegypti iam certius cognatae.

modam sedem habeant III, 27 et 28. In argumento loci convenit Aelian. h. a. XI, 10. Noster vocat *Eraphum* II, 38 in. et III, 28; eoque nomine *gigantem*, *magnitudine corporis alios longe superantem* indicari putat Iablonsk. vocc. Aegyptt. p. 65. Aliis videtur esse *taurus s. bos pater*, aut *taurus praecipuus*. Vid. Creuzer. Symbol. I p. 272, qui h. l. addit Payne-Knight on symbolical languag. §. 28 pag. 20. Plura vid. ad III, 28.

Cap. CLIV.

Στρατόπεδα] Conf. II, 112 ibiq. nott. Diodor. Sicul. I, 67. — Ad verbum medium ἐκδιδάσκεισθαι (*unterrichten lassen*) spectant, quae Matthiae notat Gr. Gr. pag. 925 not. b. Cr. ad haec verba (τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεισθαι) conferri vult Winckelmann. opp. I pag. 122 seq. ed. Dresdens. et Wyttenbach. ad Plutarch. mor. II, 1 p. 161 seq.

οἱ νῦν ἔρημνῆες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι] Interpretum gens memoratur infra II, 164. Ad ipsam rem faciunt, quae Heerenius Ideen II, 2 p. 145 disputavit, bene admonens de odio, quod indigenae Aegyptii in peregrinos istos conceperant, quibus ad regnum obtinendum usus erat rex, quosque praemiis ac beneficiis inde affecerat. Quare qui Aegyptii pueri illis peregrinis instituendi tradebantur, iis minime licuit post ad reliquos Aegyptios redire, a quibus exclusi nullam in tribum (Kaste vulgo appellant) reciperentur. Unde nihil reliqui fuit, nisi ut nova ex illis tribus constitueretur, interpretum, qui eo tempore, quo Graecis aditus in Aegyptum permittebatur, necessarii indeque etiam frequentes fuere. Neque enim incredibile est, plerosque interpretes et ipsos mercatores fuisse et commercium cum peregrinis exercuisse.

Κᾶρες τούτους τοὺς χώρους οἰκήσαν χρόνον ἐπὶ 55
πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς θαλάσσης,
ὀλίγον ἔνερθε Βουβάστιος πόλιος, ἐπὶ τῷ Πηλου-
5 σίῳ καλευμένῳ στόματι τοῦ Νεῖλου. τούτους μὲν
δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἀμασις ἔξαναστῆσας,
ἐνθεῦτεν κατοίκησε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωυτοῦ
6 ποιούμενος πρὸς Αἰγυπτίων. Τούτων δὲ οἰκισθέν- 60
των ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ Ἕλληνες οὕτω ἐπιμισγόμενοι
τούτοισι τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα ἀπὸ Φαμημίτι-
χου βασιλέως ἀρξάμενοι πάντα καὶ τὰ ὕστερον ἐπι-
7 στάμεθα ἀτρεκέως. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ

χρόνον ἐπὶ πολλόν] Conf.
II, 119. 133.

εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς
θαλάσσης κ. τ. λ.] πρὸς θα-
λάσσης est mare versus, ut II,
148, alibi. De *Bubasti* vid.
not. ad II, 59 et de Nili ostio
Pelusiaco excursus ad II, 17.
Scribit autem Diodorus minus
accurate, agros amplios sortitos
esse istos μικρὸν ἐπάνω τοῦ
Πηλουσιακοῦ στόματος.

κατοίκησε ἐς Μέμφιν]
Male olim κατ οἰκήσεν, quod
minime huc quadrat. Requiritur
enim verbum κατοικίζειν,
quod de iis dicitur, qui alio in
loco sedes habitatum cui concedunt.
Recte Diodorus I, 67:
οὗς ἐνθεῦθεν Ἀμασις — ἀνέ-
στησεν καὶ κατοίκησεν εἰς
Μέμφιν. Hinc Pólyaeus VII,
3 et Stephan. Byz. s. v. Καρι-
κόν tradunt, Cares partem
quandam Memphiis urbis incoluisse
indeque Καρομεφίτας
appellatos esse. Suspiciatur autem
Schlichthorst. l. l. pag. 93,

comparans Herodot. II, 112,
Phoenices Tyriosve, quorum
h. l. mentio fiat, mercenariorum
ab Amasi Memphi transposito-
rum pro posteris esse habendos.
Sed nullos Noster memorat
Phoenices Tyriosve mercena-
rios, qui Iones atque Cares
tantum novit, quorum sedes in
urbe Memphi vix *Tyriorum Ca-
stra* appellari potuerint.

φυλακὴν — πρὸς Αἰγυπτί-
ων] πρὸς Αἰγυπτίων reddunt:
contra *Aegyptios*; vid. Fischer.
ad Weller. III, b p. 253. Equi-
dem malim: a parte *Aegyptio-
rum*, ut scil. tutus esset ab *Ae-
gyptiis*, nec quid mali ab iis
acciperet. Conf. Matthiae Gr.
Gr. p. 1179.

ἐπιμισγόμενοι τούτοισι] De
ἐπιμίσγεσθαι conf. II, 151. In
seqq. iungendum: οἱ Ἕλληνες
(nos, Graeci) — ἐπιστάμεθα.
τούτοισι ad mercenarios, qui
Memphi erant, referendum. —
βασιλέος cum Gaisf. dedi pro
βασιλῆος.

ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἐξανέστησαν 65
 χώρων, ἐν τούτοισι δὴ οἱ τε ὄλκοι τῶν νεῶν καὶ 180
 τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἔμευ ἦσαν.
 Ψαμμίτιχος μὲν νυν οὕτω ἔσχε τὴν Αἴγυπτον.

155 Τοῦ δὲ χρηστήριου τοῦ ἐν Αἴγύπτῳ πολλὰ Iatonae oracu-
lum in urbe Bu-
to.
 ἐπεμνήσθη ἤδη, καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς
 2 ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο 70
 τὸ ἐν Αἴγύπτῳ, ἔστι μὲν Αἰητοῦς ἱρὸν, ἐν πόλι δὲ
 μεγάλη ἰδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεό-
 μενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσ-
 3 σης ἄνω. οὖνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ ὅκου τὸ χρη-
 στήριόν ἐστι, Βουτῶ, ὡς καὶ πρότερον οὐνόμασται 75
 4 μοι. ἱρὸν δὲ ἐστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος
 καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὁ γε νηὸς τῆς Αἰητοῦς, ἐν τῷ
 δὴ τὸ χρηστήριον ἐνι, αὐτὸς τε τυγχάνει ἐὼν μέ-

οἱ τε ὄλκοι τῶν νεῶν] ὄλ-
 κοὶ *navalia* sunt, interprete
 Wesselingio, qui ὄλκους in re
 nautica esse docet *rudentes ad
 naves trahendas* (ligneos cylin-
 dros, quibus naves in terra pro-
 moveantur, in mare deducan-
 tur atque exinde subducantur);
 tum vero esse *navalia*, teste
 Hesych. s. v. coll. schol. Thu-
 cydid. III, 25. Inde verbum
νεωλκεῖν (*subducere naves*), cu-
 ius admonet Schweigh. ad h. l.

καὶ τὰ ἐρείπια — ἦσαν] Vid.
 Matth. Gr. Gr. pag. 599 seqq.
 §. 300.

Cap. CLV.

πολλὰ ἐπεμνήσθη ἤδη]
 Conf. II, 83 coll. II, 18. 55.
 152 etc. — De Nili ostio *Se-
 bennytico* vid. excurs. ad II, 17.

Βουτῶ, ὡς καὶ πρότερον
 οὐνόμασται μοι] Conf. II, 59.
 63. 83. 133. Alia, in quibus
 potissimum Strabonis loc. XVII
 pag. 802 seu 1153, D, citat
 Schlichthorst. l. l. pag. 67. Sita
 haec nrbs, quae ab alia eiusdem
 nominis (II, 75) probe est di-
 stinguenda, ad occidentalem
 fluvii Sebennytici ripam prope
 lacum Buticum, de quo vid. not.
 ad II, 156. In australi huius
 lacus parte adhuc dispersa per
 paludes stagnasque reperiuntur
 urbis rudera, teste Rittero Erd-
 kund. I p. 822. Vetus Aegy-
 ptiacum nomen urbis *Plénató*
 sive *Plénétó* fuisse contendit
 Champoll. l'Eg. sous les phar.
 II p. 227 seqq.

αὐτὸς τε τυγχάνει ἐὼν μέ-
 γας] „De magnitudine templo-
 rum Aegyptiorum, scararum

γας, καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δὲ μοι τῶν φανερῶν θῶνμα μέγιστον παρεχόμενον, φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένει τούτῳ Λητοῦς υἱὸς ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοῖχος ἕκαστος τούτοισι ἴσος· τεσσερῶν πηγέων τούτων ἕκαστόν ἐστι. τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ἐπικέεται λίθος, ἔχων

etiam sub dio ante templa obviarum eiusque magnitudinis causis plura disputat, Herodoti etiam respectu habito, Iomard., ubi de magno templo, quod Apollinopoli magna (Ἐδφου) est, agit in *descript. de l'Ég. antiqq.* tom. I cp. 5 pag. 13. Est hic locus *universe* tenendus ad intelligendam rationem templorum Aegyptiorum, de qua ibidem disserit Iomard. pag. 14 seqq. " Cr.

καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων] προπύλαια quae sunt, diximus ad II, 91. — ἐς ὕψος ut in seqq. ἔς τε ὕψος καὶ ἐς μῆκος; tu conf. Matth. Gr. Gr. pag. 785. — Ulnarum s. ὀργυιῶν mensuram ipse indicavit Noster II, 149.

τὸ δὲ μοι τῶν φανερῶν θῶνμα μέγιστον] Haud displicere videtur Struv. spec. quaest. de dial. Herod. p. 29 not., quod praeter vet. editiones duo libri praebent scripti: τὸ δὲ μοι τῶν φανερῶν ἧν θῶνμα μέγ., cum hoc dicendi genus Nostro admodum sit frequens. Vid. ibi alata.

πηγέων τούτων] Ita scripsi Gaisford. secutus. Vulgo male:

πηγέων τούτων. — Ne ἕκαστον, quod continuo sequitur, in ἕκαστος mutetur, quoniam ad τοῖχος spectat, obstant sane libri scripti, quorum auctoritas praefenda. Mavult Schweighaeuserus referre ad μῆκος et ὕψος; et poterit utique subintelligi κῶλον, quod antecedenti τοῖχος quodammodo continueatur.

τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ἐπικέεται λίθος] De structura monet Matth. Gr. Gr. pag. 791. Dici enim hoc pro: τὸ δὲ καταστέγασμά ἐστιν ἄλλος λίθος ἐπικείμενος.

ἔχων τὴν παρωροφίδα τετραπύλην] παρωροφίς Polluci I, 81 est τὸ μεταξὺ τοῦ ὀρόφου καὶ τοῦ στέγους. Wesselingius inde exponit *prominentiam* τοῦ καταστεγασματος sive quod παρὰ τὸν ὀρόφον porrigebatur. Quem secutus Schweighaeuserus in lex. Herod. s. v. reddit *oram tecti* s. *eam tecti partem*, quae praeter murum *prominet*. Letronne (*recherches pour servir à l'histoire de l'Ég.* pag. 80) interpretatur: „la *corniche*, qui dans l'architecture égyptienne, comprend la partie placée au-dessus du tore

156 τὴν παρωροφίδα τετράπηχυν. Οὕτω μὲν νυν ὁ
 νῆος τῶν φανερωῶν μοι τῶν περὶ τοῦτο τὸ ἶρόν
 ἔστι θωμαστότατον· τῶν δὲ δευτέρων, νῆος ἡ
 Χέμις καλευμένη, ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ
 πλατέῃ κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἶρόν· λέγεται
 δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων εἶναι αὕτη ἡ νῆος πλωτή. αὐ-90

Lacus propter id
 templum, et in
 eo Chemmis in-
 sula, natans, ex
 quo tempore ibi
 occultatus latuit
 Orus.

de l'architrave. C'est ce qu'Hérodote exprime, en parlant du monolithe de Buto, dont la corniche avait quatre coudées de hauteur, et non pas de saillie, comme l'entendent les traducteurs d'Hérodote; les quatre coudées sont le dixième de la hauteur du monolithe; or la corniche dans les monuments égyptiens est la neuvième ou la dixième partie de la hauteur totale.⁶⁶

Cap. CLVI.

νῆος ἡ Χέμις καλευμένη] *Chembis* dicitur Hecataeo Milesio, qui similia de hac insula in periegesi sua tradiderat, laudante Stephan. Byzant. s. v. De insulis fluitantibus Aegypti auctor quoque est Theophrastus hist. plant. IV, 13; alias aliis in locis commemorant Seneca quaest. natt. III, 25. Plinius h. n. II, 95. Ac nemo, qui, quae deinceps de hac insula narrantur, perlegerit, non meminit Deli insulae natantis in mare, sed stabilis factae, quum Latona huc confugiens Apollinem edidisset. Quae ipsa Graecorum commenta ad Aegyptum nos revocant, ut omnis fere de Apolline doctrina. De Delo no-

tante conf. Spanhem. ad Callimach. h. in Del. 36. 273 et C. O. Müller. die Dorer I p. 311, qui fabulae originem ad recentiora tempora revocans, incertum et mobilem statum declarari vult, qui ordinem dei praesentia allatum praecesserit. Sed Aegyptiae fabulae haud recordatus est vir doctissimus, ex qua Graeca nobis repetenda videtur vel ob reliquam Aegyptiorum doctrinam de Osiride, Iside, Horo, in Graeciam translata. Vid. Herodot. II, 144 ibiq. not. — In clausula ex Ritteri libro (Erdkund. I p. 821 seq.) hoc adnotamus, permultas adhuc in illo lacu esse insulas, quae receptaculo sint piscatoribus.

ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατέῃ] Est lacus *Butos* s. *Buticus* lacus, cui nunc nomen *Burlos*, cum mari coniunctus fluvio eo, qui olim erat Nili Sebennycticus. Amplus ille est, ut qui Nili aquarum partem pluresque canales etiamnum recipiat, longitudine duodecim fere horarum, latitudine maxima sex horarum. Plura Ritter. l. l.

λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων εἶναι αὕτη ἡ νῆος πλωτή] „Haec historiae patris verba

τὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν ἴδον·
 τέθηπα δὲ ἀκούων, εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή.
 3 ἐν δὴ ᾧν ταύτῃ νηὸς τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ
 βωμοὶ τριφάσιοι ἐνιδρύονται. ἔμπεφύκασι δ' ἐν αὐ-
 τῇ φοίνικες συχνοὶ, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρπο-
 4 φόρα καὶ ἄφορα, πολλά. λόγον δὲ τόνδε ἐπιλέγον- 95
 5τες οἱ Αἰγύπτιοι, φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτήν· ὡς ἐν
 τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούσῃ πρότερον πλωτῆ, Αἰγῶ,
 ἐοῦσα τῶν ὀκτώ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰ-

poëtae verbis adhibuerunt veteres recentioresque critici; nimirum his Odysseae 4, 3 de Aeoli insula: πλωτῆ ἐνὶ νήσῳ. Vid. Eustath. ad h. l. p. 377 Basil. Alberti ad Hesych. II p. 984 et Villoison. ad Apollon. lex. Hom. pag. 555 ed. Toll. Creuzer. in commentt. Herod. p. 283 not. 258. Aristarchus illo Homeri loco πλωτῆ exposuerat: κινουμένη, πλέουσα, περιφερομένη; quae posteri grammatici repetierunt.

αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσαν κ. τ. λ.] „Hic quoque locus satis docere quemque potest, qui verum videre velit, historiae patrem non usquequaque pependisse ab Aegyptiorum mira tradentium, sacerdotum praecipue, ore, ut qui haud raro sententiam suam ab eorum auctoritate segregare intelligatur.“ Creuzer. fragmm. hist. p. 27 not.

οὔτε κινηθεῖσαν ἴδον] ἴδον e probatis libris cum Gaisfordio restitui pro vulg. εἶδον. — In seqq. pro ἔμπεφύκασι bini libri ἔμπεφύκασι, quod Homericā

locutione: περὶ δ' αἰγίρος πεφύκασι (conf. Odys. IV, 484. II. VII, 128), probare student. Sed vulgata lectio firmatur I, 193. II, 91.

Αἰγῶ, ἐοῦσα τῶν ὀκτώ θεῶν κ. τ. λ.] Habetur Latona nox principalis, unde quaevis oriuntur, proxime autem coeli lumina, quae sunt Sol atque Luna. Inde convenit cum dea Athor, quae et ipsa omnium rerum in se continet semina originisque et primo deorum ordini adscribitur. Plura Creuzer. Symbol. I p. 519 seq. II, 121. 169. Neque hoc praetermittendum, quae Graecorum e fabulis Apollinem et Dianam ipsa peperit Latona dea, eam apud Aegyptios nutricem tantum eorum exhiberi, quos ab Iside matre tuendos acceperat. Quare, teste Hirt.: über die Gegenst. d. Kunst bei d. Aegypt. in actt. societ. Berolin. 1820 (1822 Berolin.) p. 122 seqq., in anaglyphis Aegyptiis haud raro illam deam conspicimus Apollinis atque Dianae nutricem.

κέουσα δὲ ἐν Βουτοῦ πόλι, ἵνα δὴ οἱ τὸ χρηστί-
 ριον τοῦτό ἐστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παρακα-
 ταθήκην δεξαμένη, διέσωσε κατακρούψασα ἐν τῇ νῦν ἰ
 πλωτῇ λεγομένη νήσῳ· ὅτε δὴ τὸ πᾶν διζήμενος ὁ
 Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τοῦ Ὀσίριος τὸν
 6 παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσου καὶ
 Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας· Αἰητοῦν δὲ, τροφὸν
 7 αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ 5
 Ἀπόλλων μὲν, Ὄρος· Δημήτηρ δὲ, Ἴσις· Ἄρτε-
 μιν δὲ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ
 οὐδενὸς ἄλλου, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἤρπασε
 τὸ ἐγὼ φράσω, μῦθος δὴ ποιητέων τῶν προγενο- 181

Ἀπόλλωνα — δεξαμένη] *Apollinem* intelligit *Horum*, de quo vid. not. ad II, 144.

ὅτε δὴ τὸ πᾶν διζήμενος] δη, quod vulgo abest, cum *Gaisf.* restituitimus. Quae sequuntur, lucem accipiunt ex iis, quae de Osiride — Baccho et Iside — Cerere disputavimus ad II, 42. 50. 137. 144.

Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἤρπασε] Eadem tradunt *Pausanias VIII, 37 §. 3.* *Macrob. Saturn. I, 18.* Nec alio spectant, quae vulgo narrantur de Aeschylō mysteria prodente et in iudicium inde vocato; de qua re vid. *Zell. ad Aristotel. Eth. ad Nicomach. III, 1 §. 17 p. 86,* cuius bene memor fuit *Creuzer. in Symbol. IV p. 517.* Add. *Haupt. in quaestt. Aeschyll. specim. II (Lips. 1829) cap. V p. 97 — 100.* Ipsum vero Aeschylī dictum, in quo Aegyptia-

cae doctrinae indicia lateant, attigimus supra ad II, 137 fin.

μῦθος δὴ ποιητέων τῶν προγενομένων] Quod Aeschylum Herodotus appellat unum τῶν προγενομένων, eo satis declarari putat *Dahlmann.* *Herod. pag. 21 seq.* falsa esse, quae de Herodotei operis praelectione Olympiis facta a. 456 ante Chr. vulgo tradantur, cum eo ipso anno mortuus sit Aeschylus, quem Herodotus, qui ipse natus erat 484 a. Chr. n., minime poetarum τῶν προγενομένων unum appellare potuerit. Sed equidem non intelligo, cur historiae pater Aeschylum, multo certe maiorem natu, ita appellare haud potuerit, praesertim si reputemus, haud integrum opus Olympiis recitatum fuisse videri, multaque etiam addi potuisse ab historico postea saepius opus suum relegente. Tu vid. *Heyse quaestt. Herr. pag. 42.*

8 μένων. ἐποίησε γὰρ Ἀρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμη- 11
τρος. τὴν δὲ νῆσον διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτήν.
ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι.

157

Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσαρα
καὶ πεντήκοντα ἔτεα· τῶν τὰ ἐνὸς δέοντα τριήκον-
τα, Ἀζωτον, τῆς Συρίας μεγάλην πόλιν, προσκα- 15
2 τήμενος ἐπολιόρκει, ἐς ὃ ἐξείλε. αὐτὴ δὲ ἦ Ἀζωτος

Psammitichi re-
gnum totum ab
a. 671 ad 617:
Azotus urbs an-
nos XXIX obsessa,
et capta.

τὴν δὲ νῆσον διὰ τοῦτο γε-
νέσθαι πλωτήν] Haec verba,
quae immerito displicuere viris
doctis quibusdam, repetunt sen-
tentiam principalem, cum multa
alia interposita essent, quae
occasione hacce oblata, ad me-
liorem fabulae intelligentiam
praeterire noluit pater historiae.
Quare Schaeferus verbis ἐκ τού-
του δὲ — Δήμητρος parenthe-
seos signa apposuit, quae ead-
em Schweigh. et Gaisf. posue-
runt ante verba: Ἀπόλλωνα
δὲ κ. τ. λ. Nobis tamen isto
fulcro carere posse videbatur
oratio Herodotea.

Cap. CLVII.

Ψαμμίτιχος — τέσσαρα καὶ
πεντήκοντα] Regnavit Psam-
mitichus ab anno 671 a. Chr. n.
usque ad annum 617 a. Chr. n.
inclusis simul quindecim dode-
carchiae annis. Ita Larcherus,
quo usus sum ad I, 105. Viden-
tur autem et Psammitichus et
qui ipsum secuti sunt Aegypti
reges, expeditionibus bellicis
id praecipue spectasse, ut Sy-
riam Phoeniciamque, quae ter-
rae fere opulentissimae et
omnium rerum copia affluentes,
ditioni suae adiungerent. Atque

Azotum, in confiniis fere sitam
urbem, per undetriginta annos
obsedissee fertur Psammitichus;
quod cave de continua obses-
sione intelligas, cum de iteratis
expeditionibus in urbem factis
hoc sit intelligendum. Videas
Heeren. Ideen II, 2 p. 401 seq.
coll. Schlosser. Universalgesch.
I, 1 pag. 200 not. Loquitur
de quadam Psammitichi expe-
ditione in Syriam Diodor. I, 67,
ubi hoc accidisse scribit, quod
Herodotus narrat II, 30. De
Psammitichi filio ac successore,
qui ad Euphratem usque pro-
gressus, cladem tulit a Nabu-
chodonosore, canit Ieremias
XLVI. De reliquis consul. Beck.
Weltgesch. I p. 726.

Ἀζωτον] Erat una de quin-
que Philistaeorum urbibus, ad
mare mediterraneum sita intra
Ascalonem et Ptolemaidem, be-
neque munita, ut terram ab
Aegyptiorum incursionibus tu-
tam praestaret. In sacris libris
vocatur אַשְׁדּוֹד (Aschdod). Nunc
loco nomen Esdud s. Atzdud.
Plura Mannert. Geogr. d. Gr.
u. Röm. VI, 1 pag. 261. Ro-
senmüller. bibl. Alterthumsk. II,
2 pag. 374—377.

ἐς ὃ ἐξείλε] Restituimus ἐς ὃ

ἀπασιῶν πολλῶν ἐπὶ πλεῖστον χρόνον πολιορκουμέ-

158 νη ἀντέσχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. Ψαμμιτίχου δὲ Νε-
κῶς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου· ὃς τῆ
διώρυγι ἐπεχείρησε πρῶτος τῆ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θά-

Neco ab a. 617
ad 601: fossam
e Nilo in sinum
Arabicum incho-
at.

cum libris melioribus. Vulgo
ἐς τὸ; sed vid. Struve quaest.
de dialect. Herod. pag. 42. —
Ad locutionem ἐπὶ πλεῖστον
χρόνον conf. II, 119. 133.

Cap. CLVIII.

Νεκῶς παῖς ἐγένετο] Est
Pharao Necho in libris sacris
(ינחמ Ierem. XLVI, 2, ubi cf.
Michaëlis), qui secundum Lar-
cheri calculos regnum accepit
ann. 617 a. Chr. n. (secundum
alios 610) et sedecim per an-
nos (vid. Herod. II, 159 fin.)
tenuit; quibus elapsis Psammis
filius ad regnum pervenit anno
601 a. Chr. n. Vid. Larcher.
tom. VII p. 114 seq. 609. 612.
Beck. Weltgesch. pag. 727.

ὃς τῆ διώρυγι ἐπεχείρησε
πρῶτος κ. τ. λ.] De canali hoc
inprimis consulendi sunt Rozière
in descript. de l'Ég. antiqq. I
p. 133 seqq. coll. p. 127 seqq.
Le Père (ibid. Et. moderne) I
p. 21 seqq. 59 seqq. 61 seq.
Iam a *Sesostri* hunc canalem in-
ceptum fuisse nonnulli tradide-
rant, teste Aristotel. meteorol.
I, 14 ac Strabon. I p. 65 seq.
et XVII p. 1156, C. Herodo-
tus a Neco canalem exorsum
fuisse scribit; qui rex cum ora-
culi monitu ab incepto desti-
tisset, canalem a Dario Hista-
pis esse perfectum. Sed ipsum

Darium quoque de incepto de-
stitisse alii tradunt, Ptolemae-
um secundum fuisse narrantes,
qui opus ad finem perduxerit.
Conf. Diodor. I, 33. Strabo
XVII p. 1156, C. Plinius h. n.
VI, 29. Equidem tamen vix
mihi persuadere possum, Hero-
dotum, qui non ita multo post
Darium Aegyptum visit, eum
in modum lapsum fuisse, ut
tantum canalís opus perfectum
diceret, quod modo inceptum
fuisset. Neque omnino a Darii
ingenio tale consilium tanti can-
nalis perficiendi abhorret; a
quo Scylacem etiam ad expedi-
tiones maritimas per regiones
plane incognitas missum esse
accepimus. Ipsum monumentum
Persicum imaginibus et litera-
rum characteribus, quales in
Persepolitianis monumentis re-
periuntur, ornatum in his re-
gionibus prope lacus amarus
qui dicuntur, docti Galli inve-
nerunt recteque referunt ad can-
nalis opus a Dario Persa susce-
ptum. Vid. Rozière descript.
de l'Ég. ant. I pag. 142 coll.
pag. 134 seq. et Le Père l. l.
p. 66 seq. Potuit utique fieri
adeoque factum esse probabile
fit, ut post Darium temporum
decursu canalís neglectus arenâ
adgestâ obtegeretur; quod Pto-
lemaeum secundum movit, ut
commercií melius instituendi

λασσαν φερούση, τὴν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερα 20
διώρουξε· τῆς μῆκος μὲν ἔστι πλόος ἡμέραι τέσσε-
ρες, εὐῖρος δὲ ὠρύχθη ὥστε τριήρεας δύο πλέειν
2 ὁμοῦ ἐλαστρευμένας. ἦκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ

causa canalem restitueret; unde operis auctorem et conditorem dictum fuisse credibile est. Ac vel post Ptolemaeum similem operam canali obruto navasse dicitur Traianus vel potius Hadrianus; et quingentis fere post annis, cum denuo obstructus esset canalis, Omari iussu ab illius duce Amro restitutus est anno 639 p. Chr. n., quo nimirum frumentis in Meccam et reliquam Arabiam ex Aegypto deducendis inserviret. Sed anno 762 p. Chr. n. iterum dirutus, ad nostra usque tempora iacet neglectus. Nec tamen illud praetermitti debet, eum canalem, quem et Hadrianus et Omarus duci iusserunt, nonnihil diversum fuisse ab eo, quem teste Herodoto duxit Darius. Plura Rennel. l. l. p. 584 seqq. et Larcher. ad Herodot. IV, 39 tom. III p. 449 coll. Beck. l. l. I pag. 727. Recentiori aetate Mustapha III, Turcarum imperator, qui obiit 1774 p. Chr., de canali restituendo cogitasse fertur, eademque consilia agitate scimus eum, qui nunc Aegypto praecet summo cum imperio.

ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν] De rubro mari diximus ad I, 1. Hoc loco intelligitur *Arabicus sinus*, qui proprie maris rubri perhibetur pars. Conf. Herod.

II, 159. IV, 42 et Rennel. l. l. pag. 462.

τῆς μῆκος μὲν ἔστι πλόος ἡμέραι τέσσερες] De loci structura monuit Matthiae Gr. Gr. pag. 794. Canalis longitudinem secundum Plinium fuisse volunt 62 miliariorum sive $11\frac{1}{4}$ miliariorum Germanicorum. Vide Rennel. l. l. pag. 386 coll. Mannert. Geogr. d. Gr. u. Röm. X, 1 p. 510. Cum navigatio quatuor dierum iusto longior videatur, ut in qua tantum octo miliaria (lieues) uno die absolvantur, Le Père p. 60 statuit, navigationem rarius velis, pleurumque remis aut funibus institutam fuisse videri.

ὥστε τριήρεας δύο — ἐλαστρευμένας] ἐλαστρεῦειν haud multum significatione differt a verbo ἐλαύνειν, *navem remis agitare*. Quare Eustathius, nostrum locum respiciens, hoc verbum usurpari docet ἐπὶ νεῶν ἐλαννομένων, ad II. XVIII, 543 pag. 1219, 24, ad quem eundem locum veteres grammaticos, qui iidem exponunt ἐλαύνειν, citat Heyne obs. t. VII p. 544. Apud Herodotum invenitur ἐλαστρεῦειν infra quoque VII, 24. Ad argumentum loci praecipue consul. Strab. l. l. qui *centum cubitos* latum scribit canalem eundemque ita profundum, ut commode navis

ὑδωρ ἐς αὐτὴν ἤκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βου-
βάστιος πόλιος, παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πό- 25

oneraria permeare possit. A quo dissentiens Plinius *centum pedes* latum esse narrat canalem et *quadraginta* profundum. Quam diversam latitudinem e diversa locorum indole, qua effectum sit, ut aliis partibus canalis vel magis vel minus latus fuerit, explicari posse censet Le Père l. l. pag. 60, hoc modo certum esse adiiciens, minimam canalis latitudinem eam esse, quam Herodotus indicet. De quo equidem decernere nolim. Malim ad Heeren. (Ideen II, 2 p. 402 seq.) ablegare lectores, qui, cum *triremibus* aptum Noster dixerit canalem, eundem non commercii causa ductum fuisse statuit, sed bellicum ad usum, quo melius reges Aegypti terras proximas ditioni suae adiacere possent. Nec postera aetate multum valuisse canalem ad commercium promovendum putat, praesertim cum navigatio per extremas Arabici sinus partes valde sit difficilis et periculosa.

ἤκται δὲ κατύπερθε — παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν] Haud opus, ut equidem sentio, cum Larchero ponere punctum post πόλιος, ut reliqua hoc modo iungantur: παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀρ. πόλιν ἐσέχει ἐς τὴν Ἐρ. θάλασσαν, eiecta particula δέ (post ἐσέχει), cuius loco unus liber praebet δῆ. Quidni enim Herodoto dicere licuit: ductum esse cana-

lem (ex Nilo) paulo supra Bubastin urbem, iuxta Patumon, Arabiae urbem (quam sc. urbem praereluat), ab ea autem haud procul in mare exire? De *Bubasti* diximus ad II, 60.

παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν] *Arabiae* dicitur urbs, quod omnes Aegypti urbes a Nilo Arabiam versus sitae hoc nomine vulgo afficiuntur, monente Schlichthorst. l. l. — *Patumos* urbs, quam laudat Stephanus Byzantinus, olim haud diversa esse videbatur ab ea urbe, quae in sacris libris vocatur *Pithom* (ⲡⲏⲮ) exod. I, 11, et in Graeca versione Ἡρώων πόλις. At *Heroopolin* in intimo sinus Arabici recessu sitam novimus, ubi fossa ex Nilo ducta in mare exiit, commercio valde florentem praesertim Ptolemaeorum aetate. Vid. Schlichthorst. l. l. Mannert. l. l. p. 514 — 517 et imprimis Rozière l. l. p. 135. 147 seqq. 162. Quare post alios Champollion l'Eg. sous l. phar. II p. 58 — 62 Patumon eam esse contendit urbem, quae Aegypt. nomine vocetur *Thoum*, in introitu sitam convallis, quae per montes Arabicos orientem versus porrigatur usque ad sinum Arabicum fere, ubi Heroopolis est sita. Inde Mannert. l. l. pag. 506 *Patumon* eo loco fuisse vult, ubi nunc *Belbeys* sit extracta, duo milliaria geographica meridiem versus ab urbe Bubasti. Cr. adscripsit

3 λιν· ἐσέχει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὠρνεῖται
 δὲ πρῶτον μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς
 Ἀραβίην ἔχοντα· ἔχεται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου

ad h. l.: „Cf. bibliothèq. choisie tom. XV p. 241.“

ὠρνεῖται δὲ πρῶτον μὲν — πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα] Id est: initium fodendi factum est ab ea Aegyptiae planitiei parte, quae ad Arabiam spectat, cui planitiei superne (i. e. a meridie) contiguus est mons, qui ex adverso Memphidis orientem versus porrigitur usque ad Heroopolin, ubi ad meridiem (mons) flectitur, altera parte sinum Arabicum includens. Namque canalis haud longe ab urbe Bubasti ex Pelusiaco Nili fluvio erat ductus meridiem versus usque ad eum locum, ubi montes obstabant, a Memphide recta porrecti usque ad Heroopolin. Quorum ad radices iam canalis, cursu flexo, orientem versus ductus est, et montium faucibus superatis (ubi sc. montes et ipsi meridiem versus vergunt) ad meridiem denuo tendens non longe ab urbe Heroopoli cum ipso mari coniunctus est. Ac iure mireris apud Herodotum minime commemorari *lacus amarus*, ad quos usque caulem a Dario perductum esse refert Plinius l. l. Nunc vocantur *Shiebs*. *Abul Menagéé* et quatuor fere milliaria geographica ab urbe Belbeys distare dicuntur. Plura Rennel. l. l. p. 586 seq. Mannert. l. l. pag. 507 — 513 coll. Ritter. Erdkund. I p. 824, qui in nota merito laudat Gallorum

doctorum scriptiones in descript. de l'Ég. Rozière de la géographie comparée et de l'ancien état des côtes de la mer rouge, etc. (antiqq. livrais. I pag. 127 seqq.) et le Père: mémoire sur la communication de la mer des Indes avec la méditerranée (état modern. t. I p. 49). Qui postera aetate a Traiano ductus est canalis, e Nilo exiit infra eum locum, ubi nunc Cairo urbs est sita, et rectà viâ orientem versus ad montium Arabicorum radices pergens prope urbem Belbeys in eum caulem incidit, qui priori tempore a Dario ductus ab Herodoto h. l. describitur. Nec alia fere directio canalis ab Arabibus post deducti. Conf. Rennel. l. l. pag. 587. Quin hodieque, ubi canalis plane destructus est arenâve obtectus, Nilo valde aucto aquae orientem versus per omnem terram longe lateque diffundi dicuntur, ita ut anno 1800 post Chr. n., cum Nili aggeres fracti essent, aqua duodecim tantum horarum spatio abesset ab urbe Suez. Prope urbem Suez, testibus recentioribus peregrinatoribus, adhuc comparent vestigia fossae nunc arenâ maximam partem oppletae. Videtur enim arena potissimum in causa esse, quâ continuo adgestâ canalis semper obstrueretur nec diu integer maneret. Plura de his Rennel. l. l. p. 588

τὸ κατὰ Μέμφιν τεῖνον ὄρος, ἐν τῷ αἰ λιθοτομίαι
 4 ἔνεισι. τοῦ ὠν δὴ οὖρος τούτου παρὰ τὴν ὑπω-
 ρήν ἤκται ἢ διώρυξ ἀπ' ἐσπέρης μακρὴ πρὸς τὴν³⁰
 ἡῶ· καὶ ἔπειτα τείνει ἐς διασφάγας, φέρουσα ἀπὸ
 τοῦ οὖρος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον,
 5 ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὲ ἐλάχιστόν ἐστι 182
 καὶ συντομώτατον, ἐκ τῆς βορηῆς θαλάσσης ὑπερ-
 βῆναι ἐς τὴν νοτίην καὶ Ἐρυθρὴν τὴν αὐτὴν ταύ-³⁵
 τὴν καλεομένην, ἀπὸ τοῦ Κασίου οὖρος, τοῦ οὐ-
 ρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ

seq. Ritter. Erdkund. I p. 824
 seq. Rozière l. l. pag. 141 seq.
 et praecipue Le Père l. l. p. 68
 seqq.

τὸ κατὰ Μέμφιν τεῖνον ὄρος]
 κατὰ hic significat: *ex opposito*,
e regione, ut I, 76, ubi vid.
 De ipso monte conf. not. ad II,
 8 coll. II, 124. 175.

τείνει ἐς διασφάγας] δια-
 σφάγες quasi *divortia* sunt sive
fauces illius montis, ad quas
 usque canalis ductus erat, iam
 meridiem versus ad sinum Ara-
 bicum deflectens.

τῇ δὲ ἐλάχιστόν ἐστι] Vulgo
 δῆ, cuius loco cum recentt. re-
 posui δέ. — *Boreale* mare est
 mediterraneum, cui quod oppo-
 nitur *rubrum mare*, idem etiam
 dicitur *australe*. Conf. Herod.
 II, 159. IV, 52 et Breiger.
 commentat. de difficill. quibus-
 dam Asiae etc. p. 14 coll. p. 9.
 De *Casio* monte vid. not. ad II,
 6, et de *Syriae* nomine latius
 patente not. ad II, 116 fin.

ἀπὸ τούτου εἰσὶ στάδιοι χί-

λιοι] Monet Schweighaeuserus,
 Gallum doctum Du Bois-Aymé
 (in opere: *descript. de l'Égypt.*
ét. mod. t. I p. 188 seqq.) *dis-*
tantiam hancce accurate *dimen-*
sum, indicasse metra francica
 100,000, id est trecenta fere
 pedum millia; quae quidem
 exacte convenire cum mille *sta-*
diis Herodoteis, modo non *mai-*
iori stadio *sexcentorum* pedum,
 sed *minori*, nonnisi 306 fere
 pedes continente Herodotum
 usum esse dixeris. Qui quidem
 ipse cum paulo ante II, 149
 coll. IV, 41 *sexcentorum* pedum
 stadia indicaverit, hic, Gallo-
 rum doctorum iudicio, vel suae
 ipsius rationis oblitus esse di-
 cendus erit, vel pro ratione
 maioris minorisve stadii etiam
 orgyias maiores vel minores *aes-*
timasse. Quae num ad Hero-
 dotum explicandum sufficiant,
 viderint alii; equidem, qui,
 quam incerta talia omnino sint,
 saepius expertus sum, nolim
 quid statuere. Tu vid. Rozière
descript. de l'Égypt. I (antiqq.)
 p. 146 seq.

στάδιοι χίλιοι [ἀπαρτί] ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ συντομώτατον· ἡ δὲ διώρυξ πολλῶ μακροτέρη, ὅσω σκολιωτέρη ἐστὶ, τὴν ἐπὶ Νεκῶ βασιλέος ὀρύσσοντες Αἰγυπτίων ἀπάλουτο δυνάδεα 40 7 μυριάδες. Νεκῶς μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηῖου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε, „τῷ 8 „βαρβάρῳ αὐτὸν προεργάξεσθαι.“ βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφίσι ὁμογλώσσους. Πανσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκῶς, 45 ἐτράπετο πρὸς στρατηγίας· καὶ τριήρεις, αἱ μὲν, ἐπὶ τῇ βορηῇ θαλάσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Ἀρα-

159

Struit classem ad utrumque mare: Iudaeos praeficit terrestri vincit a. 608.

ἀπαρτί ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον] ἀπαρτί, quod ab omnibus Herodoti libris scriptis abest, nuperrimi editores inseruerunt e grammaticorum Graecorum locis, qui voculam hoc ipso ex loco citant (schol. Aristoph. Plut. 388. Suid. et lex. Seguiet. p. 418) exponuntque ἀπηρτισμένως, ἀκριβῶς. Plura Lobeck. ad Phrynich. pag. 20. Equidem tamen uncis includere malui, non quidem ut spuriam voculam, sed ut de qua nondum liquido constet, cum in omnibus scriptis desit libris. Est forsitan, qui hoc ex loco duplicem textum Herodotei recensionem fuisse statuat; equidem hoc modo teneri velim, quotquot nobis servati sint scripti libri Herodotei, eos ex una potius familia oriundos videri, haud scio an Alexandrina. Alius utique familiae libros Grammatici illi inspexisse videntur, ex quibus voculam in nostris libris omissam citarunt.

ἐπὶ Νεκῶ βασιλέος] βασι-

λέος cum Gaisf. scripsi pro βασιλῆος. Ad verba μεταξὺ ὀρύσσων conferas Matthiae Gr. Gr. pag. 1114. 1115.

μαντηῖου ἐμποδίου γενομένου] Intermissi canalis eam perdunt alii causam, quod Aegyptii observaverint, Arabici sinus aquam altiore esse quam planitiem, e qua canalis in mare deducendus erat. Vid. Aristotel. meteor. I, 14 coll. Strab. XVII p. 804 s. p. 1158. Plin. h. n. VI, 29. Accedit, quod, ut nonnulli teste Plinio tradunt, Aegyptii timebant, ne maris aqua salsa ex Arabico sinu in canalem demissa dulcem Nili aquam, quae sola illius regionis incolas nutret, corrumpere. Tu vid. Mannert. I. I. pag. 506. 511. Veras causas diligenter exposuit Le Père loco supra laudato pag. 68 seqq. — In seqq. cum Gaisf. rescripsi μὴ σφίσι pro vulgat. μὴ σφι.

Cap. CLIX.

ἐπὶ τῇ βορηῇ θαλάσῃ]

βίῳ κόλπῳ ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ· τῶν ἔτι οἱ
 2 ὄλκοι ἐπίδηλοι. καὶ ταύτησί τε ἐχράτο ἐν τῷ δέον-
 τι· καὶ Σύροισι περὶ ὁ Νεκὸς συμβαλὼν ἐν Μαγδό-
 λῳ ἐνίκησε· μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς 50
 3 Συρίας εὐῶσαν μεγάλην εἶλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῆτι ἔτυ-
 χε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι,
 4 πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἐκ-

Recte intelligunt *triremes in septentrionale et australe mare mittendas*. Conf. II, 162 ἐπὶ βασιλῆῃ. De boreali mari et rubro vid. not. ad II, 158 et de regis studio navigandi conf. IV, 42. — Ad ὄλκοι consul. not. ad II, 154 fin.

καὶ Σύροισι— ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε] *Syros* h. l. latiori sensu, quo simul Assyrii, Babylo-nii, Iudaei, alii comprehendantur, accipiendos esse vix monere attinet. Sunt vero sacrae literae, e quibus nonnihil illustrari poterit Herodotus: IV (II) regg. XXIII, 29 seqq. II chronic. XXXV, 20 seqq. XXXVI, 3 seqq. Inde enim intelligimus, Aegyptium regem expeditionem contra Assyrios instituisse Euphratem versus. Quo cum iter per Iudaeorum terram duceret, Iosias, Iudaeorum rex, Aegyptiis transitum recusasse videtur, a quibus tamen victus ad Megiddo prope montem Carmelum vulnere accepto ipse obiit. In cuius locum Ioachas filius a populo constitutus rex, tribus mensibus praeterlapsis ab Aegyptiorum rege in Aegyptum abductus est

regnumque fratri Ioiakim traditum. Quae ita peregit Neco, Aegyptiorum rex, ut omnem Iudaicam terram, ne Hierosolymis quidem exceptis, in sua potestate illum habuisse dubitari nequeat. Quod enim Hierosolymorum urbem, cuius expressa quidem l. l. nulla fiat mentio, a Necone captam negat Heyse quaest. Herod. pag. 95, id quomodo cum reliqua sacrorum librorum narratione conciliari queat, equidem haud intelligo. Reliqua Aegyptii regis fata hac in expeditione ab Herodoto non indicantur. Sed ex iisdem sacris libris novimus, Neconem a Nabuchodonosoro ad Circesium iuxta Euphratem fsum occubuisse. Vid. Ierem. XLVI, 2.

ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε] i. e. ad *Magdolum* vicit. Conf. VI, 163 ibiq. not. De ipsa urbe plura disputavimus in excursu ad h. l.

Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίας] *Hierosolyma* intelligenda esse in excursu ad h. l. monstravimus.

ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων] Vid. Herod. I, 92 ibique not.

καίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρχας, τελευτᾷ, τῷ παιδί 55
Ψάμμυ παραδοὺς τὴν ἀρχήν.

160

Psammis ab n.
601 ad 595: Eleo-
rum ad eum le-
gatio.

Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἴ-
γυπτου ἀπίκοντο Ἡλείων ἄνδρες ἄγγελοι, ἀνχέου-
τες δικαιοτάτα καὶ κάλλιστα τιθέναι τὸν ἐν Ὀλυμ-
πίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων, καὶ δοκέοντες πα- 60
ρὰ ταῦτα οὐδ' ἂν τοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἴ-
γυπτίους οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς
τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἡλείοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπί-
κοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς οὗτος συγκαλέεται Αἴ-
γυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελ-
θόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντο τῶν Ἡλείων 65
λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιεῖν περὶ
τὸν ἀγῶνα· ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν 183
ἦκειν ἐπιμαθησόμενοι „εἴ τι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τού-
4 „των δικαιοτέρον ἐπεξευρεῖν.“ οἱ δὲ, βουλευσάμε- 70
νοι, ἐπειρώτων τοὺς Ἡλείους εἴ σφι οἱ πολιῆται
ἐναγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν, καὶ σφέων καὶ τῶν
ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνί-
5 ζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασαν „σφέας, οὕτω τι-
„θέντας, παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι· οὐδε-

Cap. CLX.

ἄνδρες ἄγγελοι] ἄνδρες in
plerisque libris scriptis non in-
venitur. Sed iure additum a
Wesselingio, qui confert I, 90.
141. — Mox ἀνχέοντες est
iactantes, gloriantes, ut VII,
103.

τιθέναι τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ
ἀγῶνα] Monet Valcken. (lo-
cum adscript Cr.) ad Theocr.
Adoniasus. pag. 194, C de lo-
cutione τιθέναι (non θέσθαι)

τὰ Ὀλύμπια s. τὸν ἀγῶνα seu
διέπειν, ἄγειν, curare, admi-
nistrare. — Ad παρὰ ταῦτα
(prae his) cf. Fischer. ad Wel-
ler. III, b p. 270 et quae plu-
rima citat Matthiae Gr. Gr.
pag. 1174 not. a.

ἐπυνθάνοντο τῶν Ἡλείων
λεγόντων] Molestum comma,
quod ante λεγόντων in quibus-
dam editionibus inveniebatur,
sustulimus. De structura vid.
Matth. pag. 659 et 1076.

οὐδεμίαν γὰρ εἶναι μηχανήν,

„μίαν γὰρ εἶναι μηχανήν, ὅπως οὐ τῷ ἀστῶ ἄγω-75
 „νιζομένῳ προσθήσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον.
 6. „ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως τιθέναι, καὶ τού-
 „του εἴνεκα ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον. ξείνοισι ἄγω-
 „νιστῆσι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα τιθέναι, Ἑλλείων δὲ
 „μηδενὶ εἶναι ἀγωνίζεσθαι.“ Ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι
 Ἑλλείοισι ὑπεθήκαντο.

80

161 Ψάμμιος δὲ ἐξ ἔτερα μῦνον βασιλεύσαντος Αἰ-
 γύπτου, καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην, καὶ
 μεταντῖκα τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Ἀπρίης ὁ Ψάμ-
 μιος. ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἑωντοῦ προπάτορα

Bellum eius cum Aethiopibus. Apries ab a. 595 ad 570: felicissimus regum, excepto Psammitichio: gerit bellum cum Phoeniciis terra et mari: ob cladem a Cyrenaeis acceptam, exercitus ab eo delicit.

ὅπως οὐ—προσθήσονται] Ad μηχανήν confer. I, 209 et de ὅπως οὐ—προσθήσονται Matthiae Gr. Gr. pag. 999.

ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται—καὶ—ἀπικοίατο] Pertinent hic ea, quae monuit Matthiae Gr. Gr. §. 524 not. 1 p. 1015.

Ἑλλείων δὲ μηδενὶ εἶναι ἀγωνίζεσθαι] Diodorus I, 68—95 eadem fere narrans, ad Amasin, neque vero ad Psammin, ut Herodotus, Eleorum legatos venisse narrat. A quo hactenus dissentit Plutarchus quaest. Platt. pag. 1000, A, quod Aegyptiorum responsum sophistarum uni tribuit. Neque non conveniunt, quae apud Philostrat. vit. Apoll. III, 30 coll. IV, 29 leguntur. Caeterum aequitatis Eleorum in his ludis administrandis exemplum Romanorum aetate subministrat Dio Chrysostom. in Rhod. p. 344, C. Haec Valcken. et Wesseling., quibus Cr. addit Wyttenbach. ad Plut. moral. I,

2 p. 1005 (ad Apophthegmm. regg. pag. 190, C). Ac magno documento est haec Graecorum ad Aegypti regem legato, quantopere illa aetate iam inter utramque gentem floruerit commercium.

Cap. CLXI.

Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος] Non satis in temporum rationibus Herodoto convenit cum Diodoro I, 68 init., ubi Wesselingius de aliorum quoque scriptorum dissensu monuit. Ex Larcheri calculis ad regnum pervenit Apries anno 595 a. Chr. et obiit 573 a. Chr. n. Vid. tom. VII p. 116 seq. 614. 618. Add. Schultz. apparatus. ad annal. critt. pag. 27. Quae ad historiam huius regis pertinent, indicat Beck. Weltgesch. I p. 728 seq.; unde hoc moneo, apud Athenaeum XIII p. 560 exstare Aprias, et in sacris libris eundem regem appellari Hophra. Qui rex cum expeditionibus bel-

ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρότερον βασιλέων,
 ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας· ἐν τοῖσι ἐπὶ τε85
 Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ἐνανμάχησε τῷ Τυρίῳ.
 3' Ἐπεὶ δὲ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προ-
 φάσιος τὴν ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι
 λόγοισι ἀπηγγέσθαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρεόντι.
 4 ἀποπέμφας γὰρ στρατεύμα ὃ Ἀπρίης ἐπὶ Κυρηναί-90
 5 ους, μεγαλωστὶ προσέπταισε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα
 ἐπιμεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες
 τὸν Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φαι-
 νόμενον κακὸν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐ-
 τὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχῃ.95
 6 ταῦτα δὲ δεινὰ ποιούμενοι οὗτοί τε οἱ ἀπονοστή-
 σαντες, καὶ οἱ τῶν ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν
 ἐκ τῆς ἰθείης. Πυθόμενος δὲ Ἀπρίης ταῦτα, πέμ-
 πει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν, καταπαύσοντα λόγοισι. ὃ 184
 δὲ ἐπεὶ τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους,
 ταῦτα μὴ ποιέειν λέγοντος αὐτοῦ, τῶν τις Αἰγυ-1

162

Rebelles Amasin regem constituunt, et Aegyptii caeteri ob factum Aprii in Patarbemin, ad Amasin trans-eunt.

licis valde deditus esset, Aegyptiorum animos aversos expertus est, quippe qui pro suo peregrinorum odio istiusmodi expeditiones aegerrime tulisse videantur. Vid. Heeren. Ideen II, 2 pag. 404. De expeditione Cyrenaica huius regis cf. etiam Diodor. Sicul. I, 68. —

τῷ Τυρίῳ] i. e. Tyriorum regi. Conf. I, 2, ne plura. — Paulo antea cum Gaisf. rescripsi βασιλέων pro βασιλήων. ἐπεὶ δὲ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι] Vid. I, 8 ibiq. nott.

ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι] Vid. infra IV, 159, ubi de his rebus exponitur. Minime autem hic cogitandum de peculiari

scriptione, quam de Libya Herodotus composuerit.

μεγαλωστὶ προσέπταισε] De verbo προσπταίειν vid. not. ad I, 65. — In seqq. ἐς φαινόμενον κακὸν est: in manifestum, apertum exitium.

αὐτὸς δὲ — ἄρχῃ] ἄρχῃ, quod libri nonnulli subministrabant, cum Gaisf. reposui. Vulgo ἄρχοι. — Ad locutionem ἐκ τῆς ἰθείης (e vestigio, continuo) conf. ἐκ νέης I, 60 ibiq. laudd.

Cap. CLXII.

Ἄμασιν, καταπαύσοντα λόγοισι] Ad verbum καταπαύειν conf. I, 86. 90. II, 144.

πρίων ὕπισθε στάς, περιέθικέ οἱ κυνέην· καὶ πε-
 2 ριτιθεὶς, ἔφη „ἐπὶ βασιληΐῃ περιτιθέναι.“ καὶ τῷ
 οὐ κως ἀκούσιον ἐγένετο τὸ ποιούμενον, ὡς διε-
 δείκνυε. ἐπεὶ τε γὰρ ἐστῆσαντὸ μιν βασιλέα τῶν
 Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν 5
 3 ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης,
 ἔπεμπε ἐπ’ Ἀμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑω-
 τὸν Αἰγυπτίων, τῷ οὖνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντει-
 λάμενος αὐτῷ, ζῶντα Ἀμασιν ἀγαγεῖν παρ’ ἑω-
 4 τόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος τὸν Ἀμασιν ἐκάλεε ὁ Πα-
 τάρβημις, ὁ Ἀμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ’ ἵππου κατήμιε- 10
 νος) ἐπάρας, ἀπεματάϊσε· καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευσε
 5 Ἀπρίῃ ἀπάγειν. ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρ-
 βημιν, βασιλέος μεταπεμπομένου, ἰέναι πρὸς αὐτόν·
 τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνεσθαι, ὡς „ταῦτα πάλαι παρε-
 „σκευάζετο ποιέειν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμψασθαι Ἀπρίην“ 15

ἔφη ἐπὶ βασιληΐῃ περιτιθέ-
 ναι] ἐπὶ βασιληΐῃ regni causa
 s. regem declaraturus illum. Tu
 confer sis I, 41. II, 121, 4
 ibiq. laud. Et videtur utique
 galea regiae dignitatis apud Ae-
 gyptios insigne fuisse, si quae
 II, 151 narrantur, respiciamus.
 — In seqq. meliores libros se-
 cuti cum Gaisf. edidimus ἐγένε-
 το pro vulg. ἐγένετο.

παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν]
 Conf. Matth. Gr. Gr. p. 1091.
 Paulo post cum recentt. melio-
 rem verborum ordinem resti-
 tuimus, cum vulgo esset ὁ Πα-
 τάρβημις ἐκάλεε τὸν Ἀμασιν.
 ἐπάρας, ἀπεματάϊσε] Id est:
 sublato crure, flatum ventris
 emisit s. pepedit. Illustravit haec
 Wesseling. simili locutione Pha-
 vorini in Stobaei serm. CXII

p. 586 et Athen. III, 4 (11)
 pag. 76, F. Ad ἐπάρας licet
 subintelligas τὸ σκέλος, quod
 ipsum apud Stobaeum additum
 legimus. ἀπεματάϊσε a scho-
 lio perperam exponitur ἐματαιο-
 λόγησε, ἐμώρανεν. Rectius
 intellexit Plutarchus de malign.
 Herodot. (opp. t. II) p. 866, C.
 — In seqq. cum Gaisf. edidi
 ἐκέλευε pro vulg. ἐκέλευσε.

ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν] αὐ-
 τὸν est obiecti qui dicitur ac-
 cusativus; Amasin enim respi-
 cit, quem Patarbemis rogavit,
 ut, rege aressente, ad ipsum
 (regem) accederet. Hinc τὸν
 δὲ in seqq. ad Amasin pertinet,
 αὐτῷ ad Patarbemin. — Pro
 μέμψασθαι Schaeferus posuit
 μέμψεσθαι, sine ulla iusta cau-
 sa. Conf. I, 24 ibiq. not.

„παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν.“
 6 τὸν δὲ Πατάρβημιν ἔκ τε τῶν λεγομένων οὐκ ἄγνοεῖν
 τὴν διάνοιαν, καὶ παρασκευαζόμενον ὀρέοντα, σπου-
 δῆ ἀπιέναι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλείῃ δη-
 7 λῶσαι τὰ πρησόμενα. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς 20
 τὸν Ἀπρίην, οὐκ ἄγοντα τὸν Ἀμασιν, οὐδένα λό-
 γον αὐτῷ δόντα, ἀλλὰ περιθύμως ἔχοντα, περιτα-
 μεῖν προστάξαι αὐτοῦ τὰ τε ὄτα καὶ τὴν ῥῖνα.
 8 ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἔτι τὰ
 ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἑωυτῶν
 οὕτω αἰσχυρῶς λύμη διακείμενον οὐδένα δὴ χρόνον 25
 ἐπισχόντες, ἀπιστέατο πρὸς τοὺς ἐτέρους, καὶ ἐδί-
 9 δοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀμάσι. Πυθόμενος δὲ καὶ
 ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὥπλιζε τοὺς ἐπικούρους, καὶ ἤλαυνε
 ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους· εἶχε δὲ περὶ ἑωυτὸν Κᾶρᾶς 30
 τε καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ἐπικούρους τρισμυρίους· ἦν
 δὲ οἱ τὰ βασιλῆϊα ἐν Σαΐ πόλι, μεγάλα ἐόντα καὶ
 2 ἀξιόθῆτα. καὶ οἱ τε περὶ τὸν Ἀπρίην ἐπὶ τοὺς
 Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀμασιν, ἐπὶ
 3 τοὺς ξείνους. ἔν τε δὴ Μωμέμφι πόλι ἐγένοντο
 ἀμφοτέρω, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων. 35

163

Armat Apries
 Ionas et Caras :
 utrinque ad Mo-
 memphim urbem
 consistitur.

οὐδένα λόγον αὐτῷ δόντα] αὐτῷ, quod libri tenent, sine necessitate mutatum in ἑωυτῷ. Ipsam locutionem διδόναι αὐτῷ λόγον (nulla uti ratione, haud secum inire rationem, animo non reputare, cogitare) illustravit Wesselingius his exemplis: I, 209. III, 25. IV, 102. V, 138. VIII, 86. Plutarch. opp. II p. 419, C. Tu adde sis, quae ad I, 34 adnotavimus.

περιθύμως ἔχοντα] i. e. ita

(gravi) percitum, accensum. Cf. I, 162 et not. ad III, 50.

Cap. CLXIII.

Κᾶρᾶς τε καὶ Ἴωνας] Conf. not. ad II. 152. 154. De numero mercenariorum militum Herodoto cum Diodoro convenit I, 68.

ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν] ἦσαν omnes libri, nisi quod in nonnullis abest iota subscript. Tu vid. not. ad I, 62.

ἔν τε δὴ Μωμέμφι πόλι]

164

Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἑπτὰ γένη· καὶ τούτων οἱ μὲν, ἰσθῆες, οἱ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται· οἱ δὲ, βουκόλοι· οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἐρ-

185

Aegyptiorum VII genera: Calasiries et Hermotybies, generis militaris.

Add. II, 169: ἐς Μωμέμφιν πόλιν. Est vero ἐν Latinorum ad, ut supra II, 159 ἐν Μαγδόλφ, et aliis locis a Wesselingio laudatis III, 45. VIII, 86. Plura Fischer. ad Weller. III, b p. 139 seq. — Ad urbis ipsius situm definiendum facit Diodorus, qui l. I. ad Mariam vicum proelium commissum esse refert. Cui si iungamus, quae ad h. l. citat Wesselingius, atque imprimis si consulamus Strabonis locum XVII pag. 1155, B, vix dubium videtur, quin Momemphis sita fuerit ad canalem, qui e Canopico fluvio ad Mareotidem lacum ductus erat, eo loco, cui etiamnum nomen Manouf. Vetus nomen Aegyptium Panouf-Khét fuisse contendit Champoll. l'Egypt. sous l. phar. II p. 252 seq. coll. Rennel. l. I. pag. 617.

Cap. CLXIV.

Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἑπτὰ γένη] γένηα, quae alias dicuntur tribus s. gentes (vid. I, 102 ibiq. not. I, 125), hic significant classes Aegyptiorum, quas nos vulgo dicimus Kasten. De quibus primarius est Diodori locus I, 73 coll. I, 28, ubi totam Aegypti regionem tripartitam esse dicit, cuius primam portionem sacerdotum ordo sibi vindicet, alteram reges, tertiam milites. Mox tamen, cp. 74, rem publicam distinctam quoque

esse scribit in tres alias hominum classes, illis inferiores, pastorum videlicet, agrorum et opificum. De quibus singulis dein exponit. Addit Wesselingius Strabonis testimonium XVII p. 1136, B atque Platonis in Tim. p. 24, qui sex memorat classes: sacerdotum, pugnantium, artificum, pastorum, venatorum et agrorum. Quibuscum conferri poterit Iesai. XIX, 7 — 21. Nostra aetate in haec potissimum inquisivit Heeren. Ideen etc. II, 2 p. 96 sqq. 124 sqq. coll. Beck. Weltgesch. I pag. 739.

οἱ μὲν, ἰσθῆες] In primo sacerdotum ordine omnes conveniunt veteres scriptores. De quo plura afferunt viri docti modo laudati. Tu conf. etiam nott. ad Herodotum II, 36. 37. 42 aliosque locos.

οἱ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται] In hoc quoque secundo ordine militum veteres consentiunt. Iidem memorantur supra II, 141, ubi vid. not. et infra II, 165. 166, ubi plura. Quibuscum conf. Wesseling. ad Diodor. I, 73 et Heeren. Ideen l. I. p. 151 seqq.

οἱ δὲ, βουκόλοι· οἱ δὲ, συβῶται] Quae duae sunt Herodoto classes, a Diodoro ad unam pastorum classem referuntur, in duas fortasse classes subdivisam, ut Heerenio videtur l. I. pag. 146, quo uterque scriptor

μηνέες· οἱ δὲ, κυβερνηται. γένεα μὲν Αἰγυπτίων
 τοσαῦτά ἐστι· οὐνόματα δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν
 2 τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτῶν καλέονται μὲν Κα-40
 λασίριές τε καὶ Ἐρμοτύβιες· ἐκ νομῶν δὲ τῶνδε

conciliari queat. Ad *bubulcos* autem, eodem Heerenio docente, non ii tantum referendi sunt, qui in iis Aegypti regionibus commorabantur, quae vel propter montes vel propter stagna paludisque haud ferrent agrorum culturam, quique vitam nomadicam fere agebant, sed ii quoque, qui fixas ceperant sedes, praesertim circa Arabicorum montium radices, ubi optimis saltibus terra abundat, aut in Deltae regionibus paludosis. Quare distinguuntur ab iis, qui agris colendis operam dant, II, 77. Pastores autem, *subulcos* inprimis, ab Aegyptiis contentos adeoque infimo loco habitos fuisse satis constat, nec plura monere attinet post ea, quae ad II, 47. 128 notavimus. Tu vid. etiam Heeren. l. l. pag. 146—151.

οἱ δὲ, κάπηλοι] Hanc classem institorum, mercatorum, cauponum fuisse negat Heeren. l. l. pag. 140 seq., quippe qua contineantur, quicumque artes sellularias quascunque exercent (*die Kaste der gewerbtreibenden Bürger*), et ipsi pro artibus, quas singuli profiteantur, in totidem classes divisi, cum filio nonnisi artem patris tractare licuerit. Conf. Herod. II, 141. Ac mirari subeat, ab Herodoto non commemorari *agricolarum*

classem, quam vocat Diodorus l. l. Hinc agricolas classi *καπήλων* adscriptos fuisse quidam censuere; nisi, quo ducit ipse Herodotus, cum terram omnem aquis portionibus inter Aegyptios divisam esse scribit II, 109, plurimum aliarum classium communis fuerit agricultura, nec certum quoddam hominum genus constituerit.

οἱ δὲ, ἐρμηνέες] De *interpretibus* vidimus ad II, 154.

οἱ δὲ, κυβερνηται] *Gubernatorum* classe haud ii contineri videntur, si qui navibus per mare veherentur, cum mare exosum esset Aegyptiis, sed frequens istorum hominum genus, qui in Nilo, inundationis praesertim tempore, navigationem instituebantur. Conf. II, 96 ibiq. not. et inprimis Heeren. l. l. pag. 143—145. Errant igitur, qui momente *Cr.* ad h. l. *κυβερνήτας* hosce pro gubernatoribus maritimis habent auctores operis descript. de l'Ég. vol. II (l'héb.) pag. 63.

Καλασίριές τε καὶ Ἐρμοτύβιες] *Ἐρμοτυμβιῆς* vocantur apud Stephan. Byzant. s. v. Tu add. Hemsterhus. ad Aristoph. Plut. 729, qui diversum utriusque gentis nomen a diverso vestitus genere tractum esse censet. Sed Jablonskio interprete, vocc. Aegg. p. 69 sqq. 101 sqq.,

εἰσί. κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἅπανα διαφαι-
 165 ρηται. Ἐρμοτυβίων μὲν οἶδε εἰσὶ νομοί· Βουσιρί-
 τῆς, Σαίτης, Χεμμίτης, Παπροημίτης, νῆσος ἢ Προ-

Utrorumque nomi et numerus.

Καλασίτριες sunt iuvenes, *adolescentes* (inde maxime apti ad expeditiones bellicas extra Aegypti fines instituendas), *Ἐρμοτυβίαι* vero *bellantes*, *militantes*, quibus seniores intelligi arbitratur, ad patriam defendendam potius destinati quam ad bellum extra Aegypti fines proferendum. Heerenio denique l. l. pag. 136 diversae primitus fuisse videntur gentes s. tribus, quae diversis quoque locis habitarent et in unam militum classem dein coaluerint.

ἐκ νομῶν δὲ τῶνδε εἰσί] Iure notat Heeren. l. l. p. 136. 137 maximam militum partem in inferiori Aegypto terras suas ac stationes habuisse assignatas, cum unus tantum nomus in media Aegypto Chemmidis, alterque Thebaicus in superiori Aegypto iisdem assignatus esset. Cum vero e regionibus Deltae adiacentibus maximum Aegyptiis immineret periculum Psammitichi potissimum aetate atque eorum, qui secuti sunt reges, hoc ita institutum fuisse videtur, ut illis in regionibus praecipue castra sua haberent milites, praeter quos alii quoque illic habitasse videntur homines, pastores, agricolae, qui, quae militibus necessaria essent ad victum, pararent. Ipsos enim milites agris colendis operatos esse vixdum affirmare licet, cum alia desint testimonia, si a Dio-

doro discesseris, qui tertiam omnium agrorum portionem militum fuisse enarrat.

κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἅπανα διαφαιρῆται] Cf. supra II, 109 ibiq. not. Valde autem variant, quae de numero nomorum aequae ac de singulorum nomorum nominibus ac finibus apud veteres inveniuntur tradita. Neque enim una eademque nomorum divisio semper in Aegypto obtinuisse videtur, quippe temporum decursu pro statu publico regnique conditione crebrius mutata. Nomen autem singuli nomi ab urbibus praecipuis accepisse videntur. Tu vid. quae affert Beck. Weltgesch. I p. 736 et Champoll. l'Eg. sous l. phar. II p. 270 seqq. Ritter. Erdkund. I p. 704. Heeren. II, 2 p. 111. 113 seq.

Cap. CLXV.

Βουσιρίτης] De urbe *Busiridis*, unde nomen tulit nomus, vid. II, 59 ibiq. not. De *Saitico* nomo conf. II, 152. 172 et II, 62 ibiq. nott. De *Chemmi* diximus ad II, 91; de *Papremi* ad II, 63; de insula *Prosopitide* ad II, 41. *Natho* videtur idem esse nomus, qui Ptolemaeo dicitur *Νεούτ*, et ab eodem inter *Busiriticum* et *Bubasticum* (s. *Phatniticum* et *Pelusiaticum*) fluvium ponitur. In insula *Prosopitide* collocat

σωπίτις καλεομένη, Ναθὼ τὸ ἤμισυ. ἔκ μὲν τού-45
των τῶν νομῶν Ἐρμοτύβιες εἰσὶ· γινόμενοι, ὅτε
ἐπὶ πλείστους γεινοίατο, ἑκατάδεκα μυριάδες. καὶ
τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδὲν, ἀλλ'
166 ἀνέονται ἐς τὸ μάχιμον. Καλασιρίων δὲ οἶδε ἄλλοι 50
νομοὶ εἰσὶ· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανί-

Danvillius, minus recte meâ quidem sententiâ. Tu conf. Schlichthorst. l. l. pag. 72 et Mannert. X, 1 pag. 568, qui Natho et ipsam insulam fuisse suspicatur. — In seqq. scripsi cum Gaisf. τούτων pro τουτέων, ut II, 164 αὐτῶν pro vulg. αὐτέων.

ὅτε ἐπὶ πλείστους γεινοίατο] Eadem invenitur locutio II, 166, ubi ἐπὶ exprimere videtur Latinorum ad. Conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1169. Sed magis me quidem h. l. advertit optativus γεινοίατο, cuius loco aliquot libri offerunt ἐγένοντο; quod ipsum documento esse videtur, primitivam lectionem fuisse ἐγενέατο, quae forma invenitur II, 166 et illustratur a Matth. pag. 384. Vereor enim, ut h. l. ὅτε cum optativo ad vulgarem usum, de quo Matth. §. 521 p. 1005 seqq., revocari queat.

ἀλλ' ἀνέονται ἐς τὸ μάχιμον] ἀνέονται cum videatur dictum pro ἀνεῖνται (vid. II, 65) a verbo ἀνίημι, haud scio an rectius scripseris ἀνέωνται, quod primum coniecit H. Stephanus, novisque rationibus firmavit Buttman. in Gr. Gr. pag. 541 not. Ita enim exhibet optimus liber Florentinus. Est vero red-

dendum: vacant militiae. Haud aliter II, 167: τοὺς ἐς πόλεμον ἀνειμένους i. e. eos, qui rei militari vacant.

Cap. CLXVI.

Θηβαῖος, Βουβαστίτης] Thebanus nomus a Thebarum urbe cognominatus. Tu conf. II, 4. 15. 42. De Bubasti urbe, unde Bubastites nomus, diximus ad II, 60.

Ἀφθίτης] Urbem nec Herodotus nec quisquam alius, quantum scio, indicavit. Nomus inter Bubastin et Tanin situs videtur Larchero tom. VIII p. 37 s. v.

Τανίτης] Tanites nomus ab urbe Tani, quae Herodoto quidem non nominatur, quamquam valde antiqua adeoque Pharaonum sedes in Mosis historia celebrata, ut e libris sacris apparet, quibus dicitur ρϣ (Zoan). Sita erat in orientali ripa Tanitici fluvii haud procul ab eo loco, ubi fluvius cum mari coniungitur. Nec multum inde abest lacus Menzaleh, qui hodie dicitur. Magnam fuisse urbem atque amplam etiamnum arguunt rudera, quibus ab Arabibus idem nomen impositum Sîn. Plura Champoll. l'Egypt.

της, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρ-
βαιδίτης, Θμουίτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύσιος, Μνεκ-

sous l. phar. II pag. 104 seq. 107 seq. Ritter. Erdkund. I pag. 829 seq. coll. Gesen. ad Isai. XIX, 11 pag. 616, quem ad h. l. citat Cr.

Μενδήσιος] Conf. supra ad III, 43. 46 nott.

Σεβεννύτης] De fluvio Nili Sebennytico diximus in excurs. ad II, 17. Urbem ipsam haud memorat Noster, quae Straboni dicitur ἡ Σεβεννυτι-
νη πόλις, nunc vero *Samanud* s. *Semenud*, Sebennytico fluvio ab occidente apposita. — Conf. Schlichthorst. l. l. pag. 69.

Ἀθριβίτης] Urbis ipsius (*Athribis*) nulla apud Nostrum mentio, quamquam e praecipuis Aegypti inferioris urbibus fuisse fertur. Sita erat ad orientalem partem fluminis Pelusiaco haud procul ab eo loco, ubi a Pelusiaco separatur Phatmiticum ostium. Antiquum nomen *Athrebi* s. *Athrépe* nunc est commutatum in *Atrib*, qui vicus urbis veteris locum occupat. Vid. Champoll. l. l. p. 48. Ritter. l. l. I pag. 828.

Φαρβαιδίτης] *Pharbaethites* nomus, qui solus apud Herodotum memoratur, nomen traxit ab urbe *Pharbaethi*, quam eandem esse atque eam, quae nunc vocatur Balbeis, nonnulli perperam arbitrati sunt, ut pluribus commonstravit Champoll. l. l. II p. 94 seqq. Nam *Pharbaethus* sita erat ad orientalem ripam Tanitici fluvii, occiden-

tem versus a Pelusiaco, ubi adhuc rudera conspiciuntur ad vicum *Harbait*, in quo ipso nomine veterem appellationem, demto scilicet articulo *P*, agnovit Champoll. Nam olim dicebatur *Pharbait*. Add. Ritter. l. l. I p. 828.

Θμουίτης] *Thmuïs* urbs, unde nomus *Thmuïtes*, una de maioribus Aegypti inferioris urbibus fuisse perhibetur et a Ptolemaeo caput nomi Mendesii dicitur, licet Herodotus duos eosque diversos memoret nomos, Mendesium atque Thmuitem. Quae sic componere studeat Champoll. l. l. II p. 115 sq. ut νομόν apud Herodotum non tam de provincia s. praefectura, ad quam plures urbes pertinuerint, quam potius de singulo alicuius urbis territorio dici existimet. Quae tamen vereor, ut virorum doctorum assensum inveniant. Utut est, sita erat *Thmuïs* urbs haud admodum remota a Nili fluvio Mendesio, media fere inter Taniticum et Mendesium fluvium. Ruinae urbis amplae exstant tribus miliaris Gallicis a Mansourah prope vicum Temay (*Thnaouiéh*). Plura Champoll. l. l. et Mannert. Geogr. der Gr. u. Röm. X, 1 pag. 577.

Ὀνουφίτης] Nomi situs non satis certus. Danvillius collocat in occidentali Sebennytici fluvii ripa, ubi nunc *Banoub*, ut Arabes dicunt. Conf. Cham-

φορίτης· οὗτος δ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκίει, ἀντίον
 2 Βουβάστιος πόλιος. οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ Καλασιρίων
 εἰσί· γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγενέατο, πέντε 55
 καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοισι ἔξεστι
 τέχνην ἐπασκῆσαι οὐδεμίαν, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον
 ἐπασκένουσι μοῦνα, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος.
 167 Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήμασι
 οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κοῖναι· ὁρέων καὶ 60
 Θρηήκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ
 σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμοτέρους τῶν
 ἄλλων ἡγούμενους πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μαν-
 2 θάνοντας, καὶ τοὺς ἐγρόνους τούτων· τοὺς δὲ ἀπαλ-
 λαγμένους τῶν χειρωναξιέων, γενναίους νομιζομέ- 65
 νους εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀνει-

167
 Dignitas militum
 prae opificibus
 apud omnes gen-
 tes, et in Grae-
 cia maxime apud
 Laedaemonios:
 Corinthii mini-
 me contemnunt
 opifices.

poll. l. l. II p. 227. Mannerto (X, 1 p. 573) videtur nomus meridiem versus ab urbe, quae nunc appellatur Mansura, in media terra a fluvio remotus collocari posse.

Ἀνύσιος] Conf. not. ad II, 137 init. Hic addam Mannerti (X, 1 p. 591) sententiam, cui nomus Anysius haud alius esse videtur atque nomus Sethroites, Herodoto haud commemoratus, in orientali parte lacus Menzaleh, quo olim Anysis rex confugerit, in cuius memoriam fortasse nomus ita fuerit appellatus.

Μνεκφορίτης] Cum insula, in qua hic nomus, parum ampla sit, Champoll. l. l. II p. 68 eam Bubastico nomo adscriptam fuisse putat. Nomen ipsum significare docet *insulam florentem, floribus ornatam*. Neque

reapse postero tempore ulla huius nomi mentio, quem septentrionem versus ab urbe Bubasti, intra Pelusiacum et Taniticum fluvium fuisse existimat Mannert. l. l. X, 1 pag. 591. — De urbe *Bubasti* vid. supra II, 60. 137.

ἐν νήσῳ οἰκίει] οἰκίειν hic *situm esse* significat. Laudat Wesseling. Homer. II, II, 626 coll. Sophocl. Ai. 604 aliosque aliorum scriptorum locos. Tu vid. etiam supra I, 27 ibique not. — Ad verba: ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγενέατο conf. not. ad II, 165. In seqq. edidi οὐδεμίαν cum Gaisf. pro vulg. οὐδεμίην.

παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος] Conf. I, 7 ibiq. not. Diodor. II, 21.

Cap. CLXVII.

τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀνει-

μένους. μεμαθήκασι δ' ὧν τοῦτο πάντες οἱ Ἑλλη-
 νες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥμιστα δὲ Κορίν-
 168 θιοι ὄνουνται τοὺς χειροτέχνας. Γέρεα δὲ σφι ἦν
 τάδε ἐξαραιρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων, πάρεξ τῶν
 ἱσίων· ἄρουρα ἐξαίρετοι δυώδεκα ἐκάστω ἀτελέες.
 2 ἢ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πηγέων ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντη. 70
 ὁ δὲ Αἰγύπιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σα-
 3μίφ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἅπασι ἦν ἐξαραιρημένα.
 τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρποῦντο, καὶ οὐδαμὰ
 4 ὠντοί. Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἐρμοτυβίων ἄλλοι,

Singulis militi-
 bus apud Aegy-
 ptios duodenae
 arurae immunes:
 quantus numerus
 ex utroque ge-
 nere militum in
 70 singulos annos
 regi apparuerit,
 et quantum eor-
 um quisque pa-

186

nis, carnis et vini
 quotidiani accepe-
 rit.

μένους] Conf. not. ad II, 165
 fin.

ἥμιστα δὲ Κορίνθιοι ὄνον-
 ται τοὺς χειροτέχνας] ὄνεσθαι
 valet: contemnere, spernere, ni-
 hili aestimare. Conf. supra II,
 136 κατόνεσθαι. Et bene ad-
 monet Wesselingius urbis Co-
 rinthi mercaturā celeberrimae
 opificumque studiis maxime in-
 signis, ut adeo has artes ear-
 umque studiosos Corinthii ma-
 gno in honore habuerint. Conf.
 Strab. VIII p. 382 s. 586, A.

Cap. CLXVIII.

γέρεα δὲ σφι ἦν] γέρεα agros
 dicit militibus assignatos, ex
 quorum redditibus victum sibi
 quaerent. Conf. Herod. IV,
 162. 165 et not. ad II, 164.
 Hos vero agros omni vectigali
 exemptos fuisse, ex h. l. intelli-
 gimus.

ἢ δὲ ἄρουρα — Αἰγυπτίων]
 Conf. II, 149 ibiq. not. Quod
 vero Suidas scribit, plethri par-
 tem quartam appellari ἄρουραν
 et quinquaginta pedibus con-
 HERODOT. I.

stare, id ad nostrum locum
 commode referri nequit. Magis
 huc facit, quod monet Wurm.
 de ponn. ratt. pag. 94 coll.
 p. 100, ἄρουραν esse terrae
 partem aratam, aream, non
 longitudinem quinquaginta pe-
 dum. Itaque h. l. intelligenda
 est area centum cubitis quaqu-
 versus extensa sive area decem
 mille cubitorum quadratorum s.
 22,500 pedum quadratorum.
 Add. Iomard. in descript. de
 l'Eg. antiqq. I (3 livr.) p. 683
 seqq.

τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρ-
 ποῦντο] τάδε pertinet ad ea,
 quae in fine cap. indicantur,
 panis, carnis ac vini portiones.
 — „ἐν περιτροπῇ i. e. ἐκ πε-
 ριόδου per vices, interpretante
 I. Fr. Gronovio ad Taciti Ger-
 man. cap. 26.“ Cr.

Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἐρ-
 μοτυβίων ἄλλοι] ἄλλοι rectius
 nunc additum invenitur, olim
 omissum. Atque dudum illud
 expresserat Valla. Caeterum
 hic militum numerus, collatus
 cum militum numero cap. 165.

ἔδορυφόρον ἐνιαυτὸν ἕκαστοι τὸν βασιλέα· τού-75
τοισι δ' ὦν τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοτο
ἐπ' ἡμέρη ἐκάστη, ὅπου σίτου σταθμὸς πέντε
μνῆαι ἐκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνῆαι, οἶνον τέσ-
σερες ἀρουστῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι
ἐδίδοτο.

169

Virtus praelio
Apries et captus,
aliquamdiu beni-
gne habitus, de-
nique strangula-
tur: sepulera re-
gum ex praefec-
tura Saitica, in
templo Miner-
vae.

Ἐπεὶ τε δὲ συνιόντες, ὅ τε Ἀπρίης ἄγων τοὺς 80
ἐπικούρους, καὶ ὁ Ἄμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους,
ἀπίκοντο ἐς Μώμεμφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἔμα-
χέσαντο μὲν εὖ οἱ ξεινοὶ, πλήθει δὲ πολλῶ ἑλάσ-
2 σονες ἑόντες, κατὰ τοῦτο ἐσθώθησαν. Ἀπρίεω δὲ
λέγεται εἶναι ἥδε ἡ διάνοια, μηδ' ἂν θεὸν μιν 85
μηδένα δύνασθαι παῦσαι τῆς βασιληΐης· οὕτω ἀσφα-

166, iusto minor Schweighaeu-
sero videtur. Sed poterant il-
lic intelligi non viri tantum ar-
ma gerentes, sed eorum quo-
que familiae, ita ut omnium
hominum ad militum γένος per-
tinentium tantus fuerit nume-
rus. — In seqq. de structura
verbi δορυφορεῖν vid. Matth.
Gr. Gr. §. 412, 2 p. 754 seq.

σταθμὸς πέντε μνῆαι] Ad
σταθμὸς consul. Matth. §. 428,
5. Mina Attica — nec enim
alias minas hic indicari credo —
constitit centum drachmis, quae
nostris mensuris adaequatae ef-
ficiunt 29 Loth. 3, 3961 Quint.
Cölln. sive 1½ libr. Rom. Vid.
Wurm. de pond. ratt. p. 43.
47. ἀρουστῆρες Hesychio ex-
plicantur κοτύλαι, quae quidem
et ipsae pro singulis Graeciae
civitatibus valde erant diversae,
haud tamen raro pro Romano-
rum Heminis accipiuntur, quae

aequant 0, 587,344 Wurtemb.
Schopp., igitur dimidium fere
eius mensurae, quae Schoppen
vulgo dicitur s. quarta pars eius,
quod Maass vocatur. Binae
cotylae efficiunt ξέστην, duo-
decim χοῦν et centum quadra-
ginta quatuor μετρητήν. Tu
vid. Wurm. l. l. pag. 123 seqq.
126 seq. 198.

Cap. CLXIX.

ἀπίκοντο ἐς Μώμεμφιν]
Conf. not. ad II, 163.

μηδ' ἂν θεὸν μιν μηδένα
δύνασθαι παῦσαι] Attendi iu-
bet Wesseling. ad hanc stultis-
simae iactantiae plenam oratio-
nem, illi perquam similem, quae
ex Hophrae (quem eundem ha-
bet atque Apriem) ore profera-
tur apud Ezech. XXIX, 3. Alia
La Cerda ad Virgil. Aen. X,
773, a Wesselingio laudatus.

3 λέως ἐωντῷ ἰδρῦσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβα-
 λῶν ἐσσωθή· καὶ ζωρηθεῖς, ἀπήχθη ἐς Σάιν πό-
 λιν, ἐς τὰ ἐωντοῦ οἰκία πρότερον ἐόντα, τότε δὲ
 4 Ἀμάσιος ἤδη βασιλῆϊα. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέ-
 φετο ἐν τοῖσι βασιλῆϊοισι, καὶ μιν Ἄμασις εὖ πε-90
 5 ριεῖπε. τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ
 ποιοῖ δίκαια, τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἐωντῷ ἔχθι-
 στον, οὕτω δὴ παραδιδοῖ τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυ-
 6 πτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν
 7 ἐν τῆσι πατροῶσι ταφῆσι. αἱ δὲ εἰσι ἐν τῷ ἱερῷ⁹⁵
 τῆς Ἀθηναίης, ἀρχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι
 8 ἀριστεροῦς χειρός. ἔθαψαν Σαῖται πάντας τοὺς ἐκ
 νομοῦ τούτου γενομένους βασιλεῖας ἕσω ἐν τῷ ἱερῷ.
 9 καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα ἐκαστέρω μὲν ἐστι
 τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προ-

εὖ περιεῖπε] Confer Matth. pag. 457 et vid. supra I, 73. 114. II, 64. 69.

οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν] Dio-
 dorus I, 68 fin. haec tantum
 profert: ὁ μὲν Ἀπρίης ζωρη-
 θεῖς ἀνήχθη καὶ στραγγαλη-
 θεῖς ἐτελεύτησεν. Nobis in
 mentem quoque venit eius sup-
 plicii, quod II, 100 fin. memo-
 ratur.

ἔθαψαν ἐν τῆσι πατροῶσι
 ταφῆσι] Ultimaeg Aegyptiorum
 regum dynastiae sedem inde a
 Psammiticho Sai fuisse ibidem-
 que reges sepultos esse praeter
 Herodotum testantur alii, quos
 laudat Zoëga de obelisc. p. 416
 seqq. Ac Psammitichum in Sai-
 ticae Minervae templo sepultum
 esse, disertè tradit idem Stra-
 bo XVII pag. 802 s. 1153, D
 sive 539 Tzsch., monente Cr.

ad h. l. Cum enim in Miner-
 vae templo Osiris repositus esse
 diceretur, nemo utique fuit rex,
 quin cum optimo deo eodem
 sepulcro se contineri voluerit,
 adeoque δρόταρον esse summi
 apud inferos quoque dei. Ita-
 que nihil mirum, in templo Mi-
 nervae, cuius religionibus in-
 signis erat urbs (conf. II, 62),
 regum fuisse cryptas. Confer
 Zoëg. l. l. Heeren. Ideen II, 2
 pag. 333 et not. ad Herodot.
 II, 170. — Ad seqq. Cr. con-
 ferri vult Palin. fragm. sur les
 hieroglyphes IV pag. 19.

ἀριστεροῦς χειρός] Male vul-
 go χειρός, invitis optimis libris.
 Ad locutionem conf. Aeschyl.
 Prometh. vs. 720 (739). Nec
 fugit Matth. Gr. Gr. §. 377, 1
 pag. 691. — Ad μέγαρον cf.
 II, 141. 143.

πατόρων· ἔστι μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ
 ἱροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ ἡσκημένη στύ-
 λοισί τε φοίνικας τὰ δένδρεα μεμιμημένοισι, καὶ
 10 τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστάδι διξὰ θυ-

ἐν τῇ αὐλῇ] De αὐλή et
 παστὰς conf. nott. ad II, 148.

ἡσκημένη στύλοισί τε φοί-
 νικας τὰ δένδρεα μεμιμημέ-
 νοισι] i. e. *columis palmas ar-
 boret imitantibus ornatus*. De
 ἡσκημένη vid II, 130 ibique
 not. Atque admonet Creuzer.
 (comm. Herod. p. 393 not. 432)
 doctorum Gallorum, qui Aegy-
 ptiacae architecturae primordia
 explicantes, hocce Herodoti lo-
 co sunt usi. Illud enim sibi
 videntur vidisse, non solum co-
 lumnas, sed alias quoque aedi-
 ficiorum partes apud veteres
 Aegyptios ad *plantarum arborumque*
 imitationem effictas esse.
 Eam rem confirmari putant
 non modo reliquii sepulchri
 Osymandyaе, verum etiam
 singulis, quotquot hodieque ex-
 stent, superioris Aegypti aedi-
 ficiis. Vid. descript. de l'Eg.
 antiq. vol. II Thèb. p. 33.

ἔσω δὲ ἐν τῇ παστάδι διξὰ
 θυρώματα ἔστηκε] Vertunt vul-
 go: „*intra thalamum, reposi-
 torium est binis foribus clausum
 atque inibi est regis sepulcrum.*“
 θυρώματα Valla erat interpre-
 tatus *postes, in quibus urna s.
 locus est*. Cui oblocutus Wes-
 selingius exponit *tabulata ad
 fores deposita et conditorio apta,*
 quemadmodum in Stobaeo XLI
 p. 251 et θυρήν pro tabula in
 Nostr. II, 96. VIII, 51. At-

que θυρώματα saepius idem
 esse atque θύρα recte monuisse
 videtur Schweighaeuserus. Lar-
 cherus reddiderat: *une niche
 avec un porte a deux battans,*
 probante Valckenario Toupio-
 que. In quam sententiam Ita-
 lus interpres hunc l. ita vertit:
 „e dentro la pastada vi sono
 due nicchie con duplice porta
 e nella nicchia v'è il reposito-
 rio;“ et in nota haec scribit:
 „*con duplice porta: o piu tosto:
 con porta a due imposte.*“ Erit
 igitur minus conclave s. reposi-
 torium bivalvi ianuà clausum.
 Schweighaeuserus, cui non pror-
 sus displicet Larcheri ratio, eam
 proponit ipse interpretationem,
 ut διξὰ θυρώματα sint *gemi-
 natae fores, ianua bivalvis* et
 ἐν τοῖσι θυρώμασι idem atque
 ἐν τὸς τῶν θυρωμάτων. Quae
 Creuzero placent (commentt.
 Herodd. p. 394) utpote sim-
 plicissima, licet *geminatas fo-
 res* haud agnoscat. „Utut igitur
 accipias ac vertas illud διξὰ
 θυρώματα (sunt verba Creu-
 zeri l. l.), semper remanent sive
 binae fores sive ianua bivalvis
 et quidem in sepulcri constru-
 ctione ac defuncti regis condi-
 torio. Quam rem si cum Cle-
 mentis Porphyriique testimoniis
 conferas, cogitesque indolem
 Aegyptiorum, omnia, quae ad
 mortuos rite componendos per-

ρώματα ἔστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστί.

170 Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὄσιον ποιεῦμαι ἐπὶ τοιούτῳ προήγματι ἐξαγορεύειν τοῦνομα ἐν Σαῖ, ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναίης, ὅπισθε τοῦ νηοῦ, παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐχόμενα τοίχου. καὶ ἐν τῷ τεμένει ὄβελοὶ ἐστᾶσι μεγάλοι λίθινοι· λίμνη τέ ἐστι ἐχομένη, λιθίνη κρηπίδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ, καὶ μέγας, ὡς ἐμοὶ ἐδόκει, ὅση περ ἢ ἐν Δήλῳ, ἢ τροχοειδῆς καλεομένη.

In eodem templo aliud sepulcrum dei cuiusdam.

tinerent, per quamdam significationem (symbolice) exornare solitorum: nullus, opinor, dubitabis, quin haec quoque geminatae fores in sepulcro Saïtico patentēs, ad vitae mortisque vices animarumque vicissitudines spectaverint.“ In mumiariarum enim picturis conspicuae sunt fores angustae fenestris quodammodo similes, sive portulae, quae ab utraque Isidis precantis parte aperiuntur. Quas eodem spectare monet Creuzerus l. I. pag. 390, aliis quoque locis laudatis.

ἢ θήκη ἐστί] Conf. II, 67. 148.

Cap. CLXX.

αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὄσιον ποιεῦμαι ἐπὶ τοιούτῳ προήγματι ζ. τ. λ.] Haud aliter est locutus Noster II, 61. 86. 132, ubi Osiridem mortuum quem ferebant intelligit, cuius ὁμοτάφους optimos quosque Aegyptiorum fieri voluisse constat. Nec fugit Athenagoram de legat. c. 25 haec Herodoti verba exscribentem. „Ac nemini po-

test obscurum esse“ (sunt Creuzeri verba in commentt. Herod. pag. 107), „eos deos, qui humana pati adeoque mortem optetere crederentur, in superiorum vel potius a mortalium sorte immunitium deorum sacrariis humatos esse. Iam cum et ipsi homines iuxta Osiridem ibidem humarentur, hoc ritu credibile est, nihil aliud spectasse Aegyptios, quam ut per gradum quasi et Osiride opitulante ad summos deos ascenderent, absolute temporis finiti orbe, homines.“ Conf. ad II, 169 not.

ἐξαγορεύειν] Hoc verbum usurpari de *arcanis divulgandis, prodendis*, monuimus in Creuzeri Melett. III pag. 82. — Ad ἐχόμενα (prouti recte repositum est a Wesselingio, discrepantibus libris vetustis) conf. II, 148 fin. Ad ὄβελοὶ vid. II, 111 ibiq. nott.

ἢ τροχοειδῆς καλεομένη] *Lacus rotundi* Phoebi natalibus insignis in insula Delo meminerunt Theognis 7. Callimach. hymn. in Del. 261. Quem eundem recentioris aetatis peregrini-

171 Ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δεικνῆλα τῶν παθέων αὐτοῦ

Quae ibi mysteria fiant: Danae filiae Thesoporia ex Aegypto in Peloponnesum attulerunt a. 1570.

νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι.

2 περὶ μὲν νῦν τούτων εἰδοῖ μοι ἐπὶ πλέον ὡς ἕκαστα αὐτῶν ἔχει, εὖστομα κείσθω. καὶ τῆς Δήμη-

nator Spon. (itin. I p. 136) invenit ac descripsit. Conf. etiam Tournefort. voyage du Levant t. I p. 290 seq., cuius mentionem h. l. faciunt interpretes.

Cap. CLXXI.

ἐν δὲ τῇ λίμνῃ] ἐν h. l. haud aliter accipiendum videtur atque II, 159. 163, ubi vid. — In seqq. cum Gaisf. dedi αὐτῶν pro αὐτέων.

τὰ δεικνῆλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι] De Saitarum festis conf. supra II, 59. 62. Hoc in loco αὐτοῦ referendum est ad *Osiridem*, ad cuius funera celebranda ritusque ferales spectant, quae h. l. traduntur. In iis enim exhibebant speciem casuum, qui deo acciderant, dum in vivis erat et in terra versabatur, donec a Typhone caederetur. Scenis igitur et ludis quasi repraesentasse videntur universam calamitatum historiam, quas deus humanam formam indutus perpassus fuerit. Quae quales fuerint, hic exponere longum est; exposuit, ne alia attingam, Plutarchus de Is. et Osir. p. 356 s. 459 seq. Wytttenb. Et pluribus locis supra iam huius fabulae mentionem fecimus. Hoc vero nunc praetermitti nolumus: Herodoti locum artis scenicae vel Grae-

corum primordia atque initia continere. „Sicuti enim Aegyptii“ (sunt verba Creuzeri in comm. Herod. p. 223) „notu in urbe Saï ad lacum Osiridis casuum speciem imaginemque exhibuerant: ita prisco admodum aevo similiter eventa Bacchica exhibuerant ad Lernaenum lacum Argivi. Inde publice quoque in festis Bacchi diebus talia, quae publice evulgari poterant, rudi incommoquo modo repraesentata sunt in agris oppidisque per universam Graeciam et Italiam eam, quam Graeci habitarunt. Docent vascula, in illis maxime oris magno numero reperta.“ Plura de his vid. ad V, 67; de quo loco iam monuit Creuzer. l. I. pag. 221 seq.

ἐπὶ πλέον] i. e. plus, accuratius. Conf. Heindorf. ad Platon. Gorg. p. 23, ad Phaedon. p. 161. Add. act. philoll. Monacc. I pag. 289.

εὖστομα κείσθω] i. e. silentium agere debeo. Loquendi formula serioris aetatis scriptoribus valde frequens, ut in proverbium fere abierit. Tu vid. schol. ad Sophocl. Philoct. 201. Plutarch. moral. p. 857. Thomas Mag. p. 395 et Phrynich. pag. 469 ed. Lobeck. Quod vero in Herodoto scribere placet Sturzio ad Hellanic. fragm.

τρος τελετῆς πέρι, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια κα- 187
 λέουσι, καὶ ταύτης εἰδότε μοι πέρι εὔστομα κείσθω, 17
 3 πλὴν ὅσον αὐτῆς ὁσίη ἐστὶ λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυ-
 γατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου
 ἐξαγαγούσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιάτιδας 20
 4 γυναικάς. μετὰ δὲ, ἐξαναστάσης πάσης Πελοποννή-
 σου ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπώλετο ἡ τελετὴ· οἱ δὲ ὑπο-
 λειφθέντες Πελοποννησίων καὶ οὐκ ἐξαναστάντες
 Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὴν μῦνοι.

172 Ἀπρίεω δὲ ὧδε καταραιορημένου, ἐβασίλευσε Ἀμασις, νομοῦ μὲν Σαῦτεω ἐών· ἐκ τῆς δὲ ἦν πό-²⁵

Amasis ab a. 570: quam callide ignobilitatem suam a contentu viudicavit.

p. 33 (ut monet ad h. l. Cr.): εὔ στόμα κείσθω i. e. quiescat mihi os, taceam, cum εὔστομα denotet ori ac palato iucunda; id ab Herodoti libris scriptis aequo recedit ac seniorum scriptorum, qui Herodotum imitati sunt, ab usu.

τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι] De Graecorum Thesmophoriis exposuerunt St. Croix recherches sur les mystèr. d. pagan. t. I p. 110 ed. sec. Wel-lauer. de Thesmophoriis, Vra-tislav. 1820 et praecipue Creu-zer. Symbol. IV pag. 440 seqq., qui iure praeferendam censet Herodoti auctoritatem ad Aegy-ptum horum mysteriorum pri-mordia revocantis. Ex Aegy-pto autem Thesmophoriorum origines repetendas esse nemo mirabitur, qui Graecorum Ce-remem haud aliam esse atque Isidem perspexerit, quae cum agriculturam, sedes fixas, alia quae huc spectant, prima in-

stituisset, istiusmodi festa sibi habuit consecrata. Conf. Herod. II, 59. 158. — De Danao conf. not. ad II, 107.

καὶ ταύτης εἰδότε μοι κ. τ. λ.] εἰδότε e Sancerosti-libro cum recentt. recepi, cum vulgo abesset.

διέσωζον αὐτὴν μῦνοι] Omnino tenendum est, sacra Graecarum gentium (Pelasgos vulgo appellant) antiquissima, Doribus irruentibus, admodum esse turbata, eoque rem adduc-tam esse, ut sacra ex publico quasi cultu ad mysteriorum recessus revocarentur ibique ut arcana propagarentur. Sic Thesmophoriorum sacra, quae anti-quissimo aevo ad memoriam agriculturae instituta quotannis celebrandam, ex Aegypto in-troducta erant, relicto publico cultu ad mysteriorum arcana rela-ta fuisse videntur. Tu conf. Pausan. VIII, 37 §. 1 et a Creuzero laudatum C. O. Müll-ler. in Orchomen. pag. 453.

2λιος, οὐνομά οἱ ἐστὶ Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα, κατόνοντο τὸν Ἄμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν οὐδεμιῇ μοίρῃ μεγάλη ἦγον, ἅτε δὴ δημότην τὸ πρὶν ἔοντα, καὶ οὐκ οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ, σοφίῃ αὐτοῦς ὁ Ἄμασις, οὐκ ἀγνωμοσύνη προσηγάγετο. ἦν οἱ

Cap. CLXXII.

οὐνομά οἱ ἐστὶ Σιούφ] *Siuph* Rennelio l. I. pag. 617 eo loco sita fuisse videtur, qui nunc vocatur *Ssaouaféh* in occidentali ripa fluvii Canopici. Cum vero Saïs et Saïtica ditio in orientali ripa fuerit, Champoll. l'Eg. sous l. phar. II p. 220 sq. oppidum *Siuph* in vico *Safi* quaerendum putat, qui tria tantum milliaria Gallica a Saï distet. — Ad κατόνοντο confer II, 136 fin. et Koen. ad Greg. Corinth. de dial. Ion. §. 23 pag. 407 ed. Schaeef.

ἐν οὐδεμιῇ μοίρῃ μεγάλη ἦγον] Sensu quidem haec locutio non differt ab eo, quod legitur II, 141: ἀλογίην ἔχειν coll. IV, 150 sive ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἔχειν, despiciatui habere, nullam rationem habere. Monuit Valcken. ad II, 141.

ἅτε δὴ δημότην — ἔοντα] „Respexit Zonaras in lex. Gr. pag. 494 (ubi legimus: Δημότην οἱ Ἴωνες τὸν τῶν πολλῶν ἔνα· οὕτως καὶ Ἡρόδοτος), ubi Tittmanno Herodoti locus non in promptu erat. Alteram vocabuli potestatem (ubi eiusdem demi hominem denotat) expedit Ruhnken. ad Xenoph. memor. I, 2, 58 a Tittmanno laudatus. Add. Valcken. ad He-

rodot. III, 55. Herodoti usum sequitur nonnunquam Dionysius Halicarn. v. c. V, 2. Cr. Nec differt, quod ab Hellenico (apud Athen. XV p. 680) Amasis dicitur *ιδιώτης καὶ τῶν τυχόντων*. Cum enim a Diodoro II, 68 Amasis vocatur *ἀνὴρ ἐμφανής*, non tam ad origines, quam ad res gestas, quibus ille post eminuit, respexisse videtur. Cf. quae de Amaside disserit P. van Limburg-Brouwer in *Gedachten over het Verband tuschen de godsdienstige enzedelijke Beschaving der Egyptenaren* (Amsterd. 1828) pag. 33 seq.

σοφίῃ — οὐκ ἀγνωμοσύνη προσηγάγετο] Displicent haec Valckenario, cum nemo dici possit quempiam ἀγνωμοσύνη προσαγαγέσθαι indeque legendum esse censet: οὐκ εὐγνωμοσύνη προσηγάγετο: Aegyptios Amasis callido potius consilio quam lenitate et clementia sibi conciliavit. Addit vir egregius σοφίαν hic ut alibi saepius esse calliditatem, προσαγαγέσθαι vero optime eos dici, qui sibi studeant populum conciliare, principes viros potissimum, qui variis artibus alios alliciant et ad studium sui perducant. Quae ipsa etiam exemplis appositis illustrare studuit vir doctissimus. Nec tamen satis causae video,

ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτῆρ χροῦ-30
 σεος, ἐν τῷ αὐτὸς τε ὁ Ἄμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες
 4 οἱ πάντες τοὺς πόδας ἐκάστοτε ἐναπενιζέατο. τοῦ-
 τον κατ' ὧν κόψας, ἀγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ
 ἐποίησατο, καὶ ἴδρυσε τῆς πόλιος ὄκου ἦν ἐπιτη-
 δεώτατον· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τῶγαλ-35
 5 μα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἄμασις τὸ ἐκ
 τῶν ἀστῶν ποιούμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους,
 ἐξέφηνε φᾶς „ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τῶγαλμα γεγο-
 „νέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνε-
 „μεῖν τε καὶ ἐνουρέειν, καὶ πόδας ἐναπενιζέσθαι,
 6 „τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἤδη ὧν, ἔφη λέγων, 40
 „ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεποιημέναι. εἰ γὰρ

cur a vulgata recedam, in qua
 προσαγαγέσθαι de Amasi opti-
 me dicitur, qui Aegyptiorum
 animos sibi conciliarit et qui-
 dem σοφίῃ i. e. sapientia, pru-
 dentia, neque stultitia, imperi-
 tia, stolido fastu (οὐκ ἀγνω-
 μουσύνη), quo potius a se alie-
 nasset Aegyptiorum animos.
 Itaque, bene admonente Wes-
 selingio, verba οὐκ ἀγνωμο-
 σύνη idem fere sonant atque
 ἀνοήτως et praecedentia magis
 explicant, quemadmodum
 in Nostri oratione abundantia
 haud semel observare licet. Alia
 quaedam affert Matth. Gr. Gr.
 p. 1310 seq. Ac laudat Wes-
 seling. scholia Demosthenis at-
 que Harpocraton., ubi ἀγνω-
 μόνως explicatur: ἀνοήτως,
 ἀλογίστως, ἀβούλως; ipseque
 Herodotus in imperitia et fastu
 vocem frequentat VI, 10. IX, 3.
 Euripid. Bacch. 884. Sophocl.
 Trachin. 1273.

ἐναπενιζέατο] Ad formam
 conf. ἐγενέατο II, 166 ibique
 laudd. — De ποιήσασθαι
 in seqq. vid. II, 127 ibiq. nott.
 — Ad verba: τῆς πόλιος
 ὄκου conf., si tanti est, Matth.
 Gr. Gr. pag. 632.

τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν ποιούμε-
 νον] ἐκ eodem modo, quo II,
 148. 151. — Ad argumentum
 conf. Minuc. Felic. in Octav. 23.
 „Tangit eandem rem Plutarch.
 opp. II p. 151, E, ubi nostri
 loci haud oblitus erat Wytttenb.
 animadverss. 1, 2 pag. 944.“
 Cr.

ἔφη λέγων, ὁμοίως αὐτὸς
 z. τ. λ.] Optime haec laudans
 ob dativi usum Matth. Gr. Gr.
 §. 386, 3 sic reddit: „es sey
 ihm eben so gegangen wie dem
 Waschbecken für die Füße.“ —
 Ibid. vid. §. 636 pag. 1310 de
 ἔφη λέγων.

„πρότερον εἶναι δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι εἶ-
7 „ναι αὐτῶν βασιλεύς.“ καὶ τιμᾶν τε καὶ προμη-
θίεσθαι ἑωυτοῦ ἐκέλευε. τοιοῦτῳ μὲν τρόπῳ προση-
γάγετο τοὺς Αἰγυπτίους, ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν. 45

173

Quid mane, quid
reliquo die agere
solitus: repre-
hensus ob cam
vitam, quid re-
sponderit.

Ἐχρᾶτο δὲ καταστάσει πρηγμαίων τοιῆδε. τὸ μὲν
ὄρθριον, μέχρι ὅτου πληθώρας ἀγορῆς, προθύμως
ἔπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ 188
τούτου ἔπινέ τε καὶ κατέσκαπτε τοὺς συμπότας,
2 καὶ ἦν μάταιός τε καὶ παιγνιήμων. ἀχθεσθέντες δὲ 50

ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι] ἀλλὰ
apodosin exordiens post prae-
gressum εἰ, ubi reddunt *ta-
men*, notavimus in Creuzeri
Melett. III p. 26. — In seqq.
cum Gaisf. dedi αὐτῶν pro
αὐτέων.

Cap. CLXXIII.

ἐχρᾶτο] Nonnulli libri ἐχοῖ-
το, quod monente Schweigh.
idem invenitur I, 102. 172.
II, 123. 181 coll. Valcken. ad
Euripid. Phoeniss. 961. — Ad
argumentum capitis illud tenen-
dum est, Amasidis vitam et
quotidianam victus rationem eo
magis Aegyptios advertere de-
buisse, quo accuratius omnis
Pharaonum ratio vivendi descri-
pta erat; quibus quid quaque
horā agendum, quibus rebus
fruendum et qua mensura, prae-
scriptum fuisse, ex Diodori (I,
70) aliorumque testimoniis sat-
tis patet. Plura de Pharaonum
vita Creuzer. in comm. Herodd.
pag. 212 seqq.

μέχρι ὅτου πληθώρας ἀγο-
ρῆς] Ad μέχρι ὅτου conf. μέ-
χρις οὗ I, 181, ubi vid. not.

Add. Matth. Gr. Gr. §. 480, b
not. Quae h. l. et VII, 223
dicitur πληθώρα ἀγορῆς, alibi
est πλήθουσα ἀγορά; qua lo-
cutione „tempus indicatur, quod
meridiem antecedit, non ipsum
medium diem.“ Ita Wesseling.
ad Diodor. XIII, 48, ubi vid.
plura. Add. Krüger. ad Xeno-
phont. Anab. I, 8 §. 1, qui
recte citat Suidam haec profe-
rentem: περὶ πλήθουσαν ἀγο-
ράν· περὶ ὥραν τετάρτην (die
in duodecim ὥρας diviso) ἢ
πέμπτην καὶ ἕκτην· τότε γὰρ
μάλιστα πλήθει ἢ ἀγορά. —
Ad sequentia, ut monet Wes-
seling., respexit Aelian. v. h.
II, 41.

μέχρι ὅτου] Ita omnes libri;
quod displicet Struv. specim.
quaest. de dial. Herod. p. 48,
cum alibi semper apud Herodo-
tum inveniat *ὅτε*, nunquam
ὅτου. Conf. I, 7. 119. 145
etc.

ἦν μάταιός τε καὶ παιγνιή-
μων] Conferas Athen. VI, 78
pag. 261. — Adscriptit haec
Valckenarius: „Postquam Ama-
sis seria tractaverat, ut animum

τούτοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ, ἐνουθέτεον αὐτὸν, τοιαύδε
λέγοντες· Ὡ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ προέ-
„στηκας, ἐς τὸ ἄγαν φαῦλον προάγων σεωυτόν.
3 „σὲ γὰρ χρῆν ἐν θρόνῳ σεμνῷ σεμνὸν θωκέοντα,
„δὲ ἡμέρης προήσσειν τὰ προήγματα· καὶ οὕτω Αἰ-
„γύπτιοί τ' ἂν ἐπιστέατο ὡς ὑπ' ἀνδρὸς μεγάλου 55
4 „ἄρχονται, καὶ ἄμεινον σὺ ἂν ἤκουες. νῦν δὲ
„ποιεῖς οὐδαμῶς βασιλικά.“ Ὁ δ' ἄμείβετο τοι-
σίδε αὐτούς· „Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν
„δέωνται χρᾶσθαι, ἐταννύουσι· ἐπεὰν δὲ χρήσων-

relaxaret, in vino *petulantioribus indulgebat iocis*: sic interpretor Herodotea. Quia com-potoribus ipsis lusus isti regis persona minus viderentur digni, μάταιος fuisse dicitur et παι-γνιῶν. Permutantur μετα-ῖξαι et ἀσχημονεῖν, et for-tasse solita sibi castimonia He-rodoteus turpe quid ambigua vo-ce velavit, ut ne ab obscœnis quidem abstinnisse iocis signifi-caretur. Deianiram Nessus ψά-ει ματαταῖς χερσὶν in Sophocl. Trach. 574. Nam τὸ παιγνιῶ-δες privatae sortis convivis lau-di ducebatur; παιγνιῶν di-cebatur *ingeniosus* et εὐφυνῆς, qui *iocis urbanis indulgeret*. Placebat *Vel cavillator facetus, vel conviva commodus* qui dicitur Plauto mil. glor. III, 1, 47 etc. etc.“ — „Ita enim Arnobium usurpare verba *ludendi, lasciviendi, lasciviae* observat He-raldus ad Arnob. adv. gent. V init. p. 263 ed. Orell. tom. II.“ Cr.

σὲ γὰρ χρῆν] Vulgo ἐχρῆν. Illud Schweigh. dedit e pluribus

libris, quibus etiam accedit Flo-rentinus codex. Conf. II, 179. III, 65. VII, 39. „In verbis proxime sequentibus observa ordinem σεμνῷ σεμνὸν; quae apte comparat Schaeferus cum Sophocl. verb. in Trachin. 613: θυτήρα καινῷ καινὸν ἐν πεπλώματι.“ Cr.

δὲ ἡμέρης] i. e. *per to-tum diem*; quam locutionem, nonnullis exemplis a Wesselingio illustratam, attigit quoque Matth. §. 580, a pag. 1149. — Ad ἐπιστέατο conf. II, 166. 172.

ἄμεινον σὺ ἂν ἤκουες] ἂν omissum in binis libris bene tue-tur Wesselingius, cum linguae usus satis ferat repetitum ἂν, ut IX, 27. Eurip. Hel. 955. 1017 etc. — Ad ἄμείβετο — αὐτούς conf. Matth. §. 411, 5. „Ipsam Amasidis dictum conf. cum eo, quod legitur in Plu-tarch. opp. II pag. 792, C; et ad imaginem de arcu h. l. adhi-bitam conf. Ovid. heroid. epist. IV, 92 ibiq. Lennep. p. 189.“ Cr.

5,,ται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐντε-60
 ,,ταμένα εἶη, ἐκραγείη ἄν· ὥστε ἐς τὸ δέον οὐκ ἄν
 6,,ἔχοιεν αὐτοῖσι χρῆσθαι. οὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπου
 ,,κατάστασις· εἰ ἐθέλοι κατεσπουδάσθαι αἰεὶ, μηδὲ
 ,,ἐς παιγνίην τὸ μέρος ἑωυτὸν ἀνιέναι, λάθοι ἄν
 7,,ἦτοι μανεῖς, ἢ ὅγε ἀπόπληκτος γενόμενος. τὰ ἐγὼ 65
 ,,ἐπιστάμενος, μέρος ἑκατέρῳ νέμω.“ Ταῦτα μὲν
 174 τοὺς φίλους ἀμείψατο. Λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις, καὶ
 ὅτε ἦν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἐὼν καὶ φιλοσκώμ-
 μων, καὶ οὐδαμῶς κατεσπουδασμένος ἀνήρ· ὅπως
 δέ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ εὐπαθέοντα τὰ 70
 2ἐπιτήδεα, κλέπτεσκε ἄν περιϊών. οἱ δ' ἄν μιν φά-
 μενοι ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα ἀρνεύμενον ἄγε-
 σκον ἐπὶ μαντήιον ὅκου ἐκάστοισι εἶη· πολλὰ μὲν

Privatus adhuc,
 luxuriosus et fu-
 rax: imperium
 adeptus, quos
 Deos neglexerit,
 quos coluerit.

ἐς τὸ δέον] i. e. quando opus est, iusto tempore. Conf. I, 32 ibique nott. I, 119. 186.

λάθοι ἄν — γενόμενος] De verbi λανθάνειν structura monuit Matth. Gr. Gr. pag. 1083, qui idem pag. 880 attigit usum pronominis ὅγε, quod in altero orationis membro abundanter quasi ponatur.

Cap. CLXXIV.

κατεσπουδασμένους ἀνήρ] Monet Wesselingius de Procopio hanc locutionem ex Herodoti imitatione frequentante, bell. Pers. II, 8. bell. Vand. II, 4.

ὅπως δέ μιν ἐπιλείποι — τὰ ἐπιτήδεα] De ἐπιλείπειν (ausgehen, ut nos dicimus) iam supra monitum ex Werferi disputat. in actt. phill. Monacc. I, 1 pag. 86. Pro τὰ ἐπιτήδεα

(necessaria quaeque, ad victum scilicet) vulgo τὰ ἐπιτήδεα. Illud dabat Florentinus liber, dudum probante Koen. ad Gregor. Cor. de dial. Ion. §. 45.

κλέπτεσκε ἄν] De usu particulae ἄν in hisce iam vidimus I, 42. 196. De imperfecti forma in σκον vid. I, 36. 100 atque Matth. Gr. Gr. §. 199 in. Pertinet huc quoque in seqq.: καὶ ἠλίσκετο quemadmodum ex priorum editorum coniectura pro κατηλίσκετο nunc editum legitur, a Schweighaeusero denuo immutatum in καὶ ἀλίσκετο (in binis enim libris exstat καταλίσκετο), quod imperfecta in σκον formata augmento careant. Nec tamen semper istud fieri, patet ex exemplis a Matth. l. l. allatis. Quapropter reliquimus: καὶ ἠλίσκετο.

δὴ καὶ ἠλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηῶν, πολλὰ δὲ καὶ 189
 3 ἀποφεύγεσκε. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε 75
 τοιάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ
 φῶρα εἶναι, τούτων μὲν τῶν ἰσῶν οὔτε ἐπεμέλετο,
 οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτέων ἔθνε,
 ὡς οὐδενὸς ἐοῦσι ἀξίοισι, ψεύδεά τε μαντήϊα κε-
 4 κτημένοισι. ὅσοι δὲ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι,
 τούτων δὲ, ὡς ἀληθέως θεῶν ἐόντων καὶ ἀψευδέα 80
 μαντήϊα παρεχομένων, τὰ μάλιστα ἐπεμέλετο.

175 Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν Σαί τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια
 θωνμάσια οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβαλλό-
 μενος τῷ τε ὕψει καὶ τῷ μεγάρθει, ὅσων τε τὸ μέ-
 γαθος λίθων ἐστὶ, καὶ ὀκτοίων τέων· τοῦτο δὲ, κο-
 85 λουσσοὺς μεγάλους καὶ ἀνδρόσφιγγας περιμήκειας

Minervae tem-
 plum ornat: do-
 mus ex lapide
 solido ad ingres-
 sum templi, ex
 Elephantina, us-
 que advecta.

ἐποίησε τοιάδε] Pro ἐποίησε
 cum recentt. dedi ἐποίηε, quod
 usus loquendi flagitabat.

ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶ-
 ναι] De infinitivi usu monuit
 Matth. pag. 1057. Conf. I, 32.
 Eodem modo, opinor, expli-
 candum: ὅσοι δὲ μιν κατέδη-
 σαν φῶρα εἶναι (i. e. qui ipsum
 furti convicerant). Conf. IV,
 68.

Cap. CLXXV.

τῇ Ἀθηναίῃ — ἐξεποίησε]
 Ad προπύλαια conf. II, 101
 et ad ἐξεποίησε II, 125. 126.
 Voculam οἱ, quam abesse ma-
 vult Schaefer. ad Lambert. Bos.
 de ellipsis. I. Gr. p. 582, retinui,
 probante Schweigh., qui eam ex
 abundantanti Herodoti sermone
 tuetur et ad τῇ Ἀθηναίῃ re-
 fert. — πάντας intelligit eos,
 qui ante ipsum talia opera ex-

struxerant. — Ad τέων in seqq.
 conf. Matth. p. 284.

καὶ ἀνδρόσφιγγας] Satis
 constat, ante Aegyptiorum tem-
 pla statui solitas esse sphinges
 facie virginea; de quibus figu-
 ris vid. Aelian. n. a. XII, 7 et
 quae alia attulerunt interpretes
 ad Herodoti locum, inprimis
 vero Creuz. in Symbol. I p. 495
 seqq., qui nunc addit Wytten-
 bach. ad Plut. moral. (de Is. et
 Osirid.) II, 1 pag. 179. Ac
 testantur Galli docti, se, una
 excepta Sphinge ad pyramides
 collocatâ, in sphingibus nulla
 alia nisi feminea capita per Ae-
 gyptum vidisse. Quo magis
 advertere nos debet Herodoti
 locus de masculis sphingibus,
 quem ita expedire student do-
 cti Galli, ut, cum primitus
 sphingis forma ad astronomicas
 rationes spectarit, ad solstitium

ἀνέθηκε, λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν ὑπερφύεας
 2 τὸ μέγαθος ἐκόμισε. ἠγάγετο δὲ τούτων τοὺς μὲν,
 3 καὶ τῶν κατὰ Μέμφιν ἐουσέων λιθοτομιέων· τοὺς
 4 δὲ ὑπερμεγάρθειας, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον
 5 καὶ ἑξήκοντα ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σαΐος. τὸ δὲ 90
 6 οὐκ ἦμιστα αὐτῶν, ἀλλὰ μάλιστα θωνμάζω, ἔστι
 7 τὸδε· οἴκημα μουνόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης

et Nilum intra virginis et leonis
 signum coeleste crescentem et
 terras inuidantem, postea ad
 robur indicandum atque sapien-
 tiam illa relata sit; unde haud
 improbabile, masculae formae
 sphinges esse formatas. Sed,
 Schweighaeusero notante, „in
 voce ἀνδρόσφιγγες prior pars
 vocabuli non ad masculum ge-
 nus refertur, sed idem valet ac
 si diceres ἀνθρωπόσφιγγας.“
 Quae num ad Herodoti locum
 explicandum sufficiant, alii di-
 iudicent.

ἠγάγετο δὲ τούτων] Cum
 Gaisf. dedi τούτων pro του-
 τέων et αὐτῶν pro αὐτέων,
 ἐξήκοντα pro εἰκόσι, ut II, 176
 et II, 121, ubi vid.

ἐκ τῶν — λιθοτομιέων] Cf.
 II, 8. 158 ibiq. not.

ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος] De
 Elephantines insula vid. not. ad
 II, 17. Urbis ruinae quaedam
 in colle dispersae hodieque con-
 spici dicuntur; de quibus plura
 Ritter. Erdkund. I pag. 690.
 Unde non admodum remotae
 lapicidinae, e quibus lapides
 ad istiusmodi moles protracti
 sunt. Vid. not. ad II, 8. Ac
 navi ingentem molem lapideam
 secundo fluvio Saïn advectam

esse, ipsa Herodoti verba pro-
 bant, quae etiam, quod ad
 navigationem per Nilum institui
 solitam attinet, valde tenenda
 sunt. Conf. Heeren. Ideen II,
 2 pag. 144 seq. Ritter. l. l.
 p. 881 et not. ad Herod. II, 96.
 Navigationem viginti dierum ius-
 tam videri indicat Iomard. de-
 script. de l'Égypt. ant. I livr.
 p. 626, si quinque dierum iter
 maioribus, reliquorum vero die-
 rum iter minoribus schoenis ab-
 solvi cogitemus. Conf. not. ad
 II, 4. 9. — κυβερνήται iidem
 sunt, qui supra II, 164 com-
 memorantur; ubi vid. not.

οἴκημα μουνόλιθον] „Atti-
 git hunc locum Iomard. in de-
 scriptione Elephantines, descr.
 de l'Ég. antiqq. t. I ep. 3 p. 3.“
 Cr. Tu conf. supra II, 155 et
 Joillois et du Bois-Aymé in
 descript. des ruines de Delta
 (descript. de l'Ég. antiqq. t. II
 chap. XXV pag. 9. 10), ubi se-
 cundum mensuras lapidis ab He-
 rodoto indicatas, eiusdem pon-
 dus probabiliter statuunt. „Le
 bloc entier du monolithe (prae-
 stat enim ipsa adponere verba),
 tel qu'il a été détaché des ro-
 chers granitique de Syène, étoit
 de 344 mètres cubes et de-

πόλιος· καὶ τοῦτο ἐκόμιζον μὲν ἐπ' ἕτεα τρία, δις-
 χίλιοι δὲ οἱ προσετέταχτο ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ οὐ-
 4 τοι ἅπαντες ἦσαν κυβερνηταί. τῆς δὲ στέγης ταύ- 95
 τῆς τὸ μὲν μῆκος ἕξωθεν, ἕστι εἷς τε καὶ εἴκοσι
 πήχεις· εὖρος δὲ, τεσσαρεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ.
 ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἕξωθεν τῆς στέγης τῆς μουνο-
 5 λίθου ἐστί. ἀτὰρ ἕσωθεν τὸ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα
 πηχέων καὶ πυγόνος· τὸ δὲ εὖρος, δωδέκα πηχέων·
 τὸ δὲ ὕψος, πέντε πηχέων ἐστί. αὕτη τοῦ ἱεροῦ κέε- 1
 6 ται παρὰ τὴν ἕσοδον. ἕσω γὰρ μιν ἐς τὸ ἱερόν φασί
 τῶνδ' εἶνεκα οὐκ ἐσελκύσαι· τὸν ἀρχιτέκτονα αὐ-
 τῆς, ἔλκομένης τῆς στέγης, ἀναστενάξαι, οἷά τε
 χρόνου ἐκγεγονότος πολλοῦ, καταχθόμενον τῷ ἕρ- 5
 γῳ· τὸν δὲ Ἀμασιν ἐνθυμιστὸν ποιησάμενον, οὐκ 190

mie (10047, 6 pieds cubes), pesant 914,832 Kilogrammes (1,868,853 livres à raison de 186 livres par chaque pied cube); et si l'on en déduit le vide, qui est de 165 mètres et 20 centièmes (4818, 85 pieds cubes), il restera pour la masse effectivement transportée à Sais 179 mètres, 30 centièmes cubes (5228, 75 pieds cubes), pesant 476,076 Kilogrammes (972,547, 5 livres), car on ne peut douter, que l'évidence du monolithe n'ait été fait sur la carrière même. — *Iidem viri docti suspicantur, monolithum totum ruinis obtectum, quae omnem regionem occupant, sub terra adhuc latere.* — Ad verba: ἐπ' ἕτεα τρία conf. II, 119 et ad στέγης II, 148.

καὶ πυγόνος] πυγὸν conti-

nere dicitur viginti digitos sive *quinque* palmas. Itaque non valde distat a cubito, qui *viginti quatuor* digitis s. *sex* palmis constat. Vid. Wurm. de pond. ratt. pag. 92.

οἷά τε χρόνου ἐκγεγονότος πολλοῦ] Haec locutio insolens videtur Wesselingio, cum Herodotus (v. c. I, 27. 190. II, 124) aliique scriptores potius in hisce usurparint verbum ἐγγίνεσθαι s. γίνεσθαι. Schweighaeuserus, qui ipse requirit ἐκγεγονότος, ferri tamen posse vulgatam iudicat, si abesset πολλοῦ. Equidem libris invitis nihil mutarim. — In seqq. retinui καταχθόμενον, cum altera lectio καὶ ἀχθόμενον probatorum librorum auctoritate careat.

ἐνθυμιστὸν ποιησάμενον] i. e. *animadvertentem et religioni*

7 ἔαν ἔτι προσωτέρω ἐλκύσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι, ὡς ἄνθρωπος διεφθάρη ὑπ' αὐτῆς τῶν τις αὐτὴν μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυσθῆναι.

176 Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱεροῖσι ὁ Ἄμασις 10

Ornat et alia
templa maxime-
que templum
Vulcani, et no-
vum Isidi aedi-
ficat.

πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοισι ἔργα τὸ μέγαθος ἀξιοθέητα· ἐν δὲ, καὶ ἐν Μέμφι, τὸν ὑπτιον κείμενον κολοσσόν, τοῦ Ἱφραιστείου ἔμπροσθε· τοῦ πόδες πέντε 2 καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ἐπὶ δὲ τῶ αὐτῶ βάρῳ ἐστᾶσι, Αἰθιοπικοῦ ἑόντος λίθου, δύο κολοσσοί, ἑξήκοσι ποδῶν τὸ μέγαθος ἑὼν ἑκάτερος· 15 3 ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τοῦ μεγάρου. ἔστι δὲ λί-

habentem, ut vertit Schweigh. in lex. Herod. Quo eodem sensu infra VIII, 54 cum inveniat: ἐνθ' ὄμιον — ἐγένετο, aliis quoque scriptoribus frequentatum (vid. Duker. ad Thucyd. VII, 18), hoc quoque loco Valckenarius ἐνθ' ὄμιον praeferret, si codices in eo conspirarent. Qui quantum scio omnes offerunt ἐνθυμιστόν, quod cave loco moveas. Et bene admonet Schweigh. verbi ἐνθυμίζεσθαι, quod illo sensu in usu fuerit veteribus.

Cap. CLXXVI.

ἐν δὲ, καὶ] Conf. Matthiae Gr. Gr. p. 1189 et quae plura affert Gail. in mém. de l'acad. de l'inscr. VIII (Paris. 1827) pag. 190 seq.

Αἰθιοπικοῦ ἑόντος λίθου] Αἰθιοπικοῦ e nonnullis libris recepit Wesseling. pro τοῦ αὐτοῦ, quod et ipsum probati libri offerunt, quodque haud con-

tinuo reiiciendum videtur Creuzero in annall. Heidelbb. 1823 nro. 10 pag. 153, ubi ipse conicit, olim sic scriptum fuisse Αἰθιοπικοῦ τοῦ αὐτοῦ ἑόντες λίθου. Non enim alienum videri censet ab Herodotea oratione, ut post τῶ αὐτοῦ continuo sequatur τοῦ αὐτοῦ, quod ipsum sensui haud repugnet, cum tres colossos, eidem basi superimpositos, eiusdem quoque lapidis fuisse probabile sit. — De lapide Aethiopico vid. II, 127 et 134.

ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τοῦ μεγάρου] Ex Vallae interpretatione („magno illi adsistentes“) Schaefer. pro μεγάρου, quod in omnibus libris compareret, edidit μέγαλου, probante nuper, cum reliqui editores reiicissent, Letronne in mém. s. le tombeau d'Osymand. (Paris. 1822) pag. 7, ubi h. l. ita vertit: „sur la même base sont deux colosses debout... placés de chaque côté du grand (co-

θινος τερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σαῖ, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ἰσί τε τὸ ἐν Μέμφι ἰδὸν Ἀμασίς ἐστι ὁ ἐξοικοδομησας, ἐδὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον.

177 Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλέος λέγεται Αἴγυπτος ²⁰Nili et agrorum Amaside regnante ubertas: xx M urbium: lex inbens quemque singulis annis in dicare, unde vivat.

μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρας

losse).“ Nec convenire videtur Creuzero l. l. p. 152 cum Herodotei sermonis perspicuitate, quod in seqq. ad vocem ἔτερος additum inveniantur λίθινος alia atque in antecedentibus significatione. Itaque Italus interpres plane omisit vocem λίθινος, reliqua sic vertens: „Stanno due colossi di pietra etiopica — — *vé n' ha anche un altro* in Saïs etc.“

κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον] Cf. Matth. Gr. Gr. pag. 1153. Ad verbum ἐξοικοδομεῖν in seqq. conf. cognatae notiois verbum ἐκποιεῖν, de quo II, 125. 136. 175.

Cap. CLXXVII.

ἐπ' Ἀμάσιος δὲ — εὐδαιμονῆσαι] βασιλέος cum Gaisf. rescripsi pro βασιλῆος. Hanc vero Aegypti felicitatem ex commercio cum exteris gentibus, quod illo tempore institui coeptum mox valde creverit, repetendam censet Heeren. Ideen II, 2 pag. 390. Nec tamen illud ex Herodoti verbis colligam, quae ad largum frugum proventum ex Nili inundatione maiori ortum neque ad commercium divitiasque inde comparatas spectant. Sed graviora sunt,

quae in h. l. nos tenent, si sacros Iudaeorum libros consulamus. Eos enim si sequamur, eo ipso tempore, quo summam Aegypti felicitatem Noster praedicat, Nabuchodonosorus Aegyptum cepit ipsumque Apriem (de quo supra II, 169), ut videtur, interfici iussit. Terram vastatam ac desertam, quae quadraginta per annos inhabitata iaceat, gentem Aegyptiorum in alias regiones dispersam canit Ezech. XXIX, 9 seqq. quocum conf. Ierem. XLIV, 30. XLVI, 26. Plura Beck. Weltgesch. I pag. 729. Haec cum prorsus repugnent Herodoteae narrationi, statuit Wesselingius, Graecum scriptorem sua Aegyptiis sacerdotibus debere, qui multa dissimularint et ultima Amasidis fata felicemque regni statum nimium quantum auxerint. Quem multi viri docti secuti sunt. Equidem in tanto dissensu quid certi statuam, non habeo, quamquam hoc negari nequit, Amasidem valde acceptum fuisse videri sacerdotibus, quorum animos sibi valde illum conciliasse ex iis colligo, quae multa ille rex in templa et restituenda et recens exstruenda

2 τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ γενέσθαι τὰς ἀπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκειομένας. νόμον δὲ Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἄμασις ἐστὶ ὁ καταστήσας· ἀπο-25 δεικνύναι ἕτερος ἐκάστου τῷ νομάρχῃ πάντα τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιοῦται· μηδὲ ποιεῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην, ἰθύνεσθαι θανά-3 τῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο· τῷ ἐκείνοι 30

impendisse fertur. Iustum caeteroqui et aequum Amasidis regnum in Aegyptios, quorum favorem hoc modo sibi conciliavit, dilaudat Diodor. I, 68 fin.

καὶ πόλις — δισμυρίας τὰς οἰκειομένας] Diodor. I, 31 scribit antiquis temporibus in Aegypto fuisse vicos memorabiles et urbes plures *duodeviginti millibus*, ut in commentariis sacris suo loco notatum videre liceat; Ptolemaeo autem Lagi regnante, plures triginta millibus recensitas esse. Tu conf. quae alia aliorum testimonia ad h. l. attulit Wesselingius.

νόμον δὲ Αἰγυπτίοισι τόνδε κ. τ. λ.] δὲ cum recentt. scripsi pro τε, quod olim vulgatum erat.

ὅθεν βιοῦται] Ita pro βεβαιοῦται nunc e libris pluribus editum, probante Suidā, qui βιοῦται laudans explicat ζῆ, et dudum monente Valckenario, qui recte interpretatur: *quonam quaestu sustentaretur*, haec adiciens: „ἀποδεικνύντα ὅθεν ζῆ, habet de re eadem loquens Aelian. v. h. IV, 1. λόγον δώ-

σοντα, πόθεν — διαζῆ Diodor. Laërt. VII, 168. ἀπὸ τίνων ἕκαστος πορίζεται τὸν βίον Diodor. Sicul. I, 77. — Quid Aegyptium moverit ad utilissimam hanc legem ferendam, docet Perizon. ad Aelian. v. h. X, 14 [ut scilicet quotidiano victo quaerendo occupatis otium non sit ad insidias tyrannidi struendas]. Quam ex Aegypto petitam civibus suis tulisse traditur Solon, lex Draconi potius videtur contribuenda velut auctori: vid. Wesseling. ad Diodor. I pag. 88 et Taylor. lectt. Lyss. p. 707 seq. Eandem apud alios etiam populos viguisse ante Perizon. ostenderat Abramus ad Cicer. or. pro Sextio c. 48. Heeren. Ideen II, 2 p. 338 not. Herodoti loco utitur, ex quo manifestum fiat, quam diligentem et accuratam politiam (nos dicimus *Polizei*) in singulos Aegyptios hi nomarchi exercuerint, qui singulis nomis administrandis praefecti fuisse videantur.

μηδὲ ποιεῦντα ταῦτα], Schaefer. append. ad Bast. epist. critic. pag. 29 mavult μὴ δὲ ποιεῦντα. Cr.

178 ἔς αἰεὶ χρέωνται, ἔόντι ἀμώμῳ νόμῳ. Φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Ἄμασις, ἄλλα τε ἔς Ἑλλήνων μετεξέ- τέρους ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμένοισι ἔς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν ἐνοικῆσαι· τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτῶν οἰκίειν, αὐτοῦ δὲ 35 ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους ἐνιδρῦσασθαι βω- 2 μούς καὶ τεμένεια θεοῖσι. τὸ μὲν νυν μέγιστον αὐ- τῶν τέμενος, καὶ οὐνομαστότατον ἔον καὶ χρησι- μώτατον, καλεούμενον δὲ Ἑλλήνιον, αἴθε πόλις εἰσὶ 191 αὶ ἰδρυνόμεναι κοινῇ, Ἰώνων μὲν, Χίος, καὶ Τέως,

Graecis data Naucratis: Hel- lenium et alia templa in Aegy- pto a Graecis exstructa: prae- fecti mercato- rum.

Cap. CLXXVIII.

ἔδωκε — ἐνοικῆσαι] Simili modo infra ἔδωκε — ἐνιδρῦ- σασθαι. Monuit hac de re Mat- thiae Gr. Gr. §. 535 not. 2 pag. 1043. — *Naucratis*, quae ad Saïticum nomum pertinuit, in orientali ripa Canopici flu- vii, qui haud procul inde mari iungitur, erat sita. Nec mul- tum remotus ille locus, ubi post fuit condita Alexandria. Nau- cratis ipsa ad commercium ex- ercendum valde accommodata erat, ut vel ex iis patet, quae II, 97 enarrantur. Condita fe- rebatur urbs (teste Strabone XVII p. 1153 s. 801 coll. Ste- phan. Byz. s. v.) a Milesiis, qui Inarum devicerant. Qui cum Artaxerxis Longimani tempore vixerit, alium Inarum nobis non amplius cognitum intelligi vult Schultz. spec. apparat. crit. ad annall. p. 25 seq. Nam multo ante Artaxerxis tempora Nau- cratin conditam fuisse necesse est, Olympiade quinta, si pe- nes Eusebium fides. Conf. a

Cr. laudatum Wytttenbach. ad Plut. morall. I, 2 pag. 907. De quibus certiora haberemus, si ad nos pervenisset Apollonii Rhodii liber nunc deperditus, qui inscribebatur *πίσις Ναυ- κράτεως*. De reliquis confer Mannert. Geogr. d. Gr. u. Röm. X, 1 p. 563 seq. Nam com- mercio floruit urbs, cuius vel meretrices Herodotus commemorat II, 135 fin., multumque hinc valuit ad universum Aegy- pti statum. De quo Heeren. Ideen II, 2 p. 388 seq.

χώρους ἐνιδρῦσασθαι] Cum Gaisf. dedi *χώρους*. Wesseling. tenuerat *χώροις*. Cum eodem Gaisf. in seqq. scripsi *αὐτῶν* et *τούτων* pro *αὐτέων* et *του- τέων*.

Ἰώνων μὲν κ. τ. λ.] De Io- num urbibus diximus ad I, 142; de Doricis civitatibus II, 144; de Aeolensibus I, 149. Voce *Ῥόδου* ternas insulae urbes indicari probabile est, Ialysum, Camirum, Lindum, cum *Rho- dus urbs* multo post demum an- no 408 a. Chr. n. condita dica-

καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, 40
καὶ Κνίδος, καὶ Ἀλικαρνησὸς, καὶ Φάσηλις· Λιό-
3 λέων δὲ, ἢ Μυτιληναίων μούνη. τούτων μὲν ἐστὶ
τοῦτο τὸ τέμενος, καὶ προστάτας τοῦ ἐμπορίου αὐ-
4 ται αἱ πόλεις εἰσὶ αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πό-
λις μεταποιεῦνται, οὐδέν σφι μετεὸν μεταποιεῦνται. 45
ἄλλοι δὲ, Αἰγυπτῶν ἐπ' ἑωυτῶν ἰδρύσαντο τέμενος
Διὸς· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἴηρις· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλ-
179 λωνος. Ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἢ Ναύκρατις ἐμ-
πόριον, καὶ ἄλλο οὐδέν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τῶν 50
τι ἄλλο στοματῶν τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν ὁμό-
2 σαι „μὴ μὲν ἐκόντα ἐλθεῖν.“ ἀπομόσαντα δὲ, τῇ
νηϊ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν· ἢ εἰ μὴ γε οἶά

179
Sola Naucratis
emporium anti-
quitas in Aegy-
pto.

tur. Vid. Larcherum tom. VII
pag. 674.

καὶ Φάσηλις] Urbs in Ly-
ciae atque Pamphyliae confi-
niis sita, Graecis urbibus per
Lyciam dispersis vulgo adnu-
merata, suisque legibus atque
institutis utens. Plura citavi ad
Ctesiae fragm. pag. 292.

καὶ προστάτας τοῦ ἐμπο-
ρίου] προστάται videntur fuisse,
qui negotiatorum rebus at-
tenderent et arbitri essent li-
tium, quales recentior aetas in
portibus et emporiis constituit
viros; consules vulgo appellan-
tur. Utrum iidem sint atque
τιμοῦχοι, quorum unus inter
Naucratis civitatis rectores
memoratur apud Athenaeum IV,
13, coniecturâ vix assequi lice-
bit, cum omnibus careamus te-
stimoniis de re publica Naucra-
titarum. Praefectos mercatorum
ex vetere inscriptione apud Rei-
nesium affert Wesselingius (cui

etiam reliqua debemus), itidem-
que decem Atheniensium ἐπι-
μελητὰς τοῦ ἐμπορίου apud
Harpocrat. s. v.

μεταποιεῦνται] Timaeus in
lex. Plat. p. 179: μεταποιεῖ-
σθαι· ἀντιποιεῖσθαι (i. e. sibi
vindicare, attribueret aliquid),
ubi plura adscripsit Ruhken.,
Herodotei loci haud immemor.
— Ad ἐπ' ἑωυτῶν in seqq. cf.
supra II, 2. 1, 148 ibiq. nott.
et IX, 38.

Cap. CLXXIX.

εἰ δέ τις — ἀπίκοιτο] εἰ, si
quid video, hic tempori indi-
cando inservit (quum, quoties),
indeque optativo iungitur, no-
tante Matth. pag. 1019. Haud
aliter II, 181: τῇ ἐπέε τε
συγκλίνοιτο ὁ Ἀμασις. —
Ad verba ἐν βάρισι confer II,
96.

τε εἴη πρὸς ἀνέμους ἀντίλους πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὐ ἀπί-55
κοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτε-
180 τίμητο. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελ-
φοῖσι νῦν ἰόντα νηὸν τριηκοσίων ταλάντων ἕξερ-
γάσασθαι· (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι αὐτομάτως
κατεκάρη· τοὺς Δελφοὺς δὲ ἐπέβαλλε τετρατημόριον 60
τοῦ μισθώματος παρασχεῖν·) πλανώμενοι δὲ οἱ Δελ-
φοὶ περὶ τὰς πόλεις, ἔδωτίναζον· ποιεῦντες δὲ τοῦ-
2 το, οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἐνείκαντο. Ἄμασις
μὲν γὰρ σφι ἔδωκε χίλια στυπτηρίας τάλαντα· οἱ
δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας.

Delphicum tem-
plum delagra-
tum a. 548: Ama-
sidis in Delphos
liberalitas.

Cap. CLXXX.

ἕξεργάσασθαι] Ita cum Gaisfordio rescribendum censuimus pro vulgato ἕξοικοδομεῖν et ἐκποιεῖν advertimus supra II, 175. 176. — μισθοῦν hic valet *locare*, *elocare* (aedem exstruendam).

ὁ γὰρ πρότερον — κατεκάρη] De forma κατεκάρη confer sis Matth. Gr. Gr. p. 467; de argumento conf. Herod. I, 50, ubi templi cremati iam mentio erat facta; de quo ab Alcmaeonidis instaurato Wesselingius consuli vult Her. V, 62. Pausan. X, 5 et Dion. Petav. in Themist. or. IV p. 391. Et cf. nott. ad I, 50. — In seqq. pro vulg. ἐπέβαλλε edidimus cum Gaisf. ἐπέβαλλε. Ipsum verbum h. l. impersonaliter fere usurpari videtur de eo, quod convenit, quod iniunctum est, s.

quod incumbit, sequente infinito et accusativo, quemadmodum post συμβαίνει, alia id genus, animadvertimus. Quare nolim scribere τοῖς Δελφοῖς, uti Schweigh. in lex. Herod. s. v. p. 249 suspicatus est, quamquam, ubi activo sensu usurpatur verbum, dativum personae utique adiunctum habet, ut I, 106. VII, 23. Ac pertinet huc quoque τὸ ἐπιβάλλον (sc. μέρος) portio, quae alicui obtigit, portio conveniens IV, 115.

ἐνείκαντο] Ita cum recentt. rescripsi pro vulg. ἠνείκαντο.

χίλια στυπτηρίας τάλαντα] Videtur intellexisse Attica talenta eaque vulgaria, quorum unumquodque sexaginta minis constat. Vid. Wurm. de pond. ratt. §. 28 pag. 47. Alumini quoque meminit Diodor. V, 10, ubi Wesselingius alia attulit de locis ac regionibus, unde proveniat alumen, in re medica a veteribus adhibitum. Nam lau-

181

Amicitia et foedus cum Cyrenaeis: uxor Cyrenaeica Ladice: huius votum Veneri factum et exsolutum: eadem postea Cambyse victore in patriam remissa.

Κυρηναίοισι δὲ Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμ-65
μαχίην συνεθήκατο. ἔδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι αὐτό-
θεν, εἴτ' ἐπιδυμήσας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ
2 ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἶνεκα. γαμῆει δ' ὦν,
οἱ μὲν λέγουσι Βάττω, οἱ δ' Ἀρκεσίλειω θυγατέρα, 70
οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου·
3 τῆ οὐνομα ἦν Λαδίη. τῆ ἐπεὶ τε συγκλίνοιτο ὁ

datissimum ex Aegypto provenire dicebatur, proximum e Melo insula. Monet vero Beckmann. ad Aristotel. de mirabb. cap. 139 p. 281 salem, quem nos *aluminis* (Alaun) nomine novimus, veteres ignorasse, quorum alumen s. *στυπτηρία* haud dubie fuerit *vitrioleum impurum* (*unreines Eisenvitriol*, quale e lapidibus dissolutis stalactitarum in modum oriri solet). Idem citat aluminis historiam, quam dederit in commentt. soc. Gott. I et Geschicht. d. Erfind. II p. 92. Qui, uti videtur, ex Bergmanno sua sumpsit, cuius locum primarium (opuscul. chem. et phys. I p. 281) mecum communicavit doctissimus Gmelinius, vir harum rerum peritissimus. Graecorum enim *στυπτηρία*, ut Bergmann. docet, et Romanorum *alumen* nativa erat materia et a sale, qui nostris diebus hoc nomen gerit, multum differebat. Ad stalactitarum genus pertinuisse videtur, et si quid aluminis habuit, hoc saltem admodum fuit parcum et vitriolica materia ex omni parte involutum. *Factiticium*, quod nostris temporibus *alumen* audit, in oriente (ut idem per-

git Bergmann.) primum innotuit, sed quando, ubi et quomodo, latet. Ob stypticam facultatem usumque in arte chromatica et coriaria similem novus sal veteris retinuit nomen, qui dein Misy, Sory vel atramentum sutorium appellatus fuit. Constat vero aluminis coquendi artem vix trecentis abhinc annis a Syria ad Europam allatam esse.

Cap. CLXXXI.

Κυρηναίοισι δὲ Ἄμασις φιλότητά τε] Secuti sumus Schweigh. et Gaisf. ita edentes, pro vulg. *Κυρηναίοισι δ' ἐς ἀλλήλους*, quae ex glossemate in textum irrepsisse videntur.

οἱ μὲν λέγουσι Βάττω, οἱ δ' Ἀρκεσίλειω θυγατέρα] Bini libri, accedente Vallae versione, afferunt: Βάττω τοῦ Ἀρκεσίλειω *Batti*, *Arcesilai* (filii); quod verius putat Wesseling, cum optime et res et tempus congruat, si quidem Battus ille aequales habuerit Apriem et Amasin Nostro auctore IV, 159. Batti vero filium Arcesilaum minor aetas excludat.

"Αμασις, μίσγεσθαι οὐκ οἶός τε ἐγένετο· τῆσι δὲ ἄλλησι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεὶ τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, εἶπε ὁ "Αμασις πρὸς τὴν Λαδίκην ταύτην 75
 4καλεομένην· „ὦ γύναι, κατὰ με ἐφάρμαξας, καὶ
 „ἔστι τοι οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κά- 192
 5„κίστα γυναικῶν πασέων.“ Ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεὶ
 τέ οἱ ἀρνευμένη οὐδὲν ἐγένετο πρηϋτερος ὁ "Αμασις,
 εὔχεται ἐν τῷ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἣν οἱ ἐπ' ἐκείνην 80
 τὴν νύκτα μιχθῆ ὁ "Αμασις, τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ
 εἶναι μῆχος, ἀγαυιά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρῆνην.
 6μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ "Αμασις·
 καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁκότε ἔλθοι πρὸς αὐτήν, ἐμί-
 7σγετο· καὶ κάρτα μιν ἔστρεψε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λα-
 δίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῷ. ποιησαμένη γὰρ 85
 ἀγαυία ἀπέπεμψε ἐς Κυρῆνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ
 ἦν σόον, ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος.

γυναιξὶ ἐχρᾶτο] Qua eadem locutione Noster usus IV, 113, indicat congressum, concubitum viri cum femina. „Tu conf. Eustath. ad Odys. I, 13 pag. 10, 52 ed. Basil.“ Cr. — In seqq. plerisque libris auctoribus omisimus δὲ, quod vulg. post εἶπε legebatur.

οὐδεμία μηχανή] Confer II, 160. — In seqq. Gaisfordium secuti, librorum vetustorum auctoritate reſinximus ἐγένετο pro vulg. ἐγένετο et ἐν τῷ νόῳ pro vulg. ἐν τῇ νηϊ, quod glossam sapere videtur.

ἐπ' ἐκείνην τὴν νύκτα] Schaeferus ex coniectura reposuit ἐπ' ἐκείνην τὴν νύκτα, eumque secuti sunt Schweigh. et Gaisf. Mihi vero nulla iusta mutandi causa apparet. Supra

I, 32 invenitur ἐπ' ἡμέρην; alia de praepositione ἐπὶ tempus indicante, ubi quartum casum adiunctum habet, notavimus ad II, 119. Conf. II, 133. 175.

τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ εἶναι μῆχος] μῆχος remedium, effugium illustrarunt Aeschyli interpret. ad Agamemn. 2. Prometh. 605, ubi vid. Elmsleii review of Blomfields Prometh. p. 187 ed. Lips.

καὶ ἐς ἐμὲ ἦν σόον] Vid. supra I, 66, ubi σῶαι. Confer Wesseling. V, 96. VI, 86. VIII, 39. Quare reieciimus, quod hic in nonnullis exstat σῶον. — Ad ποιησαμένη in proxime antecedd. conf. II, 127.

ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος] „Statuam nota-

8 ταύτην τὴν Λαδίην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ἢ τις εἶη, ἀπέπεμψε⁹⁰ 182 ἀσινέα ἐς Κυρήνην. Ἄνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις ἐς τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ἐπίχρουσον Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ γραφῆ εἰκασμένην· τοῦτο δὲ, τῆ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον⁹⁵ 2 ἀξιοθέητον· τοῦτο δ', ἐς Σάμον τῆ Ἴορῃ εἰκόνας ἑωυτοῦ διφασίας ξυλίνας, αἱ ἐν τῷ νηῷ τῷ μεγάλῳ ἰδρούατο ἔτι καὶ τὸ μέχρῃς ἔμευ, ὅπισθε τῶν 3 θυρῶν. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην τὴν ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ

Quae donaria quibus templis Graeciae dederit Amasis: templum quod Lindi est Minervae, a Danaï filiabus extractum: Cyprus ab Amaside primum occupa- ta.

bit vultu extra urbem verso, sive spectantem loca suburbana.“ Wesseling.

Cap. CLXXXII.

εἰκόνα — γραφῆ εἰκασμένην] id est: imaginem picturá assimilátam, ut reddit Schwgh. Conf. supra II, 73. Caeterum hoc ex loco G. Hermann. (cuius locum adscripsit Cr.: über Boeckh's Behandl. d. Inschrift. pag. 203) concludit, iam illa aetate privatos homines aequae ac reges suas imagines statuasve elaborandas curasse aliisque honoris quasi causa donasse. Sed indice Boeckh. (in corp. inserr. Graec. I, 3 p. 872) cave credas in publico statuas positas esse ab Amaside Graecis in civitatibus, cum religionis causa illas in templa dicaverit. — De thorace lineo, cuius statim fit mentio, conf. Herod. III, 47 et Plin. h. n. XIX, 1.

τῆ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ] Haud praetermitti debet, Danaidas, quae Thesmophoria in Graeciam introduxisse feruntur (II, 171), Minervae quoque sacra antiquissima in Lindo instituisse dici, ex Aegypto et quidem ex urbe Saï, uti opinor (nam insignis haec urbs religionibus Isis - Neith s. Minervae), huc allata et inde per omnem Graeciam propagata. Nec abhorret, quod ab ipso Danao templum conditum nonnulli scribunt. Vid. Diodor. I, 58, ubi multa de hoc templo Wesselingius. Sed Strabo XIV p. 655 s. 967, C Herodotum sequitur, quem eundem conf. II, 107. 171 ibiq. not. Plura Creuzer. in Symbol. II p. 683 seqq. — Ad ἰδρούατο conf. Matth. Gr. Gr. p. 378. In seqq. cum recentt. dedi ἰδρούασθαι pro ἰδρῦσθαι. — Ad προσχόντας conf. not. ad I, 2.

Αἴνδον, ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἴνεκεν, ὅτι δὲ τὸ ἱερὸν
τὸ ἐν Αἴνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται τὰς τοῦ Δα-
1 ναοῦ θυγατέρας ἰδρύσασθαι προσχούσας, ὅτε ἀπε-
4 δίδουσι τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέ-
θηκε ὁ Ἄμασις. Εἶλε δὲ Κύπρον πρῶτος ἀνθρώ-
πων, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγῆν.

εἶλε δὲ Κύπρον] Ad rem cf.
Diodor. I, 68. Quod vero He-
rodotus addit: πρῶτος ἀνθρώ-
πων, id ex Aegyptiorum sacer-
dotum ore, qui talia iactarint,
fluxisse putat Dahlmann. Herod.
p. 152 seqq., cum multo ante
iam Tyriis Phoenicibus insula
fuerit subdita, quos ipsos Ama-
sis eiecisse putandus sit.

ἐς φόρου ἀπαγωγῆν] Simi-
lem fere exitum in quibusdam
libris seniorum scriptorum, qui
Herodotum imitari studuerint,
se invenisse testatur Wesselin-
gius, v. c. in Procop. bell. Goth.
I, 5 Agath. I p. 13, C etc.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Β'.

EXCURSUS I

A D H E R O D O T. I, 35.

"*Ἀδραστός*, "*Ἀδρηστός*, *Adrastus*.*)

Adrasti nomine plures occurrunt in Graecorum aequae ac Troianorum rebus. Primo loco ponamus Argivum illum *Adrastum*, regem Sicyonium, Talai filium, de quo Homer. Il. II, 572 et Herodot. V, 67. Plura Creuzer. in commentt. Herodd. pag. 217 seqq. Alter *Adrastus* Herculis fertur filius, qui ex oraculo se ipsum unâ cum Hippoono fratre interfecit in flammis sese coniiciens, ut testatur Hygin. fab. 242. A quo diversus *Adrastus*, Meropis filius, qui Troianis opitulatur, teste Homero Il. II, 830 coll. XI, 328 aliusque *Adrastus* Troianus, quem captum a Menelao interimit Agamemnon, Il. VI, 38 sq. Sed utrumque huncce pro uno eodemque Adrasto haberi vult Heyn. ad Iliad. II. Tertius aut secundus *Adrastus* inter nobiles Troianos commemoratur in Iliad. XVI, 694; et praeter hosce Graecus *Adrastus*, pater Eurydices, matris Laomedontis, a quo Adrasto nonnulli *Adrasteam* urbem conditam ferebant (conf. Apollod. I, 9, 13 ibiq. Heyn. obs.), aliis aliter stantibus. Tu vid. Heyne obs. ad Iliad. II, 828 p. 412. Namque *Adrasteam* urbem, ab eo Adrasto, qui Nemeseos templum primum extruxerit, conditam iam Homerus novit, sitam illam quidem ad Propontidem et ad Troadem usque porrectam ea in regione, quae post ad Mysiam pertinuit. Facit huc Callimachi fragmentum apud schol. Apoll. Rhod. I, 1116 (nr. 45 p. 431 ed. Ernest.). Atque hac

*) Quaecumque hoc excursu continentur, ea Creuzero debentur, qui veterum scriptorum locos huc pertinentes, mecum communicare voluit.

in urbe vel certe in eius agris *Adrasteae* fuit templum; quae dea nisi omnino *Adrasti dea* est, pro *Nemesi* vulgo habetur. Conf. Strabon. XIII p. 880 (Antimach. fragm. ed. Schellenberg. pag. 71) et Hoeck. in Cret. I p. 192 seqq. Alii *Adrasteam* in nymphis ponunt Iovisque Cretensis nutricibus una cum Ida, eandemque Curetum sororem appellant. Vid. Callimach. in Iov. 47. Apoll. Rhod. III, 133 ibiq. schol. Iungamus hisce ea, quae Stephanus Byzantinus (p. 36 ed. Berk.) ex Diogene retulit: *Adrasteam* esse ex Nymphis Orestiadibus, et ex Characis Hellenicis: *Adrasteam* esse locum Troiae appellatum ab Adrastea, filia Melissi, qui et Idae pater fuerit eius, quae primum in Troia regnavit. Iam quo sensu *Adrastea* haecce Iovi addatur nutrix, pluribus exposuit Creuzer. in Symbol. II p. 501 seqq. Ad cosmogoniam enim pertinere illam satis probant, quae apud Proclum leguntur in theolog. Platon. IV, 16 et in Timaeum p. 323. Quod vero ad Asiam spectare videtur *Adrastea* eiusque religio, disputat Iablonsk. (de Nemesi Aegg. in Pantheo Aegypt. 107) eandemque haberi vult ac *Bubastin* et *Tithrambonem*. Ab *Astarte* s. Venere armata et Victrice eam haud differre contendit Bochart. in geogr. sacr. I, 42 pag. 664, ac nuperrime quidem Hoeck. l. l. pag. 193 ad cosmogonica Asiae minoris numina relata vult *Adrasteam*, haud multum sanequam diversam a Phrygia matre deum adeoque ipsam Cybelen, quae apud Graecos *Adrasteae* nomen acceperit a loco illo temploque celeberrimo. Qui enim *Adrasteam* Melissi faciant filiam, eos ad posteriora tempora pertinere idem addit l. l. p. 194.

Iam vero haec omnia cum in finem disputavimus, quo commonstremus (quod ad Herodoti narrationem diiudicandam nonnihil facere potest), *Adrasti* nomen si Phrygium sit, et ipsum pertinere ad sacra regum nomina, a numinibus summis repetita; ut *Adrastus* quasi alumnus perhibeatur deae *Adrasteae* (h. e. Veneris Victricis s. Minervae Victricis et Ultricis). Verum a Graeca stirpe si repetatur nomen (quo ducit fratris ab *Adrasto* interfecti nomen *Agathonis*), illud potius spectandum videtur, ut *Adrastus* modo *ultor* sit (quemadmodum Talai ille filius, notus in Epigonorum adversus Thebas expeditione, frater Eriphyles quae fatale istud monile erat nacta, qui idem Tydeum perfugam ob fratris caedem expiat), modo *punitus*, *sons*, *infelix*, *fugax*, suaque ipsius manu occumbens, ut ille Herculis filius. Nec abhorret, quod deae *Nemesi* *Adrastus* quidam templum dedicasse traditur; hoc enim ad Troicas Phrygiasque religiones utique pertinet. Quin Herodoteus *Adrastus*, Gordii Phrygii filius, *Nemeseos* quasi minister ac

famulus est, quod vindictam Croeso superbo debitam exigit occiso eius filio *). Ipse vero reus est, sons ac fugax s. exsul, qui sua ipsius denique perit manu. Quae cum ita sint, hoc in universum teneri equidem velim: haud pauca in antiquissima Lydorum regum historia inveniri, quae ad religionem potius referenda sint animumque pietatis praeceptis conformandum.

*) Conf. Herod. I, 34 in. ἔλαβε ἐκ θεοῦ νίμεις μεγάλη Κροῖσον. Ubi conf. nott.

EXCURSUS II

A D H E R O D O T. I, 94.

Herodoti locum de Lydis in Etruriam profectis retulit, laudato auctore, Dionysius Halicarnassensis, antiqq. Romm. I, 27, illud addens (cap. 28 init.) multos quoque alios scriptores hanc de Tyrrhenorum origine sententiam esse secutos eosque discrepantes in indicando coloniae duce ac tempore. Nam alios scribit Tyrrhenum Herculis filium dixisse, ex Omphale Lydiâ prognatum *), qui in Italiam profectus Pelasgos iis ex urbibus, quas supra Tiberim septentrionem versus tenuerint, eiecerit; alios Telephi filium vocasse Tyrrhenum, qui post Troiam captam in Italiam advenerit. Quibus idem Dionysius gravius opponit Xanthi testimonium, qui scriptor, Lydas genere indeque maxima ut videtur fide dignus, nihil prorsus quidquam de hac Lydorum colonia in Etruriam deducta retulerit, sed Atyis filios, Lydum et Torrhebum, patrio regno diviso utrumque in Asia remansisse enarraverit. Addit suam ipsius sententiam Dionysius (cap. 29 seq.), qua Tyrrhenos, quos a Pelasgis diversos esse vult, Lydorum colonos fuisse pernegat. *Ὁὐ μὲν δὴ*, in clausula scribit cap. 30 init., *οὐδὲ Ἀυδῶν τοὺς Τυρρῆνοὺς ἀποίζουσι οἴμαι γενέσθαι*. Quae enim singula hanc in rem attulit argumenta de diversa lingua, diversis institutis, moribus, deorum cultu, aliis, sumta, longiora sunt, quam quae huc apponantur. Sed ad Herodoti auctoritatem, Lydos duce Tyrrheno in Etruriam venisse scribentis accedit Timaeus, cuius fragmentum servavit Tertullian. de spectacc. cap. 5 **); accedit Strabonis testimonium, qui haec ut vulgo

*) „Huc quoque referunt clavam in numis Populoniae antiquissimis conspicuam, qua Hereulem indicari volunt. Conf. Lanzi Saggio di ling. Etrusc. t. II p. 101.“ Cr.

**) „Vid. Theod. Ryck. in dissert. de primis Italiae colonis ad calc. nott. Holstenii ad Stephan. Byz. p. 423.“ Cr.

recepta (*ὡς φασί*) prodit V, 2 pag. 219 s. 335, C et p. 221 s. 339 coll. scholiast. Plat. pag. 207 ed. Ruhrk. Nec aliter fere Plutarchus in quaest. Romm. p. 277, D in Romuli vit. cap. 2 in. 25 fin.; atque e Romanorum scriptoribus Vellei. Patercul. I, 1 §. 4. Horatius Sat. I, 6, 1. Virgil. Aen. II, 781 aliisque locis, quos Heynius indicat in excurs. III ad libr. VIII pag. 282; Silius Italicus IV, 719 (ubi consul. interpr.). VIII, 484. Quippe poëtae Latini haud raro *Lydias* res appellant *Tyrrhenicas*. Quid? quod Sardinum legati coram senatu Romano decretum Etruriae recitavere, quo se Etruscorum consanguineos esse ostenderent, eadem fere in medium proferentes, quae apud Herodotum leguntur; vid. Tacit. annall. IV, 55*).

His fere enumeratis veterum testimoniis, iam accedamus ad recentioris aetatis scriptores. Atque Ryckius, ut hinc ordiar, disertis Herodoti verbis plus tribuendum esse censuit, quam Xanthi silentio, qui aliqua certe ex causa, nos quamvis latente, commotus esse potuerit, ut nihil his de rebus memoriae proderet. Galli docti Sevinius et Freretius (in acad. d. inscript. t. V p. 236 seqq. XVIII p. 95 seqq.) Xantho atque Dionysio potius fidem addi voluerunt itemque Heynius, qui a Xantho, Lydio homine, magis quam a Graecis Romanisque standum, ipsamque fabulam ab Herodoto proditam inde ortam esse iudicat, quod Graeci antiquum Etruscorum nomen *Turesenorum* depravarint in *Τυρσηνῶν*. Tu vid. excurs. III ad Virg. Aen. VIII p. 281 ibiq. laudd.**) His, quae passim iam attulit Creuzer. in fragm. historr. p. 152 seqq. adde, quae recentissimis temporibus in eandem sententiam prolata sunt a Guil. A. Schlegel. (annall. Heidelbb. 1816 nr. 54 p. 854) et potissimum a Niebuhr. (Röm. Gesch. I p. 64 ed. prior. I p. 111 ed. alter.), qui Herodoti testimonio anteferendam statuunt et Xanthi et Dionysii auctoritatem, praesertim cum tanta inveniatur linguae, institutorum, morum, religionis, inter utramque gentem diversitas.

Sed Gallorum quos supra memoravi rationes, quibus Herodoti fidem elevarunt, iam Larcherus infringere studuit accurato examine ad Herodoti locum I, 94 t. I p. 377 seqq. not. 266 instituto. Nam haec de industria ab Herodoto Lydorum ipsorum ex fama ac fide tradi censet

*) Pertinet huc quoque Senecae illud: „*Tuscos Asia sibi vindicat.*“

**) Quo prior iam Valckenarius Xantho Lydo in rebus patriis potius quam Graecis recentioribus credendum iudicaverat, ad Herodot. IV, 45.

eoque magis tradi, quod ille haec a Xantho neglecta vidisset. Herodotum autem Xanthi narrationes falsas, quas putabat refellendas, aliaque, ab isto omissa, supplenda sibi sumsisse monuit Creuzer. in Symb. II p. 828 not., multumque Xanthi silentio tribuendum esse idem negat, cum Xantho, quippe Lydio homini, satis causae subesse potuerit, cur celaret, quae minus facerent ad gentis suae gloriam atque dignitatem, Herodoto vero, quem in ipsa Italia opus suum absolvisse novimus, melius utique de his rebus inquirere verumque indagare licuerit. Neque hoc admodum valet, quod Etruscorum mores, instituta, alia a Lydis tantopere differre vulgo clamant; minime enim haec tanta esse dudum statuit Wachsmuth. (ältere Gesch. Roms p. 85), quin vestigia nonnulla reperiantur, quibus utramque gentem unius eiusdemque stirpis esse probabile fiat. Pertinent huc, quae in utriusque gentis religionem altius indaganti obviam fiunt haud pauca valde congrua et perquam similia, pertinent quoque huc ea, quae de aeris elaborandi arte, in qua utraque gens mirum in modum excelluerit, vulgo proferuntur, aut quae de Etruscorum vestimentis e Lydia repetendis tradita inveniuntur (conf. C. O. Müller. Etrusc. I p. 262. 270), alia quae proferre longum est. Ad linguae etiam similitudinem, ad ludos Etruscorum scenicos, et quae sunt his similia, alii respiciunt*). Quibus alia haec bina nunc addit Creuzerus, quae pro Herodoto pugnare quodammodo cum videantur, minime ille praeteriri vult. Est Theopompi locus ex lib. XXI Philipp. apud Athenaeum XII p. 526 tom. IV p. 457 Schweigh., ubi haec invenimus: τὸ τῶν Ὀμβρικών ἔθνος, ἔστι δὲ περὶ τὸν Ἀδρίαν, ἐπιεικῶς εἶναι ἀβροδιατον, παραπλησίως τε βιοτεύειν τοῖς Ἀυδοῖς. Iam vero nemo nescit, quam late patuerit nomen Ὀμβρικών Theopompi aetate, ut proinde Etrusci his comprehendi debeant. Alterum illud est, quod Sibyllina Romanorum oracula iubebant Idaeam matrem coli, ut auctor est Livius XXXIX, 10. Atque etiam Varro (ap. Servium in Virg. Aen. VI, 36) Sibyllam illam, quae Tarquinio oracula obtulerat, pro Erythraea habet. Quae res Niebuhrio quoque in Rom. hist. I p. 530 ed. secund. Ionicam illorum oraculorum originem arguere videtur. Nos dixerimus: etiam Lydiam, quandoquidem Mater Idaea

*) „Vid. the classical journ. 1810, II p. 535 seqq.“ Cr. Tu conf. quae de Atysis nomine diximus ad Herodot. I, 7. Hinc minime mirum, Gallo docto (Raoul-Rochette histor. de l'établiss. d. colon. Grecq. I p. 358 seqq.) Herodoteam narrationem ut magis veram probari.

ad Lydorum religiones pertinet. Iam cum nemo nesciat, quam vim Etruscorum oracula in Romanorum res antiquitus et ad Claudii usque imperatoris tempora habuerint, probabilis coniectura est, illam mentionem *Lydiae Deae* ad Etruscos prius quam ad Romanos pervenisse. Haec *Creuzerus*. Itaque probamus Lanzium cautiùs de his disserentem nec Dionysii auctoritatem temere sequentem in Sagg. di ling. Etrusc. I p. 14. 147. II p. 82. 83 seqq. ed. sec., ubi multa idem attulit singula, quae ad Etruscarum rerum originem Lydicam vel certe Asiaticam faciant. Equidem quid statuam, antequam in medium proferam, dicendum est de C. O. Mülleri sententia, in librr. de Etruscis volumine priori p. 72 seqq. 82 seqq. 88 seqq. pluribus exposita. Namque colonos ex Asia minori in Etruriam venisse haud ille negat; nec vero Lydos fuisse arbitratur, sed Pelasgos palantes, qui iidem Lesbum, Imbrum aliasque Aegaei maris insulas olim tenuerint et in Asiae minoris ora Lydica quoque conederint (unde Tyrrenis adeo illis cognomen), his ipsis e terris mari traiecto ad Italiae oras Tiberisque ferme ostia venisse ibique *Tarquinius* potissimum condidisse, quam ipsi Tusci urbem inter reliquas primariam habuerint, omnium rerum et divinarum et humanarum apud Tuscos quasi parentem. Neque etiam *Caeris* rationem haberi negat. Quae sententia cum ab Herodoti (quem, Graecum hominem, Graecas Etruscorum origines non protulisse, modo tales fuerint, quis credat?) aliorumque scriptorum testimonio recedat, nec ipsis artis monumentis nuper detectis conveniat, non est, quod diu in ea immoremur. Iam, ut hoc unum modo commemorem, quotquot in Etruscorum sepulcris aliisque monumentis repraesentati conspiciuntur homines, nonne aliam prorsus oris delineationem, alium vultum, alium prorsus corporis commonstrant habitum, valde illum quidem remotum a Graecis?

Multum enim abest, ut quae nuperrime detecta et e hypogaeis maxime eruta sunt vetustissimae Etruscorum artis monumenta, Graecam prodant originem, ut ad orientem potius referenda videantur, ex quo uno imagines, signa, symbola in hisce monumentis antiquissimis conspicua illustrari atque intelligi poterunt. Quoniam vero haec ipsa orientis sit regio, cui sua debeant Tusci et unde Tuscorum origo sit repetenda, id certo pronunciare minime adhuc licet, quum ipsa illa monumenta nondum omnia ad accuratam doctorum hominum notitiam pervenerint adeoque novis inventis quotidie augeantur, ut, nisi omnis me fallit spes, aliquando tenebrae nunc Etruscorum rebus offusae dissipentur clarioque his terris affulgeat lux. Utut est, orientalem Etruscorum

originem vel ea, quae adhuc innotescunt, satis prodere videntur *). Tu conf. Dorow.: notizie intorno alcuni vasi Etrusci (Pesaro 1828) et eiusdem viri docti libellum, qui inscribitur: Etrurien und der Orient (Heidelberg. 1829) pag. 6 seqq. Voyage archéologique dans l'ancienne Etrurie etc. (Paris. 1829) pag. 35 seq. 38 seqq. coll. Universel (Paris. 1829) nro. 20 pag. 71 **).

Nolo huc referre monumentum in media Phrygia ab Anglis inventum descriptumque ***), antiquissimum illud quidem, nec vero tale, ex quo opinor gentis Etruscae origo Lydica probari possit, prouti viri quidam haud indocti pronuntiarunt. Nam, in quo illi maxime insistent, literae huic monumento sepulchrali inscriptae *Graecae* potius esse videntur, nec ullo modo cum Etruscis congruae. Tu vide sis copiosam hac de re disputationem Osanni in libro, qui inscribitur: Midas oder Erklärungsvorschlag der erweislich ältesten griech. Inschrift etc. Leipz. et Darmst. 1830 pag. 1 seqq. 28 seqq.

Ad Herodotum denique ut revertar, haud equidem sum nescius, quam lubricum sit ea de re quid statuere velle, quae iam Dionysii Halicarnassensis aetate in valde disceptatis atque ambiguis fuisse videri queat; illud iure mihi sumere posse videor, vulgarem certe atque communem antiquitatis sententiam de Etruscorum origine eam ipsam fuisse, quam Herodotus ipsumque secuti haud pauci rerum

*) Addere hic iuvat Maffei sententiam de orientali Etruscorum origine in append. ad Istor. diplomat. p. 219 proditam et aliis rationibus e linguarum affinitate literarumque similitudine desumptis probatam Rinckio in annal. Heidelbb. 1824 nr. 52 p. 826 seqq. Etruscos maximam certe partem ille vult Cananaeos esse, ab Israëlitis Syriâ pulsos indeque in Lydiam commigrantes, unde in Etruriam fuerint delati, quemadmodum ab Herodoto memoriae fuerit proditum.

**) Quae ibi afferuntur, eorum haud pauca ad *Aegyptum* spectare videntur. Quin ipsa hieroglyphicae artis vestigia quaedam apud Etruscos reperiuntur.

***) Descripsit Leake in Walpole itinerarr. Londin. 1820. Tu vid. journal des savans 1820 Octob. p. 624—626. Annal. des voyages par Eyriès t. XVIII (Paris. 1823) pag. 328 seqq. Hammer. in annal. Viennens. t. XXXIII p. 122. — Ex Osanni rationibus monumentum hoc incidit intra ann. 740—570 ante Christum natum. Vid. p. 37 l. l.

scriptores prodiderint. Quae nisi vulgo recepta, plerisque adeo probata fuisset, num Dionysium credibile est tantam impendisse operam, qua falsam evinceret illam suamque ipsius veriore probaret sententiam, qua nihil Etrusci cum Lydis commune habuerint? Neque quod supra attigi, Xanthi silentium eo usque poterit valere, ut quae alii de Lydorum rebus enarrent, continuo pro falsis habeamus, praesertim cum causae subesse possint, cur alterum siluisse, alterum dixisse sit credibile.

EXCURSUS III

AD HERODOT. I, 130.

Μῆδοι δὲ ὑπέκλυψαν Πέρσῃσι διὰ τὴν τούτου πικρότητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἰλλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τριήκοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα, παρὲξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἤρορον.

Quae de hoc loco ad Ctesiae fragm. p. 439 disputavimus, eorum summam hic adscribamus, aliis quibusdam additis. Nam Herodoti verba a Ctesiae narratione de Medorum regibus ac de tempore, per quod illi regnum tenuerint, mirum quantum discrepant. Vid. Diodor. Sicul. II, 32. Octo Ctesias nominat Medorum reges, qui per ducentos octoginta duo annos regnum occuparunt; quibus nonus accedit Astyages. Unde apud Syncell. chronic. paschal. pag. 115, B Medorum regno anni tribuntur CCLX et apud Chronograph. p. 235 Paris. ed. p. 188 Venet. anni CCLXXVI; Agathias vero (de rebb. Iustin. II p. 46, A) a Ctesia opinor pendens annos ponit non minus trecentos. Nec denique ipse Herodotus sibi constans reperitur in annis, per quos singuli regnarint reges, recte computandis. Quodsi enim annos, quos quatuor istis Medorum regibus, incluso Astyage, ille adscribit, in unum contuleris (I, 102. 106. 130) existet summa annorum centum quinquaginta; unde XXVIII annis, qui ad Scytharum occupationem pertinent, deductis, supersunt anni CXXII, neque CXXVIII, ut hoc Herodoti loco legitur. Quae quo modo, nisi negligenter scriptorem nostrum egisse aut librariorum eius verba literasque perturbasse dixeris, convenire possint, non magis intelligo quam cum numeris Ctesianis si quis illa in concordiam redigere velit. Periculum fecere haud pauci viri docti, cum modo sacra ex scriptura, modo orientalium scriptorum e fontibus, modo ex suo ipsorum ingenio haec secum conciliare iustamque temporum seriem inde constituere conarentur. Tu vid. Beck. allgem. Weltgesch. I p. 612 sqq. 635 seqq. 641 — 644 et dudum ante de his disserentem Reiner. Reinecc. in familiis regg. Med. et Bactr. (Lips. 1572) pag. 24 seqq. 29. 31. Nec praetermitti debet Larcheri disputatio in tab. chronol. t. VII ep. IV p. 158 seqq., ubi variae et veterum et recentiorum sententiae collectae inveniuntur. Ingeniose quoque in haec inquisivit Gallus doctus in libro, qui inscribitur: recherches nouvelles sur l'hist. ancien. (Paris.

1814) t. I p. 144 seqq. Singulos apud Herodotum reges Medorum cum Ctesianis comparare et utrumque scriptorem hoc modo secum conciliare studuit, ut Ctesiana regum series nihil aliud esse videatur nisi Herodoteae seriei duplicatio. Quae talia sanequam sunt, ut et affirmare et diffidere sit difficile. Haud meliori in hisce successu elaborarunt alii, quos ad Ctesiae l. l. excitavi, vix tamen quidquam proferentes, quo perturbata temporum ratio satis illustretur. Quippe discrepantiam illam inter Herodoteos atque Ctesianos numeros eo referre malunt, quod alter istos annos omiserit, per quos Medi, ab Assyriis cum defecissent, iudicium s. principum quorundam auctoritati res suas administrandas permiserint, donec Deiocem regem elegerint. Nec magis certa videntur, quae Hammerus statuit in annal. Viennens. IX pag. 13 — 16. Nam Deiocem contendit esse *Dschemschid* et Phraortem *Feridun**); qui reliqui commemorentur sex reges tum apud Ctesiam tum in carmine Persarum, cui nomen Schahnameh, interpositi usque ad Cyaxarem, eos ab Herodoto neglectos esse vult. Niebuhrio (v. Denkschrift. d. Berlin. Acad. d. Wissensch. 1820 — 1821 p. 49. 50) haec difficultates sic tolli posse videntur, ut in Herodoti loco, corrupto scilicet, legatur: ἄρξαντες τῆς — ἄνω Ἀσίας ἐπ' ἔτεα πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, παρῆξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἤρχον, τριήκοντα δυῶν δέοντα. Nec tamen haec textui continuo inferenda esse censet vir doctissimus. In clausula denique commemoranda est scriptio, quae Wetzlar. 1828 prodiit, auctore Graff. Qui cum in chronologiam valde turbatam regni Assyriaci, Babylonici, Medici inquirat, nostrum quoque locum attigit p. 9, quem prava interpretatione ad suam sententiam ita detorquere studet, ut verba παρῆξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἤρχον perperam vulgo sic accipi contendat: „*dentis iis annis, quibus penes Scythas fuerat imperium,*“ cum potius explicanda sint: „ausgenommen die Zeit oder zusammen, in Verbindung mit der Zeit, wo die Scythen herrschten, so dass diese Zeit schon mit in den 128 Jahren einbegriffen ist.“

Retuli quaecunque a viris doctis prolata inveni; quibus cum tantae tenebrae vix dissolvantur, nolui ipse novae coniecturae periculum facere ad ea concilianda, quae vix unquam secum conciliari aut ad liquidum perducere posse existimem.

*) Eadem contendit A. Hölty in scriptione: „Dsjemschid, Feridun, Gustasp, Zoroaster.“ (Hannover. 1829) pag. 53 seqq. 60 seqq.

EXCURSUS IV

A D H E R O D O T. II, 5.

ὅτι Αἴγυπτος — ἔστι Αἴγυπτιοῖσι ἐπίκτητός τε γῆ καὶ
δῶρον τοῦ ποταμοῦ.

Potuit hoc fluxisse ex Hecataei Milesii libro de rebus Aegyptiis, ex quo Herodotum haud pauca transscripsisse refert Porphy. ap. Euseb. praeparat. ev. X p. 466, B. Ad quod, monente Creuzer. in fragmm. hist. p. 29 seq., facit Arriani testimonium (de exped. Alexandr. V, 6), ab Hecataeo atque Herodoto Aegyptum perhiberi Nili donum scribentis. Nec minus huc pertinent Strabonis verba XII pag. 810, C s. p. 536 (coll. I p. 61, B. p. 36 et 53, B. p. 30): — ὥστε εἰκότως ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου καὶ τὴν ὅλην Αἴγυπτον τοῦ ποταμοῦ δῶρον λέγεσθαι· κἂν εἰ μὴ τὴν ὅλην, τὴν γε ὑπὸ τῷ Δέλτα, τὴν κάτω χώραν προσαγορευομένην. Quibuscum confer Heliodor. Aethiopp. IX, 22 p. 381 ed. Corais. Atque praeter hos scriptores allatos, Diodorus I, 34. III, 3 (ubi vid. Wesseling.), Aristoteles meteor. I, 14, alii, inferiorem certe Aegyptum Nili donum esse contendunt haud fere aliter atque Aegyptiorum sacerdotes Herodoto narraverant et hiece ipse sibi persuaserat de inferiori Aegypto ex advecto fluvii limo ortà. Nostra aetate haud defuere, qui hanc sententiam probarent, laudati a Schlichthorst. in geograph. Afric. Herod. p. 23, quibus adde sis Beck. allgem. Weltgesch. I p. 268. Unde quodammodo monente Creuzer. l. l., disiungenda Ephori sententia, qui quidem non aliquam Aegypti partem, ut reliqui, sed totam Aegyptum esse ποταμόχωστον contenderat, ne Thebaide quidem excepta, quam reliqui primitus terram continentem solidamque fuisse arbitrabantur (sed conf. Creuz. nott. ad II, 4 fin.); vid. Ephori fragmm. pag. 214. 216 ed. Marx. Ac licet, ut modo diximus, recentiori aetate exstiterint viri docti (v. c. Shaw., alii), qui Herodoti et reliquorum veterum scriptorum iudicium tueri studerent; alii fuere, qui cum Aegyptiacae terrae solum nunc non elatius sit quam Herodoti aetate, hunc scri-

ptorem egregie lapsum esse dicerent, quod inferiorem Aegyptum pro Nili dono haberet, ex fluvii limo allato et congesto ortam. Niti enim hanc opinionem fundamento non satis valido de immenso temporis spatio, quod Herodoti aetatem antecesserit, nec probari posse nisi terram ipsam commonstraveris multo antiquiorem esse quam reapse fuerit. Ita Freret. in mém. de l'acad. des inscript. t. XVI p. 333 seq. XVIII p. 188 seqq. et post alios praecipue Larcherus in copiosa ad h. l. disputatione. Quibus nuper accessit Mannert. Geogr. der Gr. u. Röm. X, 1 p. 245 seq. 525 vana esse clamans, quae Herodotus et h. l. et II, 10 seq. perscribat, cum Aegyptus omni tempore talis fuerit, qualis adhuc inveniatur nec ullis aucta incrementis, quibus solum elatius fuerit redditum; fieri utique potuisse, ut olim paludosa et stagnosa terra fuerit Delta, minime vero primitus maris fuisse sinum. Quae sanequam produunt auctorem minime talem, ὅστις γε σύνεστιν ἔχει, ut Herodoti utar verbis. Melius vidit Rennel. in geogr. Herod. pag. 591 seqq. et imprimis p. 593. 594. Eam enim regionem, quae Delta vocatur, indubia scribit continere vestigia, quod prisco aevo haud exstiterit, sed temporum decursu Nili adluvie nata, accedente posthac humana arte operaque, in terram firmam et continentem cesserit. Quod idem permultis argumentis ex ipsius soli natura terraeque universae indole repetitis luculenter probavit Andréossy in descript. de l'Eg. état mod. mém. I p. 272 seq. coll. antiqq. vol. I sec. livrais. pag. 88 seqq., ut iam dubitari nequeat, vera Herodotum retulisse. Quod idem placuit Heerenio Ideen etc. II, 2 pag. 80. 81 not. coll. p. 55 atque Champollioni l'Egypt. sous l. phar. II p. 3 sqq., qui antiquorum scriptorum testimoniis et geologica locorum indole satis hoc probatum iudicat, Aegyptum inferiorem olim fuisse maris mediterranei sinum, qui ad Memphidem usque et mediam, quae nunc habetur, Aegyptum pertinuerit, tum vero Nili limo repletus in paludes ac stagna transierit, unde terra continens postmodo evaserit, documento esse et regionis planitiem montibus utrinque ferme inclusam et ipsum solum nigrum limosumque, quod fluvii adluvie quotannis adgeri appareat. Omnium accuratissime hanc rem tractavit Ritter. Erdkund. I pag. 840 seqq. 846 seq. 852 seqq. Herodoti illustraturus sententiam, qui inferiorem Aegyptum fluvii donum esse pronuntiat. Atque probatum it vir doctus, Nili inundationibus et fluvii alveum erigi et solum adiacens, subveniente pariter natura atque hominum arte, exstructis aggeribus, ductis canalibus, adhibitisque machinis. Nec vero eodem modo iisdemque mensuris per omnes Aegypti partes et Nilum et solum erigi, sed

variari pro varia ipsius terrae indole, ita ut, cum multo maior terrae copia in Aegypto inferiori fuerit adgesta, haec regio serius quam reliquae Aegypti partes nata fuisse sit censenda. Neque effugere posse sollertem naturae scrutatorem, aliquo tempore, quamvis remotissimo, eam terram, quae nunc Delta appelletur, nondum exstitisse, postmodo demum ortam tum limo, quem fluvius advexerit, tum vero etiam arenâ, quam idem secum tulerit fluvius ventique adflarint. Qui enim in superioribus Aegypti regionibus propter celeriore[m] fluvii cursum maioremque undarum vim subsistere haud potuerit limus, eum in inferiori Aegypto, ubi fluvii exitus in mare, subsistere necesse fuisse, fluvio scilicet minus rapido nec limum ulterius vehere valente. Cum igitur medio in fluvio limi et arenae copia substitisset paludis ad instar aut syrteos, necesse fluvium dissecari in duo brachia, quae paludem s. stagnum in terram continentem paulatim conversum utrinque includerent. Hinc bina Nili ostia primitiva, Canopicum et Pelusiacum; de quibus vid. nott. ad II, 17. Addam denique, quae in eandem rem monet Dureau de la Malle in géograph. physique de la mer noire p. 42 seqq. coll. 23 seq. 25 seq. Tria ille potissimum distingui vult in solo inferioris Aegypti: primum lapides ac saxa calcaria, dudum quae illic fuerint, nec fluvii adluvionibus ortum debeant; dein arenam advectam; tum fluvii limum, quo magna maris pars expleta fuerit, accedente simul arena a ventis huc conflata, et cohibentibus illis saxis, quae adhuc in litoribus Alexandrinis sint conspicua, undarum maris alluentium vim, quo facilius limus subsistere et in terram evadere potuerit. Eam igitur regionem revera pro Nili dono esse habendam, cum in dies illa Nili inundationibus augeatur et crescat. De saxis illis, quae multum valuerint, Ritterus quoque monet pag. 855 l. l.

EXCURSUS V

A D H E R O D O T. II, 17.

De Nili ostiis.

Est hic classicus locus de Nili ostiis, quae nostra aetate minime eadem esse atque Herodoti aetate, nemo fere nescit. Hodieque enim bina potissimum sunt ostia, quibus aquarum copiam Nilus in mare emit- tit, alterum prope urbem Rosettanam, alterum prope Damiatam, reli- quis ostiis obturatis arenave aut limo obductis. Nam septem vulgo enu- merata sunt Nili ostia, qui inde *septemfluus* dicebatur fluvius s. *septem- geminus*; a qua sententia nec Herodotum alienum fuisse, licet quinque tantum ostia Nili commemoret, vidimus ad II, 10. Sed valde variant in singulis hisce ostiis septem recensendis, vel errore lapsi, vel, uti fieri solet, quae ad diversa tempora pertinerent, non satis accurate dis- cernentes. Quam in rem quae plurima a viris doctis nostra potissimum aetate disputata sunt, ea nolumus huc transscribere; summam modo eorum, quatenus ad Herodotum rite intelligendum faciant, referre praestat.

Ac statuit Mannert. (Geogr. d. Gr. u. Röm. X, 1 pag. 528 seq.), Herodoti sententiam de tribus primariis Nili ostiis, unde reliqua tem- porum decursu fuerint deducta, eam videri, quae et maxime probabilis et cum ipsa re consentanea sit. Quem medium ille dicat Nili fluvium Sebennyticum, eum olim fuisse videri principem ac primarium; ex eo in utramque partem et occidentem et orientem versus, ad mare discessisse duo brachia: Canopicum et Pelusiaticum. Hoc utique magis videri con- gruum, quam quod Canopicum fluvium fuisse primitivum dicas adeoque parentem reliquorum, quotquot vulgo perhibeantur. Equidem tamen eos sequi malim, quibus verisimilius et cum ipsa terrae indole magis consentaneum videtur, *duo* tantum primitus fuisse brachia, Pelusiaticum et Canopicum, intra quae terra, cui nomen Delta, olim substituerit.

Vid. Ritter. Erdkund. I p. 853 et nott. ad Herod. II, 5. Neque Strabo dissentit XVII p. 788 s. p. 1136, D. Quae cum ita sint, hoc vix negari poterit, primitiva Nili brachia ostiaque post admodum fuisse mutata, tum hominum operâ atque arte canales deducendum, tum ipsius fluvii naturâ; unde factum est, ut ipse ostiorum numerus haudquaquam sibi semper constiterit, et nunc plane aliter haec sint constituta atque olim fuisse accepimus. Veterum scriptorum locos de Nili ostiis iam attulit Wesseling. ad Diodor. Sicul. I, 33; inter quos potissimum consul. Strab. XVII p. 801 s. p. 1153, B coll. p. 788 s. p. 1136 seq. Plin. h. n. V, 10. Nostra aetate de Nili ostiis conscripsit du Bois-Aymé („sur les anciens branches du Nil et ses embouchures dans la mer“) in descript. de l'Eg. I antiqq. (livrais. 3) pag. 277 seqq. et le Père loco infra laudando pag. 118 seq.

His in universum monitis, iam ad singula ostia, quae Herodotus memorat, accedamus. Primo loco nominat *Pelusiacum*, quod orientem versus deflectens, hac parte Aegypti fines tutari quodammodo videtur, satis validâ aquarum copiâ fluens. In ipso cursu fluvii inde a Cercasori urbe nonnihil per temporum decursum esse mutatum probabile est; alioqui enim conciliari nequeunt, quae de eius cursu ac situ diversa apud veteres enarrantur. Quae cum ad nostrum locum minus pertineant, nunc missa faciamus. Hodie exsiccatus fere est Pelusiacus Nili fluvius, qui olim ad Pelusium urbem mare intrabat, cuiusque cursum nunc sequitur canalis Abou-Meneggeh (teste du Bois-Aymé l. l. p. 279 seq.), qui ipse nonnisi valde aucto Nilo terrasque adiacentes inundante nonnihil aquae recipit et prope lacum Menzaleh limo et arenâ obiecta prorsus evanescit. Cuius rei causas et alias afferunt et canalem imprimis illum, qui Arabum aetate in sinum Arabicum fuerit deductus. Conf. Mannert. Geogr. d. Gr. u. Röm. X, 1 p. 552 seq. Rennel. geogr. Herod. p. 621 seqq. Ritter. Erdkund. I p. 826. Multa quoque hac de re disputavit Champoll. l'Eg. sous l. phar. II pag. 9 seqq. 12 seq. 24; Pelusiacum enim brachium idem esse ponit atque Damiatinum, quod nunc appellatur, usque ad eum locum, ubi exorditur canalis Moëz; quo ipso Pelusiacum brachium continuari, infra Bubastin urbem in duo dissectum brachia, quorum alterum orientem versus dirigatur (*Pelusiacum*) inque mare exeat prope Thineh s. Pelusium, alterum, Tanin praeterfluens (*Taniticum*), recentioribus cognitum sit nomine canalis Moëz, qui in lacum Menzaleh desinat. Pelusiacum brachium idem scribit nunc relictum ferme et exsiccatum esse eam ob causam, quod neglectis aggeribus

huius brachii aquae in Taniticum transierint, ut vel vestigia fluvii Pelusiaci difficilius nunc inveniri queant. Ac ventis praeterea omnique regionis indoli aliquid tribuendum esse apte monet Ritter. Erdkund. I p. 826. Alia idem attigit pag. 834.

Canopicum ostium, cuius Noster meminit II, 15. 113. 179 coll. 97, occidentem versus maxime spectabat, nomine deducto ab urbe, ad quam fluvius in mare exiit. Dicitur illa, monente Schlichthorst. l. l. pag. 40, Latinis scriptoribus *Canopus*, Graecis *Canobus*, quae ad extremam Aegypti oram occidentem versus sita, soli fertilitate non minus quam commercio olim fuit insignis, quum per Canopicum ostium solum exteris intrare licuerit in Aegyptum. Ac vel post Alexandriam conditam loco non valde remoto urbs templo Serapidis, sacris incubationibusque valde illustris fuit. Nunc pauca rudera vestigia a Gallis doctis detecta urbis veteris locum occupant, horae dimidio remota a loco Gallorum clade insigni Abukir, occidentem versus proficiscenti. Brachium Canopicum locis adiacentibus et *Heracleoticum* appellatur et *Naucraticum*. Apud Ptolemaeum vocatur Ἀγαθὸς δαίμων; quod nomen, si penes Champollionem fides (l. l. p. 23 seq.), Aegyptio nomini *Schetnoufi* respondet, quo ipso hoc brachium a veteribus Aegyptiis indicatum fuerit, praesertim cum eadem vici cuiusdam brachio huic adiacentis sit appellatio. Schetnoufi enim ille vult Aegyptiorum sermone valere: *bonne branche*, *bonne division*. Ex Canopico ostio aliud brachium orientem versus non procul ab ipso mari prope Deirouth derivatum erat, *Bolbitinum* s. *Bolbiticum* quod appellabatur ab urbe, quam praeterfluebat. Ptolemaeus hunc canalem vocat *Taly*; quae haud scio an vera Aegyptiorum fuerit denominatio. Nunc hocce brachium, quod olim invalidum fuit, omnium fertur validissimum; *Rosettanum* vulgo dicitur propter urbem Rosette, ubi mari miscetur. Vid. du Bois-Aymé p. 284. Vetus Canopicum brachium nunc siccum est rariusque Nili aquis impletur, licet eius vestigia accurate persequi liceat. Vid. du Bois-Aymé l. l. pag. 281 seq. Rencl. l. l. p. 614 seqq. Mannert. l. l. pag. 540 seqq. Ritter. Erdkund. I p. 816 seq. Quae cum ita se habeant, *Rosettanum* fluvium in *Canopici* veteris locum nunc successisse vulgo ponunt.

Tertium Nili brachium, omnium fere maximum, *Sebeanyticum* ab Herodoto appellatur, quod Deltam mediam dissecans, in ipso Deltae apice septentrionali in mare effluit, postquam urbem Butus lacumque praeterierit. Quod si antiquitus revera tale fuit (nec ullum obstat testimonium, quo minus credamus), ipsam locorum naturam fluviique

cursum postera aetate valde mutatum esse statuas necesse erit. Ubi enim ex Herodoti mente Sebennyticus fluvius in mare exiisse putandus est, nunc, quae dudum stagnosa fuere loca atque paludosa, in unum ferme lacum s. paludem conversa sunt, cui nomen Brulos (vid. nott. ad II, 155. 156). Nomen Sebennytici fluvii ab urbe *Sebennyto* (nunc Samannoud dicitur) ductum putem. Strabo huius ostii meminit unà cum *Phatnico**) ostio, quod solum dein dicit maximum Nili ostium tertium, ex quo canalis Mendesius sit deductus. Cuius *Phatnici* canalis cum nulla fiat apud Herodotum mentio, eundem fuisse viri docti existimant atque *Bucolicum*, quem fossam Noster scribit nec naturà ortum. Qui enim Herodoti aetate fortasse haud magni erat momenti, potuit ille postea, mutato Nili cursu, aquisque alio conversis, maiorem sanequam accipere aquarum copiam eamque inde acquirere auctoritatem, quam hodieque retinuit, ubi est *Damiatinus* fluvius, qui prope *Damiatam* in mare exit. *Bucolicum* cur vocarit Herodotus (quem unus sequitur Eustath. ad Dionys. Perieg. 226) nec *Phatnicum*, ut reliqui auctores, inde repetendum videtur Wesselingio, quod cum iuxta *Phatnicum* ostium essent τὰ Βουκολικά i. e. loca famosa latronum domiciliis ac receptaculis, quae descripserint Heliodor. Aethiopp. I, 5, ubi conf. Coraës t. II pag. 11 et Achill. Tatius III, 9. IV, 12, ubi conf. Jacobs. commentt. pag. 641. Tu vid. Schlichthorst. l. l. pag. 39. Mannert. l. l. pag. 545 seqq. 548 coll. Rennel. p. 618. Hartmann. Erdbeschreib. v. Aegypten pag. 89 et Ritter. l. l. p. 817 seqq. 833 seq. Gallus doctus du Bois-Aymé l. l. p. 288 *Bucolicum* ostium et ipse haud differre ait a *Phatnico* s. *Phatmetico*, illudque convenire cum fluvio *Damiatino*. Nam Champollio, qui Sebennyticum Herodoti ostium pro *Phatmetico* eodemque *Damiatino* habet, Saïticum vero Herodoti ostium cum Strabonis ostio Sebennytico convenire censet, difficultates magis auxisse quam sustulisse videtur, ut adeo erroris, cuius historiae patrem incusat, ipse ac-

*) Strabo *Phatnicum* dicit ostium, quod alii *Phatmicum* sive *Phatniticum*, alii (in quibus Ptolemaeus) *Phatmeticum* vocant. Vid. Wesseling, ad Diodor. Sic. I, 33. Schlichthorst. l. l. p. 36. — *Phatmeticum* verum apud Aegyptios ostii nomen fuisse ponit Champoll. l. l. pag. 17; quod Coptarum literis si scribatur, sonet *Phatmèti* i. e. le (bras) du milieu; cum hocce brachium medium inter sex reliqua inveniat. — Caeterum de dissensu Herodoti atque Strabonis, qui ex mutato fluvii cursu explicari debeat, monuit quoque du Bois-Aymé l. l. p. 289 seq.

cusandus esse videatur. Quippe canalem quendam Aegypti inferioris et eius quidem partis, ubi Bucolica sint (unde Bucolici fluvii nomen), ab Herodoto contendit pro uno de septem ostiis esse habitum.

E Sebennytico ostio duo alia orientem versus deducta scribit Herodotus, Saïticum et Mendesium. *Saïticum* ostium haud diversum esse a Tanitico, auctore Strabone XVII pag. 802 s. p. 1154 vulgo ponunt indeque Herodoti in loco rescribendum esse censent *Ταντιζόν*. Sed, quae dudum Wesselingii erat sententia, libris scriptis omnibus adversantibus, in Herodoteo textu nihil mutandum. Gravius haud scio an illud sit, quod alia prorsus in Deltae parte Saïs urbs sita fuit, trans Sebennyticum ostium occidentem versus. Wesselingio in mentem venerat, potuisse nomen repeti ab *Saïtica* praefectura, quam ab occidente radebat fluvius; malim equidem statuere, *Tanin* urbem, unde fluvius *Taniticus*, olim *Sain* quoque nominatam fuisse, indeque repetendum Saïtici ostii nomen. Nam plerique VV. DD. nostra aetate *Saïticum* et *Taniticum* pro uno eodemque canali perhibent, qui nunc exsiccatus paene non nisi Nilo crescente aquis repleti soleat, quique in lacum Menzaleh finiatur prope Ommfaredje; nunc ei nomen esse addunt Mueys. Praeter Schlichthorst. l. l. p. 42. Rennel. l. l. p. 619. Mannert. l. l. p. 549 seq. Ritter. l. l. pag. 827 seqq. tu vid. imprimis du Bois - Aymé pag. 287. Andréossy (mém. sur le lac Menzaleh) in descript. de l'Ég. état modern. I p. 263 seq. Le Père (mém. sur le canal d. deux mers) ibid. p. 113, qui omnia scribit eo ducere indicia, ut huius fluvii alveum statuamus esse alveum antiqui Pelusiaci (superiori sc. parte usque ad Bubastin) et Tanitici (inferiori scil. parte). Aliter statuentem Champollionem et supra iam memoravimus; conf. quae ille disserit potissimum p. 14 seq. 17 seq.

Mendesium ostium, intra Taniticum et Sebennyticum quod ponitur, ab oppido, cui Mendes nomen, vocatum est. E Sebennytico provenit, si Herodotum audias, e Phatnico, si Straboni fides. In quo tamen nemo haerebit, qui, quae de Phatnico fluvio supra monuimus, reputaverit. Mendesium ostium adhuc invenitur nomine canalís *Achmun*, qui e Phatnico canali s. Damiatino derivatus oppidum Achmun praeterlabitur et prope urbem, quae nunc dicitur *Mensura*, in lacum Menzaleh exit, per quem ipsum cum mari ita coniungitur, ut hodieque conspicuum sit ostium maritimum, nomine *Dybeh*. Conf. Mannert. l. l. p. 549. Champoll. l. l. p. 15 seq. Ritter. l. l. p. 831 et du Bois - Aymé l. l. pag. 288.

EXCURSUS VI

A D H E R O D O T. II, 85.

De argumento huius capituli et sequentium ita disseruit Creuzer. in commentt. Herodot. pag. 14 seqq. „*Fidem Herodoti auctoritatemque* hoc in loco ita definit Heynius in spicil. ant. mum. p. 78, ut alia eum visu, alia narratu accepisse dicat. Quem iudicandi modum excedit Beckerus in August. I p. 6 seq., cum Herodotum Diodorumque negat plus scire *potuisse*, quam vulgi ore ferretur. In qua levitate miror etiam Royerium deprehendi in descript. de l'Égypte mém. X pag. 208. Sed idem tamen aliquanto cautior reperitur altero loco p. 211. Neque tamen ipse Blumenbachius in symbolis vernaculis ad histor. natur. II pag. 121 ed. alter. non conatus est pronuntiare, quae utervis rerum scriptor de mumiis tradat, haec eos non tam suis ipsius oculis usurpasse, quam ex aliorum narrationibus hausisse. Nimirum illi viri docti iudicium suum de horum scriptorum fide suspensum fecerant, vel potius facere debebant, ab earum mumiis ratione, quales hodieque per Europae musea servatae reperiuntur. At vero advertere nos debet intelligentissimi Iomardi sententia, quam ille pronuntiare non dubitat in descr. de l'Égypt. antiq. II p. 348, cum dicit, ante expeditionem Francogallorum Aegyptiam nemini accurate cognitam fuisse condiendorum cadaverum artem, quae apud veteres Aegyptios floruerit. Et reverà quidquid mumiis Europaeis hominibus adhuc obvium fuerat, id omne fere ex Memphitici agri finibus Saccaraeque erutum fuerat. Contra Herodotus Diodorusque Thebaïdis incolarum opulentiam et apparatus maxime respexisse putandi sunt.

Non maior eruditorum hominum consensus in *explorandis causis quae Aegyptios commoverint*, ut tam operose condirent defunctorum cadavera. Nam primum Heynius l. l. p. 75 plures eius instituti causas enu-

merat. Zoëga contra de obelisc. pag. 264 negat operae pretium esse inquirere in originem caussamque moris, qui non solum apud Aegyptios, sed apud permultos per universum terrarum orbem populos diffusus fuerit. [Tu vide, quae ipse eam in rem collegit et adde Zachii geograph. ephemerid. 1806, I p. 54.] Verumtamen, ut Aeneam Gazaeum (in Theophrast. p. 68 seq. ed. Casp. Barth.) taceam, ad religiones Aegyptiorum ipse nos advocat historiae pater III, 16, cum neque igne absumi corpora, nec vermibus confici eos voluisse memoret, et magis etiam hoc ipso capite, ubi sacrum simulacrum a cadaverum conditoribus pro exemplo propositum esse refert. Sed quando religiones dicimus, plura cogitari possunt, quae probe distinguenda sunt. Nam primum potuit in caussa fuisse migrationis animarum tam efficax doctrina. Atque hoc ipsum arguunt Herodotei loci II, 123 atque Diodori I, 91 cum nostro loco collati; videlicet quoniam ex vulgi opinione anima defuncti ab infelici orbe migrationis diutius retineretur circa integrum cadaver libenter quasi commorans. Cuius rei recte admonuit nuper etiam Lauthius, vir doctus in histoire de l'anatomie tom. I p. 9. Alius caussae mentionem iniicit Tib. Hemsterhusius ad Luciani Necyom. III pag. 356 Bip., cum dicit: „ut ne post obitum quidem carissimorum pignorum conspectu privarentur.“ Et reapse huc nos revocat ipse Herodotus II, 78, quo loco cadavera in arcis picturâ exornatis ad Aegyptiorum convivia adhibita narrat. Pertinet haec res ad sacra veterum populorum gentilitia. Ac quam vim habeant cultus defunctorum apud priscos populos, orientis maxime, sepultura in aedibus vel in vicinia aedium, inferiae statis temporibus peractae, iura Manium, igitur haec omnia quam potestatem habeant in familiarum sacra, ius gentilitium adeoque hereditarium, breviter sed docte nuper adumbravit Bunsenius de iure heredit. Atheniensium p. 122. Quam in rem plura dicentur infra ad Herodot. VI, 68 seqq. coll. I, 67 seq. Nunc hoc unum adiiciam, hinc intelligi posse quae peregrinatores commemorant de sepulchris ad moenia ipsasque aedes Graecorum urbium, Athenarum, Corinthi, Syracusarum, aliarum repperitis; unde vasa illa eruuntur picturarum ad religiones antiquiores pertinentium largam messem exhibentia.“ Equidem h. l. tantum adiiciam nomina eorum, qui ante Creuzerum de cadaverum medicandorum ratione exposuerunt peculiaribus ex parte scriptionibus: *Caylus*: des embaumements des Egypt. (histoir. de l'acad. d. inscr. t. XXIII). *Rouelle*: sur les embaumements etc. (histoir. de l'acad. des scienc. Paris. 1750 p. 123 seqq.). *Blumenbach*. (Götting. Magaz. I. Beiträge zur Naturgesch. I).

Heyne spicileg. antiqq. mumiar. (in commentt. reg. scient. Gott. vol. III pag. 69 seqq. an. 1780). *Gmelin.*: experimentt. nonnull. cum mumiis institt. (ibid. vol. IV). *Sylvest. de Sacy* ad Abd-Allatif relat. de l'Ég. p. 268 seqq. *Zoëga* de obell. sect. IV cap. 1. *Royer. et Iomard.* in descript. de l'Ég. antiqq. vol. I et II. Alia laudat Beck. Weltgesch. I p. 767 seqq. Add. *Belzoni* voyage en Egypte (traduit par Depping. Paris. 1821) t. I p. 265—279. *Minutoli* Nachträge zu s. Reise etc. pag. 190 seqq.

EXCURSUS VII

AD HERODOT. II, 121.

Quae hoc capite narrantur de *Rhampsinito*, eadem fere memoriae prodita inveniuntur in Graecorum fabula de *Agamede* atque *Trophonio*. Qui aedium exstruendarum arte insignes pro illa aetate Hyrieo cameram thesauris condendis destinatae aedificant, in qua unum lapidem sic inserunt extrinsecus, ut facili operà eximi potuerit. Inde simili modo, quo Aegyptius opifex, regis thesauros asportant, qui ubi hoc animadvertit, omnia laqueis cingit. Quibus irretitus Agamemes, a fratre Trophonio (is enim timebat, ne ipse simul deprehenderetur) necatur capite abscisso. Sed postea terra scinditur Trophoniumque devorat. Ita Pausanias IX, 37 §. 3, nec aliter fere Charax in schol. ad Aristoph. Nub. 504 coll. Ilgen. ad hymn. Homerr. pag. 304. Iam origines Graecae huius fabulae si quaeras, monet Valckenarius ad Herodoti locum: „Ex Herodoto videntur a Graeculo quodam repetita atque in Agamedem Trophoniumque translata, e quo sua hauserint Charax et Pausanias.“ Quae eadem placere Ilgen. l. l. Contra fabulam vere Graecam et postea demum in Aegyptum translatae cupideque ab sacerdotibus arreptam et pro more exornatae esse contendit C. O. Müllerus in Orchomen. pag. 97 seqq. a *Creuzero* laudatus. Buttmannus vero (de Minyis pag. 203) fabulam refert ad vagas illas fabulas, quae ad varia et tempora et loca fuerint translatae. Quae qui probaverit, is Herodoto omnem fidem deneget necesse est, quam mihi summam esse, haud uno loco iam declaravi. Quare malim ad Valckenarii atque Ilgenii partes accedere et ex Aegypto Graecae fabulae origines repetere. Ad agriculturae autem notiones fabulam spectare vix equidem dubitarim. Nam *Trophonium* novimus eundem esse atque *Mercurium* eum, qui sub terris habetur, *χθόνιος* sive *ἐριούνιος*; qui quando e cameris subterraneos thesauros

surripit et ad lucem profert, indicari videtur seges ex intimis terrae quasi receptaculis quae in lucem educitur atque emittitur. Nec sine gravi periculo damnove hoc fieri potest: qui enim hoc nobis praestat segetemque in terra conditam in lucem profert, is mortem ipse obeat et summa quaeque ipse patiatur necesse est. Ubi teneri velim notiones de deo perpetiente et mala humana subeunte ad beneficia humano generi tribuenda. Vid. Creuzeri Symbol. II pag. 379 seq. coll. C. O. Müller. l. l. pag. 155. Ad Aegyptiam fabulam de Rhapsinito pertinet eiusdem quoque regis iter ad inferos, ipsumque commercium cum diis inferum praesidibus. Sed de his vid. nott. ad II, 122.

EXCURSUS VIII

A D H E R O D O T. II, 123.

[*Ex Cruzeri commentt. Herodd. p. 331 seq.*]

„Zoëga recte accepit verba Herodoti: τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος *de corpore dilapso et in cineres dissoluto*. Nam primum cogitanda sunt nobis rudia et inchoata tantummodo initia condiendorum corporum, quae, ut quidem videtur, e desertis Africae ducuntur, sponte arescentibus cadaveribus sicco vento, et ad tempus durantibus. Deinde, qui pauperes ac tenues per Aegyptum tenui rudique artificio post mortem condiebantur: eorum cadavera parum credibile erat in perpetuum duratura, ut omittam nobiliora quoque et generosioribus condita medicamentis corpora non in perpetuum immunia a corruptela esse. Nec magis memorabo, vi, ferro igneque absumta esse nonnunquam cadavera medicata, velut cum, Cambyse duce, Persae bellatores per Thebaïdem sunt grassati. Et tamen nemo quisquam Aegyptiorum omnium fraudandus eo solatio erat: *animum suum etiam dilapso corpori superstitem fore*. Quid igitur fecerunt sacerdotes? *Docuerunt bifariam. Plebem imbuerunt eâ opinione, ut crederet, ab evanido corpore, h. e. dilapso, alia ex aliis corporu ingressurum hominis animum: sibi reservarunt eruditioem sententiam palingenesias*. Qua in re illud nemo obiiciet nobis: hoc pacto melius consultum fuisse primariis viris honoratisque, ut qui se condiendos curare possent efficacius ad perpetuitatem formae corporeae, quam cum infimae conditionis hominibus, ut quorum cadavera citius diffluerent. Nam primum nemo nescit, in eiusmodi sacerdotum regumque orientalium imperio quam vim habeat Castarum differentia, et quantum sibi hodieque Indorum optimates indulgeant in extremarum Castarum homines. Deinde vel vilissimae sortis homines, qui post mortem Osiridi vitam

suam probassent in Amenthe, poterant mature redire ad superiora, et regum quoque vel nobilium corpora recens nata ingredi. Contra ipsi etiam reges superbi et impii post mortem divi consecrati sunt, et continuo castigatione exagitari crediti a iudicibus diis inferorum. Pindarus certe in loco ad Aegyptiacae doctrinae indolem efficto, Olymp. II, 121, posteaquam defunctorum bonorum sortem praedixit, de malis universe ita pronuntiat: — τὸ δ' ἀπροσόρατον ὀκχέοντι πόνον. Quod vero *παλιγγενεσίαν* sacerdotibus attribuo, i. e. hoc placitum, quod *animum humanum determinatum, et a bestiali circuitu immunem post tempus in hominis corpora redeuntem poneret*, movet me Servii auctoritas loco supra laudato (ad Virg. Aen. III, 68) cum Pythagoram dicit plane eum in modum statuisset; quem philosophum ipse Herodotus sacerdotum Aegyptiorum discipulum fuisse significat, ut supra firmavimus.“ —

E X C U R S U S IX

A D H E R O D O T. II, 141.

Ad verba: Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων κ. τ. λ.

Expeditionis a Sanacharibo Assyriorum rege susceptae praeter Iosephum archaeolog. X, 1 §. 4 meminit quoque Iesaias, qui vulgo dicitur cap. XXXVI et seq., ubi tamen Aegyptus haud commemoratur, sed Iudaea tantum, quae sanequam Iudaicum hominum magis advertere poterat. Nam Sanacharibus, qui Aegyptum quidem petiisse videtur, hac in expeditione eo minus praeterire potuit Iudaeam, quo gravius ac difficilius erat Aegyptum petenti, Iudaicam terram Assyriis infensam relinquere haud domitam. Sed Herodotus, qui ad summam regis expeditionem respexit solosque Aegyptios sacerdotes de ea referentes audiit, de Iudaea tacet, cuius terrae accuratiore cognitione omnino destitutus fuisse videtur. Illud autem minime dubium: de una eademque expeditione et Herodotum et Iudaicum scriptorem referre; qui quamquam in singulis quibusdam dissentiunt, in summa fere conveniunt, cum Assyriorum regem tradant ad Aegypti fines pervenisse; quos cum intrare vellet, pernicie subito incidente adeoque divinitus immissa regem ictum continuo refugisse, magna strage accepta. Quod sacerdotes et Iudaeos et Aegyptios cupide arripuisse arbitratur Gesenius ad Iesaias locum (pag. 937. 973 seqq.) celeremque Assyrii regis fugam diis adscripsisse portentumque praedicasse. Itaque a vero maxime abhorrere videntur, qui Sethonem Herodoti pro Hiskia et Vulcanum Aegyptium, cuius sacerdos fuit Setho, pro Iehova accipiant. Vid. Gesenium l. l., qui ipse haec statuit: „Auf jeden Fall haben wir hier zwei verschieden ausgebildete mythisch - traditionelle Nachrichten, die von einem geschichtlichen Punkte ausgehen, wie sich noch manche andere Bemühungen dieser Art in der Sagengeschichte der Bibel und der Klassiker finden.“ Nec certiora de his pronuntiare

equidem habeo, ubi tantopere dissentientes video auctores veteres, nec ulla constat certa temporum ratio. Tu vid. Schlosser. universal-hist. Übersicht etc. I, 1 p. 214. 215 coll. Beck. Anleit. z. Weltgesch. I pag. 717 seq. 720. Quodsi enim Anysis anno 961 a. Chr. n. (ut Larcherus ponit t. VII p. 92) in regnum rediit annoque 954 a. Chr. n. probabiliter obiit, ubi continuo ei successit Setho, Sethonis huius aetas haudquaquam congruet cum Sanacharibi expeditione, quae in annum 712 a. Chr. incidit. Lacuna erit annorum ducentorum quadraginta intra Anysis mortem et regnum Sethonis. Quam lacunam ut explerent temporumque rationem in ordinem redigerent, vario modo tentarunt viri docti, quorum sententias refert Beck. l. l. Sunt, qui in ipso Herodoti textu lacunam esse statuunt, quam initio capitis 124 ponit Buherius, initio capitis 141 Larcherus, ubi probabiliter traditum fuerit de regibus, qui vel intra Mycerinum et Asychin vel post Asychin ad Sethonem usque Aegypti regnum tenuerint. Equidem, si lacuna statuenda est in Herodoti libro, malim aliquid intercidisse post cap. 136, quae est sententia viri nobilissimi, Liberi Baronis de Reizenstein, accuratius exposita in schedis, quas ille nobiscum communicare voluit. In hac autem lacuna *sex* aut *octo* regum historiam Herodotum exposuisse, satis verisimiliter statuit idem vir doctissimus. Verum quidem est, scriptos Herodoti libros, qui ad nostra pervenerunt tempora, nulla lacunae indicia certa praebere; quapropter in eam olim incidi sententiam, ut in Herodoti quidem textu quidquam excidisse negarem, verum manca esse statuerem, quae ille a sacerdotibus edoctus in opus suum retulerit; quae si probentur, sacerdotum erit culpa, non Herodoti. Conf. infra II, 177, ubi similia quaedam Herodoto non indicata fuisse a sacerdotibus viri docti statuunt. Sed multa in Herodoto esse depravata, quae libros hodieque cognitos excedunt, aliquoties iam monuimus et hoc loco iterum monendum censemus, si quis argumentum e librorum vetustorum auctoritate ductum opponere velit. Illud autem vix quemquam, qui Herodoteum locum attente perlegerit, dubitaturum esse confido, quin multum in eo turbatum fuerit, nec omnia ea videantur, quae pravis et imperfectis sacerdotum traditionibus adscribi possint.

EXCURSUS X

AD HERODOT. II, 148.

De labyrintho.

Veterem labyrinthum praeter Herodotum inprimis descripserunt Diodorus Siculus I, 61. 89. Strabo XVII p. 811 s. p. 1155 coll. Pomp. Mel. I, 9 et Plin. h. n. XXXVI, 13, qui uterque ex Herodoti narratione potissimum pendet. Alia suppedabit Zoëga de obelisc. p. 418 not. 10, ubi recentiores quoque laudavit, qui de labyrintho retulerint. Tu vid. inprimis Beck. Anleit. z. Weltgesch. I pag. 721 et adde quae post Larcherum in not. ad Herodoti locum disputarunt docti Galli in descript. de l'Eg. antiqq. livrais. III tom. II chap. XVII sect. III p. 32 seqq. Mannert. Geogr. d. Gr. u. Röm. X, 1 pag. 430 et Letronne: essai sur le plan et la disposition générale du labyrinthe etc. in nouvelles annales des voyages par Eyriès et Maltebrun t. VI p. 133 seq., ubi etiam tabula aeri incisa adiecta est.

De tempore, quo labyrinthus sit exstructus, minime constat; sed valde probabile fit, iam ante dodecarchiam illum fuisse exstructum indeque ad antiquiora Aegypti monumenta, ut pyramides, alia id genus, esse referendum. Haud repetam, quas Beck. l. l. protulit diversas sententias de labyrinthi conditoribus; illud modo addam, Gallis quoque doctis (l. l. §. 4 pag. 40) ita statuendum videri, ut labyrinthus dodecarchiae tempore minime adscribatur, quamvis partem illius fortasse refecerit Psammitichus, cum plures omnino reges temporum decursu aedificasse videantur; unde simul perspicuum, cur diversi conditores labyrinthi reges commemorentur. Nec alia fere de labyrinthi conditoribus fuit sententia Iablonskii, vocc. Aegg. pag. 124 seq. Sed Mannertum l. l. pag. 438 si audias, dodecarchiae aetate exstructa est labyrinthi moles, cuius designatio ad duodecim regulos pertineat, perfectio ad

unum Psammitichum adeoque etiam ad unum ex illius successoribus. Et postea idem Mannertus l. l. pag. 441 hanc proponit coniecturam: eundem Memnonem, qui Memnonium et Thebis et Abydi extruxerit, pro labyrinthi auctore atque conditore esse habendum.

De nomine *labyrinthi* varias in partes abeunt viri docti. Sunt enim, qui Graecum vocabulum esse contendant, eoque significari volunt quemvis locum, ex quo difficulter exitum reperire queas; alii e Coptica lingua vocis origines repetere malunt; alii denique, cum apud Manethonem legatur, *Lacharem* sive *Labarin*, Aegypti regem perfecisse labyrinthum, hinc commode exponi posse censent *domicilium Labaris*. Vid. praeter Beck. l. l. imprimis lablonsk. vocc. Aegg. pag. 123 seq. ibique Te Water. pag. 125 seq. not. r. Ipse lablonskius (pag. 125 l. l.) ea ex sententia, qua labyrinthi opus a pluribus Aegypti regibus paulatim fuerit absolutum, exponit: *opus multorum vel magnae multitudinis*; ab Israëlitis enim, quos permultos in Aegypto fuisse novimus (conf. exod. I, 7. 9. 12), videri exstructum; quod Aegyptios postmodo ita fuisse interpretatos, ut plurium et quidem duodecim principum opus dicerent labyrinthum. Nuperrime de labyrinthi voce sic statuit Sickler. Handbuch der alten Geogr. pag. 797, ut exponeret: לָבַרְתַּיִם - בִּירָהּ בֵּיתָא (*Lavah - Biranith*) i. e. *cohaesit arx*, pro: *cohaerens arx*: das zusammenhängende Schloss oder Prachtgebäude!

Situm labyrinthi satis declarare videntur Herodoti verba: ὄλιγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίσιος et quae sequuntur. Quare quod Danvillius duplicem labyrinthum fuisse olim statuebat, Herodotique labyrinthum Heraeopolitano nomo adscriptum volebat prope septentrionalem terminum eius caualis, qui nunc quidem appelletur Bathen, lapsum fuisse virum egregium ipsa Herodoti verba atque Strabonis facile evincunt. Unum tantum in Aegypto commemorari labyrinthum a veteribus recte posuit Zoëga de obell. pag. 418 not. 10 hoc addens: reliquias eius primum detexisse Lucam prope Moeridis lacum eo loco, qui nunc dicatur *Kesr-Caron* i. e. *arx Caronis*. Nam multum olim disceptatum est inter viros doctos, labyrinthi utrum ulla omnino supersint rudera nec ne; vid. modo Beck. l. l. p. 722 et Zoëga l. l. Nostra aetate accuratius in haec inquisiverunt docti Galli l. l. pag. 32. Minime enim eo loco, ubi Lucas aliique rudera labyrinthi detexisse sibi videbantur, labyrinthi reliquias esse quaerendas docent; quae prope *Kesr-Caron* (sive *Kassr-Keroun*) inveniantur rudera, ea ad templa pertinere nunc diruta. Vid. Iomard. l. l. pag. 13 seqq. coll. Ritter. Erdkund. I

pag. 810 seq. et L. de Laborde in revue française 1829 janv. p. 70. Labyrinthum eo potius loco fuisse existimant, ubi canalis in Moeridis lacum se infundat et pyramis adhuc conspiciatur quatuor laterum. Magnos rudерum lapidumque cumulos illic coacervatos esse, conspicuos haud longe a vico *Haouârah*, ut in quibus vel singulae quaedam partes operis plane destructi discerni queant. Arabes autem, qui thesauros subterraneos in hoc aedificio latere putaverint, illud vastasse iidem viri docti suspicantur. Vid. *descript. de l'Eg.* l. l. pag. 32 seqq. *Ritter.* l. l. I p. 798 seq. *Mannert.* l. l. pag. 443 seq. *Belzonium* si audias, in occidentali lacus parte haud longe a loco *Tirsa*, ubi multae sunt columnarum reliquiae, labyrinthus exstructus esse videtur. Conf. *l. de Hammer.* in *annal. Viennens.* vol. XLV (1829) pag. 31.

E X C U R S U S X I

A D H E R O D O T. II, 159.

Καὶ Σύροισι περὶ ὁ Νεκῶς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε· μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίας ἐοῦσαν μεγάλην εἶλε.

Magdolos urbs memoratur in Antonin. itiner. pag. 178 duodecim millibus remota a Pelusio orientem versus; unde iure in confiniis Aegypti inferioris Syriam versus erit collocanda. Nec alia est, quae a Stephano Byzantino indicatur s. v. et in sacrae scripturae aliquot locis, ubi vocatur *הַגְּדוֹל*. Vid. Gesen. in lexic. Hebraic. pag. 429 coll. Champoll. l'Egypt. s. l. phar. II p. 79 et Valcken. in scriptione mox laudanda §. 7. 9 pag. 159 seq. Et vetus nomen in hodierna loci appellatione *Ras el Moyeh* (in orientali ac meridionali recessu lacus Menzaleh) latere existimat Mannert. Geogr. d. Gr. u. Röm. X, 1 p. 489.

Sed ab ea urbe probe distinguenda est alia urbs, quae in sacris literis appellatur *הַגְּדוֹל* sive *Μαγεδδώ*, ad Manassarum tribum pertinens, ad montem Carmelum sita, ex quo ipso porrigitur planities, in qua Iosiam a Necone victum fuisse loci sacrae scripturae supra (ad II, 159) laudati evincunt. Namque haec planities, quae a monte Carmelo septentrionem atque orientem versus ad Iordanum usque protenditur, ei sanequam permeanda est, qui ex Aegypto Assyriam petit atque Babyloniam, indeque illa pluribus proeliis et plurium regum cladibus insignis fuit. Nunc vocatur *Merdsch Ibn-Amer* i. e. *pratum filii Ameri*. Plura Iahn. biblisch. Archaeolog. I p. 142 et Rosenmüller. bibl. Alterthumskund. II, 1 pag. 149 coll. Valcken. l. l. §. 10 p. 160 seq. Hanc vero planitiem in Herodoteo loco, ubi *ad Magdolum* regem victoriam reportasse legimus, intelligendam esse vix dubium, aut, ut Valckenarii utar verbis, tuto adfirmari licet, cum de Aegyptia urbe Magdolo ne

cogitandum quidem sit, quamvis nomen ipsum *Magdoli*, quod apud Herodotum exstat, magis conveniat oppido in Aegypti confiniis sito. Quod hoc Herodoteo loco qui intelligendum esse censerent, haud quidem defuere, sacrae scripturae locis, ubi *Megiddo* memoratur, ita commutatis, ut cum ipsorum sententiâ conveniant. Conf. Rosenmüller. l. l. II, 2 pag. 99 seq. not. 204. At vero praeter codicum auctoritatem ipsa obloquitur res, cum ab omni verisimili abhorreat, Iudaicum regem usque ad Aegypti confinia obviam ivisse Aegyptiorum regi, quem potius a transitu per terram Iudaicam ipsam prohibiturus erat in campis, per quos aditus pateret ad Assyriam. Quae cum ita sint, proelium, de quo agitur, in campis prope *Megiddo* commissum esse vix dubium; quam urbem (*Megiddo*) indicaturus Herodotus haud scio an confudisse censendus sit cum altera illa urbe (*Migdol* s. *Magdolo*), quae in Aegypti confiniis sita, ipsi melius sane innotuerat, oram maritimam cum bene perlustrasset, ad interiores autem Palaestinae tractus minime penetrasse videatur, nec omnino ullam accuratorem huius terrae cognitionem acquisivisse. Tu conf. Larcher. tom. VII pag. 114 seq. VIII p. 311 seq., qui idem Herodotum utramque urbem confudisse statuit.

Cadytis urbs infra quoque commemoratur III, 5 et Sardibus haud multo inferior praedicatur. Qui locus quantopere viros doctos exercuerit, dici vix potest. Alii enim indicari putabant *Circesium*, alii *Kades*, exiguum in Galilaea oppidum, alii *Gath* (quae urbs tempore prophetae Amos iam deserta fuisse videtur, nec omnino unquam magna fuit et celebris), alii *Gazam*, Philistinorum urbem prope mare sitam et satis nobilem, alii denique *Hierosolyma*, urbem sane maximam in illis regionibus, quam prae caeteris hic commemorari par erat quamque ab Aegyptiorum rege captam fuisse universa sacrae scripturae narratio arguere videtur, licet expressa urbis et obsessae et captae nulla fiat mentio. Neque in nomine haerendum, cum *Κάδυτις* nihil aliud esse videatur atque corruptum urbis nomen *קַדְוֶשׁ* (אֶשְׁדּוֹד) id est: *urbs sancta*, quo eodem nomine (*El Kods*) adhuc ab Arabibus urbem appellari accepimus. Itaque iis viris doctis adstipulandum censeo, qui Hierosolyma utroque loco (II, 159 et III, 5) ab Herodoto indicari statuunt. Vid. Rennel. l. l. pag. 487. Rosenmüller. l. l. II, 2 pag. 99. 203 seq. Heeren. Ideen I, 2 pag. 114. II, 2 pag. 402. Dahlmann. Herod. pag. 75. Valckenar. in peculiari descriptione, quae inserta legitur

in specimm. acad. Francq. 1737 nro. 2 et in opusc. (Lips. 1808) t. I pag. 152 seqq. imprimis pag. 165 seqq. 170 seq. et ante Valckenarium Harenberg. in biblioth. Brem. VI fasc. II p. 282 seqq. Alias aliorum sententias praebet Wesseling. in not. ad Herod. II, 159 et III, 5 et Heyse quaest. Herod. I pag. 94—96, qui ipse in Herodoti locis *Gazam* intelligi vult; quam urbem mari proximam si indicare voluisset Herodotus, suo certe opinor nomine indicasset, cum oram maritimam totumque illum tractum ipse perlustrasset indeque accuratius cognovisset. Nec moveor iis, quae disputavit Billerbeck. in diss. Asiae Herod. difficil. pag. 7, ubi *Gazam* urbem indicari idem contendit, et quae nuperrime peculiari scriptione disseruit F. Hitzig.: „de Cadyti urbe Herodotea“ Gotting. 1829, qui et ipse non nisi *Gazam* hic intelligi posse opinatur adeoque Herodoteam urbis appellationem ex ipso *Gazae* nomine derivatam vult.

CREUZERI EXCURSUS

A D H E R O D O T. I, 93.

De sepulcro Alyattis.

„— Franciscus Inghiramius, vir de monumentorum antiquorum cognitione meritissimus, in monumenti Etruschi serie IV pag. 167 seq. postquam Porsennae regis sepulcro Clusino (vid. Varro apud Plin. h. n. XXXVI cap. XIII) et in Asia et in Italia consimilia alia fuisse dixerat, ita pergit: „„Del pari nel paese di Lidi, secondo che Erodoto narra, il mausoleo d'Aliatte consistera *in una base quadrilunga*, sostenente enorme tumulo di terra *della figura di un cono*, sulla cui troncatura erano cinque *grandi stelli*, come gli obelischi della tomba Chiusina.““ Tum amandat lectores suos ad ser. VI tae tabulam F. 6; qua in tabula icones exhibitae sunt cum reliquiarum aliquot antiquae fabricae, tum eae, quae inserviant illustrandis descriptionibus veterum scriptorum, in his num. 6 et 8 huius ipsius monumenti („Prospecto ipotetico della elevazione num. 6 e pianta num. 8 del sepolcro di Aliatte esistito nel paese de Lidi e descritto da Erodoto“), quod cum mausoleo Porsennae comparat Inghiramius. Ac de hoc, qui accuratius cognoscere velit, ei legendae sunt commentationes Orioli Itali et Quatremère de Quincy huiusque collegae Raoul-Rochette (in Achilléide p. 97 seqq.): de Alyattis monumento mirari subeat, qui Inghiramius Graecis Herodoti verbis illa, quae insignioribus characteribus indicavimus, Italice adiciere potuerit et quomodo etiam Minutolius loco in annot. laudato figuram Alyattei sepulcri conii speciem habuisse dicere potuerit; laudandusque videatur Zoëga, qui loco ibidem citato in his se continuerit: „„Vidit Herodotus Alyattis Lydi sepulcrum maximis quae tunc exstabant molibus accensendum, quod sic describit etc.““ Sed tamen si a verbis ipsis Herodoti discedimus: — σῆμα, τοῦ ἢ κρηπίς μὲν ἐστὶ λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς — οὖροι δὲ πέντε εὐόντες, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σήματος ἄνω — *sepulcrum, cuius basis e grandibus lapidibus,*

reliquum autem sepulcrum terrae tumulus est — terminum autem, qui quinque sunt []), adhuc ad meam aetatem in summo sepulcro erant, ab his igitur verbis si discedimus: ipsam Herodotei loci sententiam apte et percipisse et reddidisse iudicandus sit Etruscorum monumentorum interpres. Nam primum Chandlerus l. l. de his Lydiae sepulcris ita refert p. 369 vers. Germ.: „„Alle sind mit grünem Rasen bedeckt, und so viel mir in die Augen fielen, als ich unter ihnen herumwandelte, haben noch ihre Kegelform, ohne dass die Spitze auch nur ein wenig eingesunken wäre. Einer der Grabhügel auf dieser Höhe, der meist in der Mitte auf der Seite nach Sardes liegt, war das Grabmal des Halyattes, Vaters des Croesus.“* Deinde in monumenti Albani, quod Curiatorum nomine vulgari venit, ruderibus super basi e lapidibus exstructa hodieque comparent vestigia *quinque conorum* (Inghirami IV p. 168: „„Cosi in Alba, colonia dei Frigi, civè digente che si può tenere compresa nell' antica Meonia, il vecchissimo e notissimo sepolcro denominato de Curiazi è anch' esso un dado lapide quadrato, sul quale sorgono cinque granconi.“ — Se ne veggia la figura alla ser. VI tav. F. 6 num. 10).

„Unde haud inepta coniectura est, Alyattei illius sepulcri basin lapideam fuisse *cubum*: tumulum e terra aggestum, *conum*. Atque si reputamus, numerum pyramidum *quinarium* bis memorari etiam in monumento Porsennae (vid. Varro ap. Plin. l. l.), haud absurde censebimus, eiusmodi architecturae Lydos inter atque Etruscos concentum tanquam novum argumentum accedere iis, quae plura ad narrationem Herodoti (I, 94) de Lydorum in Italia adventu firmandam posita sunt. Cui rei etiam Osannum v. cl. fidem habere video in disputatione de monumento Phrygio nuper reperto. Vid. eius viri libellus, qui inscribitur *Midas* pag. 10 infra.—“ *CREUZER*.

*) [Minus accurate Schweighaeuser. haec ita reddidit: *fuere autem ad meam usque aetatem in summo tumulo quinque termini*. Est vero, si quid video, haec Nostri sententia, *fuisse primitus quinque terminos eosque integros adhuc sua ipsius aetate stetisse*. Namque ita scriptum legimus: οὐ̄ροι δὲ πέντε ἐόντες, ἔτι — ἡ̄σεν — *Br.*]

ADDENDA ET CORRIGENDA.

- Ad prooem. pag. 4. Similia exordia in chronicis Helvetorum libris chartisque vetustis aliquot inveniuntur. Tu conf. Hanbart. Erzählungg. aus der Schweizergesch. I pag. 162. 266. 231. 277.
- Ad I, 1 pag. 7. Ad ea, quae de *Io* diximus, conf. I. H. Chr. Schubart. in Annall. Viennenss. (1829) XLVII pag. 13. Qui diversas veterum sententias vix conciliari posse statuit; *Inachi* autem *filiam* non stricto sensu, sed latiori intelligi vult *unam de Inachi posteris, unam de stirpe Inachi*.
- Ad I, 2 pag. 8. In Thucydide quoque *προσχόντες* (pro *προσσχόντες*) scripsit Haacke, quem conf. ad I, 15, ubi Hermannum citat ad Euripid. Hecub. 41. Ac disputavit nuper hac de re Osann. in libro, qui inscribitur *Midas* s. *Erklärungsversuch der erweislich ältesten griech. Inschrift* pag. 79, veterumque grammaticorum excitavit testimonia, alteram literulam abiici docentium; quamquam quinam ex Atticis abiecerint, quinam retinuerint, viro docto adhuc quaerendum videtur, cum antiquiori certe aetate duplicata litera vix fraudi fuerit.
- Ad I, 19 pag. 47. „De situ huius templi (*Minervae* sc. *Assesiac*) non habeo, quod accuratius statuam; nec mgis de *Limeneis*, Milesiae loco.“ *Soldan*. in comment. I de rerr. Miles. (Darmstad. 1829) pag. 41.
- Ad I, 24 pag. 60 (a lin. 20 ab inf.) pro *rythmo* leg. *rhythmo*.
Ibid. (b. lin. 11 ab inf.) Add. Hug. v. cl. in libro, cui titulus: *Zeitschrift für die Geistlichkeit des Erzbisth. Freyburg. III* pag. 189.
- Ad I, 24 pag. 58. Ad vocem *σκεπή* conf. Gottleber. ad Thucydid. I, 130 pag. 243 ed. Gervini.
- Ad I, 34 fin. pag. 91. — *μή τι οί κρεμύμενον τῷ παιδί ἐμπέση*: ubi *Matthiae* gramm. p. 713 in explicanda vocula *οί* secutus sum, quamquam alia quoque huius dativi explicandi est ratio, de qua *ibid.* p. 715. Tu vid. potissimum *Pindar. Olymp. I, 91 coll. II, 29. 30. 74* ibique interpretes.
- Ad I, 35 init. pag. 91 in not. pro *χοῦσθαι* leg. *χοῦσθαι*.
- Ad I, 35 pag. 92. De satisfactione, quae appellatur *Worigold*, nunc conf. auctor locupletissimus *Grimm*, in libro recens edito: *Deutsche Rechtsalterthümer II* pag. 661 seqq.
- Ad I, 35 pag. 93. 94. De nominibus *Midac*, *Gordiac*, apud Phryges frequentioribus monuit *Osann*, in libro supra laudato pag. 38 seqq. Cui verum nomen fuisse videtur *Γορδίας*, quemadmodum apud *Herodotum* exstat, cum apud posteriores inveniatur *Γόρδιος*. Conf. *ibid.* pag. 35.
- Ad I, 30 pag. 76. *γενομένης γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἄστρυγί-
τονας ἐν Ἐλευσίνι*. Haec verba non de pugna Atheniensium cum *Eleusiniis*, qui tunc temporis nondum ad Athenarum ditionem

pertinuerint, sed de Atheniensium proelio cum Megarensibus vicinis ad Eleusinem commisso intelligenda esse contra Lobeck. (in Aglaoph. I epimetr. p. 214) monuit C. O. Müller. in annal. Gottingg. 1830 nr. 13 pag. 125. 126. Locum enim pugnae tantum indicat Herodotus, qui si ipsos Eleusinos Atheniensium hostes intellexisset, scripsisset: πρὸς τοὺς ἄστυγείτονας τοὺς ἐν Ἐλευσίῳ. Sed ipsi Lobeckio (in addend. p. 1351) probabiliorē videri Müllerī sententiā, postmodo intellexi.

- Ad I, 46 pag. 110. „In extrema Ioniae parte prope Posidium promontorium situm erat templum Apollinis Didymaei cum oppido Branchidarum.“ *Soldan.* in scriptione supra laudata pag. 16. Idem vir doctus monet reliquias templi et oppidi Branchidarum, a *Palatsha* sive Mileto remotas duo circiter milliaria quae vocantur geographica, in Posidii loco edito, cui nomen *Iotan*, inveniri, unde longe lateque per mare pateat prospectus. Vid. ibid. p. 32.
- Ad I, 30 pag. 73. Add. Grauert. de Aesopo pag. 49 seq., qui Solonem, si revera Sardes venerit, nonnisi Olymp. LVIII, 1 s. 549 a. Chr. illuc venire potuisse statuit, quinque fere aut sex annis ante Sardium expugnationem, quae probabiliter incidat in Olymp. LIX, 2 sive 3; quo eodem fere tempore Athenas a Croeso legatos esse missos ponit (pag. 43). Cum vero decesserit Solo Olymp. LV, 1 aut, si maximum vitae spatium posueris, Olymp. LV, 4; inde Sardes ad Croesum se conferre illum potuisse omnino negat Grauert. l. l. pag. 50. Probari haec monet ille Herodoti loco I, 29 et Plutarchi in vit. Solon. p. 92, E, qui decem modo annos Solonem in exteris terris commoratum esse affirmant; ita ut Sardibus Solo versatus existimetur Olymp. XLVIII; quo ipso tempore Croesus sex septemve annos natus fuerit!
- Ad I, 62 pag. 155. 156. Stare posse ἀμφίλυτος ὁ Ἰακωνᾶν, mihi nunc egregie probari videtur iis, quae attulit Lobeck. in Aglaoph. pag. 310 not. m de Acarnanibus ob vaticinandi et fascinandi artem olim per Graeciam similem in modum cognitis, quo Marsi per Italiam.
- Ad I, 56 pag. 135 lin. 1. Gaisfordium secuti edidimus βασιλῆος, cum I, 132. 192 extet βασιλῆϊ et βασιλῆως. Quod iure mirum videtur Struvio (in specim. secund. de Herod. dialect. p. 16), cum Gaisfordius, quem nos quoque secuti sumus, constantem semper fere tenuerit normam vel nullis codicibus addicentibus. Inde scribendum erat βασιλῆός et βασιλῆϊ.
- Ad I, 59 pag. 142. Grauertum (de Aesopo pag. 47) si audias, Pisistratus secundum princeps fuit Olymp. LVI, 2 s. 555 a. Chr. iterumque expulsus dein regnum recuperavit Olymp. LIX, 2 s. 543 a. Chr.
- Ad I, 65 pag. 163. De voce κόσμος conf. C. O. Müller. Dor. II pag. 6.
- Ad I, 67 pag. 168. Monet C. O. Müller. l. l. I pag. 152 seq. tum demum oraculum fore ambiguum, si ὀρχήσασθαι quoque derivaveris ab ὄρχος. Verbum διαμετρήσασθαι referri vult ad conditionem ac statum Helotae s. Clarotae, qui certam quam incolat agri portionem assignatam accipiat.
- Ad I, 86 pag. 218. ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτὴν τὸν Κροῖσον] Haec verba ita intelligi vult Grimm. (Deutsche Rechtsalterthümer pag. 700), ut Croesus viactus non rogo fuerit impositus, sed ad ignem appositus (*an's Feuer gelegt*) plane ut apud maiores nostros de viro quodam narretur, qui simili modo ad rogam adductus diuque tacite sedens iuxta ignem, tum demum in voces, quibus flammam incantaret, eruperit, cum ignis ad ipsum accessisset vestemque attigisset. Sed ipsa Nostri verba, quae continuo leguntur, refragantur: τῶ δὲ Κροῖσῳ, ἔστρεῶται ἐπὶ τῆς πυρρῆς κ. τ. λ.

- Ad I, 96 pag. 247. 248. *Deiocem* esse *Dschemschid* pluribus demonstrare studet Hölty (*Dsjemschid*, *Meridun* etc. Hannov. 1829 p. 53 seqq.), *Phraortem* idem pag. 60 seq. habet *Feridun* (v. Herod. I, 102 pag. 257), *Cyaxarem* (Herod. I, 73. 103) pro eo, qui appellatur *Gustasp*. Conf. ibid. p. 64 seqq.
- Ad I, 102 pag. 258. Ad voc. ἀπεχρᾶτο conf. Bachmann. Anecd. I p. 119, 24 coll. pag. 137, 19, ubi haec leguntur: ἀποχρᾶν· ἔξαρκεῖν· Ἡρόδοτος· et: ἀπόχρη· ἔξαρκεῖ.
- Ad I, 125 pag. 299. Iis, quae de *Germanis* disputavimus, addere placet Link. *Urwelt* p. 170 et Pfister. *Geschicht. d. Deutsch.* I p. 24 sq. 519 seqq. et potissimum I. de Hammer. in *annal. Vienn.* XLVI pag. 120, qui ultra *Oxum* in *Buchana*, ubi *Xerxis* tempore *Dadicae* (conf. Herod. III, 91) et nostra aetate gentes, quae appellentur *Tadsckik*, inveniantur, primitivas Germanorum sedes quaerendas esse ponit, multa addens de Persarum ac Germanorum linguae affinitate, quam ter mille vocibus Germanicis in Persarum lingua obvis se probaturum esse pollicitus est. Tu vid. pag. 113 et cf. eiusdem viri docti disputationem de his rebus ibid. XXXIII pag. 136 sqq. Eorum ingratiā, qui de maiorum nostrorum incunabilis quaerere solent, adscribam, quae ex antiquo legum codice *Georgico* nuper in lucem prolata sunt a docto Gallo in *annal. de législat. et de jurisprudence* (Paris. 1829) nro. 40. Nam apud *Georgicam* gentem, quod mirum auditu, eadem inveniuntur iudicia, quae apud maiores nostros (*ordalia* vulgo dicuntur), iidem ritus in ipsis iudiciis, eadem satisfactiones (*W'ehrgeld* vocitant) pro dignitate atque ordine eius quem violaris necarisve distinctae, eadem mulctae boum pecorumve numero constitutae, alia, quae recensere longum est.
- Ad I, 133 pag. 315. Quae de Persis deliberantibus refert Herodotus, congrunt cum iis, quae de maioribus nostris enarrat Tacitus in *German.* cp. 22, ubi interpretes non fugit Herodoti locus.
- Ad I, 103 pag. 259. πρὸ τοῖς δὲ ἀναμῆξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμένα] Similia quaedam ad locutionis vim citat ex Platone, aliis, W. Schorn. *Anaxagor.* fragg. pag. 15.
- Ad I, 142 pag. 329. Quae Herodotus de aëris temperie et de ipsa regione praedicat, recentiorum quoque testimoniis confirmari monet Soldan. *comment. I de reb. Miles.* pag. 8.
- Ad I, 142 pag. 330. De *Mileto* conf. Soldan. l. I. pag. 3 seqq.
- Ad I, 135 pag. 318. 319. De voce *κουρίδιος* disputavit Buttman. in *lexilog.* I pag. 32 — 34, ubi docet semper in hoc vocabulo inesse matri-
monii atque coniugii vim ac notionem, qua intelligatur *coniux legitimo matrimonio iuncta*, indeque opposita *concupinae* s. τῆ παλ-
λακίδι. Quibus hoc scite addit Doederlein. in *lectt. Homerr.* specim. III (Erlang. 1829) pag. 8: *κουρίδιος* Homericè dici pro *κύ-
ριος*; inde *κουρίδιην ἄλοχον* a dignitate nomen traxisse, cum ista vocula quam maxime ad ius et potestatem in universam do-
mum pertineat.
- Ad I, 153. ἦν ἐγὼ ὑγαινω — οἰκίαι. Tu conf. Thucyd. I, 120, ubi similia quaedam asserunt interpretes, pag. 229 ed. Gervin.
- Ad I, 157 fin. pag. 356. *Panormum* in agro Milesio commemorat Thucydides VIII, 24 init. Atque invenit Chandlerus in vicinia templi *Branchidarum* parvum sinum navium appulsui opportunum eiusque in ambitu munitionum quaedam vestigia. Tu conf. Soldan. l. I. pag. 42.
- Ad I, 178 pag. 389. Quod Herodotus *Babyloniae* urbis ambitum 480 stadiis absolvit, id a 360 stadiis, quot a Diodoro, aliis, produntur, haud differre statuit Iomardus (descript. de l'Egypt. antiqq. I

(3 livrais.) pag. 630 seqq.) his verbis: „Les 480 stades d'Herodote — proviennent du compte de 360 stades, mais qu'on a pris sans doute pour des stades de trois cent mille à la circonférence du globe et transformés en conséquence; car 360 stades de cette dernière grandeur font précisément 480 petits stades d'Egypte, espèce de mesure qu'à Herodote a constamment employée: Herodote et Ctesias ont donc chacun fait usage, comme ils devoient le faire nécessairement, d'un espèce particulière de stade.“ —

Ad I, 173 pag. 381 lin. 5. *Αίγῶς* Struve (specim. secund. dialect. Herod. pag. 7) mutatum vult in *Αίγέος*, quae constans est horum nominum apud Herodotum forma.

Ad I, 186 pag. 416. Monet interpretes Thucydidis ad I, 93 p. 198 ed. Gervin., *μόλιβδον* apud veteres in murorum structura haud raro commemorari.

Ad I, 187 p. 418 de duplici *γς* conf. W. Schorn. Anaxagor. fragum. (Bonn. 1829) pag. 58.

Ad I, 215 pag. 473 in not. a lin. 3 pro loco legend. *loro*. — Ad *μασχαλιστήρας* conf. Blomfield. in glossar. ad Aeschyl. Prometh. 71, quem haud fugit Thomae Magistri locus pag. 595 s. v. *Μάλη*, ubi interpretes Herodoti meminerunt. Namque *μασχαλιστήρες* vulgo exponuntur lora, quae equorum scapulis subduntur. Nec aliter fere apud Aeschylum Blomfield. l. l. interpretatur *lorum equi pectorale*.

Ad II, 2 pag. 476. Quod dedi *Ψαμίτιχον*, idem in Thucydide quoque praebent libri optimi. Tu conf. interpret. ad I, 104 pag. 211 ed. Gervin.

Ad II, 2 pag. 478. Monet Kopitar. in annal. Viennens. t. XLVI pag. 105, apud Albanenses, qui nunc vocantur, *panem* dici *buk*, valdeque inde probari Herodoti narrationem, cum Albanenses recentioris aetatis, qui Illyriorum sint posterii, ad eandem Thraciam stirpem pertineant, ad quam Phryges quoque referantur. At Phrygicum si habeatur vocabulum, ipsos Phryges ex antiqua Persarum sede profectos secum duxisse vocabulum statuit Hammer. *ibid.* pag. 119, cum Herodotea vox *βέκκος* vere Persarum orientalium linguae sit adscribenda, ubi hodieque *panis* dicatur *pekand*. Incidit quoque hunc in locum Osann. in libro laudato: *Midas etc.* pag. 55 coll. pag. 43, ubi antiquissimam Phrygum linguam fuisse Graecam dialectum contendit, postea demum valde mutata et corruptam adscitis haud paucis peregrinis vocibus e Persarum Medorumque commercio. Quam cum non intellexerit Herodotus, tacite quoque concedere videtur Osanno, hanc seriore pro antiquissima esse habendam.

Ad II, 4 pag. 483. Ad *ζῶα* (i. e. *figuras*) conf. Schaefer. ad Dionys. Halicarnass. pag. 289 seqq. et Hase in Schaeferi animadverss. in Plutarch. vol. IV p. 352 ed. Teubner.

Ad II, 10 pag. 498. Campum *Macandrium* maris sinum olim fuisse pluribus contendit Soldan. in comm. de reb. Miles. I pag. 16 seqq.

Ad II, 30 pag. 544 ad verba *τῶν δὲ τινα λέγεται δεῖξαντα τὸ αἰδοῖον κ. τ. λ.* Similia quaedam de Lacaena muliere traduntur in Plutarch. Lacaenn. Apophthegg. p. 241, B (ubi conf. Wyttenbach. animadverss. tom. II p. 1219) atque de Persarum feminis apud eundem Plutarch. p. 246, A (morall. opp. II).

Ad II, 32 pag. 550. Ex Iahnii annal. philologg. et paedagogg. X, 3 (s. II, 3 anni 1829) pag. 365 intellexi, Anglum virum („General Donkin“) edidisse dissertationem: „on the course and probable termination of the Niger,“ in qua contenderit, Nilum τοῦ Bornu

- (i. e. Nigrum) eundem esse fluvium, quem Herodoto auctore quinque Nasamones iuvenes viderint; qui postquam in lacum τοῦ Dombu intrarit, ad septentrionem inde conversum olim per Syrtis in mare mediterraneum exiisse, nunc vero in immensis arenae desertis interire statuit. Tu conf. eiusdem Iahnii lib. X, 4 (II, 4) pag. 457 et copiosius de hac re disserentem Gallum doctum Chauvet. in descriptione, cui titulus: „Du Niger, du fleuve, de Timbuctu, de son embouchure et de la communication des grands fleuves d'Afrique“ in: *révue encycloped. 1829 octob. tom. IV dixième livrais. pag. 5 seqq.*
- Ad II, 33 pag. 552 in nott. a lin. 2 pro *dabant leg. dabunt.*
- Ad II, 34 pag. 559. *ὄλυναν speltam* esse, papyris confirmari dicunt. Cf. Papyri Graec. Taurinens. mus. illustrat. ab Amedeo Peyron (Taurin. 1827 p. II) pag. 73.
- Ad II, 37 pag. 564. De Aegyptiorum circumcisione quaedam leguntur ex Philone Iudaeo in Paralipp. Armen. (Venet. 1826) p. 217 seqq., unde discimus utrumque genus ab Aegyptiis circumcidi solitum esse anno decimo quarto, idemque obtinuisse apud Arabes, Aethiopes, alias gentes tractus meridionalis. Addit auctor causas quasdam istius moris e coeli natura ipsiusque humani corporis indole sumtas.
- Ad II, 77 pag. 658 (coll. ad II, 37 pag. 567). Crebrum vini usum per Aegyptum papyros quoque testari moment. Vid. Papyri etc. p. 58.
- Ad II, 117. Add. Müller. de cyclo Graec. epico pag. 87 seq.
- Ad II, 143. De γενεαίς conf. I. H. Chr. Schubart. in annall. Vienn. XLVII pag. 3 seq.
- Ad II, 158. Voculam ἀπαρτί ex h. l. citat grammaticus Graecus in Bachmann. anecd. vol. I pag. 114: ἀπαρτί παρ' Ἡροδότῳ σημαίνει τὸ ἀπηρησιμένως καὶ ἀκριβῶς.
- Ad II, 178. τέμενος — χρησιμώτατον] i. e. quo maxime utuntur. Excitat haec Schaefer in animadverss. ad Plutarch. vol. IV p. 361.
- Ad II, 3 pag. 480. 481. Verba: τὰ θεῖα τῶν ἀπηρημάτων — ὁμοίως ἐπίστασθαι, quae nec Heynius bene sit interpretatus nec Schweighaeuser recte transtulerit („quae audiui ad res divinas spectantia non est mihi animus in publicum proferre exceptis deorum nominibus existimans omnes in Aegypto homines idem de his nosse“), ita intelligi vult Lobeck. (Aglaoph. pag. 1287), ut Herodotus moneat se de his rebus nomine tenus nec amplius dicturum esse, cum deorum nomina in sacris tradita tantum abfuerit, ut in publicum ederet, ut nihil magis tectum reconditumque habuerit (II, 61 coll. 86. 170. 186). Sed verba: ἕξω ἢ τὰ οὐνόματα ἀτέων μοῦνον vix mihi significare posse videntur: „nomine tenus nec amplius;“ unde malim acquiescere in interpretatione vulgata. Deinde quod idem vir doctus verbis: πάντας ἀνθρώπους — ἐπίστασθαι significari putat, omnes homines de rebus divinis idem sentire (sc. non temere evulgandum esse, si quid in occulto traditum sit, quod de se ipso profiteatur II, 65), id tum ab ipsorum verborum interpretatione, tum a totius loci sensu abhorreere videtur.
- Ad II, 49. Argumentum huius capitis tractat Lobeck. in Aglaoph. p. 1101 seqq. Qui si verba μεξόνως ἐξέφηναν ita intelligi vult, ut sophistae s. posteriores philosophi Dionysi sacra et his adiunctas fabulas a Melampode acceptas Aegyptiacis similia reddidisse s. rem ita adornasse perhibeantur, ut sacra Graeca Aegyptiacis simillima fierent, vereor ut assentiri possim, cum talem interpretationem ipsa verba minime permittant. — Verba συνέπεσε ποιεύ-

μενα idem vir doctus intelligit de utrisque sacris seorsum apud utramque gentem, neutra alteram imitante, institutis. Quae sequuntur: *ὁμότροπα γὰρ ἂν ἦν* ambigua dicit, utrum totius sententiae *ἐγὼ μὲν οὖν* — an postremae partis rationem reddant. Et illud quoque varie disseri posse existimat, cur Herodotus Bacchij sacra Graecis *ὁμότροπα* esse negaverit. Tu vid. nott. nostr. pag. 600. Est autem haec Lobeckii sententia, istam sacrorum similitudinem, de qua Herodotus, in mythorum et rituum interpretatione et ad Aegyptiacas doctrinas accommodatione a philosophis Graecis posterioris aetatis institutâ positam esse, cum utriusque gentis docti Osiridis Bacchique solemnibus eandem subiecerint rationem et tum casibus horum deorum fabulosis tum ipso colendi ritu animorum ambages et vicissitudines adumbrari crediderint. Hoc igitur ab Herodoto significari putat, Pythagoreos fuisse, qui Dionysi orgia ad pristinam cum Osiriaci similitudinem reducerint eoque ipso confirmari novitiam et Pythagoricam esse illam fabulae Bacchicae interpretationem non antiquiorum illorum Pythagoreorum, sed alterius sectae, quae artem sacrificalem sit professâ.

Ad II, 49 pag. 599. Quid *δεινύναι* sit, ubi de sacris sermo, pluribus persequitur idem Lobeck. l. l. pag. 49 seqq.

Ad II, 51 pag. 605. Hunc locum tangit Lobeck. l. l. pag. 1212 seqq. ita statuens: „Samothes Lemniosque deam quandam coluisse Hecatae atque Dianae (ea namque Bendis putatur) similem neque diversam a Proserpina, cuius cum Mercurio furtiva commercia in mysteriis Cabiriis enarrata esse ex Herodoti verbis colligimus.“

Ad II, 53 pag. 609. 610. *οὔτοι δὲ εἰσὶ οἱ ποιήσαντες κ. τ. λ.* Quae verba citans Lobeck. l. l. pag. 347 (ubi de carminum Orphicorum antiquitate disserit), ita explicuit: „quod non eo dixit (Herodotus) quasi Graecos ante illos nihil de deorum natura fabulatos putaret (quo nihil ineptius fingi potest) sed potius hoc contendit, fabulas illas passim nullo locuplete auctore vulgatas neque literarum monumentis mandatas tum demum radicari et inolescere coepisse, quum duorum nobilissimorum poetarum veluti publico testimonio essent ornatae. Hos igitur, qui quandam rei fabularis quasi disciplinam condiderunt, ad quos omnibus, qui de deorum progenie et vitae actione quaerunt, tanquam ad primos fontes recurrendum est, Herodotus merito Theogoniae Graecanicae auctores appellavit. Fuisse ante Homerum poetas neque hoc loco negat et paulo ante II, 23 planissime affirmat, quum Oceani nomen ab Homero aut aliquo antiquiore poeta introductum esse contendit. Sed exstare quiddam in literis antiquius, id vero etiam atque etiam negat, eoque uno verbo Orphei, Musaei et reliquorum vatium, quae tum circumferebantur carmina, praescriptis auctoribus eripit atque aufert; quod eius iudicium eo maiori plausu et praedicatione prosequendum est, quo diutius tenuit vulgaris error, qui ne Aristotelis quidem auctoritate opprimi potuit.“

Ad II, 81 pag. 664. *ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι κ. τ. λ.* Lobeckium si audis l. l. pag. 694, hoc genus Bacchicorum (quum multa fuerint variaque Bacchi orgia), quod Herodotus Orphicum vocari, Aegypticum et Pythagoricum esse perhibet, unum apertum habet auctorem Onomacritum.

Ad II, 82 pag. 666. *καὶ τοῦτοις τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσει γενόμενοι ἐχρήσαντο.* Suspiciatur Lobeck. l. l. pag. 427 intelligendos esse poetas Orphicae et Pythagoricae sectae addictos, quos in hoc quoque doctrinae genere decreta Aegyptiorum aemulatos esse admodum credibile sit.

Ad II, 66 pag. 632. Ad ea, quae de *felc Aegyptiaca* disputavimus, conferri poterunt, quae disseruit de *primitiva patria felis* Dureau de la Malle in annall. des sciences naturell. juin 1829 (vid. Notizen aus dem Gebiet der Natur und Heilkunde 1829 nr. 542; quod benignissime necum communicavit v. cl. Tiedemann.). Qui si Palaestinam quoque feles et cicures et agrestes nutritivisse contendit, valde errat. Neque enim Hebraeorum פלס *feles agrestes* indicat, ut olim arbitratur Bochartus, sed, quosvis locorum aridorum ac desertorum incolas, sive homines sive bestias. Tu vid., ne plura, Winer. in lexic. manual. Hebr. p. 817. Maiorem fidem merentur, quae de felibus per Africae partes septentrionales, Indiam ac Sinam diu ante Christum natum cognitis, tum domesticis tum agrestibus ille scribit, ac denique de ipsa Graecia, ubi serius utique γαλήν dixerint *felem domesticam*, et αἰλουρον *agrestem*, cum antea αἰλουρος ad utrumque felium genus significandum adhiberetur. Ipsam vocem αἰλουρος ille derivat ab αἰλόλω *ultra citroque moveo*, et οὔρα *cauda*, Salmasii ratione reiecta, qui ab antiquo αἰλός (quod *adulatorem* significat) et οὔρα, illud devenisse statuit cum voce αἰλός, si praeponatur digamma Aeolicum, Latinorum existat *felis*.

Ad II, 74 p. 651. 652 coll. cp. 75. Ea, quae de *alatis serpentibus* scribit Herodotus, in examen vocata esse video a v. cl. Tiedemann. in libro, qui inscribitur: Anatomie u. Naturgeschichte des Drachen. Nürnberg. 1811. Illic enim quaecumque veteres de draconibus sive vera sive falsa memoriae tradiderunt, accuratissime disquiruntur. Tangitur Herodoti locus pag. 45 seqq., ubi vir doctissimus Savignii rationes probat alatosque serpentes pro fabulosis bestiis habet, cum nullae istiusmodi bestiolae revera inveniantur nec per Aegyptum nec alias per regiones Arabiae, Aethiopiae, Libyae, nec denique in ipsis anaglyphis veterum Aegyptiorum istae compareant. Quem vero ibis persequi traditur serpentem, is Tiedemannio videtur esse *coluber cerestes*, ut qui, Nilo crescente, passim per Aegyptum reperitur et in anaglyphis semper fere una cum ibide repraesentetur. Alatos serpentes dici potuisse ab Aegyptiis, cum tam celere per Aegyptum diffusi fuerint, suspicio est viri doctissimi, hoc caeterum adiciendis: quo minus serpentes ab Herodoto memorati pro *draconibus volantibus* recentiorum habeantur, ob stare illud, quod isti nec per Aegyptum nec per Arabiam inveniantur nec ab ullo peregrinatore harum regionum sint observati. Hoc praeterea ex hoc libro addimus (pag. 33), voces δράκων et ὄφεις idem fere apud antiquiores certe Graecos significasse, ac postea demum maiores serpentes vocitatas esse δράκοντας.

L I P S I A E

EX OFFICINA B. G. TEUBNERI.

Im Verlage der *Hahn'schen* Buchhandlungen zu *Hannover* und *Leipzig* sind ferner seither erschienen:

I. Alte Literatur und Geschichte.

- Commentationes Herodotaeae; scribebat Dr. Fridr. Creuzer. Aegyptiaca et Hellenica pars I. Subiiciuntur ad calcem summaria, scholia variaeque lectiones codicis Palatini. Cum tab. aen. 8 mai. 1819. 2 Rthlr.
- Meletemata e disciplina antiquitatis; opera Frid. Creuzeri. Pars I — III. 8 mai. 1817 — 1819. 1 Rthlr. 16 Gr.
- Mannert, K. (Hofrath in München). Geographie der Griechen und Römer, aus ihren Schriften dargestellt. Neue Aufl. 10 Bde. gr. 8. 37 Rthlr. 8 Gr. [Hievon sind die verschiedenen Bände und Abtheilungen, z. B. Italien, Griechenland, Kleinasien etc. auch einzeln zu haben.]
- Tabula Peutingeriana, primum aeri incisa et edita a Fr. Chr. de Scheyb 1753. Denuo cum codice Vindobon. collata, emendata et nova Conradi Mannerti introductione instructa, studio et opera academ. liter. reg. Monacensis. fol. 1824. 6 Rthlr. 8 Gr.
- Eichhorn, Dr. I. G., antiqua historia, ex ipsis veter. scriptorum Latinorum narrationibus contexta. 2 vol. 8 mai. 3 Rthlr.
- Schneider, J. G., grosses kritisches griechisch-deutsches Wörterbuch, beim Lesen der griech. prof. Scribenten zu gebrauchen. 2 Bde. 3te verb. und verm. Aufl. nebst Suppl. gr. 4. 1819 — 1821 (227 Bog.). Statt 8 Rthlr. 12 Gr. jetzt nur 5 Rthlr. 16 Gr.
- Wersebe, A. v., (königl. Grossbrit. Hannov. Landdrost etc.) Beschreibung der Gaue zwischen Elbe, Saale und Unstrut, Weser und Werra, insofern solche zu Ostfalen mit Nord-Thüringen und zu Ost-Engern gehört haben und wie sie im 10ten und 11ten Jahrhunderte befunden sind. Eine von der königl. Societät der Wissenschaften zu Göttingen am 10ten November gekrönte Preisschrift. gr. 4. Mit einer illum. Charte in gr. Fol. 1829. 3 Rthlr.
- über die Völker und Völkerbündnisse des alten Deutschlands; nochmals versuchte, grösstentheils auf ganz neue Ansichten gegründete Erläuterungen. gr. 4. 1826. Weiss Druckp. 3 Rthlr.
- — über die niederländischen Colonien, welche im nördlichen Deutschlande im 12ten Jahrhunderte gestiftet worden; weitere Nachforschungen mit gelegentlichen Bemerkungen zur gleichzeitigen Geschichte. 2 Bde. gr. 8. Neue wohlfeilere Ausgabe. 1826. Velinp. 6 Rthlr.
- — — — — Schreibp. 4 Rthlr.
- Monumenta Germaniae historica, inde ab anno Chr. 500 usque ad a. 1500, auspiciis societatis aperiendis fontibus rerum Germanicarum medii aevi edidit Dr. G. H. Pertz, S. Brit. et Hannov. reg. tabularius et biblioth. praefectus. Scriptorum tomus I. et II. Fol. 1826 et 29. Mit 19 Folio-Tafeln Handschriftenproben. Subscriptionspreis: für die Ausgabe Nr. 1. auf starkem geleimten Velinpapier in grösserem Formate 37½ Rthlr. Für die Ausgabe Nr. 2. auf geleimtem Schweizervelinpap. 26 Rthlr.
- Cammann, E. L., Vorschule zu Homer's Iliade und Odyssee. Ein Handbuch für Schulen. gr. 8. 1829. 1 Rthlr. 8 Gr.
- Döleke, Dr. W. H., deutsch-lateinische Schulgrammatik. gr. 8. 1826. 16 Gr.
- Ewald, Dr. G. H. (Professor in Göttingen), kritische Grammatik der hebräischen Sprache, ausführlich bearbeitet. gr. 8. 1827. 2 Rthlr. 6 Gr.
- Grammatik der hebräischen Sprache des A. T. in vollständiger Kürze neu bearbeitet. gr. 8. 1828. 21 Gr.
- — arabische Grammatik. gr. 8. 1830.

- Gradus ad Parnassum, sive promptuarium prosodicum syllabarum Latinarum quantitatem et synonymorum, epithetorum, phrasium, descriptionum ac comparisonum poetarum copiam continens, in usum iuventutis scholasticae editum. — Post C. H. Sintenisii et O. M. Mülleri curas emendavit et auxit E. T. Friedemann. — Editio tertia, prioribus aliquanto castigatior et locupletior. 2 partes. 8. 1828 et 1829.
Schreibpapier 2 Rthlr. Druckp. 1 Rthlr. 12 Gr.
- Grotefend, A. (Conrector am k. Pädag. zu Ilfeld), ausführliche Grammatik der lateinischen Sprache, zum Schulgebrauch. Erster Theil, die Lehre vom Worte. 12 Gr. Zweiter Theil, die Syntax. 1 Rthlr. 12 Gr. 48½ Bogen in gr. 8. 1829 u. 1830. [Der dritte Theil: die Lehre von der Rede, befindet sich unter der Presse.]
- — Materialien lateinischer Stylübungen für die höhern Classen der Gelehrtenschulen. Zusammengetragen und mit Uebersetzungswinken versehen. 2te Ausgabe. 8. 1828. 12 Gr.
- — Commentar zu den Materialien latein. Stylübungen, nebst eingestreuten grammatischen Bemerkungen und Excursen. 8. 1825. 1 Rthlr.
- — C. L., de Demis sive Pagis Atticae disquisitio. 8 mai. 1829. 4 Gr.
- Knight, R. P., prolegomena ad Homerum sive de carminum Homericorum origine auctore et aetate itemque de priscae linguae progressu et praecoci maturitate. Praefatus est F. E. Ruhkopf. 8 mai. 1816. 18 Gr.
- Köppen's, I. G. I., erklärende Anmerkungen zu Homer's Ilias. Neue Aufl. von Dr. Ruhkopf und Dr. F. Spitzner. 6 Bände nebst Einleitung. 8. 7 Rthlr. 4 Gr.
- Kühner, Dr. R., Versuch einer neuen Anordnung der griechischen Syntaxe mit Beispielen begleitet. gr. 8. 1829. 12 Gr.
- Nitzsch, G. W., erklärende Anmerkungen zu Homer's Odyssee. Ister Bd. Erklärung des 1sten bis 4ten Gesanges. gr. 8. 1826. 1 Rthlr.
- — Quaestionum Homericarum specimen primum. 8 mai. 1824. 4 Gr.
- — Quaestio Homerica IV. 4 mai. 1828. geh. 10 Gr.
- Petersen, Einleitung in das Studium der Archäologie. Aus dem Dänischen von Friedrichsen. gr. 8. 1828. 1 Rthlr. 8 Gr.
- Vigeri, Franc., de praecipuis Graecae dictionis idiotismis liber, cum animadversionibus Henrici Hoogeveeni, Ioannis Caroli Zeunii et Godofredi Hermanni. Editio tertia auctior et emendatior. 8 mai. 1822. 3 Rthlr.
- Ernesti, Io. Ch. Th., lexicon technologiae Graecorum rhetoricae. 8 mai. 1795. 1 Rthlr. 8 Gr.
- — lexicon technologiae Latinor. rhetoricae. 8 mai. 1797. 1 Rthlr. 12 Gr.
- Kärchers latein.-deutsches und deutsch-lateinisches Schul-Lexicon. 2 Bde. (über 2000 gespaltene Columnen enthaltend) gross Lexikonformat. 1826 und 22, jeder Band 1 Rthlr. 2 Rthlr.
- Lexicon Hebraeo-Chaldaicum, in quo omnes voces Hebraeae et Chaldaicae linguae, quae in V. T. libris occurrunt exhibentur, adiectis ubique genuinis significationibus Latinis, accurante M. C. Reineccio, iterum editum, emendatum et auctum per I. F. Ruhkopf, denuo edidit, emendavit, auxit atque in ordinem redegit alphabeticum A. P. L. Sauerwein. 8 mai. 1828. 1 Rthlr.
- Lünemann, Dr. G. H., latein.-deutsches und deutsch-lateinisches Handwörterbuch, nach Scheller's Anlage. 6te Aufl. 2 The. 183 Bogen. gr. Lexikonformat (XII n. 5848 gespaltene Columnen). 1826. 4 Rthlr. 12 Gr.
- Ruhkopf, Dr. F. E., kl. latein.-deutsch. Wörterbuch. gr. Lexikonform. 1822. 12 Gr.
- Scheller's ausführliches lateinisch-deutsches und deutsch-lateinisches Wörterbuch, 7 Bände in gross Lexikonformat, 516½ Bogen. 3te Aufl. 1805. Herabgesetzter Preis statt 16 Rthlr. jetzt 12 Rthlr.

II. Griechische Classiker.

- Aristophanis Nubes cum scholiis. Denuo recensitas cum adnotationibus suis et plerisque Io. Aug. Ernestii edidit Godofredus Hermannus. 8 mai. 1830.
Velin-Druckpapier 2 Rthlr. 4 Gr.
- — Comoediae ed. Bothe. 8 mai. IV tomi. 1828 — 1830. 5 Rthlr.
- Aristotelis de animalibus historiae libri X. Graece et Latine. Textum recensuit, Iul. Caesar. Scaligeri versionem diligenter recognovit, commentarium amplissimum indicesque locupletissimos adiecit Io. Gottl. Schneider. IV tomi. 8 mai. 1812. 16 Rthlr.
- Callimachi hymni et epigrammata. In usum lectionum edidit et indice vocabulorum instruxit Dr. H. I. M. Volger. 8 mai. 1817. 12 Gr.
- Euripidis dramata ed. F. H. Bothe. 2 tomi. 8 mai. 1825. 4 Rthlr. 16 Gr.
- Pindari carmina recensuit metra constituit lectionisque varietatem adiecit C. G. Ahlwardt. Editio minor in usum praelect. academic. et scholarum. 8 mai. 1820. 18 gr.
- Plutarchi Marius, Sulla, Lucullus et Sertorius. Recens. explic. chronologia rer. memorab. indicibusque instrux. E. H. G. Leopold. 1795. 8 mai. 18 Gr.
- — Theseus et Romulus, Lycurgus et Numa Pompilius. Recens., explic., indicibusque necess. instrux. E. H. G. Leopold. 1789. 8 mai. 16 gr.
- — Philopoemen. Flaminius. Pyrrhus. Textum e codd. recognovit, perpetua annotatione instruxit, dissertationes de fontibus harum vitarum praemisit Dr. I. Chr. F. Bachr. 8 mai. 1826. 1 Rthlr.
- — Aristides et Cato maior. Ex codicibus et editionibus veteribus recensuit et animadversionibus criticis instruxit Carol. Sintenis. Accedit Adamantii Corais annotationes selectae. 8 mai. 1830. 12 Gr.
- — Themistocles. Ex codice Parisino recens. et integra lectionis variet. et brev. annotat. critica instr. C. Sintenis. 8 mai. 1829. 6 Gr.
- Poetae scenici Graecorum; recensuit et annot. siglisque metricis in marg. scriptis instruxit Dr. F. H. Bothe. Vol. I—VIII. gr. 8. 12 Rthlr. 22 Gr.
Enthaltend: Euripides 2 vol. 4 Rthlr. 16 Gr. Sophocles 2 vol. 3 Rthlr. 6 Gr. Aristophan. 4 vol. 5 Rthlr.
- [Bei dieser neuen Ausgabe der sämmtl. griech. Dramatiker von Bothe ist die zweckmässige Einrichtung getroffen, welche so vielen Beifall fand, dass jedes einzelne Stück mit den erklärenden latein. Anmerkungen auch apart abgedruckt, verkäuflich ist, wodurch Lehrern und Studirenden, die sich gerade mit der Lectüre eines solchen zu beschäftigen beabsichtigen, die Anschaffung äusserst erleichtert wird, daher diese geschätzten Ausgaben, welche für den Schulgebrauch zunächst bestimmt sind, und deren Vollendung bald statt finden wird, eine so schnelle und allgemeine Einführung auf Gymnasien und Universitäten erlangten, und bei den verhältnissmässig sehr geringen Preisen der einzelnen Stücke von 4 bis 12 Gr. ferner dazu mit Recht zu empfehlen sind. — Der Druck des Aeschylus hat bereits begonnen.
- Sappho's Oden, griechisch und deutsch, mit erklärenden Anmerkungen von E. A. L. Möbius. 8. 1815. 5 Gr.
- Thucydidis de bello Peloponnesiaco libri VIII. Ad optim. codicum fidem, adhibitis doctor. viror. observat., recens., summaris et notis illustr., indicesque rerum et verbor. adiecit Chr. Frid. Ferd. Haackius. 2 tomi. 8 mai. 1820. 4 Rthlr.
- — — — — libri VIII, edid. Dr. G. Seebode. 8 mai. 1815. 1 Rthlr.

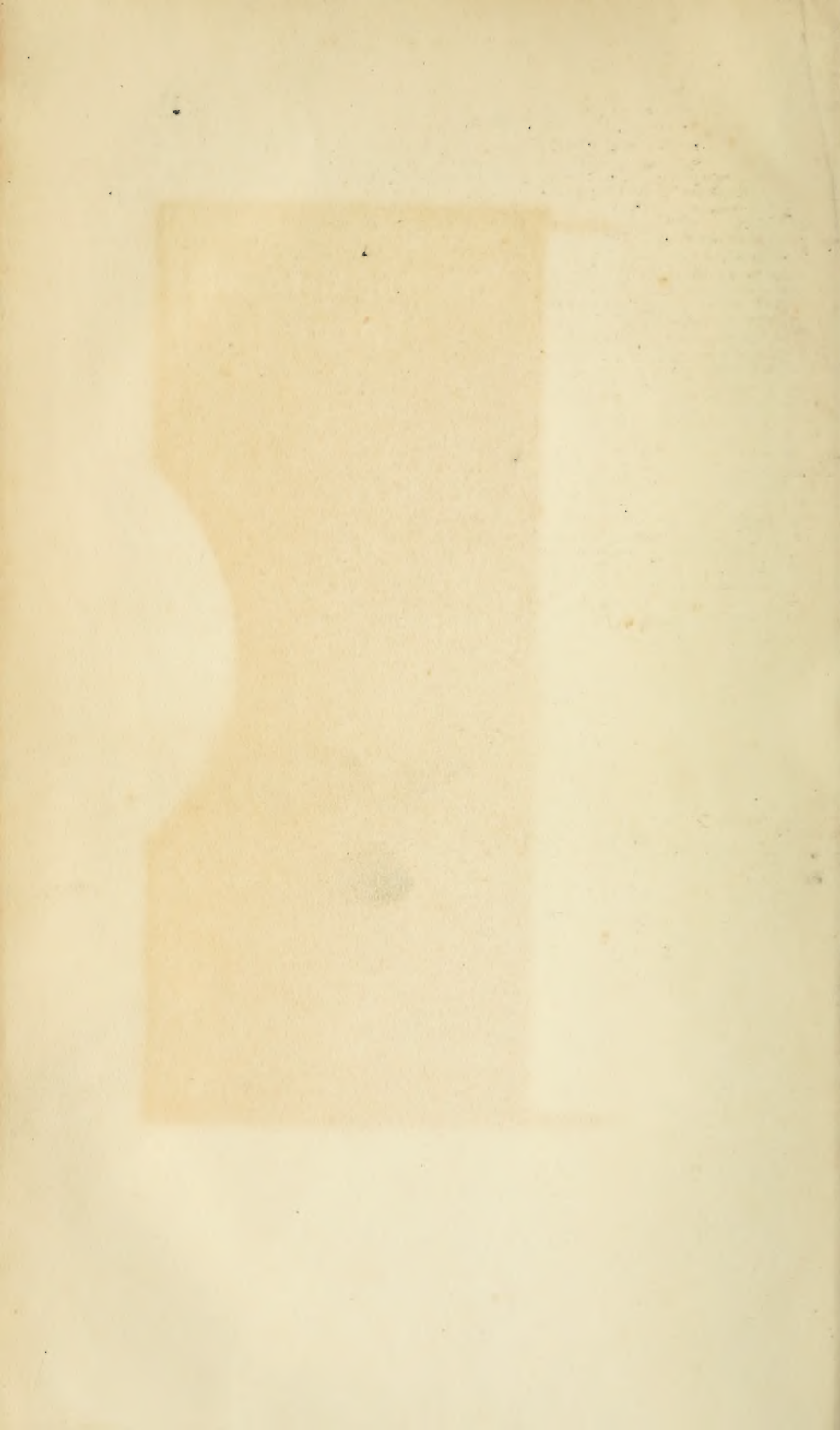
- Xenophontis quae extant; ex libror. script. fide et virorum doct. coniecturis recensuit et interpretatus est I. G. Schneider, Saxo. VI tomi. 8 mai. 11 Rthlr. 8 Gr.
- — Tom. I. de Cyri disciplina libri VIII recensuit I. G. Schneider, editio 2da auct. et emend. 8 mai. 1815. 2 Rthlr. 12 Gr.
- — Tom. II. de expeditione Cyri commentarii. Editio secunda. Curav. F. A. Bornemann, additis Ricardi Porsoni adnotationibus integris. 8 mai. 1825. 2 Rthlr. 4 Gr.
- — Tom. III. historiae Graecae libri septem, recens. I. G. Schneider. Editio nova auct. et emendat. 8 mai. 1821. 1 Rthlr. 20 Gr.
- — Tom. IV. Apomnemonematon libri quatuor. Commentarii dictorum factorumque Socratis conscripti a Xenophonte libris IV. Cum apologia Socratis eidem auctori vulgo adscripta. Recensuit I. G. Schneider, ed. 4ta cur. Bornemann, 1829. 8 mai. 1 Rthlr. 8 Gr.
- — Tom. V. Oeconomicus, Convivium, Hiero, Agesilaus, recensuit I. G. Schneider. 8 mai. 1805. 1 Rthlr.
- — Tom. VI. Opuscula politica, equestria et venatica, cum Arriani libello de venatione. Recens. I. G. Schneider. 8 mai. 1815. 2 Rthlr. 12 Gr.
- Xenophontis memorabilium Socratis dictor. libri IV una cum Socratis apologia in schol. usum illustrati et brevi verbor. indice instructi. Oratiunculam, qua Xenophontis lectio iuvenibus litterarum studiosis commendatur, praemisit D. F. G. Bornemann. Ed. min. 8 mai. 1829. 12 Gr.
- — in usum lectorum, Graecis literis tinctorum, commentariis ad rerum et verborum intelligentiam illustrata a B. Weiske. Vol. I — VI. 1798 — 1804. Statt 8 Rthlr. herabgesetzter Preis jetzt 4 Rthlr. 12 Gr.
- [Tom. I. et II. cont. Cyri disciplinam, 2 vol. 1 Rthlr. 4 Gr. T. III. cont. Anabasin, 1 Rthlr. T. IV. cont. historiam Graecam. 1 Rthlr. T. V. cont. memorabilia etc. 20 Gr. T. VI. cont. de rep. Lacedaemon. et Atheniensium. 12 Gr.]

III. Lateinische Classiker.

- Bibliotheca, nova, Romana classica, probatissimos utriusque orationis scriptores Latinos exhibens. Ad optimarum editionum fidem scholarum in usum adornavit Dr. G. H. Lünemann. Tom. I — XII, 8 mai. 1825 — 1830. Tom. I. Sueton 10 Gr. II. Sallust 4 Gr. III. Tacitus, pars I. 10 Gr. IV. Tacitus, pars II. 10 Gr. V. Quintilian, pars I. 10 Gr. VI. Quintilian, pars II. 10 Gr. VII. Curtius Rufus 9 Gr. VIII. Justin 8 Gr. IX — XI. Livius, 3 part. 1 Rthlr. 18 Gr. XII. Caesar 12 Gr.
- Caesaris, C. I., commentarii de bell. Gall. et civ., acc. libri de bell. Alex., Afric. et Hisp. Mit geogr. krit. und gramm. Anmerkungen von A. Möbius. Mit 3 Kpfrn. gr. 8. 1825 u. 29. 3 Rthlr.
- Ciceronis, M. T., orationes XII selectae. Mit histor. kritischen und erklärenden Anmerkungen von A. Möbius. [1r Bd. 12 Gr. 2r Bd. 1 Rthlr. 4 Gr.] Neue Aufl. gr. 8. 1825 u. 28. 1 Rthlr. 16 Gr.

[Die Fortsetzung dieses Verzeichnisses folgt hinter dem folgenden Bande dieser Ausgabe des Herodot.]

LGr
H562C.2

18344

Author Herodotus

Title Musae; ed. by Creuzer, with notes, etc. by Bähr.
Vol.1.1.

DATE.

NAME OF BORROWER.

**University of Toronto
Library**

**DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET**

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED

